

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

Ogen uitwrijven

NA enige weken zwoegen zijn de weinig indrukwekkende pogingen van dr. De Kort om een regering te vormen gestrand. Men behoeft niet te twifelen aan de ernst, waarmee door alle betrokkenen tenslotte een oplossing gezocht is.

Kennelijk is het met het manoevreren tenslotte misgegaan. Voorzover ik als geïnteresseerd buitenstaander de ontwikkeling versta, heeft dr. De Kort, om redenen vermoedelijk binnen zijn eigen partij gelegen, er naar gestreefd, dat één van beide, de P.v.d.A. of de V.V.D., maar met een voorkeur voor de eerste, zichzelf in de onderhandelingen zou uitschakelen. Toen dit niet geschiedde en de formateur het initiatief wel moest nemen, waarbij hij de P.v.d.A. buiten spel plaatste, zat de V.V.D. op rozen en begon zij het programma naar zich toe te trekken. Men kan begrijpen, dat dit de formateur te machtig werd om straks aannemelijk te maken.

Zo hebben zij dan het eerste driemanschap, terwijl de laatste stoel daarvan nog niet eens gezet was, al weer achter ons gelaten en begint de fase Beel.

Van harte hoop ik dat dr. Beel zowel zal informeren als formeren en presideren. Of anders zijn opvolger. In ieder geval een man, die, de politieke kaart kennende, weet wat hij zelf wil, daaraan vorm weet te geven en daarvoor verder de verantwoordelijkheid wil dragen. De tot nu toe gevolgde weg schijnt voorzichtig en degelijk te zijn, maar op mij althans maakt het gevoerde balspel met de verantwoordelijkheid voor de te vormen regering eerder de indruk, dat wij in de politiek zwak zijn aan mannen en standpunten.

Nog belangrijker is, en daar gaat het mij eigenlijk om, dat ik van dr. Beel hoop en verwacht, dat hij rekening zal houden met de kiezers.

Dat is deze keer zelfs niet zo moeilijk. Want de uitslag was, voorzover in ons systeem van duidelijkheid sprake is, zeer duidelijk. De P.v.d.A. heeft de verkiezingsstrijd verloren.

Het is mij niet duidelijk, waarmee een formateur en overigens ieder die

enige invloed uitoefenen kan op de vorming van een regering, nog meer rekening zou moeten houden bij de eerste poging dan met de verkiezingsuitslag. **Daartoe zijn de verkiezingen gehouden.** De vraag of aldus de verkiezingsuitslag gehonoreerd kan worden, is eerst te beantwoorden nadat al het mogelijke gedaan is om op die basis te formeren. Lukt het zo niet, dan moeten de politici een andere weg inslaan en zeggen zij in feite tegen het Nederlandse volk: Het is ons tot onze spijt onmogelijk uw aanwijzing te volgen. Voor ons werk zijn de verkiezingen in feite mislukt, zodat wij los daarvan onze weg moeten zoeken.

De lezer zal begrijpen, dat ik mijn ogen uitwrijf en na de oorlog bij iedere formatie mijn ogen uitgewreven heb,

Wij ontvingen de op deze pagina afgedrukte bijdrage van prof. dr. ir. H. v. Riessen. De voorzitter van onze redactie, de heer H. Algra, hoopt op dit belangrijke artikel de volgende week terug te komen.

als ik bemerkte, dat steeds weer de verkiezingsuitslag niet alleen geen basis voor de formatie was, maar zelfs niet of nauwelijks in rekening gebracht werd. Een slimmerd zal nu wellicht opmerken, dat het verkeerd is de 5 à 10%, die in ons stelsel van verkiezing zich tot een andere lijst wenden, zo zwaar te wegen. Hij zal misschien nog toevoegen, dat deze groep, omdat hij nogal labiel is, als basis ook de zwakste is. Ik wil deze kritiek vóór zijn door op te merken, allereerst dat de aanwijzing van de 100% komt. En verder mag ik er wel op wijzen, dat indien zelfs de geringe aanwijzing van een verkiezing bij ons niet in eerste instantie althans beslissend is, verkiezingen geen enkele aanwijzing geven en zij niet gehouden behoeven te worden. Dan behoeft ik mij niet meer druk te maken voor een verkiezing, want dan is het een schijnvertoning.

Ik moet u zeggen, dat ik mij altijd weer bij de neus genomen voel, als prompt na de verkiezingen verliezers en winnaars rond de tafel gaan zitten om — vermoedelijk nadat de voorzitter geopend heeft met de woorden: der Mohr hat seine Schuldigkeit getan, der Mohr kann gehen zonder enige verband met de uitslag een combinatie te zoeken.

Ik ben er niet zeker van, of domheid dan wel eerlijkheid er de oorzaak van is, dat men in het openbaar, zonder enige camouflage laat blijken, dat de beslissing van het Nederlandse volk van geen of verwaarloosbare betekenis is. Maar hoe dan ook, het verraadt in ieder geval het hoogheidsgevoelen van de elite.

Wat de politici blijkbaar niet voldoende begrijpen, is, dat men de prijs daarvoor op de duur zal moeten betalen, en nu reeds betaalt in het toenemend gebrek aan belangstelling voor de politiek. Wat de politici in feite doen, is het volk vermanen toch belangstelling te hebben voor de politiek opdat het onheil van de dictatuur afgewend zal worden, om de uitingen van deze belangstelling vervolgens te negeren.

Wat had dr. de Kort het toch gemakkelijker gehad, indien hij — en ik lees juist dat ook dr. Berghuis daarop wijst — de verkiezingsuitslag gehonoreerd had. Hij heeft gezocht naar argumenten voor een keuze. Welnu, hij is geweest als de man, die zijn bril zoekt, terwijl deze op zijn neus staat. De P.v.d.A. behoort in de oppositie want zij heeft bij de verkiezingen verloren. Lukt het dan tenslotte toch niet om zonder de P.v.d.A. een kabinet te vormen, dan zal men uiteindelijk de noodoplossing van een kabinet met haar moeten aangaan. Maar met dergelijke oplossingen moet men zuinig zijn, want het Nederlandse volk is niet zo dom als het eruit ziet.

De slimmerd van daarstraks zal zeggen: En de ARP dan? Die heeft toch ook verloren? Een weinig geduld zou ik zeggen. Alles heeft z'n bestemde tijd. Ik ben eerst nu aan dit onderwerp toe.

Onze partij heeft inderdaad verloren ditmaal 7% van haar aanhang. Geteld bij wat sinds 1948 gebeurd is, heeft de partij nu reeds 34% van haar aanhang verloren. Het was allang tijd en het is nu de hoogste tijd dat dit politiek gehonoreerd wordt en dat de ARP in de oppositie geplaatst wordt en deze ook zelf verkiest. Anders brengen we in ieder geval ook de vele kiezers, die met ongenoegen toch nog trouw geweest zijn bij de verkiezingen, in de verleiding om volgende keer daar maar mee te breken, want het maakt toch geen verschil; verliezen of winnen, de ARP blijft mee regeren.

De tegenwerping is, dat het plaatsen van de ARP en ook van de PvdA in de oppositie niet reëel is, omdat ze niets te opponderen hebben, daar immers de vijf grote partijen het in hoofdzaak eens zijn over het politieke beleid.

Weer wrijf ik in mijn ogen, dat het een aard heeft. Niet omdat dit feitelijk zo is. Ieder kan het nagaan in de programma's en in de krant. Wat me verbaast, is dat men deze eensgezindheid als een vanzelfsprekendheid aanvaardt, dat men er niet ongerust over wordt en er zonder bezwaar genoegen mee neemt.

Als men er zo over oordeelt, waarom komt dan niemand der politici op de idee om ons de moeite en kosten en schijn van de verkiezingen te sparen. Als oppositie voeren niet meer reëel is, omdat de grote partijen zich voortdurend alle conformeren en nergens meer een duidelijke antithese over belangrijke zaken bestaat — en wie zal het ontkennen — waarom neemt dan niet eens een politicus het initiatief om één partij met enige modaliteiten op te richten?

De politici moeten echt wat meer grip krijgen voor de burger, die na dit alles jaren lang gade geslagen te hebben, tot zichzelf zegt: „Waar maak ik me druk over? Ik heb wel wat anders te doen.”

Intussen is deze burger ernaast. Hij moet zich wel druk maken. Hij moet het conformisme verdacht vinden. Hij moet er „Grote Broer” welwillend in zien wenken. Hij moet eraan ruiken, dat de feitelijkheid van de noodwendige maatschappelijke ontwikkeling (Marx) er de wet in stelt. En dan moet hij zijn neus dichtknijpen. Hij zal zijn oren moeten spitsen om de dictatuur en de knechting van de gewone man op kousenvoeten te horen aankomen in subsidies en andere werkwijzen van de socialisatie. Hij zal moeten proeven om de

In dit nummer

- * Prof. Van Riessen over de geestelijke situatie van het christendom (pag. 1 en 6)
- * Politiek — kunst van het mogelijke (pag. 3)
- * A.R. en C.H. (pag. 3)
- * Frankrijk en de westerse politiek (pag. 4 en 5)
- * Afschaffing slavernij in Suriname (pag. 5 en 8)

N.V. Confectiefabriek „Heka”

v/h H. J. VAN HEEK - RIJSEN (05480-2661*)
brengt naast de

BEKENDE

BEDRIJFS- EN WERKKLEDING
voor elk seizoen.

LEUKE SPORTIEVE KLEDING
2r MEISJES, JONGENS, DAMES en HEREN

De beide edities van

EENZAAM MAAR NIET ALLEEN

(gebonden f 13,75; pocket f 4,90)
zijn thans weer verkrijgbaar bij de
boekhandel.

UITGEVERIJ W. TEN HAVE N.V.

Direct slagen

voor uw rijbewijs

door het succesvolle boekje „EXAMENTIPS”
(nieuwste druk)

met examenvragen en antwoorden betreffende de volledige theorie en praktische aanwijzingen. Slechts f 2,50.

Ned. Voorl. voor Rijstechniek

Harderwijk — Giro 831092

Even een briefkaartje of telef. 03410-3554 en u heeft het per omgaande.

Laat al uw verzekeringen door ons verzorgen

ASSURANTIEKANTOOR
G. B. PRAASTERINK N.V.

Noord Kon. Wal 5, Helmond
Telefoon 04920-4753

zintuiglijke waarneming nu maar af te werken, dat dit conformisme zich niet verdraagt met beginselpolitiek, met standpunten, die afwijken, die antitheses wekken.

En om zich heen ziende zal hij dan wellicht ontdekken, dat dit regiment van het feitelijk gebeuren, dit bijzetten van de beginselen in het archief overal de orde van de dag is. De filosofische beweging, die tot het laatste de beste bijdrage levert, is het existentialisme.

Het argument, waarmee velen zich sussen in hun aanpassingsbeleid is, dat alles ook zo ingewikkeld is. Met Tyl Uylenspiegel zou ik zeggen, dat we het er ook naar gemaakt hebben. Maar hoe dan ook, misschien willen zij, die omdat alles zo ingewikkeld is, zich dan maar aanpassen, zichzelf toch eens afvragen, waarom in al die ingewikkeldheid dit parool van de aanpassing op eens eenvoudig en voor de hand liggend zou zijn.

Laten we terugkeren tot de politiek. Het streven in de A.R.P. naar fusie met de C.H. heeft blijkens de argumentatie daarvoor alles met het bovenstaande te maken. Men gelooft niet meer in beginselpolitiek. Waarom men daaruit de conclusie niet trekt, dat christelijke politiek onmogelijk is geworden, is geheel onduidelijk.

Eén verschijnsel is in ieder geval

• Vervolg op pag. 6

Bespaar uzelf een halve gulden!

Men vindt het meestal maar lastig als er kwitanties aan de deur worden aangeboden. Dat geldt ook voor abonnees op ons blad.

Bovendien, het kwitantie-betalen kost extra geld. In dit geval zelfs een halve gulden, want de man met de kwitantie doet het niet gratis.

En het wordt helemaal duur indien hij u de eerste keer (en de volgende malen) niet thuis treft.

Ja, waarom zoudt u eigenlijk die halve gulden betalen boven het normale abonnementsgeld van f 6,50 per jaar of f 3,25 per half jaar?

Wilt u die extra onkosten op het blad zelf laten drukken? Maar u weet toch dat „Nederlandse Gedachten” al voor de kostprijs geleverd wordt!!

Van onze kant kan er heus niet nog eens een halve gulden bij (beter: af).

Daarom een dringend verzoek (ook terwille van uw portemonnaie). Gireer het jaarabonnement, dus f 6,50 of het bedrag voor de tweede helft van 1963, (te weten f 3,25) op Giro-rekening nr. 89673 t.n.v. de A.R. Partij-Stichting te Den Haag.

In de loop van deze maand zullen voor de abonnees, waarvan geen betaling ontvangen werd, de kwitanties (met 50 cent incasso-kosten) worden gereedgemaakt.

Bent u dan met vakantie? Maak het uzelf en ons gemakkelijk! Gireer nog vóór de vakantie. Doe het nu! Hartelijk dank daarvoor!

UIT PERS EN PERIODIEK

FORMATIE-MOEILIKHEDEN

De pers heeft de afgelopen weken niet te klagen gehad over gebrek aan inlichtingen van de zijde van degenen, die bij de kabinetsformatie betrokken zijn. Dit is een winstpunt, hoewel anderszits tegen overdrijving moet worden gewaakt, teneinde een zo delicate zaak als een kabinetsformatie niet te hinderen. Dit laatste is beslist het geval als sommige bladen op tendentieuze wijze mee gaan „formerer”. Het Parool (soc.) schrijft hierover:

Tot dusver heeft deze kabinetsformatie zich afgespeeld in een sfeer van wat grotere openheid dan wij in Nederland gewend waren. Vandaar dat de voorwaarden aanwezig waren om het publiek — voor zover geïnteresseerd — vrij redelijk in te lichten. Maar sommige grote bladen hebben daarbij een lelijke steek laten vallen, door als feiten mee te delen wat alleen maar redactionele wensdromen waren. Een paar fraaie voorbeelden daarvan leverden De Telegraaf en de Volkskrant.

De Telegraaf juichte nog over een nieuwe regering met de VVD en over een nieuwe oppositieperiode voor de PvdA toen het al bijzonder twijfelachtig was geworden of de heer De Kort nog heel lang aan het formeren zou kunnen blijven. Gisterochtend meldde De Telegraaf in een vijfkolomskop op pagina 1 „KVP nu eensgezind”. Nauwelijks een halve dag later moest de heer De Kort zijn formatieopdracht teruggeven — voornamelijk ook omdat zijn eigen fractie niet eensgezind achter zijn gestuut stond.

De Volkskrant is zo geporteerd voor samenwerking tussen KVP en PvdA, dat het blad vrijwel dagelijks nieuwe frontberichten uitgaat waarin met verve werd aangekondigd dat er nu nog maar een haartje aan scheelde of de zaak van een rooms-rode samenwerking was voor elkaar. In werkelijkheid moet dit katholieke blad toch katholieke bronnen genoeg gehad hebben om beter te kunnen weten.

Nu geven de politici, voor het eerst na vele jaren, de kranten en daarmee de voorlichting, een faire kans, en dan wordt die kans, voor een deel tenminste, om zeep geholpen door partijdig fanatisme. Dat is jammer voor de politieke journalistiek in ons land en het is jammer voor het publiek dat het zoveel beter had kunnen krijgen.

De Nieuwe Rotterdamse Courant (lib.) wijt de schuld van de mislukte formatieopgave — wel wat ongenueanceerd dunkt ons — aan dr. De Kort.

He blad schrijft: Tot groot plezier — zo veronderstellen wij — van Wim Kan is dr. L. J. M. Beel te hulp geroepen, nu zes weken van informatie en (pseudo) formatie niet hebben geleid tot de vorming van een kabinet. De heer Beel, minister van staat, enige malen minister van binnenlandse zaken en tweemaal minister-president, is nu vice-president van de Raad van State. Men heeft hem te hulp geroepen kennelijk onder het motto: laat reparaties door de vakman verrichten.

Prof. Romme was een der groten in de K.V.P.; hij vervaardigde bouwstenen. Maar dr. De Kort was nog te klein om met die bouwdoos te spelen; hij heeft er wel wat van beschadigd. En nu is het dan weer een der groten in de KVP die moet vaststellen, hoe er van de brokstukken iets goeds is te maken.

Sommige bladen meenden gisteravond dat de heer Beel was aangewezen als formateur. Maar de opdracht strekt duidelijk niet tot vorming van een kabinet, maar tot onderzoek naar mogelijkheden, dus tot „informatie”.

Het meervoud „mogelijkheden” vraagt om ruimte. Van de heer Beel kan inderdaad meer dan één mogelijkheid worden verwacht; in 1946 was hij de minister-president in een zuiver „rooms-rood” kabinet; in 1959 was hij de leider van het rompkabinet dat

overbleef nadat het laatste kabinet-Drees van socialisten was ontdaan.

De heer Beel is „informatie”. Het is daarom alleen al niet waarschijnlijk dat hij zijn werk laat uitmonden in nogeens een minister-presidentschap voor hemzelf. Bovendien: een staatsraad kan wel minister worden — zie bijv. de heer De Pous en ook de heer Beel zelf in 1959, toen hij al wel lid maar nog geen vice-president van de Raad van State was —, maar de vice-president van de Raad van State heeft zo'n unieke functie, dat het minder in de rede ligt hem zijn hoge post te laten ruilen voor de hoge post in het kabinet.

Belangrijker is het intussen, dat het leggen van de grondslagen voor een kabinet nu weer in handen van een man van grote politieke bekwaamheid is gekomen. Als dan na zijn werk maar iets beters wordt gedaan dan wat na de informatie-Romme is geschied. De opdracht was, omdat hij nu eenmaal fractieleider van de K.V.P. is, bijzonder logisch, maar zij was niet minder ongelukkig. Na het werk van de heer Beel zal men wat meer de vrije hand hebben, gelukkig.

Het Friesch Dagblad (chr. nat.) daarentegen wijst als voornaamste oorzaak op de verdeeldheid in de boezem van de KVP zelf. Onder de titel „Beschamend” schrijft dit blad:

De gang van zaken bij de kabinetsformatie is eenvoudig beschamend. Om verschillende redenen.

De uitslag van de verkiezingen was duidelijk en voor geen tweërlei uitleg vatbaar. De kiezers bleken niet geïmponeerd door de felle aanvallen op het kabinet-De Quay. De oppositie werd verslagen, het kabinet kreeg adhaesie van de kiezers. Vooral als duidelijk was gesteld bij de propaganda, dat het ging om voortzetting van het gevoerde beleid.

Men kan achteraf wel zeggen, dat er in dat beleid wel iets moet worden veranderd, b.v. op het gebied van de landbouw en van het woningbouwbeleid. Maar dat raakt de kern van de zaak niet. Elk kabinet en elke minister moet de gelegenheid hebben, om „bij te sturen”, als wind en stroom dat noodzakelijk maken. De beste schippers zijn daarin bekwaam en doen het geregeld en bijna onmerkbaar. Maar het gaat er niet om, wat iemand in het beleid verbeterd wil zien, maar of dat beleid verbeterd worden voortgezet in zijn grote lijnen en of de stembusuitslag in die richting wees. En als de vraag zo wordt gesteld, dan is het heel duidelijk, hoe de zaken liggen.

De gang van zaken is ook beschamend om een andere reden. De uitslag wees het duidelijk uit: er moet een kabinet komen onder KVP-leiding. Wij hebben de vorige week uiteengezet, waarom de positie van de KVP zo sterk is. Zij heeft het heft in handen. Zij kan de partners kiezen. De PvdA zit dag en nacht bij haar op de stoep. Zij kan het zich veroorloven, te doen, alsof de Protestants-Christelijke partijen bij haar beslissingen evenzeer hebben af te wachten als de PvdA en de VVD. Zo sterk is haar positie. Maar haar mannen hebben tot nu toe alleen maar bevorderd, dat de berg papier groeide, dat de zaak hoe langer hoe meer in de mist geraakte er, dat de politieke ver-

warring groter werd dan ooit. Nu is de derde man van de KVP bezig, nu weer als informateur. Prof. Beel heeft dat eerder aan het handje gehad, en bij een vorige gelegenheid de zaak voor dr. De Quay in orde gemaakt. Of hij het weer zal doen, moeten we afwachten.

Maar vast staat, dat de gang van zaken na de verkiezingen zeer onbevredigend is. Beschamend zelfs. En de politiek raakt er door in discredit.

De schuld ligt hier voornamelijk bij de KVP. Zij is onderling verdeeld. Dr. Veldkamp en zijn aanhang dringen sterk aan op een Rooms-rode politieke samenwerking, daarbij gesteund door de R.K. vakbeweging. Anderen willen een voortzetting van het kabinet-De Quay. Maar nergens komt een besliste en duidelijke leiding aan het licht.

Wanneer de vice-president van de Raad van State nu weer als informateur optreedt — staatsrechtelijk een weinig aantrekkelijke zaak! — dan is het vooral om de KVP tot een duidelijke beslissing te brengen, tot het aanvaarden van een gezaghebbende leiding, tot het eindelijk aanvaarden van de verantwoordelijkheid, die zij heeft.

Stelde het Friesch Dagblad duidelijk dat het beleid van het Kabinet De Quay moet worden voortgezet, zij het met wat bijsturen, het socialistische dagblad Het Vrije Volk doet — begrijpelijk — pogingen het zo te stellen als of het program De Kort op een aantal punten ingrijpende wijzigingen van het beleid van de laatste 4 jaren inhield. Dit is het verhaal van Het Vrije Volk:

Het antirevolutionaire dagblad Trouw merkt in een gedachtenwisseling met de liberalen op: „In het algemeen is het zo dat men het financieel en sociaal-economisch beleid van dit kabinet-De Quay wel algemeen wil voortzetten, maar er zijn ook nieuwe punten aan de orde: t.w. de vraag van financiering van een deel der premies voor de sociale voorzieningen uit de algemene middelen.

En wat het beleid van het kabinet-De Quay betreft: In het landbouwbeleid en het woningbeleid zullen wel veranderingen moeten worden gebracht.

En in het beleid ter zake van de televisie heeft de Tweede Kamer zich in meerderheid van het beleid van het kabinet-De Quay gedistancieerd. En terecht heeft de heer De Kort die beslissing in zijn program gebracht te eerbiedigen.”

Aan dit lijstje zijn nog wel een paar punten toe te voegen: Hulp aan onderontwikkelde landen bij voorbeeld.

Als men dit zo ziet dan lijkt het veel op de winkelier die voor de bouw van een nieuwe winkel geen vergunning kan krijgen, maar voor een verbouwing wel. Dan gaat hij verbouwen. Het blijft hetzelfde pand. Maar iedereen die de zaak binnenkomt zegt — terecht — wat is die winkel opgeknapt. Je herkent hem gewoon niet meer.

Tot zover over de voortzetting van het beleid van het kabinet-De Quay.

WOUDA ZADEN
ORANJEWOUD
Vraagt nieuwe prijscourant
Tel. 05180-2141-3 (lijnen)

De eerste pogingen om via informatie en formatie tot een nieuw kabinet te komen, hebben een enigszins vreemd, om niet te zeggen zonderling, schouwspel opgeleverd. Of bij die pogingen als zodanig ongebruikelijke wegen zijn bewandeld, is voor een buitenstaander moeilijk te beoordelen, al moet gezegd worden dat de berichtgeving in de dagbladen wel heel sterk in die richting wijst.

Het vreemde van de eerste, mislukte, formatieopgave is echter juist die berichtgeving in de pers geweest. De eerste kabinetsformateur draagt de pers blijkbaar een goed hart toe — waarvoor hij overigens niet beloofd is, gezien de bewoordingen die vele dagbladen gebruikt hebben toen zij hem en zijn formatiewerk beschreven. Door die goedheid wellicht beïnvloed hebben allen die bij de formatiebesprekingen betrokken waren daarvan in zo ruime mate een openbare zaak gemaakt, dat het ons niet zou verwonderen indien die openbaarheid mede tot het mislukken van de besprekingen zou hebben geleid.

Dat de pers in de gelegenheid wordt gesteld betrouwbare nieuwsvoorziening en voorlichting te bieden, is in het algemeen een belang van de eerste orde. Maar de aard en het belang van de zaak waar het om gaat, mogen daar nooit aan worden opgeofferd. Een kabinetsformateur werkt in opdracht van H. M. de Koningin en brengt haar verslag uit van zijn werkzaamheden. Vroeger hield dit in, dat de journalisten geen andere keus hadden dan als rechercheurs allen, die iets met de formatie te maken hadden, op de voet te volgen. Wat de bladen schreven was niet anders dan gevolgtrekkingen die zij geheel voor eigen rekening maakten uit bezoeken, die de betrokkenen aflegden en soms uit een enkele losse opmerking die hun ontfutseld kon worden. De inhoud van brieven kwam nooit ter kennis van de pers, tenzij iemand een indiscretie beging.

Thans schijnt het andere uiterste bereikt te zijn. Uit de wijze waarop de dagbladen ons hebben ingelicht, kan althans geen andere conclusie worden getrokken dan dat de kabinetsformateur het nodig en nuttig heeft geoordeeld geen stap te zetten dan nadat hij via de Rijksvoorlichtingsdienst de pers daarvan op de hoogte had gesteld. Zelfs de inhoud van brieven die hij schreef en ontving, werd op de kortst mogelijke termijn gemeengoed.

Dat op deze wijze een tussentijds- of eindrapport aan de koningin nauwelijks nog iets kan bevatten dat niet reeds iedereen weet, spreekt vanzelf. Dat er bij een dergelijke handelwijze op een gegeven moment iets moet spaak lopen, ligt eveneens voor de hand. Dat is dan ook gebeurd toen de pers, dank zij een misrekening van de Rijksvoorlichtingsdienst, eerder in het bezit was van een brief van de formateur aan de voorzitter van de PvdA-fractie dan de geadresseerde zelf!

Dat het zet voor zet aan de openbaarheid prijsgeven van het „spel” niet alleen weinig elegant is maar ook funest voor een goede voortgang van het formatiewerk, behoeft niet te worden betwijfeld. Daar komt nog bij dat de formateur, door zich volledig bloot te geven, zich ook aan openlijke kritiek reeds tijdens zijn werkzaamheden blootstelt. De pers heeft zich ook in dit opzicht haar kansen niet laten ontnemen. Aanduidingen als „amateur” en „knutselwerk” kon men vinden in hoofd artikelen van bladen, die veelal vanwege hun „bezonken oordeel” worden aangeprezen. Dat dergelijke kritiek van invloed is geweest op de besprekingen, lijkt nauwelijks twijfelachtig.

In vele opzichten heeft de heer Beel er goed aan gedaan reeds bij het begin van zijn werkzaamheden duidelijk te stellen, dat deze gekenmerkt zullen worden door een grote mate van discretie.

JEZUS REDT VERLOST GENEEST
Iedere zondagmorgen om acht uur spreekt Evangelist Joh. Maasbach over Radio-Luxemburg, 208 m. middengolf en 49.26 korte golf.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

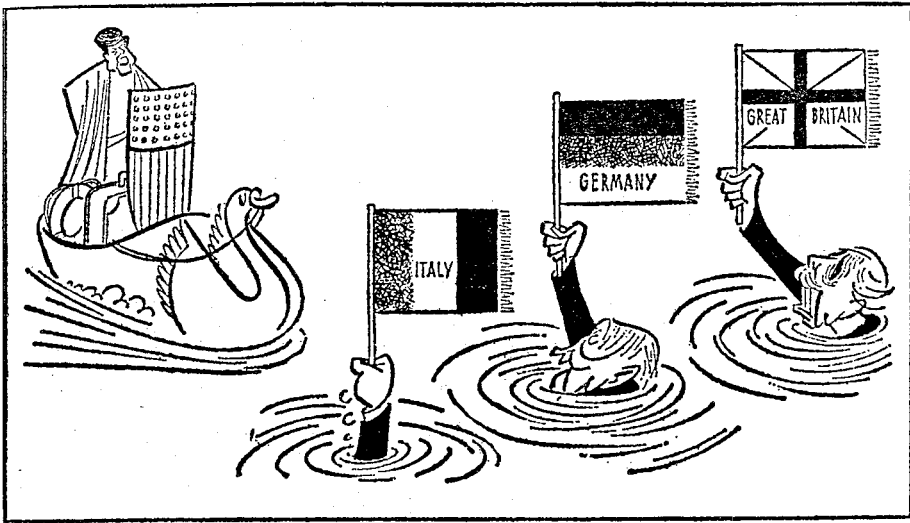
onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE, Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 89673.

ADRES VOOR ADVERTENTIES, Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 63224.

ABONNEMENTSPRIJS f 6,50 per jaar, f 3,25 per half jaar, Giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4,— p. jaar. LOSSE VERKOOP f 0,20.

Premiers van Europese landen ontvangen Kennedy

EUROPA'S LINKER BEEN

(Uit Nieuw Europa, juni 1963)

*** Wij willen ons zelf blijven

Vele Christelijk-Historischen onder leiding van de heren Pollema en Kikkert heffen voortdurend een banier op, waarin geschreven staat, wij willen ons zelf blijven. Dat wil zeggen, dat zij zich keren tegen de begeerte naar één Prot. Christelijke partij. Dat is hun goed recht. Wanneer zij menen, dat ook in de toekomst hun beginselen de vorming van een breder en eensgezinder front verbieden, dan hebben wij dat te eerbiedigen en de consequenties daarvan te aanvaarden.

Door sommige Christelijk-Historischen wordt echter voor de toekomst de hoop op vereniging niet helemaal opgegeven. Zij zeggen dan, dat de Antirevolutionairen bezig zijn te veranderen. Die maken zich al meer los van Kuyper, verloochenen de Kuyperiaanse concepties, en groeien, aldus veranderende, naar de Christelijk-Historischen toe. Het is de vraag, of het zo juist is gesteld. Maar het verhaal gaat alleen op, als de C.H.U. een principieel stabiele eenheid vormt, die niet naar een ander toegroeit, maar bezig is alleen maar zich zelf te blijven.

Dat is evenwel toch ook niet helemaal zo. Dr. Tilanus heeft het ten opzichte van een zéér principieel punt nog erkend, bij de behandeling van de „mammoetwet“. Vóór 1940 stonden de Christelijk-Historischen onverbiddelijk afwijzend tegen elke subsidie aan een bijzondere universiteit. Subsidie voor een christelijk lagere school was goed, voor een christelijk gymnasium ook, maar voor de V.U. was het helemaal verwerpelijk.

Toen er een amendement werd voorgesteld, om de begroting van O.K. en W. met één gulden te verhogen, ten einde daarmee in beginsel te beslissen, dat ook een bijzondere universiteit voor subsidie in aanmerking moest komen, werd dit amendement weliswaar met een uiterst kleine meerderheid aangenomen, maar de gehele C.H. fractie stemde tegen. Om des beginsels wille.

Daar is nu geen sprake meer van en dr. Tilanus heeft dat feit erkend. De bijzondere universiteiten worden nu gesubsidieerd, zonder dat ook maar één C.H. lid van de Tweede of Eerste Kamer zich verzet, laat staan zich principieel verzet.

Wij noemen een ander geval. Eenmaal hielpen de Christelijk Historischen door hun stem samen met de linkerzijde en de S.G.P., om een kabinet-Colijn ten val te brengen. Het ging om het voortbestaan van een tijdelijk gezantschap bij de Paus. Zo'n gezantschap is niet vreemd, omdat de Paus ook hoofd is van een wereldlijke staat. Maar het C.H. beginsel verbood het voteren van een bedrag voor dit tijdelijk gezantschap. Dit gezantschap is er nog altijd, zij het niet meer als een tijdelijk geval. De C.H.U. verzet zich niet meer. Nog sterker: de nieuwe Paus werd gekroond met de drievoudige kroon, als de Vader der vorsten. De Nederlandse Regering was bij deze plechtigheid vertegenwoordigd door twee ministers. Uiteraard door minister Luns. En voorts door de C.H. minister van justitie, mr. Beerman. Ook hier is dus wel iets veranderd: wij zeggen het zonder verwijt. Maar de leuze: wij willen ons zelf blijven, wordt er toch iets minder imponerend door.

De kunst van het mogelijke

OK ditmaal beginnen wij met een herinnering aan wat dr. Colijn eenmaal heeft gezegd. Maar nu over een deel van een toespraak, een felicitatietoespraak ter gelegenheid van een jubileum van prof. dr. Hugo Visser.

Deze Utrechtse hoogleraar is lid van de Tweede Kamer geweest en tweede voorzitter van het Centraal Comité. Maar hij was iemand, die nooit in het gareel kon of wilde lopen. En dat heeft hem later ook op paden gebracht, waar de antirevolutionairen hem niet mochten volgen. Maar dat laten we liever rusten.

Dr. Colijn hield een hartelijke toespraak. En daarin speelde de gedachte: gij professor, past eigenlijk niet in de politiek, en wij kunnen u in diezelfde politiek toch niet missen. Politiek is de kunst van het mogelijke, aldus dr. Colijn. En een hoogleraar, die telkens met grote zekerheid zegt, hoe het is en moet in absolute zin, kan met zulke thesen in de praktijk geen politiek bedrijven. Maar aan de andere kant kunnen we zulke thesen niet missen, omdat we anders verzingen zouden in een moeras van opportunisme en relativisme.

Wij hebben dit betoog met eigen woorden weergegeven, omdat wij uit het hoofd moesten citeren. Maar zakelijk kwam het verhaal hierop neer. En het biedt ons vandaag nog stof tot overdenkingen.

IS de politiek de kunst van het mogelijke? In zekere zin wel. Bij een kabinetsformatie moet worden bekeken, welk kabinet mogelijk is, welk program realiseerbaar is. De gegevens van het Nationaal Planbureau spelen er zelfs een verontrustend grote rol. Want het blijkt hoe langer hoe meer, dat principiële motieven een minder beslissende betekenis hebben dan berekeningen over de trend in de economische ontwikkeling en de daarmee verband houdende financiële mogelijkheden. Dat de antirevolutionairen er zo bijzondere nadruk op leggen, dat zij ook door een nieuw kabinet de Nederlandse televisie niet willen zien uitgeleverd aan de commercie, schijnt bijna een wereldvreemd element in al de overleggingen, die variëren binnen de mogelijkheden, die de economische ruimte belooft te kunnen bieden.

In de politiek is het een vaste uitdrukking geworden, of iets „haalbaar is.“ Wel een bewijs, hoe sterk zij wordt gezien als de kunst van het mogelijke. En dan vooral ook als de kunst. Want de een kan meer met de beurs dan de ander met de inhoud, zegt een spreekwoord, waarbij de nadruk wordt gelegd op het begrip kunst.

door H. Algra

MAAR er is hier méér te zeggen.

En onze nationale historie biedt ons daarbij overvloedig stof. Het komt telkens anders, dan de mensen hadden verwacht.

De Vader des Vaderlands was een groot staatsman en Groen van Prinsterer heeft er eens in een lezing op gewezen, hoe scherp hij de situaties doorzag en de mogelijkheden onderkende. Maar ver daarboven uit greep zijn geweldig idealisme, zijn sterk geloof. En dáardoor hield hij vol, ook als de mogelijkheden wegschrompelden en dáardoor werd hij de leider naar de vrijheid, ondanks de macht van Spanje, de laksmeige opzichten en het verraad van medewerkers. De geschiedenis is in sommige opzichten een blijvend geheimenis.

heid van de vrienden, het verraad van medewerkers. De geschiedenis is in sommige opzichten een blijvend geheimenis.

ER gebeurt méér, er gebeuren andere dingen, dan de mensen mogelijk hebben geacht.

Wij moeten voorzichtig zijn met Lucas 14. Daar zegt de Heiland, dat iedereen, die een toren wil bouwen, eerst de kosten berekent.

En al te gemakkelijk zetten we dan zo'n tekst buiten het verband en gebruiken hem om de kunst van het mogelijke een aanknopingspunt te geven in de H. Schrift. Maar we moeten hier wel voorzichtig zijn. En letten op het verband.

Het was in de tijd, dat grote scharen de Here Jezus volgden. Dat er nog mensen waren, die heel vlot zeiden, ik zal U volgen, waar Gij henegaat. En dan wees de Here Jezus zulk een vlotheid af. Hij zegt als het ware: gij zijt anders zo zakelijk, maar nu, bij een véél groter beslissing, „reket“ gij niet. Doet gij, alsof het een lichter zaak is, veel lichter blijkbaar dan het bouwen van een toren. Als alles op het spel staat, dan hebt gij een vlotheid, die geen mens oirbaar zou achten bij het bouwplan van een toren.

In dit licht bezien kan het voorbeeld van de te bouwen toren niet zonder meer als een bijna laatste norm worden gesteld.

EN dan komt er ook in onze gedachten plaats voor andere teksten, die getuigen van geloofsmoed, waarbij het onmogelijke toch mogelijk wordt. Dan overwint Gideon met 300 man het heir van de Amelekieten en verslaat David de reus, hoewel hij slechts een slinger had en vijf gladde stenen uit de beek. En dan staat ook heel ernstig het woord der Heren open voor ons in zijn ontdekkende kracht: zo gij een geloof had als een mosterdzaad...

POLITIEK is de kunst van het mogelijke. Dat blijft staan en dagelijks onder vinden wij er iets van. Zelfs mogen wij dankbaar zijn, dat de economische wetenschap zulke vorderingen heeft gemaakt, dat wij nu beter kunnen bekijken, wat mogelijk is. De kosten van de toren laten zich beter vooruit berekenen dan vroeger en dat moeten we verdisconteren in onze politiek.

MAAR politiek is veel meer. Het is een geloofszaak. Al het zakelijke en natuurlijke wordt daardoor op een hoger plan geschoven.

Er komt ruimte, en nog een heel andere ruimte dan die de economen berekenen. Ruimte, om in het geloof het naar de mens gesproken onmogelijke toch na te jagen. Daarom staat in ons A.R. Program dat het gaat om het beslag van Gods Woord op het gehele openbare leven. Wat is dat hoog gegrepen! En dat in de tijd van secularisatie en ontkerstening.

Maar het is niet te hoog gegrepen. En zie — nu gaat het toch weer over mogelijkheden. Maar nu over een mogelijkheid binnen een andere ruimte, nl. de ruimte van Gods beloften.

Wie die ruimte niet gelovig heeft leren zien, kan geen christelijke politiek bedrijven.

BON VOOR SLECHTS f 3.25 PER HALFJAAR ONTVANGT U WEKELIJKS NEDERLANDSE GEDACHTEN

Noteert u als nieuwe abonnee:

NAAM:

ADRES:

WOONPLAATS:

Opgegeven door:

NAAM:

ADRES:

WOONPLAATS:

Opsturen aan administratie Nederlandse Gedachten, Dr. Kuyperstraat 3 te 's-Gravenhage. Abonnementsprijs f 3.25 per halfjaar. Giro 89673.

Maaglijders!
DE uitkomst voor U zijn de echte Amerikaanse
C-R MAAGTABLETTEN
Met C-R Maagtabletten kunt U weer normaal eten!
Importeur LOUIS RIETBERGEN • Korenaarstraat 55a-c, Rotterdam

SINGER SELECTEERT INDISCHE KRUIDEN

<p>Wordt U te zwaar? Neem de onschadelijke Indische ONTVETTINGS- PILLEN 60 stuks f. 1.80 120 stuks f. 3.60</p>	<p>(KOEKIS KOETJING) REMOEKDOENG Urine-afdrijvend In tabletten: 20 st. f. 1.80 100 stuks f. 4.95 In kruiden: f. 2.31</p>	<p>Verhoog Uw gal- en leverwerking door TEMOE LAWAK Bloedzuiverend, sacht laxerend In tabletten: 20 st. f. 1.80 100 stuks f. 4.95 In kruiden: f. 2.68</p>
---	---	--

VERTROUWENS ADRESSEN VOOR EIGEN

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457-561 Telefoon 06750-3748

Houtzagerij- Houthandel- Kistenfabriek

VERHUIZINGEN DOOR GEHEEL EUROPA
VERPAKKINGEN VOOR OVERZEE
(ook van Friesland naar Noord-Holland of van
Zeeland naar Limburg) worden gaarne en prima
verzorgd door
Auto-groupage naar Scandinavië

BONGERS WAGENINGEN

Telefoon 2725 en 3750 (b.g.g. 3100)

SCHUDDEN? GOED
GOED SCHUDDEN? BETER
IDEAAL SCHUDDEN? EUREKA

N.V. „Eureka“ Landbouwmachinefabriek

voorheen Fa. I. v. d. Woude & Zn.
DRACHTEN

**Landbouwwerktuigen- en
machinefabriek**

H. VISSERS N.V. - NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526-841 (7 lijnen)

**CLAEYS - maaidorsers
BAMFORDS - oprappersen**

Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., - Greup (Z.H.)
telefoon (01860)-2050

ONDERGOED

van de bovenste plank!

**Spaarbank voor
Protestants Nederland**

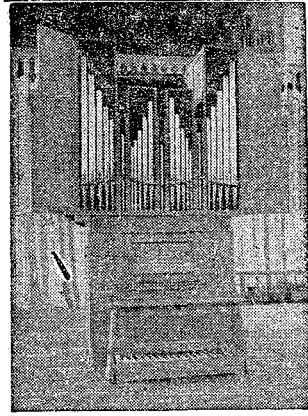
Kromme Nieuwe Gracht 8-10 - UTRECHT
Telefoon 030 22241 - 22242 - Giro 156.000

RENTEVERGOEDING 3 1/4%

ongeacht de grootte van het saldo-tegoed.
Alle spaarregelingen:

JEUGDSPAARWET
AMBTENARENSPAARREGELING
BEDRIJFSPAREN
SCHOOLSAPAREN

Reeds in vele plaatsen een correspondentenschap gevestigd.
Wij verstrekken u gaarne alle gewenste inlichtingen ook over
ons Beleggingsfonds voor Protestants Nederland.

**ECHTE
KERKORGELS**

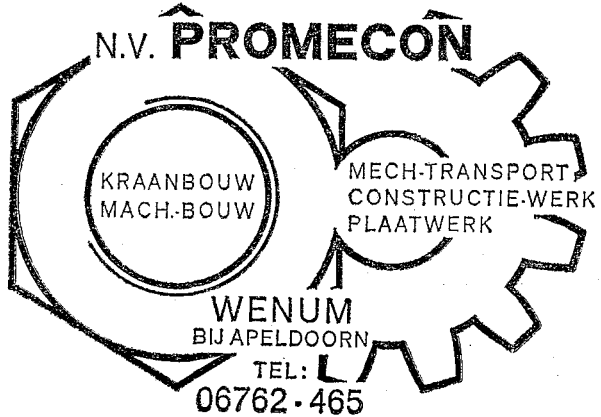
OOK VOOR
KLEINE
KERKEN

ORGELBOUW

**ERNST
LEEFLANG**

APELDOORN
Telef. 0 6760-17582

N.V. PROMECOÏN

KRAANBOUW
MACH.-BOUW

MECH-TRANSPORT
CONSTRUCTIE-WERK
PLAATWERK

WENUM
BIJAPELDOORN
TEL: 06762-465

Zaad der twijfel opnieuw

HET antwoord op de verklaringen, welke president Kennedy tijdens zijn reis door Duitsland heeft afgelegd, is in Parijs gegeven op een wijze, die wellicht enige verwondering, maar bepaald geen bewondering tot gevolg heeft gehad. Enerzijds is het goed te constateren, dat men Kennedy op zijn woord wil geloven en erkent, dat zolang hij president van de Verenigde Staten is, Europa niet bevreesd behoeft te zijn, in de steek gelaten te zullen worden. Men wil dit zonder het met zoveel woorden te zeggen ook nog van zijn opvolgers aannemen. Maar dan komt het: wie zal zeggen of de opvolger van de opvolger van president Kennedy er iets voor zal voelen, de vernietiging van de Verenigde Staten te riskeren voor de verdediging van Europa?

ONAFHANKELIJK

Met andere woorden: een Europees staatsman, die verder ziet dan zijn neus lang is, staart zich niet blind op het feit, dat de huidige president van de Verenigde Staten nog de garantie kan en wil geven, dat een eventuele aanval op Europa als een aanval op zijn eigen land zal worden beschouwd, maar houdt rekening met de waarschijnlijkheid, dat die garantie over tien of meer jaar (of misschien wel eerder) niet meer gegeven zal worden. Uit de Franse reactie op de verklaringen van Kennedy moet men dan ook concluderen, dat het thans beter is maatregelen te overwegen, die Europa in staat zullen stellen, zijn eigen boontjes te doppen, onafhankelijk van de Amerikanen.

NIET KLAAR

En zo komen we dan weer terecht bij de „force de frappe“, het kernzwaard van Frankrijk, dat door de Franse president wordt gebruikt om een wig te drijven tussen Europa enerzijds en de Verenigde Staten en Engeland anderzijds, ook al bevindt het zich als het ware nog in een embryonaal stadium. De Gaulle maakt zich over dit laatste echter geen zorgen, omdat hij zonder meer speculeert op het feit, dat de enorme kernmacht van de Verenigde Staten voorlopig nog wel de vrijheid en veiligheid van de westelijke landen zal waarborgen.

Het is — zo redeneert hij — dan ook niet erg, dat de Franse „force de frappe“ nog niet helemaal klaar voor het gebruik is. De omstandigheden in de wereld zijn naar zijn mening niet van dien aard, dat er gevaar voor een wereldoorlog bestaat. En binnen een aantal jaren zal zijn kernzwaard zo sterk zijn, dat het iedere vijand van Europa groot ontzag zal inboezemen.

NIET VREEMD

Nu is het vanzelfsprekend zo, dat het op zichzelf helemaal niet zo vreemd zou zijn, als zoveel mogelijk Europese landen zich nauw aaneen zouden sluiten en ook wat hun verdediging tegen eventuele aanvallen van buiten betreft een nauwe vorm van samenwerking zouden zoeken op het gebied van de zo kostbare kernbewapening. Er zijn verschillende landen, die hier een belangrijk aandeel in zouden kunnen leveren. Een dergelijke ontwik-

keling mag echter niet los worden gezien van de politieke verhoudingen, zoals die op het ogenblik in Europa zijn.

Zolang het „Europa“ dat De Gaulle voor ogen staat slechts bestaat uit de zes landen, die thans deel uitmaken van de Europese Economische Gemeenschap en zolang Frankrijk binnen die E.E.G. politiek en economisch een rol blijft spelen, als het tot dusver heeft gedaan, kan er van een dergelijke militaire „samenwerking“ geen sprake zijn.

OPHOUDEN

In de eerste plaats zou het niet verantwoord zijn, de verdediging van Europa los te maken van de defensie van de vrije wereld, waarvan het Westen een zeer belangrijk deel uitmaakt. Tot dat Westen behoren ook de Verenigde Staten, Canada, en we mogen er ook landen als Australië en Nieuw-Zeeland toe rekenen, om Latijns-Ame-

gelijke politieke samenwerking zakelijk. Gezien de ontwikkelingen, het afgelopen jaar kunnen de vaders van Frankrijk in de E.E.G. eenvoudig niet veroorloven, zich der meer tevreden te stellen met „force de frappe“ van generaal Gaulle. Dat zou een te grote afhankelijkheid van Frankrijk betekenen en de verhoudingen in het van de Zes voor de „andere vijf“ de voortduur ongunstig beïnvloeden. Het zou Frankrijk een monopolie van de verdediging, die dit land in zou stellen nog veel meer dan het geval is, de andere leden van de Europese gemeenschap de wet te schrijven. Op het ogenblik voelmand zich gelukkig met de houding van De Gaulle president.

Men moet er eenvoudig niet aan denken, voor welke onplezierige de bondgenoten van Frankrijk plaats kunnen worden, als zij de leiding van dit land zouden vertrouwen.

Kennedy, Adenauer en De Gaulle

EEN VRAAG

rika niet te vergeten. Wanneer de zes landen van de E.E.G. zouden besluiten, zich liever onder de Franse atoomparaplu te scharen, dan onder het kernschild van de Verenigde Staten, dan moeten zij er echt niet raar van opkijken, als het Amerikaanse Congres vandaag of morgen zegt: we houden er mee op.

Dat betekent niet, dat men Europa in de steek zou laten, als het zou worden aangevallen. Het houdt echter wel in, dat het gevaar voor een Russisch-Amerikaans onderonsje — waar vooral Adenauer onder de invloed van De Gaulle zo bang voor is — dichtter voor de deur staat, dan men denkt.

VERSPILLING

Voorts zou het niet verstandig zijn, wanneer de Europese landen zouden besluiten, los van de in de Verenigde Staten opgedane ervaringen een eigen kernmacht te gaan bouwen. Dat zou een vaak grove geldverspilling zijn, waarmee Frankrijk overigens al jaren bezig is. Het zou echter ook een nauwe samenwerking, zoals tot dusver in het kader van de Navo het geval is geweest, onmogelijk maken, omdat ieder zijn eigen kernwapens zou hebben en er in tijd van nood geen mogelijkheid meer zou bestaan om (bij wijze van spreken) Europese atoomkoppen te lanceren met Amerikaanse geleide projectielen, of Amerikaanse atoomkoppen naar hun doel te brengen met Europese geleide projectielen, gesteld dat de strijd op het Europese vasteland dat zou vereisen.

Een verder uit elkaar groeien zou in dat geval met zich meebrengen, dat men de eigen positie ondermijnt en daarmee de veiligheid van de niet-communistische wereld op het spel zet.

AFHANKELIJK

Er is echter meer. Voor de vorming van een eigen Europese kernzwaarmacht is een zo groot en zo hecht mo-

MILITAIREN

We behoeven niet eens te stellen dat we wel eens met een heel Frankrijk te maken kunnen krijgen de opvolger van De Gaulle aan macht komt. Het gevaar is groot: de generaal werkt het zelf nog in de hand — dat er niemand genoeg zal zijn om in de schoenen De Gaulle te stappen, als die niet ger president zal zijn. Het is de vraag, of „men“ de man, die hij er op het oog heeft, zal accepteren, geldt in bijzondere mate voor de militairen, die in Algerije afgeleerd ben, zich tegen De Gaulle te verzetten. Het zijn dezelfde militairen, die het gevaarlijke spelgoed omgaan „force de frappe“ wordt genoemd. De mogelijkheid van een rechtsgeschiedenis militair bewijs, dan niet langer denkbeeldig. Wn. S. Algerije is mislukt, zou met succes kroond kunnen worden als het overwicht van een man als De Gaulle zou zijn verdwenen. Er lopen in Frankrijk nog heel wat hoge officieren, al dan niet gepensioneerd — nog wel eens een kans zouden wagen.

VOLKSFRONT

Aan de andere kant doemt de mogelijkheid op van een volksfront op een communistische leiding, dat vaneid chaos, die wellicht niet kan uitblijven na het wegvallen van De Gaulle, gebruik kan maken om naar de macht te grijpen. Het zou een even groot geveel voor Europa (en daarmee ook dit de rest van de wereld) betekenen als een fascistisch getinte militaire dictatuur. Een dergelijke ontwikkeling is waarschijnlijk landen als Duitsland, Italië niet ongemeend laten. Zij kunnen leiden tot een onderwerkdictatuur staand Duitsland, of tot de grootste communistische partij in het Sowjet-blok heeft).

En wat te denken van een volksfront dat voor zijn verdediging volledig afhankelijk is van Frankrijk, dat geregeerd door een door commun-

Berlijn verwelkomt Kennedy. Adenauer wordt hier bedolven onder de serpentes. In het midden Brandt, de burgemeester van West-Berlijn.

Vestrooid

Erst volksfront? Is de „force de frappe”, waaraan de Fransen thans hard werken, voor de huidige genoten van Frankrijk niet iets, dan werkt als een boemerang? Is niet huiveringwekkend, aan deze n te denken?

BESLISSING

Mogen deze factoren dan ook verwaarlozen, als het er op aan onze politiek voor de toekomst palen. De tijd lijkt aangeboren te worden genomen of Europa al zal doorgaan, of dat het de samenwerking met de Verenigde Staten aan uitbreiden en verstevigen. De le verzet zich tegen het laatste met wat in hem is. Want het druipt in de grootse plannen, welke hij met nijver, die een betere zaak waardig recht te verwezenlijken. Daarom eert de generaal de Europese geselschap van de Zes tot een gesloten genschap te maken, waarin de zgn. Isaksische invloed zo snel mogelijk verdwijnen.

Arum tracht hij de Duitsers voor wagentje te spannen en bracht hij e afgelopen week een bezoek aan n, waar hij Adenauer herinnert de verplichtingen, welke hij krachhet kersverse Frans-Duitse verop zich heeft genomen. Daarom eert hij zijn zaken geregeld te krijvoordat Erhard in de komende g Adenauer zal opvolgen als kan-ger.

EERLIJKE TAAL

Adenauer zal er goed aan doen, eens na te denken over hetgeen hij keke weken tijds met Kennedy en De Gaulle heeft besproken. De rikaanse president heeft hem niet ran lege handen achtergelaten, toen akgerlijjn verliet op weg naar Ierland. Jur heeft er geen doekjes om gewonistie toen hij de politiek van de Verft de Staten met betrekking tot het onise vraagstuk uiteenzette. Ook gent hij niet verzwegen, dat hij de reiniging van Duitsland slechts met dzame middelen wil nastreven. En ullhij die in een niet ver verwijderde lpmst mogelijk acht, wanneer de ere wind”, die in de landen achter datijzeren gordijn waait, blijft aanen en als het ware de atmosfeer, itvergiftigde atmosfeer tussen Oost Vest, gaat zuiveren. Adenauer weet, dat dit alles zeer bekelijk is. Hij moet zich echter ook

De Frans-Duitse verzoening in de praktijk. Waar ligt de grens voor Adenauer?

realiseren, dat dit eerlijke taal is en dat zij in overeenstemming is met de werkelijkheid.

EEN GRENS

De Westduitse kanselier moet zich aan de andere kant echter ook niet te zeer laten meeslepen door de Frans-Duitse verzoening, die een van de steunpilaren van zijn beleid is geweest. Ook een verzoening kent haar grenzen. Adenauer heeft steeds het beste voor zijn land gezocht. Hij heeft zich al vroeg gerealiseerd, dat de vrijheid en de veiligheid van de Duitsers gebaat

was bij een nauwe samenwerking met de westelijke landen, zowel Fransen, als Engelsen en Amerikanen.

Het zou bijzonder tragisch zijn als de oude kanselier zich thans door generaal De Gaulle zou laten meeslepen in wat we een eenzaam avontuur zouden willen noemen. Eenzaam, omdat Europa zich van de rest van de wereld zou afzonderen. Avontuurlijk, omdat Frankrijk als bondgenoot van de toekomst een groot vraagteken is. Moge hem de wijsheid gegeven worden te zien, waar de grens ligt, die ook aan de Frans-Duitse verzoening moet worden gesteld.

Vrijheid - wezenlijk onderdeel van menselijk bestaan

EN de Nederlandse afdeling van de Internationale Unie van Christenocraten (Nouvelles Equipes Internationales) dit voorjaar op „Woudscholen een bezinningsconferentie hield de „Verdediging der vrijheid” (het wapenvraagstuk) merkte prof. dr. van Niftrik o.m. op: „Het gaat et politieke handelen in deze tijd om abstracte ideeën maar om de herming van de rechten van de en van diens fundamentele vrijheid is voor de mens niet een aatje dat ook gemist kan worden, behoort wezenlijk tot zijn be- Wn. Strijden voor de mens, is strij- voor zijn vrijheid”.

EN ik mij verdiepte in de gebeurte- Chissen rond de afschaffing van de ernij in Suriname (op 1 juli 1863; et week dus juist honderd jaar ge- om), kwamen de woorden van prof. Niftrik mij weer te binnen. Een erking van deze hoogleraar, als boven geciteerd, spreekt vandaag ag immers zo voor zichzelf, dat wij het aanhoren ervan bijna geneigd te spreken van „het intrappen van e open deur”. t onze dagen is de strijd voor de vaneid van de mens een zo vanzelf- tkkende dat wij soms misschien ge- led zijn te denken dat de bereidheid nactoe een zaak is van alle eeuwen. t gevoel dreigen wij dan te vergeten k dit „van de beginne alzo niet is negeest”. e et dagblad „Trouw” herinnerde daar lner dagen aan toen het enkele mo- lanten ophaalde uit de parlementaire Zjatten, die voorafgingen aan het be- tot afschaffing van de slavernij. tver het algemeen waren de sprekers e Tweede Kamer wel vóór de af- ffing, maar de overwegingen die zij bij bezigden zijn in onze ogen van an verdacht allooi: het is voor de t voordeliger — het bevordert de in Suriname — alleen door afschaf- kan er nog iets van de koloniën

terecht komen — het is onvermijdelijk — voortzetting der slavernij is een schandvlek voor de natie — enz. enz.

Dat het tot het wezenlijke van het mens-zijn behoort vrij te zijn, en dat het daárom geboden was tot afschaf- fting der slavernij over te gaan, het

Enkele gedachten bij de herinnering aan de afschaffing van de slavernij in Suriname, honderd jaar geleden.

kwam blijkbaar toen in de hoofden der kamerleden niet op.

Behalve dan de christen-parlementariër Elout van Soeterwoude. Hij was de enige die in zijn betoog uitgebreid aandacht besteedde aan de slaven zelf. Alleen hij had aandacht voor het gruwelijke lot der slaven. En alleen Elout was het die de „Negerhut van oom Tom” in geding bracht in het kamerdebat.

MEN moge het de Nederlandse Tweede Kamer niet te zwaar aanrekenen, dat zij honderd jaar geleden nog niet meer begrip kon opbrengen voor een wezenstrek van het menselijke bestaan, namelijk de vrijheid van de mens. Want in dezen onderscheidde dit parlementaire college zich weinig van de algemene opvattingen in heel de wereld. Prof. dr. J. M. van der Linde, van de Evangelische Broedergemeente, schreef nog onlangs: „Het is voor ons twintigste eeuwse mensen moeilijk in te denken dat behoudens weinig uitzonderingen ieder in de zeventiende en achttiende eeuw de slavernij als economisch systeem aanvaardde”. En zo was het van overoude tijden af geweest. Reeds in de Oudheid kwam

de slavernij voor. Wij lezen er ook over in de bijbel, zowel in het Oude als het Nieuwe Testament. Voor zover dit het Nieuwe Testament betreft is het wel opvallend dat de tendens bij Paulus is te wijzen op de vrijheid in Christus als het voornaamste.

Hoezeer de slavernij verbreed is geweest blijkt wel uit de mededeling dat in het oude Griekenland en Rome de bevolking soms voor negentiende deel uit slaven bestond.

MEDE onder invloed van de doorwerking van het christendom zijn de normen in de loop der eeuwen — gelukkig — aanzienlijk gewijzigd. Prof. Van der Linde schrijft: „Godsdienstig en zedelijk is voor de slavernij in welke vorm ook geen goed woord te vinden”. En dat is een oordeel dat in onze tijd zozeer gemeengoed is geworden, dat het nauwelijks nodig lijkt het zwart op wit te zetten.

Overigens behoeven wij ons over het Nederlandse verleden in de geschiedenis der slavernij bepaald niet op de borst te slaan. Aan Nederland komt de twijfelachtige eer toe t eerst een aantal Afrikaanse negers op het Amerikaanse continent te hebben verkocht. En daarmee werd een gruwelijk tijdperk in de geschiedenis geïntroduceerd dat enkele eeuwen zou duren: het transport van negers uit Afrika, die in Amerika werden verkocht om daar op de plantages te arbeiden.

De Westindische Compagnie heeft zelfs geruime tijd het monopolie van de slavenhandel aan zich getrokken, nadat de Portugezen uit hun speciale „slavenstation” aan de Afrikaanse westkust waren verjaagd.

Aan het eind van de achttiende eeuw waren er op de Afrikaanse westkust niet minder dan 40 speciale slavenstations gevestigd, van waaruit men de slaven ophaalde om ze naar Amerika te transporteren. Het grootste aantal

J. BUIJSE & ZOON
Smederij en
Constructiewerkplaats
ROTTERDAM v/m IJselmonde — Telefoon 195747

Sleepdienst „Broedertrouw” n.v.
v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN
CORR. ADRES: MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummers 01850-26166-26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water
FIRMA W. ROEST
Scheepsblokmakerij - Houtdraaijerij
Tiendweg 1 - Telefoon 01895 - 2970
KRIMPEN a/d LEK

FIRMA DE REK EN HORSMAN
Fabriek van scheepslieren
Dorpsstraat 102 — telefoon 01894-218 —
OUDERKERK AAN DE IJSEL

OCEAN N.V. — DIEREN
Lagestraat 26, telefoon 08330-4383
Patent Ocean keerkleppen, afsluiters en vacuüm- stops, Aarzeners blowers, gasmeters, exhausters, tandwielen, dijkvloei-stoppen, schroefverdichters en Nm3 transformatoren.

Groenevelt's zuigercompressoren
n.v. scheepsbouwverf v.h.
FIRMA A. LANSER
Sliedrecht - Holland

Scheepswerf en Gashouderbouw
v/h JONKER & STANS N.V.
HENDRIK IDO AMBACHT
Werf voor de bouw en reparatie van alle typen schepen.
Telefoon H.I. Ambacht (0 1858) 2841

N.V. GERFA Gereedschapfabriek
Zwolseweg 480 - APELDOORN - Telefoon 06762-241
Gereedschappen voor de metaalindustrie

DAMCO
Scheepvaart Maatschappij N.V.
WESTPLEIN 2 — ROTTERDAM

N.V. Scheepswerf G. BIJLSMA en ZN.
WARTENA
Nieuwbouw van alle soorten schepen.
Telefoon 05105 - 271.

FA J. A. VISSCHER & ZN
SLUISSTRAAT 127 - TELEFOON 05208 - 259 - 546
Zwartsluis
Directieboten-Sleepvletten-Dekschuiten

NIEUWE LIEREN, STOOM- EN ELEKTRISCH - NIEUW IJZER, ZOALS PLATEN, HOEK- EN BALKIJZER
STOLK'S
Handelsonderneming N.V.
Kantoor: Veersedijk 233 - Hendrik Ido Ambacht
Telefoon 01850 - 28000 - 28886

Ogen uitwrijven

• Vervolg van pag. 1

zeer duidelijk en verdacht. N.l. dat in een tijd, die naar aller oordeel het kenmerk van de secularisatie overal draagt, en die met bijbelse maatstaven gemeten ook overal de wonden en de littekens ervan vertoont, het optreden der christenen over het algemeen geen enkele ergernis en verachting wekt. De Heer heeft ons namelijk voorzeggd, dat dit ons deel zou zijn als we Hem zouden volgen.

Wie dit niet verdacht vindt, moet zich na laten kijken of rooms katholiek worden. Daar is de ergernis n.l. gereserveerd voor de relatie tot de kerk. Dat wij als vanzelfsprekend — en niet omdat we het zoeken — geen ergernis en tegenstand wekken, dat de wereld de christenen bruikbaar, meegaand en verre van lastig acht, is daaraan te wijten, dat wij allen in de praktijk van ons leven in hoge mate geseculariseerd zijn, dat het Koninkrijk Gods in ons zeggen en doen verdwenen is. Dat is de voorwaarde voor de solidariteit van alle mensen, dat is de ban in het christelijk leger.

Men doe dit nu niet af met de kritiek, dat ik generaliseer. Daarbij gaat het immers slechts om de correcties van het algemene beeld.

Dat beeld heeft in de praktijk van de politiek, van de opvoeding, van het onderwijs, van de wetenschap, van het verkeer, van de omgang overal dezelfde strekking, n.l. dat het Koninkrijk Gods over de horizon verdwenen is of bezig is te verdwijnen. En dat is de situatie, waarin de solidariteit met de wereld op haar voorwaarden mogelijk is en het scandalon tot het verleden behoort, behoudens enkele hinderlijke details.

Wat dan? Ik weet bij geen benadering genoeg om die vraag te kunnen beantwoorden en bovendien moeten we als christenen het antwoord te gemeenschappelijk mogelijk geven. Maar als we op dit punt onze handen ten teken van onmacht zouden moeten opheffen — en dat is vermoedelijk net wat we nodig hebben, als U begrijpt wat ik bedoel —, is dat een reden om het maar te vergeten en te doen alsof alles wel aannemelijk is, omdat het nu eenmaal onvermijdelijk is? Natuurlijk niet.

We zullen er in ieder geval de tweede reden voor de A.R.P. uit kunnen putten om voorlopig in de oppositie te gaan teneinde onszelf terug te vinden door eens rustig na te gaan, wat een christelijke en beginselpolitiek voor deze tijd inhoudt.

Meubileer-inrichting

ZANDBERGEN

MEPPEL • HOOGVEEN • OMMEN

MODERNE WONINGINRICHTING

de tegenstand gebroken

door Foka van Loon

(18)

Terwijl de broeder-ouderling voor de derde maal door de kamer ijsbeert, steekt Albert met zijn verhaal van wal.

Hij heeft vanmiddag op de boerderij gegeten want het was druk. Zodoende maakte hij aan tafel kennis met een nicht van de vrouw, die een dagje op visite was. De boerin had de slechte smaak zijn ongelukkig dochttertje ter sprake te brengen; maar enfin, achteraf bekeken had het zijn goede kant want hij werd zodoende gewaar, dat er ergens in Holland een soortement dokter is, die kinderen als Roelie wel onder behandeling neemt en beweert te kunnen genezen. Nu is hij van plan er twintig pop tegen aan te gooien en daar Gees eens op af te sturen met Roelie. Het zou toch verdraaid mooi zijn als ze eens van dat onwijze gedoe afraakten en een normaal kind kregen!

„Zouden jullie dan maar niet samen gaan? Vooral zo'n eerste keer?” geeft dominee zijn als vraag aangekleed advies.

Hij voelt zich daarbij ongeveer als een dokter, die de diepte van een wond peilt, want hij begint te begrijpen, waar bij Albert de schoen wringt en door welke egoïstische motieven hij wordt gedreven.

Alberts gezicht drukt een afgrijzen uit, alsof hem de raad werd gegeven zich eigenhandig aan de schandpaal te hechten.

„Ikke mee? Voor al het geld van de wereld niet!” Het valt er zomaar uit. „Ik zal daar voor spot in de trein zitten met zo'n kind!” Hij produceert daarop nog een keelgeluid, dat alleen al voldoende zou zijn geweest om zijn afkerige gevoelens te vertolken.

Uit Gees haar wangen trekt al het bloed weg; ze klemt haar handen ineen als in plotselinge schrik. Zo denkt hij er dus over. Haar visie op hem was niet foutief, noch onrechtvaardig.

De dominee komt tot dezelfde conclusie en op het zelfde moment verstijft zijn joviale, beminnelijke omgangston, zijn stem wordt streng, is niet vrij van een tikkeltje minachting.

„Het gaat dus bij u, als ik het goed begrijp, niet in de eerste instantie om het kind, maar alles draait om u zelf! Kerel, neem me niet kwalijk, dat ik het ronduit zeg, ik kan daar niet bij!”

Albert is in het minst niet uit het veld geslagen. „O nee?” Er is iets smalends in zijn toon. „U moest eerst zelf maar eens zo'n kind hebben! Eerder weet je niet wat het is. Ik ben nog niet zo zeker of u het wel plezierig zou vinden, om met een kind, dat met armen en benen slaat en van die akelige geluiden uitstoot, op reis te gaan. Ze brengt de hele coupé in opschudding!”

„Och, wel nee! Waanzin! Het kind zal misschien een heel-boel pepermuntjes toegestopt krijgen en van iedere sinaasappel mee mogen snoepen. Maar opschudding? Geen sprake van! Geen dame zal zich beklagen als dit lieve krullebolletje met haar rappe voetjes haar chique peau de suède pumpjes een beetje beschadigd en iedere heer zal haar graag zijn plaats bij het raam afstaan!”

De dominee drukt het in rose flanel gehulde poppetje onwillekeurig nog wat dichter tegen zich aan, en hij moet zich beheersen om deze onnatuurlijke vader niet in krasse bewoordingen zijn miserabele mentaliteit te verwijten.

„Ja uit medelijden!” werpt Albert hem tegen. „Precies!” knikt de dominee. „Uit medelijden. Maar ook nog om iets anders, vader, want je hebt niet alleen een buitengewoon knappe, maar ook een bijzonder lieve dochter en daarbij zeldzaam intelligent!”

„Zeldzaam intelligent!”, herhaalt Albert, alsof hij reden te over had om deze bewering in twijfel te trekken.

„Ja, mieters goed bij! als je dat misschien beter verstaat!” De jonge predikant wordt nijdig en neemt zijn toevlucht tot de vocabulaire uit zijn studententijd. Hij kan die laatlundende knul die de voortreffelijke eigenschappen van zijn eigen kind zo ijskoud miskent, wel door elkaar rammelen.

„Toevallig weet ik ook, wat intelligent betekent”, pareert Albert de steek in zijn richting.

Het ligt zijn warmbloedige herder op de lippen om te zeggen: „Dat valt me, gezien je kortzichtige, harteloze uit-

spraken, honderd procent van je mee!” maar hij houdt zijn scherpe tong in toom. Hij keert tot het punt van uitgang terug.

„Denk je nu heus baat te vinden bij zo'n kwakzalver, voor een gebrek, dat het kind bij de geboorte heeft meegekregen? Ik voor mij geloof, dat je veel verstandiger doet, als je haar zo gauw mogelijk naar een instituut stuurt!”

Albert mismaakt zijn gezicht door een waanwijze trek waarmee hij zijn herder en leraar op het allerhevigst irriteert.

„Ik niet!” zegt hij en knijpt zijn lippen tot een koppige streep. „Ik wil dit eerst proberen. Ze mogen op zo'n doofstommeninstituut wat leren praten, het blijven stumperds, waar je je doorlopend voor schamen moet!”

Het ontgaat hem in het vuur van z'n woorden, dat zijn vrouw verbleekt en dominee een kleur krijgt van ergernis. Hij draaft lustig door: „Als ze bij zo'n man weer helemaal gewoon worden kon, dan zou dat voor ons als ouders toch veel mooier wezen!”

„Ja, misschien voor het kind zelf ook wel!” merkt de dominee met een gevaarlijke zoetsappigheid langs zijn neus op, die indertijd de foetus, die hij moest helpen ontgroenen, rillingen van ontzetting zou hebben bezorgd. Hij realiseert zich dit zelf met grimmig behagen en ook, dat het hem van harte spijt, dat hij deze man en vader vroeger ook niet onder handen gehad heeft. Het zou misschien heel heilzaam gewerkt hebben.

Gees heeft zich tot nu toe buiten het gesprek gehouden. Nu mengt ze zich er echter ook in met een ongelovig schouder ophalen.

„Och wat! Ik geef geen halve cent voor die beterschap. Het is immers net als de dominee zegt: ze is er mee geboren. Heb jij er ooit eerder van gehoord, dat ze een doofstomme met wat kruidenaftreksels weer genazen? Ik niet! Daarom ben ik er ook vlak voor, om haar zo vroeg mogelijk op zo'n school te doen. Daar is ze op haar plaats, als je het mij vraagt en niet bij één of andere wonderdokter. Je wilt de dingen dwingen en dit is iets, wat je eenvoudig overgeven moet, omdat het ons van Godswege is opgelegd!”

Haar stem breekt in een snik. Dit brengt Albert echter geenszins tot bezinning. De blik die hij op zijn vrouw werpt getuigt van weinig liefde, hij zou haar op dit moment kunnen slaan.

„Ja, ja, ik ken dat!” gromt hij nijdig met een van onmacht verbeten mond. „Berusten en nog eens weer berusten. Niks als laffe laksheid, die berusting van jou. Je ziet er net zo goed als ik tegen op om haar aan de buitenwereld te tonen!”

Hij mag dan geen pedagoog zijn, hij is nog met zielkundig genoeg om te weten, hoe hij zijn vrouw moet treffen en aanpakken, om haar te krijgen waar hij haar hebben wil.

„Ik ga er morgen aan de dag dadelijk met haar heen!” zegt ze, zich met bovenmenselijke inspanning betomend om geen bittere woorden van zelfverdediging te spreken.

Die taak neemt de predikant echter op zich.

„Was dat wel fair, De Lange?”

De deugnet antwoordt: „Ik weet niet, wat u bedoelt, dominee, ik spreek geen Frans of Duits, of wat het ook maar wezen mag!”

Dominee Rijkens geeft zich geen verdere moeite, daar hij beseft, dat het paarden voor de zwijnen werpen zou zijn.

„Dan stel ik voor, dat we nu weer naar de kamer gaan en deze kleine pop weer in haar bedje leggen. Mag ik het doen?” Dit tegen Gees.

Hij dekt met handige zorgzaamheid het kind toe, na het een kusje op het voorhoofd gegeven te hebben. „Dag poppe-deintje”. Hij knikt haar vriendelijk lachend toe.

Roelie bootst zijn groet op zo meesterlijke wijze na, dat het potsierlijk is van ernst. Ze proesten het eenparig uit. Zo komen ze lachend de kamer binnen, waar broeder ouderling hen met klimmend ongeduld wacht, met zijn vingers een marsje trommelend op de tafel. De familie De Lange-De Kloese is voor altijd in zijn geheugen gegrift, zo vaak heeft hij een rondgang langs hun beeltenissen gemaakt.

(Wordt vervolgd)

VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN

IN DE ALBLASSERWAARD

Constructiewerkplaats
en machinefabriek

BAILEY

Nieuw-Lekkerland • Telefoon 436

- Staalconstructies voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen

A. BAARS Azn

Exploitatie van
baggermaterieel N.V.

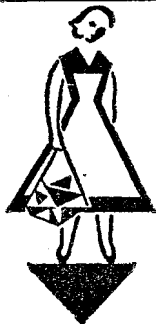
Telefoon 144, Sliedrecht

Verkoop en
verhuur

In prima boter en kaas,
steeds de baas,
alle soorten groot en klein,
komen uit de IJssel- en Lekstreek fijn.

A. van Houwelingen - Moordrecht

telefoon 305 (01827), Westeinde 117

**GRAAFSTROOM
melk**

in papierverpakking

- ▶ smakelijk
- ▶ hygiënisch
- ▶ gemakkelijk

LiSaPak aangewezen voor
kantine en school!

VERPLAATSBARE

HOUTEN GEBOUWEN

Directie- en schaftwagens
Directie- en schaftketen
Noodwoningen,
scholen en kerken,
etc.

HOUTBOUW **HAHBO**
HARDINXVELD

TELEFOON HARDINXVELD-GIESSENDAM 2141

Coöp. Landbouwvereniging

SAMENWERKING

GIESSENBURG - Telefoon 01845 - 254

alles voor de boer: veevoeders - meststoffen
zaai- en pootgoed - landbouwwerktuigen
maar ook veel voor iedereen: vaste- en
vloeibare brandstoffen - bestrijdingsmidde-
len - gereedschappen.

BETONFABRIEK

DEN BOER

NIEUW-LEKKERLAND -- Zuid-Holland

Opggericht 1883

Firma Jan de Mik

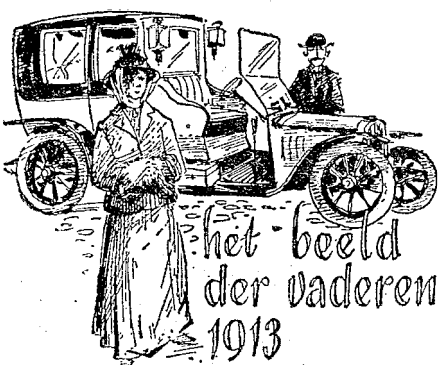
HARDINXVELD-GIESSENDAM

Aannemers van

OEVERVERDEDIGINGSWERKEN

GRIENDHOUTHANDEL - HOEPELMAKERIJ

Telefoon 2156 - Hardinxveld-Gieessendam

De zweep van Troelstra

De herstemmingen waren in 1913 voor de Tweede Kamer beslissend.

In tal van districten kwam een man van de coalitie in herstemming met een socialist of een liberaal. Socialisten en liberalen hadden dan vaak samen wel de meerderheid, maar dan moesten ze elkaar wel helemaal helpen. De liberalen bleken zo wel bereid, om op de socialist te stemmen, teneinde de man van de coalitie te weren. Maar de socialisten dachten er anders over. Troelstra had het al van te voren gezegd: ze zouden zijn zweep moeten voelen.

Vóór de herstemmingen kregen alle liberale kandidaten, die in herstemmingen waren, een brief van het bestuur van de S.D.A.P. Daarin werden zij aan de tand gevoeld. Zij moesten persoonlijk verklaren, hoe zij over verschillende punten dachten. Was dat antwoord voldoende, dan zouden de socialisten hen in de Kamer helpen. Alleen jhr. Van Foreest, die in Alkmaar in herstemming was, weigerde enig antwoord in te zenden. Al de andere liberalen biechten netjes op en de antwoorden werden door Troelstra voor voldoende verklaard. De antwoorden werden niet gepubliceerd. Niemand, ook de leden van de S.D.A.P niet, kwam te weten, wat de liberale man, op wie zij volgens besluit van het partijbestuur hadden te stemmen, voor verhaal had ingeleverd. Maar zij vertrouwden Troelstra. Die zou met geen halfheden genoeg nemen. De liberale kandidaten hadden volgens hem voldoende diep gebukt. Zij zouden nu met hulp van de socialisten worden gekozen en zij werden gekozen ook.

Nu bestonden er in die dagen verschillende weekbladen, die in een bepaalde streek de a.r. beginselen propageerden. Een daarvan heette De Albiasserwaard en Vijfherenlanden. Daarin stond toen een gedicht, als volgt:

*Ze hebben gebogen, de heren,
gebogen, zo akelig diep...
Toen Troelstra kwam examineren
zij kromden de rug voor de zweep.*

*Mooi op! klonk het geweldig
commando:
en daar rezen ze overend...
Geef nu aan de Baas eens een pootje
En gauw wat — dat maakt hem
content.*

*Nu eventjes door de hoepel;
Allons, en een klein beetje vlug:
Men kon hem zo waar horen kraken,
De oud-liberale rug.*

*'t Examen was prachtig verlopen:
De Baas stapte statig naar huis;
De zweep als Carré op de schouder,
De heren zo stil als een muus.*

*Maar straks komt de zoete beloning:
De zetel op het Binnenhof wacht;
De rug doet nog pijn van het bukken,
Maar het kussen, dat zit er zó zacht.*

*Zo zacht? Als 't maar waar is
mijnheren!
Je mooie dressuur is niet uit;
Blijft de ruggen maar ferm masseren:
De Baas met de zweep gaat vooruit!!!*

Mij voorkeur voor oude boeken en boekjes speelde mij dezer dagen de in 1899 uitgegeven Almanak van de Maatschappij tot bevordering van landbouw en veeteelt in Zeeland in de hand. Ik waag het er op daaruit iets mede te delen, speciaal met het oog op de Zeeuwse lezers, hoewel dit jaarboekje uitsluitend ten behoeve van de leden was, zoals ik lees.

De almanak is, voor onze begrippen van vandaag, kostbaar uitgegeven. In een leren bandje, verguld op snee en lusjes voor een potlood, met welke lusjes en het potlood het boekje ook „gesloten” kon worden.

Het is interessant te lezen, hoe de examens van hoefsmid in die dagen een grote rol speelden. De auto was nog lang niet populair. De fiets begon er in te komen, getuige een advertentie van de heer Brons in Middelburg, de Fongers agent, (Langedelft H 19) die er een wielrijschool op na hield. De winterlandbouwschool te Goes telde 18 leerlingen, 6 in de tweede- en 12 in de eerste klas. Verder werden er in Zeeland landbouwcursussen gegeven, waarvoor in Oostburg bijvoorbeeld als commissielid optrad de heer J. de Bruijne de Die en in Axel P. Dekker Fz.

Paardenkeuringen waren bij wijze van spreken aan de orde van de dag.

Zeeland wilde zich blijkbaar niet altijd neerleggen bij de Rijksbepalingen ten aanzien van deze keuringen en t.a.v. de paardenfokkerij, waarom de minister met inhouding van subsidie dreigde. Wij lezen, dat Zeeland zich toen gevoegd heeft naar de wil der „Hooge Regeering”. Arme hengst Cavour! Hij werd afgekeurd wegens bokhoeven en holspatten. Er werd veel werk verzet met betrekking tot de bestrijding van tuberculose onder het vee, waarvoor België de grenzen had geopend. Er staat in het boekje een duidelijk overzicht omtrent de oogst in Zeeland van het verlopen jaar, waarbij men een goed inzicht krijgt in de Zeeuwse landbouwgewassen van die dagen: tarwe, rogge, haver, kanariezaad, boekweit, paardebonen, duivebonen, erwten, wikken, karwij, mangelwortels, chichorei, meekrap, vlas, bastaard, incarnaat, (roobloem), paardentandmais, etc.

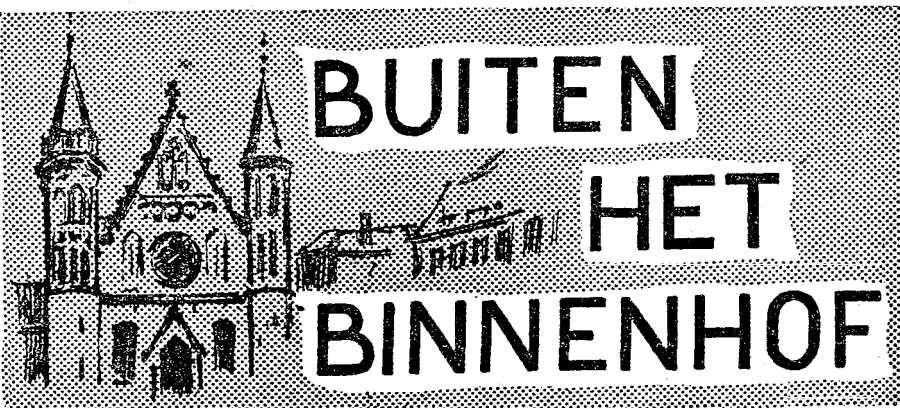
De financiële toestand van de Maatschappij zag er als volgt uit:

Ontvangsten: f 9.260,45½. Uitgaven: f 8.767,12. „Gevende een goed slot van f 493,33½. Voorzitter van de Maatschappij was mr. P. C. J. Hennequin, secretaris de heer G. A. Vorsterman van Oyen.

De feestdagen, die in almanakken nu eenmaal altijd genoemd worden zijn de gebruikelijke: Pasen, Hemelvaartsdag, Pinkster en Kerstdag. Daarnaast worden genoemd Vastenavond op 14 februari, Annetje en Lijsje op 4 mei en 5 oktober, Bamis (St. Bavo) op 1 oktober, Allerheiligen, St. Maarten en St. Catharina.

De toen vermelde leden van het Koninklijk Geslacht waren: H.M. Koningin Wilhelmina, de Koningin Moeder H. M. Emma en H.K.H. Prinses Wilhelmina Maria, dochter van prins Frederik en gemalin van Prins Willem Adolf Vorst van Wied. Zij was een nicht van de Koningin.

Voor Zeeland zaten in de Eerste Kamer Jhr. mr. K. A. Godin de Beaufort te Maarsbergen en Jhr. mr. T. A. J. van Asch van Wijk te 's-Gravenhage.

BUITEN HET BINNENHOF

Voor de provincie zaten in de Tweede Kamer: Mr. C. Lucasse te Middelburg, Mr. P. C. J. Hennequin te Aardenburg, Jhr. Mr. A. F. de Savornin Lohman te 's-Gravenhage, Mr. J. G. van Deinse te Hulst en J. J. van Kerkwijk te 's-Gravenhage.

De Commissaris van de Koningin was Mr. A. J. Roest. In de Staten zat een Jhr. mr. E. A. O. de Casembroot. Ook ontmoeten we in dat college de namen: Kakebeke, Vader van 's-Gravenpolder, Bolle, Jhr. Pompe van Meerdervoort. De provincie telde twaalf veeartsen. Er was een gemeente-veearts, de heer A. Marens te Ovezande.

Het tarief van de briefport (ook altijd in de almanak!) was 5 cent voor 15 gr, gedrukte stukken 1 cent per 25 gr. Een nieuwsblad, maximum 3 kg (!) kon voor een halve cent bezorgd worden. Een briefkaart — alles voor het binnenland gerekend — kostte 3 cent.

Om het sparen te animeren, denk ik, werd opgegeven hoeveel rente op rente f 100 opbrengen, als die vastgezet worden. Tegen 5% (wie kreeg dat?) uitgezet worden die 100 gulden na 50 jaar... f 1.146,74. Tegen 3%: f 438,39.

Men mat nog met oude vierkante roeden, met Gentsche, Brugsche en Rijnlandsche, met Schouwsche, Duivlandsche en Blooische. Voor het berekenen van deze maten in aren was een herleidingstabel opgesteld. De munten waren: Gouden Willem (f 10), rijksdaalder, gulden, halve gulden, kwartje, dubbeltje, stuiver, 2½ cent, 1 cent en halve cent.

Nog familie van u bij de heren die in 1898, toen Koningin Wilhelmina aan de regering kwam, hun hoefsmid diploma hebben gehaald? D. W. Kesteloo, W. L. Klos, G. M. Roozmond, L. Willemsen, J. Willemsen, P. Ripmeester, E. A. Waelput, L. S. Poppe, A. A. Weemaes, A. J. Klint, P. J. B. Klint, A. de Nijs, M. Adriaanse, C. Slabbekoorn, M. van der Weele, A. Wondrigem, A. J. H. Bouwens, J. de Bauwer, H. Dhondt, A. C. le Grand, A. Hendriks, H. F. Meyer, J. J. van der Sande, W. J. Tromp, J. de Gruyter, J. M. Janse, A. de Looft, J. Meyers, J. de Smidt en M. A. Kesteloo.

Zo, nu zijn we weer in de examensfeer terug, waarover ik nu juist niet had willen schrijven. Want ik hoorde in en buitenshuis de laatste tijd over niets anders!

William Frankena

Vraagt uw bakker naar

TARVO-BROOD

Uw bakker
Uw dokter

N.V. Papierfabriek voorheen
G. SCHUT & ZONEN
HEELSUM

oud-hollands papier, o.a. waardepapier, schrijf- en drukpapier, biljetten, kaarten, enveloppen en wissels, luxe kartons en omslagpapier, vloeiend papier, filterpapier aan vellen, rondfilters en vouwfilters voor chemische en technische doeleinden.

KRUISWOORDRAADSEL

Horizontaal: 1. afgescheiden zitplaats; 2. plaats in Utrecht; 9. notulen; 13. oppervlaktemaat; 14. trouweloze daad; 16. dagverblijf; 17. mist; 19. plaats aan de Lahn; 20. duidelijk; 22. Britse kolonie; 23. hoeveelheid wol; 24. plaatsje; 25. maagvocht; 27. beschermende textiel; 29. politieke richting; 30. nu; 31. boom; 33. vragen; 36. boom; 37. bijna; 39. lidwoord; 40. plaats in Gelderland; 41. telwoord; 42. bevel; 43. vlak; 45. voedsel; 47. bron van vocht; 49. muzieknoot; 50. leven wij thans in; 51. NV (Duits); 52. kleed; 55. schrijfgerei; 56. wortel; 59. oeververbinding; 60. speech; 62. plaats in Utrecht; 64. boom; 66. onderzichten; 68. vrouw; 69. filosofen; 72. groente; 73. nazaat; 74. verdieping; 75. rustig.

Vertikaal: 1. gebied; 2. vreemde munt; 3. gebeurtenis; 4. dieregeluid; 5. oppervlaktemaat; 6. behoefte; 7. spoedig; 8. voorzetsel; 10. eiland; 11. voorzetsel; 12. tegen; 14. smet; 15. lichaamsbeweging; 18. uitblinkend; 21. dans; 24. eertijds; 25. stroman; 26. nauw; 28. inkomsten; 29. rangtelwoord; 32. metalen staaf; 34. spoedig;

1	2	3		4	5	6	7	8	9	10	11	12
13				14				15		16		
17			18			19			20	21		
		22					23					
	24				25		26		27		28	
29				30							31	32
33		34		35		36			37		38	
39				40				41			42	
43			44			45	46		47	48		
49					50							51
	52	53		54		55			56		57	
58		59							60			61
62	63					64		65		66		67
68				69	70				71		72	
73					74						75	

35. troefkaart; 37. afsluiting; 38. O.T-figuur; 44. kleur; 46. werelddeel; 48. strafwerktuig; 53. eirond; 54. waterdier; 56. bont; 57. rangtelwoord; 58. vlek; 61. klap; 63. weest gegroet; 64. loot; 65. wig; 67. O.T-figuur; 70. plaats in Friesland; 71. muzieknoot.

9. radja; 10. stuur; 14. liaan... 15. snoek; 18. voetjes; 19. belenen; 20. ketel; 21. peluw; 22. stallen; 23. manziek; 27. bode; 28. ergo.

Oplossing vorige puzzel

Horizontaal: 1. koeling; 4. lichter; 8. rooster; 10. slaboon; 11. Olst; 12. odeur; 13. stag; 16. Elisa; 17. rente; 19. braak; 21. poets; 24. eelt; 26. haan; 29. janboel; 30. werktui; 31. sintels; 32. Doornik.

Vertikaal: 1. karbouw; 2. egoïste; 3. iets; 5. Cham; 6. toontje; 7. röntgen;

Koopt een goed kostuum

enorme keuze tegen uiterst scherp gestelde prijzen.
De eerste reis is lonend

DUTHLER
VARSSEVELD

Vrijheid in Suriname

• Vervolg van pag. 5

hiervan, vijftien, was in handen der Nederlanders. Engeland kwam op de tweede plaats met veertien.

Ook rust op ons, Nederlanders, de twijfelachtige eer dat wij als laatste land in de historie, de slaven in onze kolonie Suriname de vrijheid hebben gegeven. Engeland had ten opzichte van zijn koloniën reeds gedaan in 1838, Frankrijk volgde in 1848, Portugal in 1858.

Op 1 juli van dit jaar was het dus — zoals gezegd — 100 jaar geleden dat er eindelijk een verbetering in het lot van de Surinaamse slaven aanbrak.

HET is niet precies bekend wanneer de eerste negerslaven naar Suriname zijn getransporteerd. Wel kan worden gemeld dat van de rond veertien miljoen (!) Afrikaanse negers die tussen 1600 en 1800 naar Amerika zijn verkocht, er rond driehonderdduizend in Suriname zijn „afgeleverd“.

Het is de grote verdienste (al zullen zij zelf dit woord niet graag gebruikt zien) van de Herrnhutters geweest dat vooral zij zich het lot der slaven in Suriname hebben aantrokken, waarbij zij veel tegenkanting en tegenwerking van de plantagebezitters hebben moeten weerstaan. Het is hier niet de plaats de historie van graaf Von Zinzendorf en zijn gemeente van Herrnhut te schetsen, en daarom moeten wij er mee volstaan te memoreren dat de zending der Herrnhutters in 1735 in Suriname is begonnen. Ds. W. A. Wiersinga heeft deze arbeid eens gekarakteriseerd als „één aangrijpend verhaal van de volharding des geloofs“.

En dat behoeft niemand te bevreemden die er enigermate weet van heeft hoe de Herrnhutters (bij ons beter bekend als de Broedergemeente), meer dan enige kerk ter wereld altijd zedingskerk zijn geweest. Deze kleine groep van christenen heeft een zedingsactiviteit ontwikkeld die haar weerga in de geschiedenis der kerken niet heeft. In de eerste 25 jaren van haar bestaan, toen de Broedergemeente nauwelijks enige duizenden leden telde, was zij reeds in vier werelddelen voor haar Heiland werkzaam. In Suriname werd aanvankelijk met het zedingswerk onder de Indianen begonnen.

Maar al spoedig betrof men de slaven onder het werk der evangelieverkondiging. En daar begonnen meteen de moeilijkheden met de plantagebezitters.

Al spoedig werden die moeilijkheden zo groot dat het vrijwel onmogelijk was ongestoord onder de slaven te arbeiden. Maar dra openden zich nieuwe perspectieven toen vele slaven de hel der plantages ontvluchtten en zich diep in het oerwoud achter de bijna-onbevaarbare stroomversnellingen en waterwallen nestelden. De zendingen der Broedergemeente trokken hen achterna, het moordend klimaat van het Surinaamse binnenland in. Een paar honderd zendingen legden nog heden ten dage getuigenis af van de onbaatzuchtige liefde der zendingen voor het vertrapte en verdrukte. Maar langs de rivieren leggen verschillende christendorpen evenzeer getuigenis af van het feit dat de arbeid onder de bosnegers niet zonder zegen is verricht.

WEINIG landen zullen juist ten gevolge van de slavernij een zo gevarieerde bevolkingsopbouw hebben verkregen als Suriname. Het land is namelijk hierdoor geworden tot een

'VESTA'
MEUBELN
plus

'VESTALITA'
WONINGTEXTIEL
is een

'VESTA' INTERIEUR

U mag rustig eens binnenlopen en op onze toonzalen alles bekijken!

Wij zullen u graag voorlichten en de mogelijkheden voor u, met u bespreken

Een 'VESTA' interieur

stelt niemand ooit teleur

U weet het toch

'VESTA' MEUBELN

vindt u alleen

Zwanestraat 19-25-27 - Groningen

Telefoon 27086

ACHTER PAGINA

SOMMIGEN zijn nu met vakantie, anderen gaan nog met vakantie en verscheidenen zijn alweer van vakantie terug.

Al is het dan nu vakantietijd, dat wil nog niet zeggen, dat alles stilstaat. Integendeel, praktisch alles gaat voort, zij het vaak op zomerseizoen-niveau.

Ook in de politiek is het niet volop vakantie. Wij behoeven maar te denken aan het werk van de informateur en de besprekingen die de fractieleiders hebben te voeren. Zolang de formatie van het nieuwe kabinet nog niet voltooid is, zijn de Kamerleden niet aan enkele weken onbezorgde vakantie toe.

Bovendien vergaderen de beide Kamers der Staten-Generaal ook nog. Deze week behandelde de Tweede Kamer in tweede lezing o.a. de Grondwetswijzigingsvoorstellen.

En ook in de partij is niet alle activiteit geheel verdwenen, al is het uiteraard rustig. Maar een aantal zaken moet nu eenmaal ook in de maanden van het zomerseizoen blijvend de nodige aandacht ontvangen. Daarop willen wij ditmaal graag attenderen.

★ Voorbereiding nieuwe seizoen

DE voorbereidingen voor de komende werkperiode, welke in september a.s. aanvangt, worden in deze maanden getroffen. De verschillende partijorganen — de kiesverenigingen, Statencentrales en Kamercentrales — hebben daar in deze tijd het nodige aan te doen.

De besturen moeten bijeenkomen om de plannen te maken voor een goede respectievelijk plaatselijke, regionale en provinciale activiteit. Een werkschema dient te worden opgesteld. Indien men hieraan in deze maanden niet voldoende aandacht schenkt, zou een goede start van het werk in september vertraagd worden. Daardoor wordt ongetwijfeld een flinke ontplooiing van allerlei werkzaamheden bij voorbaat verhinderd. Dat mag men niet riskeren en derhalve dienen de voorbereidingen tijdig plaats te vinden. En natuurlijk moet het eventuele achterstallige werk — gevolg van de geconcentreerde verkiezingsactie voor de Tweede Kamer — thans zoveel mogelijk worden weggewerkt.

★ Doorgaande werving

DAT allerlei werk in verschillende kiesverenigingen ook in deze tijd nog wordt verricht, blijkt uit hetgeen daarvan aan het partijbureau wordt gemeld.

Zo berichtte een der kiesverenigingen nog deze week zelfs een winst van een twintigtal nieuwe leden. Wij schreven het reeds eerder, maar het blijkt tevens hier weer uit,

VAN ALLES WAT

dat werving van leden (en ook van abonnees op ons weekblad) ook in deze maanden mogelijk is.

Ook u hebt in deze maanden, misschien zelfs wanneer u met vakantie bent, contact — soms geheel onverwacht — met geestverwanten. In een gesprek, dat dan ontstaat komen allerlei dingen aan de orde, meestal ook wel de politiek.

„Bent u ook lid van een kiesvereniging?“ is dan een simpele en gemakkelijk te stellen vraag. Soms zal blijken, dat dit niet het geval is. Waarom niet? Och, ik ben er nog niet toe gekomen mij aan te melden; ik weet het adres van de secretaris niet; men heeft mij nog niet gevraagd om lid te worden. Het is dan voor u heel gemakkelijk om te zorgen, dat die zaak in orde komt. Het is slechts een kwestie van noteren en doorgeven, eventueel per briefkaart via het partijbureau.

In soortgelijke gevallen zult u eveneens zonder enige extra moeite iemand een abonnement op Nederlandse Gedachten kunnen aanraden.

★ Gratis documentatie

ENKELE WEKEN geleden vestigden wij er nog eens de aandacht op, dat tijdens de afgelopen verkiezingscampagne voor de Tweede Kamer door onze partij „Documentatie-cijfers en -feiten“ zijn verzameld en ter beschikking van de kiesverenigingen zijn gesteld.

Dat deze „Documentatie-cijfers en -feiten“ in een behoefte voorzien, was inmiddels wel duidelijk geworden en is ook in de afgelopen weken weer gebleken. Heel wat individuele bestellingen zijn namelijk binnengekomen.

Ook u kunt thans nog de vier verschenen delen bestellen. Zij worden u gratis toegezonden.

Wij geven hier nog een korte samenvatting van de inhoud:

Nummer 1 (acht pagina's), getiteld „sociale politiek“ geeft een korte samenvatting van enkele praktische resultaten van vier jaar sociaal beleid. Daarachter werden nog eens de artikelen van het Program van Actie 1963 van onze partij opgenomen, welke op dit terrein betrekking hebben.

Nummer 2 (acht pagina's), getiteld „over de grenzen“ geeft een kort overzicht met betrekking tot de internationale politiek. De betreffende artikelen uit het Program van Actie 1963 werden weer na dit overzicht afgedrukt.

Nummer 3 (acht pagina's), getiteld „woningbouw en volkshuisves-

ting“ geeft een korte samenvatting van de uitgangspunten voor het beleid op dit punt, een weergave van het beleid 1959—1963 en de betekenis van de betreffende paragraaf — welke ook is afgedrukt — uit het Program van Actie 1963 van onze partij.

Nummer 4 (twaalf pagina's), getiteld „agrarische moeilijkheden en mogelijkheden“ geeft een inzicht ten aanzien van het Landbouwschap en de „vrije boeren“, achtergronden van de kwestie Hollandscheveld, het landbouwbeleid in de afgelopen periode en voor de toekomst, terwijl tenslotte ook hier weer de betreffende paragraaf van het Program van Actie 1963 van onze partij is opgenomen.

Belangstellenden kunnen deze documentatie-gegevens nog bestellen bij het Bureau van het Centraal Comité, Dr. Kuyperstraat 3 te 's-Gravenhage.

★ Penningmeesters

IN de loop van de volgende week zullen de penningmeesters van bijna alle kiesverenigingen de contributie-afdrachtnota 1963 in huis hebben.

Zij weten dan exact waar zij aan toe zijn. Zoals men weet bedraagt de afdracht aan het Centraal Comité per lid en per jaar f 4,—. Voor vrouwelijke leden, die met een lid van de partij gehuwd zijn is dit bedrag f 2,—.

De penningmeesters kunnen er nu dus alvast rekening mee houden dat de nota's op komst zijn. Wij vragen hiervoor hun trouwe aandacht. Een aantal van hen zond het Centraal Comité reeds een voor-schot. Dit is uiteraard bijzonder prettig. De hoofdbron der inkomsten is voor het Centraal Comité de contributie-afdracht van de kiesverenigingen. Als alle kiesverenigingen eerst aan het einde van het jaar aan hun afdrachtverplichtingen voldoen, zou het Centraal Comité wat zijn liquiditeitspositie betreft in de knel komen. Temeer nu in verband met de verkiezingen vele uitgaven moesten worden gedaan.

Gaarne doen wij dan ook op deze plaats een dringend beroep op de kiesverenigingen om zoveel mogelijk de afdracht over te maken en wel zo spoedig mogelijk, eventueel een gedeelte daarvan.

Ook gelet op de maandelijks terugkerende vaste uitgaven van het Centraal Comité zal het duidelijk zijn, dat het Centraal Comité zeer gebaat is bij regelmatige binnenkomende ontvangsten.

Wij hopen, dat de penningmeesters aan deze zaak temidden van de vakantiedrukke hun bijzondere aandacht willen schenken.

soort vergaarbak van allerlei rassen en volken. Allereerst zijn er de Indianen, de oorspronkelijke bevolkingsgroep. Daarna kwamen de negerslaven die in groten getale uit Afrika werden geïmporteerd.

Na de afschaffing van de slavernij moesten de plantagebezitters omzien naar nieuwe, goedkope arbeidskrachten. In het begin geschiedde dit door de „import“ van Chinezen. Toen dit door allerlei oorzaken niet erg goed ging, werd geprobeerd Brits-Indiërs aan te trekken, zowel hindoes als mohammedanen. In 1917 raakte Engeland een eind aan deze uitvoer van onderdanen uit het tegenwoordige India en Pakistan, en dus moest opnieuw worden omgezien naar nieuwe mogelijkheden. Die werden gevonden op het overbevolkte Java, en vandaar zijn schepen vol Javanen onder vaak veel te mooie beloften naar Suriname gelokt.

Toch vormen de Bosnegers, de afstammelingen van de oorspronkelijke slaven, en de Creolen, de nakomelingen uit gemengde huwelijken van slaven en Europeanen, de grootste groep der Surinaamse bevolking: ongeveer 115.000.

HET geven der vrijheid aan bepaalde bevolkingsgroepen pleegt nogal eens tot allerlei uitwassen te leiden. We behoeven in dit verband maar het woord „Kongo“ te laten vallen, en ieder begrijpt wat wij bedoelen. Zo is het in veel gevallen ook geweest met de vrij geworden slaven. Zij gaven zich, hetzij uit pure vreugde, hetzij uit wraakzucht om de blanken voor hun overheersing te „straffen“, over aan de meest wilde uitpattingen.

Niets van dat alles in Suriname, toen de slaven daar, honderd jaar geleden, hun vrijheid verkregen. Menige blanke plantagebezitter of -beheerder koesterde rond de eerste juli 1863 vrees voor wat de vrijgeworden slaven met hun vrijheid zouden doen. Zij hadden daar reden voor, want zij hadden 'oter op het hoofd...

Maar zo ooit dan is op die gedenkwaardige julidag in Suriname gebleken hoe groot de zegenrijke doorwerking van het evangelie kan zijn.

Er kwam geen „bijtjesdag“, waarvoor menige blanke had gevreesd. Wat de slaven dan wel deden op die eerste dag van hun vrijheid? Zij gingen naar de kerk om er God te danken voor de grote weldaad die zij in de afschaffing der slavernij hadden ontvangen!!

Toen was er alle reden voor de blanke plantagebezitters dat het schaamrood hun kaken zou kleuren. Waren zij zelf het niet geweest die zich aanvankelijk ernstig hadden verzet tegen het toelaten van de Broeders-zendingen op de plantages? Waren zij toen niet bevreesd dat de verkondiging van de Blijde Boodschap aan de arbeidzaamheid der negers afbreuk zou doen? Lieten zij zich toen niet enkel en alleen leiden door winstbejag en materieel gewin?

En zie, toen de afschaffing der slavernij eenmaal een feit was geworden, bleek hun vrees voor een wraakoefening ten gevolge van eeuwenlange uitbuiting en onderdrukking volkomen ongegrond. De vrij geworden negers voelden niet de minste behoefte aan wraak. Zij volgden de ingeving van hun hart: zij dankten God!

Schoner resultaat van hun aanhoudend ploeterend bidden en biddend ploeteren hebben zendingenarbeiders zelden gezien, dan de zendingen van de Evangelische Broedergemeente, op die gedenkwaardige julidag, nu honderd jaar geleden... HENK FIDDER

KG
KOFFIE en THEE
sinds 1885

GEURTS'
CONSERVENFABRIEK C.V.
DODEWAARD

De fijnste fruitprodukten uit de Betuwse boomgaarden

Vraagt uw winkelier ons merk jams, appelmoes - vruchten op sap - etc.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

In dit nummer

- * Antwoord aan Prof. Van Riessen (pag. 1)
- * Het woningbouwvraagstuk (pag. 2 en 3)
- * Communiqué Centraal Comité (pag. 2)
- * Kabinetsformatie (pag. 3)
- * Landbouwproblemen (pag. 4 en 5)
- * Kernstopverdrag (pag. 4 en 5)

Met uitgewreven ogen

HET uitwrijven der ogen is een nuttige en voor sommigen zelfs een noodzakelijke ochtendlijke bezigheid, die nog prioriteit heeft boven wassen en scheren. Zij dient om de overgang tussen slapen en waken te voltooien.

Bij sommigen wordt dit manueel herhaald, wanneer zij later op de dag zich zetten tot het scherp waarnemen van feiten, die hun vreemd voorkomen. Ook dan kan het zeer nuttig zijn. Maar men bedenke wel, dat het alleen de optische en niet tegelijk of daardoor ook de logische capaciteit vergroot. De laatste stelling valt te demonstreren aan het artikel van Prof. Dr. H. van Riessen, door ons in het vorige nummer geplaatst, en waar wij nu met enig commentaar op reageren.

Vooraf een algemene opmerking.

Het vertoog van Prof. Van Riessen bestaat uit twee delen van ongelijke zwaarte. Het eerste deel heeft als strekking, dat zowel de socialisten als de antirevolutionairen in de oppositie horen te gaan of dienen geplaatst te worden, op grond van de verkiezingsuitslag. Om te voorkomen, dat de kiezers zich gefrusteerd gevoelen. Het tweede, veel zwaardere gedeelte handelt over de positie van de A.R. partij. Haar positie, principiële gezien, tegen de achtergrond van een heersend, door de existentiële filosofie gedragen of gesteund relativisme in de politiek en daarbuiten. Dat zware stuk hopen wij een volgende keer te bespreken, voorzover onze krachten daartoe reiken.

Dus nu over de logica, gebaseerd op politieke en elektorale overwegingen.

Verkeerde bril

AN deze logica hapert iets. Prof. Van Riessen begint met te betogen, dat de P.v.d.A. in de oppositie hoort, omdat zij de verkiezingen heeft

Fa. P. DE VOGEL & ZONEN

Rodenrijseweg 67 - Berkel (Z.H.)
Telefoon 01891 - 2353/2312

Leveranciers van
Esso stookoliën voor de industrie
Tank-auto-transporten
door geheel Nederland.

HET IS

HOPMAN

ORANJELAAN 66 - ZOETERMEER
Telefoon 01790 - 3700*
die kan bemiddelen bij aankoop van een
EIGEN HUIS in ZUID-HOLLAND
Vraagt onze woninglijst.

FA. NIJHOFF & KWAST

Anno 1919
„MEUBELINDUSTRIE”
BORNE (Ov.)
Telefoon (05409) 234

Fabriek voor speciaal meubilair t.b.v. de universiteits laboratoria, ziekenhuizen, chemische industrieën.

Exclusieve betimmering van representatieve ruimten, directiekamers etc.

Meubilair t.b.v. het zusterhuis „Vrije Universiteit”, „Reactor Instituut Delft”, Research Lab v. d. „Koninklijke Ned. Zoutindustrie”. Betimm. en meubilair Gebouw v. d. Tweede Kamer der Staten Generaal, werd in onze fabriek vervaardigd en ter plaatse gesteld.

verloren. Dat is punt één. En dan volgt daarop, op z'n bestemde tijd, een tweede conclusie, nl. de A.R. partij behoort eveneens, als honorering van de verkiezingsuitslag, in de oppositie te wor-

door
H. ALGRA

den geplaatst en deze ook zelf te verkiezen. Zij verloor immers 7% van haar aanhang.

Hier nu is een hiaat, dat bij scherp opletten niet kon en mocht voorkomen.

De A.R. verloor 7% van hun aanhang en behoren enz., (als honorering van de verkiezingsuitslag).

Maar de V.V.D. verloor 10% van haar aanhang en behoort dus ook in de oppositie geplaatst te worden of die zelf te verkiezen. Prof. Van Riessen heeft dat overgeslagen. Domheid is dat niet, natuurlijk niet. Een slimmigheidje is het evenmin. De professor is wel slim, maar helemaal niet een man van slimmigheidjes. En dus vermoed ik, bij gebrek aan een betere suppositie, dat hij een verkeerde bril had opgezet.

De vergeten V.V.D.

WANT het vertoog van Prof. Van Riessen volkomen in zijn wezen latende en het alleen maar een noodzakelijke, maar verzuimde aanvulling gevende, luidt in zijn logische compleetheid aldus:

De kiezers mogen niet bij de neus worden genomen; de verkiezingsuitslag behoort te worden gehonoreerd, en dus behoren de drie verliezende partijen, de P.v.d.A., de V.V.D. en de A.R. in de oppositie. En het logische complement van deze redenering is: er dient een kabinet te worden gevormd, een minderheids-kabinet, dat steunt op de twee partijen, die procentgewijze zijn vooruitgegaan en zetels hebben gewonnen, dus op de K.V.P. en de C.H.U.

Daarbij is er evenwel een inconvenient: deze partijen beschikken samen

over 63 zetels in de Tweede Kamer, terwijl de volstreekte meerderheid 76 is. Wanneer wij dus de redeneertrant van Prof. Van Riessen integraal overnemen en overeenkomstig zijn logica en onze gemeenschappelijke kennis van de feiten completeren, dan resulteert als eerste meest voor de hand liggende oplossing de vorming van een kabinet, dat steunt op een minderheid. Waarvoor het vermoeden sterk wordt, dat er aan deze redenering iets hapert.

Verbeterd vertoog

BINNEN de praktisch bruikbare be- toogtrant van Prof. Van Riessen past dan ook een betere redenering. Die volgt nu.

Tussen alle politieke partijen in Nederland bestaan onderling wezenlijke verschillen. Een parlementair kabinet is thans alleen mogelijk, als het steunen kan op een combinatie van fracties in de Staten-Generaal. In de huidige situatie is zo'n combinatie alleen mogelijk op grond van overeenstemming omtrent een aantal concrete punten van beleid, zonder dat die overeenstemming haar wortels heeft in een diepere, principiële, geestelijke verbondenheid. Die geestelijke verbondenheid voelen de A.R. het sterkst met de C.H.U., in belangrijk mindere mate met de K.V.P. en in zeer geringe mate zowel met de P.v.d.A. als met de V.V.D. Een combinatie met de V.V.D. heeft dus principiële gezien voor ons geen enkele voorkeur boven een met de P.v.d.A.

Het kabinet-De Quay was samengesteld uit prominente figuren uit de K.V.P., de V.V.D., de A.R. en de C.H.U. Het kabinet mocht rekenen op de steun uit deze vier partijen, al is het in die verwachting wel eens pijnlijk teleurgesteld

Beslissend is evenwel de verkiezingsstrijd. Toen is voor het forum van de kiezers door de vier partijen dit beleid in zijn grote lijnen verdedigd en door de P.v.d.A. ten overstaan van diezelfde kiezers bestreden en veroordeeld. De P.v.d.A. wilde een ander beleid. In de debatten tussen de heren de Quay en de Kort enerzijds en Suurhoff en Vondeling anderzijds voor de tv is dat duidelijk gebleken. Niet minder in de tv-discussie tussen de heren Roolvink en Suurhoff.

En al evenzeer kwam dat voor honderdduizenden kiezers duidelijk uit de

verf, toen de lijsttrekkers van verschillende partijen op een rijtje voor de tv zaten, als in schoolbanken, en door een scherpe radio-commentator aan de tand werden gevoeld. De inzet van de verkiezingsstrijd binnen het schema, dat aan het eerste deel van het betoog van Prof. Van Riessen beantwoordt, was duidelijk. Binnen dat schema ging het om de vraag: voortzetting van dit beleid, of een ander beleid. Dat laatste wilde de P.v.d.A. Althans voor de verkiezingen, toen zij de kiezers omtrent haar bedoelingen inlichtte.

Voorlopige conclusie

IK ben het met Prof. Van Riessen eens, dat de kiezers niet het gevoel moeten krijgen, dat zij voor de gek worden gehouden. De uitslag van de

• Vervolg op pag. 2

Bespaar uzelf een halve gulden

Men vindt het meestal lastig als er kwitanties aan de deur worden aangeboden.

Dat geldt ook voor de abonnees op ons blad.

Bovendien, het kwitantie-betalen kost extra geld. In dit geval zelfs een halve gulden, want de man met de kwitantie doet het niet gratis...

En het wordt helemaal duur indien hij u de eerste keer (en volgende malen) niet thuis treft.

Ja, waarom zoudt u eigenlijk die halve gulden betalen boven het normale abonnementsgeld van f 6,50 per jaar of f 3,25 per half jaar?

Wilt u die extra onkosten op het blad zelf laten drukken? Maar u weet toch dat „Nederlandse Gedachten” al voor de kostprijs geleverd wordt!! Van onze kant kan er heus niet nogeens een halve gulden bij (beter: af).

Daarom een dringend verzoek (ook terwille van uw portemonnaie). Gireer het jaarabonnement, dus f 6,50 of het bedrag voor de tweede helft van 1963, te weten f 3,25, op girorekening nr. 89673 t.n.v. de A.R. Partij-Stichting te Den Haag.

Aan het eind van deze maand moeten voor de abonnees, waarvan geen betaling ontvangen werd, de kwitanties (met 50 cent incassokosten) worden gereedgemaakt.

Bent u dan met vakantie? Maakt het uzelf en ons gemakkelijk. Gireer nog voor uw vakantie. Doe het nu!

Hartelijk dank daarvoor.

geen problemen met: **ANTI GEEL tex**

MUROR HUIJVERINDUSTRIE HOOGVEEN

Internationale en interkerkelijke
**VERENIGING VAN VOLLE
EVANGELIE ZAKENLIEDEN „NEDERLAND”**
(full gospel business men's fellowship international)

De beste zaak die u op deze wereld kunt doen is:
ONGELOVIGE ZAKENLIEDEN BRENGEN IN EEN OMGEVING, WAAR ZIJ KUNNEN KOMEN AAN DE VOETEN VAN JEZUS.
De winst zal groot zijn! Vergadert u schatten in de Hemelen; het is de moeite waard en als zakenman hebt u zulke grote mogelijkheden.
Alle inlichtingen omtrent onze vereniging worden u graag verstrekt door ons secretariaat te Breda, Ceresstraat 35, tel. 01600 - 35650, na 18 uur; 01600 - 36885.

Enkele opmerkingen over het

★ Wij ontvingen onderstaande bijdrage van dr. V. H. Rutgers. De schrijver is een zoon van het erelid van het Centraal Comité, dr. A. A. L. Rutgers. Hij is o.a. secretaris van het Provinciaal Comité van de A.R. Partij in Limburg.

DE algemene teneur van beschouwingen over het woningbouwbeleid in onze kringen is, dat met dit beleid wel ongeveer het maximum bereikt is wat te bereiken was, en dat men daarmee dus tevreden kan zijn. Het is mogelijk dat de verkiezingen bij deze oordeelsvorming hun invloed hebben uitgeoefend, want onderstaande feiten en berekeningen maken ook andere conclusies mogelijk.

Het gaat in bovengenoemd oordeel over 2 zaken: A. Het maximaal bereikbare. B. Het gevolgde systeem. En gesteld is, dat over beiden tevredenheid zou mogen bestaan.

Ad A., wat is het maximaal bereikbare in dit geval? Betekent dit dat hoe men het wendt of keert, er toch niet meer gebouwd had kunnen worden? Dit zal wel niemand geloven, en hier volgen enkele getallen om dit ongelooft te funderen.

Aantal werkdagen

Na aftrek van vrije zaterdagen en zon- en feestdagen, zullen er per jaar ongeveer 260 werkdagen overblijven. Het gemiddelde vorstverlet was de afgelopen 10—15 jaar 24½ dag per jaar. Minder opvallend, maar toch wel voor de hand liggend in ons land, is het regenverlet, dat volgens insiders minstens even groot is. Dit betekent dat er minstens 7 weken, dus met vrije dagen er bij 2 maanden per jaar niet gewerkt wordt in de bouwrijverheid.

Men zal tegenwerpen dat daar niet veel aan valt te doen. Aanvankelijk was dit ook wel zo, maar wanneer men narekent om welke bedragen het hier gaat, en gaan zal, loont het misschien wel er toch iets aan te gaan doen. De eerste jaren kostte het vorstverlet ongeveer f 1.000.000.— per niet gewerkte dag. Dankzij de verschillende loonsverhogingen is dit thans ongeveer f 2.500.000.— per dag, en verwacht mag worden dat dit steeds meer zal worden. Dit betekent f 60.000.000.— per jaar. Het regenverlet, eveneens f 60.000.000.— per jaar, wordt natuurlijk op de huizenkoper verhaald, en drukt ook op de prijs. Tezamen f 120.000.000.— per jaar voor niet geleverd werk.

Aannemende dat de woningschaarste nog 10 jaar aanhoudt, dan wordt in die periode 20 maanden niet gewerkt, waarvoor f 120.000.000.— wordt uitgekeerd.

Aannemende dat gemiddeld 7000 woningen per maand kunnen gebouwd worden, hadden in deze verloren tijd 140.000 woningen gebouwd kunnen worden, à f 15.000.—, een waarde tegenwoordigende van f 2.100.000.000.— Dit betekent dat wanneer men in stede van geld neer te leggen voor niets doen, dit zou besteden voor een (permanente) beschutting bij het bouwen, men bij het bedrag van f 120.000.000.— dat men anders in ieder geval zonder tegenprestatie kwijt is, nog f 900.000.000.— kan uitgeven voor deze beschutting voor dat de huizen duurder worden.

Het zal de oplettende lezer opgevallen zijn dat de prijs f 15.000.— voor een huis laag is, en dat de regeringssubsidie voor vorstverlet (ongeveer f 200.000.000.— over 10 jaar) er eigenlijk ook nog bij moet. Voor dit bedrag moet het toch mogelijk zijn voorzieningen te treffen die het vorst- en regenverlet tot een minimum weten terug te brengen. Dit zou een productieverhoging betekenen van 16—20%, of 15.000 woningen per jaar.

Arbeidsprestatie

Staatssecretaris Roolvink heeft in zijn debat met oud-minister Suurhoff als één der oorzaken van de achteruit-

woningbouwbeleid

gang in gebouwd volume genoemd de mindere prestatie tijdens hoogconjunctuur (1959—1963) tegenover die tijdens mindere goede tijden (bestedingsbeperking rond 1957). In cijfers:

Een metselaar legde in de crisisjaren tussen 1930-'40 gemiddeld 800 stenen per dag, in gunstige omstandigheden zelfs 1000 stenen per dag. En de huizen waren goed. Thans ligt het gemiddelde rond 500 stenen per dag, en de kwaliteit der huizen is van dien aard dat de aannemers een grote onderhouds-industrie nodig schijnen te achten. Het is duidelijk dat een prestatie als in de crisisperiode een meer productie zou betekenen van 20—30%. (Gemakshalve werd alleen het voorbeeld van de metselaar gegeven omdat dit het best in getal en maat is uit te drukken). Mensen uit de bouwwereld zien mogelijkheden om deze prestaties te verkrijgen, mits maar loon naar werk gegeven wordt. Men stelle zich namelijk niet voor, dat de goede bouwvakker tevreden is met zijn 2 maanden gedwongen vakantie met behoud van 90% van het loon. Hij verdient immers op werkdagen 120%—130% van zijn officiële loon. Op regen- en vorstdagen krijgt hij dan inderdaad 90%, maar dat is dan een flinke klap achteruit, en komt per week omgerekend nog niet op de beruchte f 80.— schoon. Enkele bouwvakkers die deze winter de weersgevoelige bouwindustrie inruilden voor de niet-weersgevoelige mijnindustrie legden uit, dat 1 regendag per week hun hele extra „verdienste” kon wegvegen. Tijdens het vorstverlet kregen ze nog geen f 70.— schoon in handen, en dat maanden achter elkaar. Wanneer die 130% het officiële loon was geweest hadden ze daarvan 90% gekregen, wat wel te dragen zou zijn geweest.

De therapie lijkt hier mogelijk, door invoering van een akkoordregeling, zoals de mijnindustrie die kent. Bijv. 500 stenen als basis voor de metselaar voor het huidige officiële loon. Alles wat meer gepresteerd wordt, wordt dienovereenkomstig betaald. De werkwilgen en capabelen kunnen nu aan hun trekken komen, terwijl de minder capabelen het brood niet uit de mond gestoten wordt. Veel meer geld zal deze regeling niet kosten, aangezien dit momenteel toch al uitgekeerd wordt, „zwart”, voor niet verrichte prestatie. Deze regeling heeft tevens het voordeel dat wetsovertreding niet meer nodig is om iemand loon naar werken te geven.

Uit het bovenstaande moge af te leiden zijn dat het maximaal haalbare bij lange na nog niet bereikt is. Indien de gestelde percentages van hogere productie juist zijn zou beschutte bouw het jaarlijks bouwvolume kunnen brengen van 80.000 op 95.000 woningen, en de akkoordregeling van 95.000 op 125.000 woningen. Dan hoeft de woningbouw geen punt meer te zijn bij kabinetsformatie, en kan men 70.000 woningwetwoningen wensen, 30.000 premiebouw, en 25.000 vrije bouw.

Het gevolgde systeem

Op de toogdag te Heerlen voor de Statenverkiezingen in 1962 stelde de minister van bouwnijverheid en volkshuisvesting, mr. Van Artsen dat hij door het al of niet afgeven van bouwvergunningen de zaak in de hand kon houden en zo nodig de kraan kon dicht draaien. (De juiste terminologie is mij ontgaan). Het beeld nog even vasthoudend heeft de minister volkomen gelijk, indien de achterliggende leiding in orde is. Dit laatste nu is geenszins het geval. Zolang het de Nederlandse aannemer (terecht) toegestaan is met Nederlands personeel en Nederlands bouw materiaal, tegen Nederlandse lonen en sociale voorzieningen, voor (veel hogere) Duitse betaling in Duitsland huizen te bouwen zonder maanden (of jaren) te moeten wachten op bouwvergunning, moet men zich van het kraan-effect der nietafgegeven vergunningen in Nederland niet te veel voorstellen. Andersom zelfs, wanneer men onverklaarbaar lang, (tot 2 jaar?) laat wachten op vergunningen, moet men zich niet verbazen, indien de betrokken

aannemer, de ledigheid moede, en niet van lucht en goede woorden kunnende leven, het vrije(re) buitenland als werkterrein kiest. Zeker indien dit zoals in het overgrote deel van Limburg, nergens verder is dan 10 km. De bouwproductie in Limburg vertoont dan ook een constante daling.

Men zou dit het gevolg kunnen noemen van het feit, dat men een au fond socialistisch systeem op te liberale wijze hanteert, al zegt deze zin misschien meer dan de bedoeling was. Wanneer men dit dirigistische systeem zijn eerlijke kans zou willen geven, zou men de grenzen moeten sluiten, én voor de werknemers, én voor het materiaal, om van andere beperkende maatregelen maar te zwijgen.

Over materiaal gesproken: het is medisch wel te verdedigen dat men zijn boter uitvoert en in plaats daarvan margarine eet en fiscaal welvaart. Moeilijker te verdedigen is het fiscale gewin verkregen door uitvoer van eerste klas bouwmaterialen, terwijl voor eigen gebruik minder hoog gewaardeerde materialen worden ingevoerd, wat volgens sommige bouwdeskundigen zou kunnen leiden tot versnelde krotvorming.

Er zullen waarschijnlijk niet veel personen of partijen zijn in Nederland die tot bovengenoemde beperkingen zouden willen overgaan, nog daargelaten of zo iets in het éénwordende Europa nog kan. Maar dan mag men eigenlijk ook niet van een maximaal effect van dit systeem spreken.

Wat is het alternatief voor dit dirigistische systeem? Een bouwsysteem waarvoor geen vergunningen nodig zullen zijn? Men zal terecht opmerken dat daardoor de prijzen sterk zullen stijgen, waardoor het bouwen te duur wordt. Maar wat is duur? Wie zou niet een 100% te duur huis uit 1950 willen hebben, het zou immers altijd nog 30% goedkoper zijn dan men nu bouwt. Want niettegenstaande alle beperkende regelingen is een huis nu tenminste drie maal zo duur als vlak na de oorlog, toen de bouw afgeremd werd uit angst voor werkloosheid.

Het is altijd nuttig om van anderen fouten te leren. Het behoort tot de communistische leer dat de landbouw gecollectiveerd dient te worden. Onveranderlijk resultaat: achteruitgang in productie. Rusland is al 45 jaar hiermede bezig, maar heeft nog steeds de fout niet ontdekt. In Nederland wordt nu 18 jaar gerichte woningbouw bedreven, aanvankelijk daartoe gedrongen door de schaarste, thans omdat dit de beste methode zou zijn. Dit dreigt te leiden tot een onaanvaardbare egalisatie op te laag niveau. In Rusland schijnen de boeren op hun kleine erfje achter de colchozen 4/5 van de totale opbrengst te produceren tegen 1/5 op de reusachtige terreinen van de col-

RADIO BECKER

ZEIST - Telefoon 03404 - 13511
Na 7 uur 12333

HET ADRES

voor zenders, richtingzoekers en echoloden

FERNHOUT N.V.

Handel in wegen- en waterbouwmaterialen, Zandzuigbedrijf,
Op- en Overslag,
Scheepsbevrachting.

ZWOLLE - tel. 05200-12359 b.g.g. 13637
EMMELOORD - tel. 05270-2493 b.g.g. 2663

Hotel-pension „Dreyeroord”

Telefoon 3169 - OOSTERBEEK

Centraal Comité en kabinetsformatie

Het Centraal Comité van A.R. kiesverenigingen heeft zich in zijn vergadering van zaterdag j.l. onder meer bezig gehouden met de kabinetsformatie, waartoe het voor zoveel mogelijk was de nodige informatie ontving.

Concluderend sprak het Centraal Comité zijn vertrouwen uit in het beleid van de A.R. Tweede Kamerfractie en haar voorzitter de heer H. van Eijsden.

chozen. In Nederland kwamen wel de woningen klaar in de vrije sector, met de woningwetwoningen ging het minder goed. In sommige streken weigeren de aannemers zelfs in te schrijven. Zoals één van hen zeide: wanneer ik per jaar 5-6 woningen in de vrije sector bouw, ben ik binnen, waarom zou ik nog woningwetwoningen bouwen?

Er zijn dus wel enkele factoren voor verbetering vatbaar: het regen- en vorstverlet, de weinig stimulerende loonregeling, waardoor matige arbeidsprestatie, het geringe animo voor bepaalde woningen bij aannemers, terwijl zeker voor Limburg het remmend beleid van de regering genoemd moet worden. Men zou haast die Limburgers gaan geloven die zeggen, dat de regering geen vergunningen afgeeft, om onze aannemers te dwingen deviezen te gaan verdienen over de grens. Het is ook moeilijk te begrijpen, wanneer men nu, in juni, al horen moet dat er dit jaar voor Limburg geen bouwvergunningen meer worden uitgegeven, terwijl dit elders wel schijnt te kunnen. En dat terwijl men personeel, bouw materiaal en financieringsmogelijkheden ter plaatse klaar heeft staan.

Waar zoveel deskundigen in 18 jaar niet verder kwamen, mag een niet-vakman wel suggesties doen, zonder bang te hoeven zijn zich daarbij onsterfelijk belachelijk te maken.

1. Geen werkdagen onnodig verloren laten gaan: beschutte bouw.
2. Loon naar werk: akkoordloonregeling.
3. Drijf de bouwnijverheid niet over de grens: ruimer bouwvergunningen.
4. Herstel concurrentie-mechanisme: vrije bouw toelaten in bepaalde gebieden.

Een lans moge hierbij gebroken worden voor Zuid-Limburg, dat een bevolkingsaanwas heeft die het dubbele, in sommige gedeelten zelfs een veelvoud bedraagt van die van de rest van Nederland. Ook de huwelijksdelf van de generatie van 1944—'46 zal hier eerder beginnen. En met de grens overal binnen 10 km afstand is de huidige regulatie toch een farce.

Met uitgewreven ogen

• Vervolg van pag. 1

verkiezingen was, dat de aanval op het kabinet-De Quay was afgeslagen; dat het alternatief van de P.v.d.A., waarvan vóór de verkiezingen werd gesproken, niet door de kiezers werd geaccepteerd. Dat houdt in, dat honorering van de verkiezingsuitslag betekent voortzetting van het beleid de Quay. Uiteraard met de mogelijkheid van „bijsturen”. Dat doet iedere schipper en de bekwaamsten doen het geleidelijk en van de wal af gezien bijna onmerkbaar.

Voortzetting van dit beleid is alleen mogelijk, wanneer de vier partijen, die het voor dit beleid vóór de verkiezingen hebben opgenomen, het ná de verkiezingen gaan steunen. Dus ook de A.R. Zij zijn bij die steun niet geheel onmisbaar. De K.V.P. zou ook samen met de C.H.U. en de V.V.D over een meerderheid beschikken.

En de heren Beernink en Toxopeus hebben al samen een persconferentie gegeven in een vroeger stadium. Maar zulk een combinatie zit er toch echt niet in. De K.V.P. zou het hoogstwaarschijnlijk niet willen.

En de C.H.U. denk ik ook niet. De door mij gecorrigeerde logica van Prof. Van Riessen leidt dus tot de conclusie, dat de A.R. moet meedoen, zodra men met Prof. Van Riessen stelt, dat de P.v.d.A. de verkiezingen verloor in haar oppositie tegen het kabinet-De Quay.

Over het zwaardere stuk van Prof. Van Riessen hoop ik nader te schrijven. Alles op zijn tijd. H. Algra

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE, Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 89673.

ADRES VOOR ADVERTENTIES, Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 63224.

ABONNEMENTSPRIJS f 6,50 per jaar, f 3,25 per half jaar. Giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT

f 4.— per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

Woningwetwoningen

HET is met de woningwet een enigszins merkwaardig geval. Zij is afkomstig van het ministerie Pierson-Borgesius, en kwam omstreeks de eeuwwisseling tot stand.

Weinigen van de thans levenden kunnen zich nog goed voorstellen, wat er toen precies in het geding was. Zij realiseren zich ook niet, dat toen zéér nauw aan elkaar verbonden waren de krotopruijing en de bouw van woningwetwoningen. De krotopruijing staat hier voorop. In oude gedenkboeken, die de eerste jaren van de werking van de woningwet beschrijven, staan soms nog merkwaardige foto's van krotten in steden en dorpen, zoals wij ze ons nu niet meer kunnen voorstellen. In Amsterdam woonden honderden gezinnen in kelders. In de heide- en veengebieden waren plaggenhutten en keten. En nu bedoelde de woningwet, die krotten aan te pakken. De gemeentebesturen kregen de bevoegdheid, woningen onbewoonbaar te verklaren. En vele gemeentebesturen pakten de zaak krachtig aan. Hele rijen krotten werden onbewoonbaar verklaard. Ze werden gemerkt met grote borden, waarop het vonnis geschreven stond. Soms gaf het moeite, omdat de mensen er niet uit wilden. Vooral als het hun eigen „huis” was, voelden zij zich soms gekrenkt. En niemand mag of kan volhouden, dat al die woningen bewoond werden door gezinnen, die geen properheid kenden. De zegswijze: „armoede stinkt” is een onbetamelijke leugen. Maar het woongerief was verschrikkelijk beperkt. Vooral de slaapgelegenheden. Niet zelden waren twee bedsteden boven elkaar geconstrueerd, zodat de onderste bedstede veel had van een klein keldertje. En in de bovenste bedstee was dan nog een aparte kribbe getimmerd op het voeteneind, voor de jongste aanwinst van het gezin.

Wanneer zulke woningen onbewoonbaar werden verklaard, dan moest daar iets tegenover staan. En de bouw van woningwetwoningen was dan ook bedoeld als complement van de afkeuring van slechte woningen. Voor wat afgekeurd werd, moest iets nieuws en iets beters in de plaats komen. Zo waren de woningwetwoningen echt bedoeld voor de weinig draagkrachtige gezinnen, die uit de afgekeurde krotten moesten opschuiven naar een betere woning.

ZIE, hoe het nu is veranderd.

Nu zijn er gemeenten, waar

door H. Algra

weinig anders dan woningwetwoningen worden gebouwd. En daarbij doen zich merkwaardige gevallen voor. Er is b.v. een gemeente, die medewerking verleende, een echt stimulerende medewerking voor de bouw van enige middenstandswoningen in de vrije sector. Maar de gemeente had aan die medewerking een voorwaarde verbonden. Zij telt een paar scholen voor voortgezet onderwijs, die een streektak hebben. Het is moeilijk, daar bevoegd personeel te krijgen. Daarom greep de gemeente de kans, om te bevorderen, dat enkele van deze nieuwe woningen werden gereserveerd voor leraren. Een goede, terstond beschikbare woning moest voor een leraar, die wilde komen of blijven, een schone zaak zijn. Het is niet gelukt. Twee leraren, die reeds in de gemeente werkzaam waren, kregen de boodschap, dat er nu voor hen kans was op een goede en geschikte woning. Zij bedankten per kerende post. Zij woonden immers best, in een woningwetwoning en ze piekerden er niet over, die veel goedkopere woning te verruilen voor een betere en duurere woning, met meer ruimte, op mooier stand, met meer aanzien, meer passend bij hun maatschappelijke positie. Zij bleven lekker in de woningwetwoning zitten. De helft van de voor onderwijzend personeel gereserveerde woningen zijn nu aan anderen verhuurd.

Het is maar een klein voorbeeld. Er zijn honderden zulke gevallen te noemen. Er zijn duizenden woningwetwoningen, misschien wel tienduizenden, die bewoond worden door lieden, voor wie zulke woningen oorspronkelijk helemaal niet waren bedoeld. Ik kan een rij woningwetwoningen aanwijzen waarin er één bewoond wordt door een chauffeur, beroepsmilitair met de rang van korporaal en een ander door een kapitein bij hetzelfde krijgsmachtonderdeel. Zij betalen dezelfde huur en dezelfde personele belasting.

ER zijn nog sterker gevallen. Ik ken een gemeente, waar de „gewone” arbeiders, die in overall werken, uit een bepaald blok woningwetwoningen worden weggehouden. Die woningen zijn voor mensen van „iets meer standing” en de buurt mag niet devalueren, door er gewone arbeiders tussen te plaatsen. Zo is de situatie. En de gezonde gedachte, dat iemand met een redelijk inkomen de kostprijs van zijn wonen betaalt, is er blijkbaar te weinig bij. Nu weet ik wel, wat men daarop antwoordt. Namelijk dit: er waren geen andere woningen vrij en daarom hebben wij al die meer aanzienlijken in woningwetwoningen moeten onderbrengen. Daarom moest de scheikundig ingenieur van een laboratorium wel precies eenzelfde woning toegewezen hebben als de concierge aan datzelfde laboratorium, zoals ons met naam en adres bekend is. En bovendien: er zijn nu wel richtlijnen op dit gebied.

MAAR hier staat iets tegenover. Er zijn gemeenten, die het bouwen in de vrije sector praktisch alleen reserveren voor de zeer rijken. Zij maken uitbreidingsplannen, waar alleen nog een bepaalde sector, aan de buitenkant van de stad, moet uitgroeien tot een soort bungalowpark voor de zéér bevoorrecht. Maar zij kunnen er dan ook alleen terecht, door zeer, zeer hoge grondprijzen te betalen en dan bovendien een grote lap te nemen, omdat het echt een bungalowpark moet blijven. En voor de rest is het bouwen van een eigen woning, om die zelf te bewonen, in zulk een gemeente praktisch en met opzet onmogelijk gemaakt.

En als dat allemaal zo wordt geregeld, dan volgt het pleidooi voor méér woningwetwoningen, veel meer woningwetwoningen. Dat noemt men dan een eis van sociale rechtvaardigheid. Wie niet méér woningwetwoningen wil, ieder jaar méér, die is niet progressief. En de mate van progressiviteit wordt afgemeten naar het aantal woningwetwoningen, die men wil. Totdat het ideaal wordt bereikt, dat het overgrote deel van de Nederlandse bevolking de staat als huisbaas heeft en woont in huizen, die min of meer uitgediept zijn, die niets eigens hebben, dode fabrieksprodukten, aan de lopende band gemaakt. Zó, dat alleen het nummer het ene huis van het andere onderscheidt. Reeds gelden in verschillende blokken ook voorschriften omtrent wat wel en wat niet voor de ramen als gordijn mag worden gehangen. Tot verhoging van de schone eenvormigheid van deze blokken. En onze progressiviteit is onze hoop en troost. En daarom méér woningwetwoningen. Opdat straks minstens de helft van onze bevolking slechts een deel van de kostprijs betaalt van wat zij wonen.

HET lijkt me toe, dat we niet zozeer behoefte hebben aan een progressiviteit, die ieder jaar om méér woningwetwoningen roept en het bouwen van een eigen huis, voor eigen rekening, om er zelf in te wonen, bijna als een asociale daad beschouwt, als wel aan een woningbeleid, waarbij de woningwetwoning weer haar eigenlijke functie krijgt van onderdak, goed en verantwoord onderdak voor hen, die uit de slechte, verworden, ongezonde, verouderde woningen moeten opschuiven; en voor gezinnen, waar men echt, gelet op het gezinsinkomen, geholpen moet worden aan een behoorlijk onderdak. En dat men er voorts van uitgaat, dat een Nederlander met een fatsoenlijk inkomen zijn wonen evenzeer zelf moet betalen als zijn vakantie en zijn televisie; en dus niet thuis hoort en desnoods „verdreven” moet worden uit een woning, die voor anderen bestemd behoort te zijn. En in die sector van de woningwetwoningen behoren dan ook woningen te worden aangeboden, van goede kwaliteit, waarvoor een huur wordt gevraagd, die betaalbaar is voor hen, die economisch werkelijk tot de zwaksten behoren. Méér subsidie voor echte en als zodanig functionerende

Minister-president

De formateur, prof. De Quay heeft in de afgelopen week gepoogd de functie van minister-president te doen opdragen aan prof. Zijlstra.

De huidige premier, tevens formateur, zag vooralsnog geen kans een minister-president uit katholieke kring voor te dragen. Zelf wilde hij dan de functie van vice-president accepteren, mede vanuit het oogpunt, naar wij stellig vermoeden om als schakel te kunnen fungeren tussen het Kabinet en de K.V.P.-fractie.

Hij heeft deze suggestie voorgelegd aan de politieke groeperingen die in de slag bij Wassenaar tot een akkoord waren gekomen.

Ook de A.R. fractie heeft zich hiermede moeten bezighouden. Haar standpunt is duidelijk. Gelet op de huidige situatie is het ten enmale een niet logisch figuur als een andere dan een K.V.P.'e. belast wordt met het presidentschap. De K.V.P. is immers in de huidige groepering groter dan de andere tezamen. Indien echter vast zou komen te staan dat de K.V.P. geen bekwaam kandidaat daarvoor zou kunnen leveren zou de A.R. fractie prof. Zijlstra adviseren de bijzonder zware taak onder die omstandigheden in het landsbelang toch te aanvaarden.

Maar dan zou tevens moeten blijken dat prof. Zijlstra als minister-president gedurende de komende zittingsperiode zich verzekerd kan weten van de steun van alle meewerkende politieke groeperingen.

Intussen is deze poging gestrand op verzet van de K.V.P.-fractie. Als gevolg daarvan is te langens leste toch een K.V.P.-kandidaat gevonden voor het premierschap: Mr. Marijnen. Of de nu ingeslagen weg tot een oplossing leidt moet worden afgewacht.

Willem Vogt in 1963

Er is geen geringe deining in de geleerden van de A.V.R.O. Wezenlijk in strijd met de door deze omroep sinds 1945 aanvaarde gedachte van samenwerking in de omroepwereld gaat de A.V.R.O. thans haar eigen weg. In strijd ook met plannen die onlangs nog gezamenlijk met de andere omroepverenigingen zijn opgezet, doorge-

sproken en aan de regering medege-deeld, wil de A.V.R.O. een ander spoor volgen.

Met behoud van haar rechten in de huidige situatie, wil de A.V.R.O. n.l. het volledige tweede T.V.-net bespe-len als zijnde de weerspiegeling van het Nederlandse volk.

De teruggeroepen oud-directeur van de A.V.R.O., de heer Willem Vogt, vertolkte dit zaterdag j.l. op deze wijze: „In 1965 zal de A.V.R.O. zegevieren of er zal een regeringscrisis ontstaan. Ik roep U allen die niet onder de dictatuur van het zuilenbestel willen leven, op de geleerden te sluiten en U te scharen rond de A.V.R.O. als kern”.

Waardoor uiteraard een reële samenwerking met anderen door de heer Vogt wordt vernietigd.

Willem Vogt in 1945

De toenmalige A.V.R.O.-directeur, de heer Vogt, schreef in 1945 het navolgende:

„Het algemene beeld van de omroep vóór de oorlog was dus, dat van een groeiend onderling vertrouwen tussen de verenigingen, van vruchtbare samenwerking met de regering en van een neiging tot coördineren en rationaliseren van die werkzaamheden bij de omroep die geen direct verband hielden met de omroepprogramma's.

Men mag van zulk een stand van zaken niet zeggen dat grondbeginselen, waarvoor deze of gene omroep vroeger pal had gestaan, thans werden prijsgegeven. Men bleef zijn inzichten trouw, maar wilde verstandig en praktisch genoeg zijn, om in te zien dat deze alieen langs de weg van een vreedzame evolutie konden worden nagestreefd en niet meer in de hitte van een strijd om de vorm.

Sinds (1930) was er zóveel gesticht en gegroeid en had er zo veel in de omroep diep wortel geschoten, dat het onmogelijk was, anders dan door geweld in de stand van zaken verandering te brengen. Een geweld toepassen betekent altijd mede: vernielen en verwoesten, óók van datgene dat kostbaar genoeg is om het behoud er van te wensen”.

En verder: „Welke nieuwe gestalte de omroep van de toekomst ook zou aannemen, het was ondenkbaar dat er iets zou kunnen geschieden met terzijdeschuiving van het verleden....”.

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

woningwetwoningen is momenteel noodzakelijker dan de progressiviteit, die zichzelf afmeet alleen of in hoofdzaak naar het aantal woningwetwoningen, dat per jaar wordt geëist. In paragraaf 13 van het Program van Actie 1963 van de A.R. partij wordt ook duidelijk in de hiervoor bepleite richting gewezen.

NATUURLIJK is hiermee het laatste woord niet gezegd.

Maar ik meen gerechtigd te zijn tot de volgende stellingen:

1. Het uiterst moeilijke woningprobleem mag niet langer versimpeld worden tot een vraagstuk van wat meer of minder progressiviteit, zich manifesterende in het aantal woningwetwoningen, dat men jaarlijks claimt.

2. De primaire functie van de woningwetwoning moet weer op de voorgrond komen.

3. De door velen voorgestane, als progressief gequalificeerde woningpolitiek dreigt de volgende generatie op te schepen met honderdduizenden woningen, die over 25 jaar niet meer acceptabel zijn wegens onvoldoende woongerief.

4. Het gehele woningvraagstuk vraagt een oplossing, die door een aantal sche-ma's heembreekt en waarbij de overheid, en met name ook de provinciale en gemeentelijke autoriteiten, met het bouwbedrijf tot een beter samenspel komen.

VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN

CLAEYS - maaidorsers
BAMFORDS - opraappersen

Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., Group (Z.H.)
telefoon (01860)-2050

Landbouwwerktuigen- en
machinefabriek

H. VISSERS N.V. - NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526-841 (7 lijnen)

HOTEL „DE KROON“

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN
telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen

DE KARSEBOOM

Café-restaurant
Groest 80 - Hilversum
Telefoon (02950)-44451

Zalen voor alle doeleinden. Verzorgd
restaurant, prima consumpties. Prijzen
op aanvraag. Capaciteit diners: 700 per-
sonen.

HOLWERDA ZONEN
Dokkum

VOOR AL UW TRANSPORTEN
IN BINNEN- EN BUITENLAND

Dokkum: telefoon 05190-2292 (2 lijnen) - Buiten kantoor tijd 2580
Rotterdam: telefoon 010-171317

Goudriaan's
Graan- en Meelhandel N.V.

Steiger 1 - Telefoon 01894 - 201
OUDERKERK a/d IJSSEL

Getron Handels- en
Transportonderneming

VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
Telefoon 01880 - 2929, 2876.

Binnenlandse en internationale transporten.
Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen.

P. MOOLENAAR & ZONEN

Sassenheim

BLOEMBOLLENWEKERIJ en -HANDEL

Import - Export
Dahlia's - Vraagt prijs

Kinderstoelen- en BOxen FABRIEK

ZEVENAAR (Gld.)

Telefoon 08360 - 3575

Verkrijgbaar
bij de
bekende zaken

„MIEDEMA“ landbouwwagens

„MIETRA“ transporteurs enz.

Vraagt vrijblijvend telefonisch, schriftelijk, of
persoonlijk inlichtingen, of brengt een bezoek
aan ons bedrijf.

L. S. MIEDEMA

Landbouwwerktuigenfabriek N.V.
WINSUM - FRIESLAND - TELEF. 05173-241*

VOOR AL UW BANKZAKEN

N.V. SLAVENBURG'S BANK

ZWIJNDRECHT - Telefoon 26688

VLAARDINGEN

Firma A. van Roon

Speciaal adres voor
watersport- en kampeerartikelen

WESTHAVENKADE 61 - TELEFOON 3492 en 5792

Onrust onder de boeren

MISSCHIEEN heeft de voorzitter van de Zeeuwse Maatschappij van Landbouw ir. M. A. Geuze wel gelijk, toen hij één dezer dagen verklaarde, dat de landbouwpolitiek helemaal op dood spoor is gereden. Want er zijn op het ogenblik nog maar weinigen, die een goed woord voor de landbouwpolitiek over hebben. En de onrust onder de boeren wordt hoe langer hoe meer begrijpelijk er verklaarbaar. Uit een verslag van het Landbouw Economisch Instituut, dat onlangs verscheen, blijkt overduidelijk, dat de financiële resultaten over het laatste jaar in feite bedroevend zijn. Want op de klei- en veengronden is in het laatste jaar het arbeidsinkomen op de weidebedrijven van gemiddeld meer dan 20 ha. zo ongeveer met f 4000 gedaald.

Gehalveerd

Stel dat nu even tegenover alles wat er zich in de laatste jaren rond de verbetering van de inkomens heeft afgespeeld, dan is het toch waarlijk geen wonder, dat de boeren voor een raadsel staan. Iedereen krijgt vandaag meer. De lonen volgen bijna regelmatig de trend. Hier en daar komt er zelfs nog iets meer bij. Ook de sociale voorzieningen sluiten zich daar gelukkig over de hele linie bij aan.

Vanaf het jaar 1960 echter is het inkomen van de boeren zo goed als gehalveerd. Vermoedelijk zal worden opgemerkt, dat ook de weersomstandigheden hierbij een grote rol hebben gespeeld. Wil men dit werkelijk als één van de hoofdoorzaken van deze teruggang zien, dan bewijst het één en voor altijd, dat het boerenbedrijf te maken heeft met een risicofactor, die veel groter is dan men in regeringskringen vaak vermoedt. Dan bewijst het tevens, dat het vandaag niet alleen gaat om wat structurele veranderingen in de landbouw. Bovendien gaat het dan niet meer aan om deze teruggang over een jaar of twee drie te wijten aan te weinig vakmanschap bij de boer of mogelijk een achterstand in de modernisering van de arbeidsmethoden of een groot tekort aan bedrijfs-economisch inzicht.

Prijsbeleid

De fout moet dan ergens anders liggen. Het ligt voor de hand, dat de boeren daarbij allereerst denken aan het prijsbeleid. En over dat prijsbeleid van de overheid is de boerenstand dan ook zeer ontevreden. Geen wonder, want de prijzen waren in de laatste jaren aan de krappe kant.

Voor ons is in dit verband echter de vraag buitengewoon interessant, of hierbij van een bewust beleid sprake is geweest, of dat het allemaal aan een toevallige samenloop van de omstandigheden moet worden toegeschreven.

Wij neigen er toe om hier te spreken van een bewust beleid. Niet in deze zin, dat bewust gekoerst is in de richting van een verlaging van de inkomens van de boerenstand, maar wel dat er bij het kabinet grote bezwaren zijn

gerezzen tegen de grote tekorten, die het landbouwegalisatiefonds vertoont. Daarom heeft men zeer bewust de prijzen zo laag mogelijk gesteld. Vermoedelijk is men daarbij steeds weer geleid door de overweging, dat de prijs als zodanig de produktie verkeerd zou kunnen richten. Want immers de produktie zal in vele gevallen geheel op de prijs zijn afgestemd. Vandaar ook, dat steeds weer werd betoogd, dat de boeren zelf veel verantwoordelijkheid ten aanzien van een bepaalde produktierichting moesten gevoelen.

Laag niveau

Wij herinneren ons, dat in oktober 1959 de huidige minister van Landbouw een vijftal argumenten heeft gehanteerd om bijna ten koste van alles een hoog garantieniveau te vermijden. In dit blad hebben wij toen reeds op het gevaarlijke van deze argumentatie gewezen. In deze richting ging men echter steeds verder door. Het werd toen al hoe langer hoe meer mode om een buiging te maken voor de samenwerking op de Europese markt en ook moest er een knieval worden gedaan voor de actualiteit van de vrijere loonvorming. Wanneer men daarbij dan nog als sluitstuk de toestand van de schatkist als paradepaardje laat fungeren, dan wettigt dit de conclusie, dat vrij bewust op een laag prijsniveau van de landbouwprodukten is aangestuurd.

Structuurverbetering

Wij zouden bovenstaande misschien ook nog wel iets anders kunnen formuleren. Want tegenover het lage prijsniveau wilde de regering dan gaarne als compensatie meer aandacht besteden aan de structurele veranderingen in de landbouw. Er vond derhalve een accentverschuiving plaats van het prijsbeleid naar het structuurbeleid.

In verband daarmee werden hiervoor relatief vrij grote bedragen uitgetrokken. En in het vorig jaar werd een begin gemaakt met het instellen van een saneringsfonds. Het tempo bij de uitvoering van verschillende cultuur-technische werken werd, voor zover de krappe arbeidsmarkt het toeliet, opgevoerd.

Perfectionisme

Ten aanzien van dit structuurbeleid behoeft men echter ook niet zonder kritiek te zijn. In de eerste plaats al, omdat zulk een beleid beslist niet dadelijk een oplossing geeft voor de inkomenspositie van de boerenstand. Het zijn immers verbeteringen, die altijd heel lang onder weg zijn. Bovendien komen wij vandaag bij deze cultuur-technische werken het euvel tegen, dat wij zouden willen karakteriseren als een technisch perfectionisme. Tenslotte blijft in tal van gevallen de urgentiebepaling steeds weer een raadsel. Om een concreet voorbeeld te noemen willen wij wijzen op de ruilverkaveling en streekverbetering op

Hooioogst op Marken

Ameland, die zo wat tegen de miljoen gulden gekost heeft. Wij denken natuurlijk de boeren op Ameland graag deze verbeteringen. De boerderijen zien er keurig uit, wat het bedrijfsgedeelte betreft efficiënt ingericht.

En toch vragen wij ons af, nu niet een streek was te vinden waar deze verbeteringen meer hadden kunnen sorteren. Wie is uiteindelijk de urgentie? En het met het economisch rendement

Steen op de maag

Tenslotte mag niet onvermeld blijven, dat al deze verbeteringen een ogenblik, dat ze klaar komen een verzwaring van lasten betekenen. Die verzwaring van lasten begint de gemiddelde boeren als een steen op de te liggen. Als dan ook nog de zichten en ten opzichte van de jaarverdienden inkomens en ten opzichte van de arbeidsvoorziening niet zo kleurrijk zijn, dan gaat veel van het spontane medewerking der boeren betrekking tot deze cultuurtechnische werken verloren. Het typische van deze soort van voorzieningen is de boer eigenlijk een offer moeten maken aan de collectiviteit. Met reserves, die een boer qua

Geen illu...

OVER enkele dagen begint Moskou de Russisch-Amerikaanse gesprekken over het van een verdrag tot het verbieden van kernproeven. Het bijzondere is, dat het volgt op een Russisch-Chinese debat over de wijze, de wereldheerschappij van het communisme zo snel en doeltreffend gelijk kan worden verwezenlijkt, dat voor de westelijke landen een waarschuwing inhoudt. Want de verschillen nog steeds niet van over het feit dat de zgn. kapitalistische wereld ten val moet worden gebracht, doch „slechts“ over de vraag op dat dient te geschieden. Chinese willen als het moet grote schoonmaak houden. Chroem wil echter de kat uit de boom omdat „hij die een kernoorlog tent er zelf in zal verbranden daarom zoekt de Russische naar andere wegen om het doel te bereiken, dat ook de Chinese comen nastreven. We zullen er ons goed aan doen, bij het beschouwen van de Russische suggesties van gelopen weken uit te gaan van tenschap, dat we ons voorlopig (Russische bedoelingen geen behoeven te maken.

MORATORIUM

De bedoelingen van Chroem werden al duidelijker, toen Oost-Berlijn verklaarde, het van Amerika en Engeland te noemen inzake het tekenen van een verdrag tot het verbieden van kernproeven. Hij maakte een uitzondering voor de onderse kernproeven. En daarmee is hij het belangrijkste inspectie-voortuig te omzeilen. Hierbij haakte hij de eerder door de Verenigde Staten gedane voorstellen, die een strekking hadden. Deze konden dusver echter niet worden verwezenlijkt, omdat de Sowjetunie eist, dat tegelijkertijd zou worden overeengekomen, wederzijds vrijwillig af te zien van het houden van onderverproefnemingen. Aangezien de Amerikanen niets voor een dergelijk moratorium voelden (omdat ze al zwaar bedrogen zijn uitgekomen de zaak niet door. En ook nu is de vraag, of de Russen niet op met hun eis voor de dag zullen komen. De kwestie komt dan zeker weer heel op losse schroeven te staan. Niettemin bestaat er een kans, dat Chroem's jef's vertegenwoordigers niet met deze eis op de proppen komen.

KOPPELEN

Deze veronderstelling vindt grond in het feit, dat de Russische minister met een andere zaak voor is gekomen, nl. die van een vals-verdrag tussen Oost en

(slot)

...gen kan hebben, moet toch wor-
...gemerkt, dat door de bank geno-
...hiervoor bij de boeren veel be-
...wordt getoond. Het is echter zo
...amerhand wel de vraag of steeds
...kan worden voortgegaan met het
...van collectieve voorzieningen.

sting herziening

...hont het behoeft nauwelijks betoog,
...emok in de **individuele sfeer** wel iets
...worden gedaan. Zo lijkt het won-
...arlijk, dat ten aanzien van de be-
...gen niets kan worden gedaan
...een middeling van de inkomens
...bijvoorbeeld vijf jaar. Er wordt
...jaar en dag over gepraat. De
...lyaligheden in de uitkomsten
...het bedrijf wijzen in die richting.
...ontstaat een bepaalde ontstem-
...dat juist de hoge belasting-
...agen moeten worden betaald in
...jaar, waarin het inkomen aan-
...kelijk lager ligt. Dat brengt ook
...quenties mee voor de financiering
...het bedrijf. Ook zouden fiscale
...eningen met betrekking tot de
...rnisering van de bedrijfsgebou-
...wel enig soelaas bieden. Boven-
...zou het overweging verdienen
...e kwestie van een bepaalde sub-
...ing nader onder ogen te zien.
...lotte zou toch ook voor de regering

een afschaffing van de grondbelasting
geen onoverkomelijk bezwaar behoe-
ven te zijn. Wij zijn dan ook van
mening, dat er al veel gewonnen zou
zijn, indien met deze gerechtvaardigde
klachten eens ernstig rekening zou
worden gehouden.

De hoogste tijd

Want de onrust onder de boeren is
groot. De uitslag van de verkiezingen
heeft dit bewezen. De landbouwpoli-
tiek van de regering is althans met
de uitgangspunten van voor vier jaar
terug geheel vastgelopen. Wij kunnen
inderdaad vaststellen, dat het platte-
land in beweging is. Er zijn structu-
rele ontwikkelingen gaande, waarbij
de regering leiding moet geven en
misschien ook de helpende hand moet
bieden.

Er moet echter gewaakt worden tegen
een verpaupering van het platteland.
Dat werkt het radicalisme op allerlei
manieren in de hand. En daarom is
het de hoogste tijd om na te gaan, hoe
wij juist de inkomenspositie op het
platteland kunnen verbeteren. Zo al-
leen kan de overheid voldoen aan
haar taak om te komen tot een har-
monisering van de verschillende
groepsbelangen. Dit ligt zelfs wijder,
veel wijder dan alleen maar zorg te
hebben over een goed of slecht jaar
van de boeren.

Want het plattelandsvraagstuk in
zijn hele omvang zal in de komende
vijftig jaar in tal van landen één van
de allerbelangrijkste zijn.

S. P. v. d. MARK.

Paul Henri Spaak, de Belgische minis-
ter van buitenlandse zaken, die nogal
optimistisch gestemd is over de bedoe-
lingen van Chroesjtsjef.

meer hecht aan wat we korthedshalve
met „bovengrondse” proeven aanduid-
den. Wanneer de Russische premier er
anders over zou denken, zou hij in
geen geval bereid zijn, een dergelijk
akkoord te ondertekenen, welke wes-
telijke concessies daar ook tegenover
zouden staan.

Bovendien dienen we te bedenken,
dat de Sowjetunie er eindelijk in is ge-
slaagd, een kernstopverdrag binnen
haar bereik te krijgen, dat geen enkele
controle mogelijk op grondgebied
van het Sowjetblok inhoudt...

SPIERINKJE

Chroesjtsjef gooit dus als het ware
een spierinkje uit om een kabeljauw
te vangen, wanneer hij een kernstop-
verdrag wil aanvaarden in ruil voor
een non-agressie-pact. Het eerste is
niet meer van belang en het gaat hem
om het tweede. Ogenschijnlijk heeft
zijn streven naar een non-agressie-pact
met de Navolanden iets te maken met
de machtsstrijd, welke zich afspeelt
tussen de Sowjetunie en communis-
tisch China — een gevecht, dat nu in
volle hevigheid is ontbrand. Men zou
kunnen stellen, dat de Russische pre-
mier er behoefte aan heeft, zich in de
rug te dekken, nu hij zich geplaatst
ziet tegenover een frontale aanval van
de Chinese communisten. Men zou nog
verder kunnen gaan en de veronder-
stelling kunnen uiten dat Chroesjtsjef
langzaam maar zeker naar het Westen
toegroeit.

Dat is wel vaker beweerd, al vele
jaren geleden, toen de Sowjets ook
reclame maakten voor vrede, ontwa-
pening, non-agressie-pacten, kern-
wapenvrije zones en wat dies meer zij.
Het verhinderde de leiders in het
Kremlin echter niet, van Cuba een
tegen de Verenigde Staten gerichte
aanvalsbasis te maken, een macabere
samenzwering, waaraan de vrije we-
reld in zijn totaliteit maar ternauwer-
nood is ontsnapt.

DE BUIT

We dienen dan ook nu met beide
benen op de grond te blijven staan. En
we moeten ons terdege realiseren, dat
het Russisch-Chinese steekspel, dat in
de afgelopen weken in Moskou werd
gehouden, de vrije wereld tot inzet
had. Men is het er alleen maar niet
over eens, op welke wijze de buit het
best en het snelst kan worden binnen-
gehaald. Die buit zijn wij. En zo lang
het wezen van het internationale com-
munisme niet is veranderd, is het
levensgevaarlijk, zich aan illusies
over te geven. Zelfs al wordt de kloof
tussen Peking en Moskou nog wijder.
Er blijven addertjes onder het gras
schuilgaan...

Dit laatste is ook het geval met het
aan het kernstopverdrag gekoppelde
voorstel van Chroesjtsjef, een niet-
aanvalsvpact, dat sluiten tussen het
Sowjetblok en de Navolanden. Ogen-
schijnlijk is er niets op tegen, een der-
gelijk verdrag te tekenen. Niet waar,
men belooft slechts, elkaar niet te zul-
len aanvallen en wat de westelijke
mogendheden betreft kan Chroesjtsjef
er van op aan, dat zij zich aan het
eens gegeven woord zullen houden.
En andersom zou het Westen kunnen
redeneren, dat het verdrag weinig zin
heeft, maar hoewel het dus niet zou
baten, het zou ook niet kunnen scha-
den.

• Vervolg op pag. 8

Hoofdoel van Chroesjtsjef

...nell Harriman (links), de vertegenwoordiger van president Kennedy, die
...ens de Ver. Staten de besprekingen in Moskou zal bijwonen. Hij is geen
...eschikende in de Russische hoofdstad.

...keuriger uitgedrukt: tussen de
... (Noordatlantische verdrags-orga-
...ie) en het Warschaupact (de
...europese communistische tegen-
...er van de Navo). Het lijkt er ni-
...sterk op, dat de Russische onder-
...elaars in Moskou het sluiten van
...kernstopverdrag (om het gemaks-
...maar zo te noemen) afhankelijk
...n van het ondertekenen van een
...aanvalsvpact, hetwelk als het
...nog moet worden uitgebreid met
...kernwapenvrije zone dwars door
...pa. Waarschijnlijk zullen de be-
...kingen, die dinsdag a.s. in Moskou
...en beginnen, pas uitwijzen, of
...esjtsjef inderdaad deze totaal ver-
...lende vraagstukken aan elkaar wil
...elen.

...t zolang zouden we dus ons oom-
...moeten opschorten, ware het niet,
...enkele vooraanstaande Russen zich
...Chroesjtsjef zelf nogal positief
...er hebben uitgelaten. Mikoyan, de
...Armeniër, die als een van de
...igen van de oude garde het ver-
...ven van Nikita Chroesjtsjef is
...en genieten, verklaarde dat deze
...tellen inderdaad niet van elkaar
...eiden zijn.

TWEE DINGEN

...ngenomen, dat de Sowjetunie er
...op uit is, het Westen een gedeel-
...akkoord over een kernstopver-
...aan te bieden, in ruil voor een
...aanvalsvpact, dan dienen we
...twee dingen goed te realiseren.
...e eerste plaats de waarde van een
...kernstopverdrag, waarvan onder-
...de proefnemingen worden uitge-
...erd; en voorts de draagwijdte van
...non-agressie-pact tussen het Sow-
...ok en de landen van de Navo. Die
...geheel verschillende grootheden
...en in dat geval tegen elkaar wor-

den afgewogen. Spoedig kan dan blij-
ken, dat het kernstop-akkoord — hoe
wenselijk het op zichzelf genomen is
— niet de prijs kan zijn, die de weste-
lijke mogendheden kunnen betalen
voor een non-agressie-pact, dat voor
de vrije wereld slechts twijfelachtige
waarde heeft.

Men dient dit niet-aanvalsvpact
te zien als een onderdeel van Chroes-
jtsjefs methode, met „vredezame mid-
delen” de wereldoverheersing door het
communisme te bewerkstelligen. Het
kernstop-verdrag heeft betrekkelijk
weinig waarde, wanneer de onder-
grondse proefnemingen normaal door-
gang vinden. Bovengrondse proeven
hebben al enige tijd hun waarde ver-
loren. De kleinere atoomwapens kun-
nen zonder bezwaar ondergronds wor-
den beproefd, zonder dat de gevaar-
lijke radio-actieve afvalstoffen in de
atmosfeer terecht komen.

NIET NODIG

Het feit, dat de Sowjets in principe
bereid zijn, een kernstopverdrag te
tekenen wat de proeven in de ruimte,
in de atmosfeer en onder water betreft,
wijst er ten overvloede op, dat ook de
Russische geleerden het voor het ver-
volmaken van hun nieuwe vindingen
op het gebied van de kernwapens,
niet langer nodig achten, dergelijke
proeven te nemen. Een akkoord over
het verbieden van bedoelde proeven
heeft dus geen enkele politieke waar-
de, ook al beweert men in Engeland
(al sinds jaar en dag) dat het wel zo is.

Wij mogen een eventuele bereidheid
van Chroesjtsjef, zo'n verdrag te teke-
nen, niet uitleggen als een politiek ge-
baar tegenover het Westen, waarmee
hij op goede voet zou willen komen.

Het is niet meer dan een (wat late)
erkenning, dat ook hij geen betekenis

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457-561 Telefoon 06750-3748

Houtzagerij - Houthandel - Kistenfabriek

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

VOSKAMP EN VRIJLAND

's-GRAVENZANDE - Telefoon 01748 - 2245* - Postbus 30

FIRMA C. VERMEER EN ZOON'S

fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894-1230 - Ouderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN

GEBOGEN REGELS VOOR STOELLEN EN FAUTEUILS

ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN enz. enz.

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.), TELEFOON 08859-605

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen,
houten woningen, directieketen, barakken, garages,
vakantiehuisjes enz.
Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veld-
schuren, loodsen etc.

Export: België, Duitsland, etc.

N.V. AANNEMINGS- EN BOUWBEDRIJF

Burgemeester Hazenberglaan 403 - Rotterdam

Telefoon 19 10 44

FIRMA COLIJN & IPPEL

Aannemers van beton- en heiverken

Rijksweg 117

Tel. 01834-375

Pr. Julianaweg 11

Tel. 01834-475

NIEUWENDIJK (gemeente Almkerk)

BOUWBEDRIJF JAC. VAN DER NIET

NIEUWBOUW EN

ONDERHOUDSWERKEN

Oranjeweg 6 - Telefoon 01719-2748 - Noordwijk aan Zee

DROOG HOUT

Specialiteit: gewaterd iepen, verder
beuken, essen, linden, kersen, eiken
en peren.
Incomplete bollen en plaathout.
Contant 1%.

N.V. HARD- EN ZACHTHOUT IMPORT MIJ.

LOENEN (VELUWE) - TELEFOON 06765-212

J. DE KORT

metsel- en tegelbedrijf

Singel 350, tel. 33422 - 62891

AMSTERDAM

JAN LINGEN'S BETONINDUSTRIE N.V.

Veendam 29 - Telefoon 01850 - 3123 - 1123

PAPENDRECHT

Aannemersbedrijf

GEBR. HAKKERS

- Handel in rijsmaterialen, riet en teen
- Rietmattenfabriek
- Hoepelmakerijen

WERKENDAM - TELEFOON 514

MACOTHERM

SYNTHETISCHE

MOFFELLAK

voor de metaalverwerkende
industrie.

N.V. LAK- EN VERFFABRIEK MACOSTAN

EDE, telefoon 2047 (08380)

Werft abonnees

WIJ ONTVINGEN

- Het jaarverslag 1961 van de Onderwijsraad.
- Het jaarverslag 1962 van het Prins Bernhard Fonds.
- Het jaarverslag 1961 van het Algemeen werkloosheidsfonds.
- De plaats van de kerk in Midden- en Oost-Europa. Document no. 6 van het internationaal christen-democratisch studiecentrum (de tekst is in het Duits gesteld).
- Aspecten van het revisionisme in Polen en Hongarije. Document no. 8 van het internationaal christen-democratisch studiecentrum (de tekst is in het Duits gesteld). Belangstellenden kunnen zich voor nadere inlichtingen wenden tot het bureau van de A.R.-partij, Dr. Kuyperstraat 3 te 's-Gravenhage.

N.V. Rederij en Haringhandel
Import - Export

N. Parlevliet Jr.
KATWIJK AAN ZEE

Postbus 15 - Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 - 2283

Verolme United Shipyards

Rotterdam - Holland
Telefoon 16 25 00

**drukkerij
zwagers**

Sinds 1903

Nieuwe Binnenweg 460-462, Rotterdam

de tegenstand gebroken

door Foka van Loon

(19)

Hij werpt een blik, zwaar van verwijt, eerst op zijn horloge, dan op zijn predikant.

De dominee raakt geenszins van zijn stuk noch vervalt hij in de houding van boetvaardige zondaar.

„Dan doen we dat Wubs! Zullen we eerst nog met elkaar bidden?”

Broeder ouderling neemt zich bij de aanvang nog voor, dat jonge broekje straks eens ongezouten te zullen zeggen hoe hij, over deze wijze van huisbezoek, denkt. Maar als hij het gebed van de dominee op zich laat inwerken, komt hij van dit plan terug. Na het afscheid buiten zegt hij zijn mening.

„Het was goed zo dominee. Ik meende eerst, dat dit uur verloren tijd was, maar dat is niet waar. Het was goed, heel goed!” En hij neemt „het jonge broekje” weer in genade aan met een warme, vaderlijke blik.

Gees houdt zich aan haar woord.

's Morgens, nog heel erg vroeg, als het amper begint te gloren in het Oosten, is ze al uit de veren. Het werk is al aan de kant en de tafel gedekt als ze Albert roept. Met spleetogjes, waaruit de slaap is zijn lange na niet geweken is, beschouwt Albert zijn heen en weer tippelende echtgenote. Hij is na de inspanning van het opstaan, amechtig neergezegen op een stoel en heeft diep medelijden met zich zelf. Jonge, jonge, hij wou dat hij ook maar dominee of meester was dan kon hij zich nog eens omdraaien in een uurtje of wat doorpitten. Dat wakker worden iedere morgen voor dag en dauw is me toch wat; hij heeft altijd een uur werk om bij zijn positieven te komen. Dat is met Gees anders. Zij doet haar ogen open en wipt meteen uit bed met een energie, die Albert steeds weer bewondering afdwingt.

Kijk ze daar nu eens flink en kittig rondstappen, met de vuur en de drift van een raspardje. Driewerf jammer van dat rode haar — hoe kon hij daar vroeger toch zo gemakkelijk overheen stappen — voor het overige is ze een wijfje, waar je als man mee voor de dag kunt komen.

Nog een puik figuur, een prachtig gebit en altijd even netjes, op welk tijdstip van de dag je haar ook overvalt. Maar vandaag is ze werkelijk wat je noemt in de pronk. Wat zou er aan de hand zijn? Iemand jarig misschien? Alles wat er zich gisteravond afspeelde en besloten werd, sluimert nog in de diepten van Alberts onderbewuste. „Waarom ben je zo deftig op de vroege morgen?” informeert hij op slaap-dronken toon.

„Ik zou toch met Roelie naar die dokter in Holland gaan, waar jij zo'n fiducia in hebt?” Gees blijft tijdens deze explicatie doorgaan met theeschenken; ze heeft geen tijd te verliezen. De eerste bus vertrekt om zes uur, en die moet ze zien te pakken, wil ze op één dag heen en terug naar Holland.

Langzaam dringt het tot Alberts versufte hersenen door, dat zijn vrouw met een even prijzenswaardige als ontstellende voortvarendheid van plan is zijn wensen uit te voeren. En het gekke van het geval is, dat hij het nog niet met zichzelf eens is, of hij deze prompte gehoorzaamheid wel zo onverdeeld prettig vindt. Eerlijk gezegd had hij er niet op gerekend, dat ze er zo'n vaart achter zou zetten, want het kost natuurlijk ook een smak geld. Voor de reis en de dokters-visite ben je gauw een paar tientjes kwijt en dat is, op een beetje na, zijn halve weekloon, dus lang geen gekheid. Daarom begint hij nu een beetje terug te krabbelen.

„Het was niet mijn bedoeling dat je daar op stel en sprong heen zou gaan!”

„Nee dat kan wel, maar ik hou er niet van om zoiets op de lange baan te schuiven. Van uitstel komt vaak afstel. Wat moet gebeuren, moet gebeuren. En dan liefst direct”.

„Ja zo ben je wel!” Er druppelt enige bewondering voor haar doortastendheid uit zijn toon, maar tegelijk probeert hij haar toch van haar voornemen af te brengen.

„Maar het zou mijn weertje niet zijn om met zo'n kind op reis te gaan”.

Hij heeft gelijk. Het is een kille grijze morgen, die evenzovele droge als natte beloften in zich bergt.

„Ik zal haar in ieder geval maar warm aankleden en haar cape meenemen!” Dat is het enige wat Albert met zijn bangmakerij bereikt, een waardeloze concessie dus, want hij beoogde geen tip te geven voor de meest doelmatige uitrusting van het kind.

Hij wast en kleedt zich, in ietwat gedrukte stemming. Terwijl hij eet scheldt hij in zijn hart op de dominee. Uiteindelijk is het zijn schuld. Als die vervelende bemoeial niet begonnen was over die doofstommenschool, zou hij zijn tegenzet van „naar de dokter” niet hebben gedaan, want in werkelijkheid was hij er helemaal niet zo vol van, getuige 't feit, dat hij er met Gees nog niet eens over had gesproken. Het plan werd eerst definitief, toen men hem wou pressen in een richting, die hem geenszins behaagde.

In de diepste roerselen van zijn hart leeft het kind te weinig dan dat hij zich lang en ernstig over haar wel en wee zou bekommeren. Hij gaat in zijn wens ten opzichte van haar doorgaans niet erg ver. Als zij hem niet op één of andere manier hindert en weinig blijken geeft van haar tegenwoordigheid is hij het best over haar tevreden. Vanmorgen verkracht ze de eisen aan haar gesteld op 't allerhefzigst.

Ze raakt buiten zichzelf van vreugd als Gees haar van 't hoofd tot de voeten in de zondagse plunje steekt, want ze is schrander genoeg om hieruit te concluderen, dat er een uitstapje op het programma staat. En Roelie pleegt de geneugten des levens te waarderen en ze tot en met uit te buiten.

Tot nu toe kende ze geen ander middel van vervoer dan de fiets en de bus, dat zal dus straks wat geven, als Gees met haar in de trein stapt.

Albert feliciteert zichzelf dat hij er geen getuige van zal zijn. Had hij misschien daarstraks nog in een vluchtige nobele bevestiging heel even spijt van zijn botte weigering Gees te vergezellen, nu hij Roelie zo in vervoering hoort en ziet, wordt de vage stem van zijn beter ik het zwijgen opgeleid.

Ze fietsen een eindweegs samen. Roelie neuriet op haar primitieve manier, om uiting te geven haar genoeglijke stemming. Ze wisselt de monotone improvisatie af met duimgezuig. Haar vader geeft aan dat laatste de voorkeur. Want alle mannen die eveneens op weg zijn naar hun dagelijkse bezigheden, blikken medelijdend-vriendelijk naar zijn dochter en niemand vergeet te groeten. Roelie beantwoordt al die attenties gratievol op haar eigen wijze.

Albert is blij als hij mag afslaan. „Nou, tabeh hoor, het zal mij benieuwen, wat die waterkijker er van zegt!”

„O, hij zal wel een zakje kruiden meegeven, daar ben ik niet bang voor,” stelt Gees hem lakoniek gerust.

Hun afscheid kenmerkt zich door nuchterheid en gebrek aan warmte. Albert heeft er niet eens erg in, zo is hij de innigheid van het eerste huwelijksjaar al ontwend.

Gees valt het wel terdege op en het smart haar ook wel en toch doet zij van haar kant niet haar best hun verhouding wat meer op te fleuren met wat meer warmte.

Daarvoor grieft Albert haar, door zijn houding tegenover Roelie, te diep. Al zijn terluikse en rechtstreekse op- en aanmerkingen over haar haar, heeft ze slechts met toefelijkenheid en een grootmoedig begrip voor zijn tegezin geïncasseerd. Maar het verdriet ontstaat door het ontzeggen van zijn vaderliefde aan zijn gebrekkig dochttertje, is te diepgaand en veroorzaakt scheiding der zielen.

De eerste die ze in de bus ontdekt, is Dena Stapelkamp. De blijdschap hierover is wederzijds en ongeveinsd. „Dat kon toch ook nooit mooier treffen”, roept Dena, „kom maar gauw naast me en geef mij die kleine schat maar op de schoot, dan kan ze uitkijken. Jij hebt haar alle dager!”

(Wordt vervolgd)

DRENTE

Bouwbedrijf Van Ess

Uitvoering van alle voorkomende bouwwerken

EMMEN — KAPELSTRAAT 20 — TELEFOON 671

EMIGRATIE

Als specialisten belasten wij ons met de volledige verzorging van verzendingen overzee.

Jan de Boer N.V. - Hoogeveen

Tel. 2841 (05280)

MACHINEFABRIEK „BORO”

RODEN — TELEFOON 9108, NA 18 UUR 9102

LANDBOUWWERKTUIGEN
STAALCONSTRUCTIES

KAPSPANTEN VOOR FABRIEKSHALLEN,
LOODSEN: GARAGES, LANDBOUWSCHUREN
E.D.

LIPS

speelgoed- en
houtwaren-industrie

HOOGVEEEN, Industrieweg 25
Telefoon (05280) - 2037

OVERIJSEL

- ★ VERBOUW
- ★ NIEUWBOUW
- ★ ONDERHOUDSWERKEN

Firma E. D. Schutten en Zoon

AANNEMERSBEDRIJF - ENSCHEDE
Laarssingel 101 — Telefoon 3021
Hyacintstraat 40 — Telefoon 11638

N.V. W. J. Schuiling's Handelonderneming

BINNENHAVENWEG 20 - HENGELO
Telefoon 05400-6461

Firma Gebr. Slump

Brandstoffenhandel

LEMMER TELEFOON 05146-564
NAGELE TELEFOON 05276-2460

GELDERLAND

Radio K. B. Weimar Televisie

LANDELIJK ERKEND INSTALLATEUR
ELEKTRISCHE APPARATEN — VERLICHTING
MAANDEREIND 19 - EDE - TELEFOON 8373

Voor nieuwbouw en onderhoudswerken

timmer- en aannemersbedrijf

B. SCHREUDER

Schoolstraat 8, Voorthuizen, tel. 03429-497

HAARDEN EN KACHELS

voor vaste en vloeibare brandstoffen, zowel voor woonkamer als voor kantoren, zalen, etc.

Firma Wed. T. Viets

BERGSTRAAT 38 - TEL. 2765 (08370) — WAGENINGEN

Dames... wilt u apart gekleed gaan
koopt dan bij

WAGENINGEN

Wie EYGENRAAM kent zoekt niet
Wie zoekt kent EYGENRAAM nog niet
Het is onbetwist
BENNEKOM - TELEFOON 2339
Een goede drogist.

♦ Zorg dat je er niet bij komt

In de laatste weken gold van de socialisten maar één slagzin, die oorspronkelijk gold van de Koninklijke Marine: zorg, dat je bij komt.

Een halve eeuw geleden was het net andersom.

In een vorig verhaal hebben wij verteld, hoe de socialisten en de liberalen in sterke verbondenheid bij de herstemmingen samengingen tegen de coalitie. Samen behaalden zij de overwinning. Maar Troelstra had gezegd, dat de liberalen moesten kiezen tussen de zweep van Troelstra en de karwats van Lohman. Zij hadden gekozen voor de zweep. Zij beantwoordden, op één uitzondering na, netjes de vragen van de S.D.A.P., en op grond van die antwoorden werden zij door de socialisten waardig gekeurd, om hun zetel in de Tweede Kamer in te nemen.

Maar — na de overwinning kwamen die in moeilijkheden.

Koningin Wilhelmina raadpleegde de fractie-voorzitters. Ook Troelstra werd naar Het Loo genodigd. Voor het eerst een socialist bij de Koningin, het was voor velen een sensatie. Alle kranten hadden er plaatjes van, want Troelstra ging, zoals het toen hoorde, in een geklede jas en met een hoge hoed.

Maar daarna, onmiddellijk daarna, kreeg dr. Bos, de vrijzinnig-democraat, een opdracht tot kabinetsformatie.

Informateurs moesten toen nog worden uitgevonden.

De opdracht luidde: een kabinet te vormen uit de gehele linkerzijde.

Iedereen juichte die opdracht toe als staatsrechtelijk volkomen juist. De linkerzijde was bij de beslissende herstemmingen als een eenheid opgetreden en had daardoor de overwinning behaald. Bij de statenverkiezingen was dezelfde broederschap gebleken, en wachtte men soms de herstemmingen niet eens af. Praktisch kwam men uit met één „lijst”, b.v. voor vijf vacatures twee socialisten en drie liberalen, met het advies aan de linkse kiezers, om deze vijf kandidaten te stemmen. Dus een kabinet van de gehele linkerzijde. Dat betekende dus socialistische ministers. Dr. Bos hooft de socialisten dan ook drie van de acht portefeuilles aan.

Maar de socialisten raakten daardoor verdeeld. Troelstra noemde het politieke zelfmoord, wanneer socialisten minister werden. Een verklaring van de Duitse socialist Kautsky was beslissend. Nooit samen met de bourgeoisie in één kabinet, behalve in heel bijzondere noodgevallen. Maar zo'n noodgeval was hier niet. De liberalen konden best als minderheidspartij een kabinet vormen en de socialisten zouden dat kabinet dan steunen, als het de beloften, bij de herstemmingen aan de socialisten gedaan, wilde uitvoeren. Ook suggereerde Troelstra een kabinet van liberalen en roomsen. Het gaf heel wat strijd in eigen kring, want er was een minderheid, die wel het aanbod van dr. Bos wilde aanvaardden. Maar de partij besliste tenslotte in meerderheid, dat het een weigering moest zijn, zodat dr. Bos aan H.M. de Koningin moest berichten, dat de opdracht, gezien de weigering van de socialisten, onuitvoerbaar was.

ZOUDEN er, vrienden, Nederlandse mannen en vrouwen niet met vakantie gaan, zolang zij niet zeker weten of de kabinetsformateur kwansuis het oog op hen geslagen heeft? En overleg eens bij uzelf of u, indien u geroepen zoudt worden de deur van het kabinet binnen te stappen, daaraan gevolg zoudt geven?

Ga eens bij uzelf na, of u ministeriabel bent! Wat zou u zeggen van de titel excellentie, wat zou uw echtgenote, wat zouden uw kinderen ervan zeggen. Wat zou, mevrouw de minister, uw man ervan zeggen? En uw kennissen? Brandende vragen, welke in deze dagen duizenden niet kwellen, maar toch meer dan een dozijn vrouwen en mannen in en buiten de politiek.

Ah, indien ik eens minister was, ik zou het wel weten! Deze gedachte meen ik bij enkele vrienden van mij te mogen bespeuren, slechts bij een enkele vriendin.

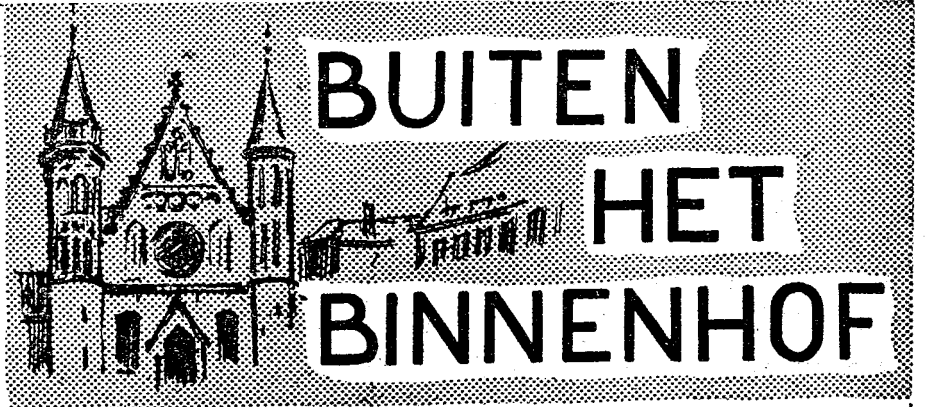
Die enkele vrienden weten namelijk precies hoe het moet. Fiscale vraagstukken lossen zij op met een $2 \times 2 = 4$. De woningbouw is voor hen een kleiner probleem dan een puntje van een sigaar knippen. Het leger? Mijnheer, zet mij eens een paar maanden aan het hoofd van dat bedrijf, dan zul je eens wat beleven! Het gevangeniswezen kan bij hen geen enkel probleem wakker roepen. De verkeersveiligheid, de economische vraagstukken, het verkeer, het onderwijs, noem maar op, noem maar op...

Soms vraag ik mij af of ik mijn burgerplicht wel goed vervul als ik de formateur onkundig laat van de namen van die vrienden en vriendinnen. Per slot van rekening zijn het meelevende mensen, zij laten de boel zeker niet de boel. Zij bemoeien zich met de vraagstukken van land en rijk, van provincie en gemeente. Dat zij tot nu toe in geen enkel overheidsorgaan hebben zitting genomen, komt omdat zij daarin niet gekozen zijn, maar anders...!

Deze week nog, dacht ik, en dat kunnen zij allemaal met vakantie. Wat is het „tot minister geroepen te zijn”? Moeite en verdriet, vrienden. Haak er niet naar. Het enige vaste wat er aan vast zit is een koninklijke onderscheiding en een zeker uitzicht op een ambt, na de afloop van de excellente ambtsperiode. Een burgemeesterschap, een Raad van State wenken dan nog wel eens. Van de ministerssteek naar de bedelstaf is nog niet vertoond, althans hier, naar mijn weten, in Nederland niet.

Maar overigens? Men woont in een glazen huis en men ziet zich omringd van knappe medewerkers (mischien hier en daar een minder knappe), die ambtenaren heten en die nooit zullen zeggen, dat zij het minder beter weten dan de minister. Dat kan ook trouwens niet, want ambtenaren zijn er eerder dan de excellentie. Naar het woord van een zekere A. E. W. Thomas, is een ambtenaar iemand, die voor elke oplossing een moeilijkheid heeft. En indien men een duizendtal van deze wel doordenkende dames en heren om zich heeft, kan men voorlopig vooruit. Een minister drijft op zijn ambtenaren. Doet hij dat niet, dan verdrinkt hij. Zijne Excellentie kan toch moeilijk op u en mij drijven, nietwaar? Dan had de formateur u of mij maar moeten nemen.

Neen, ik ga onbekommerd met vakantie. Ik laat mij niet weerhouden door mogelijke ingevingen van de Beelen, de Kortens en de Quayens. Ik laat niet eens mijn telefoonnummer achter. Ik zou niet de eerste, verkeerd gekozen dienaar van de Kroon blijken te zijn. Waarom

willen sommige oud-ministers niet meer terugkeren, althans als minister niet? Ik vraag het maar. U behoeft er niets achter te zoeken, dat doe ik ook niet. Maar het is wel tekenend. Zij hebben er geen zin meer in.

Nu is het ministersambt ook niet meer dat van vroeger. Op geen stukken na.

Mocht de minister van buitenlandse zaken vroeger eens een enkel reisje maken, tegenwoordig moeten alle excellenties op reis. Naar Parijs, naar Londen, naar Brussel, naar Luxemburg, naar Amerika, naar de Antillen en noem maar op.

Sommigen vinden dat helemaal niet leuk, maar dat wordt eenvoudig niet gevraagd. De internationale toestand eist het. Neem nu eens, om even persoonlijk te worden, de minister van buitenlandse zaken. Die man heeft toch geen deel van leven. En die van financiën. Als hij eens hoorde wat sommigen van hem durven te zeggen. Hij slaapt eenvoudig niet meer. Dacht u dat alle soldaten in Nederland, en dat zijn er wat, elke avond voor zij naar bed gaan een liedje zingen ter ere van de minister van defensie? Vergeet het maar. De matrozen nog minder.

Door de televisie kan zo'n excellentie nooit eens ergens komen, of de mensen gapen hem aan of hij de grootste opeter van Den Haag is. Want de mensen zijn wreed, onthoud dat.

De ministers leven op een rots. Je moet kunnen vliegen of kruipen om een rots te bereiken. Velen blijven liever op de begane grond.

Nogmaals, ik wacht niet op de formateur. Ik heb het al gezien. Of, ja... of de formateur zou mij willen hebben voor Europese zaken. Dit kabinet was er nog niet. Daarvan kun je alles maken. Maar minister Luns is tegen zo'n minister. En wat doe ik zonder de steun van Mr. Luns?

Dus ga ik toch maar de rust in. Als ik terugkom zullen er wel enkelen ja gezegd hebben. Zij moeten het zelf weten. Maar ieder, wie het lot treft kan op mij rekenen. Zo loyaal zal ik zijn.

Van mijn vakantieoord uit hoop ik nog iets te laten horen. Waar dat ligt is niet bekend. Over actuele problemen zal ik niet kunnen schrijven, want waar ik uitrust staat de tijd bijna stil. Bijna...

William Spaenker

JEZUS REDT VERLOST GENEEST

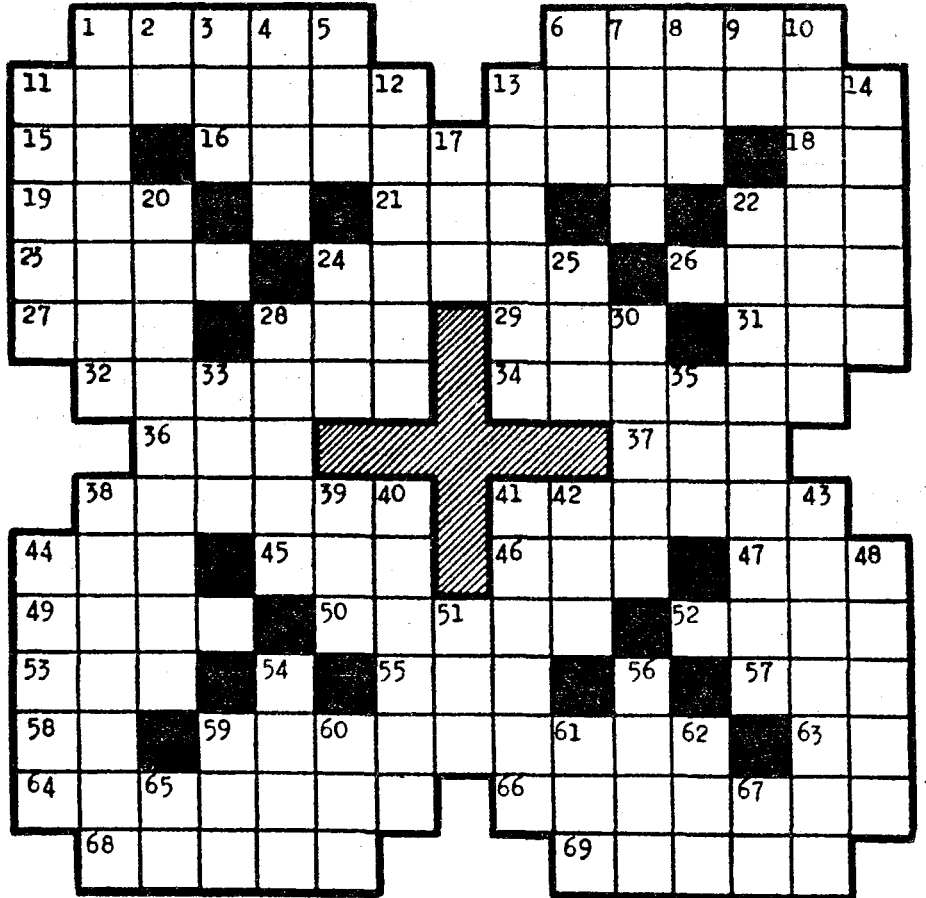
Iedere zondagmorgen om acht uur spreekt Evangelist Joh. Maasbach over Radio-Luxemburg, 208 m. middengolf en 49.26 korte golf.

KRUISWOORDRAADSEL

Horizontaal: 1. nu niet; 6. soort stof; 11. Portugees; 13. vervoermiddel; 15. tot en met (afk.); 16. hoveling; 18. voorzetsel; 19. familielid; 21. hout; 22. Judees koning; 23. zuur; 24. soort manlijke zeemeermin; 26. O.T.-figuur; 27. insect; 28. verharing; 29. zoogdier; 31. gebied; 32. bericht; 34. lijn; 36. maagsap; 37. wapen; 38. uitsluitend; 41. afdruksels; 44. groente; 45. ontkenning; 46. nieuw-(letterkeer); 47. opwaarts-(in samenst.); 49. mohammedaanse „dominee”; 50. inham; 52. gezellig; 53. gemalin van Aegir; 55. belofte; 57. streng; 58. voorzetsel; 59. plaats in Utrecht; 63. voorzetsel; 64. soort plant; 66. snel praten; 68. Historische figuur; 69. zoogdier.

Vertikaal: 1. verlichting; 2. reeds; 3. deel van boom; 4. O.T.-figuur; 5. zoogdier; 6. mensen; 7. vulkaan; 8. hond; 9. waterstand; 10. doedelzak; 11. weersverschijnsel; 12. pleisterplaats; 13. steeds; 14. grapjas; 17. spinsel; 20. Amerikaan; 22. gevangene; 24. stoot; 25. niet (Engels); 28. Aartsvader; 30. Saksische afgod; 33. drank; 35. telwoord; 38. tijdwijzer; 39. eikeschors; 40. Mythologische figuur; 41. fijn stof; 42. elasticiteit; 43. soort schaar; 44. slingerplant; 48. plaats in Drenthe; 51. eikeschors; 54. behoeftige; 56. Griekse b.; 59. uitroep; 60. dageraad; 61. verf; 62. keurig; 65. eerste en laatste (Grieks); 67. lidwoord (Frans).

Oplossing vorige puzzel
 Horizontaal: 1. loge; 4. Baarn; 9. akta; 13. are; 14. verraad; 16. ren; 17.

nevel; 19. Ems; 20. apert; 22. ader; 23. knot; 24. vlek; 25. leb; 27. slab; 29. A.R.; 30. heden; 31. es; 33. noden; 36. den; 37. haast; 39. der; 40. Ede; 41. ene; 42. sta; 43. egaal; 45. pap; 47. kraan; 49. re; 50. zomer; 51. AG; 52. robe; 55. pen; 56. peen; 59. veer; 60. rede; 62. Maarn; 64. eik; 66. leren; 68. Eva; 69. denkers; 72. sla; 73. telg; 74. étage; 75. stil.

Vertikaal: 1. land; 2 öre; 3. geval; 4. bè; 5. are; 6. armoede; 7. ras; 8. na; 10. Kreta; 11. ter; 12. anti; 14. vlek; 15. dans; 18. edele; 21. polka; 24. vroeger; 25. ledepop; 26. benepen; 28. bestaan; 29. ander; 32. stang; 34. dra; 35. nel; 37. hek; 38. Asa; 44. amber; 46. Amerika; 48. roede; 53. ovaal; 54. eend; 56. pels; 57. eerst; 58. smet; 61. knal; 63. ave; 64. ent; 65. keg; 67. Eli; 70. Ee; 71. re.

M. C. van Staaveren
 AALSMEER — TELEFOON 4051
 Specialiteit in ANJERSTEEKEN,
 FREESIAZADEN

Fa. H. van Triest & Zn.
 Groothandel
 in fourages
 DWINGELO
 Tel. 0 5219 - 1270 b.g.g. 1316
 EEN KRACHTIGE SCHAKEL BIJ DE IN-
 EN VERKOOP VAN UW RUWVOEDERS

Kernstopverdrag

• Vervolg van pag. 5

Dit laatste is slechts ten dele waar. Wil er sprake kunnen zijn van een dergelijk non-agressie-pact, dan dienen alle Navolanden er mee akkoord te gaan, ook — om meteen maar man en paard te noemen — West-Duitsland en Frankrijk. We kunnen ons moeilijk voorstellen, dat de regering te Bonn (ook wanneer Adenauer de leiding aan Erhard zal hebben overgedragen) met zo'n akkoord zou kunnen instemmen. Het zou nl. tevens een feitelijke erkenning van het communistische regime in de Sowjetzone van Duitsland inhouden, dat zich aandient als vertegenwoordigster van de Deutsche Demokratische Republik.

Het pact zou neerkomen op erkenning van de status quo in Europa en zou inderdaad een juridische basis zijn voor de opvatting, dat er twee totaal verschillende Duitse staten bestaan. Bovendien kan men van Duitse zijde aanvoeren, dat een non-agressie-pact ook de mogelijkheid zou uitsluiten, dat de bevolking van de Sowjetzone zich op een goede dag tracht te ontdoen van haar overheersers...

De grote vraag is ook, of generaal De Gaulle er iets voor zal voelen, zijn instemming te betuigen met een niet-aanvalsverdrag, waarover in beginsel met de Sowjetunie overeenstemming zou zijn bereikt zonder dat Frankrijk daarin zou zijn gekend. Om nog maar niet te spreken van het feit, dat een kernstopverdrag zou zijn getekend, waarvan al van te voren vast stond, dat de Franse president er zich niet door gebonden zou voelen. Een eventuele poging van Amerikaanse en Britse zijde, Duitsers en Fransen te overreden, hun bezwaren opzij te zetten, zou deze beide volken in elkaars armen drijven, met alle voor de westelijke samenwerking nadelige gevolgen van dien.

Chroesjtsjef heeft dit alles ongetwijfeld overwogen, toen hij zich voornam, naar Oost-Berlijn te reizen om te vertellen wat hij op zijn lever had en het door Kennedy en Macmillan gevraagde kernstopverdrag koppelde aan het door hem gewenste non-agressie-pact. De Russische premier verwacht, altijd wel iets te zullen vangen. Is het geen verdrag, dan toch wel de vruchten van de verwijdering, die hij er mee in het westelijke kamp denkt te zaaien.

Kennedy is er nog maar kort geleden in geslaagd, de samenwerking binnen het westelijke bondgenootschap een stoot in de goede richting te geven. Het zou betreurenswaardig zijn, als dit alles zou worden doorgekruist door acties voor en tegen een kernstopverdrag en een non-agressie-pact. Toch is dit gevaar niet denkbeeldig.

Spaak, de Belgische minister van buitenlandse zaken, is al naar de Sowjetunie geweest om er met Chroesjtsjef over te praten. En te oordelen naar de verklaringen die hij over zijn reis heeft afgelegd, is hij nogal optimistisch gestemd, ook over de „eerlijke bedoelingen” van de Russische premier. En dat terwijl Cuba nog zo vers in het geheugen dient te liggen. Ook van Britse zijde kan worden verwacht, dat op aanvaarding van Chroesjtsjefs voorstellen zal worden aangedrongen. De socialistische leider Wilson was vrij kort geleden ook bij de Russische premier en hij zal het premier Macmillan ongetwijfeld bijzonder lastig maken, als deze het Britse volk duidelijk zou willen maken, waarom eventueel het Russische plan voor de westelijke mogendheden niet aanvaardbaar is.

Daarom is het resultaat van de dinsdag in Moskou te beginnen Russisch-Amerikaans-Britse besprekingen van het grootste belang, of het nu positief of negatief uitvalt... bf

A C H T E R P A G I N A

MEER DAN ANDERS bieden deze maanden van het jaar de gelegenheid om eens rustig wat te lezen.

Tijdens de rest van het jaar komt daar immers, naast het normale werk dat een ieder heeft te doen, niet zo veel van. Dan heeft men de handen al gauw vol aan zijn dag- en weekbladen.

Via deze belangrijke publiciteitsmedia, en door middel van radio en televisie blijft men globaal gesproken vrij aardig op de hoogte met betrekking tot hetgeen er binnen en buiten onze grenzen gebeurt, wat er gedaan en gedacht wordt.

Maar niettemin blijft dit toch dikwijls slechts een oppervlakkig, een vluchtig kennis nemen van toch belangrijke zaken, welke dan ook nog slechts beknopt worden behandeld.

Soms zijn dit zaken, waar men toch beslist langer bij zou moeten stilstaan, waar men toch zeker dieper over zou moeten nadenken.

Een boek biedt daarbij beter de helpende hand. Het geeft een bredere informatie, gaat uitvoeriger op een enkele zaak in en geeft een meer evenwichtig, duidelijker en vollediger beeld.

Boek

HET grotere, dikkere boek is tegenwoordig niet altijd meer zo erg in trek. En dan met name het politieke boek niet. Toch is het lezen van zulk een boek op zijn tijd — wellicht voor u juist de vakantietijd — van zoveel betekenis.

U verrijkt uw eigen inzicht in vele vraagstukken waarmede wij in het dagelijkse leven te maken hebben en dat is daarnaast tevens van belang voor uw omgeving, de mensen met wie u praat. Van het gelezene geeft u immers bewust of onbewust regelmatig iets door. Lezende leden zijn voor een partij van groot belang met het oog op het doel van de partij: het trachten te realiseren van een christelijke politiek ten bate van het gehele volk.

Daarom vestigen wij toch nog eens de aandacht op boeken als bijvoorbeeld „Bene Meritus” en „Christelijke politiek”.

Lezen in vakantie

„Bene Meritus” is een bundel opstellen, opgedragen aan dr. J. Schouten ter gelegenheid van zijn 75ste verjaardag in 1958 (205 bladzijden). „Christelijke politiek”, een boek van prof. mr. I. A. Diepenhorst, eveneens in 1958 verschenen (317 bladzijden).

Beide boeken zijn uitgegeven bij J. H. Kok N.V., Kampen.

Boekje

TEGENWOORDIG grijpt men graag naar een pocket. Welnu, ook dan behoort men om over christelijke politiek te lezen niet mis te grijpen. Wij vestigen gaarne nog eens in deze vakantiemaanden de aandacht op „Kleine partij in grote wereld” van dr. J. A. H. J. S. Bruin Slot. Dit vlot geschreven boekje (131 bladzijden) is in 1963 eveneens uitgegeven bij J. H. Kok N.V. te Kampen.

De vakantiedag dat u dit boekje leest zal u als een goede herinnering bij blijven.

Alle drie hier genoemde boeken zijn — evenals allerlei lectuur op politiek en maatschappelijk gebied — gratis te leen bij de grote bibliotheek van de dr. A. Kuyperstichting, dr. Kuyperstraat 5 te 's-Gravenhage. Een briefkaart is voldoende.

Rapporten, brochures

ZO nu en dan wordt in ons blad een lijst van brochures en rapporten gepubliceerd, verkrijgbaar bij het bureau van het Centraal Comité, dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage. Bestellen per giro is wellicht het gemakkelijkst (no. 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting).

De rapporten zijn van het College van Advies van de partij of van een commissie van dit College.

De brochures bevatten meest op Partij Convent, Deputatenvergadering of A.R.J.O.S.-conferenties gehouden referaten.

VAN de rapporten vestigen wij uw aandacht ditmaals nog eens in

het bijzonder op „Samenwerking met minder-ontwikkelde gebieden” (f 0,70), „Het district als bestuursvorm voor agglomeraties” (f 0,60), „De toekomst van midden- en kleinbedrijf” (f 1,50), „Gespreide bezitsvorming” (f 0,75), „De ongelijkmatige bevolkingsspreiding in Nederland als politiek probleem” (verkrijgbaar bij J. B. v. d. Brink & Co., Beukerstraat 77 te Zutphen, f 2,25), „Televisie en Reclame” (f 0,75) en „Subsidiëring Bibliotheekwezen” (f 0,50).

WAT de brochures betreft zouden wij uw belangstelling willen wekken bijvoorbeeld voor: „Het liberalisme van de V.V.D.”, door mr. W. C. D. Hoogendijk jr. (f 0,95), „De A.R. en de cultuur en de A.R. en de Sport”, referaten A.R.J.O.S.-studieconferentie 1960 (f 1,—), „De samenwerking tussen Rooms-Katholiken en Protestanten in Nederlands en Europees verband”, referaten A.R.J.O.S.-conferentie 1960 (f 0,70), „Rondom het nieuwe program”, redevoeringen Deputatenvergadering 1961 (f 0,70), „Strijdvaardig”, referaten van dr. W. P. Berghuis en mr. A. B. Roosjen op de Deputatenvergadering 1963 (f 0,50), alsmede op het „Beginsel- en Algemeen Staatkundig Program” (f 0,25) en het „Program van Actie 1963” (f 0,10).

Ongetwijfeld is bij de hierboven genoemde lectuur iets van uw gading. Aarzel niet om in deze vakantiemaanden van enkele politieke geschriften kennis te nemen.

U dient er u zelf mee en daarmede tevens de partij en het doel dat zij nastreeft, namelijk: ons volk duidelijk maken wat christelijke politiek betekent.

Kleur bekennen

„KLEUR BEKENNEN” is de titel van de fraai uitgevoerde schetsenbundel van de A.R.J.O.S. bij het Beginsel- en Algemeen Staatkundig Program van de A.R. Partij. Deze bundel schetsen biedt ten aanzien van alle belangrijke punten ruwe tekeningen, waardoor men daarin een algemeen inzicht krijgt. De uitgebreide literatuuropgave bij elk onderdeel brengt u wel spoedig op de gedachte om nog eens iets bij de Kuyperstichting te lenen.

• Nog eens: ogen uitwrijven

Met veel belangstelling heb ik het artikel van prof. Van Riessen onder de titel „Ogen uitwrijven” gelezen en herlezen. Wat zijn conclusie betreft: indien de voorzitter van onze Kamerfractie, die ongetwijfeld zal gehandeld hebben overeenkomstig de mening van de meerderheid van deze fractie, het standpunt had ingenomen in de oppositie te gaan, had dit zeker meer bevrediging bij ons volk gegeven dan de houding die hij thans heeft ingenomen.

Terecht is het uitgangspunt van prof. Van Riessen, dat de kabinetsformatie in overeenstemming moet zijn met de verkiezingsuitslag.

Dit gezegd zijnde, is de eerste vraag die we moeten stellen: wat zegt de verkiezingsuitslag?

De A.R. en de P.v.d.A. hebben elk 7 à 8% van haar aanhang verloren, de V.V.D. ruim dubbel zoveel; deze laatste partij is de grote verliezer. Het ligt dus niet zonder meer voor de hand, dat deze partij, die bovendien slechts ongeveer 10% van de kiezers vertegenwoordigt (‘n kleine 650.000 tegenover b.v. 1½ miljoen kiezers die op de P.v.d.A. gestemd hebben), haar stemmel mede op het regeringsbeleid zal moeten drukken.

Verder dient opgemerkt, dat de vele honderdduizenden katholieke en anti-revolutionaire arbeiders, die als principiële mensen op hun eigen partij gestemd hebben, zeker geen voorstanders van een christelijk-liberaal kabinet zijn. Van katholieke zijde is dit de laatste weken duidelijk naar voren gekomen; wij A.R. arbeiders missen een orgaan om dit tot uitdrukking te brengen. Wij hebben geen „Volkskrant” en de christelijke vakbeweging heeft niet zoals de katholieke één verwante politieke partij, want de christelijke vakbeweging is interkerkelijk en „politiek-neutraal”, dit laatste in deze zin bedoeld, dat de consequentie van het kiezen voor de christelijke vakbeweging toch wel is het kiezen voor één van de vele protestants-christelijke partijen.

Hoe hadden wij arbeiders bij het uitbrengen van onze stem tot uitdrukking kunnen brengen, dat wij tegen een christelijk-liberale combinatie zijn?

Hadden wij soms op de Partij van de Arbeid moeten stemmen? Hadden wij in de verkiezingsdagen met vakantie moeten gaan zodat wij niet in de gelegenheid waren onze stem uit te brengen? Of moeten wij een interconfessionele Christelijke Arbeiderspartij oprichten?

Elk van deze drie theoretische mogelijkheden zal in onze kring (en ook bij de katholieken) wel als een dwaasheid beschouwd worden. En terecht!

Maar hoe dan?

Ieder die geen vreemdeling is in Je-

ruzalem weet, dat de vele honderdduizenden arbeiders, die op de K.V.P. en de A.R.P. gestemd hebben, de voorkeur geven aan samenwerking met een partij, die van 1945 tot 1959 getoond heeft constructieve arbeid ons volk ten baat te kunnen verrichten. Zij voelen niets voor samenwerking met (om het eens zacht te zeggen) de minst sociale van de vijf grote partijen.

En nu het program. Hier ligt de zaak al heel duidelijk, want de formatiepoging van dr. De Kort heeft aangetoond, dat de drie christelijke partijen en de P.v.d.A. het eens waren over een goed regeringsprogram, terwijl met de V.V.D. geen overeenstemming te bereiken was, tenzij zij, hoewel kleine, verliezende partij, dit program in liberale zin mocht omwerken. Waarom dan toch met alle geweld met de V.V.D. in zee gegaan?

Waarom? Wellicht om de voortzetting van het beleid van het kabinet-De Quay mogelijk te maken? Wat dit beleid dan in alle opzichten zo goed?

We moeten onderscheid maken tussen de vele punten waarop dit kabinet het beleid van de vorige kabinetten heeft voortgezet (met name denken wij aan de verbetering der sociale zekerheid vooral na het optreden van Minister Veldkamp) en enkele andere belangrijke punten, die duidelijk in V.V.D.-richting gingen zoals de woningpolitiek, de Nieuw-Guineapolitiek en de commerciële televisie. Het is de grote verdienste van onze A.R. Kamerfractie geweest dat zij zich juist op deze punten tegen dit beleid gekeerd heeft.

Op deze grond hadden wij van onze fractie en haar woordvoerder thans een andere houding verwacht.

Rotterdam Mr. W. Brak

TRANS SKANDIA EXPRESS

3 x per week
COPENHAGEN en STOCKHOLM
1 x per week
OSLO

Ook koel- en meubeltransporten.

BONGERS - WAGENINGEN

Telefoon 3750 - Telex 45122

GERMAN

Lang in Sueddeutsche Zeitung, Munchen

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

GAAN WIJ EEN POOSJE IN RETRAITE?

DIT is een voortzetting van ons antwoord op het grote artikel Ogen uitwrijven van Prof. Dr. Ir. H. van Riessen in ons nummer van 6 juli jl.

Wij hebben beloofd, ons nu bezig te houden met het zwaardere deel van dat vertoog. Prof. Van Riessen had nl. twee redenen opgegeven, waarom de a. r. partij in de oppositie zou moeten gaan. De eerste reden was, dat wij evenals de P. v. d. A. bij de verkiezingen verlies hadden geleden. Wanneer verliezende partijen toch aan een nieuw kabinet deelnemen, zijn de kiezers gefrustreerd. Wij hebben dat betoog niet alleen aangevuld (de V. V. D. was buiten beschouwing gelaten) maar wij trachtten het ook te verbeteren.

Maar nu zijn wij gekomen tot het tweede gedeelte.

Kort samengevat komt dat hierop neer. De kiezers zien geen verschil meer tussen de programs der partijen, voorzover die op de politieke praktijk betrekking hebben. Principiële verschillen treden niet aan het licht. De christenen worden voor de wereld acceptabel, omdat zij zich weten aan te passen. En langs die weg van aanpassing is een solidariteit met de wereld mogelijk, op háár voorwaarden.

Dit is niet alleen het geval op het terrein van de politiek. Het betreft ook de wetenschap, de kunst, het vermaak, de opvoeding, het onderwijs. Het Koninkrijk Gods is over de horizon verdwenen of bijna verdwenen. Het scandalon behoort tot het verleden, met uitzondering van enkele hinderlijke details. En na deze (in het artikel breder uitgewerkte schets) komt prof. Van Riessen tot de conclusie:

Wij zullen er in ieder geval de tweede reden voor de A.R.P. uit kunnen putten om voorlopig in de oppositie te gaan ten einde onszelf terug te vinden door eens rustig na te gaan, wat een christelijke en beginselpolitiek voor deze tijd inhoudt.

Te simpel

LAAT ik er nu een ogenblik van uitgaan, dat de tekening van Prof. Van Riessen juist is. Niet alleen zijn schets van het algemene tijdbeeld, maar ook van de situatie in de A.R. partij.

Dat wij dus in onze partij leven in de solidariteit met de wereld op háár voorwaarden, dat wij niet meer weten, wat Christelijke politiek betekent, dat wij meedoen aan het bijzetten van de beginselen in het archief en het feitelijk gebeuren tot norm hebben verheven, ook in de politiek — wel, dan is het al te simpel, te denken, dat enige jaren van oppositie in de Staten-Generaal ons dan ruimte en gelegenheid zouden verschaffen om eens rustig na te gaan wat Christelijke politiek betekent en daardoor onszelf terug te vinden.

Want wat betekent dat „gaan in de oppositie”? Betekent het een pauze in onze politieke activiteiten, zodat daardoor tijd en gelegenheid komt voor bezinning? Geen kwestie van. Ook als „oppositie” zitten wij in de Staten-Generaal en wij hebben er, ook als oppositie, geen vrijheid, om alleen maar te volstaan met een soort voorlopig „getuigenis”, dat het resultaat van een uiteindelijke bezinning dan vooral niet in de weg moet staan. Ook als oppositie moeten wij mee beslissen, mee verant-

woordelijkheid dragen, mee oordelen over series wetsontwerpen. Net zo goed als wanneer er leden van onze partij in het kabinet zitten.

En als iemand zou denken, dat het toch iets eenvoudiger zou liggen, omdat geen leden van onze partij in het kabinet zitten, waar zij gevaar lopen zich zelf en de partij min of meer te binden aan te ver gaande compromissen, dan herinner ik er aan, dat in staten en raden het politieke bedrijf intussen ook doorgaat, en dat een wezenlijke retraite van de partij dus zou moeten betekenen, dat de antirevolutionairen ook daár gingen afzien van het dragen van verantwoordelijkheid.

Deze opmerking zou geen steek houden, wanneer de begeerte van prof. Van Riessen naar retraite ter bezinning voortspoot uit een speciale gelegenheid omtrent een ontwikkeling in de landspolitiek.

Maar dat is allermist het geval. Hij stelt de zaak zo algemeen, we kunnen ook zeggen zo breed en zo absoluut, dat hij het nodig oordeelt, zich bij voorbaat te dekken tegen het verwijt, dat hij generaliseert. Nederlandse Gedachten zou dan wel verder kunnen verschijnen, maar alleen met het doel, om mee te helpen om ons zelf terug te vinden. En onze partijvergaderingen zouden dezelfde strekking moeten hebben.

En wanneer iemand ons dan zou vragen over de beleidsvragen van vandaag, waar het welzijn van het volk

mee samenhangt, dan zouden we moeten volstaan met het door de Engelsen in 1914 uitgevonden antwoord: No comment. Wij zijn nog bezig ons zelf te hervinden...

De situatie kan ernstig zijn en laten wij een ogenblik aannemen, dat zij zó ernstig is, als prof. Van Riessen meent, dan maakt het nog weinig uit, of we als „regeringspartij” of in een vrijwillige oppositie ons over ons zelf en de situatie in de wereld bezinnen. Want wij kunnen niet tijdelijk uit de wereld gaan, opdat we niet van de wereld worden.

Een duidelijk voorbeeld

NATUURLIJK is een bezinning van een politieke partij wat anders dan een wijsgerige bezinning over b.v. het existentialisme of over „het regiment van het feitelijk gebeuren”.

Het gaat in de partij om een principiële bezinning over politieke vraagstukken.

Zo'n vraagstuk is b.v. dat van de vrijheid van onderwijs. Niemand kan ontkennen, dat we ons daarmee hebben bezig te houden. Het is zéér urgent. Wij hebben er ons mee bezig gehouden, toen we in de oppositie waren en toen we „regeringspartij” waren. De commissie van advies heeft een en andermaal rapporten uitgebracht over de „mammoetwet”. Ik durf met enige vrijmoedigheid zeggen, dat vrijwel alle debatten, die ik jaar op jaar met minister Cals heb gevoerd, telkens éénzelfde centraal thema hadden, n.l. de vrijheid van onderwijs. Men kan mij tegenwerpen, dat prominente leden van de partij mijn standpunt niet deelden, maar dat heeft niets te maken met de kwestie oppositie of „regeringspartij”.

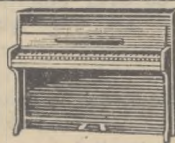
En als één zaak mij daarbij héél duidelijk is geworden, dan is het deze, dat wij hier niet kunnen volstaan met simpel te spreken van een al of niet aanpassen aan het regiment van de feitelijkheden of een solidariteit op de

Rust en vrede ademt dit zomerse landschap. Een ideale plek om „in retraite” te gaan. Maar dat ook hier in het wijde boerenland de problemen zich niet op zij laten schuiven, kunt u lezen op pagina 4 en 5.

In dit nummer

- * Tweede antwoord van de heer H. Algra aan prof. dr. ir. H. van Riessen (pag. 1 en 2)
- * De kabinetsformatie (pag. 2 en 3)
- * Rapport van de commissie-Scholten (pag. 2)
- * Rondom het Binnenhof (pag. 2)
- * Sociale politiek nu (pag. 8)
- * Het Landbouwschap en de boeren (pag. 4 en 5)
- * Arabische problemen (pag. 8)

RIPPEN
FÖRSTER
IBACH
GROTRIAN-
STEINWEG

Fa. R. v. d. Burg, Arnhemsestr. 8,
Amersfoort, telefoon 03490 - 13877.

Zonder meer goed is het voortreffelijk
Bijbels dagboek

VIJF MINUTEN

van ds. H. Giesen

Bewerkt door Wika P. A. Geluk, met
een voorwoord van ds. G. P. Klijn.
7e druk. Gebonden f 7.90

Verkrijgbaar in de boekhandel
Boekencentrum N.V. - 's-Gravenhage

Last van zenuwen?
Mijnhardt's Zenuwtabletten
helpen U er overheen

BIJ KAPTINO

keuze uit meer dan 2000

SCHRIJF- MACHINES

ook TEL- en REKENMACHINES.

BRANDKASTEN grote sortering

De Clercqstraat 77 - Tel. 123711 - Amsterdam

IN DE POLITIEK

zijn goede sprekers(sters) onontbeerlijk. Door het volgen van onze mondelinge leergang

SPREKEN IN HET OPENBAAR
kunt u binnen vier maanden net zo gemakkelijk spreken als maar denkbaar is. Vraagt nog heden ons prospectus aan

INST. RHETORICA
POSTBUS 144, DORDRECHT

voorwaarden van de wereld, maar dat de discussie een veel gecompliceerder karakter droeg en dat b.v. de R.K. staatsleer er degelijk bij in geding kwam.

Ik stel het dus zo: de principiële strijd gaat dóór, ongeacht onze positie tegenover een bepaald kabinet. En verder: aan principiële bezinning heeft het ons niet onbroken, zodat we geen oppositieperiode nodig hebben, om ons zelf terug te vinden.

Er is een bepaalde nuancering denkbaar, n.l. dat wij in een oppositieperiode de mogelijkheid vinden, om de zaken scherp te stellen zonder de noodzaak om desondanks te bewilligen of te berusten in een compromis, wat bij een deelneming aan een meerderheidscombinatie tot steun van een kabinet kan voorkomen. Maar dat is allemaal slechts een kwestie van praktisch beleid en dat beleid mag nóóit leiden tot een verdoezeling van beginselen of tot het leven uit relativisme.

Verwerpelijke gedachte

IK ben geen econoom van professie, maar heb wel heel wat discussies, in en buiten het parlement, meegemaakt over economische vraagstukken. Voor wie enigmatische principieel weet te onderscheiden, is daarbij één punt heel duidelijk.

Het is niet alleen Marx, het zijn evenzeer liberalen geweest, die meenden, dat economische processen zich voltrekken volgens eigen wetten, waarbij de mens een zéér beperkte keus heeft. Hij kan die wetten verstaan, de werking opmerken, en zich voegen naar de gang van zaken. In de

• Vervolg op pag. 2

IN RETRAITE?

• Vervolg van pag. 1

overtuiging, dat elke poging tot verandering, afremming of ombuiging een vruchteloze strijd is, die hij alleen kan voeren tot schade van zich zelf en anderen. Hij kan ook proberen, de werking van die „wetten” tegen te houden, maar hij loopt daarmee onherroepelijk vast.

In het eerste geval is hij progressief, in het tweede geval reactionair. Maar het doet er een bitter beetje toe, wat de mens denkt en wil. Het komt, zoals het wezen moet.

Nu dacht ik, dat zulke opvattingen vroeger o.a. bij Marx werden gevonden, en dat tegenwoordig sommige tegenstanders van een doelbewuste economische politiek er zo over denken. Zij hebben het dan over het „vrije spel der maatschappelijke krachten”, dat zij willen bevorderen, maar als zij het dogmatische en consequenter zeggen, dan bedoelen zij: laat de overheid zich er buiten houden en laat zij luisteren naar de economen, die haar en anderen vertellen, hoe het komen zal en komen moet. Volgens die eigen wetmatigheid van het economisch gebeuren.

Nu heb ik over deze zaak zeer duidelijke uiteenzettingen gehoord van dr. Zijlstra in de tijd, toen hij nog minister van economische zaken was. Toen ging het debat over de theoretische economie. Zijn geleerde tegenstanders in het parlement wilden hem er toe brengen, méér en beter te handelen naar die zuivere, die theoretische economie. Zij vonden het beleid van de minister niet consequent, niet orthodox in economische zin. En toen heeft minister Zijlstra zich krachtig verweerd. Hij heeft zijn tegenstanders verweten, dat zij de betekenis van die theoretische economie op een gevaarlijke wijze overschatten.

Wat is de waarde van die theoretische economie? Zij dicteert, aldus de minister, mij geen beleid. Zij helpt mij wel, om de situatie beter te verstaan. Zij maakt de problemen meer doorzichtig. Maar dan kom ik als verantwoordelijk minister en ik bepaal mijn beleid in die voor mij nu doorzichtig geworden situatie. Daarbij hanteer ik verschillende „instrumenten” en de economie heeft mij weer voorgelicht over de waarde en de macht van die instrumenten.

Maar het bepalen van het beleid is iets volstrekt anders dan het aanvaarden van een of ander dictaat van de economie. Het beleid houdt rekening met een scala van factoren. Het houdt rekening met factoren, die ver buiten en boven het economisch terrein liggen. En zo komen er beginselen en normen in het beleid tot hun recht. Zo vertelde de minister het met grote overtuigingskracht en ik behoef prof. Van Riessen niet uit te leggen, welk een prachtige kans hier is om zulk een redenering nog eens over te doen, maar dan in de termen van de wijsbegeerte der wetsidee.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).
ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE, Dr. Kuiperstr. 3 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 89673.
ADRES VOOR ADVERTENTIES, Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 63224.
ABONNEMENTSPRIJS f 6.50 per jaar, f 3.25 per half jaar. Giro 89673.
STUDENTENABONNEMENT f 4.— per jr. **LOSSE VERKOOP** f 0.20.

Ik stel het dus weer zo: zij die bij ons een bijzondere verantwoordelijkheid dragen voor het financieel-economisch beleid hebben nadrukkelijk en principieel, en niet eenmaal, en niet als een soort kanttekening, een beleid op economisch gebied verdedigd en in toepassing gebracht, dat de „feitelijkheid van de noodwendige maatschappelijke ontwikkeling” verwerpt. Het gedeelte tussen aanhalingstekens ontleende ik aan het betoog van prof. Van Riessen — vandaar de onmogelijkheid, om het germanisme er uit te wieden.

Moderne algemeenheid

DEZER dagen verscheen bij Kok te Kampen een zeer degelijk en leerzaam boek met de titel Moderne Algemeenheid. Het eerste deel is geschreven door prof. Van Riessen. Hij schreef het; ik las het. Ik lees het dezer dagen al voor de tweede keer. Dat doe ik maar met heel weinig boeken. Het boek laat ons duidelijk zien, hoe in onze tijd een nieuw sterven naar eenheid al de oude verschillen en tegenstellingen gaat overspoelen. Eenheid door algemeenheid. Vroeger zocht men de eenheid in het beleven van de neutraliteit. Vanwege die neutraliteit konden de kinderen van het volk onverdeeld naar de openbare school. Wie die neutraliteit niet wilde dienen, was een spelbreker. Tegenwoordig is het niet de neutraliteit, maar de algemeenheid, die de eenheid herstelt, door de antithese bestreden en door het sectarisme gebroken. Het schijnt soms, alsof hier de term algemeenheid slechts een nettere en meer moderne term is voor neutraliteit, maar zo is het niet bedoeld, al komt het er in de praktijk wel eens weer op uit. Die dienst van de moderne algemeenheid wordt aangegeprezen vanuit bepaalde filosofische en theologische vóóronderstellingen. En prof. Van Riessen heeft ons een grote dienst bewezen, door deze verschijnselen zo scherp te analyseren. Er zit in zijn betoog soms iets van een ontmaskering.

Maar nu heeft hij een stuk geschreven in Nederlandse Gedachten. En toen was hij zó gegrepen door zijn eigen studie, dat hij de A.R. Partij in haar nekvel greep en haar omhoog tilde en door elkaar probeerde te rammen en zei: gij zijt een van diegenen, die deze moderne algemeenheid eigenlijk al hebt aanvaard en niet meer in beginselpolitiek gelooft.

En hier is hij, dat zeg ik hem rond uit, op een gevaarlijke wijze onder de macht van zijn boek gebracht. Zijn boek is op deze wijze niet meer een prachtig middel voor ons om onze strijd beter te zien, de gevaren beter te onderkennen, maar het is geworden tot een knots, om ons buiten westen te slaan. Maar gelukkig voor ons en voor prof. Van Riessen was de slag mis en zijn we dus nog niet in een herstellingsoord terecht gekomen. Waar prof. Van Riessen ons wilde hebben om onszelf terug te vinden.

De kunst van het mogelijke

TOEN ik nog geen vermoeden had van wat prof. Van Riessen met zijn en mijn partij voorhad (hij is lid van het Moderamen van het Centraal Comité en ik ben voorzitter van een gemeentelijke kiesvereniging) schreef ik een artikel over de kunst van het mogelijke. Doordat het grote artikel van prof. Van Riessen onmiddellijk werd geplaatst, kwam het in hetzelfde nummer te staan als dat hoofdartikel. Hij kreeg daarin eigenlijk reeds een antwoord.

En het zou goed zijn, als hij daaraan

aanknoopte bij zijn verdere arbeid, de partij ten baat.

Midden in de strijd, die wij niet mogen onderbreken, midden in ons werk, hetzij als „regeringspartij”, hetzij als oppositie, moeten wij elkaar opscherpen, moeten wij ons samen bezinnen over onze verantwoordelijkheid voor vandaag en onze roeping voor morgen. Dat is geen kwestie van leuzen en van bravoure-ritten door gevaarlijke bochten. Dat hebben wij te doen in eenvoud des harten, in de kracht van het geloof, en met grote trouw. En als er nog most in de druiventros werd gevonden, zeide men al onder Israël: verderf hem niet, want er is een zegen in. Ik heb een commentaar, waarin staat, dat „verderf hem niet” betekent: ga een beetje voorzichtig met hem om, want het is een kunst apart om met gehavende trossen om te gaan.

En dat geloof ik graag.

H. ALGRA

* * * Ten derde male

Het was niet onlogisch dat de derde formateur wederom uit katholieke kring werd aangewezen. Immers er was geen twijfel over de grote lijnen van het te voeren beleid bij de vier partijen die vanaf de formatie De Kort elkaar hebben gevonden.

Er was in de overlegperiode Beel bovendien overeenstemming over de basis waarop het kabinet moest worden geformeerd.

De regelmatig gerezen moeilijkheden hadden maar één oorzaak: de interne spanningen in de K.V.P.-fractie.

Nu — eigenlijk al in de formatieperiode De Quay — in de K.V.P.-kring die interne spanningen kennelijk tot het verleden behoren, was het niet onlogisch dat nogmaals de grootste fractie een (laatste?) kans moest worden gegeven.

Hoewel Hare Majesteit de heer Marjnen een bijzonder ruime opdracht heeft gegeven — de tijd begint te dringen — is het niet waarschijnlijk te achten dat deze formateur aan het Wassenaarse akkoord voorbij zal gaan.

Het komt ons voor dat de heer Marjnen er goed aan zou doen met de grondslagen van Wassenaar als uitgangspunt, een regeringsprogramma 1963—1967 samen te stellen.

En regeringsprogramma schijnt tot nu toe volledig ontbroken te hebben.

Kwalificaties alleen zijn onvoldoende. Een formateur behoort ook te kwantificeren.

* * * Kwaadaardig

De pers, in het bijzonder de Telegraaf en de Volkskrant (K.V.P.) hebben het niet op de A.R.P. en de A.R. fractie. Dat is hun goed recht, maar dit mag geen aanleiding zijn om kwaadaardige suggesties in hun kolommen op te nemen. In dat geval — zeker wanneer dit tegen beter weten in is — is er sprake van een oneerlijk geschrijf.

Het ging over de onderlinge verhouding tussen de A.R. fractie en prof. dr. Zijlstra.

Men had in de kolommen van deze kranten gesuggereerd dat die verhouding niet in orde zou zijn. Met name zou de A.R. fractie op grond van haar persoonlijke instelling tegenover prof. dr. Zijlstra, deze uiterst bekwame figuur willen weren van de minister presidentszetel.

Niets is minder waar. Dat bleek ten overvloede uit de duidelijke mededelingen die vanwege de fractie zijn verstrekt.

De A.R.P. en de A.R. fractie zijn altijd bereid geweest — het verleden staat daar voor borg — haar beste

mensen af te staan als het landsbelang dit noodzakelijk maakte.

En dan ging het daarbij meestal om de moeilijkste posten.

Dit verleden verloochent ook thans de A.R.P. noch de A.R. fractie.

Maar het gaat te ver als men van een uiterst bekwame figuur als de huidige Minister van Financiën een dubieus offer verlangt.

Een man als prof. Zijlstra staat te hoog om in feite voor de leeuwen te worden geworpen.

En dat zou het geval zijn geweest als prof. De Quay zijn zin had gekregen zonder meer.

Zo lang niet vaststaat dat er geen bekwame K.V.P.-bewindsman te vinden is en niet bij voorbaat aannemelijk is dat K.V.P., C.H.U. en V.V.D. deze minister-president con amore zullen steunen, is een te brengen offer zinloos en daarom niet in het landsbelang.

Zo is de werkelijke situatie. Men zij gewaarschuwd voor het soort suggesties als boven bedoeld.

* * * Gezondheid

De politiek is een aangelegenheid die vaak een aanslag pleegt op de gezondheid van hen die daartoe geroepen worden.

In de achter ons liggende jaren is dat meer dan eens gebleken. Verschillende Kamerleden hebben daarom voor het lidmaatschap moeten bedanken. Meerderen zijn plotseling overleden.

Thans is de heer Van Eijnsden, de nieuwe fractievoorzitter, op doktersadvies met een rustperiode moeten beginnen.

Het is van harte te hopen dat de heer Van Eijnsden na die periode zijn werk weer kan hervatten. Hij is een voorzitter gebleken die en naar buiten en naar binnen met gezag en wijsheid wist op te treden.

De rust is hem van harte gegund.

* * * Het advies is uit

Prof. L. W. G. Scholten als voorzitter van de enkele jaren geleden ingestelde commissie die tot taak had omtrent bepaalde facetten van het omroepbestel te adviseren, heeft een rapport aangeboden aan de staatssecretaris. Het rapport kan een bouwsteen zijn bij de oplossing van dit moeilijke vraagstuk. Maar dit is slechts het geval als het rapport tijdig wordt gepubliceerd, zodat een ieder zich tijdig een oordeel kan vormen. Niet alleen de minister of het Kabinet. Maar ook de volksvertegenwoordiging en zij die bij het huidige en toekomstige bestel betrokken zijn. Het zou onjuist zijn als de zeggwijze „over ons en zonder ons” toepasselijk zou blijken. Daarvoor is de materie te belangrijk.

Overigens kan men zich niet aan de indruk onttrekken — er is plotseling bijzonder veel haast gezet achter een spoedige overhandiging van dit rapport — dat niet alle leden van de (toch al eenzijdig samengestelde) commissie behoorlijk tijd hebben gehad zich een zuiver eendoel eigen te maken.

Indien dit geval mocht zijn, is al veel van de waarde van een dergelijk rapport weggenomen. Ook al verschijnt er later wellicht een minderheidsnota.

Nog één week

heeft u gelegenheid het abonnementsgeld ad f 3,25 per half jaar voor Nederlandse Gedachten over te maken op gironummer 89.673 t.n.v. A.R.Partij te 's-Gravenhage. Na 27 juli worden de kwitanties verstuurd verhoogd met f 0,50 incassokosten.

VERTROUWENS ADRESSEN VOOR EIGEN

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG INGERICHT EN TOCH NIET DUUR!

FIRMA W. VAN TELLINGEN

SLOTLAAN 135-137 — ZEIST — TELEFOON 2486

CLAEYS - maaidorsers
BAMFORDS - opraappersen

Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., Group (Z.H.)
 telefoon (01860)—2050

Landbouwwerktuigen- en machinefabriek

H. VISSERS N.V. — NIEUW-VENNEP
 Telefoon 02526—841 (7 lijnen)

VRAAGT STEEDS

ZOETERMEERS ROEM
 de fijnste margarine

FIRMA GEER. VAN DER SPEK — TELEFOON 01790 - 3529
 ZOETERMEER

BONGERS WAGENINGEN

VERHUIZINGEN — VERPAKKINGEN — MEUBELOPSLAG

Internationaal autotransport o.a. op Zweden en Noorwegen (3 x per week).

Rijnhaven 10 - Tel. 2725 en 3750 - Telex 45122

Ter overdenking

DAT de kabinetsformatie zo lang duurt, is op zich zelf genomen niet buitengewoon vreemd. En wij hebben eens een kabinet-Drees gehad, dat drie maanden in de maak is geweest.

De lange duur van de formatie hangt samen met het stelsel der evenredige vertegenwoordiging. Vóór 1918 trokken de partijen dikwijls op in coalitieverband. Op grond van een stembus-accorder, waarin de toekomstige politiek min of meer was gestipuleerd. Toen de verkiezingen van 1909 een overwinning voor de rechtse coalitie opleverden, bleef het kabinet-Heemskerk zitten. Nadat de coalitie in 1913 de nederlaag leed, vroeg datzelfde kabinet zijn ontslag. En een nieuwe kabinetsformatie verliep in de regel vlot, omdat er duidelijk een overwinnende groepering was met een meerderheid in de Kamer. Zo'n groepering was dan vanzelfsprekend „regeringsmeerderheid“.

Door het stelsel van de evenredige vertegenwoordiging liggen de zaken anders. Vooreerst, er zijn geen afspraken vóór de verkiezingen, geen coalitievorming. Een deel van het overleg, dat vroeger vóór de verkiezingen, soms met veel moeite, zijn beslag kreeg, moet nu na de verkiezingen plaats hebben. Dr. Beel heeft het te zijnen huize voor elkaar gebracht.

door H. Algra

ER is een tweede moeilijkheid. Doordat de partijen ieder voor zich bij de kiezers een goede beurt willen maken, krijgen de urgentieprogramma's der partijen het karakter van lange verlanglijstjes, zoals sommige van onze kinderen ons voorleggen voor hun verjaardag. Met dit verschil, dat onze kinderen al gauw beseffen, dat zo'n lijstje ons ter keuze wordt voorgelegd, terwijl de politieke beloften der partijen tenderen in de richting van: dat is nou allemáál voor jón. Fijn is dat.

Maar de goedgunstige kiezer zal begrijpen, dat het enige moeite kost om uit de grote lijst van gerechten een presentabel en niet te duur menu te stellen. Dat is zelfs voor de beste chef-koks nog niet zo eenvoudig.

ER is een derde moeilijkheid. Die derde moeilijkheid is de K.V.P. Dat lijkt vreemd.

Zij is de grootste partij. Het is vanzelfsprekend, dat een van haar prominente leiders formateur wordt.

Hij kiest de overige partners. Hij kan zeggen, zoals Dr. Beel eenmaal deed: ik wil de A.R. er niet bij hebben, die vraag ik niet eens. Hij kan een andere keer beslissen: de liberalen lust ik niet. En weer een andere keer kan Dr. De Kort aan Dr. Vondeling een briefje sturen, dat hij nu wel kan gaan kamperen.

Het is fijn, dat men zo kiezen kan. Dat betekent leiding, dat betekent macht.

DOCH naar het vaste schema, dat sommige oefenaars volgen in hun preken, zijn we nu genaderd tot het „maar ach...“

Maar ach, de K.V.P. is geen sterke eenheid onder vastberaden, doelbewuste leiding.

De Volkskrant, nog beter geïnformeerd dan wij, verklaart, dat tweederde van de fractie niet weet wat zij wil. De R.K. en de socialistische vakbeweging zijn een tweespan geworden voor hetzelfde speelwagentje, wat een schone tocht belooft naar rozig bloeiende bongerds.

Zo krijgen we het wat ongewone verschijnsel, dat de parlementaire leiders van de K.V.P. het noch kunnen beginnen, noch voltooien, en dat de rust in de Raad van State een en andermaal moet worden gestoord, omdat een specialist wordt opgeroepen.

Dit dient allemaal, om onze goedgunstige lezers uit te leggen, waarom het zo lang duurt. Zonder zulk een uitleg mochten zij op den duur eens ongeduldig worden.

MAAR nu komt de grootste moeilijkheid en dat is Dr. Veldkamp. De K.V.P. ziet hem als de aangewezen man voor sociale zaken en hij is het daar wel mee eens.

Maar hij heeft zijn aparte eisen. Hij wil het akkoord van Wassenaar niet, dat door zijn fractievoorzitter is aanvaard. Hij heeft een eigen program. Hij wil honderden miljoenen uit de schatkist om de A.O.W. te verhogen. Hij wil er voor een deel een echte staatsuitkering van maken, die niet door verzekering wordt gedekt. Noch in de periode Romme, noch later heeft dit ooit op de lijst van prioriteiten geprikt. Het is de wens van dr. Veldkamp en de K.V.P. durft geen neen te zeggen.

Eerst probeerde hij de afspraken van Wassenaar te veranderen.

Toen dat mislukte, probeerde dr. Veldkamp het alleen, in het overleg met andere kandidaat-ministers.

Ook dat lukte niet.

Toen heeft de voorzitter van de partij — niet van de fractie, die was weer naar Ulvenhout — een stukje op papier gezet. Dat zou dr. Veldkamp dan voorlezen in de eerste vergadering van de nieuwe ministerraad.

Hier volgt het:

„De minister (dr. Veldkamp) zal vertrouwen opbrengen, dat indien het ter verwezenlijking van de optrekking van de A.O.W. tot een sociaal minimum noodzakelijk is algemene mid-

delen aan te wenden en zodanige middelen budgetair beschikbaar zijn, uiteraard onder afweging van prioriteiten, het kabinet hem terzake deze middelen te zijner tijd zal verschaffen. Indien dit onverhoopt niet zal geschieden, zal hij zich alsdan vrijheid van handelen voorbehouden“.

EN dat ging niet. Dr. De Quay, die veel beter is als formateur dan sommigen denken, begreep dit terstond. En hij vond het zo mooi genoeg. Hij liet zich door dr. Veldkamp en mr. Aalberse niet overhalen tot zulk een stunt.

Waarom niet?

Omdat het een onbehoorlijke stunt is.

Er staat: ik vertrouw dat jullie te zijner tijd, mits het kan, en het nodig blijkt, mij mijn zin zult geven. En als het nodig blijkt en het kan, en jullie willen niet, dan ga ik weg.

Maar de lezer, die niet alleen goedgunstig is, maar ook slim (en volgens prof. Van Riessen zijn de Nederlandse kiezers slimmer dan ze lijken) vraagt terstond: wie maakt te zijner tijd uit, dat het kan en dat het nodig is? En hij vindt het antwoord: dr. Veldkamp natuurlijk.

De lezer heeft het begrepen. En wij helpen hem verder. In die eerste minister-raad neemt daarna de heer Toxopeus het woord en hij zegt: te zijner tijd, als een onderzoek heeft uitgewezen, dat het kan en dat het nodig is, verwacht ik van jullie de commerciële televisie.

Wacht eens, zegt mr. Biesheuvel, de boeren hebben de grootste nood. Zodra het kan, en nodig is het altijd, verwacht ik, enz. Mr. Y Scholten wacht ook niet langer en zegt: maar de gevangenen zijn zo oud en zo verouderd. De mensen, die daar zitten, hebben zulke beperkte uitwijkmogelijkheden. Als het kan, en nodig is het al lang, enz.

IK wil dit artikel niet te lang maken.

Er is een program van Wassenaar. Er komt, hopen we, eenmaal een ministerraad die in onderling overleg zal uitmaken wat verder nodig is en wat kan of niet kan.

Een apart dictaat van dr. Veldkamp is staatsrechtelijk en politiek nonsens. Dr. De Quay snapt zo iets, de leiding van de K.V.P. nog niet.

Daarom is de K.V.P.-fractie j.l. maandag zo lelijk uit de koets gevallen, toen zij hoorde, dat dr. De Quay al op Soestdijk was geweest. Terwijl zij, de fractie, des middags weer over een formule zou praten.

Het vervolg van dit verhaal vindt de geduldige lezer wel in het dagblad, dat zijn lijfblad is. Allicht heeft hij het al gelezen, voordat deze, naar onze mening overigens wel duidelijke, opmerkingen onder zijn ogen komen. In dat geval gelieve hij ze te beschouwen in verband met wat hier boven staat.

GRONINGEN

Chr. Coöperatieve Spaarbank
„EIGEN HAARD“ G.A.

LOPENDE DIEP — GRONINGEN

Spaarrente leden 3½ %
Spaarrente niet-leden 3¼ %
Jeugdsparrente met 10% premie ... 3½ %

MEUBELTOONZALEN STEENTILSTRAAT 17
GRONINGEN
HIER VINDT U DE BEROEMDE
van Rooyen MEUBELEN
LEVERING VIA UW WONINGINRICHTER
OP AANVRAAG ZENDEN WE GRAAG EEN CATALOGUS

FIRMA KOOS - GRONINGEN

TE KOOP Dekkleden TE HUUR

Lage Der A 5 - Tel. 23929

„Bonte Hoek“

BOOMKWEKERIJEN
GLIMMEN (Gron.)

Leveranciers aan diverse gemeenten
Prijzen op aanvraag

Noorman's Groothandel

NOORDERHAVEN N.Z. 39 - GRONINGEN

Wij leveren via uw melkhandelaar:

ZOETERMEER'S ROEM MARGARINE
NUTRICIA KOFFIEMELK

BIER, LIMONADE EN HERO PRODUCTEN

Mijn ogen gun ik een bril van
v. d. Munnik

GRONINGEN: Brugstraat 27 - Heerestraat 82
HEERLEN: Stationsstraat 9

Schatkamer
STOELDRANERSTRAAT 2-3
GRONINGEN
ZWITSERSE HORLOGES
VERLOVINGSRINGEN
GOUD EN ZILVER
TAFELZILVER
AVONDMAALSERVIEZEN

JUTE ZAKKEN

voor binnenland en export
EEN VERTROUWENSARTIKEL

Noord-Nederlandsche Zakkenhandel N.V.
GRONINGEN - EEMSKANAAL N.Z. 48
Telefoon 0 5900-3 13 45 (4 lijnen)
Telegramadres „Jute“ Telexnummer 53073

TALENS

de grootste overhemdenzaak
(ook naar maat)

BRUGSTRAAT 19 — GRONINGEN

AUTOMOBIELBEDRIJF J. KNOOP N.V.

ADUARD GRONINGEN
05903 - 235 Oosterhamrikkade 2
05900 - 27465

WIJ HEBBEN STEEDS VOORRADI:

z.g.a.n. personenauto's

Komt U eens kijken? Inruil en financiering mogelijk.

A. DE BOER

Speciaalzaak in haarden en kachels
Reparatie-inrichting

Paterswoldseweg 6 — Telefoon 24535 — Groningen

WERKMANS RIJWIELHUIS Groningen

Folklingestraat 34 — Telefoon 29924—34405

Grote voorraad Rijwielen, Burgers, Simplex, Empo,

R.S. Stokvis enz. Vanaf compleet

f 97,50

Iets lakbeschadigde KINDERRIJWIELEN vanaf f 50.—.

Inruil mogelijk.

Maaglijders!

DE uitkomst voor U zijn de echte Amerikaanse
C-R MAAGTABLETTEN

Met C-R Maagtabletten kunt U weer normaal eten!

/Importeur LOUIS RIETBERGEN - Korenaarstraat 55a-c, Rotterdam

Geef dit blad

door en

werf abonnees

JUIST

NU

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

BAGGERMAATSCHAPPIJ TJAART VAN DER MOLEN NV
GRONINGEN

Hoornsdediep 3 - Telefoon 05900 - 23928

N.V. BOUWBEDRIJF KNOOP & GIEZEN

Groningen

WONING- EN UTILITEITSBOUW

Vechstraat 60 - Telefoon no. 05900 - 22300

N.V. Betonbouw

v.h. Firma Kool & Wildeboer

GRONINGEN, Phebensstraat 3, Telefoon 05900-34000
Utiliteits- en waterbouw

Oosterhof's Aannemersbedrijf

GRIJPSKERK - LEEUWARDEN

WEGEN,

GROND- EN WATERWERKEN

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457-561 Telefoon 06750-3748

Houtzagerij-Houthandel-Kistenfabriek

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

VOSKAMP EN VRIJLAND

's-GRAVENZANDE - Telefoon 01748 - 2245* - Postbus 30

GEBR. LOMMERTS N.V.
Koel- en vriestransporten

Havenstraat 38 - Delftzijl - Telefoon 05961 - 3633
Westersingel 120 - Rotterdam - Telefoon 010 - 134658

NAAM- EN NUMMERPLATEN
in diverse uitvoeringen.

Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, stekenhuisen, sanatoria, bejaardencentra en op schepen.

ZUID NED. NAAMPLATEN ONDERNEMING G. TER VEEN - GELEEN

GRAAF HUYNLAAN, hoek Markt - TELEFOON 0 4494 - 237.

Visser Electrotechniek N.V.

BREESTR. 128 - BEVERWIJK - TEL. (02510) 5244*

Gevestigd sinds 1919

Vertrouwensadressen
voor Den Haag
en omstreken

SIGARENMAGAZIJN MATADOR

L. KORPEL

Mauritskade 71 - Telefoon 180234, b.g.g. 607673
Postrekening 37 70 73

Levert alle rokersartikelen
waarheen U maar wenst.

Ook het kleine karwei
appreciëren wij

BOON'S SCHILDERSBEDRIJF

PIET HEINSTRAT 62 - TELEFOON 33 11 12
Filialen te Delft en Rotterdam.

LAK- EN VERFINDUSTRIE

v/h P. WERRE & CO.

Alles op verfg gebied

Veenkade 49-50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

Het Landbouwschap en de

Naar aanleiding van een artikel van de heer P. van der Mark over de positie van het Landbouwschap, stuurde de heer J. S. Biesheuvel, secretaris van het Landbouwschap, ons enige kanttekeningen, die wij hieronder plaatsen.

Naar aanleiding van het artikel Onrust onder de boeren (3) van P. van der Mark in uw blad van 22 juni 1963 zou ik gaarne enige kanttekeningen willen maken.

Merkt de heer v. d. Mark goed op?

1 Ik meen dat het een goede gedachte is dat over de onderhavige problemen ook eens wordt geschreven door iemand die niet rechtstreeks bij het landbouworganisatiewezen is betrokken. Daar heeft men n.l. beslist de wijsheid niet alleen in pacht en wij zien als werkers in de georganiseerde landbouw niets liever dan dat ook „buitenstaanders” (al is de heer v. d. Mark dan ook bepaald geen vreemde in de landbouwvraagstukken) zich over de landbouwproblematiek beraden en zich hierover uiten, mits in opbouwende zin en dat is bij de heer v. d. Mark wel in goede handen.

2 Wanneer de heer v. d. Mark zich nu zo duidelijk uit over de structurele opbouw van het Landbouwschap, vraag ik mij echter toch af, of hij bij het

Het beste uit het beste
BABYDERM voor Baby
POEDER - ZALF - OLIE - ZEEP

schrijven hiervan nog wel eens de Handelingen van de Tweede Kamer heeft geraadpleegd van 12 oktober 1949, toen het ging over art. 73 van de Wet op de Bedrijfsorganisatie. Mijns inziens is daarbij én van Regeringszijde én ook van de zijde van de A.R. Kamerfractie overduidelijk aangetoond waarom de grondslag van het wetsontwerp gebaseerd was op de vrije organisaties van werkgevers en werknemers. Let wel, dat gold niet alleen voor bestaande organisaties. Staatssecretaris v. d. Grinten zei letterlijk: „Iedere organisatie, die representatief kan heten, gezien haar positie in de bedrijfstak, komt voor aanwijzing in aanmerking.”

In het onderhavige geval wil dat dus zeggen: als de Vereniging Bedrijfsvrijheid in de Landbouw (voorzitter de heer H. Koekoek) medezeggenschap wenst in het Landbouwschap, kan hij zich met zijn vereniging bij de SER aanmelden. Dan zal dus worden nagegaan of de vereniging representatief is en of deze dus voor het benoemingsrecht in aanmerking komt. De betrokken vereniging blijkt echter niets van een P.B.O. te willen weten en men heeft zich van die zijde dan ook tot nu toe in deze niet gemeld.

(Zei de heer Harmsen onlangs niet, dat men nog slechts 900 leden had op 14 mei 1963? Dat kan moeilijk een re-

presentatieve vertegenwoordiging heten, maar wat nog niet is, kan komen. De Boerenpartij bleek immers wel op 15 mei 1963 totaal 133.000 stemmen te kunnen aantrekken. (waarvan echter waarschijnlijk meer dan de helft niet van echte boeren).

3 Staatssecretaris van der Grinten zei voorts nog in het Kamerdebat op 12 oktober 1949: „Het komt mij voor dat aanneming van het amendement-Cornelissen (opbouw op de bedrijfsgenoten rechtstreeks — J.S.B.) zou betekenen, dat wij volkomen „unworkable”, niet te hanteren besturen zouden krijgen, waar eenvoudig geen vruchtbaarheid uit zou voortkomen.”

Ik onderschrijf deze opvatting ook thans na 9 jaren ervaring in mijn werk, eerst met de privaatrechtelijke organisatie der Stichting voor de Landbouw en daarna 9 jaren met de publiekrechtelijke organisatie van het Landbouwschap. Het amendement-Cornelissen werd met 74 tegen 10 stemmen verworpen! Bij de 74 tegenstemmers zie ik o.a. de heer v. d. Weijden (K.V.P.), een zekere heer van Dis (is dat geen afgevaardigde van de St. Geref. Partij?) en bij de 10 voorstemmers 6 V.V.D.-afgevaardigden en van de P.v.d.A. de heren Emmens, Goedhart en Vondeling, plus het K.N.P.-lid Welter!

4 Mijn vraag is: Heeft de schrijver bij het neerpennen van zijn artikel over deze zaken ook tevoren wel eens kennis genomen van de gehele voorgeschiedenis? Men is toch waarlijk niet over één nacht ijs gegaan. Ik dacht dat het proefschrift van wijlen prof. dr. Rip van 1952 over de Bedrijfsorganisatie in de Landbouw de heer v. d. Mark en ons allen in deze juist nu nuttige aanwijzingen kan geven.

5 Eigenlijk bepleit de heer v. d. Mark thans alsnog opbouw van de P.B.O. op de bedrijfsgenoten. Ik zou met hem de mogelijkheid willen bestuderen, maar ik zie er geen redelijke mogelijkheid voor, hoe ik er ook over pieker.

6 In dit verband zou ik de heer v. d. Mark willen vragen: hoe gaan wij dan de stemmingen organiseren? (Thans treden alle Landbouwschapsbestuurders om de twee jaar af en de

Carbovit (actieve kooldragées)
bij maag- en
ingewandsklachten. f.1.25

door de SER erkende representatieve organisaties wijzen de vertegenwoordigers aan. Via deze organisaties kunnen alle boeren en landarbeiders hierop — als zij willen — dus wel degelijk invloed uitoefenen in de alg. vergadering van

hun provinciale en landelijke orga- nities. Meer nog dan b.v. ik als in- van dit land dat kan doen want- gaat om de verkiezing van de van de Eerste Kamer. Dat doen- den van de Provinciale Staten, last of ruggespraak, nadat ik ma- maal mee heb helpen kiezen, Provinciaal Bestuur!

„Kiesrecht is steeds een zeer- lijke materie”, zo sprak Z.E. v. ten in de Tweede Kamer in 1949. Men moet er kenners van Kieswet maar eens naar vraag- heb er vaak over gesproken met de heer Chr. v. d. Heuvel, die in in de Tweede Kamer bekend st- ap één van de beste kenners van w- wikkelde materie.

7 Laat ik nu de heer v. d. M- deze kiesrechtswestie voor- en o Landbouwschap eens enige co- vragen mogen stellen:

a. wie stellen kandidaten?

b. Hoe krijgt u een evenwichti- tegenwoordiging van de be- der verschillende bedrijfstak- kerbouw, veehouderij, tuine- gemengd bedrijf en pluimvee- organisaties kienen dit, door- lange ervaring geleerd, thans- keurig uit bij de aanwijzing v- afgevaardigden.

c. Hoe krijgt u een voldoende- ding der gekozenen over het- land?

d. Wie krijgt er kiesrecht bij de- nemers? De heer Koekoek is- zijn hoofdberoep betreft, kam- huurder!

Er staan bij het Landbouw- 310.000 landbouwondernem- registreerd. Er worden- „slechts” 245.000 ondernem- met een heffing belast. Het v- van 65.000 betreft in het alg- personen, die hun hoofdbero- in de landbouw hebben.

8 De Staatssecretaris van de- zei op 12 oktober 1949: „Het- zo eenvoudig om deze stemm- organiseren, vooral niet te stem- aan werknemerszijde, waar een- verloop plaats vindt.” Mijn v- dit punt aan de heer v. d. Mark z-

a. Wie krijgt er kiesrecht bij de- arbeiders? Velen van hen- slechts tijdelijk in de land- werkzaam.

b. Hoe komen de verhoudingen- delijk te liggen tussen de v- lende geestelijke stromingen? leden van de Kath. Ned. B- en Tuindersbond; 50.000 lede- het Kon. Ned. Landbouw (onder hen zijn minstens 5 v- lende politieke stromingen w- nemen!); 30.000 C.B.T.B.'ers; de h- leden van de Alg. Ned. Agr. B- bond; 30.000 leden van de Ned- Agr. Bedrijfsbond en 20.000 van de Ned. Katholieke Land- dersbond St. Deusededit).

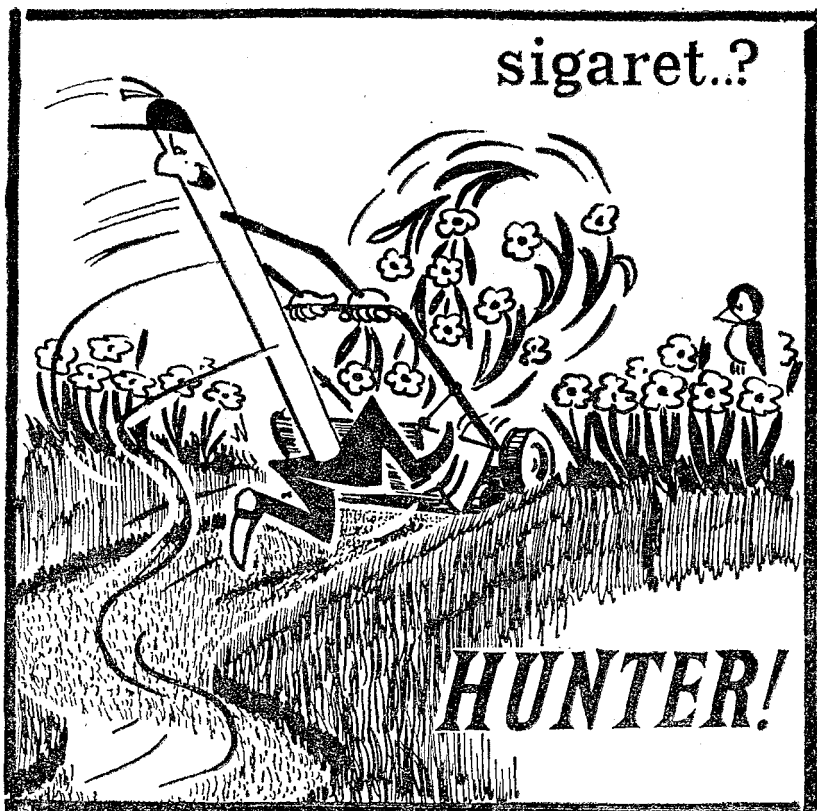
Wij willen er toch geen „een- worst-organisatie” van maken! Deze samenwerking in een- hebben wij alleen gewild als de- telijk-maatschappelijke richtin- wij vertegenwoordigen, als er- gerechtigde wordt erkend na- andere geestelijk-maatschapp- stromingen in ons land en- de waarborg van een wijze- tutie”, waarin vastgesteld wor- welk terrein wij samengaan- doende inspraak van de geeste- ting, die wij vertegenwoordig- wat wij zelf willen blijven doe- onze eigen Christelijke maats- pelijke organisatie.

c. Wat gaat zo'n individuele- zingsmethode kosten? Het- bouwschap wil terdege op-

Uitslag en jeugdprijs
PUROL-POELEN
f.1.60

nanciën letten en dat orgaan- voor die kosten toch niet- draaien, althans niet voor de- kiezingsacties! Hebben de bo- organisaties, die in sommige- len reeds meer dan 100 jaar- de agrarische belangen hebbe- hartigd en bekostigd (!) in- niet de eerste rechten? Zij- thans voor gratis verkiezingen- wet waakt ervoor dat nieuwe- nisaties (mits bonafide en repr- tatief) niet blijven buitenges-

9 Te grote centralisatie, zegt de- v. d. Mark! Voor de Gewest- Raden van het Landbouwschap, z- hij, is de verordenende bevoeg-

Boeren

...lijk geheel tot een farce gewor-
...Mag ik de heer v. d. Mark erop
...deren, dat deze Raden geen ver-
...ade bevoegdheid hebben? De wet
...dit niet toe. Zij hebben echter een
...grijke adviserende taak en daar-
...maken zij ook gebruik, zij het dat
...et ene gewest zulks beter loopt
...in het andere. Blijkbaar is de be-
...te hieraan in het ene deel van het
...v. d. groter dan in het andere en zijn
...ouworganisaties in de ene provin-
...ereid meer aan de Gewestelijke Ra-
...toe te vertrouwen dan in het ande-
...gest. Het getuigt van een gezonde
...taliteit, mijns inziens, van het cen-
...apparaat in Den Haag, dat men
...it opzicht ieder gewest zoveel mo-
...k naar eigen aard laat opereren,
...het onder streng financieel toezicht,
...daartegen zullen de bedrijfsgeno-
...en ook de heer v. d. Mark mijns in-
...is weinig bezwaren hebben. Er moet
...antwoord en zuinig worden „ge-
...rd“.

Meer openbaarheid t.a.v. de
P.B.O.'s. Akkoord, maar laat men
vergeten dat het Landbouwschap
re maand een uitgebreide openbare
uursvergadering houdt. Wie van
le kritici, heeft die wel eens bij-
and? Is het geen zegen voor ons
en getuigt het ook niet van durf
de georganiseerde landbouw dat
zijn zaken aldus in het openbaar
andelt en dat daarbij overheidsver-
woordigers als waarnemers aan-
kunnen zijn? In welk land ge-
edt dat? De organisaties van handel
industrie in eigen land zijn er nog
aan toe. Negen jaarverslagen der
hting voor de Landbouw en zeven
verslagen van het Landbouwschap,
ruime schaal verspreid, geven ons
duidelijk inzicht wat de Stichting
de Landbouw en het Landbouw-
p al zo hebben gedaan van 1945
en met 1961.

an men nu over de financiën niet
oeg te weten komen? De begroting
de afrekening worden jaarlijks ter
e gelegd, daarna in het openbaar
andeld en door de SER beoordeeld.

TEUS REDT VERLOST GENEEST
...ere zondagmorgen om acht uur spreekt
...ngelist Joh. Maasbach over Radio-
...mburg, 208 m. middengolf en 49.26
...ie golf.

ndien geeft het Landbouwschap
l. B. in jare op grote schaal een popula-
rochure uit over de besteding van
N. O. gelden. Ik zend u als bewijs b.v.
5 v. n. w. exemplaren inzake de begroting

...e hore wil, die hore en wie lezen
...die leze, maar wie niets wil of al-
...iets negatiefs wil, is een onhandel-
...000 „geval“ in een democratische sa-
...leving.

verigens ben ik het met de heer
Mark eens, dat de landbouworga-
nizaties in hun bladen (het Landbouw-
en op zelf heeft slechts een officieel
ledingenblad, dat tot nu toe een-
hting per drie maanden verschijnt) nog
als is over het Landbouwschap kunnen
nificeren. Als wij ons niet vergissen,
napp, dat ook nu wel gaan gebeuren,
n... de boeren moeten ook rede-
ze er wijze van de zaken kennis willen
worden. Zij kunnen er te kust en te keur
n (b. terecht. Het kostenprobleem bij
eeste alles moet men echter niet over het
digd zien. Een eenvoudige folder van
le bladzijden toegevoegd aan alle
ngsaanslagen van het Landbouw-
ap over 1962 kostte bijna f 10.000!

...et meer betrekken van de bedrijfs-
...ten in het werk van het Land-
...wschap lag er ligt allereerst op de
van de „opbouwende“ organisa-
maar voorts bovenal in de belang-
ing van de bedrijfsgenoten zelf. Wat
u echter met vele bedrijfsgeno-
die niet op de vergaderingen kwa-
van de bonafide organisaties, toen
beslissing of men een P.B.O. zou
vragen moest vallen, maar die nu
seling op het zoet gefluit van een
...re heer Koekoek (kamerverhuur-
...r de verhuurder, geen „Kamer“huur-
...hond) grote belangstelling tonen voor
...aderingen, waar men tot negatieve
...ngname komt in vrijwel alle zaken
...hbe ons bezighouden?

...et dit gehele verhaal ben ik toch
...op tien punten uitgekomen. Dat
...gen mijn gewoonte. Het is wat veel,
...r het gaat ook om een belangrijke
...rept, waarover wij nu maar eens klare
...gest moeten schenken. De leuze van de
...rije Boeren:

...aten wij eerst nog eens een refe-
...um houden en als 51% der boeren
...het Landbouwschap is, gaan wij
...ord“, klinkt als kreet aardig, maar

De veemarkt in Den Bosch

invoering van een referendum in ons
staatsrecht lijkt mij een weinig aanlok-
kelijke zaak (zie Zwitserland, maar
vooral ook Frankrijk!). De heer K. en
de zijnen hebben deze kreet alleen aan-
gegrepen, omdat zij in het zadel wilden
komen. Zij zitten er nu in, maar zij be-
rijden niet al te beste paarden (hun
magere verkiezingsprogramma!). Zand-
ruiters hebben wij al genoeg gehad in
dit land en daarbij waren nog gevaarlijk-
ke ruiters ook! De heer K.'s aanval op
de P.B.O. was alleen een poging om
een polsstok te vinden voor de sprong
omhoog. Alsof hij bij een 51% meer-
derheid en bij een opbouw op de be-
drijfsgenoten wel vóór een P.B.O. zou
zijn!!

De A.R.-partij als Chr. politieke orga-
nisatie, de Chr. Boeren- en Tuinders-
bond als Chr. maatschappelijke orga-
nisatie en de Ned. Chr. Agr. Bedrijfs-
bond als Chr. vakorganisatie hebben op
princiële gronden gekozen voor pub-
liekrechtelijke bedrijfsorganisatie. In
het program van Actie der A.R. partij
van 1963 wordt dit ten aanzien van de
A.R. nog eens opnieuw gesteld, de
C.B.T.B. en de Ned. Chr. Agr. Bedrijfs-
bond hebben hun keuze in de onlangs
verschenen verklaring van de voorzit-
ters der zes organisaties nog eens her-
haald. Deze principiële keuze heeft naar
mijn vaste overtuiging voor de boeren
en voor de landarbeiders ook praktisch
gunstige gevolgen gehad. Natuurlijk
zijn er in het werk van het Landbouw-
schap nog wel verbeteringen aan te
brengen en is haar werk niet feilloos
geweest. De goede waarnemers — en
die zijn er in dit opzicht buiten de
landbouw toch ook heel veel, zoals mij
blijkt wanneer men mij b.v. in leiding-

gevende kringen van handel en indus-
trig zegt hoe men het werk van het
Landbouwschap ziet — hebben gecon-
stateerd, dat door deze publiekrecht-
elijke bedrijfsorganisatie voor de land-
en tuinbouw een sterk agrarisch bol-
werk is opgebouwd op principiële ver-
antwoorde wijze. Deze organisatie heeft
tot taak de landbouwbedrijfsbelangen
te behartigen in het kader van het al-
gemeen belang. Gekrakeel in eigen huis
betekent alleen maar verzwakking en
dat kan de landbouw zich thans zeker
niet veroorloven.

Ik zou willen zeggen tot de vele kri-
tici, in het bijzonder tot de negativis-
ten onder hen: Probeer eens een Beter
Organisatie te ontwerpen. Naar mijn
mening komt u na rijp beraad en ern-
stige overwegingen toch weer tot deze
na zo lange voorbereiding en studie
gegroeide opzet, die principiële goed is
gefundeerd en een vrucht is van een
lange maatschappelijke groei, ons volk
ten baat. Ik meen echter dat het de
boeren en de landarbeiders echter niet

Bruin en niet verbrand PIGMADERM
Tube 2,95 - Flacon 7,50 en 2,95

minder ten baat is. Daarbij is het dui-
delijk dat de slechte toestand, vooral
op de kleine boerenbedrijven, de ge-
mengde bedrijven en het pluimvee-
bedrijf niet aan het Landbouwschap kan
worden verweten, men werkt daar juist
voor verbetering in deze en de boeren
mogen zich wel driemaal bedenken
voordat zij hun „krachtsbron“ in deze
afbreken.

De heer v. d. Mark reken ik — dit is
wel duidelijk — beslist niet tot de nega-
tivisten. Ik heb grote waardering waar-
op hij juist in positieve zin over de
landbouwvraagstukken in Ned. Gedach-
ten herhaaldelijk schrijft en voor de
wijze waarop hij de landbouwproble-
men, ook voor niet-agrariërs, in ons
blad weet weer te geven“.

„Met de heer v. d. Mark meen ik
thans echter van mening te moeten
verschillen over de door hem gesugge-
reerde bezwaren tegen de opbouw van
de P.B.O. op de stands- en vakorgani-
saties.“ Ik meen daarin echter niet al-
leen te staan, want de A.R. Partij heeft
in deze duidelijk gekozen, Indien dit
anders is, zou ik dat gaarne van de
redactie van dit blad vernemen.

Met hartelijke dank voor de plaats-
ruimte en met mijn excuses voor dit
lange verhaal. Daar de heer v. d. Mark
4 x plaatsruimte kreeg voor zijn arti-
kelen over „Onrust onder de Boeren“,
hoop ik toch ook op een flinke plaats-
ruimte in uw blad ter bevordering van
de rust onder de boeren, onder de land-
arbeiders en bij anderen, althans ten
aanzien van het hierboven besproken
belangrijke onderdeel van de momen-
teel zo volop in de aandacht staande
zaak der Publiekrechtelijke Bedrijfs
Organisatie.

Voorburg, 24 juni 1963
Mr. J. S. Biesheuvel

Technisch Bureau
A. Meerman N.V.
BOUWMACHINES
VLAARDINGEN - TEL. 01898 - 5157

Firma Jan de Mik
HARDINXVELD-GIESSENDAM
Aannemers van
OEVERVERDEDIGINGSWERKEN
GRIENDHOUTHANDEL
HOEPELMAKERIJ
Telefoonno. 2156
Hardinxveld-Giessendam

Fa. H. van Triest & Zn
Groothandel in fourages
DWINGELO
Telefoon 0 5219 - 1647 b.g.g. 1316
EEN KRACHTIGE SCHAKEL BIJ DE
IN- EN VERKOOP VAN UW
RUWVOEDERS

1) Alle boeren in Nederland zijn gelukkig
nog vrij, mits zij wet en recht eerbiedigen en
zich niet door verkeerde leiders op dwaal-
sporen en tot onverantwoorde acties laten
leiden. Zouden de heer v. d. Mark en ik dat
doen, dan kregen ook wij met de rechter,
met boetes, met hechtenis enz. te maken Zo
gaat dat in een rechtsstaat!

VERTROUWENS ADRESSEN VOOR EIGEN

HET GOOI

R. BRUMMELKAMP

BLOEMISTERIJ
TUINARCHITECTUUR

VAN RIEBEECKWEG 32
TELEFOON 02950-4 25 34
HILVERSUM

Stand- en
tentoonstellings-
verzorging

„Cinderella“

Een begrip voor goede
dameskleding. Meer keus,
meer service. Kleine maat,
grote maat, extra grote
maat....

U PAST EN KOOPT PRETTIGER
BIJ

Modehuis „Cinderella“
Havenstraat 53 — Hilversum
Telefoon 42151

DE HARSEBOOM

Café-restaurant
Groest 80 — Hilversum
Telefoon (02950)-44451

Zalen voor alle doeleinden. Verzorgd
restaurant, prima consumpties. Prijzen
op aanvraag. Capaciteit diners: 700 per-
sonen.

W. van HEERDT

HET ADRES voor rijwielen en brom-
fietsen o.a. Gazelle en Phoenix rij-
wielen, Batavus bromfietsen.

Giro 178259 - Betalingen worden prettig geregeld.

Hoge Larenseweg 123 (hoek Goudriaan-
straat) - Telefoon 12404 - Hilversum

Fa. Paul C. Kaiser-Das

„Verrassend goed“

HILVERSUM

Voor GROENTEN en FRUIT

bent u bij ons altijd GOEDKOPER uit

*

TEUS VEENVLIET

Koningslaan 120 - Telefoon 45098 - Hilversum

Mogen wij u adviseren bij aankoop van
een aardgas-fornuis, comfoor of geiser?

In onze showroom vindt u een grote sortering. Bij ons
gekocht bent u verzekerd van onze alom bekende „1e
Goosische-Gasservice-Dienst“, met deskundig personeel.

SMEINK & ZONEN,

Larenseweg 39 - Hilversum - Telefoon 46886.

VOOR AL UW RIJWIELEN EN BROMMERS

Uw adres: ANTH. MUYS

GERANIUMSTRAAT 26-28 (Bosdrift) hoek Neuweg
TELEFOON 14472 - HILVERSUM

Brommers:

Amstel met Puchmotor vanaf f 625.-; Solex, geheel
compleet f 417.-; Batavus, vol-automatisch f 569.-,
fiets-o-matic.

Rijwielen:

Gruno f 154.50 compleet; Batavus f 157.-; De Magneet
f 156.-; Germaan, kinderrijwiel, compleet v.a. f 72.50.

AMSTERDAM

GEZOND, GEZELLIG EN 'T GOEDKOOPST
is het stoken met de kolen van de

FIRMA S. DOGGER Hzn.

SCHINKELKADE 14 - TELEFOON 72 25 16
ANTRACIET
BRECHCOKES en OLIE voor centrale verwarming

Alle VERZEKERINGEN, financiering en hypotheek
(eventueel zonder aflossen)

HERNGREEN's Assurantiekantoor

OKEGHEMSTRAAT 20 - AMSTERDAM - TELEFOON 72 88 25

G. W. GRUPPEN

Aannemersbedrijf

SPAARNDAMMERDIJK 388 — TEL. 80553 — AMSTERDAM

◆ Opruiming in Utrecht

Het was nog vóórdat de S. D. A. P., die samen met de liberalen de rechtse meerderheid in de Tweede Kamer had weten te veranderen in een linkse meerderheid, de consequenties niet aandurfde, en om klassenstrijdmotieven weigerde minister-portefeuilles te aanvaarden.

En voordat de socialistische de consequentie van de liberaal-rode entente weigerden te aanvaarden, trokken de beide linkse groepen stevig gearmd op, bij alle mogelijke gelegenheden. Ook bij de verkiezingen voor de gemeenteraden, die in juli 1913 werden gehouden.

Ze hadden groot succes, deze liberalen en rode wapenbroeders. Met name in de grijze bisschopsstad.

Daar wisten ze te bereiken, dat alle aftredende rechtse leden werden gewipt. Nu trad maar een deel van de leden af. Het tegelijkertijd aftreden van de gehele raad kwam eerst later. Zo bleven er nog enkele rechtse leden zitten, omdat ze niet aan de beurt van aftreden waren. Maar toch werd bereikt, dat er na 1913 geen enkel anti-revolutionair raadslid meer in de Utrechtse raad zat. Er was nog één Christelijk-Historisch lid overgebleven en nog een paar Rooms-Katholieken.

En om dit resultaat waren de liberalen opgetogen. Voor de rechtse leden waren socialistische in de plaats gekomen en de liberalen hadden hun zetels behouden. Zo is het goed, dachten de liberalen.

Maar de bekende journalist P. Brouwer schreef: dit is maar de eerste fase. De socialistische zijn nu binnengekomen met hulp van de liberalen. In Utrecht. Maar in Amsterdam is men reeds aan de tweede fase bezig. Daar wippen de socialistische de liberalen er al uit en gaan op hun plaatsen zitten. Het liberale feest duurt maar kort.

Verplaatsbare HOUTEN GEBOUWEN

Directie- en schafketen
Noodwoningen,
scholen en kerken.
Directie- en schaf-
wagens
etc.

HOUTBOUW **HAHBO**
HARDINXVELD

Telefoon Hardinxveld-Giessendam 2141

ROTTERDAM

Barendrecht's

SPECIAL-
ZAKEN
Textiel
Bedden
Baby-
artikelen
Tapijten

Kat. Lagedijk 421-423-434-436, hoek Slotboomstraat
Tel. 71986-71999
Schiedamseseweg 47 - Tel. 52992 - Rotterdam

FIRMA C. A. STREEFKERK

LOODGIETERSBEDRIJF

Ruime sortering
gasapparaten en sanitaire artikelen

Claes de Vrieselaan 164 - Telefoon 34852

A. Sluyter & Zonen

LUDOLF DE JONGHSTRAAT

Telefoon 42565 - 48207. Na 19 uur 85155

Transporten door het gehele land

VOORDAMES- EN HERENKLEDING

de Jong

ROTTERDAM-Z.

Katendrechtse Lagedijk 371-377 en 398-402, Tel. 77820
Filiaal Zuidwijk: De Slinge 431, Tel. 170290

RESTAURANT TEAROOM & PATISSERIE

„LA BONNE AUBERGE“

M. VAN LINSCHOTEN

Recepties, diners en partijen

Het restaurant waar u zich thuis voelt. Zondags gesloten.
Hoogstraat 147-149 - Telefoon 129381, 129567, 129672 - Rotterdam

Koopt uw vlees en vleeswaren in Breeman's Slagerijen

Prima kwaliteit — Lage prijzen
Pleinweg 214, telefoon 78015
WINKELCENTRUM WERELDHAVEN ZUID
Putselaan 40a, telefoon 72471

de tegenstand gebroken

door Foka van Doon

(20)

Gees en Dina beginnen een geanimeerd gesprek. Dina is, geheel tegen haar gewoonte in, het meest aan het woord. Haar hart is vol van het vreselijke ongeluk dat gisteravond bij hun overburen plaats vond. De melkrijder bracht 's morgens boter mee van de fabriek. Eén van de kinderen liet achteloos een pakje boter van de stapel in haar armen op het trapje vallen. Deze kleine oorzaak had ontzettende gevolgen. De hoerin gleed uit en sloeg voorover in de kelder. Ze had net die middag de wieg voor haar zevende ingereedheid gebracht. Ze verontschuldigde zich nog tegenover Dina, ze was er deze keer erg laat mee, want de baby kon eigenlijk elke dag verwacht worden. Maar er valt in haar snel groeiend gezin altijd zoveel te doen. Ze is echter achteraf bekeken nog te voorbarig geweest want haar ontijdig geboren kindje was dood en zij zelf heeft het maar een paar uur overleefd. „Verschrikkelijk, wat een ramp! Hoe moet dat nu?“ Gees wiegt als gegrepen door het gruwelijke van het ongeval haar hoofd als in wanhoop heen en weer.

„Ja wat moet dat net? Hij zei vannacht al — want het was al na twaalf, toen alles achter de rug was — ik wou wel van de boerderij af en arbeider worden, als ik haar maar weer terug kreeg. Hij was bijkans radeloos“.

Dina's zachte ogen vullen zich met tranen. „Och, ik kan vooreerst wel bijspringen, maar op de duur moet er toch een huishoudster komen! En wie stapt er vandaag aan de dag in zo'n groot gezin?“

Gees moet het wel beamen. Het aantal zelfopofferende vrouwen en meisjes is niet groot heden ten dage.

„Ja dat zie ik ook donker in“, en dan peinzend voor zich uitstarend gaat ze voort: „Alle dingen werken mee ten goede, maar bij zo'n geval als dit, zou je er haast aan gaan twijfelen of dat nu hier ook geldt“.

„O ja! Dat geloof ik zeker!“ Het komt er zeer beslist en overtuigd uit bij Dina.

De ogen van Gees verwijden zich in grenzeloze verbazing. „Hoe bedoel je dat?“

En op lichtelijk docerende toon voegt ze er aan toe: „De woorden die ik aanhaalde staan in de Bijbel“, alsof ze zeggen wil: en daar heb jij geen kaas van gegeten!

„Ja dat weet ik“ knikte Dina in alle eenvoud. „Ik lees tegenwoordig ook wel in de Bijbel. Daar heeft Klazien Derks mij nog toe gebracht. Die stumper — met een snik — wat was ze toch blij als ik eens met haar naar de kerk ging of wanneer ik de kinderen uit de Kinderbijbel voorlas. Ik hoor het haar nog zeggen: „Tante Dina komt er; langzaam maar zeker“.

Door Dina's woorden geleid maken de gedachten van Gees een plotselinge zijsprong: „Jij zou daar nog het allerbeste passen in dat gezin“, zegt ze. „Je kent de kinderen en de gewoonten van het huis als geen ander.“

Dina's fijn, al wat verwelkend gezichtje kleurt rood. „Misschien wel, maar toch zou ik er nooit voor vast willen zijn“.

„Waarom eigenlijk niet?“ vraagt argeloos Gees. Zij heeft zich, in tegenstelling tot haar echtvriend, van de buitenwereld en haar opinie altijd bitter weinig aangetrokken.

„Om de mensen de mond niet open te breken“, verklaart Dina kort, terwijl de bloes op haar wangen nog dieper wordt.

Dat deze opgaaf van redenen niet voldoende is, verzwijgt ze. Want volgens eigen gevoelen degradeert dat andere haar tot het meest harteloze schepsel ter wereld. Er is haar vannacht namelijk nog nooit iemand zo tegengevallen als Dina Stapelkamp zelf. Terwijl ze eerlijk en bitter bedroefd om Klaziens tragische verschieden die lugubere laatste uren de revue liet passeren, liggende in haar bed, schoot daar ineens de verwarrende inconsequente gedachte door haar brein, dat er één lichtkant is aan dit treurig gebeuren, misschien is hierdoor voor haar in de toekomst de plaats van de moeder opgevallen. Dina heeft onmiddellijk, zich zelf diep verachtend, dit fantasiebeeld als een perfide profanatie uit haar gedachtenwereld verbannen. Maar dat dit bestaan kon, was alleen al een knauw voor haar zelfrespect en bracht een morele depressie bij haar teweeg, die haar van de resterende nachtrust beroofde. Ze was dankbaar, toen buurman vanmorgen, voor het melken alweer beslag op haar tijd kwam leggen. De beuzelkarweitjes thuis vorderen bij lange na de hele mens niet en geven maar al te vaak gelegenheid tot onvruchtbare piekerijen. Buurman zat met het kledingprobleem. Natuurlijk niet de allerkleinsten, maar de oudsten zou hij graag in een passend rouwgewaad gestoken zien en

dit liefst zo spoedig mogelijk in verband met de komst van zijn schoonmoeder. Zij is nog van ouderwetse zede en houdt halsstarrig vast aan de gebruiken van vroeger. Zij zou het dan ook aanmerken als een blamage voor de nagedachtenis van haar dochter en een bewijs van weinig diepgaand verdriet als haar kleinkinderen niet in diepzwart zouden verschijnen op de dag van de begrafenis.

„Die kleine stakkerds“, zegt Gees als Dina haar dit alles verteld heeft. „Wat vond ik het toch akelig, toen tante mij zo'n stijve jurk van dik zwart goed aantrok, met een lang lijf en een heel regiment zwarte knoopjes van voren! Ik wist mij geen raad en durfde mij haast niet op het schoolplein vertonen! Doe dat die arme schapen van Klaziens asjebliert niet aan. Kijkt eens, of je niet iets kunt vinden in lichtblauw met zwart fluweel afgezet, dat is niet opzichtig en toch ook niet al te doods“.

Dina bedankte haar voor de tip; ze zal er rekening mee houden. Ze stapt midden in de stad uit, terwijl Gees tot het eindpunt, station, meegaat.

„Ik kom nog eens gauw, want ik heb laatst bij het schoonmaken een mooi platenboek voor Roelie gevonden!“ zegt Dina, terwijl ze afscheid neemt en Roelie op de schoot van Gees overhevelt. Het kind gedroeg zich voorbeeldig en zat muistil bij tante Dina zodat zelfs haar vader geen reden zou hebben gehad zich over haar te schamen.

Op het Perron houden haar rappe beentjes Gees met gemak bij. Ze heeft geen ogen genoeg, om alles in zich op te nemen. Haar lief blij snuitje trekt ieders aandacht. Nu moest Albert er bij zijn, dan zou hij toch ook wel een beetje trots worden op zijn dochter, denkt Gees. Maar eenmaal in de trein gezeten, koestert ze die wens geen ogenblik meer. Roelie heeft hier meer bewegingsvrijheid en maakt daar een dankbaar gebruik van. Ze brengt 't schriftuurlijke „Onderzoek alle dingen“ op meest enthousiaste wijze in praktijk. Ze dartelt door de coupé, observeert haar medereizigers met grote vrijmoedigheid en onderwerp ook hun hebben en houden aan een nauwgezet onderzoek. Zowel de sieraden der dames als de horloges der heren hebben haar volle belangstelling. Ze vliegt als een ekster op al die blinkende bullen af. Haar moeder en de weinige buurvrouwen in haar omgeving plegen zich niet zo kwistig te toeien. In een hoek bij het raam zit een nog heel jong meisje, dat meende haar jeugdige schoonheid nog meer luister te moeten bijzetten door een royaal gebruik van een fel-oranje lippenstift en een inkt-zwart wenkbrauwpotlood. Ook haar wangen liet ze niet onbepleisterd. Roelie heeft nog nooit zo'n fraai opgemaakt gezicht aanschouwd en keurt het dan ook alle aandacht waardig. Ze posteert zich vlak voor het onwaarschijnlijk mooie vrouwtje en geeft door wonderlijke keelgeluiden te kennen hoe mooi ze het vindt.

Gees trekt haar bij zich op schoot en tracht haar door waarschuwend vingerseinen te beduiden, dat zo'n overmatige interesse alle perken van het fatsoen te buiten gaat, maar Roelie deelt haar standpunt geenszins.

Wat kan er tegen zijn, dat ze zo'n prachtig gekleurde levende pop eens van dichtbij beziet? Roelie is doorgaans nog al gehoorzaam, maar dat wonder daar in de hoek lijkt haar de moeite waard haar moeders wil te trotseren. Ze ontworsteld haar lenig lichaampje dan ook al gauw weer aan haar moeders armen en zet weer koers naar 'het voorwerp van haar bewondering, onder het uiten van rauwe kreten. Een mijnheer in de tegenovergestelde hoek redt Gees uit de impasse, hij heeft medelijden met haar om haar benauwd gezicht en haar dadelijk begrepen, wat aan Roelie mankeert. Hij tovert een reep chocola uit een zak van zijn jas te voorschijn, staat even op en tikt het kind tegen de wang. Roelie reageert onmiddellijk en kijkt in zijn richting. Hij houdt haar de reep uitnodigend voor. Roelie is dol op chocola: de mijnheer heeft het pleit dus gauw gewonnen. Even later zit Roelie op zijn knie en laat zich volgaarne door hem voeren. Na de smulpertij is haar aandacht afgeleid en taalt ze niet meer naar de jongedame, die, zichtbaar opgelucht, begint te lezen. Bij Roelie laat zich al gauw het tekort aan slaap gelden; overgoten door de warme zon dut ze in, het hoofdje vol vertrouwen tegen de brede borst van haar pas verworven vriend. Dan pas wendt hij zich tot Gees.

„Brengt u haar weer weg? Ze is zeker in een inrichting?“ „Nee nog niet. Wij willen het eerst nog eens bij een dokter proberen“. Gees rijgt de woorden aarzelend tot een zin, alsof ze zich eigenlijk geneerde.

(Wordt vervolgd)

KOLEN EN OLIE

VOOR HUISBRAND EN INDUSTRIE

A. VAN WEELDEN'S KOLENHANDEL

Straatweg 55 - Rotterdam - Telef. 180240
Filiaal: Dorpsweg 70 - Rotterdam-Zuid - Tel. 76208

M. VAN REIJN'S

LOODGIETERSBEDRIJF

Elektrotechnisch bureau

Lusthofstraat 27, Tel. 122429 b.g.g. 131762, Rotterdam

UTRECHT

BOEK-, COURANT-, HANDELSDRUKKERIJ
DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
DRIFT 13 - UTRECHT

wil u gaarne van advies dienen

In een tijd van kabinetsformatie worden er allerlei „prioriteiten” onder de aandacht gebracht van hen, die bezig zijn het fundament te leggen van het toekomstige regeringsprogramma. De vakbeweging legt haar eisen op tafel, de werkgevers zeggen er het hunne van en de middenstand heeft zijn verlangens. De kosten van de defensie worden onder de loep genomen, de mogelijkheid van meer steun aan de landbouw, uitbreiding van de sociale voorzieningen en verlaging van de belastingdruk worden afgewogen.

Sommige van deze vraagstukken zijn „knelpunten” in het overleg. Dat geldt blijkbaar niet voor een vraagstuk, dat in het dagelijks leven wel degelijk een knelpunt vormt in de meest letterlijke zin van het woord, nl. het vraagstuk van het verkeer. Men behoeft dan nog niet eens te denken aan de kostbare kanten van dit vraagstuk, zoals de aanleg van wegen, bruggen, tunnels e.d., hoewel dit toch langzamerhand een zaak van zodanige ernst en omvang is geworden, dat ze gerust op één lijn gesteld kan worden met problemen van landbouw en sociale voorzieningen. De onlangs door de A.N.W.B. uitgesproken verwachting, dat de autodichtheid van 1 per 17 inwoners thans, in 1975 toegenomen zal zijn tot 1 per 6 inwoners, is van voldoende belang om bij het uitstippelen van een regeringsbeleid de volle aandacht te hebben. En dit niet alleen vanwege de verkeers-technische consequenties van deze ontwikkeling, maar ook vanwege de fiscale. Aanschaffing en gebruik van auto's legt de fiscus geen wind-eieren en het is duidelijk dat bij een dergelijke groei van het autopark over een jaar of tien nog heel wat meer belastingpenningen van de autobezitters naar de schatkist zullen stromen. De verhouding tussen deze belastingopbrengst en de jaarlijkse uitgaven voor verkeersvoorzieningen, nu al een oud zeer, mag in dit licht bezien wel de aandacht hebben.

Er zijn ook verkeersvraagstukken die om een oplossing schreeuwen en die, zonder dat het veel geld hoeft te kosten, opgelost zouden kunnen worden. Wonderlijk genoeg sukkelten we ook met zulke vraagstukken jarenlang voort. De A.N.W.B. heeft al vier jaar geleden voorgesteld de kentekenbewijzen van auto's, die bij een ongeluk zwaar beschadigd zijn, in te trekken. Nog steeds echter bestaat de situatie dat dergelijke auto's worden opgelapt en weer op de weg komen waar zij een gevaar voor de berijder en voor anderen zijn.

Een andere constatering van de A.N.W.B.: niet meer dan 10 tot 15% van de 6000 autorij scholen in ons land geven goed, serieus onderricht. Ieder die een rijbewijs heeft, kan een rij school beginnen en zo is in ons land het aantal rij scholen twee maal zo groot als in Frankrijk of Duitsland.

De grondwettelijke vrijheid van onderwijs verzet zich tegen regelend optreden door de overheid op dit gebied, zo wordt gezegd. Het kan natuurlijk nooit de bedoeling van de grondwetgever zijn geweest een vrijheid te scheppen, die de onveiligheid van het verkeer bevordert en daardoor mensenlevens kan kosten. Er moet een regeling te maken zijn die, zo zij dan al niet het oprichten van rij scholen aan banden legt, toch in elk geval eisen stelt met betrekking tot de bevoegdheid van hen, die les geven.

Er zijn minder belangrijke zaken die met een beroep op het algemeen belang gereguleerd worden.

DITMAAL ben ik ver van het Binnenhof. De dagen worden hier, anders dan in Den Haag, genoten, niet geteld. Zij beginnen vroeg en zij eindigen vroeg. Staat de tijd stil? Neen, de klok van de kerktoren gaat met zijn tijd mee en wijst precies de uren aan. Maar ook zonder de klok zou men hier weten of het morgen, middag, avond of nacht is. Dat tijdsbegrip is de mensen in het dorp aangeboren. Zij gaan met de kippen op stok, bij wijze van spreken, en zij staan op bij het eerste hanengescrei.

Ik heb u meer dan eenmaal verteld, dat vakantie onder meer is: anders dan de tredmolen. Het is vroeg als ik opsta. Heel vroeg. Gewoonlijk drink ik des morgens om zes uur geen koffie. Nu wel. Gewoonlijk ontbijt ik niet in pyama, maar nu zit ik op een tuinterras in morgengewaad, dat even daarvoor nog nachtgewaad was. Zij, die het oude Indië hebben gekend, kennen dit koffieuur. Het is alsof ik de prille morgen, te gast heb. Wij praten wat met elkaar. Weer bij wijze van spreken: „Goede morgen!” Want de morgen is goed. De natuur leeft en is klaar wakker. Zij gaat pas slapen als de meeste mensen wakker zijn en aan het werk gaan.

De zon is nog maar amper uit haar slaapkamer, maar nog altijd eerder dan ik. Wat een rust! De klok van de toren slaat zes. Er gaat een man met een zeis voorbij. In de verte loeit een koe en op het grasveld in de tuin huppelt een merel. Ik verbeeld me, dat de omgeving naar hooi ruikt, maar ook naar jasmijn en in elk geval naar koffie.

Staat er al zo vroeg iemand op om mij koffie te brengen? vraagt misschien een lezer. Niemand staat op om dat te doen. Ik zelf zet koffie, wat ik anders nooit doe. Maar het is vakantie!

De merel ontbijt ook. Hij trekt een verse regenworm uit de aarde. Ik houd het bij koffie. Ik denk even aan de kabinetsformatie, maar laat dat denkbeeld gauw schieten. Merkwaardig, zij interesseert mij op dit ogenblik niet. Niet het minst. Wat de dag mij brengen zal, ik weet het niet, maar het leven is goed, met de zon en met de eerste ochtenddrank. Ik heb geen plannen, ik kan doen wat ik wil, ik ben aan niets gebonden. Maar als ik weg wil, zal ik mij eerst moeten kleden. Helemaal vrij is de mens dus ook weer niet, ook niet in zijn vakantie.

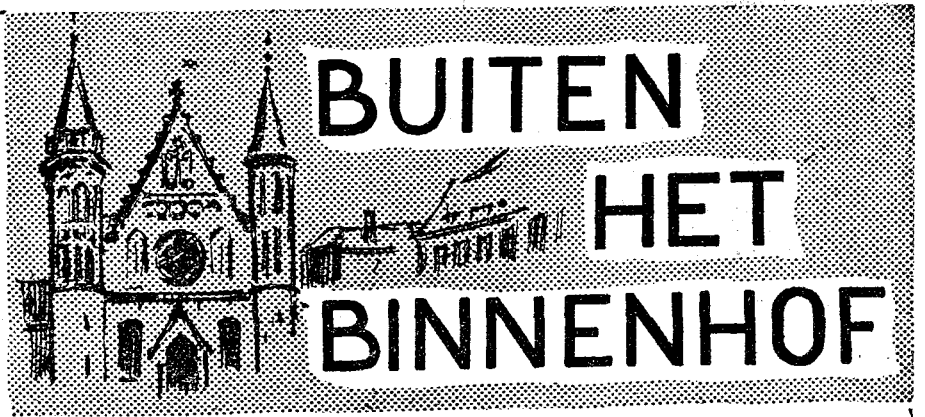
Goed, ik baad en kled me en ik maak het ontbijt klaar. Geen beschuit en geen yoghurt. Ik bevind mij niet, waar u misschien denkt dat ik ben, maar het ontbijt is toch onnederlands. Gebakken haring en daarna spek en eieren, tomaten en corned beef. Toast, marmelade en een grote pot thee met melk en suiker.

Ik heb nu eens echt de tijd om lang te ontbijten en ik neem er dan ook bijna een uur voor. Geen ochtendblad, geen radio, hoewel het „al” zeven uur is. Laat ik maar eens beginnen om het dorp in te gaan, een dorp om van te dromen.

Den Haag heeft vergeten het op te nemen in een wegenplan, structuurplan, industrialisatieplan, Hotelplan en welk plan dan ook. Het ligt bezijden, ver bezijden de grote weg.

Er is een hoofdstraat, die dan ook Hoofdstraat heet. Er is een brink, waarop het gemeentehuis staat, tegenover de kerk, één kerk. Om de kerk ligt het kerkhof, iets hoger dan de weg. Twee huizen voorbij de kerk staat de school met den Bijbel.

Er is een klein dorps hotel, dat „De Zwaan” heet. Daarnaast woont de bakker, een echte bakker, die zelf nog bakt en zijn brood niet uit de stad betreft. In zijn winkel hangen platen met afbeeldingen van zijn beroep en daaronder staat reclame voor Koningsgist. En dan is er nog een kruidenier, die ook lampen verkoopt en schooltassen en bij wie je boeken kunt bestellen. In de Hoofdstraat woont de dokter, die tevens apotheker is.

Aan het eind van de straat, waar de straatweg naar de stad begint, staat het landhuis van de dierenarts. Vroeger woonde daar een baron, maar de baronnen worden schaars, althans hun behuizingen worden minder. Dan zijn er in de dorpsgemeenschap de notaris en de predikant, de burgemeester, een rechter in ruste en vijfhonderd andere genoten, onder wie een hoefsmid en een slager.

Ik hoop niet, dat ik iemand heb overgeslagen, want dat zou ik vervelend vinden. Ik weet namelijk, dat Nederlandse Gedachten door enkelen in het dorp gelezen wordt. En als je merkt, dat een gast maar wat vertelt, zonder de bijzonderheden juist te vermelden, is dat hoogst vervelend. Ieder in het dorp heeft zijn werk, iedere dag weer. De mensen zijn er niet zo jong, de jongsten uitgezonderd. Als ik op straat loop — ik logeer in een buitenhuisje van een vriend — kijken de voorbijgangers wel even vreemd op, want er komen weinig nieuwe gezichten in het dorp. Gebeurt er wel eens wat in dit oord? De mensen kunnen het zich niet herinneren. Zij hebben laatst wel het gouden feest van de notaris gevierd, met een erepoort en een optocht van de Oranje Vereniging, maar dan heb je het ook gehad. Natuurlijk is er de Koninginnedag en de intocht van Sinterklaas (al jaren wordt de goede Heilige door het Hoofd der School gespeeld). En op 17 september is er een traktatie op de school, ter nagedachtenis aan de heer Knoop van der Heyden, die zijn kinderjaren in het dorp heeft gesleten en later in Amerika schatrijk is geworden. Toen hij stierf (1926) liet hij 500 dollar na om ieder jaar de school te fuiven op 17 september, op die datum, 1840, was hij geboren. Daarmede zijn de feesten in het dorp vrijwel teneinde. Bevrijdingsdag? De burgemeester, die ik daarnaar vroeg, antwoordde: „Mijnheer Groenkoper, daar legt u de vinger op een wond. Het is hier niet precies bekend wanneer het dorp definitief bevrijd is. Wij hebben het feest willen vieren met het nabijgelegen Hazeloo, maar het bestuur van die gemeente voelde daarvoor niet. U weet zelf hoe de zaak door het Rijk is geregeld, daarin is weinig lijn te ontdekken. Het is jammer, dat ik het zeggen moet. Afijn, op school houden we de bevrijdinggeschiedenis goed bij.

In de kerk worden die blijde dagen van het verlost zijn van de druk herdacht, maar een groot openbaar feest, nee, dat is er nooit van gekomen hier”. Nu ik toch in de gelegenheid was met de voorzitter van de gemeenteraad te praten, vroeg ik zijn Edelachtbare of het vreemdelingenverkeer in zijn gemeente bevorderd werd. Hij liet daarop een hardgrondig „neen” horen. „Ik heb daar hele dorpsgemeenschappen aan te gronde zien gaan” zei de burgemeester.

„Een of twee gasten zijn welkom, maar het moest niet te gek worden”.

Een merkwaardige man in een merkwaardig dorp.

William Groenkoper

Kruiswoordpuzzel

Horizontaal: 1. verlichting; 4. timmergereedschap; 9. verzoek; 13. op de wijze van; 14. gunstig; 16. hoofddeksel; 17. koude; 19. omroepvereniging; 20. gave; 22. bloem; 23. greppel; 24. hap; 25. deel van een fiets; 27. deel van een plant; 29. tweeklank; 30. kern; 31. rijksuniversiteit (afk.); 33. toast; 36. dwaas; 37. keukengerei; 39. laagte; 40. koning uit O.T.; 41. steen; 42. maand (afk.); 43. plaats in Drenthe; 45. gesloten; 47. belangrijk lichaam; 49. muzieknoot; 50. deel van huis; 51. muzieknoot; 52. voorzetsel; 55. plant; 56. kol; 59. streven naar; 60. meisjesnaam; 62. woonplaats; 64. lichaamsdeel; 66. draager; 68. knaagdier; 69. geluidje; 72. plaats in Gelderland; 73. achterschot; 74. eiland; 75. O.T. figuur.

Vertikaal: 1. traag; 2. meisjesnaam; 3. maas; 4. uitroep; 5. zwemvogel; 6. water in Nederland; 7. ik (latijn); 8. muzieknoot; 10. vlak; 11. water in Engeland; 12. O.T. figuur; 14. zoogdier; 15. Europeaan; 18. vervoermiddel; 21. geraamte; 24. ontwerpen; 25. kleinigheid; 26. snoepje; 28. insecten; 29. reptiel; 32. uiterst; 34. boom; 35. hoeveelheid; 37. geluid; 38. jongensnaam; 44. verdieping; 46. oorsprong; 48. schade; 53. bloedvat; 54. overblijfsel; 56. verwachting; 57. verspieder; 58. onbehouden iemand; 61. plaats in Rusland; 63. bij; 64. prul; 65. posterijen; 67. plaats in Gelderland; 70. in orde (afk.); 71. bevestiging.

Oplossing vorige puzzel

Horizontaal: 1. later; 6. leder; 11. Salazar; 13. autobus; 15. t/m; 16. kamerling; 18. in; 19. opa; 21. lat; 22. Asa; 23. rins; 24. Dagon; 26. Orpa; 27. mot; 28. rui; 29. ooi; 31. rijk; 32. nieuw; 34. streep; 36. leb; 37. mes; 38. alleen; 41. prints; 44. sla; 45. nee; 46. neo; 47. ana; 49. Imam; 50. kreek; 52. knus; 53. Ran; 55.

1	2	3			4	5	6	7	8		9	10	11	12
13				14						15		16		
17			18			19				20	21			
		22							23					
	24					25		26		27			28	
29					30							31	32	
33		34		35		36				37		38		
39				40				41				42		
43			44			45	46			47	48			
49					50								51	
	52	53		54		55				56		57		
58		59							60					61
62	63					64	65		66				67	
68				69	70				71			72		
73												75		

eed; 57. tis; 58. in; 59. Breukelen; 63. te; 64. haarmos; 66. ratelen; 68. Kores; 69. kater.
Vertikaal: 1. lampion; 2. al; 3. tak; 4. Ezau; 5. ram; 6. lui; 7. Etna; 8. dog; 9. eb; 10. ruispijp; 11. storm; 12. relais; 13. altoos; 14. snaak; 17. rag; 20. Antil-

laan; 22. arrestant; 24. duw; 25. not; 28. Ruben; 30. Irmin; 33. eel; 35. een; 38. almanak; 39. eek; 40. Nereus; 41. poeder; 42. rek; 43. snuiter; 44. siri; 48. Assen; 51. eek; 54. arme; 56. beta; 59. brr!; 60. Eos; 61. lak; 62. net; 65. o.a.; 67. le.

BOEKEN en periodieken

Stimulans tot studie

WIJ ontvingen ter bespreking in ons blad de publikatie „Verontrust”¹⁾ van de groep A.R., die zich van dezelfde aanduiding bedient. Deze brochure is ontstaan uit de behoefte binnen deze kring om reukenschap te geven van hetgeen zij ten aanzien van enige actuele onderwerpen beschouwen als te zijn „de goede anti-revolutionaire lijn”. Achtereenvolgens worden de A.R. beginselen, het A.R. staatsrecht, het internationale recht en de internationale politiek, het beleid ten aanzien van Indonesië, Nieuw-Guinea en Ambon, het sociaal-economisch beleid, de vrijheid van het onderwijs, het subsidie-beleid en de volkshuisvesting besproken.

Men begrijpt, dat dit alles binnen het bestek van slechts 46 pagina's slechts in beknopte vorm kon geschieden. Dit is op zichzelf geen nadeel, omdat men zich aldus dwingt slechts de hoofdzaken van die onderwerpen te bespreken. Het is immers duidelijk dat een beschouwing b.v. over het subsidie-beleid in slechts 3¼ bladzijde echt niet veel meer kan bieden dan een richtlijn.

Indien men nu vraagt of wij ons bij het lezen van dit geschrift niet meer als in de „goede A.R. lijn” beschouwen, dan antwoorden wij bepaald ontkennend. Want met het overgrote deel van de beschouwingen stemmen wij graag in. Gelet echter op het gevoels-effect dat tweeweg gebracht wordt door publikaties, die van de zijde van de verontrusten komen, betreuren wij het wel dat zoveel niet nauwkeurig geadresseerde en evenmin gedocumenteerde suggesties worden gewekt. Zo lezen wij op pagina 5 „Deze centrale belijdenis van het Evangelie wil men ons heden langs allerlei wegen snel doen vergeten en daarvoor in de plaats stellen de samenwerking met allen tot verovering van de „leefbaarheid” van het leven”. Wij vragen: wie zijn die „men”?

Op pagina 8 „Bij sommige dusgenaamde „progressieve” antirevolutionairen ondervindt het echter verzet als men de namen van Groen van Prinsterer en Kuyper ter sprake brengt”. Deze voorbeelden zouden nog met vele andere zijn uit te breiden. Dat is jammer want het irriteert de serieuze lezer die graag weet waar hij precies aan toe is. Het is een wijze van polemiseren, die, dachten wij, haar tijd gehad heeft. En die in elk geval niet samenbindend werkt. Dat de politieke vraagstukken qua richting waarin hun oplossing gezocht wordt, grote waakzaamheid vergen, wordt zeer verdienstelijk aangegeven in de bijdrage over het A.R. staatsrecht, die wij tot het beste rekenen wat deze bundel korte studies biedt. De genueanceerdheid waarmee hier over de problematiek geschreven wordt, doet weldadig aan. Al zou men hier en daar kanttekeningen willen plaatsen zoals bij de uitspraak dat geen partij thans „de moed op(b)brengt” om politieke redenen deze subsidies (n.l. die inzake de woningbouw) te weigeren.

Aan deze uitspraak gaat onze inziens de vraag vooraf of iemand thans aan de reeds sinds tientallen jaren gesubsidieerde woningbouw voor de minst-draagkrachtigen verder staatssteun zou willen onthouden. Wie zou dit niet alleen politiek maar ook moreel bij zoveel vraag en naar verhouding zo weinig bouw-capaciteit voor zijn rekening durven nemen?

De bijdrage over internationaal recht — eveneens een goede studie — steekt qua visie wel heel gunstig af tegen het negatieve geluid dat van G.P.V.-zijde over deze vraagstukken te berde wordt gebracht. Wij zouden zo meer kunnen noemen. Wij zullen het niet doen. Ook al omdat het aanhalen van uitspraken waarmee wij graag instemmen een verkeerde indruk zou kunnen maken. Namelijk deze, dat men ons er van verdenkt dit alles nooit bij de „verontrusten” voor mogelijk te hebben gehouden.

Het spijt ons wel dat in het hoofdstuk „Om de vrijheid van het onderwijs” de indruk wordt gewekt, dat ons weekblad te eenzijdig de spreekbuis van pro-mammoetwetstemmers is geweest. Wij dachten zo, dat de voorzitter van onze redactie, de heer Algra, zich zelf jarenlang in ons blad niet onbetuigd heeft gelaten, al deed hij dat op een wijze waarmee hij de eenheid in de partij evenzeer poogde te dienen als de verontrusten dit met hun geschrift ongetwijfeld trachten te doen.

Het moet ons ten opzichte van dit hoofdstuk echter wel nog van het hart dat er in dat hoofdstuk zelfs geen poging wordt gedaan om duidelijk te maken waarom de vrijheid van onder-

Vissen in troebel Arabisch water

HOEZEER een conferentie over het verbieden van kernwapens achter de feiten aanloopt, moge ten overvloede weer eens blijken uit de jongste ontwikkelingen in het Midden-Oosten. Volgens Edward Heath, de Britse onderminister van buitenlandse zaken, zijn er al aanwijzingen voor „de aanwezigheid van kernwapens” in het Midden-Oosten. Hij deed deze mededeling in het Lagerhuis, kort voordat in Egypte een luchtdoelraket met succes was beproefd.

Vrijheid

De Egyptische mededeling zag er vrij onschuldig uit. Gesproken werd van een raket, die een doelwit op 40 km van de lanceerplaats kan raken. Een commentaar in het invloedrijke blad „Al Gomhoeria” onthulde echter iets meer: „Deze raketten zijn voor alle Arabieren ter bescherming van hun vrijheid en voor het behoud van hun waardigheid”.

En dan komt het: „Zij zijn ook gemaakt voor die Arabieren, die nog niet bevrijd zijn, om voor hun recht op vrijheid op te komen. De raketten zijn niet alleen vervaardigd voor de verdediging van de VAR (zoals Egypte nog altijd wordt genoemd), maar voor die van alle Arabieren”.

Gewijzigd

Naar aanleiding van vragen, die na de verklaring van Heath in het Lagerhuis werden gesteld, heeft het Britse ministerie van buitenlandse zaken later medegedeeld, dat „in het Midden-Oosten raketten zijn, waarin een kernwapen kan worden aangebracht”. Dit slaat ongetwijfeld op de raketten, die door Duitse deskundigen in Egypte worden ontwikkeld. En de mededeling van Heath zou er dus op neer kunnen komen, dat de situatie in het Midden-Oosten grondig is gewijzigd, nu Egypte over raketten blijkt te beschikken, waarmee kernwapens naar een doel kunnen worden gebracht.

Ongerust

Niet voor niets bestaat er al geruime tijd in Israëlsche kringen grote ongerustheid over het feit, dat Duitse deskundigen in Egyptische dienst werken aan de ontwikkeling van moderne wapens. De mogelijkheid moet niet uit-

Geruchten over kernwapens

gesloten worden geacht, dat ook wordt gewerkt aan de vervaardiging van een kernwapen, waarmee Nasser niet alleen zou kunnen afrekenen met de staat Israël, doch eveneens zijn wil zou kunnen opleggen aan de andere Arabische landen, die tot dusver als het er op aan kwam hebben geweigerd, zich door hem te laten overheersen.

Risico

Voorlopig zal het wel niet zo'n vaart lopen. In de eerste plaats is er nog geen reden om aan te nemen, dat Egypte inderdaad over kernwapens beschikt, waarmee Nasser veel onheil in de wereld zou kunnen stichten. We kunnen — ook al dichten we Chroesjtsjef nog zoveel onzuivere bedoelingen toe — nu eenmaal niet aannemen, dat de Russische premier de Egyptische president dergelijke wapens in handen zal spelen.

Dat zou ook voor de man in het Kremlin een te riskante onderneming zijn. Want het zou hem in een roerig deel van de wereld de mogelijkheid ontnemen, het uitbreken van een oorlog met kernwapens te voorkomen.

Garant

Mocht het zover komen, dat Egypte over kernwapens gaat beschikken en het voornemen aan de dag legt, ze ook te gaan gebruiken, dan ontstaat er in het Midden-Oosten een toestand, die niet alleen voor de staat Israël grote gevaren in zich bergt, maar voor de gehele wereld. Nasser, die zijn land nog steeds als in staat van oorlog met Israël beschouwt, heeft gezwoeren, deze staat van de aardbodem te zullen wegvagen. Met kernwapens zou dat mogelijk zijn.

Het is echter de grote vraag voor Nasser, of men hem daartoe de kans zal geven. Want zowel de Verenigde Staten, als Engeland en Frankrijk hebben zich garant verklaard voor hand-

having van het machtsevenwicht in het Midden-Oosten.

Waarschuwing

De mogelijkheid is geenszins uitgesloten, dat Frankrijk de staat Israël in het geheim van kernwapens zal voorzien, als zou komen vast te staan, dat Egypte over dergelijke wapens beschikt. Maar ook wanneer president De Gaulle aarzelt, zulk een uiterst belangrijke stap te doen, dan mag toch wel worden aangenomen, dat de wettelijke mogelijkheden Nasser zullen laten weten wat hem te wachten staat, als hij een aanval met kernwapens op de staat Israël zou laten doen.

Wanneer zij dit laatste niet zouden doen, zou het hek van de dam zijn en zou Israël aan de genade van de Arabieren zijn overgeleverd.

Samenleven

Als men er in zou slagen, op deze wijze het „machtsevenwicht” in het Midden-Oosten te herstellen, dan zou eenzelfde situatie kunnen ontstaan als die, welke zich heeft ontwikkeld in de verhouding tussen de Sowjetunie en de Verenigde Staten, of als men wil tussen het Sowjetblok en de wettelijke mogelijkheden. Er zou dan reden zijn om te zoeken naar de mogelijkheid van een „vreedzaam samenleven” tussen Israëli's en Arabieren. De nieuwe premier van Israël heeft in deze richting al een geste gemaakt. Hij wil met Nasser praten over de problemen, die de oorzaak zijn van de huidige moeilijkheden tussen Israël en de Arabische landen. Maar of het ooit zo ver zal komen?

Irak

Nieuwe spanningen in het Midden-Oosten zijn steeds koren op de molen van de Russen geweest. Ook het conflict tussen Egypte enerzijds en Syrië en Irak aan de andere kant wordt steeds door Chroesjtsjef aangegrepen om in het troebele Middenoostelijke water te gaan vissen. Hij zond al een dreigbrief aan Irak in verband met de strijd tegen de Koerden in het noordelijke grensgebied en ook Syrië en Turkije werd indirect te verstaan gegeven dat ze geen avonturen moeten uithalen aan de zuidelijke grens van de Sowjetunie. Het begin is er al.

wijs in beginsel is prijsgegeven door het totstandkomen van de Mammoetwet.

Wat betekent in dit verband de uitdrukking „in beginsel” concreet? Over deze materie zal in onze partij, wij denken in dit verband ook aan het College van Advies, nog heel wat gestudeerd moeten worden. Dat is in een „onderwijs-partij” als de onze ook niet meer dan de verplichting, die uit de „adeldom” voortvloeit. Want de onderwijswetgeving is nog lang niet teneinde. En een elkaar-niet-meer-verstaan van sommige politici enerzijds en verscheidene onderwijs-mensen anderzijds mag geen blijvend verschijnsel in onze gelederen zijn.

Tot deze conclusie kan men overigens ook komen als men het gehele scala van onderwerpen, hier aan de orde gesteld, overziet. Daarom is dit geschrift nuttig en verwelkomen wij het als een stimulans tot verdere bezinning. Vooral ook omdat de soep, die in het „Woord Vooraf” wordt opgediend met de volzin: „Het is voor hen (d.w.z. de schrijvers) duidelijk, dat het Program van Actie 1963 van de A.R. Partij staat in het teken van relativisering der antirevolutionaire beginselen naar tijd en omstandigheden” (!!), in het vervolg van deze publikatie bepaald niet zo heet wordt gegeten als men na deze aankondiging zou verwachten. Deze opmerking is onzerzijds uiteraard niet bedoeld om de temperatuur op te jagen. Want met blaren in de mond wordt de discussie niet bevorderd, doch de eelstom om elkaars „gerechten” te consumeren bedorven. En dit laatste kan onder anti-revolutionairen bepaald nooit de bedoeling zijn.

1) „Verontrust”, brochure uitgegeven bij de Firma T. Wever te Franeker, in opdracht van de publiciteitscommissie van „Verar” (46 pagina's: prijs f 1.50).

N.V. Houthandel
v.h. J. Tulp & Zonen
E D E
HOUT - TRIPLEX - BOARD
ETERNITPRODUKTEN

* * * Het sociale gezicht

Dr. Kuyper had eigenlijk geen goed woord over voor het maatschappelijk gebouw van zijn dagen. Zijn oordeel over de Nederlandse samenleving was radicaal en vernietigend. „Zal er voor u een sociale kwestie bestaan, slechts dit ene is noodzakelijk te weten, dat ge de onhoudbare toestand inziet van vandaag en deze onhoudbaarheid verklaart uit een fout in de grondslag zelf van ons maatschappelijk leven”, aldus de leider van de A.R.P. in 1891.

Sindsdien is er gelukkig veel verbeterd. Maar wij zullen voor één zaak moeten oppassen: dat wij niet koud noch heet zijn, maar slechts lauw blijven voor de situatie in het maatschappelijk bestel van 1963. Immers is de eindstrijd nog niet bevochten.

Daar zijn vandaag nog duidelijke sociale noden. Op het punt van de volkshuisvesting, op het vlak van de landbouw en op het brede terrein van de maatschappelijk zwakken (van

ouden van dagen tot de gehandicapte kinderen toe).

In deze tijden van een groei van ons gezamenlijk inkomen — landelijk gezien — is het dubbel noodzakelijk de striemende kritiek van dr. Kuyper nog eens op ons te laten inwerken. Voor ons volgt daaruit een duidelijke consequentie.

In de komende jaren zal het beleid van het Kabinet daarom een sterk sociaal gezicht moeten tonen. Naar het ons voorkomt gaan deze zaken vóór boven andere aangelegenheden — hoe belangrijk op zich zelf ook.

Het sociaal gezicht van een kabinet is echter niet alleen afhankelijk van de persoon van één bepaalde minister. Dat moet men goed zien. Het sociale gezicht wordt gevormd door het gehele Kabinet. Elke minister zal voor zijn aandeel daaraan duidelijk moeten meewerken.

Het zou in dit verband overigens een Kabinet ten goede komen als de aan te trekken ministers niet beperkt bleven tot één bepaalde kring.

Uw adres voor
DIRECTIEKETEN
BARAKKEN
SCHOLEN
ZOMERHUISJES
enz. enz.
Firma Gebr. Timmer
Houtbouw - Giessendam - Tel. 2062

FA. DE GEUS & VAN DER HOEVEN

's-Gravenmoer - Julianalaan 18
Telefoon 0 1623 - 2507

Fabricage en import van
korsetfournituren, broderie,
garens etc. etc.

ZAKKEN

Voor alle verpakkingsdoeleinden
T. SPAAN
v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W.
Tel. 0 10 - 691 95. Telegr.: TESPA.
N.V. G. HAAK
v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W.
Tel. 0 10 - 691 95. Postbus 6043.
Telegr.: HABAG.
Import - Export

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

De dooi van Chroesjtsjef

Lessen uit verleden nog niet vergeten

CHROESJTSJEF wil een dooi in de koude oorlog bewerkstelligen. Hij heeft het Westen overrompeld met een aantal voorstellen. En het lijkt of de angstige spanning, die nu al zo lang boven de wereld heeft gehangen, aan het verdwijnen is. Een kernstopverdrag, dat een eind moet maken aan de verontreiniging van de lucht die we inademen. Een niet-aanvalsverdrag, dat de vrede in Europa moet garanderen. Een verdrag ter verrijding van onverhoedse aanvallen, dat voor zichzelf spreekt, het inkrimpen of bevriezen van de defensiebegrotingen. En wat dies meer zij. Het zijn dingen, die ons zeer bekend in de oren klinken. Want in de jaren na de tweede wereldoorlog zijn ze meer dan eens door de westelijke mogendheden naar voren gebracht. Zij werden echter even vaak door de Russische leiders onder de conferentietafel gewerkt. Ook na de dood van Stalin. En nu komen ze er nogal onverwacht zelf mee voor de dag. Bovendien valt hun initiatief samen met het bereiken van het dieptepunt in de Chinees-Russische betrekkingen, waar al zoveel jaren op is gewacht. Zou er dan toch „iets anders” aan de gang zijn?

GENEVE 1955

Om een vergelijking te maken, die ons wellicht op weg kan helpen, zouden we u nog even willen terugvoeren naar de Geneefse conferentie van de Grote Vier (Boelganin, Eisenhower, Eden en Faure), die in juli 1955 werd gehouden. Ook toen deed de theorie al opgeld, dat de Sowjet-unie bereid zou zijn, water in haar Europese wijn te doen, omdat zij de opkomst van communistisch China vreesde. We herinneren ons, destijds in Genève onder de indruk te zijn geweest van een in West-Duitsland verschenen boek, geschreven door dr. Wilhelm Starlinger.

Hij had de mogelijkheid geopperd, dat Rusland nog eens zijde aan zijde met de Verenigde Staten zou vechten tegen een gigantische aanval van 700 miljoen Chinezen.

VOOR DE KEUS?

Starlinger, die nog maar kort tevoren uit Russische gevangenschap in Duitsland was teruggekeerd, zei in zijn boek, dat de bevolking van China weldra met twintig miljoen mensen per jaar zou toenemen. De enige uitlaat voor deze fabelachtig snel toenemende bevolking zou Noord-Azië zijn, met andere woorden, de Sowjetunie. De schrijver meende, dat de Russen voor de keus komen te staan, dit gebied aan de Chinezen prijs te geven, of te vechten. En Starlinger vermoedde, dat de Russen er de voorkeur aan zullen geven, te vechten voor de rijkdommen van hun oostelijke provincies.

En als die strijd begint, aldus Starlinger, dan zal de Sowjetunie wellicht aan de westelijke zijde van de barricade staan, naast Amerika in een strijd op leven en dood voor zelfbehoud tegen gewapende Chinese horden.

GEZAMENLIJK

Opvallend was in de dagen, die aan de Geneefse conferentie van 1955 vooraf gingen, dat Chroesjtsjef op een door de Amerikanen gegeven receptie in Moskou een opmerking had gemaakt, die volkomen scheen te passen in het beeld, dat dr. Starlinger in zijn boek had gegeven van de toekomstige ont-

Wil Gromyko er niet van weten?

wikkelingen tussen de Sowjetunie en communistisch China. De Russische premier (die toen nog als partijsecretaris achter de schermen bleef) verklaarde nl. te hopen, dat de Verenigde Staten en de Sowjetunie schouder aan schouder zouden strijden, als er onverhoopt een derde wereldoorlog mocht uitbreken.

Het is begrijpelijk, dat een dergelijke uitlating rechtstreeks in verband werd gebracht met het verslechteren van de relaties tussen beide communistische grootmachten, waarover toen nog zo weinig naar buiten was uitgelekt.

GEEN ZIN

Dr. Starlinger was ook van oordeel, dat Amerika een grote fout zou maken, als het zich in een oorlog met de Sowjetunie of communistisch China zou laten verwickelen en zei, dat slechts uitroeiing een werkelijke overwinning op deze landen zou kunnen brengen. Bovendien was Starlinger er van overtuigd, dat communistisch China van de Sowjetunie kon worden losgemaakt, als de Verenigde Staten bereid zouden zijn, het nationalistische China van Tsjang Kai Sjek (Formosa) los te laten.

De schrijver, die zijn oordeel baseerde op gesprekken met vroegere communistische leiders, die eveneens gevangen zaten, concludeerde dat het geen zin zou hebben met de Russen te praten, zolang communistisch China

niet definitief zou zijn losgemaakt van de Sowjetunie en er geen eind zou zijn gekomen aan de crisis ten aanzien van de leiding in de Sowjetunie, door de opkomst van een nieuwe Stalin.

GEEST VAN GENEVE

Acht jaar is een hele tijd. Er is heel veel gebeurd, sedert de Geneefse conferentie van 1955 werd afgesloten. We herinneren ons nog levendig, dat Chroesjtsjef het na die julidagen steeds maar had over de „Geest van Genève”. En we kunnen ons ook nog heel goed voor de geest halen, dat er in de westelijke landen heel wat mensen waren, die bereid waren aan te nemen, dat er inderdaad een „nieuwe geest” vaardig was geworden over de staatslieden, die geroepen waren, de wereld leiding te geven. Er heerste toen een soortgelijke stemming als thans het geval is.

Maar in oktober, toen de ministers van buitenlandse zaken in Genève bijeen zouden komen om de laatste hand te leggen aan allerlei akkoorden, waarover in juli nog geen volledige overeenstemming bestond, bleek zonnelaar, dat de „Geest van Genève” alleen maar had bestaande in de propagandistisch ingestelde fantasie van Chroesjtsjef.

OOSTENRIJK

Het resultaat van de Geneefse conferentie toonde de juistheid aan van de opvattingen van Starlinger, dat het geen zin zou hebben met de Russen te praten, zolang communistisch China niet definitief van de Sowjetunie zou zijn losgemaakt en er geen eind zou zijn gekomen aan de crisis ten aanzien van het leiderschap in de Sowjetunie, door de opkomst van een nieuwe Stalin. Ook toen de Geneefse conferentie werd gehouden, leefde de wereld — als thans het geval is — in een hoopvolle verwachting, omdat de Sowjetunie nog maar enkele maanden tevoren een zeer belangrijke concessie had gedaan.

Zij hadden het door hen bezette deel van Oostenrijk ontruimd, zonder daar tegenover iets anders te vragen dan de neutraliteit van het vrije en onafhankelijke Oostenrijk. En dat was in die dagen heel wat...!

HONGARIJE

Maar op de ontruiming van Oostenrijk volgde een jaar na het definitief mislukken van de Geneefse besprekingen het verraderlijke optreden van de

In dit nummer

- ★ Rusland en het Westen (pag. 1)
- ★ Derde Benelux-conferentie (pag. 2)
- ★ De dualiteit (pag. 3)
- ★ Vakantietijd — Historie aanschouwen — (pag. 4 en 5)
- ★ Boekbespreking (pag. 8)

Sowjetunie tegen Hongarije, in het jaar van 1956. Op pijnlijke wijze werd de westelijke wereld er toen weer aan herinnerd, wat de Russische beloften waard zijn. Chroesjtsjef heeft zich nadien geruime tijd weinig bekommerd over wat men in de niet-communistische landen van hem dacht. Tijdens de Suezcrisis dreigde hij openlijk, projectielen te laten afvuren op Londen en Parijs, als de aanval op Egypte niet zou worden stopgezet.

Dreigend was ook de wijze, waarop hij in november 1958 een regeling van de Berlijnse crisis trachtte te forceren. Hij zou het Westen nog een half jaar de tijd geven om het met elkaar eens te worden over een regeling, die voor de Sowjetunie aanvaardbaar was.

BERLIJN

Toen het ultimatum afliep, waren wij in Berlijn. Niemand maakte er zich toen meer druk over, want niemand verwachtte, dat de Russen hun vingers naar West-Berlijn zouden uitsteken. En er gebeurde ook inderdaad niets. Chroesjtsjef herhaalde nog enkele malen zijn dreigement, maar toen hij er van overtuigd was, dat hij daarmee het tegenovergestelde bereikte van wat hij zich voor ogen had gesteld, gooide hij de zaak over een andere boeg.

Hij liet zich door Eisenhower uitnodigen voor een bezoek aan de Verenigde Staten en voerde met de Amerikaanse president langdurig besprekingen in de afgeslotenheid van Camp David, een blokhuut in de bergen.

CAMP DAVID

Prompt kwam de Russische premier na afloop van deze besprekingen met een nieuw begrip voor de dag: de „Geest van Camp David”. En weer namen velen in het Westen deze leus over. Totdat Eisenhower zelf het nodig oordeelde te laten weten, dat deze „geest” blijkbaar alleen in de verbeelding van Chroesjtsjef bestond... Dat bleek een goed half jaar later, toen de Russische premier het incident met de U2 van Gary Powers aangreep om de al bij voorbaat tot mislukking gedoemde Parijse conferentie van de Grote Vier over Duitsland niet te laten doorgaan.

Op onmenselijke wijze trachtte hij Eisenhower door de modder te halen,

• *Vervolg op pag. 5*

Oosterbaan & Le Cointre n.v.

GOES

DRUKKERS - UITGEVERS

TELEFOON (01100) 56 03 - 75 55

Al 60 jaar drukkers voor bedrijven en organisaties in Benelux.

Ambassador

HOTEL-RESTAURANT

Het hotel waar u zich thuis voelt. Parkeergel. Sophialaan — Zeestraat (nabij Plein 1813).

Den Haag. Tel. 117700*

dubletta

Vloeren

Stá op Dubletta vloeren. Vloeren waar het goed lopen op is (slipvrij, voetwarm). Vloeren die goed en gemakkelijk te onderhouden zijn. P.V.C. op een zuivere jute rug. Effen of met dessin. Levering op rollen breed 150 cm.

N.V. HELMONDSCH
TEXTIEL MAATSCHAPPIJ
Afd. Dubletta vloeren
POSTBUS 12 HELMOND
EEN HAT&MA PRODUKT

De derde Benelux-conferentie

TUSSEN DE CHRISTEN-DEMOCRATISCHE JONGEREN UIT DE BENELUX-LANDEN ONTSTAAN DE LAATSTE JAREN MEER CONTACTEN. DE PARTNERS UIT DE BENELUX ZIJN IN VEEL OPZICHTEN OP ELKAAR AANGEWEEZEN.

HET IS DAN OOK BELANGRIJK DAT DE JONGEREN OP DE HOOGTE RAKEN MET DE PROBLEMATIEK DIE IN HUN NABUURLANDEN AAN DE ORDE ZIJN.

DAT ECHTER NIET ALLEEN! EEN GEMEENSCHAPPELIJKE BEZINNING OP DE PLAATS EN DE TAAK VAN DE BENELUX HEEFT Z'N WAARDE.

Van 4 t/m 6 juli werd in Den Haag de derde Benelux-conferentie gehouden. De Nederlandse equipe van de U.I.J. D.C., waarin de jongerenorganisaties van K.V.P., C.H.U. en A.R. samenwerken, trad op als gastheer.

Het was de derde conferentie van dit soort die werd georganiseerd.

De twee voorafgaande werden respectievelijk te Luxemburg en Brussel gehouden.

Het thema van de conferentie was „De Benelux in Europa”.

Aan een drietal aspecten van dit thema werd aandacht geschonken, n.l. aan het politieke, het culturele en het economische.

Voordat hier toe echter werd overgegaan gaf iedere delegatie een korte uiteenzetting over de politieke situatie in zijn land.

Voor de woordvoerdster van de Belgische delegatie mej. Kieboom betekende dit dat zij een interessante uiteenzetting gaf over de taalkwestie en de moeilijkheden die hierover in de boezem van de Belgische regering waren ontstaan.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE, Dr. Kuiperstr. 3 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 89673.

ADRES VOOR ADVERTENTIES, Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 63224.

ABONNEMENTSPRIJS f 6.50 per jaar, f 3.25 per half jaar. Giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4.— per jr. LOSSE VERKOOP f 0.20.

De voorzitter van de Nederlandse equipe, de heer Van Engelen gaf een overzicht van het ontstaan van de parlementaire democratie, tevens schetste hij de ontwikkelingsgang van de politieke partijen en stond hij stil bij de verschillen tussen deze partijen.

HET POLITIEKE ASPECT

Een Belg, de heer Baerdemaeker, werkzaam bij de Europese Economische Gemeenschap te Brussel, behandelde het politieke aspect van het conferentie-thema.

Spreker plaatste de Benelux allereerst in het perspectief van de hedendaagse geschiedenis.

Hij wees o.a. op de pogingen die tussen de beide wereldoorlogen werden ondernomen door de landen van de Benelux en Zwitserland om onderling een douane-unie tot stand te brengen.

Deze pogingen mislukten door Engelse eisen.

De eerste stap op de weg naar een economische unie werd in september 1944 gezet, toen te Londen een douane-overeenkomst werd gesloten.

In januari 1948 begon men echter eerst met de toepassing van een gemeenschappelijk buitentarief.

De ondertekening van het verdrag tot oprichting van een economische unie vond eerst in 1958 in Den Haag plaats.

Vervolgens stond spreker stil bij de vraag of de Benelux verenigbaar is met het verdrag van Rome.

De heer Baerdemaeker concludeerde dat het de Benelux-partners niet slechts is toegestaan hun gemeenschappelijke inspanningen veilig te stellen, maar dat zij tevens hun taak kunnen voortzetten wanneer het verdrag van Rome de doelstellingen van de Benelux niet verwezenlijkt.

Hierna wees spreker op de beperkingen van de Benelux. Het gaat niet om politieke integratie, maar om samenwerking.

Er werden dan ook geen gemeenschappelijke instellingen in het leven geroepen en van overdracht van soevereiniteit was geen sprake.

Toch is de politieke betekenis van de Benelux veel groter dan men zou vermoeden op grond van het feit dat zij geen gemeenschappelijke instellingen hebben.

Dit komt vooral door de wijze waarop de regeringen hun standpunten coördineren ten aanzien van de andere internationale instellingen.

In de Europese Gemeenschappen vormt de Benelux een evenwichtsfactor. Zij belemmert dat een van de partners een overheersende positie krijgt.

HET CULTURELE ASPECT

Lag bij het politieke aspect het accent op het referaat, bij het culturele

aspect lag het vooral op de discussie.

De Luxemburger, de heer Neusen, hield een korte inleidende beschouwing. Hij wees o.a. op de belangrijkheid van culturele uitwisselingen.

Spreker hoopte dan ook dat de uitwisseling van kunstenaars, de organisatie van tentoonstellingen e.d. een grote vlucht zou nemen.

In de discussie werden tal van problemen aangesneden die direct en zijdelings in de culturele sfeer lagen.

Duidelijk bleek hoe slecht wij elkaar nog kennen en hoe weinig wij van elkaar afweten.

In Benelux-verband hebben wij in feite te maken met twee cultuur sferen, met de Nederlandse en de Franse.

Uitvoerig werd gesproken over de verhouding tussen Vlamingen en Nederlanders, over het onderwijs op de scholen, met name over het geschiedenis-onderwijs; over de staatsburgerlijke vorming; over de literatuurgeschiedenis enz.

Af en toe dreigde er een soort Babylonische spraakverwarring te ontstaan, doordat de Frans sprekende deelnemers de Nederlands sprekenden niet begrepen.

Het omgekeerde kwam ook voor. Al met al een bijzondere interessante discussie.

HET ECONOMISCHE ASPECT

Op zaterdagmorgen 6 juli sprak drs. v. d. Meer, secretaris van het Verbond van Prot. Chr. Werkgevers in Nederland over het economische aspect van het conferentie-thema.

Spreker gaf een globale schets van de ontwikkeling die de economische samenwerking van de drie landen had doorgemaakt.

* * * Ernstig vraagstuk

In de moderne industrielanden werken ook vele gehuwde vrouwen, in fabrieken, werkplaatsen, kantoren en winkels. In Nederland is dit, althans voor wat industrieel werk betreft, nog in mindere mate het geval. Hier kan men zelfs het feit constateren, dat het aantal gehuwde vrouwen, werkzaam in ondernemingen enigszins teruggloopt.

Hoe groot de verschillen tussen de landen reeds zijn, blijkt uit deze gegevens. In Nederland werkt in nijverheidsondernemingen één gehuwde vrouw op twintig arbeiders.

Ten onzent maken de werkende gehuwde vrouwen slechts 3 à 4% van de beroepsbevolking uit, terwijl andere landen percentages kennen van 25 à 30%. West-Duitsland komt zelfs boven de 30% uit.

De Nederlandse vrouwen geven ken-

Hierbij gaf hij o.a. ook een uiteenzetting over het verschil tussen een vrijhandelszone, een douane-unie en een economische unie.

Vervolgens trok hij een vergelijking tussen het Benelux en het E.E.G.-verdrag op economisch gebied.

Eveneens gaf hij een analyse van de economische samenwerking om tenslotte zijn betoog samen te vatten in enkele conclusies.

Drs. v. d. Meer hield een bijzonder instructief referaat.

De ruimte ontbreekt om er hier verder op in te gaan.

De Buitenlandse Commissie van de A.R.J.O.S. is voornemens een documentatie over de Benelux te laten verschijnen.

Hopelijk zal het referaat van drs. v. d. Meer hierin ook worden opgenomen.

VARIA

Donderdagavond werd de gasten namens de Nederlands: equipe van de U.I.J.D.C. een diner aangeboden, terwijl zij vrijdagavond op het partijbureau van de K.V.P. werden ontvangen.

Tijdens deze ontvangst hield mr. W. R. van der Sluis, secretaris bij de senioren, een geestige speech.

Het programma bood de deelnemers ook nog de gelegenheid enkele culturele instellingen te bezoeken.

De meeste gasten gaven er echter de voorkeur aan naar Scheveningen te gaan.

De persoonlijke gesprekken bleken ook op deze conferentie weer van veel belang te zijn.

Veel Vlamingen vroegen zich af, waarom of veel Nederlanders die door Vlaanderen komen toch altijd menen dat zij Frans moeten spreken, terwijl zij zich ook in het Nederlands kunnen uitdrukken!

Op deze vraag hebben wij geen bevredigend antwoord kunnen geven.

D. C.

nelijk de voorkeur aan de gezinsarbeid.

Moet nu met het oog op de toekomst van het land en de noodzaak van meer industriële expansie, de vrouwenarbeid ook in fabrieken en werkplaatsen gestimuleerd worden? Moeten voor de jonge vrouwen arbeidsmethoden worden toegepast, die meer in de vrouwelijke lijn liggen? Moet ook voor de gehuwde vrouwen het blijven arbeiden bij zwangerschap meer mogelijk gemaakt worden?

Nog meer vragen zijn te stellen. Het is wel zeer gewenst, dat onze christelijke sociale organisaties zich over een en ander ernstig beraden.

Het industriële bedrijf stelt zijn eisen met het oog op de toekomst. Maar er zijn hier ook zedelijk-geestelijke vraagstukken in geding, waaraan wij niet voorbij mogen gaan.

Het eerst nodige is thans ernstige studie van het vraagstuk, dat vele aspecten heeft.

C. Smeenk

CLAEYS - maaidorsers

BAMFORDS - opraappersen

Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., Greup (Z.H.)
telefoon (01860)-2050

HOLWERDA ZONEN Dokkum

VOOR AL UW TRANSPORTEN
IN BINNEN- EN BUITENLAND

Dokkum: telefoon 05190-2292 (2 lijnen) - Buiten kantoor tijd 2580
Rotterdam: telefoon 010-171317

Landbouwwerktuigen- en
machinefabriek

H. VISSERS N.V. - NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526-841 (7 lijnen)

waarborgmerk van wetenschappelijk verantwoorde genees- en verzorgingsmiddelen voor kleine en grote

HUIDDIEREN

Veerlaan 17-23 - Rotterdam

WESTLAND

Aannemersbedrijf

A. VAN DER MEER

Hofstraat 7 - Telefoon 01740 - 4239
HONSELERSDIJK

Een goede beurt gemaakt...

... heeft men altijd. En nog wel in 't betere
genre na een bezoek aan KUYVENHOVEN!

DE VOORNAAMSTE SPECIALIST IN

DAMES-, HEREN-, KINDERKLEDING
HUISHOUDTEXTIEL
VAKKLEDING
SELECT MEUBILAIR
VLOERBEDEKKINGEN
BEDDEN - DEKENS
GORDIJNEN

GEZELLIG WONEN
Kuyvenhoven
GOED GEKLEED GAAN

's-GRAVENZANDE - MAASDIJK

Voor: Tricotages - Lingerie en Kousen

FIRMA B. BOERS GRONDSTOOMBEDRIJF

DIJKWEG 87 - NAALDWIJK

Telefoon 0 1740 - 4225

H. HORTENSIUS & ZONEN METSELAARS en AANNEMERS

Bevelen zich beleefd aan voor
alle voorkomende werkzaamheden

NIEUWBOUW - VERBOUW - BETONWERK
EN VERDERE REPARATIE

STOKDIJKKADE 100 - NAALDWIJK
Telefoon 0 1740 - 48 08

Firma W. van Geest & Zoon Kwekerij „De Poel”

Voor elk seizoen uw adres voor alle
GROENTENPLANTEN

Poelkade 32 - Telefoon 01740 - 4572 - NAALDWIJK

N.V. J. v. Rijn M.zn.

'S-GRAVENZANDE - TELEF. 01748 - 2841

Leveranciers van:

- * KUNSTMESTSTOFFEN
- * POOTAARDAPPELEN
- * TURFSTROOISEL
- * COMPOST EN POTGROND
- * BESTRIJDINGSMIDDELEN

LEVERING FRANCO door het gehele land.
Vraag offerte.

*** In Portugal

Ook in Nederland hebben sommigen Portugal wel gezien als een land, waar het coöperatieve principe navolgenswaardige vormen had aangenomen. Maar dat beruiste op gezichtsbedrog. Een coöperatieve Kamer met wetgevende bevoegdheden, zoals sommigen vóór de oorlog van 1914 in Nederland begeerden, kent Portugal niet.

Het lichaam, dat daarop enigszins lijkt, — maar het coöperatieve leven in Portugal was zwak — heeft slechts adviserende bevoegdheid. De nationale vergadering in dit land wordt door individuele kiezers gekozen.

Salazar heeft steeds een min of meer dictatoriale positie ingenomen. Men kan zich zelfs wel wat sterker uitdrukken. In feite is hij een dictator.

Bij de behandeling mag men niet uit het oog verliezen, dat Portugal toestanden heeft gekend, waarvan wij ons moeilijk een voorstelling kunnen maken. Omstreeks 1910 was het zo gesteld dat de wetten niet meer wetgevend werden. De ambtenaren ontvingen geen salaris, omdat de staatskas leeg was. Onder de politici was veel corruptie. Zij wisten zich dikwijls persoonlijk te verrijken. De munt, reeds sedert 1891 gevalueerd, zakke steeds meer. Men had geen vertrouwen meer in dit land. Vandaar een hoge rente van staatsleningen en particuliere kredieten, 12, 15, 20, ja 25% rente moest betaald worden.

Het volk leed ernstig onder de slechte economische en sociale toestanden. Toen kwam de oorlog van 1914-1918, waarin ook Portugal werd meegesleept. Pogingen, na de oorlog ondernomen, om orde op zaken te stellen, mislukten. Het parlement bleef ver beneden zijn taak, geheime genootschappen werkten ook in dit rooms-katholieke land, die nu een deel hun kracht zochten in anti-clericalisme.

In het begin van deze eeuw heeft men aan de monarchie een einde ge-

maakt. Maar deze verandering bracht geen verbetering. De presidenten en de kabinetten wisselden voortdurend. Niet minder dan twintig revoluties schokten het land.

Het economische leven, toch reeds zwak, werd nog meer verstoord door reeksen van grote stakingen. In 1926 werd een militaire dictatuur gevestigd. Maar de generaals hadden van economie en financiën geen verstand. Zij riepen Salazar, die bekend stond als een betrouwbaar man. Maar hij ging weer spoedig heen, omdat hij niet de nodige medewerking vond.

Inmiddels werden de financiële moeilijkheden steeds groter. De Volkenbond bood hulp aan. Maar onder voorwaarde van toezicht door deskundigen.

Dit wekte verontwaardiging bij de Portugezen. Men wilde zich zelf helpen. Salazar werd opnieuw geroepen en verrichtte op zich zelf te waarden arbeid. Uit diep verval werd het land enigermate opgeheven. Maar de levensstandaard van de marge der bevolking bleef lager dan in de meeste Westerse landen.

Portugal had een reeks van jaren een ontaard partij-wezen. Daarom is het wel te verstaan, dat men daar iets anders zocht. Aan de Coöperatieve Kamer echter werd echter beslissende bevoegdheden onthouden.

Tijdens de tweede wereldoorlog — in 1943 — braken er weer onlusten uit. In verschillende ondernemingen werd tijdelijk de arbeid neergelegd. Maar Portugal had het voorrecht buiten de oorlog te blijven. Het heeft van de „Engelandvaarders” wel enig profijt genoten. Maar reformatorische arbeid in grote stijl werd ook na de vrede niet ontwikkeld.

Met groepen van socialistische Portugezen zijn er wel contacten. Maar het baat de Portugezen weinig of niets, dat hun zogenaamde „vrienden” de orde verstoren in rustige landen.

Integendeel! Het doet hun zaak afbreuk.

C. Smeenk

verontrustend dat steeds weer het gezag en de wijze van uitoefening daarvan door Jan en alleman op de vaak meest gezagsondermijnende wijze becritiseerd wordt.

Wie houdt zich bezig met de redenen waarom jong en oud, blank en zwart, geleetterden en ongeletterden zich steeds weer verzetten tegen de machten boven hen gesteld?

Ik wil niet verhehlen dat me soms treft dat allen die tot hoge verantwoordelijkheid geroepen zijn, dezelfde aanvallen (en vaak beneden de gordel) te verduren krijgen. Publiekelijk worden politici en staatslieden aangevallen en beoordeeld op een wijze die niet mis te verstaan is. Is het daarom ook te verklaren dat men geen mensen meer kan vinden voor gezagsfuncties? Men heeft gebrek aan leiders van scholen, predikanten, officieren en politieambtenaren. Voor mij is dat niets verwonderlijks meer, maar des te meer verontrustend.

Zijn we als volk, als kerk en als politieke partijen niet allen schuldig aan deze gezagsuitholling.

Ik zou graag eens zien dat de kerk, de christelijke publiciteitsmedia, de christelijke politieke partijen en allen die daar mee te maken hebben, een christelijk geluid lieten horen. Het gaat om het heil en de toekomst van ons volk en speciaal van onze jeugd. Alleen dan wanneer alle ouderen zich positief en gezagsaanvaardend gedragen en niet direct meedoen aan alle gezagsondermijnende kritiek, slechts dan alleen zal deze zeer ernstige situatie het hoofd geboden kunnen worden.

Ligt hier niet een taak voor de anti-revolutionaire partij om met mensen uit alle gezagsgeledingen eens aan tafel te gaan zitten en een duidelijk en menselijk en praktisch gezagsgeluid te laten horen?

's-Gravenhage, 11 juli 1963

W. M. VAN ANDEL

Noot redactie:

Wij stemmen in met de suggestie van de heer Van Anandel aan het slot van zijn bijdrage. Onze redactie legt deze dan ook gaarne met de schrijver bij het Centraal Comité van onze partij ter tafel. In het kader van de z.g.n. contact-conferenties die het C.C. regelmatig belegt, zou ook dit onderwerp eens met deskundige geestverwanten moeten worden doorgesproken.

DE DUALITEIT

TOEN in 1813 onze nationale onafhankelijkheid was hersteld, kreeg een commissie onder leiding van G. K. van Hogendorp tot taak, een grondwet te ontwerpen. De soevereine vorst had in zijn proclamatie terstond gevraagd om een „wijze constitutie”.

Nu zijn er in die commissie duidelijk twee stromingen geweest. De ene, onder leiding van Van Maanen, wilde een staat naar Frans model. Een soort Napoleontische staat. Met een sterk centraal gezag, met prefecten, die de provincies bestuurden; met een volksvertegenwoordiging, die géén wezenlijke invloed zou hebben op het beleid. De andere stroming was minder sterk. Zij werd gedragen door een soort historisch besef, door de gedachte, dat wij een staatsbestel moesten hebben, dat een nationale snit vertoonde. Van Hogendorp was de man, in wie dit besef het duidelijkst tot klaarheid kwam. Hij wilde tegenover de Regering een sterke volksvertegenwoordiging. De dualiteit, de tweehed Regering—volksvertegenwoordiging, die hij reeds in de Bourgondische tijd zag opkomen, wilde hij duidelijk tot uitdrukking zien gebracht. Zoals het tegenwoordig ook in onze grondwet staat, dat de wetgevende macht gezamenlijk door de Koning en de Staten-Generaal wordt uitgeoefend. En zoals het zuiverder en beter staat in de aanhef van elke wet, dat zij is tot stand gekomen met gemeen overleg der Staten-Generaal.

VAN HOGENDORP heeft in 1814 zijn doel niet kunnen bereiken. Hij had voorgesteld, dat de Staten-Generaal een officiële leider zouden krijgen, een man, die als het ware de tegenspeler, de parlementaire tegenspeler zou zijn van de minister-president. Deze wat vreemde gedachte vond geen genade in de ogen van de meeste leden der commissie, vooral niet omdat zij er van overtuigd waren, dat Van Hogendorp deze functie voor zich zelf zou willen claimen en haar zelfs min of meer te zijnen eer had uitgedacht. Maar de algemene tendenz, die in zijn voorstel zat, kreeg geleidelijk wel meer gestalte, vooral na 1848 en na de aanname van de motie Keuchenius. Het parlement tegenspeler van de Regering, volwaardige partner bij het overleg Regering en parlement, ieder met eigen recht en verantwoordelijkheid.

MAAR in zulk een ontwikkeling zit iets van een slingerbeweging. Soms is de regering bijna verlaagd tot een zaakgelastigde van het parlement; soms laat

de Regering aan het parlement merken, dat zij volgzzaamheid eist. In de periode van 1917 tot 1933 was het eerste enigszins het geval en wij hebben toen zelfs eenmaal het allerwonderlijkste beleefd, dat aan de drie rechtse fracties de formatie werd opgedragen. Duidelijker erkenning van het overwicht van het parlement was nauwelijks denkbaar. Maar na 1933 was de Regering veel sterker en werd het parlement niet zelden tot volgzzaamheid genoopt.

DE verhoudingen worden voor een deel bepaald door de kwaliteit der personen. Maar ook mee door de algemene politieke constellatie. Als een kabinet door de zwakheid, verdeeldheid en onbekwaamheid der fracties slechts met pijn en moeite tot stand komt, dan staat de meerderheid in de Kamers zwak tegenover het kabinet. Dan kan het kabinet zich wel iets veroorloven. Dan kan het zelfs min of

meer een houding aannemen van we horen u praten en wij laten u praten, want als wij zeggen, dat het menens is, dan kruipet gij toch in uw schulp. Dan zijt gij toch voor niets zo bang als voor „brokken”.

ZULK een situatie naderen we in de laatste jaren telkens weer, onverschillig of we een kabinet met socialistische of met liberalen hebben of met beide. Het kan gebeuren, dat de Kamer uit overmoed of onverstand een kabinetscrisis veroorzaakt, zoals een paar maal is gebeurd, beide keren in verband met voorstellen van de minister voor volkshuisvesting en bouwnijverheid, maar dan wordt de zaak weer gelijmd en schrijft het kabinet na enkele weken weer naar binnen, met een regeringsverklaring, waaruit blijkt, dat er niets is veranderd.

ZO liggen de zaken. Het kabinet is sterker dan het parlement. Ook dit nieuwe kabinet zal sterker zijn dan het parlement. Ook al voert het een politiek van veel aanvechtbare compromissen, het zal toch stevig staan, omdat de fracties te weinig een alternatief hebben. Dat kan men het duidelijkst bewijzen door deze éne onaantastbare stelling: als er een kabinet ten val wordt gebracht, waarin de K.V.P., de sterkste partner is, dan zal dat gevallen kabinet worden opgevolgd door een kabinet, waarin de K.V.P. weer de sterkste partner is. En dit is nog eens geaccentueerd door de staatsrechtelijk onorthodoxe en staatkundig gevaarlijke stelling, dat het altijd een kabinet moet zijn onder leiding van een minister-president uit de K.V.P., tenzij de K.V.P. van dat recht afstand zou willen doen onder overlegging van een bewijs van onvermogen.

EN nu kunnen wij ons betoog afronden.

Het parlement heeft geen beslissende invloed meer, als het kabinet er eenmaal is. Daarom willen de fracties haar invloed zo sterk mogelijk maken bij de kabinetsformatie. Zij willen, dat de formateur zijn opdracht zal lezen alsof H.M. de Koningin hem had verzocht als makelaar te willen optreden ten einde de fracties te brengen tot de samenstelling van een kabinet. Zij willen een munitieus programma, zij willen meepraten over de verdeling der zetels over de partijen, zij willen meepraten over de personen, die „zij zullen leveren”. En daarmee gebeurt hetgeen zij niet hebben bedoeld: zij staan nu nóg veel minder vrij en sterk tegenover het kabinet, omdat zij het zelf mee hebben getimmerd en de bijl niet kunnen zetten in het werkstuk, waaraan zij zelf weken hebben gezwoegd.

Daarom geloven wij, dat het kabinet-Marijnen politiek maar weinig risico's loopt.

De A.R. Tweede Kamerfractie heeft vergaderd. Nu Mr. B. W. Biesheuvel, als Minister van Landbouw en Visserij, lid is van het nieuwe kabinet, heeft de fractie in de daardoor ontstane vacature van tweede voorzitter van de fractie, de heer J. Smallembroek als zodanig gekozen. De heer Smallembroek zal bij de politieke beschouwingen, naar aanleiding van de Regeringsverklaring van het Kabinet-Marijnen, het woord voeren in verband met de ziekte van de fractievoorzitter, de heer H. van Eijsden.

GEZAGSCRISIS

Negers in Amerika leren zich te beschermen tegen klappen van politiemannen, die zij oplopen bij betogingen. (Een speciale instructie krijgen deze zwarte broeders hoe zij zich moeten beschermen als zij op de grond liggende, worden geslagen).

Een kamerlid-demonstrant stelt suggestieve vragen over het hardhandig optreden van de politie in het stadion te Amsterdam tijdens of kort na de N.A.V.O.-taptoe.

Jeugdige brommers vallen de Haagse politie aan en plegen in groepsverband vernielingen en baldadigheden na een gehouden wijk-wielervedstrijd.

Tijdens het bezoek van het Griekse koningspaar aan Londen is de politie actief en hardhandig bezig demonstranten te verwijderen en tracht zij ernstige ordeverstoringen te voorkomen.

De Belgische politie schort voorlopig haar stiptheidsstakingen op en zal afwachten hoe op andere wijze haar statuut door de minister geregeld zal worden.

Nederlandse boeren in Hollandscheveld worden van hun door hard ploeteren in eigendom verkregen boerderijtje, met stengun en sabels gewapende rijkspolitieambtenaren verwijderd. Zelfs een ziek kind kan hun optreden niet tegengaan.

In de 2e kamer worden vragen gesteld over het leveren van politiehonden aan de regering van Zuid-Afrika in verband met het optreden tegen kleurlingen.

Een jongen van 11 jaar, die meerdere inbraken en diefstallen heeft gepleegd, spuugt de verhorende politieambtenaar in het gezicht om aan zijn misnoegen uiting te geven.

Als ik dit alles lees in de couranten of zeer suggestief door de televisie gebracht zie, dan vraag ik me in alle gemoede af in welke tijd we tegenwoordig leven. Ik vind het bijzonder

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

TURKSTRA BESCHUIT

Eerlijk... Overheerlijk! Niet alleen voeding... doch ook een lekkernij!

VERTROUWENSADRESSEN VOOR
EIGEN KRING IN

FRIESLAND

Beddenmagazijn

JAN HARMS

voor gezonde slaap

Onze specialiteit:

DE BETERE BEDDEN EN DEKENS

Vlasstraat 36, Dokkum, tel. 2765
Ook voor woninginrichting.

FIRMA P. S. DE BOER

MAKKUM

HARDERWIJK

Groothandel in hooi en stro

IMPORT

EXPORT

Geregeld vertegenwoordigd op onderstaande landbouwbeurzen:
Maandag — Rotterdam Woensdag — Middenmeer
Maandag — Amsterdam Donderdag — Emmeloord
Dinsdag — Groningen Vrijdag — Leeuwarden
Dinsdag — Sneek Zaterdag — Utrecht

N.V. BOAZ-BANK SNEEK

Bankboekjes 3¼ %

Deposito's 1 jaar vast 3¼ %

Rekening-Courant: Effecten

Verzekeringen op elk gebied

Alle **TEXTIELGOEDEREN**,

BEDDEN, DEKENS,

MATRASSEN, COMPLETE

WONINGINRICHTING

Grootzand 14-38, Sneek — Midstraat 114, Joure

DOUMA'S IJZERHANDEL n.v.

Grootzand 66 — Postbus 30 — Sneek
Telefoon 05150 - 277 en 3696

Staafl-, band en plaatijzer, I- en U-balken, betonijzer.

Gereedschappen en machines voor
metaalbewerking.

OFFSETDRUKKERIJ

FLACH N.V.

affiches

showcards

verpakkingen

LEEWARDERWEG 31-35 — SNEEK

Voor **VOLVO's** naar **WIERDA**

Sloepstraat 1 - Telefoon 05150 - 4215

Oudvaart 3 - Telefoon 05150 - 3106

SNEEK

Wilt u gemakkelijk lopen?

De zaak waar u prettig koopt!

Wij hebben de alleenverkoop van Durea Salamander, Forma-Natura, Manna enz., maar ook van de „Piedro” kinder-steunschoentjes.

STELLINGWERFF-SCHOENEN

FIETSEN

en

ONDERDELEN

een betrouwbaar merk!

Groothandel voor Friesland:
Fa. WILLEM LODEWIJK - DRACHTEN,
Noordkade 46 - Telefoon 05120 - 2301.

RIVEL

Fabriek van RIJWIELEN
en AUTOPEDS

SURHUISTERVEEN

Telefoon 05124-269

DE VOLHARDING

Fabriek van kinderstoelen etc.

Surhuisterveen

TELEFOON 05124 - 437

Vacantietijd—historie

IN de oudheid deed men reeds aan toerisme. Over het reizen en trekken in de oudheid schreef wijlen prof. dr. A. Sizoo een interessant boek. Is het omdat de vacantietijd aangebroken is, dat wij deze studie met zoveel belangstelling gelezen hebben?

De auteur heeft met zijn boek, dat als pocketeditie verscheen bij Kok in Kampen, belangstelling willen wekken voor een samenleving en een cultuur, waaruit onze westerse beschaving voortgekomen is. Prof. Sizoo weet bij zijn lezers inderdaad interesse op te wekken voor de historie; hij weet het gebeuren uit een grijs verleden om zo te zeggen zichtbaar te maken. Hij deed dit ook al in zijn eveneens als pocket verschenen boek: Herleefd verleden. Met zijn boekje over het antieke toerisme deed hij het opnieuw.

Toch is het in dit blad niet de geëigende plaats, op het genoemde boek dieper in te gaan, al kan gezegd worden, dat in Reizen en trekken in de oudheid ook de politiek in dat verre verleden telkens om de hoek komt kijken.

DE vakanties zijn begonnen of staan voor de deur. Duizenden zullen er op uit gaan om de dagelijkse jagende vaart van het werk te onderbreken. Ook zij zullen reizen en trekken, al zal dat onvergelijkbaar gemakkelijker gaan dan in de oudheid.

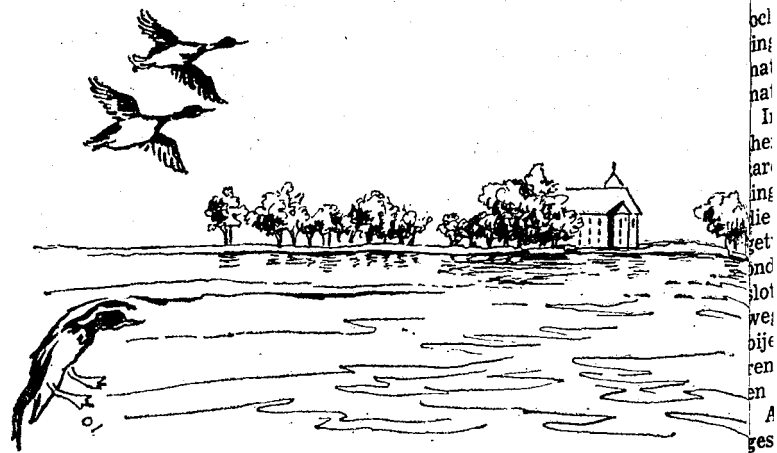
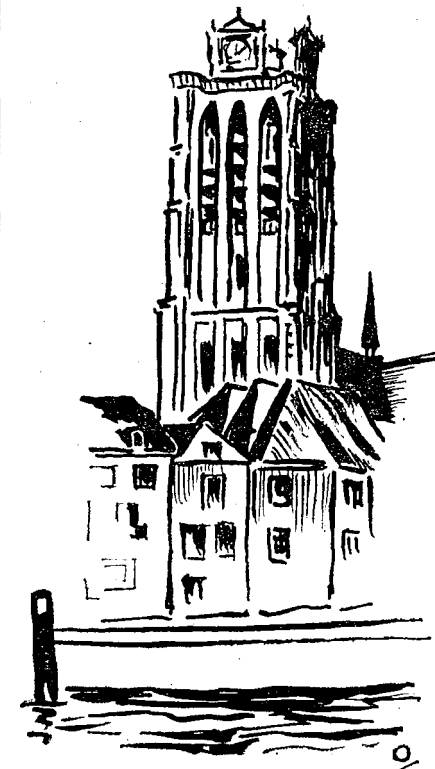
Er zijn kilometervreters, die door zvest-Europa jakkeren en die na hun terugkeer niet veel anders te vertellen weten, dan dat zij zo- en zoveel kilometers gereden hebben door zo- en zoveel landen en dat in hotel zus de bediening uitmuntend was, doch in hotel: zo de keuken beter. Ik geloof niet, dat deze jakkers het ware genoegen beleven aan een vakantie. Het reizen en trekken kan een edeler doel hebben: namelijk het genieten van natuurschoonheid — een andersoortig natuurschoon dan in eigen land of in eigen omgeving te genieten valt.

Het genot van andere landschappen te zien, een andere volksaard waar te nemen en andere samenlevingsverbanden op te merken, kan de vakantie tot een waar genoegen maken. En het kan gecombineerd worden met het aanschouwen van de historie.

Het bezoeken van historische plaatsen, het bekijken van kathedralen en kastelen is interessant en kan bovendien leerzaam zijn uit kunsthistorisch oogpunt. Het wordt evenwel nog aannemelijker profijtlijker, als men van de historie zelf kennis genomen. Dan worden de gebeurtenissen uit het verleden visueel en krijgt de historie een bijzonder aantrekkelijk relief.

Zó te reizen en te trekken is een lust. Een confrontatie met het verleden zal voor velen het vakantiegenot intenser kunnen maken. Het is natuurlijk niet zo, dat we speciaal naar het buitenland zouden moeten gaan om de historie te aanschouwen. Het kan dicht bij huis en in eigen land ook plaatsvinden.

Laten wij bijvoorbeeld eens aan-

nemen, dat men in de buurt van Gorinchem komt en het slot Loevestein te zien krijgt. Natuurlijk weet iedereen, dat in dat slot Hugo de Groot gevangen zat, doch dat hij door een list per boekenkist wist te ontkomen. Maar weten we ook nog, om welke oorzaak hij daar gevangen zat en welke politieke achtergronden bij zijn gevangenneming een rol speelden?

Een ander voorbeeld. We rijden door Rijnsburg, het Zuid-Hollandse dorp in de buurt van Leiden. Beseffen we dan, dat dit plaatsje vroeger grote bekendheid genoot, ook buiten het eigen land? In dat Rijnsburg woonde een aantal jaren een befaamd wijsgeer. Zijn naam is nog verbonden aan een in 1899 geopend Spinozahuis te Rijnsburg, — het is de woning waar deze grote geest tot 1663 woonde. De filosoof Spinoza, die veel vrienden had in de groep der zogenaamde Collegianten, ontwikkelde een belangrijke filosofie. Zijn kennisleer, zijn leer aangaande God en mens, benevens zijn politieke denkbeelden vormden de basis voor opvattingen, welke wel werden samengevat onder de benaming: Rijnsburgse school.

Door Rijnsburg gaande, gaat men dus eigenlijk door een stuk historie van de wijsbegeerte en van de kerkgeschiedenis.

Trouwens, hetzelfde plaatsje was omstreeks elfhonderdvijftig al internationaal bekend. Petronelle van Saksen, de vrouw van Floris II, had er namelijk een beroemd gesticht. Deze abdij werd in de tachtigjarige oorlog verwoest. En als men dan ook nog weet, dat Dirk II te Rijnsburg eens een heilige strijd voerde tegen de westfriezen, dan mogen we wel zeggen, dat deze gemeente vaderlandse, kerkelijke en filosofische historie heeft.

Er zouden op deze wijze in het eigen land tientallen plaatsen te noemen zijn waar de historie op de bezoeker afkomt. Lochem, Naarden, Dokkum, Haarlem, Asperen, Nijkerk en noem maar op; het zou een lange, lange rij worden. Het is werkelijk niet alleen vaderlandse historie; ook de kerkgeschiedenis dient zich aan. Zo bijvoorbeeld in Nijkerk met de zogenaamde Nijkerkse beroering; in Benthuizen met de wonderlijke Ledeboer; in Beesd waar dr. A. Kuyper predikant was; in Dordrecht, waar in 1618-'19 de synode vergaderde. En zo kunnen wij doorgaan.

Recente historie

Misschien komt u op uw vakantie-reizen nog door Rijsoord, dat in de buurt van Zwijndrecht en Ridderkerk ligt. Alle lof voor Rijsoord, maar deze plaats heeft werkelijk geen belangrijke trekpleisters voor toeristen. En toch... zelfs Rijsoord kan historie opbrengen. En nog wel een vrij recente. Hier was het immers, dat op 15 mei 1940 generaal H. G. Winkelman, toen opperbevelhebber van ons leger, ten overstaan van de Duitse generaal Van Kùchler de capitulatievoorwaarden ondertekende. Daarmede gaf Nederland de ongelijke strijd tegen de veel grotere Duitse legermacht op.

De tweede wereldoorlog heeft overigens toch wel enige trekpleisters voor het toerisme nagelaten. En dan denken wij aan het oorlogsmuseum te Overloon, dat jaarlijks door een groot aantal Nederlanders bezocht wordt en dat nog niet zo lang geleden een belangrijke uitbreiding ondergaan heeft. Van geheel andere aard zijn de histo-

rische soldatenkerkhoven, die en smartelijke herinneringen pen aan de jongste oorlog. We aan Margraten en aan Rhenen de Grebbeberg in de vijfdaagse van Nederland tegen Duitsland heftig strijdtooneel geweest is.

Over de grenzen

Ook over de landsgrenzen wij tijdens de vakantie veel de historie geconfronteerd worden kunnen ook in het buitenland sen bezoeken, welke in de twi reldoorlog een grote rol gespe ben; plaatsen, waar de loop schiedenis een beslissende genomen heeft. Denk slechts in Frankrijk, waar de grote in de geallieerde legers van het begonnen is. Vanuit Normand de victorie, zij het ook een met veel bloed en tranen. Dieer waarvan in dit deel van Frank tientallen sporen te zien zijn, ma de het einde van het militair raat waarmede Duitsland zo vee Europese landen in de greep I

Komt men bij Quatre Bras terloo, dan spreekt de wat ouwe schiedenis ons aan. De gedachte dan onwillekeurig terug naar leon, de usurpator die daar terloo vond en het einde van zertijfde macht.

In Parijs en onmiddellijke kunnen talloze gebouwen on neren aan de verschrikkingen van de Franse revolutie. De daar te betrappen is leerzaam gaan velen naar Parijs, bezoeken de Folies Bérgeres en misschien nog het Louvre, doch hebben voor allerlei gebouwen en kastelen, welke herinneren aan den van Frankrijk en van Jammer.

In Genève zijnde en daar aan het blauwe meer, herin man of de vrouw die belang heeft voor de politieke ontwikkel en buiten Europa, zich natuur Volkenbond weer, welke in zijn zetel had. Het was Woodson, president der Verenigde die de plannen uitwerkte om tot een volkenbond, welke de tionale samenwerking zou bev en vrede en veiligheid verze namen van Stresemann, Cham Clemenceau, Snowden, schietzoeker van Genève te binnen. inneren zich, hoe uiteindelijk Volkenbond een fiasco werd, niet bij machte bleek, een twe reldoorlog te voorkomen.

Maar door Genève wandelen we ons ook herinneren, de stad was van Calvin. Hier woonde en werkte hij lange was hij het middelpunt van kerkelijke arbeid. Hij wilde het toenmaals lichtzinnige Gen paradigma maken van een tisch geregeerde burgerlijke leving, onder de tucht der ker naar de maatstaf van Gods Wo Vid schoen hij in Noyon geboren ge tijd studeerde te Parijs werkte in Bazel — waar hij entwintigjarige leeftijd zijn werk de Institutie schreef

raanschouwen

och vooral Genève, dat vele herinneringen oproept aan deze grote reformatoren. Calvijn gaf ook daar de reformatie gestalte.

In Wittenberg was het Maarten Luther, die daar een reformatoorsch harenstukje bedreef door er zijn stellingen publiek te maken. De toerist die door Wittenberg gaat, zal er ongetwijfeld aan denken en wellicht onderzoeken of de beroemd geworden kerkkapel er nog s'at. Zoekt hij zijn weg over Worms, dan zal hij zich de bijeenkomst van de Rijksdag herinneren, waar Luther zich over zijn leer en daden te verantwoorden had.

Als wij op onze vakantietochten de geschiedenis laten meespreken, geeft het reizen en trekken een dubbel gevoel. En eens temeer zullen wij ons verwonderen, dat Europa dat er over verworden was samengesteld uit eeuwen geleden was samengesteld uit de lappendeken van allerlei rassen, de Longobarden, Franken, Saksen, die vanderhand over leven en dood bestreden, die plunderden en moordden, — dat is Europa een christelijke cultuur aanvaardde en er van doordrenkt werd, omdat ergens aan de oever van een rivier een man had staan roepen: Kom over en help ons! En waarschijnlijk zullen sommigen, hieraan denkende op hun reizen in de vakantie, regelmatig weemoedig gestemd worden als ze zien, hoe die cultuur schijnt te worden prijsgegeven en hoe er een oerwoud van onbegrijpelijkheid in de christelijke levenswaarden, die eeuwenlang dit werelddeel hebben beheerst.

Vergeet de broeders niet

Misschien vindt u uw vakantiegenoot in Spanje, het roomse land van Franco. Het Spanje, dat vroeger zo in machtig was, dat de Konink van Hispanië zelfs in de lage landen bij de oerzee alles te zeggen scheen te hebben. In dit Spanje hebben de protestanten het moeilijk. Gelukkig voor hen, ouwaait er de laatste jaren een iets milde wind. Het Franse blad Réforme heeft er goed aan gedaan in een special vakantienummer veel aandacht te besteden aan de stand van het protestantisme in Spanje. Wie als protestant door Spanje reist, mag de Spaanse protestanten niet vergeten. De protestantse kerkjes staan in Spanje De geestel wat verscholen gebouwd. Hoe minder mensen die kerkjes weten te vinden, hoe liever het de Spaanse overheid is. De protestantse broeders in Spanje zien evenwel heel graag protestantse toeristen in hun diensten.

Wij worden gesterkt als wij broeders uit andere landen kunnen ontmoeten, verklaarde een eenvoudige protestantse Spanjaard aan een journalist.

Wij mogen inderdaad niet vergeten, dat Spanje niet alleen bergen en rivieren en rotsen heeft, maar dat het ook heeft de kerk van Jezus Christus.

Daarom menen wij er goed aan te doen, enige adressen van protestantse kerken in Spanje te noemen.

BARCELONA: avenue tragon 51 (pasteur Mendoza); Talles 26 (pasteur Capo).

MADRID: Calatrava 25 (pasteur Fliedner); Noviciado 5 (pasteur Corckwillon).

MALAGA: Ollerias 31 (pasteur Heras).

PALMA DE MALLORCA: Arch. L. Salvador (pasteur H. Capo).

CORDOVA: Candelaria 12 (pasteur Jimener).

SEVILLA: Relator 39 (pasteur Velasquez).

SAN SEBASTIAAN: Villa Gure Ametza, Calzada de Eguia (pasteur D. Vidal).

Uw komst in de kerk van protestantse broeders in Spanje zal hen sterken in hun moeilijke positie in dat roomse dictatoriale land.

Kirchentag

Is Spanje u, om welke oorzaak dan ook, te ver en zoekt u het dichterbij huis, dan kunt u in Dortmund terecht, waar gedurende de dagen 24 tot en met 29 juli de elfde Duitse kirchentag gehouden wordt; — een kirchentag, welke historische betekenis heeft en werkelijk niet alleen uit kerkhistorisch oogpunt. Ook de Duitse politici weten, dat aan deze kirchentag ook uit staatkundig oogpunt grote waarde kan worden toegekend.

Reizen en trekken heeft voor velen iets fascinerends. Welnu, als u de kans krijgt: trek er op uit. Maar geniet dan in velerlei opzicht van uw vakantie en neem ook kennis van de historie die u vanuit vele plaatsen toesprekt!

Tenslotte: schrijver dezer regelen gaat ook vakantie houden. Hij zoekt het evenwel niet zo ver. In de buurt van Kolhorn in Noord-Holland hoopt hij aan de waterkant te zitten om vissen te verschalken. Hij hoopt daar zelfs een historische vis te bemachtigen. Want volgens kenners zwemt in die contreien een enorme snoek rond, onvangbaar voor de beste hengelaar

en vernietiger van netten en werphengeltuigen.

Wie weet... men weet nooit hoe een koe een haas vangt. Waarom zou ik dan niet die fabuleuze snoek kunnen vangen?

Intussen wensen wij u een prettige vakantie toe!

De dooi van Chroesjtsjef

• Vervolg van pag. 1

toen in de Verenigde Staten de verkiezingscampagne begon, die het einde van de tweede en laatste ambtstermijn van de president aankondigde.

SCHANDMUUR

Het wachten was toen op de nieuwe president van de Verenigde Staten. Kennedy streefde al gauw naar een ontmoeting met de Russische premier. Die vond in het voorjaar van 1961 plaats. Chroesjtsjef tachtte hem te overbluffen en Kennedy kreeg heel wat te verwerken. De psychologische schok had echter een heilzame werking. De jonge Amerikaanse president vertelde zijn Russische tegenspeler zonder een blad voor de mond te nemen, waar hij wat de Verenigde Staten betreft, aan toe zou zijn. En al maakte Kennedy kort daarna enkele formidabele blunders met betrekking tot Laos en Cuba, zijn waarschuwing bleek indruk op Chroesjtsjef te hebben gemaakt.

De schandmuur door Berlijn leverde het bewijs. De Rus durfde geen wereldoorlog riskeren om de westelijke mogendheden uit Berlijn te verdrijven. En daarom maakte hij dat deel van de stad ongevaarlijk. Dat was augustus 1961...

CUBA

Een jaar lang bleef het betrekkelijk rustig in de wereld. Wel werd de verandering tussen de Sowjetunie en communistisch China steeds groter en werd veel van de achtergrond van de „strijd“ aan de openbaarheid prijsgegeven. Van toenadering tussen de Sowjetunie en de westelijke mogendheden was echter geen sprake en van het opgeven van het grote doel: de communistische wereldoverheersing, nog minder. Nog maar ruim een half jaar geleden werden de ware bedoelingen van Chroesjtsjef en diens handlangers ontmaskerd. Op Cuba bleek op ontstellende wijze, hoe de Sowjetunie in alle stilte bezig was, een onverhoedse aanval op de Verenigde Staten — het hart van de vrije wereld — voor te bereiden, waartegen de Amerikanen zich niet meer zouden kunnen verweren.

Toen vond Chroesjtsjef het blijkbaar nog niet erg, dat honderden miljoenen mensen zouden worden vernietigd. Als het communistische blok er maar zonden kleerscheuren af kon komen...

ANDERE BOEG

Chroesjtsjef heeft een zeer wijze les getrokken uit de wijze, waarop president Kennedy heeft gereageerd op het ontdekken van Russische lanceerbases op Cuba. Voordat de Cubaanse affaire zich voordeed, hoorde de Russische premier openlijk de Amerikanen. Als het er op aan kwam zouden zij veel te zacht zijn om zich tegen de Sowjetunie te weer te stellen, zo beweerde hij. Daarin bleek hij zich schromelijk te hebben vergist. En sinds Cuba weet Chroesjtsjef, dat een oorlog met kernwapens en het dreigen daarmee hem geen enkele nut kan opleveren, wil hij zijn doel bereiken.

Daarom besloot hij het weer eens over een andere boeg te gooien, ook al realiseerde hij zich, dat hij daarmee

het conflict met China nog meer zou verscherpen.

IDIOTEN

Hij verklaarde openlijk, dat alleen idioten op een kernoorlog zouden willen aansturen. En hij lanceerde tegelijkertijd een aantal voorstellen, die het communistische blok de mogelijkheid moesten verschaffen, zich als het ware achter een dwars door Europa lopende Berlijnse muur te beschermen, terwijl de strijd tegen de grote Chinese buur in felheid toeneemt.

Handhaving van de status quo noemt men dat. Voor de communisten heeft dat altijd betekend: consolidatie van de posities, van waaruit de strijd kan worden voortgezet. Hetzelfde geldt ten aanzien van het begrip vreedzame co-existentie. Dat is in het communistisch vertaald: het aanvaarden van een situatie, waarin met vreedzame middelen het grote einddoel kan worden verwezenlijkt. Het komt allemaal op hetzelfde neer.

NIET VERGETEN

Dit moeten we niet vergeten als we ons afvragen, of het Chroesjtsjef nu menens is of niet. Een vos verliest wel zijn haren, maar niet zijn streken. En als de vos de passie preekt, moet de boer op zijn kippen passen. Dat hebben de geallieerden ook ervaren toen de tweede wereldoorlog goed en wel voorbij was. President Roosevelt was zo geïmponeerd door de wijze, waarop Stalin bepaalde wijzingen in het communistisch regiem had ingevoerd, dat hij hem meende te kunnen vertrouwen. Talrijke raadgevingen van Churchill, zijn belangrijkste bondgenoot, werden door Roosevelt in de wind geslagen.

Zo kwam geheel Oost-Europa onder Russische overheersing, zo bezetten de Russen in 1945 met goedvinden van de Amerikanen Mandsjoerije, zonder dat zij een schot op de Japanners hadden gelost. Van hetzelfde Mandsjoerije uit begon in 1948 de opmars van de Chinese communisten, die binnen een jaar het gehele vasteland zouden veroveren...

ONVERSTANDIG

Het verleden heeft ons teveel lessen geleerd om tegenover de Russische avances niet met de grootste voorzichtigheid te werk te gaan. Ook al worden Oost en West het eens over een kernstopverdrag, een niet-aanvalsverdrag en wat er verder nog te sluiten valt. Volgens Starlinger had het geen zin met de Russen te praten, zolang communistisch China nog niet definitief was losgemaakt van de Sowjetunie.

Het lijkt er soms op, dat het zover al is gekomen. De Britse minister Lord Home sprak reeds van een onherstelbare breuk tussen Moskou en Peking. Maar president Kennedy verklaarde desgevraagd, het onverstandig te vinden, zich zo positief uit te laten over een zaak, waarop de Verenigde Staten weinig of geen invloed kunnen uitoefenen. Voorlopig houden we het maar bij Kennedy. Want ook wat de relatie Moskou-Peking betreft kan er nog van alles gebeuren...

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457-561 Telefoon 06750-3748

Houtzagerij- Houthandel- Kistenfabriek

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

VOSKAMP EN VRIJLAND

's-GRAVENZANDE - Telefoon 01743-2245* - Postbus 30

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894-1230 - Ouderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN

GEBOGEN REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS

ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN enz. enz.

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.), TELEFOON 08859-605

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten woningen, directiekantoren, barakken, garages, vakantiehuizen enz. Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veldschuren, loodsen etc.

Export: België, Duitsland, etc.

N.V. AANNEMINGS- EN BOUWBEDRIJF

Burgemeester Hazenberglaan 403 — Rotterdam

Telefoon 1910.44

C.V. J. H. van Leeuwen

Fabrikanten van rode en blauwe rietvorsten en eindrietvorsten
Hollandse pannen (handvorm) en bijpassende vorsten (handvorm)

KOUDEKERK, AAN DEN RIJN
Tel. 01714-228 — Tel. 01720-2569

Fa. P. van Oudenallen & Zoon

AANNEMERS VAN

timmer-, hei- en betonwerken

WILNIS — TELEFOON (01724) 108

FA. K. SALVERDA & ZONEN

Aannemersbedrijf - Kuinre

SPECIAAL: het stellen en monteren van kapspanen.
Wijk IV-7 — Tel. 05271-294

Voor betere beton...

N.V. SCHOKBETON

Fabrieken te Zwijndrecht, Kampen, Elburg en Vianen. Bouwbedrijf te Zeist.

N.V. AANNEMERS- EN HANDELSBEDRIJF

VAN OORD

Hoogstraat 73a — Telefoon 444 — Werkendam

RIJSWERKEN GRONDWERKEN ASFALTWERKEN

D. MEIJER - AANNEMER

VAN NIEUWBOUW-, VERBOUW- EN REPARATIEWERKEN

Handel in hout, teerproducten en andere materialen.

Telefoon 7690

SASSENHEIM — Werkplaats Zuilhoofstraat 2, Telefoon 7952

N.V. Staalsteiger „Gelria“

Nijmegen

Roggeweg 13 - Postbus 126 - Telefoon 53198

COMPLETE ROESTVRIJE STEIGERWERKEN

!! SPECIALITEIT: MET VASTE WIGGEN !!

HOTEL „DE KROON“

SOPHALAAN — LEEUWARDEN
telefoon 4487 - 4468

Uw adres voor recepties en partijen

TRANS SKANDIA EXPRESS

3 x per week
COPENHAGEN en STOCKHOLM
1 x per week
OSLO

Ook koel- en meubeltransporten.

BONGERS - WAGENINGEN

Telefoon 3750 - Telex 45122

**KOGEL-
LAGERS**
Van der Spek
Wolphaertsbocht 214
ROTTERDAM
Tel. 79755

JEZUS REDT
VERLOST
GENEEST

Iedere zondagmorgen om acht uur spreekt
Evangelist Joh. Maasbach over **Radio-
Luxemburg**, 208 m. middengolf en 49.26
korte golf.

Fa. O. v. Wijngaarden & Zn.

VOOR AL UW ELEKTRISCHE EN
SANITAIRE INSTALLATIES
RADIO - T.V.

J. A. Beyerinkstr. 5 - Tel. 01803-415

NIEUWERKERK AAN DE IJSSEL

DEPOSITO-
BANKBOEKJES

33/4/0

Folder op aanvraag verkrijgbaar

ZUIDHOLLANDSE
BANK N.V.

Rotterdam, Schiekade 73, tel. 87170
Den Haag, Noordeinde 23, tel. 184955
A'dam, Herengracht 571, tel. 221182

de tegenstand gebroken

door Foka van Loon

(21)

„U is nu al onderweg, anders zou ik zeggen: weggegooid reisgeld!” is zijn antwoord. Dan stapt hij op een ander onderwerp over, dat minder pijnlijk is voor dat dorpse vrouwtje met haar prettig gezicht: het weer! Daar kunnen alle passagiers over meespreken. Een jonge kerel die zich ontpopt als reiziger in textiel, doet een humoristisch verslag van de wijze waarop hij gister van winkel tot winkel waadde in een geweldige stortbui en overal bot ving. De coupé davert van de lach, tot op een gegeven ogenblik. „Stil toch! Het kind!”, waarschuwt het meisje, met iets warmes en moederlijks in haar kunstmatig omschaduwde ogen.

„Ze kan niet horen. Iedereen kan gerust zijn gang gaan”, licht Gees haar in.

„O, pardon!” zegt het meisje, ze bijt zich op haar lippen en er spatten tranen in haar ogen. Zonder dat ze het merkt wordt op dit zelfde moment een sfeer van sympathie om haar heen geweven, want het blijkt, dat dit wuft omhulsel een gevoelig hartje omsluit.

Gees wordt de profetie van dominee Rijkens indachtig. Hij kreeg dubbel en dwars gelijk. Roelie kwam, zag en overwon. Ook bij de dokter. Een bloedeigen grootvader had haar niet met meer consideratie tegemoet kunnen komen. Hij prijst haar als een buitengewoon voorlijk kind, met welke uitspraak Gees zich wel kan verenigen. Maar verder kan ze niet met hem in zee gaan. Het kind is volgens hem niet doofstom, maar heeft een hardnekkig abces in beide oren. Hij zal haar kruiden voorschrijven en bij getrouw innemen zal er spoedig beterschap zijn te bespeuren.

„Een abces? Maar ik heb nog nooit gemerkt, dat ze pijn heeft!”

Nee, dat is heel best mogelijk, maar toch mevrouwtje kan hem gerust geloven, zit er iets in haar oortjes, dat naar buiten gewerkt moet worden en dat zal hij met zijn wereldvermaarde geneesmiddelen bewerkstelligen. Over zes maanden — wat zegt hij? — over zes weken, als het proces een vlot verloop heeft zullen de oortjes beginnen te lopen en is het leed geleden. Met dit heugelijke nieuws kan ze haar man namens hem gaan verblijden.

En inderdaad, Albert wordt zo vrolijk als een hoentje, als Gees hem dit optimistisch bericht thuis brengt. Natuurlijk begint hij van de weeromstuit ook een beetje te blaaskaken. Toch maar goed hé, dat hij doorgezet heeft en eerst zijn oor ergens anders te luister heeft gelegd, voor hij er toe overging het kind voor altijd te brandmerken als doofstom. Hij is nog zo gek niet als hij lijkt. Gees zal eens wat beleven. Ze heeft tot nu toe nog geen woorden van haar dochter gehad, maar Albert ziet de tijd nabij waarin ze haar scha dubbel en dwars inhaalt. Wat zal er wat loskomen!

„Ik help 't je hopen, maar geloven doet ik het niet!” is het deprimerend antwoord van Gees.

Hij neemt haar dit zeer kwalijk en wreekt zich door het kind zonder nachtzoen naar bed te laten gaan terwijl hij verder de avond vergalt door een verongelijkt stilzwijgen.

HOOFDSTUK XII

Het is herfst, al eind oktober, maar het kon lente zijn, zo zacht is het weer. Gees heeft zich een beschut plekje gezocht tegen de baanderdeuren. Daar zit ze, uit de wind en in de zon, met het gezicht op de moestuin, die tevens appelhof is, althans het achterste gedeelte. Ze breid om het leven aan een jurkje voor haar zesjarige dochter, korenblauw met wit.

't Zal goed staan bij haar goudblond haar en blozende toet. Het is zo'n lekker ding, die Roelie van haar. Haar bliken zoeken de tuin. Daar speelt Roelie met Hilbert, het buurjongetje. Ze zijn — en dat mag een wonder heten — al een uur eendrachtig bij elkaar. Ze zoeken het gevallen fruit op in een grote kruiwagen. Gees heeft ze daartoe elk een mandje gegeven, precies gelijk van vorm en grootte om toch maar geen onderscheid te maken. Hilbert is een half jaar ouder dan Roelie, maar dit leeftijdsverschil is te gering, dan dat het meerdere wijsheid zou waarborgen. Wel heeft hij op zijn vriendinnetje voor, dat hij al zijn zintuigen tot zijn beschikking heeft, maar verstandelijk is hij haar ver ten achter. Ook van karakter verschillen ze veel. Hilberts humeur is grillig als het weer in april en hij plaagt graag, terwijl Roelie doorgaans goedgemutst is en alles wat kleiner en zwakker is dan zij zelf onder haar bescherming neemt. Alleen één eigenschap hebben ze gemeen. Hilbert hangt nu al de heersende man uit en Roelie vertoont geenszins de eigenschappen van een onderhorige vrouw. Dit geeft heel wat aanleiding tot gekrakeel. Gees wil echter niet ontkennen, dat ze bij de be-rechting van de diverse twistgedingen niet altijd onpartijdig is in haar oordeel. Ze kan dit voor zichzelf aardig goedpraten. Het zou toch onnatuurlijk zijn, als ze haar eigen kind afviel, dat bovendien ook nog zo zwaar gehandicapt wordt door haar gebrek. Het is toch logisch, dat ze Roelie vóór-trekt! Dat onbenullige, maar lichamelijke normale Hilbertje neemt zijn eigen verdediging wel op zich, is het niet met het woord, dan wel met de daad. Roelie heeft al meer dan eens kennis gemaakt met zijn stevige boerenknuistjes.

Ineens wordt haar gedachtengang afgebroken door een luid gekrijs, 'at van uit de appelhof opklinkt. Hilbert en Roelie zijn het blijkbaar weer oneens. Gees gaat er met grote stappen op af. De kinderen staan als twee kemphanen elk aan een boom van de kruiwagen te trekken.

„Ik wil!” brult Hilbert met een mond als een hooschuur en tranen als stuiters op de wangen. Roelie houdt haar eindje echter ook vast. Vinnig en vastbesloten, ze gromt als een kwaadaardig beertje.

„Die kruiwagen is van mijn va!” blert Hilbert. Deze mededeling is meer voor Gees bestemd dan voor Roelie. Dat zijn buurmeisje niet praten kan heeft hij al lang als vanzelfsprekend aanvaard. Hij rukt nog eens uit alle macht, zodat de kar bijna omkiepert, maar Roelie geeft geen kamp. Gees heeft de woorden ten gunste van haar dochtertje al op de lippen. Tegelijk verschijnt echter Hilberts moeder ook op het toneel van de strijd en daar zij minstens een even groot zwak heeft voor Roelie met haar knappe snuitje en dansende krullen als Gees zelf, realiseert Hilbert zich onmiddellijk, dat zijn kans verkeken is. De eer aan zich zelf houdend, laat hij de volgeladen kruiwagen aan Roelie over.

„Zo, dat dacht ik ook!” zegt Pietertje Sukkel en laat haar reeds strijdlustig geheven handen zakken. Hoog van de toren blazen blijkt niet noodzakelijk, haar zoon heeft geen aan het zien van haar struise gedaante.

Dan gaat Hilberts gezicht ineens glimmen van groot leed-vermaak: „Ze kan hem toch niet alleen schuiven”, gniffelt hij, „ze is lang niet zo sterk als ikke!”

En de kleine doerak heeft nog gelijk ook. Hoe overmatig Roelie zich ook inspanst, ze krijgt het gerij nog geen duim-breed van zijn plaats. Maar wie niet sterk is moet slim zijn. En dat is Roelie voor twee. Ze gunt haar vriendje niet lang de triomf over haar nederlaag. (Wordt vervolgd)

VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN

ZEELAND

Bouwbedrijf Fa. de Kroo
KOEL-EN VRIESBOUW

Dorpsplein 27, Koudekerke,

Tel. (01185) 271 Afd. koeling (01185) 401
Giro 528849

- FLOORFLEXVLOEREN
- COMPLETE KEUKENS
- LOSSE KASTEN

Prima materiaal voor elk interieur

BOUWMATERIALENHANDEL

A. DE JAGER-TOLHOEK N.V.
GOES filialen: Middelburg - Vlissingen

Fa. Jac. den Hamer
Terneuzen

Uw adres voor poot- en consumptie-aardappelen,
vlas- en lijnzaad.

AXELSESTRAAT 120 - TELEFOON 01150-2315,
doorlopend bereikbaar. Koelhuis tel. 01150-3192

EXPORT - BINNENLAND

„Brixon” en „Santega” herenkostuums

in Zeeland verkrijgbaar bij

KOEJEMANS Kledingmagazijn

te MIDDELBURG, LANGE DELFT 19

„de zaak met de klok”

Perfekte kostuums en voldoen aan al uw eisen.
OOK VOOR UW JONGENS.

Electrotechnisch Installatiebureau

GRAMMOFOONS
GRAMMOFOONPLATEN

RADIO KLOKKEN
TV NEON

VERLICHTING WASMACHINES

INSTALLATIES OP ELK
GEBIED

J. J. van 't Westende

Middelburg - Markt 73 - Tel. 2587
Vlissingen - Walstraat 4 - Tel. 2814

LICHT-, KRACHT- EN ZWAKSTROOM-
INSTALLATIES

Electro-Technisch Bureau
Fa. S. W. Gabrielse - Goes

Radio Televisie

KOOPT uw

URWERKEN, GOUD, ZILVER en
VERLOVINGSRINGEN bij

W. J. CAMPER

Lange Delft 51, Middelburg, Telefoon 3882

Vakkundige reparatie-afdeling

de speciaalzaak
voor uw BRIL

Firma J. Balkenende - Biezelingse
ZAADHANDEL

Postbus 11 — Telefoon (01102) 209 - 543 - 632

Granen, Zaden, Peulvruchten, Zaaizaden, Veevoeder

SCHELDEBANK N.V.
ZIERIKZEE

Telefoon (01110) 2153

Alle bankzaken en verzekeringen

Hollestelle GOES

Machinefabriek en Constructiebedrijf:
Sagmolenstraat 1 — Telefoon 01100-5540.

Landelsafdeling:

Janzeportstraat 28 — Telef. 01100-6995-6996 en 6387.

Ook voor GOEDE, BETROUWBARE GEBRUIKTE AUTO'S
kunt u terecht bij:

GARAGE CENTRUM

Official GENERAL MOTORS DEALER.

VLISSINGEN — Telefoon 01184-2866. — B.g.g. 4421.

Gemeenten en kabinet

De gemeenten gaan straks een goede tijd tegemoet. Ze behoeven zich in de komende jaren echt geen zorgen meer te maken dat ze met foaien zullen worden afgescheept. Daar staat de fractie van de K.V.P. in de Tweede Kamer borg voor. Dat hebben wij althans begrepen uit een artikelje in „De Gemeenteraad”, maandblad voor raadsleden en gemeentebesturen uitgegeven door de K.V.P. Kort na de verkiezingen lazen we daarin:

„We maken ons geen zorgen of de afdeling Binnenlandse Zaken zal in de nieuwe Tweede Kamer-fractie uitstekende pleitbezorgers vinden. De Burgemeester De Kort, Van Helvoort, Kolfshoten (burgem. gem. Alkemade) e.a.: raadsleden als Kleisterlee, Engels, Van den Heuvel, Schoemaker, Aalberse (die begrijpelijk gaat bedanken als lid van de Haagse Raad), Albering, die sinds jaren deel uitmaakt van de vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken, en weer andere die de politieke leerschool van de gemeenteraad hebben doorlopen, o.a. Van Thiel, Gijzels, Veldkamp, zullen het vóór de gemeenten en tegen de Minister van Financiën — opnemen”.

Welke minister van Financiën zou het tegen dit legioen van voorvechters voor de gemeenten durven opnemen? Niemand toch zeker! Waarom dit legioen (vele legionairs zitten nl. al veel langer in de Kamer) dan al niet eerder de minister van Financiën gedwongen heeft tot groter royaliteit tegenover de gemeenten. Ja, dat zegt De Gemeenteraad niet. Dus moeten wij het antwoord ook schuldig blijven.

Maar hoe dat zij, de toekomst is rooskleurig. De redactie noemt nl. de voorgestelde uitbreiding van het gemeentelijk belastinggebied die voor de gemeenten in eerste aanleg 65 miljoen zou kunnen opbrengen (uiteindelijk zelf 200 miljoen), maar een „kruimel”. Als dat een kruimel is, dan mag men toch zeker verwachten dat de legionairs aan die hardvochtige minister van Financiën een half miljard ontwingen. Gaan de gemeenten een goede toekomst tegemoet of niet?

Als de heren van het legioen de woorden van de redactie in daden weten om te zetten, ja dan is er hoop. Het is alleen maar jammer dat de KVP meerdere legioenen telt met nog weer andere wensen.

Bij de mislukte pogingen van de KVP een kabinet te formeren hebben we daar al iets van gemerkt. De laatste van de legionairs, Veldkamp, is daarbij nl. niet bekend geworden door zijn pleiten voor de gemeenten, maar wel door zijn hoge eisen voor de sociale sector. En uit het program van de eerste gemeentelijke voorvechter De Kort is helemaal niet gebleken dat de gemeenten erg hoge prioriteit hadden bij de verdeling van de koek. De gemeentebestuurders zullen dus verstandig doen niet op woorden maar de daden te letten.

Met „De Gemeenteraad” zijn wij van mening dat de uitkeringen aan de gemeenten omhoog moeten. Of we als gemeenten erg gelukkig moeten zijn met de voorgestelde belastinguitbreiding, willen we zelfs ook nog in twijfel trekken. Maar welke zin het heeft om die uitbreiding een „kruimel” te noemen ontgaat ons. En het is naar onze mening volstrekt onredelijk de minister van Financiën te schetsen als de boeman voor de gemeenten. Wil men dit toch doen dan kwalificeert men de grootste fractie in de Kamer als onmachtig en desavouert men tevens zijn eigen zestal ministers in het kabinet.

Wees zuinig met Uw geld koop bij .. WESTERVELD

Bovendien 3% korting door Uw Kassabode

WESTERVELD

FRANSEN DOOR GEHEEL AMSTERDAM

Terwijl ik zelf dus bezig was om de heerlijkheden van mijn vakantieoord te ontdekken, deed ik een nog belangrijker ontdekking. In de bibliotheek van de plaatselijke predikant vond ik een boek: „Gezichten in Holland en België”, naar tekeningen op de plaats zelve vervaardigd, door W. H. Bartlett.

Met historische en plaatselijke beschrijving van N. G. van Kampen”. Dit bijzondere boek verscheen bij C. J. A. Beyerinck te Amsterdam, in elk geval na 1839, in een tijd, dat het niet glad boterde tussen de Nederlanders en de Belgen.

Wie het Voorbericht leest, merkt dat: „Het werk, dat wij hier onze landgenooten aanbieden, is eigenlijk geschikt, om ons land aan de vreemdelingen, vooral aan onze overzeesche naburen, te doen kennen.

Van hier is dan ook de onderneming afkomstig. Zij willen over de Vereenigde Nederlanden (bij den Vreemdeling doorgaans Holland genaamd) en België één plaatwerk met beschrijvende tekst uitgeven, en de schrijver werd door den heer Beyerinck, Correspondent des Engelschen uitgevers, aangezocht om die beschrijving te leveren . . .” Nu komt het! „Ofschoon door anderen arbeid overvloedige bezigheid hebbende, meende hij echter zich daaraan niet te mogen onttrekken, opdat die beschrijving niet in de handen van eenen Belg mocht vallen, die zeer zeker van onze natie de grofste lastelingen en onwaarheden niet zou bespaard hebben”.

Ja, men was er toen nog niet helemaal overheen! In ieder geval, deze Baedeker werd geen Guide Bleu, dat is wel duidelijk. Voor het gemak werd de gids in het Nederlands en in het Engels geschreven. In het Nederlands „al ware het alleen maar om te doen zien, hoe men hare eer bij den buitenlander tracht te handhaven”.

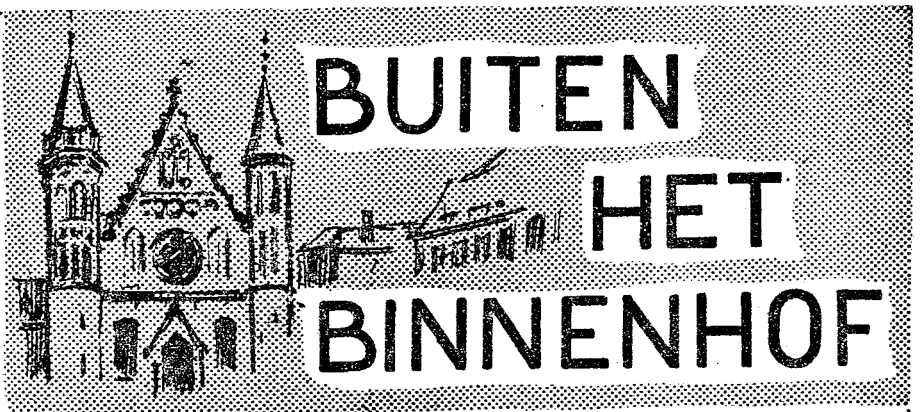
Op een zonnig plekje in mijn vakantieoord heb ik een paar uur in het boek gelezen, tevergeefs zoekende naar een beschrijving van mijn reitriedorp. Komaan, dacht ik, laat ik eens zien wat de heer Van Kampen over Kampen schrijft, de woonplaats van de voorzitter van onze centrale. „Kampen met 7000 inwoners, eene Stad der Provincie Overijssel, ligt tussen de monden van den IJssel, die een vruchtbaar eiland vormt, waarop rundvee graast. De Stad, aan welke dit eiland toebehoort, is daardoor in staat, hare ingezetenen van alle belastingen vrij te stellen, eene omstandigheid, die de levensmiddelen zeer goedkoop maakt en dus vele kleine renteniers, of met een vast jaargeld begiftigden, herwaarts lokt”.

Dit moet een heerlijke tijd geweest zijn, vrienden. Kampen was toen blijkbaar het Zwitserland van de welgestelde Hollanders. Het boek vervolgt: „Vroeger was Kampen, even als Harderwijk, zekerlijk meer handeldrijvend, want zij behoorde tot de Hanzesteden.

Thans is de handel meest naar Deventer verlegd, en eene Stoomboot van Amsterdam naar Kampen moest de vaart staken. Er is te Kampen eene schoone brug over den IJssel, met een aangenaam gezicht over die rivier. Voorts is hier eene voortreffelijke kostschool, onder eenen der eerste Aardrijkskundigen van Nederland, den Heer Van Wijk, zijns zoon, die het Doctoraat in de letteren bekleedt, aldaar de oude talen onderwijst”.

Meer staat er van Kampen niet vermeld, maar wat wilt u, in een boek, dat ruim 350 plaatsen in Holland en België beschrijft en/of noemt?

Laten wij met tekenaar en schrijver naar 's Gravenhage reizen, dicht bij het Binnenhof. Twee platen heeft Bartlett aan de hofstad gewijd. Een „Gezigt in het Haagsche Bosch” (een plaat overigens van R. van Hoven) en een „Stadhuis in 's Gravenhage”. Een rustig tafereeltje, daar bij dat Stadhuis. De enkele dames en heren, die voor Hagenaars moeten doorgaan zijn vroeg

negentiende eeuws gekleed. Op de voorgrond lopen drie personagiën, die uit Mexico schijnen te stammen. Maar wat zegt de heer van Kampen? „. . . De eene zijde van het Binnenhof ziet op een grooten vijver, aan welks overzijde de Vijverberg, en daarmede gelijklopend het Voorhout, eene driedubbele reeks van lindeboomen, en achter dezelve meestal paleizen vertoonen, die reeds in den aanvang der zeventiende eeuw door den dichter Huygens bezongen zijn. Van deze zijde (die van het bosch) is de uitkomst van 's Hage zeer prachtig: men ziet er het paleis van Prins Frederik, den Schouwburg (voor Hollandsche en Fransche toneelspelers) en prachtige hotels voor reizigers.

Naar de tegenovergestelde Noord-Westzijde vertoont zich in eene straat het zedige en eenvoudige paleis des Konings, voorheen een bijna onbewoond domein van het huis van Oranje, het oude Hof genaamd, dat in den aanvang der achttiende eeuw aan den Koning van Pruisen behoorde. De geheele inrigting toont eenen waarachtigen Burgerkoning, en gelijk elders de paleizen merkwaardig zijn door hunne pracht, zoo is die van het Hoofd der uitvoerende magt in de voormalige Nederlandsche republiek opmerkelijk, door geenen weidschen luister te toonen.

Het paleis van den Prins van Oranje is op de Kneuterdijk . . .”

U ziet, de schrijver vindt, dat wij bescheiden mensen zijn . . .

Over den Haag staat er meer, doch liever over naar Brussel!

„Thans (d.i. na 1834, W.G.) is zij (Brussel) de zetel des Konings (Leopold) en der beide Kamers, en van de zware wonden, haar door den opstand van 1830 geslagen, volkomen hersteld, behalve misschien de geldmiddelen der stad . . .”

Wij krijgen dan een uitvoerige beschrijving van Brussel. „. . . bestaat uit de benedenstad aan en in het dal, en door de Senne doorsneden, waar men Vlaamsch, - en uit de bovenstad op de helling en den top eens heuvels, waar men Fransch spreekt”.

„Men klimt naar de bovenstad op door de uitnemend rijk met allerlei winkels versierde Magdalenstraat en den Hofberg (Montagne de la Cour). Als dan ziet men zich eensklaps op het schoonste plein van België, en een der schoonste van Europa, de Place Royale, aangelegd in 1774 . . .”

Ik had nog veel meer over andere plaatsen, in dit oude reisboek vermeld, willen opnemen. Doch ik heb per slot van rekening vakantie. En misschien de lezer ook!

William G. van Kampen

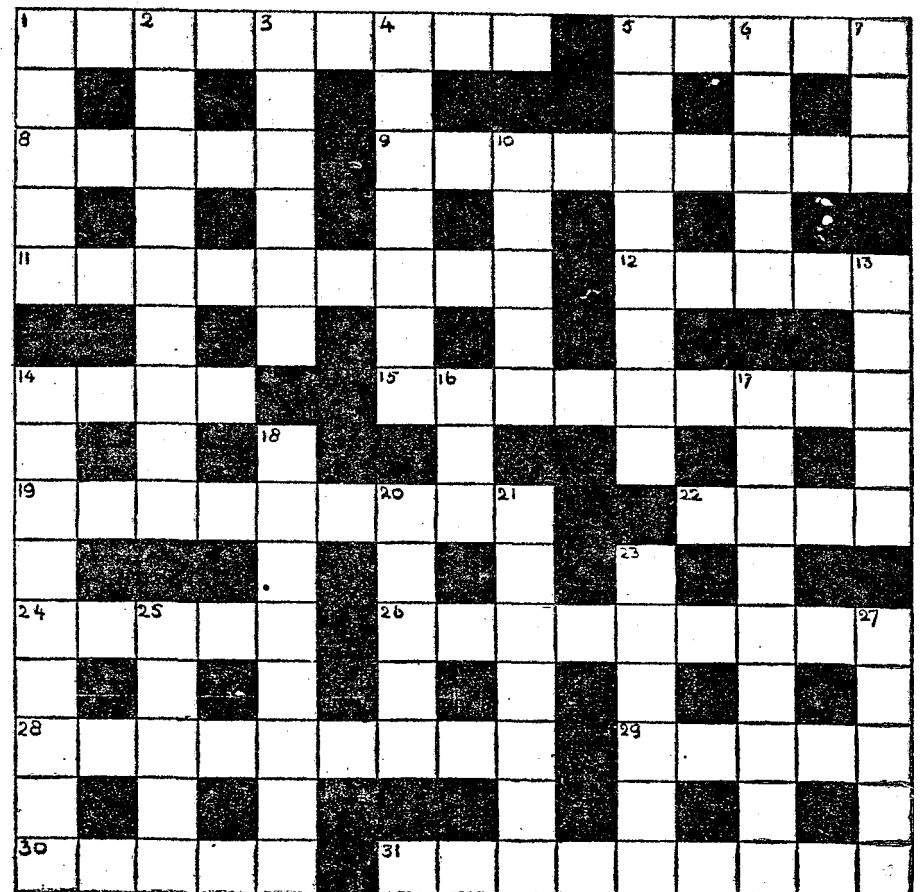
Kryptogram

Horizontaal: 1. Portret van edelman? Nee, ambachtsman, die zijn klanten knipt; 5. hij ziet het daglicht weinig; wordt uit de grond gehaald om er weer in gestopt te worden; 8. hij moet altijd aan de (water)kant blijven staan; 9. deze taxatie voedt de schatkist; 11. „geweldig” man; 12. „Heim ins Reich”; 14. zwaar, doch aanvankelijk licht; 15. bij dit voorwerp betekent roesten: rusten; 19. in geld uitgedrukte entrees; 22. lustoord in Drente en Overijssel tegenwoordig; 24. door dit uit te trekken wordt men slanker; 26. een plant of een mens; een dier heeft het in de mond; 28. hij laat zijn cliëntele bloeden; 29. en wordt door de pianist onder handen genomen; 30. geen woorden; 31. voor dit inschakelen is draaien nodig.

Vertikaal: 1. begrenst het land, dat niemand toebehoort; 2. verzameling geheime formules; 3. geboren als vreemdeling in vreemd land; 4. leeft van doden; 5. lijdende vorm van haar; 6. 2½ plaats bepaling geeft kleur aan 't gezicht; 7. hierachter zitten gedane zaken; 10. werkpaardje voor binnenshuis; 13. tenslotte kom, evenals in 21 vert. een Duitse stad hier dichtbij; 14. korf kleingood voor de kleinen; 16. dit gezang is 't begin van een concertgebouw; 17. ongeoorloofde ontneming van een bijzonder soort geld?; 18. per schip moeijlichkeiten „ontlopen”; 20. tegelijk eten en spreken; 21. heb je snel gelopen, dan kom je dichterbij; 23. klein plezier-tje, dat meestal geen pleziertje is; 25. één der fundamenten van de man; 27. plaats in Juda ligt aan de oostelijke Nijlmond.

OPL. KRUISWOORDRAADSEL

Horizontaal: 1. lamp; 4. hamer; 9. bedde; 13. á lá; 14. gelegen; 16. fez; 17. kilte; 19. K.R.O.; 20. offer; 22. iris; 23. vore; 24. beet; 25. bel; 27. rank; 29. ae; 30. kader; 31. RU; 33. dronk;

36. gek; 37. ketel; 39. dal; 40. Asa; 41. kei; 42. okt.; 43. Emmen; 45. toe; 47. kamer; 49. re; 50. serre; 51. la; 52. naar; 55. lis; 56. heks; 59. ogen; 60. Dora/Nora; 62. adres; 64. lip; 66. pijler. 68. rat; 69. toontje; 72. Ede; 73. krat; 74. Kreta; 75. Abel.

Vertikaal: 1. laks; 2. Ali; 3. malie; 4. hé; 5. alk; 6. Merwede; 7. ego; 8. re;

10. effen; 11. Dee; 12. Ezra; 14. geit; 15. Noor; 18. trein; 21. frame; 24. beramen; 25. bagatel; 26. lekkers; 28. krekels; 29. adder; 32. ultra; 34. olm; 35. kan; 37. kik; 38. Tom; 44. etage; 46. origine; 48. averij; 53. averij; 54. rest; 56. hope; 57. Kaleb; 58. hark; 61. Orel; 63. dar; 64. lor; 65. PTT; 67. Ede; 70. O.K.; 71. ja.

BOEKEN en periodieken

Geschiedenis van het Sociaal Culturele werk

GESCHIEDENIS geeft een verhelderend beeld op de gang van het verleden, maar voorspelt niet en geeft geen vaste lijnen voor de toekomst. De ervaring in het naden levert morgen de meest recente historie en vindt baat bij een kritisch achterom kijken.

Met bovenstaande woorden vangt dr. A. C. J. de Vrankrijker zijn boek: „Volksontwikkeling” aan, dat bij Van Gorcum en Comp. N.V. te Assen verschenen is.

Dit boek heeft tot ondertitel: Geschiedenis en problemen van het sociaal-culturele werk in Nederland. De schrijver geeft er reeds in zijn inleiding rekenschap van, waarom hij zijn boek de titel Volksontwikkeling meegegeven heeft. Dit woord is immers van oudere stempel dan de term „vorming” welke men tegenwoordig bij voorkeur pleegt te gebruiken. De schrijver heeft met opzet zich gehouden aan Volksontwikkeling. We speuren immers in het verleden, waarin eerder sprake is van ontwikkeling dan van vorming in de huidige en diepgaande betekenis, aldus de auteur. Bij een zeer globale indeling der objecten, waarop het sociaal-culturele werk zich van de aanvang af tot het heden bij voorkeur richtte, zouden wij achtereenvolgens kunnen noemen: deugden, kennis, persoonlijkheid, gemeenschapszin. De beide laatstgenoemde dateren eerst van de naast verleden tijd; de andere stammen van de veel langduriger periode, waarin het woord Volksontwikkeling het best op zijn plaats is. En verder zegt de schrijver: Ontwikkeling is dynamisch. Zij is niet een kwestie van geestelijk bezit, maar van geestelijke houding en uitgroei.

Deze opmerkingen uit de inleiding van dit boek, geven reeds een zekere richting aan voor datgene wat komen gaat. Ontwikkeling suggereert voortgang, vooruitgang, rijping; en wel een die steeds verder gaat, en nooit een uiteindelijke vorm verkrijgt. Dit is toepasselijk op de menselijke persoonlijkheid en op de gemeenschap, die geen plafond behoren te hebben. Zij moeten altijd verder evolueren, omdat de maatschappij zich blijft ontwikkelen; deze verandert steeds door het opkomen van nieuwe krachten die tegenkrachten oproepen. Ook deze zinsnede uit de inleiding is reeds bepalend voor hetgeen we in dit boek zullen lezen.

Gezegd moet worden, dat de geleerde schrijver in dit werk een grote hoeveelheid feiten aandraagt, waaruit hij een beeld opbouwt van de volksontwikkeling zoals deze gedurende de laatste eeuw zich openbaarde. Maar deze feitenhoeveelheid brengt er ons toe, reeds direct om bezwaar tegen dit werk te berde te brengen. Dat bezwaar is, dat het teveel geschreven is vanuit het oogpunt van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen. Iedereen, die een beetje met de geschiedenis en het werk van het Nut in vroeger jaren op de hoogte is, zal erkennen, dat deze organisatie inderdaad veel gedaan heeft voor de volksontwikkeling in ons land. Maar de geestelijke inhoud van het Nut, zoals deze zich vijftig, zestig

A C H T E R P A G I N A

DEZE „Achter Pagina-rubriek” is een partij-in-actie-rubriek, waarvan voorheen dan ook de aanduiding „Partij in actie” werd gegeven. Alles wat de partij het gehele jaar door verrichten moet, passeert hier de revue. Week in week uit worden de vele en veelsoortige activiteiten van de partij in haar verschillende organen op deze plaats — in het kort — „begeleid”.

De zomermaanden bieden echter jaarlijks ook gelegenheid om eens even van de „activiteiten”, welke dan enigszins naar de achtergrond verdwijnen, over te stappen naar „aanverwante zaken”.

Vorig jaar schreven wij bijvoorbeeld een serie over „oriëntatie”, „informatie”, „medelezen en medeleven”, „communicatie”, „naast het gesproken ook het geschreven woord”, „radio en televisie”. De titels spreken voor de inhoud van die artikelen.

Ditmaal zouden wij gaarne nadere aandacht van u willen vragen voor de taken van de verschillende partij-organen in het geheel van de partij-werkzaamheden. Daarbij zou ook het „partijbureau”, al is dat geen partij-orgaan, moeten worden betrokken. Wij zouden daarmee zelfs willen beginnen.

* PARTIJBUREAU

WAT dat partijbureau nu eigenlijk allemaal te doen heeft is lang niet iedereen volledig duidelijk. Dat blijkt ons regelmatig uit vragen en opmerkingen die daarop betrekking hebben.

Daarop in het kort een overzichtelijk antwoord te geven is ook niet zo eenvoudig, omdat er talloos vele werkzaamheden worden verricht. Wij zouden u natuurlijk kunnen verwijzen naar de financiële jaarrekeningen en in het algemeen naar de jaarverslagen van de partij. Als u daarvan kennis neemt krijgt u wel enige indruk van wat op het partijbureau wordt verricht.

Het secretariaat van het Centraal Comité van A.R. Kiesverenigingen is gevestigd in de Dr. Kuiperstraat 3. En bekend adres in de partij, overigens niet te verwarren (wat vaak

jaar geleden voordeed, kon en kan niet aanvaard worden door de christen. De zogenaamde periode van de Verlichting heeft het Nut doordrenkt. In 1813 schreef de Maatschappij tot Nut van 't algemeen een prijsvraag uit, waarin gevorderd werd een „nadrukkelijk beoog van de voortreffelijkheid van den mensch”.

De mens van de Verlichting moest uiteraard in botsing komen met de kerk. Hij mocht dan al aanhanger van het christendom blijven, ternaauwernood echter belijder. De zondige mens wordt vervangen door de in beginsel goede mens. Natuur en rede geven richtlijnen en wetten. In dit geestelijke klimaat, — door dr. De Vrankrijker zo gesignaleerd — ontstond in ons land het streven om het lagere volk ontwikkeling bij te brengen. Elders zegt de schrijver, dat Abraham Kuiper tot op zekere hoogte gelijk had, toen hij in 1869 de uitspraak deed, dat 't Nut alleen maar wat geworden is, doordat alle andere kringen, in het bijzonder de Nederlands Hervormde kerk, verzuimden iets te doen.

In die tijd was deze uitspraak gewettigd. Maar later is een grote christelijke activiteit ontstaan en wij betreuren het, dat de schrijver van Volksontwikkeling deze activiteiten te weinig tot zijn recht heeft doen komen. Het blijft alles 't Nut, wat de klok slaat. Slechts hier en daar, eigenlijk meer zijdelings, wordt Patrimonium genoemd en de Christelijke Vakbeweging. Van Patrimonium wordt gezegd, dat op het sociaal congres van 1891 de ongelijkheden als God Wil werden aanvaard en dat men in de gerechtigheid niet meer zag dan de aanwijzing voor ieder mens van die plaats, welke hij naar Gods ordinantiën tegenover God en alle andere schepselen heeft in te nemen. Dit bracht, aldus dr. De Vrankrijker, wel de wens mee om de smaak van het publiek te verbeteren en hiertoe enig werk te verrichten,

De partij en haar bureau

gebeurt) met het adres: Dr. Kuiperstraat 5 waar de Doctor Abraham Kuiperstichting haar zetel heeft, het wetenschappelijk centrum van de partij.

Kort geformuleerd — op de Kuiperstichting komen wij een volgende, keer nog wel nader terug — heeft dit centrum tot taak het uitlenen van boeken en geschriften uit de uitgebreide bibliotheek; het verstrekken van adviezen aan leden van de Staten-Generaal, Provinciale Staten, gemeenteraden en andere belangstellenden en het waarnemen van het secretariaat van het College van Advies van de partij en van de vele commissies van dit college, welke rapporten opstellen omtrent tal van politieke vraagstukken.

DE taak van het partijsecretariaat op nummer 3 daarentegen ligt op het gebied van de partij en haar organisatie.

Daar is de centrale ledenadministratie van de rond 100.000 partijleden.

Daar voert men de administratie betreffende de rond 20.000 abonnees op het weekblad „Nederlandse Gedachten”.

Daar wordt het contact onderhouden tussen het Centraal Comité met de Kamercentrales, Statencentrales en ruim 1.000 kiesverenigingen in het hele land.

Daar komt de post binnen van de onderscheidene partij-organen, van individuele leden en ook van niet-leden.

Daar wordt de boekhouding gevoerd, daarvandaan gaan de nota's voor de contributie-afdracht uit aan de kiesverenigingen en daar komt de contributie-afdracht binnen. Met deze gelden financiert het Centraal Comité — via het partijbureau —

de centrale organisatie en landelijke activiteiten.

IN de bekende brochure „In de werkplaats van A.R. politiek” wordt in het kort een opsomming gegeven hoe het geld wordt besteed.

De belangrijkste posten op de begroting vormen de bedragen, welke worden uitgetrokken voor de gratis toezending aan alle partijleden van het maandelijks ledencontactorgaan „A.R.Post”, de jaarlijkse reservering van gelden voor de Tweede Kamerverkiezingen eens in de vier jaar, de gelden voor de propaganda in de „gewone” jaren, een flink bedrag voor de werkzaamheden van het College van Advies. Ook zijn belangrijke bedragen gemoed met de twee Partij Conventen per jaar, partijconferenties, bestuursvergaderingen enz.

Dan zijn er de salarissen, sociale voorzieningen van de medewerkers op het partijbureau, huur voor kantoorruimten, onderhoud en andere kantoorkosten en niet te vergeten de subsidie aan de Nationale Organisatie van A.R. Jongeren Studieclubs (A.R.J.O.S.).

* A.R.J.O.S.-BUREAU

DE secretaris van de A.R.J.O.S. heeft zijn bureau eveneens op het adres Dr. Kuiperstraat 3. Met de steun van zijn secretaresse onderhoudt hij het contact tussen het hoofdbestuur en de Provinciale en Stedelijke Verbanden van de A.R.J.O.S.-clubs en met de afzonderlijke A.R.J.O.S.-clubs (ongeveer 270 in getal) in het gehele land.

Verder is daar het secretariaat gevestigd van de talrijke commissies en werkgroepen, welke de A.R.J.O.S. rijk is. De werkzaamheden verbonden aan „Op Wiek”, het maandblad van de A.R.J.O.S. en aan het voorbereiden van conferenties en het kaderwerk vinden daar eveneens plaats.

Met het voorgaande is een eerste indruk gegeven. In de komende weken hopen wij nader stil te staan bij de partij-organen.

maar niet om de een tot de hoogte van de ander te verheffen. De mens moet voorbereid worden op zijn eeuwige bestemming en tevens geschikt gemaakt voor de vervulling van de aardse levenstaak, die hem nu eenmaal voorbeschikt was, aldus de schrijver.

Wij weten, dat de kerkelijke arbeid en met name het kerkelijk jeugdwerk van groot belang geweest is bij de ontwikkeling van het christelijk volksdeel. De jongelingsverenigingen hebben veel bijgedragen tot ontwikkeling en vorming.

Vele ouderen in onze kring hebben daar meermalen van getuigd. In dit verband noemen we de naam van dr. J. Schouten, die eens gezegd heeft, dat hij zijn vorming te danken gehad heeft aan de jongelingsvereniging. Dr. De Vrankrijker gaat aan dit ontwikkelings- en vormingswerk vrijwel voorbij. Op bladzijde 9f van zijn boek lezen wij: De kerkelijke groepen waren overigens tot omstreeks 1920 nog nauwelijks aan enig ontwikkelingswerk toe. Bij de calvinisten verhinderden het zondebegrip, de leer dat ieder met de hem toegewezen plaats tevreden moet zijn en de voorbeschikking, pogingen tot volksovoeding.

Nee, wij kunnen met een dergelijke geschiedbeschrijving over de Volksontwikkeling niet tevreden zijn. Wij mogen er geen genoegen mee nemen. Wij erkennen graag, dat de kerk en het christendom in ons land zelfs veel gefaald heeft, maar het neemt niet weg, dat uit ons christelijk volksdeel activiteiten zijn voortgekomen, welke een belangrijke bijdrage tot onze volksontwikkeling gegeven hebben. Hieraan in een boek als dit vrijwel achteloos voorbij te gaan, achten wij een ernstig manco. Volksuniversiteiten en volkshogescholen krijgen veel lof toegezwaaid; wij gunnen deze organen tot volksontwikkeling die lof graag. Maar als anderzijds veel christelijk-cultureel werk niet aan de orde ge-

bracht wordt, moeten we constateren, dat een eenzijdigheid in de aanpak en uitwerking is ontstaan. Dat in de laatste zestig jaren het christelijk volksdeel ook op sociaal terrein veel gepresteerd heeft, zal toch niemand kunnen ontkennen. Heeft de schrijver neutraliteit in zijn geschiedbeschrijving willen handhaven? Dan is hij niet geslaagd. De Nutsgedachten hebben klaarblijkelijk hem teveel beheerst om objectief te kunnen zijn. Ergens zegt de schrijver: Zuilvervorming is verdedigbaar. Zij is immers een organisatorische samenbundeling volgens primair geestelijk goed, de levensbeschouwing. Zij is een verwording, wanneer ze doorgevoerd wordt op terreinen die niet met het geestelijk leven te maken hebben. Waarschuwend voegt hij er dan aan toe: In dit opzicht moet Nederland nog vele consequenties trekken! (blz. 96)

Jawel... maar zijn er wel terreinen, die niet met het geestelijk leven te maken hebben? Alles wat zij doet, doet het ter ere Gods. Uitgaande van deze opdracht, een opdracht die dus ons geestelijk leven betreft, komen wij tot een levensbeschouwing, die niet meer neutraal genoemd kan en mag worden. Vandaar ook, dat wij christelijke politiek zien als een opdracht.

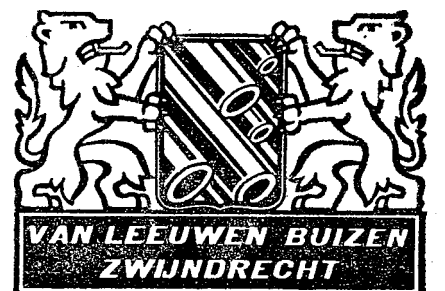
Volksontwikkeling is een boek, dat wel veel inzicht geeft over de Volksontwikkeling, doch dat ons uit hoofde van het genoemde manco niet bevredigt.

85 jaar

MAATKLEDING

L. DE VRIES H.zn.

Brugstraat, 7 — Groningen

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

In dit nummer

- ★ Kabinet Marijnen goed ontvangen (pag. 1)
- ★ Het kabinet-Marijnen (pag. 2)
- ★ Roeping der fractie (pag. 3)
- ★ H. van Eijsden (pag. 3)
- ★ Dr. N. G. Geelkerken (pag. 3)
- ★ Militaria (II) (pag. 4 en 5)
- ★ Boekbespreking (pag. 8)

Kabinet Marijnen goed ontvangen

OP het ogenblik, waarop wij deze indrukken neerschrijven, heeft de Tweede Kamer in eerste instantie gesproken naar aanleiding van de regeringsverklaring, door Minister-President Mr. V. G. M. Marijnen afgelegd. Het antwoord der Regering, repliek en dupliek, kunnen in dit overzicht niet meer verwerkt worden. Het is dus nog te vroeg voor een eindoordeel. Niettemin is een voorlopige conclusie na de eerste parlementaire ronde reeds mogelijk. En het is een conclusie, die bepaaldelijk positief voor het Kabinet uitvalt.

DE meerderheid der Kamer, die gevormd wordt door de vier regeringspartijen (men kan deze term vrijmoediger hanteren dan onder het Kabinet-De Quay) heeft duidelijk van haar vertrouwen blijk gegeven.

De nieuwe fractievoorzitter van de V.V.D., Mr. W. J. Geertsema, die na middernacht als laatste der tien sprekers het woord voerde, baseerde dat vertrouwen zowel op het program als op de personele samenstelling van het Kabinet. Deze formulering is tevens een goede weergave van het standpunt van de fractieleiders der andere regeringspartijen.

Behalve deze positieve gronden zijn er o.i. echter ook nog een tweetal meer negatieve punten, die de positie van het nieuwe Kabinet versterken. In de eerste plaats is dat de gang van zaken rondom formatie en informatie. Daarover is heel wat gezegd en het was zelden vleiend. Zelfs de Minister-President bracht het, na een huldebetuiging aan Prof. De Quay en Prof. Beel, niet verder dan de verzekering, dat hij daarbij het werk van Prof.

Romme en Dr. De Kort „niet vergat”.

Het was, of iedereen haast een beetje verbaasd was, dat uit deze formatieprocedure zulk een op het oog sterk Kabinet met een aansprekend program was geboren. De herinnering aan de vele weinig verheffende episodes in de voorafgaande weken versterkt de neiging op het resultaat extra zuinig te zijn. Zo ziet men, hoe alles toch nog nut kan gehad hebben voor de positie van het Kabinet.

Een even belangrijke als onverwachte versterking kreeg het Kabinet echter ook door de scherpe wijze, waarop Professor Vondeling, fractievoorzitter van de P.v.d.A., sprak van een kloof, die door het optreden van Dr. De Kort als formateur was geschapen tussen P.v.d.A. en K.V.P., want, zo zei hij, „ik weet voorlopig niet wat het woord van de woordvoerder van de K.V.P.-fractie waard is”. De reactie in de K.V.P.-fractie was bitter. Alleen al uit zelfrespect zal dit de K.V.P.-fractie meer naar de huidige regeringscombinatie toedrijven dan naar de oppositie. Dat is van grote betekenis als men bedenkt, hoezeer het juist de verdeeldheid op dit punt in de K.V.P.-fractie

was, die in de achter ons liggende weken de moeilijkheden veroorzaakt heeft.

Als wij met eigen woorden de teneur van de reacties van de regeringsmeerderheid in het Parlement trachten weer te geven, dan menen wij te kunnen stellen, dat men in het algemeen geneigd is in het Kabinet-Marijnen een verbeterde editie van het Kabinet-De Quay te zien. En dat is dan ook precies, wat men zich gewent heeft, toen als inzet der verkiezingen werd gesteld: voortzetting van het beleid van het Kabinet-De Quay met verbetering van enkele zwakke punten. Na de verkiezingsuitslag van 15 mei 1963 kan Mr. Marijnen met deze ploeg en dit program met een goed geweten voor het Nederlandse volk verschijnen.

VOOR het volk verschijnen. De plaats daarvoor in de parlementaire democratie is de gekozen volksvertegenwoordiging.

Nu, het Kabinet scheen zich van zijn positie ook wel bewust te zijn. Nog niet eerder in de vier jaren van zijn ministerschap hebben wij Mr. Marijnen zo onbevagen en hartelijk zien lachen om geestigheden, die te zijnen koste in de kritiek der oppositie werden gemaakt. Het kon naar zijn mening kennelijk lijden. En het deed hem klaarblijkelijk ook niets, dat hij rechts en links geflankeerd werd door de twee langste leden van zijn Kabinet, Mr. B. W. Biesheuvel en Mr. J. M. A. H. Luns, hetgeen een wat merkwaardig effect gaf.

In het algemeen maakt het Kabinet trouwens de indruk met animo en moed zijn taak aan te vatten. Een nieuwe generatie is aan bod gekomen. Dit is het Kabinet der „veertigers”. Niettemin brengen vrijwel alle leden reeds een waardevolle ervaring als Minister, als Staatssecretaris of als Kamerlid mee.

De enige, die niet zo op hun gemak leken, waren aanvankelijk Mr. Luns en Dr. Veldkamp. Prof. Vondeling typerde de eerste (reeds sinds 1952 minister) geestig als de enige „tiener” in dit gezelschap. Met zijn snelle aanpassingsvermogen had Mr. Luns echter al spoedig zijn draai gevonden, hetgeen bleek uit enige rake interrupties.

Dr. Veldkamp bleef bijna de gehele middag en avond stuurs en „bedreigd” kijken. Nu had hij daar ook wel enige reden voor, want het heeft er alle schijn van, dat aan zijn tijdens de laatste formatiefase zo uitdagend gestelde eisen slechts symbolisch is tegemoetgekomen en dat hij het behoud van zijn zetel meer te danken heeft aan enige lenigheid in zijn knieën. Hij mag er zich dan niet over verwonderen of zich eraan ergeren, wanneer de oppositie dit nu grondig uitbuit.

☆

WIJ zullen op het parlementaire debat thans niet verder ingaan. Een volgende keer kunnen wij dat beter doen, als wij het gehele debat kunnen overzien. Want er zijn nog wel een aantal verschijnselen, die bijzondere vermelding verdienen.

Er was immers niet alleen een nieuw Kabinet, ook enige partijen, die voor de eerste keer in het Parlement vertegenwoordigd zijn, presenteerden zich: de heer H. Kockoek van de Boerenpartij en de heer P. Jongeling van het G.P.V. Nieuwe woordvoerders waren er voorts voor de V.V.D. en de C.H.U. in de persoon van hun nieuwe fractievoorzitters respectievelijk de heren Mr. W. J. Geertsema en Mr. H. K. J. Beernink.

De nieuwe voorzitter van de Anti-Revolutionaire fractie, de heer H. van Eijsden, kon helaas wegens ziekte niet aanwezig zijn. In zijn plaats sprak de tweede voorzitter der fractie J. Smal-lenbroek.

De laatste stond wel voor een bijzonder zware opgave. Binnen een jaar tijd is hij de vijfde reeds, die als (waarnemend) leider der fractie optreedt. Vorig jaar nam Mr. A. B. Roosen deze functie waar voor Dr. J. A. H. J. S. Bruins Slot, die toen enige maanden wegens ziekte verhinderd was de Kamerzittingen bij te wonen. In de nieuwe fractie werd de heer H. van Eijsden tot voorzitter gekozen. Tijdens zijn ziekte nam Mr. B. W. Biesheuvel als tweede voorzitter zijn taak over. Nu de laatste tot minister van Landbouw en Visserij werd benoemd, moest opnieuw een tijdelijke voorziening getroffen worden, waartoe de fractie verleden week speciaal was bijeen gekomen.

Het is dan ook zeker geen formaliteit, maar de uitdrukking van een algemene wens geweest, toen de woordvoerder onzer fractie zijn redevoering aanving met het uitspreken van de hoop, dat de fractievoorzitter spoedig hersteld in de Kamer zal terugkeren om zijn werk als zodanig daar te hervatten.

Een wens, waarbij wij ons gaarne en van harte aansluiten, en waarbij zich ons aller gebed moge voegen.

Direct slagen

voor uw rijbewijs

door het succesvolle boekje „EXAMENTIPS” (nieuwste druk) met examenvragen en antwoorden betreffende de volledige theorie en praktische aanwijzingen. Slechts f 2,50.

Ned. Voorl. voor Rijkstechniek
Harderwijk — Giro 831092

Even een briefkaartje of telef. 03410-3554 en u heeft het per omgaande.

CIGARS

BIJ KAPTINO

keuze uit meer dan 2000

SCHRIJF-
MACHINES

ook TEL- en REKENMACHINES.
BRANDKASTEN grote sortering

De Clercqstraat 77 - Tel. 123711 - Amsterdam

Fa. P. DE VOGEL & ZONEN

Rodenrijseweg 67 - Berkel (Z.H.)
Telefoon 01891 - 2353/2312

Leveranciers van
Esso stookoliën voor de industrie
Tank-auto-transporten
door geheel Nederland.

N.V. Confectiefabriek „Heka”

v/h H. J. VAN HEEK - RIJSEN (05480-2661*)
brengt naast de

BEKENDE

BEDRIJFS- EN WERKKLEDING
voor elk seizoen.

LEUKE SPORTIEVE KLEDING
MEISJES, JONGENS, DAMES en HEREN

Onze hartelijke gelukwensen voor prinses Irene, die maandag haar 24ste verjaardag viert.

(Nat. Foto persbureau)

HET nieuwe kabinet, dat wij sinds vorige week woensdag, 24 juli, hebben, wordt — evenals het kabinet-De Quay — gevormd door dertien ministers.

gelijk aan de zetelverdeling van het kabinet-De Quay. Dezelfde partijen zien in dezelfde verhouding geestverwanten in het kabinet-Marijnen.

De „regeringspartijen” tellen thans samen 92 zetels in de Tweede Kamer (K.V.P. 50, V.V.D. 16, A.R.P. 13, C.H.U. 13), terwijl het kabinet-De Quay mocht „rekenen op” 94 zetels (K.V.P. 49, V.V.D. 19, A.R.P. 14, C.H.U. 12).

De „oppositie” lijkt dus iets sterker, n.l. 58 zetels tegen in de periode 1959—1963 slechts 56 zetels. De kern van de oppositie is echter getalsmatig verzwakt, doordat de P.v.d.A. thans slechts 43 van de 58 zetels bezet tegen in de vorige periode 49 van de 56 zetels van niet-regeringspartijen. Waren er dus in de periode 1959—1963 slechts 8 vertegenwoordigers van „splinterpartijen” (S.G.P. 3, C.P.N. 3, P.S.P. 2) thans zijn er 15 van zulke parlementariërs (S.G.P. 3, C.P.N. 4, P.S.P. 4, B.P. 3, G.P.V. 1).

Hoewel thans dezelfde partijen in dezelfde verhouding geestverwanten in het nieuwe kabinet zien opgenomen zijn er nieuwe gezichten in het kabinet en zijn er ook portefeuilles terechtgekomen in handen van geestverwanten uit andere partijen.

De minister-president bleef een K.V.P.-er. Verder bleven er K.V.P. ministers op Buitenlandse Zaken, Sociale Zaken en Volksgezondheid, alsmede Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen. Er kwamen K.V.P. ministers op Defensie (i.p.v. V.V.D.) en Volkshuisvesting en Bouwnijverheid (i.p.v. A.R.P.).

In plaats van A.R. ministers op Financiën (nu V.V.D.) en Volkshuisvesting en Bouwnijverheid (nu K.V.P.), kwamen er A.R. ministers op Landbouw en Visserij (i.p.v. K.V.P.) en Verkeer en Waterstaat (i.p.v. V.V.D.).

Het vice-premierschap wordt in plaats van met Verkeer en Waterstaat nu gecombineerd met Landbouw en Visserij.

Op Economische Zaken en Justitie waren er zijn er C.H. ministers.

Een V.V.D. minister bleef op Binnenlandse Zaken, terwijl er verder V.V.D. ministers kwamen op Financiën (i.p.v. A.R.P.) en Maatschappelijk Werk (i.p.v. K.V.P.). Zeven departementen behielden dus een minister af-

Het kabinet Marijnen

komstig uit dezelfde partij, zes portefeuilles kwamen in handen van ministers afkomstig uit een andere partij. De K.V.P., V.V.D. en A.R. kregen ieder twee nieuwe departementen. De K.V.P. kreeg vier, de C.H. twee en de V.V.D. één departement(en) dat in de vorige periode ook reeds door een geestverwant werd beheerd.

De wijzigingen in de personele bezetting waren nog groter. Acht ministers keerden niet in het nieuwe kabi-

Sociale Zaken en Volksgezondheid. Dr. G. M. J. Veldkamp, is reeds minister sinds 17 juli 1961 als opvolger van minister Van Rooy. Hij was staatssecretaris van Economische Zaken van 1952 tot zijn benoeming als minister van Sociale Zaken. Voor 1952 lid van de Tweede Kamer. Geboren 27 juli 1921, dus 42 jaar.

Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen. Mr. Th. H. Bot was in het kabinet De Quay staatssecretaris van Binnen-

Waal op het departement van O.K. en W. tijdens het kabinet-Drees 1956—1958. Mevr. Schouwenaar is geboren 3 mei 1909.

A.R.P.

Vice-minister-president, Landbouw en Visserij. MR. B. W. BIESHEUVEL. Lid Tweede Kamer sinds 1956, van het Europees Parlement sinds 1961. De heer Biesheuvel is de vierde A.R. minister sinds 1952. Prof. Zijlstra was minister van 1952—1963, mr. Algera van 1952 tot 1958, mr. Van Aartsen van 1958 tot 1963. De heer Biesheuvel studeerde rechten aan de Vrije Universiteit te Amsterdam — Was van 1945—1947 secretaris van de Provinciale Voedselcommissaris Noord-Holland, van 1947—1952 secretaris van de afdeling Buitenland van de Stichting voor de Landbouw. 1952—1 juli 1959 algemeen secretaris Nederlandse Christelijke Boeren- en Tuindersbond — Sedert 1959 voorzitter van deze organisatie. Was lid van het Bestuur en het Dagelijks Bestuur van het Landbouwschap, lid van het bestuur van de Centrale Coöperatieve Raiffeisenbank te Utrecht, voorzitter van de Internationale Federatie van Agrarische Producenten (I.F.A.P.). Geboren 5 april 1920 dus 43 jaar.

Verkeer en Waterstaat. Mr. J. VAN AARTSEN volgde in 1958 mr. J. Algera op als minister van Verkeer en Waterstaat in het kabinet Drees en trad als zodanig op in het kabinet Beel van 22 december 1958 tot 19 mei 1959. Minister van Volkshuisvesting en Bouwnijverheid van 1959 tot 1963. Bezocht het gymnasium en studeerde in de rechten. — Was juridisch ambtenaar bij het Regeringsbureau Landbouwcrisiswet 1933, secretaris van het Hoofdbedrijfschap Akkerbouwproducten, chef van de juridische afdeling van het Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening, secretaris van het Christelijke Werkgeversverbond, wethouder van economische zaken van 's-Gravenhage (1949—1958). Geboren 15 september 1909, dus 53 jaar.

C.H.U.

Economische Zaken. Prof. dr. J. E. Andriessen, hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam. Geboren 25 juli 1928, dus 35 jaar.

Justitie. Mr. Y. Scholten. Was staatssecretaris van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen in het kabinet-De Quay vanaf 16 juni 1959. Geboren 1 februari 1918, dus 45 jaar.

DE gemiddelde leeftijd der ministers is thans bijna 46 jaar. Dit was bij de start van het kabinet-De Quay in 1959 bijna 47 jaar. De oudste minister was in 1959 58 jaar en nu 54 jaar. De jongste was toen 39 jaar en nu 35 jaar.

Het kabinet-De Quay telde elf staatssecretarissen. Op het moment dat wij dit schrijven is over de benoeming van staatssecretarissen nog niets naders bekend. Alleen van dr. W. H. van den Berge staat vast, dat hij als staatssecretaris van Financiën terugkeert.

Mr. B. W. BIESHEUVEL
Minister van Landbouw en Visserij

Mr. J. VAN AARTSEN
Minister van Verkeer en Waterstaat

net terug, te weten prof. dr. J. E. de Quay, minister-president K.V.P.; drs. H. A. Korthals, vice-premier en Verkeer en Waterstaat, V.V.D.; prof. dr. J. Zijlstra, Financiën, A.R.P.; drs. J. W. de Pous, Economische Zaken, C.H.U.; mr. A. C. W. Beerman, Justitie, C.H.U.; mr. J. M. L. Th. Cals, O.K. en W., K.V.P.; ir. S. H. Visser, Defensie, V.V.D.; mej. dr. M. A. M. Klompé, Maatschappelijk Werk, K.V.P.;

Vijf ministers bleven zitting houden. Acht nieuwe ministers traden op, waarvan er drie staatssecretaris waren in het kabinet-De Quay; dus vijf geheel nieuwe gezichten.

K.V.P.

Minister-president. Mr. V. G. M. Marijnen is een van de zittendeblijvers van het kabinet-De Quay (19 mei 1959 tot 24 juli 1963). Hij was minister van Landbouw en Visserij. Geboren 21 februari 1917, dus 46 jaar oud.

Buitenlandse Zaken. Mr. J. M. A. H. Luns is ook in dit kabinet teruggekeerd. Hij is reeds minister op dit departement vanaf 1952. (van 1952—1956 minister zonder portefeuille naast mr. J. W. Beyen). Hij was minister in de kabinetten Drees 1952—1956, 1956—1958, Beel 1958—1959, De Quay 1959—1963. Geboren 28 augustus 1911, dus 51 jaar oud.

landse Zaken vanaf 23 november 1959. Geboren 20 juli 1911, dus 52 jaar.

Defensie. P. J. S. de Jong was in het kabinet-De Quay staatssecretaris van Defensie vanaf 25 mei 1959. Geboren 3 april 1915, dus 48 jaar oud.

Volkshuisvesting en Bouwnijverheid. Drs. P. C. W. M. Bogaers is de enige K.V.P. minister van buiten de kring van het kabinet-De Quay. Lid van de Tweede Kamer sinds 1959. Geboren 2 juli 1924, dus 39 jaar oud.

V.V.D.

Binnenlandse Zaken. Mr. E. H. Toxopeus was reeds minister op dit departement in het kabinet-De Quay. Trad bij de kabinetsformatie op als fractievoorzitter van de V.V.D. Lid van de Tweede Kamer vanaf 1956. Geboren 19 februari 1918, dus 45 jaar.

Financiën. Prof. dr. H. J. Witteveen, voorzitter van de V.V.D. als opvolger van prof. Oud. Lid van de Eerste Kamer sinds 1958. Geboren 12 juni 1921, dus 42 jaar.

Maatschappelijk Werk. Mevr. dra. J. F. Schouwenaar-Franssen, lid van de Eerste Kamer sinds 1956. Zij is de tweede vrouwelijke minister in onze parlementaire geschiedenis. Mej. dr. Klompé was de eerste bewindsvrouw (1959—1963). De eerste vrouwelijke staatssecretaris was mej. dr. A. de

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE, Dr. Kuypersstr. 3 's-Gravenhage, tel. (070) 63'10 23 en 11 21 38, giro 89673.

ADRES VOOR ADVERTENTIES, Bottenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 63224.

ABONNEMENTSPRIJS f 6.50 per jaar, f 3.25 per half jaar. Giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4.— per jr. LOSSE VERKOOP f 0.20. komstig uit dezelfde partij, zes porte-

NIEUWE LIEREN. STOOM- EN ELEKTRISCH. NIEUW IJZER, ZOALS PLATEN, HOEK- EN BALKIJZER

STOLK'S
Handelsonderneming N.V.

Kantoor: Veersedijk 233 - Hendrik Ido Ambacht
Telefoon 01850 - 28000 - 28886

n.v. scheepsbouwwerf v.h.

FIRMA A. LANSER

Sliedrecht - Holland

FIRMA DE REK EN HORSMAN

Fabriek van scheepslieren

Dorpsstraat 102 — telefoon 01894-218 —
OUDERKERK AAN DE IJSEL

N.V. **GERFA** Gereedschapfabriek

Zwolseweg 480 - APELDOORN - Telefoon 06762-241

Gereedschappen voor de metaalindustrie

Sleepdienst „Broedertrouw” n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN
GORR. ADRES: MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummers 01850-26166-26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

H. Bieze en zonen
Jachtwerf

ZWARTSLUIS — TELEFOON 05208-307

Firma P. Bieze Jzn.

EIGENAAR J. J. SMIT

ROEIVLETTEN

ZWARTSLUIS - ZOMERDIJK 40 - TEL. 05208-310

Firma Blaak

Boot- en sloepenbouwerij

HOOGZAND

DAMCO

Scheepvaart Maatschappij N.V.

WESTPLEIN 2 — ROTTERDAM

Scheepswerf en Gashouderbouw
v/h JONKER & STANS N.V.

HENDRIK IDO AMBACHT

Werk voor de bouw en reparatie van alle typen schepen.

Telefoon H.I. Ambacht (01858) 2841

N.V. Scheepswerf G. BIJLSMA en ZN.

WARTENA

Nieuwbouw van alle soorten schepen.

Telefoon 05105 - 271.

J. BUIJSE & ZON

Smederij en

Constructiewerkplaats

ROTTERDAM v/m IJselmonde — Telefoon 195747

Roeping der fractie

IN het Engelse monistische systeem is er voor een fractie maar tweërlei mogelijkheid. Zij is in elk geval supporter van een kabinet, maar dat kan zijn het kabinet, dat regeert, of het schaduwkabinet, wat de ministerszetels zal gaan bezetten, als de oppositie het wint bij de verkiezingen. Zo is er voor de regeringspartij een sterke binding en zijn er zelfs aparte functionarissen, die de wind er onder houden, maar bij de oppositie is het eigenlijk net zo. Alleen enkele backbenchers, minder belangrijke figuren, die achteraan zitten, veroorloven zich wel eens een klein mouterijtje.

ONZE fracties hebben een veel groter zelfstandigheid, en dat is goed ook. Wanneer zij die zelfstandigheid en eigen verantwoordelijkheid niet weten te bewaren, komen de wetten niet meer tot stand in gemeen overleg tussen Regering en Staten-Generaal, een overleg, dat in de openbaarheid voor het forum van het volk, moet plaats hebben, als het onderwerp aan de orde is.

Dat betekent niet, dat een parlementair kabinet door ons wordt verworpen. Dat wij het dus ongepast vinden, wanneer een formateur zich er van tevoren van vergewist, dat zijn in grote lijnen opgesteld regeringsprogramma steun kan vinden bij een meerderheid. En wanneer hij zich daarvan heeft weten te vergewissen, moet hij er op kunnen rekenen, dat de fracties hem niet afvallen. Dat zij zich houden aan het gegeven woord. Dat zij dus de grote lijn van het beleid aanvaardden en verdedigen.

MAAR zulke afspraken mogen niet betekenen, dat er voor iedere minister een papiertje wordt klaargemaakt, waarop hij kan vinden, hoe hij het in de finesses zal doen. Zal moeten doen, omdat de formateur als makelaar tussen de fracties het zo op papier heeft weten te krijgen. Als men b.v. voor de vier volgende jaren van te voren in een akkoord zou opnemen, hoe groot ieder jaar het aantal toe te wijzen premiewoningen zal zijn of hoeveel maanden voor de verschillende wapens de diensttijd zal worden verkort, dan komt men tot afspraken, die geen ruimte laten voor een soepel en tegelijk krachtig beleid. Dan wordt een minister een zaakwaarnemer van de fracties en de fracties houden schijnvertogen, omdat het resultaat, waartoe het overleg leidt, van te voren op een papiertje is gezet, maanden of jaren geleden.

HET gaat bij al zulke punten om beleidsvragen, en er moet daar ruimte zijn om aan te vullen of te verschuiven. In overleg met de Staten-Generaal, die even zelfstandig als de ministers zich een oordeel vormen.

Nu liggen de zaken niet zo moeilijk, als het gaat om beslissingen in de sociaal-economische sector. Dat klinkt vreemd, omdat het juist in die sector gaat om zeer ingewikkelde vragen en berekeningen. Maar het gemakkelijke zit daarin, dat er een betrekkelijk kleine marge is, waarbinnen men zich vrij kan bewegen. En meestal zijn de deskundigen het er aardig over eens, hoe groot de marge is. Het is een bijna onaantastbaar gegeven, de grootte van de „ruimte“.

ANDERS wordt het, wanneer er onderwerpen aan de orde komen, die direct betrokken zijn op de grote geestelijke vraagstukken. Een voorbeeld daarvan was de mammoetwet. Dan staan de zaken anders. Niet omdat de sociaal-economische politiek niet door beginselen zou worden beheerst. Maar het debat is anders. Men begint met het vaststellen van

een aantal feiten, waarover men het eens is. Zo groot is het nationale inkomen, zo groot is de spaarquote, zo ziet de betalingsbalans er uit enz. En als zo de omtrekken zijn vastgesteld, begint het gesprek, wat er nu kan en moet gebeuren. Maar bij onderwerpen als de mammoetwet begint het debat heel anders. Het zet in bij de allesbeheersende vragen, bij de vrijheid van onderwijs, en eigenlijk nog eerder, bij de geestelijke vrijheid. Als een fractie dan niet zo spreekt, dat zij haar zelfstandigheid en haar beginselvastheid duidelijk toont, verliest zij haar functie in het kader van de volksvertegenwoordiging. En — daar gaat het ons nu om — geen formatieafspraken zullen er ooit toe kunnen of mogen leiden, dat onze banier in de mist geraakt. Daarover zijn wij het volkomen eens, en dus is een binding van de fracties, die samen een regeringsmeerderheid vormen, altijd maar in beperkte mate mogelijk. Daarom loopt elk kabinet risico's en terecht. Uitsluiting van risico's zou betekenen dat het gemeen overleg tot een schijnvertoning wordt.

WIJ moeten deze dingen ernstig nemen want onze kiezers hebben het recht, véél van onze fracties te verwachten. Onze kiezers weten wel, hebben er wel besef van, dat de geestelijke gevaren groot zijn en dat de geestelijke gevaren groot zijn en dat er zeer beslissende zaken aan de orde zijn, ook in het regeringsbeleid.

OP de buitengewone deputatenvergadering van 1951 heeft dr. Schouten een schets gegeven van de situatie. Zijn woord van toen is nog volkomen actueel en geeft aan al het werk in de politiek en dus ook aan het werk van de fractie een machtig en ernstig relief. Dr. Schouten wees er op, dat velen klaagden over gebrek aan politiek meeleven. De doffe apathie, die in vele kringen bestaat, kan niet verklaard worden uit zeer tijdelijke en min of meer incidentele verschijnselen.

„DE diepere, de eigenlijke verklaring van deze verschijnselen moet o.i. worden gezocht op geestelijk gebied. Het verval van den publieken geest, de ernstige verzwakking van de belangstelling voor de publieke zaak, het gemis aan plichtsbef en verantwoordelijkheidsgevoel voor het leven des volks en voor de staatkunde vinden hun grond in de werking van geestelijke factoren.

Menselijke beperking van de betekenis en den invloed van het christelijk geloof heeft in brede kringen van ons volk verwoestende gevolgen aangericht. Geloof en staats- en maatschappijleven zijn al meer van elkander losgemaakt, waardoor belangrijke sectoren van werkzaamheid als het ware van den wortel des geloofs zijn afgesneden en in het leven van tienduizenden de gelijkvormigheid en de verwereldlijking vrij spel hebben gekregen . . .”

WIJ staan daar niet buiten, zo betoogde Dr. Schouten verder. Maar wat ook verandert, onze roeping blijft.

„Ons patrimonium, hoe ook gehavend en geamputeerd, roept om bescherming, verdediging en ontwikkeling, om een gebruik ten bate en tot zegen van allen, om een gestage, volhardende en bezielende werkzaamheid in het geloof“.

Dat moeten we ons allen laten zeggen, ook nu.

En dat geeft aan het werk van de fracties een wijding, een kracht, waardoor het ver wordt uitgeheven boven het politieke spel van de dag.

H. Algra

* * * Kabinet

WIJ hebben als Nederlandse volk na moeizaam formeren een nieuw kabinet mogen begroeten.

Wij zijn er blij om, dat er een nieuw kabinet is. Een volk moet geregeerd worden en aan tijdperken waarin demissionaire kabinetten de zaken lopende houden moet zo spoedig mogelijk een einde worden gemaakt.

Welnu, er is thans een ministerie-Marijnen. Er liggen ook voor dit kabinet weer veel taken te wachten. Oplossingen voor tal van vraagstukken moeten gevonden worden. Knopen moeten ontward of doorgehakt worden.

Dat brengt het regeren met zich mede.

In het nieuwe kabinet zijn ook weer twee ministers uit onze kring opgenomen, een voor het departement van Landbouw en Visserij, die tevens het vice-premierschap bekleedt en een voor het departement van Verkeer en Waterstaat.

Wij wensen deze beide excellenties, de heren Van Aartsen en Biesheuvel en met hen het gehele kabinet toe, dat zij met wijsheid en veel vrucht in gemeen overleg met de Staten-Generaal werkzaam mogen zijn en een goede koers mogen varen.

Wij wensen hen daarbij bovenal Gods onmisbare zegen toe.

VERBETERING

In ons nummer van 27 juli wordt bij herhaling gesproken over het „coöperatieve“ principe, dat in Portugal ruime toepassing zou vinden. Dit is onjuist.

Men leze daarvoor het „corporatieve“ principe.

Praktisch is Portugal een dictatuur. In ons artikel is voorts gesproken over de „marge“ der bevolking. Dit moet zijn de „massa“.

H. VAN EIJDEN

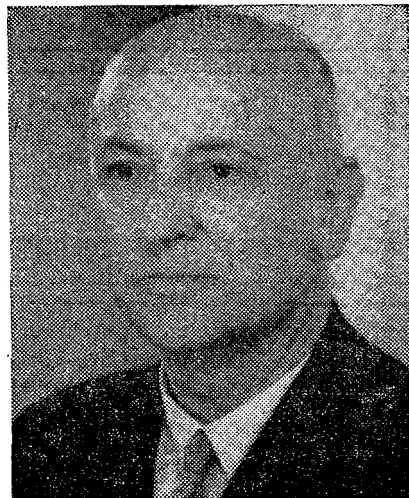

Toen de heer Van Eysden op eensgezind verzoek van de A.R. fractie de zware taak aanvaardde, fractievoorzitter te zijn en daarmee terstond betrokken te worden in een vermoedend ja slopend formatiespel, was die aanvaarding gedragen door een sterk plichtsbef. De heer Van Eysden is een bescheiden man, een ernstig man. En hij heeft zijn nieuwe taak niet licht opgevat. Hij heeft begrepen, dat het ging om meer dan om een politiek spel. Hij heeft geworsteld met de moeilijkheden.

En dat werd hem te zwaar. Tot het laatste uur, dat hij nog op zijn benen kon staan, heeft hij volgehouden. En toen kon hij niet meer en moest hij volstrekte rust nemen.

Wij leven met hem mee. Wij horen gelukkig, dat het vooruit gaat. Wij bidden hem Gods zegen toe in deze beproeving en wij hopen op een volledig herstel.

DR. N. G. GEELKERKEN

Door de benoeming van mr. B. W. Biesheuvel tot minister, moest er een plaats in de A.R. Tweede Kamerfractie worden vervuld. Dit is jl. woensdag geschied toen mr. dr. N. G. Geelkerken zijn intrede in de Tweede Kamer deed. Wij wensen hem Gods zegen toe bij de vervulling van de verantwoordelijke taak die hem wacht.

Maaglijders!

DE uitkomst voor U zijn de echte Amerikaanse C-R MAAGTABLETTEN

Met C-R Maagtabletten kunt U weer normaal eten!

Importeur LOUIS RIETBERGEN - Korenaarstraat 55a-c, Rotterdam

Vragen van de heer J. A. VAN BENNEKOM (A.R.P.) op 23 juli 1963 aan de Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen:

- Is het de Minister bekend, dat het gebouw van de Chr. Nat. School te Teuge (gem. Voorst), daterend van 1861, in zulk een deplorabele toestand verkeert, dat een verder gebruik van dit gebouw uit veiligheids-overwegingen en om hygiënische redenen ontoelaatbaar moet worden geacht?
- Kan de Minister verklaren door welke oorzaken de nieuwbouw nog steeds vertraging ondervindt, hoewel de aanvraag in 1954 werd ingediend en het gevraagde nieuwe gebouw reeds op de urgentielijst van vóór 1960 voorkwam?
- Is de Minister bereid te bevorderen, dat de noodzakelijke rijksgoedkeuring ten spoedigste wordt afgegeven?

SINGER SELECTEERT INDISCHE KRUIDEN

Wordt U te zwaar?
Neem de onschadelijke
Indische
**ONTVETTINGS-
PILLEN**
40 stuks £ 1.80
120 stuks £ 3.40

(KOEMIS KOETJING)
REMOEKDOENG
Urine-afdrijvend
In tabletten: 20 st. £ 1.25
100 stuks £ 4.95
In kruiden: £ 2.25

Verhoog Uw gal- en
leverwerking door
TEMOE LAWAK
Bloedsuiverend,
zacht laxerend
In tabletten: 20 st. £ 1.25
100 stuks £ 4.95
In kruiden: £ 2.25

N.V. THE SINGER IMPORT - ARNHEMSEWEG 16 - AMERSFOORT - TEL. 15547

VERTROUWENS ADRESSEN VOOR EIGEN

UW INBOEDEL WORDT OP DE HANDEN GEDRAGEN
naar Madrid of Stockholm,
naar Lutjebroek of Lintelo (ook overzee) door
Bongers Verhuisbedrijf — Wageningen
telefoon 2725 en 3750 (b.g.g. 3100).
Lijndiensten op Oslo, Stockholm + Copenhagen

Landbouwwerktuigen- en machinefabriek

H. VISSERS N.V. — NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526-841 (7 lijnen)

N.V. W. J. Schuiling's Handelsonderneming
BINNENHAVENWEG 20 - HENGELO
Telefoon 05400-6461

SCHUDDEN? GOED
GOED SCHUDDEN? BETER
IDEAAL SCHUDDEN? EUREKA

N.V. „Eureka“ Landbouwmachinefabriek
voorheen Fa. I. v. d. Woude & Zn.
DRACHTEN

HOLWERDA ZONEN Dokkum
VOOR AL UW TRANSPORTEN
IN BINNEN- EN BUITENLAND
Dokkum: telefoon 05190-2292 (2 lijnen) - Buiten kantoor tijd 2580
Rotterdam: telefoon 010-171317

CLAEYS - maaidorsers
BAMFORDS - opraappersen
Importrice voor westelijk Nederland
W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., — Groep (Z.H.)
telefoon (01860)-2050

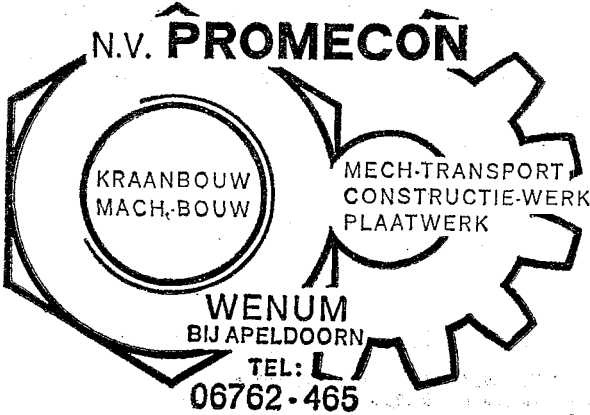
HOTEL „DE KROON“
SOPHIALAAN — LEEUWARDEN
telefoon 24467 - 24468
Uw adres voor recepties en partijen

DE KARSEBOOM Café-restaurant
Groest 80 — Hilversum
Telefoon (02950)-44451
Zalen voor alle doeleinden. Verzorgd restaurant, prima consumpties. Prijzen op aanvraag. Capaciteit diners: 700 personen.

Spaarbank voor Protestants Nederland
Kromme Nieuwe Gracht 8-10 - UTRECHT
Telefoon 030 22241 - 22242 - Circ 156.000

RENTEVERGOEDING 3 1/4%
ongeacht de grootte van het saldo-toeged.
Alle spaarreelingen:
JEUGDSPAARWET
AMBTENARENSPAARREGELING
BEDRIJFSPAREN
SCHOOLSPAREN
Reeds in vele plaatsen een correspondentie gevestigd. Wij verstrekken u gaarne alle gewenste inlichtingen ook over ons Beleggingsfonds voor Protestants Nederland.

N.V. PROMECON
KRAANBOUW
MACH.-BOUW
MECH-TRANSPORT-
CONSTRUCTIE-WERK
PLAATWERK
WENUM
BIJAPELDOORN
TEL: 06762-465

Ik las eens op de muur van een toilet in „Oog in Al“ (1): „Rodant, triste, solitaire — c'est la vie d'un militaire“ (2).
Het is altijd de moeite waard zo eens wat rond te kijken om en nabij de knooppunten van het leven. Je komt er dingen aan de weet, die je zelden of nooit in je gezicht worden gezegd.
Leert ons ook niet de ervaring, dat zulk een rijmpje, neergeklodderd op een wand of een schutting, de werkelijkheid van ons leven heel wat beter weergeeft dan de verwaten „poëzie“, die zich bij de overheid aanmeldt voor subsidie...?

Ziehier dan het striemende vonnis van een „slachtoffer“ van de dienstplicht. Het is weinig aannemelijk, dat deze ontboezeming zou zijn geslaakt door een lid van de vaste staf. Ieder loost zo in zijn eigen kanaal...
De vraag, waar het hier op aankomt, is deze: Is voornoemd beeld nu wel in overeenstemming met de werkelijkheid? Stompt de dienst af, is het leven er grauw en triest...?

Er bestaat onder ons volk veel vooroordeel met betrekking tot het leger. Iedereen zegt 't, heet het dan, dus zal 't wel waar wezen, dat er in het leger zo gevloekt wordt, dat de officieren en onderofficieren er de kantjes aflopen, dat je over een geweldig stemvolume moet beschikken om je er als beroepsmilitair te kunnen handhaven — alsof een défilé de weergave zou zijn van wat het leger op zijn best vernag... —, dat de dienstplichtigen er veelal niets te doen zouden hebben, dat zij er niets zouden kunnen leren dan alleen maar katekwaad, kortom: dat hun dienstdag als verloren tijd moet worden beschouwd.

Het omgekeerde is natuurlijk ook het geval. Het kan moeilijk worden ontkend, dat het denken van sommige beroepsmilitairen — beslissend is in dit verband gemeenlijk de leeftijd — wat vastgeroest schijnt... De moderne samenleving is hun innerlijk vreemd; tegenover een burger blazen zij zich op uit vrees voor een mogelijke identificatie...!

Men oordele in elk van beide gevallen mild: niet één die verder springt dan zijn polsstok lang is!
Het wil mij voorkomen, dat een ordinaar misverstand vaak het begin is van alle ellende. Waar komt die ellende anders vandaan?

Nu is een misverstand komisch of tragisch, naar gelang het uitpakt.
Een komisch misverstand evenwel blijft doorgaans voorbehouden aan de wereld van de spelende mens, niet aan een officiële wereld, waarin iedereen gewichtig schijnt te moeten doen, en zeker niet aan een wereld, die zich ambtshalve voorbereidt op wat niet is doch eventueel komt: oorlog (3).

De tijd is voorbij, dat een politicus of een militair het waagt hardop te dromen van een „frischen, fröhlichen Krieg“ (4). Verdwenen is ook de romantiek van het soldaatje-spelen en de verheerlijking van die z.g. ridderlijke deugden in de man, al beseft nog lang niet een ieder dit (5)!

Een komisch misverstand is onder de huidige omstandigheden nauwelijks meer denkbaar, althans niet in het onderhavige geval (de externe organisatie van het leger). Zo'n misverstand is enkel nog denkbaar in de kleine wereld, ver uit de buurt van het „officium“, d.i. in de leefwereld van de individuele militair: onder de koks in een keuken, onder de monteurs in een werkplaats, op de „chambre“ (6), in een tank of een tent.

MILITAIRE

De slinger van

Daar blijkt ook de soldatenhumor — een genre apart — nog springlevend. En dat is maar gelukkig ook: onbestaanbaar is een gemeenschap zonder humor.
Hoe anders is de grote wereld: daar is het altijd weer de tragiek, die het misverstand vergezelt. En wat is dan die tragiek?
De tragiek van het misverstand is, dat zo'n misverstand vrijwel nooit vanzelf weer verdwijnt maar haast altijd van kwaad tot erger leidt: misverstand op misverstand, met als gevolg

oorlogszuchtig mens zou zijn, meer en meer ingang);
b) zekere kerkelijke uitspraken zedelijk gezag van een college de Generale Synode van de Nederlandse Hervormde Kerk reikt der dan menigeen wel denkt);
c) de „kater“ van mei 1940 (wijren medeoverwinnende veldzegers...);
d) de terugslag van de beide wereldoorlogen (een niet aflatende stroom van films en boeken verdrijft langzamerhand bijkans als „goodwill“...);

Iets blijvends in de vorm van achterdocht, argwaan, wantrouwen en vooroordeel.

Dit proces doet denken aan het woekeken van een slingerplant in de natuur, zo'n plant die parasiteert op de existentie van een boom of een heester. Het zijn die aanhoudende misverstanden, die de levenssappen onttrekken aan een organisme als het leger. Zij vergiftigen op de lange duur alle betrekkingen, intern zowel als extern; zij belemmeren in toenemende mate wat wij de ademhaling van het organisme zouden kunnen noemen.

Het feitelijke gebeuren herinnert ook aan de slinger van een klok. Dit betreft inzonderheid de situatie in het leger.

Wat zien wij namelijk bij zo'n klok? Wel, hoe een nietig stootje, telkens op het juiste moment gegeven, de slingerbeweging in stand houdt. Datzelfde verschijnsel ontwaren wij nu in het leger: tal van misverstanden blijven leven doordat zij periodiek worden gevoed. Iedere twee maanden immers komt er een lichtingsploeg op en gaat er één af... Men onderschatte dit stooteffect niet! Het is vanwege dit effect, dat er mythovorming plaats vindt, als zou er b.v. in het leger verhoudingsgewijs meer gevloekt worden dan daarbuiten...

Nu schiet een misverstand niet zo maar op.
Voorwaarde tot het opschieten van een misverstand en hetgeen daaruit volgt (die mythovorming) is een bepaald klimaat.

Wat is nu te onzent het klimaat, zegge anno 1963 in Nederland?
Van de factoren, die dit klimaat bepalen, zou ik als belangrijkste willen noemen:

1 Het leger belichaamt in veel sterkere mate dan ons volk zich bewust is het kwade geweten van de natie. Debet daaraan zijn a) het drijven van de pacifisten (de voorstellingswijze, alsof ieder militair krachtens zijn handwerk een

e) het proces-Eichmann, enz. (de gronden van het „Befehl ist fehl“ — order is order, zeiden vroeger — grijnsden ons aan nimmer tevoren.

f) het perspectief van een alleszeggende kernoorlog (niet schrikbeeld der pacifisten alleen)

g) het inzicht, dat een reprise van wereldoorlog I, resp. Wereldoorlog II in het atoomtijdperk een onaanstaande zaak moet heten, een te verdedigen anachronisme.

2 Het krijgsmachinebedrijf confronteert met de schaduwzijde van alle tijden, d.i. met het breken en het verpesten (7). De mens bouwt liever... en speelt ook het contrasteffect een beetje wie durft er aan cultuurafrak te maken in een tijd, dat iedereen zich spant om niet achter te blijven in sociale competitie, in ons aller strijd naar meer welvaart? In een tijd ook van onbegrensde mogelijkheden zoals het dan wel heet.

3 Defensie slaapt de jonge man van huis en uit hun werk, zoal contraprestatie van enige betekenis de zin van „tastbaar“ voordeel... prijs van de benzine (de levenswijze van de moderne mens...?) interseert belanghebbenden vaak meer de prijs van de vrijheid!

4 Het leger is improductief, naar heet. Naar economische maatstaven gemeten, is dit tot op zekere hoogte ook waar: Het leger brengt geen baten derden aan de markt, het concurrentie ook niet met de P.T.T. of de Spoorwegen. Slechts bij dreigende calamiteiten kan er op het leger een beroep worden gedaan, zoals ten tijde van de watersnood in 1953, toen de ramp overigal min of meer een feit was. Maar luidt dan het oordeel van velen, dat de ramp nu zo'n sporadisch voorkomend ramp die zware defensielasten in de destijde? Ik zou ze niet graag de schuld geven, voor wie de „koude oorlog“ weg schijnt...!

MA (II)

et misverstand

onder ons volk veel oorlogsheid („liever rood dan...“), défaitisme („twee bommen land en het is wel bekeken...“), Nijisme („of je nu de vazal bent Amerika of van Rusland, wat dat uit...?“); ook is er een niet wijzen verlegenheid met de sinnen waarin wij ons thans bevinden. Ernstige zaken worden gtuifd met hetzelfde gemak als de men zich van een hinderijug ontdoet. Dat zulk een houoor ons allen levensgevaarlijk eten, behoeft nauwelijks betoog.

ons, anti-revolutionairen, rust de taak, de geest des tijds te an. Of is ons de moed daartoe bronzen...?

is niet waar, dat het leger een kelijk kwaad is. Dit is een huische gedachte. Een christen hoort te weten, dat het hem geven is te oordelen, als stond luiten het kwaad. Het is mede ald, dat er zoveel kwaad is in wereld. God was het Die hem et trad, toen hem de weg terug de boom des levens versperd (Gen. 3 : 28). Sedertdien immers overheden in de wereld ter be- ng van dat kwaad, en legers die oel kunnen worden ingezet.

is niet waar, dat wij voor de staan, die ons de Synode van de mde Kerk suggereert. De „pax a“ (Thielicke) is niet alleen een historisch feit, zij is ook een (de) sch brok werkelijkheid met ier...!

is niet waar, dat de oorlogsprak- op elkander schietende chris- het einde ener exegese zouden en (8). Wie onzer heeft het en bijbels voorschrift op zijn arheid“ te beoordelen...?

aalstelling van de gezagskwe- kt het ons mogelijk het voren- onder één noemer te brengen. an is de kernvraag al dadelijk estaat er zoiets als „het“ gezag, enle gezag situationeel bepaald?

mij is dit geen vraag: Alle ge- mi, één en ondeelbaar, afgeleid is van God, de bron en de maat- arvan. Want er is onder de men- en gezag dan van God. Dit geldt enle sectoren van de samenleving, k et, alleen voor de staat, waarop ichtulnische voorschrift van Rom. i begespitst schijnt. Het geldt b.v. r or het bedrijfsleven. Iemand, en grond van zijn talent geroepen het leiding te geven, oefent gezag basis van wat God hem schonk, anders. Of hij dit nu beaamt doet niet terzake. En... karia- al gezag heft het beginsel niet enle

itkritiek is, naar de geschiede- leert, het begin van alle afval, orspel van iedere gezagscrisis. ting van zegge het overheids- s een station, dat een ieder pas- die zich daaraan bezondigt. as geen toeval, dat de aanhang v. het binnenkerkelijke pacifis- niet-orthodox milieu moet wor- zocht. Evenmin is het toeval, thans opgescheept zitten met sprak inzake de kernbewepe- van klassiek-reformatorische ou ons dit m.i. niet zijn over- aast het ons, dat voortgaande isering (afval van God) gepaard et steeds meer oorlogsleed? Dat ns immers de Schrift (10), dat gt ook de geschiedenis (11). een hiermede voldoende duide- richte te hebben aangegeven,

waarin de oorzaak moet worden gezocht van het barre klimaat, dat ons thans omringt.

Rest ons tenslotte de vraag. **Wat doen wij er nu aan?**

Is een betere voorlichting over en weer hier de aangewezen weg?

Ik snijd hiermede een uiterst deli- caat onderwerp aan. Een onderwerp, dat meer plaatsruimte vraagt dan ik hier van plan ben te reserveren.

Slechts een enkele opmerking.

Officiële voorlichting lijkt mij niet het geëigende middel om misverstan- den uit de weg te ruimen. Daarop rust zo gauw het odium van „qui's excuse, 's accuse“. Ons volk is ook uiterst gevoelig op dit punt. Legio is het aantal zegswijzen, dat die gevoeligheid onder woorden brengt, zo in de trant van „goede wijn behoeft geen krans“.

Liever zou ik hier willen appelleren aan het geweten van een ieder, die dit leest.

In welke banen die zelfactiviteit dan zou kunnen worden geleid is een vraag, die van geval tot geval zal moeten worden beantwoord.

Ik hoop dit duidelijk te maken aan de hand van enige voorbeelden uit de praktijk. Zij ons e.v. onderwerp: „In het leger wordt zo gevloekt, zeggen ze...“

v. R.

Aantekeningen

1. Centraal Militair Hospitaal te Utrecht (C.M.H.U.).
2. Enigszins vrij vertaald: Militair- zijn betekent een leven op lager niveau, te slijten in droefheid en eenzaamheid.
3. Tot op onze tijd gold als grond- notie van het krijgswezen „si vis pacem para bellum“; in een „klei- ner“ wordende wereld verliest dit klassieke gezegde meer en meer aan betekenis.
4. Deze uitdrukking stamt reeds uit het midden van de vorige eeuw (W. Jansen „Het vraagstuk van den oorlog en zijne ethische be- teekenis“, blz. 26, A. Oosthoek - Utrecht, 1915).
5. Ik teken hierbij aan, dat het m.i. hoogste tijd is voor een grondige schoonmaak: traditie en etiquette waren te zuiveren van al wat te- ruggaat op de tijd van grootva- ders klok...
6. Soldatenkamer.
7. Aanbevolen litteratuur in dit ver- band: dr. F. Boerwinkel „Kerk en cultuur in deze tijd (Kerk- en we- reldreeks no. 3, Boekencentrum N.V., 's-Gravenhage, 1958).
8. Dr. A. Th. van Leeuwen „De dans om de gouden egel“ („Wending“, 17e jaargang no. 10, december 1962).
9. Een stem van pacifistische zijde in dit verband: prof. dr. J. de Graaf's 4e voordracht in de serie „Zeggen en laten zeggen“ (V.P.R.O.-uitzen- ding van 18 februari j.l.).
10. Lev. 26 : 3 en 6.
11. Zie o.a. dr. V. Hepp „De anti- christ“, blz. 175 (J.H. Kok - Kam- pen, 1919).

CORRESPONDENTIE

— G. v. D. te 's Gr. Vrijstelling van dienst is een onderwerp, dat in deze rubriek niet onbesproken mag blijven. Het beginsel zij en blijve: gelijke monniken - gelijke kappen. Dat onze aanstaande predikanten dis- pensatie genieten, betreure is evenals u; zij zouden anders ook kleur heb- ben te bekennen in een zaak als die van de kernbepapening. Thans blijft hun de last dier keuze bespaard. Ik acht het overigens juist, dat er een achterdeurtje blijft, mits geen vrijstelling wordt verleend anders dan bij wijze van zeer hoge uitzondering. Wat het drama van mei 1940 betreft: wij waren in het geheel niet voorbereid op wat ons toen wachtte. Stof te over om er eens op terug te komen! Aan ons leger mankeert nog steeds veel. U gelieve echter de verhalen, die daarover in omloop zijn, met een korreltje zout te nemen, inbegrepen ook die lijntrekkerij... Een punt overigens van mijn agenda!

— Dr. O. K. te A. U snijdt een bijzonder moeilijk vraagstuk aan: de bejegening van krijgsgevangenen. U gelieve wel te bedenken, dat de mens — aan zichzelf overgelaten — tot alles in staat is. Elk treffen geeft ver- dierlijking te zien. In iedere oorlog zijn wel van die situaties, dat de demonen vrij spel hebben en dat heus niet alleen op het slagveld. Ik stel me zo voor dit thema eens uitvoerig te behandelen, want daar zit heel was aan vast. Het incident te Den Helder (uw kranteknipsel), is van ander gehalte, dacht ik: uitvloeisel van een hoogst ongezonde korpsriva- liteit. Overigens deel ik uw standpunt: geen krijgshandeling zou meer te rechtvaardigen zijn, als de ethiek tevoren tot zwiigen werd gebracht. Beestachtigheden van de zijde van de tegenpartij leveren nimmer een excuus op. Of het louter sensatiezucht is, dat er zo veel over het leger wordt geroddeld waag ik te betwijfelen. Steekt daarachter ook niet een brok ver- legenheid (zie boven)? Het correspondentieadres van de stichting „Volk en verdediging“ is: Nassaulaan 21, 's-Gravenhage. De directeur van deze stich- ting, drs. J. M. M. Hornix, stelt er prijs op uw verzoek persoonlijk in ont- vangst te nemen, naar hij mij heeft doen weten.

VERTROUWENS ADRESSEN VOOR EIGEN

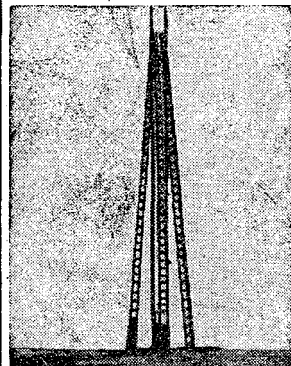
IN DE ALBLASSERWAARD

A. BAARS Azn

Exploitatie van baggermaterieel N.V.

Telefoon 144, Sliedrecht

Verkoop en verhuur

FA. H. MANSCHOT & ZONEN

Aannemers van HEIWERKEN

Telefoon 03474 - 269

LEXMOND

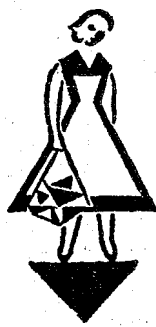
Gespecialiseerd in het heien met stookblokken van 2000 tot 8000 kg.

Coöp. Landbouwvereniging

SAMENWERKING

GIESSENBURG - Telefoon 01845 - 254

alles voor de boer: veevoeders - meststoffen - zaai- en pootgoed - landbouwwerktuigen - maar ook veel voor iedereen: vaste- en vloeibare brandstoffen - bestrijdingsmidde- len - gereedschappen.

GRAFSTROOM melk

in papierverpakking

► smakelijk

► hygiënisch

► gemakkelijk

LiSaPak aangewezen voor kantine en school!

Firma Jan de Mik

HARDINXVELD-GIESSENDAM

Aannemers van

OEVERVERDEDIGINGSWERKEN

GRIENDHOUTHANDEL - HOEPELMAKERIJ

Telefoon 2156 - Hardinxveld-Giessendam

VERPLAATSBARE

HOUTEN GEBOUWEN

Directie- en schaftwagens
Directie- en schaftketen
Noodwoningen,
scholen en kerken,
etc.

TELEFOON HARDINXVELD-GIESSENDAM 2141

Uw adres voor

DIRECTIEKETEN, BARAKKEN,

SCHOLEN, ZOMERHUISJES, enz. enz.

Firma Gebr. Timmer

Houtbouw - Giessendam - Telefoon 2062

Constructiewerkplaats en machinefabriek

BAILEY

Nieuw-Lekkerland - Telefoon 436

- Staalconstructies voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen

ZAKKEN

Voor alle verpakkingsdoeleinden
T. SPAAN
 v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W.
 Tel. 0 10 - 6 91 95. Telegr.: TESPA.
N.V. G. HAAK
 v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W.
 Tel. 0 10 - 6 91 95. Postbus 6043.
 Telegr.: HABAG.
 Import - Export

N.V. Rederij en Haringhandel

Import - Export

N. Parlevliet Jr.

KATWIJK AAN ZEE

Postbus 15 - Telefoon kantoor 3444
 Buiten kantooruren 2092 - 2283

Albracht N.V. - Utrecht

BOEKBINDERIJ EN FABRIEK VAN
 PLASTIC-ARTIKELEN

Wilt u een catalogus uitgeven,
 een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten,
 een fraai monsterboek in plasticband brengen?

Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en bel (030) 24345, of schrijf postbus 26, resp. Bolstraat 20, Utrecht. Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst.

Vraagt uw bakker naar

**TARVO-
BROOD**

Uw bakker
 Uw dokter

FA. DE GEUS & VAN DER HOEVEN

's-Gravenmoer - Julianalaan 18
 Telefoon 0 1623 - 2507

Fabricage en import van
 korsetfournituren, broderie,
 garens etc. etc.

'VESTA' MEUBELN

plus

'VESTALITA' WONINGTEXTIEL

is een

'VESTA' INTERIEUR

U mag rustig eens binnenlopen en op onze toonzalen alles bekijken!

Wij zullen u graag voorlichten en de mogelijkheden voor u, met u bespreken

Een 'VESTA' interieur
 stelt niemand ooit teleur

U weet het toch.

'VESTA' MEUBELN

vindt u alleen

Zwanestraat 19-25-27 - Groningen

Telefoon 27086

de tegenstand gebroken

door Foka van Loon

(22)

Ze maakt van haar schortje een tas en laadt die bliksem-snel, gris-gras vol appels. Gratievol, het hoofdje schuin geheven en om haar mondje een lach vol zegevierend jolijt, zo tript ze coquet haar speelpartner voorbij. Helemaal een vrouw in de dop.

„Zo'n lekker klein varken!” laat Pietertje zich ontvallen en ze gaat lachend weer aan haar werk. De kous is voor haar daarmee af. Maar voor Gees niet.

„Het is maar goed”, overlegt ze bij zichzelf, „dat Hilbert overdag naar school is en alleen woensdags- en zaterdagmiddags vrij heeft, anders had je alle dagen het lieve leventje gaande. Och, zo'n kind als Roelie moest ook nodig enige uren per dag bezig gehouden worden. Haar levendige geest dorst naar afleiding en ze heeft zo'n helder verstand. Alleen kan men de kennis niet op normale wijze tot haar brengen en daar is weer een deskundige voor nodig. Als Albert dat ideeëfix van algehele genezing langs medicinale weg nu maar eens wou laten varen en Roelie het onderwijs doen geven, dat ze nodig heeft, dan zou eigenlijk alles gewonnen zijn. Nu al anderhalf jaar lang heeft Gees met de regelmaat van een klok iedere maand de kruidenmijnheer bezocht. Ja, zo noemt ze hem, want hij is net zo min dokter als zij het is. En wat heeft het geholpen? Niets! Er is nooit enig symptoom van beterschap te bespeuren geweest en toch wil Albert nog niet toegeven, dat het een verloren zaak is. Jammer, want Roelie wordt er de dupe van. Ze verwildert helemaal, begint katekwaad uit te halen van pure verveling of ze hangt lusteloos in een hoekje, zo hartstochtelijk op haar duim te zuigen dat ze dit lichaamsdeel bijna tot het gebeente heeft afgekloven. En of ze nu Albert daar op attent maakt, of niet, hij blijft het zelfde standpunt innemen als ruim anderhalf jaar geleden. Wonderlijk, want dit lijdzaam afwachten past helemaal niet bij zijn ongeduldige, opvliegende aard.

Gees wordt zo in beslag genomen door het probleem Roelie, dat ze zich bijna ongelukkig schrikt als haar plotseling „Ook goeiendag!” wordt gewenst door Diena Stapelkamp. Ze staart haar bezoeker aan alsof het een geest uit de afgrond was.

„Hoe kom jij hier zo ineens?” stamelt ze terwijl ze een menigte steken van haar pennen laat glijden „Hè, het hart slaat me in de keel. Ik had in 't geheel geen erg in je”.

„Ja, dat geloof ik. Je ziet er uit of je een toertje geslaap-wandeld hebt inplaats van gebreid!” plaagt Diena haar.

En dan een vermaakte lach: „Is je dochter aan het hamsteren? Voorziet ze een oorlog misschien?”

„Weet ik het wat voor gaven er in zitten? Hoe dat zo?”, vraagt Gees met trage stem. Ze moet eerst weer opduiken uit de diepze van haar dromerijen.

„Wel ze graaft hier aan de kant van het huis een groot gat in de grond en daar gooit ze de ene schort wormstekerige en plekkerige appels na de andere in. Dat joggie van hiernaast stond er, de handen in de zakken, naar te kijken en hij zei zo echt oudmannig tegen mij: ik help haar niet, want het is toch niks gedaan: ze verrotten allemaal; maar dat begrijpt ze niet, daar is ze veel te dom voor! Maar ik dacht bij me zelf: ze lijkt me anders vrij wat pienterder dan jij, klein opaatje!”

Gees neemt het voor hem op. „Och ja, hij is de slimste niet, maar je zult eens zien wat een flinke boer er uit groeit. En als het zo doorgaat komt er in ieder geval meer van terecht dan van onze Roelie. Die groeit voor galg en rad op, ben ik bang, en leert nooit wat”. Ze spreekt op bittere verbeten toon, zoals Diena nog nooit van haar hoorde. Maar Diena weet ook, waar de schoen wringt. Albert is Roelie's struikelblok, hij houdt haar tegen. Maar Gees heeft in dezen ook een grote fout: zij is veel te bang voor ruzie en voor Alberts scherpe tong. Diena is zachtmoedig en niet stokerig van aard. Ze acht het nu echter haar plicht Gees wat meer durf in te blazen: „Hoor eens, jij moet Albert beter en flinker aanpakken en hem laten voelen, dat hij niet alleen baas is. Jij hebt toch zeker ook een stem in het kappittel? Het is toch net zo goed jouw kind? Ik zou in jouw plaats zeggen: ik wil met Roelie naar de beste professor van het land — als we het niet kunnen betalen neem ik desnoods een paar wassen in huis — maar naar die kwakzalver ga ik niet meer. Dan ga je zelf maar! Zo zou ik hem tracteren!”

Diena's ogen schieten vonken. Ze wou dat zij dit varkentje, of beter dit grote varken eens mocht wassen. Hij zou misschien wel te keer gaan, alsof hij gekeeld werd, maar dat

zou haar niets meer doen. Vroeger, toen hij nog knecht bij hun was, keek ze hem net als Gees nu nog doet, altijd naar de ogen. Die tijd heeft ze gehad. Haar tedere gevoelens voor hem zijn totaal uitgesleten. En als er ooit nog een restantje van was blijven hangen, dan is ook dat voorgoed verzwonden, sinds ze, al is het dan vanuit de verte, meemaakt hoe hij zijn kind koudweg aan zijn botte trots opoffert. Nee, net zoals ze dacht. Gees heeft zich nog niet aan zijn dwingelandij ontworsteld, misschien gelukkig, want dan had ze alle dagen een leven als een oordeel.

„Denk je dat hij ooit zelf met Roelie in een trein zou gaan zitten en naar een dokter gaan? Van zijn leven niet, zeg ik je!”

„Des te beter!” is Diena's laconieke antwoord. „Dan is 't meteen afgelopen, want jij gaat ook niet!”

„Dat zou je niet zeggen als je Albert even goed kende is ik”, zegt Gees. Ze wist zich het zweeft van het voorhoofd, alsof het hartje zomer was. Dit zilte vocht breekt haar alleen al uit bij de gedachte, dat ze nog eens weer dezelfde scène zou moeten beleven, als die ene keer, toen ze zich werkelijk had vermand en gezegd had het te vertikken om nog meer nodeloos geld weg te gooien, dat die zogenaamde dokter haar maar wat aan het lijntje hield en hen vast een voordelig melkkoetje vond. Als een getergde leeuw stond hij knarsetandend voor haar. Als ze zich niet tijdig uit de voeten gemaakt had, zou hij zich niet hebben ontzien naar te slaan.

Als Diena ziet hoe dit gesprek Gees aangrijpt geeft ze er onmiddellijk een andere draai aan: Ze is hier tenslotte niet gekomen om twist te zaaien, maar met heel belangwekkend nieuws, hoewel — als ze Albert onder vier ogen te spreken kan krijgen zal ze die kans gretig aangrijpen om hem te vertellen hoe zo'n grote Jan onverstand het hele dorp hem vindt. Ze zal Gees maar stilletjes in de waan laten, dat ze geen notie heeft, hoe Albert is, maar van één ding is ze heel zeker: dat hij zich alles gelegen laat liggen van de mening van de spraakmakende gemeente. Van die wetenschap hoopt ze een gepast gebruik te maken. Hiertoe vastbesloten, zet ze dit onderwerp op zij: „Wij praten nu eens over wat anders,” decreteert ze, „raad eens wat ik van plan ben?”

Om Gees' mond plooit zich een ondeugende glimlach: „Een beetje bescheiden blijven, hè? Je bedoelt, wat wij van plan zijn?” Ze onderstreept „wij” met een knik en werpt van onder haar lange wimpers een plagende blik op de stomverbaasde Diena.

„Weet je het al?” hapt ze.
 „Nee, ik heb het er met niemand over gehad, maar ik heb het al lang aan voelen komen. Je gaat trouwen met Hendrik Derks.”

„Heb ik mij dan toch verraden?” Diena stelt zich zelf kennelijk teleur! Een verlegen blosje overwaast haar wangen.

Ze is dus toch geworden wat haar altijd als een schrikbeeld voor ogen heeft gezweefd, het echte type van de oude vrijster, die zo graag is naar het huwelijk, dat een ander haar de gekkigheid van het gezicht afleest. Gees raadt haar schaamtevolle gedachten.

„Je hebt je helemaal niet verraden hoor. Maar je kunt altijd zo gezellig over dat huishouden babbelen en je hebt zo'n zorg voor de kinderen, dat ik vaak gebacht heb: Als die man nou maar niet zo ezeltig is, om 't juweel, dat hij alle dagen voor ogen heeft, over het hoofd te zien en straks achter de rokken van een jonge meid van goed twintig aan gaat lopen, want dan is het ongeluk van die arme kinderen niet te overzien. Zo'n piepjong vrouwtje wil dadelijk niet zo aan de band zitten en als die tot de ontdekking komt, dat kinderen geen engeltjes in rokjes en broekjes zijn, maar behept met alle lelijke eigenschappen, die de grote mensen ook aankleven, dan krijgt ze er maar al te gauw tabak van en gaat ze van alles uitvinden, om de last zoveel mogelijk van zich af te schuiven, ten koste van de kinderen. En neem ze 't eens kwalijk, ze hebben er de leeftijd en de wijsheid nog niet voor! Nee, die Derks is een verstandige kerel, die weet wel, wat hij doet, hij krijgt aan jou een lief vrouwtje en een bovenste beste moeder voor de kinderen”.

„Dank je”, zegt Diena ontroerd. Na de harde noten, die ze gisteravond thuis te kraken kreeg, doet haar deze adhesiebetuiging dubbel goed.

(Wordt vervolgd)

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

VOSKAMP EN VRIJLAND

's-GRAVENZANDE - Telefoon 01748 - 2245° - Postbus 30

FIRMA C. VERMEER EN ZOON'S

fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894-1230 - Ouderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN

GEBOGEN REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS
 ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN enz. enz.

N.V. AANNEMINGS- EN BOUWBEDRIJF

Burgemeester Hazenberglaan 403 - Rotterdam

Telefoon 191044

Appendages

Appendagefabriek „Ocean” - Dieren

Compressoren

VRAAGT FOLDERS

TELEFOON 4646 - TELEX 45277

Houthandel en kistenfabriek
MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
 Telefoon 05457-561 Telefoon 06750-3748

Houtzagerij- Houthandel- Kistenfabriek

Adverteert regelmatig

Rotterdam 1

In 1913, een halve eeuw geleden, was Spiekman een van de allergrootsten in de S.D.A.P.

Hij was een groot redenaar en vooral in Rotterdam in brede kringen populair.

Het land was toen voor de Tweede Kamer verdeeld in honderd districten, die elk één lid moesten kiezen. Vroeger waren er ook meervoudige districten geweest, waar dus méér dan een lid moest worden gekozen, maar dat had aanleiding gegeven tot grote onbillijkheden. Toen men enkelvoudige districten invoerde werden de grote steden in districten verdeeld. Zo kon men spreken van de afgevaardigde van Rotterdam I, van Rotterdam II, enz. En de meelevende kiezers wisten precies, hoe verschillend die districten van „ligging” konden zijn. Amsterdam III bv. was overwegend rood, maar in Rotterdam I en in Rotterdam II hadden de rechtsen wel een kans.

Maar zowel in Rotterdam I als in Rotterdam II werd in juni 1913 bij herstemming Spiekman gekozen. In I won hij het met 1000 stemmen op de C.H. kandidaat Gerretson en in II met 800 stemmen op de a.r. Van Staveren. Bovendien werd Spiekman in Hogezaand gekozen. Hij moest dus voor twee districten bedanken en hij opteerde voor Rotterdam II.

Zo kwam er in Rotterdam I een nieuwe verkiezing. En evenzo in Hogezaand.

En daarbij ging het warm toe, want de socialistischen hadden geweigerd zitting te nemen in een kabinet, steunend op de gehele linkerzijde, en zij verdeelden in de verkiezingsstrijd dit besluit, deze weigering met furor. Dat was tactisch ook het beste. Maar een minderheid was vóór het aanvaarden van de zetels geweest en de onrust in de S.D.A.P. werd zo groot, dat het partijbestuur besloot een congres te houden en te bekijken, of het toch niet beter was, in bepaalde omstandigheden mee te doen. Troelstra was „om”, die was eerst tegen maar nu onder bepaalde omstandigheden voor.

En dus een congres.

In Hogezaand, waar alles op alles werd gezet door de socialistischen om de door Spiekman veroverde maar niet bezette zetel te behouden, probeerden zij het besluit tot het houden van een congres geheim te houden tot na de verkiezingen, maar dat lukte natuurlijk niet. En de zetel ging verloren. De rechtse partijen hadden geen kandidaat gesteld en hadden de kiezers geadviseerd, thuis te blijven. De liberalen wonnen de strijd, mr. Rink werd gekozen, en de man, die Spiekman moest opvolgen, kreeg geen kans. Moeilijker ging het in Rotterdam I. Daar kwamen de liberalen met de in Rotterdamse kringen zo bekende en bij de rechtse partijen zo weinig gewaardeerde De Klerk, de rechtse partijen met de c.h. Gerretson, een groot vriend van Lohman, en de socialistischen met De Zeeuw.

Eerste stemming: Gerretson 3934, De Zeeuw 2531, De Klerk 2343. Nu was het in juni zo geweest, dat liberalen en socialistischen bij de herstemmingen schouder aan schouder stonden en het liberale officiële advies was dan ook, bij de herstemming De Zeeuw.

Maar de kiezers hadden er tabak van. Als de socialistischen geen verantwoordelijkheid wilden dragen, dan ook maar geen kamerlid. Dit was de uitslag van de herstemming: Gerretson 4670 en De Zeeuw 4241.

In onze kring was grote blijdschap. Tot nu toe was Rotterdam altijd bezet geweest door een liberaal. Spiekman had hem verdrongen en die was nu binnen vier weken verdrongen door Gerretson.

RADIO BECKER

ZEIST - Telefoon 03404 - 13511
Na 7 uur 12333

HET ADRES

voor zenders, richtingzoekers en echoloden

Goeden dag! Sdrahwstwuite, sdrahwstwuui.
Goeden dag, Mijnheer! Sdrahwstwuizudahr.
Goeden dag, Mejuffrouw. Sdrahwstwuizuda brina.
Waar gaat gij heen? Kagdah wi idiohte?
Laat ons naar het gezelschap gaan, daar is het zeer warm. Paidiohm w'klub tamdawohlno teplah.

Deze regels zijn niet geschreven nadat de eerste berichten omtrent de conferentie over het beëindigen van de kernexplosies gunstig luiden. Het „Op naar Moskou! met de N.C.R.(eis)V. en hier is uw boekje met Russische zinnestjes” ligt nog in het verschiet. Bovendien, aan het Nederlands zult u gemerkt hebben — nadat u gemerkt hebt dat het rechtse rijtje Russisch is! — dat dit niet direct uit 1963 stamt, maar uit 1813.

Het geschriftje, waaraan wij deze beleefde gezegden ontleenden, heet „Hulpboekje om de Russen en Kosakken goed te verstaan: in het Hollandsche en Russisch naar de Hollandsche uitspraak gesteld”. De prijs bedroeg 5½ stuiver, de uitgever was E. Maaskamp, Dam en Kalverstraat No. 1, Amsterdam.

Ik behoef u niet te vertellen wat de Russen in 1813 in Nederland deden, zij kwamen ons bevrijden van het Franse juk. Omdat ik mijn lagere schooljaren in Utrecht heb doorgebracht, ben ik opgevoed in de Utrechtse historie. Zij vermeldt, dat in die stad de Russen in de Maliebaan bivakkeerden en daar — maar dat kan ook een Groenkoperse commentaar zijn — waskaarsen aten, zoals wij nu bananen. Dat hadden de vroede vaderen van 1636 niet gedroomd, dat op de door hen voor de studenten ontworpen baan voor het paille-maille spel (een soort kolfspeel) kaarsensmullende Russen zouden kamperen!

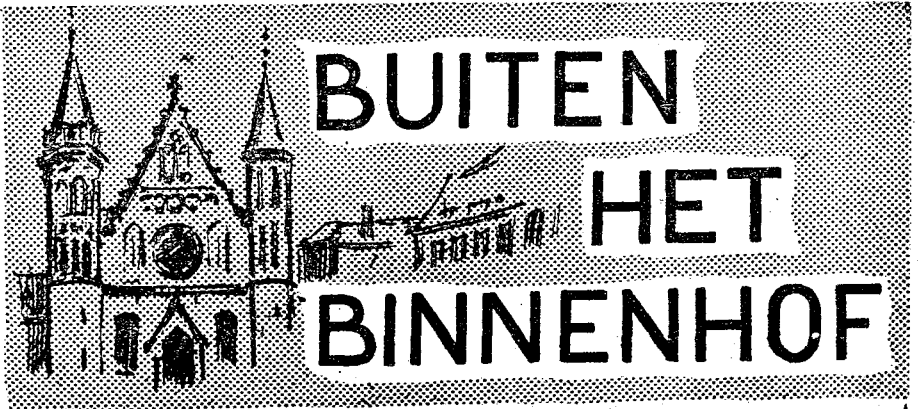
De eerste Kozakken kwamen in Amsterdam op 24 november 1813. Zij verschenen voor de Muiderpoort, waar zij hun kwartieren opsloegen en hun vuren ontstoken. De molens op de bolwerken bij de poort stonden met hun wieken „in de vreugd”; van de koepel van de poort woei de driekleur van Nederland.

Of van dat boekje druk gebruik gemaakt is? Ik weet het niet. Maar misschien heeft de een of ander wel tegen een kozak gezegd: „Kagdahwinaszposseehthite”, waarop deze Kozak (misschien) geantwoord heeft: „Na ahtich dnjach” (Wanneer zult gy ons bezoeken? — Binnenkort).

Het is een gedachte waard even stil te staan bij het feit, dat toen de Kozakken de Nederlanders vrije burgers hielpen te worden, de boeren in Rusland nog lijfeigenen waren. Boeren en grond behoorden aan de keizer, aan de kerk en aan de adel.

Hoewel de keizer, Alexander 1, een vrij-worden van de boeren niet geheel verwierp, wist hij niet hoe hij deze revolutie zou moeten volvoeren. Een slechte regering-machine en een corrupt ambtenarencorps hielden het grote Rusland klein. In „De Pelgrimstocht der Menschheid” (W. de Haan N.V., Utrecht) lezen wij over het toenmalig werven voor het Russische leger: „Van Novgorod tot het Ladogameer worden alle kroonboeren in uniform gestoken, de vrouwen zijn verplicht ieder jaar een kind te krijgen, is het een zoon dan wordt hij direct ingeschreven. Het systeem werkt afgrijselijk, maar Alexander, steeds meer geleid door een raadsman, de barbaarse Araktsjeew, weet van niets — hij is ongenaakbaar en somber...”

Dat is Rusland, ongeveer 1813, als de Kozakken in Nederland begroet worden als bevrijders. Het is hier niet

de plaats uit te weiden over de vraag of het Russisch volk toen gelukkiger was dan nu, maar het blijft wel de overweging waard of het begrip vrijheid waarmee, nu 150 jaar geleden, Russische militairen geconfronteerd werden voor hen enige betekenis had, althans meer inhield dan waskaarsen eten of begroet worden met gemaakte zinnestjes als „Ik recomandeer mij tot wederziens”.

In 1863 hebben wij het vijftigjarig bestaan van onze onafhankelijkheid gevierd en in 1913 het honderdjarig bestaan.

Hier en daar zal wel eens de nadruk gelegd zijn op al die volken, die toen nog niet vrij waren, maar nog zuchtten onder een of andere dwingelandij. Net zo min als men in een huis van rouw zijn verjaardag kan vieren, evenmin kan men zijn onafhankelijkheid herdenken en gedenken als men weet dat op een afstand van een paar uur vliegen en volk binnen een muur gevangen zit.

Sombere gedachten van Groenkoper, nu wij allen op het punt staan 1813 waardig te herdenken? Sombere niet, maar wel reëel. En daardoor wordt juist het dankbare voor zo'n onafhankelijkheid onderstreept.

In 1963 waren er bij de volksspelen ondermeer de genoemens van het beklimmen van de kokanjemast, het boegsprietlopen, zaklopen, ringsteken, turfrapen, koekslaan, meelhappen, muilenlopen en zweefmolendraaien. En men moest ordelijk gekleed zijn en niet jonger dan vijftien en niet ouder dan vijftig zijn, mocht men aan die onafhankelijkheidsspelen meedoen!

In 1913 was er een waterfeest op de Amstel en een nationaal klederdrachtenfeest, eveneens in Amsterdam.

Maar als men nu eens nagaat wie op dat moment aan een onvrije wereld dacht, dan moet men toch wel diep graven, om dat te vinden.

Misschien kunnen wij er nu eens aan denken, nu wij op het punt staan anderhalve eeuw vrijheid te gaan herdenken. Het zal de moeite waard zijn en het zal onze dankbaarheid versterken. In 1813 luidde het nog een aangename en blijde opwekking: Ach! laten wy het Opperwezen danken en loven, over, zo een Vaderlyke zorg en goede bestiering, voor onze Inwoners, en laten wy het tog vooral daar stellen, dat orde en rust, het beste is, want dat is eene zaak, daar vrede en voorspoed uit geboren wordt...”

We zouden het ook anders kunnen zeggen..., als we het maar zeggen.

William Groenkoper

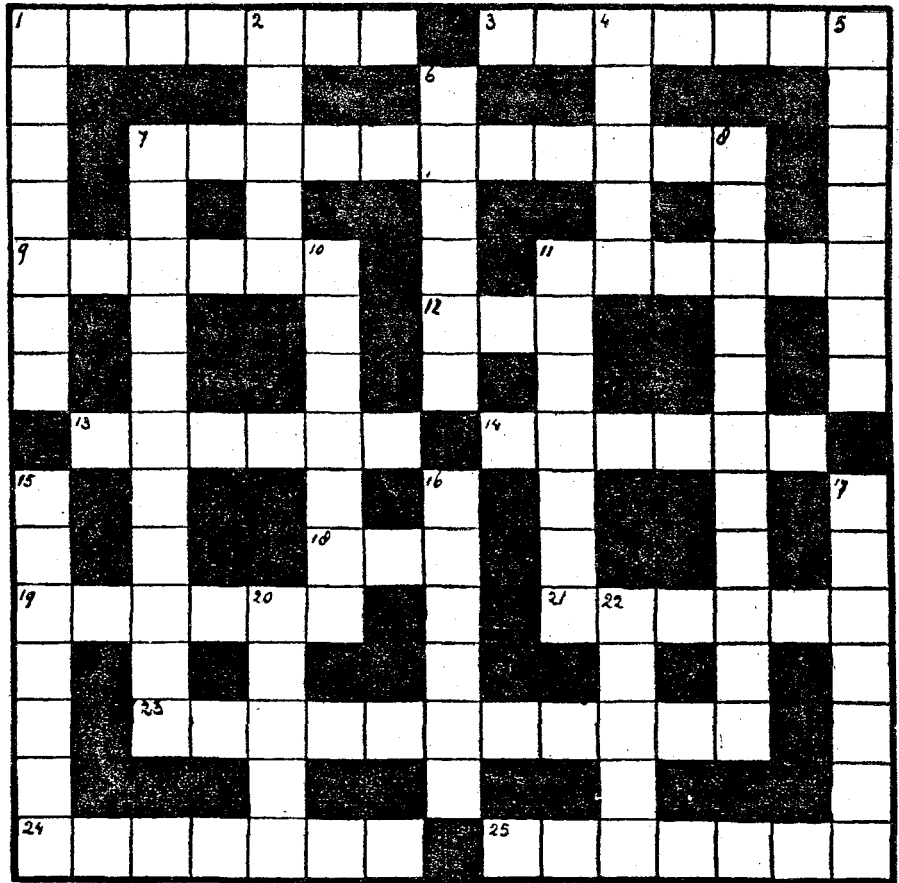
JEZUS REDT VERLOST GENEEST

Iedere zondagmorgen om acht uur spreekt Evangelist Joh. Maasbach over Radio-Luxemburg, 208 m. middengolf en 49.26 korte golf.

Kryptogram II

Horizontaal: 1. Neemt men het in ogenschouw, dan ziet men, dat een domee niet uit dit metaal gesneden dient te zijn; 3. hij kan (letterlijk) andermans bloed drinken; 7. het materiaal, dat hij vervoert, moet met spuitwater worden gevuld; 9. kennis in kleine en zeer selecte kring; 11. wordt alles, wat vervoerd wordt; 12. als puree wordt deze vis gift; 13. latijnse groet aan ontklede Francaise maakt dat u in Frankrijk op (een brede) straat komt te staan; 14. boomstronk waar zo'n 10.000 turven uit te fabriceren zijn; 18. zo wordt één der laatste bijbelboeken in de kerk schriftelijk aangekondigd; 19. eetbaar bergje; 21. deze ondeugende jongen had vroeger een officiële functie; 23. allemaal uitstaple!; 24. zeelui, die „binnen” zijn — doch hun scheepjes niet op het droge hebben, — hebben vast van hun diensten gebruik gemaakt; 25. verplicht eenrichtingsverkeer voor lucht.

Vertikaal. 1. wat er morgen met ongelooftwaardige dingen gebeurt; 2. het allerlaatste familielid?; 4. eigenschap, die het gillen van varkens schijnt te bevorderen; 5. deze magistraat wordt bij het aan wal gaan onder de voet gelopen; 6. om zo te zien bent u niet vroeg; 7. deze literator in miniatuur heeft water als onderwerp gekozen; 8. soort nachtelijke overgave? 10. kleine man die alles kan; 11. meer dan gemakkelijk, maar zo iets moet wel op de

hoogte zijn; 15. zo'n vertelling is een schadeloosstelling; 16. wanordelijke taal; 17. combinatie van Engelse en Portugese drank zorgt, dat u bijna de deur uit bent; 20. hij had een bijzonder goed achteruitzicht; 22. „fijn strijkerij”.

OPLOSSING KRYPTOGRAM

Horizontaal: 1. fotograaf; 5. poter; 8. oever; 9. schatting; 11. terrorist; 12.

Elten; 14. lood; 15. roeststok; 19. inkomsten; 22. Eden; 24. rokje; 26. addertong; 28. aderlater; 29. toets; 30. daden; 31. aanwenden.

Vertikaal: 1. front; 2. toverboek; 3. Gersom; 4. aasgier; 5. patiënte; 6. teint; 7. rug; 10. hitje; 13. naken; 14. luiermant; 16. ode; 17. tijdrovend; 18. omzeilen; 20. toast; 21. naderen; 23. pretje; 25. kleed; 27. Gosen.

Aandacht voor Giovanni Leone

ITALIË had weer een premier, toen president Kennedy onlangs in Rome arriveerde om de betrekkingen tussen de Verenigde Staten en dit zuidelijke Europese land te versterken. Erg blij was men in Rome niet met het kabinet van de nieuwe minister-president. Maar dat lag niet aan deze regeringsleider, maar aan het feit, dat er met de vorming van een nieuw kabinet nog geen einde was gekomen aan de politieke moeilijkheden, waarvoor Italië zich meer dan ooit geplaatst ziet. Tijdelijk is er een oplossing gevonden, mede in verband met de komst van president Kennedy, maar spoedig kan zich al weer de mogelijkheid voordoen, dat het interim-kabinet van de heer Giovanni Leone, het veld moet ruimen.

NEE, het is bepaald niet omdat men geen vertrouwen heeft in deze mijnheer Leone, dat er moeilijkheden worden verwacht. Men zal zich nog herinneren, dat de Christen-democratische partij, waartoe de nieuwe premier behoort, bij de jongste algemene verkiezingen opnieuw een kleine nederlaag heeft geleden. Zij had al geen meerderheid meer in het parlement (zoals dat vroeger het geval was geweest) en was nu nog sterker dan anders aangewezen op de medewerking van andere groeperingen in het parlement. De voorganger van Leone, premier Amintore Fanfani had in de Italiaanse politieke verhoudingen de zgn. „opening naar links” geforceerd. Dat wil zeggen: hij kreeg na veel wikken en wegen goedkeuring van zijn partij, naar samenwerking met de linkse socialisten van Pietro Nenni te streven en op die wijze zijn regering in staat te stellen, een van werkelijkheidszin getuigend regeringsbeleid te voeren.

BIJ de jongste verkiezingen bleek echter, dat het Italiaanse volk (om maar eens een niet helemaal juist begrip te gebruiken) niet bijster enthousiast was over deze „opening naar links”, want zowel Chr.-democraten als Nenni-socialisten leden geringe verliezen, terwijl de communisten, en aan de rechterzijde de liberalen (niet geheel vergelijkbaar met de Nederlandse liberalen) een behoorlijke stemmenwinst uit de bus sleepten. De animo was aanvankelijk bij geen van beide verliezende groepen groot om het experiment voort te zetten. Maar al spoedig werd het de Chr. democraten duidelijk, dat zij het toch maar beter konden proberen. De Nenni-groep aarzelde het langst en op het ogenblik, dat alles in kruiken en kannen leek, en formateur Aldo Moro de samenstelling van zijn kabinet wilde bekendmaken, stak de oppositie in Nenni's partij een spaak in het wiel. De vlieger ging niet op en Moro gaf de formatie-opdracht terug aan president Segni.

DEZE belastte Giovanni Leone met de vorming van een kabinet, ook al was kort na het mislukken van de formatiepoging van Moro bekend geworden, dat Nenni er in geslaagd was, de oppositie in zijn partij het zwijgen op te leggen. Leone verspilde geen tijd, liet de Nenni-socialisten voor wie zij waren en vormde een Chr.-democratische minderheidskabinet, dat op twee leden na bestond uit de ploeg, die onder premier Fanfani had gediend. De twee nieuwelingen zijn leden van de rechtvleugel van de partij. En Leone moet nu maar afwachten, welke partijen zo vriendelijk zullen zijn, hem bij tijd en wijle in moeilijke ogenblikken hun steun te verlenen. Het kan haast niet anders, of er zal een moment aanbreken, waarop die steun niet in voldoende mate gegeven zal worden.

AAN de andere kant zal men het Leone niet opzettelijk moeilijk maken. Hij is algemeen gezien om zijn onpartijdigheid (hij was acht jaar achtereenvolgende voorzitter van de Kamer van afgevaardigden, als opvolger van de inmiddels afgetreden president Giovanni Gronchi). Deze 54-jarige Chr.-democraat is een expert op het gebied van strafrecht, waarmee hij zich in de weinige vrije tijd die hem overbleef nog zo druk bezighield, dat hij een belangrijke bijdrage kon blijven leveren aan de jurisprudentie, waarvan hij al meer dan drie dikke boeken bij elkaar heeft geschreven, die uitgegeven werden onder de titel „Studie over het strafrecht”. Een bijzonderheid is, dat hij in de Kamer als de snelste spreker bekend stond. Hij „haalde” 150 woorden per minuut en maakte de stenografen wanhopig.

A C H T E R P A G I N A

NA het kort verhaal van de vorige week over „De partij en haar bureau” willen wij thans een globale weergave bieden van de organisatorische opbouw van de partij.

De „bouwstenen” vindt men relementair vastgesteld in de Statuten van de Anti-Revolutionaire Partij, kortweg het partijstatuut genoemd.

Het partijstatuut heeft een over het partij-bouwwerk reeds veelzeggende aanhef, welke wij derhalve hier eerst laten volgen: „In de constituerende vergadering te Utrecht, de 3e april 1879 gehouden, is tussen de Anti-Revolutionaire kiesverenigingen in Nederland, op de grondslag van een Program van beginselen, een onderling verband tot stand gekomen, en is dit verband vastgelegd in een centraal college, dat de naam draagt van: Het Centraal Comité van Anti-Revolutionaire Kiesverenigingen.

Dit verband wordt beheerst door de volgende statuten, welke zijn vastgelegd in de Deputatenvergadering van 22 juni 1955.”

* Federatieve opbouw

U leest het uit deze aanhef reeds: de partij heeft een federatieve opbouw. Dit is duidelijk bevestigd in de zin, welke het eerste lid van artikel 1 vormt: „De Anti-Revolutionaire Kiesverenigingen in Nederland vormen en onderhouden een onderling verband door de aansluiting bij het Centraal Comité van Anti-Revolutionaire Kiesverenigingen”.

* Kiesvereniging

DE partij is dus vanonderaf opgebouwd en is geen landelijke vereniging met plaatselijke afdelingen. U bent dus ook geen lid van het landelijk verband, maar van de plaatselijke kiesvereniging.

U wordt lid door aanmelding bij de kiesvereniging in uw woonplaats. „De kiesvereniging is de plaatselijke organisatie voor hen, die instemmen met de Anti-Revolutionaire beginselen en het streven van de Anti-Revolutionaire Partij steunen”, aldus lezen wij in artikel 5 van het partijstatuut.

* Centrale of gemeentelijke kiesvereniging

IN de regel is er in een gemeente slechts één kiesvereniging. Het is duidelijk, dat in grotere gemeenten het ledental dan wel zeer sterk kan oplopen, zodat de ene kiesvereniging een onhanteerbaar lichaam

De partij en haar organen

wordt, waarvan mede daarom weinig vlot activiteit kan uitgaan.

Zulk een grote kiesvereniging kan zich splitsen in dorps- of districtkiesverenigingen, welke dan tezamen weer respectievelijk een centrale of gemeentelijke kiesvereniging vormen.

* Statencentrale

DE kiesverenigingen, gevestigd binnen de grenzen van een Statenkieskring — een regionale indeling van het land volgens de Kieswet in verband met de kandidaatstelling voor Provinciale Statenverkiezingen — vormen samen een Statencentrale.

Een vergadering van de Statencentrale bestaat uit afgevaardigden van de bij die Statencentrale aangesloten kiesverenigingen.

Tot de taak en bevoegdheden van de Statencentrale behoren onder andere:

a. werkzaam te zijn (o.l.v. het Provinciaal Comité) ten behoeve van de verkiezing van de leden der Provinciale Staten;

b. te zorgen voor de organisatorische belangen van de partij in haar werkgebied, speciaal ook in die gemeenten waar geen kiesvereniging is;

c. de kiesverenigingen in haar gebied door een van de leden der Statencentrale te doen bezoeken, teneinde de goede gang van zaken te bevorderen en de organisatorische band te versterken. De Statencentrale zendt afgevaardigden naar het Partij Convent.

* Kamercentrale

DE kiesverenigingen, gevestigd binnen de grenzen van een Kamerkieskring — een regionale indeling van het land volgens de Kieswet in verband met de kandidaatstelling voor Tweede Kamer-verkiezingen (er zijn 18 Kamerkieskringen) — vormen samen een Kamercentrale.

Een vergadering van de Kamercentrale bestaat uit afgevaardigden van de bij die Kamercentrale aangesloten kiesverenigingen.

De Statencentrales in het werkgebied van een Kamercentrale, zijn in het bestuur van de Kamercentrale vertegenwoordigd.

Elke Kamercentrale verkiest één lid van het Centraal Comité.

De Kamercentrale zendt afgevaardigden naar het Partij Convent.

Tot de taak en bevoegdheden van de Kamercentrale behoren onder andere:

a. werkzaam te zijn ten behoeve van de verkiezingen voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal;

b. te zorgen (d.m.v. haar bestuur) voor de organisatorische belangen van de partij in haar werkgebied. Het bestuur is belast met het voeren van de algemene propaganda en met het toezicht op de Statencentrales in haar werkgebied.

* Provinciaal Comité

DE kiesverenigingen, gevestigd in een provincie vormen samen een provinciale organisatie onder leiding van het Provinciaal Comité.

In de provincies, welke in haar geheel een Kamerkieskring vormen, treedt het Provinciaal Comité tevens op als bestuur van de Kamercentrale.

Het Provinciaal Comité heeft de leiding bij de voorbereiding en de organisatie van de verkiezing voor de leden van de Provinciale Staten.

* Centraal Comité

HET Centraal Comité bestaat uit stemhebbende leden en adviserende leden.

Tot de stemhebbende leden behoren de hierboven reeds bedoelde leden die door de Kamercentrales worden verkozen. Daarnaast zijn er ten minste tien leden gekozen door de Deputatenvergadering en ten hoogste drie leden gekozen door het Partij Convent.

Tot de adviserende leden behoren de voorzitters der beide Kamerfracties, twee leden gekozen door het bestuur van de Nationale Organisatie van A.R.J.O.S. en de secretaris.

Het presidium van het Centraal Comité (thans dr. W.P. Berghuis, voorzitter, en mr. A. B. Roosjen en J. Smalbroek beide ondervoorzitter), de voorzitter van de Organisatie Commissie (dr. A. Veerman) en de voorzitter van het College van Advies (dr. J.A.H.J.S. Bruins Slot) worden door de Deputatenvergadering in functie gekozen.

Op de taak en bevoegdheden van het Centraal Comité, zijn modellen, de Organisatie Commissie en het Algemeen Organisatie Comité, het Partij Convent en de Deputatenvergadering komen wij de volgende keer terug.

BOEKEN en periodieken

KLEINE PARTIJ IN GROTE WERELD

IN nummer 58 van de Boektreeks van de uitgever Kok te Kampen verscheen onder de titel „Kleine partij in een grote wereld”, een geschrift van dr. Bruins Slot, waarin hij enige uitwerking gaf van gedachten, die hij bij de behandeling van de begroting in de Tweede Kamer ontwikkelde.

De schrijver voert ook in dit geschrift een bewogen pleidooi voor een mondiale politiek, die de vensters naar de wereld wijd heeft geopend.

In de vorige eeuw schonk men — het kan wel niet anders — vooral aandacht aan de binnenlandse politiek. Thans moet christelijke politiek zich vooral, meer dan voorheen, in de internationale sfeer openbaren. Wij moeten de bakens verzetten en ons aanpassen bij de tijd waarin wij leven, bij de noden van de wereld. De historie leert ons, dat niet alles geleidelijk verloopt, maar dat er soms heftige schokken zijn in de voortgaande ontwikkeling.

Bruins Slot spreekt van „breekpunten”.

Op zo'n breekpunt leven wij nu.

Nationale politiek is niet meer los te denken van de internationale politiek. Deze politiek wordt voor de christelijke partij van steeds grotere betekenis. Zoals de christelijke partij ook van de internationale politiek van grote betekenis moet worden.

Men hoeft, aldus Bruins Slot, alleen maar te wijzen op de kwestie Cuba en op het geschrift van de Synode der Ned. Hervormde Kerk over het probleem van de kernwapenen, om te zien dat wij met de internationale ontwikkeling geconfronteerd worden.

Stond men vroeger in de internationale problemen nog als natiën tegenover elkander, vandaag heeft men te rekenen met blokken. Met een Westers blok en met een Communistisch blok. Daarvan kunnen de problemen alleen mondiaal worden opgelost. Wil er ooit sprake zijn van een werkelijke internationale rechtsorde, dan zullen allen die daaraan willen medewerken zich op mondiaal standpunt dienen te stellen. En de christelijke politieke partij zal daarbij niet mogen ontbreken.

De heer Bruins Slot werkt deze gedachten in dit boekje breder uit. Hij spreekt in dit verband over de democratie, over het kolonialisme, de taak van kerk en zending, de onderontwikkelde gebieden, over het verband tussen christelijk en nationaal zowel als over de tegenstelling tussen de beide woorden.

De schrijver komt tenslotte tot de conclusie, dat de anti-revolutionaire partij zichzelf zou verloochenen als zij de nieuwe tijd en de moderne wereld niet aanvaardde en daarin niet haar taak zag, zoals zij die honderd jaar geleden in een veel besproken wereld ook zag.

Zowel toen als nu, loopt haar streven parallel met de kerk. De kerk was steeds haar inspiratiebron. Wie er aan mocht twijfelen of dat iets te betekenen heeft in de grote wereld, waarin de Kennedy's, de Chroetsjews, de autonome techniek en economie, en wie weet welke grote machten nog meer de lakens uitdelen, wordt door de schrijver verwezen naar Jesaja 40 : 15-18 en naar Mattheus 11 : 11. Het eerste Schriftwoord leert ons de nietigheid van alle kosmisch gebeuren en van alle menselijke gedoe. „Alle volken zijn als niet voor Hem”. Mattheus 11 geeft antwoord aan alle christelijke pessimisme en bevat een waarschuwing aan allen, die aan „christelijke” politieke hoogmoed zouden gaan lijden.

Bruins Slot zal stellig wel een bespreking, zoals „West” deze reeds gaf in „De Magistratuur” weten te waarderen.

Wij menen goed te doen om ook daaraan aandacht te schenken.

C. Smeenk

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

Bij de nadering van 12 augustus, de dag waarop — naar wij hopen — dr. J. Schouten 80 jaar mag worden, heeft de redactie gemeend de waardering, die allerwegen voor de ere-voorzitter van onze partij bestaat, in dit Schouten-nummer te moeten vastleggen. Nu elk ander officieel huldebetoon achterwege moet blijven in verband met de persoonlijke omstandigheden van dr. Schouten, heeft de redactie verscheidene personen gevraagd om met haar op deze wijze de gehele partij te doen delen in dit blijk van dankbaarheid jegens God, die ons dit rijke bezit wilde schenken.

DE REDACTIE

Bijzondere band met tachtigjarige Dr. Jan Schouten

TOEN dr. Schouten vijf en zeventig jaar werd is hem door de partij, die hij zovele jaren in leidinggevende posities heeft gediend, een huldebetoon bereid in de vorm van een bundel opstellen onder de titel *Bene Meritus*. Deze bundel is hem toen aangeboden in een vergadering van het Partij Convent, mede in het bijzijn van de meest vooraanstaande leidende figuren uit andere politieke partijen. Het was al heel wat om van Schouten, die niets van huldigingen wilde weten, gedaan te krijgen dat hij zijn medewerking aan zo'n bijeenkomst gaf.

Ieder, die deze indrukwekkende vergadering, waarin uiting werd gegeven aan grote dankbaarheid voor en respect jegens de verdiensten van dr. Schouten voor de Nederlandse politiek in het algemeen en voor de antirevolutionaire partij in het bijzonder, heeft bijgewoond, zal daaraan met blijdschap terugdenken. Ik geloof: Schouten zelf tenslotte ook.

Sindsdien zijn weer vijf jaren voorbijgegaan. Toen dr. Schouten op zijn vijf en zeventigste zijn publieke loopbaan afsloot door de beëindiging van zijn lidmaatschap van de Raad van State was hij in menig opzicht nog in volle kracht. In de daarna volgende jaren heeft hij zich geleidelijk van de hem nog resterende werkzaamheden en contacten losgemaakt. Zolang als het kon en de verschijnselen van de ouderdom hem dit nog niet beletten heeft hij het spreken voor de kiesverenigingen volgehouden. Nog tot in het vorige jaar. Ik geloof, dat dit altijd zijn liefste bezigheid is geweest, het contact met de partij in het land, en ik geloof, dat dit ook vooral de bijzondere band tussen dr. Schouten en de antirevolutionaire mensen heeft gelegd.

Nu zijn tachtigste verjaardag aanstaande is, waarvan wij hopen dat God hem die mag doen beleven, is er aanleiding de figuur van Schouten, deze keer zonder openbaar huldebetoon in zijn bijzijn, nog eens even weer naar voren te halen.

En dan wil ik beginnen met dr. Schouten namens de gehele Antirevolutionaire Partij geluk te wensen, dat God hem de leeftijd der zeer sterken heeft willen doen bereiken, hoezeer ook het vorderen van de avond van zijn leven zich duidelijker laat merken. En ik wil uiting geven

aan onze dankbaarheid, dat God hem, die zozeer met hart en ziel vervlochten was met onze partij, zolang bij ons heeft gelaten.

Ik wil nu zijn grote gaven en verdiensten niet weer gaan opnoemen. Dat is vijf jaar geleden bij de huldiging gebeurd. Hij zou deze ook niet een tweede keer willen horen. Ik wil hem alleen nog eens verzekeren dat hij in het hart van het antirevolutionaire volk een grote en unieke — d.w.z. Kuyper en Colijn onderscheiden — plaats heeft verkregen en dat men in onze kring, of men het met zijn op-

vattingen altijd eens was of niet, alleen maar met groot respect over hem spreekt of aan hem denkt. Wij herkennen in hem — als ik het zo eens even mag uitdrukken — onszelf in onze beste ogenblikken, in die zin dat wij het niet moeten hebben van menselijk-spectaculaire posities maar getrouwheid en zuiverheid en geloof.

Politiek is een wonderlijk bedrijf. Politiek heeft te maken met de hoogheid van het overheidsbestel, zij legt grote verantwoordelijkheden op de mens, zij is hard en vergt veel kracht en inspanning. Daarnaast is zij echter ook een begerenswaardig en verleidelijk terrein voor ambities en machtsbegeerte. In tijden van kandidaatstellingen en kabinetsformaties worden wij daar soms in het bijzonder bij bepaald.

Politiek is in menselijk opzicht een uitermate gevoelig terrein. Het in acht nemen van de noodzakelijke hoogheid van de politiek is alleen mogelijk indien de zuiverheid in het „politiek bedrijven” wordt bewaard. En ik dacht, dat in dit opzicht zowel in als buiten onze kring Schouten een begrip is geworden. En ik dacht dat het goed was om dit aspect van onkreukbaarheid en zuiverheid bij deze gelegenheid nog eens te accentueren. Omdat Schouten, los van zijn andere verdiensten, juist in dit opzicht aan de politiek en aan het aanzien van de politiek een dienst van blijvende waarde heeft bewezen.

En hij kon dit doen omdat hij innerlijk gegrepen was door de hoogheid en de verantwoordelijkheid van het politieke bedrijf als bijzondere opdracht van God.

Berghuis

Dr. Schouten en de Waard

DR. Jan Schouten is als spreker altijd geliefd geweest. Dat was hij wel in 't bijzonder in de Alblasserwaard. Mij dunkt, dat dit feit om verschillende redenen opmerkenswaardig is. De genoemde Waard, ten zuiden van het stroomgebied van de Lek gelegen, is al vele tientallen jaren een hecht bolwerk van de Anti-Revolutionaire politiek geweest.

De Alblasserwaard telt vooral veel hervormden, die tot de gereformeerde richting in de Hervormde kerk behoren. Het is juist dit volksdeel, dat steeds in grote mate achter de Anti-Revolutionaire beginselen gestaan en deze onderschreven heeft.

In deze streek was dr. Schouten een geliefd politiek redenaar. Veel meer dan dr. Colijn, die tijdens zijn leven ook meermalen in het hart van dit poldergebied gesproken heeft, vond dr. Schouten er een open en begerig oor.

Dat wil wat zeggen! Het zou onjuist zijn te verhalen, dat de Hervormd-gereformeerden in de Alblasserwaard zich duidelijk van hen, die tot de gereformeerde kerken behoorden, hebben gedistancieerd in velerlei opzicht. De „dolerenden” werden vaak gezien als de weglopers uit de Hervormde kerk en anderzijds toonden de Gereformeerden er in velerlei opzicht te weinig begrip voor de hervormden. Daardoor openbaarde zich een vrij scherpe scheidslijn in de samenleving van de grote hervormde bevolkingsgroep en de betrekkelijk kleine groep van kerkelijke gereformeerden. Sprekers, van wie overbekend was dat ze behoorden tot de „kleine kerk”, werden door de hervormden met veel reserve ontvangen en beluisterd.

Zelfs Colijn ontkwam daar niet aan. Ik herinner me, dat hij eens sprak in

door

J. W. OOMS

Boerenklaas te Brandwijk en dat na afloop verschillende hervormden zeiden: Hij was me te gereformeerd.

Met Schouten lag het echter heel anders. Elke hervormde kiezer wist, dat hij behoorde en behoort tot de gereformeerde kerk. Zijn gehoor bestond echter altijd voor het overgrote deel uit hervormden. Hoe vaak heeft hij in Boerenklaas gesproken! En van hem zeiden de hervormden: „Hij is een beste gereformeerde, — hij zou bijna hervormd-gereformeerd kunnen zijn!”

Waarom beluisterde men dat verschild? Ik geloof, dat een oude en met een spitse geest gezegende oude boer het eens kernachtig uitdrukte: Colijn spreekt over de politieke zaken en de christelijke taak, maar Schouten spreekt over de christelijke zaak en de politieke taken.

Men zal wellicht vragen: Wat heeft dit er mee te maken? De Anti-Revolutionaire partij is niet aan een kerk gebonden en heeft geen kerkelijke signatuur, doch een protestants-christelijke. Dat onze partij inderdaad niet kerk-gebonden is — zoals sommige Christelijk-historische broeders wel willen doen geloven — blijkt overduidelijk aan de partijkeuze van het overgrote deel van de hervormden in de Alblasserwaard. De Christelijk-historische Unie heeft in de orthodoxe waard slechts geringe aanhang in verhouding tot die van de Anti-Revolutionaire partij.

Van Schouten werd in de waard wel gezegd: Hij zou dominee kunnen zijn in een hervormd-gereformeerde gemeente!

Schouten kende het volk van de Alblasserwaard en hij begreep de mentaliteit van de bewoners. Hij wist heel goed, hoe het er kerkelijk uitzag. Daarom kon hij ook, méér dan Colijn, de mensen benaderen.

Tot Colijn zeiden ze: Ja.

Maar aan Schouten gaven zij zich!

De bewogenheid waarmee Schouten zich kon uiten, accordeerde met de bewogenheid van de Alblasserwaard, die door de eeuwen heen opgejaagd door het niets ontziende water, zich zo sterk afhankelijk weet van God Almachtig.

Nu dr. Schouten tachtig jaar hoopt te worden, heb ik hem dit eens willen zeggen. Zelf Alblasserwaardder zijnde, zelf behorende tot de hervormd-gereformeerde gezindte, meen ik het ook te mógen zeggen.

Heeft het bovenstaande vertaling nodig, of een voetnoot? Welnu dan.... het wil zeggen: Tachtigjarige dr. Schouten, heel veel dank!

Vele malen heeft Dr. J. Schouten als voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie bij kabinetsformaties advies aan H.M. de Koningin uitgebracht.

Om misverstanden te voorkomen, delen wij u mede, dat dit nummer aan elk partijlid wordt gezonden. Onze abonnees ontvangen het blad onder de naam „Nederlandse Gedachten” en de niet-abonnees ontvangen het onder de naam „AR-Post”. De inhoud van beide bladen is gelijk.

* * * De band met het volk

Toen mr. J. A. de Wilde de heer Schouten „installeerde” als opvolger van dr. Colijn, probeerde hij ook te schetsen, hoe het kwam, dat dr. Schouten zo het vertrouwen had van ons a.r. volk.

Dat komt door de liefde. Gij hebt, zei hij, een warme liefde voor het volk, dat naar Gods ordinantiën wil leven.

En dat is inderdaad het geheim van de innige verbondenheid tussen dr. Schouten en het a.r. volk.

Hij sprak de taal van dat volk. Dat wil zeggen, hij wist de mensen te brengen tot het hart van de zaak. Hij wist ze er van te doordringen, dat het leven uit het Woord de wortel is van de nationale kracht. Daarom vond hij altijd zo'n weerklink bij de gehele Gereformeerde gezindte.

Dat zijn geen gemakkelijke mensen. Toen men dr. Kuyper eens verweet, dat hij de Calvinisten van zijn tijd mende als paarden voor zijn zegekar, toen werd hij boos. En hij zei: probeer het maar eens met deze mensen, om ze voor de kar te spannen, probeer het maar eens ze tot blinde volgelingen te maken. Gij zult er nooit de kans toe krijgen en niemand zal er de kans toe krijgen.

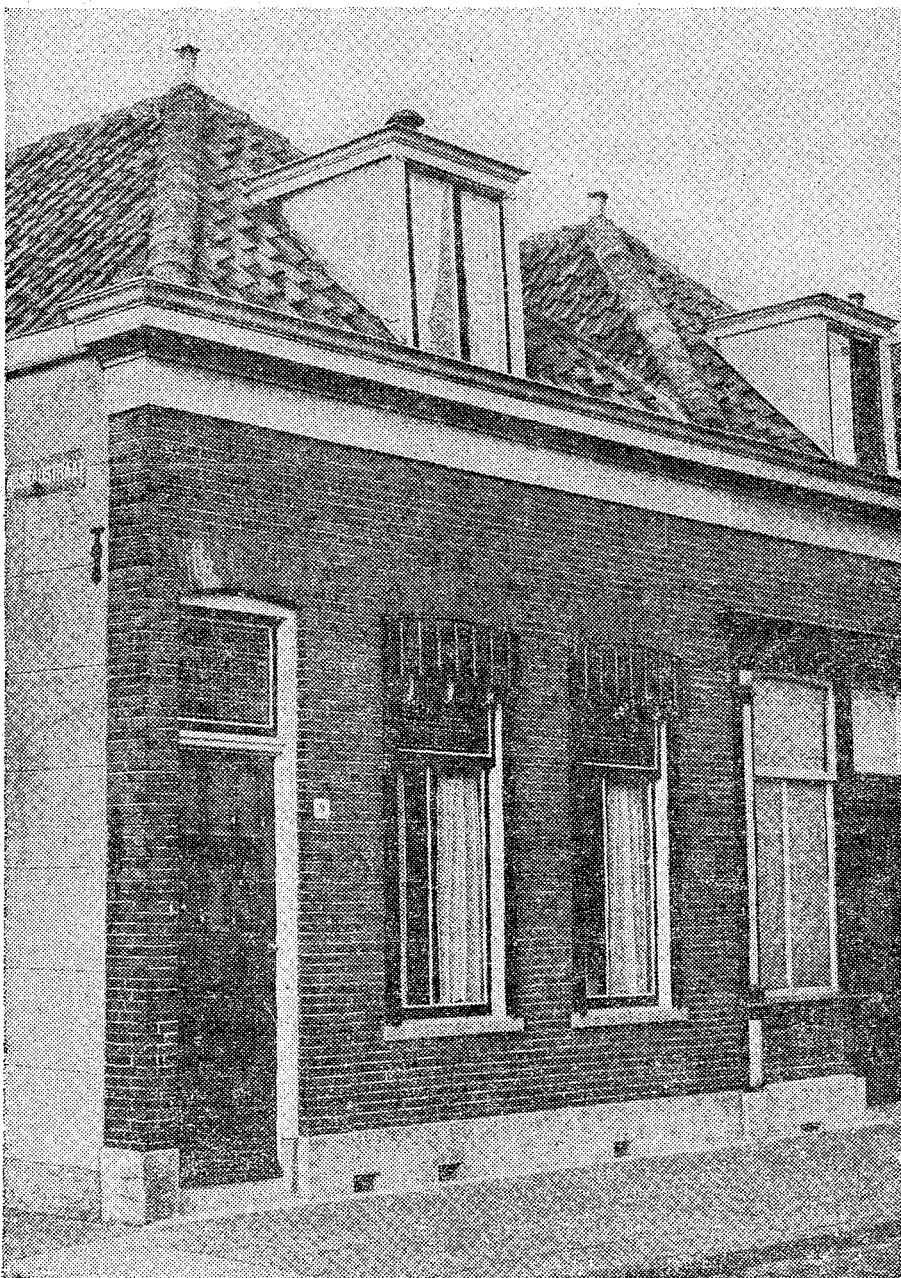
Maar het is heel iets anders, wanneer onze voormannen zo tot ons volk spreken, dat ze het hart raken, doordat dit volk voelt: die mannen zijn zelf zonen der Reformatie, het zit hun in het merg en been, ze leven er uit, ze worden er in de diepte door gesterkt.

En dat was bij dr. Schouten in al de jaren, dat hij ons voorging, het geheim van zijn kracht en dat verstonen wij.

En daarom, als hij zijn tachtigste verjaardag in de ziekenkamer moet vieren en hij die dag maar weinigen zal zien, dan moge hij weten en het moge hem sterken, dat wij met ons hart bij hem zijn en ons bewust zijn van de sterke band, die hem met ons blijft verbinden, ook als de normale contacten al meer worden verbroken.

H. Algra.

Het huis in de Damstraat te Maassluis waar Schouten bij zijn ouders, later bij zijn moeder, woonde.

**drukkerij
zwagers**

Sinds 1903

Nieuwe Binnenweg 460-462, Rotterdam

**Verolme United
Shipyards**

Rotterdam · Holland

Telefoon 16 25 00

**Huidverzorging
zacht-zuiver-gezond
PUROL**
Puistjes drogen in met Purolpoeder

**NEDERLANDSE
GEDACHTEN**

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE, Dr. Kuyperstr. 3 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 89673.

ADRES VOOR ADVERTENTIES, Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 63224.

ABONNEMENTSPRIJS f 6.50 per jaar, f 3.25 per half jaar. Giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4.— per jr. LOSSE VERKOOP f 0.20.

Dr. Schouten ...

... als kiezer ↑

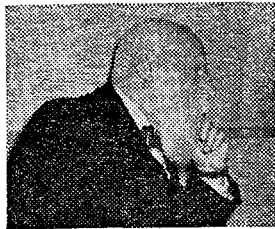
... en als gekozene ↓

Dr. Schouten in het uniform van kamerlid, op weg naar de plechtige opening van de Staten Generaal op de derde dinsdag van september.

Veel dank verschuldigd

door

Prof. Dr.
J. Severijn

De 12e augustus a.s. zal dr. J. Schouten D.V. de leeftijd van de zeer sterken (ps. 90 : 10) mogen bereiken. Wij vertrouwen, dat het hem bij die gelegenheid niet ontbreken zal aan tal van bewijzen van medeleven en waardering van velen in den lande, die hem, hetzij als medestrijders, hetzij als tegenstanders, in zijn langdurige staatkundige arbeid hebben gekend.

Het is niet nodig op die arbeid terug te komen om aan te tonen, dat de Anti-Revolutionaire Partij aan dr. Schouten veel dank verschuldigd is voor zijn trouwe toewijding en vele verdiensten haar en haar zaak bewezen.

Gaarne doet zij dr. Schouten haar hartelijke gelukwensen toekomen bij de viering van zijn 80ste verjaardag, moge het zijn onder Gods zegen. De Heere geve ten tijde des avonds, dat het licht moge wezen.

Veel geleden

Hij heeft er zelf maar weinig over gesproken en nooit enig beklag begeerd. En slechts zéér weinigen weten, hoe zwaar en op welke wijze dr. Schouten in het concentratiekamp Mauthausen is behandeld. Hij zou het afkeuren, als wij het maar enigermate nauwkeuriger aanduiden, wat de beulsknechten in Mauthausen deden met de gevangenen. Het is voldoende te zeggen, dat het een vernietigingskamp was. De barbaarse bedoeling was, dat de gevangenen zouden sterven, niet door een directe gewelddaad, niet door een kogel of een knuppel, maar dat ze de behandeling niet zouden overleven, dat ze van honger, uitputting, kou en verwaarlozing zouden sterven. Bij massa's.

Dr. Schouten heeft eerst een half jaar, in 1941, in Rotterdam en Amersfoort gezeten.

1 april 1943 werd hij weer opgepakt en na een jaar gevangenschap in Scheveningen werd hij vervoerd naar Haaren, toen naar Sachsenhausen en eindelijk naar Mauthausen. Daar bleef hij tot de bevrijding. Toen hij in ons land terugkwam, scheen hij volkomen gebroken en hopeloos uitgeput.

Direct na de oorlog werd deze foto van dr. Schouten gemaakt. De doorgestane ontberingen hebben zijn gezicht getekend.

En — toen op 23 januari 1946 de Deputatenvergadering hem tot voorzitter van het Centraal Comité koos, zei mr. De Wilde: „De Here heeft u op wonderlijke wijze uit de greep van onze vijanden verlost. Als een lichamelijk afgetakelde man zijt gij op het eind van de maand mei tot ons teruggekeerd. Maar uw geest, gedragen door uw geloof, was ongebroken, en als ooit gebleken is, dat de geest heerst over het stof, dan bleek het in uw geval. Met de dag werd uw lichaam sterker, en aanstonds gaat gij u geheel aan het werk, dat u als voorzitter van de A.R. Kamerclub en als onze politieke leidsman wachtte. Binnen enkele weken waart gij weer de oude, en gaat gij in besloten en openbare vergadering uw duidelijke, op onze beginselen en uw helder inzicht gebaseerde adviezen. Wat voor anderen drankjes en pillen zijn om op te knappen, dat is voor u een stevig debat.”

H. ALGRA

Koopt een goed kostuum

enorme keuze tegen uiterst scherp gestelde prijzen.
De verste reis is lonend

DUTHLER
VARSSEVELD

Voor wie 't precies wil weten:

neem
DOCUMENTATIEDIENST

Abonnement / 3,- per kwartaal

J. B. VAN DEN BRINK & CO. — TELEF. 4218 — ZUTPHEN

N.V. Aannemersbedrijf v/h

H. DE BAAT

Amsterdam-zuid
Ceintuurbaan 179

Telefoon 020 - 798604 en 53257

Directie: E. C. de Baat
T. H. de Baat

als van ouds
van der MEER & SCHOEP
„onze bakker”

kh

Kampert en Helm n.v.
HANDELS- EN RECLAMEDRUKWERK

PL. DOKLAAN 8-12
AMSTERDAM C.
TELEFOON 94 80 22*

KEB SCRIPT

Voor gecarboniseerde formulieren

GERESERVEERD

TOESLAGSTOFFEN voor lichtbeton
GRONDSTOFFEN voor de steen- en keramische industrie

WEGENBOUWMATERIALEN

G. VOGLER & CO. C.V.

Mauritsweg 49 - Rotterdam - Telefoon 01800 - 13 78 78

A. VAN DEN BAN - DUBBELDAM
telefoon 01850-5600

Uw adres voor **HUISBRANDOLIE**
Vraagt vrijblijvend inlichtingen

**Spaarbank voor
Protestants Nederland**

Kromme Nieuwe Gracht 8-10 - UTRECHT
Telefoon 030 22241 - 22242 - Giro 156.000

RENTEVERGOEDING 3 1/4%

ongeacht de grootte van het saldo-tegoed.
Alle spaarregeelingen:

JEUGDSPAARWET
AMBTENARENSPAARREGELING
BEDRIJFSPAREN
SCHOOLSPAREN

Reeds in vele plaatsen een correspondentenschap gevestigd.
Wij verstrekken u gaarne alle gewenste inlichtingen ook over
ons Beleggingsfonds voor Protestants Nederland.

Adverteert regelmatig

Mijn wapenbroeder

HET parlementaire leven heeft zijn zorgen en moeilijkheden, maar het heeft ook zijn aantrekkelijkheden en bekoorlijkheden. Tot dit laatste behoren zeker in de eerste plaats de voortdurende prikkel, die ervan uitgaat om mede te denken en te studeren over de problemen en vragen, die zich permanent voordoen; en in de tweede plaats de omgang, de aanraking met collega's, die ieder voor zich een eigen karakter en een eigen betekenis in ons volksleven hebben.

Toen ik in juli 1922 mijn intrede in de Tweede Kamer deed, zat daar reeds sinds 22 oktober 1918 de heer Schouten; hij had dus reeds een periode van 4 jaar medegemaakt: vier jaar ervaring, dat dwong voor een jong Kamerlid op zichzelf reeds respect af. Hij hield beschouwingen op financieel en ander terrein, waarnaar met aandacht werd geluisterd. Hoewel we beiden nog betrekkelijk jong waren, was er toch geen grote intimiteit, geen grote familiariteit; de verhouding was van „meneer” tot „meneer”. Na de oorlog is dit in het algemeen meer vereenvoudigd en gaat men gemakkelijker tot de „je en jou”-vorm over.

Na de oorlog, toen we beiden als fractie-

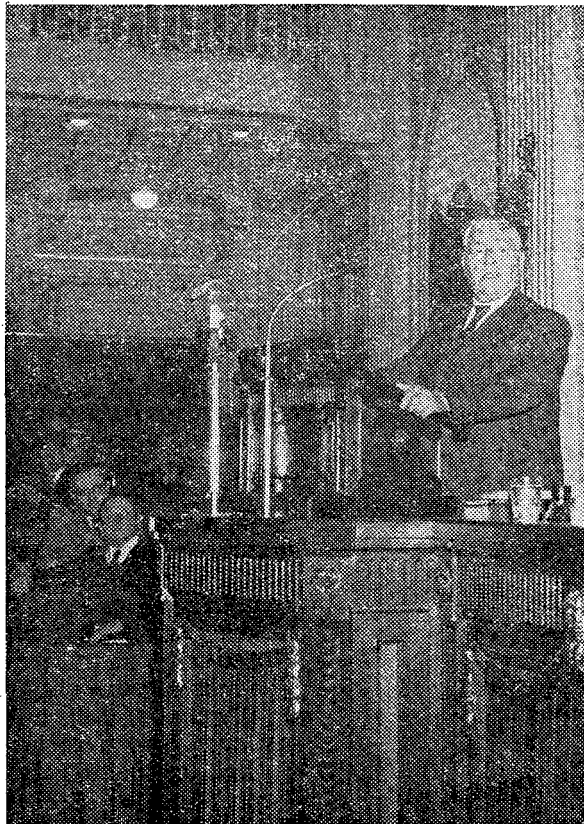

Foto boven: Dr. Schouten aan het woord in de Tweede Kamer. Hier was deze ras-parlementariër in zijn element.

Foto beneden: Bij de behandeling in 1949 van de R.T.C.-overeenkomst met Indonesië werd, voorafgaande aan de vergadering van de Tweede Kamer, door Schouten en Gerbrandy nog even overleg gepleegd.

door

DR. H. W. TILANUS

voorzitters moesten optreden, werden die verhoudingen anders. In het seniorenconvent, maar ook in het persoonlijk contact, vooral bij de moeilijke na-oorlogse problemen, kwamen wij meer met elkaar in aanraking en leerde ik zijn beschouwingswijze, zijn redeneertrant nog beter kennen en waarderen. Meermalen ben ik naar hem toegegaan met de vraag: Schouten, hoe denk jij daar nu over? Zulk een toenadering ging, geloof ik, meer van mij uit dan van hem, want zijn aard, zijn karakter is eerder geretireerd dan spontaan. Maar gaf hij zijn oordeel — men kon het er mee eens zijn of niet — dan was het degelijk, goed doordacht en van zijn standpunt logisch opgebouwd. En dan was het nutteloos te trachten hem daar van af te brengen: zó was het en zó bleef het. Men wist dan precies wat men aan Schouten had. Dat was karakter en dat dwong respect af.

Gedurende vele jaren zijn we samen opgetreden als lijstaanvoerders van onze groepen. Ik geloof niet, dat we elkaar ooit bestreden hebben, al waren we het soms op belangrijke punten niet met elkaar eens. We waren wapenbroeders, strijdend voor de Christenbelijdenis ook op staatkundig terrein. En daarin waren wij één. Ook daarin heb ik, o.m. uit zijn warme principiële beschouwingen in de Staten-Generaal, veel geleerd en hem hartelijk kunnen waarderen. God schenke de tachtigjarige Zijn onmisbare zegen; zijn vroegere wapenbroeders blijven met vriendschap en dankbaarheid aan hem denken.

De actie der achttien

DAT Schouten in de Tweede Kamer kwam door een actie buiten het Centraal Comité om en als gevolg van op hem uitgebrachte voorkeurstemmen voornamelijk uit de kring der christelijk-georganiseerde arbeiders, is wel bekend, maar stellig niet algemeen. Toch is het een verhaal, waardig om verteld te worden.

Maar vooraf een paar herinneringen, die zijn persoon en zijn groeiende betekenis schetsen. Het verhaal allereerst van één van zijn medekandidaten voor het examen boekhouden M.O. in 1908:

„Wij stonden”, vertelde hij ons, „voor het examen-lokaal, een groepje kantoorbedienden, naar de stijl van die tijd echte „heertjes”. Daar kwam een oudere vrouw met een jongeman, aan de kleding te zien uit een kleinere plaats. „Is hier het examen boekhouden?” informeerde zij. Wij antwoordden bevestigend en vroegen wat uit de hoogte: „Moet uw zoon ook examen doen?” „Ja”, antwoordde ze, „en hij slaagt; we hebben er vanmorgen voor gebeden”. Wij meesmuilen wat om dat antwoord. Maar aan het eind van het examen was dat meesmuilen ons vergaan: hij was geslaagd en wij waren gezakt”.

In 1913 verhuisde Schouten naar Rotterdam. Een jaar daarvoor — het heeft voor het eigenlijke doel van dit artikel waarde — was K. Kruihof, de latere voorzitter van het C.N.V., daarheen verhuisd: van 1906-1912 had die in Maassluis gewoond en was met Schouten dik bevriend geworden. Daardoor was er een directe band tussen Schouten en de mannen van het C.N.V. Schouten was trouwens ook lid van de Ned. Vereniging van Christelijke Kantoor- en Handelsbedienden en hij is dat, als we het wel hebben, gebleven tot 25 juli 1941. Maar Schouten was feitelijk free lance „kantoorbediende”. Hij vestigde zich in Rotterdam vooral als leraar. Eén van zijn pupillen vertelde ons eens:

„Hij gaf prachtig les. Maar het merkwaardigste was, dat als de leerling kwam, Schouten het boek, dat hij zat te bestuderen, op zij legde, om, na afloop van de les gewoon weer verder te gaan met zijn lectuur op het punt, waar hij was gebleven.”

Zijn ster rees snel. Eind 1914 maakten wij hem voor het eerst mee als spreker voor de A.R. partij in een vergadering, belegd in de toenmalige Burgemeester-Meineslaan-kerk te Delfshaven. De kerkzaal, die een 600 zitplaatsen had, was stampvol. Diepe indruk maakte het, dat de spreker daar stond in soldatenuiform, alleen voorzien van de brede strepen van de korporaal. Maar dieper was de indruk van de rede zelf. Het was een vergadering, waarvoor menigeen nog lang napraatte.

In 1916 werd hij raadslid van Rotterdam. En ieder riep over de debatvergaderingen, waarvoor velen graag een wandeling van Delfshaven naar zijn district — we menen Kralingen — over had.

„Die man moet kamerlid worden,” zei de één. „Hij wordt Kamerlid”, hoorden we een ander antwoorden.

Die kans kwam in 1918. Op 3 juli van dat jaar zouden verkiezingen worden gehouden onder geheel nieuwe verhoudingen.

Allereerst was het algemeen kiesrecht er gekomen. En niet alleen alle mannen zouden kunnen stemmen, maar ook de vrouwen zouden meedoen.

Voor het eerst zou niet meer districtsgewijs en op personen worden gestemd, maar hadden de partijen hun lijsten in de onderscheiden kieskringen ingediend en zou de evenredige vertegenwoordiging worden toegepast.

De samenstelling van de lijsten had al beroering-vooraf gegeven. Men was nog niet ingespeeld op het systeem en daarom tekende die beroering zich anders af dan in onze tijd.

Om één voorbeeld te noemen: de Friese bond van Patrimonium nam in januari 1918 een motie aan, waarin hij uitsprak: „van de rechtse partijen te mogen eisen, dat, indien prijs wordt gesteld op de stem en de medewerking van de christelijke arbeiders bij

door
R. Hagoort

de komende verkiezing voor de Tweede Kamer, rekening worde gehouden met de in die kring bestaande wensen, in 't bijzonder door op de kandidatenlijst voor deze kieskring te plaatsen, en dat niet op de laagste plaats, een drietal van de leidende mannen uit de christelijke arbeidersbeweging”.

Dat drietal was concreet bedoeld. Men herinnerde zich de tijd, dat drie Patrimoniummannen, Talma, Van Vliet en Van der Molen, zitting hadden in de A.R. fractie. Met minder mocht men, nu sindsdien het aantal Patrimoniumleden weliswaar gelijk was gebleven, maar vele duizenden arbeiders een plaats hadden gekozen in de christelijke vakbeweging, geen genoegen nemen.

Bij de A.R. arbeiders was er teleurstelling over de lijst der A.R. partij.

Van der Molen stond op een verkiesbare plaats; maar hij was uit de rijen der leidende mannen op sociaal gebied verdwenen. Smeenk, Schouten en Kruihof, die men als leiders-in-deze-tijd zag, stonden wel op de lijsten, maar op plaatsen, die minder kans boden, althans voorover men bij deze eerste verkiezing, waarbij elke partij op eigen kracht moest varen, kon overzien.

Vlak voor de verkiezing kwam de gedachte op: laten wij ze voorkeurstemmen geven.

Het orgaan „Patrimonium” bracht een grote advertentie van de (ons overigens onbekende) Haagse Christelijke Vereniging voor Sociale Politiek, met de opwekking om op het genoemde drietal een voorkeurstem uit te brengen. Eind juni zonden achttien leiders der christelijke vakbeweging een circulaire aan de leden der christelijke vakbeweging en aan de christelijke pers, die een dergelijke opwekking bevatte. De eerste ondertekenaar — de ondertekening geschiedde overigens alleen met de naam en met weglating van de functie — was H. Amelink, de secretaris van het C.N.V.; voorts tekenden dertien van de veertig bezoldigde bestuurders der christelijke vakbeweging en vier onbezoldigde hoofdbestuurders.

Die circulaire gaf hevige deining. „Rotterdammer”, „Standaard” en „Nederlander” brachten ernstige bezwaren in tegen deze vermenging van vakbeweging en politiek. „De Rotterdammer” schreef over „De fout van 't Vakverbond” en over „Achtteen leiders met den voorzitter”, waarop later door de voorzitter van het C.N.V. — die de circulaire niet had getekend — werd geantwoord, dat „de achttien” (het getal wordt haast symbolisch) als personen en in hun kwaliteit van lid der A.R. partij waren opgetreden, zodat het vakverbond er geheel buiten stond. Daaraan is waarschijnlijk te wijten, dat in de verslagen van het C.N.V. en ook in het boek van Amelink „Met ontplooid banieren” van deze episode geen gewag wordt gemaakt.

De circulaire deed intussen haar werk. Met name Smeenk en Schouten kregen een flink aantal voorkeurstemmen. Smeenk zoveel, dat hij op 3 juli 1918 direct Kamerlid werd. En Schouten had er voldoende om in september, toen er een plaats openkwam doordat Idenburg minister van koloniën werd, gekozen te worden verklaard.

Het is de enige keer geweest, dat een actie voor voorkeurstemmen een tweemaal zetels opleverde.

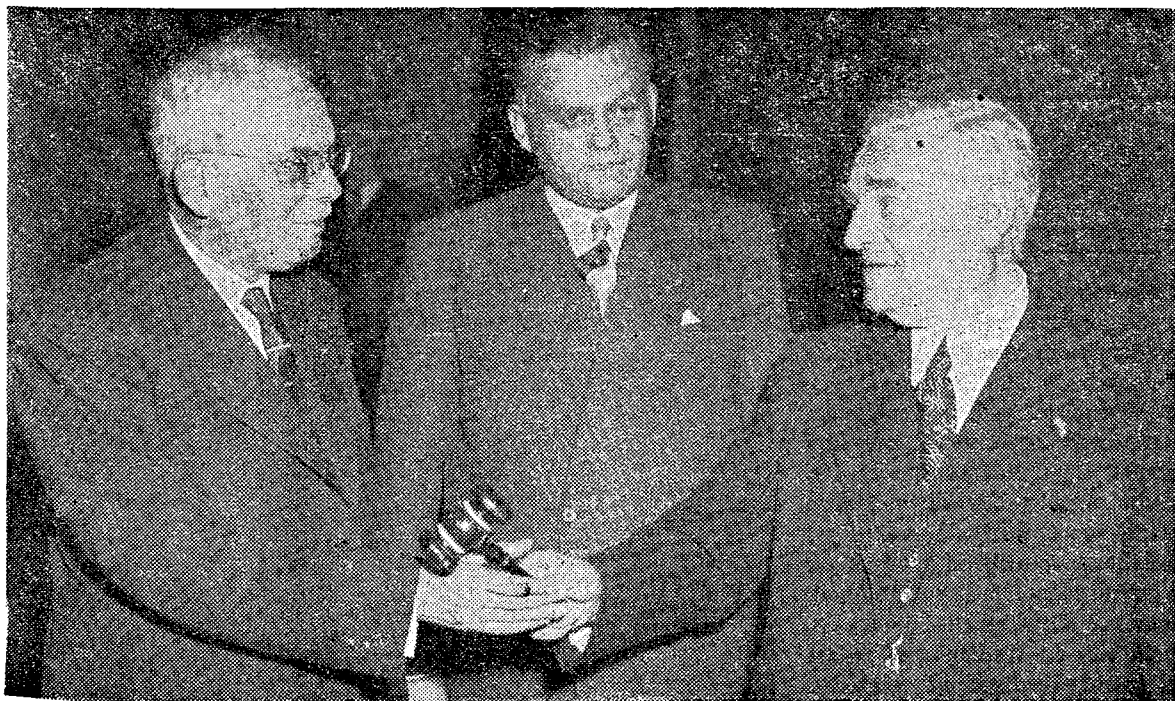
Maar de A.R. partij heeft geen spijt gehad van dit resultaat. Smeenk en Schouten namen al spoedig een gezaghebbende plaats in.

Bij latere samenstellingen van de lijst tot lang na de oorlog bestond er geen twijfel aan, of zij op een verkiesbare plaats zouden komen.

Schouten werd geen leider der christelijke vakbeweging. Maar hij heeft het C.N.V. altijd een warm hart toegedragen en dat bij allerlei gelegenheden getoond. Ook Patrimonium had zijn liefde. In

• Vervolg op pag. 10

Vele jaren heeft dr. J. Schouten de A.R. Partij leiding gegeven op de verantwoordelijke post van voorzitter van het Centraal Comité. In 1955 trad hij als zodanig af. U ziet hier het moment, dat hij de voorzittershamer overdraagt aan mr. A. B. Roosjen, de waarnemend voorzitter. In het midden de ondervoorzitter, de heer J. Smalbroek.

VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN

Landbouwwerktuigen- en
machinefabriek

H. VISSERS N.V. - NIEUW-VERNEP
Telefoon 02526-841 (7 lijnen)

Kinderstoelen- en BOxen FABRIEK

ZEVENAAR (Gld.)

Telefoon 08360 - 3575

Verkrijgbaar
bij de
bekende zaken

CLAEYS - maaidorsers

BAMFORDS - opraappersen

Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., Groep (Z.H.)
telefoon (01860)—2050

ONDERGOED

van de bovenste plank!

waarborgmerk van weten-
schappelijk verantwoorde
genees- en verzorgings-
middelen voor kleine
en grote

HUISDIEREN

Veerlaan 17-23 - Rotterdam

UIT ONZE BOUW- EN
AANNEMERSWERELD

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

VOSKAMP EN VRIJLAND

's-GRAVENZANDE - Telefoon 01748 - 2245* - Postbus 30

Houthandel en kistenfabriek
MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457-561 Telefoon 06750-3748

Houtzagerij- Houthandel- Kistenfabriek

BOUWBEDRIJF JAC. VAN DER NIET

NIEUWBOUW EN

ONDERHOUDSWERKEN

Oranjeweg 6 - Telefoon 01719-2748 - Noordwijk aan Zee

BETONFABRIEK

DEN BOER

NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland

Opggericht 1883

F. VINK & ZOON

Aannemersbedrijf

Telefoon 01827-261

KERKLAAN 9 - MOORDRECHT

JAN LINGEN'S
BETONINDUSTRIE N.V.

Veerdam 29 - Telefoon 01850 - 3123 - 1123
PAPENDRECHT

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.) TELEFOON 08359-805

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen,
houten woningen, directieketen, barakken, garages,
vakantiehuisjes enz.
Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veld-
schuren, loodsen etc.

Export: België, Duitsland, etc.

BIJBEL KIOSK VERENIGING

Keizersgracht 756 Amsterdam-C.
 Directeur: H. Prins; telefoon (020) 237348; girorekening 230703
 Het interkerkelijk dienstorgaan, dat de kerken bij de arbeid van evangelisatie en zending met hulpmiddelen terzijde staat.

Onder andere met kiosken en tenten voor het werk der kerk in vakantie-centra en recreatiegebieden; met de grote vervoerbare foto-expositie „Zie Gods Schepping“; met leatuurstands voor de kerkgebouwen; met leatuur op verzoek, welke speciaal voor aparte acties en soorten van arbeid wordt ontworpen; met een ruime variatie van leatuuruitgaven als folders, brochures, pockets, kaarten, vertelbijbel enz.

De navertelde Bijbel van mej. G. Ingwersen is nu in een herziene uitgave verschenen. Meer dan 250 geheel nieuwe illustraties verlichtigen de bijna 800 pagina's van dit boekwerk. Vergoeding voor leden f 10.— Nadere inlichtingen worden gaarne door ons bureau verstrekt.

HENDRIK PIERSON VERENIGING

Christelijke Organisatie voor Bijzonder Maatsch. Werk
 Centraal Bureau - Amstel 169 - Amsterdam - Telefoon 54282
 De vereniging heeft tot hoofdtaak: het maatschappelijk werk ten behoeve van niet-gehuwde moeders en haar kinderen; sociaal werk onder de verwekkers van bedoelde kinderen; het regelen van de alimentatieplicht der verwekkers enz.; hulp in levens- en gezinsmoeilijkheden enz.

Neventaken: onder meer de praeventie door cursussen, studies, en andere vormen van voorlichting. Ook d.m.v. een driemaandelijks tijdschrift.

Districtsbesturen en districtsbureaus voor het uitvoerend maatschappelijk werk in de volgende plaatsen: Alkmaar, Almelo, Alphen aan den Rijn, Amersfoort, Amsterdam, Apeldoorn, Arnhem, Assen, Breda, Bussum, Dirksland, Dordrecht, Ede, Eindhoven, Emmen, Enschede, 's-Gravenhage, Groningen, Haarlem, Den Helder, Hengelo, Hilversum, Leeuwarden, Leiden, Nijmegen, Rotterdam, Utrecht, Vlaardingen, Zutphen.

HET ZENDINGSCENTRUM

WILHELMINALAAN 3 - BAARN
 TELEFOON (02954) 4051* - GIRO 215600

- ★ geeft alle mogelijke inlichtingen over de zending
- ★ beschikt over velerlei propaganda-materiaal over de zending
- ★ stelt zijn conferentie-oord ter beschikking voor vergaderingen, conferenties, familie-réunies etc. tegen billijke prijzen en in een voorname en toch huiselijke sfeer

Stichting 'Pensioenfonds Samenbinding'

voor Gereformeerde Kerken, Gereformeerde Instellingen en andere Christelijke Organisaties

Secretariaat:
 A. Antheunisse,
 Sophialaan 38,
 Baarn
 Tel. (02954) 3137

Administrateur:
 D. J. v. d. Meer,
 Comeniusstraat 643,
 Amsterdam-W.
 Tel. (020) 151608

Door deel te nemen aan het Pensioenfonds profiteert u van de gunstige tarieven.
VRAAGT INLICHTINGEN BIJ DE ADMINISTRATEUR

VERENIGING „EFFATHA“

Statutair gevestigd te Utrecht. Het instituut staat in Voorburg. Adres van het bestuur: Effathalaan 31, Voorburg. Telefoon 070 - 987370*. Postgiro 36738.

Effatha is het enige Christelijke Onderwijsinstituut voor dove kinderen in Nederland.

De Vereniging „Effatha“ heeft:

- a) een dienst voor de home-training ten behoeve van dove kinderen beneden de drie jaar;
- b) een consultatiebureau voor het niet-sprekende kind;
- c) een school voor verstandelijk normale doven, met een voorschool en met topklassen voor begaafde leerlingen, die voortgezet onderwijs kunnen volgen;
- d) een school voor dove kinderen met profitabele gehoorresten;
- e) een school voor dove kinderen met nevendefecten;
- f) een jongensnijverheidsschool;
- g) een meisjesnijverheidsschool;
- h) opnamemogelijkheid in internaat of pleeggezin.

Vóór de opname vindt een medisch, psychologisch en audiologisch onderzoek plaats.

Leeftijd der leerlingen plm. 3 tot 19 jaar.

Verzoeken om opname aan de directeur J. L. van der Have, „Effatha“, Voorburg.

De Bijbel is niet moeilijk te lezen

Zij is net zo actueel als een dagblad. Zeker, als u de nieuwe Jeugdbijbel met zeer veel gekleurde platen, 192 pagina's dik, heden bestelt. Zij kan voor u en uw kinderen zeer veel betekenen.

Door storting van f 3.— op onze postrekening 48814 wordt ze u franco toegezonden.

Voor Evangelisatie Verenigingen geldt een aparte regeling.

VEREENIGING TOT VERSPREIDING DER HEILIGE SCHRIFT

KEIZERSGRACHT 470 - AMSTERDAM

Dr. J. SCHOUTEN en het gereformeerde jeugdwerk

„Wij begeren een voorbereiding voor de levens-taak in gebondenheid aan Gods openbaring, in overeenstemming met Zijn gebod, omdat wij geloven, dat God moet worden gehoorzaamd, dat Hij onze levens-taak heeft bepaald en geopenbaard, en dat zowel de voorbereiding daartoe als de vervulling daarvan enig en alleen mag worden beheerst door Zijn ordinantiën.

Wie, zoals schrijver dezes, gedurende de ring- en afdelingsvergaderingen heeft meegemaakt, en in het de zg. leidersvergaderingen zocht, waarin Schouten de referent was, zal moeten constateren dat men niet ontkomen kon aan de ernst, de geestdrift, de klem, die hij telkens weer ons, jongeren heeft op de eis, die God stelde om op alle levenssterren werken aan de verbreiding en de juiste beleving van de ordinantiën.

door
A. van Rij

DEZE aanhaling uit een artikel, dat dr. Schouten in 1938 schreef in het Gedenboek, uitgegeven ter gelegenheid van het 50-jarig jubileum van de Ned. Bond van jongelingsverenigingen op Gereformeerde Grondslag: „Van Jeugd en Moed en Kracht“, leek mij een waardig motto boven een artikel, dat handelt over dr. Schouten en het Gereformeerde jeugdwerk.

Immers wat dr. Schouten daar neerschreef was maar niet een theoretische stelling, een vrucht van intellectuele bezinning over wat jonge mensen nodig hebben; het was een belijdenis van iemand, die in eigen leven de werkelijkheid en de waarheid ervan had ervaren. Het was rond de eeuwwisseling, dat de 16-jarige Jan Schouten als lid werd ingeschreven van de Jongelingsvereniging op Gereformeerde Grondslag „Bidd en Werk!“ in zijn geboortestad Maassluis. In die vereniging was een kring van jonge mensen, die onder de bezielende leiding van Joh. C. Francken, op zeer intensieve wijze zich met de verenigingsarbeid bezig hielden.

Het was toen de tijd, waarin dr. A. Kuyper zowel op kerkelijk als op politiek gebied de leiding gaf en in zijn artikelen in *Heraut* en *Standaard*, en in zijn talrijke geschriften de betekenis van de Calvinistische levens- en wereldbeschouwing voor ons Gereformeerde en Antirevolutionaire volksdeel duidelijk maakte niet alleen, maar hen daarvoor ook wist te bezielen. Het was de tijd, waarin tegen modernisme en liberalisme, maar ook tegen de revolutionaire geest van het opkomend socialisme de geestelijke strijd moest worden gevoerd. Ook toen ging dit alles niet buiten die jeugd, die in haar Gereformeerde jongelingsvereniging door de bezinning op de Gereformeerde beginselen voor „Kerk, Staat en Maatschappij“ met de geestelijke strijd dier dagen in aanraking kwam, er door werd gegrepen en bezield. Schouten was in het bijzonder een dergenen, die door ernstige studie en intens onderzoek steeds meer oog kreeg voor het universele karakter van deze Calvinistische levens- en wereldbeschouwing. Die er zich aan gewonnen gaf en die de roeping, welke

Francken, als voorzitter van de afdeling Zuid-Holland, met al spoedig Schouten naast zich als secretaris, werken met taaie volharding om het verenigings-, ring- en afdelingsleven op hoger peil te brengen. Het blijkt, dat bij deze arbeid hun mening van de koers, die moest worden gevolgd niet altijd overeenkwam met die van de Bondsleiding en dat botsingen niet uitbleven, maar reeds toen toonde Schouten de vastheid van karakter, die hem altijd is bij gebleven, om voor eigen mening te staan, als hij de overtuiging had, dat deze juist was. Dat deze arbeid vruchten heeft gedragen is duidelijk geworden in het opgewekte leven van de verenigingen in Zuid-Holland, die onder het voorzitterschap van Schouten van de Zuid-Hollandse afdeling van 1911 tot 1918 een grote bloeitijd beleefden.

In 1952 hield de ARJOS een grote toogdag in de Houtrushallen waar 8000 jongeren bijeen waren. Op het Lange Voorhout hield dr. J. Schouten een bezielende toespraak voor de enthousiaste jongeren.

Hij ons in de Heilige Schrift openbaard.

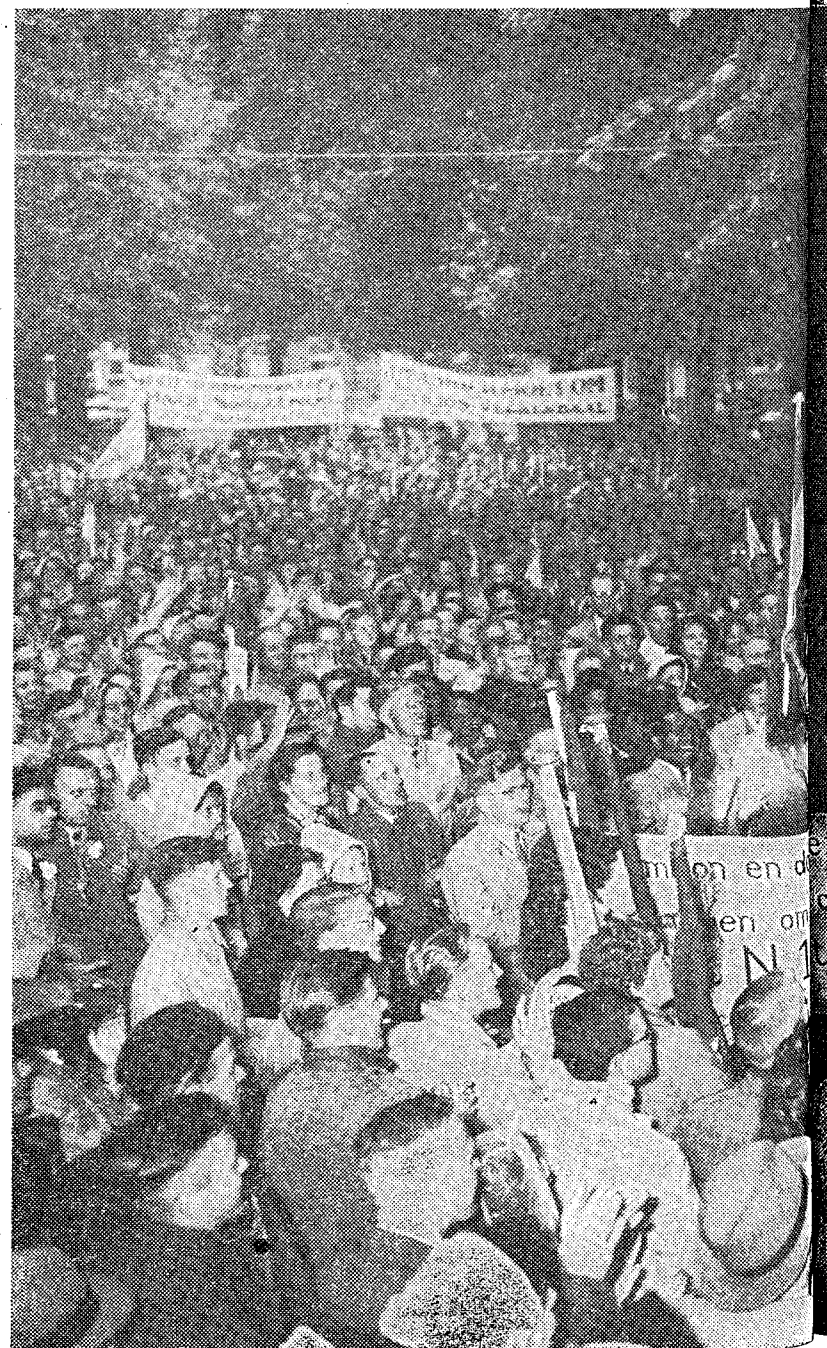
Niet alleen op het terrein van de jongelingsvereniging heeft Schouten krachten gegeven. Ook het leven van de jongere jeugd heeft hij belevend en in Rotterdam was hij jarenlang der van wat men toen een „jeugdeniging“ noemde. De oprichting van de Bond van Gereformeerde Jeugd in 1912 was mede het resultaat van Schouten, waardoor de grondslag werd gelegd voor de later uit deze groeiende Bond voor Gereformeerde Jeugdorganisatie.

De betekenis van dr. Schouten voor het Gereformeerde jeugdwerk beperkt gebleven tot Zuid-Holland, maar voor de gehele Bond van

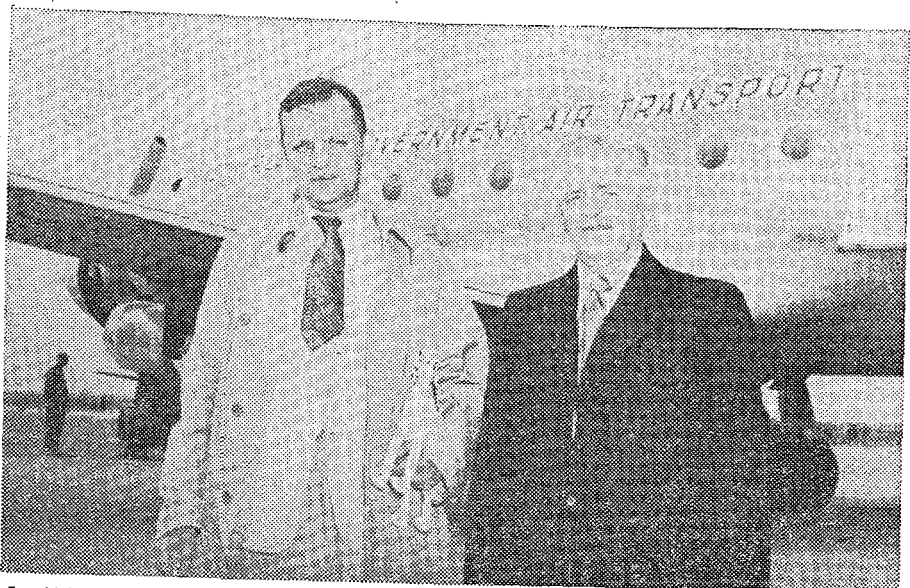

God stelde aan het leven van een Christen, steeds dieper en rijker leerde verstaan en door Gods genade deze roeping ook in eigen leven wilde volgen.

De Bond van jongelingsverenigingen op Gereformeerde Grondslag was nog in opkomst. De tijd, waarin over het goed recht van het bestaan van deze organisatie werd getwist, raakte zo langzamerhand voorbij en het was nu de tijd van de consolidatie van de bond, de provinciale afdelingen en de ringen. De arbeid van de verenigingen moest worden geleid, verdiept en versterkt.

ledwerk

In 1947 maakte dr. Schouten samen met dr. Bruins Slot een reis naar Indonesië, om zich ter plaatse van de toestand op de hoogte te stellen.

De eerste arrestatie

SCHOUTEN was, na Colijns gijzeling op 30 juli 1941, de onbetwiste leider van het A.R. verzet. Hij trad op als „instructeur“ der „twaalf apostelen“ en trok ook zelf het land door voor allerlei besprekingen en voor het geven van voorlichting aan „twillingschappen“.

Op woensdag 5 juni 1942 was hij bij mij aan huis, te Utrecht. Die avond was er een select gezelschap Utrechters bijeen — professor C. Veenhof was één van hen — en er kwamen zware stukken ter tafel.

Maar er was ook een telefoongesprek. Schoutens zuster, toen de verzorgster van zijn huis, belde hem en deelde hem mee, dat er Duitsers waren geweest en dat hij de volgende dag op het bureau der Sicherheitspolizei aan de Heemraadssingel, hoek Mathe-nesserlaan, moest komen. Hij raadpleegde zijn agenda. „Dan kan ik niet“, was zijn antwoord, „zeg maar, dat ik maandagmorgen 8 juni zal komen“. Daarmee was voor hem de zaak afgedaan.

Al onze bezweeringen, dat hij niet moest gaan, hadden geen resultaat. „Ik sta voor mijn zaak“, was zijn antwoord.

Die maandagmorgen ben ik vroeg van huis gegaan en was om acht uur aan zijn huis in de Henegouwerlaan. Hij was gereed. Rustig als altijd. Half negen was hij aan het vroegere sanatorium, dat de Sicherheitsdienst voor zijn kwalijke arbeid gebruikte. Hij ging naar binnen en ik betrok de wacht.

Om ongeveer twaalf uur kwam de verrassing. Schouten kwam naar buiten. Alleen.

Maar mijn blijdschap zakte spoedig. „Ze lieten me maar wachten. En nu het middagtijd was, heb ik tegen de wacht gezegd, dat ik wat ging eten. Hij keek wel raar, maar ik verzekerde hem, dat ik weer terug zou komen“.

In het restaurant van Paul Kaiser aan de Nieuwe Binnenweg hebben we wat gegeten.

We wikten en wogen de kansen. Ik opperde nog wel de mogelijkheid om niet terug te gaan. Maar daar was geen denken aan: hij had zijn woord gegeven.

Weer betrok ik de wacht. Van Ruller kwam me gezelschap houden.

Om vijf uur — daar kwam Schouten naar buiten. Maar niet alleen. Zijn metgezel was op verre afstand als politieman te herkennen.

Ze staken de brug over en stonden bij een halte van lijn 11. Wij ook. Zij stapten op het voorbalkon, wij op het achterbalkon. Maar bij de Witte de Withstraat zagen we kans, op het voorbalkon te komen en een staanplaats naast hem te vinden. Het knarsen van de tram in een bocht maakte het hem mogelijk ons iets toe te fluisteren. We wisten genoeg. Schouten was „verhaftet“. Op de Coolsingel, vlak bij het hoofdbureau van politie aan het Haagse Veer, stapte zijn begeleider met hem uit. Hij ging de gang, die al zovelen gegaan waren. Van Rotterdam naar Amersfoort.

Die avond ging er een reeks telefoontjes het land in: „Oom Jan is in het ziekenhuis opgenomen“.

Later hoorden we, dat een avond in Breda de aanleiding was geweest. Een predikant daar, die op het standpunt stond, dat de Duitsers nu „onze wettige overheid“ waren, had de aandacht op hem gevestigd.

Een half jaar later kwam hij vrij, sterk vermagerd, het hoofd kaal geschoren, herkende ieder hem als een ontslagene uit het kamp. Maar dat gaf hem goed entree in Hotel Monopole in Amersfoort. En één der eerste dingen, die hij daar deed, was: een Utrechtse relatie opbellen, om die te vragen, met hem mee te reizen, opdat hij direct op de hoogte kon worden gesteld van de stand van het werk... Want hij zette zijn werk voort als was er geen onderbreking geweest.

Tot aan de arrestatie op 1 juli 1943, die hem naar het Oranje-hotel, naar Haaren, naar Sachsenhausen en Mauthausen zou voeren en tot de bevrijding zou duren.

R. Hagoort

STICHTING „HET HOOGELAND“

Christelijke Stichting tot het stichten en instandhouden van arbeidskolonies, opgericht 1892.

Beschermvrouwe H. M. de Koningin.

Doel: VERZORGEN, OPVOEDEN en RECLASSEREN van ontslagen gevangenen, voorwaardelijk veroordeelden en in-vrijheid-gestelden, thuislozen, lichamelijk en geestelijk onvolwaardigen, alleenstaande personen, maatschappelijk onaangepasten, alcoholisten, ouden van dagen, zieken, debielen en kinderrechtspupillen, door opname in haar 5 inrichtingen en 3 tehuizen om hun, na christelijke leiding zo mogelijk terug te brengen in de maatschappij.

Inrichtingen: „Het Hoogeland“, „Het Hietveld“ te Beekbergen, „de Beele“ en „de Poll“ te Voorst Gld., „Filadelfia“ te Vries Dr. Tehuizen: „Ons Thuis“, „Klein Bouwzicht“ en „Vita Nuova“ te Beekbergen, „Het Regelink“ te Hengelo Gld.

Over 1962: verpleegden 623, nieuw opgenomen: 200, herplaatst in de maatschappij: 82.

Bestuur: Ds. E. I. F. Nawijn, Hattem, voorzitter; Lt. Gen. b.d. M. R. H. Calmeyer, 's-Gravenhage, vice-voorzitter; mevrouw M. L. de Beaufort-van Hamel, Baarn, secretaresse; ir. B. D. van Scheiven, Amersfoort, penningmeester.

Mr. J. W. H. Graaf van Limburg Stirum, Den Haag; ds. J. A. de Klerk, Heemstede; prof. dr. B. J. Oosterhoff, Apeldoorn; ds. D. Ringnalda, Overveen.

Geestelijk verzorger: ds. F. M. Dekkers, Beekbergen.

Aanvragen voor opname aan: J. Schouten, algemeen directeur, Centraal Bureau, „Rauwenhul“, Loenenseweg 44, Beekbergen. Telefoon 06766 - 545.

Vereniging tot Opvoeding en Verpleging van Geesteszwakke Kinderen

STATUTAIR GEVESTIGD TE UTRECHT

Adres: Centraal Kantoor, Arnhemseweg 17, Amersfoort. Tel. 03490-14521. Postr. 26816.

Leden van het Moderamen:

H. M. Oldenhof, Ede, voorzitter
Dr. J. G. Aalders, Leeuwarden, vice-voorzitter
Mr. L. Stadig, Amersfoort, secr.-penningmeester.

Doel: Het doel der Vereniging is, de bevordering van Christelijke verzorging, naar het Woord van God, van geesteszwakke kinderen, alsmede de duurzame verzorging van minderjarigen, ook al vallen dezen niet onder het begrip „geesteszwakke kinderen“.

Van deze Vereniging gaan uit de Stichtingen:

„s Heeren Loo-Lozenoord“ te Ermelo, inrichting voor geesteszwakke jongens en meisjes.

„Groot-Emaus“ te Ermelo, internaat voor heropvoeding van debiele jongens en meisjes.

„Dr. Mr. Willem van den Bergh-Stichting“ te Noordwijk-Binnen, inrichting voor geesteszwakke kinderen en volwassenen uit de provincie Zuid-Holland.

Het „Van Arkel-Instituut“ te Soestdijk, internaat voor geesteszwakke kinderen uit sociaal normale gezinnen.

„Groot-Schuylenburg“ te Apeldoorn, inrichting voor geesteszwakke jongens en meisjes.

„De Gemzensprong“ te Rotterdam, tehuis voor werkende debiele jongens.

„Saxenheem“ te Almelo, tehuis voor werkende debiele jongens.

VRIJSTELLING VAN MIL. DIENST

Wij behandelen voor u:
Vrijstelling van militaire dienstplicht,
Vrijstelling van herhalingsoefeningen,
Landbouwverlof,
Vestigingsvergunningen,
Ministeriële verklaringen,
Vrachtautovergunningen,
of andere
overheidsmaatregelen.

WIJ VERSCHENEN REEDS VOOR U OP DE TELEVISIE !!
DAGBLADEN SCHREVEN:

Bureau Wolters in Bennekom kan stapels dankbetuigingen laten zien; daarbij zijn tientallen namen van personen, die door ambtelijke inlichtingen reeds een afwijzing van het Ministerie hadden ontvangen.

Dit ontstaat o.a. door de onwetendheid van de a.s. militair, die met verkeerde argumenten aankomt en zijn zaak niet weet te verdedigen. Ook voor uw boekhouding heeft u toch een boekhouder (aldus deze bladen).

Hierbij komt, dat talrijke ambtenaren niets weten van uw bedrijf, waardoor foutieve ambtelijke rapporten niet uitblijven en afwijzingen daarvan het gevolg zijn.

Tientallen cliënten verklaren:

Dit succes zouden wij zelf nooit hebben bereikt.

Velen van hen hadden dit zelf eerst geprobeerd met als gevolg, dat zij werden afgewezen.

Onze jurist verdedigt deze zaken ook voor u na afwijzende beschikkingen voor de Raad van State waardoor wij tientallen vrijstellingen verkregen. Wij trekken geen zaken tot ons waarin geen kans van slagen aanwezig is, ook daarvan talrijke bewijzen.

HONDERDEN GESLAAGDEN

HONDERDEN DANKBETUIGINGEN LIGGEN TER INZAGE.

Wij hebben geen bijkantoren, zijn gevestigd sedert 1946.

VOOR UW MOELLJKHEDEN: HET GROOTSTE BEMIDDELINGSKANTOOR MET GOEDE NAAM:

C. J. J. WOLTERS & ZN.

MARJKELAAN 17 - BENNEKOM (Gld.).
Telefoon (08379) 2329 en 2640.

Geef ons adres door aan belanghebbenden. Bewaar deze advertentie; dit kan u van pas komen.

BEZOEK DOOR HET GEHELE LAND.

Laat advertenties U inlichten
voordat u gaat kopen

De levensgang van Dr. Jan Schouten

Geboren
te Maassluis
op 12 aug. 1883

MET een levensbeschrijving van dr. J. Schouten zouden gemakkelijk — ook al wil men niet al te veel in details afdalen — vele pagina's van Nederlandse Gedachten kunnen worden gevuld.

Dat is niet de bedoeling van deze korte bijdrage en het is hier nu ook niet de plaats daarvoor.

Wel zou het van betekenis zijn wanneer in een wetenschappelijke biografie zijn leven — met op de achtergrond de ontwikkeling van de partijvorming op levensbeschouwelijke grondslag, met name van de Anti-Revolutionaire Partij — breder geschetst zou worden. Dit zou de bezinning over de christelijke politiek — laten we nu zeggen: bevorderen. De Volkskrant van 28 mei 1955 schreef immers terecht naar aanleiding van zijn heengaan als voorzitter van het Centraal Comité: „Partijvorming op levensbeschouwelijke grondslag houdt de belofte in om zijn beginselen uit te dragen en tot gelding te brengen. Die behoefte is in dr. Schouten vlees en bloed.”

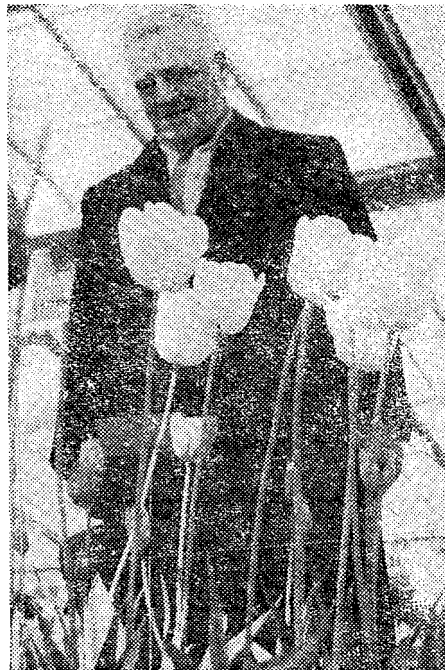
Overbodig is het te onderstrepen, dat het meer in de geest van dr. Schouten zou zijn niet zozeer een biografie van zijn leven te schrijven als wel een werk over christelijke politiek vandaag binnen en buiten de grenzen van ons land met als achtergrond de ontwikkeling van de partijvorming op levensbeschouwelijke grondslag in de afgelopen decennia.

IN Bene Meritus, de bundel opstellen, uit dankbaarheid opgedragen aan Doctor Johannes Schouten, ere-voor-

zitter van de Anti-Revolutionaire Partij ter gelegenheid van zijn vijf en zevenstigste verjaardag in 1958 heeft mr. K. Groen gegeven „een beknopte mededeling van de herkomst en de levensgang van hem, aan wie deze bundel is opgedragen”. Gaarne willen wij daarnaar in dit verband verwijzen en overigens volstaan met enkele globale gegevens.

Dr. Johannes Schouten, geboren 12 augustus 1883 te Maassluis. Bezocht de lagere school en was tot 1902 werkzaam in een bloemisterij. Hij behaalde in 1908 de acte M.O. boekhouden. Verkreeg een administratieve werkring. Werd directeur van de N.V. Rotterdamsche Boaz-Bank. In 1916 raadslid van Rotterdam (tot 1931), van 1925-1927 wethouder. In 1917 lid van de Provinciale Staten van Zuid-Holland (tot 1935). In 1918 lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal (tot 1956). In 1933 fractievoorzitter en na de oorlog tot zijn aftreden als Kamerlid. In 1933 trad hij eveneens op als voorzitter (tijdelijk) van het Centraal Comité, nadat dr. Colijn en mr. De Wilde zitting hadden genomen in het tweede Kabinet Colijn.

DE Deputatenvergadering van 1933 werd nog geleid door dr. Colijn. De buitengewone Deputatenvergadering van 1934 was de eerste welke door dr. Schouten als tijdelijk voorzitter werd geleid. Hij sprak een niet afzonderlijk uitgegeven kort openingswoord. De ministers Colijn en De Wilde, die nog eerste en tweede voorzit-

Ook op latere leeftijd behield Dr. Schouten belangstelling voor de bloemisterij. U ziet hem hier tijdens een bezoek aan de Keukenhof in 1951.

ter van het Centraal Comité waren, spraken de vergadering toe.

De gewone Deputatenvergadering van 1937 werd eveneens door de heer Schouten als tijdelijk voorzitter van het Centraal Comité geleid. Zijn toen gehouden Deputatenrede „Ons fundament en onze kracht” vindt men afgedrukt in „Geen vergeefs woord” (verzamelde Deputaten-redevoeringen, J. H. Kok N.V. Kampen, 1951).

Tijdens de eerstvolgende buitengewone Deputatenvergadering — na de tweede wereldoorlog — in 1946, onder voorzitterschap van Mr. De Wilde, werd de heer Schouten tot voorzitter gekozen. Ter aanvaarding van het voorzitterschap sprak hij een rede, welke eveneens in „Geen vergeefs woord” werd opgenomen. Hij eindigde deze rede als volgt:

„Maar het is mogelijk, dat courage zoveel vermag, dat het Anti-Revolutionaire beginsel weer wordt een zodanige kracht in het leven van ons volk, dat velen, zo zij die kracht al niet tot de hunne kunnen doen worden, toch tegen die kracht gaan aanleunen. Hoe dit ook zij, blijke in ons leven de courage des geloofs.”

In hetzelfde jaar leidde de heer Schouten als voorzitter de gewone Deputatenvergadering. Zijn Deputatenrede was getiteld: „In der gherechtigheid.”

In 1948 presideerde hij de gewone Deputatenvergadering en sprak zijn Deputatenrede „Met vasten gang” uit. Op de buitengewone Deputatenvergadering van 1950 sprak hij zijn rede „De Kracht der Zwakheid” uit en op de gewone Deputatenvergadering van 1952 zijn Deputatenrede „Om de christelijke vrijheid voor mens en samenleving”.

Op de buitengewone Deputatenvergadering van 22 juni 1955 (reorganisatie der partij) spreekt hij geen openingsrede uit. Na de behandeling der reorganisatie-vorstellen, vervat in de nieuwe partijstatuten, spreekt hij aan het einde van de vergadering zijn afscheidsrede uit als voorzitter van het Centraal Comité. Deze rede is opgenomen in „Nederlandse Gedachten”

van augustus/september 1955, 11e jaargang no 8/9 en in „Bene Meritus”. Aan het slot van die rede zei hij onder meer:

„En al zouden dan ook in bepaalde ogenblikken de uitzichten op resultaat zeer gering zijn, niettemin blijven wij ons aan die taak overgeven met inspanning van al onze krachten, want wij worden er toe geroepen en in geloof zeggen wij op die roeping: Ja.

In geloof gaan wij aan de vervulling van die roeping werken, in vertrouwen op God, dat Hij, op Zijn tijd, zal doen zien, niet alleen dat dit in overeenstemming is met Zijn Wil, maar ook dat Hij daardoor mee verwerkelijkt Zijn Scheppingsplan. Dat Hij daardoor mee dat alles opneemt in Zijn voorzienig bestel. En al hebben wij te maken met grote nood en grote moeite, dan betreden wij tenslotte de binnenkamer en zeggen wij: O God, wat schenkt Gij ons rijke gaven, breng ons toch door Uw gunst tot de dankbaarheid, waartoe wij behoren te komen.”

In 1956 werd hij lid van de Raad van State, hetgeen hij bleef tot zijn 75ste jaar in 1958.

MET deze summiere levensbeschrijving willen wij hier volstaan. Niet echter dan met (ongeveer) de woorden uit één der artikelen van het „Dr. Jan Schouten-nummer” van Nederlandse Gedachten d.d. oktober 1950 — verschenen ter gelegenheid van zijn promotie aan de Vrije Universiteit tot doctor in de rechtsgeleerdheid, honoris causa — gesteld te hebben: Met grote dankbaarheid blijven wij terugdenken aan het werk door hem verricht en wij willen hem de verzekering geven, dat wij er — in Gods kracht — naar zullen streven om in zijn voetspoor en naar zijn voorbeeld bezig te zijn met het uitdragen van de door hem beleiden beginselen, die ook de onze zijn.

MR. W. DE KWAADSTENIET

Foto boven:

In elk betoog van Dr. Schouten ligt ook een sterk docerend element.

Hier ziet u Schouten op een partijconferentie met de voor hem karakteristieke gebaren zijn betoog onderstrepen.

Foto beneden:

De vele verdiensten van Dr. Schouten waren voor de V.U. aanleiding hem in 1960 te benoemen tot ere-doctor. De promotie geschiedde door Prof. dr. A. M. Donner (links op de foto).

Trouw

publiceert
deze week
in haar
zaterdagkrant
het boeiende
levensrelaas
van de
tachtigjarige
Jan Schouten

Binnenkort in Trouw:
exclusief gesprek met
Thijs Booy over zijn er-
varingen als particulier
secretaris van H.K.H.
Prinses Wilhelmina.

Zolang de voorraad
strekt willen wij ook
hen die zich nu
abonneren de krant
van 10 augustus
graag toezenden.

ADMINISTRATIE TROUW - POSTBUS 859, AMSTERDAM
Zendt u mij uw nummer van 10 augustus. Ik wens mij op Trouw te abonneren: per week (f 0,65), per maand (f 2,80), per kwartaal (f 8,40). De eerste 14 dagen ontvang ik uw blad nog gratis.

N.G.

NAAM:

ADRES:

WOONPLAATS:

A TOI LA GLOIRE

Dit met twee historische foto's geïllustreerde album bevat naast de volledige geluidsopnamen, vastgelegd op een tweetal 30 cm langspeelplaten, de complete gesproken en gezongen tekst van de kerkdienst in de Nieuwe Kerk te Delft.

Deze uitgave is een blijvende herinnering aan de Moeder des Vaderlands die in deze door haar zelf ontworpen kerkdienst uitdrukking heeft willen geven aan haar overtuiging dat de dood de ingang is tot het Leven.

Prijs f 15.90

OOK VERKRIJGBAAR IN DE BOEKHANDEL
Uitgeverij W. Ten Have N.V. - Amsterdam

Strijder voor sociale rechtvaardigheid

GAARNE geef ik gevolg aan uw vriendelijke uitnodiging om in Nederlandse Gedachten een kort woord te wijden aan de arbeid van de heer dr. J. Schouten, die op 12 augustus van dit jaar zijn 80ste verjaardag mag vieren.

De Here gaf hem het voorrecht om de leeftijd der zeer sterken te bereiken.

Als een geestelijke sterke persoonlijkheid heeft de jarige zich in heel zijn leven doen kennen. Waar het de begineselen betrof, waaruit hij leefde, wist hij van geen aarzelen of wijken. Met veel talent verdedigde hij steeds zijn principiële standpunt.

Als fractieleider heeft hij bij verschillende gelegenheden voortreffelijke redevoeringen gehouden. Hij had het oor der Kamer. Hij kende de materie. Vrucht van ernstige studie. Geboren uit eenvoudige gelovige ouders, heeft hij gewoekerd met de hem geschonken gaven. In zijn jeugd studeerde hij (in hoofdzaak zelfstudie). Voorts gaf hij zich aan het Gereformeerde jongeren werk.

Men ontdekte al spoedig, dat Schouten een goed spreker was. Geen wonder, dat in „de bond van Vonkenberg” naar hem werd geluisterd!

Maar niet alleen in de Jongelingsbond had hij bij zijn leeftijdsgenoten veler oor. Ook in kiesverenigingen en propagandacclubs werd hij reeds vroeg een veel gezocht spreker, die voor de anti-revolutionaire denkbeelden het pleit voerde en voor een debat met tegenstanders niet terugdeinsde. Spoedig zagen wij hem ook buiten zijn woonplaats — Maassluis en Rotterdam — als spreker optreden.

Hoeveel spreekbeurten Schouten in de loop der jaren wel heeft vervuld, in hoeveel vergaderingen met debat hij wel het woord heeft gevoerd, is mij niet bekend. Maar ik overdrijf niet, wanneer ik zeg: het zijn er stellig honderden. Als jonge man was hij reeds in heel het land bekend en gevierd. Maar hij bleef dezelfde, voor allen toegankelijke man.

Dat veranderde niet, toen hij lid werd van Provinciale Staten en Gemeenteraad en de deuren van de Tweede Kamer voor hem open gingen.

Ook de studie werd, ondanks drukke werkzaamheden, niet vergeten. Als voorzitter der fractie kende hij de stukken. De literatuur werd zoveel mogelijk bij gehouden. Menige jurist bewonderde hem om zijn kennis. Terecht heeft

door

C. SMEENK

dan ook de Vrije Universiteit hem tot ere-doctor benoemd.

Men kan de veelzijdige arbeid van Schouten uit méér dan een gezichtspunt beschouwen. Hij heeft zich bewogen op het gebied van de gemeentepolitiek en van de landspolitiek. Ook niet het minst in de sfeer van sociale en economische aangelegenheden. Men kan hem zonder twijfel een strijder voor sociale rechtvaardigheid noemen.

De Christelijk-sociale beweging had zijn sympathie, ook meermalen zijn daadwerkelijke steun.

Alle eenzijdigheid was hem evenwel vreemd. Hij rekende zoveel mogelijk met alle, in aanmerking komende belangen. Dit bracht hem meermalen in conflict met de sociaal-democraten. Maar aan constructieve sociale opbouw heeft hij gaarne medewerking verleend. Wij hebben, evenals Amelink, meermalen te waarderen hulp van hem genoten.

Schouten was ook een moedig man. Aan het verzet tegen de Duitse bezetting heeft hij en met kracht en met wijze voorzichtigheid deelgenomen. Vrees kende hij ook in de bangste uren niet.

Hij vertrouwde op zijn God. En hij leefde in de verwachting, dat Nederland weer een vrije staat zou worden. In die verwachting is hij, Gode zij dank, niet teleurgesteld. Nog in de laatste jaren ontplooidde hij zijn werkkraft. Maar nu achtte hij toch, terecht, de rusttijd gekomen.

Moge het voor deze strijder ook ten tijde des avonds licht zijn!

Dr. Schouten in het vuur van zijn betoog. Deze foto is genomen op de Deputatenvergadering van 1955.

VAN LEEUWEN BUIZEN

ZWIINDRECHT

Tel. (0 1850) 255 41* - 256 41* - 257 41* - 258 41* Postbus 1

fijn! die ken ik

vraag morgen uw melkman

LEEUVEN ZEGEL
MARGARINE

Wees zuinig met Uw geld koop bij..

WESTERVELD

Bovendien 3% korting door Uw kasabonus

WESTERVELD

FILIALEN DOOR GEHEEL AMSTERDAM

IVOROL tandpasta Prima en niet duur!

verhoeff's

ISOLEER- EN OVENBOUWBEDRIJF NV

rotterdam-1
wijnhaven 84
telefoon (010) 210257

Hotel-pension „Dreyeroord”
Telefoon 3169 - OOSTERBEEK

• Vervolg van pag. 5

1923 werd hij benoemd tot lid van de Commissie van Advies van dit verbond, als hoedanig hij meermalen optrad ter voorlichting van studenten over de christelijk-sociale beweging. De Commissie is na de oorlog niet herleefd; maar juist in de bezettingsjaren en met name bij het onderduiken van Patrimonium, dat een heel mooie verzetshistorie heeft, is hij als adviseur geraadpleegd.

Er bleef dus een band. Maar dat was niet een gevolg van de actie der achttien. Die band was er al tevoren. Er juist uit de waardering, die men ook voor de christelijk-sociale inzichten van Schouten had, was hij één van het drietal, dat in 1918 door „de achttien” op het schild werd verheven.

Carbovit (actieve kooldragéés) bij maag- en ingewandsklachten. f.1.25

Vraagt steeds

ZOETERMEERS ROEM

de fijnste margarine

Firma Gebr. van der der Spek,
Telefoon 01790 - 3529
Zoetermeer.

INGWERSEN & Co.

Commissionairs in Effecten
Keizersgracht 382, Amsterdam-C.
Telefoon 020-232121

- * alle effectenzaken
- * plaatsen van obligatieleningen voor kerken, scholen en weldadigheidsinstellingen

Gesprongen, schrale of ruwe huid?

HAMAMELIS-ZALF (VOORHOEVE)

Verkrijgbaar in apotheek en erkende drogisterij.

ALLE HOMOEOPATISCHE GENEESMIDDELEN

Homoeopathie Voorhoeve N.V.,
postbus 6154 - 's-Gravenhage

Onrustige Zenuwen? Mijnhardt's Zenuvtabletten

de tegenstand gebroken

door Foka van Loon

(23)

Haar moeder en vader waren niet zo in de wolken toen ze haar besluit om met Hendrik in het bootje te stappen, meedeelde. Ze zagen een donker zwerk drijven en tekenden haar dit in sombere kleuren af. Haar moeder vooral betoonde zich een ware artieste in het schilderen van zwarte toekomstbeelden. Binnen het jaar, zo voorspelde ze, zou ze er bij komen te liggen. Ze is thuis altijd in de watten gelegd en daarom geworden, wat ze is en nu zal ze haar met kunst en vliegwerk beschermd broos gestel in de wervelstorm van 'n gezin storten? Diena zal wel wijzer wezen, hoopte ze. De boerderij eist zijn deel, ja zeker, al is er een meid voor het zwaardere werk, dan nog. Diena heeft daar zo geen weef van, omdat haar moeder altijd ieder strootje voor haar wegruimde, maar de praktijk zal het haar straks wel leren, mocht ze al in haar onzalig voornemen blijven volharden. Met de spruiten zal ze de handen meer dan vol hebben. En als er dan ook nog eens gezinsvermeerdering mocht komen, zal dat de deur dicht doen en Diena aan de rand van het graf brengen of er in. Diena's opgewektheid kende daardoor haar grenzen wel toen ze gisteravond naar bed ging en ook vanmorgen was haar moeder er weer als de kippen bij, om ieder spoor van vrolijkheid als ongepast en een bewijs, dat Diena de ernst van de toestand niet inziet, de kop in te drukken.

Ze was blij, dat ze deze drukkende sfeer eens even kon ontvluchten. Eigenlijk is ze hierheen gefietst met het vooropgezet doel, Gees tot deelgenoot te maken van de hinderenissen, die men haar thuis in de weg tracht te leggen, maar Gees heeft wel genoeg aan haar eigen pakje, Diena zal er dat van haar maar niet bij opladen. Gees komt gelukkig ook niet op het idee, dat de oude vrouw Stapelkamp de toekomst zo donker inziet. Nee, de romantiek van „hoe het begon” heeft meer haar interesse.

„Was 't al lang in de maak?” vraagt ze. Diena lacht: „Nee, het is nog een kersvers nieuwtje, pas van gisteravond. En ik geloof, dat hij mij nog niet gevraagd zou hebben, als ik niet over de klompen van Hendrik Jan was komen te vallen. Die schopt zijn klompen altijd zomaar uit, vlak voor de deur. Ik had hem al zo vaak gezegd: „joggie, doe dat toch niet, ik breek er mijn benen of mijn nek nog eens over. Maar niet luisteren vanzelf en ik had hem ook al eens flink stijf bij zijn arm gepakt!”

„Maar gisteravond kreeg hij geen schrobbering”, veronderstelt Gees ondeugend. „Dan mag hij wel een dikke pakkerd hebben, want aan zijn slordigheid heb je dan toch maar te danken, dat je eindelijk in de armen van zijn vader belandde!”

„Je kon er wel bij geweest zijn!” zegt Diena lachend. „'t Is een wonder hoe zo'n heldere voorstelling je hebt voor de gang van zaken!”

„Och ja, ik ben zelf ook getrouwd, hé? Ik spreek dus uit ervaring”.

De ogen van Gees concurreren in glans met de gloed van haar rode haren. De scheidende herfstzon weeft er zoveel van haar goud door dat het lijkt alsof iedere haar van levend vuur was. De schoonheid hiervan treft de kunstzinnige ziel van haar dochttertje, dat haar, zelf zo vuil als een plaat, van 'n afstand vol kinderlijke aanbidding aanschouwt. Dan komt ze langzaam nader, om met haar kleverige vingertjes het vlammeende hoofd van haar moeder aan een nader onderzoek te onderwerpen. Gees is van deze onhygiënische liefkozing echter niet gediend. Zij vangt het groezelige knuistje in haar hand en beduidt Roelie, dat haar een grondige wasbeurt te wachten staat. Het kind knikt vol vreugde instemming en gebaart: „In de grote teil?”

Ze beschrijft een groot ovaal in de lucht. Ja, dat mag. Roelie maakt een sprongetje van verrukking en tracht haar moeder uit de stoel te hijsen. Ze is voorstander van de daad bij het woord.

„Nou, toe dan maar!” zegt Gees, „dan is het maar gebeurd voor je vader er is!”

Zich schommelend aan de armen van haar moeder en tante, laat Roelie zich vervoeren.

„Wat wordt ze al groot hé?” zegt Diena die het ineens opvalt dat het kind zulke lange benen heeft.

„Ja! En dat zoiets dan niet naar school gaat enkel en al-

leen omdat haar vader het in zijn eigenwijze hoofd heeft gezet, dat ze — ja, wat verwacht hij eigenlijk? — op een goeie dag zomaar zal gaan praten?”

De heldere gen van Gees vertroebelen van spijtige boosheid. Diena stemt met haar in. Die mannen. Je zou ze soms! Zelfs die van haar doet af en toe dingen dat je je afvraagt: heb je ze nou allemaal of niet? Dan krijgt hij bijvoorbeeld ineens een vlaag van overbezorgdheid voor de kinderen en doemt uit de veelheid van zijn herinneringen op, dat zijn vrouw erg voor iets wolligs onderaan was. Natuurlijk heugt hem zoiets op de warmste dag van het jaar, als de mussen flauw van het dak vallen en een kind het ongeluk heeft even te kuchen.

„Direct naar binnen en een wollen borstrok aan!” en dan rust hij niet voor het voorwerp van zijn zorg zich al huilend en protesterend in zo'n warm harnasje heeft gewrongen. Diena pleegt zich dan niet te vermoeien door veel tegenwerpingen te maken, maar ze verlost 's avonds bij het naar bed gaan zijn slachtoffers eenvoudig van het totaal overbodige kledingstuk. De volgende dag is hij het al lang weer vergeten; maar een week later doet hij haar weer versteld staan door een andere vondst, een nieuwe verwarde greep in zijn herinneringschat. Daarom heeft Diena ook de hoop, dat Albert dat starre idee van hem ook nog eens los zal laten.

„Dan mag er wel een wonder gebeuren”, meent Gees. Haar voorhoofd trekt zorgelijke rimpels. Maar dan ineens laat ze het onverkwikkelijke onderwerp weer schieten.

„Blijf je een kopje koffie drinken? Het is in een zucht klaar!”

Nu vlugger dan deze recordtijd kan Diena moeilijk begeren maar ze zal er deze keer geen gebruik van maken. Ze moet weer op huis aan, want haar vader maakt altijd een misbaar, als zou de wereld vergaan als ze vijf minuten over zes aan tafel zitten, de eigenlijke reden is, dat hij in familieverband de nieuwsberichten wil beluisteren, om onder het eten aanleiding te hebben tot een geanimeerd gesprek. Dirk, de knecht, is lang niet zo'n stille in den lande als hij lijkt, hij moet alleen uit zijn tent gelokt worden. Enfin, ze hoeft Gees niets te vertellen, ze kent de reglementen van huize Stapelkamp net zo goed als Diena zelf. De koffie houdt ze dus liever te goed, komt ze wel eens halen samen met haar aanstaande man. Zo vertrekt Diena. Ze wipt op haar fiets als een lenig jong meisje. Gees kijkt haar na, met Roelie, zwart als roet, aan de hand. Wat Diena allemaal beweerde van haar vader en zijn strenge huisorders is wel waar, maar daarom heeft ze toch niet zo'n haast. Ze wil een ontmoeting met Albert forceren, hem desnoods van zijn fiets sleuren en hem precies vertellen, hoe ze over zijn domme eigenwijze handelwijze denkt.

Ze peddelt stevig door, om de bocht voorbij te zijn, voor hun samentreffen een feit is geworden. Gees mocht nog eens voor het raam staan! Het gelukt haar, al is het dan net op het nippertje. Ze heeft nog maar net de kromming achter zich, of Albert komt aangejakkerd, zijn blauwgeklede rug gebogen de neus op het stuur. Hij zou Diena zonder groeten voorbij gespurt zijn, als ze geen rechtvaardigheid aan haar tegenwoordigheid had gegeven: „Hallo Albert, ruik je de koffie, dat je zo'n haast hebt om thuis te komen?”

Hij schiet met een schok recht op in zijn zadel, in zijn ogen flikkert verbazing en bewondering. „Ha, Dien, ben jij het?” zegt hij, maar hij denkt: verdraaid, wat is dat juffer-tje in haar voordeel veranderd! Ze lijkt wel tien jaar jonger, nu ze haar mondhoeken niet zo melancholiek naar beneden laat hangen. Hij schudt haar de hand met meer vertoon van hartelijkheid dan gewoonlijk:

„Laten we eens vuisten! Ik heb je in geen tijden gezien! Ik hoef niet te vragen hoe je het maakt. Je ziet er uit als een jonge meid, die op trouwen staat!”

„Nou dat komt goed uit!” glundert Diena. „Ik ga trouwen, nog voor Kerst met Hendrik Derks”.

„Zo, zo!” zegt Albert een beetje beduusd door de onverwachte onthulling, „zo, zo!” en dan zich realiserend dat Diena zich aan een weduwnaar met zes kinderen zal gaan verbinden: „Durf je dat aan?”

„Ja met Gods hulp!” Diena kijkt hem vast in de ogen. (wordt vervolgd)

Bij het „lanceren” van de abonnee-werfactie A.L.A. voor „Nederlandse Gedachten”, gehouden 1959/1960, schreef dr. J. Schouten in ons weekblad:

„.....Ik stem met deze kenschetsing van harte in, aangezien deze letters (A.L.A.) betekenen: ALLE LEDEN van onze partij ABONNEE op het weekblad „Nederlandse Gedachten”.

Als u sedertdien aan deze oproep nog geen gevolg gaf, doe het dan alsnog! Volg — ook ditmaal — zijn advies.

Doe het nu!

Ons blad heeft op korte termijn nog enkele duizenden abonnees nodig. Dan kan het zichzelf financieel bedruipen! Daaraan wilt U toch meewerken? Vul daarom de onderstaande bon vandaag nog in!

Verzend de bon vandaag, uiterlijk morgen!

Dan bent u vanaf volgende week abonnee. Dan handelt u in Schouten's geest.

BON

Ja, ik help mee aan de versterking van onze partij. Verzoeken daarom als abonnee te noteren:

Naam:

Adres:

Woonplaats:

Abonnementsprijs per half jaar f 3,25/per jaar f 6,50. Betaling zal geschieden per giro/bij aanbieding kwitantie (doorhalen wat niet verlangd wordt).

In open enveloppe met 4-cents postzegel zenden aan Nederlandse Gedachten, Dr. Kuyperstraat 3 te Den Haag.

Gironummer AR partij 89673

• Discrepantie

Zoals bekend, weigerden de socialisten in 1913 in te gaan op het aanbod van dr. Bos om met drie van de acht portefeuilles zitting te nemen in een kabinet, dat door dr. Bos zou worden gevormd uit de gehele linkerzijde.

Er was een minderheid, die voor aanvaarding pleitte. Troelstra was er aanvankelijk tegen en had het zelfs politieke zelfmoord genoemd. Maar later veranderde hij van mening en het was mee aan zijn invloed te danken, dat er in Zwolle een congres van de S.D.A.P. werd gehouden met het doel, de deur weer op een kier te zetten. Maar het mislukte. Zoals gewoonlijk hield Troelstra aan het einde der debatten een rede om het congres voor zijn standpunt te winnen. Maar ditmaal mislukte het. Er werd een resolutie aangenomen, tegen de zin van Troelstra, waarbij het aanvaarden van portefeuilles in strijd werd geacht met de belangen van het proletariaat. De man, die ditmaal beslissende invloed had, was niet mr. Troelstra, maar mr. Mendels. Toen hij zijn rede hield, om de bovengenoemde resolutie te verdedigen, ontving hij als antwoord van de vergadering een ovatie, die overging in het zingen van de internationale.

Een van de naaste dingen vonden Troelstra en Van Knol en Schaper, dat vele afgevaardigden bindend mandaat hadden en zich door niemand mochten laten ompraten.

Hoe dat zijn terugslag had bij de na-verkiezingen, bleek in Rotterdam I, waar wij de vorige week iets van vertelden. Ook het pas veroverde Hoogezand ging verloren. Maar het duidelijk waren de cijfers in Groningen. Daar was dr. Bos in juni gekozen na in herstemming te zijn geweest met Sannes. Bos kreeg bij de herstemming 4171 en Sannes 3328 stemmen.

Maar dr. Bos was ook in Winschoten gekozen en bedankte daarom voor Groningen. Er kwam een nieuwe verkiezing en nu zou het in één ronde beslist zijn, want de coalitie stelde geen kandidaat en adviseerde de kiezers thuis te blijven. Zo werd het direct een slag tussen S.D.A.P. en V.D. De Vrijzinnig-democraat mr. Limburg kreeg 3786 stemmen en de socialist Rugee, een in Groningen zeer bekend man, slechts 1836. Maar ruim de helft van wat in juni bij de herstemming werd bereikt.

De socialisten stonden er raar van te kijken. Hun aanhang had grotendeels gestaakt en was thuis gebleven.

En daarmee werd openbaar een merkwaardige discrepantie tussen de aanhang van de socialisten en de georganiseerde partij. In de afdelingen was het woord aan de radicalen, die geen samenwerking in één kabinet wilden met de burgerlijke vrijzinnigen. Maar die afdelingen vormden de harde kern van de partij. Troelstra zei al in Zwolle op het congres: jullie wilt consequent zijn, maar je vergeet één ding. We verliezen op deze manier het contact met het volk. Straffe partijvorming en principieel radicalisme kan leiden tot vervreemding van het volk. En dat is voor een politieke partij gevaarlijk.

TRANS SKANDIA EXPRESS

3 x per week
COPENHAGEN en STOCKHOLM
1 x per week
OSLO

Ook koel- en meubeltransporten.

BONGERS - WAGENINGEN

Telefoon 3750 - Telex 45122

M. C. van Staaveren
AALSMEER — TELEFOON 4051
Specialiteit in ANJERSTEEKEN,
FREESIAZADEN

HET is moeilijk aan dr. J. Schouten te denken „buiten het Binnenhof”, laat staan over hem te schrijven als over iemand, die buiten de Staten Generaal leeft. Wij zullen het dan ook niet proberen!

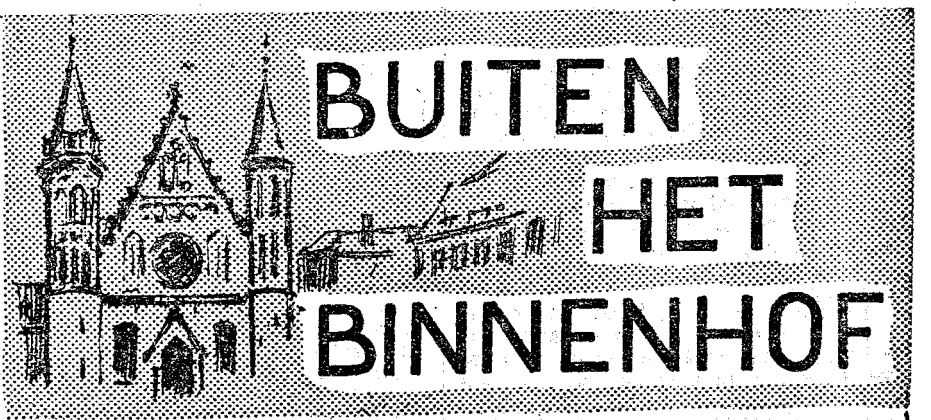
Verscheidene malen hebben wij de eer gehad hem te spreken, al was het meestal een kort ogenblik. Op een keer na, toen wij anderhalf uur van hem in beslag hebben genomen. Die negentig minuten waren voor ons plezieriger dan voor de heer Schouten. Want hij „moest” over zichzelf vertellen en dat ligt hem slecht. Het onderhoud vond niet in zijn huis plaats, maar in de fractiekamer van de Tweede Kamer. Voor ons heeft dr. Schouten altijd maar één kamer gehad en dat is de Tweede Kamer. Alle foto's van hem „in zijn werkkamer” zijn een tikkeltje te gemaakt. Opnamen van hem in de Tweede Kamer geven hem weer echt in zijn werkkamer. Toen, in dat onderhoud, vertelde hij ons van zijn jeugd in Maassluis en van zijn leerschool, de J.V. op G.G. Hij vertelde ook van zijn onenigheid met ds. Vonckenberg in 1904, uit wiens school hij overigens kwam. Goed, de heer Schouten is het ook een keer met dr. Colijn gloeiend oneens geweest, toen het een subsidiezaak voor de kleinere christelijke scholen betrof. En in zekere zin kwam hij uit de school van Colijn. Wij menen, dat dr. Schouten te jong is om met succes onenigheid met dr. Kuypert te hebben gehad, hoewel hij er zeker niet bang voor geweest is. En met de heer Idenburg zal hij zeker geen twistzaak gehad hebben. Daar was de heer Idenburg niet de man naar. Alleen daarom zou het nooit bij de heer Schouten zijn opgekomen om verschil van mening een geschil van mening te doen zijn.

Wat ons als kind al opviel, wij waren negen jaar toen de heer Schouten in de Kamer kwam, is dat onze omgeving toen al sprak van Jan Schouten. Nooit hoorden wij iemand de naam Abraham Kuypert in de mond nemen, nooit de naam Hendrikus Colijn, nooit zei iemand Alexander Idenburg. Wij dachten dat er vele Schoutens waren in de politiek en dat dit „Jan” een aanduiding was om deze Schouten te onderscheiden van andere Schoutens in de politiek. Maar zo was het niet. Bleef dus over dat de heer Schouten populair was, van het volk, voor het volk. Van het Antirevolutionaire volk voor het Antirevolutionaire volk. Nooit heeft hij uit de hoogte gekeken, nooit heeft iemand terwille van hem of terwille van zichzelf, naar hem behoeven op te kijken.

Wij hebben altijd het gevoel gehad, dat zijn koninklijke onderscheidingen en zijn doctorsbul h.c., waarvoor hij dankbaar was, hem wat drukten. Wat de eerste betreft, zij kunnen een „kruis” zijn, „grootkruis” zelfs. En dat andere, die doctorstitel, Doctor Schouten bleef gewoon Jan Schouten, alsof er niets gebeurd was. Ten onrechte, want er was wat gebeurd. De doctorstitel is hem verleend wegens zeer bijzondere verdiensten voor de ontwikkeling van een christelijk verantwoorde staatkunde en verantwoord staatsrecht.

Dezer dagen moesten wij Schrift en Historie ter hand nemen. Wij keken achterin bij de in dat gedenkboek van de A.R. Partij (50 jaar) genoemde namen van „behandelde personen”.

De naam J. Schouten werd éénmaal genoemd, als lid van het comité om het bekende miljoen bij elkaar te krijgen. Aanvankelijk zat hij niet in dat comité. Later wel. Het Kamerlid Schouten, wordt hij genoemd. Verder vindt men in de geschiedenis van de partij tot 1928 weinig over de heer Schouten.

Hij was niet spectaculair, wel goed gereformeerd en goed antirevolutionair en hij wilde nooit minister worden. Dat is een bescheiden bestaan, althans voor gedenkboeken en voor krantenartikelen en voor persfotografen. Dat ene plaatje van hem, dat vaak gebruikt kon worden, ook al heeft men dat niet gedaan, dat ene plaatje als er een nieuw kabinet moest komen, is bekend. De heer Schouten, de fractieleider van de ARP op weg of terug van H.M. de Koningin.

Zou Hare Majesteit nu nooit eens gevraagd hebben: „mijnheer Schouten wilt u nu zelf niet eens minister worden?”

Wij menen te weten, dat de Koningin dat nooit gevraagd heeft. Gelukkig maar, want dat had de heer Schouten Hare Majesteit moeten teleurstellen.

Kunnen wij ons de heer Schouten voorstellen in een tuin met bloemen? Als vesting-artillerist? Als bankdirecteur? Moeilijk. Net zo moeilijk als we dr. Colijn kunnen voorstellen als hulponderwijzer aan een school in Nieuw Vennepe.

Neen, dr. J. Schouten kennen wij alleen als partij-parlementariër, in het bijzonder als partij-parlementariër. Het ontbreken van eerbucht, een onverzettelijk en onwankelbaar geloof, een intense toewijding aan de ARP, een doorwrochte levensernst, een niet te stuiten ijver, een soliditeit, welke zeldzaam is, ach, het zijn maar enkele van zijn kwaliteiten, die hem doen zijn zoals hij is.

Zou hij dan onfeilbaar zijn?

Neen hij!

Wij zullen in de tachtigjarige dr. J. Schouten geen heilige trachten te ontdekken, wel een voorman, die wij eren en respecteren.

Soms hebben wij wel eens de aanvechting gehad om te denken: „wees nú eens een beetje soepel, mijnheer Schouten!”

Dit niet te zijn, dit niet te willen zijn, dit niet te kunnen zijn hebben dr. Schouten mede gestempeld tot wat hij is.

Hij heeft naar onze overtuiging al zijn werk kunnen doen omdat hij voor twee telde, want hij was een voorzichtige man en die telt dubbel!

Maar in ernst: wij weten dat wij in de geest van dr. Schouten handelen als wij hem nu bescheiden gelukwensen met zijn tachtigste verjaardag en als wij doorgaan in zijn lijn, op hetzelfde kompas varende, pro religione et libertate!

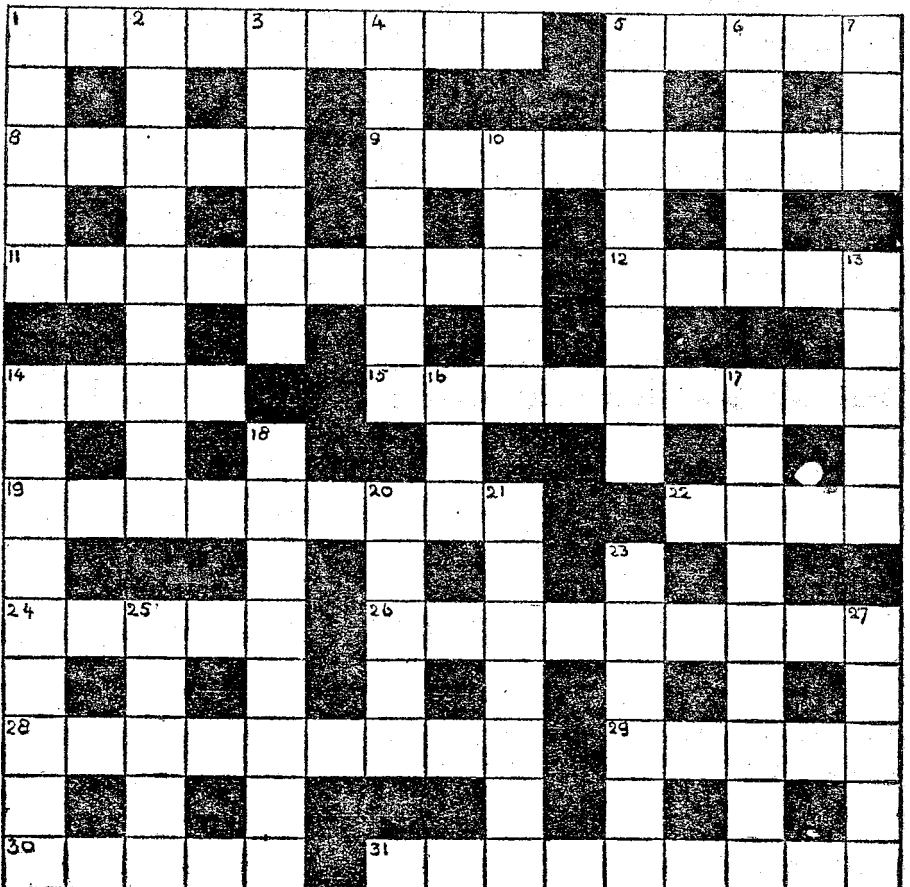
William J. van der Vliet

JEZUS REDT VERLOST GENEEST
Iedere zondagmorgen om acht uur spreekt Evangelist Joh. Maasbach over Radio-Luxemburg, 208 m. middengolf en 49.26 korte golf.

KRYPTOGRAM

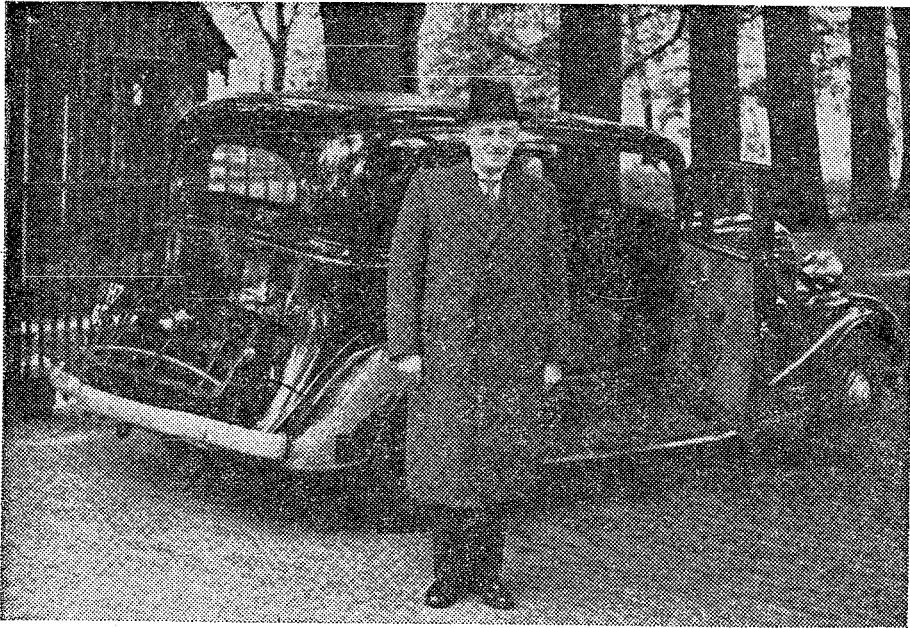
Horizontaal: 1. dit gesprek voorziet in een (levens-)behoefte. 5. „bevoren” gulden? 8. haalt de ander uit iemands overlijden. 9. zelfs een vis heeft tabak van dit manwijf. 11. hij is weg van de dienst. 12. hier hebben we een tijdelijke woning. 14. de oude — hoewel overleden — leeft nog temidden van ons. 15. hier krijg je de wind van anderen. 19. beestewerk? 22. 't lawaai van varkens, dat we — achteraf beschouwd — 's nachts zelf produceren. 24. dit bloempje ligt in z.o. Drenthe. 26. taal der matrozen? Nee, gekunstelde taal à la Marini. 28. geldopbrengst van de grond. 29. meer dan liefde heeft geen vorm. 30. geslacht, doch niet gedood. 31. 't begint als een bezoek, maar — gaat het de grenzen te buiten — dan wordt het soms een bezoekje.

Verticaal: 1. dan gaan de prijzen omhoog. 2. het bekennen wordt in veelvoud getypt. 3. zij zijn blij, als ze voldoende mensen in de boot kunnen nemen. 4. heeft sterke overeenkomst met iemand, die gouden tanden bezit. 5. klein maar dapper (4, 4.). 6. mager bot. 7. één man kan nog wel ijverig zijn, meerdere zijn dat niet. 10. „gewild” tijdvak. 13. het kan de schuldeiser of schuldenaar zijn. 14. hoewel er misschien van voren nog wat leven in kan zitten, is he' geheel toch wel bijzonder weinig ontwikkeld. 16. haar man kwam in Holland om zijn „loon-tje”. 17. hersengymnastiek. 18. log en groot, maar u vindt er toch snelheid

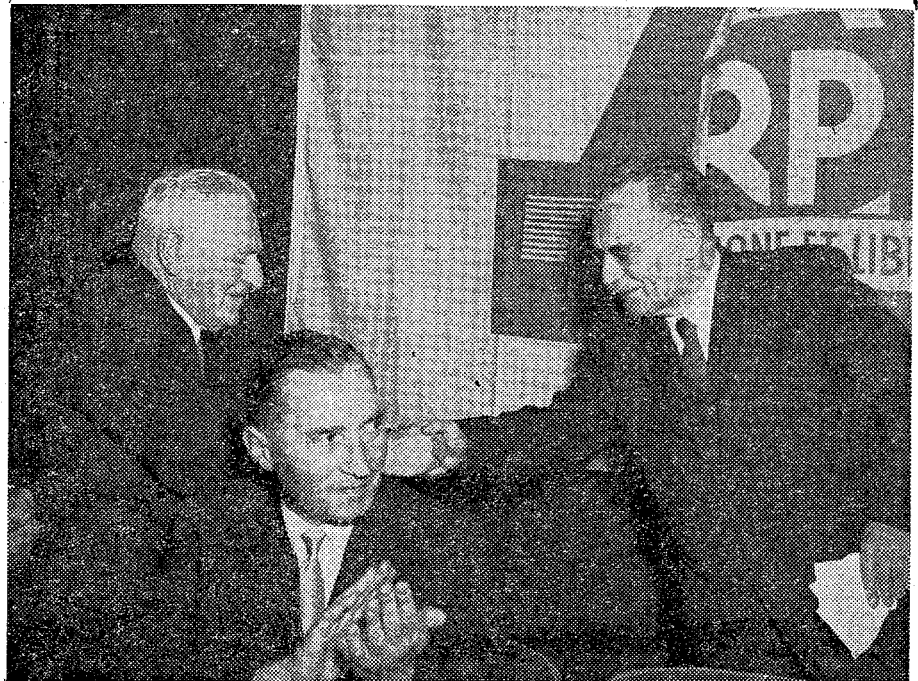
in. 20. kerkschat. 21. is 't hier, dan bestaat het niet. 23. beslist niet vroeg kom je binnen.... 25. en zo krijg je 't binnen. 27. dit getalletje bestaat alleen in verbeelding.

OPLOSSING PUZZEL van 15 juni 1963
Horizontaal: 1. dubbeltje; 5. peper; 8. dutje; 9. roekeloos; 11. luitenant; 12. eiser; 14. oord; 15. rendieren; 19. dunnetjes; 22. snee; 24. raket; 26. „eitemelk”; 28. ankertros; 29. emier; 30. norren; 31. gelederen.
Verticaal: 1. dadel; 2. botvieren; 3. edelen; 4. tartaar; 5. poezelig; 6. plots; 7. rus; 10. Elten; 13. ronde; 14. onderdaan; 16. Ede/Epe; 17. rentenier; 18. besturen; 20. jager; 21. spinsel; 23. beleid; 25. koker; 27. koren.

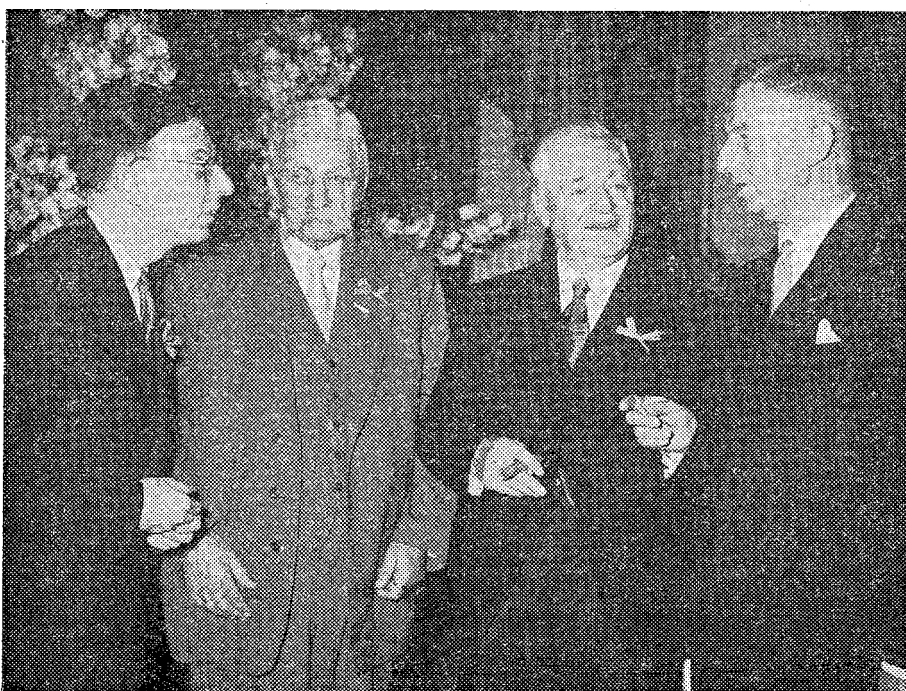

Ook in mei 1946 werd de heer Schouten door H.M. de Koningin ontvangen om advies uit te brengen over een nieuw te vormen kabinet.

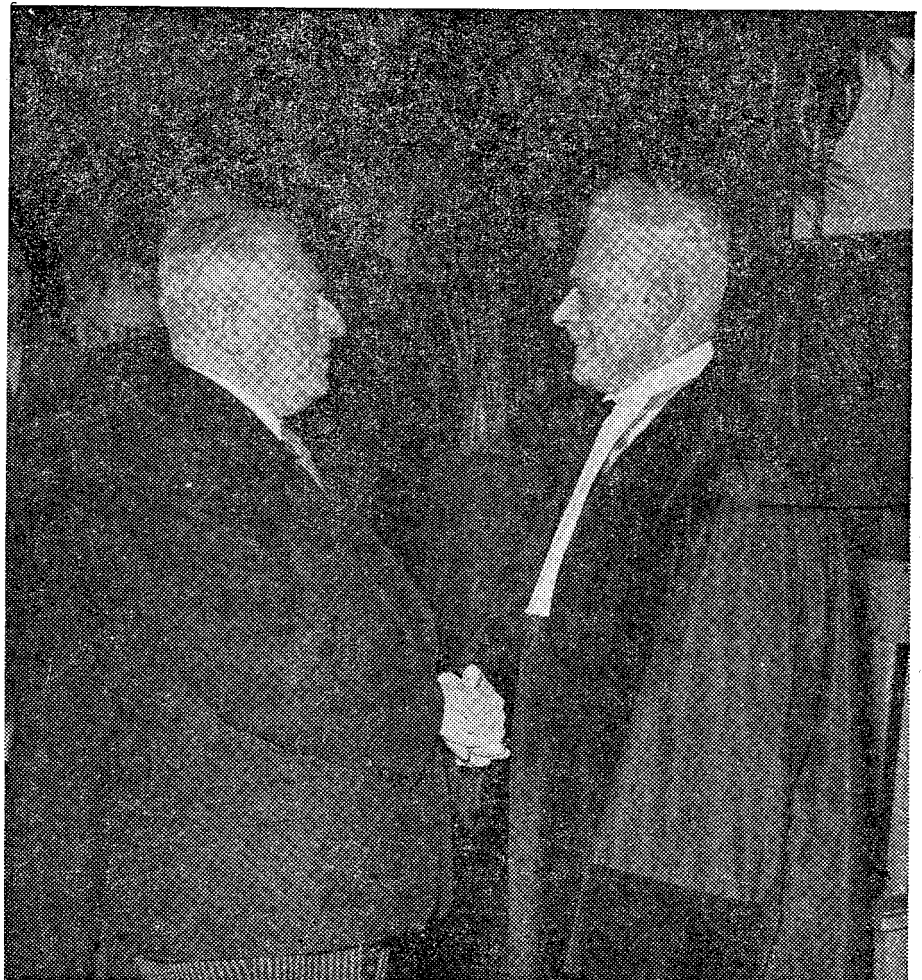
Dr. J. Schouten heeft ook met zijn politieke tegenstanders altijd goede persoonlijke relaties onderhouden

. met dr. W. Drees (deze foto werd genomen n.a.v. het terugtreden van dr. Schouten uit het openbare politieke leven in 1958)

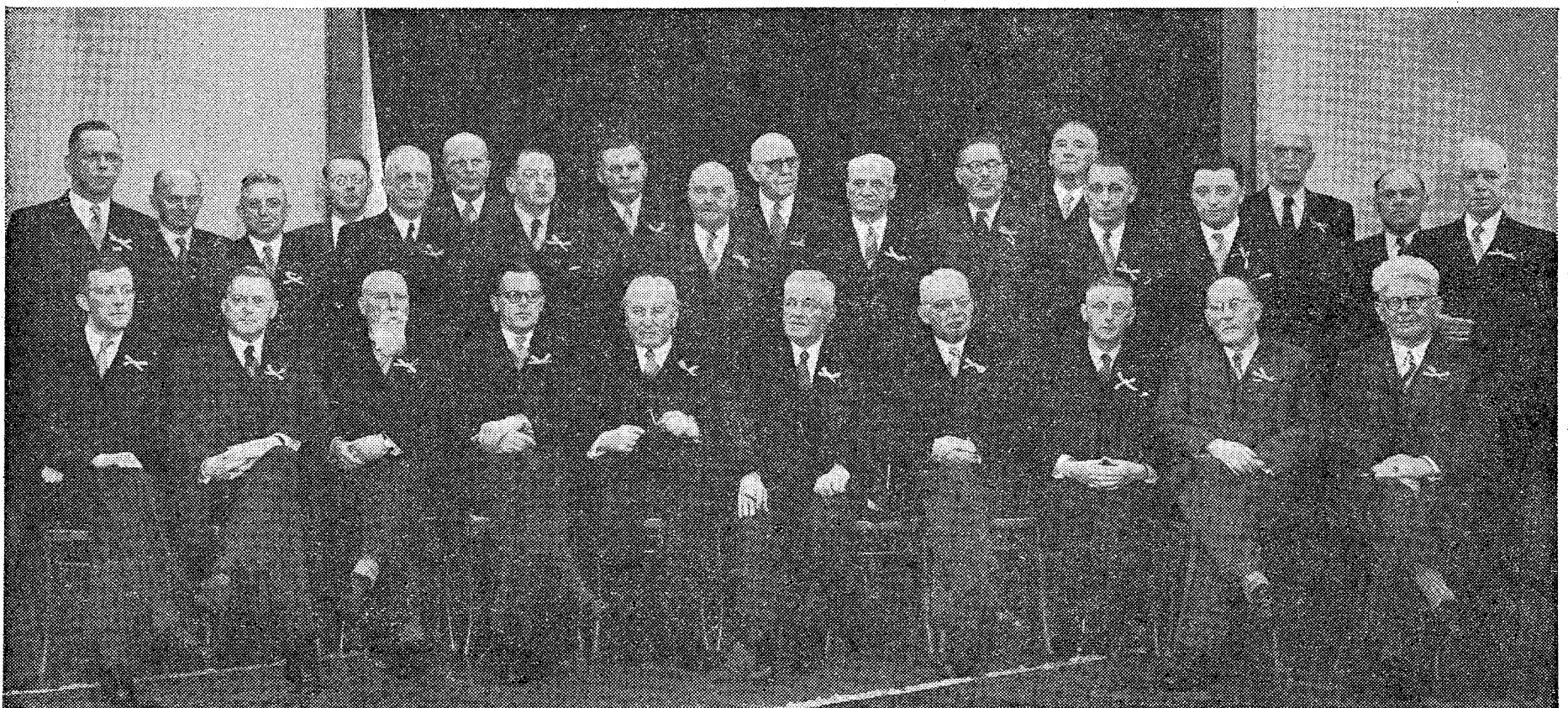

Bij de viering van het 75-jarig bestaan van de A.R. Partij in 1954. Dr. Schouten met v.l.n.r. Prof. Zijlstra, Prof. Anema en Mr. Algera.

. met prof. mr. P. J. Oud (Op deze foto neemt hij de gelukwensen in ontvangst van dr. Schouten bij de aanvaarding van zijn hoogleraarsambt aan de Economische Hogeschool in 1952)

Dr. Schouten temidden van de (toenmalige) leden van het Centraal Comité, ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van de Anti-Revolutionaire Partij in 1954.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

In dit nummer

- * A.R.-antwoord
op de regeringsverklaring
(pag. 1, 2, 3, 4 en 5).
- * Schimmig debat
(pag. 3).
- * Staatssecretarissen
(pag. 6).
- * Boekbespreking
(pag. 8).

A.R. antwoord op de Regeringsverklaring

In verband met de ziekte van de heer Van Eijsden — aldus de heer J. Smal-
lenbroek — rust op mij de taak namens de antirevolutionaire fractie te spreken.
U zult begrijpen, dat ik van deze plaats de heer Van Eijsden een spoedig
herstel toewens en de hoop uitspreek, dat hij spoedig in ons midden zal terug-
keren om zijn werk te kunnen hervatten.

Voordat ik enige beschouwingen geef over de verkiezingsuitslag, de kabinets-
formatie en het te voeren beleid, wil ik een woord van dank spreken tot de
bewindslieden, ministers en staatssecretarissen, van het Kabinet-De Quay, die
niet zijn teruggekeerd en van wie velen gedurende jaren hun gaven en krachten
hebben gegeven aan de behartiging van 's lands zaken.

Het verheugt mij, dat een niet onbelangrijk aantal van hen hun staatkundig
en politiek werk zal voortzetten, hetzij in deze Kamer, hetzij aan de overzijde
van het Binnenhof. Voor de politiek is dit een gezonde zaak.

De verkiezingsuitslag

Tijdens de kabinetsformatie is de
verkiezingsuitslag geregeld aan de orde
geweest. Ik zou over die uitslag een
paar opmerkingen willen maken.

De grote verliezers — hieraan is van
deze plaats reeds herinnerd —, groot
in verband met ons stelsel van even-
redige vertegenwoordiging, een toch
nog altijd beter stelsel dan het distric-
tenstelsel, waren de P.v.d.A. en de
V.V.D. Verhoudingsgewijs verloor de
V.V.D. meer dan de P.v.d.A. Het V.V.
D.-verlies heeft minder indruk ge-
maakt, omdat het minder onverwacht
kwam dan dat van de P.v.d.A. Voor
de P.v.d.A. had niemand dit verkie-
zingsresultaat immers verwacht. De
grootste winnaars waren de Boeren-
partij en de P.S.P., partijen, die bij de
kabinetsformatie geen rol spelen. Dit-
maal heeft zich het onbehagen, dat
altijd onder politieke verhoudingen en
omstandigheden onder de kiezers aan-
wezig is, niet afgereageerd door te
stemmen op de oppositiepartij, de P.v.
d.A., zoals in 1958 bij de statenverkie-
zing en in 1959 bij de kamerverkiezing
is geschied op de V.V.D. Ik weet wel,
dat het wat ingewikkelder ligt. Er vin-
den allerlei verschuivingen plaats, ook
binnen de protestants-christelijke groe-
peringen, maar het onbehagen heeft
zich ditmaal toch wel voor een groot
deel afgereageerd door te stemmen op
splinterpartijen, belangengroeperingen
e.d., partijen en groeperingen, van wie
men toch van tevoren kan weten, dat
niemand uit hun kring tot het dragen
van regeringsverantwoordelijkheid zal
worden geroepen.

Duidelijk is, dat de oppositie tegen
het Kabinet-De Quay niet in stemmen-
winst is omgezet. Ik meen voorts, dat
uit het verlies van de V.V.D. niet mag
worden afgeleid, dat het financieel-
sociaal-economisch beleid van het Ka-
binet-De Quay geen instemming heeft
gevoonden. Wanneer dat het geval zou
zijn geweest, geen instemming met de
hoofdlijnen van het beleid van het Ka-

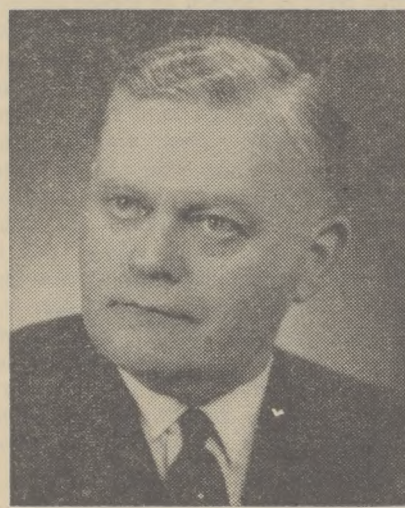
binet-De Quay, dan zou de P.v.d.A.
daarvan zeker hebben geprofiteerd.

Aangepast beleid

Hoe men nu ook de uitslag van de
verkiezingen ziet, hoe men daarover
ook mag denken, vaststaat, dat het
door het Kabinet-De Quay gevoerde be-
leid niet is gedesavouéerd. Instemming
met de hoofdlijnen van het beleid van
het vorige Kabinet betekent evenwel
niet, dat op geen enkel punt het beleid
zou moeten worden gewijzigd. In de
regeringsverklaring wordt hier het
woord „aangepast” genoemd. Reeds
vóór de verkiezingen stond vast, dat
ongewijzigde voortzetting b.v. van het
landbouw- en het woningbouwbeleid
uitgesloten was. Ik constateer dit ob-
jectief. Het televisiebeleid van het Ka-
binet-De Quay had niet de instemming
van de Kamer gevonden. Al is daarover
in de verkiezingsstrijd weinig gespro-
ken, iedere insider wist, dat b.v. de kin-
derbijslag weer aan de orde zou komen
en daarbij tevens het al dan niet ver-
lenen van bijdragen uit de algemene
middelen. Het was duidelijk, dat deze
vraagstukken bij de kabinetsformatie
een belangrijke rol zouden spelen en
dat men ten opzichte van deze en an-
dere punten tevoren moest weten wat
men aan elkaar had en wat men aan
elkaar zou hebben.

De formatie

Van het begin af stond vast, dat de
K.V.P. bij de kabinetsformatie een lei-
dende rol zou spelen. Het was mede in
overeenstemming met de verkiezings-
uitslag, dat de K.V.P. de grootste poli-
tieke verantwoordelijkheid zou dragen.
Niettemin kwam de benoeming van
prof. Romme als informateur als een
verassing. De informatie-Romme is
naar mijn mening voor de verdere for-
matie van grote betekenis geweest. De
heer Romme heeft het gehele politieke
veld verkend en de nodige bouwstenen
bijeengebracht en heeft met de vijf
fractievoorzitters, als door hun groep
gekozen leiders, grondig overleg ge-
pleegd. Het materiaal lag daardoor
voor de formateur ter beschikking.
Formateur De Kort zag zijn door de
Koningin verleende opdracht „in het
verlengde van de door Haar aan prof.
Romme gegeven informatieopdracht”,
ik citeer uit de door de heer De Kort

J. Smal- lenbroek

... vertrouwen ...

aan de fractievoorzitters gezonden
brief van 17 juni, voor het geciteerde
deel openbaar gemaakt door de heer
Vondeling op 27 juni. Naar mijn me-
ning had formateur De Kort niet op
de, al of niet terecht, gewekte gedach-
te van de mogelijkheid of wenselijk-
heid van een vijfpartijkabinet moe-
ten voortborduren.

Geen vijfpartijkabinet

Een vijfpartijkabinet is reeds op
politieke gronden ongewenst: het risi-
co van spanningen in fracties en par-
tijzen zou groot zijn. Voorts is de aan-
wezigheid van een gezonde oppositie
voor het functioneren der democratie
en als correctie op het regeringsbeleid
gewenst. Ook nationaal is een vijfpar-
tijkabinet thans niet noodzakelijk.
De zetelverdeling zou niet gemakkelijk,
ja onmogelijk worden.

Geen vijfpartijkabinet betekent
kiezen tussen P.v.d.A. en V.V.D. Prin-
cipieel hebben wij geen voorkeur. Het
is voor ons geen keuze tussen socialis-
me en liberalisme. Ik ben dit volledig
met de heer Beernink eens. In het ver-
leden is door ons de door prof. Oud be-
geerde derde macht V.V.D.-C.H.-A.R.
afgevoerd. Wij staan thans nog op het-
zelfde standpunt. Wij begeren in de
eerste plaats een goede samenwerking
van de drie christelijke partijen, niet
alleen internationaal, maar ook op na-
tionaal niveau.

Het is naar de mening van mijn
politieke vrienden en mij niet in strijd
met de logica, niet in strijd met de ver-
kiezingsuitslag en voorts in overeen-
stemming met de continuïteit, indien
eerst was geprobeerd, maar dan direct
reeds in het eerste stadium van de for-
matie, met de V.V.D. tot overeenstem-
ming te geraken. Dan was het minder
elegant opzij zetten van de P.v.d.A. niet
geschied en was de positie tegenover
de P.v.d.A. duidelijker geweest.

Overigens wil ik hier gaarne verkla-
ren, mijnheer de Voorzitter, dat ik de

Bij de rede

Op woensdag 31 juli vond in de
Tweede Kamer het afleggen van de
regeringsverklaring plaats. Tot in
de nacht duurde de vergadering
voort. Een der laatste sprekers —
de regeringspartijen antwoordden
immers na de oppositie — verkreeg
de heer J. Smal- lenbroek het woord
om het A.R.-standpunt ten opzichte
van het nieuwe kabinet uiteen te
zetten. Wij drukken deze rede in dit
nummer van ons blad onverkort af.
Het is een goede gewoonte van de
redactie om op die wijze reliëf te
geven aan wat van A.R.-zijde tij-
dens belangrijke momenten in het
parlement naar voren wordt ge-
bracht. Ditmaal geschiedt dat wat
aan de late kant. In het nummer
van 3 augustus kon de rede, gelet
op het tijdstip waarop zij uitgespro-
ken werd, niet meer worden opge-
nomen.

Onze editie van 10 augustus was
nagenoeg geheel gewijd aan dr.
Schouten. Daarin zou een rede die
9½ kolommen van de Handelingen
der Staten-Generaal beslaat niet op
haar plaats zijn geweest. Ter infor-
matie van onze lezers, die hierin te-
recht ook een stuk documentatie
zullen willen zien, wordt alsnog tot
publikatie over gegaan.

De redactie uit hierdoor ook haar
respect voor de heer Smal- lenbroek,
die zich slechts een week vóór deze
Kamer-vergadering, wegens het mi-
nister worden van mr. B. W. Bies-
heuvel tot tweede voorzitter van de
A.R. Tweede Kamerfractie gekozen
zag. Hetgeen inhield dat hij, inge-
volge de ziekte van de fractie-voor-
zitter, de heer H. van Eijsden, op
wel zeer korte termijn geroepen
was om bij de discussie over het
optreden van het nieuwe kabinet
als de A.R. woordvoerder te funge-
ren. De redactie wenst bij deze ge-
legenheid haar beste wensen uit te
drukken én jegens de heer van
Eijsden én jegens de heer Smal-
lenbroek die deze moeilijke post voor
hem waarneemt.

heer De Kort hartelijk dank voor de
openhartige uiteenzetting, die hij zo
straks heeft gegeven.

Van de belangrijke voorarbeid, die
door de heer Romme, de heren De Kort
en Beel is verricht, heeft de heer
Marijn gebruik kunnen maken en
hij kon mede daardoor op vlotte wijze
zijn kabinet formeren. Ik wens hem
daarmee gaarne geluk.

Het sociale gezicht

Vóórdat ik nu overga tot het maken
van enkele kanttekeningen bij de re-
geringsverklaring, zou ik in algemene
zin nog iets willen zeggen over wat
men nu noemt en in 1959 ook noemde
het „sociale gezicht”, waaraan een ka-
binet moet voldoen. Een kabinet moet
steunen op vertrouwen in de Staten-
Generaal, maar het is ook noodzake-
lijk, dat het Kabinet door zijn optreden
het Nederlandse volk toespreekt. Dat
hangt van zijn program en zijn beleid
af, maar ook van zijn klimaat, van het
„sociale gezicht”. Wordt het „sociale
gezicht” van een kabinet uitsluitend
bepaald door de paragraaf in het kabi-
netsprogram over het te voeren sociale
beleid, ressorterend onder de Minister
van Sociale Zaken? Het is belangrijk.
Het is in de achter ons liggende jaren
gebleken, dat het voor het vertrouwen
in brede lagen van ons volk een zegen
is geweest, dat het Ministerie van So-
ciale Zaken en Volksgezondheid werd
geleid door bekwame, stuwende man-
nen, maar het is naar mijn mening on-
voldoende bepalend voor het zoge-
naamde „sociale gezicht” van het Ka-
binet.

• Vervolg op pag. 2

HET IS

HOPMAN

ORANJELAAN 66 - ZOETERMEER
Telefoon 01790 - 3700*
die, kan bemiddelen bij aankoop van een
EIGEN HUIS in ZUID-HOLLAND
Vraagt onze woninglijst.

RIPPEN
FÖRSTER
IBACH
GROTRIAN-
STEINWEG

Fa. R. v. d. Burg, Arnhemsestr. 8,
Amersfoort, telefoon 03490 - 13877.

Internationale en interkerkelijke
**VERENIGING VAN VOLLE
EVANGELIE ZAKENLIEDEN „NEDERLAND”**
(full gospel business men's fellowship international)

De beste zaak die u op deze wereld kunt doen is:
ONGELOVIGE ZAKENLIEDEN BRENGEN IN EEN OMGEVING, WAAR ZIJ
KUNNEN KOMEN AAN DE VOETEN VAN JEZUS.

De winst zal groot zijn! Vergadert u schatten in de Hemelen; het is de moeite
waard en als zakenman hebt u zulke grote mogelijkheden.

Alle inlichtingen omtrent onze vereniging worden u graag verstrekt door ons
secretariaat te Breda, Ceresstraat 35, tel. 01600 - 35650, na 18 uur: 01600 - 36885

ANTI
GEEL

tex niet te evenaren!

MUURVERFINDUSTRIE
HOOGVEEN

A.R. antwoord op de Regeringsverklaring

• Vervolg van pag. 1

Indien het kabinetsprogramma, want het is kabinetspolitiek, ten aanzien van bij voorbeeld het landbouwbeleid, het economisch beleid, het woningbeleid, vraagstukken van onderwijs en opvoeding, vraagstukken van maatschappelijk werk — en ik zou nog meer kunnen noemen — niet sociaal gericht zou zijn, kan het gewenste sociale inzicht ontbreken, ook al is het bij Sociale Zaken in orde. Ik wil met dit alles zeggen, dat „het sociale gezicht” van een kabinet niet uitsluitend wordt bepaald door het op zich zelf belangrijke Departement van Sociale Zaken.

In dit verband moet mij nog een opmerking van het hart. Ik zou heel graag zien, dat dit Kabinet in het salarisbeleid voor het overheids personeel in de eerste plaats denkt aan de laagstbezoldigden. Hun situatie verdient de eerste aandacht.

Regeringsverklaring

Ik kom thans tot de regeringsverklaring.

De gevolgde methode van de kabinetsformatie heeft geleid tot een parlementair kabinet met binding aan de fracties, die geestverwanten in het kabinet hebben. Het Kabinet-De Quay was op een andere wijze gevormd.

Volgens de regeringsverklaring van 26 mei 1959 was er „generlei formele binding tussen fracties en kabinet”. Toen geen overleg met fracties, noch „in overleg”, noch „na overleg”. Nu in overleg met de fractievoorzitters, als door hun groepen gekozen leiders. Dit betekent in elk geval een formatie na overleg met de fracties.

Aan beide methoden kleven bezwaren. De bezwaren tegen de methode-De Quay hebben wij in de afgelopen vier jaar gezien en ondervonden. Ik denk aan de behandeling van de Kinderbijslagwet met haar ongelukkig compromis tijdens de rit. Ik denk aan de mammoetwet, aan de woningbouw, aan het landbouwbeleid, aan de commerciële televisie. Geen afspraken ten aanzien van controversieel liggende vraagstukken brengen noodwendig spanningen, tegenstellingen, met als gevolg, dat in de vierjarige periode op één of meer punten afspraken worden gepoogd tot stand te brengen. Aan de andere kant kan een formatie in overleg met de fractievoorzitters, als door hun groepen gekozen leiders, moeilijkheden oproepen, indien b.v. de omstandigheden zich wijzigen. Ik denk in dit verband b.v. aan het Nieuw-Guinea-beleid.

Afspraken

De staatkundige en parlementaire praktijk heeft geleerd, dat ten opzichte van een aantal punten afspraken moeten worden gemaakt. Geen afspraken over een gedetailleerd programma, maar wel over die punten, waarvan kan worden verwacht, dat er verschil

van mening over kan ontstaan. Overigens zijn het in de praktijk meer afspraken over te volgen beleidslijnen; meer is ook niet mogelijk. Het is ook ondoenlijk een programma voor vier jaar geheel op te stellen. Zo ver kunnen wij niet vooruitzien. Dat kan een kabinet niet en dat kunnen fracties niet. Naast de zogenaamde formele binding is er voorts de vertrouwensband tussen de ministers en geestverwante fracties.

Is het maken van afspraken nu in strijd met de eigen positie en de eigen verantwoordelijkheid van de Regering enerzijds en van de Kamer anderzijds? Ik meen, dat wij hier geen zwartwit tegenstelling moeten maken, geen tegenstelling in absolute zin. De verschillende posities moeten op elkaar worden afgestemd in het toch noodzakelijke gemeen overleg. Naast de controle op het beleid heeft de Kamer een mede wetgevende taak en in deze taak hebben wij ook te maken met een stuk beleid. De aan de orde zijnde vraagstukken spelen een rol in het spel en samenspel tussen Regering en volksvertegenwoordiging. In 1959 en ook in 1956 was een formatie met formele bindingen niet mogelijk — in zekere zin mentaal niet mogelijk —, maar de meest begeerde methode vind ik het ook niet. De bindingen, de afspraken dienen zich te beperken tot onderwerpen met een draagwijdte, die menelijkerwijs is te overzien.

Wat kost het?

De heer Marijnen had de opdracht ontvangen een kabinet te vormen, zonder nadere omschrijving. Het is verstandig van de formateur geweest, dat hij terstond heeft geprobeerd een kabinet te vormen, dat op een vruchtbare samenwerking met de Staten-Generaal kon rekenen. De Minister-President heeft volgens de regeringsverklaring geformeerd op basis van het akkoord van Wassenaar, een akkoord, dat door de vier fractievoorzitters als de door hun groepen gekozen leiders is aanvaard; een akkoord, dat zijn begin reeds vond in het informatierapport-Romme. Als formateur Marijnen dat niet had gedaan, zouden nu of straks bij de behandeling van de begroting ongewenste spanningen en tegenstellingen zijn gebleken.

Bij de formatieprogramma's, bouwstenen, gewijzigde bouwstenen, basisprogramma-dr. De Kort, akkoord van Wassenaar, ontbrak — langzamerhand zijn al die programma's bekend geworden — de financiële paragraaf, waarin een antwoord zou zijn te vinden op de vraag: wat kosten de verschillende programma's en welke financiële ruimte is beschikbaar? Ik begrijp, dat de financiële paragraaf en de zogenaamde kwalificering in de bouwstenen, enz. niet werd opgenomen. Het is meer een zaak, die thuis hoort in een kabinetsprogramma. Uit de regeringsverklaring blijkt echter ook

niet, waar wij aan toe zijn. Kan de Minister-President hierover ook nog nadere mededelingen doen of moeten wij wachten totdat de miljoenennota verschijnt en de afzonderlijke begrotingen worden ingediend?

De mogelijkheid, na te gaan, of er financiële ruimte was, werd tijdens de formatie wat anders, toen ineens de nota van het Centraal Planbureau op tafel kwam. Die nota geeft veel beschouwingen en cijfers, maar zij geeft uiteraard geen enkele beleidsbeslissing, want dan moet er gekozen worden. En dat is de bevoegdheid niet van het Centraal Planbureau.

Overigens vind ik het heel knap, dat men vier jaar vooruit kan zien. Prof. Zijlstra heeft hierover bij de behandeling van de begroting voor het Gemeentefonds voor 1962 en 1963 in de Eerste Kamer (Handelingen van 2 juli 1963, blz. 129) enige interessante opmerkingen gemaakt.

Prioriteiten

Terecht stelt de Regering de noodzaak van het bepalen van prioriteiten voorop. Haar uitgangspunt is, dat de stijging van de overheidsuitgaven moet achterblijven bij de toeneming van het reële nationale produkt. Ik kan het ook zeggen met de woorden van het anti-revolutionaire verkiezingsprogramma, nl. „dat het beleid erop gericht moet blijven, op verantwoorde en stelselmatige wijze de verhouding tussen de overheidsuitgaven en de particuliere bestedingen ten gunste van deze laatste te wijzigen”.

Dit sluit niet uit de erkenning „van de belangrijke taak van de overheids-huishouding voor de voorziening in de collectieve behoeften”, aldus artikel VI van het programma van actie Verkiezingen-1963.

In de regeringsverklaring zijn een aantal prioriteiten gesteld. De hoogste heeft de woningbouw; de woningbouw vóór alles. Voorts hoge prioriteit voor de landbouw en dan volgt een „voornamelijk plaats” voor de optrekking van de A.O.W.-uitkeringen tot een sociaal minimum. Zie ik het goed, dat dit een volgorde betekent?

De regeringsverklaring spreekt in dit verband ook over belastingverlaging. De zgn. neutralisering van de progressiefactor in de belastingheffing, zich voornamelijk openbare in een sluipende verzwaring van de druk van de loon- en inkomstenbelasting bij stijging van het inkomen, acht de Regering als minimum geboden. Alleen ten behoeve van de woningbouw mag hierop inbreuk worden gemaakt en zo nodig mag voor de woningbouw verzwaring van lasten worden aanvaard. Akkoord, gaarne akkoord, dat het woningbeleid ook in deze zin zo primair en zo centraal wordt gesteld. Dat hebben wij nog niet beleefd sinds de oorlog. Ik kom daarop straks terug.

Belastingen

Iedereen is op zich zelf een oostander van belastingverlaging. Er is niets in de wereld, ook niet in de poli-

tie, dat op zich zelf staat. De belasting is in de directe sfeer hoog; met name voor de lagere inkomens en de inkomens van de midden-groepen. Belastingverlaging aan de voet, dus verhoging van het belastingvrije minimum, is een door ieder aanvaarde wens. Dat is geen knelpunt. Was het nu echter nodig om naast die z.g. neutralisering, die zelfs prijs wordt gegeven, als de financiering van de woningbouw dit vraagt, maar die toch ook wordt genoemd als een minimum, in het kabinetsprogramma een afzonderlijke zinsnede te wijden aan de structurele belastingverlaging, weliswaar omfloerst:

„voortzetting van het gevoerde beleid, mede gericht op structurele belastingverlaging, mits budgettaire en sociaal-economische overwegingen zich daartegen niet verzetten”.

Dat is de redactie van het akkoord van Wassenaar. Conform is de regeringsverklaring. En dat in een programma, waarin staat, dat in de periode 1963 en 1967 slechts een beperkte ruimte aanwezig zal zijn voor de realisering van de claims via de overheidsfinanciën en waarin vele nieuwe uitgaven terecht worden gevraagd voor de landbouw, voor de woningbouw, voor het sociale beleid, voor de ontwikkelingslanden. Men moet dan geen verwachtingen wekken, indien men weet, dat er niets van komt en ook niets van kan komen. Dan denk ik nog niet eens aan de meerdere uitgaven voor defensie en voor andere zaken. Wij moeten blij zijn, indien de zgn. neutralisering van de progressiefactor mogelijk blijkt, en de thans bij de Kamer zijnde wetsontwerpen tot herziening van de belastingvergeving vragen ook geen gering bedrag. Ik schat het op 80 tot 100 mln. per jaar.

• Vervolg op pag. 3

MEDEDELING

Door de lengte van de rede van de heer Smallegenbroek n. a. v. de Regeringsverklaring, konden wij deze week de rubriek „Lezers schrijven ons” niet plaatsen. Wij hopen volgende week weer een aantal brieven te publiceren.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE, Dr. Kuyperstr. 3 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 89673.

ADRES VOOR ADVERTENTIES, Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 63224.

ABONNEMENTSPRIJS f 6.50 per jaar, f 3.25 per half jaar. Giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4.— per jr. LOSSE VERKOOP f 0.20.

VERTROUWENS ADRESSEN VOOR EIGEN

GRONINGEN

JUTE ZAKKEN

voor binnenland en export
EEN VERTROUWENSARTIKEL
Noord-Nederlandsche Zakkenhandel N.V.
GRONINGEN - EEMSKANAAL N.Z. 48
Telefoon 0 5900-3 13 45 (4 lijnen)
Telegramadres „Jute” Telexnummer 53073

AUTOMOBIELBEDRIJF J. KNOOP N.V.

ADUARD GRONINGEN
05903 - 235 Oosterhamrikade 2
05900 - 27465

WIJ HEBBEN STEEDS VOORRADIJG:

z.g.a.n. personenauto's

Komt U eens kijken? Inruil en financiering mogelijk.

A. DE BOER
Speciaalzaak in haarden en kachels
Reparatie-inrichting
Paterswoldseweg 6 — Telefoon 24535 — Groningen

Mijn ogen gun ik een bril van v. d. Munnik

GRONINGEN: Brugstraat 27 - Heerestraat 82
HEERLEN: Stationsstraat 9

„Bonte Hoek”
BOOMKWEKERIJEN
GLIMMEN (Gron.)
Leveranciers aan diverse gemeenten
Prijzen op aanvraag

Noorman's Groothandel
NOORDERHAVEN N.Z. 39 - GRONINGEN
Wij leveren via uw melkhandelaar:
ZOETERMEER'S ROEM MARGARINE
NUTRICIA KOFFIEMELK
BIER, LIMONADE EN HERO PRODUCTEN

FIRMA KOOS - GRONINGEN
TE KOOP **Dekleden** TE HUUR
Lage Der A 5 - Tel. 23929

TALENS
de grootste overhemdenzaak
(ook naar maat)
BRUGSTRAAT 19 — GRONINGEN

Chr. Coöperatieve Spaarbank
„EIGEN HAARD” G.A.
LOPENDE DIEP — GRONINGEN
Spaarrente leden 3½ %
Spaarrente niet-leden 3¼ %
Jeugdsparrente met 10% premie 3½ %

WERKMANS RIJWIELHUIS Groningen
Folkingsstraat 34 — Telefoon 29924—34405
Grote voorraad Rijwielen, Burgers, Simplex, Empo,
R.S. Stokvis enz. Vanaf compleet **f 97,50**
Iets lakbeschadigde KINDERRIJWIELEN vanaf f 50.—
Inruil mogelijk.

A.R. antwoord op de Regeringsverklaring

• *Vervolg van pag. 2*

Woningbouw

De woningbouw heeft de hoogste prioriteit. Wij gaan hiermede zeer gaarne akkoord. Wij hopen met de Regering, dat in de periode 1963-1967 in belangrijke mate de achterstand kan worden ingelopen.

Daarvoor zullen speciale maatregelen nodig zijn. Terecht stelt de Regering de optimale benutting van de aanwezige bouwcapaciteit en de uitbreiding daarvan centraal. Dat is het belangrijkste, anders lossen wij de moeilijkheden nooit op. Uit de hoge prioriteit blijkt, dat de woningbouw in bijzondere zin kabinetsbeleid is. Kabinetsbeleid is de woningbouw natuurlijk altijd geweest. De eenzijdige en daardoor onbillijke kritische beschouwingen, die vaak zijn geuit over het beleid van de voorganger van de huidige Minister van Volkshuisvesting, minister Van Aartsen, wekten buiten de Kamer weleens de indruk, dat hier minder sprake was van primair kabinetsbeleid dan van een beleid van de Minister persoonlijk.

De heer Vondeling (P.v.d.A.): Ik denk, dat het de Minister van Financiën was.

De heer Smallegenbroek (A.R.P.): Ik geloof, mijnheer de Voorzitter, dat de geachte afgevaardigde dit zo hardop niet mag zeggen — het is kabinetsbeleid —, maar een oud-minister als de heer Vondeling mag op dit punt meer dan ik.

Het bouwprogramma van het kabinet is een ambitieus programma. Minister Bogaers staat voor een moeilijke en niet te benijden taak. Ik wens hem daarbij veel wijsheid toe om op rechtvaardige wijze een grootse bijdrage tot de oplossing van het probleem van de afschuwelijke woningnood te leveren. Daarbij zal men in vele gevallen de moed hebben „neen” te zeggen, zelfs wanneer het gaat om wensen, die op zich zelf beschouwd redelijk zijn.

Prioriteit voor de woningbouw. Ik voeg eraan toe: de industriële bouw, die voor de toekomstige werkgelegenheid nodig is. Op dit punt bestaan er in vele delen van ons land spanningen. Ik erken, dat de bouw van kerken en scholen niet kan worden stopgezet, maar in andere sectoren is zeker uitsstel en dus beperking mogelijk. Indien woningbouw en industriële bouw de hoogste prioriteit hebben, moeten wij kiezen en, nogmaals, „neen” durven zeggen. Ik doe een beroep op de besturen van de lagere organen om te zamen de moed daarvoor te hebben en de verantwoordelijkheid daarvoor te dragen.

Ik neem het gemeentebesturen niet kwalijk, dat zij, wanneer er „potjes” in Den Haag zijn te verdelen, er een beroep op doen. Als men al die „potjes” bij elkaar voegt, kan dat wellicht ook een „bezuiniging” brengen in bepaalde sectoren, ten goede van het primaire, de grote pot, de woningbouw.

Capaciteit

Alle bouwcapaciteit moet worden benut en ze moet worden vergroot. Dat betekent, dat er een einde moet komen aan klachten, dat een aannemer wel personeel en materialen heeft, maar dat de rijksgoedkeuring er niet is. Ik zou de Regering en speciaal de Minister van Volkshuisvesting willen vragen: Overweeg nu eens, echte decentralisatie door te voeren. Vier jaar lang hebben wij in deze Kamer bij de behandeling van allerlei begrotingshoofdstukken over decentralisatie gesproken. Wij zullen het straks wel

weer doen, maar hier kan werkelijk decentralisatie in het goedkeuringsbeleid worden toegepast. Waag het eens een keer. Ik vraag in dit verband bijzondere aandacht voor het adres van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, dat de Minister op de dag van zijn optreden heeft bereikt volgens persberichten. Ik meen dat daarin ook wordt aangedrongen op meer decentralisatie. Waag het daarmee!

Een onderzoek naar de woningbehoeften met een verdeling van de woningzoekenden volgens de inkomensgroepen is op zich zelf een nuttige zaak. Ik dacht, dat de meeste gemeentebesturen deze gegevens ter beschikking hadden. In de provincie, die ik goed ken, was volgens de beschikbare gegevens per 1 januari 1963 het aantal woningzoekenden, wier inkomen lag beneden de sociale loongrens, meer dan 80 pct. van het aantal woningzoekenden. Wij zullen nog jarenlang goedkope woningen, dat betekent ook woningen met betaalbare huren, moeten bouwen: woningwetwoningen en goedkope premiewoningen.

Meerjarige contracten

In het akkoord van Wassenaar wordt de wenselijkheid van continuïteit in de bouw en de meerjarige contracten aan de orde gesteld. Meerjarige contracten veronderstellen een continuïteit in het programma.

In de regeringsverklaring wordt een programma-1964 aangekondigd. Ik heb daartegen geen bezwaar. Voor de toekomst zal het afhangen van het resultaat van het behoeftenonderzoek. Betekent dit nu, omdat de gemeentebesturen toch moeten weten waaraan zij toe zijn, dat meerjarige contracten dan moeten wachten tot de resultaten van dat onderzoek bekend zijn? Het behoeftenonderzoek moet het maken van bouwprogramma's niet stagneren.

Ik verkrijg hieromtrent gaarne enige opheldering, want ik ben bang, dat het vaststellen van het bouwprogramma voor één jaar in strijd is met een beleid van meerjarige contracten, want meerjarige contracten en continuïteit in de bouw brengen met zich mee, dat men voor enige jaren weet waar men aan toe is. Wellicht kan de Minister-President of de Minister van Volkshuisvesting hieromtrent de nodige opheldering geven.

Zolang een woning nog een distributieartikel is, zal het goedkeuringsbeleid moeten worden gehandhaafd en zal derhalve de vrijheid in de bouw niet kunnen worden hersteld. Ik vind de woorden „vrijheid in de bouw” een slogan; zij is niet in overeenstemming met de werkelijkheid van vandaag. Een herhaling van 1961 mag niet plaatsvinden. Een rechtvaardige distributie van het tekort legt de vrijheid aan banden. Het goedkeuringsbeleid is ook in het belang van de ongesubsidieerde bouw, want vrijheid zou betekenen stijging van de prijzen en zou ook betekenen, dat de bouwmarkt zeer overspannen zou geraken, ten koste van de goedkope woningen.

Woningwetbouw

Wij zijn niet in dogmatische zin voorstanders van woningwetbouw. Het ging en het gaat ons om goedkope woningen met betaalbare huren. De toestand van vandaag is in de woningsector niet zoals hij moet zijn. In de woningwetwoningen wonen veel te veel mensen, die er niet thuishoren. Ik heb begrepen, dat dit ook in het onderzoek wordt betrokken. De moeilijkheid is om hen, die op grond van hun inkomen niet meer in een woningwetwoning thuishoren, een andere woning te verschaffen.

Toch meen ik, dat het ernstige overweging verdient de huurbeschermingsbepalingen te herzien in die zin, dat de

• *Vervolg op pag. 4*

Schimmig debat

ELDERS hebben wij betoogd, dat de kabinetsformatie op bepaalde momenten iets had van een schimmenspel.

Wij moeten nu constateren, dat het debat over de Regeringsverklaring soms iets had van een schimmig debat. En wij zeggen er onmiddellijk bij, dat zulks niet in de eerste plaats en niet in hoofdzaak is te wijten aan het nieuwe kabinet. Dat is voldoende duidelijk geweest, met de nadruk op voldoende. Want een kabinet, dat werkelijk een beleid wil voeren, kan niet bij zijn eerste optreden zich binden aan allerlei cijfers en toezeggingen. Het moet armslag houden.

Het kabinet is ook daárin duidelijk geweest, dat het zich heeft gepresenteerd als een parlementair kabinet en dat het beoogt een voortzetten van het beleid van het vorige kabinet, mede gezien het feit, dat de kiezers blijkbaar in meerderheid die voortzetting wensen.

Maar toch was het debat schimmig.

DAT komt, omdat er geen echte oppositie was.

Wij hebben er natuurlijk nota van genomen, dat de heer Vondeling, als leider van de grootste „oppositie-partij” een aantal stekelige opmerkingen heeft gemaakt en nadere toelichting op een aantal punten in het regeringsprogramma vroeg. Maar dat is nog geen oppositie.

Een echte oppositie is een zich opstellen tegenover het regeringsbeleid. De echte oppositie zegt: **dit kabinet en dit beleid hadden we nooit moeten hebben.** Het is in strijd met het belang van ons volk. Het zou een goede dag zijn voor Nederland, wanneer dit kabinet ten val werd gebracht. En niemand behoeft dan te zeggen: en wat dan? Want **wij**, de oppositie hebben het alternatief en **zijn** het alternatief. Wij hebben een ander beleid, een beter beleid, een **wezenlijk** ander en beter beleid. Niet een paar procent anders of duurder of mooier, maar zo anders en zoveel beter, dat het volk er van zal opkijken. **Het roer moet om.**

Dat is de taal van een echte oppositie. Zij zegt tot het kabinet: bewijs het land de enige dienst die gij kunt bewijzen en ga héén, Ruim het veld voor ons. Wij zullen niet eerder rusten voor gij het doet. Wij zullen het volk bewerken, wij zullen overal de vlag van de oppositie ontplooiën en wij zullen het zover zien te brengen, dat gij uw verkeerde bewind niet langer kunt voortzetten. Er zijn wettige middelen genoeg om als oppositie u rusteloos te lijf te gaan.

En zo'n oppositie komt aan het eind van het debat met een motie. Een motie, waarin wordt gesteld, dat het optreden van het kabinet niet is in het belang van het land. Dan kunnen de stemmen worden geteld. Dan is het eerste treffen een feit. Het kabinet zal het ditmaal nog wel halen, maar de cijfers beginnen dan te spreken. En in elk geval zijn de posities duidelijk geworden.

Maar er kwam geen motie en het debat ging als een nachtkars uit.

WANT er was geen oppositie.

Er was alleen maar een man, die namens de op een na de grootste fractie, nadat die fractie met vijf man was ingekort, kwam zeggen, dat hij niet behoorlijk was behandeld. **Hij had er bij moeten.** Zijn arbeid onder het motto: zorg dat je er bij komt, was niet beloofd. Hij stond er met zijn groep ten onrechte buiten. Hij had dus geen overwegende bezwaren tegen het programma. O nee, helemaal niet, eigenlijk had hij hetzelfde mee gemaakt, via de bekende bouwdoos van mr. Romme.

Hij had alleen maar bezwaar, dat hij er niet zo mooi buiten was gehouden. Dat ze hem hadden weggewerkt, terwijl hij niet weg wilde en de anderen geen reden hadden om hem weg te werken.

Hij heeft dus ook niet kunnen zeggen: dit programma is een slecht programma en dit komt, omdat de V.V.D. het mee heeft opgemaakt. En het zou een goed programma kunnen geweest zijn, als wij er bij waren geweest. Want nergens heeft de oppositie gezegd: wij waren evenals de anderen tegen een vijf-partijkabinet. Wij wilden óók vier, maar andere vier. Neen, de oppositie **zou het goed hebben gevonden**, wanneer het een vijfpartijkabinet was geworden. Want dan waren zij er immers bij. En hun grote grief is niet, dat het programma verkeerd is, of dat de V.V.D. in de club is opgenomen, maar dat zij niet mogen meewerken aan de uitvoering van dit programma, dat ze onder leiding van de heer Romme eerst mee hebben helpen opbouwen, en dat ze dus slechter zijn behandeld dan de V.V.D.

Dit is dus een kabinet zonder een wezenlijke oppositie. Dat is niet zo mooi als het lijkt. Want het vervlakt het politieke debat en dat leidt er toe, dat ondergeschikte zaken, die het beleid niet kenmerken, tot strijdpunten worden gemaakt. Zoals wij in het verleden ook wel hebben gekend.

ER is een tweede oorzaak, waarom gesproken kan worden van een schimmig debat.

De wijze, de mate, het karakter van de „binding” is niet geheel duidelijk geworden. De formuleringen van de fracties dekken elkaar niet geheel. Wij komen op deze kwestie in een afzonderlijk hoofdstuk terug.

En dan willen wij ook iets meer zeggen over de onbevredigende manier, waarop dit kabinet de zaak van de commerciële televisie wil „oplossen”.

Maar dat heeft nog wel even de tijd.

Maaglijders!

DE uitkomst voor U zijn de echte Amerikaanse
C-R MAAGTABLETTEN

Met C-R Maagtabletten kunt U weer normaal eten!

Importeur LOUIS RIETBERGEN - Korenaarstraat 55a-c, Rotterdam

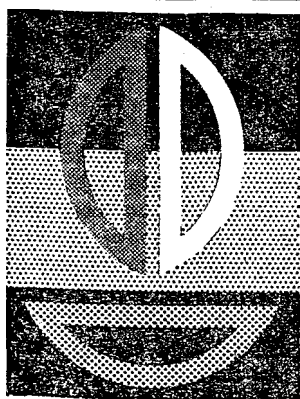

dubletta

Vloeren

Stá op Dubletta vloeren.
Vloeren waar het goed lopen op is (slipvrij, voetwarm).
Vloeren die goed en gemakkelijk te onderhouden zijn.
P.V.C. op een zuivere jute rug.
Effen of met dessin.
Levering op rollen breed 150 cm.

N.V. HELMONDSCH
TEXTIEL MAATSCHAPPIJ
Afd. Dubletta vloeren
POSTBUS 12 HELMOND
EEN HAT&MA PRODUKT

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

Geniet van Uw reis naar
ISRAEL

Shalom op de boot! Shalom in Haifa!

De luxe 10.000-tonners van de ZIM Israel Navigation Company bezorgen U de mooiste vakantie-reis van Uw leven. Zondoordrenkte dagen op de azuren Middellandse Zee. Voortkabelende vakantie-uren op de volgende routes: Marseille-Napels-Cyprus-Haifa of Venetië-Piraeus-Cyprus-Haifa.

Israël, het jongherboren land met het grote bijbelse en historische verleden, heet U hartelijk welkom. Bekijk dit land intensief, leef er tussen de Sabra's, zie zelf de dorre woestijnen en vruchtbare vlakten. Israël strekt zich voor U uit van Sinai tot Sinaasappel, van Kanaän tot Kibboets.

ZIM'S UNIEKE „INCLUSIVE-TOURS“ LATEN U HET HELE LAND ZIEN

Generaal Agenten:
De Vries & Co. N.V., Dam 6, Amsterdam. Tel. 248174.
Dammers & v.d. Heide en Co. (Agenturen) N.V., Vasteland 10, Rotterdam. Tel. 119300.

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457-561 Telefoon 06750-3748

Houtzagerij- Houthandel- Kistenfabriek

C.V. J. H. van Leeuwen

Fabrikanten van rode en blauwe rietvorsten en eindrietvorsten
Hollandse pannen (handvorm) en bijpassende vorsten (handvorm)

KOUDEKERK. AAN DEN RIJN
Tel. 01714-228 - Tel. 01720-2569

FIRMA C. VERMEER EN ZOON'S

fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894-1230 - Ouderkerk aan de IJssel

KONDE EN OVALE TAFELRANDEN

GEBOGEN REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS
ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN enz. enz.

MACOLUX HAMERSLAGLAK

Synthetische industriële effectlak voor de metaalverwerkende industrie

N.V. LAK- EN VERFFABRIEK MACOSTAN EDE
Telefoon 2047 (0838).

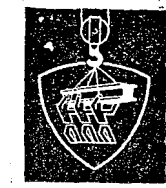
FIRMA COLIJN & IPPEL

Aannemers van beton- en heiverken

Rijksweg 117
Tel. 01834-375

Pr. Julianaweg 11
Tel. 01834-475

NIJEUWENDIJK (gemeente Almkerk)

Voor betere beton...

N.V. SCHOKBETON

Fabrieken te Zwijndrecht, Kampen, Elburg en Vianen. Bouwbedrijf te Zeist.

N.V. Staalsteiger „Gelria“

Nijmegen

Roggeweg 13 - Postbus 126 - Telefoon 53198

COMPLETE ROESTVRIJE STEIGERWERKEN

!! SPECIALITEIT: MET VASTE WIGGEN !!

Aannemersbedrijf

GEBR. HAKKERS

- Handel in rijsmaterialen, riet en teen
- Rietmattenfabriek
- Hoepelmakerijen

WERKENDAM — TELEFOON 514

N.V. AANNEMINGS- EN BOUWBEDRIJF

Burgemeester Hazenberglaan 403 — Rotterdam
Telefoon 191044

De heer J. Smallenbro

• Vervolg van pag. 3

mogelijkheid wordt geschapen huurders van woningwoningen, die een inkomen hebben, dat boven een bepaald bedrag ligt, te verplichten die woningwoningen te verlaten. Die mogelijkheid is er thans niet.

Ik erken direct, dat bezwaren zijn verbonden aan deze suggestie mijnerzijds, maar ik meen, dat bestudering van deze zaak zeker mag worden gevraagd.

Huurverhogingen

Huurverhogingen worden volgens de Regering onvermijdelijk geacht, zowel in het kader van de woningpolitiek als in dat van het financiële beleid. Opgemerkt wordt, dat ernaar zal worden gestreefd, dat de huren binnen de grenzen van de koopkracht der verdiende lonen blijven. Huurverhogingen, dus meer dan één en dat in een periode van weinig financiële en economische ruimte? Denkt de Regering dan aan compensatie buiten die ruimte? Kan de Regering de Kamer over dit vraagstuk ook nader inlichten?

Landbouwbeleid

Ik kom thans tot het landbouwbeleid. Wij kunnen ons met het aangekondigde landbouwbeleid gaarne verenigen. De hoge prioriteit van de landbouw is alleszins redelijk. Het beleid zal bewust zijn gericht op versterking van de positie van de Nederlandse landbouw en op het niet achterblijven van de levensomstandigheden van de agrarische beroepsbevolking bij die van andere bevolkingsgroepen. „Op een niet achterblijven“ zal het beleid worden gericht. Ik heb dit onderstreept. Dit zal de landbouw, de boeren en de landarbeiders moeten toespreken. Het betekent een actief prijsbeleid en ook een actief structuurbeleid.

De nieuwe Minister van Landbouw kent de problemen. Hij heeft in verschillende kwaliteiten de landbouwgeïend, nationaal en internationaal. Dit wekt verwachtingen. Terecht schreef de tweede voorzitter van de Christelijke Boeren- en Tuindersbond, de heer Cossen, in het orgaan „Ons platteland“.

„Inmiddels mogen wij niet nalaten te waarschuwen voor te hoog gespannen verwachtingen.“

Ik vind het een goed artikel, gewijd aan de tegenwoordige Minister van Landbouw. De Minister van Landbouw draagt inderdaad een andere verantwoordelijkheid dan de voorzitter van een landbouworganisatie.

Landbouwbeleid is ook kabinetsbeleid. Het opgestelde program kan naar

De nieuwe vice-premier en minister van Landbouw en Visserij mr. B. W. Biesheuvel neemt op het departement de portefeuille over van zijn voorganger mr. V. G. M. Marijnen.

mijn mening alleen worden uitgevoerd, indien met name de Minister van Financiën en ook de Minister van Economische Zaken hiernaar hun volle medewerking verlenen.

Ik wens de Minister een goede samenwerking toe met de georganiseerde landbouw in het Landbouwschap, en wel zodanig, dat bij de behandeling van de begroting van Landbouw en Visserij overeenstemming over het gevoerde en te voeren beleid kan worden geconstateerd, zodat de Kamer niet behoeft op te treden, zoals in het verleden weleens is gebeurd. In de regeringsverklaring zijn niet opgenomen de bedragen en de kosten van het landbouwprogramma. Is het mogelijk, dat de Minister-President hier daarover nog nadere mededelingen doet?

Tenslotte wil ik erop wijzen, dat de problematiek van de landbouw vooral in verband met de afzet vrijwel onafgebroken voor verrassingen zorgt. Als zodanig is dit wellicht een bewijs van de beweeglijkheid van de economische krachtsverhoudingen in ons land en daarbuiten, verhoudingen, welke met name in de land- en tuinbouw door de natuur — al of niet sterke groei der gewassen — worden bepaald of althans beïnvloed. De huidige moeilijkheden met bv. de komkommers en het slachtpluimvee zijn er een duidelijk bewijs van, hoe gemakkelijk theorie en praktijk tot spanningen en tot maatregelen aanleiding kunnen geven.

De voortdurende zorg van de hierbij betrokken bewindsheden mag ik hiervoor — naar ik aanneem ten overvloede — duidelijk vragen, en dan niet alleen en uitsluitend voor deze beide produkten — als het kan, wil ik daarover gaarne iets naders vernemen —, maar vooral ook voor de groeistuipen van de E.E.G. Ik maak deze opmerking, omdat ik weet dat zowel de Minister-President als de Vice-Minister-President deze vraagstukken volledig kennen.

Sociale politiek

Ik wil thans nog iets zeggen over de sociale politiek, die de Regering voornemens is te voeren. Op dit terrein zijn er vele — op zich zelf redelijke — wensen. De financiering, hetzij door het bedrijfsleven, hetzij door particulieren, hetzij door de overheid, is het moeilijke punt. De Regering heeft ten aanzien van de medefinanciering uit de algemene middelen de knoop doorgehakt. In de regeringsverklaring staat hierover: geen beginselkwestie. Uit het akkoord van Wassenaar had ik begrepen, dat dit nog moest worden onderzocht. Ik citeer: „of en, zo ja, in hoeverre bekostiging uit de algemene middelen dient te geschieden“. In elk geval is het vraagstuk principieel opgelost.

Bij de behandeling van de Algemene Kinderbijslagwet is deze zaak van medefinanciering uit de algemene middelen aan de orde geweest. De heer De Kort heeft hiernaar nog eens herinnerd. Ik heb het verslag van de discussie, die wij toen hebben gehad, dezer dagen nog eens doorgelezen. Dat de overgrote meerderheid geen bezwaar zou hebben tegen een aanvullende bijdrage uit de schatkist, omdat bij de financiering van de zelfstandigen de premiestijging de draagkracht

te boven ging. Ook andere argumenten spelen daarbij een rol; ik zal uitvoerig noemen. Ik denk aan de linie-effect, het neveneffect en de bestaande, algemeen geldende miemens. Men spreekt vandaan kringen van de zelfstandigen — het veel meegemaakt tijdens de kiezingen — over de tiende... Ik heb respect voor de... wanneer het niet via premie kan worden gefinancierd, verdere uitbreiding tot stand gebracht. Ik meen evenwel, mede in verband met de maatschappelijke ontwikkeling zo te worden gesteld. Ik zal dit nu niet gaan behandelen, maar tegen vullende bijdrage uit de schatkist einde de bestaande discriminaties en de zelfstandigen en de wegeleidelijk op te heffen, heb wel met de Regering, toen niet bezwaar. Het is — zegt de terecht — een zaak van prioriteitsafweging.

Ik zou hier verschil willen tussen de A.O.W. en de kind... Ik zie de kinderbijslag als een op de loonvorming en als een op de prijsvorming; de A.O.W. verzekering uit van het gedragen van risico's, zoals het verschillende sociale verzekerden. Ik meen, dat het probleem bijdrage uit de algemene voor de financiering van de kindslag anders is dan dat van de Dus ik geef hiernaar, in begin via de kinderbijslag, de voorke de premie, die dan vrijkomt op trekking van de A.O.W. kunnen gefinancierd. Dit is ook in schillende stukken, die in de tijd zijn gewisseld, gesteld. De heer Vondeling knikken. Ik heb van, zij het wat later dan de Vondeling, kennis kunnen nemen en ander hangt dus samen met nancieel-economische mogelijkh...

Discriminatie

De afschaffing van de grens van f 14.000 in de Kinderbijslagwet vind ik in een tragische zaak. Er is hierin jaar geleden in deze Kamer gevoerd, met allerlei gevolgen dit nu niet weer gaan ophalen. Het ook door mij, voorspeld, dat de weer aan de orde zou komen kinderbijslag op de politieke zou blijven staan. Op zich zelf tegen de afschaffing van de grens geen bezwaar. Het is discriminatie ten opzichte van de nemers. Er zijn nog meer argumenten voor afschaffing te noemen onder meer in de administratieve tor liggen.

De afschaffing nu krijgt heel ander accent, omdat die rang krijgt boven de afschaffing andere discriminatie, die zelfstandigen overvinden ten opzichte van de nemers, nl. de discriminatie het zichte van het eerste en tweede... Ik weet wel, dat dit veel moeilijker met name financieel, maar uit het minstens zo gewenst.

Ik begrijp heel goed, dat van financiële consequenties de op dit stuk moeilijk kan plaats Maar uit dit voorbeeld moet toch allen leren, dat men voor van een kabinet afspraken ken. Dan was ons dit geval gebleven.

Invaliden

Ik wil nog bijzondere aandacht het invalidenvraagstuk vragen arbeidsgeschiktheitsverzekering. Iontrekkenden is thans bij de in behandeling. Ik vraag aandacht de invalide geboren — ik heb een andere gelegenheid ook al doen — en voor hen, die op leeftijd invalide zijn geworden. dat dit een veel omvattend is. Het is echter een vraagstuk wij niet onderuit kunnen gaan. Als er een groep is van waarvoor solidariteit moet worden gevraagd — wij vragen zo vaak teit —, dan is het wel voor meen, dat de Minister van Socia...

o in de Tweede Kamer

met een aantal van zijn ambtge-
 en — ik denk aan de Minister van
 schappelijk Werk — hieraan in de
 ende tijd speciale aandacht moeten
 en. Het is een omvangrijk vraag-
 k. Het verdient in de sociale poli-
 een hoge prioriteit. Het heeft ook
 met Onderwijs, Kunsten en Weten-
 appen te maken; de vervoerkosten
 de scholen bv. van deze invaliden.
 probleem is anders dan dat van de
 voerkosten van niet-invaliden. Ik
 en, dat dit gehandicaptenvraagstuk
 n algemene zin dringend een acti-
 van regeringszijde behoeft. Het
 oegezegd. Ik denk aan de behande-
 van de begroting van Maatschap-
 ijik Werk. Ik weet, dat er ook aan
 werkt wordt. Nogmaals dring ik op
 iviteit ter zake aan.

Televisie-beleid

Ik kom nu tot het televisiebeleid en
 televisie-organisatie. Ons standpunt
 bekend; het is niet gewijzigd. Naar
 de mening behoort het radio- en
 visiebestel niet geschoeid te zijn op
 commerciële leest, doch dient dit te
 rusten op in het volksleven gewor-
 de organisaties. De wet moet het
 gelijk maken, dat zulke organisa-
 de veelzijdigheid van de geestelijke
 culturele waarden in ons land tot
 in recht doen komen.

Dit staat zo geformuleerd in ons
 gram van actie voor de verkiezin-
 in 1963, paragraaf VII. Dit bete-
 nt onder meer: regeling van het
 io- en televisiebeleid bij de wet, met
 mogelijkheid van een open bestel.
 it aanvaarden wij volledig: eerbie-
 ding van de geestelijke vrijheid.

in afwachting van een wettelijke re-
 ling willen wij het tweede televisie-
 et toevertrouwen aan de huidige con-
 sionarissen, omdat bij voorbaat, dus
 ordat er een wettelijke regeling tot
 ind komt, in de bestaande structuur
 en wijzigingen mogen worden aan-
 zacht.

Dit betekent niet, dat de tijdelijke
 e zetting van het tweede net mag voor-
 gen lopen op definitieve regelingen.
 en wij menen voorts, dat de uitspraak
 de Kamer bij de behandeling van
 televisienota dient te worden ge-

Verzuim hersteld

Het „Gereformeerd Gezinsblad“
 an 8 augustus j.l. toont zich iet of
 at bezorgd over de positie, die de
 eer Smallenbroek in de A.R.-frac-
 tie inneemt. Het vermeldt — met
 ette letters — dat in ons blad een
 icht over het met algemene
 emmen verkozen zijn van de heer
 allenbroek ontbroken heeft. Dit
 erzuim had ons blad inderdaad
 et mogen maken. Voorts merkt
 et op dat mr. Biesheuvel de frac-
 tievergadering niet heeft bijge-
 oond evenals andere fractie-leden.
 Wij verheugen ons over die be-
 angstelling mits deze voortvloeit
 uit de bezorgdheid, die broeders
 an hetzelfde huis voor elkaar aan
 de dag dienen te leggen. Wij kun-
 en daar ook ter geruststelling het
 volgende meedelen:

1. Mr. Biesheuvel is tijdens de
 ractievergadering van 24 juli enige
 id afwezig geweest om door H.M.
 de Koningin als minister te worden
 eëdigd. Hij heeft het gedeelte
 waarin over het verkiezen van een
 tweede fractievoorzitter werd ge-
 roken echter in z'n geheel bijge-
 oond.

2. Naar wij voorts vernemen
 de heren van Eijdsen en
 eeft wegens ziekte en de heren
 eulink en Van Eybergen om an-
 ere redenen afwezig.

3. De aanwezige fractieleden
 ebben unaniem de heer Smallen-
 roek in zijn huidige functie geko-
 en, waarbij aangenomen mag wor-
 en dat dit de instemming van de
 nwezigen had.
 Wij hopen met deze mededelin-
 en het „Gereformeerd Gezinsblad“
 oldoende te hebben ingelicht en
 rustgesteld.

Mr. J. van Aartsen, Minister van Verkeer en Waterstaat.

eerbiedigd. Om uit de moeilijkheden te
 komen zal een pacificatiecommissie
 worden ingesteld. Worden aan deze
 commissie richtlijnen meegegeven?
 Heeft het Kabinet zich reeds beraden
 over de vertegenwoordiging van de
 verenigde kandidaat-concessionarissen?
 Laat het Kabinet hierbij zorg dragen
 dat geen eenzijdige vertegenwoordig-
 ing wordt opgenomen.

Sneller

In de regeringsverklaring zijn vele
 vraagstukken aan de orde gesteld. Deze
 behoeven thans niet alle te worden
 besproken; dat ik ook onmogelijk. Ik
 betuig evenwel mijn instemming met
 het voornemen van de Regering om op
 hoog niveau een commissie in te stel-
 len, met opdracht advies uit te brengen
 over de taakverdeling tussen de De-
 partementen van Maatschappelijk
 Werk, Onderwijs, K. en W. en Sociale
 Zaken en Volksgezondheid. Ook hoop
 ik, dat werkelijk inhoud zal worden
 gegeven aan de wijziging van de onder-
 nemingsstructuur. Ik verwacht, dat het
 niet bij „bijzondere aandacht“ zal blij-
 ven. Kan de Regering niet bevorderen,
 dat de rapportering door de commissie-
 Verdam wordt versneld?

Industrialisatie

Het Kabinet-De Quay heeft een actief
 industrialisatiebeleid gevoerd. Vooral
 minister De Pous heeft zich voor de
 regionale industrialisatie sterk inge-
 spannen.

Maar wij zijn er nog niet. Het beleid
 in de probleemgebieden moet worden
 voortgezet, zowel ten opzichte van de
 industrievestiging als ten opzichte van
 de versterking van de infrastructuur.

Ontwikkelingslanden

In de regeringsverklaring wordt ge-
 steld, dat voor de ontwikkelingslanden
 steeds met ruimhartigheid een even-
 redige bijdrage zal worden geleverd in
 de verschillende voor hulpverlening
 geëigende vormen. De Regering weet,
 dat de antirevolutionaire fractie aan de
 wezenlijke hulp aan de ontwikkelings-
 landen grote betekenis hecht.

De Bijbel spreekt telkens weer over
 gerechtigheid, ook over gerechtigheid
 in de menselijke verhoudingen, in het
 leven van het volk. De Bijbel, het
 Woord van God, leert ons: „Gerechtig-
 heid verhoogt een volk, maar de zonde
 is een schandvlek der naties“. Die bij-

belse gerechtigheid moet norm zijn
 voor ons handelen, in het grote en in
 het kleine. Dat moet voor ons bete-
 kenen, dat wij bereid zijn offers te
 brengen, b.v. ten opzichte van de nood,
 waarin de ontwikkelingslanden verke-
 ren. Het is primair een morele plicht.
 Naast de taak van de christelijke kerk
 — „brood voor het hart“ — heeft de
 overheid haar eigen taak, ook, om het
 maar eens eenvoudig te zeggen, wan-
 neer dit een belastingverlaging belet.

Gerechtigheid betekent ook, dat b.v.
 ten opzichte van de woningbouw, de
 landbouw en de sociale politiek een
 dusdanig beleid wordt gevoerd, dat,
 voor zover de overheid hiermee te ma-
 ken heeft, steeds weer primair aan-
 dacht wordt gevraagd voor het zwakke
 in de samenleving.

Gerechtigheid oefenen, daarmee tel-
 kens voortgaan, is de eerste taak van
 de overheid. Wanneer het Kabinet dit
 tot grondslag van zijn beleid maakt,
 kan het op onze steun rekenen.

Goede start

Aan het akkoord van Wassenaar ach-
 ten wij ons gebonden. Het is het resul-
 taat van veel overleg en op een aantal
 punten is het een politiek compromis.
 Dat kan niet anders in ons politiek
 verdeeld vaderland. Wij vinden even-
 wel in vele punten het A.R.-program
 terug.

De Regering startte met een goede
 regeringsverklaring. Dit stemt tot ver-
 trouwen. Het komt nu evenwel op de
 uitwerking aan. Deze wachten wij in
 vertrouwen gaarne af.

Met instemming hebben mijn poli-
 tieke vrienden en ik vernomen, dat de
 Regering de christelijke grondslag van
 onze beschaving als beginsel van het
 Kabinet stelt, zijnde van zoveel bete-
 kenis voor de ontwikkeling van de
 menselijke persoonlijkheid.

God geve, dat dit Kabinet zegenrijk
 werk mag doen. Wij wensen zijn voor-
 zitter, zijn leden en hun medewerkers
 Gods onmisbare zegen toe.

**VERTROUWENS ADRESSEN
 VOOR EIGEN**

Een prettig stel vaklui willen u graag
VEILIG VERHUIZEN
 wáár u ook woont of naar toe gaat! U betaalt
 geen leeg-gereden kilometers
BONGERS WAGENINGEN
 Rijnhaven 10, telefoon 2725 en 3750 (b.g.s. 3100)

CLAEYS - maaidorsers
BAMFORDS - opraappersen
 Importrice voor westelijk Nederland
W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., Groep (Z.H.)
 telefoon (01860)—2050

**Landbouwwerktuigen- en
 machinefabriek**

H. VISSERS N.V. - NIEUW-VENNEP
 Telefoon 02526—841 (7 lijnen)

HOTEL „DE KROON“
 SOPHIALAAN — LEEUWARDEN
 telefoon 24467 - 24468
 Uw adres voor recepties en partijen

DE HANSEBOOM Café-restaurant
 Groest 80 — Hilversum
 Telefoon (02950)-44451

 Zalen voor alle doeleinden. Verzorgd
 restaurant, prima consumpties. Prijzen
 op aanvraag. Capaciteit diners: 700 per-
 sonen.

**HOLWERDA ZONEN
 Dokkum**
 VOOR AL UW TRANSPORTEN
 IN BINNEN- EN BUITENLAND
 Dokkum: telefoon 05190-2292 (2 lijnen) - Buiten kantoor tijd 2580
 Rotterdam: telefoon 010-171317

„MIEDEMA“ landbouwwagens
„MIETRA“ transporteurs enz.
 Vraagt vrijblijvend telefonisch, schriftelijk, of
 persoonlijk inlichtingen, of brengt een bezoek
 aan ons bedrijf.
L. S. MIEDEMA
 Landbouwwerktuigenfabriek N.V.
 WINSUM — FRIESLAND — TELEF. 05173-241*

VOOR AL UW BANKZAKEN
N.V. SLAVENBURG'S BANK
 ZWIJNDRECHT - Telefoon 26688

NAAM- EN NUMMERPLATEN
 in diverse uitvoeringen.
 Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen,
 sanatoria, bejaardencentra en op schepen.
ZUID NED. NAAMPLATEN ONDERNEMING
G. TER VEEN - GELEEN
 GRAAF HUYNLAAN, hoek Markt - TELEFOON 0 4494 - 237.

In prima boter en kaas,
 steeds de baas,
 alle soorten groot en klein,
 komen uit de IJsel- en Lekstreek fijn.

A. van Houwelingen - Moordrecht
 telefoon 305 (01827), Westeinde 117

UW INTERIEUR
 SMAAKVOL EN GEZELLIG INGERICHT
 EN TOCH NIET DUUR!
FIRMA W. VAN TELLINGEN
 SLOTLAAN 135-137 — ZEIST — TELEFOON 2480

Visser Electrotechniek N.V.
 BREESTR. 128 - BEVERWIJK - TEL. (02510) 5244*
 Gevestigd sinds 1919

*** Staatssecretarissen

De ministers worden in de moderne tijd vaak bijgestaan door staatssecretarissen.

Het is geen gemakkelijk ambt.

Er is zelfs veel discussie geweest over de betekenis daarvan en de bevoegdheden, daaraan verbonden.

Want — een staatssecretaris is géén ambtenaar. Hij is een beleidsman. Hij voert een stuk regeringsbeleid en kan geroepen worden, dat in de Staten-Generaal te verdedigen. Maar hij staat in zoverre onder zijn minister, dat die hem aanwijzingen kan geven.

Als de minister aftreedt, gaan de staatssecretarissen méé, met hun minister. Maar een minister kan wel blijven, terwijl de staatssecretaris tot aftreden wordt gedwongen. De Eerste Kamer heeft eenmaal een staatssecretaris van defensie, n.l. de heer Kranenburg, de wenk gegeven, heen te gaan. De wenk werd ter harte genomen en minister Staf bleef, zonder naar buiten gedragen leed.

Men kan dus zeggen, dat de stoel van een staatssecretaris nog minder stevig staat dan die van een minister.

En dan nog die „aanwijzingen” er bij — het lijkt niet zo'n erg aanlokkelijk ambt.

In werkelijkheid valt het mee.

Alles hangt er van af, of de persoonlijke verhoudingen goed zijn, de deskundigheden elkaar aanvullen en een goed toepoverleg leidt tot eenheid van beleid voor het gehele departement.

Omdat het staatssecretariaat een ambt is met parlementaire verantwoordelijkheid voor gevoerd beleid, is het een politiek ambt en is de politieke richting van de staatssecretaris van betekenis.

Daarom verheugen wij er ons over, dat mr. Grosheide is benoemd tot staatssecretaris van onderwijs.

Hij krijgt een even verantwoordelijke als moeilijke taak. De mammoetwet heeft in het Staatsblad gestaan, maar kan de eerstkomende jaren niet in werking treden. Er moet eerst een tweede wet komen, die het overgangsrecht bevat. Om een duidelijk voorbeeld te noemen: het u.l.o. verdwijnt en daarvoor in de plaats komt het m.a.v.o., subsidiair het h.a.v.o. Maar dat moet via billijke overgangsbepalingen, waarbij verkregen rechten dienen te worden gehonoreerd.

Zolang de wet, regelende het overgangsrecht, er niet is, treedt de mammoetwet niet in werking. Want die tweede wet zal bepalen, hoe en wanneer de mammoetwet, in etappes, in werking treedt.

Dit is geen eenvoudige zaak. En er is veel voor nodig om dit te regelen. Niet alleen grondige kennis van de juridische aspecten, maar ook van de beginselen, die hier een rol spelen. En juist met het oog op dat laatste zijn wij zo blij met de benoeming van mr. Grosheide. Hij is anti-revolutionair. Hij heeft zijn „stage” gehad bij de schoolraad. Hij weet, wat vrijheid van onderwijs principieel betekent.

Met hem zal een discussie mogelijk zijn, waarbij niet getracht wordt door onhistorische stellingen tegen de echte, uit de schoolstrijd geboren vrijheidsgedachte, een nieuw bolwerk te construeren, zoals bij de behandeling van de mammoetwet is gebeurd. Daarom schijnt nu een vruchtbaar overleg zonder kortsluiting mogelijk.

Ook moge onze gelukwensen niet achterwege blijven aan commodore Van Es, die staatssecretaris van marine wordt.

Dat is dus een tweede a.r. staatssecretaris.

Naast hem komt de c.h. brigadegeneraal Haex, een kloek man, die pas nog met zijn degen een autodief in bedwang hield, en die, wat nog belangrijker is, goed op de hoogte is met de altijd wat tere zaak van de public relations van zijn departement.

Wij geloven, dat het gehele defensiebeleid nu in deskundige en bekwame handen is.

JEZUS REDT VERLOST GENEEST

Iedere zondagmorgen om acht uur spreekt Evangelist Joh. Maasbach over Radio-Luxemburg, 208 m. middengolf en 49.26 korte golf.

de tegenstand gebroken

door Foka van Loon

24

„Sinds wanneer is dat zo, dat je de dingen met die hulp doet?” vraagt Albert scherp en bruusk, want tegelijk welt de sarcastische gedachte in hem op, dat hij het tijdstip van Diena's ommekeer wel haast kan raden. Dat zal wel zo om en nabij de dag geweest zijn dat Hendrik zich aandienende als kandidaat echtgenoot.

Gelukkig onderkent Diena zijn bot wantrouwen niet. Haar antwoord klinkt dan ook argeloos blijmoedig.

„Dat is zo langzamerhand gegroeid” antwoordt ze hem vertrouwelijk. Eigenlijk is het al begonnen toen Gees bij ons was en later kwam ik veel in aanraking met Klazien, Hendriks eerste vrouw. Ze hebben mij beiden een duwtje in de goede richting gegeven!”

„Wat trof jou dan het meest in Gees?” vorst Albert nieuwsgierig.

„Haar groot vertrouwen op God in alle omstandigheden”, Diena weifelt even, dan gaat ze onverschrokken verder: „En dat begin ik nu bij haar te missen. Komt dat ook”, en nu stuurt Diena regelrecht op haar doel af, „dat haar geloof op een te zware proef gesteld wordt?”

„Haar geloof op een te zware proef gesteld?”

Hij kauwt haar woordelijk na. „Waarom? ik snap er niets van?”

„Nee snap jij dat niet?” Diena beantwoordt hem in dezelfde trant. „Je kon wel langs Gees leven inplaats van met haar want het is toch duidelijk genoeg, dat het haar een dagelijks kruis is, dat Roelie's uitstekend verstand braak blijft liggen en als het zo doorgaat, er niets van haar terecht komt. Ze wordt ondeugend van verveling. En nu ken ik Gees wel zo goed, dat ze iedere dag bidt, of God jou toch tot andere gedachten wil brengen en je het wonder leren aanvaardt, zoals Hij het je aanbiedt, maar je blijft jaar in jaar uit glashard op je stuk staan. Die school is niks, maar de dokter, dat is je ware! Daar kan Gees niet langer tegenop. Ze wordt er moedeloos van en ze krijgt langzamerhand het gevoel dat God haar maar alleen tegen jouw laat optrekken!”

Het gezicht van Albert bij de aanvang van Diena's betoog nog één en al welwillendheid, vergramt tot een donderwolk. Hij staat gebukt over zijn stuur. Zijn ogen, waarin de hel gevangen ligt benedenwaarts gericht.

Het lijkt echter, of Diena hem een rake klap op het hoofd heeft gegeven waardoor hij min of meer in versufte toestand is geraakt.

Ineens met een ruk, heft hij zijn koffiekleurige ruig-behaarde kop, waarin het wit van zijn ogen wild flikkert, op en gromt. „Welk wonder moet ik leren aanvaarden, zeg op!”

Hij jaagt Diena echter geen schrik aan.

„Wel dat jouw ongelukkig kind met zoveel gezond verstand is gezegend, dat ze evengoed kan leren lezen als elk ander kind, als jij de goeie weg maar bewandelen wilt. Is dat geen wonder misschien? Vroeger leefden zulke kinderen totaal geïsoleerd van hun omgeving?”

Zijn gezicht wordt misvormd door een onuitstaanbaar arrogant lachje.

„Kunnen ze daar dan ook leren hóren?”

„Nee”, zegt Diena kalm, maar inwendig bezeten van een grote lust hem een draai om zijn oren te geven. „Het bovenmenselijke presteren ze daar niet. Net zo min als die beroemde dokter van jou?”

„Zo” zegt Albert met een even grote drang haar een mep in haar irriterend rustig gezicht te geven. „Dat zullen we dan nog eens zien; wie het laatst lacht, lacht het best!”

„Ik ben bang, dat er voor jou in de toekomst meer te huilen dan te lachen zal zijn!”

Zo gaar ze uiteen. Maar Diena beseft niet, welk een profetische waarde haar woorden hebben.

HOOFDSTUK XIII

De post heeft daarnet een brief bezorgd. Dit komt zo sporadisch voor, dat de man zich geroepen voelde zijn missive van enige toepasselijke woorden vergezeld te doen gaan.

„Asjebieft! Dat gebeurt ook niet alle dagen!” 't Welk Gees volmondig bevestigde.

„Dat doet het net niet!”

Ze behandelt deze papieren dan ook overeenkomstig hun curiositeit en opent de enveloppe met een zekere plechtigheid. Ze gaat er mee voor het raam staan en besteedt haar volle aandacht aan de inhoud. Het is een vrij wijldloepig, onsamenhangend epistel, geschreven door haar schoonmoeder. De correspondentie tussen beide gezinnen is nu niet bepaald levendig. Albert heeft een hekel aan schrijven en er is tussen Gees en zijn ouders altijd te weinig contact geweest, om nu een geanimeerde briefwisseling met hen te onderhouden. Ook na hun trouwen is de band niet versterkt. De

oudelui zijn bijna ziekelijk hokvast en zouden zichzelf barbaren vinden als ze hun zeven koeien een half etmaal aan de verzorging van een vreemde prijs zouden geven. En daar Albert een doofstom kind te zijnen laste heeft waar men in de kleine familiekring niet mee kan pronken, werkt hij eerder een bezoek aan zijn ouders tegen, dan dat hij het stimuleert. Er moet wel degelijk een behoorlijke aanleiding zijn voor en al eer één van beide partijen de pen ter hand neemt, om enige letteren te schrijven, zo plegen de weinige brieven van Alberts moeder aan te vangen. En dan volgt strijk en zet de geruststellende mededeling: „Ik en vader zijn goed gezond en hopen per gelegenheid van u hetzelfde te vernemen”. Dit optimistisch nieuwsbericht blijft nu echter achterwege. Moeder moet tot haar spijt melden, dat de welstand van vader veel te wensen overlaat. Hij kwam eergister naar huis duizelen en streek zo voor haar voeten in de keuken neer. Moeder dacht eerst aan een flauwte, tengevolge van de buitengewone warmte. De dokter constateerde een beroerte. Het spreken valt vader heel moeilijk en de rechterhelft van zijn lichaam kan hij zonder hulp nog geen centimeter verroeren of optillen. Dokter heeft dan ook niet veel hoop, dat hij binnenkort de oude weer zal zijn en de boerderij weer naar behoren zal kunnen behartigen.

Nu betrachten de burens wel vol ijver hun „naobersplichten” maar dat is tijdelijk, ieder heeft tenslotte zijn eigen werk en kan er niet doorlopend een portie van een ander bij gebruiken. Daarbij ligt vader afhankelijkheid bijzonder slecht en heeft hij al meer dan eens met stamelende tong te kennen gegeven, dat het hem een pak van het hart zou zijn als Albert binnen de normale tijd bij zijn boer weg zou kunnen en met hutje en mudje overkwam om het beheer van zijn vaders bedrijf op zich te nemen. Albert hoeft niet bang te zijn, zo schrijft moeder, dat vader evenals vroeger nog zelf de lakens zal willen uitdelen en Albert als een onmondige behandelen, daarvoor is hij veel te slecht bij de tijd en bij zijn positieven.

Ja, dat het tussen Albert en zijn vader vroeger maar slecht wou boteren is Gees bekend. Volgens haar schoonmoeder hebben ze net even te veel minder prettige eigenschappen gemeen, om een vruchtbare samenwerking mogelijk te maken. Dat is jammer, want het zou zo mooi geweest zijn als...

Hier wordt Gees hardhandig uit haar mijmerijen geschud. Roelie geeft een ongeduldige ruk aan haar schort en een nog driftiger schreeuw.

„Hé, kind toch! Wat mankeert je?” roept Gees uit, harder dan ze bedoelt.

Roelie liet haar schrikken en dat is in haar toestand niet goed. Al tweemaal na Roelie's geboorte is ze door één of andere plotselinge schok in haar verwachting teleurgesteld geworden. Daarom is ze nu dubbel voorzichtig. Haar boze uitroep bereikt Roelie's ziele niet, maar de verstoorde uitdrukking op haar moeders gezicht treft, het kind des te beter. Gees is ontvreden over haar begrip, ze, maar Roelie is dat in niet mindere mate over haar moeder, want ze was juist voordat de post kwam, bezig haar moeder aan het verstand te brengen, dat ze iets nodig had voor haar pop. Nu duurde het voor haar idee een oneindige tijd, dat gestaar van haar moeder op die kleine lettertjes. Maar eindelijk, ja hoor, het voorwerp waar Roelie geen naam voor heeft, wordt weggeborgen in een ander iets, wat ze evenmin kan benoemen, maar wel meende ze hieruit op te mogen maken, dat moeder nu weer disponibel voor haar is. Doch nee, die blijft maar op hetzelfde plaatsje en in dezelfde houding staan. Dat verdriet Roelie en daarom trok ze zo vervaarlijk aan haar moeders schort. Ze houdt stevig vast en leidt Gees zoals een welaferichte hond zijn blinde baas naar haar speelhoekje. Ze toont haar nogmaals met een welsprekend gebaar van beklag haar naakte pop, die niet alleen koploos is, maar ook een arm mist. Voor dit verminkte kind wenst ze iets, maar wat? Gees kan het niet uit haar onbeheerste bewegingen en mimiek opmaken. Wat wil ze toch? „Een nieuw hoofd?” vraagt Gees, wijzend van haar eigen gezicht op de onthalsde pop. „Nee”, schudt Roelie stampvoetend. Ze raakt buiten zichzelf van zoveel wanbegrip. Resoluut pakt ze Gees bij de hand en voert haar mee naar buiten. Daar staat in de schaduw van een stok-oude pereboom, de kinderwagen van de burens, een stuk gordijn over de kap. Roelie beheerst zich op een waarlijk volwassen wijze, om der wille van het wonderleuke fijne poppetje, waarvoor haar hartje volstroomt van tedere genegenheid, zo vaak ze er naar kijkt. Ze tilt omzichtig de dekentjes op en betast de niet meer kurkdroge luier. Kijk, dat bedoelt ze, zoiets moet haar kind ook aan. Och, zo ja, nu vat Gees het gelukkig. Kom maar gauw, gebaart ze, maar eerst het kindje weer toedekken, anders zou het koud worden, het is nog zo klein. Daar is Roelie het roerend mee eens. (Wordt vervolgd)

SUBSIDIËRING VAN DE KERKENBOUW

door

Dr. C. J. VERPLANKE

Academisch proefschrift ter verkrijging van de graad van doctor in de rechtsgeleerdheid aan de Vrije Universiteit.

In linnen band met goudopdruk en voorzien van stofomslag. Prijs f 15,—

Uitgave Vuga-boekerij - Arnhem

postbus 81

Ook verkrijgbaar in de boekhandel

FERNHOUT N.V.

Handel in wegen- en waterbouwmaterialen, Zandzuigbedrijf, Op- en Overslag, Scheepsbevrachting.

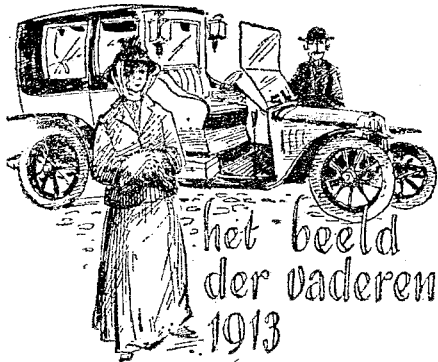
ZWOLLE - tel. 05200-12359 b.g.g. 13637
EMMELOORD - tel. 05270-2493 b.g.g. 2663

Fa. O. v. Wijngaarden & Zn.

VOOR AL UW ELEKTRISCHE EN SANITAIRE INSTALLATIES
RADIO - T.V.

J. A. Beyerinkstr. 5 - Tel. 01803-415

NIUWERKERK AAN DE IJSSEL

• Nelly van Kol

Een halve eeuw geleden verscheen er in ons land een Christelijk Letterkundig Tijdschrift Bloesem en Vrucht, uitgeave van Jan Haan te Groningen.

Daarin stond toen in het augustusnummer een gedicht van Nelly van Kol. Zij was de echtgenote van het bekende socialistische kamerlid H. van Kol, kenner van Indische toestanden.

Nelly van Kol had Christus gevonden, doordat zij door Hem geroepen werd. En sedert die ure waren haar gedichten geheel vervuld van haar Heiland. Het is feest in mijn ziel, want mijn Heiland kwam in...

Zij publiceerde nu in Bloesem en Vrucht een bewerking, niet een vertaling, van een bekend Duits lied: So nimm denn meine Hände und führe mich...

Dit gedicht, zo vertelt Nelly van Kol, is van Julie von Hausmann, de zedelingsbruid, die een lange en moeilijke reis ondernam om met haar verloofde in de echt te worden verbonden. Toen zij op de plaats van haar bestemming aankwam vind zij... zijn pas gedolven graf. En op dat graf dichtte zij het aandoenlijke lied.

Dé bewerking van Nelly van Kol was aldus:

Heer, wil mijn hand dan vatten,
en leidt mij voort,
door nacht en stormenvlagen
naar 't zalig oord,
waar Gij de tranen afwist,
van 't oog, dat schreit,
en waar geen rouw en dood is
in eeuwigheid!

Geleid mij Heer, waarhenen
Gij wilt, dat 'k ga!
Maar steun mijn zwakke schreden
door Uw gena!
En laat mij rusten mogen
Heer, aan Uw voet, —
ik beh zo zwak, maar Gij, Heer,
zijt sterk en goed.

En leer mij stil zijn, stille,
ook als het kruis
mijn schouderen doet bloeden!
Breng mij tehuis,
waar Ge ook voor mij een woning
hebt voorbereid,
en waar 'k Uw Naam zal prijzen
in eeuwigheid!

Mijnheer Voordewind is een oud-rakker in de oudste betekenis van het woord. Als hij geen 76 jaar zou zijn, kon hij ook een rakker in de gangbare betekenis van het woord heten. Deze Amsterdamse oud-commissaris heeft met Moeder de Gans alleen het vertellen gemeen. Want hij is zeker niet zachtvaardig, om de... niet. Bijna waren wij in zijn terminologie vervallen!

Zoals bekend, is de oud-commissaris een vlot verteller. De uitnodiging: „Vertel eens wat, mijnheer Voordewind!” heeft hij niet naast zich neergelegd, integendeel. Onlangs heeft hij weer wat verteld in „De nieuwe Voordewind”, waarop met gemak drie delen kunnen volgen: „De nieuwere Voordewind”, „De nieuwste Voordewind” en „De allernieuwste Voordewind”. Dat de tot nu toe verschenen „Voordewinden” hem geen windeieren hebben gelegd, is onze zaak niet. Als het kippeieren geweest zijn, kreeg zijn uitgever evenzoveel kievitseieren. Om met des commissaris woorden te spreken: „Het heeft goed uitgepakt, want bij uitgever Bert Bakker heeft het geregend en bij mij gedruppeld, dat begrijpt u wel”. Dit heeft de heer Voordewind niet tegen Groenkoper gezegd maar tegen een redacteur van „Haagse Post”, die hij nog meer, ja nog veel meer verteld heeft. Om maar met de deur in huis te vallen, dat doet de oud-commissaris trouwens zelf ook, de heer Voordewind heeft te veel verteld. In zijn praatstoel zittend, heeft hij o.m. zijn visie gegeven op het gebruik van de elektrische stoel, alsof tussen die twee stoelen maar een korte weg ligt: het gerecht dat zijn loop neemt via de heer Voordewind.

Hebben wij zijn uitlatingen in dat onderhoud met „Haagse Post” en in zijn nieuwe boekje wel begrepen, dan wil de heer Voordewind alles in één zijn: opsporingsambtenaar, rechter, beul. En dan mag het ambt van rechter hem nog gestolen worden.

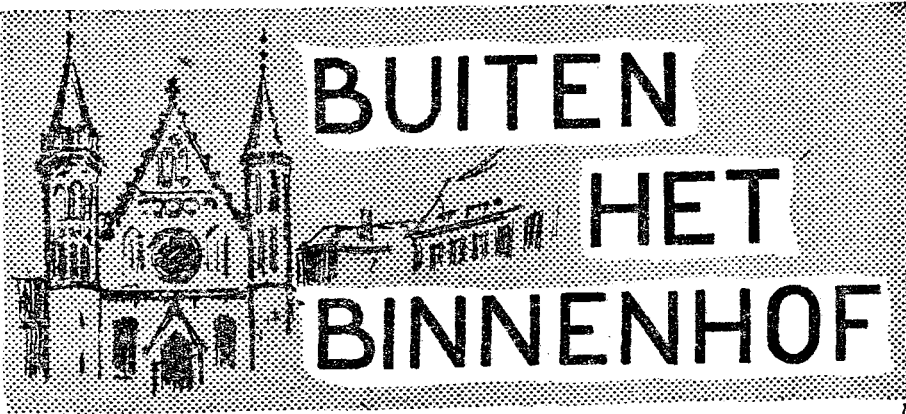
Om de mentaliteit van de oud-gezagdrager te illustreren volgt hier een citaat uit „De nieuwe Voordewind” (pagina 41): „U hebt geen half werk gedaan, kapitein”, voegde ik hem onderweg toe. U hebt die vent behoorlijk toetgekeld. Niet dat ik medelijden met hem heb. Voor mijn part had je hem doodgeslagen. Dan had hij zijn verdiende loon gehad en wij waren van een hoop last af geweest”.

Met psychiaters, die als deskundigen door onze rechtelijke colleges soms worden uitgenodigd hun oordeel over een verdachte te geven, heeft de heer Voordewind weinig op, gezien zijn oordeel (pagina 99 en 134): „Ook was het mij wel bekend, dat vele officieren van Justitie er langzamerhand hun buik van vol begonnen te krijgen, als daar op de zittingen de heren psychiaters stonden te zwammen”. En: „Laat het uit zijn met dat getorn aan de door de rechter eenmaal geveld vonnissen en met dat vertroeten in de gevangnissen. Laat het ook uit zijn met dat gedrein van die psychiaters, die maar steeds weer proberen de rechters op sleptouw te krijgen”.

Het bontst heeft de heer Voordewind het wel gemaakt in dat onderhoud met „Haagse Post”, als dit blad hem voorhoudt:

„In uw laatste boek verzwijgt u voor de rechter een paar maal de ware toedracht van een mishandeling, omdat u de dader gelijk gaf. U laat iemand ook zeggen: „verbalen maken we nooit, we halen er liever de gummitok flink overheen”.

De vertellende oud-commissaris valt dan in met: „Op

dat gebied doet zich zoveel voor meneer, maar daar wordt niet over gerept. Ik herinner me een nachtelijke vechtpartij in een bordeel op de Reguliersgracht, waar de pooier een bekende jonkheer was. Elke nacht werd er keet gemaakt en dan moest de politie er weer op af. Goed, we hadden het hele zootje eruit geslagen en een van hen, ook een jonkheer, kwam in de gracht terecht. We hadden 'm er best op tijd kunnen uithalen, hoor, maar we hadden al zo'n last van die vuile patser gehad. En toen hij op de wal kwam, was-ie dood. Daar was de burgerij van af en wij ook. Zulke dingen ga je natuurlijk niet rapporteren, dat begrijpt je wel”.

Het is deze passage in het onderhoud met „Haagse Post”, welke de minister van Justitie aanleiding heeft gegeven een nader onderzoek te doen instellen, naar de rol, welke de heer Voordewind toen gespeeld heeft. Bekend is reeds, dat tegen hem geen disciplinaire maatregelen kunnen worden genomen, omdat de oud-commissaris niet meer in functie is. Bovendien blijkt het voorval al zo lang geleden, dat ook, wanneer hier sprake zou zijn van een strafbaar feit, dit al verjaart is.

Het is deze passage in het onderhoud met „Haagse Post”, welke de minister van Justitie aanleiding heeft gegeven een nader onderzoek te doen instellen, naar de rol, welke de heer Voordewind toen gespeeld heeft. Bekend is reeds, dat tegen hem geen disciplinaire maatregelen kunnen worden genomen, omdat de oud-commissaris niet meer in functie is. Bovendien blijkt het voorval al zo lang geleden, dat ook, wanneer hier sprake zou zijn van een strafbaar feit, dit al verjaart is.

Intussen zijn ook door een lid van de Eerste Kamer vragen gesteld aan de regering met betrekking tot de geciteerde passage in het genoemde weekblad. En, tenslotte, heeft een functionaris van de Amsterdamse politie zijn verontwaardiging uitgesproken over de uiting van de heer Voordewind, die daarmede een smet zou geworpen hebben op het Amsterdamse politiecorps en bovendien een slecht voorbeeld heeft gegeven aan jonge gezagsdragers, bij de politie in dienst.

De heer Voordewind, die officier is in de orde van Oranje Nassau, hecht meer waarde aan de volgende uiting van zijn vroegere ondergeschikten dan aan die Koninklijke onderscheiding: Die uiting luidt: „Hij die met mannenmoed / In het donkerste der tijden / Het adderengebroid / Met groot succes bestrijdde / Die onverschrokken vocht / En deed naar beste weten / Diens naam is Voordewind / Dat niemand dit vergete!”

Toch lijkt ons het raadzaam om de raad van die ondergeschikten niet op te volgen. Dat de oud-commissaris thans de wind van voren krijgt heeft hij aan zichzelf te wijten. Wat hij beweert en wil, is onchristelijk, is ook revolutionair. In het H.P.-onderhoud zegt hij: „Volgens mijn vrouw ben ik een heiden”. Het is niet veel wat mevrouw Voordewind verteld heeft. Maar het zegt genoeg.

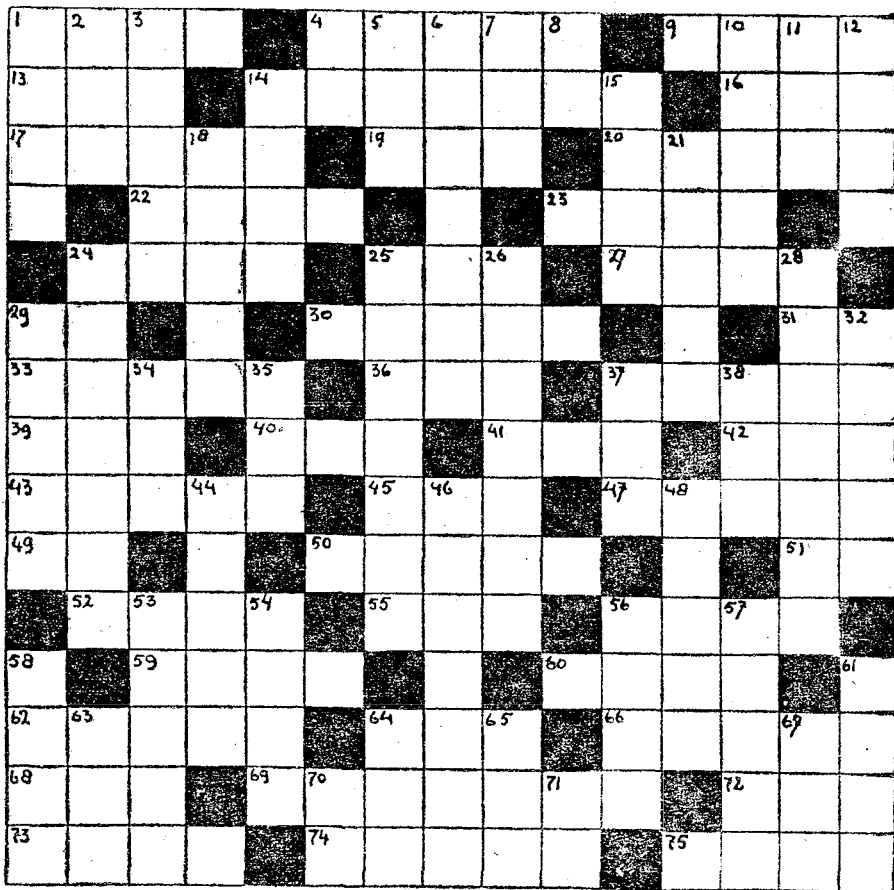
William Groenkoper

Kruiswoordpuzzel

HORIZONTAAL: 1. Syrië; 4. behoefte; 9. sufferd; 13. drinkgerei; 14. triumvir; 16. melkprodukt; 17. prijs; 19. Turkse titel; 20. eerbied; 22. uniek; 23. gunstbetoon; 24. regelmaat; 25. jongensnaam; 27. grond 29. dyne (afk.); 30. oorzaak; 31. slede; 33. gasten; 36. plakmiddel; 37. salaris; 39. plaats in Gelderland; 40. voorkeur; 41. meisjesnaam; 42. zoogdier; 43. nonsens; 45. lichaamsdeel; 47. huishoudelijk gereedschap; 49. Salvation Army (afk.); 50. slang; 51. lekkernij; 52. voorzetsel; 55. vervoermiddel; 56. getroffen; 59. opgeld; 60. veren 62. reukhoutboom; 64. O.T.-figuur; 66. wondvocht; 68. O.T.-figuur; 69. vouw; 72. tijdvak; 73. prijs; 74. soort schrift; 75. knaagdier.

VERTIKAAL: 1. beroep; 2. strafwerktuig; 3. landbouwgrond; 4. slede; 5. meisjesnaam; 6. vestiging in Palestina; 7. familielid; 8. en anderen (afk.); 10. vogel; 11. roem; 12. strandhotel; 14. telwoord; 15. familielid; 18. plaats uit O.T.; 21. zinspreuk; 24. van streek; 25. elk; 26. halfgoud; 28. onmiddellijk; 29. gedeeltelijk; 32. al; 34. vroeger; 35. in de toekomst; 37. lekkage; 38. ac. titel; 44. volwassen insect; 46. beroep; 48. geliefde; 53. planeet; 54. vork; 56. jongensnaam; 57. bloem; 58. landbouwwerktuig; 61. kist; 63. bloeiwijze; 64. jongensnaam; 65. bijl; 67. roem; 70. Reichsmark (afk.); 71. water in Friesland.

Oplossing van 3 augustus

Horizontaal: 1. blikken; 3. vampier; 7. slangewagen; 9. geheim; 11. vracht; 12. aal; 13. avenue; 14. stobbe; 18. Jac. 19. rotsje; 21. rakker; 23. eindstation; 24. loodsen; 25. ventiel.

Vertikaal: 1. brengen; 2. kraai; 4. mager; 5. rechter; 6. gelaat; 7. schrijvertje; 8. nachtbraken; 10. Manusje; 15. verhaal 16. schots; 17. portaal; 20. Janus; 22. aaien.

Verplaatsbare HOUTEN GEBOUWEN
Directie- en schaftketen Noodwoningen, scholen en kerken. Directie- en schaftwagens etc.
HOUTBOUW HARDINXVELD
Telefoon Hardinxveld-Giessendam 2141

WOODZ ZADEL
ORANJEWOUD
Vraagt nieuwe prijscourant

85 jaar MAATKLEDING
L. DE VRIES H.zn.
Brugstraat 7 — Groningen

Firma Jan de Mik
HARDINXVELD-GIESSENDAM
Aannemers van OEVERVERDEDIGINGSWERKEN
GRIENDHOUTHANDEL
HOEPELMAKERIJ
Telefoonno. 2156
Hardinxveld-Giessendam

BOEKEN en periodieken

EEN WOORD VOOR ELKE DAG

Een bijbels dagboek kan men moeilijk enkele dagen na ontvangst bespreken. Dergelijke boeken zijn niet bestemd om in één stuk te worden gelezen. Men moet er enige tijd dagelijks gebruik van hebben gemaakt, wil een indruk van het geheel kunnen ontstaan.

Dit geldt ook voor het bijbels dagboek „Het Woord Vandaag”¹⁾ van Ds. N. Warner te Utrecht, dat eind vorig jaar is verschenen. Van dit werk moet zelfs gezegd worden, dat men het hoe langer hoe meer gaat waarderen. Dit omdat het geen spectaculaire „stukjes” bevat, waardoor soortgelijke dagboeken soms worden gekenmerkt. Voor zodanig „stuntwerk” is deze Utrechtse predikant de enige Utrechtse predikant die zijn visie op het uitgangspunt, een bijbeltekst, op fijnbesnaarde wijze aan het papier toevertrouwt.

Een goede kijk op de mens en op de samenleving heeft deze literair begaafde schrijver eveneens. Daarom menen wij dat dit boek voldoet aan de voorwaarden, die wij aan elk bijbels dagboek zouden willen stellen: het directe verband aantonen dat er bestaat tussen een eeuwen geleden neergeschreven bijbeltekst en de concrete werkelijkheid van vandaag.

Dat verband zien wij dikwijls niet (direct). Dit levert ook bij velen moeilijkheden op als het gaat om de trouw aan de christelijke politiek. Daarbij helpt dit boek (zonder dat het uiteraard voor dit doel geschreven is) als men op pagina 21 leest:

„Mensen zonder enig geloof hebben, zeggen ze zelf, de naaste wel degelijk lief. Maar als we geen Gods kennis hebben, is er ook geen liefde. Dat is en blijft de bron van naastenliefde en van trouw. Christenen moeten op dit punt flink eigenwijs zijn: alleen wie God kent uit de bijbel, weet wie en wat de naaste is, en wat liefde en trouw.

We zien het trouwens ook. Het oude socialisme wilde echt uit naastenliefde handelen, maar dan zonder God, en de terreur van het communisme is er het resultaat van. Dat is het monument van de liefde van mensen”.

Dit is een stukje exegese van Psalm 4:1, die ons en vele van onze lezers wel ligt. Daar kun je ook met de kinderen over praten, na de voorlezing er van aan tafel.

We zullen met dit ene citaat volstaan. Men kan er voldoende uit opmaken dat wij hier niet te doen hebben met een zieleherder, die zich in allerlei theologische vaagheden hult.

En men begrijpt ook waarom wij in een politiek weekblad graag een goed woord over dit dagboek schrijven. Dit te meer omdat het prettig en in de taal van nu geschreven is.

Mocht er een lezer zijn, dit het betreurt dat wij dit dagboek niet vlak voor het einde van een kalenderjaar hebben aangeprezen, dan kan aan het bovenstaande nog worden toegevoegd dat dit werk in „technisch” opzicht geen „gewoon” dagboek is.

De keuze van het onderwerp wordt hier namelijk aan de lezer zelf overgelaten. De persoonlijke behoefte en de omstandigheden van het gezin kunnen die keuze dus bepalen. Vandaar dat men niet slechts 365, doch 421 bijdragen aantreft.

Zowel een systematische als een alfabetische inhoudsopgave vergemakkelijken het verkrijgen van een overzicht bij die keus-bepaling.

Van harte bevelen wij dit boek aan.

1) „Het Woord Vandaag” door Ds. N. Warner. Uitgave bij de N.V. Uitgevers maatschappij De Graafschap te Aalten (442 pagina's; prijs f 9,95).

Fa. H. van Triest & Zn

Groothandel in fourages

DWINGELO

Telefoon 0 5219 - 1647 b.g.g. 1316

EEN KRACHTIGE SCHAKEL BIJ DE
IN- EN VERKOOP VAN UW
RUWVOEDERS

Meubiler-inrichting

ZANDBERGEN

MEPPEL - HOOGEVEEN - OMMEN

MODERNE WONINGINRICHTING

A C H T E R P A G I N A

Nog meer partij-organen

U begrijpt het natuurlijk al — de titel duidt er immers op — dat het thans gaat om een „vervolg”-verhaal. Deze serie begon met „De partij en haar bureau” (27 juli j.l.). In dat laatste artikel haalden wij nog eens op, dat onze partij federatief is opgebouwd.

Wij brachten daarom eerst de kiesvereniging onder uw aandacht, daarna de Statencentrale, gevolgd door de Kamercentrale, het Provinciaal Comité en als het landelijk orgaan: het Centraal Comité.

Eerst willen wij in het kort — in deze serie kunnen wij nu eenmaal alleen maar zeer globaal de partij-organisatie de revue laten passeren — samenvatten de taak en bevoegdheden van het Centraal Comité, het partijbestuur.

* Centraal Comité

BIJ het Centraal Comité berust de algemene leiding van de Anti-Revolutionaire Partij, zo wordt het zeer kort geformuleerd in het eerste lid van artikel 18 van de partijstatuten.

Wat houdt dit nu nader in?

Het Centraal Comité bereidt de voorstellen voor, welke op het Partij Convent en op de Deputatenvergadering moeten worden behandeld. Het zorgt voor de uitvoering van de genomen besluiten. Het zorgt natuurlijk eveneens voor de handhaving van statuten en reglementen.

Het Centraal Comité doet de benoemingen en neemt de beslissingen, waartoe het volgens statuten en reglementen bevoegd is. Het beslist eveneens in spoedeisende aangelegenheden en in alle gevallen, waarin door de statuten niet is voorzien. Het Centraal Comité belegt partijconferenties en is verantwoordelijk voor de voorbereiding en de organisatie van de verkiezingen voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Het Centraal Comité is tevens verantwoordelijk voor de uitgave van partij-organen, zoals het weekblad Nederlandse Gedachten en het ledencontactorgaan A.R. POST. Het benoemt de leden van de redactie.

HET Centraal Comité komt uiteraard regelmatig bijeen. De standaard-agenda voor de vergaderingen van dit omstreeks 45 personen tellend college luidt: 1. opening, 2. notulen, 3. ingekomen stukken (dat zijn er in de regel heel wat), 4. mededelingen, 5. politieke rondblik, 6. rondvraag, 7. sluiting.

Het is duidelijk, dat onder deze punten heel wat belangrijke zaken de revue kunnen passeren. Maar in elke vergadering komen vanzelfsprekend nog meer agendapunten aan de orde, al naar gelang de tijd van het jaar (begroting, jaarrekening, jaarverslag, Nederlandse Gedachten, College van Advies, etc.) en al naar gelang bepaalde punten — actueel geworden — een beschouwing van de zijde van het Centraal Comité vereisen.

Het is duidelijk, dat met grote regelmaat een zeer omvangrijk aantal zaken de aandacht van het Centraal Comité vergen. Het is evenzeer duidelijk, dat een aantal punten niet door zulk een naar verhouding groot college kunnen worden behandeld.

* Moderamen

DAAROM is er ook de mogelijkheid geopend in het partijstatuut, dat het Centraal Comité het moderamen machtigt bepaalde werkzaamheden te verrichten. Ook in spoedeisende gevallen treedt het moderamen voor het Centraal Comité op.

De praktijk is, dat het moderamen in ieder geval eenmaal in de drie weken vergadert met een zelfde standaard-agenda als het Centraal Comité, naar de omstandigheden aangevuld met de punten, welke verder op dat ogenblik de aandacht vragen.

* Organisatie Commissie

ALLERLEI organisatorische aangelegenheden passeren eerst de Organisatie Commissie en het Algemeen Organisatie Comité. De Organisatie Commissie vormt het dagelijks bestuur van het Algemeen Organisatie Comité.

De Organisatie Commissie is — onder verantwoordelijkheid van en in overleg met het Centraal Comité — belast met de behandeling van alle organisatorische aangelegenheden, de leiding van de propaganda en de kader-vorming. De voorzitter van de Organisatie Commissie wordt direct door de Deputatenvergadering gekozen en is automatisch lid van het moderamen van het Centraal Comité. Op de laatste Deputatenvergadering is dr. A. Veerman als zodanig gekozen.

Het secretariaat van de Organisatie Commissie en het Algemeen Organisatie Comité wordt direct door het partij-secretariaat waargenomen.

* Algemeen Organisatie Comité

HET Algemeen Organisatie Comité is dus het bredere college, dat zich met de organisatorische punten bezig houdt. Het bestaat in totaal uit vierenvertig leden, nl.

- de leden van de Organisatie Commissie.
- de leden aangewezen door de besturen der Kamercentrales (elk vaardigt twee leden af, bij voorkeur de secretaris en de penningmeester),
- twee leden aangewezen door het bestuur van de A.R.J.O.S.

Het Algemeen Organisatie Comité brengt advies uit aan het Centraal Comité omtrent de voorstellen, welke door de Organisatie Commissie zijn voorbereid.

Om een enkel voorbeeld te noemen: ledenverfacties en de acties om abonnees te winnen voor het weekblad Nederlandse Gedachten zijn eerst in de Organisatie Commissie en het Algemeen Organisatie Comité voorbereid en vervolgens in het moderamen en het Centraal Comité besproken.

VOOR het succes van deze acties evenals voor het welslagen van zoveel partij-activiteiten is in de eerste plaats van belang het enthousiasme, de activiteit, de medewerking van de kiesvereniging en haar leden.

Van hun werk hangt in bijzondere mate de groei van de partij af, door middel van gesprekken, het werven van leden en het winnen van abonnees.

• Schuiven maar!

In Amsterdam heerst woningnood. Niets bijzonders zult u zeggen, woningnood is er in vele gemeenten. U heeft gelijk. Zowel in de grote als in de kleine steden, zowel in de randstad Holland als in de dorpen van Friesland, Groningen of Zeeland is er een tekort aan woningen. Dat kunnen de gemeentebesturen meestal zelf niet helpen. Zij zijn afhankelijk van het contingent dat ze van Gedeputeerde Staten toegeschoven krijgen of soms ook niet krijgen. En de colleges van Gedeputeerde Staten moeten op hun beurt maar afwachten wat ze aan toewijzingen van de minister krijgen. En de minister geeft altijd te weinig! Dat vinden althans de gemeenten en de provincies. Dat vinden ook de Kamerleden, in elk geval vele Kamerleden. Dat vinden ze vooral als het om woningwetwoningen gaat. Want de bouw van woningwetwoningen, van meer woningwetwoningen, is het panacee tegen alle kwalen van de woningnood. Dat de huurprijzen voor de gewone man nogal aan de hoge kant zijn, dat die woningwetwoningen daarom vaak bewoond worden door mensen met zeer behoorlijke inkomens in plaats van door arbeiders,

dat hindert niet. We bouwen woningwetwoningen. Ja, maar de man en de vrouw met het kleine inkomen helpen we daar niet mee, zeker in de steden niet. We schreven daar twee jaar geleden al een notitie over.

En nu ineens komt Amsterdam in de pers. Daar gaat men de woningnood fors aanpakken, zeggen de krantenkoppen. Daar gaat men premies geven aan de mensen die naar een duurder huis willen verhuizen. Is dat een vette tweekolomskop waard? Allicht! Het is toch belangrijk nieuws dat men die mensen, die jarenlang in een goedkope woning, in een voor hen vaak te goedkope woning hebben gezeten, nu geldelijk gaat belonen als ze naar een huis gaan dat duurder is? Als ze in een woningwetwoning hebben gewoond, hebben ze jarenlang geprofiteerd van voor hen lage huren, dank zij de subsidie die de overheid geeft voor de woningwetwoningen. Dat profiteren wordt nu nog eens extra beloond met een premie!

We leven in een wondere wereld. We bouwen woningwetwoningen die te duur zijn voor de gewone man. We laten anderen, die meer betalen kunnen, in die woningen wonen. We betalen als ze eruit gaan, wie weet, wel naar duurdere woningwetwoningen. We gaan door met de bouw van veel woningwetwoningen, die steeds duurder worden. We zetten er andere mensen in... En gaat u zo maar door.

Overigens zij nog vermeld dat een opschuivingspremie helemaal niets nieuws was. In tientallen gemeenten bestond zoiets al lang. En opschuiven naar duurdere woningen, ook zonder premie, wordt in vele gemeenten al sinds jaren toegepast. En met succes.

W.

Wij ontvingen

The Christian Democratic Party for the Government of the Country and for Democratic Progress in Italian Society - Aldo Moro.

Loonbeleid - Prijsbeleid en Perspectieffonds - uitgaven van de Raad van het Midden- en Kleinbedrijf.

De echte waarheid - Bulletin van de stichting „Vrede en vrijheid” te 's-Gravenhage.

Het Landbouwschap en de Begroting van het Landbouwschap - uitgaven van het Landbouwschap, Raamweg 26, 's-Gravenhage.

Tussen Maas en Merwe - Periodieke uitgave van de Stichting „Het Streekorgaan in het land van Heusden en Altena”.

Verslag van de 23e algemene vergadering van het N.V.V., gehouden van 28-30 juni 1962 te Rotterdam.

Jaarverslag 1962 van de Stichting Consumenten Contact Orgaan.

Jaarverslag 1962 van het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis.

Gids voor Schoolbesturen Nijverheids-sonderwijs - uitgave van de Bond van verenigingen voor het geven van Nijverheids-sonderwijs.

The organisation for economic co-operation and development.

Nouvelles Equipes Internationales. Verslag van het Congres in Wenen gehouden van 21-23 juni 1962.

BOERDERIJ te koop

Goede, prima onderhouden, nette gebouwen met 16 ha. 1e klas weiland, zeer gunstig gelegen t.o.v. de boerderij. Direct of later te betrekken. Gelegen in de omgeving van Woerden.

Int.
Makelaardij in agrarische bedrijven
H. VAN 'T HOF & G. DE KONING,
Van Hogendorpplein 27 - GOUDA,
tel. 0 1820 - 2765 (b.g.g.)
0 3487 - 398 of 0 1820 - 6015)

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

In dit nummer

- * Parlementair overzicht
(pag. 1, 4 en 5)
- * Lezers schrijven over
de woningbouw
(pag. 2)
- * Binding tussen kabinet
en fracties
(pag. 3)

Oppositie kreeg geen vat op het kabinet

IN de nabeschouwing, die wij in Nederlandse Gedachten van 3 augustus j.l. gaven op het eerste parlementaire optreden van het Kabinet-Marijnen, konden het antwoord der Regering, repliek en dupliek nog niet verwerkt worden. Wij stelden toen een nadere beschouwing in uitzicht. Daar het nummer van 10 augustus j.l. geheel het karakter van het Schouten-nummer droeg en in het nummer van verleden week de rede van de heer Smal len broek werd opgenomen, hebben wij thans gelegenheid die toezegging na te komen.

Hoewel de nadere debatten stellig enkele belangrijke en vermeldenswaardige gegevens opleverden, brachten deze in onze voorlopige conclusie geen enkele wijziging.

Die conclusie was en is ook als slotconclusie van het kamerdebat gebleven, dat het Kabinet-Marijnen uitstekend van start is gegaan en zowel op grond van zijn program, als van zijn samenstelling, als van het formatieverloop, als van de verhoudingen in het parlement goed in het zadel zit. En dat is ons een reden tot voldoening.

Geen houvast voor oppositie

DIT bleek eigenlijk ook al wel uit de rede, waarmee de oppositieleider Vondeling het debat over de regeringsverklaring opende.

Ongetwijfeld waren er boeiende en soms bepaald sterke momenten in zijn redevoering, aardige beelden ook; zo b.v. de kenschetsing van de vijf K.V.P.-(in)formateurs als het befaamde schaap met de vijf poten, waarvan er echter één kreupelde omdat dat poot „te Kort” bleek. Een echt oppositioneel houvast aan program en samenstelling bleek hij echter niet te hebben.

In plaats daarvan zocht hij zijn kracht vooral in een poging de regeringspartijen uit te spelen tegen elkaar en tegen hun eigen verkiezingsprogramma's. Een erg overtuigende indruk kon met name dat laatste niet maken uit de mond van de man, die tijdens de formatieperiode bereid gebleken was zich verder dan iemand anders van zijn eigen verkiezingsprogram te verwijderen.

Zijn sterkste moment bereikte hij in dit verband wel, toen hij het regeringsprogramma legde naast de verkiezingspropaganda van de V.V.D.: de binding der fracties, de herziening van de structuur van de onderneming, de winstdeling, de P.B.O., het stakingsrecht, de televisie.

Ook Minister Veldkamp zag zijn houding tijdens de laatste formatieperiode bekwaam tegen zijn zitting nemen in het Kabinet uitgespeeld. Hij kon er echter niet om lachen. In zijn repliek legde professor Vondeling nog eens goed vast, dat hij uit het antwoord van de minister-president nu wel had begrepen, dat wat in de regeringsverklaring staat omtrent de sociale paragraaf wezenlijk hetzelfde is als wat in het akkoord van Wassenaar is opgenomen. Een heftig neen-schudden van Minister Veldkamp, een even heftig ja knikken van Minister Luns, geïrriteerde discussies achter de regerings-tafel, een stoicijns reagerende Minister-President: „Ik ben het met de redenering van de geachte afgevaardigde niet eens. Het is namelijk geen redenering”. Maar de indruk kon niet weggenomen worden, dat het schot van professor Vondeling doel had getroffen.

Veel minder serieus moest echter wel klinken de poging de positie van Minister Biesheuvel te ondergraven door het ten tonele voeren van een enige maanden geleden o.a. door de C.B.T.B. uitgegeven verklaring, die door Mr. B. W. Biesheuvel als voorzitter was mede-ondertekend. Een kind

zijn. Ook de heer Smal len broek heeft namens de a.r.-fractie uitdrukkelijk gesteld, dat het juist geweest ware reeds in het beginstadium allereerst te trachten met de V.V.D. tot overeenstemming te geraken.

Kon het Kabinet door deze aanval niet aan het wankelen gebracht worden, moeilijker lag het voor de K.V.P. Professor Vondeling betwistte namelijk helemaal niet de juistheid van de gedachtengang van Mr. Marijnen. Integendeel, hij zei er alle begrip voor gehad te hebben, als men allereerst gekoerst had in de richting van een reconstructie van het Kabinet-De Quay. De K.V.P., zo stelde hij, wenste echter een andere procedure, volgens welke overeenstemming over het program primair werd gesteld. En in dat licht kon de keuze, die formateur De Kort tenslotte maakte „niet behoorlijk” worden genoemd, zakelijk niet te motiveren, maar alleen gegrond op een „smoesje”.

Men kan niet zeggen, dat Dr. De Kort zich niet beijverd heeft zijn handelwijze als formateur te rechtvaardigen. De spanning tijdens zijn rede was voelbaar, meer nog bij zijn eigen fractie dan bij de anderen. In zijn uiteenzetting in eerste instantie was hij filosofischer en cryptischer dan ooit en heeft hij niet de ook niet verwachte bevrediging kunnen schenken. In de tweede termijn echter, en vooral in de meer rechtstreekse interruptie-duels met professor Vondeling wist hij menige rake steek aan zijn tegenstander toe te dienen.

Het „sociaal gezicht”

WAT betreft de andere grotere partijen hebben onze lezers verleden week in extenso reeds kennis kunnen nemen van de rede, die de heer Smal len broek als woordvoerder der a.r.-fractie heeft gehouden. Een goede typering van de aard der bindingen bij dit Kabinet gaf hij o.i. met de formule: resultaat van een formatie in overleg met de fractievoorzitters als door hun groepen gekozen leiders, en na overleg met de fracties.

Een zeer belangrijk punt sneed hij aan, toen hij op een ander tijdens de formatie zeer omstreden facet inging, n.l. het „sociaal gezicht” van het Kabinet. (Tussen haakjes: wie zijn toch de uitvinders van dit soort afschuwelijke termen, dat — zijnde alleen voor de kenners van het jargon begrijpelijk — een tijdlang de discussies over sociale en politieke vraagstukken ontstert?).

Het was na de moeilijkheden met Dr. Veldkamp als kandidaat-minister goed, dat onze woordvoerder uitdrukkelijk stelde, dat het sociale gehalte van een Kabinet niet wordt bepaald door één bepaalde man of door één bepaald departement of door één bepaalde paragraaf uit het regeringsprogram. Het wordt ook bepaald door b.v. woningbouw-, landbouw-, financieel-, fiscaal-, economisch-, het onderwijsbeleid, enzovoorts.

Steun voor Biesheuvel

IN de rede van de fractievoorzitter van de andere christelijke rege-

rings-partij, de C.H.U., trof ons de krachtige steun, die deze daarin bood aan het voorgenomen landbouwbeleid en vooral ook het vertrouwen dat hij daarbij uitsprak in Minister Biesheuvel: „De landbouwparagraaf in het regeringsprogram is dermate sterk, dat hij in het Kabinet niet veel moeite zal hebben de daarvoor benodigde gelden los te krijgen. De Minister kennde, meen ik, dat hij dat ook zeker doen zal”.

Deze uitspraak trof niet alleen ons, hij zal zeker ook Mr Biesheuvel niet zijn ontgaan en grote voldoening hebben gegeven. Hij zal het niet alleen gewaardeerd hebben als een persoonlijke sympathiebetuiging, ook niet alleen vanwege het belang ervan voor zijn te voeren beleid (hoezeer deze beide aspecten natuurlijk hun betekenis hebben), maar ook als een erkenning van de terughoudende maar overtuigende wijze, waarop hij de goede verstandhouding tussen de beide christelijke fracties steeds heeft zoeken te bevorderen.

Mr. Geertsema irritant en bekwaam

ALS laatste van de sprekers kwam in de eerste ronde van het kamerdebat de nieuwe en jonge fractievoorzitter van de V.V.D., Mr. W. J. Geertsema, aan het woord. Het was toen al geruime tijd na middernacht. Niettemin

• Vervolg op pag. 4

Zonder meer goed is het voortreffelijk Bijbels dagboek

VIJF MINUTEN

van ds. H. Giesen

Bewerkt door Wika P. A. Geluk, met een voorwoord van ds. G. P. Klijn. 7e druk. Gebonden f 7.90

Verkrijgbaar in de boekhandel
Boekencentrum N.V. - 's-Gravenhage

Laat al uw verzekeringen door ons verzorgen

ASSURANTIEKANTOOR
G. B. PRAASTERINK N.V.
Noord Kon. Wal 5, Helmond
Telefoon 04920-4753

Ambassador

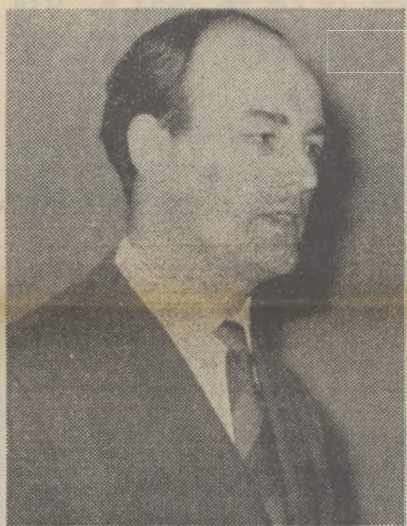
HOTEL-RESTAURANT
Het hotel waar u zich thuis voelt. Parkeergel. Sophialaan — Zeestraat (nabij Plein 1813).
Den Haag. Tel. 117700*

FA. NIJHOFF & KWAST

Anno 1919
„MEUBELINDUSTRIE”
BORNE (Ov.)
Telefoon (05409) 234

Fabriek voor speciaal meubilair t.b.v. de universiteits laboratoria, ziekenhuizen, chemische industrieën.
Exclusieve betimmering van representatieve ruimten, directiekamers etc.
Meubilair t.b.v. het zusterhuis „Vrije Universiteit”, „Reactor Instituut Delft”, Research Lab. v. d. „Koninklijke Ned. Zoutindustrie”, Betimm. en meubilair Gebouw v. d. Tweede Kamer der Staten Generaal, werd in onze fabriek vervaardigd en ter plaatse gesteld.

DOOR

Mr. W. AANTJES

in de politiek kan verklaren, dat de onderscheiden verantwoordelijkheden zulk een simpel spel niet toelaten.

Weinig verheffend was ook de net iets te pluimstrijkerige vriendelijkheid waarmee professor Vondeling in tweede termijn de passage over de ontwikkelingshulp in de rede van de heer Smal len broek naar zich toe probeerde te interpreteren tot steun aan zijn kritiek op het kabinetsprogram. Hij was aan het verkeerde adres. In zijn repliek dekte de a.r.-woordvoerder volkomen het standpunt der Regering, dat de hoogte van deze hulp aan de orde dient te komen bij de opstelling en behandeling der begroting.

Neen, een echt „handvat” kon de heer Vondeling niet vinden om zijn oppositie tegen het Kabinet-Marijnen in te zetten.

De formatie-De Kort

ANDERS was dit, waar het betrof zijn kritiek op de wijze, waarop de K.V.P. tijdens de formatie de P.v.d.A. aan de kant heeft trachten te manoeuvreren.

Minister-president Marijnen had het er niet zo moeilijk mee. De verkiezingsuitslag, zo zei hij, wees in geen enkel opzicht in de richting van een opnemng van de P.v.d.A. in het kabinet. Voor de verantwoording van zijn formatie had hij aan de nuchterheid van dit argument voldoende. Hadden anderen diezelfde nuchterheid maar gehad, dan zou veel onwaardig gemanoeuvereerd vermeden geworden

IN GESPREK MET ONZE LEZERS

Ambacht of nijverheid

Alle lof voor dr. V. H. Rutgers, die als niet-vakman de moed heeft gehad om in „Nederlandse Gedachten” van 13 juli j.l. een aantal opbouwende-kritische opmerkingen te maken over het woningbouwbeleid.

Indien het slechts mijn bedoeling was zonder meer adhaesie te betuigen, zou ik met het vorenstaande kunnen volstaan. Ik zou dan verder als niet-vakman het gladde ijs van de woningbouw kunnen vermijden.

Omdat ik in de suggesties van dr. Rutgers een belangrijk element mis, zou ik aan zijn pleidooi voor grotere vrijheid evenwel gaarne wat willen toevoegen.

Ik haak daarbij in op de laatste stelling uit het artikel van de heer H. Algra over „Woningwetwoningen” in hetzelfde nummer van „Nederlandse Gedachten”.

Hij schrijft daar: „Het gehele woningvraagstuk vraagt een oplossing, die door een aantal schema's heenbreekt en waarbij de overheid, en met name ook de provinciale en gemeentelijke autoriteiten, met het bouwbedrijf tot een beter samenspel komen”.

Het is mij daarbij voornamelijk te doen om het „heenenbreken door een aantal schema's”.

Deze tijd van welvaart kenmerkt zich door een overvloedig aanbod van allerlei verbruiks- en gebruiksartikelen, niet het minst van zogenaamde duurzame consumptiegoederen, zoals meubelen, wasmachines, radio- en t.v.-toestellen, auto's, bromfietsen, koelkasten en noem maar op.

Het aanbod overheerst de vraag en houdt de prijzen binnen zekere grenzen. De nijverheid wordt niet belemmerd door produktievergunningen, Overheidsgoedkeuringen en dergelijke, maar moet zelf in vrijheid haar weg zien te vinden. Handel en industrie moeten de industriële produkten als het ware „in de markt drukken”. In krant, tijdschrift en etalage trachten zij ons dagelijks tot kopen te overreden, daarbij vaak geruggesteund door financieringsmaatschappijen, welke de „gemakkelijke voorwaarden” mogelijk maken.

In mijn, overigens onvolledige, opsomming ontbreekt de woning, hoewel die, naar ik meen, toch ook als een duurzaam consumptiegoed beschouwd moet worden.

De oorzaak zoek ik daarin, dat er onvoldoende industriële produktie van woningen is. Zodra deze mogelijk is, of mogelijk wordt gemaakt, zal naar mijn mening de schaarste spoediger zijn opgeheven dan wij thans mogelijk achten.

De vakman, die dit leest moet niet te spoedig de schouders ophalen en over een stuurman aan de wal gaan denken. Ik weet wel, dat er industriële bouw is. Tot medio 1961 zijn er 93.281 systeemwoningen gereedgekomen, volgens een 50-tal systemen, waarvan er ongeveer 15 thans nog toepassing vinden. Dat is circa 11% van de na 1944 gereedgekomen woningen. In 1961 maakte het aantal systeemwoningen 11% van de in totaal in dat jaar gereedgekomen woningen uit. In de grootste drie gemeenten was de verhouding in dat jaar als volgt:

	totaal aantal woningen	waarvan systeemwoningen	percentages
Amsterdam	4.396	1.800	41
Den Haag	2.640	1.460	55
Rotterdam	5.790	1.552	27

Een van de meest gerationaliseerde „fabrieken” kan 4 woningen per dag vervaardigen. Alle hulpstukken, zoals buizen, leidingen e.d. zijn in de geprefabriceerde bouwdelen opgenomen.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE, Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 89673.

ADRES VOOR ADVERTENTIES, Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 63224.

ABONNEMENTSPRIJS f 6.50 per jaar, f 3.25 per half jaar, Giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4.— per jr. LOSSE VERKOOP f 0.20,

(Gegevens ontleend aan „Nederland wordt groter”, uitgave van de Bezige Bij).

Dat viertal woningen per dag is nog slechts een druppel op de steeds gloeiender plaat. Het is wel algemeen bekend hoeveel moeite de „fabrikant” zich heeft moeten getroosten om met dit project te kunnen starten.

Gelet op vorenstaande gegevens, mag ik, naar ik meen, wel staande houden, dat er onvoldoende industriële produktie van woningen is. (1/9e deel van het totaal).

Waar zouden wij t.a.v. de eerder genoemde consumptiegoederen zijn indien de industrie maar 11% van de behoefte trachtte te dekken met gemechaniseerde of geautomatiseerde produktie a) wat de prijs aangaat en b) ten opzichte van het aanbod?

De industrie van die goederen produceert „op voorraad” en doorgaans niet „op bestelling” zoals met het bouwbedrijf nog steeds hoofdzakelijk het geval is.

Ten aanzien van fabrieken, kantoren, magazijnen, sluizen, dokken, bruggen enz. zal dat moeilijk anders kunnen. Ook degenen, die zich dat kunnen permitteren zullen zeer individuele wensen hebben voor hun landhuis of bungalow en geen confectiewoning aanvaarden. Ten opzichte van de normale woningbouw ligt dat naar mijn mening anders.

Wij moeten de bouwnijverheid er overigens maar niet lelijk op aan kijken, dat er nog geen voldoende industriële produktie van woningen op voorraad is. Wat wil men indien de verhoudingen nog zo liggen, dat een aannemer met 5-6 woningen per jaar in de vrije sector „binnen” is (zie artikel van dr. Rutgers). Wat kan men verlangen wanneer de stijging van lonen elders niet wordt opgevangen door mechanisering of automatisering, maar door „uitkleding” van woningen?

Wat helpt het voorts wanneer men gedeeltelijk industrialiseert en men loopt vast op de tegelzetters, de schilders enz.? Dan kan men wel in 4-5 maanden met de ruwbouw klaar zijn, maar dan komen daarna de sterk vertragende elementen: ambachtelijk werk, dat al eeuwenlang op dezelfde wijze wordt verricht, maar na 1945 blijkt in een aanzienlijk trager tempo dan voorheen. Ook hier zal men door schema's heen moeten breken.

Daarvoor moeten we het goede klimaat hebben. Geen overmaat aan papieren, die maar zand in de machine doen. Bereidheid om in de woningbouw de industriële vormgeving te aanvaarden, welke wij op ander gebied ook accepteren. Rijden er soms in elke stad auto's met afwijkend koetswerk? De veelheid van automerken en koetswerken doorbreken evenwel de eenzijdigheid. Voorts uitbanning van de vrees, dat ons land dan overstroomd zal worden door „lelijke” blokken. Ik heb overigens zo het vermoeden, dat vele slecht behuisde echtparen er juchend zouden binnen trekken. Voor excessen blijve de Overheid evenwel waken.

Voorts een goede propaganda voor het eigen huis; gemakkelijke voorwaarden (o.a. wekelijks en maandelijkse afbetalingstermijnen). Politieke organisaties, pers en vakverenigingen zullen moeten doen wat in hun vermogen ligt om de mythe te laten verdwijnen, dat de huizen „duur” zijn. Misschien elders, maar zeker niet in Nederland.

Het scheppen van een ander klimaat zal evenwel voor een groot deel van de Overheid moeten komen. Indien men het loon van de schaarse bouwvakkers op redelijke wijze laat stijgen en niet door bouwvergunningen de concurrentie afremt, zodat volledige doorberekening in de bouwpreizen moeilijk of onmogelijk wordt, ontstaat er uit economische motieven eenzelfde drang tot mechanisering en automatisering als de industrie van andere goederen heeft ondervonden. Met andere woorden: tot een normaal economisch gedrag.

Voorlopig behoeven wij, geloof ik, niet te zeer bevreesd te zijn, dat er dan al spoedig werkloosheid in de bouwvakken zal komen. De ondernemers die hun marges zien krimpen, zullen zich stellig ook wel redden. Hun collega's op ander gebied hebben het ook we klaargespeeld. Het alternatief van industriële produktie zal bovendien wel voorkomen, dat de looneisen van de bouwvakkers te sterk worden opgeschroefd.

Een van de bouwministers, die na de bevrijding zijn opgetreden, heeft er na zijn aftreden, sprekend in een ande-

re functie, zich over beklagd, dat er in de huisvestingssector zo weinig mobiliteit, zo weinig doorstroming was.

Ik heb mij wel eens afgevraagd, waarom men aan echtparen, die over een te ruim huis beschikken (boven 65 jaar, alle kinderen uit huis) geen verhuispremie in uitzicht heeft gesteld. Daardoor en door huurtoeslag voor een alsdan te betrekken kleinere nieuwe woning, welke meestal wel duurder zal zijn dan de verlaten woning, zou men die zo belangrijke doorstroming kunnen bevorderen. Wie hier helpt, helpt dubbel.

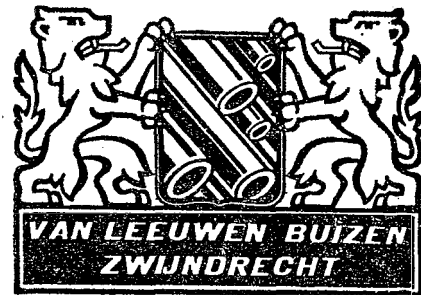
Men zou dit systeem overigens niet zo lang behoeven toe te passen. Wanneer de schaarste verdwijnt, valt ook het „genot” van een ruim huis te hebben grotendeels weg. Wie kocht er nog meer koffie dan zij nodig had toen de koffie van de bon was?

Wellicht verdwijnt dan ook het nog eens door de heer Algra gesignaleerde euvel van te goedkoop wonen.

Zodra er meer ruimte komt, gaat die pret er vanzelf wel af. Dan wil „men” in „die buurt” niet meer wonen.

Op het moment, dat ik dit schrijf is nog niet bekend, wie onze nieuwe bouwminister wordt. Ik hoop maar, dat het iemand zal zijn, die de juiste kransen weet te vinden. Iemand, die beseft, dat een kraan kan dienen om verspilling te keren en reservoirs te vullen. Of moeten wij op dit terrein voor eenmaal een „ombudsman” hebben?

Rotterdam M. D. L. van den Ende

Uw adres voor

DIRECTIEKETTEN
BARAKKEN
SCHOLEN
ZOMERHUISJES
enz. enz.

Firma Gebr. Timmer

Houtbouw - Giessendam - Tel. 2062

Op de bijdrage van dr. V. H. Rutgers over de woningbouw en eveneens op ons hoofdartikel over hetzelfde onderwerp hebben wij heel wat reacties ontvangen. Wij achten dit een gelukkig verschijnsel, omdat hieruit blijkt, dat dit brandende vraagstuk velen ter harte gaat. Een deel van de ontvangen brieven, die bestemd zijn voor de rubriek „in gesprek met onze lezers”, drukken wij op deze pagina af.

De rest hopen wij volgende week te kunnen opnemen.

Iets vergeten

Mijne Heren,

In „Nederlandse Gedachten” van 13 juli 1963 geeft dr. V. H. Rutgers enkele getallen om zijn ongelof te funderen. Hij gelooft n.l. niet dat op het gebied van de woningbouw het maximaal bereikbare gehaald werd.

Er hapert echt m.i. iets aan de fundering.

Het verhaal van dr. Rutgers verloopt als volgt:

In 10 jaar zijn we, zonder dat er arbeidsprestaties tegenover staan, aan vorst- en regenverlet in ieder geval f 1.200.000.000,— kwijt. We kunnen nog best f 900.000.000,— uitgeven voor permanente beschutting op de bouwwerken, want dan krijgen we mogelijkheid om in de vorst- en regenperiode in 10 jaar 140.000 woningen extra te bouwen, die in totaal f 1.200.000.000,— + f 900.000.000,— = f 2.100.000.000,— kosten.

Dr. Rutgers zegt zelf al dat het de oplettende lezer zal opvallen, dat dit goedkope huizen zijn, n.l. f 15.000,— per stuk. Ja, dat viel me ook op, maar dr. Rutgers is blijkbaar iets vergeten. Om huizen te bouwen heeft men ook materialen nodig en de kosten van mis ik in de berekening. We zwijgen er dan nog maar over dat, zoals dr. Rutgers zelf zegt, een bouwvakker die aan het werk is, belangrijk meer verdient dan het bedrag van de uitkering op vorst- en verletdagen.

Hoogachtend,

Zwijndrecht. M. VERMAAS.

Woningbouwbeleid en deskundigen

Met veel belangstelling las ik in „Nederlandse Gedachten” van 13 juli j.l. het artikel van Dr. V. H. Rutgers over het woningbouwbeleid.

Met alle waardering voor de inhoud van het artikel, vrees ik dat de waardevolle suggesties van de geachte schrijver niet de minste invloed zullen hebben op het woningbouwbeleid, zelfs al ware de schrijver bij uitstek deskundig.

Wat betreft de bepaling van het bouwbeleid, bestaat er bij de geachte schrijver een essentieel, hoewel zeer begrijpelijk misverstand, waar hij schrijft:

„Waar zovele deskundigen in 18 jaar niet verder kwamen, mag een niet-vakman wel suggesties doen, zonder bang te hoeven zijn zich daarbij onsterfelijk belachelijk te maken”.

De schrijver gaat er kennelijk van uit, dat het woningbouwbeleid in de afgelopen 18 jaar bepaald is door deskundigen. Maar dit is juist niet het geval — aangenomen dan dat dr. Rutgers, evenals ik, het begrip „deskundige” verstaat in de ware, conservatieve betekenis van het woord.

Van 1945 tot op heden zijn de hoofdlijnen van het woningbouwbeleid uitsluitend bepaald door de dirigisten, de doctrinaire tegenstanders van de particuliere woningbouw. Zelfs de ministers Witte en Van Aartsen hebben hieraan maar weinig kunnen veranderen.

Of de deskundigen (ik bedoel dus de echte deskundigen) dan nooit hun mond hebben opengedaan? Natuurlijk wel. Ik noem slechts de naam van prof. dr. ir. Van Beusekom, die met bewonderenswaardige en onvermoeibare ijver in vele publikaties de juiste weg uit de woningmisère heeft gewezen. Maar het was alles boter aan de

galg gesmeerd. Men liet hem en de andere deskundigen eenvoudig praten. Aangezien zakelijke weerlegging niet mogelijk was, hanteerde men de gebruikelijke middelen: zwijgen of etiketteren.

Zo zijn de dirigisten dus 18 jaar lang hun gang gegaan. Niet met de bestrijding van de woningnood, maar met de bestrijding van de particuliere woningbouw. Het resultaat wordt steeds duidelijker: de hele woningvoorziening is door en door ziek. En de toestand wordt nog steeds erger.

Wie de schuldigen zijn? In de eerste plaats natuurlijk de dirigistische presiegroepen; maar evenzeer die politieke partijen, die zich door deze dirigisten hebben laten chanteren, en die er in feite aan hebben meegewerkt, dat de deskundigen (d.w.z. de ware deskundigen) buiten spel gezet werden, waaraan het voornamelijk te danken is, dat de woningnood nog steeds voortduurt en thans zelfs weer aan het toenemen is.

Hoe wij nu weer uit de woningmisère moeten komen, is natuurlijk geen eenvoudige zaak. Maar wij komen er zeker niet uit, wanneer wij de kool en de geit willen blijven sparen. Met zoetsappigheid wordt niets bereikt. Aux grands maux des grands remèdes. Men zal — ook als A.R. partij — thans eindelijk eens een duidelijke keuze moeten doen. Of wij blijven door onze zoetsappige houding het dirigistische beleid steunen, dat ons nooit van de woningnood zal verlossen; of wij kiezen voor een radicale koersverandering, d.w.z. voor een beleid dat, gesteund door deskundige adviezen gericht is op een snelle beëindiging van de woningnood, en dus niet op het verwezenlijken van doctrinaire dirigistische idealen.

Utrecht. Ir. CHR. G. MEEDER

DE BINDINGEN

HET vraagstuk van de „bindingen”, dat wil zeggen van de kracht, de omvang, de staatsrechtelijke en politieke betekenis van de afspraken, die bij een kabinetsformatie worden gemaakt tussen formateur en fracties, dient thans, in aansluiting aan vorige hoofdartikelen, nader te worden bekeken.

Daarbij is het niet nodig, nogmaals uiteen te zetten, hoe wij hier in het licht van onze beginselen en gelet op de historie, over denken als algemeen vraagstuk. Dat is in Nederlandse Gedachten reeds gebeurd. En wat de praktische kant betreft, hebben wij er op gewezen, dat de zucht naar uitvoerige, bindende afspraken in een parlement toeneemt, naarmate de fracties sterker het gevoel krijgen, dat zij tegenover een kabinet, **als het er eenmaal is**, minder hebben in te brengen. Met name doordat politieke alternatieven ontbreken.

In dit artikel gaat het evenwel om de vraag, welke bindingen er nu zijn en hoe die bindingen worden verstaan.

Het is bekend, dat het kabinet-De Quay is opgetreden zonder afspraken met de fracties. Direct bij zijn optreden is van alle kanten door de vier fracties

die slechts bij wijze van spreken „regeringspartijen” representeerden, verklaard, dat zij vrij stonden tegenover het kabinet-De Quay. Het kabinet beaamde dat en voegde er aan toe: en wij staan vrij tegenover de fracties. Het is evenzeer bekend, dat de socialisten zulks heel verkeerd vinden. Zij willen een sterke binding.

Dat hangt samen met hun politieke opvattingen. Zij menen nl. dat een kabinet zijn mandaat eigenlijk van de fracties moet ontvangen. Het liefst zouden zij zien, dat er in ons land maar twee partijen waren. Dan zou de meerderheidspartij regeren door middel van een commissie uit de fractie, welke commissie dan wel de naam mocht houden van kabinet. Maar omdat deze wens naar een tweepartijstelsel niet vervuld wordt, willen de socialisten een kabinet als **commissie van samenwerkende fracties**, een kabinet, dat de door de fracties gemaakte afspraken **uitvoert**. Daarom sprak de heer Vondeling ook, en zijn redenering is typerend! — over „de binding van de belangrijkste fracties, die partijgenoten zouden afstaan

aan het kabinet, en het kabinet”. Die bijzin: „die partijgenoten zouden afstaan aan het kabinet” is een staatsrechtelijke ketterij, maar zij is een zuivere weergave van wat de socialisten willen.

HET kabinet Marijnen heeft zich aangediend als een parlementair kabinet, en het voornaamste argument, dat daarbij gold, is, dat het werd gevormd in overleg met de vier fractievoorzitters. Niet na overleg, maar in overleg. De fractievoorzitters hebben dus aan de formatie **deelgenomen**.

Het akkoord van Wassenaar met de daarbij behorende „bouwstenen” bevat het belangrijkste resultaat van dat overleg.

Wie dit akkoord met de bouwstenen leest (het is als noot in de Handelingen opgenomen) ziet, dat het beslist niet beperkt is tot hoofdlijnen of tot enkele punten, die wezenlijk controversieel bleken. Wie dat beweert, om zijn afwijzing van bindingen anders dan op enkele hoofdpunten te rijmen met de aanvaarding van dit akkoord, **weerspreekt de duidelijke feiten**. In het akkoord staat uitdrukkelijk, dat achttien punten uit de „Bouwstenen” ongewijzigd blijven aanvaard. Daarover behoeft in Wassenaar niet te worden gesproken, omdat zij niet of niet meer controversieel waren.

Zij hebben betrekking op bezitsvorming, P.B.O., hulp aan ontwikkelingslanden, Europa-politiek, ondernemingsstructuur, stakingsrecht, territoriale decentralisatie, gemeentelijk belastingsgebied, georganiseerd overleg, bijzonder wetenschappelijk onderwijs, diensttijdverkorting, energiebeleid, consumentenpolitiek, loonpolitiek, ziekenfondswet, bioscoopwet en ruimtelijke ordening. „Deze punten blijven ongewijzigd aanvaard”. „Indien en voorzover de formateur deze punten naar inhoud en formulering ongewijzigd overneemt in het program, worden **ook deze geacht de instemming te hebben van de vier fractievoorzitters**, als door hun groepen gekozen leiders”. Het akkoord van Wassenaar heeft de instemming van het kabinet.

Het kabinet heeft terstond in zijn constituerende vergadering besloten deze achttien punten ongewijzigd over te nemen.

De binding heeft dus betrekking op het akkoord van Wassenaar, betreffende de prioriteiten, het woningbeleid, de huurverhogingen, het landbouwbeleid, de sociale zekerheid en het televisiebeleid, en **voorts op de achttien punten**. Dat is samen zes kolommen van de Handelingen, met kleine letter gedrukt. Dat is tien bladzijden in een boek van kloek formaat.

WIE dan nog beweert, na dit allemaal te hebben aanvaard, en dus aan een vrijwel compleet uitgestippeld beleid steun te hebben toegezegd, dat het alléén maar gaat om de aanvaarding van enkele uitgestippelde hoofdlijnen, die maakt zich schuldig aan een woordenspel, dat de feiten geen recht doet.

Men kan beschouwingen houden over het wenselijke of niet wenselijke, het staatkundig juiste of minder juiste van zulke bindingen, maar men kan niet met goed fatsoen ontkennen **dat ze er ditmaal zijn**, op een compleet en vrij sterk gedetailleerd program. Of is het niet gedetailleerd, als men b.v. op papier zet, dat er minstens 90.000 woningen zullen komen, waarvan 45.000 woningwetwoningen, 25.000 premiewoningen en 20.000 in de vrije sector, en dat, als er méér dan 90.000 komen, de eerstvolgende 5000 zijn voor de vrije sector?

Of dat de huidige concessiearrissen tijdelijk zullen worden belast met de verzorging van het tweede televisienet en dat, wanneer de Regering met deze concessiearrissen niet tot overeenstemming kan komen, **via het tweede net het Duitse of het Belgische programma zal worden doorgegeven?**

Daarom faalt de redenering van de heer Beernink, dat hij en zijn fractie tégen sterke en gedetailleerde bindingen zijn, en dat dus een binding aan DIT program voor Christelijk-Historischen best aanvaardbaar is.

Er is ook in overleg met de fracties bepaald, hoeveel ministers er van elke partij in het kabinet zouden komen. Ook dat is een bindende afspraak, waar de Christelijk-Historischen vroeger niets van moesten hebben.

In 1952 vroeg Dr. Drees aan de A.R. fractievoorzitter, of de A.R. mee wilden doen. Dr. Schouten antwoordde bevestigend. Hij vroeg niet, dat de formatie zou plaats hebben in overleg met de fractievoorzitters maar hij zei wel, het op prijs te stellen dat althans één portefeuille uit de sociaal-economische sector aan een A.R. zou worden toegewezen. Deze wens achtte de heer Tilanus toen ongehoord en hij gaf te kennen, er door onthutst te zijn. Op een zomerconferentie van de Unie.

WAT is nu de aard van de binding?

Dat staat duidelijk in het akkoord zelf. Daarin wordt eerst vooropgesteld, dat de eigen positie en verantwoordelijkheid van de Regering zowel als van de volksvertegenwoordigers moeten worden gehandhaafd.

Dan wordt verder overeengekomen, dat het **noodzakelijk** moet worden geacht, dat, in ieder geval wat betreft controversiële punten, het kabinet zich **verzekerd** weet van de instemming van de aan de kabinetsleden geestverwante fractievoorzitters als door hun groepen gekozen leiders.

De instemming van de fractievoorzitters sluit in de instemming van de fracties ongeacht de vraag, hoe de fractievoorzitters deze verantwoordelijkheid op zich

menen te kunnen nemen en met het normale voorbehoud, dat bij een of ander punt wel „enkele leden van zijn groep uit de boot mogen vallen”. Zo staat het in het akkoord, de aanhalingstekens inbegrepen.

Dat geldt dus omtrent de controversiële punten.

Voorts: voor wat de formateur uit de Bouwstenen naar inhoud en formulering zou overnemen, **geldt dezelfde binding**. De formateur heeft achttien punten overgenomen en voor die achttien punten geldt dus ook de binding.

Dit is, staat in het akkoord, een „formeel” binding. Waarom het woord formeel hier tussen aanhalingstekens staat, is wel duidelijk. Het kan geen formele binding zijn in strikte zin, waarvan een akte wordt opgemaakt. Maar het is wel een binding door een akkoord, **zwart op wit**. En behalve die „formeel” binding, die in het akkoord staat, **blijft de morele binding**, welke uit de aard der zaak bestaat tussen het kabinet en de geestverwante fracties zijner leden. Dat staat ook in het akkoord.

Het akkoord, door de vier fractievoorzitters aanvaard, onderscheidt dus duidelijk met uitgesproken woorden, **zwart op wit**, dat hier een „formeel binding” is aangegaan door dit akkoord, en dat er **bovendien** is een morele binding, omdat de eigen vrienden in het kabinet zitten.

DE heren De Kort en Smallegen hebben, evenals het kabinet, duidelijk laten uitkomen, dat de zaken zo zijn. **Zo zijn, als in het akkoord staat**. Maar de heer Beernink, die dit gehele akkoord voortdurend bekijkt als een afspraak alleen maar betreffende enkele hoofdlijnen, heeft verklaard: a. dat een C.H. fractievoorzitter natuurlijk de individuele leden van zijn fractie niet kan binden; dat kan natuurlijk leiden tot fractie-spanningen, maar het is bekend „dat de christelijk-historische fractie in het verleden gewend is geweest om op het **geëigende moment, naar de mate van instemming met het Regeringsprogram**, de Regering zoveel mogelijk te steunen.” b. persoonlijk acht de heer Beernink zich **moreel** gebonden aan het akkoord van Wassenaar.

Daarmee veronachtzaamt hij, wat hij zelf in Wassenaar heeft afgesproken omtrent een „formeel” binding aan al de punten van het akkoord, de 18 bouwstenen daarbij inbegrepen, en een morele binding, die er **daarenboven** is tussen het kabinet en de fracties.

De heer Geertsema van de V.V.D. ging nog verder. Hij liet wel merken, waarom hij en de zijnen het akkoord hadden aanvaard tegen hun verkiezingsprogram in, waarin zij zulke akkoorden nadrukkelijk verwerpen. Zij wisten, dat zij alleen via een akkoord aan boord zouden worden genomen en dat bij weigering de P.v.d.A. in hun plaats zou worden aangenomen. Voorts verklaarde hij, evenals de heer Beernink, neen nog krasser en duidelijker de tekst van het akkoord van Wassenaar geweld aandoende, de tekst, die door zijn fractie was aanvaard: wij voelen ons aan dit akkoord **formeel niet, maar moreel wel gebonden**.

Het is jammer, dat niemand de heer Geertsema even uit het akkoord heeft voorgelezen, wat daar stond over formele en morele binding.

DE heer Geertsema maakte het evenwel nog erger. Hij verwierp elke formele binding, aanvaardde alleen een morele binding en . . . niet op grond van de inhoud van het akkoord en de instemming daarmee, maar omdat de liberalen vertrouwen hebben in de heer Toxopeus, die het akkoord mee heeft opgemaakt en in de andere liberale ministers.

Omdat de liberalen vertrouwen hebben in de ministers Mevr. Schouwenaar, Witteveen en Toxopeus, dáárom voelen zij zich moreel gebonden aan het akkoord van Wassenaar en verwerpen zij, ondanks de tekst zelf van dat akkoord, elke „formeel binding”. Het is geen monnikenwerk, om dit uit te zoeken en te constateren. Het is juist zeer noodzakelijk, om het te doen.

WIJ zien wel de bezwaren in afspraken bij de kabinetsformatie, **gemaakt tussen de fracties onder leiding van een informateur**, die de nog niet aangevozen kabinetsformateur en later het kabinet, en tegelijk de fracties binden, zodra de formateur de afspraken overneemt.

Maar wanneer zulke afspraken toch gemaakt zijn, en zo'n akkoord **zwart op wit** voor ons ligt, dan zijn die fracties te prijzen, die erkennen, wat zij hebben afgesproken en duidelijk zeggen, dat zij gebonden zijn op de wijze, zoals in het akkoord is omschreven.

En die fracties zijn te laken, die doen, alsof zij de tekst van het akkoord onvoldoende kennen, en een verklaring van de binding geven, die in strijd is met de tekst, die zij zelf hebben aanvaard.

Wanneer men in de komende jaren wil proberen te make the best of it, ook met het oog op de bezwaren van een akkoord als dit, dan is dat alleen mogelijk, wanneer men samen begint, het akkoord te aanvaarden, zoals het er staat, en niet probeert al vast weg te kruipen uit de stelling die men zelf mee heeft opgebouwd.

Woningwetwoningen

Onlangs hebben wij u uiteengezet, hoe raar het is, wanneer sommigen denken dat de sociale kant van het woningvraagstuk wordt opgelost door véél woningwetwoningen te bouwen.

Wij hebben er toen op gewezen: 1. dat zulke woningen aan het doel moeten beantwoorden: d.w.z. zij moeten qua woongerief en prijs aanvaardbaar zijn voor de gewone man, voor wie ze bestemd zijn;

2. dat tot nu toe tal van gezinnen in woningwetwoningen zijn ondergebracht, die daar niet horen.

Gezinnen van mensen met zéér behoorlijke inkomens, die bepaald niet een toeslag op de huur behoeven; die hun woning best kunnen betalen en geen „goedkope” woning behoeven met behulp van bijdragen uit de publieke kassen.

Wij kregen daarop verschillende reacties.

Meestal met bijzondere instemming, wat dat laatste punt betreft. En tevens met de vraag: wat doet men er aan? Die mensen zijn gedwongen geweest, althans in vele gevallen, zo'n woning te betrekken, omdat de gemeente anders niets had te bieden. De gemeente zei: gij kunt deze woningwetwoning aanvaarden, anders krijgt ge niets. Want wij hebben anders niets.

Niemand mene, dat zulks speciaal of alleen geldt van de grotere gemeenten. Er zijn plattelandsgemeenten waar praktisch niets anders dan woningwetwoningen werden gebouwd. Geen woningen in de vrije sector, geen premiewoningen, alleen maar woningwetwoningen. En dan maar klagen, dat er zo weinig van die laatste soort werden toegewezen. Ja, wat doet men er aan?

Mr. Van Aartsen heeft reeds maatregelen genomen om te bevorderen, dat woningwetwoningen, die nu worden gebouwd, ook voor het overgrote deel worden toegewezen aan hen, voor wie ze gebouwd zijn. Sommige gemeenten geven een beetje subsidie om het „op-schuiven” te bevorderen.

Maar één briefschrijver stelt mij een pertinente vraag: als gij het (en terecht) verkeerd vindt, dat in eenzelfde blok woningwetwoningen het ene huis wordt toegewezen aan een korporaal en het andere aan een kapitein, als gij het verkeerd vindt dat leraren gewoon in de woningwetwoningen blijven zitten, nadat de gemeente speciale maatregelen heeft genomen om te bevorderen, dat zij een goede middenstandswoning in huur kunnen krijgen, wat wilt gij er dan tegen doen?

Dit is mijn antwoord.

Ieder jaar krijgen we een aangiftebiljet, dat we moeten invullen voor de inkomstenbelasting. Vóór 1 april.

Bij de vele, nu duidelijk toegelichte vragen, komt er één vraag bij, nl. woont gij in een woningwetwoning? ja/nee. Wordt de vraag met ja beantwoord en het belastbaar inkomen is hoger dan 10.000 gulden, dan wordt de aanslag met 200 gulden verhoogd en is dat inkomen hoger dan 12.000 gulden, met 400 gulden, beide gevallen onder een nieuw hoofd op het aanslagbiljet: vergoeding voor het bewonen van een door het rijk mede gefinancierde woning.

U zult zien, dat het helpt.

Maar ik geef mijn voorstel voor beter, en zal die betere voorstellen graag publiceren.

H. Algra

door H. Algra

**VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN**

**Landbouwwerktuigen- en
machinesfabriek**

H. VISSERS N.V. - NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526-841 (7 lijnen)

**CLAEYS - maaidorsers
BAMFORDS - opraappersen**

Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V. - Greup (Z.H.)
telefoon (01860)-2050

VRAAGT STEEDS

ZOETERMEERS ROEM

de fijnste margarine

FIRMA GEBR. VAN DER SPEK - TELEFOON 01790-3529
ZOETERMEER

**Goudriaan's
Graan- en Meelhandel N.V.**

Steiger 1 - Telefoon 01894-201
OUDERKERK a/d IJSSEL

**Getron Handels- en
Transportonderneming**

VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
Telefoon 01880-2929, 2876.

Binnenlandse en internationale transporten.
Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen.

Firma C. A. Mostert en Zonen

- ☆ INTERNATIONAAL MEUBELTRANSPORT
- ☆ RUIME BERGPLAATSEN VOOR INBOEDEL
- ☆ GESLOTEN WAGENS TOT 15 TON

LEIDEN - MIDDELSTEGRACHT 89
TELEFOON 22085-21496

Vertrouwensadressen
voor Den Haag
en omstreken

SIGARENMAGAZIJN MATADOR

L. KORPEL

Mauritskade 71 - Telefoon 180234, b.g.g. 607673
Postrekening 37 70 73

Levert alle rokersartikelen
waarheen U maar wenst.

LAK- EN VERFINDUSTRIE

v/h P. WERRE & CO.

Alles op vertgebied

Veenkade 49-50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

Ook het kleine karwei
appreciëren wij

BOON'S SCHILDERSBEDRIJF

PIET HEINSTRAT 62 - TELEFOON 33 11 12
Filialen te Delft en Rotterdam.

INNEMEE & ZON N.V.

BEGRAFENISTRANSPORT

DEN HAAG - TELEFOON 115940
HAARLEM - Telefoon 10441
DELFT - Telefoon 26808

Onmiddellijk ter plaatse te ontbieden.

VLAARDINGEN

Firma A. van Roon

Speciaal adres voor
watersport- en kampeerartikelen

Westhavenkade 61 - Vlaardingen - Tel. 3492 en 5792

Oppositie kreeg geen vat op het kabinet

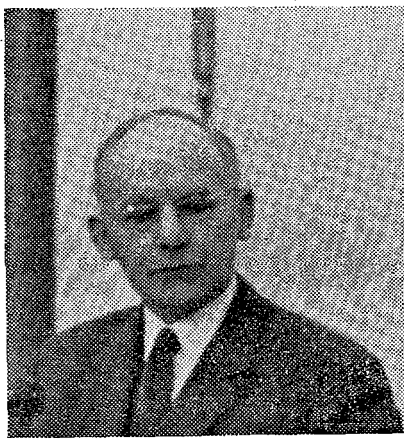
• Vervolg van pag. 1

had hij het aandachtig oor van een nog goed gevulde Kamer.

Daarvoor is wel een verklaring te geven. In de eerste plaats natuurlijk de aparte rol, die de V.V.D. in deze formatie heeft gespeeld (zou de V.V.D.-fractie onverkort de toezeggingen van haar vroegere fractievoorzitter Mr. Toxopeus honoreren?) Voorts pleegt de heer Geertsma zijn redevoeringen nogal uitdagend op te bouwen, waardoor hij bij herhaling aanleiding geeft tot het debat verlevendigende interrupties. Ook heeft zijn gehele spreektrant iets irritants, dat in combinatie met een enorm stemvolume vanzelf de aandacht prikkelt.

Wie erin slaagt over zijn intuïtieve onaangename reactie heen te komen, krijgt echter als regel een gedegen betoog te horen, dat het beluisteren waard is.

In het bijzonder was dat ditmaal het geval wat betreft de knappe („uitgekookte” ware haast een betere typeering) wijze, waarop hij een onmiskenbare loyaliteitsbetuiging aan het Kabinet en aan de door Mr. Toxopeus gevoerde formatieonderhandelingen wist te combineren met een zo groot mogelijke afzwakking van de „bindingen”. Wij zijn benieuwd, in hoeverre

PROF. DR. A. VONDELING
... geen handvat ...

DE belangstelling bij een Tweede-Kamerdebat gaat uiteraard allereerst uit naar de discussies zelf. Zo concentreerde bij het eerste parlementaire optreden van het Kabinet-Marijnen deze belangstelling zich vrijwel geheel op de afgelegde Regeringsverklaring en de daarover gevoerde debatten. Dat is begrijpelijk en juist, want daar gaat het tenslotte om.

Wie echter de gehele kamerzitting volgt en niet alleen luistert, maar ook kijkt, merk „Am Rande” van allerlei op, dat weliswaar niet wezenlijk is voor het debat, maar toch waard is opgemerkt te worden. Een viertal van zulke verschijnselen, die het jongste kamerdebat begeleidden, willen wij hieronder eens naar voren halen.

Allen de eed

VOORAFGAAND aan de regeringsverklaring werden zeven nieuwe kamerleden beëdigd.

Zes van hen namen de plaatsen in van kamerleden, die tot het ministersambt geroepen werden (onder de nieuwelingen bevond zich o.a. Dr. N. G. Geelkerken die Mr. B. W. Biesheuvel als kamerlid opvolgde). De zevende was Ds. H. G. Abma van de S.G.P., die wegens deze „intrede” in de Kamer binnenkort afscheid zal moeten nemen van zijn ambt en ambtsrechten als hervormd predikant.

Wat ons nu in het bijzonder opviel, was, dat ditmaal allen de eed aflegden, en niemand de belofte. Voor de leden der rechtse fracties moge dat vanzelfsprekend zijn, ook de opvolgers van de tot Minister benoemde leden van de V.V.D.-fractie legden de eed af. Dat moge niet alles zeggen, op dat moment vonden wij het toch wel een verblijvend teken.

Voor Ds. Abma (en zijn volgelingen)

hij deze evenwichtsacrobatiek in de komende jaren zal weten vol te houden zonder met het Kabinet, met de fracties der andere regeringspartijen of zelfs met de eensgezindheid in zijn eigen fractie in spanning of conflict te komen!

Zijn erkenning van de morele gebondenheid van zijn fractie aan de afspraken baseerde hij met name op zijn vertrouwen in de toenmalige fractievoorzitter Mr. Toxopeus en in de drie liberale bewindslieden, aan wier positie hij ten aanzien van elk hunner op bewaamde wijze accent wist te geven.

**Belangrijke vraag
onbeantwoord**

DE betekenis van de rede van Mr. Geertsema lag echter vooral in de passage, waarin een tot dan toe verborgen gebleven moment uit het (in-)formatietijdperk openbaar werd en dat aanleiding gaf tot vele en herhaalde interrupties. Het betrof de vraag, wanneer gebleken was dat de V.V.D. niet bereid was aan een vijfpartijenkabinet mee te werken.

Professor Vondeling en ook Dr. De Kort hadden gesteld, dat de informatie Romme in beginsel gericht was op een vijfpartijenkabinet en dat alle vijf fractievoorzitters (ook Mr. Toxopeus namens de V.V.D.) daarmee akkoord waren gegaan. Terecht zou Dr. De Kort als formateur daarvan dus zijn uitgegaan. Het verwijt van de P.v.d.A. was nu, dat Dr. De Kort, voor een keuze tussen P.v.d.A. en V.V.D. geplaatst, de verkeerde keuze had gedaan. Het verwijt van de V.V.D. was, dat hij zo laat zijn (op zichzelf goede) keus had gedaan. Tegenover dit laatste verwijt werd nu aangevoerd, dat de V.V.D. daar (zelf) schuld aan draagt, omdat zij immers reeds aan Prof. Romme had kunnen mededelen, dat zij tot medewerking aan een vijfpartijenkabinet niet bereid was.

De verrassing was nu, dat Mr. Geertsema zich verweerde met de mededeling, dat Mr. Toxopeus dit desgevraagd

wel degelijk uitdrukkelijk informateur Romme had medegedeeld. De Kort interrompeerde om dat hij daarvan niets in de van de informateur ontvangen had aangetroffen. Mr. Geertsema ceerde, dat hij daaraan niet omdat het hier een mondelinge deling betrof, die nimmer is vastgelegd. Dr. De Kort had op te merken, dat hij met de ruptie niet gezegd wilde had informateur Romme zijn niet juist zou hebben weergegeen daar bleef het bij.

Drie dingen vielen bij dit In de eerste plaats, dat Dr. dus ook niet uitdrukkelijk te nemen, dat informateur Romme een volledig rapport over zijn ken heeft uitgebracht; in plaats, dat Mr. Geertsema suggereerde, dat de fractievoorzitter van de a.r. en de c.h. op een lijke vraag van Prof. Romme zin als de V.V.D. hadden gezin en in de derde plaats dat de getuige geroepen woordvoerder beide fracties de gegrondheid suggestie bevestigden noch

Zodat uit dit debat helaas woord zijn gebleven de Prof. Romme als informateurderdaad aan de fractievoorzittervraag heeft voorgelegd of niet tot medewerking aan een vijfpartijenkabinet bereid waren naar welke combinatie hun uitgang) en, als deze vraag beantwoord, moet worden beantwoord, of van al dan niet melding maakt in het rapport, dat de koning van de hem opvolgende informateur Dr. De Kort stond.

Het is jammer, dat deze eerste de voering van de heer Geertsema, opgeworpen vragen niet zijn beantwoord, omdat daarvan voor een deel afhangt, of de aanformateur Dr. De Kort gemaakte verwijten aan hem dan wel (mede) aan de voorgegane informateur Dr. De Kort dienen te worden toegerekend.

Impressies rondom

moet het overigens wel een merkwaardige gewaarwording geweest zijn, dat zijn eerste parlementaire optreden via de met het oog op de regeringsverklaring opgestelde camera's meteen op het televisiescherm verscheen!

Een goed moment

EEN andere impressie, die ons is bijgebleven, was het binnenkomen van de nieuwe regeringsploeg.

Voorop Mr. Marijnen en direct daar achter de vice-minister-president, de anti-revolutionair Mr. Biesheuvel, die tijdens het debat ook onmiddellijk rechts van de premier zijn plaats had. Dat deed ons toch echt even goed, misschien ook wel omdat het in een bepaald stadium van de formatie toch wel heel erg de schijn had, alsof de V.V.D. ten behoeve van deze post bereid was van een derde ministerszetel af te zien. Natuurlijk moet de betekenis van deze functie niet worden „overtrokken”, zoals dat in het vakjargon op het moment heet. Wij weten ook wel, dat het mede behoort tot de uitkomst van een politieke rekensom. Maar toch, even ging voor ons leven wat M. W. Schakel (nu eerste „reservist” voor de hele partij!) eens schreef: „Kamerleden worden onder ons gerespecteerd, bewindslieden bemind”. Van plaatsvervangend fractievoorzitter naar plaatsvervangend premier, ja, het is voor ons toch anders. Een gelukkig is dat niet (alleen) gebaseerd op groeps-trots, maar (mede) op de principiële visie op het ambt der Overheid.

Verderop in de rij, de tweede revolutionaire minister, Mr. Aartsen, teruggekeerd naar de eerste ministeriële liefde, Verkeersterstaat. Een hartelijke groet van de banken van de a.r.-fractie bevestigde plaatsnemen. Het mag bekend zijn aan de parlementaire redactie van het „Gereformeerd Gezinsblad”, blijkens zijn overzicht van de van j.l. niet ontgaan), dat het verformateur Marijnen aan Mr. Geertsema om in het nieuwe Kabinet tefeuille van Verkeer en Waterzich te nemen bij onze fractie stemming en waardering is toegevoegd. Alles bij elkaar een goed o

Goed voorbeeld doet goed volgen

WILT u een derde impressie „Am Rande”? Terwijl Kamervoorzitter Vondeling (eens algemeen-voorzitter van de Katholiek Werkgeversverbond) Marijnen als algemeen-secretaris aantal mededelingen betreffende agenda doet, staat het Kamerlid Roolvink van zijn plaats op de leden van het nieuwe Kabinet lukwensen. Hij schudt de handen van de leden van het Kabinet, die in het Kabinet zijn collega als staatssecretaris waren. Een sympathiek gebaar. Kamer keek toe en zag verleden andere leden van het Kabinet, die als Kamerlid hun politieke ambt der zullen spelen, opstaan en

P. JONGELING
... beginselverklaring ...

speech betreft, moet in alle objectiviteit gezegd worden, dat deze niets opbouwend bevatte en uitsluitend gekenmerkt werd door kritiek op de bestaande maatschappij. Hij presenteerde zijn fractie duidelijk als een toevlucht voor alle malcontenten. Gezien de wijze, waarop hij niet slechts landbouwvraagstukken, maar van alles behandelde, kan men stellen, dat hij tevens de taak op zich heeft genomen, die Ridder van Rappard zich had toegedacht.

Het was verstandig en juist gezien van Minister-President Marijnen, dat hij in zijn antwoord zich niet door al deze indrukken liet leiden, maar serieus inging op hetgeen zakelijk door de heer Koekoek naar voren was gebracht.

Onze belangstelling gaat na deze aan alle kanten teleurstellende bijdrage uit naar hetgeen de beide fractiegenoten van de heer Koekoek te zien zullen geven. Het zal ons niet verbazen, indien de heer Harmsen zich op den duur beter zal weten te presenteren dan zijn door de „Telegraaf” zo op het schild geheven fractievoorzitter.

Niets menselijks vreemd ...

BEPAALD gunstig tegenover het genoemde betoog van de woordvoerder der Boerenpartij stak de maiden-speech af van de eenling van het Gereformeerd Politiek Verbond P. Jongeling. Zeker, het was vooral in eerste instantie een monoloog, die meer een op gedragen toon voorgelezen algemeen-theoretisch artikel was dan een bijdrage tot het debat over de regeringsverklaring. Maar men kan en moet er begrip voor hebben, dat de heer Jongeling dit eerste parlementaire optreden van het G.P.V. primair heeft willen zien als een soort beginselverklaring. Wat zijn antwoord op de hedendaagse concrete vraagstukken betreft, zullen wij dus nog even geduld moeten oefenen.

Gezien dit karakter van zijn eerste optreden, moet ons van het hart, dat wij ons hebben afgevraagd, of daarvoor nu zulk een steeds meer tegen de a.r.-partij zich afzettende verkiezingscampagne gerechtvaardigd werd. Zijn abstracte beschouwingen konden immers door de anti-revolutionair grotere deels met instemming worden aan-

gehoord en het is zeker niet teveel gezegd, dat voor dit geluid binnen de a.r.-partij de ruimte zeker aanwezig is.

Een hem gaarne gegund succesje voor de heer Jongeling was zeker, dat hij reeds bij zijn eerste optreden een geestige woordspeling (over de „Wassenaar”) debiteerde, die zijn entree heeft vergemakkelijkt. De minister-president honoreerde deze vondst ten volle door er zijnerzijds op zinvolle wijze eveneens geestig op te reageren. Jammer, dat deze aardige noot ontwaard wordt door het hoofdartikel in het Gereformeerd Gezinsblad van 10 augustus j.l., waarin de heer Jongeling in een nabeschouwing op het parlementaire debat het nodig oordeelt zelf zijn lezers mede te delen, dat het door hem gemaakte „woordgrapje” over het begrip „Wassenaar” er „nogal was ingegaan”. Ons dunkt, dat de vermelding van de parlementaire medewerker van het Gereformeerd Gezinsblad in zijn overzicht van 8 augustus j.l., dat deze vondst van de heer Jongeling door vele Kamerleden en de Minister-President werd gewaardeerd, voldoende was geweest. Men ziet, dat ook de jongeling een mens is, aan wie niets menselijks vreemd is.

Wens en bede

HET was na het debat duidelijk, dat het Kabinet-Marijnen daaruit in een sterke positie naar voren was gekomen. Wie verwacht had, dat dit de Minister-President zou verleiden tot een overmoedige reactie, is beschaamd uitgekomen.

Het sierde de jonge premier ten zeerste, dat hij zijn beschouwingen over het gunstige onthaal in het Parlement afsloot met nogmaals dank te brengen aan zijn voorganger, onder wiens leiding door het voorgaande Kabinet zoveel hindernissen voor een dynamisch beleid werden opgeruimd, dat het door hemzelf geformeerde Kabinet daardoor „beter van start kan gaan”.

Van harte stemmen wij daarom in met de wens van onze Minister-President, dat het dit Kabinet „gegeven zal zijn in de komende vier jaren gezamenlijk, Regering en Staten-Generaal, voor ons dierbaar vaderland veel goeds tot stand te brengen”, alsmede met de door hem uitgesproken „bede, dat op (deze) arbeid Gods Zegen zal rusten!”

met Kamer-debat

Die zelfstandige politieke betekenis van het instituut van staatssecretaris gaat verloren, of wordt althans verzwakt, wanneer de voorziening daarin zich geheel afspeelt ná de parlementaire presentatie van het Kabinet, als ware zulks voor de politieke beoordeeling van dit Kabinet van geen betekenis. Deze tendens wordt versterkt, wanneer in toenemende mate het instituut van staatssecretaris wordt gebruikt om een leemte in de deskundigheid van de minister aan te vullen of om de politieke verantwoordelijkheid van de departementsonderdelen, welke coördinatie een eerste beleidsopgave is, aan exponenten van die onderdelen te delegeren. Op deze wijze is het gevaar niet denkbeeldig, dat de staatssecretaris in plaats van een politicus, die de politieke verantwoordelijkheid draagt voor een deel van het ministeriële beleid, wordt tot de eerste representant van een departementsonderdeel tegenover zijn collega's en de minister.

Er is natuurlijk niets tegen, maar intendeel alles vóór deskundigheid bij de bewindslieden. Primair is daarbij de politieke visie, verantwoordelijkheid en representativiteit. Anders wordt de staatssecretaris in plaats van een zelfstandige beleidsfiguur een super-ambtenaar.

Men moet natuurlijk voorzichtig zijn uit een wellicht toevallige coincidentie van enkele slechts incidentele verschijnselen een algemene conclusie te trekken. Met dat voorbehoud menen wij echter, dat het zaak is wel er op te letten, dat het jonge en veelszins nog weinig omschreven begrip van staatssecretaris zich niet ontwikkelt in een richting, waarin de zelfstandige politieke representativiteit als factor niet meer van de eerste orde, maar slechts van bijkomende betekenis gaat worden. O.i. ware dat een ontwikkeling in een verkeerde richting. AANTJES

Overigens kan men zich afvragen, of de politieke betekenis van het instituut van staatssecretaris niet bezig is in een verkeerde richting zich te ontwikkelen. Het instituut van staatssecretaris is in het leven geroepen als een functie met een eigen politieke verantwoordelijkheid voor een onderdeel van het beleid van een departement. Deze verantwoordelijkheid doet weliswaar de verantwoordelijkheid van de minister niet teniet, maar wordt daardoor toch ook weer niet volledig gedekt. Dit bleek b.v. ten indertijd de Staatssecretaris van Oorlog, Mr. Kranenburg, wegens een beleidskwestie aftrad zonder dat dit consequenties bleek te moeten hebben voor het ministerschap van Ir. Staf.

koekoek: Koek van andermans deeg

LOT slot een enkel woord over het optreden van de politieke groepen, die voor het eerst in het Parlement vertegenwoordigd zijn. Zo ooit, dan is bij de rede van de heer Koekoek wel gebleken, hoezeer „beeld” niet slechts gemaakt wordt door zijn eigen optreden, maar ook door de wijze, waarop de pers hem verslaat”.

Het ware te wensen, dat allen, die van stem aan de heer Koekoek hebben gegeven in de mening daarmee een constructief hervormer van ons staatsbestel te steunen, zijn eerste parlementaire optreden hadden beluisterd en in kennis van de inhoud van zijn maiden-speech waren. Herinnerde dit optreden van de heer Koekoek niet alleen de door anderen hem verschafte stof slechts reproduceerde, maar tevens dat hij die in het minst niet zelfstandig had verwerkt. Gaf zijn rede in de eerste instantie reeds de kennelijke indruk, dat hij slechts voorlas — en wel op onbegrepen voorlas — wat anders voor hem hadden opgetekend, en dat hij de hoogst verwarde wijze, waarop hij in de tweede instantie van repliek diende, aansluitend aan deze indruk een onweerlegbare bevestiging.

Wat de inhoud van zijn maiden-

Op zichzelf een goed ding, dat oud-bewindslieden bereid zijn hun plaats aan de ene kant van de (regerings)tafel en aan de andere kant van de andere kant. Dat komt ten goede, zowel aan de deskundigheid en het niveau van het Parlement als aan het inzicht van de Regering. Wij achten het voor de werking van ons parlementaire stelsel dan ook een gelukkig en vruchtbaar verschijnsel, zowel dat in het Kabinet enige uitgesproken en ervaren parlementariërs zitting hebben genomen, als dat van de verschillende fracties oud-bewindslieden deel uitmaken. Ook de woordvoerder van de a.r.-fractie, de heer Smallegenbroek, heeft deze gedachte bij het jongste kamerdebat onder woorden gebracht.

Wat betreft de oud-ministers en oud-staatssecretarissen, die thans definitief hun plaats in de Tweede Kamer hebben ingenomen, mag men aannemen dat de fracties, na hun een zekere parlementaire inspeelperiode gegund te hebben, daarvan het juiste gebruik zullen weten te maken.

Quo vadis staatssecretaris?

WAT ons voorts o.a. trof, was, dat de ruimte achter de regeringstafel toekekend was om aan alle leden van het Kabinet een plaats te verschaffen. Dat is wel anders vertoond. De verklaring ligt daarin, dat bij dit eerste verschijnsel van het Kabinet-Marijnen voor de

VERTROUWENS ADRESSEN VOOR EIGEN

HET GOOI

DE HARSEBOOM Café-restaurant
Groest 80 — Hilversum
Telefoon (02950)-44451

Zalen voor alle doeleinden. Verzorgd restaurant, prima consumpties. Prijzen op aanvraag. Capaciteit diners: 700 personen.

R. BRUMMELKAMP
BLOEMISTERIJ
TUINARCHITECTUUR

VAN RIEBEECKWEG 32
TELEFOON 02950-4 25 34
HILVERSUM

Stand- en tentoonstellingsverzorging

Voor **GROENTEN en FRUIT** bent u bij ons altijd **GOEDKOPER** uit

TEUS VEENVLIET
Koningslaan 120 - Telefoon 45098 - Hilversum

Mogen wij u adviseren bij aankoop van een aardgas-fornuis, comfoor of geiser?

In onze showroom vindt u een grote sortering bij ons gekocht bent u verzekerd van onze alombekende „De Gooische-Gasservice-Dienst”, met deskundig personeel.

SMEINK & ZONEN
Larenseweg 39 - Hilversum - Telefoon 46886.

VOOR AL UW RIJWIELEN EN BROMMERS
Uw adres: ANTH. MUYS
GERANIUMSTRAAT 26-28 (Bosdrift) hoek Nieuweg
TELEFOON 14472 - HILVERSUM

Brommers:
Amstel met Puchmotor vanaf f 625.—; Solex, geheel compleet f 417.—; Batavus, vol-automatisch f 569.—, fiets-o-matic.

Rijwielens:
Gruno f 154.50 compleet; Batavus f 157.—; De Magneet f 156.—; Germaan, kinderrijwiel, compleet v.a. f 72.50.

W. van HEERDT
HET ADRES voor rijwiel en bromfietsen o.a. Gazelle en Phoenix rijwiel, Batavus bromfietsen.
Giro 178259 - Betalingen worden prettig geregeld.
Hoge Larenseweg 123 (hoek Goudriaanstraat) - Telefoon 12404 - Hilversum

„Cinderella”
Een begrip voor goede dameskleding. Meer keus, meer service. Kleine maat, grote maat, extra grote maat....
U PAST EN KOOPT PRETTIGER BIJ
Modehuis „Cinderella”
Havenstraat 53 — Hilversum
Telefoon 42151

AMSTERDAM
GEZOND, GEZELLIG EN 'T GOEDKOOPST is het stoken met de kolen van de
FIRMA S. DOGGER Hzn.
SCHINKELKADE 14 - TELEFOON 72 25 16
ANTRACIET
BRECHCOKES en OLIE voor centrale verwarming

G. W. GRUPPEN
Aannemersbedrijf
SPAARNDAMMERDIJK 388 — TEL. 80553 — AMSTERDAM

J. DE KORT
metsel- en tegelbedrijf
Singel 350, tel. 33422 - 62891
AMSTERDAM

Gebr. Van Altena
smeed- en constructiewerk stalen ramen en deuren
G. VAN LEDENBERCHSTRAAT 114 — AMSTERDAM
TELEFOON 82298

• Schoolblijven in Anhalt

In het keizerlijke Duitsland was Anhalt een klein staatje aan de Elbe. De hoofdstad heette Dessau en der alte Dessauer was eens een beroemd generaal in het Pruisische leger.

In 1913 begon de regering van Anhalt zich te ergeren aan de toenemende invloed van de socialistische. Zij hadden niet alleen hun partijafdelingen, maar ook „mantelorganisaties” onder meer arbeiders-gymnastiekverenigingen, die onder rode leiding stonden. En die arbeiders-gymnastiekverenigingen namen ook adspirantleden aan, zoals dat bij alle gymnastiekverenigingen het geval is. En zo kwamen schoolkinderen in Anhalt als adspirantleden van arbeiders-gymnastiekverenigingen reeds onder de beademing van het socialisme.

De overheid kwam tussenbeide. Er kwam een verordening. Geen leerling van een openbare lagere school meer lid of adspirantlid van zo'n vereniging gaan. Gaan Hans en Liesl toch, dan moeten zij gestraft worden.

Met schoolblijven.

Want de meester heeft het toezicht op de naleving van het verbod.

Toen hebben de socialistische arbeiders zich bezonnen op tegenmaatregelen. Zij besloten tot het volgende. Voor elk uur, dat een kind om deze reden moet schoolblijven, zal één arbeider zijn lidmaatschap van de kerk opzeggen.

En het bericht uit 1913, waaraan wij dit ontleen, voegt er aan toe, dat reeds 190 leden van de Landeskirche hebben bedankt, overeenkomende met 190 kind-uren „schoolblijven”.

En de uitbreiding dreigt nog ernstiger vormen aan te nemen. Het gaat hard tegen hard.

Wij plaatsen de mededelingen omtrent feiten van een halve eeuw geleden in deze rubriek als regel zonder commentaar.

Deden wij dat niet, dan zou hier iets te schrijven zijn over een verkeerde koppeling van kerkelijke en politieke zaken.

JEZUS REDT VERLOST GENEEST

Iedere zondagmorgen om acht uur spreekt Evangelist Joh. Maasbach over Radio-Luxemburg, 208 m. middengolf en 49.26 korte golf.

de tegenstand gebroken

d door Foka van Loon

25

Dan ineens begint ze te lachen. Ze herinnert zich, wat nu in haar oog een grappig voorval is. Ze speelt het spel, gister was het bittere ernst. Ze doet, of ze het kindje uit de wagen pakt en in haar schortje rolt, en schudt dan heftig „nee”. „Nee”, lacht Gees terug, „dat mag niet”.

Het kindje is van buurvrouw, ze zou erg huilen, als je het wegnam. Het kind knikt wijs. Gister was ze die mening niet toegedaan. Gees was met Roelie bij buurvrouw op theevisie. In een onbewaakt ogenblik wist Roelie naar het slaapkamertje te ontsnappen. Na enige ogenblikken kwam ze aanzetten met de baby in haar schortje. Er ging een gehuil van verontwaardiging op onder de rest van buurvrouws achtal. De twee moeders schoten om het hardst toe om de kleine vrijbuiters haar gestolen levende vrachtje weer afhandig te maken. Het kostte de vrouwen al haar overredingskracht en een massa zweedruppels voor het tot Roelie's besef doorgedrongen was, dat ook dit kindje buurvrouws onvervreemdbaar eigendom is.

Terwijl Gees haar voortdoet, hoe je een zakdoek tot een poppeluier vouwt overweegt ze, of ze 't Roelie maar niet vertellen zal van de komende blijde gebeurtenis, al ligt die eigenlijk wel wat te ver in het verschieft om er nu al over te praten. Daarbij: wat, als het weer eens op een teleurstelling uitloopt? Ze heeft haar groeiend geheim tot nog toe voor Albert verborgen gehouden. Is het eigenlijk wel fair tegenover hem, het kind voor te laten gaan? Maar aan de andere kant, Roelie zal verrukt zijn, als ze het hoort en Albert... Och, hij zal waarschijnlijk net als vorige keren, zeggen: „O ja? Nou ik mag lijden, dat het een leugen is, want je kunt maar nooit weten. Toen Roelie geboren moest worden dacht ik alleen maar: Als het maar geen rooie wordt. Maar nu knijp ik hem als de ziekte, dat er wat anders dat nog erger is, aan zal mankeren”.

Deze weinig gevoelvolle reacties staan onuitwisbaar in Gees' geest gegrift en maken, dat ze niet teveel haast maakt hem in haar verwachting te laten delen! Zal ze dan toch maar aan Roelie? ... Dan is er tenslotte één blij met haar. Nog een korte aarzeling, dan is haar besluit genomen; echter met de vrees in haar hart, dat het een moeilijke onderneming zal blijken te zijn, Roelie met dit wonderlijke nieuws te naderen. Maar dat valt mee. Roelie vindt het eigenlijk heel normaal, dat zij eindelijk ook eens in aanmerking komt voor een broertje of zusje.

Gees neemt ter illustratie een foto van de schoorsteenmantel, waar Alberts zuster met man en twee kinderen opstaan. Na nog een heleboel nachties slapen zullen ze met net zoveel zijn als deze tante.

Roelies vingertjes beprikt haar neefjes broek. Wordt het zoiets? Of — ze beklopt haar eigen stevige borstje — een tweede uitgave van haar zelf?

Gees beduidt haar dat daar vooruit niets van te zeggen valt.

„Raar!” geeft Roelie met neusgetrek te kennen, maar verder neemt ze genoegen met het feit en dat verschaft haar al overvloedige voorpret.

Heeft ze een vaag vermoeden, dat dit wonder in direct verband met haar moeder staat? Dat zal niemand ooit weten. Wel slaat ze onstuimig haar armpjes rond haar moeders taille en drukt haar gezichtje stijf tegen haar aan. Gees bukt zich en kust haar. Roelie betaalt haar die zoen met interest terug en kijkt haar moeder daarbij aan met een allesoverheersende blijdschap in haar ogen. Dan gaat ze stil verder met haar spel, de pop omtoveren in een baker-kindje.

Het wordt een prettige morgen, die voorbij vliegt, want tussen moeder en dochter is een gouden draad van vertrouwen en eensgezindheid gewoven, die de sfeer ten goede beïnvloedt. Na een paar uur komt Albert ook al weer thuis. Hij bestudeert al etende met veel interesse de brief en zijn gezicht klaart op als de zomerlucht na een fikse regenbui.

„Dat is niet gek!” barst hij aangenaam verrast uit. Maar dan de verwijtende ogen van Gees ontmoetend, beseft hij, dat er van hem als rechtgeaard zoon een weeklage om zijn zieke vader wordt verwacht en hij herstelt haastig:

„Nou ja, dat vader die beroerte gehad heeft, is natuurlijk erg genoeg, maar voor ons zit er wel een mooie kant aan. Altijd bij een ander valt op den duur toch niet mee, vooral niet, als je wat ouder wordt! En je hebt ook nooit kans op een extraatje, het is altijd hetzelfde weekgeld, of je je nu het vuur uit de sloffen loopt, of es een dag denkt: ik geloof het wel!”

Albert is volgaarne genegen het oor te lenen aan de wens van zijn vader.

„Ik maak dat wel in orde met de baas. Tenslotte gaat eigen volk voor!” Hij zegt het zo braaf, alsof hij niet veel meer zijn eigen welzijn dan dat van zijn vader beoogde. „Dan kunnen we misschien de volgende week wel verhuizen, maak je maar klaar, dat wordt een drukke tijd voor jou!”

Gees hapt lang niet gretig genoeg naar zijn zin, ze kijkt eerder bedenkelijk.

„Jij kon er wel niet erg mee in je sas zijn!” merkt hij op, zijn toon enige graden minder monter.

„Nee!” belijdt Gees met een geheimzinnig lachje. „Ik kan nou juist niet zeggen, dat het mij op het moment erg toelacht, die verhuizerij”.

En dan neemt ze meteen de gelegenheid waar om hem van de zeer waarschijnlijke gezinsuitbreiding te vertellen.

„Zo, zo! Is 't weer zover?” Albert zucht zo zwaarmoedig alsof hij vader Jakob met zijn twaalf zonen concurrentie aandeed.

Met deze koele reactie geeft hij Gees een steek door het hart. Het rood en wit wisselt snel af op haar gezicht. In haar bezeerdheid ontglipt haar een hatelijk antwoord, scherper dan ze bedoelt.

„Het valt me nog mee, dat je niet hoopt, dat het maar geen kind zal worden met de rooie vlag in top!”

Om Alberts lippen vormt zich een snijdend scherpe trek, zijn mond gaat open als een mes, om zijn vrouw dodelijk te wonden.

„Och”, zegt hij met een grijns, „daar kwam ik nog wel overheen, maar nog een doofstomme er bij — nee, daar moet ik niet aan denken; die draaien we geloof ik, dadelijk de nek maar om!”

„Is ruwe scherts, maar zijn woorden blijven stuk voor stuk als stekels haken in Gees' ziel. De paar hapjes op haar bord blijven onaangeroerd. Ze reikt hem ook de Bijbel niet aan, als hij klaar is met eten. Ze zit als een standbeeld, de ogen strak op haar bord.

„Moeten we niet lezen?” vraagt hij liefjes. Hij voelt wel nattigheid, al houdt hij zich van de domme.

„Nee, liever niet!” is haar rustig antwoord.

Alle bijbelse uitspraken, hoe overvloeiend ook van Goddelijke wijsheid en menselijk vertrouwen zouden haar in deze ogenblikken tegenklinken als heiligschennende vloeken.

Haar beheerste maar afwijzende houding irriteert en verbittert hem. Wel verdraaid, moet ze dat gekke van hem zo hoog opnemen, laat ze naar de pomp lopen. Hij kletst zijn stoel achteruit en klapt de deur met een dreun achter zich dicht.

Roelie schokt van haar stoel op en kijkt hem met een koddig verbolgen gezichtje na. Haar gevoelszenuwen zijn buitengewoon sterk ontwikkeld. Zo'n harde bons bezorgt haar een reeks trillingen en onaangename gewaarwordingen door heel haar lichaam, alsof ze onder een zwakke elektrische stroom werd gezet.

Als ze haar vader een lelijk woord had kunnen naropen, zou ze het gedaan hebben, nu volstaat ze met een boosaardig dierlijk gegrom. Dan laat ze zich van haar plaats glijden en legt een bestraffend vingertje op de Bijbel, haar gezichtje één groot verbaasd vraagteken:

„Waarom wordt dat overgeslagen?” Die onderbreking van de dagelijkse gewoonte bevat haar niet, want zij mag altijd de plaatjes zien.

Gees glimlacht geruststellend tegen haar: „Nee, vandaag niet”. Ondanks haar verdrietige stemming scheidt ze toch behagen in haar bijdehande dochtertje. „Ga maar spelen!”

(wordt vervolgd)

VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN

ROTTERDAM

Barendregt's

SPECIAAL-
ZAKEN
Textiel
Bedden
Baby-
artikelen
Tapijten

Kat. Lagedijk 421-423-434-436, hoek Slotboomstraat
Tel. 71986-71999

Schedamseweg 47 - Tel. 52992 - Rotterdam

FIRMA C. A. STREEFKERK

LOODGIETERSBEDRIJF

Ruime sortering

gasapparaten en sanitaire artikelen

Claes de Vrieselaan 164 - Telefoon 34852

A. Sluyter & Zonen

LUDOLF DE JONGHSTRAAT

Telefoon 42565 - 48207. Na 19 uur 85155

Transporten door het gehele land

KOLEN EN OLIE

VOOR HUISBRAND EN INDUSTRIE

A. VAN WEEDEN'S KOLENHANDEL

Straatweg 55 - Rotterdam - Telef. 180240

Filiaal: Dorpsweg 70 - Rotterdam-Zuid - Tel. 76208

M. VAN REIJN'S

LOODGIETERSBEDRIJF

Elektrotechnisch bureau

Lusthofstraat 27, Tel. 122429 b.g.g. 131762, Rotterdam

Drukkerij De Winter & Hofwegen

LAMBERTUSSTRAAT 55

Telefoon 122054

Voor al uw drukwerk!

Koopt uw vlees en vleeswaren in
Breeman's Slagerijen

Prima kwaliteit — Lage prijzen

Pleinweg 214, telefoon 78015
WINKELCENTRUM WERELDHAVEN ZUID
Futselaan 40a, telefoon 72471

WESTLAND

H. HORTENSIIUS & ZONNEN METSELAARS en AANNEMERS

Bevelen zich beleeft aan voor alle voorkomende werkzaamheden

NIEUWBOUW - VERBOUW - BETONWERK

EN VERDERE REPARATIE

STOKDIJKKADE 100 - NAALDWIJK

Telefoon 0 1740 - 48 08

FIRMA B. BOERS

GRONDSTOOMBEDRIJF

DIJKWEG 87 - NAALDWIJK

Telefoon 0 1740 - 4225

Drukkerij - Papierhandel

DE OLDEHOVE

J. VAN ESSEN

NAALDWIJK - Postbus 23 - TELEFOON 01740-4058

Uw drukker voor handel en industrie

Gaarne staan wij u met modellen en offerte ten dienste.

Ook uw adres voor doorslagpapier, cyclostylepapier enz

DE LIER - TEL. 2215
NAALDWIJK - 4163
DEEFT - MARKT 49
TEL. 23762
DEN HAAG
BEELK-366 16323M

Voor: Tricotages - Lingerie en Kousen

BOEKEN en periodieken

• Slavernij in onze tijd

VORIGE week werd de wereld getraceerd op het nieuwtje dat de regering van Saoedi-Arabië alle in dat land aanwezige slaven zal vrijkopen of vrijlaten. Dit is een officiële erkenning van het feit dat de slavernij in dat deel van de aardbol nog bestaat. Het is goed zich dat te realiseren nu ons land onlangs herdacht dat de slavernij in Suriname honderd jaar geleden werd afgeschaft.

Het boven vermelde bericht kan betekenen dat de regent van dit olie-rijk, kroonprins Feisal, die de macht voor zijn in Europa verblijvende broer uitoefent, een oprechte poging doet de bakens met het getij te verzetten. Welk getij dit is valt moeilijk te raden. Wellicht is de dreiging vanuit Egypte, versterkt door de revolutie in Jemen, er de oorzaak van dat Saoedi Arabië zich een moderner „gezicht” probeert te verschaffen. Feit is dat er meer landen in Afrika en Azië zijn, die ter Assemblee der Verenigde Naties graag doen alsof zij het Westen de biecht afnemen, doch die zelf nog steeds in flagrante strijd met het Handvest van de V.N. handelen. Op het punt van vrijheid der menselijke persoonlijkheid lijkt het in deze landen veelal nergens op. Dat geldt ook voor het land in welks hoofdstad, Addis Abeba, 32 Afrikaanse volkeren zich in mei j.l. verbonden met de heilige gelofte het kolonialisme in hun werelddeel uit te roeien. Portugal en Zuid-Afrika hebben de laatste weken respectievelijk op de Internationale Onderwijsconferentie, in de Internationale Arbeidsconferentie te Genève en bovendien in de Veiligheidsraad onderzocht dat deze gelofte niet zonder effect gebleven is.

Doch wat deze Afrikaanse Staten — begrijpelijk — in het „groot” ongedaan willen maken, tiert in het „klein”, namelijk ten aanzien van het individu nog welig binnen hun eigen grenzen: onderdrukking, mensenroof, en slavenhandel. In dit verband is het interessant kennis te nemen van het door de Ier Sean O'Callaghan geschreven boek „Slavenhandel in deze tijd” 1), dat vorig jaar in Nederlandse vertaling verscheen. De auteur heeft een reis gemaakt door de Soedan, Ethiopië, Jemen en Saoedi Arabië met het doel de slavernij ter plaatse te bestuderen. Hij moest dit oogmerk uiteraard camoufleren wilde hij zich ter plaatse van de juistheid van beweringen daaromtrent kunnen vergewissen. Dit laatste is hem wonderwel gelukt. En hij vertelt er in het boekje op vlotte — soms al te smeuge — wijze van. De bewijzen van het voortbestaan van wantoestanden, worden op deze wijze geleverd. Het laatste hoofdstuk transposeert deze rauwe werkelijkheid plotseling naar de parlementaire sfeer in Engeland, omdat daar een verslag is opgenomen van het debat, dat in juli 1960 plaatsvond in het Britse Hogerhuis over de slavernij van Afrika en Arabië. Indien men bedenkt dat toen Stephen Ward zijn praktijken nog volop uitoefende en dat de prostitutie ook in onze regio's in wezen slechts een andere vorm van vrouwenhandel is (of althans daartoe leidt), dan is er wel alle reden om elke vorm van slavernij of horigheid met de daaraan vaak verbonden folteringen, wrede onmenselijke of onterende behandeling of bestraffing, waar dan ook signaleerd, met alle kracht tegen te gaan. De wantoestanden in de rosse buurten onzer grote steden behoeven ons echter niet te doen zwijgen over het feit dat sinds de dollar-stromen van de olievelden in het Midden-Oosten een wel zeer eenzijdige bestemming in de zakken van koningen en sjeiks vonden, in die streken afschuwelijke dingen gebeuren, die men ook daar voorheen voor vrijwel geheel verdwenen had gehouden.

Er is echter geen twijfel mogelijk — Feisals regering heeft het vorige week bevestigd, dat er heden ten dage nog menselijke wezens vanuit Centraal Afrika, via de Soedan en Ethiopië naar de feodale streken van Arabië worden gesmokkeld. Dat dit clandestien moet gebeuren, pleit nog enigszins voor de jonge regeringen in Afrika. Dit boek is een felle aanklacht tegen het vele lijd dat mede-mensen hierdoor ondergaan.

1) „De slavenhandel in deze tijd”, door Sean O'Callaghan, uitgegeven bij Nijgh en van Dittmar te Den Haag (226 pagina's; prijs f 9,90).

ALS men erop gaat letten, is het net alsof nog vóór het kabinet aan het werk is gegaan zich allerlei toestanden aandienen, welke noodzakelijk om verbetering vragen. Op minister De Jongh liggen enkele defensie „klusjes” te wachten. Mr. Biesheuvel valt met zijn ministeriële neus in de boter. Minister Luns moet maar eens duidelijk maken, waarom onze ambassadeur in Engeland naar Frankrijk ging. Zijne Excellentie van Waterstaat ziet de KLM wel vliegen, maar tegen welke prijs? En het hoofd van het departement van Onderwijs, om bij die nu maar te blijven, zal ook wel weten, dat meer dan 70% van de 1525 het vorige jaar aangestelde leraren bij het middelbaar onderwijs onbevoegd was. Het zou natuurlijk heerlijk zijn, indien meegedeeld kon worden, dat wij, per 1 september aanstaande, geen haartje pijn zullen hebben met het oog op de onbevoegde leerkrachten, met andere woorden, dat iedere leraar bevoegd is tegen die datum.

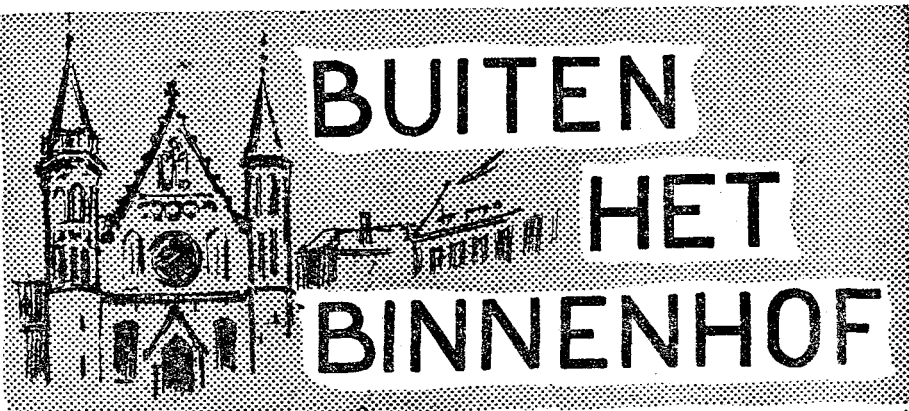
Nu, ondergetekende heeft niet de bevoegdheid u die verzekering te geven. Het moet hem van het hart overigens, dat hij leraren kent, onbevoegde leraren, die beter les geven dan bevoegde krachten. Want wat is bevoegd? Bevoegd is door de wet of enig gezag tot iets gerechtigd zijn. Het aantal van die gerechtigden is schaars in onze dagen, althans bij het onderwijs.

Wij hadden ons over deze zaken niet zo druk gemaakt, althans niet zo druk, dat zij nu in druk zijn verschenen, ware het niet het volgende bericht, op de voorpagina van een groot Nederlands dagblad, dat onze aandacht trok. Er boven stond: Nieuw benoemde leraren voor 70% onbevoegd. Vervolgens, nadat wij door dit opschrift (of kop) gealarmeerd waren, lezen wij: DEN HAAG, maandag (ANP). — Het vorig cursusjaar was 32% van de 12.720 leraren bij het voorbereidend hoger en middelbaar onderwijs onbevoegd. Het jaar daarvoor was het percentage 31. Van de 1525 leraren, die aangesteld werden, was zeventig procent onbevoegd. De leraren gaven in totaal 265.250 lessen, waarvan de onbevoegde 26 pct. voor hun rekening namen.

Deze cijfers zijn ontleend aan de statistiek van het voorbereidend hoger en middelbaar onderwijs van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Op 16 september waren op de 457 dagscholen voor VVMO 185.822 leerlingen; een jaar daarvoor 178.351 leerlingen op 451 scholen. Voor de cursus 1962-'63 werden 35.144 leerlingen tot de eerste klassen toegelaten; 16.238 leerlingen behaalden hun eindexamen.

Tot zover dat bericht op de voorpagina. Nu is, naar wij vernomen hebben, de toestand nog niet zo, dat leerlingen (indien zij die psalmregel tenminste kennen) zouden kunnen zingen: ik overtreft mijn leeraars in beleid. Maar de toestand is wel zo, dat er leerkrachten voor de klas staan, voor de klas van middelbare scholen wel te verstaan, die niet meer kunnen tonen dan een eindexamendiploma gymnasium of hbs. Ja, het is voorgekomen, dat volgens de wet onbevoegde leerkrachten, alleen in het bezit van zo'n genoemd eindexamen eindexamens afnamen.

Zijn wij wel ingelicht, dan kent de wet twee bevoegdheden, welke voortspruiten uit het met goed gevolg

afgelegd doctoraalexamen of met goed gevolg afgelegd examen MOB. Dan is het bovendien nog mogelijk om bevoegd les te geven aan een middelbare school, indien men bijvoorbeeld kapitein van de artillerie is o.a.

In wezen geeft het diploma MOA geen bevoegdheid om les te geven, evenmin als het kandidaatsexamen daartoe recht geeft. Doch verschillende scholen zouden al tevreden zijn indien zij MOA's en kandidaten zouden kunnen aantrekken. Zij moeten zich echter tevreden stellen met leerkrachten, die bezig zijn de genoemde diploma's te halen. Weliswaar worden deze leerkrachten tijdelijk aangenomen en moeten zij wijken voor werkelijk bevoegden, of meer bevoegden, zodra die aan de horizon verschijnen, maar intussen geven zij les. En soms niet eens zo slecht. Hun kennis kan natuurlijk nooit die van bevoegden overtreffen. Ook al zijn zij vaak goede pedagogen. Zo is eens van een onbevoegde leerkracht, die geenszins de kracht om te overtuigen miste, door een gecommiteerde gezegd: „een voortreffelijk pedagoog, hij heit de fouten erin!”

Verontrustend is het natuurlijk wel, dat van een bepaalde rij leerkrachten 70% onbevoegd is, gedeeltelijk onbevoegd of totaal onbevoegd.

Verontrustend is het ook, dat maar een gering percentage leerlingen, dat naar een middelbare school gaat het eindexamen haalt. Meer deskundigen kunnen beoordelen of het gebrek aan leerkrachten hier een oorzaak kan zijn.

Dit jaar heeft een Groenkoper Jr. zijn eindexamen HBSA gehaald, niettegenstaande al deze moeilijkheden. Daarom zijn wij dankbaar. Een andere juvenis zag zich verhoogd, hetgeen ook reden tot vreugde gaf. Wij hebben de een de ander wel eens iets horen duidelijk maken. Maar of die een nu voor de klas zou kunnen staan? Althans als leerkracht?

Laten wij ons geen zorgen maken. Hij is niet van plan les te gaan geven. Terug naar het onderwerp van vandaag, wij wensen de nieuwe bewindslieden op Onderwijs veel kracht en sterkte toe. Zij kunnen bogen op een diploma, dat dat van kandidaat te boven gaat. En dat geeft iedere burger moed, ook

William Groenkoper

**KOGEL-
RIV LAGERS**
Van der Spek
Wolphaertsbocht 214
ROTTERDAM
Tel. 7 97 55

KRUISWOORDDRAADSEL

HORIZONTAAL: 1. handeling; 4. verzinsel; 9. etenstrest; 13. kruik; 14. geldsbedragen; 16. loflied; 17. bedevaartsplaats; 19. strafwerktuig; 20. plaats in Overijssel; 22. eiland; 23. rust; 24. massa; 25. groet; 27. kern; 29. vreemde munt (afk.); 30. bloedvaten; 31. rondhout; 33. serie; 36. hevig; 37. lus; 39. ontkenning (afk.); 40. vogel; 41. ik (latyn); 42. eikeschors; 43. lichaamsdeel; 45. bloeiwijze; 47. kleur; 49. voorzetsel; 50. wapen; 51. daar; 52. niemendal; 55. draf; 56. hof; 59. vogel; 60. ziekte; 62. deel van huis; 64. meisjesnaam; 66. leger; 68. roem; 69. blijven zitten; 72. ieder; 73. stand; 74. spotterm; 75. bloem.

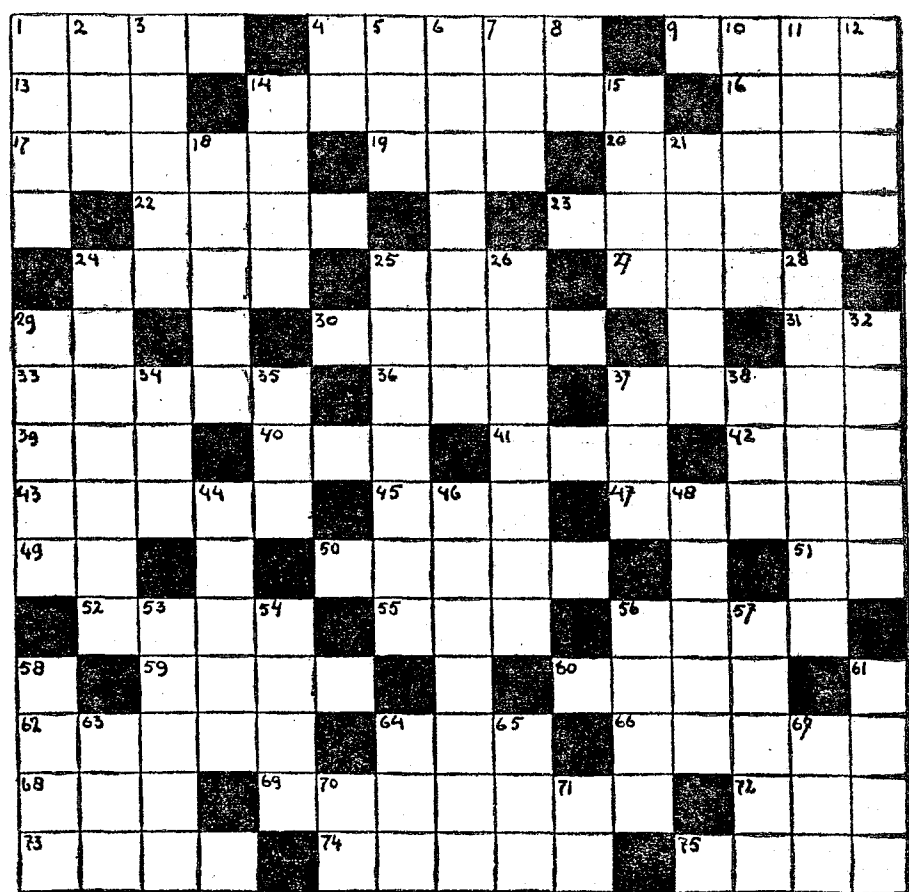
VERTIKAAL: 1. voorradenmagazijn; 2. oppervlaktemaat; 3. hoeveelheid; 4. muzieknoot; 5. bloeiwijze; 6. gerecht; 7. plaats in Gelderland; 8. lidwoord (Frans); 10. glas; 11. groet; 12. streek in Engeland; 14. op temperatuur; 15. maatstaf; 18. winkeltje; 21. onbep. telwoord; 24. water geven; 25. vogel; 26. ontstemmen; 28. beledigen; 29. wortel; 32. bouwland; 34. kunstwerk; 35. suffer; 37. totaal; 38. hond; 44. deel van huis; 46. werelddeel; 48. rangtelwoord; 53. Europeanen; 54. vogel; 56. geestdrift; 57. vat; 58. O.T. figuur; 61. kol; 63. tijd-

TRANS SKANDIA EXPRESS

3 x per week
COPENHAGEN en STOCKHOLM
1 x per week
OSLO

Ook koel- en meubeltransporten.

BONGERS - WAGENINGEN
Telefoon 3750 - Telex 45122

perk; 64. dier; 65. bijl; 67. priester; 70. briefopschrift; 71. uitroep.

Oplossing vorige puzzel

HORIZONTAAL: 1. Aram; 4. armoe; 9. ezel; 13. mok; 14. drieman; 16. wee; 17. beker; 19. aga; 20. egard; 22. enig; 23. gena; 24. orde; 25. Ids; 27. fonds; 29. dn; 39. reden; 31. ar; 33. eters; 36. gom; 37. wedde; 39. Ede; 40. pré; 41. Ina; 42. ree; 43. larie; 45. lel; 47. naald; 49. SA; 50. pyton; 51. ijs; 52. naad; 55. kar; 56. raak; 59. agio; 60. dons; 62. garoe; 64. etter; 68. Gad; 69. kreukel; 72. era; 73. eren; 74. morse; 75. fret.

VERTIKAAL: 1. ambt; 2. roe; 3. akker; 4. ar; 5. Ria; 6. Megiddo; 7. oma; 8. e.a.; 10. zwaan; 11. eer; 12. lido; 14.

drie; 15. neef; 18. Endor; 21. gnome; 24. ontgaan; 25. iegelijk; 26. semilor; 28. dadelijk; 29. deels; 32. reeds; 34. eer; 35. spé; 37. wan; 38. dra; 44. imago; 46. etaleur; 48. amant; 53. aarde; 54. riek; 56. Roel; 57. aster; 58. egge; 61. krat; 63. aar; 64. Leo; 65. aks; 67. ere; 70. RM; 71. Ee.

Boekbinderij:

G. DE JONG Mzn.,

Dorpsstraat 67 - Telefoon 01894 - 565
Ouderkerk aan den IJssel

Sedert 1928 een vertrouwd adres voor 't opknappen van school- en bibliotheekboeken, alsmede alle particulier bindwerk. 't Leesseizoen nadert. Maak er werk van.

ACHTER PAGINA

ZEER belangrijk zijn in onze partij ook de Deputatenvergadering, het Partij Convent, de Doctor Abraham Kuypertstichting en het College van Advies. De meeste partijleden horen hier bekende klanken.

Wij willen ook voor dit viertal op deze plaats nog enige aandacht vragen. Ditmaal met name voor de Deputatenvergadering en het Partij Convent, volgende week voor de Doctor Abraham Kuypertstichting en het College van Advies. Dan hebben wij in grote trekken de partijorganen allen de revue laten passeren en is de serie compleet. (zie ook Nederlandse Gedachten van 27 juli, 3 en 17 augustus).

*** Partij Convent**

ALS wij het partijstatuut op de voet volgen moet eerst aandacht worden gegeven aan het Partij Convent; daarna aan de Deputatenvergadering. Het Partij Convent bestaat uit stemhebbende leden en adviserende leden. Tot de stemhebbende leden behoren de leden van het Centraal Comité, de afgevaardigden van de Kamercentrales en Statencentrales, de leden van de Organisatie Commissie, de dagelijkse besturen van de Doctor Abraham Kuypertstichting, van het Verband van verenigingen van A.R. Gemeente- en Provinciebestuurders en van de Nationale Organisatie ARJOS.

Tot de adviserende leden behoren de A.R. leden van de Staten-Generaal, de secretaris van het Centraal Comité, de directeur van de Kuypertstichting, de leden van de Financiële Commissie, alsmede een aantal leden van geestverwante organisaties, op cultureel en sociaal-economisch terrein werkzaam.

*** Openbaar**

De vergaderingen van het Partij Convent zijn als regel openbaar. Ieder kan een toegangsbewijs bij het partijbureau aanvragen. Deze worden overigens slechts verstrekt voorzover de plaatsruimte het mogelijk maakt.

De vergaderingen van het Partij Convent zijn echter besloten wanneer het Partij Convent daartoe

besluit. Het Partij Convent, dat eenmaal in de vier jaren ter gelegenheid van Tweede Kamer-verkiezingen het concept-Program van Actie, alsmede de kandidatenlijst behandeld is steeds een besloten Partij Convent. Deze zaken komen overigens in het openbaar aan de orde op de daarop volgende Deputatenvergadering.

Het Partij Convent komt tenminste tweemaal per jaar bijeen en wel in het zogenaamde voorjaars-Partij Convent en het najaars-Partij Convent. Het vergadert praktisch altijd in Utrecht als centraal gelegen plaats. Er is echter ook wel eens elders in het land bijeengekomen, bijvoorbeeld in Arnhem en Amsterdam.

In de voorjaarsvergadering worden de jaarverslagen behandeld en wordt meer in het bijzonder het politiek beleid besproken. In de najaarsvergadering worden de financiële verslagen en de begrotingen behandeld en de plannen voor de komende wintercampagne vastgesteld.

*** Taak en bevoegdheden**

UIT het voorgaande blijkt reeds, dat onder meer tot de taak en bevoegdheden van het Partij Convent behoort de behandeling van de jaarverslagen. Dat zijn de jaarverslagen van het Centraal Comité, van de Kamercentrales en van verschillende organisaties binnen het partijverband.

Het Partij Convent stelt ook de door het Algemeen Organisatie Comité ingediende plannen vast voor de algemene propaganda, voor de kadervorming en — eenmaal in de vier jaar — voor de organisatie van de verkiezingsactie voor de Tweede Kamer.

Het Partij Convent bespreekt het

De partij heeft nog meer organen

politieke beleid van de beide A.R. Kamerfracties, tot welk doel de voorzitter van de Tweede Kamerfractie uitgenodigd wordt ter vergadering een overzicht te geven van de verrichte werkzaamheden in het afgelopen jaar. Dit vindt dus, gelet op het voorgaande, plaats op het voorjaars-Partij Convent.

In dit globale overzicht willen wij met betrekking tot het Partij Convent met het voorgaande nu volstaan, om over te gaan op de Deputatenvergadering.

*** Deputatenvergadering**

In haar Deputatenvergadering treedt de A.R. Partij met beslissend gezag op, zo zegt het artikel 33 van het partijstatuut.

Als het om belangrijke zaken gaat, komt daaraan tenslotte ook de Deputatenvergadering te pas.

De Deputatenvergadering stelt vast:

- a. het Beginsel- en Algemeen Staatskundig Program;
- b. het Program van Actie;
- c. de statuten van de A.R. Partij;
- d. de statuten van de Kuypertstichting.

Zij stelt ook de kandidatenlijsten vast voor de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer.

Zij bepaalt — op voorstel van het Partij Convent — de jaarlijkse fi-

nanciële bijdragen der kiesverenigingen (contributie-afdracht) aan het Centraal Comité. Zij verkiest tenminste tien leden van het Centraal Comité, verder de leden van de Commissie van Beroep, alsmede de voorzitter en de penningmeester van de Kuypertstichting.

Deputatenvergaderingen kunnen te allen tijde door het Centraal Comité bijeengeroepen worden. Het Centraal Comité is daartoe verplicht wanneer een verkiezing van de Tweede Kamer aanstaande is, of wanneer het Partij Convent daartoe besluit.

De Deputatenvergaderingen zijn openbaar, tenzij en voorzover de Deputatenvergadering zelf anders besluit.

Toegang hebben:

- a. met het recht aan de stemming deel te nemen:
 - 1. de afgevaardigden der kiesverenigingen.
 - 2. de stemhebbende leden van het Partij Convent.
- b. met adviserende bevoegdheid:
 - 1. de adviserende leden van het Partij Convent.
 - 2. de A.R. leden van de Provinciale Staten.
 - 3. gasten, door het Centraal Comité uitgenodigd.

SINDS 1879, het jaar, waarin de Anti-Revolutionaire richting haar georganiseerde vorm kreeg, tot heden zijn een-en-veertig Deputatenvergaderingen gehouden.

Over deze vergaderingen kan men nader ingelicht worden door lezing van het boek „Geen vergeefs woord”, verzamelde Deputaten-redevoeringen (tot en met 1948), uitgegeven in 1951 (J. H. Kok N.V. Kampen.).

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

VOSKAMP EN VRIJLAND

's-GRAVENZANDE - Telefoon 01748 - 2245* - Postbus 30

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457-561 Telefoon 06750-3748

Houtzagerij- Houthandel- Kistenfabriek

FA. K. SALVERDA & ZONEN

Aannemersbedrijf - Kuinre

SPECIAAL: het stellen en monteren van kapspanten.
Wijk IV-7 - Tel. 05271-294

Grondboringen Bodemonderzoek
Nortonputten voor Drinkwatervoorzieningen
Pompinstallaties Beregeningsinstallaties
Meer dan 40 jaar ervaring.

FIRMA JAN DE NOOIJ - BENNEKOM

Telefoon 08379 - 2227

Fa. P. van Oudenallen & Zoon

AANNEMERS VAN

timmer-, hei- en betonwerken

WILNIS - TELEFOON (01724) 108

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.), TELEFOON 08859-605

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten woningen, directieketen, barakken, garages, vakantiehuisjes enz.
Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veldschuren, loodsen etc.

Export: België, Duitsland, etc.

BAGGERMAATSCHAPPIJ TJAART VAN DER MOLEN NV

GRONINGEN

Hoornsdediep 3 - Telefoon 05900 - 23928

GEBR. LOMMERTS N.V.
Koel- en vriestransporten

Havenstraat 33 - Delfzijl - Telefoon 05961 - 3633
Westersingel 120 - Rotterdam - Telefoon 010 - 134658

N.V. BOUWBEDRIJF KNOOP & GIEZEN

Groningen

WONING- EN UTILITEITSBOUW
Vechstraat 60 - Telefoon no. 05900 - 22300

N.V. Betonbouw

v.h. Firma Kool & Wildeboer

GRONINGEN, Phebensstraat 3, Telefoon 05900-34000
Utiliteits- en waterbouw

Gjaltema's Timmerfabriek „Volharding” N.V.

MARUM (Gr.)

Telefoon 05944 - 531 - 05900 - 45866

Uw adres voor alle timmerwerken en standaardkasten

Oosterhof's Aannemersbedrijf

GRIJPSKERK - LEEUWARDEN

WEGEN-, GROND- EN WATERWERKEN

N.V. AANNEMERS- EN HANDELSBEDRIJF

VAN OORD

Hoogstraat 73a - Telefoon 444 - Werkendam

RIJSWERKEN GRONDWERKEN ASFALTWERKEN

VERTROUWENS ADRESSEN VOOR EIGEN

GELDERLAND

Radio K. B. Weimar Televisie

LANDELIJK ERKEND INSTALLATEUR
ELEKTRISCHE APPARATEN - VERLICHTING
MAANDEREIND 19 - EDE - TELEFOON 8373

Voor nieuwbouw en onderhoudswerken

timmer- en aannemersbedrijf

B. SCHREUDER

Schoolstraat 8, Voorthuizen, tel. 03429-497

HAARDEN EN KACHELS

voor vaste en vloeibare brandstoffen, zowel voor woonkamer als voor kantoren, zalen, etc.

Firma Wed. T. Viets

BERGSTRAT 38 - TEL. 2765 (08370) - WAGENINGEN

VOOR EEN GEKLEDE OF SPORTIEVE MANTEL NAAR

MODEHUIS

WAGENINGEN

Wie EYGENRAAM kent zoekt niet
Wie zoekt kent EYGENRAAM nog niet
Het is onbetwist

BENNEKOM - TELEFOON 2339

Een goede drogist.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

Kunnen kernwapens nog worden afgeschaft?

ALS we uitgaan van enkele feiten, waarvoor de wereld zich in de komende jaren geplaagd kan zien, moeten we welhaast tot de teleurstellende ontdekking komen, dat we verder dan ooit verwijderd zijn van het verbieden en vernietigen van kernwapens, ja zelfs van wat men noemt een algehele en algemene ontwapening op het gebied van de conventionele wapening. Zou het Chinese communisme niet zulke agressieve kenmerken aan de dag hebben gelegd, dan had er wellicht nog sprake kunnen zijn van de een of andere vorm van ontwapening, met name op het terrein van de kernwapens. Onder de huidige omstandigheden lijkt daarvan geen sprake meer te kunnen zijn.

Centraal

De centrale figuur in de internationale verhoudingen van vandaag is de Sovjetunie. Dit is nog eens duidelijk gedemonstreerd door de ondertekening van het kernstopakkoord, die in Moskou heeft plaats gevonden. Terecht heeft de NewYorkse gouverneur Nelson Rockefeller (die naar het presidentschap van de Ver. Staten dingt) gewezen op het gevaar, dat hieraan voor de westelijke wereld verbonden is. Dit neemt niet weg, dat in de nabije toekomst van de houding van de Sowjetunie zal afhangen, in welke mate er vorderingen worden gemaakt op de weg naar grotere internationale ontspanning. En het is interessant na te gaan, in hoeverre men in Moskou daarbij de handen vrij heeft.

Anders gezegd: het is van beslissende betekenis te onderzoeken, welke invloed het conflict met Peking heeft op het doen en laten van de Russische leiders in Moskou.

Gevaar

Als de Sowjetunie (tegelijk met de westelijke mogendheden uiteraard) haar kernmacht overboord zou zetten, loopt zij gevaar, zich over te leveren aan de willekeur van een numeriek veel sterkere vijand met een bevolking, die binnen niet al te lange tijd zevenhonderd miljoen zielen zal tellen. Dat is meer dan drie maal zoveel, als de Sowjetunie er telt. Het afschaffen van kernwapens komt neer op een terugvallen op conventionele wapening, waarin aantallen divisies en dergelijke een beslissende rol zullen spelen.

Alleen al om zich de honderden miljoenen Chinezen van het lijf te kunnen houden kan de Sowjetunie zich

Chroesjtsjef speelt graag een spelletje met bezoekers uit het Westen. Hier is hij bezig zijn krachten te meten met Rusk, de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken. Het was een vreedzaam spel: badminton.

dus genoodzaakt voelen, haar kernmacht in stand te houden — gesteld al, dat de Chinese communistische leiders van het verwerven van kernwapens zouden willen afzien.

Akkoord

Er wordt wel beweerd, dat de bijna volledige breuk tussen de Sowjetunie en communistisch China er toe kan leiden, dat er een ontwapeningsakkoord wordt gesloten tussen het Sowjetblok en de westelijke landen. Het gedeeltelijke kernstopakkoord wordt daarvoor dan als bewijsstuk aangevoerd. Als we ons echter de positie indenken, waarin de Russen zich door Peking hebben laten manoeuvreren, dan beseffen we, gevaar te lopen ons aan een ijdele hoop over te geven. Het tegendeel zou wel eens het geval kunnen zijn.

De tijd is voorbij, dat het voor de Sowjetunie nog aantrekkelijk kon zijn, naar het afschaffen van de kernwapening te streven. In de eerste jaren na de tweede wereldoorlog had het nog zin, toen de Amerikanen het monopolie bezaten en China nog niet in communistische handen was. Nu is alles anders.

Ijdele hoop

Het kan nog vele jaren duren, voordat communistisch China een atoommogendheid van betekenis is. Direct gevaar dreigt dus nog niet van deze kant, al houden we ons hart wel vast (zoals president Kennedy dat deed op zijn wekelijkse persconferentie) wat de ontwikkelingen op langere termijn betreft. Totdusver bestond het risico, dat het agressieve optreden van de Chinese communisten (met name met betrekking tot de dreigementen ten aanzien van het door de nationalisten

van Tsjang Kai Sjek bezette Formosa) een regelrechte confrontatie met kernwapens tot gevolg zou hebben tussen de Sowjetunie en de Verenigde Staten.

In Peking hoopte men, dat beide reuzen elkaar zouden vernietigen en dat communistisch China als enige mogendheid van betekenis zou overblijven om de communistische „wereldorde" te vestigen.

Wat anders

In wezen is het conflict tussen Peking en Moskou voortgevloeid uit de weigering van de Sowjetunie, op haar eigen vernietiging aan te sturen. Er is dus reden om aan te nemen, dat zulks ook in de toekomst het geval zal zijn, wanneer de Chinezen moeilijkheden gaan veroorzaken langs de grenzen van hun onmetelijke rijk. Partij kiezen tegen de Chinese leiders zullen de Russen zeker willen vermijden, maar tot een oorlog met kernwapens zullen zij het niet laten komen.

Gesprek

Zij die streven naar ontwapening om de ontwapening zelf, dienen zich dit te realiseren. De Chinezen raken een heel zwak punt aan, als zij afschaffing van alle kernwapens bepleiten. Zij hebben er niets bij te verliezen, maar er alles bij te winnen. En zij weten ook, dat de Sowjetunie er niet meer aan kan denken, haar kernwapens op de schroothoop te gooien.

Het enige waar men in Moskou nog naar kan streven is naar een serie overeenkomsten, die het voortbestaan van de huidige toestand in Europa garanderen en de mogelijkheid van het onverhoeds en onbedoeld uitbreken van een oorlog met kernwapens tussen Oost en West tot het uiterste te be-

• Vervolg op pag. 5

In dit nummer

- ★ Rusland, China, Amerika en de kernwapens (pag. 1 en 5)
- ★ Akkoord van Wassenaar en T.V. (pag. 3 en 5)
- ★ Lezers schrijven ons o.a. over de woningbouw (pag. 2)
- ★ 50 jaar Vredespaleis (pag. 4 en 5)

OP één punt is het akkoord, dat de vier fracties in Wassenaar hebben gesloten, over de televisie, bijzonder vreemd. Vreemd door ondeskundigheid. Deze „inbreng" moet wel afkomstig zijn van iemand, die geheel ondeskundig was. Het kan best zijn, dat hij in de strijd voor de commerciële televisie wel een rol heeft gespeeld, en zelfs een opzienbarende rol. Want daar werden zulke rollen gespeeld door personen, die in het verleden zich nooit in omroepvraagstukken hadden verdiept, maar nu het wildbraad roken en op die geur afkwamen.

Zoals bekend, er gaat een pacificatiecommissie aan de slag. Dr. De Kort wordt voorzitter. De samenstelling, afgezien van het „o.a." in het akkoord, vindt men in ons hoofdartikel. Deze commissie heeft twee jaren de tijd. En dan moet er nog een wet worden gemaakt, die in het parlement kan worden aangenomen, maar ook verworpen.

Het kan dus nog jaren duren, voor er een wet in het staatsblad komt.

Tot zolang wordt het tweede net verzorgd door de huidige concessionarissen, dus de omroepverenigingen, de

Vreemd akkoord

N.T.S., het Convent van Kerken en het Ikor. Maar onder bepaalde voorwaarden, die aan de Staten-Generaal worden meegedeeld. Uiteraard met de bedoeling, dat die er goed en kwaad van mogen zeggen.

Maar met de huidige concessionarissen moet de Regering het eens worden over de voorwaarden. De Regering kan zodanige eisen stellen, dat de huidige concessionarissen bedanken voor het genoeg. Of sommigen van de huidige concessionarissen, de Avro bijvoorbeeld, die het gehele tweede net alleen wil hebben. Maar misschien wil de Regering alleen onderhandelen met de N.T.S. als overkoepelend orgaan.

In elk geval, het is denkbaar, dat er géén overeenstemming wordt bereikt.

Wat dan?

O, hebben de contracterende fracties in Wassenaar gezegd, dan is er nog niets kapot. Dan wordt via het tweede net het Belgische of Duitse programma doorgegeven.

Ei zo!

En door wie?

Natuurlijk niet door de N.T.S. en evenmin door haar diensten.

Die N.T.S. is een zelfstandige stichting. Anders zou zij immers geen onderhandelingspartner kunnen zijn, die ook het recht heeft om neen te zeggen. En dat moet toch wel zo zijn, als de Regering met haar wil onderhandelen over de voorwaarden van de tijdelijke verzorging van het tweede net.

Maar het is moeilijk denkbaar, dat de N.T.S. zal zeggen: uw voorwaarden zijn voor mij niet aanvaardbaar, o Regering, maar ik voer orders uit, en ik geef Duitse en Belgische programma's door . . .

Die uitzendingen van Duitse en Belgische programma's kunnen dus in Nederland alleen staatsuitzendingen zijn. Wij hebben uiteraard ons ook gerealiseerd, dat de staat de outillage van de N.T.S. voor zijn transmissies zou kunnen vorderen. Uiteraard buiten de Eurovisie om.

En de staat zal dan voor deze zijn uitzendingen met buitenlandse omroep-corporaties moeten onderhandelen over uitzendrechten, auteursrechten, enz.

Die buitenlandse corporaties zijn géén commerciële ondernemingen. Anders zou Zwolsman kunnen proberen ze tijdig te kopen.

Die buitenlandse corporaties zijn via de Eurovisie met de Nederlandse Televisiestichting verbonden. En de vier verbonden fracties achten het niettemin mogelijk, dat de programma's van deze buitenlandse corporaties door de Nederlandse staat zonder veel bezwaar kunnen worden doorgegeven. Let wel, er staat niet, dat getracht zal worden, deze buitenlandse programma's van staatswege door te geven. Nee, dat zal in een bepaald geval gebeuren.

En het kabinet heeft ook dit verhaal naar geest en formulering overgenomen, zoals aan de toekomstige formateur door de contracterende fracties was voorgescreven.

Het kabinet heeft het gehele akkoord met de achttien punten van mr. Romme inclusief, onveranderd, letterlijk overgenomen.

Ook deze onzin.

De avondcursussen van onze leergang

SPREKEN IN HET OPENBAAR

vangen begin september weer aan en worden o.m. gegeven in: Amsterdam, Apeldoorn, Den Bosch, Breda, Delft, Dordrecht, Enschede, Gouda, Den Haag, Hilversum, Leiden, Middelburg, Rotterdam, Utrecht en in vele andere plaatsen.

Vraagt nu reeds onze gratis brochure.

INST. **RHETORICA**
POSTBUS 144, DORDRECHT

De beide edities van

**EENZAAM MAAR
NIET ALLEEN**

(gebonden f 13,75; pocket f 4,90)
zijn thans weer verkrijgbaar bij de
boekhandel.

UITGEVERIJ W. TEN HAVE N.V.

Oosterbaan & Le Cointre n.v.

GOES

DRUKKERS - UITGEVERS

TELEFOON (01100) 56 03 - 75 55

Al 60 jaar drukkers voor bedrijven en
organisaties in Benelux.

dubletta

Wandbekleding

P.V.C. plastic op een textielrug.
Voor aan de wand, voor op de deur, voor in de kast.
Slijtvast, zéér buigzaam, gemakkelijk in onderhoud.
Effen of met dessin. Levering op rollen breed 152 cm.

N.V. HELMONDSCH
TEXTIEL MAATSCHAPPIJ
Afd. Dubletta wandbekleding
POSTBUS 12 HELMOND
EEN HAT&MA PRODUKT

IN GESPREK MET ONZE LEZERS

♦ Woningwetwoningen en het opschuivingsprobleem

In zijn artikel over woningwetwoningen stelt de heer H. Algra in het nummer van Nederlandse Gedachten van 13 juli j.l., dat men er van uit zal moeten gaan „dat een Nederlander met een fatsoenlijk inkomen zijn wonen evenzeer zelf moet betalen als zijn vakantie en zijn televisie en dus niet thuis hoort... (in) een woning, die voor anderen bestemd behoort te zijn.”

Weinigen zullen deze stelling niet kunnen onderschrijven.

De heer Algra maakt in zijn artikel melding van leraren met een „fatsoenlijk” inkomen, die hun woningwetwoning niet wensten te ontruimen, toen hun een niet-woningwetwoning met een uiteraard hogere huurprijs werd aangeboden. Deze mensen zouden volgens de heer Algra „desnoods verdreven” moeten worden uit hun woningwetwoning.

Ook deze stelling neem ik volkomen voor mijn rekening.

Ik ken de bezwaren daartegen. Zoals b.v.: deze mensen zijn inmiddels aan hun buurt gehecht; zij hebben al een keer het niet te onderschatten nadeel ondervonden om in een nieuw gestichte stadswijk met geringere service te moeten beginnen; zij hebben deze woning niet gezocht; hun is indertijd niet gezegd dat zij er rekening mee moesten houden eens „uitgedreven” te zullen worden; achtien jaar woonruimtebeleid kan niet teruggedraaid worden.

Gelet op de ernst van het probleem komen deze bezwaren mij niet doorslaggevend voor.

Men heeft indertijd jegens hen geen onrecht willen plegen door hun, toen zij eindelijk aan de beurt waren voor toewijzing van een woning, de beschikbare woningwetwoning te onthouden op de enkele grond dat hun inkomen te hoog lag. Het was een juiste beslissing, omdat er toen immers geen andere, wel geschikte woning beschikbaar was.

Doordat zij echter hun goedkope woningwetwoning bezet blijven houden, terwijl er een duurdere, hun passende woning beschikbaar is, bevorderen zij dat er nu wel onrecht gepleegd wordt jegens hen, die thans aan de beurt zijn voor toewijzing van een woning, doch die de toegewezen woning niet kunnen aanvaarden, omdat de huurprijs voor hen te hoog ligt. Hetzelfde verwijft treft degenen, wier inkomen na het betrekken van de woningwetwoning behoorlijk gestegen is.

Hoe drijft men hen uit? Theoretisch zou de oplossing gevonden kunnen worden in een aanvulling van de Huurwet, waarin zou worden bepaald dat geen beroep op huurbescherming kan worden gedaan door hen, die woningwetwoningen bezet houden, terwijl er andere duurdere, hun overigens passende woningen beschikbaar zijn. Ik vrees dat die weg in de praktijk onbegaanbaar zal blijken. Degenen die willen blijven zitten, omdat ze de straat of de buurt niet uit willen, zullen het immers op een ontruimingsprocedure laten aankomen, waarin zij zullen trachten aan te tonen dat de aangeboden woning door plaats, hoogte, indeling, etc. niet passend is in verband met hun persoonlijke omstandigheden, waarbij zij bovendien nog zullen stellen — terecht of ten onrechte — dat het hun echt niet om de lagere huurprijs te doen is. Ik voorzie vele procedures, die maanden zullen duren.

De Gemeente Zwolle gaat de oplossing, volgens persberichten, zoeken in het uitloven van een premie aan hen die een woningwetwoning verlaten om een duurdere woning te betrekken. Als

ik het krantenbericht goed heb begrepen, zal de maximum-premie f 600,— gaan bedragen. Een ontwerp verordening is aan de Raad aangeboden.

Mij is niet bekend of er in andere gemeenten al zulke verordeningen bestaan en welke ervaring daarmee is opgedaan. Ik voorzie bij een maximum van f 600,— weinig effect. Alleen de verhuis- en wederinrichtingskosten bedragen op dit ogenblik immers al een veelvoud van dit bedrag. Ik voorzie wel de neiging de premies te verhogen om meer effect te verkrijgen.

Dit uitloven van een premie acht ik verwerpelijk. Het komt mij onaanvaardbaar voor dat aan hen, die al vele jaren ten onrechte gedeeltelijk ten laste van de gemeenschap hebben gewoond, nu nog eens uit de kas van de gemeenschap bedragen ter beschikking worden gesteld om aan die onge-rechtvaardigde toestand een einde te maken.

Ik meen dat men het probleem van een andere gezichtshoek uit moet benaderen. Dat de ontruimings-onwilligen indertijd de woningwetwoningen kregen toegewezen was terecht, doch dat zij er gedeeltelijk ten laste van de gemeenschap in hebben gewoond was ten onrechte. Of m.a.w. zij hebben voor hun woningwetwoningen steeds een te geringe huurprijs betaald.

En waarom dáaraan thans geen einde gemaakt?

Dit betekent dat zij die krachtens hun inkomen niet in een woningwetwoning thuis horen, doch er niettemin in zitten, voor hun woningwetwoning een huurprijs moeten gaan betalen, die ik, bij gebrek aan een betere aanduiding de „economisch verantwoord” huurprijs zou willen noemen.

Nu zal het niet eenvoudig zijn die economisch verantwoorde huurprijs voor elk complex woningwetwoningen, dat na 1945 gebouwd is, vast te stellen. Onder de economisch verantwoorde huurprijs zou ik zonder meer niet willen verstaan de huurprijs gebaseerd op de werkelijke bouwsom. Ik zou, als dat even mogelijk is, gaarne rekening willen zien gehouden met de grote stijging van de bouwkosten sedert 1945 en derhalve de vast te stellen huurprijzen voor de oudere complexen willen zien opgetrokken tot de vast te stellen huurprijzen voor de complexen van de laatste jaren, waarvan de huurprijzen wel op basis van de bouwsom berekend zouden kunnen worden.

Zou het nu niet mogelijk zijn een tabel samen te stellen, die aangeeft welk bedrag boven de thans berekende huurprijs in rekening gebracht moet worden voor woningwetwoningen die in een bepaald jaar zijn gebouwd aan hen, wier inkomen boven een tevens aangegeven bedrag ligt?

Uiteraard staat nu al vast, dat men die tabel nooit zal kunnen samenstellen, als men de berekeningen op

perfectionistische wijze zou willen uitvoeren. Een grove berekening zal ongetwijfeld een ongelijke behandeling van de met de verhoging belaste huurders opleveren, doch er is een noodtoestand. Wij spreken immers van de woningnood! Bovendien zijn de betrokkenen de laatsten die zich zouden mogen beklagen; ze hebben tot heden te goedkoop gewoond. En tenslotte zouden vooral gegronde klachten wel eens een verhuizing naar een andere woning kunnen stimuleren, maar dat is een slechte bijgedachte.

De uit deze bijzondere huurverhoging verkregen gelden zouden besteed kunnen worden om aan hen, die een woning moet worden toegewezen met een huurprijs boven hun draagkracht een korting op de huurprijs te geven.

Hoewel ik bepaald niet verwacht, dat na de door mij voorgestelde bijzondere huurverhoging allen onmiddellijk de hun aangeboden niet-woningwetwoning zullen aanvaarden, reken ik er toch op dat voor velen de betere stand, het meerdere comfort, e.d. zal gaan opwegen tegen het voor hen zo veel kleiner gemaakte huurverschil.

Indien hun vrijgekomen woningwetwoningen dan worden toegewezen aan de minder-draagkrachtigen, zal op de duur het verschil in stand steeds zwaarder gaan wegen.

Wie zouden de bedragen van deze huurverhogingen moeten incasseren?

Het zou niet juist zijn daarmede de besturen van de woningbouwverenigingen of de directeurs van gemeentelijke woningstichtingen te belasten. Het inkomen van de huurders moet immers bekend zijn.

Ik stel voor de uitvoering op te dragen aan de belastingdienst. Indien de gemeentebesturen de namen en adressen van alle huurders van woningwetwoningen in hun gemeente met vermelding van het bouwjaar van de betreffende woningwetwoningen aan de belastingdienst opgeven, kan deze dienst aan de hand van kohiers en de boven bedoelde huurverhogingstabel een „ganslag” voor de huurverhoging opleggen.

(Men vergelijkte in dit verband de suggestie van de heer Algra in zijn artikelje woningwetwoningen, opgenomen in ons nummer van vorige week — redactie Nederlandse Gedachten).

Dr. V. H. Rutgers merkte in zijn voortreffelijk artikel over het woningbouwbeleid in het nummer van 13 juli j.l. op, dat een niet-vakman nu wel suggesties mag gaan doen, omdat de deskundigen op dit gebied in 18 jaar niet verder zijn gekomen. Het blijft natuurlijk gevaarlijk om als leek opmerkingen te maken over zulke ingewikkelde vraagstukken als de onderhavige. De deskundigen zullen echter bij een nu al zo lang durende noodtoestand het ongetwijfeld de leken niet kwalijk nemen dat zij mee gaan zoeken naar een oplossing. Ook al mocht na deskundige beoordeling vast staan dat door de leek de oplossing in een verkeerde richting is gezocht.

Is dat in casu zo?

Zwolle, 10 augustus 1963.

Mr. J. in 't Veld.

♦ Langzame liberalisatie

Mijne heren,

Mag ik naar aanleiding van het artikel van H. Algra over woningwetwoningen in het nummer van 13 juli j.l. een enkele kanttekening maken?

Met het hele artikel kan ik het wel eens zijn maar de conclusies kloppen niet op het betoog.

Door het steeds proberen goedkope woningen te bouwen, zijn er inderdaad honderdduizenden woningen gebouwd die over 25 jaar niet meer acceptabel zijn maar die staan er nu eenmaal. (conclusie 3)

Laat men nu de primaire functie van de woningwetwoning weer op de voorgrond komen (conclusie 2), dan krijgen we nog meer van deze woningen.

Er is groot gebrek aan woningen voor de middenklasse die bij duizenden in de woningwetwoningen zijn geplaatst. Dit kan niet worden gezegd van de woningwetbouw van voor 1945. Deze woningen moeten worden gebruikt om de krotbewoners te plaatsen.

De ervaring heeft geleerd dat het moeilijk is krotbewoners onmiddellijk

in een nieuwe woning te plaatsen, deze mensen hebben een tussenfase nodig en dat kan alleen als er meer doorstroming komt.

Het bouwen in de vrije sector geeft geen voldoende soulaas daar deze, ondanks alle bewegingen van bouwondernemers, te duur zijn voor de gewone man, veel koop en weinig voor verhuur.

Men mag dus wel woningwetwoningen bouwen maar dan behoorlijk uitgerust en dan desnoods zonder subsidie.

Ik hoop dat de heer Algra een weg weet aan te geven dat de huurders die te goedkoop wonen er desnoods uitgedreven kunnen worden (aan de wens van deze schrijver heeft de heer Algra voldaan door de suggestie in zijn artikelje „Woningwetwoningen” - op pag. 3 van ons nummer van vorige week - redactie N.G.). Ieder is het hier mee eens, de uitvoering hiervan is uitermate moeilijk.

Een langzame liberalisatie van de woonruimtetwet lijkt mij meer geëigend en meer verantwoordelijk voor de besturen van de woningbouwverenigingen die best weten wie in een bepaalde woning past.

Hoogachtend,
P. Witvliet

♦ Nog beter ogen uitwrijven

Met stijgende verbazing nam ik kennis van de inhoud van het artikelje van Mr. W. Brak in de rubriek „Lezers schrijven ons” in het nummer van Ned. Gedachten van 13 juli j.l.

Mr. Brak spreekt daar namens de anti-revolutionaire arbeiders waarbij hij tot de slotsom komt, dat deze geporteerd zijn voor een hernieuwde samenwerking met de Partij van de Arbeid, omdat deze getoond heeft constructieve arbeid ons volk ten baat te kunnen verrichten. Me dunkt, dat een iets minder fraaie volzin in dit verband niet misstaan zou hebben. Ik dacht echter, dat — en daar gaat het me ook vooral om — Mr. Brak om te beginnen te ver gaat door het te doen voorkomen alsof hij zou spreken namens de arbeiders en meer speciaal namens die arbeiders, die in politiek opzicht de A.R.P. goedgezind zijn. Daarnaast voert Mr. Brak de rooms-katholieke (dat „rooms” hoort erbij Mr. Brak!) arbeiders en De Volkskrant ten tonele om zijn uitgangspunt kracht bij te zetten, maar het zal Mr. Brak ook niet onbekend zijn, dat ook binnen de K.A.B. (nu N.K.V. geheten) lang niet iedereen gelukkig was met het gezamenlijke actie-programma van het N.V.V. en de K.A.B.?

Maar terug naar onze A.R.-arbeiders, is het inderdaad zo, dat ze allemaal de vlag uitsteken bij een terugkeer van de P.v.d.A. in het kabinet, ik meen dat te mogen betwijfelen.

Er zijn veel arbeiders, die reden hebben om met dankbaarheid te denken aan het in de afgelopen jaren gevoerde beleid, hierbij kan met name gedacht worden aan groepen sociaal-zwakkeren, die bepaaldelijk dankbaarder zullen zijn voor het na 1959 gevoerde beleid, dan voor datgene wat voor hen voordien tot stand is gebracht. Ik meen, dat de heer Rooivink daarop in zijn t.v.-debat met de heer Suurhof terecht heeft gewezen. Verder is het toch niet onjuist te stellen, dat b.v. het gevoerde prijsbeleid zeker niet ten nadele van juist de arbeiders is geweest, we hebben in dit opzicht vóór 1959 wel eens andere verhoudingen meegemaakt. In de loon- en prijspolitiek is na 1959 toch zeker wel het één en ander veranderd. De loonpolitiek kreeg andere uitgangspunten, waarbij natuurlijk de kinderziekten een rol speelden en de mogelijkheden voor het voeren van een strakke prijspolitiek werden toch minstens op andere wijze benut dan vóór 1959.

Dat in dit opzicht sprake zou zijn van een voortzetting van het beleid van voor 1959 is een stelling, die ik graag voor rekening van Mr. Brak laat. Natuurlijk is het zo, dat op een aantal punten het beleid van voorgaande kabinetten werd voortgezet en dat geldt dan ook voor zaken van het door de heer Veldkamp beheerde departement, voor bepaalde zaken, zeker niet voor alle. Ieder zal het erover eens zijn, dat wanneer geen gegronde reden aanwezig is om een bepaald beleid te wijzigen (m.a.w. om een gevoerd beleid in dezelfde richting voort te zetten) iedere verandering een gevaarlijk experiment is en daaraan zal niet veel behoefte bestaan. Vandaar, dat het kabinet-De Quay dan ook terecht op een aantal punten het gevoerde beleid heeft voortgezet; het gaat me echter te ver, wanneer Mr. Brak in de op één na laatste alinea van z'n artikel de tegenstelling oproept tussen de door de V.V.D. beïnvloede zaken en die zaken die een voortzetting van het voor 1959 gevoerde beleid betreffen. Dan worden de dingen toch wel te veel op een hoop gegooid en dan worden de zaken toch wel scheef getrokken. De door de P.v.d.A. beïnvloede woningpolitiek van direct na 1945 wat toch ook niet in alle opzichten gelukkig om maar een onderwerp te noe-

• Vervolg op pag. 6

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE, Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 89673.

ADRES VOOR ADVERTENTIES, Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 63224.

ABONNEMENTSPRIJS f 6.50 per jaar, f 3.25 per half jaar. Giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4.— per jr. LOSSE VERKOOP f 0.20.

JEZUS REDT VERLOST GENEEST
Iedere zondagmorgen om acht uur spreekt Evangelist Joh. Maasbach over Radio-Luxemburg, 208 m. middengolf en 49.26 korte golf.

Het akkoord van Wassenaar

EN

DE TELEVISIE

HET akkoord van Wassenaar bevat ook een uitvoerige paragraaf over de televisie. Ook deze paragraaf is door het kabinet Marijnen naar geest en letter, overgenomen, en volgens datzelfde akkoord hebben de vier fracties zich ook aan dit onderdeel „formeel” gebonden. Het is onderdeel van een schriftelijk vastgelegd akkoord en zowel het kabinet als de vier fracties hebben te zorgen, dat het wordt uitgevoerd.

De voorstellen komen uiteraard van het kabinet en de fracties hebben zich tot steun verbonden, waarbij enkele leden dier fracties „uit de boot mogen vallen”. Verleden week hebben wij dat nader uiteengezet.

Nu eerst de tekst van dit akkoord:

6. HET TELEVISIEBELEID (BEZETTING TWEEDE TELEVISIENET)

a. Instelling van een Pacificatie-commissie ter voorbereiding van een wettelijke regeling. Indien de Pacificatie-commissie niet uiterlijk 30 juni 1965 haar rapport heeft uitgebracht, zal de Regering zelf het initiatief voor een wettelijke regeling nemen.

b. In deze pacificatie-commissie zullen o.a. zitting hebben: de vijf fractievoorzitters (K.V.P., P.v.d.A., V.V.D., A.R.P. en C.H.U.) of de door hen aangewezen personen;

de bestaande omroepverenigingen; een vertegenwoordiging van de verenigde kandidaatconcessionarissen.

c. De in afwachting van de totstandkoming der wettelijke regeling te treffen overgangsregeling zal in geen enkel opzicht prejudiciëren op de definitieve bezetting van het tweede televisienet.

De uit de voorlopige regeling voortvloeiende bezetting van dit net zal mitsdien generlei invloed mogen uitoefenen op de vraag, aan wie de concessie(s) bij de definitieve regeling zal (zullen) worden verleend. Het vrijblijvend karakter moet uitdrukkelijk zijn gewaarborgd.

d. Met inachtneming van het gestelde onder c. zal de voorlopige bezetting van het tweede televisienet worden toevertrouwd aan de huidige concessionarissen, zulks zonder verhoging der kijkgelden.

In de te verlenen aanvullende tijdelijke concessie zullen de waarborgen, bedoeld onder c. nauwkeurig moeten worden omschreven. Deze concessievoorwaarden worden aan de Staten-Generaal medegedeeld. Bijaldien geen overeenstemming wordt verkregen met de huidige concessionarissen over het door hen tijdelijk overnemen van de zorg voor dit tweede net, zal het Belgische of Duitse programma worden doorgegeven.

e. De Regering stelt de Pacificatie-commissie in de gelegenheid over het ontwerp der tijdelijke concessie, bedoeld onder d., binnen een daarbij gestelde termijn advies uit te brengen.

AN dit alles zijn dus de vier fracties gebonden. Nu moet eerst worden opgemerkt, dat dit akkoord veel onduidelijkheid bevat.

Er komt een Pacificatie-commissie ter voorbereiding van een wettelijke regeling. Een wettelijke regeling waarvan? Het opschrift luidt: Het televisiebeleid (bezetting tweede televisienet). Dat zou dus een wet moeten worden alleen over het tweede

televisienet, niet over het eerste of het derde. En helemaal niet over de radio.

En dat terwijl wij al jaren zitten te wachten op een wettelijke regeling van het gehele radio- en televisiebestel. Wanneer iemand meent, dat dit nu ook de bedoeling is, dan leest hij o.i. de tekst van het akkoord niet goed. Die is alleen begrijpelijk en bevat een zekere logica, wanneer de wet, die door de pacificatie-commissie wordt voorbereid, alleen betrekking heeft op het tweede televisienet.

ER is een tweede moeilijkheid.

In deze pacificatie-commissie ter voorbereiding van een wettelijke regeling van de bezetting van het tweede televisienet zullen zitting hebben o.a. drie groepen van personen. Let wel, onder anderen. De regering is vrij, méér personen of groepen in deze commissie te plaatsen. In elk geval komen er in de vijf fractievoorzitters, de vertegenwoordigers van de omroepverenigingen (daarbij is de K.R.O. formeel buitengesloten, want dat is geen vereniging) en een vertegenwoordiging van de verenigde kandidaatconcessionarissen. Nu is het merkwaardige, dat die verenigde kandidaat-concessionarissen helemaal niet bestaan. Er zijn wel verschillende groepen, die een concessie willen. In hoofdzaak om reclame te kunnen bedrijven.

Niet, dat ze allen commerciële televisie wilden. Er waren er ook, die dachten aan een systeem, waarbij de omroepverenigingen en de N.T.S. volledig verantwoordelijk blijven voor het gehele programma met uitzondering van de reclame, die dus dezelfde plaats en positie zou krijgen als in de dagbladen. Maar bovendien is één van de omroepverenigingen, n.l. de A.V.R.O., óók gegadigde in een speciale zin. Deze omroep wil alléén het gehele tweede net verzorgen en voert daarvoor actie, in aansluiting van wat vroeger begeerd werd, toen er propaganda werd gevoerd voor een regeling: de AVRO de gehele week de beste zender; de tweede zender voor de sectarische omroepen. De gehele liberale gemeente was toen voor dat ideaal in actie. Wij hopen er nog eens een goedverzorgde reportage over te schrijven, tot oprissing van sommige geheugens.

door H. Algra

Die Otem, die Zwolsmangroep, de groep van dagbladen, de Avro enz. moeten dus worden gemaakt tot verenigde kandidaatconcessionarissen. Anders is een vertegenwoordiging niet mogelijk. Hoe de Regering die eenheid zal moeten klaarspelen, is natuurlijk niet afgesproken in Wassenaar. Wij „vrezén”, dat het haar helemaal niet zal lukken, er verenigde kandidaat-concessionarissen van te maken.

Overigens zit er in dit voorstel nog een aardig element. De heer Beernink is een van de vijf fractievoorzitters, die een plaats krijgt aangeboden in de pacificatie-commissie. Maar hij is tegelijk een voorman van de Zwolsmangroep, samen met burgemeester Van Walsum en burgemeester Witte. Als hij zijn plaats inneemt, zijn de kandidaat-concessionarissen

alvast vertegenwoordigd, ook al, vóórdat zij zijn verenigd. Maar de heer Beernink mag ook een plaatsvervanger aanwijzen, en hij heeft mensen in zijn fractie, die zich in het verleden meer met deze zaak hebben bezig gehouden dan hijzelf. Wij noemen slechts Jonkvrouw Wittewaal van Stoetwegen, de pleitbezorgster van de V.P.R.O. en van de plannen van staatssecretaris Scholten, en de heer Kikkert, die bestuurslid is van de N.C.R.V. en tegenstander van commerciële tv.

NU gaat die commissie aan het werk, en binnen twee jaar komt zij met een rapport. Wie denkt, dat het een eenstemmig rapport zal zijn, is een illusionist. De omroepverenigingen, ook de Avro, zijn tegen commerciële televisie. De meeste kandidaatconcessionarissen zijn er voor, evenals de heren Beernink en Geertsema. De A.R. zijn onverbiddelijk tegen. Het worden dus twee rapporten.

Nu staat er bij het Wassenaarse akkoord nog een noot. Van deze inhoud:

„Het door deze Pacificatie-commissie uit te brengen advies kan noch voor de Regering noch voor het Parlement bindend zijn. Zou niettemin deze commissie een unaniem dan wel nagenoeg unaniem advies uitbrengen, dan is de waarde van dat advies onmiskenbaar voor beide organen groot”.

Nu, over dat unaniem of nagenoeg unaniem advies behoeft men zich geen illusies te maken. En het komt er dus op neer, dat de Regering zelf met een ontwerp moet komen. En dat is goed en gezond. Daarvoor is zij Regering.

NU doet zich evenwel een merkwaardig geval voor. De Tweede Kamer heeft met overgrote meerderheid de commerciële televisie afgewezen. Dat was een principiële beslissing. Daarmee was de commerciële televisie van de baan. Bij een wettelijke regeling zijn er nog vele mogelijkheden over, maar die éne mogelijkheid, die van de commerciële televisie, die is doorgestreept. En duidelijk ook.

Neen, zegt de Regering. Neen, zeggen de fracties, „formeel” gebonden aan het akkoord. We beginnen weer van voren af aan. We promoveren de gegadigden voor commerciële televisie tot leden van een pacificatiecommissie. Dat is alleen zinvol, wanneer aan die voorstanders wordt gezegd: wij willen een pacificatie, waarbij ook gij aan uw trekken kunt komen. Waarbij ook gij bevredigd kunt worden. Dat is allemaal alleen maar mogelijk, wanneer de fracties en het kabinet (deze volgorde is de juiste, want het akkoord tussen de fracties was er vóór het kabinet, en dat kabinet had het akkoord in inhoud en formulering onveranderd over te nemen in zijn program: punt 1 letter e van het akkoord) samen zeggen: we beginnen van voren af aan en we doen, alsof de Tweede Kamer géén beslissing heeft genomen over de commerciële televisie.

Waarvan bij dezen acte.

NU is er nog een vreemde complicatie. De staatssecretaris Scholten had een commissie ingesteld onder voorzitterschap van prof. mr. L. W. G. Scholten over het gehele radio- en televisiebestel. Deze commissie heeft een rapport ingediend, waarmee de minderheid het niet eens was. Voordat die minderheid nog gelegenheid had haar nota op te stellen, bracht de voorzitter der commissie het stuk, waar de meerderheid achter stond, al bij de staats-

• Vervolg op pag. 5

VERTROUWENSADRESSEN VOOR
EIGEN KRING IN

FRIESLAND

Beddenmagazijn

JAN HARMS

voor gezonde slaap

Onze specialiteit:

DE BETERE BEDDEN EN DEKENS

Vlasstraat 36, Dokkum, tel. 2765

Ook voor woninginrichting.

FIRMA P. S. DE BOER
MAKKUM HARDERWIJK

Groothandel in hooi en stro

IMPORT

Geregeld vertegenwoordigd op onderstaande landbouwbeurzen:
Maandag — Rotterdam Woensdag — Middenmeer
Maandag — Amsterdam Donnerdag — Emmeloord
Dinsdag — Groningen Vrijdag — Leeuwarden
Dinsdag — Sneek Zaterdag — Utrecht

EXPORT

FIRMA HARMS
DIEPWAL - DOKKUM

voor heren-, dames-, meisjes-, jongens-
en kleuterkleding

THANS IN 3 SPECIAAL-AFDELINGEN

TURKSTRA BESCHUIT

Eerlijk... Overheerlijk! Niet alleen
voeding... doch ook een lekkernij!

Alle **TEXTIELGOEDEREN**,
BEDDEN, DEKENS,
MATRASSEN, COMPLETE
WONINGINRICHTING

Grootzand 14-38, Sneek — Midstraat 114, Joure

DOUMA'S IJZERHANDEL n.v.

Grootzand 66 — Postbus 30 — Sneek
Telefoon 05150 - 277 en 3696

Staaft, band en plaatijzer, I- en U-balken, betonijzer.

Gereedschappen en machines voor
metaalbewerking.

Voor **VOLVO'S** naar **WIERDA**

Sloepstraat 1 - Telefoon 05150 - 4215

Oudvaart 3 - Telefoon 05150 - 3106

SNEEK

OFFSETDRUKKERIJ

FLACH N.V.

affiches

showcards

verpakkingen

LEEWARDERWEG 31-35 — SNEEK

FIETSEN

en

ONDERDELEN

een betrouwbaar merk!

Groothandel voor Friesland:
Fa. WILLEM LODEWIJK - DRACHTEN,
Noordkade 46 - Telefoon 05120 - 2301.

EEN PRACHT KOLLEKTIE MEUBELN
VINDT U IN
MEUBELTOONZALEN
frimeto
SCHRANS 3
LEEWARDEN
LEVERING VIA UW WONINGINRICHTER

VOOR TAXATIËN
VAN DER VALK'S
ADMINISTRATIE EN
MAKELAARSKANTOOR
LEEWARDEN HOFFLEIN 31 TELEFOON 26096

HOTEL „DE KROON”

SOPHALAAN — LEEWARDEN
telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen

RIVEL

Fabriek van RIJWIELEN
en AUTOPEDS

SURHUISTERVEEN
Telefoon 05124-269

DE VOLHARDING
Fabriek van kinderstoelen etc.
Surhuisterveen
TELEFOON 05124 - 437

**VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN**

Vraagt verhuisfolder of emigrantenfolders aan

BONGERS

INTERNATIONAAL VERHUISBEDRIJF
RIJNHAVEN 10 — WAGENINGEN
Telefoon 2725 en 3750 (b.g.g. 3100)

Opslag van inboedels Overzee-verpakking

Landbouwwerktuigen- en

machinefabriek

H. VISSERS N.V. — NIEUW-VENNEP

Telefoon 02546 - 444 (4 lijnen.)

HOLWERDA ZONEN

Dokkum

VOOR AL UW TRANSPORTEN
IN BINNEN- EN BUITENLAND

Dokkum: telefoon 05190-2292 (2 lijnen) - Buiten kantoor tijd 2580
Rotterdam: telefoon 010-171317

CLAEYS - maaidorsers

BAMFORDS - oprappersen

Importrice voor westelijk Nederland.

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V. - GREUP (Z.-H.)

Telefoon (01860) - 2050

OVERIJSEL

- ★ VERBOUW
- ★ NIEUWBOUW
- ★ ONDERHOUDSWERKEN

Firma E. D. Schutten en Zoon

AANNEMERSBEDRIJF - ENSCHEDE

Laarressingel 101 — Telefoon 3021

Hyacintstraat 40 — Telefoon 11638

**N.V. W. J. Schuiling's
Handelonderneming**

BINNENHAVENWEG 20 - HENGELO
Telefoon 05400-6461

Firma Gebr. Slump

Brandstoffenhandel

LEMMER TELEFOON 05146-564

NAGELE TELEFOON 05276-2460

Firma Breman

Machinefabriek en grofmederij

Klip- en stokankers t.m. 2500 kg.

ZWARTSLUIS — TELEFOON 05208 - 406

DRENTE

Bouwbedrijf Van Ess

Uitvoering van alle
voorkomende bouwwerken

EMMEN — KAPELSTRAAT 20 — TELEFOON 671

EMIGRATIE

Als specialisten belasten wij ons
met de volledige verzorging van
verzendingen overzee.

Jan de Boer N.V. - Hoogeveen

Tel. 2841 (05280)

MACHINEFABRIEK „BORO“

RODEN — TELEFOON 9108, NA 18 UUR 9102

LANDBOUWWERKTUIGEN
STAALCONSTRUCTIES

KAPSPANTEN VOOR FABRIEKSHALLEN,
LOODSEN, GARAGES, LANDBOUWSCHUREN
E.D.

VIJFTIG JAAR VREDE

TOEN op 28 augustus 1913 — deze week vijftig jaar geleden dus — het Vredespaleis in Den Haag plechtig in gebruik werd genomen, waren ook H.M. koningin Wilhelmina, H.M. de koningin-moeder Emma, en Z.K.H. prins Hendrik daarbij tegenwoordig. Koningin Wilhelmina vertelde daarover later in haar memoires "Eenzaam maar niet alleen": "Wij waren bij deze plechtigheid tegenwoordig en bezichtigden vervolgens het nieuwe gebouw. Dit was geschonken door Andrew Carnegie. Vele kostbare geschenken, voor de inrichting bestemd, waren door verschillende landen en personen aangeboden. Onder die landen was Argentinië. Dit schonk een afgietsel in het klein van "Le Christ des Andes", een vredesteken, opgericht op de bergketen van die naam, nadat een ernstig geschil tussen Argentinië en Chili zonder bloedvergieten werd beslecht. Bij de rondgang trof ik dit beeld aan op de as van de trap op de derde verdieping. De andere waardevolle geschenken hadden een plaats gekregen op de beletage. Toen ik om een verklaring hiervan vroeg, kreeg ik ten antwoord dat men niet-christelijke landen als Japan en ook anderen moest ontzien. Het Vredespaleis was nu eenmaal het eigendom van alle volken en het Permanente Hof was internationaal.

Ik was en ben nog altijd niet te spreken over deze laffe neutraliteit, die oorzaak geweest is van de miskenning van de verheven bedoeling en symboliek van dit geschenk. Er bestonden twee mogelijkheden voor de ontvangst: of het een ereplaats geven, overwegend dat het Vredespaleis in een land stond dat in grote meerderheid bewoond werd door christenen en dat het geschenk zulk een grote symbolische betekenis had, of het niet aanvaarden wegens het internationale karakter van het paleis. Men had noch de moed tot het één, noch de moed tot het ander en zo belandde het geschenk ergens achteraf.

Enige Argentijnse dames waren overgekomen om het geschenk aan te bieden. Bij de velen die ik toentertijd ontving, behoorden ook zij. Zij vroegen mij bij die gelegenheid om mijn portret en handtekening. Ik schreef daarop: „Christ avant tout“, overtuigd dat wij althans elkaar begrepen.

„Christ avant tout“ — Christus voor alles. Het is later een gevleugeld woord geworden. En velen zullen niet hebben geweten waar dit „spreekwoord“ vandaan kwam tot zij de oorsprong leerden kennen uit de memoires van Koningin Wilhelmina.

Twee wereldoorlogen

INTUSSEN is het gouden jubileum van het Vredespaleis zelf niet de enige herdenking die rond dit gebouw in onze residentie kan worden gevierd. De academie voor Internationaal Recht, die in het paleis is gevestigd, werd opgericht op 14 juli 1923 en bestaat dus thans 40 jaar.

Deze Academie kreeg in 1933 (dertig jaar geleden dus) de beschikking over een eigen gebouw in de tuin van het Vredespaleis, omdat de uitbreiding van het Permanente Hof van Internationale Justitie toen over meer ruimte in het paleis de beschikking moest hebben.

Zoals men weet is de naam Vredespaleis in zekere zin een aanfluiting voor de geschiedenis die is gevolgd direct op de opening van dit imposante bouwwerk. In 1913 werd het geopend. Maar nog in het jaar daarop brak de eerste wereldoorlog uit, die dood en verderf zaaide onder miljoenen. En nog maar nauwelijks waren twintig jaren verstreken sinds het einde van deze gruwelijke wereldbrand, of de tweede grote oorlog kondigde zich aan en hij zou alle voorgaande oorlogen slaan met zulke afschuwekkende cijfers ten aanzien van verwoesting, vernieling, moord en doodslag, dat sedertdien sterker dan ooit de vraag naar voren is gekomen: zijn er nu werkelijk geen maatregelen te treffen om de kans op oorlogen in de toekomst te verminderen, en om op succesvolle wijze de vrede te handhaven?

Meer dan ooit was de mensheid oorlogsmoe!

De man in de boekenkast

IN dit opzicht evenwel herhaalt zich slechts de geschiedenis. Want meer dan eens in het verleden was de mens-

heid oorlogsmoe. En het dateert niet van vandaag of gisteren dat men zich met het vraagstuk van oorlog en vrede bezig houdt.

Zo is reeds in het laatst der Middeleeuwen gesproken over een statenbond, een scheidsgerecht en een internationaal gerechtshof.

En wij, Nederlanders, mogen er met reden trots op zijn dat het een landgenoot van ons was die een van de allerbekendste bijdragen heeft geleverd tot de ontwikkeling van het volkenrecht. Zijn naam is Hugo de Groot, en velen herinneren zich hem wellicht alleen om het ietwat bizarre verhaal van zijn ontvluchting in een boekenkist, uit het Slot Loevestein waar hij gevangen werd gehouden. Maar dit geliefde verhaal bij het geschiedenisonderwijs op de lagere school zinkt wel geheel in het niet bij de enorme betekenis die Hugo de Groot heeft gehad vooral door zijn beroemde boekwerk „Over het recht van oorlog en vrede“. Hij was een der eerste rechtsgeleerden

**Streven na
slee**

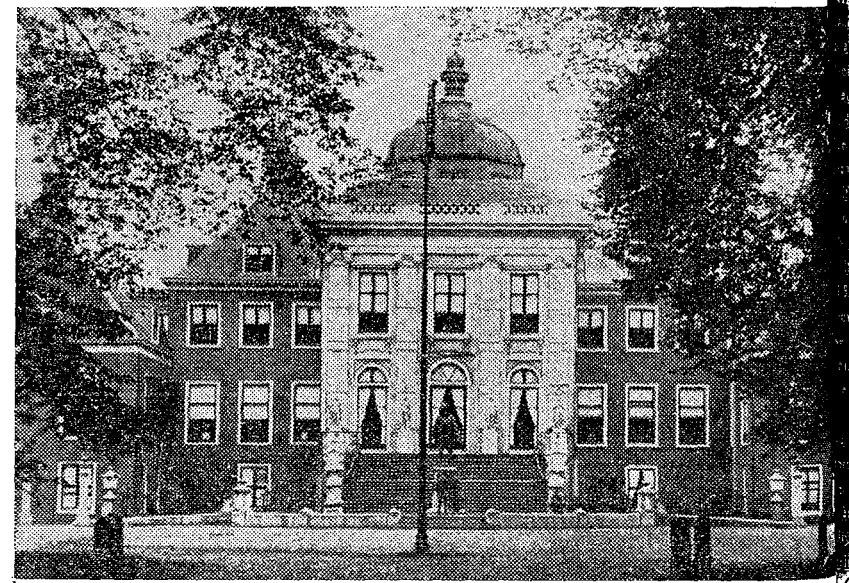
tot 1865 woedde er een oorlog de noordelijke en zuidelijke staten Noord-Amerika. De inzet was schaffing van de slavernij. Britten hadden in Liverpool een doen bouwen en uitrusten, de ma, dat met andere schepen de zuidelijke staten werd gebruikt perschip en veel schade berod aan de handel der noordelijke staten.

In 1864 werd de „Alabama“ de noordelijke Amerikanen grond geboord. Omdat de regering van de uitrusting van kaderschip op de hoogte van de weest, had zij, volgens het oordeel van de Verenigde Staten, het uitverloopen beletten, en nadat de oorlog noordelijken en zuidelijken van eindigd eisten de Verenigde Staten schadevergoeding van Engeland.

Met wederzijdse instemming kwam kwestie aan een scheidsgerecht te gelegd, dat in 1872 in Genève kwam. Engeland werd in het oordeel gesteld en na betaling van vijftien miljoen dollars was het conflict opgelost.

Gewapende vrede

IN de tweede helft van de negentiende eeuw werd in West-Europa een flicstof tussen de beide grootmachten Frankrijk en Duitsland hoog opgelopen. In 1870-71 werd de Franse

Het paleis „Huis ten Bosch“ te 's-Gravenhage waar in 1899 de Eerste Haagse Vredesconferentie bijeen kwam.

in de wereld die met grote nadruk stelde, dat evenals in de gewone maatschappij ook in de samenleving der staten bepaalde rechtsregels behoren te gelden.

Maar het zou nog eeuwen duren voor het zelfs maar tot een begin van verwerkelijking der ideeën van Grotius zou komen. Na hem zijn nog vele pogingen gedaan tot behoud van een permanente vrede (o.a. door de bekende Duitse wijsgeer Kant die zijn „Entwurf zum ewigen Frieden“ schreef), maar alle zonder blijvend gevolg.

Eerst in de loop van de negentiende eeuw zijn enkele praktische resultaten van een streven tot voorkoming van oorlog aan te wijzen, vooral op het gebied van de arbitrage. Zo hebben verschillende Zuidamerikaanse staten op voorstel van Simon Bolivar zich omstreeks 1825 verplicht tot een scheidsrechtelijke oplossing van geschillen.

Maar vooral is de internationale arbitrage bekend geworden door de zogenaamde Alabama-kwestie. Van 1861

oorlog gevoerd, die leidde tot een vpe vernedering van Frankrijk. door bleef er een gevoel naar levendig, en dit beheerste in de vallen de Franse politiek.

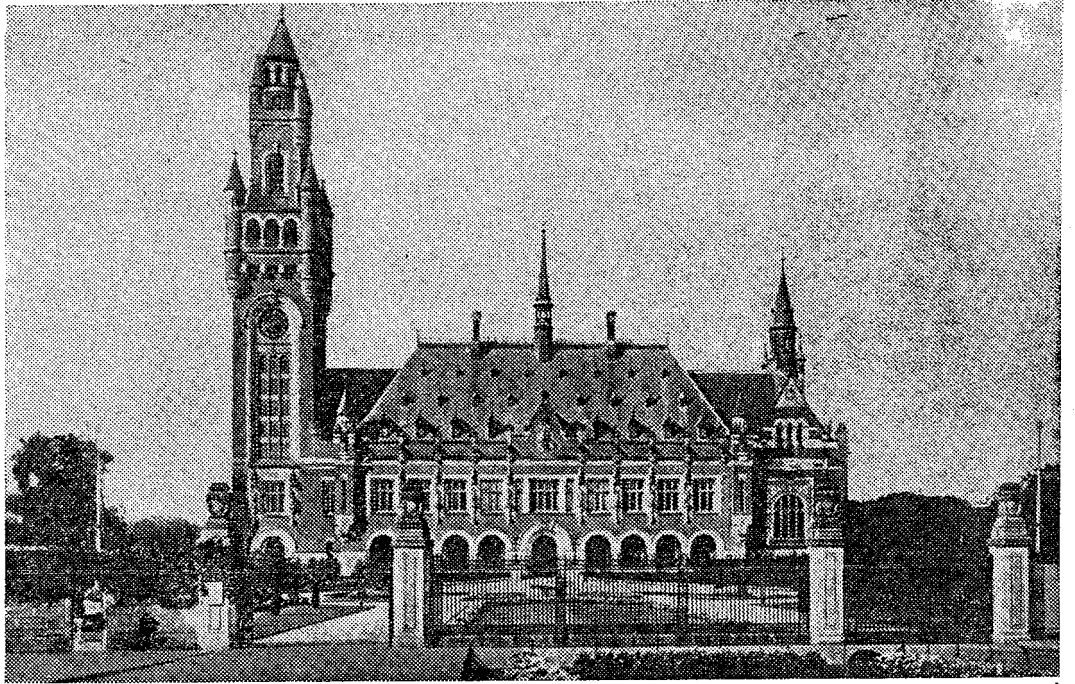
Een en ander leidde tot een wedijver tussen beide landen om te kaar in legerorganisatie en bewapening te overtreffen. Ook de andere staten, zelfs de kleinere, waren al spoedig aan deze wedijver waardoor het tijdperk tussen de Duitse oorlog en de Eerste wereldoorlog is gekarakteriseerd als een vak van de gewapende vrede. Daardoor groeide bij velen het besef dat het tijd werd opnieuw te streven naar de vrede te grondvesten op het Alleen daardoor zou immers een aan de oorlog kunnen worden gewaarin gewoonlijk het recht sterkste geldt.

In de zomer van 1898 nam de van Rusland, Nicolaas II, het initiatief tot het bijeenroepen van een internationale conferentie om te tot een beperking van de toen

PALEIS

vrede door recht vordert leijerster langzaam

maakt om de kans op oorlogen in de toekomst zoveel mogelijk te verminderen. Daarom werd in de vrede van Versailles een Volkenbondsverdrag opgenomen dat werd getekend door 28 staten die aan de oorlog hadden deelgenomen. Daarna werden de onzijdige staten uitgenodigd zich aan te sluiten zodat de Volkenbond in 1920, toen het verdrag in werking trad, bestond uit 42 leden.

Het Vredespaleis dit jaar in 't goud.

...orend toenemende bewapening. Eerste Vredesconferentie, die in het paleis „Huis ten Bosch“ te Den Haag bijeenkwam, mislukte. Het hoofdoel betreft: de beperking van de wapenings. Maar toch werd een belangrijke stap gezet op de weg naar internationale rechtsorde; besloten namelijk tot oprichting van een Permanente Hof van Arbitrage".

...ele jaren later werd, eveneens in Den Haag, de Tweede Vredesconferentie gehouden, en daar werd een arbitrage tussen staten die in conflict zijn gewikkeld, verplicht. Maar deze poging mislukte. Het was dus nog maar een heel klein stapje op de weg naar de vrede te bewerkstelligen. En het was aanvankelijk uitermate moeilijk te bereiken. Ja, helaas moet worden geconstateerd, dat het vrede door recht vordert langzaam.

Het Volkenbondsverdrag voorzag ook in de oprichting van een Permanent Hof van Internationale Justitie, en hoewel de overige organen van de Volkenbond in Genève hun zetel kregen, wat het van de aanvang af buiten kijf dat dit Hof moest worden ondergebracht in het Vredespaleis te Den Haag. Een belangrijke stap dus weer op weg naar een meer duurzame vrede.

Op de beide Haagse vredesconferenties was men niet verder kunnen komen dan een lijst van arbiters, maar nu kwam er een werkelijk permanente internationale rechtbank.

Toen na de Tweede Wereldoorlog de Volkenbond werd omgezet in de organisatie der Verenigde Naties, werd wederom voorzien in een internationale rechtbank. De naam werd veranderd in: Internationaal Hof van Justitie.

Lichtpuntjes

VIJFTIG jaar staat nu in Den Haag het Vredespaleis als een symbool van de serieuze pogingen om „vrede door

recht" te bewerken. Wie let op de concrete resultaten, in deze vijftig jaren bereikt, wordt het angstig te moede. Want in diezelfde vijftig jaren werden twee afschuwelijke wereldoorlogen gevoerd, die aan tientallen miljoenen mensen het leven hebben gekost.

Toch zijn er ook enkele lichtpuntjes. Het Permanente Hof van Arbitrage en het Permanente Hof van Internationale Justitie (thans dus Internationale Hof van Justitie geheten) hebben in de loop van hun bestaan tientallen uitspraken gedaan en adviezen gegeven, waardoor dus evenzovele geschillen op vreedzame wijze zijn beslecht.

Zo kan er toch langzamerhand een internationaal rechtsgevoel groeien, dat onontbeerlijk is om nieuwe catastrofes af te wenden. HENK FIDDER

• Vervolg van pag. 3 DE TELEVISIE

secretaris. Die wilde het aanvankelijk publiceren, wat afgezien van de vraag, of de minderheid wel recht was gedaan, een uitmuntende zaak zou geweest zijn. Dan stond het plan van deze meerderheid ter openbare discussie.

Nu zal het, als de berichten juist zijn, aan de pacificatie-commissie ter hand worden gesteld als een working-paper. Maar als dat het geval is krijgt de commissie opeens een heel ander karakter, en wordt zij een tweede commissie-Scholten, die zich met het gehele bestel gaat bezig houden.

WIJ wijzen op een laatste punt.

Er zijn aanwijzingen, dat de commissie-Scholten adviseert, om de wettelijke regeling te beperken tot een raamwet. Waarbij dus de eigenlijke regeling praktisch in handen komt van het kabinet. En van de betrokken minister. Of wordt opgedragen aan een Staten-Generaal verantwoording schuldig is. Wanneer dat zo is, dan zijn wij zeer verontrust. En die verontrusting kan leiden tot niet geringe politieke spanningen.

Waarbij wij voortdurend tot waakzaamheid worden geprikkeld, omdat wij ons bewust blijven, dat in dit kabinet in elk geval vijf ministers zitten, van wie bekend is, dat zij hard willen vechten, om als nog de commerciële televisie in ons televisiebestel een machtige positie te geven. Het zijn de drie liberale ministers, mitsgaders de minister van Justitie, mr. Y. Scholten en de minister van sociale zaken Dr. Veldkamp. Beide laatstgenoemde bevestigingen zijn de eerst-verantwoordelijken voor de nota over commerciële televisie, waarmee in de Tweede Kamer, behoudens een enkele, die bij de P.v.d.A. of de K.V.P. uit de boot viel of dreigde te vallen, alléén de liberalen en de grootste helft van de Christelijk-historischen instemming betuigden.

Alles bij elkaar genomen: deze paragraaf in het akkoord van Wassenaar, waaraan de fracties „formeel" zijn gebonden, en die door het kabinet naar inhoud en formulering is overgenomen, is een bedenkelijke en zelfs gevaarlijke zaak.

Wij hebben grote waakzaamheid te betrachten en we moeten ons gereed houden, om zo nodig een harde onverbidde strijd te voeren, om te voorkomen, dat het volksinitiatief de nek wordt gebroken door een politiek samenspel met bepaalde economische machtsconcentraties die niet alleen steeds groter belangengroepen vormen, maar die ook een greep willen doen naar de macht in de culturele sector.

Kunnen kernwapens nog worden afgeschaft?

• Vervolg van pag. 1

perken. Vandaar de speciale telexverbinding tussen het Witte Huis en het Kremlin. Vandaar het kernstopakkoord, dat geen militaire betekenis heeft (de ondergrondse proeven gaan gewoon door) en bedoeld is om het „gesprek" op gang te brengen. Een gesprek, waar Chroesjtsjef zoveel mogelijk uit probeert te halen.

Wedijver

Want het kernstopakkoord heeft voor de Sowjetunie slechts politieke betekenis, wat haar positie tegenover de westelijke mogendheden betreft. Dat hebben we nog eens duidelijk kunnen lezen, toen Chroesjtsjef in Joegoslavië een redevoering had gehouden, waarin hij een zo hecht mogelijke samenwerking tussen het Sowjetblok en Joegoslavië bepleitte om het „kapitalistische Westen" in een economische wedijver te kunnen verslaan. Tito zal waarschijnlijk niet in de val lopen, die de Russische premier in deze dagen voor hem heeft opgezeten. Een kort bezoek aan Joegoslavië heeft ons kort geleden versterkt in de overtuiging, dat het wantrouwen tegenover de Sowjetunie in het land van Tito diep geworteld is en dat er van een werkelijk hartelijke samenwerking met de Russen geen sprake kan zijn.

Tito zal er zeker niets voor voelen, de economie van zijn land zo volledig op die van het Sowjetblok af te stemmen, als Chroesjtsjef graag zou willen. Hoezeer ook de nood hem en de Russische premier naar elkaar toe heeft gedreven.

Niet nieuw

Chroesjtsjef wil het Westen economisch op de knieën dwingen. Hij wil daarmee niets nieuws. Ook Stalin heeft gewacht op een economische ineenstorting van wat men in Moskou verstaat onder de kapitalistische wereld. Hij heeft het niet mogen beleven, om dat hij zulke grote fouten maakte, dat hij een eind maakte aan de verdeeldheid in het „kapitalistische" kamp. Stalin's politiek was de regel-

rechte aanleiding tot de totstandkoming van het Marshallplan, dat Europa er economisch weer bovenop hielp, nadat de tweede wereldoorlog het tot de bedelstaf had gebracht.

Zij leidde ook tot de oprichting van de Navo (Noordatlantische verdragsorganisatie), die het het Sowjetblok onmogelijk maakte, de Europese landen een voor een (naar het voorbeeld van Tsjechoslowakije in februari 1948) achter het ijzeren gordijn te trekken. Stalin bereikte het tegendeel van wat hem voor ogen stond en Chroesjtsjef is vast van plan, niet dezelfde fouten te maken.

Isoleren

De opzet van de Russische premier is, langzaam maar zeker de westelijke landen in een geïsoleerde positie te brengen, zodat zij zich economisch niet meer kunnen handhaven en — zo meent hij — een prooi van het communisme zullen worden. Hij tracht een scheiding te bewerkstelligen tussen de Verenigde Staten en Europa enerzijds en Azië, Afrika en Latijns-Amerika anderzijds. En hij kan dit slechts bereiken met politieke middelen. Als hij wil slagen moet hij in de landen in de betrokken drie werelddelen zulke politieke situaties trachten te bewerkstelligen, dat drastische wijzigingen in de handelsbetrekkingen mogelijk zullen worden. Gelukkig is het niet zo, dat zijn kans van slagen bijzonder groot is.

Toch zijn er wel degelijk gevaren aan de politieke horizon, als we alleen maar kijken naar Frankrijk, dat in Europa een toestand in het leven heeft geroepen, die een niet te onderschatten verwijdering van de Verenigde Staten tot gevolg heeft gehad.

Toen De Gaulle Engeland de toegang tot de EEG versperde slaakte Chroesjtsjef een zucht van verlichting. En op het ogenblik, dat de Franse president dreigde, dat de EEG maar moest worden opgedoekt als hij zijn zin niet zou krijgen, moet de Rus hebben gelachen. Want dat is koren op de rode molen. db

...regie
...N het Permanente Hof van Arbitrage (geen permanente rechtbank, een lijst van namen van personen die in voorkomende gevallen als onderkoning optreden) was opgericht. Het hoofdoel van de organisatie was om een representatief gebouw te bouwen. Na langdurige onderhandelingen werd een rijk man, Andrew Carnegie, bereid om voor dit doel een bedrag van vijf miljoen dollar te schenken. Het kwam onder beheer te staan van de Carnegie-Stichting, waarvan de afhandeling wordt gevormd door een comité van Nederlanders, die op hun beurt onder controle staan van een comité van Toezicht, eveneens bestaande uit Nederlanders.

...de Nederlandse regering kocht de Nederlandse terrein van 6½ ha grond (tot buitenplaatsen „Buitenrust" en „Buitenveld" vormend) aan de Oude Rijnseweg in Den Haag, en liet dit terrein ter beschikking van de Regie-Stichting. Hier verrees in 1907-1913 het Vredespaleis. Het werd gebouwd naar een ontwerp van de architect L. M. Cordonnier, die bij de afhandeling werd bijgestaan door een Nederlandse collega-architect, prof. ir. G. v. d. Steur.

...de eerste steen werd gelegd op 11 1907 door de voorzitter van de Regie, de heer J. van der Vliet, die juist in de residentie vergaderende Tweede Vredesconferentie, de Russe vertegenwoordiger was. Het Vredespaleis werd in 1920 voltooid.

...denbond
...geen jaar na de officiële opening van het Vredespaleis brak de Tweede Wereldoorlog uit! Het leek er dus aanvankelijk wel op of alle pogingen tot het bereiken van een duurzame vrede tussen de naties zouden uitlopen. Het was de vreselijke afloop van de Tweede Wereldoorlog van 1914 tot 1918 bracht met de klem de noodzaak naar voren het Vredespaleis afgesloten te beschouwen. Het was vooral de Amerikaanse president Franklin D. Roosevelt die inzag dat van de vrede van de vredessluiting in het Vredespaleis gebruik moest worden ge-

Houthandel en kistenfabriek
MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457 - 561 Telefoon 06750 - 3748

Houtzagerij - Houthandel - Kistenfabriek

P. BREUGEM, bouwkundige

OOSTEINDESEWEG 19 - TELEFOON 01892 - 319
ERGSCHENHOEK

Wij verzorgen zowel de tekening met aanvraag, als de bouw van uw woning.

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

N.V. AANNEMINGS- EN BOUWBEDRIJF
Burgemeester Hazenberglaan 403 — Rotterdam
Telefoon 19 10 44

**JAN LINGEN'S
BETON INDUSTRIE N.V.**

Veendam 29 - Telefoon 01850 - 3123 - 1123
PAPENDRECHT

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

VOSKAMP EN VRIJLAND

's-GRAVENZANDE — Telefoon 01748 - 2245* — Postbus 30

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894-1230 - Ouderkerk aan de IJssel
RONDE EN OVALE TAFELRANDEN
GEBOGEN REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS
ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN enz. enz.

• Vervolg van pag. 2

men waarover ook in onze kring zeer verschillend wordt gedacht.

Ik ben blij, dat Mr. Brak in een twaalftal zinnen ons duidelijk heeft gemaakt, waarom op basis van het „program” samenwerking met de V.V.D. niet wenselijk is. Heel Nederland ziet zo langzamerhand in dit opzicht door de bomen het bos niet meer — vlg. Mr. Brak ook onze fractie en haar woordvoerder niet meer — en dan is het toch steeds weer een verheugend feit, dat er „éénogen” opstaan, die haarscherp weten vast te stellen wat de goede houding ware geweest. Naar ik aanneem ligt het niet zo simpel als het door Mr. Brak wordt gesteld. Trouwens uit zijn eigen vakbondsperiode zal de heer Brak weten, dat niet elk probleem in een handomdraai kan worden opgelost en dat niet steeds een kant en klare oplossing bij de hand is.

Als Mr. Brak meent op grond van niet steeds geheel juiste uitgangspunten een andere houding van onze fractie en haar woordvoerder te mogen verwachten, dat heeft diezelfde fractie (met haar woordvoerder) er recht op te weten, dat er anderen zijn, die de opvatting zijn toegedaan dat zij aanspraak kan maken op vertrouwen, omdat nog uit niets is gebleken, dat dit vertrouwen op een onjuiste wijze is gebruikt.

Tot slot nog deze opmerkingen. Het door de P.v.d.A. gevoerde tegenspel in de achter ons liggende vier jaren heeft niet uitgeblonken door objectiviteit (om het eens objectief uit te drukken), zeker ook niet wanneer onze A.R.-bewindslieden in het geding waren, daarnaast kan ieder weten, dat de P.v.d.A. doordrongen is van de overbodigheid van christelijke partijvorming (om het nu eens op z'n zachts te zeggen), de vraag mag dan toch gesteld worden of nu uitgerekend vanuit onze hoek samenwerking met de P.v.d.A. bepleit moet worden.

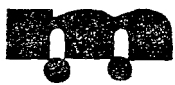
Mr. Brak heeft zijn artikeltje als titel meegegeven: „Nog eens: ogen uitwrijven”. Mijn indruk is, dat er nog wat vuil achter is gebleven en dat hij ze alsnog, maar dan beter, moet uitwrijven.

L. R. A. ESTER.

Veenendaal.

Firma Jan de Mik

HARDINXVELD-GIESSENDAM
Aannemers van
OEVERVERDEDIGINGSWERKEN
GRIENDHOUTHANDEL
HOEPELMAKERIJ
Telefoonno. 2156
Hardinxveld-Giessendam

Technisch
Bureau

A. Meerman N.V.

BOUWMACHINES

VLAARDINGEN - TEL. 01898 - 5157

M. C. van Staaveren

AALSMEER — TELEFOON 4051

Specialiteit in ANJERSTEEKEN,
FREESIAZADEN**Verplaatsbare
HOUTEN GEBOUWEN**

Directie- en schaftketen
Noodwoningen,
scholen en kerken.
Directie- en schaft-
wagens
etc.

HOUTBOUW **HAHBO**
HARDINXVELD

Telefoon Hardinxveld-Giessendam 2141

de tegenstand gebroken

door Foka van Loon

(slot)

Zelf gaat ze ook ogenschijnlijk kalm en bedaard weer aan haar werk maar wat door haar man in harteloze ondoordachtheid werd gezegd, laat haar geen ogenblik los. Daardoor beleeft Albert in de nacht het drama van zijn leven.

Terwijl zijn geest is ondergedompeld in een droomloze slaap, wordt hij daar op lugubere wijze uit wakker geschrikt door een luid wanhopig gehuil, dat eerst als uit de verte maar langzamerhand als het alarm van brandklokken tot hem komt en hem in zijn oren klinkt.

„Wat is er?” mompelt hij, nog niet beseffend, dat zijn vrouw debet is aan dit nachtelijk noodgeschrei dat aanzwelt tot een schril, doordringend gillen: „O, Albert niet doen, niet doen!”

Hij richt zich snel op en tracht het duister te doorboren met zijn verbijsterde ogen. Hij is nu zo helder bij zijn zinnen of hij een koude douche had genomen.

„Ze droomt”, denkt hij en legt sussend zijn arm om haar heen. Ze zit stijf en pal rechtop naast hem als een ledepop. Even wordt het stil. Intussen overweegt hij, of hij een lichtje maken zal of niet.

„Je droomde”, zegt hij dan zacht lachend in de zoete waan, dat zijn vrouw bezig is tot zich zelf te komen. Maar dan besterft hij het bijna van ontzetting, want Gees breekt uit in een waanzinnig getier als van iemand die een vreselijk ongeluk ziet gebeuren en het niet kan verhoeden.

Albert in angstige verwarring struikelt het bed uit en tast met sidderende vingers naar de schakelaar. Het helle licht dat plots het kamertje vervult, is voor hem al een zekere geruststelling.

„Zo!” zegt hij op langgerekte kalmerende toon, als tot een heel klein kind.

Als hij zijn blikken echter weer naar het bed wendt ziet hij hoe Gees er bij ligt. Haar starre nietsziende ogen puilen naar voren en het schuim staat op haar mond, die helemaal vertrokken is.

Haar handen graaien wild door haar rood verward kapsel.

„Ik durf niet! O, God, ik durf het nooit weer!” jammert ze op hartbrekende half gesmoorde toon. Albert neemt haar vol bevende vrees en innige deernis in zijn armen: „Wat durf je dan niet, lief wijfje van mij?” Maar in zijn innerlijk klinkt al het beschuldigend antwoord op deze vraag, die het dwalend bewustzijn van Gees niet bereikt. Haar lichaam kronkelt zich als een worm, die door een wrede voet wordt vertrapt. Haar nagels boren in zijn polsen, die ze krampachtig vasthoudt.

„O, Here ik durf het nooit weer!” raast ze nog eens, met vooruitgestoken hals als moest ze een loeiende storm overstemmen.

Dan plotseling, voelt hij haar lichaam verstijven, terwijl haar ogen verdraaien en haar nagels zich nog dieper in zijn vlees drijven. Ze sterft, meent hij en dan breekt zijn bitter berouw naar buiten, in een hartstochtelijke klacht die tegelijkertijd een gebed is: „O, Here, het is mijn schuld! Vergeef mij! Laat ze niet zo van mij heengaan! O, God, geef mij nog een kans!”

De leren huid van hooghartige zelfvoldaanheid, waarin Albert was gekropen en waaruit hij zijn wondende pijlen op Gees placht af te schieten scheurt van hem af door zijn steeds groeiende wroeging, die een uitweg zoekt. En naarmate dit proces van zelfontdekking en veroordeling voortschrijdt wordt hij zich zijn liefde voor Gees sterker bewust. En dit noopt hem weer tot snel handelen. Of iemand het hem dicteerde, zo doelbewust gaat hij nu te werk.

Voorzichtig rent hij blootsvoets en zonder bovenkleden naar de bureu. Hij gunt zich geen tijd zijn klompen aan te scnieten. Zonder zich te realiseren, dat hij misschien een groot tumult kan veroorzaken bonst hij op de ramen. „Pietertje — Geert!”

Het is of de zenuwen zijn keel dichtknijpen, hij perst zijn woorden als door een te nauwe gang. Gelukkig is de slaap van Pietertje erg licht. Zij geeft onmiddellijk antwoord: „Ja ik kom al” en wekt tegelijk met een welgerichte por haar slapende ega.

„Geert! Er uit! Het is bij de bureu niet goed! Albert staat wel zo benauwd te piepen!”

In nachtgewaad en op pantoffels komt ze naar buiten geijld, in haar kielzog de nog totaal versuifte Geert. Die staker leeft in de verbeelding dat er inbrekers op de kust zijn, en heeft tot hun aller verdediging het broodmes van de tafel gegrist, waar hij nu levensgevaarlijk mee staat te zwaaien.

Als de toestand niet zo dringend ernstig geweest was, zou zijn vechtlustige houding zeker op Alberts lachspieren gewerkt hebben. Nu let hij niet eens op Geerts primitieve wapen.

„O, ga toch gauw mee! Ik weet niet wat Gees mankeert, maar het is heel erg!”

Hij holt hen al weer vooruit.

Zij vinden Gees nog in dezelfde verstijfde toestand.

„Stuipen!” stelt buurvrouw met deskundige zekerheid vast.

„Sterft ze daaraan?” Alberts ogen klampen zich in angstige spanning aan haar vast.

„Ja Albert jongen, dat weet ik nog niet. Maar Geert moet in ieder geval direct de dokter halen!”

Geert rept zich weg blij met een opdracht die hem bevrijdt van de vreselijke aanblik van zijn stuiptrekkende buurvrouw. Hij mist ieder aanleg voor ziekenverpleger.

Pietertje benut echter de kennis die ze vroeger verwierf op een cursus voor eerste hulp. Ze verricht kalm en vaardig de nodige handgrepen. Albert staat er bij, verteerd door onrust en ellende.

In een dergelijke houding van kinderlijke ontreding en hulpvaardigheid heeft Pietertje hem nooit eerder aanschouwd. Het ontroert haar en doet haar goed. Hij is dus toch niet zo'n onverschillige bonk, als je soms zou geloven en hij houdt ook meer van Gees dan je af en toe zou denken.

„Kwam dat nu maar zo vanzelf?” vraagt ze zacht met milde ernst van een moeder tegenover een zoon, die ze schuldig vermoedt.

„Ja, nee, och nee. Ik ben zo'n beroering. Het is mijn stomme schuld”. Zo stotterend vangt Albert zijn biecht aan. „Ze vertelde me gistermiddag, dat ze weer in verwachting was en in plaats dat ik me blij toon, ben ik zo'n ploert om te zeggen: als het weer een dove is, draai ik die de nek om — lariekoek natuurlijk, onzin, maar ik zei het toch maar. Dat heeft ze zich blijkbaar erg aangetrokken, want ze riep, voordat ze dit kreeg, maar steeds: „Albert niet doen!” en

„Ik durf niet!”

Het schaamrood brandt Albert tot in zijn nek. Hij transpireert er van.

Buurvrouw overlaadt hem niet met verwijten. Ze schudt alleen moederlijk-bedroefd haar hoofd: „Och, die arme sloof. Het is toch zo'n beste Gees en ze heeft zo'n gevoelig hart. Ze is natuurlijk aan het malen geraakt door die rare praat van jou!”

„Ja dat denk ik nou ook!” stemt Albert haar somber toe. Wat ben ik toch voor een kerel?” Hij slaat zich voor het hoofd. „Een grote rottige egoïst ben ik”.

„Ja dat heb ik ook wel eens gedacht!”

Buurvrouw poogt op geen enkele wijze zijn gedrag goed te praten. Onder het motto „zachte heelmeeesters maken stinkende wonden” dient ze hem nog een onvergulde pil toe: „Albert wij hebben het er nu toch over: ben je ook voor Roelie de vader, die je wezen moet?”

„Nee, cok niet!” Albert veegt met afgewend hoofd een paar dikke tranen af. „En toch zou ik haar voor geen geld willen missen. Maar die verhipte trots van mij staat me altijd in de weg en die laat ik teveel de boventoon!”

„Ja, dat geloof ik ook! Pietertje gaat nog dieper op het onderwerp in: „Anders had je al lang Gees haar zin gegeven en het kind naar de school laten gaan, waar ze hoort”. En dan op gefluisterde heftige toon: „Albert, jongen, laat die dokter toch naar de pomp lopen met zijn mooie beloften. Het is niets dan je zondige hoogmoed!”

Albert geeft haar met vochtige ogen een hand en kijkt haar daarbij vast in de ogen:

„Je hebt mij niet gespaard, Pietertje, maar dat hindert niets. Als je alles wist, zou je me nog veel meer naar het hoofd slingeren en dat zou verdiend zijn. Maar één ding befoel ik je: of Gees beter wordt of niet, ik zal morgen de dag werk maken van die school. Maar o, — in zijn stem breekt vertwijfeling door — „ik hoop toch niet, dat God mij zal straffen door haar weg te halen”.

Buurvrouw geeft zonder woorden een welsprekend antwoord: ze vouwt in devoot gebaar haar handen. Albert buigt het hoofd. Zo brengen ze de tijd biddend door, tot een auto met luid remgeknars abrupt de nachtelijke stilte verstoort.

De dokter beent met grote stappen binnen. Geert blijft achter in 't keukentje, gaarne bereid tot buitendienst.

De arts voelt Gees de pols en beluistert haar hartslag. Dan geeft hij haar een injectie. „Waar is dit het gevolg van?” informeert hij kort en bevelend. Zijn ietwat tamme, uitdrukkingloze ogen worden ineens fel en doordringend. Albert doorstaat zijn blik rustig als een kind, dat zijn kwaad al aan moeder en de Here heeft bekend gemaakt en nu de toorn van de meester niet meer vreest.

Hij vertelt wat er is voorgevallen, zonder zich zelf te sparen. „Zo'n liefhebbende man en vader ben ik!” besluit hij in wrange zelfspot.

„Ja, dat was niet bijster verstandig”, oordeelt de dokter. „vooral niet in de gegeven omstandigheden en misschien heb je ook wel vaak laten blijken dat het gebrek van jullie dochterje je een doorn in het oog is. Dat is de gestadige drop geweest die de steen uitholde, met andere woorden, die haar geestelijk kapot gemaakt heeft”.

„Kan ze dan niet beter worden, dokter?” Albert vraagt het op deemoedig smekende toon van een boetvaardige zondaar.

„Ik zie geen onmiddellijk gevaar!”

Daar moet Albert voorreest tevreden mee zijn De dokter maakt aanstellen om weer te vertrekken.

„Morgenvroeg voor het spreekuur kom ik weer, mocht er zich eerder iets voordoen, dan roep je me!”

Albert gaat met hem mee naar de auto. De dokter wil zonder nog een woord aan die „kaffer van een vent” te verspillen, achter het stuur kruipen. Dan bedenkt hij zich en keert zich met een ruk naar Albert om: „En wat ben je nu verder van plan?”

Er broeit wantrouwen in zijn bliksemende ogen.

„Om mijn leven — met Gods hulp — anders in te richten dokter!”

„O, zo! Dat zal tijd worden!” bromt de oude ongemakkelijke heer. „Met wiens hulp je het wilt klaren kan me minder schelen — hij is een rasechte vrijdenker — als je het maar doet, want op deze manier richt je haar geestelijk en lichamelijk te gronde. Want je begrijpt zeker wel, dat die tweede baby voorlopig van de baan is. Je had een vrouw met een ijzere zenuwgestel en een hart van graniet moeten trouwen!”

Klap! Het portier slaat dicht! Albert moet achteruit springen om niet overreden te worden. De dokter achter zijn stuurrad bromt binnenmonds: „Ik heb hem misschien wel wat straf aangepakt, maar zou je zulke monsters van kerels ook niet! Hij is dat vrouwtje met haar hart en haren van goud niet waard!”

En Albert maakt zichzelf een eensluidend verwijt.

„Ik ben haar niet waard” en steunend met zijn voorhoofd tegen de baanderdeuren: „O, God van genade en barmhartigheid, veroordeel mij toch niet tot de hel van een te laat berouw!”

Dan gaat hij met vastberaden stappen en opgeheven hoofd naar het bedje van Roelie. Het slapende kind is van een engelachtige schoonheid, een pop gelijk. Albert neemt dit beeld gretig in zich op of hij haar nu pas voor het eerst goed zag.

Dit bekoorlijke schepseltje, het handje gracieuus tegen het melkblanke wagentje in zijn eigen vlees en bloed! Dat hij daar niet eerder de hemel voor dankte! Hij bukt zich en neemt het op. Tegelijk met het kind kust hij zijn sluimerende vaderliefde wakker. Bij iedere aanraking met haar fluweelzachte huidje ondergaat hij de sensatie van eindelijk in bezit nemen. Roelies oogjes luiken traag open. Het kind wordt met dubbele stomeid geslagen als ze daar het ongeschoren maar door liefde verheerlijkte gezicht ontwaart van de man, die tot nu toe meestal over haar heen keek.

Roelie is nog te jong om wraakgevoelens te koesteren. Haar pupillen verwijden zich in een stralende lach, terwijl ze spontaan haar armpjes rond haar vaders hals vouwt. Ze laat daarbij het vergenuegd knorren horen van een verzadigd speenvarken. Het klinkt Albert als muziek in de oren, want hij heeft nu aanvaardt dat het kind niet op normale wijze haar gevoelens kan uiten.

„O God!” fluistert hij met zijn, gezicht verborgen in haar ranke halsje, „ik dank U, dat Gij mijn remmen losgegooid hebt”.

EINDE

♦ Troelstra

Zoals onze lezers uit vorige stukjes weten, was het jaar 1913 in politieke zin een bewogen jaar. Het ministerie-Heemskerk werd ten val gebracht. De liberale concentratie en de S.D.A.P. trokken schouder aan schouder op tegen de „clericalen.”

En toen de overwinning door links was behaald, gaf H.M. de Koningin aan Dr. Bos de opdracht, een kabinet te vormen uit de gehele linkerzijde. Maar de socialisten wilden niet. Toen zij merkten, dat hun weigering niet in goede aarde viel, wilden de meeste leiders, ook Troelstra, wel mee doen. Maar een congres in Zwolle besliste, dat het toch neen moest zijn. Mendels bracht Troelstra daar een zware nederlaag toe, te meer pijnlijk, omdat het spreken van Mendels leidde tot een ovatie, die overging in het zingen van de Internationale, waarbij Troelstra en Schaper voor hun fatsoen wel moesten meezingen.

Dus geen socialist in het kabinet. Het was toen nog: zorg, dat je er niet bij komt. (In 1963 had Dr. Vondeling de opdracht: zorg dat je er wel bijkomt.)

Er kwam een extra-parlementair kabinet, een kabinet uit politieke buitenstaanders, maar allemaal liberaal. Minister-president werd de formateur, mr. Cort van der Linden. Toen schreef een inzender in Het Volk: Hoe heb ik het nou? Nu zit Troelstra toch in het kabinet. Zet de namen van de ministers maar op de goede manier onder elkaar:

Treub.
CoRt van der Linden
LOudon
PIEyte
Lely
BoSboom
OrT
BeRtling
RAMbonnet

Weeg zuinig met Uw geld koop bij ..

WESTERVELD

Bovendien 3% korting door Uw kassabonns

REGISTREERDEN
WESTERVELD

WILIALEN DOOR GEHEEL AMSTERDAM

VAN LEEUWEN BUIZEN
ZWINDRECHT

ALS u dit leest, is het Jordaan-festival een week aan de gang. Mocht u geen Amsterdamer zijn, dan vindt u de vermelding van dit feit waarschijnlijk niet zo belangrijk. Wellicht lacht u ook een beetje om de verheffing van Greetje Pronk tot Jordaanconingin. Maar dat moet u toch niet doen. Want juist dat „koningin” is belangrijk. Greetje Pronk is niet uitgeroepen tot Kameraad van het werkende volk in de Amsterdamse Jordaan, noch tot presidente, noch tot Miss Jordaan, maar tot koningin.

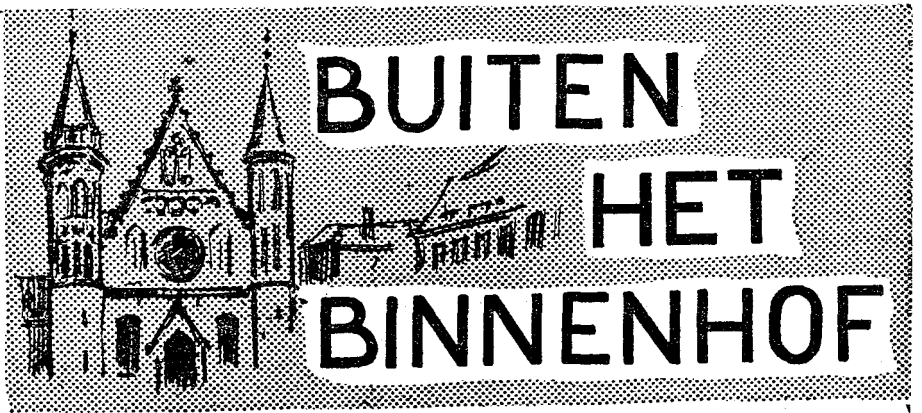
Dat koningsgezind-zijn heeft vele jaren dit deel van Amsterdam een bijzondere kleur gegeven, welke tint het overigens niet nodig had, want de Jordaan had al kleur genoeg. Het tekent de Jordaan en zijn bewoners ook, dat de opening van de feestelijkheden, ter gelegenheid van het 350-jarig bestaan, zo ernstig zijn ingeluid. Met een concert en met toespraken in de Westerkerk, dat prachtige bedehuis, bouwwerk van Hendrik de Keyser (wie het overigens niet vergund is geweest de realisatie van zijn bouwtekeningen te beleven; dat zijn zoon Pieter later de tekeningen wijzigde is een ander verhaal, dat nu niet aan de orde is). De eerste vreugdeklanken om het Jordaanfeest hebben wij mede mogen beluisteren. Wij hebben de kerk nog nooit zo vol gezien, zelfs niet al preekte ds. Buskes er. Er was een prachtig concert door . . . het Concertgebouworkest, denkt u. Neen, dat hadden wij ook verwacht, want waarom zou je muziek uit Arnhem halen als je die dichtbij voorhanden hebt? Doch het Concertgebouworkest was blijkbaar niet voorhanden; nu speelde, heel goed overigens, het Gelders Orkest onder leiding van Peter Erös, die trouwens assistent-dirigent van het Concertgebouworkest is. Wethouder J. Tabak leidde de feestelijkheden in, de heer Ton Koot, secretaris van het Rijksmuseum, Voogd van het Muider slot en erkend historicus van Amsterdam en zijn schoonheid, hield een waardige en leerzame feestrede.

Het moet u niet verbazen, dat de vele feestgangers, onder wie niet weinige jongeren, met opvallend gespannen aandacht naar concert en feestwoorden hebben geluisterd. Toen b.v. Jo Juda de solopartij speelde van het vioolconcert van Mendelssohn (nu direct geen werkje voor een pierement) kon men een speld horen vallen.

Over spelden gesproken, die zijn vroeger waarschijnlijk vaker in de kerk gevallen, omdat de Jordaan enkele speldemakers heeft gekend. Jarenlang is de Jordaan nl. een centrum van het kleine ambacht geweest: leerlooierijen, goudleerindustrie, zijdefabricage, drukkerijen, hoefijzersmederijen, meubelmakerijen e.a. De beroemde, we mogen wel zeggen wereldberoemde, kaartendrukker Blaau heeft in de Jordaan gewoond.

Wie hebben er niet eveneens gewoond? Govert Flinck, de schilder. En Anna Colijn, de weduwe van de schilder Ruysdael, die eigenlijk de Goyer heette. Mr. Jan Huydecoper, raad, commissaris, schepen en burgemeester van Amsterdam woonde in de Jordaan. En Rembrandt heeft er gewoond. Hij is in een huis op de Rozengracht gestorven en begraven in de Westerkerk. Hobbema woonde er, Karel Dujardin, Jan Lievens, Josef Israëls, Hart Nibberig, Querido. Bilderdijk is geboren aan de stille kant van de Westermarkt; de grote anatoom Frederik Ruysch woonde op de Bloemgracht.

En zo zijn we pardoes in de Jordaan als woonwijk ge-

vallen. Vroeger was dit stadsdeel als zodanig te accepteren, nu niet meer. Door de bebouwing van tussen huizen en werkplaatsen liggende gangen, door het verdwijnen van het ambacht maar vooral door de schade, welke oorlogsjaren nalieten, is het woonprobleem, op een enkel na, met vele tienduizenden guldens gerestoureerd huis of huisje, nijpend.

Het zijn dan ook niet de huizen, maar de bewoners van de Jordaan die op het ogenblik feestvieren.

Verschilt de Jordaaner werkelijk van een andere Amsterdamer, van een bewoner van Kattenburg bijvoorbeeld? Inderdaad. Hij is anders in levenswandel, in het hanteren van de taal, in zijn gebruiken, in zijn liefhebberijen. Als hengelen en duivenhouden, vandaag een algemene ontspanning in de hoofdstad zijn, dan is de hengelaar en de duivenmelker uit de Jordaan een bijzondere. Laten wij echter niet overdrijven. Jordaners zoals die beschreven zijn door Querido, figuren als Manus Peet en Mooie Karel; Jordaners, zoals die door de Boubers op het toneel gebracht zijn: Bleke Bet en Na Druppel, zijn niet meer van deze tijd. Manus en Na, in leer, met witte helmen op, op een scooter of reuzebrommer, kunnen wij ons moeilijk voorstellen. Hoort u door radio of televisie nog wel eens Johnny Jordaan of Willy Alberti, de Jordaan bezingen, dan bezingen zij de verleden tijd.

Wie meer over De Jordaan als stadswijk wil weten, leze eens een onlangs verschenen boekje van J. Z. Kanegietier, die vooral ingaat op de afkomst van de naam. Daarover is wel het een en ander te vertellen. Alleen een bepaald stuk Prinsengracht heette aanvankelijk Jordaan. Die naam is later op de gehele buurt gelegd.

Maar waarom noemde men dat grachtenstuk Jordaan? Kwam dat van Jardin, van Jordanne, dat Franse riviertje, dat in de gedachten van de Franse landverhuizers op kwam, toen zij de Prinsengracht zagen?

Mooie vragen om te beantwoorden. Maar voorlopig luisteren wij naar het pierement en kijken naar de gekostumeerde hengelwedstrijd en hebben wij even heimwee naar de garnalenpelsters en de mosselkroegjes en de laatste Jordaaner. Deze riep een van zijn „koters”, die in de oorlog, achter een stel marcherende, en „Wir fahren gegen Engeland” zingende Duitse matrozen meestapte, toe: „Jen, kom hier motje ook versuipe?”

William Gaenkoper

Kryptogram

Horizontaal:

1. gesloten dieren; 4. het is voor het stoppen van een kleine opening ongeschikt; 8. zij ontvangen, maar moeten ervoor vechten; 10. dat is opgelegd; 11. de voornaam voor de hoog geplaatste; 12. hoe stiller, des te dieper; 13. zij brengt amusement voor oog en oor, maar gunt haar vier zusjes de lucht en de kijkers niet; 16. zo loopt het mis; 17. hierop is men „hooggezeten”; 19. Overijsselse kern van Noord-Hollandse plaats; 21. met zo'n tegenvaller zit je in de knoop; 24. is het gaar, dan dansen de poppen; 25. aantal gehuwde vrouwen bijéén; 26. soort „schuinsmarcheerder”; 29. bepaald niet werklustig dier; 30. iets moderner dan de plak; 31. arm beest; 32. klaar.

Vertikaal:

1. zo ongeveer het tegenovergestelde van venter; 2. zoek ze niet bij eb; 3. hij maakt fouten — maar is geen „recidivist”; 5. dochter van Phanuel; 6. zijn zij in één hand, dan zijn de tegenspelers van de kaart; 7. diefstal van iets teers; 9. modelijn; 10. deze vrouw stond in uw eerste boek; 14. een soort „volksverhuizing” als spel; 15. is 't goed, dan kost het geen geld; 18. neemt weinig plaats in; 19. deze rebel verliest misschien zijn haren, maar niet zijn streken; 20. belangrijk voor de vrouw: zij heeft haar in handen en onder de voeten; 21. pak weg! dan kun je iets aanpakken; 22. zo zelfbewust

1	2	3	4	5	6	7	
8			9	10			
11		12			13		
		14			15		
	16			17			
18	19		20	21		22	23
24			25			26	
			27			28	
29					30		
31					32		

schijnt de man te zijn, die ergens prat op is; 23. hier wil het bloed kruipen, waar het niet gaan kan; 27. „draag-golf”?; 28. hem stroomt zo half en half neerlands bloed door de aderen.

niks; 55. ren; 56. Eden; 59. eend; 60. klem; 62. serre; 64. Ria; 66. armee; 68. ere; 69. plakken; 72. elk; 73. rang; 74. smash; 75. iris.

Oplossing vorige puzzel

HORIZONTAAL: 1. daad; 4. fabel; 9. prak; 13. urn; 14. waarden; 16. ode; 17. Mekka; 19. roe; 20. Ommen; 22. Eire; 23. vree; 24. drom; 25. ade; 27. merg; 29. kr.; 30. aders; 31. ra; 33. reeks; 36. erg; 37. strik; 39. ont; 40. uil; 41. ego; 42. eek; 43. oksel; 45. aar; 47. mauve; 49. te; 50. hamer; 51. er; 52.

VERTIKAAL: 1. dump; 2. are; 3. anker; 4. fa; 5. aar; 6. broeder; 7. Ede; 8. le; 10. romer; 11. adé; 12. Kent; 14. warm; 15. norm; 18. knoet; 21. meest; 24. drenken; 25. adelaar; 26. ergeren; 28. grieven; 29. kroot; 32. akker; 34. ets; 35. sul; 37. som; 38. reu; 44. erker; 46. Amerika; 48. ander; 53. Ieren; 54. snep; 56. elan; 57. emmer; 58. Aser; 61. heks; 63. era; 64. ram; 65. aks; 67. Eli; 70. ls.; 71. eh.

aspa

ZAANDAM • DELFT
DORDRECHT • BREDA

Geha stencilmachines

ZAANDAM: WESTZIJDE 53 en 110 TEL. (02980) 66951*

A C H T E R P A G I N A

THANS stappen wij even over van „Dr. Kuypersstraat 3” naar „Dr. Kuypersstraat 5”.

In de voorafgaande artikelen in deze serie spraken wij over de partij en haar bureau en over de partij en haar organen. Het landelijke, centrale adres van de A.R. Partij-organisatie — het secretariaat van het Centraal Comité van A.R. Kiesverenigingen — is gevestigd in het pand Dr. Kuypersstraat 3 te 's-Gravenhage. De Kuypersstichting zetelt in het pand Dr. Kuypersstraat 5.

Twee adressen, twee verschillende ingangen. Overigens twee aan elkaar gebouwde panden, welke bovendien „innerlijk” met elkaar verbonden zijn, zodat men binnendoor elkaar gemakkelijk kan bereiken. Deze uiterlijke situatie symboliseert de onderlinge verhoudingen.

* Kuypersstichting

DE Doctor Abraham Kuypersstichting, geformeerd in 1921, is het wetenschappelijk centrum van de partij. Het is enigermate te vergelijken met het „Centrum voor Staatkundige vorming” van de K.V.P., de „Dr. Wiardi Beckman Stichting” van de P.v.d.A., de „Prof. mr. B. M. Teldersstichting” van de V.V.D. en de „Jhr. Mr. A. F. de Savornin Lohmanstichting” van de C.H.U.

Kort geformuleerd — verwezen kan worden naar artikel 26 van het partijstatuut — heeft de Kuypersstichting tot taak:

1. het uitlenen per verzendpakket van boeken en geschriften uit de uitgebreide bibliotheek, waardoor

in het gehele land studie en de voorlichting wordt bevorderd;

2. het verstrekken van adviezen aan leden van de Staten-Generaal, Provinciale Staten, Gemeenteraden en ander belangstellenden;

3. het vervullen van het secretariaat van het College van Advies van de partij en de vele commissies van dit college, die rapporten opstellen omtrent tal van politieke vraagstukken.

De nadere regelingen omtrent de Kuypersstichting zijn neergelegd in de Statuten der Doctor Abraham Kuypersstichting.

„Anti-Revolutionaire Staatkunde” is het maandelijks orgaan van de Kuypersstichting, ter bevordering van de studie der A.R. beginselen. De abonnementsprijs bedraagt f 5,75 per jaar, studentenabonnementen f 3,75 per jaar.

* College van Advies

HET College van Advies heeft tot taak gedocumenteerde rapporten uit te brengen over vraagstukken, die betrekking hebben op de staatkunde, hetzij eigener beweging, hetzij op verzoek van het Centraal Comité of van een Kamerfractie, aldus artikel 24 van het partijstatuut. Een Centrale Commissie, bestaande uit vijf leden, treedt op als dage-

Kuypersstichting en College van Advies

lijks bestuur van het College van Advies.

De voorzitter wordt door de Deputatenvergadering in functie gekozen. De eerste voorzitter van het College van Advies was prof. mr. A. M. Donner. Het voorzitterschap werd daarna tijdelijk waargenomen door prof. mr. W. F. de Gaay Fortman. Dit jaar koos de Deputatenvergadering dr. J. A. H. J. S. Bruins Slot als voorzitter van het College.

De overige leden van de Centrale Commissie worden door het College van Advies zelf uit zijn midden gekozen.

De leden van het College van Advies — momenteel omstreeks honderd leden — worden op voordracht van de Centrale Commissie door het Centraal Comité benoemd.

ALS een bepaald rapport moet worden opgesteld wordt de samenstelling daarvan opgedragen aan een commissie. De leden van zulk een commissie worden benoemd door de Centrale Commissie van het

College van Advies.

Over het algemeen zullen uiteraard leden van het College van Advies tot lid van zulk een commissie worden benoemd. Maar het is tevens mogelijk, dat in bepaalde gevallen in een commissie ook deskundigen worden benoemd, die geen zitting hebben in het College.

Het rapport van een commissie wordt ingediend bij de Centrale Commissie, welke dit toezendt aan de leden van het College van Advies. Als het College van Advies het rapport aanvaard heeft, wordt het toegezonden aan het Centraal Comité. Wanneer het Centraal Comité niet binnen zes weken na de toezending bericht overwegende bezwaren te hebben, kan het rapport worden gepubliceerd.

Overigens is het niet zo, dat een studie van een commissie steeds uitmondt in een officieel gepubliceerd rapport.

Zoals onder het hoofd Kuypersstichting reeds werd gemeld, wordt het secretariaat van het College van Advies waargenomen door de Dr. A. Kuypersstichting.

In het Reglement voor het College van Advies worden taak, organisatie en werkwijze van het College van Advies en van de Centrale Commissie nader geregeld.

Met de hier medegedeelde gegevens willen wij thans volstaan. Het is op deze plaats immers slechts mogelijk een globale weergave te bieden.

ZUIDHOLLANDSE BANK

DEPOSITO BANKBOEKJES RENTE 3¼ %

ROTTERDAM — 'S-GRAVENHAGE — AMSTERDAM

Alle binnen- en buitenlandse bank- en effectenzaken.

Maaglijders!

DE uitkomst voor U zijn de echte Amerikaanse
C-R MAAGTABLETTEN

Met C-R Maagtabletten kunt U weer normaal eten!

Importeur LOUIS RIETBERGEN - Korenaarstraat 55a-c, Rotterdam

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN

ZEELAND

Bouwbedrijf Fa. de Kroo KOEL- EN VRIESBOUW

Dorpsplein 27, Koudekerke,
Tel. (01185) 271 Afd. koeling (01185) 401
Giro 528849

- FLOORFLEXVLOEREN
 - COMPLETE KEUKENS
 - LOSSE KASTEN
- Prima materiaal voor elk interieur
BOUWMATERIALENHANDEL
A. DE JAGER-TOLHOEK N.V.
GOES filialen: Middelburg - Vlissingen

Fa. Jac. den Hamer Ternouzen

Uw adres voor poot- en consumptie-aardappelen,
vlas- en lijnzaad.
AXELSESTRAAT 120 - TELEFOON 01150-2315,
doorlopend bereikbaar. Koehuis tel. 01150-3192

EXPORT - BINNENLAND

„Brixon” en „Santega” herenkostuums in Zeeland verkrijgbaar bij KOEJEMANS Kledingmagazijn

te MIDDELBURG, LANGE DELFT 19
„de zaak met de klok”
Perfekte kostuums en voldoen aan al uw eisen.
OOK VOOR UW JONGENS.

hr. Electrotechnisch Installatiebureau

GRAMMOFOONS
GRAMMOFOONPLATEN

RADIO KLOKKEN
TV NEON
VERLICHTING WASMACHINES

INSTALLATIES OP ELK
GEBIED

J. van 't Westende

Middelburg - Markt 73 - Tel. 2587
Vlissingen - Walstraat 4 - Tel. 2814

LICHT-, KRACHT- EN ZWAKSTROOM-
INSTALLATIES

Electro-Technisch Bureau
Fa. S. W. Gabrielse - Goes
Radio Televisie

KOOPT uw

UURWERKEN, GOUD, ZILVER en
VERLOVINGSRINGEN bij

W. J. CAMPER

Lange Delft 51, Middelburg, Telefoon 3882

Vakkundige reparatie-afdeling

de speciaalzaak
voor uw BRIL

Firma J. Balkenende - Biezeling ZAADHANDEL

Postbus 11 — Telefoon (01102) 209 - 543 - 632
Granen, Zaden, Peulvruchten, Zaaizaden, Veevoeder

SCHELDEBANK N.V. ZIERIKZEE

Telefoon (01110) 2153

Alle bankzaken en verzekeringen

Hollestelle GOES

Machinefabriek en Constructiebedrijf:
Laagmolenstraat 1 — Telefoon 01100-5540.
Landelsafdeling:
Zanzeportstraat 28 — Telef. 01100-6995-6996 en 6387.

Ook voor GOEDE BETROUWBARE GEBRUIKTE AUTO'S
kunt u terecht bij:

GARAGE CENTRUM

Official GENERAL MOTORS DEALER.

VLISSINGEN — Telefoon 01184-2866. — B.g.g. 4421.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

In dit nummer:

- * Robert Schuman (pag. 1)
- * Woningwetwoningen (pag. 1)
- * Merkwaardige uitlating van studenten (pag. 2)
- * Ministers en fractie (pag. 3)
- * 150 jaar Koninkrijk (pag. 4 en 5)
- * Discriminatie van weduwen (pag. 3)
- * Onteigening (pag. 5)
- * Vervroegde afschrijving afgeschaft (pag. 4)

Robert Schuman †

Nog vrij onverwacht is woensdag jl. heengegaan Robert Schuman, de man die onder de Europese christenen zoveel vrienden telde. Hij leed al enkele maanden aan een hartkwaal en vorige maand was zijn toestand als gevolg van een hersentrombose verergerd. Hij stierf in zijn geboortestreek, die hem zo lief was, op 77-jarige leeftijd.

Zij die hem gekend hebben, zullen zich hem vooral herinneren als de eenvoudige christen, die zijn beginselen op alle terreinen van het leven wist uit te dragen. Hij was ook een groot staatsman, als Fransman en als Europeaan. Het was Schuman, die in al zijn eenvoud de grondslag legde voor het nieuwe Europa, waarvan de laatste jaren de opbouw zo is vertraagd. Hij was (samen met zijn geloofsgenoot dr. Konrad Adenauer) de grondlegger van de Frans-Duitse verzoening, waarop een nieuw Europa kon worden gebouwd. Hij was ook de man, die het plan van Jean Monnet voor een Europese gemeenschap voor kolen en staal wist te verwezenlijken. Binnenkort zal een autobiografie van hem verschijnen, waarin deze bescheiden mens nog een blik slaat over wat achter hem ligt. Moge dit „levenswerk” hen die achterblijven inspireren. In het volgende nummer hopen we een korte schets te geven van het leven van deze grote Europeaan.

Radio-zendtijd

Zoals u bekend zal zijn, hebben de politieke uitzendingen voor radio en televisie in de maanden juli en augustus stil gestaan.

Voor onze partij nadert deze ether-stilte „naar buiten” snel haar einde, want op WOENSDAG 11 SEPTEMBER a.s. is de anti-revolutionaire partij weer in de ether.

De regering heeft de A.R.P.-uitzending nu ingepast in het programma van de V.A.R.A. Dit zal in het vervolg steeds het geval zijn met de A.R.-uitzendingen.

Dus de A.R. stem kunt u elke WOENSDAG om de veertien dagen beluisteren van 18.20 tot 18.30 uur op dezelfde golflengte waarop de V.A.R.A. uitzendt. Voor het eerst op 11 september a.s.

Zonder meer goed is het voortreffelijk Bijbels dagboek

BOEKENCENTRUM N.V. - 's-GRAVENHAGE

VIJF MINUTEN

van ds. H. Giesen

Bewerkt door Wika P. A. Geluk, met een voorwoord van ds. G. P. Klijn.

7e druk. Gebonden / 7.90

Verkrijgbaar in de boekhandel

MIJN suggestie, om op degenen die jaar in jaar uit profiteren van een goedkope woningwetwoning, hoewel zij een zéér redelijk inkomen hebben, via een hogere belastingaanslag aandrang uit te oefenen deze woningen te verlaten, is wel ingeslagen. Achteraf heb ik ontdekt, dat een dergelijke suggestie reeds eerder is gedaan in Economisch-statistische Berichten. Had ik dat niet over het hoofd gezien, dan had ik er natuurlijk naar verwezen.

Uitdrukkelijk wil ik nog eens vastleggen, dat ik reeds in eerste instantie heb vooropgesteld, dat de door mij genoemde bedragen arbitrair zijn. Het gaat om de idee.

Een van de briefschrijvers wees er op ter aanvulling, dat een „lage” huur, laag door subsidie, ook nog het voordeel biedt, dat de personele belasting laag blijft.

zwaar, omdat de belastingheffing niet gebruikt mag worden, om deze misstand te redresseren. Er mag geen bevoorrecht en ook geen achterstelling zijn van de een boven de ander.

Op dit bezwaar ten principale kom ik hoop ik terug.

Maar ik heb bezwaar tegen de redenering in Trouw.

Dit blad schrijft nl., dat men op deze wijze voortgaande, bij rijke boeren ook de landbouwsteun door belastingheffing zou kunnen terughalen.

Deze vergelijking gaat niet op. De landbouwsteun is geen steun aan rijke en arme boeren, maar aan bedrijven. Zonder die steun waren praktisch alle bedrijven onrendabel; de rijke boeren zouden de schuur kunnen sluiten en gaan rentenieren; de arme boeren zouden de riek voor het laatst gaan schoonmaken en fabrieksarbeider of

Over een suggestie

Een ander verzekerde mij, dat hij met de idee instemde, maar van zich zelf het volgende moet zeggen: Ik heb een inkomen van meer dan 1000 gulden per maand. Toen ik werd overgeplaatst, heb ik uiteraard mijn intense best gedaan om een passende woning te vinden. Het scheen onmogelijk. Dus werd ons huwelijk een weekend-huwelijk. Maar eindelijk kwam er „verlossing”. Het bureau huisvesting bood een woningwetwoning aan. Het bleek mij, dat de reis- en verblijfsvergoeding zou worden ingetrokken, als ik weigerde, die woning te aanvaarden. Zo zitten we dus in een woningwetwoning, door Rijk en gemeente daartoe gedwongen.

Zijn er nu in onze gemeente geen ruimere woningen te krijgen? Ja, als ik er een kóóp. Tegen een bijna onbehoorlijke prijs. En als ik er zo een koop, moet er voor 10.000 gulden in worden opgeknapt. Zo slecht ziet het er uit. En... als ik het doe, en mij daar installeer word ik over twee jaar misschien weer overgeplaatst. En wéér gedwongen, in een woningwetwoning te trekken.

Hier eindigt de briefschrijver.

Hieruit blijkt duidelijk het grote tekort niet alleen van woningen in de goedkope sector, maar ook aan goede huurwoningen voor de „middengroepen”.

Verskillende bladen hebben in het generaal instemming betuigd. Het Pa-rool en later ook Trouw, hadden be-

conciërge proberen te worden. En de landbouw was er geweest. Al het land werd op den duur geschikt voor de recreatie, allereerst voor de jacht.

Maar omdat we dat niet willen, het zelfs een nationale ramp achten, daarom wordt het bedrijf van alle boeren gesteund, onverschillig of zij miljonair zijn of onder nul staan.

Dat is heel iets anders, dan wanneer de staat woningen, speciaal voor de minder draagkrachtigen, subsidieert, en daarvan profiteren mensen, waarvoor die subsidie in de verste verte niet is bedoeld.

Tenslotte is er een lezer, die een andere suggestie doet. Laat iedere bewoner van een woningwetwoning een bepaald percentage van zijn belastbaar inkomen als huur betalen, de laagste inkomensklasse 10%, en dan geleidelijk opklimmen tot 15%.

Ook deze cijfers zijn uiteraard arbitrair. Maar de idee is het aankijken waard. Al weten we nu reeds dat er grote bezwaren zijn.

H. Algra.

Direct slagen

voor uw rijbewijs

door het succesvolle boekje „EXAMENTIPS” (nieuwste druk)

met examenvragen en antwoorden betreffende de volledige theorie en praktische aanwijzingen. Slechts f 2.50.

Ned. Voorl. voor Rijtechniek

Harderwijk — Giro 831092

Even een briefkaartje of telef. 03410-3554 en u heeft het per omgaande.

N.V. Confectiefabriek „Heka”

v/h H. J. VAN HEEK - RIJSEN (05480-2661*) brengt naast de

BEKENDE

BEDRIJFS- EN WERKKLEDING voor elk seizoen.

LEUKE SPORTIEVE KLEDING of MEISJES, JONGENS, DAMES en HEREN

HET IS

HOPMAN N.V.

ORANJELAAN 66 - ZOETERMEER
Telefoon 01790-3700*

die kan bemiddelen bij aankoop van een EIGEN HUIS IN ZUID-HOLLAND
Vraagt onze nieuw uitgekomen woninggids

gespreide belegging in
buitenlandse obligaties

Koers op 4 september 748

per participatie. Effectief rendement 5½% + mogelijke extra koerswinstuitkering.

Inlichtingen worden u gaarne verstrekt door uw bank, commissienair of door de beheerders:

LABOUCHERE & CO. N.V. - THEODOOR GILISSEN N.V. - AMSTERDAM

* * * Studenten op reis

Zoals men weet bevindt zich momenteel een Nederlandse studenten-delegatie in Indonesië. Daar hebben wij geen bezwaar tegen, want het normaal worden van de betrekkingen tussen beide landen is een goede doelstelling. Het zakelijke karakter daarvan moet worden onderstreept. Niet omdat het er ons om zou gaan slechts zakelijke transacties met Indonesië te begeren. Maar wel prefereren we een grote mate van zakelijkheid in dit contact omdat een aap-wat-heb-je-mooie-jongen houding onwettelijk zou zijn bij zoveel schrijnende wonden.

Een studenten-bezoek over en weer is op zichzelf niet in strijd met onze voorkeur. Zelfs niet nu onze regering een groot bedrag aan subsidie in deze excursie gestoken heeft. De studenten

geven hun oren en ogen trouwens goed de kost. Een deel van onze dagbladers doet daar vrijwel dagelijks mededeling van. Alsook van het feit dat de woordvoerder van de groep op menige ontmoetings-bijeenkomst een woordje moet spreken.

Wat daar gezegd wordt komt via Antara, het Indonesische persbureau, naar Nederland overwaaien. Dit moet er beslist bij gezegd worden, want soms waant men vooral de mening van Antara uit de mond van deze reis Leider te kunnen beluisteren. Daar houden wij het in ieder geval maar op bij het vernemen van het bericht dat de studenten een Papoea-stemming in 1969 overbodig zouden achten. Aangezien er immers ongetwijfeld ontwikkelde mensen tot dit reisgezelschap behoren, zal de latijnse uitdrukking, die kernachtig zegt dat overeenkomsten nageleefd moeten worden, hun zeker bekend zijn. Bij de desbetreffende overeenkomst, die zwart op wit in augustus 1962 te New York gesloten werd, is

Nederland partij evenals Indonesië. Het is duidelijk dat de laatstgenoemde verdragspartner wel van die volkstemming af wil. Antara is uiteraard de spreekbuis om dit verlangen wereldkundig te maken. Alleen een eventuele nieuwe overeenkomst tussen de betrokken regeringen (en de V.N.) kan echter een rechtsgeldige wijziging in het plechtig overeengekomene tot stand brengen.

Waar de stukken zo subtiel liggen, kunnen wij ons niet anders indenken dan dat de studenten, die grotendeels op kosten van het Nederlandse volk op reis zijn, zich in deze kwestie dubbel behoedzaam gedragen. Het zou toch niet fraai zijn indien hun uitlatingen door de Indonesische gastheren tegen hun gulle Overheid uitgespeeld zouden kunnen worden.

Neen, ten opzichte van de reisverslagen van Antara zouden wij enig scepsis willen betrachten. Zoals we dat — soms — ook ten aanzien van studenten-verhalen doen.

de ruime kantine van de fraaie en goed geoutilleerde beschutte werkplaats de Maassluis rijk is.

Burgemeester Van Dijk herinnerde zijn bezoekers eraan dat hun grote voorman Abraham Kuyper in 1837 in Maassluis geboren was. Later zagen zij de Grote Kerk waarin zijn vader de kleine Abram in de decembermaand van dat jaar doopte. Maassluis is zijn grote zoon nog niet vergeten. Dat blijkt niet alleen uit het feit dat er een dr. Kuyperkade is, maar ook hieruit dat zowel de burgemeesterskamer in het oude raadhuis als de kamer van b. en w. gesierd werden door een portret van Kuyper. Maar de burgemeester had nog meer. Hij toonde ons ook het dodenmasker van dr. Kuyper, dat in het historisch museum van Maassluis zuinig bewaard wordt.

Maassluis laat het echter niet alleen bij Kuyper. Jan Schouten werd eveneens in Maassluis geboren. Van hem hangt geen portret in het raadhuis. Nog niet, moeten we zeggen. Maar het komt er wel. Want het gemeentebestuur besloot onlangs dat Schouten er bij hoorde. Dus vroeg men dr. Schouten om een goede foto. Groot was de collectie, die onze zo zeer gewaardeerde 80-jarige voorman van zichzelf had beschikbaar niet. Maar het komt voor elkaar, zei de burgemeester.

Er zullen niet veel raadhuisen zijn waar een portret van Kuyper hangt. En een raadhuis met portretten en van Kuyper en van Schouten is zeker een unicum. Dat unicum is Maassluis. Dat wilden we in deze notitie vastleggen. En nu we het toch over Maassluis hebben, volgend jaar zal het 350 jaar geleden zijn dat Maassluis als Maeslandsluis een zelfstandige gemeente werd. Voordien behoorde het tot de gemeente Maasland. Ds. Johannes Fenacolijs die van 31 oktober 1608 tot 13 mei 1645 predikant was, heeft zeer sterk en met succes voor de zelfstandigheid van Maassluis geijverd. Een van de eerste dingen die de nieuwe gemeente deed, en ook daarbij speelde ds. Fenacolijs een belangrijke rol, was beginnen met de bouw van een kerk, die in 1639 in gebruik genomen werd en vandaag nog plaats biedt aan ongeveer 1000 kerkgangers. In deze kerk bevindt zich het prachtige orgel dat destijds door de bekende Jan Zwart beschreven werd in zijn boekje „Het deftige orgel”.

Aandacht voor Henry Cabot Lodge

die Amerika vertegenwoordigt bij de familie Diem in Saigon

DE benoeming van Henry Cabot Lodge, een vooraanstaand Republikein, tot Amerikaans ambassadeur in Zuid-Vietnam, heeft in Washington nogal wat voeten in de aarde gehad. Men begreep niet, dat Lodge er zich voor leende een benoeming te aanvaarden op zo'n moeilijke post. Zijn aanwezigheid in Saigon heeft nl. alles te maken met de op grote schaal georganiseerde strijd tegen de communisten uit Noord-

Vietnam, maar ook met de moeilijkheden tussen de familie Diem en de boedhistische leiders, die de laatste weken zulke grote proporties hebben aangenomen.

MEN heeft er president Kennedy wel van beschuldigd, dat hij als Democraat Lodge heeft gekozen als ambassadeur in Zuid-Vietnam om te voorkomen, dat deze kwestie volgend jaar wordt betrokken in de verkiezingsstrijd tussen Democraten en Republikeinen. Het gaat dan weer om het presidentschap. Ken-

nedy verklaarde echter, dat Lodge zelf naar Saigon wilde en hij voegde er aan toe: „Als Lodge even voorzichtig zou zijn geweest als sommige andere politici, zou hij er niet hebben willen heengaan, maar een veiliger baan hebben gekozen. Hij is echter energiek en heeft een krachtige persoonlijke mening over de Verenigde Staten. En hoe vreemd het ook mag schijnen, hij stelt die boven een politieke carrière”.

DAT is een prachtig getuigschrift om er verder mee door het leven te gaan. Maar het was niet het eerste. De man, die in de tweede wereldoorlog tal van onderscheidingen kreeg (hij kwam uit dienst als reserve generaal-majoor) staat al vele jaren bij de Amerikanen bekend als de man, die de Russen zo goed van repliek kon dienen. In de acht jaren dat hij in de Verenigde Naties de belangrijkste Amerikaanse woordvoerder was, heeft zijn foto honderden malen in de krant gestaan, terwijl zijn toespraken via radio en televisie werden uitgezonden. Hij bediende zich steeds van krachtige en toch bloemrijke taal, maar bewees tegelijkertijd, met de Russen te kunnen onderhandelen als hij er van overtuigd was, dat dit zinvol was.

HENRY CABOT LODGE heeft een geweldige energie. Zijn nog altijd jeugdige verschijning doet niet vermoeden, dat hij al vele malen grootvader is. Hij is vroeger journalist geweest. Bij de Boston Evening Transcript en de New York Herald Tribune heeft hij acht jaar als verslaggever, buitenlands correspondent en commentator gewerkt. De 61-jarige Lodge stamt uit een der oudste en meest aristocratische families van New England, de streek, waar ook Kennedy vandaan komt. Zijn belangstelling voor de politiek heeft hij van zijn grootvader, Henry Cabot Lodge de Eerste, die 31 jaar lang lid van de Senaat is geweest. Hij zal in Saigon zijn zomerhuis in Beverley (Massachusetts) missen, waar hij op 5 juli 1902 werd geboren en ook nu nog zo graag vertoeft. Daar heeft hij al heel wat uren doorgebracht met zeilen en vissen.

DRIE jaar geleden, toen Nixon de kandidatuur van de Republikeinse partij in de wacht sleepte voor de presidentsverkiezingen van 1960, stelde Lodge zich beschikbaar, toen gouverneur Nelson Rockefeller van New York weigerde, de kandidatuur voor het vice-presidentschap te aanvaarden. Lodge heeft toen een redevoering gehouden, die typerend was voor deze diplomaat en politicus. Aan het slot er van zei hij: „Natuurlijk zullen wij ons land behouden. En daarenboven zullen wij opmarcheren met gebruikmaking van de krachten en talenten die God ons gegeven heeft om er voor te zorgen, dat de vrijheid veilig zal zijn in een wereld, waarin de rechten van de kleine landen geëerbiedigd zullen worden, een wereld van openhartige meningsuiting, waarin verdraagzaamheid gepredikt wordt en die geheel toegewijd zal zijn aan de waardigheid van de mens”.

• Maassluis

Een vreemd opschrift voor een notitie van een raadslid? Toch niet! Uw noterende raadslid was nl. in Maassluis. Hij was een van de zeventig gemeentebestuurders die de jaarvergadering van de Zuidhollands vereniging van a.r. provincie en gemeentebestuurders bijwoonden. Die zeventig vormden ongeveer 20% van het totaal aantal van ongeveer 370 leden. Een kleine driehonderd hadden de weg naar Maassluis niet kunnen vinden. Jammer, ook voor henzelf. Die zeventig kwamen uit 29 gemeenten. Dat betekent dat uit ongeveer honderd Zuidhollandse gemeenten de a.r. gemeentebestuurders verstek hadden laten gaan. Alweer: Jammer! Maar daarover willen we nu verder niets zeggen.

Der gewoonte getrouw werden de bezoekers van de jaarvergadering door het college van b. en w. ontvangen. Niet op het raadhuis van Maassluis, want dat is daarvoor te klein, maar in

EENHEID door de volheid van Christus

Zaterdag 21 sept. a.s.
TWEDE INTERKERKELIJKE VOLLE

EVANGELIE VREUGDE DAG

Utrecht, Margriethal
Croeselaan

TOEGANG VRIJ

Vereniging van Volle Evangelie Zakenlieden - VEZA
Postbus 266 - BREDA

Tweede grote ontmoetingsdag van alle Volle Evangeliegelovigen in Nederland onder auspiciën van de Vereniging van Volle Evangelie Zakenlieden „Nederland” (VEZA).

Hoofdspreker: David J. du Plessis uit Amerika, bekend figuur uit de Wereld-Pinksterbeweging.

De blijdschap wordt verhoogd door: zang, muziek en getuigenissen. Er wordt gebeden voor zondaren, zieken en voor de vervulling met de Heilige Geest. Bovendien zullen diverse Predikanten van alle kerken het woord voeren.

Voor de kinderen vanaf 6 jaar aparte diensten. Samenkomsten beginnen 's morgens om 10,30 uur.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE, Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 89673.

ADRES VOOR ADVERTENTIES, Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 63224.

ABONNEMENTSPRIJS f 6.50 per jaar, f 3.25 per half jaar. Giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4.— per jr. LOSSE VERKOOP f 0.20.

SINGER SELECTEERT INDISCHE KRUIDEN

Wordt U te zwaar?
Neem de onschadelijke
Indische
**ONTVETTINGS-
PILLEN**
40 stuks f. 1.50
120 stuks f. 3.40

(KOEMIS KOETJING)
REMOEKDJOENG
Urine-afdruvend
In tabletten: 20 st. f. 1.50
100 stuks f. 4.95
In kruiden: f. 2.50

Verhoog Uw gal- en
leverwerking door
TEMOE LAWAK
Bloedzuiverend,
zacht laxerend
In tabletten: 20 st. f. 1.50
100 stuks f. 4.95
In kruiden: f. 2.50

N.V. THE SINGER IMPORT - ARNHEMSEWEG 16 - AMERSFOORT - TEL. 15547

Belangrijk orgelnieuws!

Dr. Anton van der HORST

demonstreert maandagavond 9 sept. 20.30 uur

het nieuwe **PIJPLOZE**

RECORDING ORGAN „DEREUX”

in „De Krijtberg”-kerk

Singel 448, Amsterdam. - Toegang vrij.

Aangeboden door:

KETTNER & DUWAER's pianohandel n.v.
Heiligeweg 21-25 - Amsterdam

Uitgevoerd worden werken van o.a. Sweelinck, Buxtehude, Bach en Franck.
U bent van harte welkom.

MINISTERS EN FRACTIE

HERHAALDELIJK wordt gepoogd, te wrikken aan de historische feiten, wanneer het gaat om wijlen minister Talma. Hij zou door zijn eigen politieke vrienden zijn tegengewerkt en feitelijk alleen door de socialistische begrepen en gewaardeerd. Zelfs in een standaardwerk als de grote Cultuurgeschiedenis van het Christendom vindt men voorstellingen van dit soort. In dit verband komt ook telkens het verhaal voor, dat de anti-revolutionairen Talma in die mate hebben verloochend, dat zij hem in 1913, nadat zijn sociale wetten waren aangenomen, niet eens kandidaat hebben gesteld voor de Tweede Kamer.

Op zich zelf genomen is dit laatste waar. Er wordt evenwel één zaak uit het oog verloren. Vóórdat de evenredige vertegenwoordiging werd ingevoerd, kwam het nimmer voor, dat zittende ministers kandidaat werden gesteld.

In 1905 werden periodieke verkiezingen gehouden voor de Tweede Kamer volgens het districtstelsel. Het ministerie-Kuyper was de inzet van de strijd. Maar dr. Kuyper, de minister-president, was nergens kandidaat. En toen het kabinet was gevallen, doordat links 52 van de honderd zetels veroverde, ondernam dr. Kuyper zijn grote reis „om de Oude Wereldzee”.

In 1909 hetzelfde verhaal. De leden van het zittende kabinet-Heemskerk waren geen kandidaten voor de Tweede Kamer. Toen rechts een stevige meerderheid behaalde, bleef het kabinet aan. Het vroeg geen ontslag, werd dus ook niet opnieuw benoemd, maar concludeerde terecht uit de verkiezingsuitslag, dat het aan kon blijven. In 1913 hadden de drie rechtse partijen zich in een coalitie verbonden, om zo mogelijk het zittende kabinet te behouden, maar niemand van de ministers uit dit kabinet was kandidaat voor de Tweede Kamer, in geen enkel district. Het kabinet vroeg eerst ontslag, nadat de uitslag van de herstemmingen bekend werd, waaruit bleek, dat het geen meerderheid meer had in de Tweede Kamer. De vier A.R. ministers Heemskerk, Talma, Colijn en De Waal Malefijt, waren evenals hun ambtgenoten „ambtelos burger”. Mr. Heemskerk werd kort daarop in de Raad van State benoemd, Talma werd weer predikant, Colijn ging in het zakenleven.

Tot na de eerste wereldoorlog is het altijd zo geweest, dat de zittende ministers buiten de eigenlijke verkiezingsstrijd bleven. De strijd ging over de vraag, althans soms, of het zittende kabinet zo aanbliven of niet. Maar de ministers gingen niet „de boer op”.

Dit kwam voor een deel door het districtstelsel. De aftredende volksvertegenwoordiger werd in de regel weer in „zijn district” kandidaat gesteld. En eerst als er een tussentijdse vacature ontstond, kreeg soms een oud-minister zijn kans. Zo heeft Ommen dr. Kuyper bij een tussentijdse vacature gekozen. Zo'n tussentijdse vacature werd soms „gemaakt”, wanneer een zittend lid in een vast district bedankte teneinde de kiezers in staat te stellen een bepaalde oud-minister naar de Kamer af te vaardigen.

NA de invoering van de evenredige vertegenwoordiging werd dit volkomen anders. En het doet er blijkbaar helemaal niets toe, of we met een parlementair kabinet te maken hebben of niet.

Bij de verkiezingen in 1922 kwamen de ministers Heemskerk en Van Dijk op een kansbiedende plaats

op de A.R. lijst. In 1925 waren het er drie: de ministers Colijn, Heemskerk en Van Dijk, en een oud-minister, mr. H. Bijleveld. In 1925 daalde het A.R. zeteltal in de Tweede Kamer van 16 op 13, mee doordat niet meer kon geprofiteerd worden van het stelsel van de grootste resten, wat een vorige keer, door scherpe voorcalculaties, extra winst had opgeleverd. Doordat we drie zetels verloren en er vier ministers of oud-ministers op kansbiedende plaatsen waren gezet, gingen zeven zittende leden er uit, zeven van de zestien.

Later is het regel gebleven, dat de zittende ministers bovenaan of vrijwel bovenaan de lijst kwamen. Bij alle partijen.

Natuurlijk zijn er uitzonderingen. Een minister kan van zich zelf ontdekken, dat hij geen homo politicus is, welke ontdekking natuurlijk eerder subjectief gekleurd dan exact geconstateerd zal zijn; hij kan als minister zijn tegengevallen; hij kan hunkeren naar rust en dus liever van het Kamerlidmaatschap verschoond blijven. Maar als zulke factoren niet in geding zijn, dan trekken we ter stembus met de aftredende ministers voorop. En dus niet met de aftredende Kamerleden. En na de ministers komen de staatssecretarissen. Ik weet natuurlijk best, dat het niet altijd precies uitkomt. Maar als men de kiezers eenvoudig laat stemmen: wie moet voorop, onze minister of ons fractielid: dan zegt de grote meerderheid: onze minister. En zo zien we dus, met uitzonderingen die de regel bevestigen, juist omdat voor die uitzonderingen een bijzonder en eenmaal geldend motief is aan te wijzen, bij alle fracties een voorkeur voor zittende ministers als koplopers.

Men kan niet zeggen, dat dit inhaerent is aan het stelsel van evenredige vertegenwoordiging. Het is immers bij dat stelsel best mogelijk, een minister te plaatsen bij de eerste plaatsvervangers, waarbij hetzelfde te bereiken valt, wat vroeger bij tussentijdse verkiezingen wel werd gedaan.

NEEN, deze sterke voorkeur voor ministers als koplopers moet een andere reden hebben dan die van een kiestechnisch karakter. Ik meen, dat het komt, doordat een minister een belangrijk groter gezag heeft, een veel groter populariteit kan genieten, dan een gemiddeld Kamerlid.

Dat heeft vooreerst een reden, die ligt in het zakelijk vlak. Een minister staat tegenwoordig voor enorme taken. En al is het geheim daarvan voor het volk verborgen, het heeft er toch wel notie van, het beseft wel, dat bepaalde ministers keien moeten zijn. Bij een minister van Verkeer en Waterstaat denken wij aan Deltawerken, aan nieuwe autowegen, aan

tunnels en bruggen. De minister passeert telkens het eerst en hij heeft gelijk. Bij een minister van Financiën denken wij met diepe eerbied aan een miljoenennota, die elk jaar uit een koffertje wordt gehaald, een stuk, waarop alle deskundigen zich werpen. Bij een minister van Economische Zaken denken we aan alle mogelijke prijsregelingen, aan industrieën, aan aardgas en staatsmijnen. En ga zo maar door. Het volk ziet de ministers in een indrukwekkende entourage.

Het tweede motief ligt in het verlengde van het eerste, en is eigenlijk in de voorgaande alinea al gezegd: het volk ziet de minister. Minister Luns kan nergens verschijnen of iedereen zegt: dat is Luns. Dat komt, doordat alle kranten minstens wekelijks zijn portret geven, of een foto van een gelukkige landing op Schiphol. Dat komt nog veel meer, doordat de televisie geregeld het zoeklicht op hem richt.

Ministers behoren langzamerhand tot de meest geëerbiedigde en meest bewonderde mensen onder ons volk. Maar met de Kamerleden is het net andersom. Zij verdwijnen uit de picture. Hoe meer er komen, hoe sterker dit wordt. Maar ook hier zijn speciale factoren in het spel.

HET volk heeft wel belangstelling voor de grote dingen, die in ons land gebeuren, en het koestert zich ook wel in de welvaart, maar het staat onverschillig en soms bijna vijandig jegens de politiek. Vooral tegenover principiële politiek. Sommige kranten houden daar rekening mee.

Zij geven nooit meer een kamerverslag, dat op peil staat. Ik spreek hier van verslagen van wat in de Tweede Kamer gebeurt. Want sommige bladen nemen van wat in de Eerste Kamer aan de orde is, zó weinig op, dat van meer of minder niveau zelfs niet kan worden gesproken. De regionale dagbladen slaan, wat de Kamerverslagen betreft, vaak een beter figuur, dan de grote landelijke pers, vooral wanneer die het van de massa moet hebben. Ik kan mij best voorstellen, dat vele Kamerleden zich groen en geel ergeren, als zij een debat over belangrijke zaken hebben meegemaakt, een debat, dat op zéér deskundige wijze werd gevoerd, en dan merken, dat de pers van de volgende ochtend het de moeite niet waard acht, of in de late stadseditie het verslag er weer uitgooit, omdat er hot news is gekomen, b.v. de geboorte van een jonge giraffe.

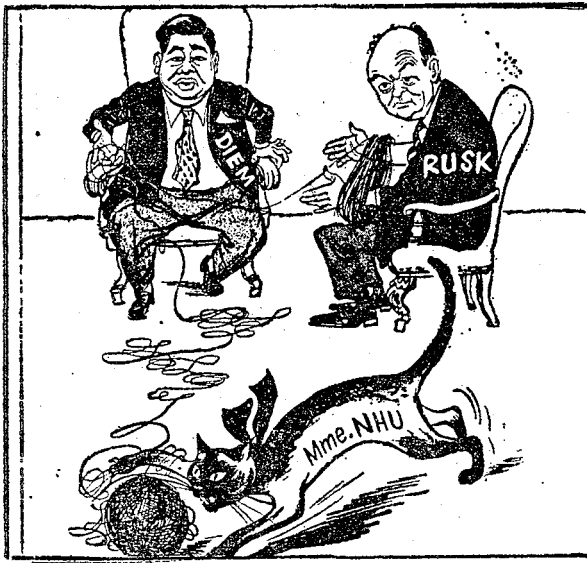
Het is mijn bedoeling niet, de kansbiedende plaatsen van ministers en staatssecretarissen in gevaar te brengen, maar ik vind het wel bedenkelijk, wanneer het juist zou zijn, wat ik meen te moeten constateren: het Kamerlidmaatschap lijdt door gebrek aan waardering, de eigenlijke politiek is gedevalueerd, de pers heeft de conclusie getrokken en laat het Kamerverslag maar wat lopen.

Weet u, hoe het een halve eeuw geleden was?

Toen konden wij ons abonneren op een analytisch verslag, één gulden per jaar, maar via onze krant, die voor bemiddeling zorgde, voor twee kwartjes per jaar. Daarvoor kregen we elke morgen van de eerste post een analytisch verslag van wat de vorige middag was behandeld, geen volledige tekst, maar in substantie toch alles, en objectief weergegeven. Het is de moeite waard, om na te gaan, of we niet opnieuw zo iets moeten hebben. Dan kunnen de mensen, die door hun dagblad niet meer op de hoogte worden gehouden, iets doen, om toch bij te blijven. En dan zullen ze zien, dat de Kamerleden een verantwoordelijke taak hebben, en dat goede ministers ook goede tegenspelers moeten hebben.

door H. Algra

Valtman in The Hartford Times

De kat in het garen.

Discriminatie

Wij hebben geruime tijd geleden in Nederlandse Gedachten de aandacht gevraagd voor een bestaande discriminatie op het belastinggebied.

Als een ambtenaar overlijdt, ontvangt zijn weduwe een pensioen dat vrij is van successierecht (een „overlijdens”-belasting). Deze ambtelijke weduwpensioenen bedragen thans maximaal f 11.500. Met de mogelijkheid van verhoging nu de pensioenen zijn vastgekoppeld aan de ontwikkeling der salarissen!

Als het echter gaat om een weduwpensioen dat ontleend wordt aan een pensioenregeling, waaraan de man als werknemer deelneemt binnen zijn arbeids-overeenkomst, gaat de fiscus successiebelasting heffen.

Als een ondernemer een pensioen bedingt voor zijn weduwe is ook dit pensioen belast. Weliswaar bestaat er een vrijstelling

van f 4.000 per jaar, maar over hetgeen méér wordt ontvangen wordt belasting betaald naar de gekapitaliseerde waarde (het belastbare jaarbedrag vermenigvuldigd met een factor welke afhankelijk is van de geschatte levensduur van de weduwe).

In de Tweede Kamer is hierop herhaaldelijk gewezen. Met name heeft de A.R. fractie bij de begrotingsbehandeling meermalen gewezen op het onrechtvaardige van de bestaande verschillen.

De staatssecretaris — wiens ambtstermijn weer met vier jaar zal worden verlengd — wilde daar nog niet aan, omdat de herziene wet pas in 1954 in gemeenschappelijk overleg met de Staten-Generaal werd vastgesteld.

Daar zit wat in.

Maar hij heeft er niet voldoende bij stil gestaan dat de situatie na 1957 een bijzonder snelle ontwikkeling heeft ondergaan. De

ambtelijke weduwpensioenen liepen op van 1.400 tot 11.500 gulden. Deze gang van zaken heeft de huidige toestand zodanig verscherpt dat er een enkel jaar geleden reeds voldoende aanleiding was de bestaande discriminatie weg te nemen.

Nu leven wij bijna 10 jaar ná de wetwijziging 1954. Het sterkste argument van de staatssecretaris heeft haar kracht verloren. Binnen het kader van de financiële plannen zal in de komende periode deze schrijnende tegenstelling behoren te worden weggenomen.

De vroeger bestaande gelijkstelling (van 1917—1954) tussen nabestaanden van ambtenaren en die van niet-ambtenaren met betrekking tot pensioen en lijfrente zal moeten worden hersteld.

Het heeft ons bijzonder deugd gedaan dat ook de Stichting van de Arbeid — het samenwerkingsorgaan van werkgevers en werknemers — in die zin thans heeft geadviseerd.

Illingworth in The Daily Mail, London

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457-561 Telefoon 06750-3748

Houtzagerij-Houthandel-Kistenfabriek

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

VOSKAMP EN VRIJLAND

's-GRAVENZANDE - Telefoon 01748-2245* - Postbus 30

Aannemersbedrijf

GEBR. HAKKERS

• Handel in rijsmaterialen, riet en teen
• Rietmattenfabriek
• Hoepelmakerijen
WERKENDAM - TELEFOON 514

DROOG HOUT

Specialiteit: gewaterd iepen, verder beuken, essen, linden, kersen, eiken en peren.
Incomplete bollen en plaathout.
Contant 1%.

N.V. HARD- EN ZACHTHOUT IMPORT MIJ. LOENEN (VELUWE) - TELEFOON 06765-212

C.V. J. H. van Leeuwen

Fabrikanten van rode en blauwe rietvorsten en eindrietvorsten
Hollandse pannen (handvorm) en bijpassende vorsten (handvorm)

KOUDEKERK, AAN DEN RIJN
Tel. 01714-228 - Tel. 01720-2569

D. MEIJER - AANNEMER

VAN NIEUWBOUW-, VERBOUW- EN REPARATIEWERKEN

Handel in hout, teerprodukten en andere materialen.
Telefoon 7690

SASSENHEIM - Werkplaats Zuilhofstraat 2, Telefoon 7952

BOUWBEDRIJF JAC. VAN DER NIET

NIEUWBOUW EN ONDERHOUDSWERKEN

Oranjeweg 6 - Telefoon 01719-2748 - Noordwijk aan Zee

FA. K. SALVERDA & ZONEN

Aannemersbedrijf - Kuinre

SPECIAAL: het stellen en monteren van kapspanten.
Wijk IV-7 - Tel. 05271-294

Voor betere beton... N.V. SCHOKBETON

Fabrieken te Zwijndrecht, Kampen, Elburg en Vianen. Bouwbedrijf te Zeist.

N.V. Staalsteiger „Gelria“ Nijmegen

Roggeweg 13 - Postbus 126 - Telefoon 53198

COMPLETE ROESTVRIJE STEIGERWERKEN

!!SPECIALITEIT: MET VASTE WIGGEN!!

MACULOSE MEUBELLAK

Krasvaste celluloselak voor meubelen, betimmeringen enz.

N.V. LAK- EN VERFFABRIEK MACOSTAN EDE, telefoon 2047 (08380)

AANNEMERSBEDRIJF J. WALRAVEN

Nieuw te bouwen woningen te koop

Noordweg 297 - Telefoon 01180 - 2589

SINT LAURENS

NEDERLAND 150

OP de dertigste november zal het honderdvijftig jaar geleden zijn dat een Prins uit het geslacht Oranje te Scheveningen voet aan land zette. Daarmede werd de grondslag gelegd voor het onafhankelijk Koninkrijk der Nederlanden.

Anderhalve eeuw Koninkrijk. Het is wel enigszins triest, dat voor velen onder ons volk dit gedenkwaardige feit pas is doorgedrongen tengevolge van het spektakel, dat zich in Nijmegen afgespeeld heeft bij manifestaties welke juist in verband met deze Koninkrijk-herdenking waren opgezet en waarbij Carel Briels, de massa-regisseur ongetwijfeld een slechte beurt gemaakt heeft.

Het dient nergens toe om te verhelen, dat wij als volk over 't algemeen nog niet veel blijken van dankbaarheid en vreugde hebben getoond over ons onafhankelijk zijn als Koninkrijk gedurende honderdvijftig jaar.

Maar wat wil men? Het is ieder jaar opnieuw beschamend om te zien hoe weinig dankbaarheid tot uiting komt bij de herdenking van de bevrijding van 1945. Zelfs die herdenking mist veelal de spontaneiteit, welke voedingsbodem vindt in oprechte vreugde. We leven in vrijheid, maar we bezinnen ons daar weinig op. We denken, dat het zo hoort; maar de afgrijselijke jaren van 1940 tot 1945 moeten ons er toch elk ogenblik aan herinneren dat het ook anders kon zijn en dat onze vrijheid als volk en als staat een Godsgeschenk is. Als al zo weinig spontane herdenking van de bevrijding uit het tirannieke naziregim getoond wordt, zouden we dan in ernst mogen verwachten dat wij als volk met oprechte en diepgewortelde vreugde aan de honderdvijftig jaar Koninkrijk zouden denken en daar uiting aan geven? De zegen van de welvaart heeft vele gevaren; gevaren van zedelijke en morele aard. Maar ook het gevaar dat wij in de sluimer sukkelen ten aanzien van onze landshistorie. Zolang de lepel in de brijpot steekt treuren wij nog niet en over dat geweest is hebben wij geen bekommernis, geen vreugde.

Nee, wij moeten niet teveel verwachten van een spontane blijdschap bij ons volk over de honderdvijftig jaar dat ons land een Koninkrijk mocht zijn met een vorst die regeert bij de gratie Gods.

Ja, hier en daar zijn er wat feestelijkheden geweest en is bijvoorbeeld door een optocht of een spel even herinnerd aan het gedenkwaardige feit van anderhalve eeuw geleden. Wel is de verschijning van een boek aangekondigd dat als nationale uitgave ter gelegenheid van honderdvijftig jaar Koninkrijk van de pers zal komen en dat de lieve prijs van vijftig gulden bij voorintekening moet kosten, — en ook heeft op Overheidsverzoek een commissie beraadslaagd over de wijze waarop het heuglijke feit van de gronlegging van onze staatsvorm herdacht zou kunnen worden, maar tot op heden kunnen we beslist niet zeggen dat ons volk warm loopt van dankbaarheid over onze onafhankelijkheid, die in 1813 geproclameerd werd.

Laten we 't niet verbloemen: in onze tijd waarin reeds een mulodiploma de eigenaars schijnt te inspireren om zich tot de intellectuele

***** Onteigening**

Wij zijn er aan gewend geraakt dat de rechten van de particuliere eigenaar wijken in de gevallen van onteigening ten algemene nutte. Dit soort van onteigeningen zijn ten behoeve van de particuliere eigenaar met ruime waarborgen omringd.

Alleen in het uiterste geval, als alle overige middelen van eigendomsverwerving gefaald hebben, en de onteigening tevens ten algemene nutte is mogen de overheden tot onteigening overgaan. Overigens hebben wij niet altijd even sterk de indruk dat elke onteigeningsprocedure gerechtvaardigd is. Men besluit zo nu en dan daartoe ietwat te gemakkelijk, getuige de vordering door defensie rondom Garderen en Nieuw Millingen.

Sinds korte tijd ontvangt de Tweede Kamer der Staten-Generaal wetsontwerpen beogende onteigeningen in het belang der natuurbescherming.

Daartegen is op zichzelf geen enkel bezwaar. Het wordt de hoogste tijd dat er bijzondere aandacht wordt besteed aan het schaarse Nederlandse natuurschoon. Ook al vanwege de groter wordende noodzaak tot verantwoorde recreatie.

Wij geven aan het bezit van natuur- en landschapsschoon een hoge prioriteit. En wij willen gaarne bevorderen dat de overheid de zware lasten die op het particulier bos en natuurschoonbezit rusten (ook fiscale lasten!) verlaagd worden.

Wij zijn eveneens van oordeel dat aan de over-

groep van ons volk te moeten rekenen, — in deze tijd weten velen nauwelijks hoe de situatie honderdvijftig jaar geleden was en hoe het er toen met ons Nederlandse volk voorstond. Aangaande historiekennis mogen we zeker geen hoge verwachtingen koesteren. Er zijn ontstellend veel jongeren die alles afweten van hun afgoden: de liedjeskwelende heupwiegiers, de zich duur verkopende voetballers, de negligé-filmsterren... maar voor de historie van land en volk hebben ze slechts verachting en zelfs van het jongste verleden weten ze zo goed als niets. Waarschijnlijk weten ze een aantal jaartallen te noemen, omdat ze die uit het jaartallenboekje in het hoofd hebben moeten stampen. De dood van Karel de Grootte, het begin van de tachtigjarige oorlog, Alva en Den Briel, Leidens ontzet, zijn cijfers geworden in het rijtje van jaartallen dat in het geheugen is blijven hangen. Maar in veel gevallen zullen de toedracht en de

welke gegang Pruisen. Inro ogen, mede nationale ven de revolutie den alle hoop in 1793 een stadhouder Frankrijk en de Franse repen wisten Utrecht. De wijken en macht konden stuur overne

De periode

Toen de kregen, werd een nieuw be land als ge Gelijkheid en strekkende bestuur van blik. Met Eng met Engeland Oost-Indische loniën waren de bezetters den. Het zag bleven de p verwachten. ging in het invloed werd centraliseerd, wi een eenhoofd ninck werd niet lang: Na va het koninkreg broer van h in 1809 in land bij Franve onze laatste in ons land ver bij, dat de mens voor Frankz veltocent mssake

Van Hogendorp

gevolgen van de gebeurtenissen welke in de jaartallenboekjes vermeld zijn, velen ontgaan zijn.

Groen van Prinsterer heeft in zijn door het christelijk geloof geïnspireerde inleiding op zijn „Ongehoofd en Revolutie“ gezegd, dat zijn gehele betoog eigenlijk historisch is. „Verhaal van wat er geleerd, en, dientengevolge gebeurd is“. De geschiedenis alleen is leermeesteres, heeft hij opgemerkt. Bij haar ter schole gaan is altijd en voor allen goed.

Wat gebeurde er eigenlijk in 1813?

Onder het bewind van de erfstadhouder Prins Willem V verloor de Republiek veel van haar aanzien. Het was in deze tijd, dat Franse democratische denkbeelden gehoor vonden bij een deel van de burgerij. Er werd een partij van patriotten gevormd door aaneensluiting van staatsgezinde regenten en democraten. De patriotten werden in Holland en Utrecht machtig en men nam allerlei maatregelen om de macht van de stadhouder te beperken. Willem V week uit naar het Gelderse. Dat was in 1786. Weliswaar werd hij in zijn macht hersteld, een macht

Holland leeft

In 1811 had Holland Holland Holland Holland

Zover was in 1813 de daarmede ind herleving van vormde, nam namen moeten Van Limburg van Maasdam veel voorbere terugkeer van ken. De procl teerd 18 novem deling: De Re hoge Overheid

heid — onder waarborgen overigens — het recht moet worden toegekend verwaarlozing en onvoldoende verzorging van het natuurschoon in volle omvang, te voorkomen of te doen herstellen.

In het uiterste geval zal er niet aan te ontkomen zijn dat deze goederen worden onteigend. Maar in een dergelijk geval zal bijzonder duidelijk vast moeten staan dat alle overige middelen volledig zijn uitgeput. Een zekere vrees dat een eigenaar in de toekomst zijn plicht niet zal verstaan is daartoe onvoldoende naar het ons voorkomt. Er moeten dringender redenen zijn om een eigenaar tegen zijn wil diens goederen af te nemen door de sterke arm van de overheid.

Er is nog een facet in het geding. Vandaag is de belastingdruk op de eigenaren van beboste landgoederen zwaar. Met name geldt dit voor het successierecht, na het overlijden door de erven te betalen. Bovendien schijnt een behoorlijk onderhoud en een goede verzorging van deze landgoederen in het algemeen niet meer op rendabele wijze door een particulier te kunnen geschieden. Indien dit juist is ligt het beslist niet op de weg van de overheid daarom die goederen te onteigenen! Integendeel — in het algemeen belang van natuurschoon en recreatie, zal de overheid de helpende hand moeten bieden. Ook de provinciale en de gemeentelijke overheden. Waarbij uiteraard aan de eigenaren geen extra vermogenswinsten in de schoot behoren te vallen — verkregen door deze overheidsbijstand.

Men zij daarom voorzichtig met onteigeningen in het belang der natuurbescherming.

Van der Me...

Or Koninkrijk

regar
In
de
ve
ho
en
k en
er
e re
De
n m
nd
ons land het be-
rnen.

De dertigste november kwam de Prins, aan boord van een Engels fregat en vergezeld van een Engelse gezant, voor de kust. Hij werd met een klein bootje van het fregat afgehaald. Er waren duizenden mensen uit Scheveningen en Den Haag op de been om de Oranjeprins te begroeten met toejuichingen. Van het strand ging het onder buitengewoon grote belangstelling naar de Kneuterdijk in Den Haag, waar de woning van Van Limburg Stirum was. Van Hogendorp, die op deze bijzondere dag juist door jicht aan zijn kamer gebonden was, kreeg diezelfde dag bezoek van de uit Engeland weergekeerde Prins.

Dit zijn geschiedkundige gegevens.

Twee proclamaties

De proclamatie, welke door Van Hogendorp aan het volk gericht was, luidde:

Oranje boven! Holland is vrij. De bondgenoten trekken op Utrecht. De Engelsen worden geroepen. De Fransen vluchten naar alle kanten. De zee is open. De koophandel herleeft. Alle partijchap is opgehouden. Al het geledene is vergeten en vergeven. Alle aanzienlijken komen in de regering. De regering roept den Prins uit tot hoge overheid. Wij voegen ons bij de bondgenoten en dwingen den vijand tot vrede. Het volk krijgt een vrolijke dag op algemene kosten, zonder plundering noch mishandeling. Elk dankt God. De oude tijden komen terug. Oranje boven!

De letterkundige Joh. van Hulzen, die een populair geschiedenisboek schreef, merkte bij deze proclamatie op: Dat was duidelijk. Er was geen woord Frans bij.

Wij kunnen de moed van Van Hogendorp en zijn helpers bewonderen, want welke zaken uit

Van Limburg Stirum

de proclamatie konden op dat ogenblik gerealiseerd worden? Men wist niet zeker, of op dat ogenblik — het was toen 18 november 1813 — Willem I zich in Engeland of in Pruisen bevond. De Engelse hulp was nog onzeker, de troepen van de bondgenoten lagen nog achter de IJssel, terwijl de Franse geordende troepen nog vrijwel nergens op de vlucht waren. De zee was nog niet vrij en vanuit Den Helder werd onze zeekust nog door de Fransen beheerst.

Colenbrander heeft in zijn werk „Inlijving en Opstand” voor de proclamatie van Van Hogendorp gezegd: *In dit biljet komen termen voor, die voor ons, mensen uit later eeuw, stuitend zijn. Die tegenstelling tussen de aanzienlijken die mogen regeren en het volk dat gepaaid wordt met een vrolijke dag, hoe vreemd is zij ons geworden! De man die dit schrijft, is regent en gelooft in de roeping van de regent. Dat geslacht is voor altijd ondergegaan, maar, vóór het stierf, heeft het een Hogendorp voortgebracht. Men neme de man zoals hij is en erkenne dat — indien wij al aan zijn schepping te verbeteren hebben gevonden — toch het eerste nodige was, dát er iets geschapen werd.*

De eerste proclamatie van de Oranjevorst luidde als volgt:

Na een scheiding van negentien jaar en na zoveel rampen heb ik het onuitsprekelijk genoegen, dat ik door u in uw midden word teruggeroepen. Ziet mij hier aangekomen en gered om onder Goddelijke bijstand u in het genot van uw vorige onafhankelijkheid en welvaart te helpen herstellen. Dat is mijn enig doelwit, het oprecht en vurig verlangen van mijn hart. Verenigt u dan met hart en ziel met mij en de mijnen, Ons vaderland is gered! Het grote goed

De herdenking van honderdvijftig jaar Koninkrijk bepaalt ons weer bij het grote goed van de vrijheid voor de mens en voor het volk

Koning Willem I

waartoe hij behoort. Onmiddellijk moeten wij ons dan afvragen, op welke wijze wij dit grote goed dat wij wederom mogen bezitten, hantieren. Die van God gegeven vrijheid aan ons als volk schept verantwoordelijkheid: we kunnen er niet naar eigen believen mee omspringen. Hier gaat het inderdaad ten diepste om de vrijheid in gebondenheid. Wij zijn gebonden aan Gods wet en aan Zijn opdracht en dáárom kunnen wij vrij zijn. Maar omdat wij vrij zijn, zullen wij ons gebonden moeten weten aan de Schenker van deze vrijheid. Het is een van de paradoxen van het christen-zijn.

We kunnen zeggen, dat in 1813 de moderne Nederlandse staat ontstaan is. De verhouding van onze Oranjevorst tot ons volk heeft een enigszins ander karakter gekregen als we deze positie vergelijken met die van de Vorst in 1813 en kort daarna. Koningin Juliana mag de Kroondraagster zijn bij de gratie Gods, die ons volk een eigen vrijheid schonk!

Het seizoen voor organisatie- en verenigingswerk is weer aangebroken. Ook de kiesverenigingen worden weer actief. Op de komende vergaderingen van Anti-Revolutionaire Kiesverenigingen mag worden verwacht, dat de bevrijding van 1813 aandacht zal krijgen. De aandacht, die deze gebeurtenis staatkundig en politiek ten volle waard is.

* * * Kruimelwerk

De nieuwe minister van Financiën tezamen met die van Economische Zaken heeft het bedrijfsleven verrast met de intrekking van een fiscaal recht. Globaal geschat zal 's rijksschatkist hiervan een voordeel ondergaan van 100 miljoen gulden op jaarbasis.

Ter bevordering van de investeringen ten behoeve van het totale bedrijfsleven, waaronder de middenstand, bevat de huidige wet een regeling waarbij éénderde van de aanschaffingswaarde van een bedrijfsmiddel ineens ten laste van de winst van dat jaar mag worden gebracht in plaats van jaarlijks gelijke bedragen.

De Kamer heeft indertijd er sterk op aangedrongen dat een dergelijke investeringsstimulus zou worden opgenomen.

Voor één van de bedrijfsmiddelen, gebouwen (dus moderne fabrieksgebouwen, pakhuizen, opslagruimten, personeelwoningen, magazijnen enzovoort) is dit recht per 28 augustus ingetrokken. Het is inderdaad juist dat beide ministers hiertoe het wettelijk recht hadden. Het is eveneens juist dat die ondernemers, die reeds verplichtingen hadden aangegaan met betrekking tot de verwerving of verbetering van gebouwen niet worden gedupeerd.

Maar van de ondernemers wordt verwacht, ook door de overheid, dat zij mede ten behoeve van de nationale economie een overtuigende investeringspolitiek zullen voeren! Met name met als doelstelling het scheppen van voldoende nieuwe arbeidsplaatsen.

In de achtste industrialisatienota 1963 blijkt duidelijk dat om redenen van kwalitatieve aard een hoog investeringsniveau (met name in de industrie) noodzakelijk is. Alleen dan — aldus deze nota — zal het mogelijk zijn in de komende jaren een bevredigende groei te handhaven. Eén van de stimulansen daartoe raakt het bedrijfsleven, zoals reeds gezegd, nu kwijt.

Waarom? Wel: „de reële vraag naar bouwcapaciteit in het bedrijfsleven is zo groot dat er toch niet aan kan worden voldaan.”

M.a.w. nu het bedrijfsleven zucht onder de druk van vraag en aanbod in de bouwsector en onvoldoende de nationale noodzaak tot investering kan realiseren moet een bestaand fiscaal voordeel ook maar worden ingetrokken!

In plaats van de gelegenheid te geven deze „voordelen” te reserveren tot de tijd dat vraag en aanbod wat meer in evenwicht is, wordt deze mogelijkheid afgesneden.

Wij zijn, gelet op de opgedane ervaring er overigens van overtuigd dat deze fiscale maatregel in de bouwsector geen soelaas zal brengen!

De eerste maatregel van de nieuwe V.V.D. minister van Financiën lijkt meer kruimelwerk dan getuigend van een brede visie op de toekomst.

En afgezien daarvan legt deze maatregel bovendien wederom een verzwarende last op de administratie van de ondernemingen.

J. BUIJSE & ZON

Smederij en
Constructiewerkplaats

ROTTERDAM v/m IJselmonde - Telefoon 195747

Sleepdienst „Broedertrouw” n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN
CORR. ADRES: MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummers 01850-26166-26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

FIRMA W. ROEST

Scheepsblokmakerij - Houtdraaijerij

Tiendweg 1 - Telefoon 01895 - 2970
KRIMPEN a/d LEK

FIRMA DE REK EN HORSMAN

Fabriek van scheepslieren

Dorpsstraat 102 - telefoon 01894-218 -
OUDERKERK AAN DE IJSEL

Constructiewerkplaats
en machinefabriek

BAILEY

Nieuw-Lekkerland - Telefoon 436

- Staalconstructies voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen

n.v. scheepsbouwverf v.h.

FIRMA A. LANSER

Sliedrecht - Holland

N.V. GERFA Gereedschapfabriek

Zwolseseweg 480 - APELDOORN - Telefoon 06762-241
Gereedschappen voor de metaalindustrie

Scheepswerf en Gashouderbouw
v/h JONKER & STANS N.V.

HENDRIK IDO AMBACHT
Werk voor de bouw en reparatie van alle
typen schepen.
Telefoon H.I. Ambacht (0 1858) 2841

DAMCO

Scheepvaart Maatschappij N.V.

WESTPLEIN 2 - ROTTERDAM

N.V. Scheepswerf G. BIJLSMA en ZN.

WARTENA

Nieuwbouw van alle soorten schepen.

Telefoon 05105 - 271.

NIEUWE LIEREN, STOOM- EN ELEKTRISCH - NIEUW
IJZER, ZOALS PLATEN, HOEK- EN BALKIJZER

STOLK'S
Handelsonderneming N.V.

Kantoor: Veersedijk 233 - Hendrik Ido Ambacht
Telefoon 01850 - 28000 - 28886

PATENT OCEAN KEERKLEP
PATENT OCEAN AFSLUITER
PATENT OCEAN VACUUMSTOP
PATENT OCEAN AFSCHRIJVER

„OCEAN” N.V. DIEREN

RATELBAND'S MEDIA TRANSPORT APPARATUUR
TEL. 4646 (3 lijnen) TELEX 45277

AANSLUITDIAMETERS 12 - 700 mm

ARJOS-KADER bijeën op „Woudschoten”

EEN keer per jaar komt het Arjoskader bij elkaar om allerlei zaken die in verband staan met het Arjoswerk te bespreken. Deze gewoonte bestaat reeds jaren: het is een goede traditie geworden! Deze bijeenkomst staat bekend onder de naam „Brede Besturenconferentie”. Onlangs werd de tweedaagse B.B. gehouden in het prettige conferentieoord „Woudschoten” te Zeist.

Veel zaken werden aangesneden. De zwakke plekken in onze organisatie werden blootgelegd en de moeilijkheden die zich hier en daar voordoen kregen de nodige aandacht. De conferentie zou echter niet aan haar doel hebben beantwoord als het bij kritiseren e.d. was gebleven. Als een organisatie haar kader in de zomer bij elkaar haalt, dan is het doel daarvan vooral: bezinning! Welnu, dat is gebeurd. De activiteiten die voor het komende seizoen op het programma staan werden doorgesproken. Uitvoerig werd nagegaan op welke manier deze gerealiseerd konden worden. Zo ging van deze conferentie een goede stimulans uit op het kader van de Arjos voor het komende seizoen.

De Arjos

in het seizoen '62/'63

De meeste jeugdorganisaties kunnen zich niet in een groeiend ledental verheugen. Tal van oorzaken worden hier voor aangevoerd. Wij willen daar op dit moment niet nader op ingaan. Wij constateren echter, dat ook de Arjos heeft te maken met een achteruitgang van clubs en ledental. Natuurlijk speelt de migratie hierbij een rol. Dit verklaart echter lang niet alles, want deze heeft geen teruggang van het ledental te veroorzaken.

Te weinig jonge leden worden aangetrokken tot de Arjos, te veel drijft het Arjoswerk plaatselijk op een of twee personen. Te weinig activeren de Kiesverenigingen het jongerenwerk, terwijl dit toch een van hun belangrijkste plichten is. Te weinig hebben ook sommige provinciale verbanden gedaan aan cluboprichting. Oorzaak: de provinciale verbanden bevatten te weinig mensen, die in en voor de Arjos hun benen willen gebruiken. Sommige provinciale verbanden hebben een

groot aantal vacatures, doordat er geen jonge mensen beschikbaar zijn, die de opengevallen plaatsen kunnen innemen.

Propaganda in het nieuwe seizoen

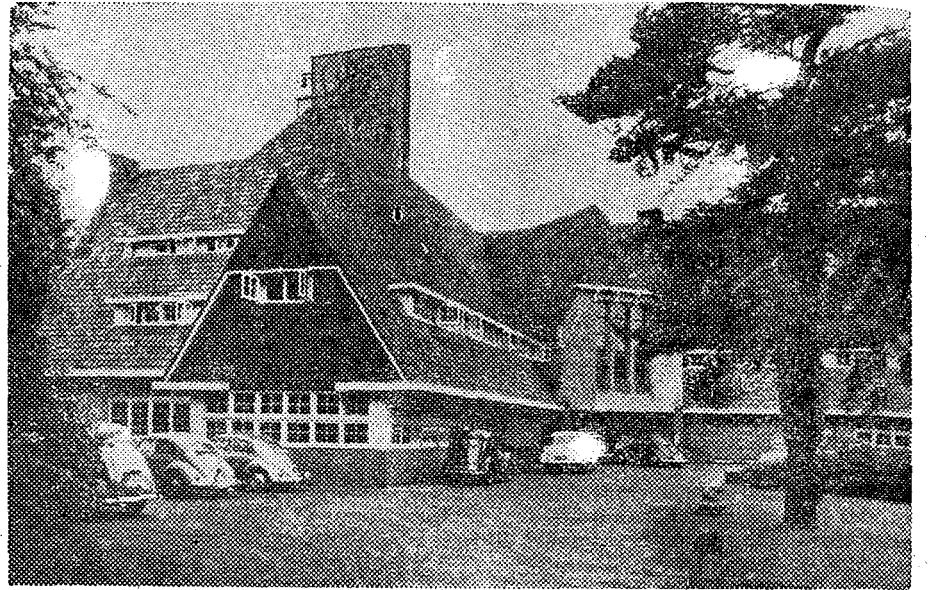
Heel puntig hebben wij hierboven enkele conclusies gegeven, die getrokken kunnen worden n.a.v. de bespreking van het rapport over het clubbezoek. Hierbij bleef het echter niet. In de nota over de propaganda-actie werd er duidelijk op gewezen, dat de provinciale verbanden belangrijke schakels zijn in het Arjoswerk. Regionaal moeten zij de zaken regelen, de cluboprichting ter hand nemen en „ingeslapen clubs” zo nodig activeren. Een eerste vereiste is dan ook, dat de provinciale verbanden gezond zijn, d.w.z. dat ze bestaan uit jonge mensen, die bereid zijn op pad te gaan. Hierop is nl. de propaganda-actie voor het komende seizoen geënt. De Nationale Organisatie zal vooral achter de schermen optreden als coördinator en sti-

mulator. De provinciale verbanden zullen het werk moeten doen.

Voor half september zal ieder provinciaal verband, aangepast aan zijn eigen behoeften, een „plan de campagne” moeten hebben. Voor het einde van het jaar hopen wij dat er een flink aantal clubs zal zijn bijgekomen. Vaak zal een beroep op de kiesvereniging worden gedaan om de nodige medewerking te verlenen. Sommige kiesverenigingen doen dit spontaan. Dit kan echter lang niet van alle kiesverenigingen worden gezegd en dat vinden wij een verdrietige zaak.

„Op Wiek”

De exploitatie-rekening van de vijfde jaargang van „Op Wiek” sluit met een batig saldo. Dat is verheugend. Het aantal abonnees op het Arjosblad, dat vijf gulden per jaar kost, zou echter hoger kunnen zijn. Tussen twee haak-

De tweedaagse „Brede Besturenconferentie” werd ditmaal gehouden in het conferentieoord „Woudschoten” te Zeist.

jes: kent u het Arjosblad? Vraag eens een proefnummer aan, of abonneer u voor een jaargang.

Uitvoerig werd er over gesproken hoe „Op Wiek” op ruimer schaal verspreid zou kunnen worden. Het meest ideale middel hiertoe zou een verlaging van de abonnementsprijs zijn. De redactie wil hier slechts toe overgaan, wanneer het aantal abonnees de 2.000 overschrijdt. Zover zijn wij nog niet, maar er wordt aan gewerkt.

De Arjos-verkiezingsactie

Kritisch werden de resultaten van de Arjosverkiezingsactie bezien. Voor zover er tenminste van tastbare resultaten gesproken kan worden. Duidelijk is geworden, dat de „grote vergaderingen” in sommige delen van het land hun tijd hebben gehad. Over het algemeen was het bezoek aan de vergaderingen op het platteland het beste. Toch valt er, voor wat het bezoek betreft, een duidelijke teruggang over de gehele linie te constateren. Vooral ver-

ganda' is steeds concreet en op korte termijn gericht.

Bij het overheidsbeleid zien wij enerzijds een tendens naar meer openbaarheid, terwijl aan de andere kant zich steeds meer binnenskamers voltrekt. De belangengroepen zijn in opmars. Dit heeft z'n invloed op het parlement. Het is in sommige opzichten „applaus-machine” geworden. Het registreert de beslissingen en richt zich steeds meer tot de publieke tribune.

Een organisatie heeft de tendens in zich een oligarchie te worden. Er vindt steeds samenbundeling van macht plaats. Dit kan ook bijna niet anders, als men een slagvaardig beleid wil voeren. In kleine kring wordt de zaak vaak besloten. Men probeert hier wel iets aan te doen, door bijv. te trachten

De plannen voor het nieuwe seizoen

geleken met de acties in '59 en '56. Dit geldt ook voor de vergaderingen die bijzonder goed waren voorbereid.

De Arjos voerde bij deze actie voor de eerste keer een experiment uit, door in kleine kring discussie-avonden te beleggen. De bedoeling was dat hiervoor „randfiguren” werden uitgenodigd. Over de resultaten van dit experiment waren de meningen nogal verschillend. Er zijn avonden belegd, die totaal een mislukking werden. Er zijn ook tal van goede avonden geweest.

Neemt men in aanmerking, dat het hier een experiment betrof, dan mogen wij niet ontevreden zijn. In ieder geval waren de B.B.-gangers unaniem van mening dat wij ook in deze richting verder moesten werken.

Diversen

Wij pogen slechts u een indruk te geven over deze conferentie. Het was een echte werk-conferentie. Het kaderwerk kwam ook ter sprake, voorts was er een discussie-nota over de positie van de Arjos ter tafel. Wellicht is er in de toekomst nog eens gelegenheid hierover te schrijven.

Veel aandacht werd besteed aan het onderwerp „public relations”. De Arjos had drs. Hoogerwerf, wetenschappelijk ambtenaar aan de V.U. en bij uitstek deskundig op dit terrein, bereid gevonden hierover te spreken. In Arjoskring is hij geen onbekende. Enkele jaren geleden was hij referent op een van de befaamde Arjos-studieconferenties.

„Public relations”

Het is verleidelijk veel weer te geven uit de stellingen van drs. Hoogerwerf en uit zijn toelichting daarop. Wij zullen u echter ook hier slechts een vluchtige indruk kunnen geven.

Drs. Hoogerwerf definieerde het begrip „public relations” als volgt: „Het is een bewuste en systematische activiteit die tot doel heeft gunstige opvattingen over een bepaalde groep te bevorderen bij de in aanmerking komende groepen van het publiek. Om dit doel te bereiken kan men twee wegen kiezen: spreken en luisteren”.

Wij moeten „public relations” goed onderscheiden van bijv. propaganda. „Public relations” beoogt een globale benadering en beïnvloeding van de opvattingen op lange termijn. „Propa-

de communicatie te verbeteren. De methode om werkgroepen in te schakelen (en zo beïnvloeding van buiten te laten plaatsvinden) kan zeer heilzaam zijn.

De publiciteitsmedia worden ook voor de politiek steeds meer gebruikt. Het effect ligt vooral hierin, dat men een bepaald beeld schept van politici en partijen. Wij ervaren hierbij dat het publieke leven privaat wordt en het private leven publiek. „Public relations” moet men niet overschatten, maar ze heeft waarde. Het betekent echter voor 90% goed werk leveren en 10% erover praten.

Spreker stond ook stil bij de vraag hoe partij en jongerenorganisatie gunstige opvattingen over elkaar bij het publiek kunnen bevorderen. Belangrijk is in dit opzicht dat beide naar buiten een beeld van eenheid geven.

De jongerenorganisatie zal eigen-tijds moeten zijn en in het kader van haar doelstelling de jongeren ook moeten opleiden tot constructief meewerken en tot constructieve kritiek. Daarmee bewijst zij de democratie en de partij waartoe zij behoort een belangrijke dienst.

De verhouding tussen partij en jongerenorganisatie kan zeer verschillend zijn. Voor een goede verhouding is echter steeds een vertrouwensband en contact nodig. Wanneer een organisatie goede opvattingen over haarzelf wil verbreiden, dan moet zij dit niet in het wilde weg gaan doen. Gerichte activiteit biedt de meeste kans op succes. Voor een politieke partij is een levende jeugdorganisatie een levensbelang.

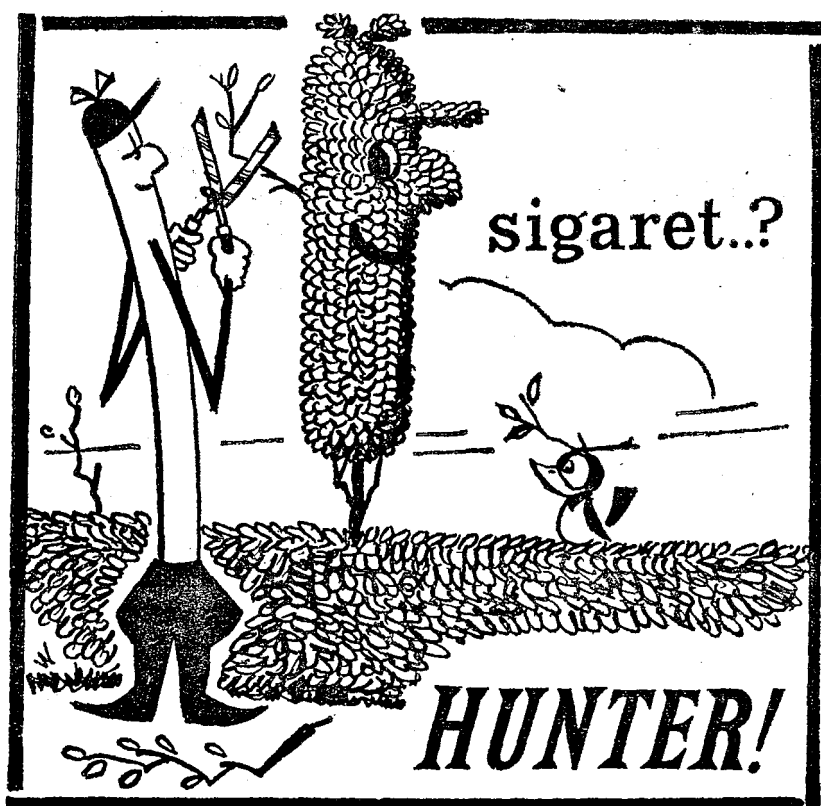
Ziehier zeer summier een weergave van het betoog van de heer Hoogerwerf. Het zal u duidelijk zijn, dat hier geruime tijd over werd gesproken. Al-lerlei concrete zaken uit de Arjos kwamen hierbij ter sprake, zodat de aansluiting bij het Arjoswerk niet werd gemist.

Tenslotte

Het kader van de Arjos heeft zich bezonnen over het achter ons liggende seizoen en zich beraden over het werk dat wacht. Er staan heel wat activiteiten op stapel en er zal veel werk verzet moeten worden.

Laten wij hopen, dat veel jongeren bereid zullen zijn zich te scholen in de christelijke politiek en zich willen verdiepen in de Bron daarvan. Daarbij hebben wij ook uw medewerking nodig!

D. C.

In het begin van dit jaar spraken we in deze kolom de wens uit, dat het Comité Nationale Herdenking 1813—1963 binnen niet al te lange tijd een duidelijk en overzichtelijk beeld zou geven van de plannen voor de nationale herdenking. De periode van herdenking — maar liefst elf maanden lang — zou immers al op 30 april beginnen en reeds lang daarvoor bestond er al verwarring over de vraag of bepaalde manifestaties al dan niet tot het „officiële” programma behoorden.

Onze wens is niet in vervulling gegaan. Eerst 14 dagen nadat de herdenkingsperiode begonnen was, ging het officiële programma ter perse; eerst omstreeks 1 augustus kregen we een exemplaar in handen.

Men kan dus bepaald niet zeggen dat het comité overhaast te werk is gegaan. Helaas kan evenmin geconcludeerd worden dat het kalme tempo aan de samenstelling van het herdenkingsprogramma ten goede is gekomen.

Het valt moeilijk om in de opsomming van gebeurtenissen, die in deze elf maanden zullen plaatsvinden — en die voor een deel al achter de rug zijn — een doelbewust streven en ontdekken om ons volk in zijn geheel de betekenis van 1813 duidelijk te maken. Op de herdenkingsdag zelf, 30 november, zal er in Den Haag een krans gelegd worden en er zal een bijeenkomst in het Vredespaleis zijn; twee evenementen, waarvoor het volk niet te hoop zal lopen. De avond van die dag zullen radio en televisie een uitzending uit paleis Soestdijk verzorgen en dat zal dan een programmapunt zijn — maar dan ook het enige — waardoor in brede kring de aandacht op deze dag wordt gevestigd.

Natuurlijk staat er nog wel meer op het programma. Er zijn en komen tentoonstellingen, er komt een volkszangweek, een „dag van de beelden”, er wordt een herdenkingspostzegel uitgegeven, voor de Nederlandse jeugd wordt een landdag georganiseerd en de schooljeugd zal een boekje ontvangen. Daarnaast is er een veelheid aan plaatselijke en particuliere initiatieven, maar toch is het geheel niet van dien aard, dat er een „golf van herdenken” door het land zal gaan. Dat groots opgezette evenementen bovendien nog altijd niet tot een grote belangstelling behoeven te leiden, is in Nijmegen wel duidelijk gebleken. Wat daar onder leiding van Carel Briels op touw is gezet, heeft wel nationale belangstelling getrokken, maar die belangstelling had niets met 1813 te maken.

Bij de aanvang van de nationale herdenking, op 30 april j.l., zei Prinses Beatrix in een toespraak voor radio en televisie, dat de herdenking een bezinning zou moeten zijn op onze nationale waarden in het verleden en op grond daarvan een duidelijke taakstelling ten aanzien van onze plaats in de wereld van morgen.

Het is uiteraard geen eenvoudige zaak om een dergelijke wijze van herdenken elf maanden vol te houden. Maar het comité had er toch wel naar mogen streven ons volk een herdenkingsprogramma voor te zetten, waarin deze doelstelling iets meer tot haar recht kwam.

JEZUS REDT VERLOST GENEEST

Iedere zondagmorgen om acht uur spreekt Evangelist Joh. Maasbach over Radio-Luxemburg, 208 m. middengolf en 49.26 korte golf.

Hotel-pension „Dreyeroord”
Telefoon 3169 - OOSTERBEEK

„DOMINEE Larens knielde neer voor de bedstee, om zoo zijn hoofd dicht bij dat van den stervende te brengen, en innig smeekend klonk zijn stem: „Vader in de hemel, wij danken U, omdat Gij Bram geholpen hebt in zijn verdriet. Zijn hart was boos, maar Gij zijt gekomen en hebt die haat weggebannen. Dat kon Bram zelf niet, dat was te moeilijk, maar Gij hebt hem geholpen. Gij hebt hem gedragen door 't water heen naar land en hebt hem de jongens doen redden. O Heer, zijn hart is nog slecht en zondig, maar Gij hebt hem lief. Gij hebt hem altijd liefgehad...”

Ik weet niet of u zich deze regels herinnert of een vaag vermoeden hebt, waar zij te vinden zijn. Ik geef die ook niet door als een soort raadsel, want ik zal u terstond vertellen waar zij staan: „Ouwe Bram” door W. G. van der Hulst.

Als u dit leest hebben wij van die begenadigde schrijver afscheid genomen. Een schrijver voor de generatie, welke omstreeks 1909, toen de eerste druk van het genoemde boekje werd opgelegd, is geboren, een generatie, die nu tegen de zestig loopt en die haar kinderen nog uit Van de Hulst heeft voorgelezen, zoals zij uit Van de Hulst voorgelezen is.

Het einde van Ouwe Bram heb ik overgeschreven uit de negende druk, verschenen in 1933. Ik heb opgezocht wat ik nog vond in de gezinsbibliotheek, van de schrijver, die zo'n aparte plaats in vele kinderlevens heeft ingenomen. Ik vond bij het eerste zoeken drie delen „In de soete suikerbol”, geïllustreerd door W. G. v. d. Hulst Jr. Eertijds een kinder verhaal in De Standaard, welke het woord strip toen nog niet gebruikte. U mag weten, dat het stukgelezen is. Het verhaal is uitgegroeid tot zeven delen!

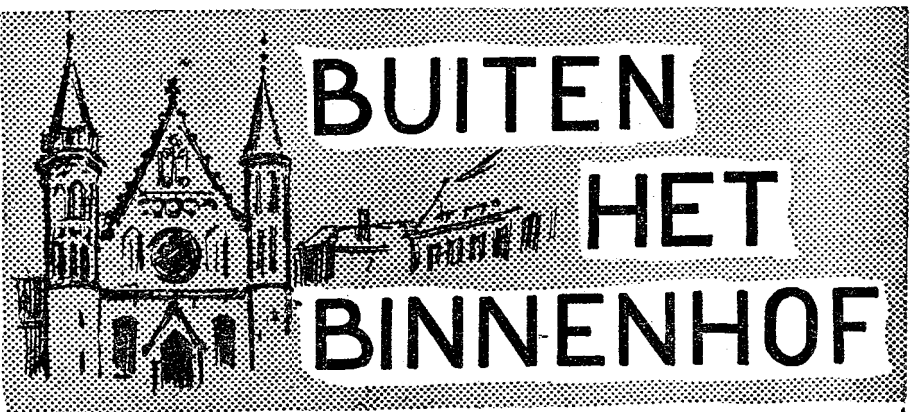
Dan vond ik de Bijbelsche Vertellingen voor de kleintjes, een boek voor moeders, zoals de schrijver zelf het werk heeft genoemd. Ik herinner mij het begin. Daarvoor behoeft ik het boek niet te openen. „Still! ... daar zit een vogeltje in het gras”. Voor duizenden kinderen is het Paradijs aldus geopend, met een vogeltje in het gras, een blijde zon en een door de bladeren ruisende wind. Met vlinders en torretjes, bijen en muggen, en met ... kinderen.

Ik vond Het Grote Voorleesboek, dat verschenen is in 1947, waarin nu wijlen Van der Hulst de idee van het vertelsel verklaart:

„... het telkens en eindeloos weer zich te willen verliezen in een denkbeeldig gebeuren: de hang naar „het vertelsel”

„Verhaaltjes vertellen, verhaaltjes voorlezen, — is gans niet iets onbelangrijks; het is geen luxe, geen lastige bezigheid bij zoveel andere lastige bezigheden, die uw kleine u bezorgt; geen dwaze kindergril; geen waarde-loze vulling van verveelde uurtjes... 't Is levensnoodzaak voor het kind. En de moeder, die eens het zoekende mondje van haar baby vervulling gaf en de zoekende oogjes bekoring, en de zoekende handjes hun begeerte, zij in de eerste plaats zal, later, het kleine zoekende geestje van haar opwassende kleuter, dat ook hongert, evenzeer kunnen stillen. Moeder-zijn is... geven!”

„En uw kleine ongedurige springers stil geworden door het wonder spel der verbeelding, dat hen ving in zijn bekoring, zullen — waarschijnlijk niet de mooie vertelsels zelf, maar zeer zeker wel de fijne sfeer, waarin zij leefden, die stille uurtjes aan moeders schoot, of

veilig weggedoken in hun bedje met moeders hand in de hunne, of aan tafel onder het licht van uw lamp, hun leven lang, misschien ongeweten, maar onvervreemdbaar bewaren. Dat is geheugen van het hart. Dat sterft niet...”

Het klinkt nu, in de tijd van televisie, waarop Swiebertje en Ivanhoe hun kolder- of heldendaad vertonen, in de tijd van strips, welke ons verhalen van Jumbo in Egypte, van Paulus de Boskabouter, van Kapitein Rob, van Kuifje, Tom Poes, Donald Duck, Brommie en Tommie en zovele anderen, het klinkt wat overdreven. Maar in wezen is het dat niet.

De schrijver Van der Hulst was een groot verteller. Zijn Peerke en zijn Jaap Holm staan als monumenten in de kinderliteratuur. Ik heb getracht voor dit artikel, dat direct na het bekend worden van zijn overlijden is geschreven, in literatuurboeken iets op te zoeken over Van der Hulst. Hij wordt daarin niet vermeld. De Winkler Prins zwijgt over hem, eveneens de Christelijke Encyclopaedie. Het pleit voor de eenvoud van deze schrijver van kinder verhalen, het pleit niet voor de redacteurs der betrokken naslagwerken.

Men heeft wel gezegd dat de verhalen van Van der Hulst wat zoetelijk waren. Ach, het waren geen keiharde, realistische en met de tijd meegaande explosieven. Kinderen hebben zich ook niet verkleed als de dikke bakker of als de vrouw van Driks en de speelgoedwinkels verkopen geen Angelijntjes-jurken.

Maar wat Van der Hulst wél verstaan heeft in tegenstelling tot vele anderen is, het kinderhart te openen, terwijl anderen het zo goed verstaan dat kinderhart dicht te schroeien.

Ik heb voor dit stukje nog eens overgelezen de parafraze van Van der Hulst op de gelijkenis van de Barmhartige Samaritaan. Het is genade indien iemand dat verhaal zo aan kinderen kan vertellen. Dat kan alleen iemand die barmhartig tegenover kinderen heeft willen zijn, iemand die daardoor het grote gebod heeft verstaan.

Toen de schrijver Van der Hulst overleed was zijn levenswerk ten einde. Nu hij gestorven is, spreekt hij nog in veler harten en zal hij voor velen de grote verteller blijven. Een voorbeeld. Schrijver dezes belde maandag zijn hoogbejaarde moeder op, die hem vertelde, dat zij indertijd „Van Bob, Bep en Brammetje” kocht omdat professor Grosheide dat boekje zo goed gerecenseerd had in „De Heraut”.

William Spaan

TRANS SKANDIA EXPRESS
3 x per week
COPENHAGEN en STOCKHOLM
1 x per week
OSLO
Ook koel- en meubeltransporten.

BONGERS - WAGENINGEN
Telefoon 3750 - Telex 45122

GEURTS'
CONSERVENFABRIEK C.V.
DODEWAARD

De fijnste fruitproducten uit de Betuwse boomgaarden

Vraagt uw winkelier ons merk jams, appelmoes - vruchten op sap - etc.

Kruiswoordpuzzel

Horizontaal: 1. ledikant; 5. ontsteking; 9. produkt van graan; 13. papegaai; 14. zangstem; 15. wapen; 16. O.T-figuur; 17. plaats in Afrika; 19. profetes; 20. tumult; 21. lijdzaam; 22. woonplaats; 25. zangvogel; 27. reservoir; 31. water; 33. loot; 35. vruchten; 37. plaats in Gelderland; 38. daarom; 39. belofte; 40. kantlijn; 42. zoogdier; 43. meisjesnaam; 45. keizer; 47. weekdier; 49. plant; 53. vingers; 55. plagen; 58. grassoort; 59. toer; 61. Romeinse rechtbank; 62. Duitse stad; 63. water in Engeland; 64. Mythologische figuur; 65. voornaam; 66. deel van huis; 67. bladader.

Vertikaal: 1. vochtig; 2. voornaam; 3. deel van oog; 4. provincie; 6. herbergier; 7. ieder; 8. verdieping; 9. water; 10. verblijfplaats; 11. appel; 12. plaats in Afrika; 17. aanwijzend voornaamwoord; 18. residu; 23. zoogdier; 24. daas; 25. vogel; 26. kust; 28. maand; 29. inham; 30. voorzetsel; 32. familielid; 33. plaats in de N.O.P.; 34. deel van boom; 36. plaats in Drente; 41. gezellen; 44. uitvlakken; 46. voorzetsel; 47. jaap; 48. uitroep; 50. pool; 51. horizont; 52. lengtemaat; 53. grieks; 54. hap; 56. socialist; 57. deel van fiets; 60. vader van Abner.

1	2	3	4		5	6		7	8		9	10	11	12	13
14				15				16		17		18			
19			20	21			22		23		24			25	
26	27				28		29		30				31		
		32			33	34			35			36			
	37			38		39					40			41	
42				43	44			45		46			47		48
49			50				51		52			53		54	
		55				56					57				
58	59		60		61				62	63				64	
65		66		67			68		69					70	
	71		72			73		74			75	76			
77		78			79					80		81			82
83	84			85			86			87	88			89	
90			91			92			93					94	
95		96			97		98		99				100	101	
102						103							104		

Oplossing vorige puzzel

Horizontaal:
1. oesters; 4. praatje; 8. krijgers; 10. pandoer; 11. Piet; 12. water; 13. Avro; 16. spaak; 17. troon; 19. Ommen; 21. strop; 24. gort; 25. harem; 26. krib; 29. luiaard; 30. liniaal; 31. kerkrat; 32. klontje.

Vertikaal:
1. opkoper; 2. spijkers; 3. ezel; 5. Anna; 6. roeven; 7. eerroof; 9. slank; 10. prent; 14. halma; 15. woord; 18. ongeluk; 19. opruier; 20. naald; 21. steel; 22. parmant; 23. embolie; 27. baar; 28. indo.

WOUDE ZADEN
ORANJEWOUD

Vraagt nieuwe prijscourant

Tel. 0.5130-2141 - 2 lijnen

RADIO BECKER

ZEIST - Telefoon 03404-13511
Na 7 uur 12333

HET ADRES

voor zenders, richtingzoekers en echoloden

FA. DE GEUS & VAN DER HOEVEN

's-Gravenmoer - Julianalaan 18
Telefoon 0 1623 - 2507

Fabricage én import van korsetfournituren, broderie, garens etc. etc.

'VESTA'

MEUBELEN

plus

'VESTALITA'

WONINGTEXTIEL

is een

'VESTA' INTERIEUR

U mag rustig eens binnenlopen en op onze toonzalen alles bekijken!

Wij zullen u graag voorlichten en de mogelijkheden voor u, met u bespreken

Een 'VESTA' interieur

stelt niemand ooit teleur

U weet het toch

'VESTA' MEUBELEN

vindt u alleen

Zwanestraat 19-25-27 - Groningen

Telefoon 27086

Koopt een goed kostuum

enorme keuze tegen uiterst scherp gestelde prijzen.
De verste reis is lonend

DUTHLER
VARSSEVELD

A C H T E R P A G I N A

De partij en de A.R.J.O.S.

DE UITDRUKKING „wie de jeugd heeft, heeft de toekomst" doet vanwege het veelvuldig gebruik ervan enigszins ouderwets, wat versleten aan. Maar er zit toch wel wat in die stelling. De bedoeling is duidelijk en het is van betekenis om zich de juistheid van hetgeen er mee gezegd wil zijn, duidelijk en altijd te realiseren.

Dat de partij het belang inziet van een politieke jongerenorganisatie, welke met haar eensgezestes is, blijkt al uit het feit, dat in het partijstatuut ook een uitvoerig artikel is gewijd aan de A.R.J.O.S.

De Nationale Organisatie van Anti-Revolutionaire Jongeren Studieclubs heeft uiteraard ook haar eigen statuten.

Gaarne putten wij uit deze statuten, alsmede uit het partijstatuut om — in enkele hoofdlijnen — een globale schets van de A.R.J.O.S. te geven in het kader van onze serie artikelen over de partij.

★ Nationale Organisatie

DE Nationale Organisatie rust op de gemeenschappelijke erkenning van de staatkundige beginselen, die zijn neergelegd in het Beginselen Algemeen Staatkundig Program van de A.R. Partij.

De Nationale Organisatie stelt zich ten doel onder de jongeren van A.R.-huizen de kennis van en de liefde voor de beginselen en het doel der A.R. Partij te bevorderen. Zo lezen wij in de artikelen 2 en 3 van de A.R.J.O.S.-statuten.

De A.R.J.O.S. telt momenteel ongeveer 275 studieclubs, verspreid over het gehele land. Deze clubs tellen samen ongeveer 4.000 leden.

Er is een nauw contact met de oudere partij. Het Centraal Comité benoemt twee gedelegeerden uit zijn midden in het bestuur van de Nationale Organisatie. Omgekeerd benoemt de Nationale Organisatie twee adviserende leden van het Centraal Comité.

Tevens benoemt de A.R.J.O.S. twee leden van het Algemeen Organisatie Comité. Tenslotte zijn de leden van het dagelijks bestuur (moderamen) van de Nationale Organisatie stemhebbend lid van het Partij Convent.

De partij verleent de Nationale Organisatie jaarlijks een subsidie (± f 30.000,—). De contributie-afracht van de clubs aan de Nationale Organisatie bedraagt f 1,25 per lid per jaar + f 0,25 voor de Stichting A.R.J.O.S. (kadervorming).

De hoogste instantie in de landelijke A.R.J.O.S.-organisatie is de algemene vergadering (wat dat betreft in zekere mate te vergelijken met de Deputatenvergadering van de partij.) Tot deze vergadering heeft elke aangesloten club toegang. Elke club brengt één stem uit.

★ Secretariaat

HET A.R.J.O.S.-secretariaat is evenals het partij-secretariaat gevestigd op het adres Dr. Kuiperstraat 3 te 's-Gravenhage. Met behulp van een secretaresse onderhoudt de A.R.J.O.S.-secretaris-penningmeester het contact tussen het hoofdbestuur van de Nationale Organisatie en de Provinciale Verbanden der A.R.J.O.S.-clubs en de afzonderlijke (275) A.R.J.O.S.-clubs.

Zoals wij eerder reeds aanstipten wordt hier ook het secretariaat verzorgd van de commissies en werkgroepen van de A.R.J.O.S. De werkzaamheden verbonden aan „Op Wiek" — het maandblad van de A.R.J.O.S. — en verbonden aan het voorbereiden van conferenties en het kaderwerk vinden daar eveneens plaats.

★ Verbanden

DE bij de Nationale Organisatie aangesloten studieclubs vormen per provincie een provinciaal verband. Er zijn tien provinciale verbanden, aangezien de clubs in Noord-Brabant en Limburg samen één verband vormen.

Clubs in een bepaald deel, een bepaalde streek van een provincie kunnen een streekverband vormen.

De clubs in Amsterdam, Rotterdam en 's-Gravenhage vormen stedelijke verbanden.

Ook in dit kader wordt de band tussen partij en A.R.J.O.S. onderstreept. Volgens het partijstatuut zijn de besturen der betrokken Stentcentrales en Kamercentrales van de partij verplicht de arbeid van deze verbanden te bevorderen en, indien nodig, die arbeid ook financieel te steunen. Daarnaast staat dan, dat deze besturen bevoegd zijn

een of meer gedelegeerden in de besturen van deze verbanden te benoemen.

★ Club en K.V.

DE A.R.J.O.S. streeft er, uiteraard, naar in zoveel mogelijk plaatsen een club te doen werken. Het is van groot belang, dat zoveel mogelijk jongeren zich bezig houden met de politiek en de beginselen die daarin het uitgangspunt dienen te vormen.

In de eerste plaats is er ten aanzien van de clubs dus vanzelfsprekend de eigen taak van de A.R.J.O.S. zelf. Maar ook hier is er weer het verband met de partij.

De besturen der kiesverenigingen zijn verplicht, binnen de grenzen van hun werkgebied, te streven naar de oprichting van een of meer A.R.J.O.S.-clubs, zo bepaalt artikel 38 van het partijstatuut.

De kiesverenigingen zullen de arbeid van de A.R.J.O.S.-clubs — let op de parallel tussen plaatselijke en regionale organisatie — bevorderen, en, indien nodig, die arbeid ook financieel steunen.

NU de R weer in de maand is en de eerste maand van een nieuw werkseizoen is aangebroken, mag het zeker op zijn plaats geacht worden hier de A.R.J.O.S. veel sterkte, veel enthousiasme en veel werf- en werkkraft toe te wensen.

Tevens om aan de verschillende partij-organen te vragen de A.R.J.O.S. in haar verschillende geleidingen, waar nodig en zo mogelijk, te helpen.

Tevens ook om de beste wensen uit te spreken voor de partij-zelf in al zijn organen.

Laten wij als jongeren en ouderen samen onze beste krachten geven — ook in de nieuwe werkperiode — aan de zaak van de christelijke politiek en daarmee ons land en de wereld pogen te dienen.

Enquête

EIND juli j.l. ontvingen de secretarissen van alle kiesverenigingen een enquêteformulier betreffende de verkiezingsactiviteiten 1963. Enkele honderden formulieren zijn in de afgelopen weken reeds ingevuld aan het partijbureau teruggezonden. Nu de vakanties achter de rug zijn ontvangen wij gaarne zo spoedig mogelijk ook de formulieren van de overige kiesverenigingen. Willen de secretarissen dit bevorderen? Bij voorbaat hartelijk dank.

VERTROUWENS ADRESSEN VOOR EIGEN

Vicon Landbouwwerktuigen- en machinefabriek
H. VISSERS N.V. — NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526—841 (7 lijnen)

CLAEYS - maaidorsers
BAMFORDS - opraappersen
Impartrice voor westelijk Nederland
W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., Greup (Z.H.)
telefoon (01860)—2050

Goudriaan's
Graan- en Meelhandel N.V.
Steiger 1 - Telefoon 01894 - 201
OUDERKERK a/d IJSSEL

Getron Handels- en Transportonderneming
VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
Telefoon 01880 - 2929, 2876.
Binnenlandse en internationale transporten.
Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen.

FINIRAT verdelgt ratten
ONGEVAARLIJK VOOR ANDERE DIEREN EN MENSEN
N.V. BOGENA
VEERLAAN 23, ROTTERDAM - Z.

VRAAGT STEEDS
ZOETERMEERS ROEM
de fijnste margarine
FIRMA GEBR. VAN DER SPEK — TELEFOON 01790 - 3529
ZOETERMEER

N.V. W. J. Schuiling's
Handelsonderneming
BINNENHAVENWEG 20 - HENGELO
Telefoon 05400 - 16461

SCHUDDEN? GOED
GOED SCHUDDEN? BETER
IDEAAL SCHUDDEN? EUREKA

N.V. „Eureka" Landbouwmachinefabriek
voorheen Fa. I. v. d. Woude & Zn.
DRACHTEN

„MIEDEMA" landbouwwagens
„MIETRA" transporteurs enz.
Vraagt vrijblijvend telefonisch, schriftelijk, of persoonlijk inlichtingen, of brengt een bezoek aan ons bedrijf.

L. S. MIEDEMA
Landbouwwerktuigenfabriek N.V.
WINSUM — FRIESLAND — TELEF. 05173-241

HOLWERDA ZONEN
Dokum
VOOR AL UW TRANSPORTEN IN BINNEN- EN BUITENLAND
Dokum: telefoon 05190-2292 (2 lijnen) - Buiten kantoortijd 2588
Rotterdam: telefoon 010-171317

HOTEL „DE KROON"
SOPHIALAAN — LEEUWARDEN
telefoon 4487 - 4488
Uw adres voor recepties en partijen

DE KARSEBOOM Café-restaurant
Groest 80 — Hilversum
Telefoon (02950)-44451
Zalen voor alle doeleinden. Verzorgd restaurant, prima consumpties. Frijzen op aanvraag. Capaciteit diners: 700 personen.

VOOR UW WASGOED
èn
UW STOOMGOED
Wasserij en Chemische Wasserij **DE LELIE**
Bergen op Zoom — Telefoon 01640—5171
Depots en filialen in geheel Zeeland en West-Brabant.

Laat advertenties U inlichten

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

In dit nummer:

- * In memoriam Dr. Schouten (pag. 1 en 3)
- * Nogmaals het Landbouwschap (pag. 2)
- * Volk en politiek (pag. 3)
- * Staten-generaal en kabinet (pag. 4)
- * Defensiebeleid (pag. 4)
- * Sociaal document (pag. 5)
- * Afscheid drs. J. A. Bakker (pag. 5)
- * Vietnam (pag. 6 en 7)
- * Een nieuw feuilleton (pag. 10)

In memoriam Dr. Jan Schouten

DR SCHOUTEN is overleden. Na een langdurig sterfbed van vele weken is hij in volle vrede ontslapen. Toen wij zijn tachtigste verjaardag op 12 augustus jl. gedachten, wisten wij dat Schouten stervende was. Schouten wist dat zelf ook. Hij onderging het in het volle besef van wat er met hem ging gebeuren er hij was er in die weken bewust mee bezig. Hij wist, dat ook de spanningen van het sterven tot het mensenleven, ook tot een leven in Christus behoren. Maar hij wist tevens, dat God over hem getrouwde wacht zou houden totdat hij zou opstaan in heerlijkheid. Hij vond alleen dat het sterfbed lang duurde.

In gesprekken met hem in die laatste weken ging er van hem nog kracht en troost uit. Het afscheid nemen van zijn vrienden was gespeend van alle dramatiek. Terwijl hij zichzelf geleidelijk van het leven losmaakte, was hij vervuld van de beste wensen voor hen die in het leven nog een taak hadden.

Met Schouten is een man van uitzonderlijk formaat, een begenadigde persoonlijkheid van ons heengegaan. Hij had iets van de stijl van een oud-Testamentische profeet.

Van de drie ambten van het christen-zijn — profeet, priester en koning — trad bij hem het profetische wel heel sterk naar voren. Meer dan men in deze tijd vaak nog wil accepteren. En toch was dit het, wat bij ieder als het erop aankwam groot respect afdwong en wat hem een zo gezaghebbende plaats gaf.

Och, ik wil nu op deze plaats niet weer een uiteenzetting geven van de grote verdiensten van Schouten voor de Nederlandse politiek in het algemeen en voor de Antirevolutionaire Partij in het bijzonder. Zij zijn bekend genoeg.

Maar wat door zijn gehele optreden heen steeds weer naar voren

sprong waren de kracht van een rotsvaste overtuiging voortspruitende uit een onwankelbaar geloof en een volledige toewijding en overgave aan de Zaak — Zaak met een hoofdletter was een typische Schouteniaanse term — met een haast onvoorstelbare gaafheid en onkreukbaarheid. Dat gaf wel eens de indruk van een gebrek aan soepelheid en beweeglijkheid, maar wat daarvan ook zij, het was bij hem bepaald geen krampachtigheid, het was onlosmakelijk verbonden aan zijn gehele wezen. En het maakte er ook in zeer belangrijke mate de kracht van uit.

Schouten wekte vaak bij velen de indruk, dat hij met alle problemen, die er in dit leven zijn, klaar was. Maar degenen, die hem van zeer dichtbij kenden, wisten dat hij met allerlei zaken voortdurend worstelde, tot op zijn sterfbed toe.

Hij wist, dat de omstandigheden waarin wij nu leven een nadere bezinning omtrent de opstelling van een christelijke politiek en een christelijke politieke partij noodzakelijk maakte. Hij was het in de laatste jaren ook niet in alle onderdelen eens met het a.r. beleid, dat gevoerd werd, maar hij wist tevens — en sprak dit ook uit wanneer het te pas kwam — dat er bij hen, die nu leiding geven, geen sprake was van verloochening of relativisering van beginselen. Hij was van harte blij met het nieuwe Program van Actie als christelijk politiek program.

Het was een vreugde om met Schouten als mens te mogen omgaan.

Hij scheen een asceet. Dat was hij beslist niet, maar hij was wel zeer sober in zijn dagelijks leven. Financiële voordelen van een politieke positie wees hij af in het belang van het hooghouden van die positie. En van anderen verwachtte hij dat ook.

Aanvankelijk leidde dit bij hem wel eens tot onvoldoende begrip voor de financiële zorgen van politieke vrienden, die anders dan hij getrouwd waren en een gezin hadden. In de laatste jaren heeft hij dat beter begrepen en het ook laten merken.

Want Schouten kon ook met volle teugen genieten van de geneugten van het leven. Een goede maaltijd met een glas wijn na afloop van belangrijke vergaderingen was ook voor hem een feest, dat hij niet graag aan zich voorbij liet gaan.

Schouten was streng in oordeel en moraal. Maar hij was niet hard. Hij was altijd mild en uiterst voorzichtig in de beoordeling van mensen. Ook in de beoordeling van zijn tegenstanders. Hij legde zijn oordeel ook niet aan anderen op. Ik herinner mij het eerste persoonlijke gesprek, dat ik met hem had. Het was in 1941, in de bezettingstijd, toen ik gaarne zijn advies wilde horen omtrent de juiste houding van een Nederlandse burgemeester in verband met de toen door de bezetter getroffen maatregelen ten aanzien van de gemeentelijke bestuursorganisatie. Hij zei niet: „je moet ontslag nemen”, maar hij gaf zijn zienswijze over de gehele situatie zonder een conclusie te trekken en liet de beslissing geheel aan mij zelf over.

Zo deed hij ten aanzien van anderen ook.

Met het heengaan van dr. Schouten verliest Nederland een politicus van groot formaat, verliest de Antirevolutionaire Partij een groot voorman, die in de veertiger en vijftiger jaren een stuk Antirevolutionaire politiek vertegenwoordigde, en verliest een aantal mensen een zeer goede vriend.

Moge God de familie en anderen, die om zijn heengaan rouwen, troosten.

Berghuis.

Eiken zijn geen wonderbomen. Ze groeien langzaam, maar ze worden sterk.

Dr. Schouten durf ik met een eik te vergelijken. Hij is langzaam gegroeid, echt gegroeid in ons midden.

Wij hebben hem naar voren zien komen, geleidelijk duidelijker.

Wie zoekt naar oude foto's, waarop hij wordt aangetroffen, die vindt hem waarschijnlijk het eerst op van die oude, stijve groepsfoto's uit een periode van de Gereformeerde Jeugdbeweging, die al lang voorbij is. Die ontmoet hem als jongeling, leerling en opponent van Vonkenberg.

Hij is begonnen als lid van de J.V. En als één ding bij hem als een paal boven water stond, ook in later tijd, dan was het dit: je bent lid van de J.V. om er te studeren.

Daar kon hij krasse en bijkans harde woorden over zeggen. Je mocht niet

Een getrouw dienstknecht

bang zijn voor een turf van een boek. Je moest er blij mee zijn, als het een goed boek was. Worstel er mee, probeer het onder de knie te krijgen. De geestelijke oefening moet centraal worden gesteld. Ik heb hem eens hardop horen betwijfelen, of een opzettelijke lichamelijke oefening, b.v. wekelijks op de gymnastiekvereniging, wel een redelijk rendement had. Ik heb er nooit behoefte aan gehad in mijn jeugd, zei hij, want daarvoor waren wij teveel buitenjongens. Wij klommen in bomen, wij sprongen over de sloten en wij bekampten elkaar op straat of op het land in allerlei spel, wij hadden dus beweging genoeg. Maar elk moet het ten slotte zelf weten, hoe hij met die lichamelijke opvoeding aan wil — als je maar studéert! — Dát waren zijn „bronnen”, Ons Program van Kuypers, de A.R. partij en haar beginselen van H. de Wilde, de Bijbelverklaring van Dächsel, het prachtige boek over Bijbelse geschiedenis van ds. J. van Andel, Sions Roem en Sterkte van Arnoldus van Rotterdam, de Handelingen van het Eerste Christelijk Sociaal Congres enz.

Natuurlijk hebben we later veel „betere” boeken gekregen dan deze ouderwetse kost. Maar het was substantieel. En een tuindersknechtje, die hard moest werken en in zijn vrije tijd bij een petroleumlampje er uur na uur in zat te studeren, had er kluiwen aan. Volhouden, lezen, schrijven, een excerpt maken, want je kunt en moogt alleen meepraten, als je een fonds hebt.

Ik heb hier bijzonder bij stil gestaan. Voor velen is het bijna een verhaal uit een onbekende wereld. Maar dit was het begin, en vanuit deze vorming groeide hij jaar op jaar verder.

Want — hij hield vol. Hij las, hij studeerde, hij luisterde.

Hij luisterde kritisch, ook onder vertogen van Hooggeleerden. En twee dingen hadden altijd zijn speciale aandacht. Meer dan eens zat ik naast hem, en merkte wel, als er iets niet deugde. „Ik had de indruk, dat het rammelde”, zei hij eens tegen mij, toen we geluisterd hadden naar een betoog, dat toch allerminst een oppervlakkige causerie was. Het rammelde. Dat was in zijn ogen héél bedenkelijk. Flitsende gedachten, merkwaardige aphorisme, allemaal best, maar sluit het betoog?

Er was een ander element, waar hij

• Vervolg op pag. 4

IN GESPREK MET ONZE LEZERS

• Denk ook aan de middenstanders!

Geachte Redactie

Het schrijven van de heer J. S. Biesheuvel, secretaris van het landbouwschap, opgenomen in Ned. Gedachten van 20 juli, was mis, en niet voordelig voor de A.R.P. Wanneer mijnheer Biesheuvel schrijft, wie horen wil hore, en wie leren wil lere, maar wie niets wil, of alleen maar iets negatiefs, is een onhandelbaar geval in een democratische samenleving, jaagt hij niet alleen boeren weg, maar ook vele middenstanders. De boeren die goed genoeg waren voor hongerlijders en onderduikers mogen nu wel... of naar fabrieken gaan, die blote benen kousen maken, die sommigen maar 40 à 50 paar per jaar nodig hebben of waar ze

schoenen met moordhakjes maken, die voor miljoenen aan vloerbedekking vernielen, dan kunnen onze mooi opgeverfde meisjes weer tippelen alsof hare voeten gebonden waren!

Hoor de fotografen maar over hun schap. Laat de heer Biesheuvel nu niet meer middenstanders wegjagen! Hij weet zeer veel, maar toch niet dat Van Dis voor de S.G.P. in de Tweede Kamer zit, maar wel dat het hoofdbedrijf van Koekoek kamerverhuurder is. Kamerverhuurders en verhuursters, pas nu op! Er zijn nog genoeg liefhebbers om voorzitter, secretaris of controleur te worden van een kamerverhuurderschap! En die schappen worden dan nog weer vermeerderd met provinciale afdelingen, want iedereen kan grijpen dat de omstandigheden in Amsterdam anders zijn dan in Hollandseveld. Ook moet er nog onderscheid gemaakt worden in schappen voor hen die er hun hoofdbedrijf van maken

kamers te verhuren, en voor mensen die in noodgevallen desnoods met een woonschip anderen ter wille willen zijn. Dan moeten er weer formulieren ingevuld worden waar en wanneer de verhuurder geboren is, hoe groot de kamers zijn, of ze volledig gemeubileerd zijn, hoeveel gas, water en elektriciteit gebruikt wordt, of ze vijf, zes of zeven dagen per week gebruikt worden enz. enz. En dan wat u voor al die speciale gevallen berekenen mag! Natuurlijk moet u voor de hulp en de steun en de raad die deze schappen u bieden, iets betalen, want van dank-

In onze rubriek „in contact met onze lezers” kunnen de lezers hun mening geven over de politieke vragen, die ons vandaag bezig houden. Opname van ingezonden stukken in deze rubriek houdt uiteraard niet in, dat de redactie steeds instemt met het geschrevene.

De redactie behoudt zich ook het recht voor — wanneer dit nodig is — ontvangen stukken met behoud van de hoofdstreking in te korten.

baarheid alleen kunnen ze niet bestaan! En nu, mijn waarschuwing.

Boer pas op je ganzen!

A.R.P. pas op je kiezers!

Jurrian Zandbergen Sr., Meppel.

Nogmaals het Landbouwschap

- van de heer P. van der Mark ontvingen wij de onderstaande reactie op het ingezonden stuk van mr. J. S. Biesheuvel inzake de positie van het Landbouwschap.

Het was voor mij een aangename verrassing, dat niemand minder dan de heer Mr. J. S. Biesheuvel, secretaris van het landbouwschap, op zulk een uitvoerige wijze reageerde op mijn artikel over de onrust onder de boeren. In niet minder dan tien punten heeft hij willen aantonen, dat mijn opmerkingen over het landbouwschap kant noch wal raakten. Jammer genoeg schiet hij met dit lange verhaal zijn doel voorbij, al heb ik veel waardering voor de vriendelijke toon waarin zijn artikel gesteld was.

Het ligt dan ook niet in de bedoeling om eveneens zeer uitvoerig op het betoog van de heer Biesheuvel in te gaan. Want reeds in het door hem gewraakte artikel heb ik duidelijk gesteld, dat er formeel niets met het landbouwschap aan de hand is. De opmerkingen, die ik mij echter veroorloofd heb, spruiten voort uit een ernstige ongerustheid over de gang van zaken. Want wij moeten onze ogen niet sluiten voor de realiteit, dat het landbouwschap als zodanig niet leeft onder de boeren. Hij vindt momenteel absoluut geen klankbodem meer in de agrarische wereld. En daarom hebben wij gezocht naar de oorzaken van dit verschijnsel. Een van de oorzaken kan misschien zijn, dat bij deze structurele opbouw de bedrijfsgenoten zelf te weinig betrokken zijn. Hetzelfde kan ook een gevolg zijn van een te sterk doorgevoerde centralisatie.

Nu moet mijn geachte opponent hieruit niet direct afleiden, dat ik daarmee zonder meer voorstander zou zijn van een andere opbouw. Maar wel dat alle middelen in het werk moeten worden gesteld om de bedrijfsgenoten bij dit werk te activeren. Misschien kunnen ook de organisaties een vorm vinden, waardoor de boer meer actief in dit werk wordt betrokken.

De heer Biesheuvel verklaart ons, dat hij er ook over gepiekerd heeft. Maar hij ziet geen andere en geen betere mogelijkheid. Dat is uiteraard zijn goed recht. Ik vraag mij echter af, of dit dan ook het laatste woord moet zijn. De hele kwestie van de decentralisatie van het apparaat bergt toch ook nog wel mogelijkheden in zich. Daarom is het noodzakelijk, dat wij met elkaar al de mogelijkheden eens rustig onder ogen zien.

Want wanneer wij alleen maar wijzen op de formele kant van deze aangelegenheid, dan komt er geen verandering. En ik weiger zo ver te gaan als de heer Biesheuvel, die uiteindelijk de oorzaak van alle moeilijkheden enkel en alleen maar wil toeschrijven aan de stupiditeit van de boeren. Ik weiger te geloven, dat deze moeilijkheden alleen maar een gevolg zijn van de misleidende en demagogische voorlichting van boer Koekoek en de zijnen. Er verandert ook niets, maar dan ook totaal niets, indien men het volk voorhoudt, dat deze man eigenlijk niet meer is dan een kamerverhuurder.

Het probleem, waarvoor wij ons gesteld zien, is wijder en ligt dieper. Het is de vraag, hoe en op welke wijze kunnen de rechtsregelingen van dit soort publiekrechtelijke organen aansluiting vinden bij wat in het rechtsbesef van een volk leeft.

P. van der Mark.

ZAKKEN

Voor alle verpakkingsdoeleinden

T. SPAAN

v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W.
Tel. 0 10 - 6 91 95. Telegr.: TESPA.

N.V. G. HAAK

v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W.
Tel. 0 10 - 6 91 95. Postbus 6043.
Telegr.: HABAG.

Import - Export

Vraagt uw bakker naar

TARVO-
BROOD

Uw bakker
Uw dokter

De laatste dag van LINCOLN

Abraham Lincoln, de zestiende president van de Verenigde Staten, is niet los te denken van het eeuwfeest der emancipatie, of wel: het eeuwfeest van de afschaffing der slavernij, dat dit jaar gevierd is.

Lincoln, in een blokhuut in de wildernis van Kentucky opgegroeid en in de geschiedenis voortlevend als een der meest vermaarde presidenten van Amerika, was rechtschapen, godvruchtig en slagvaardig. Daardoor is hij bijna tot een mythische figuur geworden. In 1860 tot de eerste man van de Verenigde Staten gekozen, geraakte zijn land in een ernstige crisis: de Zuidelijken, die niet van plan waren, de slavernij op te geven, zagen in Lincoln's verkiezing het signaal, dat de afschaffing van de slavernij op handen was. Daarom scheide de Zuiden zich van de Unie af. Het was juist de kwestie van de slavernij, die de gemoederen in Amerika bezighield en het was vooral op dit terrein dat Lincoln de aandacht van de publieke opinie op zich gevestigd had. Het was de zaak van de slavernij, die Lincoln het zware besluit deed nemen, de oorlog tegen de Zuidelijken te aanvaarden. Deze oorlog heeft zeer veel van hem gevegd, want de Noordelijken, ofschoon in de meerderheid zagen aanvankelijk geen kans, de Zuidelijken tot overgave te dwingen. Maar in 1865 legden die van het Zuiden de wapens neer en erkenden hun nederlaag. Vijf dagen later werd president Lincoln door een fanatiekeling neergeschoten en de volgende ochtend overleed hij. Het dodelijk schot werd gelost op Goede Vrijdag van het jaar 1865 en het was dit fatale schot dat wellicht de meest dramatische dag veroorzaakte in de

geschiedenis van de Noordamerikaanse republiek.

Een Amerikaan heeft over dit etmaal in de geschiedenis een boek geschreven. Het is geen roman, maar het is wel boeiend als een roman. Op grond van jarenlange onderzoekingen heeft hij de laatste dag van president Lincoln weten te reconstrueren en daardoor is een journalistieke reportage ontstaan waarin het bovenal ging om het waarheids-element. Het relaas van een afschuwelijke moord op een rechtschapen man is derhalve authentiek te noemen.

Het doet ons genoeg, dat wij dit boek, dat door J. W. Kessens in het Nederlands vertaald werd, als feuilleton kunnen plaatsen in ons blad. Wij zijn er van overtuigd, dat onze lezers het relaas met grote belangstelling zullen volgen en van week tot week zullen uitzien naar het vervolg van de beschrijving van dit dramatische gebeuren in de historie van Amerika.

Op pagina 10 kunt u de eerste aflevering van ons nieuwe feuilleton aantreffen.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

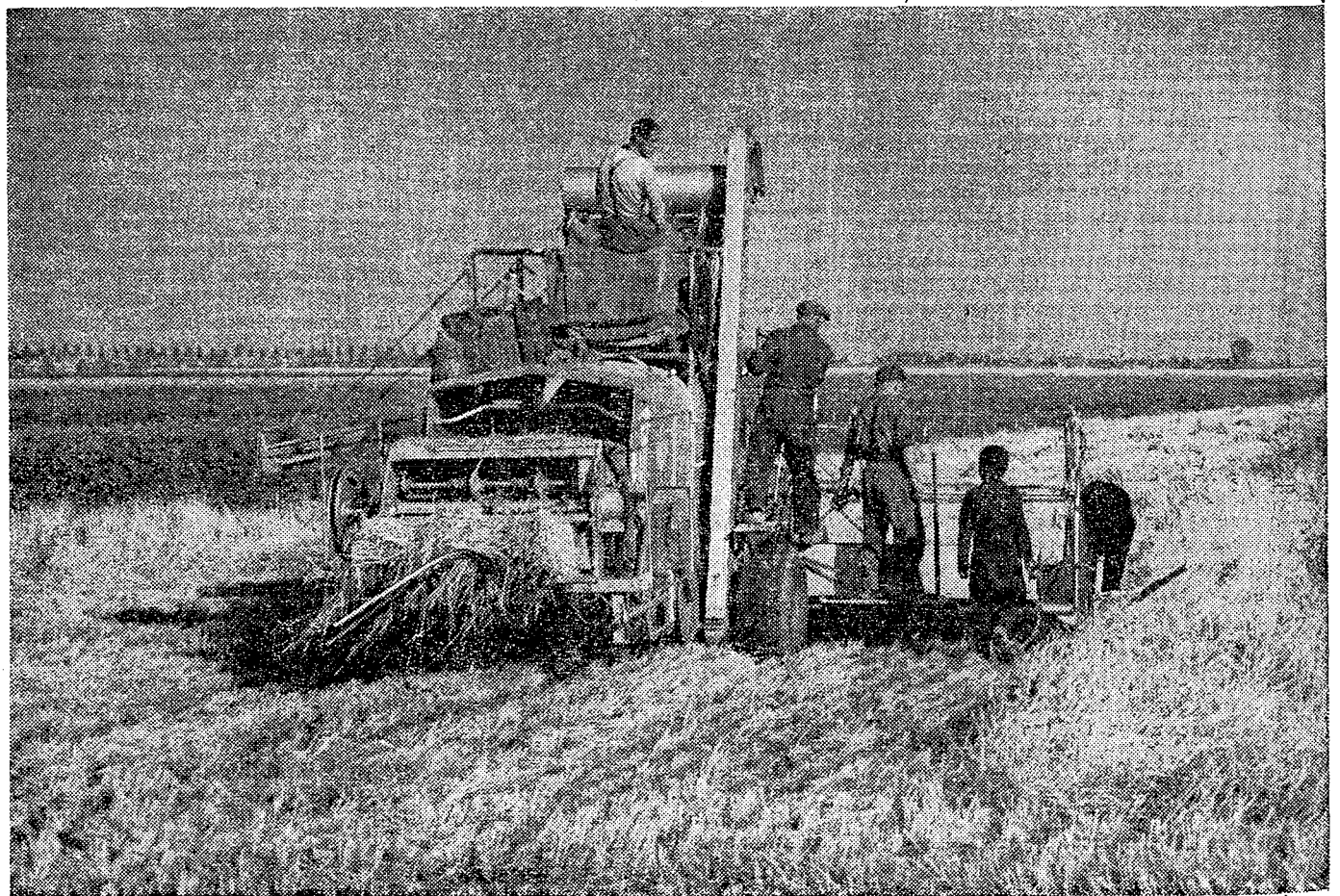
onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE, Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 89673.

ADRES VOOR ADVERTENTIES, Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 63224.

ABONNEMENTSPRIJS f 6.50 per jaar, f 3.25 per half jaar. Giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4.— per jr. LOSSE VERKOOP f 0.20.

Het Centraal Comité van Anti-Revolutionaire kiesverenigingen deelt u met droefheid mede, dat zijn ere-voorzitter

dr. J. Schouten

op 9 september j.l. op tachtigjarige leeftijd in zijn Heer en Heiland is ontslapen.

De vele en belangrijke diensten die dr. Schouten de publieke zaak en de partij heeft bewezen, zullen evenals zijn persoon, die de zaak van de christelijke staatkunde volkomen was toegegaan, steeds in ere en ten voorbeeld blijven.

Het was de wens van dr. Schouten dat de mededeling van zijn heengaan eerst zou plaatsvinden nadat heden de teraardebestelling in stilte is geschied.

Den Haag, 12 september 1963.

Het Centraal Comité:
W. P. Berghuis, voorzitter.
W. R. van der Sluis, secretaris.

Schouten in het parlement

De grootste bekendheid zal de overleden dr. J. Schouten gedurende zijn leven ongetwijfeld bij ons gehad hebben als lid van de Tweede Kamer, een bekendheid welke bij vrijwel ieder gepaard ging met waardering voor de serieuze wijze waarop hij zijn taak als volksvertegenwoordiger opvatte.

In het jaar 1918, op 35-jarige leeftijd, werd de heer Schouten kamerlid. Bij de verkiezingen van dat jaar stond hij weliswaar niet op een zg. verkiesbare plaats van de A.R. kandidatenlijst, maar door het aantal voorkeurstemmen dat hij verkreeg werd hij gekozen verklaard als opvolger van de heer Idenburg, toen deze minister van Koloniën werd. Dit kamerlidmaatschap heeft hij rond 38 jaar bekleed, totdat hij in 1956 te kennen gaf dat hij zich in verband met zijn bijna 73-jarige leeftijd niet voor een nieuwe kamerkandidatuur beschikbaar stelde.

Natuurlijk in de Kamer beleefde de heer Schouten het rumoer rondom Troelstra's revolutionaire uitspattingen in november 1918. In zijn veel bewogen kamerleven zag hij meer dan 15 ministeries komen en gaan. Hij doorleefde de vele en grote veranderingen welke zich voltrokken in het parlementaire leven na de oorlog, maar bij alle wisselende tijden en omstandigheden bleef hij, niet onbewogen door hetgeen zich rondom hem afspeelde, de man met rotsvaste levensovertuiging, die kloek en klaar zijn principiële getuigenis deed klinken in de vergaderzaal aan het Binnenhof.

Gedurende 19 jaar, van 1937 tot 1956 met een onderbreking gedurende de oorlogsjaren, heb ik het grote voorrecht mogen hebben met de heer Schouten samen te werken in de A.R.-kamerfractie. Bij het volvoeren van zijn par-

mentaire taak was hij een voorbeeld voor iedereen. Als fractievoorzitter ging van hem een voortreffelijke leiding uit, waarbij elke commandovertoon hem vreemd was. Zijn werkwijze, zijn eigen aanpak van de dingen werkte bezielend op zijn fractiegenoten, die telkens weer verbaasd waren over zijn brede kennis van zaken en helderheid van inzicht.

Maar ook buiten de eigen fractie genoot hij uitgebreide waardering en werd grote betekenis gehecht aan zijn oordeel. Er was niemand die twijfelde aan de gaafheid van Schoutens karakter en de eerlijkheid van zijn overtuiging. Al mocht men met hem van mening verschillen, hij had het oor van de vergadering, want deze man had iets te zeggen. Men luisterde naar hem, niet alleen vanwege zijn welsprekendheid, maar ook omdat daar iemand aan het woord was die boeide, niet vanwege een of andere speelse kronkelvaardigheid, maar vanwege de eerlijkheid en rondborstigheid, waarmede hij zijn zienswijze openbaarde.

Dit algemeen betoon van waardering is geen beletsel voor de heer Schouten geweest om de eenvoud zelve te blijven. Hij schuwde elke poging hem op een of andere wijze te huldigen. Hij ontweek elke gelegenheid hem dank te betuigen voor zijn rijke verdiensten, geleid als hij werd door de gedachte: „wat is er, dat gij niet ontvangen hebt!”

Hoe men deze levenshouding verklaren kan? Hij kende de Heer van zijn leven! Luistert naar Schouten zelf: „Laat ons standvastig en met een bewogen hart werkzaam zijn aan de vervulling van onze roeping, waartoe God ons opvoert en de belijdenis van het Koningschap van Christus ons dringt. Weest een zegen in woord en daad”.

Deze woorden heeft onze overleden vriend Schouten door daden bezegeld. En... hij was een zegen, een zegen voor zijn omgeving, een zegen voor het land en het volk, waarin God hem een plaats had gegeven. A. B. Roosjen

De onbewogenheid

DAT is dan het feit, dat we de vorige week constateerden: het volk wordt door de politiek niet innerlijk bewogen. En er is dus weinig belangstelling voor de politieke strijd in en buiten het parlement. En dat leidt er weer toe, dat de grote pers, in het algemeen, weinig aandacht schenkt aan de toernooien op het Binnenhof. En doordat de mensen uit vele persverslagen de indruk krijgen, dat het weinig om de hakken heeft in ons parlement, zakt de belangstelling nog meer. Men spreekt in zulke gevallen graag van een vicieuze cirkel. Fijn, dat we er zo'n mooi woord voor hebben. Wijlen mijn vriend Makkes van der Deyl, de vernieuwer van ons tekenonderwijs, zei eens, dat het zo'n voorrecht was, dat we het woordt hypothenus hebben. Want met zo'n woord ben je in staat, na de derde les in meetkunde reeds een geleerd gezicht te zetten. In onze tijd zouden we zeggen: het is een status-symbool. Dus die vicieuze cirkel is wel een goede uitbeelding van het complexe verschijnsel.

OK hierom, dat we dan als vanzelf komen bij de vraag, wáár die merkwaardige cirkel moet worden doorbroken. En als dit gevraagd wordt, gaan de sluisen open. Dan is er véél te vertellen.

Mijn linker buurman zegt, dat het ligt aan de specialisering. Dr. Schouten, zegt hij, was de laatste politicus, die min of meer als specialist begon, maar als all-round-politicus eindigde. Nu wil men specialisten.

Nu wil men niet meer de man, die groeit in en door de partij, maar de man, die „van elders” wordt binnengeloofd, die gezocht wordt om zijn specialistische kennis en zijn binding aan maatschappelijke organen. En daardoor krijgen de mensen de indruk, dat er in de Tweede Kamer tweërlei verbanden zijn: **politieke fracties en clubs van specialisten in dezelfde branche.** Die laatste clubs behandelen de zaak.

De fracties zijn er, opdat de specialist kan zeggen, formeel daartoe gerechtigd, dat „mijn politieke vrienden en ik” er zus of zo over denken.

Mijn rechterbuurman heeft een ander gevoelen. Hij zegt: er is in de politiek eigenlijk weinig uit te richten. Er is weinig speelruimte. Neem het woningvraagstuk. Je kunt een vurig verhaal houden over volksvijand nummer één, maar... de wal keert het schip. Er is te weinig bouwcapaciteit en daar kan eigenlijk niemand wat aan veranderen. Je kunt pleiten voor verbeteringen in de loonsector — en de geleerden, ook onder de vakbondsleiders, rekenen je voor, dat er in 1962 slechts 2,7% „ruimte” is, en misschien in 1964 wat meer.

Het is overal: de wal keert het schip. En vroeger was dat ook wel zo, maar toen wist je niet zo precies de stevigheid van de wal en de diepgang van het schip en was er dus meer de **illusie van vrijheid en avontuur.** Dat is nu voorbij. De politiek heeft nauwelijks speelruimte en moet het dus wel zoeken in frases.

door H. Algra

NU zulk een kritiek liegt er niet om. En ik durf niet graag beweren, dat mijn burens er niets van weten. Zij lezen beide nog al veel en zijn toegerust met een gezond verstand. En zij slaan wel eens spijkers met koppen.

ONZE dominee heeft een ander verhaal, dat ik met verschuldigde eerbied doorgeef. Hij zoekt het in de welvaart. Niet, dat hij iemand welvaart misgunt. Laatst heeft hij in een preek gezegd, dat we moeten danken voor de welvaart, en hij heeft er uit Psalm 65 van laten zingen. Maar hij zegt meteen, dat welvaart zonder dankbaarheid leidt tot een verzakelijking, een ontwijding van het

leven, tot geestelijke dorheid en onstilbare begeerten. De rijke dwaas, wiens land wel had gedragen, **sprak zijn ziel toe en zei tot zijn ziel:** eet, drink, en wees vrolijk.

Dat is heilige ironie, zegt onze dominee, in Jezus' Woord.

En wie zijn ziel aan tafel nodigt, is een slachtoffer van de welvaart. Wie durft zeggen, dat onze dominee ongelijk heeft?

MAAR als ik eerst die drie anderen aan het woord heb gelaten, mag ik zelf ook nog iets zeggen. Als een bescheiden opmerking aan het slot.

Ik geloof, dat ik mij in hoofdzaak moet beperken tot onze eigen partij. Het is duidelijk, dat de partijen opschuiven naar het midden. De C.H.U. presenteert zich reeds graag als een middenpartij. Sommigen vinden, dat een „middenpartij” het best het nationale type vertegenwoordigt. De socialisten zijn duidelijk naar het midden opgeschoven. Bij de jongste kabinetsformatie bleek het op bijna vertederende wijze. „Zorg, dat je er bij komt”.

De K.V.P. is altijd een typische centrum-partij geweest.

De A.R. Partij is krachtens haar historie en beginsel allerminst een middenpartij. Zij is in diepste wezen radicaal. Dat is wat anders dan wat men tegenwoordig progressief noemt. Dat betekent allerminst, dat zij in staat is tot een gemeenschappelijk looppasje met de P.v.d.A.

Maar het betekent, dat het reformatorisch beginsel in haar duidelijk gestalte krijgt. Ik durf ook wel te zeggen: dat zij de politieke uiting is van de Gereformeerde gezindte in Nederland. Of van het Calvinisme in Nederland.

Dat zeg ik met iets meer vrijmoedigheid, omdat publikaties als van dr. J. F. Bakker en dr. G. Th. Rothuizen mij al duidelijker hebben gemaakt, dat in Nederland door adepten van Calvin vaak een **tegenstelling** tussen Luther en Calvin is geconstrueerd, die historisch niet verantwoord is.

De Reformatie is sterker en dieper een éénheid, dan sommigen wilden weten. Die Reformatie was radicaal. Dat betekent letterlijk en wezenlijk, dat zij ging tot de wortel van het leven.

En als we als anti-revolutionairen in deze zin radicaal zijn, dan betekent dat misschien niet dat we er wat het getal betreft, sterker van komen te staan! De geestelijke verslappening zou wellicht eerst dan duidelijk tot een verzetshouding tegen het a.r. beginsel leiden.

Maar het is wel heel zeker, dat deze duidelijke, bewuste en radicale aansluiting bij de beginselen der Reformatie ons maakt en kan blijven maken tot de innerlijk sterke, door eenvoudig volk begrepen en gedragen **nationale vrijheidspartij.**

Ook in een snel veranderende tijd, waarin de omstandigheden niet beslissend zijn, gezonde vernieuwing een bewijs is van leven, en de principiële beslistheid nooit kan worden gemist.

M. C. van Staaveren

AALSMEER — TELEFOON 4051

Specialiteit in ANJERSTEEKEN,
FREESIAZADEN

Een getrouw dienstknecht

• Vervolg van pag. 1

sterk op kon letten. Hij kon het aan een referent zo indringend vragen: Waar won u nu eigenlijk naar toe? En dan met die eigenaardige, bijna afwerende handbewegingen: want dat zie ik nog niet goed... Bijna zou ik zeggen, dat hij soms sterk teleologisch kon denken.

Als je een „verhaal“ maakt, een rede, een referaat, dan wil je ergens naar toe. En hoe nu verder? Redeneert u nu eens door —

Dat is iets over de aard van zijn vorming en de structuur van zijn denken.

Maar nu vraag ik aandacht voor een ander aspect.

Hij groeide, dat bedoel ik ook in die zin, dat hij al meer een all-round politicus werd. Daardoor was hij zo'n uitnemend en zo'n gezaghebbend fractievoorzitter en zulk een bekwaam parlementariër. Hij maakte verkenningen in alle richtingen. Hij bestudeerde alle Kamerstukken. En al meer werd hij iemand, die een leidende positie kreeg in het gehele debat, in het complete werk. En daar heeft hij enorm hard voor gewerkt. Hij heeft het voorrecht moeten missen in zijn jeugd een brede, wetenschappelijke opleiding te ontvangen. Maar hij vormde zich zelf in noeste arbeid en scherpe zelfcontrole.

Er is een derde aspect. Dat is zijn vrouw.

Ik bedoel dat in deze zin. Hij kóós, en de keus was niet gemakkelijk. Er zijn mensen in Nederland, die menen, dat hij het in de Indonesische kwestie gemakkelijk heeft gehad, omdat hij de kwestie versimpelde tot gezag = gezag en revolutie = revolutie. Zo was het niet. Hij heeft geworsteld met deze vraagstukken. Maar hij kóós, weloverwogen en principieel. En dan stond hij op zijn stuk, onverbiddeijk.

In de bezettingstijd zat ik eens naast hem en hadden we een lang gesprek over wat er in het uur van de hoogste crisis zou moeten gebeuren. Daarmee bedoelden we het moment, dat het front zou teruggolven, over Nederland terug. Als de bevrijding kwam en de frontlijn dwars door ons land zou lopen. En toen zei hij: dan zullen we alles op alles moeten zetten en dan ben ik bereid, als het moet, op de barricade te staan. Want dan hebben we alles te wagen, er op of er onder.

Het kwam anders uit. Het front golfde wel terug, maar dr. Schouten zat in een vernietigingskamp, dat hij 18 jaar overleefde!

Een leven van arbeid is voorbij. Het leven van een man, die de Here wilde dienen en zo zijn volk tot zegen zijn.

Een getrouwe dienstknecht is afgelost.
H. Algra.

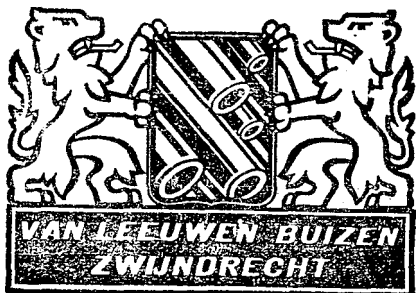
* * * Belangrijk besluit

De ministers Biesheuvel en De Jong — respectievelijk van landbouw en defensie — hebben gezamenlijk blijk gegeven van gezond bestuursbeleid.

Er dreigt in de landbouwsector, waarin reeds veel bestaande moeilijkheden tot een oplossing moeten worden gebracht een nieuwe ramp. De vele slagregens van de laatste weken zijn oorzaak dat de nog te velde staande gewassen een misoogst tot gevolg kunnen hebben. Het inzetten van meerdere mechanische kracht kan tot hulp in deze nood niet dienen. Mensenhand en menselijke kracht kunnen onder beding van 's Heren zegen nog redden wat te redden valt.

Maar aan die mankracht schort het. Slechts defensie kan hier de helpende hand bieden.

Die hulp is thans spontaan aangeboden op dringend verzoek van de

Staten-Generaal en Kabinet

Staten-Generaal

OP de dag, dat dit nummer van Nederlandse Gedachten verschijnt — zaterdag 14 september — wordt de huidige zitting van de Staten-Generaal in een verenigde vergadering van de beide Kamers gesloten.

Daarmede is dan een einde gekomen aan de buitengewone zitting 1963. De minister van Binnenlandse Zaken, gemachtigd door H.M. de Koningin, opende deze buitengewone zitting op woensdag 5 juni, eveneens in een verenigde vergadering van de Eerste en Tweede Kamer.

Een korte zitting dus van 5 juni tot 14 september 1963.

Deze buitengewone zitting volgde direct op de gewone zitting 1962-1963. Tijdens die zitting werden — zoals men zich herinnert — de aanhangig gemaakte grondwetswijzigingsvoorstellen in beide Kamers aanvaard. Dergelijke voorstellen dienen ook door na ontbinding der beide Kamers nieuw verkozen Kamers te worden aanvaard alvorens de Grondwet gewijzigd kan worden.

Op 15 mei vonden verkiezingen plaats voor een nieuwe Tweede Kamer, gevolgd op 16 mei door verkiezingen — door de Provinciale Staten — voor een nieuwe Eerste Kamer.

De zitting van de oude Staten-Generaal werd vervolgens gesloten, eveneens door de minister van Binnenlandse Zaken, daartoe gemachtigd door H.M. de Koningin, op zaterdag 1 juni j.l.

Op 5 juni kwamen dan de nieuwe Kamers bijeen. Nieuwe Kamervoorzitters moesten worden benoemd. De gekozen Kamerleden werden geïnstalleerd nadat zij de voorgeschreven eden of beloften hadden afgelegd (de eed van trouw aan de Koningin en het Statuut van het Koninkrijk — art. 47 Statuut —, de eed van getrouwheid aan de Grondwet en de zuiveringseid — art. 97 en 101 Grondwet —).

Tevens moesten onder meer nieuwe commissies worden samengesteld.

Tijdens de buitengewone zitting werden de Grondwetswijzigingsvoorstellen in tweede lezing behandeld. Tevens werden tijdens deze zitting de debatten gehouden naar aanleiding van de Regeringsverklaring van het nieuw gevormde Kabinet-Marijnen.

Hoewel de buitengewone zitting dus

eerst op 14 september gesloten wordt, wil dat niet zeggen, dat de Kamers tot dat tijdstip ook werkelijk vergaderd hebben. De Tweede Kamer bijvoorbeeld ging op 1 augustus reeds op zommerreces.

De gewone zitting der Staten-Generaal 1963-1964 wordt geopend op Prinsjesdag, dinsdag 17 september a.s., niet door de minister van Binnenlandse Zaken, maar door H.M. de Koningin zelf. Vanaf die datum zal het normale werk door de onlangs nieuw samengestelde Kamers in volle omvang worden aangevangen.

Kabinet

VANAF die datum komt ook het werk van het Kabinet — dat overigens inmiddels ondanks de vakantietijd ook niet geheel heeft stil gezeten — volledig op gang. De machine loopt dan weer normaal. Alleen moet de benoeming van nog enkele staatssecretarissen plaatsvinden. Wanneer de groep staatssecretarissen volledig is komen wij nog wel op de samenstelling van het gehele team van ministers en onder-ministers terug.

Zoals de Kamers hun afdelingen en commissies kennen, zo kent de ministerraad enkele colleges voor de behandeling van bepaalde sectoren van het regeringsbeleid.

In de regeringsverklaring kondigde de minister-president de vorming van een nieuw vast College aan, de Raad voor Europese Aangelegenheden. Van dit college maken deel uit: de minister-president en de ministers van Buitenlandse Zaken, van Financiën, van Economische Zaken, van Landbouw en Visserij, van Sociale Zaken en Volksgezondheid en Verkeer en Waterstaat, dus zeven van de dertien ministers.

Naast genoemd college zijn er de Raad voor Economische Aangelegenheden, de Raad voor de Burgerlijke Rijksdienst, de Raad voor de Ruimtelijke Ordening en de Algemene Verdedigingsraad.

In de Raad van Economische Aangelegenheden hebben zitting: de minister-president, de vice-minister-president (tevens als minister van Landbouw en Visserij) en de ministers van Buitenlandse Zaken, van Financiën, van

Volkshuisvesting en Bouwnijverheid, van Economische Zaken, van Verkeer en Waterstaat en van Sociale Zaken en Volksgezondheid, dus acht van de dertien ministers.

De Algemene Verdedigingsraad wordt gevormd door: de minister-president, de vice-minister-president en de ministers van Buitenlandse Zaken, van Financiën, van Defensie en van Economische Zaken, dus zes van de dertien ministers.

In de Raad voor de Burgerlijke Rijksdienst hebben zitting: de minister-president, de vice-minister-president en de ministers van Verkeer en Waterstaat, van Binnenlandse Zaken, van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, van Financiën en van Sociale Zaken en Volksgezondheid, dus zeven van de dertien ministers.

De Raad voor de Ruimtelijke Ordening wordt gevormd door de minister-president, de vice-minister-president (tevens als minister van Landbouw en Visserij), en de ministers van Verkeer en Waterstaat, van Financiën, van Volkshuisvesting en Bouwnijverheid, van Economische Zaken, dus zeven van de dertien ministers.

Volledigheidshalve vermelden wij nog eens — hiermede komen wij tevens tegemoet aan desbetreffende verzoeken — de lijst van ministers van dit kabinet. Minister-President: mr. V. G. M. Marijnen (K.V.P.)

Vice-Minister-President en minister van Landbouw en Visserij: mr. B. W. Biesheuvel (A.R.P.)

Buitenlandse Zaken: mr. J. M. A. H. Luns (K.V.P.)

Justitie: mr. Y. Scholten (C.H.U.)

Binnenlandse Zaken: mr. E. H. Toxopeus (V.V.D.)

Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen: mr. Th. H. Bot (K.V.P.)

Financiën: prof. dr. H. J. Witteveen (V.V.D.)

Defensie: P. J. S. de Jong (K.V.P.)

Volkshuisvesting en Bouwnijverheid: drs. P. C. W. M. Bogaers (K.V.P.)

Verkeer en Waterstaat: mr. J. van Aartsen (A.R.P.)

Economische Zaken: prof. dr. J. E. Andriessen (C.H.U.)

Sociale Zaken en Volksgezondheid: dr. G. J. M. Veldkamp (K.V.P.)

Maatschappelijk Werk: mevr. dra. J. F. Schouwenaar-Franssen (V.V.D.)

minister van landbouw, die de bestaande moeilijkheden duidelijk onderkent. Het feit dat niet alle landarbeiders en boerenzons konden worden vrijgesteld is begrijpelijk. Ons defensieapparaat kan in bepaalde kernsectoren niet worden ontworpen. Het is te hopen en wij hebben daarin voorshands volledig vertrouwen, dat het begrip landarbeider en boerenzoon niet met de millimeterlat zal worden gehanteerd.

Minister van landbouw, die de bestaande moeilijkheden duidelijk onderkent. Het feit dat niet alle landarbeiders en boerenzons konden worden vrijgesteld is begrijpelijk. Ons defensieapparaat kan in bepaalde kernsectoren niet worden ontworpen. Het is te hopen en wij hebben daarin voorshands volledig vertrouwen, dat het begrip landarbeider en boerenzoon niet met de millimeterlat zal worden gehanteerd.

* * * Atoommacht

De eerste atoombom werd op 16 juli 1945 tot ontploffing gebracht in een der woestijnen van Nieuw Mexico.

Daarna heeft de ontwikkeling zich onrustbarend voortgezet. Met name in Amerika, Rusland en in zeker opzicht ook Engeland.

Frankrijk tracht sinds 1945 zich eveneens in te spannen om de daar bestaande achterstand in te halen.

Hoe men oordelen moge over het drijven van Frankrijk om tot een zelfstandige atoommacht uit te groeien, vaststaat dat de vele kleine en kleinere landen hieraan om meerdere redenen eenvoudig niet mee kunnen doen. Toch zullen deze landen niet min of meer onbeschermd mogen staan bij de huidige Oost-West tegenstellingen. Bovendien zullen deze landen in die gezamenlijke strijd eer. eigen bijdrage moeten leveren.

De vraag is daarbij op welke wijze een dergelijke atoommacht gezamenlijk kan worden opgebouwd in het reeds bestaande N.A.T.O.-verband.

De nadruk behoort naar ons oordeel gelegd te worden op het woord gezamenlijk. Een afzonderlijke Europese kernmacht naast een afzonderlijke Amerikaanse is niet verkiezelijk vanwege het gevaar van versnippering van kracht.

De Europese atoommacht geheel en al op te laten gaan in de N.A.T.O. heeft eveneens zijn bezwaren, omdat de kans er in zit dat Amerika in feite het laatste woord zou hebben in het gebruik van de meest belangrijke Europese strijdkrachten.

Een evenwichtig samengaan in N.A.T.O.-verband lijkt de voorkeur te verdienen.

Amerika is voorstander van een multilaterale kernmacht. Dat wil zeggen een inbreng van materiaal en mensen

door de aangesloten landen, ten behoeve van die kernmacht.

Het beheer en de zeggenschap hierover zou bij uitsluiting liggen bij de N.A.T.O.-opperbevelhebber in Europa, waarbij een klein comité van 4-5 leden uit de deelnemende landen zou moeten beslissen over het gebruik.

Uiteraard heeft dit voor elk land financiële en andere consequenties.

Ons land heeft voor dit project bijzondere belangstelling. Een afwijzende houding heeft het vorige kabinet niet ingenomen. Ook het kabinet-Marijnen staat kennelijk op dat standpunt.

Maar de Amerikaanse plannen voor een concrete multilaterale atoommacht roepen meerdere vragen op, waarop een definitief antwoord niet te geven is.

De Amerikaanse plannen zullen eerst concreter uitgewerkt moeten zijn voor dat een verantwoorde beslissing kan worden genomen.

Het kabinet heeft er — niettegenstaande duidelijke politieke druk van Duitsland, Italië en Amerika — goed aan gedaan met een afwachtende houding aan te nemen, maar dan in meewerkende zin.

* * * Defensie beleid

De nieuwe minister van defensie heeft, zoals uit de feiten waarover wij thans beschikken, kan blijken, een definitieve keus gedaan als het gaat over de topstructuur van zijn ministerie.

Naar het ons wil voorkomen zal deze beslissing niet dan na overleg met het gehele kabinet zijn genomen. Die beslissing immers is van verstrekkende betekenis. De minister heeft gekozen kennelijk voor een verticale indeling. Wezenlijk komt dat hierop neer dat voortaan elk der krijgsmachtonderdelen een apart departement, „tje“ zal vormen.

De landmacht met een eigen staatssecretaris en een eigen (volledige) staf. De luchtmacht en marine eveneens. Die verticale oplossing wordt bijzonder versterkt doordat de politieke beleidslieden (minister en alle staatssecretarissen) niet op één departement zetelen — zoals bv. dit wel het geval is bij het ministerie van Onderwijs, Financiën en andere — maar de beleidslieden zetelen bij het onderdeel waarover zij zijn gesteld.

Voorshands is het de grote vraag of deze oplossing wel de meest gewenste is. Er rijzen hier nog vele vragen. Is de noodzakelijke samenwerking in

deze opbouw voldoende verzekerd? Is er niet het gevaar dat een verduubeling van werkzaamheden — met name in de sectoren van personeel, materieel en operatiebeleid dreigt te ontstaan? Met het gevolg dat de zo broodnodige financiën onvoldoende efficiënt zullen worden beheerd?

Wordt de besluitvaardigheid niet in ernstige mate ondergraven?

Ons defensieapparaat is, vergeleken bij die der grote landen betrekkelijk gering in getalsterkte. Deze situatie wijst in de richting naar een verdere integratie van alle onderdelen.

Het is nog te vroeg en te voorbarig een eindoordeel te vellen. Maar het zal noodzakelijk zijn, zoal niet bij de komende algemene beschouwingen dan toch bij de begrotingsbehandeling van defensie — deze gewichtige aangelegenheid diepgaand te bespreken.

Voorts zal het — ter voorbereiding van deze openbare behandeling, dringend noodzakelijk zijn dat de minister van defensie — overigens een bekwame en meer dan alleen een militair deskundige — de defensiecommissie uitvoerig inlicht.

Natuurlijk, de technische militaire factoren zijn van groot belang. Wij onderschatten dit in geen dele. Maar daarboven uit rijst het belang van de politieke verantwoordelijkheid tegenover de volksvertegenwoordiging.

**KOGEL-
RIV LAGERS**

Van der Spek

Wolphaertsbocht 214
ROTTERDAM
Tel. 7 97 55

**N.V. Rederij en
Haringhandel**

Import — Export

N. Parlevliet Jr.

KATWIJK AAN ZEE

Postbus 15 - Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 — 2283

Een belangrijk sociaal document

Uitzonderingen en incidentele voorval- len daargelaten, staan de Nederlandse pers, radio en televisie bekend als rustige, betrouwbare en objectieve voorlichtingsinstellingen, ook wanneer het gaat om de weergave van wat zich in het buitenland afspeelt.

Hiervan is echter de heer Van Dis (S.G.P.) geenszins overtuigd. Uit vragen, die de heer Van Dis als lid van de Tweede Kamer aan de regering heeft gesteld, blijkt dat hij van mening is dat met name radio en televisie bij herhaling onware feiten over het heide van de wettige regering van de Unie van Zuid-Afrika verspreiden en een kwaadaardige en malafide propaganda tegen die regering voeren. Kort gezegd komen de vragen van de heer Van Dis er op neer, dat de regering zulke uitzendingen zou moeten verbieden, dat zij zelf in de haar ter beschikking staande zendtijd voor radio, televisie en Wereldomroep voorlichting zou moeten geven over de werkelijke doelstellingen en toepassingen van de wetten op de apartheid en dat zij de deskundige rapporten en inzichten van de Nederlandse ambassade in Zuid-Afrika door middel van de Rijksvoorlichtingsdienst ter beschikking zou moeten stellen van de Nederlandse pers en andere publiciteitsorganen.

De hebben in ons land inderdaad nog altijd de situatie dat de regering beschikt over vaste zendtijden voor de zgn. regeringsuitzendingen. Deze uitzendingen hebben zichzelf al jaren overleefd. Zij stammen uit de tijd kort na de oorlog, toen pers en radio nog gebrekkig functioneerden en de regering een grote hoeveelheid bijzondere maatregelen moest treffen, die deskundige verklaring en toelichting vereisten. Het is verstandig geweest, dat men toen de mogelijkheid die de radio biedt, heeft aangegrepen om ons volk die verklaring en toelichting te geven. Het is onbegrijpelijk, dat men deze uitzendingen maar kunstmatig in het leven houdt ten behoeve van cause-rieën — veelal bijzonder saai — over onderwerpen waarover pers en omroepverenigingen het publiek zeer wel kunnen voorlichten en dat dan ook voortdurend doen.

Nog onbegrijpelijk echter is het, van de regering te verlangen dat zij zich in haar radio-uitzendingen zou gaan bezighouden met voorlichting over het regeringsbeleid in andere landen. Als de heer Van Dis bevreesd is, dat de huidige voorlichting via pers en radio nadelig is voor de goede betrekkingen tussen Nederland en Zuid-Afrika, dan zou hij die vrees eerst recht moeten koesteren wanneer de Nederlandse regering zich met die voorlichting gaat bezighouden. Objectieve voorlichting immers houdt in, dat zowel het voor als het tegen van een zaak gelijke aandacht krijgt en welk regeringsbeleid heeft niet zowel een voor als een tegen? En waarom eigenlijk zou de regering zich moeten beperken tot voorlichting over het beleid in Zuid-Afrika? Waarom ook niet over de taalkwestie in België, de rassendiscriminatie in de Verenigde Staten of de zaak-Profumo?

De heer Van Dis schuift de regering een vaak toe, die de hare niet is. De Unie van Zuid-Afrika heeft een ambassade in Den Haag. Deze kan de Nederlandse pers, radio en televisie net zoveel voorlichting en informatie verschaffen als zij nuttig en nodig acht.

DE openingsrede, waarmee de voorzitter van het C.N.V., de heer C. J. van Mastrigt, deze week woensdag de algemene vergadering van dit vakverbond opende, mag zonder meer een belangrijk sociaal document worden genoemd, temeer als men aanneemt, dat een dergelijke rede ongetwijfeld door het gehele bestuur is overwogen.

Uiteraard nam de loonpolitiek een belangrijke plaats in in deze rede. Van betekenis was al, dat de C.N.V.-voorzitter vaststelde, dat het kapitalisme, de overheersing van de menselijkheid door de geldzucht, de commercie, weliswaar is gebreideld, maar dat de Mammon niet is teruggedrongen.

„Wellicht kan men zelfs spreken van nieuwe impulsen in de richting van een samenleving, waar toch weer het geld de hoogste waarde dreigt te worden. Op terreinen, die voorheen buiten de sfeer van de commercie konden blijven, dringt zij thans naar voren. Ik wijs u op de commercialisering van de sport. Ik denk aan het streven om ook de televisie op commerciële basis te gaan schoeien. Ook hier kan het gevaar naar voren komen, dat bij bepaalde systemen niet de culturele ontwikkeling van het volk, maar de belangen van de commercie de doorslag gaan geven. De laatste jaren zien we een soortgelijke ontwikkeling in het veld van de recreatie. Octopusachtige financiële lichamen gaan meer en meer dat veld beheersen.”

Mag men wat het materialisme aangaat dan alleen wijzen naar de arbeider?

De heer Van Mastrigt zei hiervan:

„Ik meen te moeten constateren, dat men, schrijvende of sprekende over de vermaterialisering van het leven, een verwijtende vinger opheft tegenover de arbeider. Die zou het met name zijn, die zich schuldig maakt aan deze verheerlijking van de materie als het een en het al, als het meest navreterwaardig doel in dit leven.

Natuurlijk zal niemand willen ontkennen, dat ook arbeiders zich aan deze overwaardering van het stoffelijke en van het genot schuldig maken. Maar ik meen, dat het onjuist is, hen daarvan in het bijzonder een verwijt te maken. Het kwaad komt in alle levenskringen voor en men kan zelfs zeggen, dat menige werknemer in deze zich kan spiegelen aan vaak illustere voorbeelden.”

Nadat de C.N.V.-voorzitter de volledige werkgelegenheid, die er in de laatste drie jaar was een zegen had genoemd, stipte hij aan, dat deze ook problemen meebrengt.

„De moeilijkheden, waarmee de vakbeweging, maar zij niet alleen, te kampen heeft, manifesteren zich in het bijzonder in de sector van het loonbeleid. Het in constructieve zin meewerken aan het doen slagen van het loonbeleid — en daarin een bijdrage te leveren tot het doen slagen van het algemeen economisch beleid — is een bezigheid, waarvoor niemand applaudisseert. Wij zijn sinds 1945 van de geleide via de gedifferentieerde in de vrijere loonpolitiek terecht gekomen. Sinds 1 januari van dit jaar gelden niet alleen andere maatstaven maar ook andere spelregels. Aan de toetstand-koming van dit nieuwe systeem van loonpolitiek heeft de christelijke vakbeweging van harte meege- werkt.”

Maar de eerste wens van het C.N.V., na een ervaring sinds 1 januari is:

„Wij willen af van de macro-economische, cijfermatige ruimte-aanduiding. Een dergelijke aanduiding is, in elk geval bij een wijze van hantering als nu gebeurt, in strijd met het wezen van een vrijere loonpolitiek.”

Zowel de Sociaal-Economische Raad als de Stichting van de Arbeid moeten voortst streven naar een vereenvoudiging van het systeem, opdat de werknemer de kans krijgt zelf ook de loonontwikkeling op haar juistheid te toetsen.

„Wordt het nu langzamerhand geen tijd om eens op te houden met die cijfertjes achter de komma? De afstand tussen hen, die op de collectieve loonvaststelling een beslissende invloed hebben, en de mensen in wier belang zij die invloed uitoefenen, is zonder dat al groot genoeg.”

Zwart loon en koppelarbeid zijn bewijzen, dat grote groepen arbeiders afwijzend staan tegenover de huidige loonpolitiek.

De heer Van Mastrigt moest het daarbij van het hart, dat

het morele kwaad, dat aan deze verschijnselen inhaerent is, veel ernstiger is dan het economische kwaad, dat zij uitrichten. „Hier zijn waarden in het geding als: de trouw aan het eenmaal gegeven woord, de eerbiediging en de eerlijke naleving van door de overheid gegeven beschikkingen. Het is niet de vraag, of ik het met zo'n beschikking eens ben, maar of ik buig voor het gezag, dat de beschikking uitvaardigde. Dit aspect zou met name de christelijk-sociale organisaties, die in het Convent samenwerken, veel meer moeten benauwen.

Het is al te goedkoop en te onbillijk, hier de werknemers alleen verwijten te maken. Wanneer er werkgevers zijn, die telkens weer bereid blijken, zwart loon te betalen of met hun medeweten en medewerking door ronselaars te doen betalen, dan zijn die werkgevers moreel evenzeer schuldig als de werknemers die van de verhoudingen op de arbeidsmarkt profiteren.

In de strijd tegen het sociaal-economische en morele kwaad van het zwarte loon kan een vereenvou-

diging van het systeem van onze loonpolitiek, een grotere souplesse in de toepassing van dit systeem en een wijdere speelruimte voor het overleg per bedrijfstak en per onderneming een geducht wapen „yn.”

„Het zwarte loon is voor de vakbeweging ook organisatorisch een uitermate verontrustend verschijnsel. In deze periode van economische opgang impliceert het immers, dat de resultaten van het loonoverleg geringer zijn dan de mogelijkheden, die men zichzelf daarbuiten weet te scheppen.

Het zal zo langzamerhand ook tot de werkgevers en de regering moeten doordringen, dat een dergelijke situatie op langere termijn voor ons onhoudbaar is. Wij kunnen het onze leden onmogelijk duidelijk maken, dat wat uit een oogpunt van rentabiliteit en algemeen economisch beleid „wit” niet mogelijk en gewenst is, „zwart” blijkbaar zonder ogenschijnlijke schade voor 's lands economie voort kan vegeteren.”

Wij menen, dat het goed zal zijn, dat de verantwoordelijke organen deze wenken en wensen van het C.N.V. ernstig in de overwegingen betrekken. S.M.

Afscheid van Drs. J. A. Bakker in Hoogeveen

ALS een donderslag bij heldere hemel kwam het bericht van uw benoeming tot staatssecretaris”, in deze woorden vatte een der sprekers de gevoelens van de Hoogeveense burgerij samen bij het vernemen van burgemeester Bakker's op handen zijnde vertrek.

Hoogeveen, een der snelst groeiende industriekernen in het noorden, had in burgemeester Bakker een nog vrij jonge, zeer voortvarende, zichzelf en zijn medewerkers niet sparende aanvoerder, die terecht, de motor van het Hoogeveense bestuursapparaat werd genoemd.

Algemeen was dan ook de teleurstelling dat Hoogeveen na een periode van nog geen vijf jaar deze zo gewaardeerde „burgervader” moest afstaan aan „Den Haag”.

Spontaan heeft de burger zich beijverd om het afscheid op korte termijn op een niveau te brengen, evenredig aan de gevoelens van dankbaarheid en, naast teleurstelling over het vertrek, een zekere trots dat dit vertrek geboden was door de benoeming tot het hoge ambt van staatssecretaris.

Wie goed doet, goed ontmoet, zou het opschrift kunnen zijn boven het verslag van alle acties waardoor het afscheid tot een evenement is geworden.

Spontaan bracht de burgerij in enkele dagen een zo groot bedrag bijeen, dat het afscheidscadeau zonder meer indrukwekkend genoemd mag worden. Een prachtig twee klaviers pedaalorgel en nog een cadeau voor meer huishoudelijk gebruik.

Spontaan werd in enkele dagen een zanghulde door de scholen georganiseerd, zodat bij het afscheid niet minder dan 1500 schoolkinderen uit de drie hoogste klassen de scheidende burgemeester toezongen.

De vele drumbands en de beide muziekcorpsen fleurden de dag op en een overstelpend drukke receptie was het klinkend besluit van de afscheidsactiviteiten.

Hoogtepunten van de receptie waren het afscheid van het Chr. à Capella-koor dat haar beschermheer o.a. toezong de ontroerende zegenbede uit een cantate van Catharina van Rennes en de aanbidding van het indrukwekkende geschenk waar de scheidende burgemeester „stil” van was.

En zo heeft Hoogeveen afscheid genomen van haar eerste burger die in veler harten een vaste plaats heeft gekregen.

De betekenis van burgemeester Bakker kwam bijzonder uit in de raadsvergadering, waar we uit de vele sprekers enkelen citeren:

De loco-burgemeester, wethouder J. van Aalderen: In 1959 2400 personen in de industrie — nu 4400. Sedert 1959 1500 huizen gereed gekomen en 1115 huizen in aanbouw, 10 nieuwe industrieën en 2 grote uitbreidingen. In 4 jaar tijd 500 ha. grond aangekocht voor woningbouw en industrie. In de kom 24 km. wegen aangelegd, in de buitenstreken 19 km. Verder een toename van 1000 inwoners per jaar. (Dit is ruim 16% in 4 jaar.)

De wnd. Commissaris van de Koningin, de heer J. Smallenbroek:

Uw vertrek is een verlies voor Hoogeveen. U kon spelen met de ambtelijke instellingen in de provincie Drente.

De oud-burgemeester, de heer J. Tjalma: U was de motor van het gemeentebestuur. Hoogeveen mag dankbaar zijn voor alles wat u heeft bereikt.

De A.R. fractievoorzitter, de heer E. J. Blokzijl: U kwam, u zag, u overwon. Uw beleid was een totale overwinning die slechts geremd werd door het ontbreken van financiën voor bepaalde plannen.

Tenslotte uit oud-burgemeester Bakker's antwoorden:

„Het burgemeestersambt is een fantastisch ambt, het is het schoonste beroep dat ik ken.

Een „one-man-show” is nimmer een kasstuk. Voortreffelijk samenspel en harmonie zijn zowel een plaatselijk als een provinciaal belang.

De rechtvaardiging van mijn beslissing om naar Den Haag te gaan ligt niet in de promotie of de eer.”

Bij het cadeau: „Ik moet diep ademhalen om de emoties de baas te worden, dit had ik niet verwacht.”

En zo was de nieuwe staatssecretaris in Hoogeveen en als mens en als burgemeester een zeer geziene persoonlijkheid, waarvan men met weemoed afscheid heeft genomen.

* * * Zendtijd politieke partijen

Toen in 1958 aan politieke partijen radio-zendtijd werd gegeven was het politiek gezien een moeilijk karwei deze zendtijd te verdelen over de programma's van verschillende omroepverenigingen. Er kwam een Kamerdebat aan te pas en een verworpen motie-Burger. De eindoverwinning was aan mr. Cals: de aan omroepverenigingen „verwante” partijen kregen ruimte in de zendtijd van die verenigingen. Zo bleef het tot de laatste verkiezingen.

Er zijn na 15 mei 1963 een tweetal partijen bijgekomen die óók zendtijd wensten, n.l. het G.P.V. en de Boerenpartij. Ter beschikking waren de vier grote omroepverenigingen — de V.P.R.O. behoeft niets af te staan — voor acht politieke partijen.

Omdat de regering geen acceptabel rouleringssysteem kon bedenken, werd er geloot en heeft de A.R.P. zendtijd van de V.A.R.A. toegewezen gekregen. De N.C.R.V. zender, waarin de A.R.P. voordien onderdak had gevonden, heeft plaats moeten inruimen voor de K.V.P. en het G.P.V.

Onderweg

„Die op zijn hart vertrouwt, die is een zot; maar die in wijsheid wandelt, die zal ontkomen”. Spreuken 28 : 26

HET is nog maar zeer kort geleden: met een boordevolle agenda en een hoofd vol gedachten raasde ik door de stad, toen ik plotseling met een zojuist gebeurd ongeval werd geconfronteerd. Een man lag half op het trottoir half op straat, enkele auto's stonden stil en misschien vijf mensen stonden bij het slachtoffer. De regen gutste neer, maar toch bleven zij erbij staan: ze hadden hem overdekt en iets onder het hoofd gelegd, en wachtten nu de G.G.D. af. Onmiddellijk stapte ik uit, schoot een regenjas aan en stapte naar de plaats van onheil. Gelukkig viel het mee. Geen been- of armbreuken; wel een bloedende hoofdwond boven het oog, maar geen schedelbasisfractuur.

De man vroeg: „Bent u...?” en hij noemde een naam. „Hebt u een boodschap af te geven?”, vroeg ik snel terwijl de anderen zwegen. „Nee, laat u maar”, zei hij terwijl hij wat kreunde. Mijn daaropvolgende reactie kan ik me nog niet begrijpen. Nog vol van de haast deed ik bij reflex wat mijn hart mij ingaf, voordat ik zou wegrijden. Ik zei: „wees maar niet ongerust; een schedelbasisfractuur hebt u niet; u bent zo weer thuis”. (Het ging namelijk om een motorrijder die zonder valhelm had gereden en zich daarover verwijten maakte).

Een der mensen die erbij stonden zei nu: „Bent u ook dokter?” Toen schrompelde ik ineen. Ineens begreep ik alles: wat ik dacht, had ik ook gezegd. Ik had gebouwd op ervaring, maar niet op inzicht, deskundigheid; ik had geholpen op impuls, maar die hulp had net zo goed schade kunnen betekenen. Het liep best af, en mijn gedachte bleek juist — maar voor hetzelfde geld had ik bij mijn naaste de grootste ongelukken kunnen veroorzaken — hem grote hinder kunnen toebrengen. Te ver gegaan, van impulsen geleefd, naar ingeven gehandeld — dat was het gevaar geweest, dat deze arts onbewust signaleerde.

Ik groette snel, stamelde wat en stapte in de wagen. Opgelucht omdat het ook anders had kunnen lopen, maar bezwaard om wat er onbewust, onbedoeld althans, was geschied — en toen ik wegreed kwam bovenstaande tekst in me op.

Zo gaat het immers zo vaak. „Doe wat je hart je ingeeft”. „Zeg wat je denkt” — dat is tenminste eerlijk, zegt de volksmond. Maar dat kan niet altijd. Niet de mens die zegt wat hij denkt is wijs, maar de mens die denkt bij wat hij zegt. Zo is het ook met het doen, het beoordelen, het „de neus erin steken”, het bekritisieren.

Op alle terreinen lopen wij het gevaar, op ons hart te vertrouwen en daarnaar te handelen — vooral als de zaak waarover het op dat moment gaat, ons „ter harte” gaat.

Maar de Wijsheidsdichter maakt een tegenstelling tussen het hart en de wijsheid. En dat is niet omdat deze spreuk het liever waagt met het hoofd (de verstandelijke wijsheid, beredeneerdheid) dan met het hart, maar omdat hij weet dat het mensenhart gebroken, verduisterd, onmachtig is, terwijl de wijsheid gelijk staat met het vernieuwde hart, de nieuwe mens, de „wijze” mens.

En die „wijze” mens is pas met recht „wijs”, wanneer op het gebied waarop hij handelt zijn geloofsvisie EN zijn terzake-kundigheid één zijn. Wie door Gods Geest geroepen wordt tot een taak, wordt ook geroepen tot kundigheid in die taak. Een profeet en een apostel spreekt niet „in het wilde weg”, op grond van zijn „gelovige hart”, maar spreekt Gods Woord met kennis van zaken. (Vergelijk eens Paulus in de Griekse samenleving!!) Zo moeten wij het ook zien wanneer wij een politiek oordeel vellen op grond van een geloofsvisie. Slechts dan kunnen wij „ontkomen”, d.w.z. bewaard blijven voor de gevaren die wij lopen als we „maar raak praten”, op grond van een min of meer toevallige ervaring of kennismening.

Dat dienen we ook te bedenken, nu een nieuwe studieperiode voor ons ligt. Wij mogen de problemen niet met teksten wegpraten of „intuïtief”, op het gevoel af, oplossen. Wij zullen er, juist omdat wij geloven, zwaar aan moeten tillen en noest in moeten studeren. Wie dat niet doet, maakt niet alleen zichzelf belachelijk maar ook het geloof dat hij belijdt.

Willen we gaan praten over christelijke politiek, dan eerst aan het werk. We hebben elkander daarbij nodig, en de gelegenheid die ons geboden wordt, moeten we aangrijpen.

Leiden.

Ds. A. J. Kret.

Onverkwikkelijke DIEM GEVANGENE

Romantisch lijkt deze foto, die de problemen weergeeft, waarmee de Vietnamezen te maken hebben in hun strijd tegen de communisten. Maar de werkelijkheid is koud en ... dodelijk.

ONVERKWIKKELIJK is de situatie, zoals die op het ogenblik bestaat in een van de bastions van wat men wel noemt de vrije wereld, Zuid-Vietnam. De bevolking van dat land is in een strijd op leven en dood gewikkeld met de massaal uit het communistische Noord-Vietnam geïnfiltreerde communistische guerilla's. Van tijd tot tijd vallen er aan weerskanten tientallen en ook wel honderdtallen doden. En zelfs in de Verenigde Staten, dat met alle middelen die zij ter beschikking hebben de strijd tegen de Viet Cong steunen, zijn vele gezinnen in rouw gedompeld, omdat een man, zoon of vader in de niets en niemand ontziende gevechten in de oerwouden en de rijstvelden van Zuid-Vietnam is gebleven.

En terwijl er kostbaar bloed blijft vloeien lijkt het, alsof de regering van president Diem in het veilige Saigon zich van dit alles weinig aantrekt en slechts tijd kan vinden om meningsverschillen met politieke tegenstanders uit te vechten, wat ook de gevolgen daarvan zijn voor de beslissende strijd tegen de rode indringers.

GEVANGENE?

Naar het zich op het ogenblik dat we deze regels schrijven laat aanzien, is de Zuidvietnamese president Ngo Dinh Diem zo ongeveer de (zij het vrijwillig) gevangene van zijn in het presidentiële paleis te Saigon wonende familie en wel in het bijzonder van zijn jongere broer Ngo Dinh Nhu en diens charmante echtgenote. Ngo Dinh Nhu, die hoofd van de geheime politie is en er speciale brigades op na zou houden om zijn plannen uit te voeren, zou de feitelijke macht in handen hebben. En zijn vrouw, die van huis uit boeddhistisch is, maar na haar huwelijk rooms-katholiek is geworden, zou zowel op Ngo Dinh Nhu als op president Diem zulk een grote invloed hebben, dat zij beschouwd zou moeten worden als de werkelijke heerseres over het volk van Zuid-Vietnam.

GEVLUCHT

Deze vrouw, die zich werkelijk niet over haar afkomst behoeft te schamen (haar vader was een boeddhistische

grootgrondbezitter) ontvluchtte uit haar ouderlijk huis door op achttienjarige leeftijd in het huwelijk te treden met Ngo Dinh Nhu, die een bewonderaar van haar moeder was. Dat die bewondering niet wederkerig was, bleek pas, toen Nhu niet onder de huwelijkskandidaten voorkwam, die de moeder van Tran le Xuan (Schone lente) voor haar had uitgezocht.

Zij kreeg echter haar zin en zo kwam zij terecht in de familie van Ngo Dinh Diem, de man die later president van de Zuidvietnamese republiek zou worden. Op het ogenblik, dat zij met Nhu in het huwelijk trad, kon zij echter niet vermoeden, dat zij nog eens zo'n voor-aanstaande plaats in de Vietnamese samenleving zou gaan innemen.

HANG NAAR MACHT

Dit neemt niet weg, dat zij altijd een hang naar zelfstandigheid, invloed en macht aan de dag heeft gelegd. Het best werd dat gedemonstreerd door de wijze, waarop zij zich tegen het „regiem” van haar in society-kringen geziene moeder verzette en zich tenslotte onttrok aan de knellende banden, die haar in de familiekring gevangen hielden. Beslissend in haar leven — en dat in verschillende betekenissen — was ook de keus van haar huwelijkspartner.

Zij werd roomskatholiek en met dezelfde minachting, waarmee zij lange tijd haar familie bejegende, zag zij voortaan neer op alles wat boeddhistisch was. Dit laatste verklaart voor een belangrijk deel, hoe de moeilijkheden zijn ontstaan, waarmee het voornamelijk boeddhistische Zuid-Vietnam, dat door een roomskatholieke minderheid wordt geregeerd, thans te kampen heeft.

AAN BEWIND

Toen na de tweede wereldoorlog de Fransen in Indochina grote moeilijkheden hadden met de communistische guerilla's onder leiding van Ho Tsj Minh, weigerde Diem de zijde van de Fransen te kiezen. Hij bevond zich in de jaren voor 1954 voornamelijk in de Verenigde Staten en wachtte zijn tijd af. Te lang bleef Frankrijk weigeren, Vietnam onafhankelijkheid te verlenen. Het steunde op ex-keizer Bao-Dai, die dan ook slechts als stroman dienst

deed en meestal verbleef.

Toen echter Minh de Fransen een beslissende gebracht, die uitgevocht, (laat) eieren viel in verschillende Cambodja en gebied in twee noordelijke deelen de communisten kwam Ngo Dinh aan de macht.

FIRS

Het zou ons tussen 1954 en roepen. Diem allerlei commando re legertjes en hem aanvankelijk de bevelhebber de Fransen naar nam Diem niet blijken, dat de slechts een kwes Maar Diem ondanks het hem voor de

Aangezien Diem nog is) trad met First Lady van het te bont maar zich in het haar een tijdje toen zij na terugkeerde, vloed op de Diem snel met

INV

Sindsdien wist invloed uit te zaken in Zuid-Vietnam (althans) een de vernederende mese vrouw, titutie en aan en, zij in strijd die door de haar huwelijk legd. Dansen ging alleen maar het bad, waar geen vrouwen bij kwam het lieke minderheid stempel ging samenleving.

Deze niet werkte ontwikkelde den op bij de de boeddhisten, steden. Hun met president te gehoor bij de de boeddhisten ter nooit uit.

NIET T

Langzaam maar delijk, dat er krachten aan dit verhinderden het mevrouw in zijn geweest, die ben gehad. Min minachting voor onder stoelen ken, wist haar gen, dat toegeven ze meerderheid gevaar van machtsovername ken.

Terecht is zij boeddhisten veel dan communistische roomskatholieken Italië voor ogen

Het is echter maatregelen, die men wenste te

...end in Saigon

...N EIGEN FAMILIE

Schoonzuster zou de lakens uitdelen

beteugelen, juist een averechtse uitwerking op deze mensen zal hebben.

BELACHELIJK

De moeilijkheid is nu, president Diem zo ver te krijgen, dat hij zijn broer en schoonzuster uit het presidentiële paleis verwijderd en zelf de teugels weer in handen neemt. Waarschijnlijk kan hij dit laatste niet, ook al zou hij het willen. Broer Nhu is hoofd van de geheime politie, die over meer macht beschikt, dan het Zuidvietnamese leger. En volgens bepaalde uitlatingen van de hoogste legerleiding staat deze ook achter Nhu, al zegt men er zekerheidshalve ook bij, dat men ook president Diem steunt.

Belachelijk was de situatie in Saigon, toen Henry Cabot Lodge, de nieuwe ambassadeur in de Zuidvietnamese hoofdstad, zijn geloofsbrieven aan president Diem overhandigde, maar de dag daarop door Nhu werd ontvangen om bij wijze van spreken zijn instructies in ontvangst te nemen. Van Amerikaanse zijde werd getracht, dit nieuws

omgeving beschouwt. De moeilijkheid is, dat Kennedy geen stok achter de deur kan zetten. De strijd tegen de Viet Cong is niet een zaak, die alleen Zuid-Vietnam aangaat.

Met het behoud van dit land is de gehele „vrije wereld” gebaat. Vandaar dat Kennedy zorgvuldig vermeden heeft, dreigementen uit te spreken of een bepaald plan van actie voor de Vietnamezen te bepleiten. In kringen van het Witte Huis wordt echter duidelijk te verstaan gegeven, dat Amerika toch bepaalde maatregelen zal moeten nemen, als de heer en mevrouw Nhu niet buiten spel worden gezet.

DE GAULLE

Intussen heeft ook generaal De Gaulle zich met de Vietnamese kwestie ingelaten. Blijkbaar heeft hij de crisis in de betrekkingen tussen het bewind van Ngo Dinh Diem en de Amerikaanse regering aangegrepen om een poging te wagen, de verloren gegane Franse invloed in Vietnam te herstellen. Het past volkomen in de grandeur-plannen van de generaal, dat Frankrijk opnieuw een rol van betekenis gaat spelen in het Verre Oosten. En hij herinnert dan ook met het grootste gemak aan de tijd, waarin de Fransen het in Indochina nog voor het zeggen hadden. Wijselijk zwijgt hij echter over het naoorlogse debacle, dat leidde tot de val van Dienbienphoe en de ineenstorting van het Franse rijk in het Verre Oosten. Blijkbaar gaat De Gaulle van de gedachte uit, dat dit voor „zijn tijd” is gebeurd en dat dergelijke dingen niet meer mogelijk zijn, nu hij aan het roer staat.

We zullen maar aannemen, dat er heel goede bedoelingen achter de verklaring van de Franse generaal zitten en dat het niet zijn vooropgezette bedoeling geweest is, de Amerikanen dwars te zitten. Niettemin moet het ook hemzelf niet zijn ontgaan, dat hij zich heeft gedragen als een olifant in een porseleinkast.

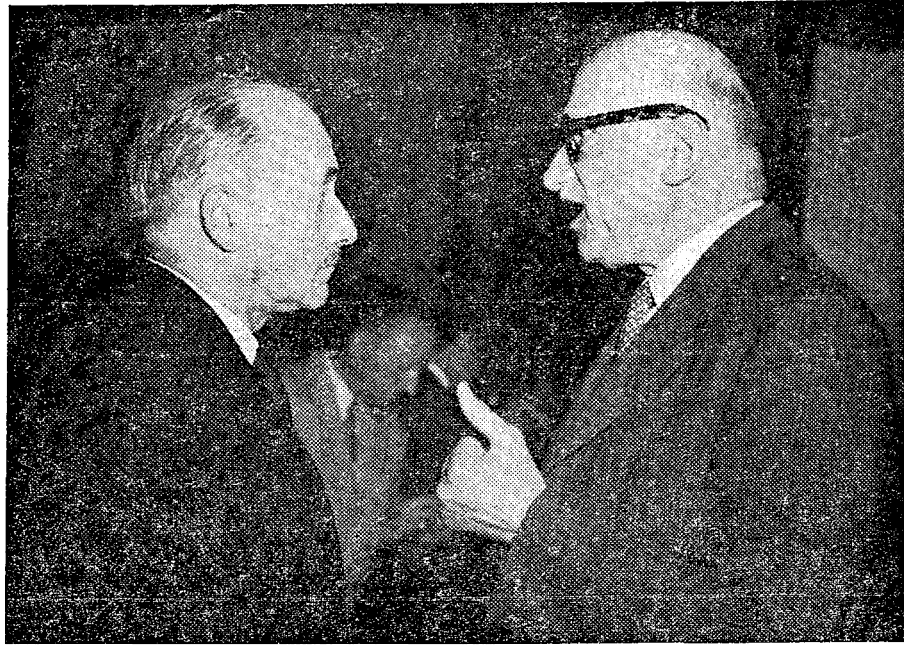
DOORZICHTIG

De Gaulle laat zijn medewerkers vertellen, dat hij de situatie in Vietnam op lange termijn bekijkt. Dat doet de generaal meestal als hij zich over vrijwel onoplosbare problemen uitlaat. Hij deed het ook al, voordat hij „aan de macht” kwam. Altijd uitte hij zich in heel vage bewoordingen en nooit wist iemand, wat hij nu precies van plan was. Maar aan een visie op lange termijn heeft men bijzonder weinig, als men niet weet te vertellen, wat er op korte, ja zelfs soms bijzonder korte termijn dient te geschieden. De hereniging van Vietnam zou een mooi ding zijn. Maar voorlopig hebben de communisten een internationaal erkende onafhankelijke staat in het Noorden, waar zij vele malen steviger in het zadel zitten dan de familie Diem in Saigon.

Als men in Zuid-Vietnam op het ogenblik de raadgevingen zou opvolgen, die de Franse president ongevraagd verstrekt, dan zal binnen vrij korte tijd Vietnam inderdaad herenigd zijn, maar dan onder communistische heerschappij. En dat kan toch ook niet de bedoeling van de Franse president zijn. Zijn verbazingwekkende actie is dan ook wel onvoorzichtig. db

KENNEDY

President Kennedy heeft er in het tv-interview, dat vorige week werd uitgezonden geen geheim van gemaakt, dat hij de gang van zaken in Saigon bijzonder betreurt. Hij trachtte president Diem los te maken van zijn familieleden, die voor de jongste ontwikkelingen verantwoordelijk gesteld dienen te worden. Kennedy verklaarde van mening te zijn, dat Diem al enkele maanden het contact met de bevolking had verloren. Men zou dit kunnen uitleggen als een verklaring, dat de Amerikaanse president de heer Ngo Dinh Diem als een gevangene van zijn eigen

Schuman (rechts) met Jean Monnet, die samen Europa de K.S.G. gaven.

ROBERT SCHUMAN

was grondlegger van "EUROPA"

VORIGE week hebben we reeds in het kort stilgestaan bij het verscheiden van Robert Schuman, een van de grondleggers van het naoorlogse Europa. Vandaag willen we wat uitvoeriger terugblikken op het leven van deze eenvoudige christen, wiens optreden als staatsman van zulk een grote invloed is geweest op de ontwikkelingen op het Europese continent.

Er bestaat een verhaal, dat voor de eerste wereldoorlog drie studenten aan een universiteit in het Rijngebied vriendschapsbanden onderhielden, die waren gebaseerd op gemeenschappelijke denkbeelden over de noodzaak van het pal staan voor de erfenis van de westerse beschaving. Volgens dit verhaal waren deze drie studenten de huidige bondskanselier van West-Duitsland, Konrad Adenauer, de latere Franse staatsman Robert Schuman en de vroegere Italiaanse premier Alcide de Gasperi. Of het verhaal waar is, weten we niet zeker. Een feit is evenwel, dat deze drie christenen later nauw met elkaar zouden samenwerken om dat gemeenschappelijke doel na te streven en voor een belangrijk deel ook zouden verwezenlijken.

DE GASPERI stierf het eerst. Deze Italiaanse staatsman, die zijn eigen land onschatbare diensten bewees in de strijd tegen toestanden, welke een voedingsbodem waren voor het communisme, was een van de bouwers aan het nieuwe Europa, vooral in de eerste jaren na de tweede wereldoorlog. Adenauer is de enige die nog in leven is. Ook hij heeft een beslissende bijdrage geleverd aan de tot stand koming van een vorm van Europese samenwerking, die tot voor kort grote mogelijkheden voor de toekomst van de westelijke wereld leek te openen. Van minstens even grote betekenis was echter het optreden van Robert Schuman, als premier, maar vooral als minister van buitenlandse zaken van Frankrijk, in welke functie hij gestalte wist te geven aan de plannen, zonder welke er van een wezenlijke samenwerking geen sprake kon zijn.

ROBERT SCHUMAN werd op 29 juni 1886 geboren als zoon van een Lotharingse boer. Hij studeerde rechten aan de universiteiten van Bonn, München, Berlijn en Straatsburg en deed in 1908 zijn doctoraal examen. Hij was toen nog steeds Duitser. Want Lotharingen was toen nog steeds in handen van de Duitsers, die het in de zeventiger jaren van de vorige eeuw op de Fransen hadden veroverd. Schuman was tijdens de eerste wereldoorlog zelfs in Duitse militaire dienst en moet de geallieerde overwinning in 1918 dat ook wel met bijzondere vreugde hebben begroet. Van Schuman is bekend, dat hij zich tijdens de Duitse bezetting van zijn geboortegrond steeds een Fransman in hart en nieren heeft gevoeld. Het valt dan ook niet te verwonderen, dat deze staatsman zich na de tweede wereldoorlog, waarin de Duitsers opnieuw groot leed over Frankrijk en de rest van Europa brachten, gedaan heeft wat hij kon om naar een blijvende verzoening tussen beide volken te streven.

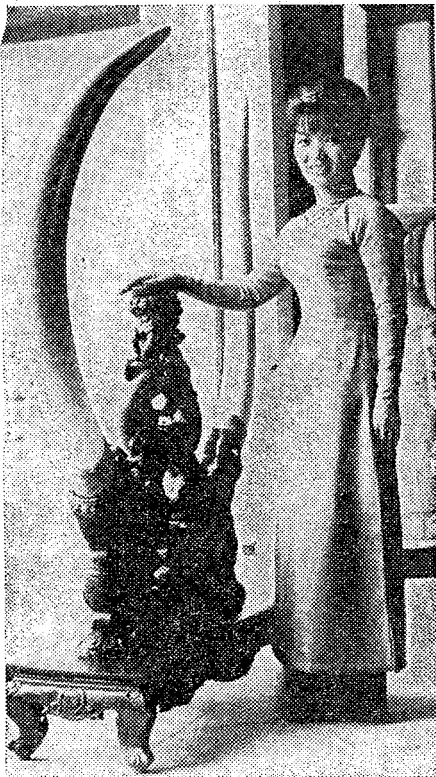
OOK hier zien we hoe belangrijk het kan zijn, dat christenen elkaar over de grenzen heen weten te vinden. Want wat er waar moge zijn van het verhaal, dat over Adenauer, De Gasperi en Schuman wordt verteld, deze drie mannen handelden vanuit dezelfde beginselen en werden gedreven door eenzelfde verlangen naar een blijvende vrede onder de volkeren. Zo was het dus ook met Schuman. Zijn hele leven heeft hij gedroomd van een Frans-

Duitse verzoening en zijn gehele politieke optreden werd door deze gedachte beheerst. Om de Franse binnenlandse politiek heeft hij zich dan ook nooit veel bekommerd. Hij was enige tijd minister van financiën — en een heel goede. Maar het grootst was Schumann als minister van buitenlandse zaken, welke post hem de gelegenheid gaf, de „levenstaak” die hij zichzelf opgelegd had, te vervullen.

EEN van de internationale persbureaus schreef na het overlijden van Schuman: „Hij was een verstokt vrijgezel, en een goed christen, die even trouw was aan zijn denkbeelden als aan zijn vrienden. Hij heeft altijd een voorbeeldig leven geleid. Schuman werd krachtig beïnvloed door zowel de Duitse als de Franse cultuur”. Zo gaat dat: een verstokt vrijgezel en een goed christen, in één adem. Maar zo was het niet. Schuman was niet maar een goed christen. Hij was een christen, die elke dag trachtte vanuit zijn beginselen te leven en zijn doen en laten was dan ook altijd daarop afgestemd. En ook al hebben de Franse zowel als de Duitse cultuur hun stempel op hem gedrukt, zij hebben hem niet beheerst. Hij liet zich steeds leiden door de christelijke beginselen.

TOEN Schuman in 1919 zijn intrede deed in de Franse Nationale vergadering te Parijs specialiseerde hij zich in Duitse vraagstukken en in de problemen die samenhangen met de bijzondere situatie in Elzas-Lotharingen. Zijn kennis van deze vraagstukken leidde in 1928 tot zijn verkiezing als voorzitter van de commissie voor Elzas-Lotharingen. Toen de Duitsers in 1940 Frankrijk binnenvielen was Schuman onderstaatssecretaris voor vluchtelingenzaken. De Gestapo arresterde hem al spoedig en liet hem naar Duitsland overbrengen. Twee jaar later wist hij uit zijn gevangenschap te ontsnappen naar het nog onbezette deel van Frankrijk. Toen het hele land door de nazi's werd bezet moest hij onderduiken. Hij vertoefde toen vaak in kloosters, waar hij zijn tijd niet slechts met mediteren doorbracht, maar waar hij zijn landgenoten trachtte voor te bereiden op de dag, dat Frankrijk weer zichzelf zou zijn.

NA de Duitse nederlaag vervulde hij enkele ministersfuncties, was zelfs korte tijd premier, maar trad toch voornamelijk op als minister van buitenlandse zaken en wel in de voor de westelijke wereld zo beslissende periode tussen 1948 en 1952. In die tijd kwam het Marshallplan tot stand, dat Europa van de economische ondergang redde en kwam het samen met Amerika en Canada tot de oprichting van de Navo (Noortatlantische verdragsorganisatie). Op deze belangrijke post kon Schuman in alle internationale controverse, waarbij hij als vertegenwoordiger van Frankrijk optrad, steeds weer een bemiddelende rol spelen en de Europese eenwording naderbij brengen. En zo groeiden Duitsers en Fransen naar een verzoening, die de basis zou vormen voor een Europese samenwerking, waarop zo langzamerhand al niemand meer had durven hopen. Zo kwam het plan-Schuman tot stand, dat Europa een Kolen- en staal-gemeenschap gaf, waarvan de op de achtergrond werkende Jean Monnet de geestelijke vader was. Europa is hem veel dank verschuldigd.

En dit is dan mevrouw Nhu, de schoonzuster van de president, die zoveel stof heeft doen opwaaien.

tegen te spreken. Maar later bleek dat er inderdaad iets dergelijks was gebeurd.

Eenheid door de volheid van Christus

Zaterdag 21 sept. a.s.
TWEDE INTER-
KERKELIJKE

VOLLE EVANGELIE VREUGDE- DAG

UTRECHT
MARGRIETHAL
Croeselaan

TOEGANG VRIJ.
Iedereen is hartelijk
welkom.
Vereniging van Volle
Evangelie Zakenlieden
(VEZA)
Postbus 266
BREDA

Tweede grote ontmoetingsdag van alle Volle Evangelie-gelovigen in Nederland onder auspiciën van de Vereniging

van Volle Evangelie Zakenlieden 'Nederland' (VEZA).

Hoofdspreker: David J. du Plessis, Oakland, California, Amerika en Samuël Doctorian, Beiroet, Libanon. Verdere sprekers: ds. J. G. U. van Hoogstraten, N.H. predikant en ds. P. Homburg, Geref. predikant.

Onderwerp: „Hebt Gij de Heilige Geest Ontvangen!” Hand. 19, vers 2.

De blijdschap wordt verhoogd door: zang, muziek en getuigenissen. Er wordt gebeden voor zondaren, zieken en voor de vervulling met de Heilige Geest. Bovendien zullen diverse predikanten van alle kerken het woord voeren. Voor kinderen vanaf 6 jaar aparte samenkomsten. Samenkomsten zijn van 's morgens 10.15-12.50 uur en 's middags van 14.00-17.30 uur. Zaal open: 9 uur.

UIT PERS EN PERIODIEK

Lof voor minister Van Aartsen

DE ROTTERDAMMER:

• Een knoop doorgemaakt

De minister van verkeer en waterstaat komt waardering toe voor zijn besluit, dat op de middenberm van onze drukke wegen afdoende bescherming zal worden aangebracht.

Het verkeer is ook in ons land ongekend toegenomen en daarmee het risico dat de weggebruiker loopt. Dit geldt met name de grote wegen met hun enorme intensiteit, gepaard aan de daar gebruikelijke snelheden. Dan zijn de verkeersongevallen veelal ontstellend in hun gevolgen.

Wat daarbij zonder uitzondering in het geding is zijn mensenlevens. Het is een eenvoudige erkenning van de eerbied die het menselijke leven verdient, wanneer aan de bescherming daarvan het mogelijke wordt gedaan. En er zijn gelukkig nog mogelijkheden, daaraan iets te doen. In de welvaartsstaat die wij beleven mogen dan de kosten minder dan ooit een belemmering vormen.

Minister van Aartsen heeft begrepen, dat hier een knoop diende te worden doorgemaakt. Het mag tot verheuging stemmen, dat hij, reeds zo vroeg in zijn ambtsperiode daartoe is overgegaan. Het wekt ook voor de verdere besluitvaardigheid van de bewindsman goede verwachtingen.

GEREF. GEZINSBLAD:

• Een kloek besluit

Minister Van Aartsen heeft een kloek besluit genomen inzake beveiliging van de middenberm op dubbelbanige autowegen.

Er zijn de laatste jaren telkens weer ongelukken gebeurd op drukke wegen, doordat autorijders de macht over het stuur kwijt raakten en via de middenberm terecht kwamen op de baan voor de tegenliggers, vaak met fatale gevolgen.

De pers en allerlei organisaties als A.N.W.B., K.N.A.C. en Veilig Verkeer hebben reeds lang op maatregelen aangedrongen. Terecht, want het gaat niet slechts om het voorkomen van materiële schade, het gaat allereerst om mensenlevens. In het buitenland is men ons vóór op het stuk van beveiliging der middenbermen.

Op het departement van Verkeer en Waterstaat bleef men echter lange tijd een aarzelend en afwachtend beleid voeren. De hoofden van dienst waren het, naar men zegt, niet eens over de noodzaak en het nut van bermbeveiliging. Bovendien wilde men eerst wel eens afwachten, welke van de in het buitenland toegepaste methoden — beplanting, vangrail, olifantsdraad — in de praktijk het beste zou blijken te voldoen.

Dit talmen kostte echter mensenlevens. We zijn dan ook blij, dat de nieuwe bewindsman voor Verkeer en Waterstaat, minister Van Aartsen, persoonlijk een beslissing heeft doorgezet. Van nu af zal continu worden doorgevoerd om overal middenbermbeveiliging aan te brengen, waarbij het van de plaatselijke omstandigheden zal afhangen, of men vangrail dan wel olifantsdraad zal gebruiken.

Het is een beslissing die geld gaat kosten: naar schatting ruim twintig miljoen gulden voor de bestaande wegen, terwijl uiteraard bij nieuw geprojecteerde wegen de beveiliging ook dadelijk moet worden aangebracht. Maar dit geld is goed besteed.

Minister Van Aartsen heeft getoond, te weten wat hij wil en die wil ook door te kunnen zetten, desnoods tegen de ideeën van belangrijke ondergeschikten in. Zo'n krachtige eerste aanpak belooft iets goeds voor dit belangrijke departement dat in de naaste toekomst ook anderszins voor enorme taken komt te staan.

DE VOLKSKRANT:

• Een schipper te roer

Minister van Aartsen heeft het experimentele karakter van de middenberm-beveiliging doorbroken. Over zijn diensthoofden heen heeft de bewindsman opdracht gegeven voorzieningen te treffen op alle dubbelbanige Nederlandse autowegen die in het midden kwetsbaar zijn. Bij de uitvoering van dit project zal voorrang gegeven worden aan weggedeelten met een grote verkeersdichtheid. De ervaring heeft geleerd dat het middenberm-gevaar bij intensief weggebruik toeneemt met een veelvoud van de verkeersgroei. Het is bijzonder verheugend dat de minister deze beslissing genomen heeft en dat bij hem de factor verkeersonveiligheid zwaarder heeft gewogen dan ambtelijke overwegingen, bezwaren en eindeloos wachten op de „volmaakte” beveiliging. Zijne Excellentie heeft in de cijfers die hem zijn voorgelegd mensenlevens gezien.

Deze beslissing brengt consequenties mee. We mogen aannemen dat in de begroting van de 1200 kilometer nieuw te bouwen autowegen automatisch de middenbermpost verwerkt wordt. Het hernieuwde debuut van minister Van Aartsen begint onder een gelukkig gesternte. De overheid, die door gebrek aan visie en een vasthouden aan verouderde formules de aansluiting op de verkeersontwikkeling, dreigde te missen, is teruggekeerd tot de enig aanvaardbare basis: de werkelijkheid. Wij hebben vertrouwen dat de geest-Van Aartsen ook bij andere, even nodige voorzieningen, koers en temp. zal bepalen aan de hand van de behoeften en dat straks gezegd zal kunnen worden dat er bij Verkeer en Waterstaat weer een schipper te roer staat.

Beveiliging van de middenberm

TROUW:

• Een snelle beslissing

Met een kloek en snelle beslissing heeft minister Van Aartsen heel wat al te theoretische overwegingen op het gebied van de middenbermbeveiliging hun juiste plaats gegeven. Ze overheersen de praktijk niet langer: de middenbermbeveiliging komt er en welke is een zaak van later zorg. Voorlopig bestaat de zekerheid dat er geld voor beschikbaar is.

Het bewijs voor de urgentie van de zaak hoeft niet meer te worden geleverd, nu de beslissing er eenmaal is. Maar het is er toch. Met veel moeite heeft de ANWB aan rijkswaterstaat weten te ontlokken dat het aantal middenbermdoden in de jaren 1958, 1959 en 1960 slechts elf bedroeg, terwijl de jaren 1961 en 1962 er 49 hebben opgeleverd.

Let wel: dat is nog maar één procent van het totale aantal verkeersdoden en die in die verhouding gezien niet veel. Maar wel blijkt uit deze cijfers dat de omvang van het euvel snel toeneemt. Wie weet wat de cijfers voor latere jaren te zien hadden gegeven, als de minister zijn beslissing niet genomen had.

Aan minister Van Aartsen
te 's-Gravenhage.

Welbedankt Excellentie voor uw spoedig genomen beslissing de grote autowegen nu alvast meer veilig te maken. Ik weet heel wel dat alle proeven, die zouden moeten uitmaken welke de meest veilige bescherming geven, nog niet zijn geprobeerd. Ik besef heel wel dat door uw beslissing nu, er waarschijnlijk meer geld in totaal zal moeten worden besteed aan deze beveiliging. Gelden die, gelet op de totale positie van 's rijks schatkist, misschien wel moeten worden gevonden door bezuinigingen elders binnen uw departement. U heeft, naar mijn overtuiging de balans van uw overwegingen naar de juiste kant doen over slaan. Immers het leven van de mens heeft u meer geacht dan het geld en materiaal. U heeft getoond door uw beslissing dat u er vanuit gaat dat de door God ingestelde overheid er is ten goede.

De automobilisten, hun gezinnen, familie en kennissen hebben er begrip voor dat ook u geen ijzer met handen breken kunt. Maar wij hopen wel dat uw beslissing spoedig over de gehele linie zal worden verwerkelijkt.

Van mijn kant mag ik u toezeggen dat ik mij voorneem mij in het verkeer op de weg zal gedragen als één die weet verantwoordelijk te zijn voor het leven van mijn naaste.

Hoogachtend,
Automobilist.

Geniet van Uw reis naar

ISRAEL

Shalom op de boot! Shalom in Haifa!

De luxe 10.000-tonners van de ZIM Israël Navigation Company bezorgen U de mooiste vakantie van Uw leven. Zondorendrekte dagen op de azuren Middellandse Zee. Voortkabelende vakantie-uren op de volgende routes: Marseille-Napels-Cyprus-Haifa of Venetië-Piraeus-Cyprus-Haifa.

Israël, het jongherboren land met het grote bijbelse en historische verleden, heet U hartelijk welkom. Bekijk dit land intensief, leef er tussen de Sabra's, zie zelf de dorre woestijnen en vruchtbare vlakten. Israël strekt zich voor U uit van Sinai tot Sinaasappel, van Kanaän tot Kibboets.

ZIM'S UNIEKE „INCLUSIVE-TOURS" LATEN U HET HELE LAND ZIEN

WEND U TOT UW PASSAGEBUREAU

Generaal Agenten:
De Vries & Co. N.V., Dam 6, Amsterdam. Tel. 248174.
Dammers & v.d. Heide en Co. (Agenturen) N.V., Vasteland 10, Rotterdam. Tel. 119300.

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457-561 Telefoon 06750-3748

Houtzagerij- Houthandel- Kistenfabriek

N.V. AANNEMINGS- EN BOUWBEDRIJF
Burgemeester Hazenberglaan 403 — Rotterdam
Telefoon 19 10 44

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

VOSKAMP EN VRIJLAND

's-GRAVENZANDE — Telefoon 01748-2245* — Postbus 30

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.). TELEFOON 08859-605

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten woningen, directieketen, barakken, garages, vakantiehuizen enz.
Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veldschuren, loodsen etc.

Export: België, Duitsland, etc.

N.V. AANNEMERS- EN HANDELSBEDRIJF

VAN OORD

Hoogstraat 73a — Telefoon 444 — Werkendam

RIJSWERKEN GRONDWERKEN ASFALTWERKEN

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894-1230 - Ouderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN

GEBOGEN REGELS VOOR STOELLEN EN FAUTEUILS
ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN enz. enz.

Contact

HET is dunkt mij niet overbodig dat ik u een korte verklaring geef van deze uitzending van de A.R. Partij.

U zult immers misschien wat verbaasd zijn mij tussen de heren Piet Heil en Cor Steyn van het V.A.R.A.-programma aan te treffen.

Is dat een „doorbraak” in omgekeerde richting? Wellicht ook vraagt u zich af of de integratie tussen de Nederlandse politieke partijen al zo ver is voortgeschreden dat de V.A.R.A. gastvrijheid biedt aan de A.R.

Niets van dit alles is het geval. U zult misschien hebben opgemerkt dat de radio-uitzendingen van de politieke partijen gedurende de maanden juli en augustus hebben stilgestaan.

Maar vanaf 1 september vordert de regering weer zendtijd voor de politieke partijen.

Ieder van hen krijgt tien minuten in de veertien dagen. Er zijn in totaal acht gegadigden. De omroeporganisaties nemen deze radio-stemmen van de politieke partijen in hun programma's op. Wie de gastheer is en wie de gasten zijn werd bij loting bepaald.

Zo kwam en zo komt de A.R. Partij in het vervolg als het ware in het V.A.R.A.-programma terecht.

Ik weet niet of die uitslag uw voorliefde voor het loten doet toe- of afnemen.

Dat maakt ook niet veel uit. Als u maar weet dat elke partij volstrekt vrij staat tegenover iedere omroeporganisatie. En omgekeerd geldt natuurlijk hetzelfde.

Ik zou het zo kunnen zeggen: elke woensdag om de veertien dagen op deze tijd wordt een A.R. uitzending in het V.A.R.A.-programma ingelast zonder daar een onderdeel van te zijn.

Ik besef intussen zeer wel dat sommigen die gaarne naar de heer Piet Heil luisteren en die tevens tot de minnaars van orgelmuziek behoren, het misschien wat te veel moeite vinden om voor deze korte minuten het knopje van hun toestel om te draaien.

Daar hoop ik zelfs op.

Dat zou immers betekenen dat mijn luisterkring zich wat verbreed heeft of althans zich enigszins wijzigt.

Heel hartelijk welkom in deze luister- en correspondentiekring, zou ik daarom willen zeggen.

Ik meen goed te doen de partij waarvoor ik spreek wat beter aan u voor te stellen, al kan dat natuurlijk niet in één keer. Straks wil ik graag iets zeggen over ons uitgangspunt.

De volgende uitzending, over 14 dagen, zal immers wel volop aan de praktische politiek worden gewijd.

Dan hebben wij Prinsjesdag net achter de rug. Dan hebben we ook de Troonrede gehoord en nog eens in de krant kunnen nalezen.

Er is dan alle aanleiding om op enkele naar voren springende vraagstukken in te gaan.

De eerste schreden

Dit wil niet zeggen dat er nu nog geen indruk zou kunnen worden gegeven van de eerste schreden van dit kabinet; dus van de politiek van vandaag.

Naar onze mening zijn er reeds verscheidene pluspunten te signaleren.

Ik noem alleen maar de snelle oogstverlof-regeling voor militairen, die de ministers De Jong en Biesheuvel hebben getroffen. Nu veel landbouwers hun afhankelijkheid van de weersomstandigheden op zo'n nare wijze aan den lijve ondervonden, is dit een voortreffelijke maatregel.

Ik heb de indruk dat met name minister Biesheuvel nog meer pijlen op zijn boog heeft om bij de agrarische bevolking in de roos te schieten.

Denkt u maar aan de berichten, die op een betere prijs voor de melk duiden. Naar mijn mening zal hij ook verder goed ter harte nemen wat de agrariërs via hun organisaties, het Landbouwschap of op welke andere wijze ook ter tafel brengen.

Verstandige boeren weten best welke weg zij moeten bewandelen om hun wensen niet alleen duidelijk maar ook op een verantwoorde manier naar voren te brengen.

Dat heeft altijd het meest effect, want het gaat hier vaak om ingewikkelde, met internationale problemen samenhangende vraagstukken.

Lang niet iedereen, die zich als kampioen van de boerenstand opwerpt, heeft daar kaas van gegeten.

Besluitvaardig

Een besluit dat iedereen zal aanspreken en waarvan ook overal de grote betekenis ten volle kan worden beseft, werd door minister Van Aartsen genomen.

Men behoeft bepaald niet zelf automobilist te zijn om de komende beveling op de tussenbermen toe te juichen.

Ook diegenen onder ons, die niet dagelijks achter het stuur van een auto zitten, hebben bij deze beslissing een direct en diep menselijk belang. Hun echtgenoten of vaders, familieleden, vrienden en kennissen nemen immers dagelijks aan het verkeer op onze snelwegen deel.

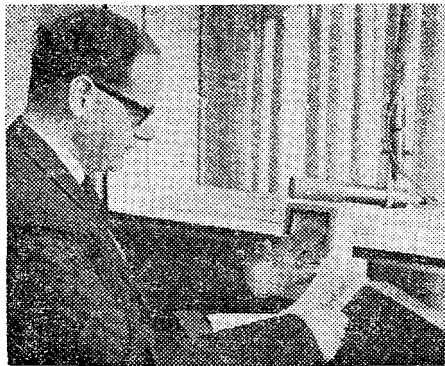
Elke minuut staan die velen aan levensgevaar bloot.

Dit is geen bangmakerij, maar werkelijkheid.

En die trieste werkelijkheid leert dat tientallen jaarlijks de dood vonden als gevolg van ongelukken die wellicht in de toekomst niet meer zulke tragische gevolgen behoeven te hebben. Daar is iedere Nederlander bij gebaat.

Deze maatregel kwam dan ook niets te vroeg.

Dat neemt niet weg dat deze minister — pas op zijn departement geïnstalleerd — met grote besluitvaardigheid heeft gehandeld.

Radio-causerie van mr. W. R. van der Sluis, secretaris van de A.R. partij, gehouden op 11 september 1963.

Indien men zegt: dat had iedereen kunnen en willen doen, dan doet dat mij denken aan het dochtertje van die professor, die in de bezettingstijd al het gemanoeuuvreer met de Duitsers beu werd en als daad van protest en verzet zijn univesiteit sloot. Hij werd daarom door velen luid geprezen.

Zelf antwoordde hij bescheiden: och, iedereen zou dat wel gedaan kunnen hebben.

Toen zei dat dochtertje, de situatie heel zuiver aanvoelend: „ja iedereen zou het hebben kunnen doen, maar pappie deed het.

Bij het begin

Aan het begin van wat men noemt het nieuwe politieke seizoen is er een wens die we, geloof ik, allemaal gemeen hebben.

Namelijk een regeerbeleid dat kordaat is; dat getuigt van daadkracht.

Bewindslieden moeten soms ook de moed hebben om besluiten te nemen, die minder goed vallen bij het publiek.

Zij zijn kwetsbaar, want dikwijls hebben ze geen middelen bij de hand om zich onmiddellijk na aanvallen op hun beleid te verdedigen.

Het is in een democratie immers een goede traditie dat ministers in en tegenover de volksvertegenwoordiging hun beleid verdedigen en niet — althans niet in hoofdzaak — elders.

In deze tijd waarin wij mensen de zaken vaak zo oneindig ingewikkeld maken, dreigt een groot gevaar.

Dit gevaar namelijk dat men maar blijft experimenteren en overwegen. Dat experts en commissies allerlei kwesties eindeloos bespreken en uitpluizen.

En inmiddels hebben duizenden mensen het moeilijk.

Een oplossing die hun lot verlicht is er dan wel, maar men wil die vaak al te perfect en te alomvattend doen zijn om snel en terzake de problemen te kunnen bestrijden.

Als u van deze A.R. radio-uitzendingen een korte program-omschrijving zoudt willen hebben, dan geef ik u deze.

Wij willen als partij — ook via dit publiciteitsmedium, de radio — meewerken niet alleen aan verbetering van de samenleving, maar ook aan het voorkomen van kwalen, die de samenleving juist in deze tijd bedreigen.

Wij doen dat met een nuchter idealisme. Nuchterheid zonder idealisme zakt vaak af naar cynisme of onverschilligheid.

Idealisme zonder nuchterheid leidt dikwijls tot het zoekraken van het contact met de werkelijkheid. Een combinatie van beide lijkt mij daarom onmisbaar.

Het centrale punt

Wij kenmerken ons ook nog door iets anders. En daar moeten wij openlijk voor uitkomen. Namelijk dit dat wij weten dat deze wereld van God is.

Daarom willen wij het contact met de Heer van ons leven ook in de politiek niet graag verliezen. Dat is een wezens-element van christelijke politiek.

Christelijke politiek is dus niet een politiek, die alles feilloos en zonder fouten doet. (Tussen haakjes: wat krijgen wij daar vaak flauwe brieven over.)

Christelijke politiek is wel: zorgen dat je bij het politieke werk als partij, die zich op de vragen van 1963 en van de toekomst bezint, niet het contact met God verliest. Hij heeft in de Bijbel van een heleboel dingen gezegd hoe Hij het hebben wil. Daarom neemt dat Woord van God in ons politieke werk een centrale plaats in.

Er zijn heel wat mensen die de noodzaak daarvan erkennen, maar die in de politiek net doen alsof deze alleen maar zakelijk is.

Niets is alleen maar zakelijk.

Wie even doordenkt over de motieven van waaruit mensen handelen, ook in de politiek, die erkent dat.

Waarom zouden wij onszelf dan voor de mal houden en net doen alsof de politiek een ding „an sich” is. Een bezigheid, die niet vanuit een bepaalde geestesgesteldheid geleid wordt.

Mag ik het politieke leven eens vergelijken met een trein? Die trein moet rijden, vooruit rijden; de toekomst tegemoet. Een trein van deze tijd kan dat alleen maar in contact met de leiding, die boven de rails gespannen is.

Wij zouden niet graag bij het dagelijks gebeuren dat contact met de Bovenleiding missen. Want wij allemaal beseffen dat de rit in het honderd zou lopen als de stroombeugel neerklapte en het contact verloor met de elektrische bovenleiding.

In mijn beelddraak geef ik het woord Bovenleiding een hoofdletter, als u begrijpt wat ik bedoel.

Wij zijn van de noodzaak van dat contact met God en Zijn leiding overtuigd. Daar willen wij openlijk voor uitkomen.

Dat is mede het doel van onze radio-uitzendingen.

VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN

GRONINGEN

Chr. Coöperatieve Spaarbank
„EIGEN HAARD” G.A.

LOPENDE DIEP — GRONINGEN

Spaarrente leden	3½ %
Spaarrente niet-leden	3¼ %
Jeugdspaarrente met 10% premie	3½ %

A. DE BOER

Speciaalzaak in haarden en kachels
Reparatie-inrichting

Paterswoldseweg 6 — Telefoon 24535 — Groningen

AUTOMOBIELBEDRIJF J. KNOOP N.V.

ADUARD GRONINGEN

05903 - 235 Oosterhamrikkade 2

05900 - 27465

WIJ HEBBEN STEEDS VOORRADIJ:

z.g.a.n. personenauto's

Komt U eens kijken? Inruil en financiering mogelijk.

WERKMANS RIJWIELHUIS Groningen

Folkingsstraat 34 — Telefoon 29924—34405

Grote voorraad Rijwielen, Burgers, Simplex, Empo,

R.S. Stakvis enz. Vanaf compleet f 97,50

Iets lakbeschadigde KINDERRIJWIELEN vanaf f 50.—

Inruil mogelijk.

TALENS

de grootste overhemdenzaak

(ook naar maat)

BRUGSTRAAT 19 — GRONINGEN

JUTE ZAKKEN

voor binnenland en export

EEN VERTROUWENSARTIKEL

Noord-Nederlandsche Zakkenhandel N.V.

GRONINGEN - EEMSKANAAL N.Z. 48

Telefoon 0 5900-3 13 45 (4 lijnen)

Telegramadres „Jute” Telexnummer 53073

„Bonte Hoek”

BOOMKWEKERIJEN
GLIMMEN (Gron.)

Leveranciers aan diverse gemeenten

Prijzen op aanvraag

Noorman's Groothandel

NOORDERHAVEN N.Z. 39 - GRONINGEN

Wij leveren via uw melkhandelaar:

ZOETERMEER'S ROEM MARGARINE

NUTRICIA KOFFIEMELK

BIER, LIMONADE EN HERO PRODUCTEN

Mijn ogen gun ik een bril van
v. d. Munnik

GRONINGEN: Brugstraat 27 - Heerestraat 82

HEERLEN: Stationsstraat 9

FIRMA KOOS - GRONINGEN

TE KOOP Dekkleden TE HUUR

Lage Der A 5 - Tel. 23929

MEUBELTOONZALEN STEENTILSTRAAT 17
GRONINGEN

HIER VINDT U DE BEROEMDE

van Rooyen MEUBELN

LEVERING VIA UW WONINGINRICHTER

OP AANVRAAG ZENDEN WE GRAAG EEN CATALOGUS

OSMOSE

Onze bovenmeester had een grote zuurtjesstolp. In die stolp was een rechtopstaand stuk van een varkensblaas geplakt, waardoor ze in twee gescheiden helften werd verdeeld. De ene helft vulde hij met water, de andere met een donkerrode vloeistof.

Donkerrood en wit keurig gescheiden door de varkensblaas. En dan zagen wij het voor onze ogen gebeuren: de witte vloeistof werd allengs rose, het donkerrood verbleekte. Tot tenslotte de kleur in beide compartimenten geheel gelijk was. Een voorbeeld van wederkerige doordringing. De meester had voor dat verschijnsel een geleerd woord achter de hand: osmose.

Osmose is niet alleen een natuurkundig verschijnsel. Osmose kan zich ook in de staatkunde voordoen.

Onderlinge doordringing, wederzijdse penetratie van statelijke en niet-statelijke verbanden.

Deze laatste vorm van osmose is minder onschuldig dan osmose in de natuurkunde.

Het verradelijke is, dat die staatkundige osmose vaak zo onschuldig lijkt.

Men zet een heel simpele, sympathiek aandoende redenering op. Men zegt dan namelijk: de overheid en bepaalde niet-statelijke verbanden streven dezelfde c.q. soortgelijke c.q. vergelijkbare doeleinden na.

Langs elkaar heen werken is uit den boze. Laten wij daarom als goede partners de handen inéénslaan en vanuit onze gezamenlijke verantwoordelijkheid 'n bepaalde arbeid aanpakken.

En dan ontstaan er bepaalde mengvormen of een gezamenlijk beraad dat zoveel accent krijgt, dat de (nog) afzonderlijke organen eigenlijk alleen maar het in dat collectieve beraad gevormde beleid uitvoeren.

Bij socialisten en rooms-katholieken stuit zulk een vermenging van het statelijke en het niet-statelijke niet op principiële — in een concreet geval hoogstens op praktische — bezwaren.

In het socialistisch denken is geen plaats voor principieel gefundeerde grenzen tussen overheid en maatschappij en krachtens het rooms-katholiek subsidiariteitsbeginsel is hier alleen maar sprake van een doelmatige werkverdeling tussen hogere — lees: statelijke — en lagere — lees: maatschappelijke organen.

In het calvinistische staatsrecht ligt dit anders.

Statelijke en niet-statelijke verbanden zijn ongelijksoortige grootheden. Zij hebben fundamenteel van elkaander verschillende opdrachten en competenties.

De overheid is niet een vereniging tot nut van het algemeen. Een particuliere organisatie staat niet onder de opdracht de publieke gerechtigheid te betrachten.

Partnerschap leidt tot nivellatie, die voor beide gevaaren in zich bergt voor het particulier initiatief. Het heeft een eigen Opdrachtgever, het leeft vanuit eigen geestelijke impulsen. Het bepaalt niet in coöperatie met de aardse overheid welk deel van te verrichten arbeid het geëndoseerd zal krijgen. Het particulier initiatief heeft een eerstgeboorterecht te verdedigen: het zijn van eigen rechte. Dat deel van het particulier initiatief, dat financieel mede op de overheid drijft, houde het zich dubbel voor gezegd.

De zelfstandigheid der samenlevingsverbanden is de beste waarborg tegen totalitaire gemeenschapsvorming.

Penetreert de overheid in die verbanden dan kan de totalisering geleidelijk en geruisloos voortschrijden.

Gevaaren ook voor de overheid. De aardse overheden staan onder de Goddelijke opdracht om de openbare gerechtigheid te handhaven.

Tot het juist vervullen van die opdracht in een gebroken bedeling zijn die overheden met zwaarmacht bekleed.

In deze opdracht en volmacht onderscheidt de overheid zich fundamenteel van alles wat zich in de vrije maatschappij manifesteert.

Het is een doorlopende opdracht aan alle regeerders en bestuurders om die publieke wapenmacht zuiver te houden.

Om er tegen te waken, dat het publiek domein zich zou verparticulariseren.

Dat gevaar ligt voor de deur als de overheid met representanten uit bepaalde sectoren aan één tafel gaat zitten voor een gemeenschappelijk beraad, waarvan de uitkomsten richtinggevend zijn voor beide partijen.

Tegen een goede, onderlinge communicatie bestaat generlei bezwaar.

Die moet van harte nagestreefd worden.

In de bestuurlijke mengvormen, die tegenwoordig als paddestoelen uit de grond schieten, gaat het niet om communicatie maar om al of niet versluierde coöperatie.

Coöperatie tussen ongelijksoortige grootheden. Met specifieke gevaaren voor beide „soorten”. SCHAKEL.

De laatste dag van LINCOLN

door JIM BISHOP

(1)

Het aanbreken van de dag

7 uur 's morgens

De glimmende rozenhouten deur ging open en de president van de Verenigde Staten kwam zijn slaapkamer uit. Hij knikte naar de wachtpost in de gang en zei: „Goedemorgen”. Zijn vingers speelden met het grote gouden horloge, dat vastzat aan een ketting dwars over zijn vest, maar hij keek er niet op. Zeven uur, was laat voor zijn doen. De wachtpost in de gang dacht er aan dat de president dikwijls al om zes uur aan het werk was.

De lange man liep nu langzaam de gang door, en de manier waarop hij zich voortbewoog deed sterk denken aan die van een bejaarde: zijn knieën waren enigszins doorgezakt en zijn zwarte kostuum hing slordig om zijn magere gestalte. Hij zag er niet gezond uit. Hij had kringen onder zijn vermoeide ogen; zijn huid was geel als saffraan; de borstelige zwarte baard begon dun te worden en was bij zijn slapen al bijna verdwenen; zijn haar lag bijna plat op z'n hoofd; zijn voeten bewogen zich alsof ze zich op iedere stap moesten concentreren en kwamen nauwelijks los van het rode tapijt; zijn dikke lippen, die meer bruin dan rood waren, lagen verstart in een flauwe glimlach.

Hij zag de mannen aan het eind van de gang. Het was onmogelijk ze te ontwijken. De wachtposten schenen hen niet tegen te kunnen houden, en velen van hen sliepen zelfs in de hal van het Witte Huis. Ze waren te weten gekomen dat hij in aantocht was en nu stonden ze daar klaar met hun glimlach. Ze waren allemaal gekomen om een gunst te vragen. Terwijl hij hen voorbijliep, bijna zonder te blijven staan, vroegen ze om baantjes of om een pas naar Richmond of om verzachting van een militaire straf of om toestemming van de president voor een of ander illegaal zaakje. Tijdens de vier jaren die Lincoln in het Witte Huis had doorgebracht was hij gewend geraakt aan deze aasgieren van de ochtend. Hij kon niet veel doen om ze kwijt te raken en hij had er geen zin in om ze te helpen; als hun verzoeken gerechtvaardigd waren geweest zouden die wel zijn ingewilligd door de bevoegde instanties. Hij kon ze niet ontlopen. Zijn slaapkamer lag in de zuidwestelijke hoek van het Witte Huis op de eerste verdieping, en zijn werkkamer lag in de zuidoostelijke hoek van dezelfde verdieping. Sommige mannen waren wanhopig of brutaal en grepen de president bij zijn arm, totdat deze zich losrukte en zei: „Het spijt me, maar ik kan u niet helpen”. Sommigen spraken zachtjes en vlug, terwijl ze hem met hun blikken volgden als hij voorbijliep. Sommigen huilden. Sommigen mompelden dreigend en liepen dan weg.

Hij liep langzaam door de zwaar-gestoffeerde gangen en opende toen de deur van zijn werkkamer. Een soldaat sprong in de houding, en Lincoln knikte hem vriendelijk toe, waarna hij naar binnen ging. Het was een groot vertrek, groter dan twee boerenkeukens bij elkaar. Hij liep naar de andere kant van de kamer, die recht tegenover de deur lag, keek eens in de lade van de ouderwetse schrijftafel en nam toen plaats aan de kleine tafel bij het raam op het zuiden. Hij nam een stuk papier, legde zijn benen over elkaar, en leunde achterover in de hoge stoel. Het licht dat door het raam naar binnen kwam was niet erg sterk; het was mistig buiten en een koude wind bedreigde de pas uitgekomen knoppen van Washingtons bomen en struiken. Het was echt weer voor een dikke overjas. Ginds achter het Capitool streed de zon zijn geduldige strijd tegen de grauwe wolken.

Op deze tijd van de dag was het druk op straat. Het onofficiële Washington was op weg naar zijn werk. Op kantoren en in winkels begon de werkdag om half acht, en op de stenen en houten trottoirs dreunden de voortstappende zware schoenen. In de grijze modder van de straat trokken dampende paarden hun brouwerswagens en hun vrachten met levensmiddelen naar de herbergen en de markten van de gulzige stad. De voerlieden met hun open jassen en hun zwarte petten hobbelde op en neer als de wagens door een bruine modderplas reden, en af en toe keken ze naar de pedante vrouwen die hun bezems in warm water doopten om het vuil op de trappen voor hun huizen weg te boenen. Washington was een stad van hobbelkeien en ijzeren wielen, van crinolines en gaslicht, van bajonetten en kapoethoedjes, van huurstallen en kroegen. Het was een stad met hoge trappen voor de huizen; huizen die meestal van steen waren, uit twee verdiepingen bestonden met daarbovenop een zolder. Op welk punt men zich ook bevond, overal werd de stad overheerst door het Capitool en het Washington-monument. Als men het ene been van een passer zou plaatsen op het Capitool en het andere op het Monument, zou men een cirkel kunnen beschrijven die bijna de gehele stad omvatte. De stad had het karakter en de gewoonten van de zuidelijke steden, maar was toch nog rustig en flegmatiek genoeg om er individuele geluiden te kunnen opvangen. Op zondagochtend kon men het klokgelui horen van minstens twee kerken, hoe diep men ook wegkroop onder de dekens. Een trein die vertrok van het Baltimore & Ohio station hoefde maar een enkel schel gefluit te laten horen om het honderden keren te laten weerkaatsen door de straten. Een flaneur op Pennsylvania Avenue of Third Street kon staan kijken naar een voorbijrijdende wagen, daarna kon hij een kennis ontmoeten, een praatje maken en ergens naar binnen gaan om iets te drinken, maar als hij dan weer terugkwam op de hoek van de straat kon hij dezelfde wagen nog steeds zien rijden, ver weg op Pennsylvania Avenue, misschien nog bij Thirteenth Street. Het was een drukke stad, maar vergeleken bij New York, Philadelphia of Chicago, of zelfs haar noorderbuur Baltimore was zij klein en pompeus. Ginds bij Gravelly Point kwamen vaartuigen met volle zeilen de haven binnenstevan, en onderweg passeerden ze de blinkend-wit geschilderde raderboten met hun goud-glimmende versierselen.

Het was een kleurige gravure die tot leven was gekomen.

Maar het was nog meer dan dat — het was een stad van individuen met eigen hartstochten en ambities. Het populairste lied was „Als deze wrede oorlog is afgelopen”. Vrouwen kochten de laatste nummers van de kranten om te kunnen lezen wie er gesneuveld waren; de kolommen met namen begonnen links op de voorpagina en liepen door tot midden in de krant. Iedere dag opnieuw vervulden de vrouwen ademloos hun simpele taak om de lijsten met namen door te lezen. Met hun vinger volgden ze de regels van kolom tot kolom, totdat ze een opschrift vonden dat luidde: „Ord's leger” of „Sheridan's leger”, en dan liet mrs. Jones haar vinger neerglijden tot aan de letter J, waarna ze een zucht van verlichting slaakte en het nieuws begon te lezen.

Volgens de maatstaven van een latere tijd waren de mensen er kinderlijk, en dachten ze meer met hun hart dan met hun verstand. Ze waren emotioneel en lichtgelovig en bijna ziekelijk geconcentreerd op de nabijheid van de dood. Het laatste nieuws uit het buitenland kwam van een vrachtboot die zojuist was binnengelopen in Castle Garden in New York: de hertog van Northumberland was gestorven en kardinaal Wiseman kon ieder ogenblik doodgaan. Degenen die de tering hadden konden nog het beste Dr. Wisharts versterkende houtteerpillen kopen, en dokter Morris adverteerde met een geheim middelje „dat iedere getrouwde vrouw behoorde te kennen”. Een andere voorname dokter bood aan om kanker te genezen „voor twee dollar per bezoek — geld terug als de genezing uitbleef”. Een kies kon men „pijnloos, met stikstofgas, ether of chloroform” laten trekken voor vijftig dollarcenten. The Baltimore Lock Hospital deelde in een grote advertentie mede dat het geen kwakzalvers in zijn dienst had en dat het de enige plaats was waar men genezing kon vinden. Tot de ziekten die er konden worden genezen hoorden o.a. „zwakheid in de rug en de ledematen, bloedingen, impotentie, verwarde ideeën, rillingen, verlegenheid, en — de verschrikkelijke ziekten die veroorzaakt zijn door geheime jeugdsonden”. De slagzin van het ziekenhuis was: „Het diploma van de dokter hangt in zijn spreekkamer!”

De meeste kruidenierswinkels verkochten niet alleen levensmiddelen, maar ook allerlei andere artikelen. Men kon er, behalve specerijen, ook vlees, wijn, brandewijn en ijzerwaren kopen. Achter de deur hingen ganzen en hazen. Met de prijzen werd in deze oorlogstijd gewoekerd. Boter in vaatjes kostte dertig cent per pond, koffie van eenentwintig cent was bijna nergens meer te krijgen, zout kostte vijftig cent per schepel, corsetten kostten een dollar vijftig (extra sterke een dollar vijfenzeventig). De grossiersprijs van crinolines was een dollar per stuk en de winkelprijs van bedrukte katoenen stoffen vijftien cent per yard.

Op de wanhopige protesten van de huisvrouwen reageerden de kooplieden met een zelfgenoegzaam schouderophalen, en ze ontkenen dat de waarde van de dollar door hun geprofitteer zou zijn verminderd. Ze hadden nu goederen in overvloed; kisten, vaten en kruiken waren gevuld tot aan de rand met meel, witte suiker, bruine suiker, groene en zwarte thee, kruiden, sauzen, gelei, stijfsel en gist, tabak, sigaren en snuiftabak, steenkoololie, walvisolie, petroleumlampen, marmeren tafelbladen en voetenwarmers. De populairste whiskymerken waren Baker 1851, Overholtz 1855, Ziegler 1855 en Finale 1853. Hollandse genever werd los verkocht uit vaten. Het duurste vlees was ham, achtentwintig cent per pond, en kalkoen, dertig cent. Een bus Bostonbiscuit, genoeg voor een heel jaar, kostte zes dollar vijftig.

Metselaars kregen twee dollar vijftig per dag, en vroegen er drie vijftig. Vrijgelaten slaven kregen als landarbeider elf dollar per maand plus de kost. Een vreemdeling die door Washington liep, zou de indruk kunnen krijgen dat huurstallen en houtopslagplaatsen er de voornaamste inrichtingen waren. Van elk soort lag er in ieder huizenblok minstens een, plus nog een kroeg op de hoek. De overheersende geur in de straten was afkomstig van brandend hout. Eenden en kippen liepen te pikken op Pennsylvania Avenue, en bewogen zich onbevreesd tot zelfs vlak bij de paarden, en varkens rolden zich knorrend door de modderpoelen.

Het Witte Huis was groot en vervallen. Het congres had herhaalde malen geweigerd het te laten opknappen. De tapijten waren vuil en versleten, en kaal van de vele voetstappen die er overheen waren gegaan. De gordijnen waren netjes, maar souvenirjagers hadden er stukken uit gesneden; ze hadden ook tafelsilver gestolen en zelfs snuifdozen. Als het mooi weer was kwam er uit het kanaal aan de zuidkant een afschuwelijke stank, en de malariamuggen waren er bijzonder strijdlustig.

Het gebouw lag met de voorgevel langs Pennsylvania Avenue en in de zonneschijn van de namiddag glansden de witte pilaren als goud. Een ijzeren hek hield de nieuwsgierigen op een afstand, en over de gazons liepen paden naar de verschillende departementsgebouwen. Aan de zijkant, bij de Potomacrivier, lagen stallen, bijgebouwen en werkplaatsen. Hier hadden daklozen hun tenten opgeslagen, en kleine Tad Lincoln liet er geiten grazen. Het gebouw werd geflankeerd door de departementen van Buitenlandse Zaken, Financiën, Oorlog en Marine, alle gelegen binnen het gebied dat „het Presidentspark” werd genoemd.

Ten zuiden en ten oosten van het Witte Huis en het Capitool lagen uitgestrekte krottenwijken, bewoond door negers. Deze mensen, die nog maar kort geleden waren vrijgelaten, waren naar het noorden gekomen om daar als mensen behandeld te worden; hun aantal was echter te groot en de situatie op de arbeidsmarkt was zo slecht, dat vele negervrouwen gedwongen waren van huis tot huis te gaan en om werk te vragen, om tenminste hun kinderen te eten te kunnen geven.

Ten noorden van Rhode Island Avenue lagen houtopslagplaatsen en boerderijen. Georgetown bestond, afgezien van de universiteit, grotendeels uit boerenland en buitenwijken.

(wordt vervolgd)

Traub

De stembusstrijd werd in 1913 door de rechterzijde verloren. De grote troef van de linkerzijde, liberalen zowel als socialisten, was het staatspensioen. Zij waren tegen de wetten van Talma. Zij hadden er geen goed woord voor over. Tegenwoordig vertellen de socialisten wel eens, dat zij eigenlijk de beschermers van Talma zijn geweest, maar dat is kortweg een leugen. Zij hebben hem met hun propaganda vervolgd. Wat het rode Kamerlid Duys aan zijn adres heeft gezegd was bij de wilde spinnen af.

Nu geviel het, dat niet alle linkse politici voor staatspensioen waren. Mr. Traub was er tegen en stak het niet onder stoelen of banken. En de heer Duys had dan ook voor de verkiezingen al aan het adres van de vrijzinnigen gezegd, dat zij niet meer met Traub op de proppen moesten komen. Durfden zij dat presteren, dan zouden ze wat beleven.

Nu, de heer Traub kwam toch terug. Niet als Kamerlid, maar als minister. In het extra-parlementaire kabinet Cort van der Linden. En nog wel als minister van Handel en Nijverheid, die ook de sociale wetgeving voor zijn rekening had.

Het is te begrijpen dat de rechtse pers daar wel enig plezier in had. En dat de krasse uitspraken van de heer Duys weer volledig werden afgedrukt.

Ook vroeg een man van de pers aan minister Traub, hoe hij nu over staatspensioen dacht. Het antwoord was een beetje vreemd: ik ben er niet voor, maar eigenlijk ook niet tegen. Maar het is een zaak met meer dan één kant.

Intussen was het te verwachten, dat het kabinet wat zou doen. Traub kwam dan ook inderdaad met een staatspensioen. Maar er was een mits bij. Waren zij „bedeeld” geweest uit de armenkassen van de gemeente, dan grepen zij er naast. Zij moesten dan maar verder bedeeld worden.

Het stak wel erg pover af bij de conceptie, die de grondslag was van de wetten van Talma. En allen, die zo hard hadden gewerkt, om het Christelijk kabinet ten val te brengen, moesten wel tot de conclusie komen, dat door hun overwinning de Christelijk-sociale gedachte de nederlaag had geleden.

KG
KOFFIE en THEE
sinds 1885

N.V. Papierfabriek voorheen
G. SCHUT & ZONEN
HEELSUM

oud-hollands papier, o.a. waardepapier, schrijff- en drukpapier, biljetten, kaarten, enveloppen en wissels, luxe kartons en omslagpapier, vloeiend papier, filtreerpapier aan vellen, rondfilters en vouwfilters voor chemische en technische doeleinden.

De titel van deze rubriek loopt weer gevaar, nu de derde dinsdag in september in het zicht is.

De eerste troonrede in de eerste verenigde vergadering van de Staten-Generaal vond plaats in 1814, op de derde maandag van oktober, in de bekende Trèves-zaal, een historische vergaderruimte op het Binnenhof, waar in 1609 het Twaalfjarig Bestand is gesloten.

De genoemde ruimte diende aan het begin van het koningschap tot vergaderruimte van de toen uit slechts een Kamer bestaande volksvertegenwoordiging. In de jaren daaropvolgend werd het parlementaire jaar afwisselend in Den Haag en in Brussel geopend, aangezien de Staten-Generaal om het jaar in het noorden of in het zuiden bijeenkwamen. Lang heeft de gewoonte de Trèves-zaal te gebruiken niet geduurd. Al spoedig verhuisde de plechtigheid naar het gebouw, waar nu de Tweede Kamer haar vergaderruimte heeft. Tot 1904 is hier de Troonrede uitgesproken, een rede van de Troon af, welke dan van achter de ministerstafel naar voren was verplaatst. Heel wat jaren hebben ministers hun beleid verdedigd met, letterlijk, de troon in de rug.

De nu wel alom bekende Ridderzaal zou van het genoemde jaar af dienen als vergaderruimte van de beide Kamers. Alleen in 1904 kon dit nog niet gebeuren, aangezien de Tweede Haagse Vredesconferentie daar gehouden werd.

Ondergetekende kan zich niet herinneren, dat iemand anders dan het staatshoofd de Troonrede heeft uitgesproken, hoewel dat wel is geschied. In 1911, zo schrijft dr. E. van Raalte in „Het Nederlandse Parlement” opende de Koningin niet. Niet omdat de gezondheidstoestand van de vorstin dit niet gedoogde; niet omdat ernstige rouw de koninklijke familie getroffen had; niet omdat kort voor de derde dinsdag een buitengewone zitting was geopend, vanwege Kamerontbinding en vervroegde verkiezingen.

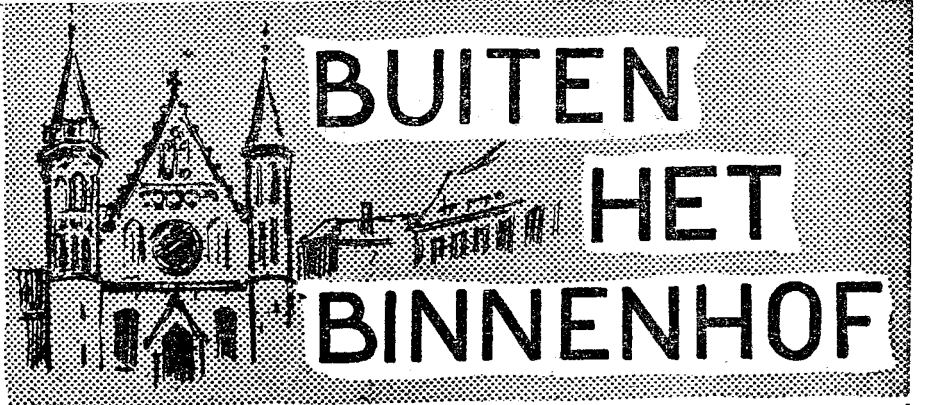
Neen, de oorzaak was een andere dan bovengenoemde, te verwachten, redenen.

Op de derde dinsdag in september 1911 had de S.D.A.P. een grote ketting in Den Haag belegd ten gunste van algemeen kiesrecht. Aangenomen moet worden, dat de Koningin daarom niet in het openbaar is verschenen.

Het moet worden aangenomen, want zekerheid daarover bestaat namelijk niet.

In de schriftelijke en mondelinge gedachtenwisseling met de Tweede Kamer bij de algemene beschouwingen over de begroting, schrijft Van Raalte, kwam de vraag ter sprake waarom de opening niet door de Koningin maar van Harentwege door een commissie was geschied. Minister mr. Th. Heemskerk gaf te kennen dat de grondwet in dit opzicht geen enkel dwingend voorschrift bevat en dat er ook niet de verplichting bestond gewag te maken van de reden(en), die hiertoe geleid mocht(en) hebben, ook al was een andere keer die reden wel vermeld. Uit het verdere nog door de minister opgemerkte viel intussen op te maken, dat het nog niet zo onjuist was, gelijk men met name van sociaal-democratische zijde had gedaan, te denken aan enige samenhang tussen het wegblijven van de Koningin en het houden van de genoemde betoging.

Na 1848 kwam de derde maandag in september in zwang als datum van de opening van de Kamers. Later, in 1887, werd het de derde dinsdag. Deze nu langzamer-

hand wel zeer bekende parlementaire datum is thans 76 jaar oud.

Er is een tijd geweest dat het staatshoofd zich te paard naar de verenigde vergadering begaf. Koning Willem II deed dit. Nooit heeft een Nederlandse koning de plechtigheid van het openen van de zitting van de Staten-Generaal verricht in het bijzijn van zijn gemalin. Een Koninklijk echtpaar is voor de ceremonie pas in de Ridderzaal verschenen na het huwelijk van Koningin Wilhelmina met Prins Hendrik der Nederlanden.

Koningin Juliana woonde voor het eerst de ceremoniële opening bij in 1927, Prinses Beatrix in 1956.

Men vermeldt wel, dat de gehele plechtigheid, ook haar grondwettelijk karakter, ontleend is aan een gewoonte in de oude Republiek, met name aan die van de opening van de Staten van Gelderland, welke verricht werd door de Prins van Oranje.

Thorbecke geeft te kennen dat een en ander ontleend is aan het ceremonieel in Engeland, met name zoals dat gebruikelijk was tijdens de regering van Koning Stadhouder Willem III.

In beide gevallen speelt een Oranje een rol bij de historie van de ceremonie op de bewuste dag, die bovendien nog altijd Prinsjesdag heet.

Het zal iedere belangstellende in de parlementaire geschiedenis van ons land wel duidelijk zijn, dat de door het staatshoofd uitgesproken Troonrede een werkstuk van de ministers is. Nooit kan de koningin aangevallen worden op een punt door haar in die rede aangeroerd.

De laatste jaren werden nogal eens klachten geuit met betrekking tot de stijl en de woordkeus van de rede, waarop daarna bijzonder is gelet; vanwege degene die de rede uitspreekt, maar ook omdat het stuk toch een voorbeeld zal moeten zijn van goed gebruik van de Nederlandse taal.

En nu, vrienden, maar weer wachten op wat de Troonrede ons zal brengen.

Een nieuw ministerie, nog niet zo lang aan het roer (ik lees dat minister Marijnen urenlang op Schiphol heeft vertoefd zonder dat meer dan één hem herkende!) zal nu wel de laatste hand aan de rede leggen.

Nieuwe gedachten, in nieuwe paragrafen vervat, zijn mogelijk.

En er is geen krant die aan de rede geen aandacht zal schenken!

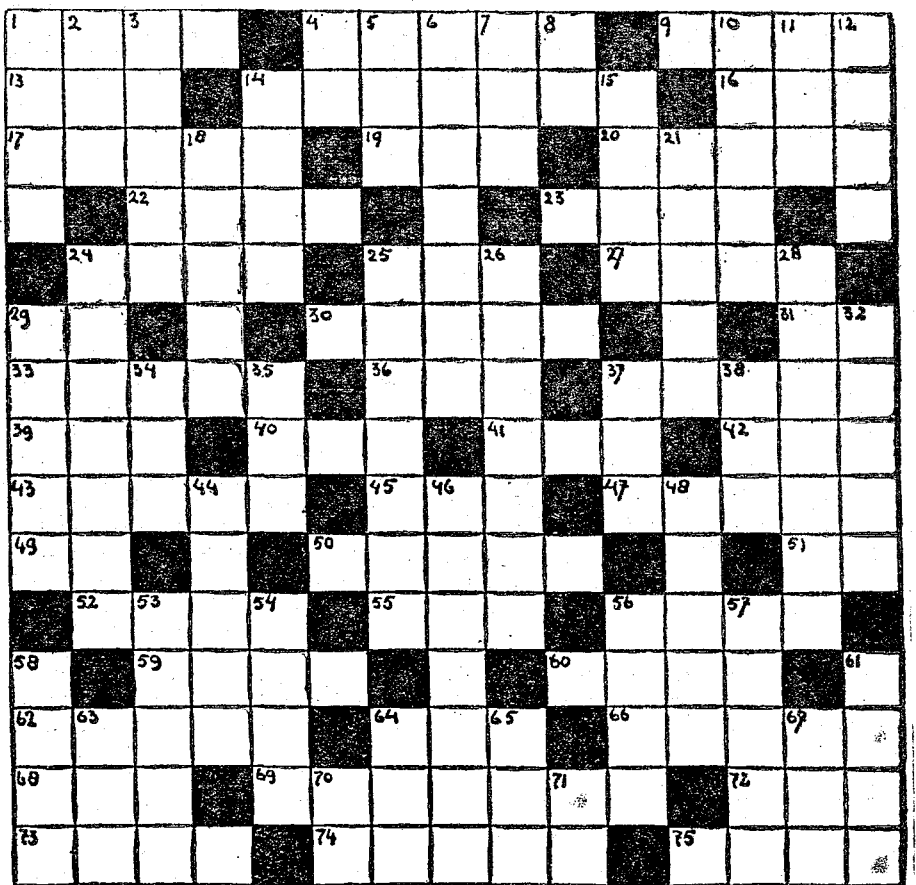
William Frankema

JEZUS REDT VERLOST GENEEST
Iedere zondagmorgen om acht uur spreekt Evangelist Joh. Maasbach over Radio-Luxemburg, 208 m. middengolf en 49.26 korte golf.

Kruiswoordpuzzel

Horizontaal: 1. verleidster; 4. rivier in Frankrijk; 9. gindse; 13. berg op Kreta; 14. bedorven (van vis); 16. hoofddeksel; 17. werptouw; 19. loot; 20. schande; 22. vlek; 23. slijk; 24. vreemde munt; 25. maagvocht; 27. schuur; 29. soort onderwijs (afk.); 30. reparateur; 31. rondhout; 33. gevat; 36. sportterm; 37. huishoudelijk voorwerp; 39. gewas; 40. vaartuig; 41. bloeiwijze; 42. O.T.-figuur; 43. sieraad; 45. lichaamsdeel; 47. schilderen; 49. nummer (afk.); 50. strelen; 51. rijkstelefoon (afk.); 52. iemand die klein is voor zijn jaren; 55. draf; 56. van boven smal toelopend; 59. strooisel; 60. groente; 62. vogel; 64. kloosteroverste; 66. deel van huis; 68. deel van boom; 69. zonder bezit; 72. tijdvak; 73. man van 42 hor.; 74. druppelen (lit. taal); 75. middel tot mederegeren.

Vertikaal: 1. soort stof; 2. echtgenote van Lodewijk van Loon; 3. hoop; 4. sociaal-economisch; 5. in orde; 6. t.v.-figuur; 7. dof; 8. lekkernij; 10. Griekse jongeling; 11. ontkenning; 12. profeet; 14. uitstekend sieraad aan oorrijs; 15. wapen; 18. water in Berlijn; 21. onbepaald voornaamwoord; 24. fat; 25. matroos uit India; 26. passen; 28. dwarsverbinding; 29. haven van Minorca; 32. soort plant; 34. meisjesnaam; 35. model; 37. behoeftig; 38. groot glas; 44. bloedvat; 46. zoogdier; 48. rivier in Azië; 53. stad in Japan; 54. bed; 56. schrede; 57. houten paaltje voor waterpassing; 58. notulen; 61. woede; 63. wiel; 64. oppervlaktemaat; 65. geslo-

ten; 67. roem; 70. lengtemaat; 71. voorzetsel.

63. Dee; 64. Medea; 65. Coen; 66. serre; 67. nerf.

Oplossing vorige puzzel

Horizontaal: 1. krib; 5. zweer; 9. stro; 13. lorre; 14. alt; 15. speer; 16. Abia; 17. Dakar; 19. Anna; 20. misbaar; 21. gelaten; 22. adres; 25. snor; 27. tank; 31. Rotte; 33. ent; 35. peren; 37. Epe; 38. vandaar; 39. eed; 40. marge; 42. sik; 43. Irene; 45. Nero; 47. slak; 49. varen; 53. geboden; 55. negeren; 58. riet; 59. ronde; 61. rota; 62. Elten;

Vertikaal: 1. klam; 2. Robin; 3. Iris; 4. Brabant; 6. waard; 7. elk; 8. étage; 9. Spaarne; 10. tent; 11. renet; 12. Oran; 17. daar; 18. rest; 23. rendier; 24. brems; 25. stern; 26. oever; 28. april; 29. kreek; 30. onder; 32. opa; 33. Ens; 34. tak; 36. Een; 44. raderen; 41. genoten; 46. over; 47. snee; 48. beilo; 50. anode; 51. ender; 52. meter; 53. grec; 54. bete; 56. rode; 57. naaf; 60. Ner.

ACHTER PAGINA

DE AFRONDING van deze serie artikelen over de partij moet nu plaats hebben, hoewel er nog veel meer te vertellen zou zijn.

Immers, over de politiek praten betekent over het leven praten. En als het daarover gaat zijn wij niet snel aan het einde van ons latijn.

De politiek wordt in belangrijke mate bepaald via de partijen in hun organisatievormen. Daarom raakt men ook over de partij niet gauw uitgepraat.

Wij hebben het in de afgelopen weken met name over die organisatie gehad en over de regelen, welke daarvoor in het leven zijn geroepen.

Het leven in de organisatie wordt echter bepaald door de mensen, die men steeds achter de weergegeven organen moet zien. Dat betreft niet alleen de besturen van al die partijorganen, dat betreft ook de leden van de partij en de kiezers van de partij.

EERST zijn er — intern — de leden, die de partij vormen, maar bovendien zijn er — extern — de kiezers-niet-leden, die mede de kandidaten der partij voor de diverse vertegenwoordigende lichamen in het staatsleven kiezen.

Wij willen in dit slotartikel nog iets zeggen over de partij en haar leden, alsmede over de partij en haar kiezers en tevens over de ARJOS en haar leden en de ARJOS en de jongeren buiten haar.

* De partij en haar leden

PARTIJEN hebben groot belang bij een flink ledental. Ook ons volk als geheel heeft er veel belang bij, dat er partijen zijn met een flink aantal leden.

Waarom?

Een organisatie heeft, althans in zekere zin, zoveel recht van spreken als zij leden heeft. Een organisatie, gedragen door een groot aantal leden, kan met meer klem spre-

ken dan een partij met een zeer gering aantal leden. Het is duidelijk, dat een opvatting van een organisatie met laten wij zeggen tienduizend leden, meer gewicht in de schaal legt, dan de opvatting van een vereniging met bijvoorbeeld honderd leden.

Op het hier gestelde kan men — als er niet wat bij gezegd zou worden — natuurlijk veel afdingen.

Immers, er zijn altijd vele mensen, die helemaal geen lid zijn van enige organisatie, maar toch ook een bepaalde opvatting hebben, even goed als er vele mensen zijn, die lid zijn van andere organisaties. Bovendien kan het zijn, dat een opvatting, aangehangen door een organisatie met slechts honderd leden, duidelijk beter en gezonder is dan een opvatting, welke verdedigd wordt door een organisatie met tienduizend leden.

Maar op zichzelf beschouwd is het juist, dat een toenemend ledental de betekenis van een organisatie inzake de opinievorming versterkt. Daarom heeft ook een partij belang bij een flink ledenaantal.

AFGEZIEN hiervan kan dan niet alleen door het partijbestuur met meer kracht gesproken worden. Het is namelijk ook duidelijk dat, wanneer men de leden van een partij tevens als propagandisten voor die partij beschouwt, een partij met honderd leden-propagandisten minder invloed in den lande kan uitoefenen dan een partij met tienduizend leden-propagandisten.

Tenslotte zij er in dit kader nog op gewezen, dat het ledental van betekenis is voor de financiële mogelijkheden van een partij. Gezonde partij-financiën maken de mogelijkheden voor verbreiding van de visie van de partij via de diverse publiciteitsmedia groter.

De partij en nog zoveel meer

Een van de conclusies uit het voorgaande is, dat de invloed van de partij verband houdt met het ledental van de partij én met de activiteit van die leden.

Een partij kan organisatorisch mooi in elkaar zitten — zoals wij in voorgaande artikelen hebben gezien — en democratisch zijn opgebouwd en ingericht, het wordt pas een levende organisatie als zij gedragen wordt door meelevende en actieve leden. De leden maken de organisatie tot wat zij is: maken een bepaalde visie meer tot gemeen goed.

Daarop te wijzen aan het begin van een nieuwe actie-periode is zeker op zijn plaats.

* De partij en haar kiezers

REEDS bleek, dat voor een partij naast haar leden tevens haar kiezers, ook voorzover deze niet-leden zijn, van betekenis zijn. Die kiezers bepalen immers mede hoeveel zetels de partij in de diverse vertegenwoordigende lichamen zal innemen.

Een partij heeft altijd veel meer kiezers dan leden. Zo heeft de A.R. Partij ruim 100.000 leden, maar ongeveer 545.000 (ruim een half miljoen) kiezers.

De kiezers, leden en niet-leden samen, bepalen de zetelaantallen.

De leden doen meer; zij bepalen mede de hoofdlijnen van het beleid, van de door de partij aangegeven vertegenwoordigers te voeren politiek.

* Ons volk en de partijen

TER completering van het geheel herinneren wij er aan, dat aan het begin van dit artikel werd gesteld, dat het voor het volk van belang is, dat de partijen een flink aantal leden hebben.

Wij willen dat nader onderstrepen. Het volk heeft er belang bij, dat zoveel mogelijk kiezers stemmen en kiezen. Politieke onverschilligheid van grote delen van de bevolking kan tot slechte toestanden in het land leiden.

Het naar de stembus gaan van zoveel mogelijk burgers is dus van belang, maar het daadwerkelijk lid zijn is meer, zoals wij gezien hebben. Men bepaalt dan immers nog meer het te voeren beleid. Dat over te laten aan weinigen kan — zoals men in andere landen kan zien — leiden tot dictatuur.

* Arjos en jongeren

IJVER en toewijding van alle burgers, in ieder geval van de partijtleden en de leden van de politieke jongeren-organisaties is van zeer veel gewicht.

Als leden der partij roepen wij onze medeburgers op om hun mening te vormen, te toetsen en door te geven.

Ook de ARJOS werkt niet alleen intern. Ook zij probeert haar mede-jongeren politiek-minded te maken. Een goed stuk werk deed de ARJOS — samen met de F.C.H.J.G. — in dit opzicht door de Actie Politiquiz.

Zo moeten wij steeds allen op een of andere wijze — ieder naar zijn of haar vermogen — bezig zijn ook op het gebied van het politieke handelen.

Maaglijders!

DE uitkomst voor U zijn de echte Amerikaanse
G-R MAAGTABLETTEN

Met G-R Maagtabletten kunt U weer normaal eten!

Importeur LOUIS RIETBERGEN - Korenaarstraat 55a-c, Rotterdam

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN

IN DE ALBLASSERWAARD

BETONFABRIEK

DEN BOER

NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland

Opgereikt 1888

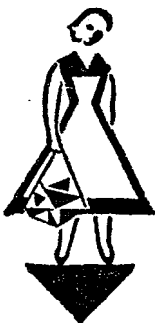
AANNEMINGSBEDRIJF

kerken-, scholenbouw, enz.

HARDINXVELD-GIESSENDAM - TELEFOON 01846-2052

FIRMA GEBR. C. EN A. P. BAKKER

utiliteitsbouw en betonwerken

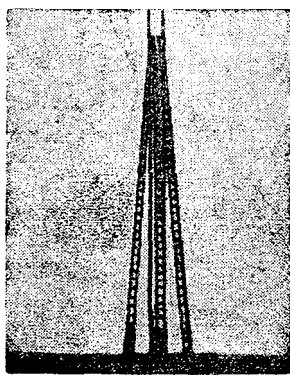

**GRAAFSTROOM
melk**

in papierverpakking

- ▶ smakelijk
- ▶ hygiënisch
- ▶ gemakkelijk

LiSaPak aangewezen voor
kantine en school!

**FA. H. MANSCHOT
& ZONEN**

Aannemers van
HEIWERKEN

Telefoon 03474-269

LEXMOND

Gespecialiseerd in het
heien met stoomblokken
van 2000 tot 8000 kg.

Coöp. Landbouwvereniging

SAMENWERKING

GIESSENBURG - Telefoon 01845-254

alles voor de boer: veevoeders - meststoffen -
zaai- en pootgoed - landbouwwerktuigen -
maar ook veel voor iedereen: vaste- en
vloeibare brandstoffen - bestrijdingsmidde-
len - gereedschappen.

In prima boter en kaas,
steeds de baas,
alle soorten groot en klein,
komen uit de IJsel- en Lekstreek fijn.

A. van Houwelingen - Moordrecht

telefoon 305 (01827), Westeinde 117

Laat advertenties U inlichten

Firma Jan de Mik

HARDINXVELD-GIESSENDAM

Aannemers van

OEVERVERDEDIGINGSWERKEN

GRIENDHOUTHANDEL - HOEPELMAKERIJ

Telefoon 2156 - Hardinxveld-Giessendam

VERPLAATSBARE

HOUTEN GEBOUWEN

Directie- en schaftwagens
Directie- en schaftketen
Noodwoningen,
scholen en kerken,
etc.

TELEFOON HARDINXVELD-GIESSENDAM 2141

Uw adres voor

DIRECTIEKETEN, BARAKKEN,
SCHOLEN, ZOMERHUISJES, enz. enz.

Firma Gebr. Timmer

Houtbouw - Giessendam - Telefoon 2062

A. BAARS Azn

Exploitatie van
baggermaterieel N.V.

Telefoon 144, Sliedrecht

Verkoop en
verhuur

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

Het was weer Prinsjesdag, met al het ceremonieel, dat er aan verbonden is. Maar het wezenlijke van deze staatkundige gebeurtenis wordt toch gevormd door de Troonrede. De heer H. Algra wijdt hieraan een kort commentaar onder de titel:

ER was een tijd, dat een Troonrede begon met enkele vaste, elk jaar terugkerende verklaringen, waarvan de voornaamste was, dat de verhouding tot de vreemde mogendheden nog steeds van de meest vriendschappelijke aard was gebleven.

En de aardigste gemeenplaats was altijd weer die, waarin hulde werd gebracht aan alle burgerlijke ambtenaren en militairen voor hun getrouwe plichtsbetrachting.

De meerdere of mindere welvaart in moederland en koloniën kreeg verdienende aandacht.

En dan was er het wisselend gedeelte, dat de plannen van de Regering vermeldde. De Staten-Generaal kregen te horen, welke wetsontwerpen in het komend zittingsjaar zouden worden aangeboden! Alleen dat gedeelte bevatte soms een verrassend element.

Later is de Troonrede uitgebreid. Het werd meer een beschouwend stuk, waarbij de belangrijkste binnenlandse en buitenlandse politieke vraagstukken de revue passeren. Zo is het in hoofdzaak nog.

We krijgen ook ditmaal allereerst een situatie-tekening van de internationale verhoudingen en de opvattingen en doelstellingen van de Regering bij haar buitenlandse politiek. De „eenwording” van Europa staat daarbij sterk op de voorgrond. Dit gedeelte is

UITGEBREID DESSERT

in indirecte formuleringen polemisch tegen de politiek van president De Gaulle. En het gehele eerste deel van de Troonrede geeft nauwelijks een basis voor een parlementair debat, behalve met een paar kleine groeperingen.

ANDERS staat het met het gedeelte, dat aan de sociaal-economische politiek is gewijd.

Het is de Regering niet onbekend gebleven, wat er in Amsterdam is gebeurd. Daar worden de c.a.o.'s om zeep geholpen. Daar zegt een van de grootste werkgevers, dat hij „formeel” in strijd met de wet heeft gehandeld, maar zich moreel niet schuldig vond, want het was hem er om te doen, een schop te geven tegen het loonbeleid van de Regering.

Dat waren 's mans eigen woorden. Het is de Regering niet onbekend, dat haar gehele loonpolitiek, die in overleg met het bedrijfsleven tot stand kwam en zoveel mogelijk werd gehandhaafd, nu uit de voegen dreigt te worden gelicht. Het is mogelijk dat in de eerstkomende twee maanden zal worden afgebroken, wat in jarenlange moeizame arbeid werd opgebouwd. De Regering is dan ook verontrust. En zij verbergt het niet, dat hier grote gevaren dreigen.

Maar zij heeft ook vertrouwen, dat het georganiseerde bedrijfsleven zal

blijven zorgen voor een gezond, verantwoord beleid in de loonsector.

Zij schreef dat neer, toen het vertrouwen reeds beschaamd was. Zij het dan in een beperkt aantal, maar belangrijke gevallen, die hun terugslag dreigen te vinden in het gehele bedrijfsleven.

Wie de Troonrede op dat punt goed leest, krijgt de indruk, dat de Regering zal trachten, het tot nu toe gevoerde beleid in de sectoren van lonen en prijzen voort te zetten, waarbij de macro-economische situatie beslissende invloed heeft.

WANNEER wij met deze korte opmerkingen volstaan, dan betekent dat impliciteit de verklaring, dat wij deze eerste troonrede van het nieuwe kabinet niet bijzonder belangrijk, laat

Kijk en luister...

op maandag 23 september a.s. naar onze eerste televisie-uitzending in het nieuwe seizoen. Op deze avond zijn wij „in gesprek met minister Van Aartsen”.

De uitzending begint om 20.20 uur, dus direct na het N.T.S.-journaal.

Onze eerstvolgende radio-uitzending vindt plaats op woensdag 25 september a.s. van 18.20—18.30 uur via Hilversum I (V.A.R.A.). Spreker: mr. W. R. van der Sluis, secretaris A.R.-Partij.

Ambassador

HOTEL-RESTAURANT

Het hotel waar u zich thuis voelt. Parkeergel. Sophialaan — Zeestraat (nabij Plein 1813). Den Haag. Tel. 117700*

Laat al uw verzekeringen door ons verzorgen

ASSURANTIEKANTOOR
G. B. PRAASTERINK N.V.
Noord Kon. Wal 5, Helmond
Telefoon 04920-4753

BIJ KAPTINO

keuze uit meer dan 2000

SCHRIJF- MACHINES

ook TEL- en REKENMACHINES.
BRANDKASTEN grote sortering
De Clercqstraat 77 - Tel. 123711 - Amsterdam

Dames-,
heren- en
kinderkleding

Wieringa

ZWOLLE
APELDOORN
HILVERSUM

AMERSFOORT
ARNHEM

Onrustige Zenuwen?
Mijnhardt's Zenuwtabletten

staan indrukwekkend vinden. Dat kan ook niet anders. Het klinkt bijna ironisch, maar toch is het een feit: het nieuwe kabinet was daarvoor te vroeg tot stand gekomen.

„Prinsjesdag” was nog 7 weken in het verschiet. Daarom kwam het kabinet met een Regeringsverklaring met uitgebreide aanhangsels, bijlagen en zelfs voetnoten, waarin alles stond beschreven, wat van enig belang werd geacht en met het beleid van het kabinet te maken had.

Van dit uitgebreid hoofdgerecht is de Troonrede ditmaal niet meer dan een wat onnodig uitgebreid dessert.

dublan- felt

Vloeren

Lust voor het oog. Lust voor het oor. Polyvinylchloride in fraaie structuren op een dikke, geluiddempende viltlaag. Slipvrij, aangenaam aan de voeten. In banen van 150 cm breed.

N.V. HELMONDSCH
TEXTIEL MAATSCHAPPIJ
Afd. Dublan-feltvloeren
POSTBUS 12 HELMOND
EEN HAT&MA PRODUKT

voor onderhoudswerk: ANTI GEEL tex

MURON MUURVERFINDUSTRIE HOOGVEEN

Er zetelde een antirevolutionaire bewindsman op het departement van verkeer en waterstaat toen het ingrijpende en veelomvattende besluit genomen werd om de Delta-werken te gaan uitvoeren. Een besluit waartoe de grote overstromingsramp de onmiddellijke aanleiding was.

Thans is het opnieuw een antirevolutionaire minister, die de verkeers- en waterstaatszaken behartigt. Deze minister heeft in de Troonrede, waarmee H. M. de Koningin deze week de zitting van de Staten-Generaal opende, de volgende passage laten opnemen: „De regering is verontrust over het toenemen van het aantal verkeersongelukken. Zij zal verdere maatregelen treffen ter verhoging van de verkeersveiligheid”.

Deze passage stelt de bestrijding van een nationale ramp in uitzicht en daarom zijn wij er gelukkig mee. Sommige dagbladen hebben in hun commentaar op de Troonrede teurstelling uitgesproken over de povere mededelingen van sommige ministers, ook over deze passage van minister Van Aartsen. Het Algemeen Handelsblad schreef: „Over waterstaat helemaal niets. Over verkeer de interessante mededeling dat de regering verontrust is over de toeneming van het aantal ongelukken op de weg en dat zij er wat tegen wil doen”.

Wij geven echter verre de voorkeur aan deze korte, bondige toezegging van de minister van verkeer en waterstaat boven de lange, soms niet eens fraaie en meestal weinigzeggende volzinnen, die in de Troonrede aan andere departementen zijn gewijd.

De situatie op het gebied van het verkeer is op het ogenblik het grote probleem voor deze minister. De grote waterstaatswerken, waarvoor tien jaar geleden door zijn geestverwante voorganger de basis werd gelegd, hebben voortgang, evenals de vele andere zaken die onder dit departement ressorteren; ieder die er belang in stelt kan ze in de begroting vinden. Wat nu nodig is, is een nieuwe krachtige aanpak van het verkeersvraagstuk. De situatie van vandaag is verontrustend en de voorspellingen omtrent de groei van het aantal auto's doen voor een reeds zeer nabije toekomst een situatie verwachten, die nog veel zorgwekkender zal zijn.

Dat de minister zijn bijdrage aan de Troonrede beperkt heeft tot een passage over het verkeersvraagstuk, bewijst dat hij dit vraagstuk zo belangrijk acht, dat hij het heeft willen uitvullen boven alle andere zaken, waarmee zijn departement bemoeienis heeft.

Onder de huidige omstandigheden is dat volkomen terecht. Woorden zijn er de laatste jaren aan de verkeersongelukken en aan de vele andere aspecten van het verkeersvraagstuk meer dan genoeg gewijd, ook van de zijde van de overheid. De daden zijn schaars geweest en voor zover ze er waren, was het nut twijfelachtig. Hoeveel kostbare ambtelijke tijd en hoeveel particulier geld is er niet verspild met nutteloze maatregelen als ontstoring en verplichte spatlappen? Stond er weer niet een langdurige studie op het programma over het beveiligen van de middenbermen van de rijkswegen, een studie die de nieuwe minister voorkomen heeft door te bepalen dat die beveiliging aangebracht moet worden!

Wij hebben op het gebied van het verkeer weinig woorden en een krachtig en goedgericht optreden van de overheid nodig. De weinige woorden, die minister Van Aartsen, in de Troonrede gebruikt heeft, zijn een goed begin.

Het lezen van de Rijksbegroting is geen uitstapje in dromenland, geen ontspanning voor een vakantieganger. Er is lichtere lectuur geschreven!

Dat er een tekort is van f 1628 miljoen zal niet velen de haren te berge doen rijzen, zelfs de minister van financiën niet. Dat de belastingen niet verlaagd worden, hebben u en ik met teleurstelling gelezen, hoewel wij persoonlijk nog nooit de vreugde hebben kunnen smaken duidelijk aanwijsbaar een belastingverlaging te bespeuren, niettegenstaande die er wel eens was. Want het verlangen naar belastingverlaging — dat is onze ervaring — is de zucht naar een verroeste weegschaal. Altijd als er iets goedkoper werd aan de ene kant, werd iets aan de andere kant weer duurder. Werd het verlangen van de ene minister, in die weegschaal, iets milder, dan kreeg de andere, in die weegschaal, een enorme trek. Het gevolg was dat de balans vrij evenwichtig bleef.

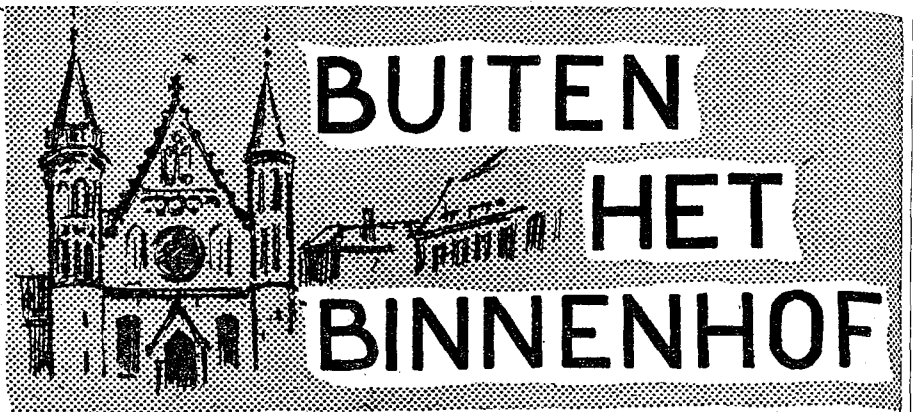
Heeft het u werkelijk een slapeloze nacht gekost, dat er een kastekort van ongeveer f 1,7 miljard gaat ontstaan? U zult u afvragen, hoé dat tekort is ontstaan. Dit is een eenvoudige zaak, waarover vele ingewikkelde systemen zijn gepubliceerd. Het komt, zeer eenvoudig gezegd, hierop neer: er is te veel uitgegeven en te weinig ingekomen. Wie zulks tegen een econoom zegt wordt soms aangekeken met een blik alsof het geheim van de economie door een leek is doorvorst. De econoom zal u vertellen dat de zaak niet zo eenvoudig is als u denkt. Doch laat u niet voor de gek houden. De zaak is inderdaad niet eenvoudig, maar waar tekorten ontstaan is er of verduisterd, of er is te veel uitgegeven. Dat kan men ook anders zeggen en wie dat kan is natuurlijk knapper dan ondergetekende.

Minister Witteveen had, toen hij nog geen minister was, de gewoonte de rijksbegroting te ontleiden op een wijze, welke zijn kennis op het gebied der financiën grote eer aandeed. Dat traditionele stuk zal dit jaar niet verschijnen. Hopenlijk vermoedt u niet dat hij ons gevraagd heeft voor hem in te vallen, hetgeen wij beleeft doch dringend zouden hebben moeten weigeren in het, ondenkbare, geval dat Z.E. het verzoek tot ons zou hebben gericht. Hij heeft intussen de Kamer met nadruk gevraagd strikt de hand te houden aan de grens, welke gesteld is aan uitgaven-accres en belastingverlaging.

Maar goed, laten wij niet al te technisch worden op dit punt. Op andere pagina's van N.G. zult u genoeg kunnen lezen over de mogelijkheden, welke ons voor het volgende jaar geboden zijn en welke de beste keuze zal wezen. Hopenlijk wordt het een rustig jaar voor de altijd ploegende boer, nu èn de premier èn de vice-premier landbouwspecialisten zijn.

Wat ons in de stukken het meest trok, met een zekere voldoening trok mogen wij wel zeggen, is het bericht dat de bekeuringen f 23 miljoen hebben opgeleverd. Waarom? Omdat wij daaraan niet hebben bijgedragen.

Bekeuringen, boetes zijn zure benaderingen van de staat, doch men kan die ontlopen. Het blijkt overigens dat de Nederlander ondeugender wordt, want de minister van financiën vermoedt dat het volgende jaar wel enkele miljoenen meer in dit boetepotje zullen klinken. Toch is het een heerlijk gevoel: dit jaar heeft, wat dat betreft, het Rijk aan ons een slechte gehad. Is Groenkoper dan zo'n brave? Neen hij. Maar de enige boete, welke hij had kunnen oplopen ging niet door.

Om dat duidelijk te maken het volgende:
Wij reden met onze problemen, welke die dag vele waren, de stad Amsterdam binnen, achter het stuur van een auto, waarvan gezegd wordt, dat zij voor minder goefende rijders een uitkomst is. Nu, dat zal dan wel, want onze zorgen deden ons de verkeerde kant van de weg nemen, hetgeen een grote fout is in de ogen van iedereen, die de veiligheid van het verkeer bemint. Gelukkig bemerkten wij onze vergissing snel, want als het verkeer op u afkomt op een wijze, die afwijkt van normaal, trekken zich alle problemen tot één samen. Wij stonden dus ogenblikkelijk stil en peinsden over een wijze om aan de andere kant van de weg te komen, hetgeen niet zo gemakkelijk was. Nauwelijks was ons peinzend begonnen of een agent op een motorfiets naderde als een dreigende onweerswolk. Dat hij een zonne-straal zou blijken te zijn, wisten wij toen nog niet.

Wij verlieten onze auto om de vertegenwoordiger van de overheid met de hem toekomende eerbied te ontvangen en wij zeiden hem dat onze problemen ons boven het hoofd waren gegroeid, dat wij daardoor even het gezicht op de weg waren kwijtgeraakt en dat wij onze verontschuldiging aanboden.

Het was het minste wat wij konden doen. De man keek ons eens aan, met diep medelijden, overwegende wellicht hoe het Rijksbureau voor afgifte van rijbewijzen ooit de naam Groenkoper hadden kunnen invullen. Hij zeide ook, dat wij „hardstikke” verkeerd stonden, hetgeen wij direct toegaven, zij het met de gedachte aan een andere bloemrijke omschrijving. Daarna sprak hij het verlossende woord: „Ga u maar terug met die kar”, hetgeen ons wel aan het hart ging want nog nooit had iemand onze auto zo genoemd. Men heeft wel karretje tegen het voertuig gezegd maar nooit kar. Doch het verlangen niet bij te dragen tot de 23 miljoen uit gerechtelijke boeten en opbrengsten deed ons kalm en vriendelijk blijven. De motoragent loodste ons door het verkeer terug en nam beleeft afscheid.

Wij zullen zijn blik nooit vergeten, hij keek naar ons als iemand die een kind in een botsautootje bespiedt, in de wetenschap, dat vroeg of laat iets mis zal gaan.

Maar wij zijn verheugd huiswaarts gereden, dat mag professor Witteveen nu wel weten.

William Groenkoper

85 jaar
MAATKLEDING
L. DE VRIES H.zn.
Brugstraat 7 — Groningen

Fa. O.v. Wijngaarden & Zn.
VOOR AL UW ELEKTRISCHE EN
SANTAIRE INSTALLATIES
RADIO - T.V.
J. A. Beyerinkstr. 5 - Tel. 01803-415
NIEUWERKERK AAN DE IJSSEL

Kryptogram
Horizontaal: 1. berustende gezichten; 3. 't begin van heerschappij; 7. Kuyper als timmerman?; 9. hij „snaait” wat de wind „zaait”; 11. deze klappen vallen even over onze oostgrens; 12. binnenkort, maar ze is nog niet gepromoveerd; 13. hier worden koel ontvangen plannen opgeslagen; 14. gebarentaal; 18. unieke Drentse plaats; 19. soort „vuurwerk”; 21. zo'n kind is winterkost; 23. trap van balken; 24. de burenteigenen; 25. hier wordt alles in het reine gebracht.
Vertikaal: 1. openingen kunnen hiermee niet gevuld worden; 2. lastig familie-lid; 4. graan dat u krijgt wanneer u zelf geen boter bij de vis doet; 5. hier groeiden eens ceders; 6. zijn koning heeft maar één oog; 7. entree voor een vogel tot het schip?; 8. „stuk-makers”; 10. produkt van pauzes; 11. weinig kleurrijke bloem op zee; 15. voorraadvoorming schijnt met prijsverhoging gepaard te gaan; 16. zo'n binnendijk schijnt helemaal niet hoog te zijn; 17. geeft vuur of licht; 20. voornaam voorman in schoolstrijd; 22. wordt gebakken.

Oplossing vorige puzzel
van 10 augustus j.l.
Horizontaal: 1. onderhoud, 5. pegel, 8. brood, 9. haaiabaau, 11. deserteur, 12. hotel, 14. Adam, 15. dalwind, 19. hondebaan, 22. knor, 24. Erica, 26. Marinisme, 28. landrente, 29. amorf, 30. kunne, 31. visitatie.
Vertikaal: 1. opbod, 2. doorslaan, 3. reders, 4. ochtend, 5. Piet Hein, 6. graat, 7. lui, 10. april, 13. lener, 14. achterlijk, 16. Ada (geh. met Lodewijk van Loon), 17. denksport, 18. gevaarte, 20. armen, 21. nergens, 23. inlaat, 25. innen, 27. elfje.

Voor betere dames- en kinderkleding
Zwartsenberg
GRONINGEN - STADSKANAAL

Enkele reacties in de pers bij het overlijden van dr. Schouten

IN vrijwel alle dagbladen is grote aandacht geschonken aan het overlijden van dr. Schouten. Wij geven hier enkele persstemmen door, hoewel wij deze — gezien de lengte der beschouwingen — moesten bekorten. Het ging ons bij de keuze uit de perscommentaren vooral om de bijdragen die in het bijzonder de persoon van dr. Schouten belichtte.

NIEUWE ROTTERDAMSE COURANT (liberaal)

• Bene meritis

Achtendertig jaren van zijn lange leven heeft hij in de Tweede Kamer doorgebracht. Daar heeft zich de partijleider en parlementariër Schouten gevormd. Als leidende a.r. volksvertegenwoordiger was hij de opvolger van Colijn, toen deze aan de andere kant van de tafel — dus in de regering — kwam te zitten.

Tegenwoordig zijn de meeste Kamerleden middelmatige voorlezers van meestal middelmatige proza. Schouten was een redenaar, een boeiende redenaar, wiens oratisch vuurwerk opspoot uit een diepe overtuiging. Hij behoorde tot het thans snel uitstervende ras van politici die met weinig gespecialiseerde maar voldoende technische kennis over de politieke kant van de problemen weten te spreken, politici die voor het goed functioneren van het parlementaire stelsel onontbeerlijk zijn. Aldus bedreef Schouten politiek, en dan zonder de gladdigheidjes en trucjes die politiek in veler ogen een onzindelijk bedrijf doen zijn. Hij was rechtlijnig en standvastig. Zo heeft hij zijn partij en zijn Kamerfractie geleid.

De onderbreking van het parlementaire leven in de jaren van de bezetting deed aan Schoutens standvastigheid, in gevangnissen en concentratiekampen, niet af. De man wiens aard niet kon meebrengen dat hij het erop zou toeleggen groot te zijn, was niet klein te krijgen. Toen hij in 1945 in het bevrijde Nederland terugkwam was zijn commentaar: „ik ben niet veranderd”.

Inderdaad, hij was trouw gebleven aan zijn beginsel en nam zijn oude plaats in het parlement in. Hij was de strijdbare politicus gebleven, hetgeen in de naoorlogse jaren vooral bleek uit de indrukwekkende wijze waarop hij oppositie bedreef tegen het beleid van de regering in de Indonesische kwestie. Ook wie het met die oppositie niet eens kon zijn en die haar zelfs betreurde, moest erkennen dat Schoutens oppositie eerlijk en groots was en respect afdwong.

Schouten was een natuurtalent. Dat hij zijn partij ging leiden toen er een nieuwe leider nodig was, lag in de lijn der dingen. Hij kon het zich — wars van vertoon en ijdelheid — veroorloven, in de a.r. deputatenvergadering van 1955, waarin hij was afgetreden als partijvoorzitter en waarin hij had aangekondigd dat hij in 1956 niet meer beschikbaar zou zijn voor een Kamerzetel, een afscheidsrede te houden, waarin hij zelf constateerde, dat zijn opvolging van Colijn vanzelfsprekend was geweest, zoals ook het leiderschap van Colijn en Kuyper vanzelfsprekend was geweest. Hij moest bij die gelegenheid intussen vaststellen, dat hij zelf niet zo'n vanzelfsprekende opvolger had.

DE ROTTERDAMMER (prot chr.)

• Vormende kracht

Het strookte wel geheel met zijn persoon en karakter, dat op dr. Schoutens eigen wens van zijn heengaan geen melding zou worden gemaakt alvorens — geheel in stilte — ook de teraardebestelling van het stoffelijk overschot had plaatsgehad. Dat is nu geschied.

Een groot man is dr. Schouten onder ons geweest, maar hij wist zich onder alle omstandigheden een mens die het van genade moest hebben en die klein was tegenover zijn God. Aan het verzoenende kruis van Christus heeft hij vastgehouden, ook op zijn sterfbed en bij het naderkomen van de dood.

Nu is hij heengegaan, is het ons nog vreemd te moede. Hoezeer heeft hij steeds gestaan midden in het politieke leven. En ook toen hij zich had teruggetrokken, kwam bij zovele actuele problemen de vraag bij ons op: hoe zou nu het oordeel van Schouten luiden? Wat thans blijft — en zij zal blijven — is de eerbiedige herinnering.

Mogen wij, in al de schuchterheid die hij alleen maar op prijs zou hebben gesteld, iets aanstippen?

Dan is voor ons Schouten in verschillende opzichten de man die gestalte gaf en die belichaamde.

Hij gaf gestalte aan de politiek. Welk een vormende kracht is er niet van hem uitgegaan. Wie voor zich het beeld wilde oproepen van een parlementariër, dacht aan hem. Meeslepend was hij in zijn betogen, daarbij de situatie volledig beheersend; geen enkele interruptie liet hij onbeantwoord. Hij sprak met gezag, omdat men gevoelde bij hem van doen te hebben met een die gedragen werd door een vaste overtuiging. Bij vriend en tegenstander — vijanden had hij niet — was hij in gelijke mate om zijn strikte eerlijkheid en onkreukbaarheid hoog geschat.

Naast zijn omvangrijke arbeid in het parlement, waarbij altijd weer trof zijn nimmer falen in de kennis der feiten, tot in de details toe, was er zijn spreken voor de eigen mensen, of dat nu geschiedde voor een bescheiden kiesvereniging dan wel voor een massale bijeenkomst; voor Schouten maakte dit in feite trouwens geen verschil.

Op zulke vergaderingen, kleine en grote, kwam men onder de indruk van de hand die hij had met het volk. Als hij sprak, sprak hij toe, sprak hij tot het hart. Waarom het niet duidelijk gezegd — men had hem lief. Men voelde zich door hem bemoedigd, vertroost, aangemaand als het moest en na hem te hebben gehoord stond men weer sterker, overtuigder, in het leven.

Een groot politicus was hij, wie wel rechtlijnigheid is verweten, maar wij geven er de voorkeur aan, aan hem te blijven denken als aan een die ons de lijnen recht heeft leren zien.

Wat wij ook willen aanstippen is dit: dr. Schouten had vooral daarom de liefde van het volk omdat men in hem als het ware de belichaming gevoelde van de gereformeerde gezindte. Binnen die gezindte is een ruime kerkelijke geschakeerdheid. Maar van allen genoot hij het vertrouwen en allen achtten hem als een hunner. Zou zoiets nog ooit mogelijk zijn?

En nu is hij heengegaan. Niet meer kunnen wij ons afvragen: hoe zou Schouten denken over deze of die situatie, hoe zou hij dit of dat probleem even bedachtzaam als scherp ontleden om te geraken tot een onontkoombare conclusie?

Voort moeten wij, ook zonder hem. Veel geschriften zijn er niet van zijn hand; niet als schrijver doch als spreker was hij groot. Maar zijn leven zelf was een leesbare brief. En hij heeft een generatie leren denken — principieel en gelovig. Hij heeft een generatie geleerd, dat de politiek het waard is, aldus en niet anders te worden benaderd en te worden beoefend.

Schouten was, al zal ook hij zijn aarzelingen hebben gehad, van een grote beslistheid. Maar hij kon het zijn omdat hij zijn steunpunt wist te liggen buiten zijn eigen beperkte menselijkheid. En laten ook wij, naar zijn voorbeeld, daaraan maar vasthouden.

TROUW (prot. chr.)

• Begenadigd leidsman

Na een langdurig ziekbed is dr. Jan Schouten van ons heengegaan.

Begin augustus hebben wij afscheid van hem genomen. Hij was, zo zeide hij, gereed.

Gereed, dat was een merkwaardig woord. Hij zei niet „bereid”, hij zei „gereed”. Iemand die bereid is, ondergaat iets, iemand die gereed is, gaat iets doen.

Blijkbaar heeft Schouten zo zijn sterfbed gezien. Een bewust gaan ontmoeten van zijn Heer. Dat is een zaak! Daar kunnen we eigenlijk niets van zeggen. En dat heeft Schouten ook zo goed begrepen toen hij zijn sterfbed en dood zoveel mogelijk wilde onttrekken aan de publiciteit. Dat had hij als goed Calvinist met zijn leermeester gemeen.

Dit gedenkwoord moet daarvan het merkteken dragen. Maar dat neemt niet weg dat wij van iemand die zo terecht, klein van zichzelf gedacht wil hebben, toch wel moer opmerken wat voor goeds God ons in hem geschonken heeft.

Wij zouden drie dingen naar voren willen brengen.

In de eerste plaats dat Schouten een

leerling van Kuyper was. Door en door gereformeerd: lange jaren directeur van de Vrije Universiteit, het kroonstuk van Kuyper's werk. Sociaal: hij heeft een enorme vormende invloed gehad op de eerste generaties die leiding in de christelijke vakbeweging gaven. Politiek: hij heeft in de Anti-Revolutionaire Partij de lijn van Kuyper willen voortzetten.

Schouten heeft grote invloed op het anti-revolutionaire volk gehad. Hij sprak de taal van dat volk. Het vertrouwen hem volkomen. Hij was sociaal-progressief. Hij heeft na de oorlog in de internationale politiek van de a.r.-partij een ontwikkeling aangedurfd, waar hij van nature even onwettig tegenover stond als dat a.r.-volk zelf. De anti-revolutionairen mogen bedenken dat zij hier — en in sociaal en in internationaal opzicht — Schouten moeten volgen.

In de tweede plaats willen wij stellen dat Schouten een groot parlementariër was. Anders dan Colijn, die van het parlement niet hield en meer dan Kuyper die het parlement te boven groeide, was hij hier de a.r.-opvolger van Groen van Prinsterer.

Schouten is nooit minister geweest, evenmin als Groen. Hij wilde dat ook niet zijn. Hij was voor alles Kamerlid. Hij stond op de rechten van de Kamer. Dat kon hij doen omdat hij voor alles de plichten van het Kamerlid kende. Als ieder Kamerlid was als hij, zou er geen crisis der democratie zijn.

Naar ons besef — en dat is het derde punt dat wij willen noemen — heeft Schouten zijn grootste betekenis voor ons volk gekregen in een periode die met zijn ordelijke geest volkomen in strijd was en dat was de periode van de Duitse bezetting.

Het Nederlandse volk was in de oorlog beland. De Duitse bezetters wilden ons de nazi-ideologie opdringen. Wij waren daar niet op verdacht en beuud en verslagen als wij waren door de bliksem-overval ondergingen wij de geraffineerde nazificatie-pogingen. Wij moesten leren oorlog voeren, niet alleen militair, maar ook geestelijk oorlog voeren. Wij moesten geestelijk overeind blijven staan als volk en niet capituleren. Daar was moed voor nodig. Daar moest men de dood voor in de dingen durven zien en dat waren we niet gewend.

Het Nederlandse volk heeft toen een aantal mannen gekend van verschillende geestelijke richtingen, die dat konden. Wij denken aan Telders en aan Wiardi Beckman. Tot die mannen behoorde ook Schouten.

In het openbaar — dat is nog iets anders dan illegaal verzet — tartte hij de bezetters.

Het Nederlandse volk moest zijn nationale ziel behouden. Het moest zichzelf blijven.

In openbare vergaderingen, waar de Gestapo op de voorste bank zat, riep Schouten zijn hoorders op om de strijd tegen het nazi-heidendom vol te houden. Hij riep op tot trouw aan de Nederlandse regering die onder leiding van Koningin Wilhelmina in Londen zetelde.

Van zijn leiding ging een enorme kracht uit. Zijn voorbeeld fascineerde. Men ervoer de geloofsmoed van deze man, die op grond daarvan strijd voerde en tot strijd opriep, ook al ging het ten koste van hem zelf. Dat wist hij vooruit. Hij wist dat het concentratiekamp hem wachtte. Maar hij deinsde daarvoor niet terug. Hij die wist dat hij het van Christus' offer voor de wereld hebben moest, wist in de ure der beslissing zelf het offer van zijn leven te bieden.

Na een vreselijk lijden in de concentratiekampen keerde hij terug. Ongebroken. Een man!

Het Nederlandse volk heeft een van zijn beste zonen verloren. De a.r.-partij een begenadigd leidsman.

HET PAROOL (socialistisch)

• Parlementariër zonder valsheid en intriges

Schouten had niet het briljante van die andere Antirevolutionaire autodidact Colijn, die in die jaren Abraham Kuyper als partijleider opvolgde, maar die een sterke voorkeur voor het ministerschap had. Schouten is korte tijd wethouder van financiën in Rotterdam geweest. Maar zijn kracht lag niet in het regeren, maar in het debatteren. Het dedain dat de militair Colijn voor parlementaire arbeid minder geschikt maakte, was hem volstrekt vreemd. Hij was democraat tot in zijn botten. En wee de minister, die aan de rechten der volksvertegenwoordiging, zoals

Schouten die verstond, durfde tornen. Dan bulderde zijn machtige stem, die beslist geen geluidsversterker van node had, door heel de Kamer. Dan liet hij zich kennen in zijn ware grootheid: als een parlementariër.

De zucht om als Colijn persoonlijk te schitteren, kende hij niet. Zo werd hij ook behoed voor de fout, die Colijn in 1940 — staande op de grens van twee werelden — even tegenover de Duitsers beging. Schouten week geen ogenblik van zijn parlementaire principes. De nazi's vergisten zich trouwens ook niet in hem. In 1942-'43 werd hij meermalen gearresteerd en via Scheveningen, Haren, Sachsenhausen belandde hij ten slotte in Mauthausen, waar hij — als een lichamelijk wrak — door de Amerikanen werd bevrijd.

Na zijn herstel lag het voor de hand dat zijn partij hem, die loyaal tegenover Colijn ook in diens fouten was gebleven, tot partijleider koos. En niet de dissident Gerbrandy, die tegen de wil van zijn partij in 1939 tot het kabinet-De Geer was toegetreden, zelfs al had Gerbrandy het in Londen dan tot minister-president gebracht. Schouten aanvaardde het leiderschap als een plicht en niet omdat hij zich zelf op één lijn stelde met Kuyper of Colijn. Met al de zelfbewustheid van de autodidact, was hij een bescheiden mens. Maar Schouten geloofde rotsvast in zijn christelijke principes. Zo heeft hij tien jaar lang leiding gegeven aan de ARP, wars van de emotionele rijkseenheden-oppositie van een Gerbrandy in de Indonesische kwestie, maar onverzettelijk ook tegenover de na-oorlogse kabinetten, die in hun Indisch beleid naar zijn oordeel afweken van wat de Nederlandse grondwet leerde.

Schouten behandelde de Grondwet als zijn Bijbel. De letter was hem heilig. Hij wilde Indonesië wel meer zelfstandigheid geven en hij was ook een vurig voorstander van de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie — maar om ter wille daarvan van zijn grondwet-interpretatie af te wijken, dat vermocht hij niet.

Dan stuitte hij op het wettische en de vooruitziende visie om andere wegen te wijzen bezat hij niet. Zo drukte hij op zijn partij nolens volens het stempel niet alleen van de standvastigheid maar ook van het conservatisme, dat haar steeds meer van de kiezers vervreemde.

De tekenen daarvan zijn hem niet ontgaan. Hij verzette zich althans niet openlijk, toen een jongere generatie in de persoon van Zijlstra in 1952 samenwerking met de rooms-rode coalitie aanvaardde. Hij steunde zijn jonge ministers in de Kamer even loyaal als hij het vroeger Colijn had gedaan. Maar of het van harte was, wie zal het zeggen? Het heimwee naar de oude christelijke coalitie was hem niet vreemd. In 1956 trok hij zich in elk geval, nog in volle kracht, plotseling uit de Kamer terug om een benoeming tot lid van de Raad van State te aanvaarden. Het was of hij begreep dat de partij een andere leiding nodig had. Maar vanuit die teruggetrokken positie bleef „De oude Jan” zoals de jongeren hem respectvol gingen noemen, de politiek volgen.

Soms wellicht onthutst door de snelle wendingen van zijn opvolgers, maar naar buiten toe: onberoerd antirevolutionair.

DE TELEGRAAF (neutraal)

• Nationaal verlies

Dr. J. Schouten, de nu overleden anti-revolutionaire leider, was door zijn veelzijdigheid en zijn gevoel voor het politieke spel een parlementariër van de oude stempel. Maar het was zijn karaktervastheid die van hem zoveel gezag en invloed deed uitgaan. Het ja van dr. Schouten was ja en zijn neen was neen. In dit opzicht zette hij de traditie van dr. Abraham Kuyper en dr. H. Colijn voort.

Toen dr. Schouten zich wegens zijn leeftijd en om gezondheidsredenen terugtrok, brak de dynastie van dit type calvinistische leiders af. Sindsdien is wel zijn functie vervuld, maar aan een leider van dit formaat, die daarbij midden in de moderne dynamische tijd staat, heeft het de Anti-Revolutionaire Partij tot dusver ontbroken. Het heengaan van dr. Schouten herinnert nog eens aan dit gemis.

Het specialisme viert heden ten dage hoogtij, niet het minst in de Tweede Kamer, maar wellicht juist daardoor wordt het verscheiden van de karaktervolle, veelzijdige dr. Schouten in zeer brede kring als een nationaal verlies beschouwd.

• Vervolg op pag. 10

Huidverzorging
zacht-zuiver-gezond
PUROL
Puistjes drogen in met Purolopoeder

Miljoenennota 1963

HOE HOUDEN WIJ DE WELVAART VAST?

RUIJM tien jaar na elke grote oorlog die West-Europa teisterde ontstond in Nederland een ernstige economische crisis, die gevolgd werd door een verschrikkelijke depressie. Dat gebeurde na de Franse tijd — maar troostte De Bosch Kemper honderdtien jaar geleden: het kwam weinig voor dat in Nederland mensen van de honger stierven. Dat gebeurde na 1870 en we hebben nog de verhalen gehoord over de zware „tachtiger jaren“. Dat vond ook plaats na de eerste wereldoorlog en we herinneren ons nog de werkloosheid, de faillissementen, de armoede en al die andere vormen van leed en lijden die er het gevolg van waren. En toen we ons na de bevrijding in 1945 zetten aan de opbouw van Nederland, vroegen wij ons af, of een dergelijke beproeving ons wellicht in 1956 weer te wachten stond. God zij dank, zij is — tot heden — ons bespaard gebleven.

In de miljoenennota voor 1964 staat een grafiek, waaruit het verloop min of meer af te leiden is en die wij hierbij overnemen.

In 1950 kwam er een onderbreking in de dalende lijn van de werkloosheidscijfers. We herinnerden ons 1922 en schrokken op. De daarop volgende nieuwe daling, als gevolg van de stijgende welvaart, kon onze bezorgdheid niet wegnemen, noch de vele optimistische uitlatingen van economen en politici. Want ook die kenden wij nog uit de tijd die aan de beruchte laatste week van oktober 1929 vooraf ging. Zelfs in het midden van die maand nog had de

bekende prof. Irving Fisher van Yale gezegd, dat de welvaartshoogvlakte waarop Amerika zich toen bewoog, zonder eind was. Twee maanden later was het nationale vermogen in de Verenigde Staten met veertig miljard dollars verminderd en nog twee jaar later was het nationale inkomen tot op minder dan de helft teruggelopen. Nee, zo erg veel vertrouwen hadden wij niet in die welvaartsprofeten.

Zijlstra's krachtproef

In 1956 — wie dacht niet aan 1929 — was er weer een oververhitting van de conjunctuur. Weer was de welvaart sterk gestegen en de werkloosheid tot een minimum gedaald. Een korte tijd zagen we perspectief wenken: de werkloosheid is praktisch opgeheven. Helemaal, het mocht niet zijn. Spoedig daarna was de arbeidsreserve verdubbeld. En weer pijnigde de vraag, of de recessie wellicht zou overgaan in een depressie. Maar nee, de stijgende lijn keerde terug, en duurt tot heden onveranderd voort.

Het is vooral aan het uitzonderlijk knappe beleid van minister Zijlstra, die van harte en met grote trouw gesteund werd door minister De Pous, staatssecretaris Roolvink en later ook door minister Veldkamp, te danken geweest dat ons deze ramp is bespaard gebleven. O zeker, de economische theorie had op dit punt een grote vooruitgang geboekt en de maatregelen aangegeven die invloed konden oefenen bij de beheersing van de conjunctuur. Maar dat ganse instrumentarium moest aangebracht, bespeeld en gedirigeerd worden. In de compositie moesten ook dissonanten worden gespeeld, die sommige toehoorders pijnlijk trof. En daarbij had de dirigent bovendien te zorgen dat de resultaten van zijn orkest zodanig overtuigend waren, dat het publiek — in casu de volksvertegenwoordiging — hem niet met overrijpe tomaten en al te belegen eieren zouden dwingen de uitvoering voortijdig te staken.

Dat is prof. Zijlstra gelukt, nogmaals, mede dank zij zijn partners. Als econoom heeft hij het ganse instrumentarium in het conjunctuurbeleid ingebouwd; als staatsman heeft hij het met grote virtuositeit bespeeld; en als een groot regent heeft hij telkens weer collega's en parlement weten te overtuigen van zijn gelijk. Het was soms een vervelend en hinderlijk gelijk, maar toch: hij had gelijk. Dat bewijzen de resultaten.

De resultaten

Bezien wij hierover de afgedrukte grafiek even nader. In 1956 bereikten de werkloosheidscijfers een minimum, doch maar voor heel kort. Onmiddellijk daarna was een bestedingsbeperking nodig, die een groot deel van het resultaat weer vernietigde. Maar in 1961 werd dat punt opnieuw bereikt en sedertdien loopt het vrijwel horizontaal door.

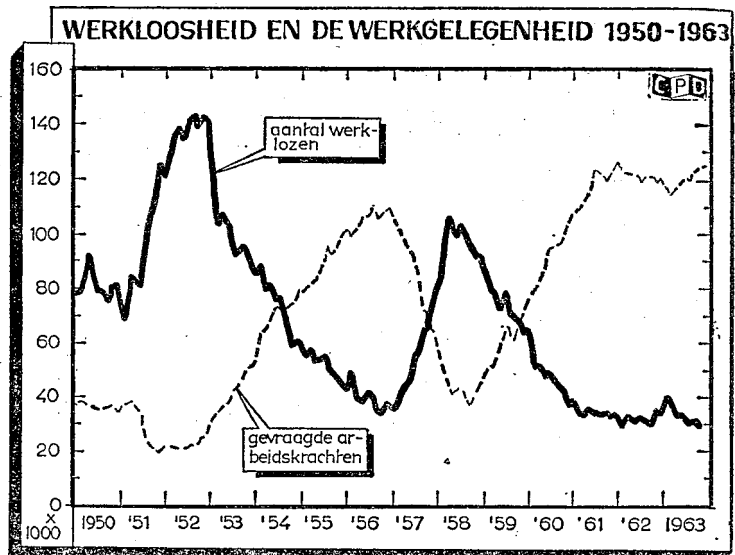
En het is een ongelooflijk laag peil. Toen de theorie van de volle werkgelegenheid werd opgesteld, in samenhang met het conjunctuurbeleid, werd uitgegaan van een arbeidsreserve van drie procent van de beroepsbevolking. Het is nu al twee jaar lang ongeveer één procent. Toegegeven, de spanningen die hierdoor ontstaan zijn niet gering en onbehaaglijk. Maar de zeven-tigduizend arbeiders, die hierdoor extra in het arbeidsproces zijn opgenomen, mogen minister Zijlstra dank weten, dat hij die spanningen aanvaard en beheerst heeft.

Mede hierdoor, maar ook door het loonbeleid van de vorige regering is nog een sociaal zeer merkwaardig feit te melden. Drie jaar geleden ontvingen de werknemers 67% van het nationale inkomen in hun loonzakje; vorig jaar was dat 71,5% en in 1963 zal het 72% zijn. Naar wij menen is het nog niet eerder in de geschiedenis van Nederland voorgekomen dat dit cijfer zo hoog was. En dan te bedenken dat er door de welvaart ook geld was voor spronggewijze verbetering van vele sociale voorzieningen.

In hetzelfde spoor

Misschien denken sommige lezers dat het voorgaande weinig verband houdt met de deze week verschenen miljoenennota.

Toch wel. Want al in zijn inleiding schrijft minister Witteveen:

„Het feit, dat een recessie ditmaal kon worden voorkomen, is stellig in belangrijke mate te danken aan het conjunctuurbeleid van het vorige Kabinet. Daardoor is verhinderd, dat de spanningen in de economie zich tot een overbesteding konden ontwikkelen, zoals dat in voorgaande expansieperioden het geval was.“

Na dit grote compliment zal het niemand verwonderen dat de minister verklaart, dat dit beleid zal worden voortgezet.

Evenmin is het verwonderlijk, dat er globaal gesproken weinig nieuwe zaken in de nota naar voren springen. Begrotingstechnisch is dat de te verklaren uit de mededeling van minister Witteveen, dat zijn voorganger veel voorbereidend werk heeft gedaan. En wat de materiële inhoud betreft, het is bekend dat minister Zijlstra voor de opstelling en beperking van de prioriteitenlijst een der voornaamste adviseurs van dr. De Kort is geweest, op wiens program de huidige minister-president verder gezeild is. Daarna zijn deze prioriteiten in de regeringsverklaring bekend gemaakt en goed ontvangen. Het enige nieuws dat in de nota verpakt is, zijn de geraamde cijfers op onderdelen, die de dagbladen inmiddels al wereldkundig hebben gemaakt.

Het tekort

De begroting sluit met een geraamd tekort van f 1628 miljoen, dat is 0,7 miljoen meer dan de begroting voor 1962. De vermoedelijke uitkomsten van die laatste twee jaren, vielen echter al sterk tegen. Werd het tekort voor 1962 geraamd op f 275 miljoen, het zal waarschijnlijk ruim 1,2 miljard hoger worden en het tekort over 1963 wordt nu nader geraamd op f 1548 miljoen.

De minister geeft natuurlijk voor deze snelle verslechtering van de cijfers een verklaring. De opbrengst van de belastingen, die eerder meestal sterk meeviel, verminderde door de progressie die in de tarieven verwerkt is, toen het werknemersaandeel van het nationale vermogen steeg. Dat is toegenomen van 67 tot 72 procent. De mensen met kleine inkomens ontvingen meer, die met hoge minder. Maar het was de laatste categorie die van wat zij eerst meer ontving een hoog percentage belasting betaalden, waarover nu slechts weinig of niets wordt geheven. Daarnaast stond de sterke stijging van de ambtenarensalarissen en van de prijzen die betaald moesten worden voor de overheidsinvesteringen in bijvoorbeeld woningen, wegen, bruggen, kantoren en scholen. Terwijl de groei der bevolking ook hogere eisen stelt aan de staatsuitgaven.

Maar wat hiervan zij, feit is dat de begrotingspositie steeds ongunstiger wordt, ondanks de gunstige conjunctuur. De minister doet zijn best om cijfermatig aan te tonen, dat desondanks hieruit geen impulsen voortvloeien die de conjuncturele spanningen vergroten, maar zijn betoog heeft ons niet volledig overtuigd. Wij zijn van oordeel dat van dit grote tekort wel een inflationistische invloed uitgaat.

Inflatie

Inflatie is een term, ontleend aan de medische wetenschap. Daar betekent het woord: opzetting van het lichaam door winden. Het is een tekenende uitdrukking van wat er in de economie mee wordt bedoeld. Op de lagere school leerden we al van windhandel en de ellende die daarop volgde. Zo kan het nu nog gaan, zo ging het althans in

1929. Er was wind in de economie gepompt; toen haakte er iets en de hele zaak plofte in elkaar.

Maar er is ook een langzamer vorm van inflatie mogelijk. Kruijpend en sluipend verricht zij dan haar funeste werking, doordat dan hier, dan daar, prijzen omhoog gaan en langzamerhand het hele prijspeil, hetgeen betekent dat de gulden steeds minder waard wordt — en dus ook de vorderingen in gulden.

Het prijspeil van de particuliere consumptie steeg in 1962 met twee en een half procent, in 1963 met drie procent, zo lezen we in de nota. In de bouwsector was de stijging groter, in de overheidssector eveneens. En dit alles ondanks de hardnekkige pogingen van minister De Pous om deze inflatie te stuiten. Deze heeft gedaan, wat menselijk mogelijk was en toch is het resultaat teleurstellend.

Wij achten deze inflatie een zeer ernstige zaak. Want wat gebeurt er in feite? Stel dat iemand duizend gulden spaart en daarvan vier procent rente ontvangt. Hij moet dit opgeven als inkomen en betaalt er belasting van, terwijl hij de rest waarschijnlijk voor consumptie gebruikt. Maar zowel de fiscus als de (on)gelukkige spaarder vergissen zich schromelijk. Bij een inflatie van vier procent is er helemaal geen inkomen. De rente moet bij het kapitaal gevoegd worden om het intact te houden.

In de miljoenennota suggereert de minister dat de besparingen moeten toenemen om velerlei projecten, onder andere het tekort van de schatkist, te financieren. Wij zijn het met hem eens; maar sparen in inflatietijd is juist voor hen die geen aandelen en huizen kopen niet attractief. En daarom moet hier dringend iets aan gedaan worden.

De lonen

Opmerkelijk is, dat er in de miljoenennota niet wordt gehandeld over de loonontwikkeling die voor 1964 verantwoord mag worden geacht. Wellicht kan dit verontschuldigd worden door het feit dat daarover dit najaar overleg zal worden gepleegd met het bedrijfsleven.

Ondertussen heeft het Centraal Planbureau daarover wel iets geventileerd. Na heel veel plussen en minnen komt dat concreet uit de bus met een mogelijke stijging van de lonen in de c.a.o.'s van gemiddeld vier procent. Aangezien verwacht wordt dat het consumptieprijspeil in 1964 met twee en een half procent zal oplopen, betekent dat een stijging van het reële loon van anderhalf procent. Nadat in 1963 de gemiddelde loonstijging die van de prijzen net in evenwicht hield.

Hier wreekt zich, naar wij menen, de al te abrupte invoering van een sterke werktijdverkorting, die in diverse vormen bereikt kon worden door de schaarste aan arbeiders. De verhoging van de lonen, samen met de verruiming van de secundaire arbeidsvoorwaarden, zijn de produktiviteitsstijging vooruit gesnel en hebben daardoor een sterke opwaartse druk op het binnenlandse prijspeil ontzettend. Of anders gezegd: zij hebben de inflatie in de hand gewerkt.

De werkgevers

Wij hebben ernstige kritiek op de wilde uitlatingen die sommige vakbonden bij de jongste gebeurtenissen aan het loonfront hebben gebezigd en die zij wellicht later zullen betreuren. Maar wij zijn het volkomen oneens met

• Vervolg op pag. 5

BOEKEN en periodieken

SAMEN LEVEN

- „Samen Leven“, leerboek voor de maatschappijleer, door G. J. H. Griffioen en J. W. Ooms.
- Uitgave: „De Graafschap“, Aalten.

VELE jaren verscheen in ons land een christelijk maandblad onder de titel „Stemmen des Tijds“. Het maandschrift had een uitgebreide staf van redactie en medewerkers, o.a. dr. Colijn, prof. mr. A. Anema, prof. mr. P. A. Diepenhorst, prof. dr. J. R. Slotemaker de Bruyne. Een prachtig maandblad, met een schat aan artikelen.

Er was een merkwaardigheid. Het blad recenséerde nooit boeken, door redactieleden of medewerkers geschreven. In de plaats daarvan schreven de auteurs-zelve een aankondiging, waarin zij aan de lezers vertelden, wat zij met het betreffende boek bedoelden en waarom het naar hun mening in een behoefte voorzagen.

Misschien voeren wij dat ook bij Nederlandse Gedachten in, als de leden der redactie-commissie nog wat meer boeken gaan schrijven. Maar dan moet het eerst een vaste regel worden.

Daarom ga ik ditmaal met een woord van waardering melding maken van bovenstaand boek, geschreven door twee redactieleden. Het is bedoeld als leerboek voor een hele reeks scholen voor voortgezet onderwijs.

Het wil dus de rijpere jeugd helpen bij haar verkenningen in het volle leven. De jongens en meisjes kunnen er uit lezen, wat verplichte W.A.-verzekering betekent, en de P.B.O.; zij lezen over de wet op de afbetaling; over het verschil tussen een vereniging en een stichting, over oude en nieuwe bouwstijlen, over kerk en cultuur, over sport en recreatie, radio en televisie, loonpolitiek, prijsbeleid, kosten van levensonderhoud er over vele andere onderwerpen. Het is dus echt een verkenning in vele richtingen.

De oud-staatssecretaris, thans Kamerlid, de heer B. Roolvink, schreef een hartelijke aanbeveling.

De Gids, het orgaan van het C.N.V. zou er zich hartelijk in verheugen, als het boek op vele scholen werd ingevoerd.

Ik sluit mij daarbij van harte aan. Vooral omdat de schrijvers nergens verdoezelen, dat zij de vele vragen benaderen vanuit hun Christelijke geloofsovertuiging.

H. Algra.

Carbovit (actieve kooldragées)
bij maag- en
in gewandklachten. f. 1.25

• Vervolg van pag. 4

hen die in dit verband eenzijdig met stenen in deze richting smijten. Hier hebben werkgevers, inzonderheid die welke goed gewilde artikelen voor de export produceren een grote verantwoordelijkheid op zich gelden, door plotseling het voorzichtig uitgebalanceerde loonbeleid te doorkruisen. Zij hebben, om bij de arbeiderswerving tijdelijk een voorsprong op hun concurrenten te verkrijgen, de arbeidstijdverkorting op een geforceerde wijze ingevoerd en zijn nu bezig het loonniveau op te blazen ondanks de collectieve arbeidsovereenkomsten. Deze radicale frontverandering van de werkgevers wordt overigens door dezelfde motieven ingegeven, die vroeger de lonen op het laagste niveau drukten, namelijk de winst. Maar motieven en gevolgen zijn in wezen even a-sociaal. Men moet er begrip voor hebben dat de vak(ver)bonden al in een moeilijke positie verkeerden. Sedert de welvaart loonsverhogingen mogelijk maakte, viert de afgunst hoogtij. Weinigen verheugen zich nog dat het hun buurman goed gaat; het is alleen maar een reden tot ontevredenheid en een stimulans om zelf nog meer te eisen. Is er nog

Altijd gaaf huidje

BABYDERM
POEDER-ZALF-OLIE-ZEEP

wel één groep arbeiders die geen protestvergadering of iets dergelijks heeft belegd? Deze algemene ontevredenheid maakte het de vakbondsbestuurders al moeilijk de spelregels na te leven en tegenover hun leden te verdedigen. En nu bepaalde werkgevers de welvaartspsychose uit eigenbelang aanwakkeren, wordt het nog veel moeilijker.

Welvaartspsychose

Het is deze welvaartspsychose die het huidige kabinet het hoofd heeft te bieden. Och, op zichzelf zijn de eisen die gesteld worden niet zo buitensporig, maar er zijn er te veel en daarom moet er gekozen worden.

Straks zullen ze weer in drommen komen opzetten. De politici, die allemaal voor dit en voor dat hogere uitgaven bepleitten en tegelijk voor belastingverlaging. Als het in deze tijd van welvaart niet mogelijk is, wanneer dan wel, zullen zij vragen. Het gaat toch maar om luttele miljoenen. Wijse-lijk tellen zij de lange lijst van wensen niet op.

Tegelijk met hen komen de fabrikanten, middenstanders, tussenpersonen en vele anderen die voor de binnenlandse markt werken, om verhoging van prijzen en marges te vragen. Zij zullen hun aandeel in de welvaart willen realiseren en hun eisen kracht bijzetten door te wijzen op de schaarste aan arbeiders in hun branche, die het gevolg is van onderbetaling. En wat betekent het, een cent of twee centen voor een artikel; niemand die het merkt in deze tijd van welvaart. En zij zullen hartelijk instemmen met de klacht van hun klanten, dat het leven zo duur wordt.

En ondertussen maken de arbeiders de borst bloot voor de volgende loononderhandelingen. Het kan er wel af, de werkgevers zeggen het zelf. Men zou wel gek moeten zijn om hogere

lonen te weigeren, vooral nu het leven zo duur wordt.

Sterkte gewenst

Dat zijn zo in het kort de moeilijkheden waarmee het nieuwe kabinet in de eerste plaats wordt geconfronteerd: het tekort op de begroting, het stijgende prijspeil, de opwaartse druk op de lonen, kortom het gevaar voor inflatie en de welvaartspsychose.

Zal het deze problemen meester worden en zijn tijd uitdienen? Dat zal alleen kunnen, wanneer aan enkele voorwaarden wordt voldaan.

• Allereerst zal iedere bewindsman afzonderlijk en alle ministers gezamenlijk zich bewust moeten zijn van wat de hoogste prioriteit moet hebben. Dat is niet de woningbouw. Daarboven uit gaat de voortzetting van het conjunctuurbeleid. Dat punt moet het accent zijn dat hen als team samenvoegt tot een hecht blok. Dat is ook het meest sociale doel dat nagestreefd kan worden.

• In de tweede plaats zullen zij de kamerleden, de belanghebbenden en alle kiezers hebben duidelijk te maken, dat bij een omslag van de conjunctuur al het bereikte verloren gaat en een nieuwe start van veel ongunstiger positie uit zal moeten worden gemaakt. De laatste jaren is dat telkens gelukt. De argumenten waren overtuigend en de resultaten nog meer. De nieuwe bewindslieden krijgen een zware dobber onder de huidige omstandigheden deze resultaten te doen duren.

• Tenslotte zullen zij in de afwijzing van wat niet mogelijk is binnen het kader van dit beleid, volstrekt homogeen moeten zijn. Om het belangrijkste te kunnen bereiken moet men vaak nee zeggen tegen het minder belangrijke, hoe onaangenaam dit soms ook mag zijn of lijken. Een groot regent heeft daar geen moeite mee; niet wat zijn incidentele opponent zegt of denkt interesseert hem, maar wat op langere termijn het beste is voor de samenleving. Wij hopen dat alle ministers bekwame en krachtige regenten zullen blijken te zijn en wensen hen sterkte toe.

Aan Gods zegen...

Wij zouden onvolledig zijn, als wij op het voorgaande niet een correctie toepasten. Telkens hebben we geredeneerd, alsof de mens, de ministers, de regering, alle factoren voor de welvaart in de hand hebben en kunnen dirigeren. Maar zowel de nota van het Centraal Planbureau als de miljoenennota leren ons anders.

In laatstgenoemd stuk wordt er op gewezen, dat de huidige gunstige conjunctuur in Nederland vooral te danken is aan de onvermoeide pogingen van het bedrijfsleven om de export te vergroten, en in het advies van het planbureau wordt eerst een analyse gegeven van de economische situatie in de andere grote industrielanden.

Wij zijn voor een groot deel afhankelijk van de export, van het wel en wee in de volkerenwereld, van de toestand in de wereld. Er is maar weinig nodig en de welvaartspsychose slaat om in een angstpsychose. Misschien leeft de één nu al op de andere, zoals voor de zondvloed.

Het is goed ons dit duidelijk in te denken. En dan te ervaren dat Christus het koninkrijk al aanvaard heeft. Hij is het, die de wereld bestuurt en genadig verhooring schenkt aan het gebed dat in zwakheid tot hem opklimt.

Leeuwarden. P. WYBENGA.

*** Buitenlandse arbeiders

Het Centraal Sociaal Werkgeversverbond heeft, zonder veel argumentatie overigens, aan het kabinet een dringende wens kenbaar gemaakt.

„Wij moeten onze produktie op peil houden; werknemers zijn maar schaars te vinden; stel ons buitenlandse arbeiders ter beschikking; pas daarom een soepel toelatingsbeleid toe op deze arbeiders en hun gezinnen”.

Wij kunnen ons dat verlangen wel indenken en, uitsluitend vanuit het oogpunt van deze werkgeversgroep, nog wel begrijpen ook! Maar aan het vraagstuk van de aantrekking van buitenlandse werkrachten zijn meerdere en eveneens belangrijke facetten verbonden. Is dit tekort aan werkrachten wellicht een tijdelijk tekort, zodat deze arbeiders en hun gezinnen weer moeten worden afgestoten als het economische tij keert?

Als het tekort van structurele aard is, ligt het dan niet veeleer op de weg van het bedrijfsleven dat tekort weg te werken door meer efficiënte arbeidsmethoden te onderzoeken en toe te passen? Is het geen dringende zaak meer te investeren in automatiserende machines?

Heeft het Verbond dan geen oog voor de moeilijkheden in de totale bouwsector als zij vraagt om betaal-

Verolme United Shipyards

Rotterdam - Holland

Telefoon 16 25 00

bare woningen voor de buitenlandse arbeiders?

Is overwogen dat de aanpassing van deze arbeiders aan de Nederlandse samenleving hoe langer hoe meer verantwoordelijke begeleiding vraagt?

Naar het ons voorkomt heeft het Verbond zich te veel laten leiden door eigenbelang dan het oog te richten op het Nederlandse belang.

Voorshands achten wij de inwilliging van het verzoek een onmogelijke zaak.

TRANS SKANDIA EXPRESS

3 x per week

COPENHAGEN en STOCKHOLM

1 x per week

OSLO

Ook koel- en meubeltransporten.

BONGERS - WAGENINGEN

Telefoon 3750 - Telex 45122

Twee nieuwe Carillon-speciaal-pockets

J. Roelfs:

Adieu van een volk

geïllustreerd f 4,90. Stemmen van pers, radio en televisie bij het heengaan van Koningin Wilhelmina.

H. H. Felderhof en C. A. M. Middelhof:

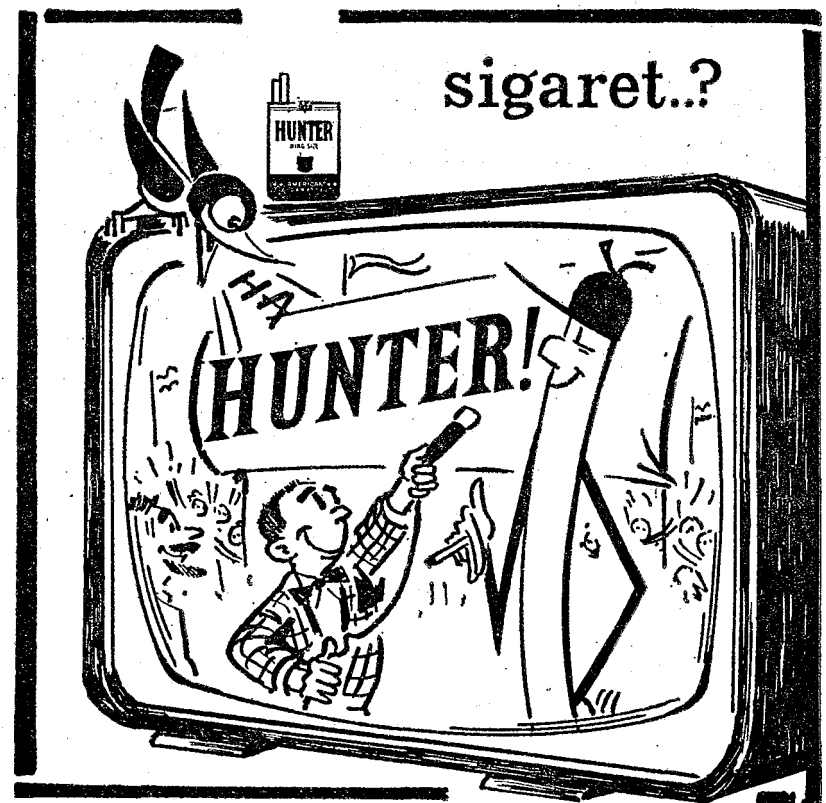
Temidden van haar volk

geïllustreerd f 4,90. Herinneringen aan Koningin Wilhelmina.

VERKRIJGBAAR IN DE BOEKHANDEL

Uigeverij:

W. ten Have N.V. - A'dam

VERTROUWENS ADRESSEN VOOR EIGEN

HOLWERDA ZONEN Dokkum

VOOR AL UW TRANSPORTEN IN BINNEN- EN BUITENLAND

Dokkum: telefoon 05190-2292 (2 lijnen) - Buiten kantoor 2580
Rotterdam: telefoon 010-171317

Vicon Landbouwwerktuigen- en machinefabriek

H. VISSERS N.V. - NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526-841 (7 lijnen)

N.V. W. J. Schuiling's Handelsonderneming

BINNENHAVENWEG 20 - HENGELO
Telefoon 05400 - 16461

CLAEYS - maaidorsers
BAMFORDS - opraäppersen
Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., Groep (Z.H.)
telefoon (01860)-2050

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

J. DE KORT metsel- en tegelbedrijf

Singel 350, tel. 33422 - 62891
AMSTERDAM

Oosterhof's Aannemersbedrijf
GRIJPSKERK - LEEUWARDEN

WEGEN-, GROND- EN WATERWERKEN

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457-561 Telefoon 06750-3748

Houtzagerij- Houthandel- Kistenfabriek

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf
VOSKAMP EN VRIJLAND

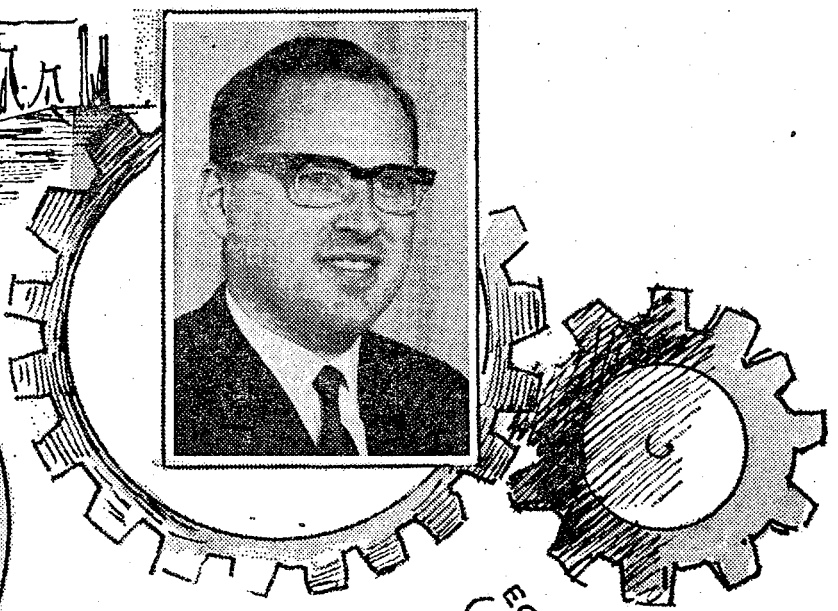
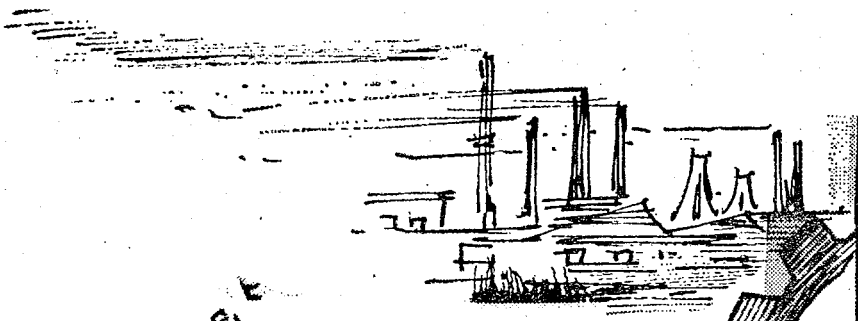
's-GRAVENZANDE - Telefoon 01748 - 2245* - Postbus 30

JAN LINGEN'S BETONINDUSTRIE N.V.

Veendam 29 - Telefoon 01850 - 3123 - 1123
PAPENDRECHT

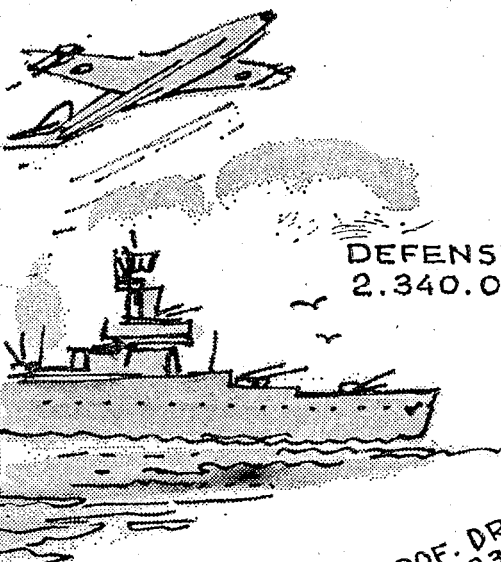
N.V. BOUWBEDRIJF KNOOP & GIEZEN

Groningen
WONING- EN UTILITEITSBOUW
Vechtstraat 60 - Telefoon no. 0 5900 - 22300

ECONOMISCHE ZAKEN
(PROF. DR. J.E. ANDRIESEN)
230.000.000

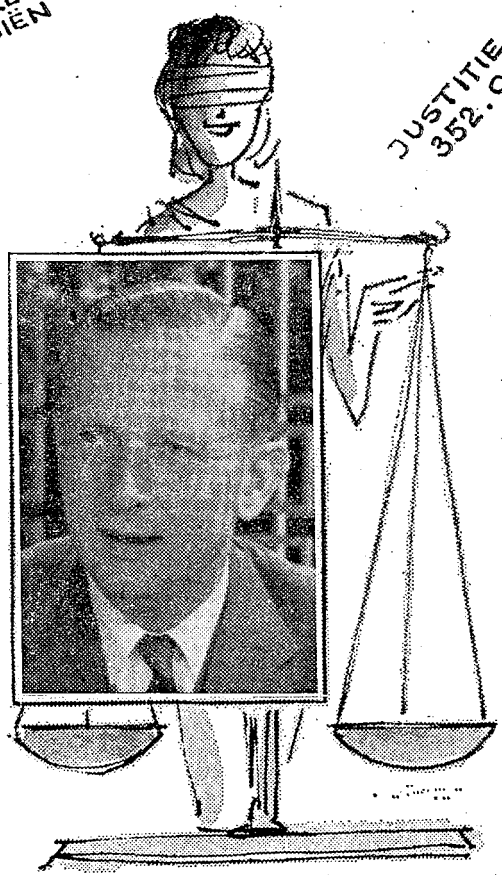
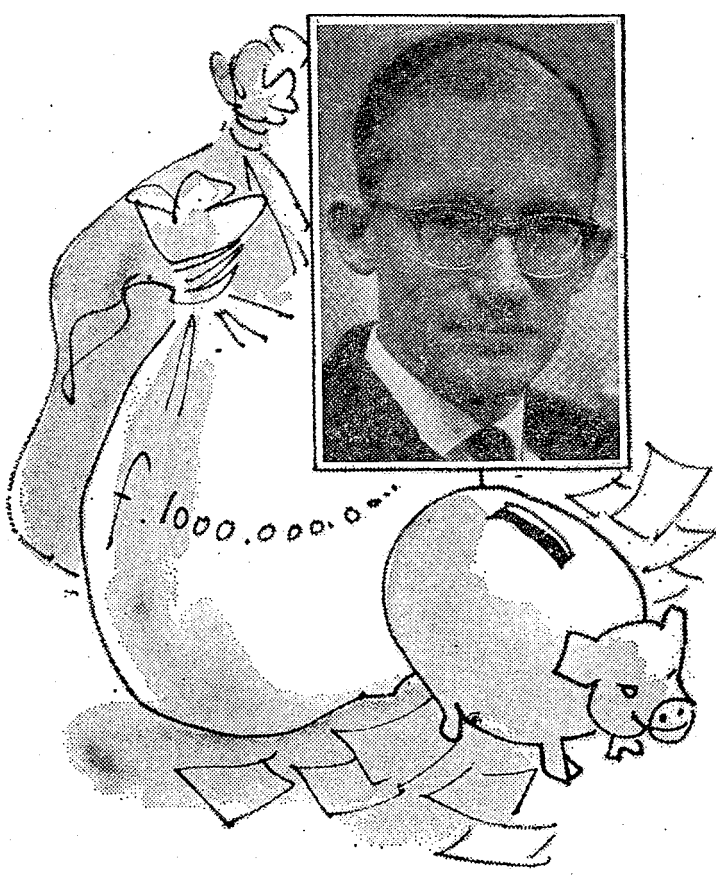
BUITENLANDSE ZAKEN (MR. J.M.A.H. LUNS)
392.000.000

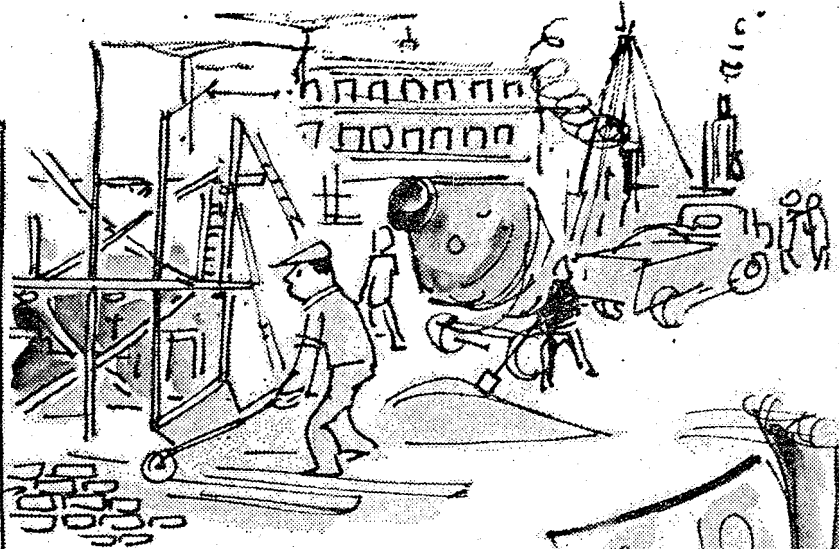
DEFENSIE (P.J.S. DE JONG)
2.340.000.000

FINANCIËN (PROF. DR. H.J. WITTEVEEN)
NATIONALE SCHULD 1.238.000.000
FINANCIËN 486.000.000

JUSTITIE (MR. Y. SCHOLTEN)
352.000.000

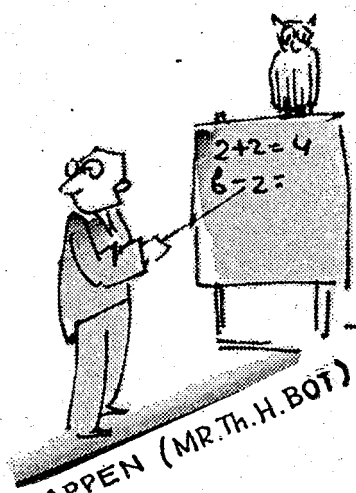

(MR. V.G.M. MARJNEN)
(MR. FRANS...)
SOCIALE Z...

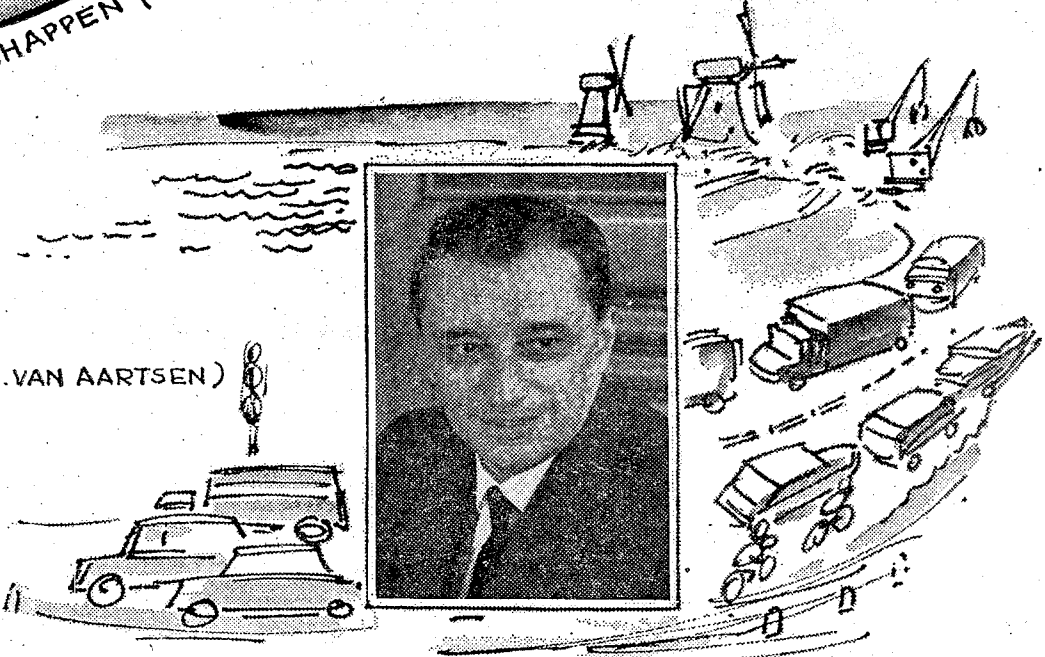
(MR. V.G.M. MARJNEN) 7.000.000

VOLKSHUISVESTING EN BOUWNIJVERHEID
(DRS. P.C.W.M. BOGAERS)
1.342.000.000

ONDERWIJS - KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN (MR. Th. H. BOT)
2.648.000.000

VERKEER EN WATERSTAAT (MR. J. VAN AARTSEN)
1.232.000.000

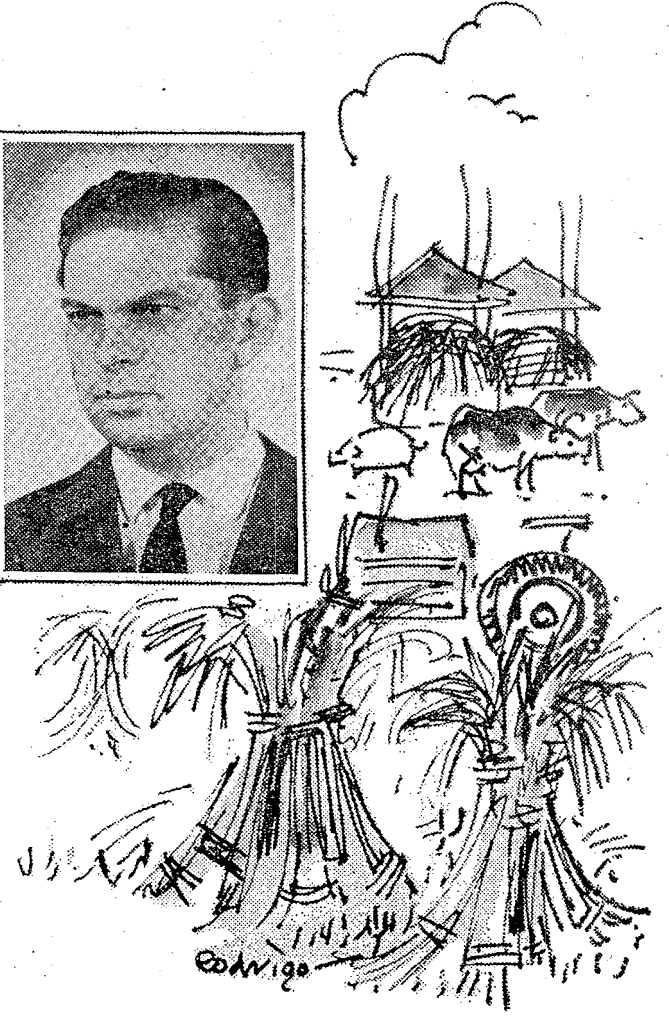
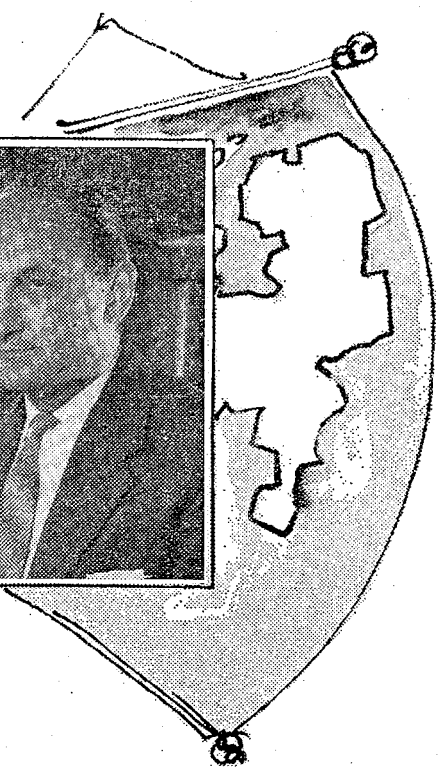

(MEV. DR. J.F. SCHOUWENAAAR - FRANSSEN) 186.000.000

VICE MINISTER-PRESIDENT
LANDBOUW EN VISSERIJ
(MR. B.W. BIESHEUVEL)

60.000.000
725.000.000

BINNENLANDSE ZAKEN (MR. E.H. TOKOPEUS)
1.114.000.000

Enheid door de volheid van Christus

Zaterdag 21 sept. a.s.

**TWEDE INTER-
KERKELIJKE**

**VOLLE
EVANGELIE
VREUGDE-
DAG**

**UTRECHT
MARGRIETHAL
Croeselaan**

TOEGANG VRIJ.

Iedereen is hartelijk
welkom.

Vereniging van Volle
Evangelie Zakenlieden
(VEZA)
Postbus 266
BREDA

ciën van de Vereniging
van Volle Evangelie
Zakenlieden „Nederland”
(VEZA).

Hoofdsprekers: David J.
du Plessis, Oakland, Ca-
lifornia, Amerika en
Samuël Doctorian, Bei-
roet, Libanon. Verdere
sprekers: ds. J. G. U.
van Hoogstraten, N.H.
predikant en ds. P.
Homburg, Geref. predi-
kant.

Ds. Samuël Doctorian

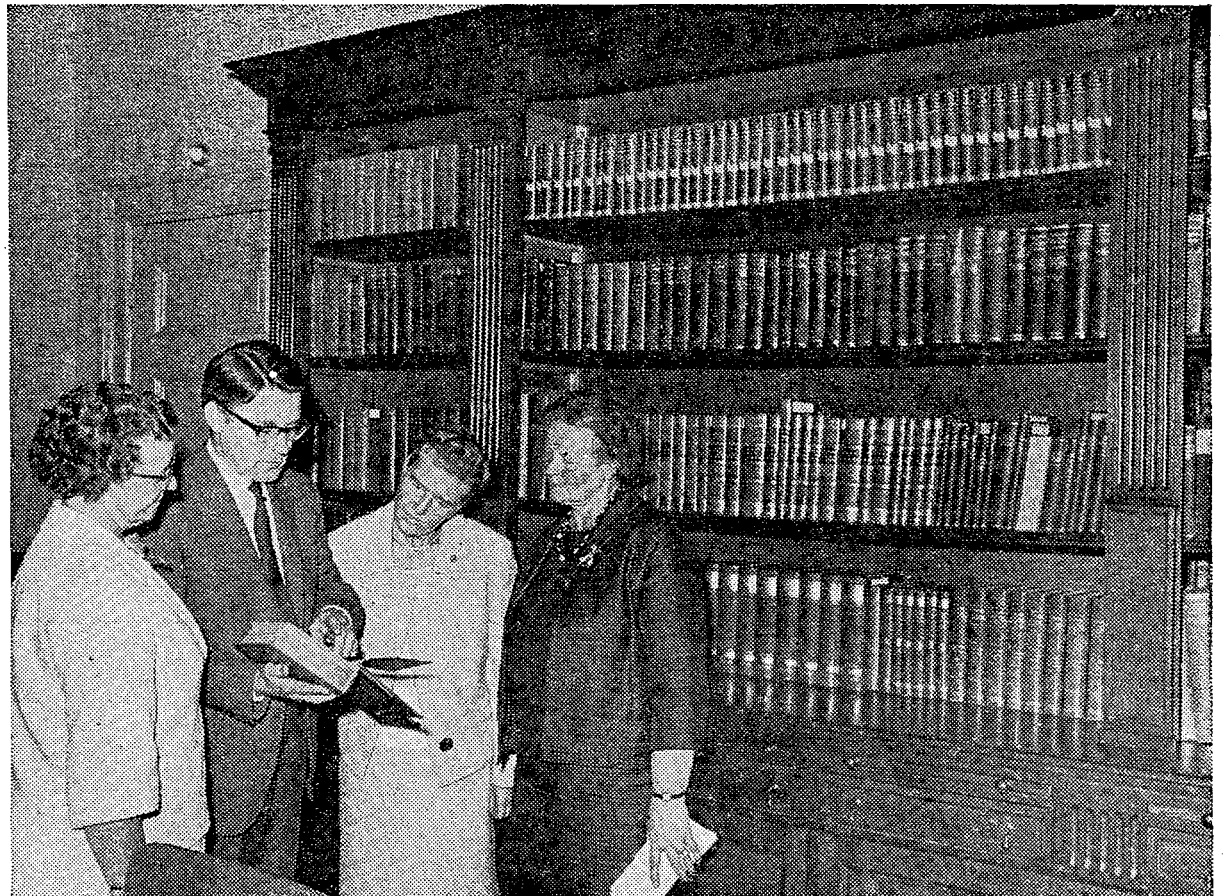
Onderwerp: „Hebt Gij
de Heilige Geest Ont-
vangen!” Hand. 19, vers
2.

De blijdschap wordt ver-
hoogd door: zang, mu-
ziek en getuigenissen.
Er wordt gebeden voor
zondaren, zieken en
voor de vervulling met
de Heilige Geest. Boven-
dien zullen diverse pre-
dikanten van alle ker-
ken het woord voeren.
Voor kinderen vanaf
6 jaar aparte samen-
komsten. Samenkomsten
zijn van 's morgens 10.15
-12.50 uur en 's middags
van 14.00-17.30 uur.
Zaal open: 9 uur.

Ds. David du Plessis

Tweede grote ontmoetingsdag van alle Volle Evangelie-gelovigen in Nederland onder auspi-

Zij zagen de Gouden Koets

PRINSJESDAG 1963 is een stralende dag geweest. Het was prachtig weer en de „Oranje-zon” zat beslist niet achter dikke wolken zoals vorig jaar, toen Prinsjesdag wel bijzonder nat was.

Voor de duizenden belangstellenden langs de routes was dit bijzonder plezierig; ook voor de gasten van het Centraal Comité.

Evenals vorig jaar waren namelijk een aantal partijleden uit verschillende delen van het land te gast om Prinsjesdag wat meer van nabij mee te maken.

Waren dit vorig jaar mannen en vrouwen, die een opvallende persoonlijke prestatie geleverd hadden bij de ledenwerfactie „Eén op tien”, thans waren het partijleden, die een goede persoonlijke prestatie leverden bij het werven van stemmen bij volmacht voor dit jaar gehouden Tweede Kamerverkiezingen.

Ditmaal werd een tweetal personen per plaats uitgenodigd, omdat het samen uit, samen thuis ook uitstapjes als deze beter tot hun recht doet komen.

's Morgens reeds om half tien konden in Den Haag worden welkom geheten mej. E. O. van Rijs en mej. M. van Rijs, beiden uit Delft, de heer P. C. Molenaar uit Maassluis, alsmede mej. M. Molenaar, de heren R. Braam en K. Dijkstra Rzn. uit Drachten, de heren J. H. Overhaal en H. A. Ravenstein uit Arnhem, alsmede de heren P. Binee en H. Klaasse uit Gouda.

Het gebeuren rond de opening van de zitting 1963-1964 van de Staten-Generaal kon door een deel der gasten worden gadeslagen vanaf plaatsen onder de colonnade op het Binnenhof en door een ander deel der gasten van achter de ramen van het Tweede Kamergebouw.

Hierna ontving de bijna voltallige A.R. Tweede Kamerfractie de gasten in haar fractiekamer. De waarnemend fractievoorzitter, de heer J. Smallembroek, hield een korte toespraak. Ook de voorzitter van het Centraal Comité, dr. W. P. Berghuis voegde zich hier enige ogenblikken bij het gezelschap.

Van de gelegenheid werd gebruik gemaakt om

o.a. de vergaderzaal van de Tweede Kamer te bezichtigen.

Na de lunch bezocht de groep het bureau van het Centraal Comité in de Dr. Kuiperstraat 3. Aangezien mr. W. R. van der Sluis wegens familieomstandigheden verhinderd was die dag in Den Haag te zijn, sprak de adj. secretaris, mr. W. de Kwaadsteniet, de genodigden toe. Hij onderstreepte daarbij, dat de invloed van de partij in belangrijke mate afhankelijk van de persoonlijke inzet der leden, of dit nu betreft het werven van leden, het winnen van kiezers, het verzorgen van stemmen bij volmacht of andere activiteiten.

De directeur van de Kuiperstichting, mr. J. H. Prins leidde de gasten rond door het Kuiperhuis (Dr. Kuiperstraat 5).

Tegen zes uur 's avonds kon, na een voor de gasten zeer drukke dag vol indrukken, op de meest hartelijke wijze afscheid worden genomen.

De heer P. C. Molenaar sprak als oudste van het gezelschap (de leeftijd van de gasten varieerde van even dertig tot 78 jaar) een woord van dank voor deze bijzondere dag.

Ongetwijfeld zal in de toekomst op soortgelijke wijze een aantal partijleden als gast van het Centraal Comité op Prinsjesdag in Den Haag zijn.

BIJ DE FOTO'S

Boven:

„Voor de boekenkast van dr. H. Colijn”. v.l.n.r. mejuffrouw E. O. van Rijs, Mr. J. H. Prins, mejuffrouw M. Molenaar en mejuffrouw M. van Rijs.

Beneden:

„Op het partij bureau”.

v.l.n.r.: Mejuffrouw M. van Rijs, H. Klaasse, E. Termorshuizen, mejuffrouw O. E. van Rijs, P. Binee, R. Dijkstra, J. H. Overhaal, P. C. Molenaar, H. A. Ravenstein, mejuffrouw M. Molenaar, R. Braam, A. van der Wees, Mr. W. de Kwaadsteniet.

GEEF JEUGD BIJBEL

uw kind de prachtige jubileum-uitgave van de Vereniging tot verspreiding van de Heilige Schrift, de

Levendig geschreven en modern geïllustreerd (ruim 70 gekleurde platen). Alleen nu, ter gelegenheid van het 50-jarig jubileum (exclusief verzendkosten à f 0,50).

f. 2,50

FRIESE UITGAVE KINDERKLEURBIJBEL
f. 1,65

**VERENIGING TOT VERSPREIDING
VAN DE HEILIGE SCHRIFT**

KEIZERSGRACHT 470, AMSTERDAM,
TELEFOON (020) 233176 EN 230219,
GIRO: 48814.

Een bestelkaart ontvangt u thuis. Zondagscholen en andere onderwijsinstellingen gelieven zo spoedig mogelijk te bestellen, gezien de beperkte oplage.

SAMEN LEVEN

G. J. H. Griffioen
en
J. W. Ooms

Prijs f 3,90

Een nieuw boek, bestemd voor het onderwijs in de

MAATSCHAPPIJLEER.

„Met een meesterlijke beperking zijn de schrijvers er in geslaagd, juist dat te geven, wat feitelijk ieder moet weten, om in deze maatschappij de weg te vinden”,

aldus schrijft De Gids (CNV). Zie ook de recensie in dit nummer. In de boekhandel verkrijgbaar of bij

N.V. Uitgevers-
maatschappij
De Graafschap
Aalten.

In Engeland

wordt een actie gevoerd tot oprichting van een eigen christelijk dagblad. Zodra een basis van 80.000 abonnees is gelegd zal de „Daily Leader” gaan verschijnen. Het nieuwe blad bedoelt een dam op te werpen tegen „het snelle verval van de morele maatstaven”.

In Denemarken

bestaat reeds sinds 67 jaar een christelijk dagblad. Om het doeltreffend maar in eenvoudige opzet, te kunnen exploiteren, moet een abonnementsprijs gevraagd worden die het dubbele is van die van andere Deense kranten. Voor dit „Kristeligt Dagblad” hebben zijn abonnees graag honderd gulden per jaar over.

In Nederland

kan een christelijk dagblad ook niet van de wind leven. Het vraagt echter geen hogere abonnementsprijs dan andere kranten. Het landelijk dagblad voor protestants-christelijk Nederland.

Trouw

kost slechts f 33,40 voor een heel jaar (f 3,40 per kwartaal). Minder dan een dubbeltje per dag. Franco thuis.

Bovendien: wie zich nu op Trouw abonneert krijgt de krant de eerste twee weken gratis.

Ik abonneer mij met ingang van vandaag op „Trouw”

Naam:

Adres:

Woonplaats:

maar betaal voor de eerste 14 dagen geen abonnementsgeld. Betaling per week (f 0,65), per maand (f 2,80), per kwartaal (f 8,40). Deze bon s.v.p. opzenden aan: Administratie Trouw, Postbus 859, Amsterdam.

De laatste dag van **LINCOLN**

door JIM BISHOP

Vorige week zijn wij begonnen met het publiceren van een nieuwe feuilleton, getiteld: „De laatste dag van Lincoln”. In deze feuilleton wordt de laatste dag van de president beschreven, vijf dagen na de beëindiging van de oorlog tussen de noordelijken en de zuidelijken. Op deze vijfde dag — Goede Vrijdag 1865 — werd president Lincoln neergeschoten door een fanatiekeling. Een Amerikaan — Jim Bishop — heeft over dit etmaal in de geschiedenis een boeiend relaas geschreven.

(2)

De stad — de eigenlijke stad — lag tussen het Capitoool en het Witte Huis en langs enkele straten naar het noorden. Pennsylvania Avenue werd „de Avenue” genoemd en had maar één trottoir, aan de westzijde. Aan de andere kant lagen de marktplaatsen en een afvoersloot. De belangrijkste gebouwen op het Witte Huis en het Capitoool na waren het hoofdstadkantoor, het patentbureau, het departement van Financiën en The Smithsonian Institution.

Paardetrans schommelden langzaam de Avenue af in de richting van East Capitol Street, waar men kon overstappen op de tram die door Sixth Street naar de marinewerf reed. Soldaten die bijna hersteld waren van hun verwondingen sloepen in de kelders van het Capitoool, waar ze de ruimte moesten delen met bijna tienduizend ton meel, die men daar had opgeslagen met het oog op een eventuele belegering. Het spoorwegstation, een pronkerig houten gebouw met de rails op gelijke hoogte met de straat, lag drie blokken ten noorden van het Capitoool, en de Baltimore & Ohio spoorwegmaatschappij ging er prat op dat zij een gehaaste staatsman binnen een uur en drie kwartier naar Baltimore (een afstand van 65 km) of binnen negen uur naar New York kon vervoeren.

Hotels waren iets nieuws voor deze stad, die tot voor kort alleen maar pensions en herbergen had gekend als overnachtingsmogelijkheid buiten de eigen woning. Van hallen en conversatiekamers in de hotels werd druk gebruik gemaakt. In de rijk-geornamenteerde lichtkronen suisde het gas, en portiers en kelners in zwarte en kastanjebruine livreeën veraangenaamden het bestaan van de regeringsambtenaren en hun echtgenoten. Het officiële Washington was meteen van de hotels gaan houden. De bars waren druk bezet, de tapijten waren luxueus, de toiletten bevonden zich binnenshuis, en de spuwbakken glommen.

Het Willard Hotel, op de hoek van Fourteenth en E Street, werd door de notabelen beschouwd als de plaats bij uitnemendheid om door anderen gezien te worden. Het National Hotel, op de hoek van Sixth Street en Pennsylvania Avenue, legde het meer aan op gasten uit de zuidelijke staten, maar toch niet uitsluitend, want vandaag, de veertiende april, kan men in het gastenboek o.a. de namen aantreffen van de

vroegere senator John P. Hale uit New Hampshire met zijn gezin, van John Wilkes Booth, toneelspeeler, afkomstig uit Bel Air in Maryland, en ook van de voorzitter van het Huis van Afgevaardigden, Schuyler Colfax uit Indiana, die voorstander was van strenge vredesvoorwaarden voor de zuidelijke staten. Tegen de gevels van deze gebouwen stonden negerbedienden te praten en te lachen, terwijl hun meesters, gekleed in lange geelbruine jassen en breedgerande hoeden, binnen hun zaken stonden te doen aan de mahoniehouten bar.

Brown's Hotel, dat recht tegenover het National Hotel lag, was ook populair. Evenals Kirkwood's, waar vicepresident Johnson logeerde, en Herndon' House.

Tot de meer permanente instituten van de stad behoorden een strafgevangenis, vicerentwintig militaire hospitalen, een krankzinnigengesticht, een enorm tehuis voor armen, een aantal bordelen, zowel in de dure als in de goedkope klasse, en ongeveer twintig officieel erkende speelgelegenheden.

Het politiekorps van Washington bestond uit vijftig man die alleen overdag dienst deden en die werden betaald door de stad, en uit vijftig man die alleen 's nachts werkten en die werden betaald door de federale regering. De nachtpolitie werd niet betaald om de burgers te beschermen; hun taak bestond uit het bewaken van de openbare gebouwen. De brandweer werd betaald door de stad, maar ze werd gecontroleerd door politici en weigerde meer dan eens om bij een brand uit te rukken. De strafwetten in het district van Columbia waren verouderd, en bij het uitdelen van straffen werden hoofdzakelijk politieke maatstaven aangelegd. De doodstraf stond op misdaden als moord, hoogverraad en inbraak; ook op verkrachting, als deze werd begaan door negers. Nog maar enkele jaren geleden hadden politici, die nu stredden voor opheffing van slavernij, grote sommen gelds verdiend door vrijgelaten slaven weer in de slavernij te brengen. Tot vlak voordat „The Emancipation Proclamation” werd ondertekend in het jaar 1863 had men iedere week negerverveiling gehouden op de binnenplaats van het Decatur House, even voorbij het Witte Huis.

Er bestond een groot verschil tussen het „permanente” Washington en het politieke Washington. Een kantoorbediende die vijftienhonderd dollar per jaar verdiende in het nieuwe gebouw van het departement van Financiën had grote moeite om van dat bedrag vrouw en kinderen te onderhouden, en zijn woning was nauwelijks beter dan die van de negers. 's Morgens om halfacht nam hij plaats aan zijn schrijftafel, en hij kwam er niet eerder vandaan dan vier uur 's middags. Het politieke Washington leefde van november tot juni, als het congres in zitting bijeen was. De vergaderingen vonden plaats tegen de avonduren, en niet eens iedere dag.

(wordt vervolgd)

Vragen van majoor Walburg

1. Is het de Minister bekend, dat aan dienstplichtigen die bestemd zijn voor herhalingsoefeningen in de maand oktober 1963, van het 415de Intendance Bataljon een mededelingenbrief werd gezonden, door de commandant van de oefenstaf van bovenvermeld bataljon waarop illustraties voorkwamen met wijzers naar hel en hemel, benevens borden met een opschrift als „verplicht drinken, artikel 1213 Hemelwet?”

Weet de Minister, dat de mededelingenbrief de volgende passages bevat:

„Enige tijd geleden gaven enige krijgslieden de pijp aan Maarten en meldden zich in gestrekte vlucht bij Petrus. Deze geen goed woord over hebbende voor hun verdienstelijkheden in het ondermaanse, ondanks de zwaarbeladen borsten, verwees hen naar de hel, maar — zo zei hij — jullie mogen kiezen tussen de burgerhel en de militaire. Gezien hun lange staat van dienst wisten zij natuurlijk meteen dat het verkennen geblazen was, en begonnen na ampele overweging met een bezoek aan de burgerhel.

Onze krijgslieden wendden hun blik af bij het zien van deze gruwelijke kwellingen, en zo viel hun ook op een groepje klanten, dat in een zijkamertje (van die militaire hel) enorme belen van een hun zeer bekend vocht aan enorme kruiken ontlokte, zulks onder het zingen van minder gewijde gezangen.

En die daar dan — zo vroegen onze krijgslieden — wie zijn dat dan? Horen die niet in de hel?

Wis en waarachtig maar die zijn van de bevoorradings en de ene dag hebben ze geen pek, dan weer geen veren, dan weer geen teer en zaagsel en als ze dat allemaal wel hebben, is hun benzinetoevoering op, maar branden doen ze nooit!”

De brief vermeldt daarna tijdschema's en mededelingen over de herhalingsoefeningen en noemt de bovenstaande inleiding een grapje.

2. Is de Minister niet van oordeel, dat een dergelijke mededelingenbrief aan onze dienstplichtigen in strijd is met de goede zeden, voor onze krijgsmacht schadelijk is, en voor velen zelfs in hoge mate kwetsend voor hun godsdienstige gevoelens, en tevens in strijd met artikel 1a van het Reglement betreffende de Krijgstucht?

3. Indien de Minister deze mening is toegedaan, wil hij dan maatregelen nemen, opdat in het vervolg dergelijke excessen in onze krijgsmacht zoveel mogelijk voorkomen worden?

4. Is de Minister bereid, bovengenoemde mededelingenbrief te laten intrekken en te vervangen door één van normale inhoud, aangezien elke dienstplichtige militair in Nederland zich beledigd mag gevoelen bij ontvangst van een brief met deze inhoud?

13 september 1963.

DE VERWACHTING VOOR 1964

vrijwel alle c.a.o. v.d. werknemers zullen worden vernieuwd

* er zullen 40.000 werklozen zijn

een gem. loonsverhoging van 4% de prijzen stijgen met 2-3%

de uitvoer stijgt met 9% de invoer stijgt met 8%

BON VOOR SLECHTS f 3,25 PER HALFJAAR ONTVANGT U WEKELIJKS NEDERLANDSE GEDACHTEN

Noteert u als nieuwe abonnee:

NAAM:

ADRES:

WOONPLAATS:

Opgégeven door:

NAAM:

ADRES:

WOONPLAATS:

Opsturen aan administratie Nederlandse Gedachten, Dr. Kuyperstraat 3 te 's-Gravenhage. Abonnementsprijs f 3,25 per half jaar. Giro 89673.

Vervolg van pers en periodiek

NIEUWE PROVINCIALE GRONINGSE COURANT (prot. chr.)

• Geest en allure

Binnen de Anti-Revolutionaire Partij werd welhaast de naam Schouten tot een begrip. Dat kon niet anders met een man van zijn statuur en stempel.

Maar dat was dan in puur tegenover gestelde zin van mensverheerlijking. Want de diepe drijfveer in deze mens ging daar juist tegen in, omdat alles alleen mocht en moest opgaan in het belijden van God, in de eer alleen van Hem, Die alle ding regeert.

In dit uur zullen binnen de Anti-Revolutionaire Partij vooral ontzaglijk veel herinneringen los woelen.

Herinneringen, waarin de strijd bare gestalte van deze massieve Calvinist oplicht in al zijn markante contouren.

Toen dr. H. Colijn in ballingschap was gestorven, was het geen vraag op wie de taak zou moeten komen te rusten de partij te loodsen door de onstuimige tijd, die bij herwonnen vrijheid aanbrak in een ontredderd Europa. De beste geestelijke tradities der „kleine luyden“, die in de „veldheer zonder leger“ hun geestelijke vader en pionier vereerden, door de machtige organisator en „klokkenist“ dr. A. Kuyper in slagorde werden geschaard en onder dr. H. Colijn zeer nauw waren betrokken, bij het landsbestuur, waren in Jan Schouten als tot „vlees en bloed“ geworden. Zo viel de keus spontaan op hem.

Hij had als leidsman en raadsman, voorzover de drukke parlementaire besognes er de tijd op deden overschieten, een nauw en warm contact met het volk, dat als hij kwam spreken, aan zijn lippen hing. Breed, massief en imponerend alleen al in zijn uiterlijk was er in zijn stem een klank als van een zware metalen klok, die boven alle stormgetij uitkomt.

Iets van een stormgetij had het wel in die jaren, waarin een uitgemergeld Europa zich een weg omhoog, een nieuwe vorm zocht.

De problemen van een nieuwe opbouw, de opbouw ook van een pas nog dodelijk belaagde democratie deden zich voor een regering en parlement, die zich tevens geconfronteerd zagen met het proces der dekolonisatie ook binnen eigen rijksterritoir.

In de boezem der natie werd de christelijke partijformatie op haar nut voor het democratisch bestel zwaar aangevochten. Aan de oostelijke contouren van het vrije West-Europa dook een dreigende macht op, die de wereld wilde wringen in een systeem, dat geen sprankje vrijheid ooit meer laten zou.

Dat waren zo enkele trekken van de tijd, waarin dr. J. Schouten in en buiten het parlement, in partij- en volksleven, telkens weer opriep nimmer het fundamentele zicht te verliezen op de geheel enige en exclusieve betekenis van de bijzondere openbaring Gods voor heel het mensenleven.

Zo klaar en helder steeds de opbouw en structuur was van zijn gedegen redevoeringen, was ook het geluid, dat zijn bazuin deed horen. Wat hij naar voren bracht had geest en allure. Hij trok steeds de grote lijnen, fors en breed. En in dat alles was als kernpunt steeds de schittering van het kloek belijden der Souvereiniteit Gods tegenover alle geest, die deze zocht te tartten en daarvoor niet deemoedig boog.

Op de bodem van heel zijn rusteloze en veelvuldige politieke activiteit in al de jaren, vóór hij het strijdgewoel verliet om in de levensavond nog iets te ervaren van de stilte, die er in het want en op de brug nimmer of zeer zelden bij was, werkte zijn kind-zijn-van-God door het geloof in Christus. Dat dreef hem alleen maar om te mogen zijn in Gods handen „een goet instrument“

Tot God wilt U begeven
Zijn heilzaam Woord neemt aan.
Dat was wat Schouten in zijn volle kracht ons volk steeds weer met grote nadruk liet horen.

Als we dat meedragen de toekomst in als volk ook van Nederland, dan gaan we in het spoor, dat hij wist en wees als het veilige.

Technisch

Bureau

A. Meerman N.V.

BOUWMACHINES

VLAARDINGEN - TEL. 01898 - 5157

OP donderdag 12 september werd dr. Schouten voor de N.C.R.V.-microfoon herdacht door de oud-parlementariërs mr. A. B. Roosjen, dr. W. Drees, dr. H. W. Tilanus en prof. mr. C. P. M. Romme. Door de vriendelijke medewerking van de N.C.R.V. zijn wij in de gelegenheid de volledige tekst van het gesprokene af te drukken.

De toespraak van mr. Roosjen werd reeds vorige week geplaatst.

Deze radio-herdenking werd ingeleid door Herman Felderhof.

Dr. W. Drees:

In Schouten is aan Nederland een man ontvallen, die voor ons volk van

melden, nog dezelfde dag naar de vergadering van de vertegenwoordigers der samenwerkende politieke partijen kwam, om weer deel te nemen aan het beraad. Hij werd in april 1943 opnieuw gearresteerd en door gevangnissen en concentratiekampen gesleept, tot hij tenslotte terecht kwam in een van de allerberuchtste kampen, Mauthausen, dat weinigen hebben overleefd. Hij heeft de kracht gehad om ook dit te doorstaan en hervatte na de bevrijding onmiddellijk zijn politieke werkzaamheden.

Dat hij door deze gevangenschap niet tot het einde toe heeft kunnen deelnemen aan het overleg tussen de politieke partijen omtrent hetgeen na de bevrijding moest gebeuren, is voor de

de vijf grote fracties, was het steeds: Ik wil dit eerst met mijn fractiegenoten overleggen.

Voor al in de na-oorlogse jaren, toen wij beiden als voorzitter van onze fracties in de Tweede Kamer optraden en wij in die jaren dikwijls voor heel moeilijke kwesties stonden, heb ik collega Schouten van nabij wel zeer bijzonder leren waarderen. Wat hij gaf was gaaf, was weldoordacht en gefundeerd op zijn beginselen.

Temidden van dit alles, temidden van al die jaren van nauwe collegiale omgang, temidden van het vele dat dagelijks wisselde, rijst Jan Schouten voor mij op als de Christus-belijder. Daarin schuilde zijn kracht en zo staren wij hem na, dankbaar voor wat hij aan ons

Dr. Schouten herdacht in een radio-uitzending

grote betekenis is geweest, in zijn veelzijdige werkzaamheden, in het kerkelijk en staatkundig leven en op maatschappelijk terrein. Die met hem in aanraking zijn geweest, bv. in de politiek, weten dat hij zich nooit liet leiden door andere overwegingen dan dat wat hij in het licht van zijn beginselen beschouwde als het belang van land en volk. Ook politieke tegenstanders waren er zich van bewust, dat hij daardoor bijdroeg tot het hooghouden van de zuiverheid der politiek, die voor een democratische ontwikkeling van zo overwegend belang is.

Vele jaren heeft hij ons volk in het openbaar vertegenwoordigd. Ik zou echter in het bijzonder een ander aspect van zijn werkzaamheden in herinnering willen brengen. Er is een tijd geweest, dat de werkzaamheden van de volksvertegenwoordiger geschorst waren en dat hij niet meer in het openbaar kon optreden. Hij heeft geen ogenblik gemeend, dat daarmee zijn taak tijdelijk was geëindigd en zijn verantwoordelijkheid terzijde gesteld. In de bezettingstijd heeft hij zich van het begin af volledig ingezet om ons volk — en natuurlijk allereerst zijn geestverwanten — duidelijk te maken, wat plicht was tegenover het Duitse streven in de overheersing van ons land en naar omschakeling van de geest van ons volk. Hij heeft dadelijk ten volle beseft, dat met de macht van Nazi-Duitsland en met de geest of de geestloosheid van het nationaal-socialisme geen compromis mogelijk was. Tegenover de bezetter gold voor hem als vanzelfsprekend het woord, later door een verzetsman geschreven: „Verwerp al wat hij biedt of bood, de sluwe vogelaar“.

Als A.R.-voorman hield hij het beginsel hoog en weerde hij zich in alle vormen van feitelijk en geestelijk verzet. Hij heeft tevens van het begin af deelgenomen aan de samenwerking met andere politieke partijen om één lijn te trekken tegenover de overheerser en de toekomst voor te bereiden. Hij heeft daarbij een koelbloedigheid en onverschrokkenheid getoond, die getuigde van zijn innerlijke kracht, een kracht die voor hem mede berustte op zijn diepe geloofsovertuiging.

Op grond van zijn activiteiten werd hij in 1942 zes maanden geïnterneerd in het kamp Amersfoort. Wij weten wat een verblijf in een concentratiekamp kon betekenen en hoe afschrikwekkend het kon werken. Ik zie hem echter nog voor me, zoals hij, toen hij na 6 maanden was vrijgelaten en nadat hij zich alsnog bij de S.D. had moeten

ontwikkelingen daarna te betreuren geweest.

Maar met warme waardering herdenk ik, gedachtig aan het contact dat ik vooraf in de bezettingsjaren met Schouten mocht hebben, hoe hij zich in de tijd waarin de volksvertegenwoordiging niet bijeenkwam, door zijn houding van zijn strijd juist bij uitnemendheid zich een vertegenwoordiger van ons volk heeft getoond.

Dr. H. W. Tilanus:

Het is vandaag precies een maand geleden, dat mijn, thans helaas overleden oud-collega dr. Jan Schouten, 80 jaar werd. Bij die gelegenheid heb ik in een hem nauw verwant tijdschrift enige gedachten en enige woorden aan hem gewijfd. Ik noemde hem: mijn wapenbroeder. Met de woorden van een bekend versje moet ik thans zeggen: Ik had een wapenbroeder; ik heb hem nu niet meer. Hij was mij inderdaad een wapenbroeder in de strijd, in de staatkundige, in de maatschappelijke, in de geestelijke strijd, zowel in het parlement als daar buiten in het Nederlandse volksleven.

Met dr. Schouten is heengegaan een rasechte parlementariër, die de volle betekenis, de volle waardering, maar ook de volle verantwoordelijkheid van zijn functie vertoonde. Gedurende de 38 jaar, van 1918 tot 1956, die hij lid was van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, heeft hij zich met volle toewijding, met volledige overgave aan dat werk gegeven. Hij gaf zich daarin geheel, was bijna steeds op zijn post, in de Kamer en in de commissievergaderingen, luisterde nauwkeurig — want hij kon luisteren — en greep in, wanneer hij dat nodig oordeelde. En als hij het nodig oordeelde, deed hij dit met een overtuiging, met een zakelijk inzicht, soms tevens met een getuigenis van zijn beginsel, dat, of men het met hem eens was of niet, respect afdwong. Want het kwam, dat voelde men, uit de volheid van zijn hart. Uit zijn oordeeling, dat hij als Kamerlid niet gemakkelijk was en zich niet spoedig gaf, omdat hij gaarne het oordeel van anderen op zich wilde laten inwerken, bleek steeds de degelijke studie, de degelijke overwegingen, die aan zijn oordelen waren voorafgegaan. Als goed democratisch Kamerlid zou hij zijn oordeel nimmer geven zonder te voren eerst met zijn A.R. collega's te hebben beraadslaagd. Zelfs in het seniorenconvent, dat is de kleine kring van de Kamervoorzitter met de voorzitters van

volksleven en aan de velen, die hem hebben gekend, tijdens zijn leven heeft gegeven.

Prof. Mr. C. P. M. Romme:

In een van de gangen van het gebouw van de Tweede Kamer heeft Jan Schouten mij verteld, waarom hij zich niet meer herkiesbaar stelde. Hij klopte met zijn hand op een dik pak stukken, die hij onder de arm droeg en hij zeide: ik kan het niet meer allemaal gelezen krijgen en je weet, hoe nodig dat is om verantwoord je standpunt te kunnen bepalen en om in de club leiding te kunnen geven. En dan is het enig mogelijke: weggaan en je plaats inruimen voor een ander.

Het was een kolossaal verlies, heus niet alleen voor zijn fractie, voor de hele Kamer en voor het Nederlandse volk. Want Jan Schouten was met zijn autoritair overleg en zijn zorgvuldig wikken en wegen op de weg van de ontwikkelingen een diplomaat in hart en nieren, een voorbeeld van een democraat en een voorbeeld van een parlementariër. Zijn nauwgezetheid en zijn gewetensvol werken had ik al leren kennen in het College van Rijksbemiddelaars. In de Kamer heb ik zijn uiterste plichtsbetrachting, zijn gedegen kennis van het vele dat er aan de orde kwam, zijn sociale beweging, zijn rechtvaardigheid en vooral zijn leiderschap leren waarderen. Hij was 'n man, die je als het ware dwong om hem te zien als het voorbeeld van wat een goed leidend parlementariër behoort te doen en behoort te zijn. Het dienen was in hem vlees en bloed geworden, het dienen van zijn beginselen ten bate van het gemene welzijn, door voor dit beginsel te getuigen en door een voortdurend er op uit zijn om iets te doen doordringen in de wetgeving en in het besturen van het land.

Het diepste gevoel dat bij zijn heengaan weer bij mij naar boven komt is er een van persoonlijke dankbaarheid voor wat hij door zijn optreden gaf, een duidelijke, heldere afstraling van de hoogheid van de politiek. Want Schouten bouwde op de Heer. De Heer heeft hem niet tevergeefs laten bouwen. De rechte lijn, die hij in zijn leven hier heeft getrokken is nu voor hem doorgetrokken naar de hemel. Gods vrede is daar nu zijn onvervreemdbaar bezit.

De uitzending werd besloten met Psalm 89 vers 8: „Gij toch, Gij zijt hun roep, de kracht van hunne kracht; Uw waarheid word' op aard de glorie toegebracht“.

* * * Vragenrecht

De Tweede Kamerleden hebben vanaf 1906 het recht om al de leden van het Kabinet vragen te stellen. Dit recht is een individueel recht waarvoor geen enkele toestemming nodig is. Weliswaar is het mogelijk zowel mondeling als schriftelijk die vragen te stellen, maar de ervaring leerde dat het overgrote deel van de vragen schriftelijk wordt gesteld. (In 1906 beneden de honderd, in 1961/62 219.)

De Eerste Kamer, die ook dit recht heeft, maakt van dit vragenrecht maar weinig gebruik, al is het aantal vragen stijgende.

De waarde van dit vragenrecht moet niet worden onderschat. Mede daarom niet omdat de minister verplicht is deze te beantwoorden.

Het stellen van vragen betekent niet dat de steller altijd kritiek heeft op de uitvoerende macht van een minister. Veelal is het zo, dat de vragensteller uiting geeft aan het belang van bepaalde onderwerpen die ons Nederlandse volk bezighouden. Meestal zaken die via de krant onder de aandacht van het publiek worden gebracht. En het moet worden erkend dat die zaken door de pers niet altijd in het juiste licht worden gesteld.

Een minister kan zich hiertegen maar moeilijk verweren. De dienaar

van de Kroon is immers aan de volksvertegenwoordiging verantwoording schuldig. Niet aan de pers.

Natuurlijk is het mogelijk deze dingen b.v. bij de begrotingsbehandeling te bespreken. Maar het nadeel daarvan is onder meer dat een uit de doeken doen van dit soort kwesties zo laat geschiedt.

Daarom is het goed dat Kamerleden over de zaken die een deel van of het gehele Nederlandse volk beroeren, vragen stellen. Teneinde zo mogelijk gewekte of gekweekte gevoelens van onbehagen weg te nemen.

Het stellen van vragen op het juiste moment is zo gezien óók een plicht van een goed Kamerlid.

Onze drie staatssecretarissen

• De staatssecretaris van Economische Zaken, **drs J. A. Bakker**, heeft nimmer kunnen vermoeden dat hij nog eens tot dit hoge ambt zou worden ge-

roepen. Het was dan ook een volkomen verrassing voor hem toen hij de brief van minister Andriessen ontving die hem vroeg staatssecretaris van Economische Zaken te worden.

Na vijf jaar burgemeester van Hoogeveen te zijn geweest gaat hij thans zijn werkkraft in dienst stellen van dit belangrijk departement. Dat het geen gemakkelijke beslissing is geweest, lezen wij o.a. in „Het Parool”, dat een vraaggesprek met de bewindsmann mocht hebben. „Om tot een objectieve beslissing te komen, heb ik getracht me los te maken van een gevoelsmatige benadering”. Op een denkbeeldige weegschaal heeft hij burgemeesterschap en het ambt van staatssecretaris tegen elkaar afgewogen en het werd „Den Haag”.

• De staatssecretaris van Defensie **A. van Es** wordt gekenschetst als een kundig en bedachtzaam man. Dat de benoeming tot staatssecretaris ook voor hem een element van verrassing heeft ingehouden, bleek wel uit hetgeen wij lezen in de Nieuwe Haagse Courant: „De heer Van Es is een nauwgezet en plichtsgetrouw man, die het verstandig vindt in de vakantie eens wat van je

te laten horen. Er kunnen tenslotte altijd dingen gebeuren, die het gewenst maken, dat je je vakantie onderbreekt. Daarom nam hij een week of wat geleden telefonisch contact op met het ministerie van Defensie om te vragen of er nog wat bijzonders was. Het kwam goed uit. Of de commandeur maar zo vriendelijk wilde zijn om naar Den Haag te komen voor een onderhoud met minister De Jong. Een aanbieding om staatssecretaris te worden. Welke gedachten er allemaal in het hoofd van de marine-officier incognito op het Heegermeer zijn omgegaan is moeilijk te raden, maar in elk geval

zei hij na wat wikken en wegen „ja”. „Ik meende door aanyaarding van deze functie de belangen van de marine het beste te kunnen dienen,” zegt hij zonder meer.

• De jongste bewindsmann in het kabinet-Marijnen is de staatssecretaris van O. K. en W., **mr. J. H. Grosheide**, die speciaal belast zal worden met de gehele onderwijssector, uitgezonderd het wetenschappelijk onderwijs. Mr. Grosheide is 33 jaar en hem is gevraagd of hij zijn leeftijd niet als een bezwaar ziet. Hij heeft die vrees niet.

ongezouten

wajang

PLANTEN MARGARINE

ongezouten - puur plantaardig
licht verteerbaar - dus gezond

Wel heeft hij oog voor de voordelen van een langere ervaring dan waarop hij kan bogen. Aan de verslaggever van de Nieuwe Haagse Courant zei hij: „Een staatssecretaris is trouwens geen dictator, die vanuit zijn kamer links en rechts orders geeft.”

Mr. Grosheide beschouwt zijn vorige werkkring — als juridisch medewerker van de „Schoolraad voor de scholen met den Bijbel” — als een voortreffelijke leerschool.

De staatssecretaris zal nu geconfronteerd worden met de Mammoetwet, waarvan hij een tegenstander is ge-

**drukkerij
zwagers**

Sinds 1903

Nieuwe Binnenweg 460-462, Rotterdam

Kou Dampo
GEVAT?

weest. Op een vraag van de „Nieuwe Haagse Courant”, hoe hij nu hier tegenover stond, antwoordde mr. Grosheide: „Als een wet eenmaal is aangenomen, moet men niet meer nakaarten over de voorgeschiedenis. Het is een eis van de democratie dat men zich dan neerlegt bij de besluiten van de meerderheid en con amore meewerkt aan de uitvoering van zo'n wet. Dat is trouwens ook het standpunt geweest van de anti-revolutionaire en christelijk-historische kamerleden, die tegen de Mammoetwet stemden.”

Onze drie staatssecretarissen wensen wij Gods zegen toe bij de vervulling van hun gewichtig ambt in de komende periode.

HET GOOI

R. BRUMMELKAMP

BLOEMISTERIJ
TUINARCHITECTUUR

Stand- en
tentoonstellings-
verzorging

VAN RIEBEECKWEG 32
TELEFOON 02950-4 25 34
HILVERSUM

„Cinderella”

Een begrip voor goede
dameskleding. Meer keus,
meer service. Kleine maat,
grote maat, extra grote
maat....

U PAST EN KOOPT PRETTIGER
BIJ

Modehuis „Cinderella”
Havenstraat 53 — Hilversum
Telefoon 42151

Café-restaurant
Groest 80 — Hilversum
Telefoon (02950)-44451

Zalen voor alle doeleinden. Verzorgd
restaurant, prima consumpties. Prijzen
op aanvraag. Capaciteit diners: 700 per-
sonen.

Copieër en typeinrichting

Vermenigvuldigt uw
convocaties
bestekken
programma's (ook geïllustreerd)
periodieken, enz.

Noordse Bosje 45c (bij Melkpad), Hilversum, tel. 46483

N.A.S.
K. DE JONG

Voor GROENTEN en FRUIT

bent u bij ons altijd GOEDKOPER uit

*

TEUS VEENVLIET

Koningslaan 120 - Telefoon 45098 - Hilversum

Mogen wij u adviseren bij aankoop van
een aardgas-fornuis, comfoor of geiser?

In onze showroom vindt u een grote sortering. Bij ons
gekocht bent u verzekerd van onze alombekende „Le
Gooische-Gasservice-Dienst”, met deskundig personeel.

SMEINK & ZONEN,

Larenseweg 39 - Hilversum - Telefoon 46886.

VOOR AL UW RIJWIELEN EN BROMMERS

Uw adres: ANTH. MUYS

GERANIUMSTRAAT 26-28 (Bosdrift) hoek Nieuweg
TELEFOON 14472 - HILVERSUM

Brommers:

Amstel met Puchmotor vanaf f 625.—; Solex, geheel
compleet f 417.—; Batavus, vol-automatisch f 569.—,
fiets-o-matic.

Rijwiel en:

Gruno f 154.50 compleet; Batavus f 157.—; De Magneet
f 156.—; Germaan, kinderrijwiel, compleet v.a. f 72.50.

Fa. Paul C. Kaiser-Das

„Verrassend goed”

HILVERSUM

DEN HAAG

SIGARENMAGAZIJN MATADOR

L. KORPEL

Mauritskade 71 - Telefoon 180234, b.g.g. 607673

Postrekening 37 70 73

Levert alle rokersartikelen

waarheen U maar wenst.

Ook het kleine karwei
appreciëren wij

BOON'S SCHILDERSBEDRIJF

PIET HEINSTRAT 62 — TELEFOON 33 11 12

Filialen te Delft en Rotterdam.

LAK- EN VERFINDUSTRIE

v/h P. WERRE & CO.

Alles op verfg gebied

Veenkade 49-50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

INNEMEE & ZOON N.V.

BEGRAFENISTRANSPORT

DEN HAAG - TELEFOON 115940

HAARLEM - Telefoon 10441

DELFT - Telefoon 26808

Onmiddellijk ter plaatse te ontbieden.

♦ Als abonnee op Nederlandse Gedachten blijft u politiek bij ♦

*** De zwaksten

Het metaal-conflict maakt de tongen en de pennen los. Ook de heer Vondeling heeft er in een kort radio-commentaar het zijne van gezegd. „Wij staan altijd aan de kant van de zwaksten”, aldus de fractievoorzitter van de P.v.d.A.

Hoewel er reden is om aan te nemen dat door personeelstekort in het nauw gedreven ondernemers zich de zwaksten kunnen voelen, maakte de heer Vondeling duidelijk dat hij hier de werknemers op het oog heeft. De loonpolitiek van de regering deugt niet, aldus luidde verder het oordeel van de oppositie-leider. Daar hebben we tijdens de kabinetsformatie, toen de P.v.d.A. bereid was het schip van Staat mede te bemannen, niet van gehoord. Toen putte de heer Vondeling zich uit om duidelijk te maken dat hij het ongeveer in alles met de informateurs en de formateurs eens was. Zijn vondst over het loonbeleid is dus wel van zeer recente datum. De heer Vondeling maakte nog meer opmerkingen, die tot nadenken stemmen. Want hoewel het huidige rumoer in de loonsector via de koppelbazen-affaire is ontstaan als gevolg van contractbreuk van de kant van de werkgevers, houdt de heer Vondeling het er op dat betutteling door de Overheid de bom deed barsten.

Waarom wel een „betutteling der lonen, maar niet of nauwelijks beheersing van de prijzen en zelfs volledige vrijheid voor grond- en huizenspeculatie”, aldus de professor. „Gelijke monniken, gelijke kappen”, zo luidde zijn parool. Daarbij is het P.v.d.A.-standpunt (thans!) dat de loonvaststelling een zaak van werkgevers en vakbonden is. Dus is vrijheid geboden. In de periode van de geleide loonpolitiek tapte de Partij van de Arbeid echter uit een ander vaatje. Dat beleid werd bij monde van de toenmalige minister Suurhoff nog principieel beleden en slechts onder de drang der feiten losgelaten. Mag men de heer Vondeling nu geloven dan is nu het loonroer bij de P.v.d.A. helemaal om.

Kan de heer Vondeling dat meten met dezelfde maat op allerlei terrein voor de zijnen aanvaardbaar maken? Immers indien hij vóór vrije loonvorming is, dan is de consequentie van dit standpunt dat vrije prijsvorming en ongecontroleerde grond- en huizenhandel ook in zijn straatje ligt.

Zo ja, dan moet de heer Vondeling daartegen niet zo te keer gaan. Zo neen, dan moet de P.v.d.A. ook controle op de lonen, die in het huidige systeem voorzien is, wel accepteren. En niet over „betuttelen” praten als de regering zich tegen contractbreuk en de gevolgen van dien te weer stelt.

De heer Vondeling komt er met die zwart-wit-tekening echt niet uit. Waarbij hij dan nog vergeet dat de Overheid aan de prijzenkant ook zo het een en ander doet. Want de werkelijk zwakken zijn vaak anderen dan werkgevers of werknemers. Daarom juichen wij het toe dat de werkgevers en de vakbonden in de metaal bij het voorbereiden van de nieuwe C.A.O., die vanaf 1 januari hun loonrelatie moet beheersen, de loonmogelijkheden in hun bedrijfstak realiseren mits zij daarbij ook hun verantwoordelijkheid voor het algemeen belang demonstreren.

Indien de uitkomst van dat overleg en van de besprekingen in de bedrijfstakken die volgen, de kosten van het levensmiddelenpakket even stabiel houdt als dank zij het prijsbeleid in de afgelopen vier jaar geschiedde, dan is de „zwakke partij” waarvoor de heer Vondeling zich als kampioen opwerpt daar zeer bij gebaat. Dan hebben werkgevers en werknemers — tot onze vreugde — hewezen de geleide loonpolitiek, waarbij de P.v.d.A. zwoer zolang socialisten in de regering meededen ontgroeid zijn.

Het kardinale punt daarbij is echter dat zowel van bedrijfsleven als van Overheid een anti-inflatiebeleid vergd wordt. De soberheidsmaatregelen waartoe de Franse regering zich genoopt ziet, spreken duidelijke taal.

De werkelijk „zwakste partij” wordt gevormd door de gepensioneerden en anderen, die niet meer aan het arbeidsproces kunnen deelnemen en van sociale verzekeringsuitkeringen moeten zien rond te komen. Zij zijn de eerste en de ergste slachtoffers van een eventuele inflatie-golf, die door een onverantwoord loon- en prijsbeleid in gang gezet zou worden. Over hen hebben wij de heer Vondeling met geen woord horen spreken.

DIET IS ALLEMAAL GRATIS VOOR U

want het NTI bestaat 25 jaar.

So studeert U sneller en beter

Het zilveren Jubileumpakket, speciaal voor het NTI geschreven. Vlot en onderhoudend vertelt de bekende schrijver Fred Schreuder hoe u sneller en beter studeren kunt.

Een gratis Jubileumlot dat kans geeft op de gloednieuwe Fiat 1100. U hoeft geen cursus te volgen om kans te hebben op deze auto.

Een premie-bon die u recht geeft op waardevolle geschenken als u zich laat inschrijven (o.a. wereldatlas, woordenboek, vulpen met pouden pen enz.)

Hoe gaat het eigenlijk? een schriftelijke cursus volgen!

Het nieuwe, rijk geïllustreerde boekje „Hoe gaat het eigenlijk? een schriftelijke cursus volgen”. 160 Bladzijden-inkleur gedrukt.

De foto met levensbeschrijving van de leraar die de cursus leidt, waarvan u een gratis proefles hebben wilt.

Een proefles van de cursus waar u meer van weten wilt. Kies er een uit de 78 NTI-cursussen en vul hem in op de Jubileumbon.

Overmorgen alles bij u thuis

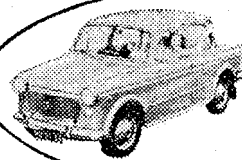
Het „Zilveren Jubileum-pakket” glijdt overmorgen reeds bij u door de brievenbus als u de bon vandaag nog opstuurt. Het kost u niets en het verplicht u tot niets. U wordt er alleen maar wijzer van, en ...

U dingt gratis mee naar een auto

Ja, ieder die de Jubileumbon opstuurt dingt mee naar de auto die het jubilerende NTI verlost. De trekking van deze jubileum-loterij vindt plaats op 29 november ten overstaan van notaris Mr. H. Lambert te Rotterdam. Bewaar uw jubileumlot dus goed. Het winnende nummer wordt in alle radio- en televisie-bladen bekend gemaakt.

FIAT 1100 URANIA

Wat een feest om zo'n auto te winnen! De 1100 heeft een wereldreputatie opgebouwd door zijn stevige constructie, economische exploitatie en lage onderhoudskosten. De moderne 1221 cc. motor levert 55 pk, goed voor een top van 130 km/u.

Verzend de Jubileumbon vandaag nog! MILITAIRES 50% KORTING UIT STUDIEFONDS Van welke cursus wilt u een gratis proefles!

Uitknippen en in envelop met postzegel van 12 cent verzenden.

JUBILEUM-BON
25 jaar NTI.

Zend mij gratis en zonder enige verplichting het ZILVEREN JUBILEUMPAKKET.

Inhoudende:

1. Genummerd Jubileumlot dat kans geeft op de Fiat 1100.
2. Het zilveren Jubileumpakket: Zo studeert u sneller en beter (68 bladzijden).
3. Het nieuwe in kleur gedrukte boekje: Hoe gaat het eigenlijk: een schriftelijke cursus volgen (160 bladzijden. Rijk geïllustreerd)
4. Proefles van de cursus (Hier cursus invullen).
5. Foto en levensbeschrijving van de leraar die deze cursus leidt.
6. Premiebon voor vulpen, atlas of gramfoonplaat. (Blokletters: groep)

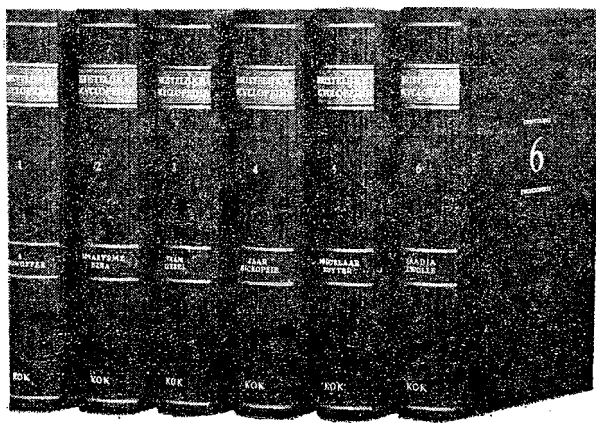
Naam:
Adres:
Plaats: N. 74.02
Goed bezoek aan huis!

- VOOR CURSUSSEN MET EEN ***
- Talen
 - * Levend Engels, een snelle cursus voor emigratie en toerisme (voor beginners)
 - * Engels voor beginners, wat meer grammatica voor verdere studie
 - * Engels voor gevorderden
 - * Engelse handelscorrespondentie
 - * Levend Duits, voor vakantie en toerisme (voor beginners)
 - * Duits voor gevorderden
 - * Levend Frans, voor vakantie en toerisme (voor beginners)
 - * Frans voor gevorderden
 - * Franse handelscorrespondentie
 - * Nederlandse taal, foutloos schrijven (na lagere school)
 - * Nederlandse taal v. gevorderden
 - * Nederlandse handelscorrespondentie
 - * Spaans voor beginners (vakantie)
 - * Spaanse handelscorrespondentie
 - * Italiaans voor beginners (vakantie)
 - * Zweeds voor beginners
 - * Portugees voor beginners
 - Hobby en Reclame
 - * Fotografieren (auteur J. Wolfslag)
 - * Korte verhalen schrijven
 - * Kennis der literatuur
 - * Vrij tekenen en schilderen
 - * Kop- en figuurtekenen
- ERVOOR IS LAGERE SCHOOLOPLEIDING VOLDOENDE ***
- * Reclametekenen
 - * Etaleren en etalageschrift
 - Damescursussen-**
 - * Naaien en knippen van dames- en kinderkleding (voor beginners)
 - * Naaien en knippen van dameskl.
 - * Naaien en knippen van kinderkl.
 - * Kinderpsychologie
 - * (met lessen van dr. Sis Heyster)
 - * Kinderverzorgster, ook na l.o.
 - * Doktersassistent, ook na l.o.
 - * Tandartsassistent, ook na l.o.
 - * Secretarisse
 - * Middenstandsdiploma, ook voor ouderen na l.o.
 - * Eenv.boekhouden en handelsrek.
 - * Praktijkdiploma boekhouden Moderne
 - * bedrijfsadministratie (MBA)
 - * Stenografie (systeem Grote)
 - * Loonadministratie
 - (met sociale wetgeving)
 - * Magazijnmeester, ook na l.o.
 - * Vertegenwoordiger, ook na l.o.
 - * Assistent-bedrijfsleider
 - * Kantoorbediende, ook na l.o.
 - * Verkoopkunde
 - * Ondernemer café- of aanverwant bedrijf
 - * Hotel-restauranthouder
 - Mulo en ontwikkeling**
 - * Mulo-A (officieel diploma na l.o.)
 - * Mulo-B (officieel diploma na l.o.)
 - * Verkort mulo voor P.T.T. en N.S.
 - * Aanvullend Mulo-B (na mulo-A)
 - * Wiskunde
 - * Nederl. taal en rekenen na l.o.
 - * Alg. ontwikkeling na mulo of na l.o. (voor beginners)
 - Alg. ontwikkeling v. leraar NO
 - * Alg. ontwikkeling v. werkbazen
 - * Alg. ontwikkeling voor politie
 - * Praktische psychologie
 - * Handschriftverbeteren
 - Techniek en Hobby**
 - * Populaire radiotechniek
 - * Radiomonteur N.R.G.
 - * Adspirant V.E.V.-cursist A en B
 - * Populaire elektrotechniek
 - * Populaire bromfietstechniek
 - * Populaire scootertechniek
 - * Populaire motorrijwieltechniek
 - * Populaire autotechniek
 - * Auto-hulpmonteur V.A.M.
 - * Bouwkundig tekenen
 - * Lezen van bouwkund-tekeningen
 - * Lezen van machine-tekeningen
- NETERLANDSE TALEN INSTITUUT - ROTTERDAM** (Nader adres overbodig)
Het instituut met de hartelijke leraren
Telefoon Rotterdam 010-11.11.95 • Inlichtingenkantoor Amsterdam, Leidsestraat 62, Telefoon 020-6.55.65

Grijpt deze kans DE NIEUWE CHRISTELIJKE ENCYCLOPAEDIE

die een ieder wordt geboden.

Het nieuwe grote standaardwerk: De christelijke Encyclopaedie zal naar alle waarschijnlijkheid SPOEDIG UITVERKOCHT ZIJN.

Toch is dit werk volledig onmisbaar voor iedere Verenigingsbibliotheek, voor allen die bij het onderwijs betrokken zijn, voor alle belangstellende Christenen, kortom voor een ieder die wil en moet weten wat de Bijbel is en alles wat ermee samenhangt. Kerkgeschiedenis, Kerkelijke Kunst, Jodendom, Cultuurgeschiedenis enz. enz.

Eventueel hierlangs afknippen.

Ik maak gebruik van Uw aanbod en bestel hierbij de nieuwe Christelijke Encyclopaedie in 6 delen.

NAAM:

ADRES:

WOONPLAATS:

Om teleurstelling te voorkomen raden wij U aan dit werk in zes fraaie delen nu zo spoedig mogelijk te bestellen.

Wij stellen een ieder in de gelegenheid zich deze prachtige Encyclopaedie aan te schaffen.

De totaalprijs bedraagt 6 delen á f 31.75, dus f 190.50.

U kunt dit bedrag in 12 maandelijkse termijnen van f 16.— voldoen (waarin inbegrepen f 1.50 voor porto en administratiekosten).

Bestelt U nu dit werk p. o. door middel van onderstaande antwoordstrook, of per brief, briefkaart of telefoon aan

Boekhandel Fa. Sj. v. d. Zee
DEVENTERWEG 18 — HARDERWIJK — TELEFOON 03410 - 3385

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

In dit nummer:

- * G.P.V. en A.R. (pag. 1 en 5)
- * Lezers schrijven over de woningbouw (pag. 2)
- * Drs. Bakker en de Boerenpartij (pag. 3).
- * In gesprek met minister Van Aartsen (pag. 4).
- * Maleisië (pag. 6 en 7).
- * Agrarische problemen (pag. 8).
- * Het onbestorven verleden (pag. 9).

VALSE PROFETIE?

HET is een speciale taak van het Gereformeerd Gezinsblad, dat praktisch het orgaan is van het Gereformeerd Politiek Verbond, om geregeld en met nadruk aan de lezers te vertellen, hoe diep de antirevolutionairen zijn gevallen. Krantenknipsels zijn daarvoor als regel voldoende, met commentaren.

Maar het gaat volgens een bepaalde methode, die toch een enkele keer wel eens duidelijk moeten worden belicht.

Wij zullen het althans maar eens een keer doen, al begrijpen wij volkomen, dat het een onbegonnen zaak is, om geregeld tegenover dit soort kritiek enig verweer te plaatsen.

Prof. De Gaay Fortman heeft voor de reinisten van S.S.R. gesproken over „De anderen en wij”. Die wij zijn dan de A.R.

Het Gereformeerd Gezinsblad vertelt daarvan:

„Wij moeten, zegt hij, met het woord, maar vooral met de DAAD, het grote woord der huidige wereld getuigen.

Hij wilde, over „ons zelf sprekend”, tot bescheidenheid manen. De A.R.P. heeft sedert 1946 dertig à vijftig procent van haar aanhang verloren. Dit is zeker het ergste niet, wat haar trof. Het ergste was de conclusie, dat de weg der antirevolutionaire partij naar de P.v.d.A. veel beter geplaveid is — stellig ook door hem — die naar de V.V.D. Antirevolutionairen en socialisten hebben gemeen, dat zij streven naar een rechtvaardiger maatschappelijke orde. De P.v.d.A. is niet meer de ongodsdienstige en revolutionaire partij van voorheen, een beveren, dat niet klopt met de verzekering harer leider, dat de christelijke partijen de politiek bederven.

Neen — de P.v.d.A. stelt het nu op prijs dat hare leden in de partij blijfven van de levensbeschouwelijke fundering van hun keus. En wat de roomse partij betreft, een C.D.U. is voor ons land blijkbaar ook goed, maar daarheen te drijven is niet verstandig, daar het protestants volksdeel daar tegenover nog wat onwennig staat.

En als dit alles is verteld komt de leugen: op deze wijze moeten de REFORMATISCHE KRACHTEN in ons volksleven worden versterkt. De A.R.P. moet het eerst eens worden met de C.H.U. en dan is het afwachten, hoe de verhoudingen tussen de protestantse kerken onderling en de verhoudingen tussen de kerken enerzijds en de R.K. Kerk anderzijds zich ontwikkelen.

Wij willen de openhartigheid in dit alles ook weer waarderen. Het is duidelijk dat deze prof. van de werkelijke Reformatie totaal afscheid heeft genomen. Hij is zelfs niet meer protestants. Er is bij hem geen PROTEST meer tegen de vreselijke afval in de gang naar Rome die ons vaak bedreigt, te vinden.

En op klaarheid hierin is prijs te stellen. Want wie nog niet ziet, wat deze profetie betekent, die is totaal verblind.”

NU gaan we het een en ander zeggen over wat prof. De Gaay Fortman werkelijk heeft gezegd.

Maar daarbij moet een meer algemene zaak voorop staan. De antirevo-

door H. Algra

lutionaire partij heeft geen principiële voorkeur voor de P.v.d.A. boven de V.V.D. of omgekeerd. Zowel liberalen als socialisten ontkennen het bestaansrecht van Christelijke partijen. Zowel liberalen als socialisten weigeren in hun politieke organisaties als organisatie te erkennen, dat het Woord van God absoluut gezag heeft over het politieke leven. Er zijn liberalen en er zijn socialisten, die het voor zich persoonlijk wel erkennen. Maar het blijft een persoonlijke opinie naast andere meningen, ook de mening van hen, die vinden, dat de Bijbel met de politiek niet meer van doen heeft dan de Koran of de Edda.

Maar nadat dit vooropgesteld is, kan men in een concrete situatie, in een bepaalde periode nagaan, hoe verder de verhoudingen liggen tot de socialisten en de liberalen. Prof. De Gaay Fortman heeft dat gedaan. En zowel bij de liberalen als bij de socialisten geweten op wat aantrekt en wat afstoot. En daarbij gelet op wat er is veranderd.

De P.v.d.A. is niet meer de revolutionaire S.D.A.P., van vóór de wereldoorlog. Ook haar uitgesproken anti-godsdiensmatig karakter is verdwenen. De P.v.d.A. erkent en waardeert, dat levensbeschouwelijke overwegingen beslissend zijn voor de politieke keus. Maar... „ook vandaag is er bij de socialisten een nog haast ongeremde drang naar collectieve voorzieningen. Bovendien hebben zij een aprioristisch wantrouwen jegens de zelfwerkzaamheid van personen en maatschappelijke groeperingen.”

Bij de liberalen ligt het anders. Het liberalisme is onze „erfvijand” geweest. Wij zijn door de liberalen onderdrukt. Maar in de concrete situatie is er een aanrakingspunt: liberalen en antirevolutionairen „willen beide de burger als mondig erkennen en hem speelruimte geven om zijn persoonlijkheid te ont-

plooien en zijn verantwoordelijkheid tot gelding te brengen. Bovendien hebben beide de begeerte, de fundamenten van de rechtsstaat te versterken.”

Maar de liberalen zijn „anti-klerikaal”. Zij gaan er prat op, dat zij beter dan de socialisten de positie van de openbare school verdedigen.

Het gebeurde met drs. Korthals doet ons vrezen, dat de V.V.D. te weinig een beginselpartij is en zich te veel laat leiden door bladen als De Telegraaf.

Er is dus geen sprake van, dat wij principieel de liberalen de voorkeur geven boven de socialisten of omgekeerd. Maar een streven naar een rechtvaardiger maatschappelijke orde leeft sterker bij de socialisten dan bij de liberalen, en dat streven leeft, uit andere beginselen, en met het kiezen van andere wegen, ook bij ons.

Wij hebben uiteengezet, hoe de antirevolutionairen over liberalen en socialist denken. Men krijgt de indruk, dat er bij het G.P.V. een sterke voorkeur is voor het liberalisme. Het blijkt al uit de vele aanhalingen uit Burgerrecht en De Telegraaf, die in Het Gereformeerd Gezinsblad strijk en zet zijn.

Maar in elk geval, deze algemene a.r. opvatting is ook door prof. De Gaay Fortman weergegeven. Op zijn wijze, natuurlijk. Het is bij ons niet helemaal koekoek-één-zang en bij ons wordt niet ieder als een slachtoffer van de valse profetie gebrandmerkt, die het enigszins anders zegt dan de ander.

MAAR we gaan verder. Prof. De Gaay Fortman heeft gepleit voor Christelijke politiek. En daarbij „moet het ons gaan om een nieuw beslag te leggen op de ziel van ons volk”. Wij moeten getuigen van Jezus Christus, de Heer en Verlosser der wereld, getuigen met woord en daad.

Daarbij heeft prof. De Gaay Fortman niet gezegd, dat de wereld hongert naar politiek met het Evangelie als bron. Hij weet heel goed, dat zulk spreken niet klopt op de werkelijkheid. Maar hij heeft er wel op gewezen, dat er in de wereld een vragen wordt gevonden naar de vastheid van het Evangelie. Hij heeft daar in de laatste tijd herhaaldelijk op gewezen.

Er was een tijd, dat heel de wereld meende, dat wetenschap en politiek en kunst niets te maken hadden met de religie. Het wonderlijke is, dat er nu telkens stemmen opgaan, die er blijk van geven, dat dit verband met de religie wél wordt gevoeld en beseft. Toen de Vrije Universiteit werd opgericht, werd dit platweg ontkend. In 1905 hebben liberalen en socialist zich nog beijverd om te beweren, dat de Vrije Universiteit niet wetenschappelijk kon zijn, omdat zij wilde uitgaan van vooroordelen.

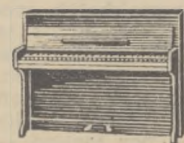
Tegenwoordig erkent praktisch ieder wetenschappelijk mens, dat een weten-

schap zonder vóóronderstellingen niet bestaat en niet bestaan kan. En de zelfverzekerdheid van de rationalist is verdwenen. Telkens ontmoet men mensen, die vragen: hoe moeten we nu vanuit het Christelijk geloof deze dingen zien? De vraag wordt ook in verschillende landen in de politiek gesteld. En daarom moeten wij onze roeping verstaan en een antwoord geven op die soms in vreemde en onzekere vorm gestelde vragen. Dat was de kern van het betoog van prof. De Gaay Fortman.

HOE reageert nu het Gereformeerd Gezinsblad?
Aldus:

Deze redenaar beweert: de wereld hongert naar politiek met het Evangelie als bron. En met zware letter staat deze uitspraak boven het verslag zijner rede. De leugen der valse profetie door en door.

• Vervolg op pag. 12

PIANO'S
VLEUGELS
ORGELS
PEDALION

Fa. R. van den Burg,
Arnhemsestr. 8 - Amersfoort - Tel. 03490-13877

Voor een grote keuze
toneelstukken

Logtmeiers toneelcentrale

Postbus 24 Steenwijk
Telefoon 05210 - 2089

Vraagt onze catalogus. We zenden gaarne zightzending. De uitgeverij voor de Chr. ver. van Nederland.

Oosterbaan & Le Cointre n.v.
GOES

DRUKKERS - UITGEVERS

TELEFOON (01100) 56 03 - 75 55

Al 60 jaar drukkers voor bedrijven en organisaties in Benelux.

De beide edities van

EENZAAM MAAR
NIET ALLEEN

(gebonden f 13,75; pocket f 4,90)
zijn thans weer verkrijgbaar bij de boekhandel.

UITGEVERIJ W. TEN HAVE N.V.

FA. NIJHOFF & KWAST

Anno 1919

„MEUBELINDUSTRIE”

BORNE (Ov.)

Telefoon (05409) 234

Fabriek voor speciaal meubilair t.b.v. de universiteits laboratoria, ziekenhuizen, chemische industrieën.

Exclusieve betimmering van representatieve ruimten, directiekamers etc.

Meubilair t.b.v. het zusterhuis „Vrije Universiteit”, „Reactor Instituut Delft”, Research Lab v. d. „Koninklijke Ned. Zoutindustrie”, Betimm. en meubilair Gebouw v. d. Tweede Kamer der Staten Generaal, werd in onze fabriek vervaardigd en ter plaatse gesteld.

Internationale en interkerkelijke

VERENIGING VAN VOLLE
EVANGELIE ZAKENLIEDEN „NEDERLAND”

(full gospel business men's fellowship international)

De beste zaak die u op deze wereld kunt doen is:

ONGELOVIGE ZAKENLIEDEN BRENGEN IN EEN OMGEVING, WAAR ZIJ KUNNEN KOMEN AAN DE VOETEN VAN JEZUS.

De winst zal groot zijn! Vergadert u schatten in de Hemelen; het is de moeite waard en als zakenman hebt u zulke grote mogelijkheden.

Alle inlichtingen omtrent onze vereniging worden u graag verstrekt door ons secretariaat te Breda, Ceresstraat 35, tel. 01600 - 35650, na 18 uur: 01600 - 36885

Fa. P. DE VOGEL & ZONEN

Rodenrijseweg 67 - Berkel (Z.H.)
Telefoon 01891 - 2353/2312

Leveranciers van
Esso stookoliën voor de industrie
Tank-auto-transporten
door geheel Nederland.

De avondcursussen van onze leergang
SPREKEN IN HET OPENBAAR

vangen begin september weer aan en worden o.m. gegeven in: Amsterdam, Apeldoorn, Den Bosch, Breda, Delft, Dordrecht, Enschede, Gouda, Den Haag, Hilversum, Leiden, Middelburg, Rotterdam, Utrecht en in vele andere plaatsen.

Vraagt nu reeds onze gratis brochure.

INST. RHETORICA
POSTBUS 144, DORDRECHT

IN GESPREK MET ONZE LEZERS

De reacties uit onze lezerskring over het woningbouwvraagstuk blijven binnenkomen. Het verheugt ons dat zo velen met ons willen meedenken en hun mening over dit belangrijke vraagstuk ter discussie stellen. Ook deze week plaatsen wij weer enkele brieven welke aan dit onderwerp zijn gewijd.

• Gevraagd: een lijstje woningen

Geachte redactie,

De laatste weken lees ik in uw blad nogal wat over de woningnood en met name over het „probleem” van de mensen met een „te hoog” inkomen in woningwetwoningen. Ook in „Trouw” zijn hier enkele beschouwingen aan gewijd. Ook ik ben zo'n man met een te hoog inkomen in een woningwetwoning. Daarom geef ik u enige opmerkingen mijnerzijds over het probleem, ter overweging en eventueel ter plaatsing.

A. Wie bepaalt, welk bedrag van mijn salaris ik mag of moet besteden aan huur. Ik dacht dat ik dat nog altijd zelf ben. Of is het, in het voetspoor van de heren Algra en Bruins Slot tegenwoordig een goed antirevolutionair standpunt dat de overheid mag bepalen hoe ik mijn inkomen moet besteden en welk deel daarvan ik aan huishuur moet besteden?

B. Ik heb al enkele malen de bewering gelezen dat er voor mensen met hoger inkomens gemakkelijker woningen in de duurdere sector te krijgen zijn. Door verandering van werkring moet ik gaan verhuizen. Concreete vraag: kunt u mij een lijstje geven met duurdere woningen — tot f 200,— per maand — waaruit ik keus kan doen. Aan 5 adressen heb ik genoeg, dan slaag ik beslist.

In feite is mijn ervaring dat ik na maanden intensief zoeken, ook door mijn werkgever, niet geslaagd ben in het vinden van een geschikte huurwoning. Wat ik wel kan, is tegen woekerprijzen een huis kopen, waarbij ik weet dat de verkoper in een jaar tijd op zijn huis een winst van duizenden guldens maakt. Maar het is kennelijk socialistisch en dus als antirevolutionair niet geoorloofd te vinden dat al die sociaal voelende mensen daar maar eens op legale wijze iets aan moesten proberen te doen.

C. Ik ben in 1958 niet alleen op legale wijze in mijn huidige woningwetwoning gekomen (met achterlating van een particuliere woning waarvan de huur 60% lager lag dan mijn woningwetwoning) ondanks dat gemeente en woningbouwvereniging van mijn toen al te hoge salaris wisten, maar in feite was de woningbouwvereniging zelfs blij dat mijn burens en ik in deze huizen wilden omdat degenen waar ze voor bestemd waren het allemaal te duur vonden. En dan zal, nu na 18 jaar een aantal lieden in onze partij eindelijk de woningnood goed ontdekt heeft de zo sociaal voelende heer Algra mij ineens met het onbehoorlijke middel van belastingdiscriminatie uit mijn huis willen jagen. (Betaalt hij ook de kosten die deze gedwongen verhuizing veroorzaakt?).

D. Ik heb er begrip voor als men zegt dat mensen met een inkomen als het mijne — het is altijd nog lager dan de schadeloosstelling van een Tweede Kamerlid — niet thuis horen in een woning waarvan de bouw door de overheid is gesubsidieerd (al vind ik die hele subsidie een ongezond iets, maar dat

is een ander hoofdstuk). Ik zou mij er dus in kunnen vinden als men dit bij de wet eenvoudig verbodt. Echter, op voorwaarde dat men aan al die „overtreders” die thans legaal in een woningwetwoning zitten concreet andere woningen aanbiedt en dan zo dat deze mensen niet worden overgeleverd aan de woekerhuren van de luxe flats exploiterende onroerende goederen maatschappijen of aan de woekerprijzen die woningspeculanten vragen voor koophuizen. Doet men dit niet en kiest men de oplossing Algra of iets dat daarop lijkt (aangenomen dat dat slaagt, hetgeen ik sterk betwijfel) dan betekent dit alleen maar dat de woningellende van de ene groep Ne-

In onze rubriek „in contact met onze lezers” kunnen de lezers hun mening geven over de politieke vragen, die ons vandaag bezig houden. Opname van ingezonden stukken in deze rubriek houdt uiteraard niet in, dat de redactie steeds instemt met het geschrevene.

De redactie behoudt zich ook het recht voor — wanneer dit nodig is — ontvangen stukken met behoud van de hoofdstreking in te korten.

derlanders wordt afgewenteld op de andere groep. Daarin vermag ik geen sociale daad van grote importantie te zien. Maar misschien de heren Algra en Bruins Slot vanuit hun fraaie woningen wel. Daar hoor ik dan gauw een nader bewijs van.

Hoogachtend,

M. C. P. Stapelkamp, ec. drs.

(De heer Algra geniet geen schadeloosstelling als lid van de Tweede Kamer, hij is lid van de Eerste Kamer. De heer Algra vindt, dat ieder een grote vrijheid moet hebben in de besteding van zijn inkomen. MAAR DAT IS HIER BEPAALD NIET AAN DE ORDE. Het gaat om een heel andere vraag, nl. of lieden met een stevig inkomen mogen wonen. TEN DELE OP STAATSKOSTEN. Wij denken niet, dat de heer Stapelkamp dat wil — red. Ned. Ged.)

• Sociaal of socialistisch

De heer H. Algra doet in „Nederlandse Gedachten” van 24 augustus jl. een suggestie om huurders van woningwetwoningen met een belastbaar inkomen hoger dan f 10.000,— een verhoogde aanslag op de leggen als vergoeding voor het bewonen van een door het Rijk gefinancierde woning.

Deze suggestie lijkt ons de overweging waard. Hoewel, hierin kan een onbillijkheid schuilen, daar de stelling „hoe meer inkomen iemand heeft, hoe meer hij aan huur kan besteden” niet altijd opgaat, daar de behoeften en persoonlijke verplichtingen van de gezinnen verschillen.

Volgens onze mening zijn er reeds veel te veel woningwetwoningen (dikwijls synoniem met slechte woningen, in elk geval minder goed bewoonbare woningen) en premiewoningen gebouwd.

Immers dit blijkt wel duidelijk uit het feit, dat men voor de woningwetwoningen geen mensen meer heeft, waarvoor ze bestemd zijn, terwijl de premiewoningen soms enorm in waarde zijn gestegen, zodat premie (d.i. belastinggeld) niet nodig was geweest, trouwens er zijn naar ik meen 80.000 aanvragen voor bouw in de vrije sector, d.w.z. 80.000 huizen kunnen worden gebouwd, die door degene die laat bouwen zelf worden betaald.

Is het dan geen grote dwaasheid om nog woningwetwoningen te bouwen, welke ten koste van de belastingbetalers worden gebouwd? Dit zou een besparing aan belastingen betekenen van minstens f 200.000.000,— per jaar dat is bijna 1/5 van de totale belasting-

gelden. Waarom moet een deel der bevolking (niet economisch zwakken) parasiteren op de inkomsten van een ander deel?

Is dat „sociale gerechtigheid”, waar onze A.R. mensen altijd de mond van vol hebben, of bedoelen ze er mee „plukken van de ander”?

Men heeft nu 18 jaar lang een socialistische, dirigistische en bureaucratische woningbouwpolitiek gevoerd, waar ook de A.R. in de Staten-Generaal achter heeft gestaan en zelfs meer dan dat (denk aan het ten val brengen van minister Van Aartsen).

Hebben wij dan alleen maar dilettanten op dit gebied in de Kamers? Neen, dat geloven wij niet. Wij hebben sterk de indruk, dat ook de A.R. Partij niet meer sociaal, doch socialistisch voelend is geworden. Verwondert u zich, dat de A.R. Partij steeds zetels verliest?

Doch ter zake de woningbouw en woningnood.

Wij stellen, dat het woningbeleid van na de oorlog er niet op gericht is geweest de woningnood op te heffen, doch politieke hobby's te doen bevredigen.

Wij zouden over de woningpolitiek en de nare gevolgen van dien heel veel kunnen zeggen. Wij willen echter besluiten met aan te geven hoe o.i. de woningnood in korte tijd kan worden opgeheven en de prijzen der huizen kunnen dalen:

1. Degenen, die de bouw van huizen zelf willen financieren of laten financieren direct een bouwvergunning verlenen.
2. Zolang er voldoende door particulieren wordt gebouwd (men krijgt dan ook beter bewoonbare huizen) geen woningwetwoningen en niet meer premiewoningen laten bouwen.
3. De huurprijzen geleidelijk vrij laten en bevorderen, dat bezit van onroerend goed weer rendabel wordt.
4. De woonruimtetwet zo spoedig mogelijk intrekken.
5. De na de oorlog gebouwde woningwetwoningen geleidelijk verkopen, opdat wij als de woningmarkt in de toekomst ruimer wordt, het Rijk (lees belastingbetalers) niet nog eens behoeven bij te springen in het tekort der exploitatie. Het voordeel, dat deze woningen dan in de particuliere sector terecht komen is, dat ze dan waarschijnlijk beter worden onderhouden. De eventuele winsten, die gemaakt worden, kunnen worden aangewend om huizen te bouwen voor de mensen die geen of nagenoeg geen huur kunnen betalen.
6. Afschaffing van het registratierecht althans van nieuwbouw. Voor het handhaven van deze belasting is geen enkele grond, tenzij om de schatkist te vullen.
7. Het eigen woningbezit bevorderen, doordat het Rijk zich garant stelt voor de top-financiering bijv. tot een bedrag van 25% der stichtingskosten van nieuwbouw en van de taxatiewaarde van bestaande bouw.
8. De Gemeenten meer bevoegdheden geven wat betreft afgifte van bouwvergunningen. Het departement van Volkshuisvesting en Bouwnijverheid geleidelijk opheffen.

Wij zijn er van overtuigd, dat het woningtekort, dat in werkelijkheid zo groot niet is als men denkt, binnen een paar jaar kan zijn opgeheven.

W. Dijkstra, makelaar, Leeuwarden.

• Twee categorieën

Geachte redactie,

Naar aanleiding van de kwestie van het bewonen van woningwetwoningen door bewoners, die qua inkomen daar niet in thuis horen, welk probleem door de heer Algra is aangesneden, zou ik gaarne het volgende willen opmerken.

M.i. moeten bedoelde bewoners worden onderscheiden in twee categorieën n.l.:

- a. bewoners aan wie een andere woning dan een woningwetwoning kan worden aangeboden, maar die deze woning weigeren omdat zij liever goedkoper wonen;
- b. bewoners, die graag een andere wo-

ning dan een woningwetwoning zouden willen hebben omdat zij voelen dat er iets scheef zit, maar waarvoor geen andere woonruimte beschikbaar kan worden gesteld om de eenvoudige reden, dat deze niet aanwezig is.

Vooropgesteld dient te worden, dat het begrip woningwetwoning niet altijd betekent een goedkope woning. Er zijn diverse woningen welke na de 2e wereldoorlog zijn gebouwd en worden bewoond door zgn. meedraagkrachtigen waarvan het huurpeil beneden dat van woningwetwoningen ligt, die thans worden gebouwd. Het probleem is dus eigenlijk niet alleen het bewonen van woningwetwoningen maar het bewonen van woningen door meedraagkrachtigen, waarvan het huurpeil zodanig is, dat voor deze woningen uit sociaal oogpunt minderdraagkrachtigen in aanmerking zouden moeten komen.

• Terugkomend op de hierboven aangegeven indeling zou naar mijn mening voor categorie a. een eenvoudige oplossing mogelijk zijn. Het Rijk verleent in het exploitatiekort van woningwetwoningen jaarlijks een bijdrage. Deze bijdrage zal al naar gelang van het type woningwetwoning en de bijdrage-regeling waaronder deze tot stand is gekomen globaal variëren van f 300,— tot f 450,— per jaar. Wil deze categorie, en dan denk ik aan bewoners met een inkomen van f 10.000,— en hoger, hun woning niet verlaten, dan trekt de regering zonder meer de jaarlijkse bijdrage voor deze woning in, waardoor de huurprijs moet worden verhoogd met f 300,— tot f 450,— per jaar om een sluitende exploitatie te krijgen. De vrijkomende bijdragen kunnen worden gebruikt om de bouw van nieuwe woningwetwoningen mogelijk te maken.

• Voor de onder b. genoemde categorie zou ik deze maatregel niet willen nemen. Immers deze groep wil wel, maar kan niet. Het is echter wel zaak dat voor deze categorie woningen worden gebouwd. In veel gemeenten zijn alleen woningwetwoningen en koopwoningen van f 40.000,— en hoger beschikbaar, maar voor middenklasse die per maand f 125,— tot f 200,— redelijkerwijs voor een woning kan besteden, is niets aanwezig.

Desnoods zou ook voor deze groep wettelijke maatregelen moeten worden getroffen om hierin te voorzien. Bovendien zouden dan wellicht een groot aantal woningwetwoningen vrijkomen en hun werkelijke bestemming kunnen vinden.

J. J. Hagen

• Te weinig woningen voor middengroepen

Het debat over de bewoning van woningwetwoningen door mensen die daar, financieel gesproken, niet in thuis horen, lijkt mij nogal irreal.

Dat blijkt al bij het uitgangspunt. De stelling wordt geponeerd, resp. de suggestie gewekt, dat vele mensen met zeer behoorlijke inkomens in woningwetwoningen wonen, maar het — populair gezegd — vertikken om naar duurdere huizen te vertrekken, omdat ze zo lekker goedkoop wonen.

De vraag dringt zich ogenblikkelijk op, waarom dit probleem zich juist nu voordoeft. Waarom trokken vóór de laatste oorlog de mensen met goede inkomens niet in de goedkope woningen, die toen te kust en te keur werden aangeboden? Dan konden ze toch ook heerlijk goedkoop wonen?

Het feit, dat van een dergelijke ontwikkeling geen sprake was, dwingt al tot grote voorzichtigheid bij de beoordeling van het gestelde probleem. M.i. kunnen we veilig aannemen, dat verreweg de meesten van hen, die een betere (en duurdere) woning kunnen betalen, deze zo spoedig mogelijk zullen betrekken. INDIEN ZE ZO GELUKKIG ZIJN EEN DERGELIJKE WONING TE BE-MACHTIGEN! Steun voor deze conclusie vind ik ook in het algemeen bekende verschijnsel, dat grote-stadskerken in nieuwe wijken met overwegend woningwetbouw in toenemende mate te kampen krijgen met financiële moeilijkheden, doordat de beter gesitueerde leden vertrekken, zodra ze daartoe de kans krijgen.

De min of meer spectaculaire gevallen van mensen, die een duurdere woning weigerden te aanvaarden, omdat ze liever in hun woningwetwoning bleven, veranderen m.i. niets aan het feit, dat de natuurlijke neiging van de grote meerderheid der mensen is, een zo goed mogelijke woning op een zo goed mogelijke stand te begeren. Bovendien — het verhaal komt van één kant. Ik zou toch eerst van de betrokkenen „recalcitranten” wel eens willen horen, welke huizen ze kregen aangeboden en tegen welke prijzen.

De grote narigheid in heel deze zaak is, dat er veel te weinig middenstandswoningen beschikbaar zijn. Dat is de ervaring van iedereen, die getracht heeft een dergelijke woning in handen te krijgen. Ik heb zelf tien jaar in een woningwetwoning gewoond. Jaren lang

• Vervolg op pag. 7

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE, Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 89673.

ADRES VOOR ADVERTENTIES, Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 63224.

ABONNEMENTSPRIJS f 6.50 per jaar, f 3.25 per half jaar. Giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4.— per jr. LOSSE VERKOOP f 0.20.

* * * Franse esprit

Volgens persberichten heeft Frankrijk (dat betekent: president De Gaulle) bezwaar tegen een situatie waarin de volkeren leven in vrees voor twee grote mogendheden, omdat deze atoombomben bezitten.

Daarom heeft De Gaulle, leider van een would be grote mogendheid, besloten zijn eigen atoomproeven voort te zetten.

Uitgerekend nu de beide werkelijk groten overeen kwamen alle bovengrondse proeven stop te zetten waardoor een onmiskenbare ontspanning optrad in de wereldpolitiek.

De Gaulle denkt zeker dat hij de vrees der volkeren kan wegnemen door in zijn eentje met het gevaarlijke experiment door te gaan. Het is ditmaal wel zeer de vraag of alle Franchem in deze vreemde logica willen volgen.

De Franse esprit heeft wel eens gelukkiger invallen gehad dan deze krijgshaftige bemoeiing van de man, die het weer eens zo goed met ons allen en vooral met zijn eigen en Frankrijks glorie meent.

* * * Slecht beloond

De Boerenpartij heeft een fraaie legende bedacht. Een sterk verhaal zelfs. De kern van de uiteenzetting, die de vertegenwoordiger van deze partij dinsdag voor de radio ten beste gaf, is de volgende. Drs. J. A. Bakker, voormalig burgemeester van Hoogeveen, zou als fel voorstander van de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie destijds

in Hollandsche Veld bij de ontruiming van de drie boerderijen flink geholpen hebben en deswege zijn „beloond” met een promotie tot staatssecretaris van Economische Zaken. Natuurlijk weet de heer Koekoek wel beter, maar hij en zijn radioman zullen wel denken: een sappig verhaal houdt de belangstelling gaande. Wat zijn de feiten? Een burgemeester kan natuurlijk achter zijn bureau blijven zitten wanneer de handhaving van de openbare orde in zijn gemeente extra attentie van de politie vereist. De heer Bakker was niet zo'n burgemeester en dat is hem en vele van zijn mede-burgervaders te prijzen. Blijkens een televisie-interview met burgemeester Bakker dat de AVRO toen over de gebeurtenissen in Hollandsche Veld uitzond, achtte deze zich verplicht om binnen het raam van de mogelijkheden, die de wet open laat zijn gemeentenaren Hartman c.s. te helpen waar dat kon. Daar wordt hij nu door de Boerenpartij slecht voor beloond. Dat weten Koekoek, Harmsen en Hartman heel goed. Maar de mond van laatstgenoemde zal wel verzegeld zijn nu hij op kosten van de Vrije Boeren in Coevorden opnieuw beginnen kon en de eersten hebben belang bij legenden.

Men weet overigens ook in Hollandsche Veld nog heel goed, hoe het in werkelijkheid ging getuige het aandeel dat juist ook deze buurtschap nam in het afscheid dat de heer Bakker als burgervader ten deel viel . . .

Niet de heer Bakker, maar Koekoek c.s. zijn van de tragiek van Hollandsche Veld „beter” geworden. Maar ook daarop is het opschrift boven deze driester van toepassing.

Ambassador

HOTEL-RESTAURANT
Het hotel waar u zich thuis voelt. Parkeergel.
Sophialaan - Zeestraat
(nabij Plein 1813).
Den Haag. Tel. 117700*

Technisch
Bureau

A. Meerman N.V.

BOUWMACHINES

VLAARDINGEN - TEL. 01898 - 5157

* * * Jubileum Gerard Hoek

Hoe ouder men wordt des te korter blijkt een kwart eeuw te zijn. Zilveren jubilea boeten daarom aan glans in, tenzij een andere glans die van de tijdsduur overtreft. Dat is bij de heer G. H. Hoek bepaald het geval.

Nu deze adjunct-directeur — programmaleider van de N.C.R.V. — 25 jaar lang in het radiovac zit, moet men zich maar een trachten voor te stellen wat er allemaal veranderd is in de periode 1 oktober 1938—1 oktober 1963.

Die hele ontwikkeling heeft hij, die

onder ons het meest bekend geworden is als Gerard Hoek, meegemaakt. Meer nog, hij heeft er leiding aan gegeven. Mede aan hem dankt Nederland een radio-omroep waar het evangelie de boventoon voert. Zoals bij alles in deze gebroken wereld zal ook op de programma's van de N.C.R.V. wel eens een kritische noot geplaatst kunnen worden. Zij die nooit verantwoordelijkheid voor publiciteitswerk hebben gedragen en er dus de moeilijkheden niet van kennen, zijn met die kritiek meestal het vlotst.

Bij verreweg de meesten in ons protestants christelijk volksdeel overheerst echter de dankbaarheid. Men moet de N.C.R.V. — en Gerard Hoek — eens wegdenken uit ons geestelijk-cultureel leven. Dat lukt niet en juist daarom hebben die omroeporganisatie en deze man op zijn centrale post, in de laatste 25 jaar zoveel betekend. In deze tijd waarin sommigen onwerkelijke kreten slaken over de algemeenheid van een nationale omroep en anderen dierbaar doen over een op winst beluste commerciële televisie, zeggen wij de man, die met beide benen op de begane grond staande, concreet werkt aan een omroep die Koning Jezus' boodschap bracht aan heel Nederland en aan velen daarbuiten, daarvoor hartelijk dank. Moge hij die arbeid nog lang voortzetten.

ARJOS-JONGEREN CONFEREREN

Ongeveer 100 leden van de Nationale Organisatie van Anti-Revolutionaire Jongeren Studieclubs (ARJOS) uit alle delen van het land, zullen op 4 en 5 oktober 1963 in „ONS CENTRUM” te DRIEBERGEN bijeenkomen.

De jaarlijkse studieconferentie vindt op genoemde data plaats. De deelnemers zullen zich bezig houden met de taak van de anti-revolutionairen in deze tijd.

Het thema van de conferentie luidt dan ook „KLEINE PARTIJ IN GROTE WERELD”.

Nog niet zo lang geleden schreef dr. J. A. H. J. S. Bruins Slot een boekje, dat deze titel meekreeg.

Dit boekje zal dan ook op de Studie-Conferentie worden besproken. De schrijver zelf werkt aan de conferentie mee.

Vrijdagsavonds zal hij een referaat houden, waarin hij enkele kernpunten uit het boekje nader zal uiteenzetten. Hierna zullen de deelnemers het boekje in discussiegroepen bespreken. Zij krijgen de opdracht mee, om nu eens niet in de eerste plaats vragen te formuleren, maar om met conclusies te komen. Dr. Bruins Slot zal zaterdagmorgen op de gemaakte opmerkingen ingaan, waarna een algemene discussie volgt.

De deelnemers aan de conferentie zullen het onderwerp „Kleine partij in grote wereld” dit seizoen op de ARJOS-clubs behandelen.

Kalender Pro Juventute

De Pro Juventute kalender is ook dit jaar weer geheel in kleuren uitgevoerd.

Er is aandacht geschonken aan de nationale herdenking 1813—1963 en als een postume hulde aan Koningin Wilhelmina is er een opname van het brandschilderde raam in de Oude Kerk te Delft, dat haar terugkeer na de bevrijding voorstelt.

Wat ons betreft konden de foto's van het paleis en het interieur van het paleis Drakesteyn wel vervangen zijn door opnamen van de Koninklijke Familie.

Wij bevelen deze kalender warm bij u aan. U weet dat de opbrengst is bestemd voor kinderen die buiten hun schuld in moeilijkheden zijn en die extra zorg nodig hebben.

De prijs is f 2,90 en verkrijgbaar bij alle Verenigingen Pro Juventute en bij het landelijke besteladres.

Postgiro 517400 Kalenderactie Pro Juventute.

Postbus 7101 Amsterdam Zuid II. Per post f 0,30 extra, tel. 020-790949.

VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN

KENNEMERLAND

Visser Electrotechniek N.V.

BREESTR. 128 - BEVERWIJK - TEL. (02510) 5244*

Gevestigd sinds 1919

WESTLAND

H. HORTENSIUS & ZOON METSELAARS en AANNEMERS

Bevelen zich beleeft aan voor alle voorkomende werkzaamheden

NIEUWBOUW - VERBOUW - BETONWERK
EN VERDERE REPARATIE

STOKDIJKKADE 100 - NAALDWIJK
Telefoon 01740 - 48 08

DE LIER - TEL. 2213
NAALDWIJK - 4163

Dekker

DELFT - MARKT 49
TEL. 23762
DEN HAAG
BEEKL. 366 1632311

Voor: Tricotages - Lingerie en Kousen

Firma A. v. d. Meer & Zoon

AANNEMERSBEDRIJF

ONTWERPEN, NIEUWBOUW, ONDERHOUD

Hofstraat 7 - Telefoon 01740 - 4239

HONSELERSDIJK

UIT ONZE BOUW- EN
AANNEMERSWERELD

BAGGERMAATSCHAPPIJ

TJAART VAN DER MOLEN NV

GRONINGEN

Hoornsediep 3 - Telefoon 05900 - 23928

GEBR. LOMMERTS N.V.

Koel- en vriestransporten

Havenstraat 38 - Delftzijl - Telefoon 05961 - 3633

Westersingel 120 - Rotterdam - Telefoon 010 - 134658

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.) TELEFOON 08859-505

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten woningen, directieketen, barakken, garages, vakantehuisjes enz.

Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veldschuren, loodsen etc.

Export: België, Duitsland, etc.

FIRMA C. VERMEER EN ZOON'S

fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894-1230 - Ouderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN

GEBOGGEN REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS
ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN enz. enz.

N.V. AANNEMINGS- EN BOUWBEDRIJF

Burgemeester Hazenberglaan 403 - Rotterdam

Telefoon 191044

Houthandel en kistenfabriek

MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19

Telefoon 05457-361 Telefoon 06750-3748

Houtzagerij-Houthandel-Kistenfabriek

Fa. P. van Oudenallen & Zoon

AANNEMERS VAN

timmer-, hei- en betonwerken

WILNIS - TELEFOON (01724) 103

Leden werven leden

In gesprek met Minister Van Aartsen

Onze TV-uitzending
op
maandag 23 september

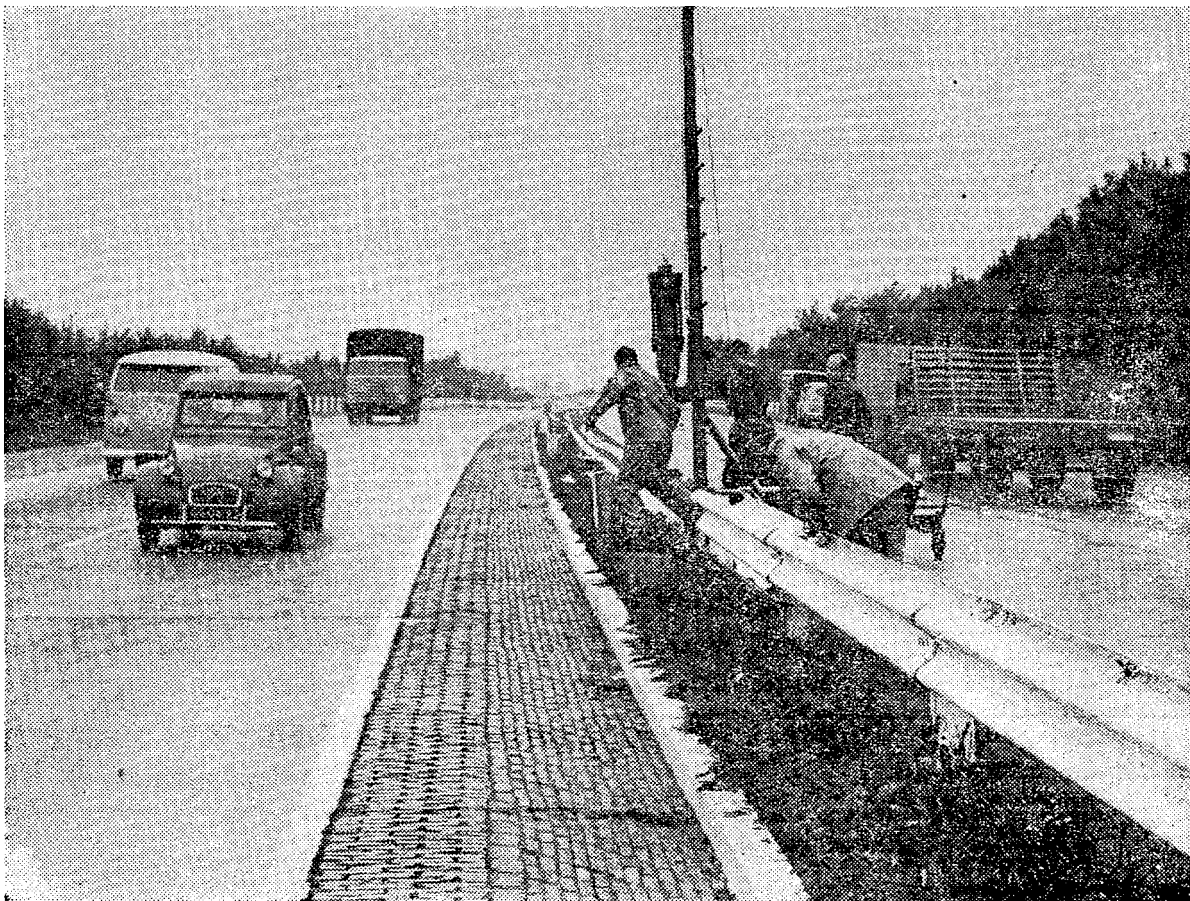
In het kabinet dat juli jongstleden onder leiding van mr. Marijnen tot stand is gekomen, kwam de portefeuille van Verkeer en Waterstaat in handen van de Anti-Revolutionair mr. J. van Aartsen. Wat zal nu zijn taak zijn? De naam van zijn departement doet ons natuurlijk denken aan het verkeer en aan de bekende waterstaatkundige werken. Maar er is nog veel meer. Via de verschillende diensten en directoraten bepaald deze minister het beleid inzake als internationale spoorwegverdragen, de overeenkomsten inzake wegvervoer en binnenscheepvaart, hij behoedt de belangen van onze koopvaardijvloot en de luchtvaart en zelfs het K.N.M.L. opereert onder zijn verantwoordelijkheid. Een zware last rust dus op de schouders van de man die dit departement gaat leiden. Een man overigens, die reeds kort na zijn ambtsaanvaarding van zich deed spreken door zijn snelle, vooral in vervoerskringen zeer gewaardeerde, beslissing inzake de middenberm-beveiliging.

MR. J. VAN AARTSEN

Doordat ik reeds eerder minister van Verkeer en Waterstaat was, in '58-'59, was het departement en het werk van het departement mij niet geheel onbekend, en dat gaf mij dus wel zekere voordelen.

Wat nu in het bijzonder die vangrail of wat beter gezegd de middenberm-beveiliging betreft, zou ik dit willen opmerken. Mijn ambtsvoorganger had op dat punt reeds enige voorbereidingen getroffen zodat er op de weg Utrecht—Den Haag een gedeelte met middenberm-beveiliging zou worden voorzien. Ik kwam voor de vraag te staan of wij nu in Nederland min of meer systematisch dit werk zouden voortzetten of dat we nog langer proefnemingen zouden nemen. En toen is dus in overleg met de Rijkswaterstaat door mij het besluit genomen om voor de drukste wegen van ons land te beginnen

Mannen van de Rijkswaterstaat bezig met het aanbrengen van de veiligheidsrail op weg nr. 12 tussen Woerden en Utrecht.

met het aanbrengen van de middenberm-beveiliging. Wij denken daarbij aan de wegen, die 20.000 of meer auto's per etmaal hebben te verwerken. Dat is dus een begin en we zullen naar wij hopen daar in de toekomst ook nog mee kunnen verder gaan.

Vraag: Het zou ook interessant zijn, wanneer u aan het begin van uw ambtsperiode nog iets zou kunnen zeggen over het verkeer in het algemeen.

Dat wil ik graag doen en dan zou ik willen opmerken dat de aanleg van autosnelwegen op zichzelf reeds de veiligheid van het verkeer bevordert. Meer aanleg van de snelwegen, met voorzieningen aangepast aan de eisen van de veiligheid, bevordert dus ook inderdaad de verkeersveiligheid.

In de tweede plaats zou ik nog eens even willen wijzen op onze verkeerswetgeving. Ik acht het ook van heel veel belang, dat de verkeerswetgeving wordt aangepast aan deze tijd en zo zal zijn dat dit ook de weggebruiker voldoende aanspreekt, voornamelijk logisch aanvaardbaar is.

Vraag: De hier besproken facetten van het verkeer waren uiteraard meer van technische aard. Hoe denkt nu de minister over de weggebruikers?

Op dit punt zou ik niet teveel willen generaliseren, maar ik zou wel dit willen opmerken. Wij kunnen goede wegen maken, we kunnen goede voorzieningen aanbrengen, we kunnen de verkeerswetgeving verbeteren, maar uiteindelijk komt het toch aan op de mentaliteit van de weggebruiker zelf. Ik heb wel eens de indruk, dat hier iets teveel het egoïsme speelt in plaats van het grote verantwoordelijkheidsgevoel jegens anderen en ik mag misschien wel zeggen, jegens zichzelf. Wij weten hoeveel ongelukken ontstaan door een verkeerde inhaalmanoeuvre. Soms tengevolge van een wat slecht humeur van de autobestuurder, die een berijder voor hem wat ongelukkig ziet rijden, het zijn alle oorzaken, die naar mijn idee de verkeersveiligheid benadelen. Mentaliteit van de weggebruiker of van de voetganger is naar mijn mening hier uitermate belangrijk.

Wij subsidiëren, dat is nogal belangrijk, het Verbond voor Veilig Verkeer, die op dat punt heel goede werkzaamheden verricht en ook de voetgangersvereniging „De Vereniging tot bescherming van de voetgangers”, die nu ook in 1964 een subsidie zullen verkrijgen.

Vraag: Wij willen vervolgens de opinie van Zijne Excellentie vragen ten aanzien van enkele andere taken van zijn departement, die sterk in de publieke belangstelling staan.

Daar zijn natuurlijk de grote werken die de Rijkswaterstaat uitvoert ook tot beveiliging van het Nederlandse Volk. Ik denk aan het Delta-plan, ik denk aan het Lauwerszee-project en nog zovele meer. Ik denk hier verder aan de werkzaamheden met betrekking tot de rivieren, kanalen, de havens. Ik noem alleen maar de Europoort, de uitbreiding van de havenmond van het Noordzee-kanaal. En dan is er verder nog al het werk verbonden aan de waterhuishouding en aan de wateroverlast.

Vraag: Excellentie u loopt lang genoeg mee in de A.R.-Partij om te weten, hoezeer men in die kring wil waken tegen onnodige overheidsbemoediging. Komt nu achter die vele taken, die uw departement, en daarmee dus de overheid op zich neemt, niet een stukje dirigisme om de hoek kijken? Is er in dat geheel nog ruimte voor zelfwerkzaamheid?

Met het uitgangspunt van die zelfwerkzaamheid ga ik helemaal akkoord, en dat onderschrijf ik ook in het ambt, wat ik op het ogenblik bekleed.

Ik moet er alleen op wijzen, dat er natuurlijk werkzaamheden zijn, die slechts door de overheid kunnen worden uitgevoerd. Ik noem nog even het Deltaplan en ik noem nog even het Lauwerszee-project. Ten aanzien van de Waterstaatszorg, waterhuishouding, wateroverlast is er in Nederland altijd een vergaande decentralisatie geweest.

Vraag: Kunt u tenslotte nog iets zeggen over de andere werkzaamheden van uw departement?

Dat zijn op zichzelf een groot aantal, maar het werk is te omvangrijk en te gecompliceerd dan dat ik ze alle zou vermelden. Ik wil nog op een paar punten even de aandacht vestigen.

In de eerste plaats de vraagstukken van het internationaal vervoer en dan wil ik nog iets zeggen van de P.T.T.

Op het gebied van het internationale vervoer zullen wij in de komende jaren belangrijke beslissingen moeten nemen. Op het gebied van de scheepvaart vertonen zich hoe langer hoe meer protectionistische tendenzen, waartegen wij zoveel mogelijk het hoofd zullen moeten kunnen bieden. In E.E.G. verband probeert men te komen tot een gemeenschappelijk vervoerbeleid, waar tegenover wij ons natuurlijk wel constructief moeten instellen, maar ik zou er toch op willen wijzen, dat een zekere vrijheid in het vervoer, zowel langs de weg, per rail, op het water (denkt u aan de Rijnvaart) voor ons zo

• Vervolg op pag. 5

P. MOOLENAAR & ZOON

Sassenheim

BLOEMBOLLENKWEKERIJ en -HANDEL

Import — Export

Dahliaculturen — Vraagt prijs

VLAARDINGEN

Firma A. van Roon

Speciaal adres voor

watersport- en kampeerartikelen

Westhavenkade 61 - Vlaardingen - Tel. 3492 en 5792

Uw adres voor

Tapijten, Gordijnstoffen, Dekens,

Tafelkleden, Stoelen, Overtrekken enz.

Woninginrichting Firma C. Brouwer

Voorstraat 41 - Telefoon 4530

NOORD-BRABANT

H.H. LAND- EN TUINBOUWERS
in het land van Altena en Biesbosch:

Voor al uw bestrijdingsmiddelen in land- en tuinbouw
naar:

H. C. Crezee

Prov.weg Noord 130 - Almkerk - Tel. 01833-440

Deskundig advies - Billijke prijzen.

J. A. DE WAAL - MACHINEFABRIEK WERKENDAM - Telefoon 01835 - 540

Laad-, los- en pompinstallatie.

In- en ombouw van schepen.

Motoren reparatie.

Krukas testen met magnetisch testapparaat.

Opspuiten van assen.

* * * Tussen de regels

Herhaaldelijk hebben wij in deze kolom uiteen gezet langs welke lijnen de Europese integratie haar beslag krijgt. In de Verdragen van Rome en Parijs wordt het wezen van die integratie aangeduid. Het tempo waarin zij zich ontwikkelt is deels in die Verdragen zelf aangegeven en wordt deels door de praktijk bepaald.

Wat dit laatste betreft kan niet worden ontkend dat De Gaulle de voet op de rem houdt. Toch is het wezen van de integratie niet hetzelfde als het tempo waarin het proces voortgang vindt. Men is ten onrechte wel eens geneigd om die beiden te vereenzelvigen. Onze regering vervalt gelukkig niet in deze fout.

In de eerste passage van de Troonrede wordt gezegd dat het voor ons Koninkrijk van veel belang is, dat hetgeen in de Verdragen van Rome en Parijs is neergelegd, in zijn geheel wordt verwezenlijkt. Dit heeft betrekking op het wezen van de integratie, dus op de supra-nationale opzet ervan.

De Troonrede vervolgt dan met de opmerking dat de Europese Gemeenschap open en democratisch moet zijn. Dit gedeelte betreft dus een ander wezenlelement van de integratie.

Het Gereformeerd Gezinsblad proeft tussen de laatste regels een polemiek met De Gaulle. Het blad schaat zich in dit opzicht terecht aan de zijde van onze regering. De vraag is nu maar of het G.G. ook met de regering instemt voor wat de eerste hierboven geciteerde passage van de Troonrede betreft. Daar schrijft het blad met geen woord over, hoewel dat standpunt niet tussen de regels in is blijven hangen.

De Europese paragraaf van de Troonrede beperkt zich dus niet, zoals het G.G. suggereert, tot een polemiek met De Gaulle over het open en democratisch karakter van de Gemeenschap. Het G.G. doet net alsof dit wel het geval is.

Wij begrijpen dat het G.P.V. het hier in toenemende mate moeilijk mee krijgt. Tijdens de verkiezingscampagne typeerde deze partij zich als een „vaste burcht”, hoewel de dichter van het Lutherlied deze aanduiding anders adreerde. Het G.P.V. betitelde zichzelf aldus om op deze wijze ook haar afkeer van supra-nationale regelingen te tonen.

Blijkens een verslag in Trouw van 14 september j.l. schroomde de secretaris van het G.P.V., tijdens een discussie met dr. Berghuis, zelfs niet de persoonlijke visie van onze vorstin, zoals hij die zag, als argument voor de juistheid van zijn standpunt aan te voeren.

In de Troonrede heeft het constitutionele hoofd van onze regering zich echter opnieuw duidelijk uitgesproken over de verwezenlijking van de Euro-

Verplaatsbare HOUTEN GEBOUWEN

Directie- en schaftketen
Noodwoningen,
scholen en kerken.
Directie- en schaft-
wagens
etc.

HOUTBOUW **HAHBO**
HARDINXVELD

Telefoon Hardinxveld-Giessendam 2141

Fa. H. van Triest & Zn

Groothandel in fourages

DWINGELO

Telefoon 0 5219 - 1647 b.g.g. 1316

EEN KRACHTIGE SCHAKEL BIJ DE
IN- EN VERKOOP VAN UW
RUWVOEDERS

pese Verdragen. Dat is een levensbelang voor ons Koninkrijk, omdat hierdoor niet slechts de welvaart, doch ook de vrijheid en de gerechtigheid gediend wordt.

De recente moeilijkheden met de export van komkommers en andere agrarische producten naar West-Duitsland tonen aan hoezeer ons land in de hoek geduwd zou kunnen worden indien zich in het geheel geen gezamenlijk Europees agrarisch beleid aan het ontwikkelen was.

Daarom is het G.P.V. standpunt, dat de sociaal economische samenwerking in Europees verband slechts aanvaardt omdat het niet anders kan, onwettelijk. Men kan deze nieuwe vorm van samenwerking niet terwille van de smeer accepteren en tegelijkertijd het supra-nationale karakter ervan verwerpen.

Evenals het G.P.V. zijn ook wij tegen een Europese super-staat waarin nationale verworvenheden op het altaar van een onwettelijke eenheidswaan worden geofferd. Maar anderzijds willen wij de in Europees verband aangegane verplichtingen volledig honoreren. En ze niet tussen de regels wegmoffelen zoals het Gereformeerd Gezinsblad dit doet als uitloeijsel van zijn tweeslachtige houding jegens het wezen der Europese Verdragen.

Christelijk nationale school in Teuge

VRAGEN van de heer Van Bennekom (A.R.P.) in verband met de huisvesting van de Chr. Nat. School te Teuge (gem. Voorst). (Tweevonden 23 juli 1963.)

1. Is het de Minister bekend, dat het gebouw der Chr. Nat. School te Teuge (gem. Voorst), daterend van 1861, in zulk een deplorabele toestand verkeert, dat een verder gebruik van dit gebouw uit veiligheidsoverwegingen en om hygiënische redenen ontoelaatbaar moet worden geacht?

2. Kan de Minister verklaren door welke oorzaken de nieuwbouw nog steeds vertraging ondervindt, hoewel de aanvraag in 1954 werd ingediend en het gevraagde nieuwe gebouw reeds op de urgentielijst voor 1960 voorkwam?

3. Is de Minister bereid te bevorderen, dat de noodzakelijke rijks-goedkeuring ten spoedigste wordt afgegeven?

ANTWOORD van de heer Marijnen, Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen a.i. (Ingezonden 26 augustus 1963.)

1. Het is de ondergetekende bekend, dat de huisvesting van de Chr. Nat. School te Teuge (gem. Voorst) slecht is.

2. De aanvraag tot stichting van een nieuw schoolgebouw heeft geleid tot verscheidene langdurige beroepsprocedures. Bovendien viel aan vertraging bij de afwikkeling van de aanvraag om rijksgoedkeuring niet te ontkomen in verband met de grote toevloed van aanvragen op het Departement van Volkshuisvesting en Bouwnijverheid en het beperkte ter beschikking staande bouwvolume.

3. De vorige Minister van Volkshuisvesting en Bouwnijverheid heeft beslist, dat voor de onderhavige school rijksgoedkeuring zal worden verleend, en de goedkeuring toegezonden aan de hoofdinge-

neur-directeur van de Volkshuisvesting en de Bouwnijverheid in de provincie Gelderland.

Afgifte van de rijks-goedkeuring kan daarom thans zeer spoedig worden tegemoet gezien.

In gesprek met Minister Van Aartsen

• *Vervolg van pag. 4*

belangrijk is dat we deze belangen zo goed mogelijk zullen moeten verdedigen.

Maar nu kom ik een beetje ver van huis voor de kijkers naar mijn oordeel. Ik wou nog graag iets zeggen over die zaken, waarmee iedereen van u eigenlijk mee te maken heeft en dat is de P.T.T. In de eerste plaats iets over de post. U krijgt elke dag de post thuis. En u realiseert zich misschien niet, dat dit met vele moeilijkheden gepaard gaat nu we zitten met het tekort aan personeel met name in het westen des lands. Grote hoeveelheid van de post is drukwerk, meer dan de helft en ik spreek er geen oordeel over uit, maar ik zou u toch wel eens willen vragen, zou er bij u ook niet een deel daarvan verdwijnen in de prullemand, althans niet gebruikt voor het doel worden waarvoor het verzonden wordt. De post kan dat allemaal niet doen. De post moet het verzenden en de post verzendt het dan ook, maar dat geeft vooral in deze tijd vele moeilijkheden.

Vraag: Nu het woord P.T.T. gevallen is zullen veel kijkers bijzonder nieuwsgierig zijn naar hetgeen u kunt zeggen over de ontwikkelingen bij de telefoondienst.

Dat is inderdaad een moeilijkheid op dit moment. De wachtlijst op dat punt is groeiende. En om nu daar enigszins aan tegemoet te komen aan die moeilijkheden, zullen we voor 1963 nog suppletioir credit aanvragen van f 24.000.000 terwijl de begroting voor 1964 uitgaat van een investeringsbedrag van f 251.000.000,— belangrijk meer dan voor 1963. Wij hopen dan in 1964 een aantal aansluitingen te bereiken, nieuwe aansluitingen, van 90.000. Ik moet er alleen direct aan toevoegen, dat dat nog niet betekent dat we op onze wachtlijst zullen kunnen inlopen.

Minister Van Aartsen eindigde als volgt:

We hebben nu wat kunnen praten over de verschillende taken van het ministerie van Verkeer en Waterstaat en u heeft wel begrepen dat er vele miljoenen voor nodig zijn. Die miljoenen worden uitgegeven in het belang van het Nederlandse volk in zijn geheel, maar ik moet toch ook zeggen, ze worden uitgegeven in het belang van elke particulier, van elk individu afzonderlijk, om daarmee een dienstbetoon te verlenen aan u, aan u ook persoonlijk.

VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN

AMSTERDAM

GEZOND, GEZELLIG EN 'T GOEDKOOPST
is het stoken met de kolen van de

FIRMA S. DOGGER Hzn.

SCHINKELKADE 14 - TELEFOON 722516
ANTRACIET
BRECHCOKES en OLIE voor centrale verwarming

G. W. GRUPPEN

Aannemersbedrijf

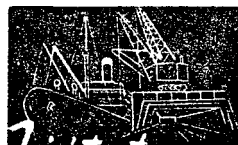
SPAARNDAMMERDIJK 388 - TEL. 80553 - AMSTERDAM

DRENTE

Bouwbedrijf Van Ess

Uitvoering van alle
voorkomende bouwwerken

EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEFOON 671

EMIGRATIE

Als specialisten belasten wij ons met de volledige verzorging van verzendingen overzee.

Jan de Boer N.V. - Hoogeveen

Tel. 2841 (05280)

MACHINEFABRIEK „BORO”

RODEN - TELEFOON 9108, NA 18 UUR 9102

LANDBOUWWERKTUIGEN
STAALCONSTRUCTIES

KAPSPANTEN VOOR FABRIEKSHALLEN,
LOODSEN, GARAGES, LANDBOUWSCHUREN
E.D.

LIPS

speelgoed- en
houtwaren-industrie

HOOGEVEEN, Industrieweg 25
Telefoon (05280) - 2037

OVERIJSEL

* VERBOUW
* NIEUWBOUW
* ONDERHOUDSWERKEN

Firma E. D. Schutten en Zoon

AANNEMERSBEDRIJF - ENSCHEDE
Laarssingel 101 - Telefoon 3021
Hyacintstraat 40 - Telefoon 11638

Varwijk's Handelsonderneming en
Veevoederfabriek „Salland” C.V.

Zwartsluis - Telefoon 05208 - 255

FABRICAGE VAN: RUNDVEEKOEKEN
KALVERBROKJES PLUIMVEEKORRELS

Levering aan de handel onder A.C.V.-controle

Firma Gebr. Slump

Brandstoffenhandel

LEMMER TELEFOON 05146-564

NAGELE TELEFOON 05276-2460

N.V. W. J. Schuiling's
Handelsonderneming

BINNENHAVENWEG 20 - HENGELO
Telefoon 05400 - 16461

FERNHOUT N.V.

Handel in wegen- en waterbouwmaterialen,
zandzuigbedrijf, op- en overslag,
Scheepsbevrachting

ZWOLLE - Tel. 05200 - 12358 b.g.g. 13637

EMMELOORD - Tel. 05270 - 2493 b.g.g. 2663

TIMMER- EN AANNEMERSBEDRIJF

G. J. van der Kamp

R 257 d SLAGHAREN Tel. 05231-260

Onderweg

„Nu brengt inderdaad de godsvrucht grote winst, indien zij gepaard gaat met tevredenheid.”

I Timotheus 6 : 6.

DE „hongertocht” uit de oorlogsjaren is een van de verschijnselen geweest, die onuitwisbaar in mijn geheugen gegrift staan. En dat niet alleen om de afschuwelijke herinnering aan het feit zelf, maar misschien nog veel meer omdat daaraan tevens verbonden is het beeld van die ene middag, waarop ik een moeder van een groot gezin, waarvan enkele kinderen ziek waren, zich in wanhoop zag wenden tot een aardappelhandelaar van wie bekend was dat hij steeds vrij grote voorraden in depot had. Diens vrouw behoorde tot die „vromen” in den lande, die steeds haar geloof, verpakt in vele teksten en citaten, voor op haar tong had. Zij deed het woord. Helemaal kon ze de arme huismoeder niet helpen. „Bid erom, tevreden te zijn met je lot”, zei ze glashard. „De Here laat zijn kinderen nooit in de steek — er gebeuren ook vandaag nog wonderen.” Toen kon de vrouw vertrekken, met een lege tas...

In hoeveel variaties en in hoeveel verschillende omstandigheden zal er iets dergelijks zijn gebeurd? We weten het niet — en tegelijk weten we het wel. Want de naastenliefde, de sociale gerechtigheid, de zelfopofferende bijstand en de zorg om het onbeschermde zijn tot schade en schande van de Gemeente van Christus en het geloof dat zij belijdt, in diverse opzichten juist haar zwakkere zijde geweest.

Tegenover hen, die op de bres hebben gestaan voor sociale hervormingen, voor voorzieningen ten behoeve van de sociaal zwakkeren en maatschappelijk trefbaren, stonden anderen van hetzelfde geestelijke huis, die tijdenlang de „tevredenheid” hebben gepredikt met een beroep op de ware godsvrucht, waaraan materiële begeerten vreemd heetten te zijn.

Inderdaad, het is een leugen dat de kerk „sociaal altijd aan de verkeerde kant heeft gestaan”, zoals zo vaak geschreeuwd is. Maar het is ook waar, dat de prediking van het Woord Gods soms zozeer doortrokken was van wereldvreemdheid, dat er geen ruimte meer overschoot voor een antwoord op de concrete noden die er altijd geweest zijn of op de schreeuw naar sociale gerechtigheid, die toch alles met het Evangelie te maken heeft. En menigmaal is juist bovengenoemde tekst een der kroongetuigen geweest voor de stelling, dat een godvruchtig mens in de strijd om het bestaan geen enkele pretentie kan hebben zonder zijn geloofsleven schade te doen.

Thans is dat allemaal wel volmaakt anders geworden. Gezegd mag worden, dat de hedendaagse christen, christelijke organisatie en christelijke Kerk de opdracht verstaat tot het hebben van een werkzaam aandeel in de sociale en maatschappelijke ordening van het leven en verdeling van de welvaart. Met vasthoudendheid en grote zorgvuldigheid wordt de ontwikkeling gevolgd en de vinger gelegd bij alles wat moet gedaan worden voor alle groepen in de wijdvertakte, ingewikkelde samenleving waarin wij verkeren. Er worden noeste pogingen gedaan tot een „christelijk-sociale politiek”.

Toch schuilt hierin een nieuw gevaar, waarop ook Paulus reeds gedoeld heeft. In zijn grootse conceptie voor een christelijke ordening van de samenleving, zoals we die verspreid vinden in zijn brieven, heeft deze grote apostel der heidenen in één woord de grenzen aangegeven die niet mogen worden overschreden. Dat woord is niet het (al te passieve) „tevredenheid”, zoals diverse vertalingen zeggen, maar „autarkie”, „zelf-genoegzaamheid” in haar oorspronkelijke betekenis. Voor de Christen van alle tijden moet hetzelfde gelden als voor Israël in Palestina. Zuiver politiek gezien is het een bufferpositie om daar te moeten wonen; zuiver economisch gezien is het een hard bedrijf om er de bodem productief te houden; zuiver maatschappelijk gezien is het een toer om het volksleven gezond te houden — maar geestelijk gezien, tegen de achtergrond van Gods onwankelbare Verbond, is het een „land overvloeiende van melk en honing”. Dat wil zeggen: de godsvrucht heeft er oog voor, dat de plaats waarop wij van Godswege gesteld zijn, zelf-genoegzaam is, zijn eigen vruchten oplevert. God zal hen nimmer om doen komen — het land zal rijke garven bidden. Zie de psalmen er maar op na. De tempel zal nooit zonder toonbroden behoeven te zijn.

Zo heeft ook Paulus afgerekend met de jacht naar grotere welvaart. Niet omdat hij tegen de strijd om een „menswaardig” bestaan is, maar omdat hij oog heeft voor de grote verwoestingen die worden aangericht, wanneer de strijd om sociale gerechtigheid niet meer wordt gevoerd tegen de achtergrond van de „gerustheid”, „tevredenheid” en „genoegzaamheid”, maar tegen die van de ongerustheid, ontevredenheid, de jacht naar het als-maar-meer. Daar kan nooit „winst” in zitten, omdat het geestelijk verlies is.

Wanneer in deze dagen de strijd opnieuw ontbrandt om lonen en prijzen, c.a.o.'s en bedrijfswinsten, welvaartsbevestiging en welvaartsverdeling, dan behoeft een christen en zijn organisatie niet achter te blijven „omdat we al zoveel hebben”, maar hij behoeft ook niet te strijden „alsof we nog niets bezaten”; in de sociale strijd kan juist een christen zulk een grote bijdrage leveren tot het bewaren van het evenwicht. Juist hij kan weten, dat zijn leven er niet van af hangt, al mag hij er wel dankbaar van genieten en dus in mede-delen.

ds. A. J. Kret

Bij een geboorte

PLOTSSELING GEBEURDE HET. Het licht floepte uit, de microfoons deden hun werk niet meer en de air-conditioning liet verstek gaan. Het werd letterlijk en figuurlijk wat benauwd in het grote Malacanangpaleis in Manilla, waar zojuist het topgesprek over Maleisië was begonnen tussen niemand minder dan de Indonesische president Soekarno, de Maleise premier Abdoel Rachman en de Philippijnse president Macapagal. Nog maar net had Macapagal zich in zijn openingswoord tot tolk gemaakt van de velen, die zich afvroegen of de conferentie succes zou hebben, toen de elektrische stroom uitviel met het reeds bekende gevolg. Het was als een teken aan de wand...

HOOG SPEL

De conferentie had inderdaad succes. Soekarno speelde hoog spel. Met zijn confrontatiepolitiek had hij vele maanden achtereen — zoals hij ten aanzien van Nieuw-Guinea met zoveel succes had gedaan — het beeld van een tussen Indonesië en Maleisische federatie dreigende oorlog opgeroepen. Premier Abdoel Rachman van Malakka kon dan ook niet anders doen, dan ingaan op de eis van Soekarno, dat de bevolking van de Britse gebieden in het noorden van Borneo in de gelegenheid zou worden gesteld, zich in een referendum over de te vormen Maleisische federatie uit te spreken, voordat deze officieel zou worden geproclameerd. Dit moest gebeuren onder toezicht van de Verenigde Naties. De uitslag van deze opiniepeiling zou beslissend zijn voor alle drie de bij het conflict betrokken partijen.

MAPHILINDO

Voorts werd men het eens over een plan tot vorming van een statenbond tussen Indonesië, de Philippijnen en de Maleisische federatie (hoe deze laatste er ook zou komen uit te zien), welke de naam Maphilindo zou krijgen. Hoe ver men echter van dat droombeeld verwijderd stond, bleek echter al spoedig daarna.

In Djakarta teruggekeerd verklaarde Soekarno nl. (en hier citeren we een bericht van het Indonesische persbureau Antara): „De bevolking van Noord-Kalimantan (dat is Noord-Borneo) heeft haar strijdbaarheid en liefde voor de vrijheid behouden en zal zich blijven verzetten tegen de vorming van Maleisië”.

Over Maphilindo werd wel veel geschreven in de internationale pers, maar door de betrokken landen werd er angstvallig over gezwegen. Met name in Indonesië was men er helemaal niet enthousiast over.

OPDRACHT

In Manilla besloten de drie staatslieden volgens het officiële communiqué van de besprekingen, instructies op te stellen voor Oe Thant, de secretaris-generaal van de Verenigde Naties, over de wijze, waarop men zich moet vergewissen van de verlangens van de bevolking van Noord-Borneo en Serawak. Rekening moest worden gehouden met de recente verkiezingen in

Rachman (links) en Soekarno hadden elkaar gevonden bij hun besprekingen in Tokio. Zo dacht men. Het mocht echter niet zo zijn.

beide gebieden. Ook dienden de V.N.-vertegenwoordigers zich er van te vergewissen, of kwesties als Maleisië een belangrijke rol bij die verkiezingen hadden gespeeld, of de kiesgerechtigden op de juiste wijze waren voorgelicht, of de kiesregisters in orde waren geweest, of de verkiezingen vrij waren geweest en zonder druk; en of de stemmen op de juiste wijze uitgebracht en geteld waren.

De drie betrokken landen zouden slechts waarnemers zenden om na te gaan of de controle op de juiste wijze zou verlopen.

UITSTEL-AFSTEL

Daar was geen speld tussen te krijgen. En het merkwaardige feit deed zich voor, dat dezelfde Soekarno, die de bevolking van Nieuw-Guinea niet geschikt achtte om op zeer korte tijd over hun eigen toekomst te oordelen, een referendum eiste om na te gaan, of de mensen in het toen nog onder Brits bestuur staande noordelijke deel van Borneo werkelijk wenste op te gaan in de Maleisische federatie. De volksraadpleging in Westelijk Nieuw-Guinea werd door hem op de lange baan geschoven, waarop van uitstel afstel komt. Wat Borneo betreft eiste hij een uitspraak van de bevolking op korte termijn in een laatste wanhopige poging, de vorming van de Maleisische federatie „met vreedzame middelen” te verijdelen.

Het referendum was geen doel in zichzelf. Het diende slechts om de totstandkoming van de federatie zodanig te vertragen, dat er grote verwarring zou ontstaan, waar Indonesië gebruik van zou kunnen maken.

MISLUKT

Aanvankelijk lag het in de bedoeling, de totstandkoming van de Maleisische federatie op 31 augustus j.l. te proclameren. Na het akkoord van Manilla was dat niet meer mogelijk: men diende eerst het resultaat af te wachten van de V.N.-raadpleging in Noord-Borneo en Serawak. Soekarno begon dus te proberen, het werk van deze commissie te bemoeilijken. Hij verlangde veel meer waarnemers naar de betrokken gebieden te zenden, dan de Ver. Naties hem wilden toestaan. En nadat hier tenslotte overeenstemming over was bereikt, liet hij weten, dat de Indonesiërs met een militair vliegtuig naar Noord-Borneo zouden worden gebracht.

Zijn bedoeling was machtsvertoon te geven.

Toen ook de V.N. commissie van Maleisië geland en de Maleisische commissie voelde Soekarno meer voor, was dat de V.N.-commissie had gesproken was doorgegaan.

Het stond de Maleisische bakkeleer te geinstrueerde na, de commissie moeilijk maakderheid van bezwaar te lijkeheid binnen die. En wat Indonesiërs vonden grensgebied deelden de Maleisische commissie trant zouden wagen, in hun

Daarom donesische waarden een stok heb Hij verzet de Maleisische ment, dat de onderzoek juist is gewes de Britten missie om de

ONLOO

Premier Abdoel ka, wiens optie te Manilla opzien had baar in de onmiddellijk bekend, dat de 16 augustus verwachten, de Philippijnen het resultaat V.N.-commissie in

Rd

• Vervolg

heb ik gepro sende woning aanzienlijk niet gelukt, aan makelaars boden. De Ze kunnen koop van uitermate groep der toestanden, meen part extra-belasting groep profiteer overheid is grond voor belasting. Om peperde belasting dat ze zelf hebben bijge profiteert lei vorm van overheid zijn Haagse tram subsidie op iemand, die ik via mijn aan de heer Algra dedigen, dat zijn aanslag moet tonen, volgens welk meerijden? Er is nog zaak, dat extra-belasting zijn nl. veel komens die mate door de eshorbitante gekocht. Zij die in geen

VEDGEDACHTEN

...et complicaties

deling militair rto... van het i geb... en.

ok... En n... ogglost, oek... ling niets r, wa... den, om-N... op de Indo- id ge... haar werk zega...

nd... dat Indo- zeil... op wat goed rde... na, die het ssie... nsen nogal naa... grote meer- an... geen enkel te... onafhank- irme... sche federa- at... rger voor de rs... den uit het ad... nisch Borneo >... commissie zij... sische infil- len... die het zou hun... treren.

ging... te geen In- >... wa... er naar het an... mo wilde nebu... ond te slaan. zich... enning van sche... het argu- de... op het V.N.- he... onden, niet zwa... beschuldigt er... zij de com- de... geleid.

LOMAAR

Abdi... van Malak- ope... conferentie ook... nogal wat ge... - blijk- sww... Londen — jk... of hij maakte de... deratie op is... erden en te 2, d... en de Phi- zich... leggen bij at... zoek van de issi... inderdaad

vorige week j.l. deze federatie een onloochenbaar feit geworden, die erkend wordt door Engeland en de Verenigde Staten, om de twee belangrijkste mogelijkheden te noemen.

In Indonesië schreeuwde men weer moord en brand. De ambassades van Malakka en Engeland werden bestormd, er werden massa-bijeenkomsten gehouden, waarop men zo ongeveer van Soekarno eist, dat hij geweld gaat gebruiken tegen Malakka en het lijkt er dan ook weer op, dat we binnen niet al te lange tijd met grote moeilijkheden zullen worden geconfronteerd.

VERBROKEN

De nieuwe federatie heeft prompt na het bekend worden van de dreigende houding van Indonesië en het afwijzen van de standpunt van de Philippijnen de betrekkingen met deze landen verbroken. Het is een drastische maatregel, maar onder de gegeven omstandigheden is het de enige wijze, waarop de Maleisiërs kunnen voorkomen, dat hun land blootgesteld wordt aan een hele serie vernederingen en onder druk wordt gezet omdat verondersteld wordt, dat het veel te graag goede vrienden met Indonesië en de Philippijnen wil blijven.

Abdoel Rachman, die ongetwijfeld met instemming van de regering te Londen (waarmee Maleisië een defensie-verdrag heeft gesloten) heeft gehandeld, heeft Soekarno in feite laten weten, dat er verder niet meer te praten valt. En zo is het ook. De federatie is een feit geworden. Er is ten overvloede een volksraadpleging gehouden om ook het laatste argument van Indonesië zijn kracht te ontnemen. Nu is het welletjes.

COMMUNISTEN

Maar voor Soekarno is de zaak hiermee niet afgelopen. Want de kwestie Maleisië is voor hem voornamelijk een binnenlands probleem. Steeds minder slaagt hij er in, de communisten in zijn land de wind uit de zeilen te nemen.

Dezen vallen hem steeds aan op de plaatsen, waar zij vermoeden, dat hij niet sterk staat. Reeds vroeg hebben zij begrepen, dat zij hem wat de kwestie Maleisië betreft in grote moeilijkheden zouden kunnen brengen.

Dat was dan ook de oorzaak van de zig-zag-politiek, die de Indonesische president een jaar lang ten opzichte van dit probleem heeft gevolgd. Op het ene ogenblik leek een militaire aanval niet ver meer verwijderd te zijn. Kort daarna was het, alsof alles was vergeeten en vergeven. Nadat Soekarno in Japan een gesprek had gehad met Abdoel Rachman, leek er bijna geen vuiltje meer aan de lucht te zijn. Maar dat was schijn. Ook in Manilla was het, alsof de lucht was opgeklaard. Maar na Soekarno's terugkeer in Djakarta bleek dit niet het geval te zijn.

HET LEGER

In vele opzichten is Soekarno er in geslaagd, de communisten onder de duim te houden, omdat hij weet, dat het leger niet zal toestaan, dat de communistische invloed in Indonesië zich nog meer zal uitbreiden. Wat Maleisië betreft zit Soekarno met de moeilijkheid, dat de eisen van de communisten en het leger parallel lopen. De legerleiding acht het een gevaar, dat Indonesië geheel wordt ingesloten door Australië in het zuidwesten en door de door Engeland gesteunde Maleisische federatie in het noorden.

De militaire leiders (als generaal Nasoetion) weigeren te geloven, dat de federatie werkelijk een bastion tegen het uit China oprukkende Aziatische communisme is. Zij vrezen daarentegen, dat de nieuwe staat een prooi van het communisme zal worden vanwege het sterke Chinese element in de samenleving er van. En er is dus reden om met enige bezorgdheid de toekomst van de jonge staat tegemoet te zien. De intimidatiepolitiek van Soekarno heeft niet het gewenste resultaat gehad. Het is de grote vraag, hoe hij nu zal trachten, zich uit de moeilijkheden te redden.

Het is feest in Koeala Loempoer, de hoofdstad van Malakka en thans ook die van de federatie Maleisië. Maar het is een vreugde, die door zorgen wordt overschaduwd.

• Geen vlag

De zomer van 1913 was de tijd van de grote verbroedering tussen liberalen en socialistten. Ze hielpen elkaar met echte Nibelungentreue, in elk geval bij herstemmingen voor de Tweede Kamer, voor Staten en Raden.

Daardoor slaagde de S.D.A.P. er in, vrijwat zetels te veroveren in alle colleges. De liberalen werden bepaald niet beter van die samenwerking, maar zij bereikten wel hun wens, zoveel mogelijk clericalen te weren. Inplaats van clericalen zeiden ze ook wel fijnen.

Die samenwerking leidde er toe, dat in de gemeente Ooststellingwerf de antirevolutionairen een klap kregen, de liberalen bleven ongeveer gelijk en — de socialistten verwierven de volstrekte meerderheid, 8 van de 15 zetels. En toen de nieuwe raad bijeenkwam, begonnen de socialistten over de vlag. Zij waren royaal. Op 31 augustus de vlag uit op het gemeentehuis, zo verklaarden zij, dat zal natuurlijk niet meer gaan. Dat is tegen onze principes. Wij hebben het nu in

onze macht, om te bepalen, dat er voortaan op het gemeentehuis nog maar eenmaal per jaar zal worden gevlagd, op 1 mei. En dan natuurlijk de rode vlag.

Maar zo ver zullen wij nu nog niet gaan. Wij stellen nu voor te bepalen, dat er van het gemeentehuis nimmer een vlag zal worden uitgestoken, bij geen enkele gelegenheid. En zo werd met 8 tegen 7 stemmen besloten. De liberalen waren boos, maar — zij hadden, om de clericalen te weren, voor die rode meerderheid gezorgd.

Het voorbeeld vond navolging.

En al spoedig sprak het vanzelf: zodra de socialistten in de Raad de meerderheid hebben, dan gaat de vlag op Koninginnedag niet meer uit. Het sprak vanzelf, het was immers een zaak van beginsel. Het beginsel, dat zich verzette tegen de monarchie en tegen de nationale driekleur.

...dom de woningbouw

lg 2

rook... beter pas- sijn voor een h... is. Het is mij t... feit, dat ik aan... gen heb ge- her... voor de eer- men aan de ver- leen... zenen.

ing dan ook een bepaalde aan de wan- led in 't alge- eeft, door een ren. Dat deze sidies van de zeer wankele an een extra zorgen de ge- er wel voor, die subsidies verder — wie niet in eniger- die door de Als ik in een ik even veel nkaartje als mijn inkomen een maar dat et wat meer ebetaald. Zou ant willen ver- de toekomst te conducteur an vaststellen assagier mag

ect aan deze iders van een arloosd. Er middelbare in- e of mindere ngen — tegen huis hebben or op lasten, ouding staan

tot hun inkomen. Het lijkt mij een eis van primaire gerechtigheid, dat deze mensen een billijke compensatie van overheidswege zouden krijgen, indien men de „profiteurs” van de woningnood speciale lasten zou willen oplegen.

Dat bij mijn weten niemand dit punt heeft aangeroerd, getuigt niet bepaald van een overdreven belangstelling voor de middengroepen. Een dergelijke houding kan slechts het vermoeden van

velen uit deze categorie staatsburgers versterken, dat zij bij de meeste politieke partijen vanwege hun geringe electorale gewicht weinig in tel zijn.

Tenslotte. Het voorstel van de heer Algra acht ik een niet onbedenklijk symptoom van een neiging, die verschillende vooraanstaande A.R. politici de laatste jaren aan de dag leggen. De neiging n.l. een probleem, dat een ethisch aspect heeft, zo spoedig mogelijk via het belastingbiljet uit de wereld te helpen. We hebben dat gezien bij de kwestie van de hulpverlening aan onderontwikkelde gebieden. Nog vóórdat de gemiddelde Nederlander een redelijke kans had gekregen, zich bewust te worden van zijn morele verplichtingen in dit wereldprobleem, werd van A.R. zijde voorgesteld, een speciale belasting voor dit doel te heffen. Wel een merkwaardige verschuiving in de opvattingen van A.R. politici over de verhouding van Overheidsdwang en persoonlijke verantwoordelijkheid der staatsburgers!

Het voorstel van de heer Algra gaat naar mijn mening in dezelfde richting. Het miskent bovendien de realiteits- en verantwoordelijkheidszin van de grote meerderheid dergenen, die gedwongen waren een woningwetwoning te betrekken. Verwezenlijking van dit voorstel zou velen van hen, die dolgraag een ander huis willen hebben, grieven en slechts een goedkoop politiek succesje opleveren ten koste van verscherpte tegenstellingen tussen verschillende bevolkingsgroepen.

En laten we vooral niet vergeten: ER ZOU NOG GEEN KROTJE DOOR AAN DE WONINGVOORRAAD WORDEN TOEGEVOEGD!

Den Haag. Drs. J. C. Geusebroek.

**DEPOSITO-
BANKBOEKJES**

3 3/4%

Folder op aanvraag verkrijgbaar

**ZUIDHOLLANDSE
BANK N.V.**

Rotterdam, Schiekade 73, tel. 87170
Den Haag, Noordeinde 23, tel. 184955
A'dam, Herengracht 571, tel. 221182

Maaglijders!

DE uitkomst voor U zijn de echte Amerikaanse

G-R MAAGTABLETTEN

Met G-R Maagtabletten kunt U weer normaal eten!

Importeur LOUIS RIETBERGEN • Korensarstraat 52-a, Rotterdam

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

Agrariërs in de stroomversnelling

Landbouw, veehouderij en tuinbouw staan niet elke dag in het centrum van de belangstelling. Veel mensen menen dat alleen zij die deze beroepen uitoefenen er mee te maken hebben. Indien men even nadenkt blijkt dit laatste niet waar te zijn.

In de eerste plaats; hoeveel stadsbewoners komen zelf niet van het platteland en hebben er nog veel familie of beste vrienden wonen. Zij zijn vaak nog met vele banden aan dat platteland gebonden.

In de tweede plaats hebben wij allemaal met het agrarisch bedrijf te maken omdat we afnemers, consumenten van agrarische produkten zijn: brood, zuivel, groenten, fruit enz. Het zou ons allen dus wel moeten interesseren hoe het met onze boerenstand gesteld is. We hebben er allemaal belang bij.

Daarom wilde ik het ditmaal graag over het agrarische vraagstuk hebben. Het speelt ook in de politiek een belangrijke rol, want regering en parlement hebben er eveneens veel mee te maken.

Hoewel we sterk voor de zelfwerkzaamheid en de eigen verantwoordelijkheid van het bedrijfsleven zijn, hebben wij als A.R. geen bezwaar tegen goede zorgen van de overheid voor de agrariërs. Integendeel, in het Bijbelboek Prediker lezen we zelfs dat een koning, die de akkerbouw begunstigt een voordeel voor het land is.

Voor nu de agrariërs ongunstige tijden doormaken is dat oude Bijbelwoord een goed uitgangspunt voor de landbouwpolitiek in deze tijd.

TERUGBLIK

Hoe is het eigenlijk na de Tweede Wereldoorlog met de agrariërs gesteld geweest. Een korte terugblik kan ons helpen de huidige situatie beter te begrijpen. In de jaren tussen 1945 en 1950 hebben de boeren een groot aandeel gehad in ons nationale herstel. Zij getroostten zich in verband daarmee een prijsbeheersing voor hun produkt, hoewel de vastgestelde prijzen voor bijv. tarwe, suiker en melk veel lager waren dan de prijzen, die de boeren er op de internationale markt voor hadden kunnen krijgen. Dit mag 13 jaar later nog wel eens tot hun eer worden gezegd.

Na 1950 veranderde de situatie snel. Onze nationale welvaart nam toe, doch er ontstond een voedseloverschot op de wereldmarkt. Je zou het bij zoveel honger in Afrika en Azië niet willen geloven, maar de dalende prijzen waren voor de agrariërs een harde realiteit. Toen hielp, op haar beurt, onze regering de landbouw en de zuivel met garantie-prijzen en toeslagen. Na 1954 is dat onze schatkist steeds meer geld gaan kosten.

GEZAMENLIJK BELEID

Nederland was en is niet het enige land waar deze volksgroep klem kwam te zitten. Het is vrijwel overal zo. De 6 landen van de Europese Economische Gemeenschap besloten dan ook een gezamenlijk landbouwbeleid te gaan voeren. Dit besluit wordt nu moeizaam verwezenlijkt. De neiging van elk land om de eigen boeren met tariefbarrières of invoerverboden tegen concurrentie van buitenaf te beschermen, is immers ook binnen de E.E.G. nog sterk.

Denkt u maar aan de exportmoeilijkheden met onze komkommers en augurken naar West-Duitsland. Met kunstmatige protectie helpt men het landbouwprobleem echter niet definitief uit de wereld. Nederland, vanouds een echte voorstander van vrijhandel, werkt er dus van harte aan mee om de grenzen steeds meer open te krijgen. Dat is dan ook één van de belangrijkste taken van de nieuwe minister van Landbouw en Visserij, mr. Biesheuvel. Daarvoor staat hij gemiddeld één week per maand in de bijeenkomsten der Europese ministers op de bres. Ondanks de huidige overgangsmoeilijkheden, moet dat doel worden bereikt.

OVERGANGSSITUATIE

Er is nog iets anders aan de hand. Als u denkt aan de sterke industrialisatie van het platteland, de toenemende mechanisatie in het agrarische bedrijf, de grote veranderingen in de produktie-methoden, de afzet en de consumptie-gewoonten, dan begrijpt u dat ook daaruit allerlei spanningen ontstaan. De geestelijke spanningen, onbehagen en gevoelens van onzekerheid over de toekomst.

Al met al moet worden gezegd dat onze agrariërs in een overgangssituatie verkeren. Bovendien hebben als gevolg van slechte weersomstandigheden vooral de gemengde bedrijven en de weide-bedrijven extra slechte jaren achter de rug.

Uit dit alles vloeit een vraag en een conclusie voort.

De vraag is of het Nederlandse volk het zienderogen achterblijven van een in omvang en betekenis belangrijke volksdeel kan en mag accepteren.

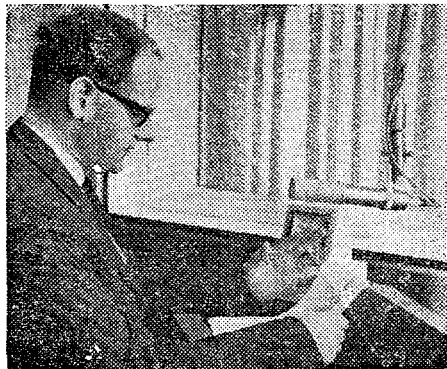
Alleen al ter wille van een gezonde samenleving kan het antwoord niet anders dan ontkennend luiden. Daarom is het landbouwbeleid vandaag niet slechts een economische aangelegenheid.

PRIORITEIT

Minister Biesheuvel stelt in zijn begroting voor 1964 dan ook met nadruk vast dat dit beleid eveneens sociaal verantwoord moet zijn. Dit heeft met naastenliefde evenveel te maken als met het nationaal belang. Een goed principieel uitgangspunt leidt trouwens vrijwel steeds tot een beleid dat, ook achteraf bezien, juist blijkt te zijn.

De conclusie van dit kabinet is dan ook geweest dat een hoge prioriteit toekomt aan de maatregelen, die minister Biesheuvel noodzakelijk acht.

Belangrijk is dat in de begroting 1964 daartoe ook financiële mogelijkheden geschapen zijn. De begroting van minister Biesheuvel geeft namelijk een stijging van de uitgaven tot f 725 miljoen te

Radiocauserie van mr. W. R. van der Sluis, secretaris van de A.R. Partij, gehouden op woensdag 25 september.

zien. Dat is f 148 miljoen meer dan voor 1963 werd begroot.

DE COST EN DE BAET

Wat wordt er met dat geld gedaan zult u willen weten.

In de eerste plaats noem ik de verbetering van het landbouwonderwijs, het onderzoek en de voorlichting. Men moet daar niet te gering over denken, want de landbouwcrisis in 1884 kwam men te boven doordat de toenmalige regering heel veel voor het landbouwonderwijs en de voorlichting heeft gedaan.

Ook nu gaat de cost voor de baet uit. Uitgaven voor deze drie taken zijn dus ook in deze tijd, nu de agrarische wereld zich in een stroomversnelling bevindt, bepaald niet overbodig.

Minister Biesheuvel wil voorts een actief markten prijsbeleid gaan voeren. Hij wil daarmee bereiken dat de prijzen op de markt weer een redelijk niveau bereiken. Ook buiten onze grenzen moet dit geschieden. Vandaar de internationale samenwerking.

Uit dit streven vloeit voort dat de prijzen meer en meer niet langer nationaal maar internationaal, n.l. in E.E.G.-verband, worden vastgesteld.

STRUCTUURBELEID

Voor het binnenland komt daarom een actief structuurbeleid steeds meer centraal te liggen. Daartoe worden in 1964 hogere bedragen voor ruilverkaveling, verbetering van wegen en van de waterhuishouding uitgetrokken. U begrijpt, dat dit structuurbeleid is om de bedrijfsvoering te verbeteren. Daardoor worden de produktie-kosten gedrukt en dus de afzetmogelijkheden vergroot.

MELKPRIJSBELEID

In de derde plaats is er het ruimere melkprijsbeleid. De daarvoor uitgetrokken toelage bedraagt in totaal f 362 miljoen. Dit is aanzienlijk hoger dan die voor 1963.

Ik kan mij indenken dat iemand vraagt: is dit alles nu voldoende? Het zal zelfs wel zo zijn, dat vele boeren het niet genoeg vinden.

RICHTING VAN HET BELEID

De kernvraag is echter: welke richting neemt het beleid van deze minister. Ziet u, het zou denkbaar zijn dat de overheid heel het agrarisch bedrijf zelf maar in handen ging nemen. Overigens bewijst de situatie in Rusland dat ook dit de oplossing niet is.

Met onze A.R. visie strookt dit dan ook helemaal niet. Een streven naar een blijvende en steeds toenemende invloed van de staat in het agrarisch leven moet men eerder bij socialisten en helaas ook in sommige agrarische kringen dan bij A.R. zoeken.

Met overheidsgeld alleen is de agrarische sector niet gezond te krijgen. De vraag waar de grens ligt tussen de eigen verantwoordelijkheid van het bedrijfsleven en de taak van de overheid zal steeds gesteld en zo duidelijk mogelijk beantwoord moeten worden. Vooral in het overleg tussen de Overheid en het georganiseerde bedrijfsleven.

Intussen is het duidelijk dat in deze overgangssituatie Overheid en bedrijfsleven samen moeten proberen de moeilijke stroomversnelling te passeren. Daartoe is een eensgezind optreden nodig. Om het eens commercieel te zeggen: beide moeten proberen uit de markt te halen wat er in zit. De koopkracht van het publiek moet in deze tijd van welvaart voor velen, als het ware nog meer naar de agrarische produkten worden toe getrokken.

Een activiteit, die van de kant van de Overheid er op gericht is de agrariërs uiteindelijk weer meer onafhankelijk te maken van de schatkist.

Bij zijn beleid in de gewenste richting wensen wij minister Biesheuvel Gods zegen toe.

Moge het hem als christen-bewindsman gegeven worden het woord van de Bijbelse Prediker — waaraan ik u in het begin van deze causerie herinnerde — waar te maken.

Het Centraal Comité kwam bijeen

- Herdenking dr. J. Schouten
- Het bezinningswerk
- Het Partij Convent komt bijeen op 16 november

Het Centraal Comité van de A.R. Partij heeft in de vergadering van zaterdag zijn overleden ere-voorzitter, dr. J. Schouten, herdacht. De voorzitter, dr. W. P. Berghuis, memoreerde daarbij de grote verdiensten die dr. Schouten zich voor de publieke zaak in het algemeen en voor de A.R. Partij in het bijzonder verwierf. Het was de wens van dr. Schouten dat rondom zijn heengaan grote soberheid zou worden betracht. Speciale herdenkingssamenkomsten zouden met die wens in strijd zijn.

Het Centraal Comité besloot vervolgens het in 1962 op bescheiden schaal begonnen gespreksgroepenwerk gedurende het nieuwe seizoen voort te zetten en uit te breiden. Deze bezinning zal ditmaal in het bijzonder betrekking hebben op de christelijke organisatie in deze tijd.

Het Partij Convent zal bijeenkomen op zaterdag 16 november 1963.

Nadat het jaarverslag en de financiële jaarcijfers over 1962 waren vastgesteld, evenals de begroting voor het jaar 1964, wijdde het Centraal Comité zich geruime tijd aan een bespreking van de politieke situatie.

Daarbij deed de waarnemend voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie, de heer J. Smallegen, verslag van de politieke gebeurtenissen der laatste weken. In het bijzonder kwamen tijdens deze bespreking de woningbouw, de looncrisis en het landbouwbeleid aan de orde.

E	N	B
E	K	I
	E	G
R		R
	S	K
S	T	S
C	T	S
	9	

PRIJSVRAAG

Aangeboden door de GLORIA-REEKS:

gratis

een grote, in linnen gebonden

MEISJESROMAN

Plaats in de lege hokjes van nevenstaand figuur de ontbrekende letters. U krijgt dan een complete zin die U iets te zeggen heeft. Is uw oplossing goed, dan dingt U mee naar één van de

100 meisjesromans

die als prijs beschikbaar zijn. Zend uw oplossing vóór 20 oktober a.s. op onderstaande bon aan: Adm. GLORIA-REEKS, Brink 14, Zwolle.

4 boeken erbij! 4 gulden verdiend!

De nieuwe jaargang (1963/64) van de GLORIA-REEKS brengt weer 4 nieuwe, prachtig gebonden romans voor meisjes en jonge vrouwen. De winkelprijs bedraagt f 4,90 per boek, voor GLORIA-ABONNEES is de prijs vastgesteld op f 3,90 per deel. Met een abonnement verdient U dus f 4,-. Vraag verder het mooie, goed verzorgde prospectus, waarin naders bijzonderheden omtrent deze jaargang zijn vermeld, o.a. hoe U als GLORIA-ABONNEE nog meer gratis boeken kunt verwerven!

De jaargang 1963/64 zal uit de volgende boeken bestaan:

1. Diewuë Winsemius — TRANEN DROGEN OP
2. Diet Verschoor — MORGEN BEGINT NU
3. Mary Baardman — MEISJES GEVRAAGD
4. M.A.M. Renes Boldingh — EEN LIFT VOOR LINDA

Een nieuwe „reeks van vier“ voor veel leesplezier! Abonneert U NU en U kweekt voor weinig geld een fraaie en waardevolle boekenschat.

(Ook via de boekhandel leverbaar)

Bon Te zenden als brief, of op een briefkaart geplakt, aan: Administratie GLORIA-REEKS, Brink 14 te Zwolle.

1. Gaarne ding ik mee naar een GRATIS meisjesroman.

De oplossing luidt:

Naam:

Adres: Plaats:

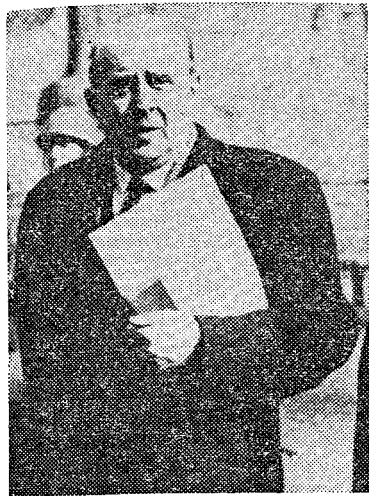
- * 2. Ik verzoek U mij prospectus(sen) van de nieuwe GLORIA-REEKS te zenden.
- * 3. U kunt mij inschrijven als abonnee op de GLORIA-REEKS.

Ik ontvang 4 boeken per jaar ad f 3,90 per boek. (In oktober het eerste boek).

* Doorhalen indien U dit niet wenst.

Handtekening N.G.

Het onbestorven verleden

Jan Masaryk

Alcide de Gasperi

James Byrnes

WEET u nog wie Jan Masaryk was? Of Alcide de Gasperi of James Byrnes? Neen? Toch zijn het alle drie mannen die in de na-oorlogse tijd op belangrijke posten hebben gestaan. U bent evenwel te verontschuldigen. De na-oorlogse periode is inmiddels al tot 18 jaar uitgedijd en de gebeurtenissen volgen elkaar in een verrassend snel, ja zelfs verwarrend tempo op. Zelfs voor de vakman, d.w.z. degene die zich ex professo met de geschiedenis of de internationale betrekkingen moet bezighouden is het niet te doen om enig overzicht te houden over wat na 1945 heeft plaats gevonden.

Voor de tijd tot 1945 is dat gemakkelijk genoeg. Hand-, leer- en leesboeken in allerlei talen en formaten willen een betrouwbare wegwijzer zijn in de hof der historie. Ook al verschijnen er nog geregeld nieuwe werken over de tweede wereldoorlog en de voorafgaande jaren, zodat het proces van de oordelvorming nog niet tot rust is gekomen, we kunnen voldoende afstand tot die tijd nemen om het geheel te overzien en er althans een voorlopig oordeel over te vormen.

De na-oorlogse geschiedenis is echter nog veelszins een doolhof. Veel processen zijn nog niet tot rust gekomen en het geheel is nog te weinig bezonken voor een samenvattend historisch verantwoord overzicht. Om die reden achten sommige historici het dan ook ongewenst dit deel van de geschiedenis (dat eigenlijk nog geen echte geschiedenis is) op de scholen te behandelen. M.i. is deze opvatting onjuist. Geschiedisonderwijs dat niet tevens de aansluiting met het heden geeft, blijft in de lucht hangen. Maar al te zeer is het vak geschiedenis bij het V.H.M.O. in discredit geraakt, doordat men in de hoogste klas niet verder kwam dan 1930. Gelukkig is er de laatste jaren een opmerkelijke vernieuwing in dit vak aan de gang en hierbij krijgt de historie van de laatste decennia meer accent.

Het is dan ook geen wonder dat juist een geschiedensleraar, nl. drs. H. M. J. Müter onder de titel „Het onbestorven verleden” een boek heeft geschreven dat als nr. 696/697 in de Zwarte Beertjesreeks is uitgegeven en voor de luttele prijs van f 2,95 te koop is. Dit boek bevat een systematisch overzicht van de wereldgeschiedenis sinds 1945. De titel houdt een erkenning in van het bezwaar dat hierboven al werd genoemd, nl. het niet bezonken, niet bestorven zijn van die geschiedenis, zodat ze nog niet rijp is voor een meer definitief oordeel (voorzover een historisch oordeel dan iets definitiefs kan hebben).

Het boek is niet in de eerste plaats voor historici of voor scholieren geschreven, maar voor allen die met belangstelling het wereldgebeuren volgen. Dat verklaart ook de uitgave als pocketboek. De vlotte stijl maakt het lezen tot een genoegen. Soms komen we rake typering tegen.

Een enkele maal echter ook typering die door de auteur alleen maar als raak zijn bedoeld, maar in werkelijkheid niet geslaagd zijn. Als de R.K. schr. de politieke partijen in Nederland bespreekt, wordt de S.G.P. in de volgende zin „afgedaan”: „De schilderachtigste partij uit deze groep is de Staatkundig gereformeerde partij die steeds onverdroten strijd tegen het verzekeringswezen en de verplichte inenting en bovendien waakzaamheid predikt tegenover de paus en sinterklaas die beiden Nederland dreigen te verroomsen”. Ik geloof dat onze staatkundig gereformeerde broeders hiermee niet voldoende recht is gedaan.

Overigens blijkt uit dit citaat al, dat ons in dit boekje geen dor verhaal wordt voorgezet. De schr. heeft het nog aantrekkelijker gemaakt door veelvuldig zijn oordeel over personen en gebeurtenissen in zijn betoog te verwerken. Men zou hem kunnen

verwijten, dat hij het onbestorven verleden nu toch als een bezonken materie behandelt. De onbezonnenheid sluit een voorlopig oordeel evenwel niet uit. Historici als Scholten en Brandt hebben nooit geschroomd een oordeel over de door hen besproken feiten te geven, tegelijk echter wetend dat hun oordeel niet het laatste woord is. Ook drs. Müter weet dit. Maar hij weet ook, dat een opsomming van gebeurtenissen zonder toevoeging van enig oordeel een weinig appetijtelijk verhaal wordt. Men mag dan wel eens met hem van mening verschillen, de waarde van zijn werk is er belangrijk door verhoogd.

Op twee onderwerpen, in dit boek besproken, wil ik nog even ingaan. Het eerste is de apartheidspolitiek in Zuid-Afrika. De auteur heeft hierover een ongenueancèerd afwijzend oordeel. Weinig begrip toont hij voor de positie en de doelstellingen van de Zuidafrikaanse regering. Men begrijpe mij goed, ik wil de politiek van die regering niet zonder meer verdedigen. Bepaalde methoden zijn onjuist en in de apartheidspolitiek als geheel zie ik weinig heil. Laten we een ogenblik aannemen, dat de motieven en doeleinden van de regering-Verwoerd volkomen zuiver zijn, dan nog kan een kind in de politiek voorspellen, dat Zuid-Afrika niet de kans krijgt zijn politiek te realiseren om de doodeenvoudige reden, dat het een steeds groeiend verzet ondervindt, een verzet waar het op de duur niet tegenop zal kunnen, evenmin als Nederland op kon tegen het verzet tegen zijn Nieuw-Guinea-politiek. De rassenkwestie in Zuid-Afrika is een van de moeilijkste problemen van deze tijd. Daarom geloof ik, dat de schr. het zich te gemakkelijk maakt, als hij van de enorme zwaarte van dit probleem niets laat zien en de apartheidspolitiek alleen maar verklaart uit een streven naar „baasskap” over Bantoes en kleurlingen.

Het andere punt is de materiële en geestelijke beschaving sinds 1945. Dit is de titel van het negende en laatste hoofdstuk. De schr. heeft hiermede een zeer verdienstelijk werk geleverd. In de draaikolk van politieke en economische beslommingen vergeten we maar al te vaak ons af te vragen, hoe het sinds de oorlog met onze beschaving is gegaan. Onze westerse beschaving is een te belangrijk goed dan dat ze in een werk over de jongste geschiedenis onbesproken zou mogen blijven. Het is verheugend en voor ons, protestanten, ook leerzaam, hoe de auteur met grote openhartigheid en gezonde kritische geest de ontwikkeling in de R.K. kerk bespreekt.

Het boek eindigt naar mijn gevoel enigszins onbevredigend. Wie over de gebeurtenissen van zijn tijd heen kijkt naar het einde van de geschiedenis, nl. de voleinding aller dingen, vindt rust in de overtuiging, dat God het wereldgebeuren leidt naar een vast doel (iets waar de schr. ook op wijst). Dit geeft meer zekerheid dan de opvatting van Teilhard de Chardin, waarmee het boek besluit, dat de groeiende geestelijke kracht van de mens de kans op mislukkingen in de toekomst kleiner maakt. Voorlopig zien we daar nog niet veel van.

Al met al mag worden gezegd, dat drs. Müter het Nederlandse volk (en ik noem hier graag het Nederlands-sprekende deel van België bij) aan zich heeft verplicht door dit boek te schrijven en het te laten uitgeven voor een prijs waardoor het binnen ieders bereik ligt. Een bezwaar van een boek over de jongste geschiedenis is, dat het snel verouderd, althans na korte tijd niet meer bij is. Ik hoop dat de belangstelling voor dit werk zo groot zal zijn, dat de schr. in staat is van tijd tot tijd een bijgewerkte herdruk te verzorgen.

G. L. HEY

VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN

VERHUIZINGEN DOOR GEHEEL EUROPA
VERPAKKINGEN VOOR OVERZEE
(ook van Friesland naar Noord-Holland of van
Zeeland naar Limburg) worden gaarne en prima
verzorgd door
Auto-groupage naar Scandinavië

BONGERS WAGENINGEN

Telefoon 2725 en 3750 (b.g.g. 3100)

Landbouwwerktuigen- en
machinefabriek

H. VISSERS N.V. - NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526-841 (7 lijnen)

CLAEYS - maaidorsers

BAMFORDS - opraappersen

Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., Group (Z.H.)
telefoon (01860)-2050

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR!

FIRMA W. VAN TELLINGEN

SLOTLAAN 135-137 - ZEIST - TELEFOON 2486

NAAM- EN NUMMERPLATEN
in diverse uitvoeringen.

Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen,
sanatoria, bejaardencentra en op schepen.

ZUID NED. NAAMPLATEN ONDERNEMING
G. TER VEEN - GELEEN

GRAAF HUYNLAAN, hoek Markt - TELEFOON 0 4494 - 237.

**Spaarbank voor
Protestants Nederland**

Kromme Nieuwe Gracht 8-10 - UTRECHT
Telefoon 030 22241 - 22242 - Girc 156.000

RENTEVERGOEDING 3 1/4%

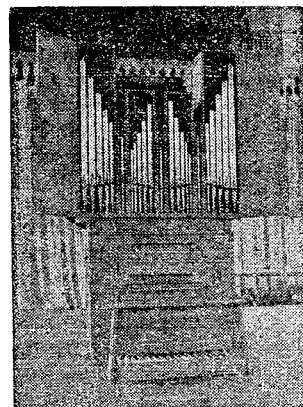
ongeacht de grootte van het saldo-tegoed.
Alle spaarregelingen:

JEUGDSPAARWET
AMBTENARENSPAARREGELING
BEDRIJFSSPAREN
SCHOOLSAPAREN

Reeds in vele plaatsen een correspondentenschap gevestigd.
Wij verstrekken u gaarne alle gewenste inlichtingen ook over
ons Beleggingsfonds voor Protestants Nederland.

ONDERGOED
van de bovenste plank!

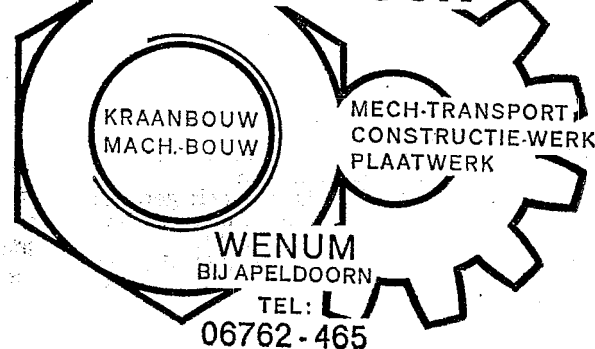
**ECHTE
KERKORGELS**
OOK VOOR
KLEINE
KERKEN

**ORGELBOUW
ERNST
LEEFLANG**

APELDOORN

Telef. 0 6760-17582

N.V. **PROMECON**

Aandacht voor

BEN BELLApresident-dictator van
Algerije

In Algerije is Achmed Ben Bella, die sedert vorig jaar de feitelijke macht al in handen had, president-dictator geworden. Nadat deze maand de grondwet door middel van een volksraadpleging was goedgekeurd, werd Ben Bella vorige week tot president gekozen. Er was geen tegenkandidaat. De manier, waarop dit alles is toegestaan is tekenend voor de toestand in Algerije: men heeft geen keus en legt zich maar bij het onvermijdelijke neer.

Het is bepaald niet zo, dat men in Algerije Ben Bella een kwaad hart toedraagt. Velen beschouwen hem als een nationale held (al bracht hij het grootste deel van de Algerijnse oorlog in Franse gevangenschap door). Als hij een gematigder politiek zou voorstaan, zou hij ongetwijfeld een hechte meerderheid

van enthousiaste Algerijnen achter zich hebben. Op het ogenblik is dit echter niet het geval. Men aanvaardt hem en zijn politieke denkbeelden, omdat men de strijd moe is en naar rust en vrede verlangt. En men hoopt er maar het beste van.

De enigen, die zich niet bij de gang van zaken in hun land wensen neer te leggen, zijn de Berbers uit Kabylië, het gebied waar ook de Fransen voor de grootste moeilijkheden werden geplaatst toen zij trachtten, de Algerijnse opstandige beweging te bedwingen. De donkere mannen van Kabylië vormden tijdens de strijd tegen de Fransen een van de sterkste bastions. Kris-kras trokken zij door de bergen, waarbij zij genadeloos convooien en patrouilles aanvielen. De mogelijkheid is niet uitgesloten, dat ook Ben Bella zijn krachten met deze harde strijders zal moeten meten.

De voornaamste redenen voor hun verzet zijn de chaos en de grote moeilijkheden, die zijn ontstaan, nadat Algerije onafhankelijk was geworden. De Berbers zijn ontevreden over de ijzeren-hand-methode van Ben Bella en over de grote zeggenschap van de Arabieren in zijn regering. Zij zijn de oorspronkelijke bewoners van Algerije, die er al lang woonden, voordat de Arabieren hun intocht deden. Alhoewel zij maar een vijfde deel van de bevolking uitmaken, worden zij als de meest ontwikkelde Algerijnen beschouwd. Het meest in het oog lopende bewijs van hun verzet was de massale boycot van de volksstemming voor de grondwet. Hele steden en dorpen bleven thuis.

Ben Bella, die een gelovig mohammedaan moet zijn, werd 46 jaar geleden als zoon van een kleine boer in de Westalgerijnse plaats Marnia geboren. Tijdens de tweede wereldoorlog was hij onderofficier in het Franse leger. Hij werd onderscheiden wegens zijn moed tijdens de gevechten bij Monte Cassino (Italië).

Kort na de oorlog werd hij lid van het Nationale bevrijdingsfront in Algerije (FLN), een tegen de Franse overheersing gerichte ondergrondse beweging. In 1956, toen hij een van de belangrijkste leiders van deze beweging was, werd hij met vier anderen door de Fransen gevangen

De laatste dag van LINCOLN

door JIM BISHOP

(3)

De hotels, die op de hoogte waren van de gewoonten der congresleden, serveerden het ontbijt tussen acht en elf uur in de morgen. Een goed ontbijt bestond uit gebraden vlees, oesters, spiegelei met ham, maispap en whisky. Het diner vond plaats omstreeks twaalf uur en bestond uit zes tot acht gangen. Het souper werd gebruikt tussen vier en vijf, zo ongeveer halfacht dronk men meestal thee en om tien uur 's avonds gebruikte men dan een koud souper.

Het was ook een stad van mooie vrouwen, en corpulente vrouwen werden er het meest bewonderd. De echtgenoten der congresleden konden zich hier grotere vrijheden veroorloven dan in hun eigen woonplaats. Ze gaven veel geld uit aan hoeden en handschoenen en ze werden uitgerust met „cartes de visite” die ze dan achteloos lieten vallen op dienblaadjes in allerlei soorten huizen. Ze zaten samengepakt op de publieke tribunes van het congres, en als een echtgenoot in beslag werd genomen door zijn werk, beschouwde men het als volkomen juist dat zijn vrouw zich die dag dan amuseerde met een andere cavalier. Ook vrouwen van middelbare leeftijd hielden zich bezig met flirtpartijtjes of soms ook wel met dingen die ernstiger waren dan flirt, waar dan ook dikwijls een tragisch einde aan kwam. Gekleed en opgedirkt zagen de dames er uit als grote kerstklommen, en hun vierspannen, surrey-wagens, sjezen en karossen kon men overal in de stad tegenkomen. Ze schenen altijd op weg te zijn naar of terug te komen van een partijtje. Vanaf het ogenblik dat het seizoen op nieuwjaarsdag werd geopend met een glas advocaat of warme punch en een handdruk van de president in het Witte Huis, tot aan de sluiting van het congres in de voorzomer, gaf iedere familie een avond in de week een partijtje, terwijl de andere avonden werden doorgebracht op partijtjes bij andere families, of ook in de opera of de theaters. Onder kristallen luchters dansten en dronken ze en gebruikten ze hun late soupers.

Hun speciale favoriet was William, die hoeden vervaardigde in een exclusief zaakje op Pennsylvania Avenue. Hij begreep de gevoelens van een vrouw, die plotseling een smalle rood-bruin-fluwelen band wil hebben voor een bepaalde hoed en die daarna eist dat de rest van het fluweel zal worden vernietigd.

Het was vandaag Goede Vrijdag, de dag waarop Onze Heer en Zaligmaker Jezus Christus stierf. In religieus en historisch opzicht was het een zeer belangrijke dag, en vanaf vroeg in de morgen zaten de kerken vol met mensen. In de katholieke kerken, zoals bijvoorbeeld de St. Patrick en de St. Aloysius, waren de beelden en de kruiswegstaties bedekt met paarse doeken. Het was de laatste dag van de vasten en de eerste dag waarop men over de burgeroorlog kon spreken in verleden tijd. Het was voorbij, afgelopen, geëindigd, en Washington was een week lang dronken geweest. In de bars, in de clubs en in de huizen vocht men de hele oorlog nog herhaalde malen over en iedere keer eindigde men met een overwinning. Shiloh en Antietam en Gettysburg en Cold Harbour konden nu hoofdstukken worden in geschiedenisboeken. Spotsylvania en Vicksburg en Chickamauga en Bull Run zouden hun monumenten krijgen en men zou er uitstapjes heen gaan maken. Op sommige van deze plaatsen lagen de doden nog steeds te grijnzen tegen de hemel en op andere plaatsen staken de skeletten van vernielde bruggen nog naargeestig af tegen het avondlicht. Nog lange tijd zouden de muren van de ziekenhuizen 's nachts het geschreeuw moeten aanhoren van pijnlijdende mannen en bij de vrouwen zou zwart de modekleur zijn.

Meer dan zeshonderdduizend mannen uit de noordelijke en zuidelijke staten lagen dood onder hyacinthen, brandnetels, moerasplanten en stenen. Hun gestolde bloed bracht weer eenheid in de verdeelde Unie, en negenentwintig miljoen mensen waren nog in leven en konden genieten van de vruchten der broederschap. De nationale schuld was groot: twee miljard driehonderdzesenzestig miljoen dollar, maar de nationale economie was gezond. Er was geen gebrek aan geld.

Degenen die zich lieten werven voor een jaar in het leger van Hancock kregen een handgeld van duizend dollar. Duizenden mannen die waren opgeroepen voor de militaire dienst betaalden driehonderd tot vierhonderdvijftig dollar aan degene die hun plaats in het leger wilde innemen. Wat de slavernij betrof hadden 384.884 personen 3.953.742 andere personen tot hun eigendom kunnen rekenen. In het gehele land was er slechts één man die meer dan duizend slaven had bezeten.

De lijsten van gesneuvelde werden nog steeds iedere dag gepubliceerd, ook al was de oorlog afgelopen, behalve dan voor het uitgeputte leger van generaal Joseph Johnston en enkele kleinere afdelingen in het westen. Sommige mensen stierven op deze dag thuis. Het waren de onbekenden, de vergetenen. Louis Druscher stierf vandaag op vierendertigjarige leeftijd na een langdurige smartelijke ziekte. Kate Anderson, die vijfentwintig jaar en negentwintig dagen oud was, stierf na een slopende ziekte, die ze „met christelijke schuld” had gedragen. Olive Louise Brinkerhoff, tien maanden oud, stierf aan difterie. De knappe Violetta Landsdale, dochter van majoor Thomas Landsdale in Maryland, stierf plotseling.

Kleine stenen vielen in kleine plassen.

Het was halfacht, en het officiële Washington begon samen met het luie deel van het onofficiële Washington tot

leven te komen. De president zat nog steeds bij de kleine tafel in zijn werkkamer de officiële correspondentie door te lezen, met zijn benen over elkaar, terwijl hij zijn vrijhangende voet op en neer liet wippen.

Een paar straten verder naar het noorden, in K Street, recht tegenover Franklin Square, zat Edwin McMasters Stanton zijn zachtgekookt ei te verorberen, terwijl hij aan Mrs. Stanton vroeg om beleefd maar afwijzend te antwoorden op de uitnodiging van Mrs. Lincoln. Hij ging zelden naar het theater en was dan ook niet van plan om vanavond mee te gaan naar de voorstelling in het Ford's Theatre. Herhaalde malen had hij de president geadviseerd uit theaters weg te blijven en zich zo weinig mogelijk in het openbaar te vertonen, maar hij was tot de ontdekking gekomen dat een minister van Oorlog in zaken die het gezelschapsleven betreffen minder had te vertellen dan de eerste dame van het land. Hij vroeg Mrs. Stanton de belaan de deur te laten repareren. Het koord was er vanaf. Hij had haast; hij wilde nog even langs gaan bij die arme Seward voordat hij naar het Departement van Oorlog ging. Hij zou het rijtuig moeten nemen.

Stanton had altijd een sterk en effectief man willen zijn en dat was hij ook. Zijn kracht lag in zijn wil en in zijn tong. Hij was klein en gezet, had een gouden bril en grijze geparfumeerde bakkebaardjes, en scheen doorlopend ongeduldig en nerveus te zijn, alsof hij de laatste trein moest proberen te halen. Hij verhief en vernederde mensen zonder mededogen, en dikwijls leek het erop alsof hij Lincoln geheel naar zijn hand kon zetten. Toch waren de twee mannen wel eens met elkaar in botsing gekomen, en toen de strijd was afgelopen was het de president die overwinnaar bleek. Lincoln had zonder zijn minister van Oorlog te raadplegen een order uitgevaardigd, dat alle geconfedereerde gevangenen die voor de Unie wilden vechten moesten worden vrijgelaten. Stanton ziedde van woede. Hij spoedde zich naar het Witte Huis, waar hij bijna buiten zichzelf van woede de president erop wees dat als de order zou worden uitgevoerd de vroegere geconfedereerde soldaten blauwe uniformen zouden dragen en daardoor het risico zouden lopen om bij gevangenneming opgehangen te worden.

„Mijnheer de president”, zei hij opgewonden, „zo staan de zaken en u zult moeten inzien dat uw order niet uitgevoerd kan worden!”

„Mijnheer de minister,” antwoordde de president op gepapige toon, „ik ben van oordeel dat u deze order moet uitvoeren!”

„Mijnheer de president,” zei Stanton, „dat kan ik niet.”

Lincoln zette zijn tanden op elkaar en zei langzaam: „Mijnheer de minister, deze order moet uitgevoerd worden!”

Hij werd uitgevoerd. De minister van Oorlog was een gecompliceerd mens. In zijn vrije tijd was hij bezig met het schrijven van een boek dat heette: „De poëzie van de bijbel”. Hij was loyaal, koppig, ijverig, pedant, dominerend, emotioneel en gehaat. Als hij kwaad werd brak hij het gesprek af met de woorden: „Nu is het genoeg sir!” Macht en wreedheid waren bij hem soms synoniem. Maar als de macht in de handen van anderen lag en tegen hem werd gebruikt, dan kon Stanton kruipen om genade te krijgen. Hij was perfectionist en een meester in de kunst van het bedriegen. Hij verafschuwde leugens, maar maakte er toch dankbaar gebruik van.

Toen generaal McClellan door zijn successen de held van het volk werd, liet de minister van Oorlog bekend maken dat McClellan erop rekende ook Richmond spoedig te kunnen innemen, hoewel de generaal hem diezelfde dag telegrafisch had medegedeeld dat hij vreesde te worden overrompeld door een vijandelijke overmacht. Toen de aanval van McClellan op Richmond mislukte, keerde zich de publieke opinie tegen hem en in de pers noemde men hem een teleurstelling.

Tijdens de oorlog pleitte Stanton voor de opheffing van het habeas-corpus decreet, en tijdens zijn ambtsperiode sanctioneerde hij de arrestatie van meer dan een kwart miljoen mensen. Het gebeurde eens dat een kolonel een verzoek indiende bij de minister dat werd afgewezen. Rood van woede keek de officier de minister aan, terwijl hij schreeuwde: „U kunt me voor mijn part vandaag aan de dag uit de dienst ontslaan, maar ik zal u toch vertellen hoe ik over u denk!” Stanton liet de man uitrazen, waarna hij zijn verzoek inwilligde.

Lincoln vatte zijn eigen mening over de minister van Oorlog samen in de woorden: „Stanton is een rots waar de golven van dit conflict op worden gebroken... Ik begrijp niet hoe hij het overleeft! Dat hij niet wordt vermorzeld en in stukken geslagen! Zonder hem zou ik verloren zijn.”

In het Metropolitan Hotel zat een groepje vrolijke heren uit Baltimore te kijken hoe Michael O'Laughlin zijn bed uit kwam kruipen. Hij had een behoorlijke kater en zag er ellendig uit. Ze waren de dag tevoren overgekomen uit Baltimore om het einde van de oorlog te vieren. Michaels vrienden, die al aangekleed waren, lachten luid toen hij in zijn lange onderbroek op de rand van zijn bed zat en zich trachtte te oriënteren. Hij was klein van stuk, zag er nogal zwak uit, had lang zwart haar en een grote martiale snor. Ze vroegen hem of hij trek had in een borrel. Hij keek op, glimlachte, en antwoordde dat hij er een zou nemen als hij zich geschoren had. (wordt vervolgd)

genomen, toen het vliegtuig, waarmee hij op weg was van Marokko naar Tunesië, door de Fransen in Algerije tot landen werd gedwongen. Tot vorig jaar vertoefde hij in Franse gevangenschap.

Van Ben Bella wordt gezegd, dat hij het socialisme op eenzelfde manier in Algerije wil invoeren als Castro

op Cuba. Hij heeft echter in het openbaar verklaard, dat hij geen communist is. Zijn betrekkingen met de christenen in zijn land zouden goed zijn. Zo zou hij zeer bevriend zijn met de r.k. aartsbisschop van Algiers, Duval. Ben Bella is niet getrouwd. Door aan een vierkamerwoning de voorkeur te geven

boven het grote presidentiële paleis in Algiers heeft hij het voorbeeld voor een sober leven gegeven. Verwacht wordt, dat hij spoedig ingrijpende hervormingen zal doorvoeren, zoals nationalisatie van landbouwgronden en ondernemingen. Dat zal wel tot de nodige moeilijkheden aanleiding geven.

Wie een vreemdeling is in het Jeruzalem van lonen, prijzen, arbeidsmarkt, inflatie en wat er verder zoal op het sociaal-economisch-financiële terrein komt kijken, heeft het niet gemakkelijk. Waarmee niet beveerd is dat het voor hen, die met deze begrippen opstaan en naar bed gaan, wel een gemakkelijke tijd zou zijn.

Vele jaren is ons voorgehouden, dat het voor onze nationale economie en voor ons allen individueel het beste was, dat lonen en prijzen in bedwang gehouden werden. Dat was van belang voor onze export, voor de bouwnijverheid, voor de vergeten groepen, ja voor wie en wat niet al. Kortom, we konden niet voorzichtig genoeg zijn.

Dit heeft geleid tot gemillimeter in de tijd van de geleide loonpolitiek, voorgestaan en bedreven door socialisten. Het was niet de goede weg, want met de loonstijgingen kwamen de prijsstijgingen en de beruchte inflatiespiraal kwam in werking. Bovendien werd het bedrijfsleven mondig en kon het wel wat meer vrijheid aan. Er kwam een vrijere loonpolitiek waarbij, om de prijzen in de hand te houden, nog steeds met millimeters gewerkt moest worden. Voorzichtigheid bleef geboden.

Ook dit bevredigde niet. Geen cijfers achter de komma, zei men van de kant van de vakbeweging toen verleden jaar een percentage van 2,7 als algemeen aanvaardbare loonstijging werd vastgesteld.

Nu, cijfers achter de komma zijn er dan ook nu beslist niet meer bij. De voorzitter van het N.V.V., eens de grote voorstander van geleide loonpolitiek met heel wat cijfers achter de komma, noemt nu een percentage van vier, berekend door het Centraal Planbureau, rondweg belachelijk. Een forse loonstijging moet er komen, die onvermijdelijk prijsconsequenties zal hebben, een ingrijpende operatie op loongebied, die hier en daar pijn zal veroorzaken. Maar deze operatie zal volgens de heer Roemers leiden tot verhoging van het levenspeil.

Het georganiseerde bedrijfsleven is jarenlang geprezen om zijn houding. Blijkbaar is die lof toch nog voorbarig geweest, want nu klinken uit de vakbeweging stemmen, dat men te voorzichtig is geweest. En uit de kring van de werkgevers, waar het woord „overheidssteun” gemompeld werd toen de revaluatie van de gulden een lichte bedreiging van de exportpositie bracht, horen we nu dat er nauwelijks met de ogen geknipperd wordt of er nu over loonsverhogingen van acht of van vijftien procent wordt gesproken.

Het schijnt dat in de sector van de lonen nu wel radicaal afgerend moet worden met de millimeters en dat er nu met meters gewerkt zal worden. Dat betekent dat we op het gebied van de prijzen op z'n minst rekening moeten houden met decimeters, waarschijnlijk met meer.

Zou het belang van onze export nu plotseling niet meer wegen? En de inflatiespiraal? En de vergeten groepen?

Wie zal het de vreemdeling in Jeruzalem duidelijk maken?

„DE vriend, die dagelijks weerkeert”, zoals dr. P. H. Ritter Jr. de krant eens genoemd heeft, heeft aan het begin van deze week ruim 160.000 nieuws-gierigen vergeefs naar zijn komst doen uitzien.

De onrust in het bedrijfsleven wat de lonen betreft, kon in vele gevallen niet openbaar gemaakt worden, althans niet via de dagbladders, omdat die onrust de drukpers zelf voor een deel had stopgezet.

In de stille verwachting, dat deze regels gezet en gedrukt zullen worden, verzonden en... gelezen, wil ik u trachten in te voeren in de gedachtengang van een journalist, wiens krant niet verschijnt, die dus zijn nieuws niet kwijt kan.

In het jaar 1930, toen ik mij leerling mocht noemen van de zoëven geciteerde dr. P. H. Ritter Jr., verscheen van diens hand een boekje, waaruit u de journalistiek niet kunt leren, maar dat u wel nieuwsgierig maakt naar de methode van vergaren van het nieuws; dat u een ietwat romantisch beeld voor ogen stelt van de vrouw en de man van de Pers. Het sierlijk gestelde geschrift draagt de naam van „Journalistieke Geheimen”.

Het geheim van deze publikatie is, dat er geen enkel geheim in voorkomt. U leest het echter — vandaag nog — als een detective roman, jachtig op zoek naar de ontknoping. Die ontknoping is geen ontknoping, zij is meer een de journalistiek verheerlijkende schets van een journalist, „de tot de hoogste graad van belangstelling gestegen normale mens”. De „van de hak op de tak springer”. En, om toch even binnen het Binnenhof te komen, „hij (de journalist) is gewichtig wanneer het leven gewichtig doet, hij vervult de wandelgangen van het Parlement met zijn geaffaerdheid en zijn gebarentaal, omdat die geaffaerdheid de ijdelheid streelt van de functionarissen, die iets te vertellen hebben, geaffaerdheid die luister bijzet aan hun ambt en persoon, evenals de gepresenteerde geweren langs te trappen van het Kamergebouw. Maar in zijn diepste binnenste weet de journalist al te zeer, dat het leven een grote reclame is, om zich maar enigszins gewichtig te voelen...”

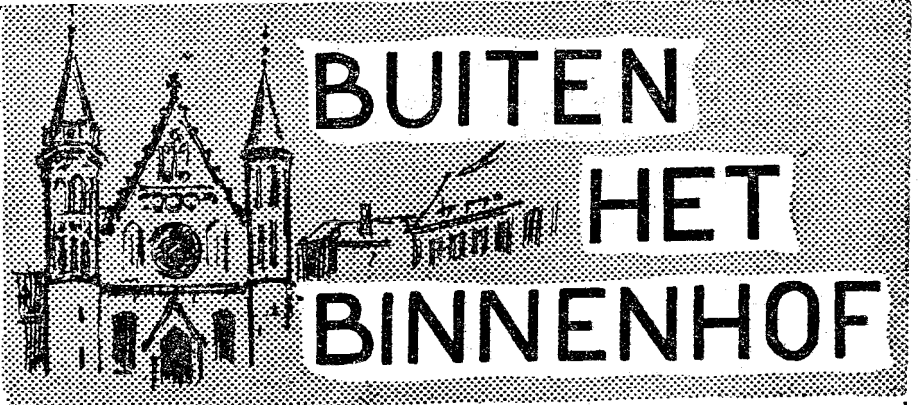
Zo wordt de journalist filosoof. Hij beseft de betrekkelijkheid van alle levensverschijnselen met een felheid, die de zeloet beschaamt. Wat hij weet, beter dan enig mens op aarde, is: dat alles voorbij gaat. Wie voelt zo machtig de koele huiver van de Eeuwigheid zich trekken door de ziel als hij, in wiens geest gegrift staat: „De tijd is uw meester, uw meester is de tijd?”

Ik meen, dat iedere journalist op deze kenschetsing trots mag zijn. Of elke nieuwsman van welke krant of persbureau ook zijn functie zo beleeft, is iets anders. Per slot van rekening was het jaar 1930, al was het toen een crisistijd, nog altijd iets romantischer dan 1963. Per slot van rekening is dit boekje door dr. P. H. Ritter Jr. geschreven aan een stil bureau, in een stille straat in het stille Utrecht.

En nu komt de onrust van het bedrijfsleven, op het gebied van de lonen dit papieren beeld van de journalist verscheuren?

Ach, dat is ook niet erg. De krant is een eendagsvlieg. Wie vanavond zijn doorwrocht artikel op de voorpagina ziet staan, moet morgen met lede ogen aanzien, hoe dezelfde krant met zijn artikel als een vat ter onere wordt gebruikt!

Doch ik heb u een antwoord beloofd op de vraag: hoe voelt de journalist, de man van de dagbladders zich, nu hij zijn nieuws niet kwijt kan?

BUITEN HET BINNENHOF

Bereid u voor op het ergste: hij lijdt; hij weet met zichzelf en met anderen geen raad. Hij ziet om zich heen het wereldgebeuren, hij kan het registreren, maar voor wie? Voor zichzelf alleen! Voor hem, die de slechtste krantenlezer is, die leeft van het heden in de morgen, die alles op een holletje moet doen, die — bij wijze van spreken — de gebeurtenissen altijd een minuut voor is! Thans voelt hij zich een van vleugels beroofde vlinder, of zo u dat beeld te teer mocht zijn, een van radar beroofde vleermuis.

Ik ga niet in op de eisen van de stakende typografen, ook niet op de vraag of zij rechtvaardig zijn of niet. Ik weet wel, dat journalisten in het algemeen voor wat zij doen en voor wat zij in het maatschappelijk bestel betekenen, weinig verdienen.

Nietegenstaande dat popelt op het ogenblik iedere van krant beroofde reporter naar het ogenblik, dat zijn krantenhart weer zal kunnen kloppen. Hij voelt zich nu een vis op het droge, een gestrande kiel, een klok zonder uurwerk, een koorddanser zonder koord, een schrijver zonder pen, een spreker zonder spreekbuis.

Maar stelt u zich eens het moment voor, dat de gehele Nederlandse dagbladders, de weekbladders, de radio-krant, het televisiejournaal zou zwijgen, voor een kort ogenblik of voor een langere tijd, hebt u dan een begrip hoe onbelangrijk de wereld vóór velen en de wereld van velen zal zijn geworden?

Want, ook u en ik, wij leven bij de dagbladders al zullen wij er niet bij zweren. Dr. Adenauer, President De Gaulle, President Soekarno, mr. Macmillan, Mao Tse Toeng, De Frisiana, miss Wereld Rina Ladders, P.S.V., minister Veldkamp, Karel I, de Vereniging voor Voetverzorging, Het Concertgebouw Orkest, Johnie Hoes, Sophia Loren, het laboratorium voor de Visserij te Wemeldinge, mr. Biesheuvel, Perry Mason, Robinson, Lou, Patria en Rotterdam, en noemt u maar verder op... zij allen bestaan bij de gratie van de journalist, die nieuws over hem, haar, hen en het vertelt.

Zodra hij zwijgt, zodra de kolommen van het nieuwsorgaan, zodra de microfoons en de lenzen dichtgaan, schuift zich een gordijn voor het leven op de aarde. Alles leeft door, maar ongezien en ongehoord. De communicatie is verbroken.

Dat te bedenken maakt, dat op dit ogenblik ook de dagbladjournalist zich niet op zijn best voelt. Medelachtoffer voelt zich

Wim van Gorp

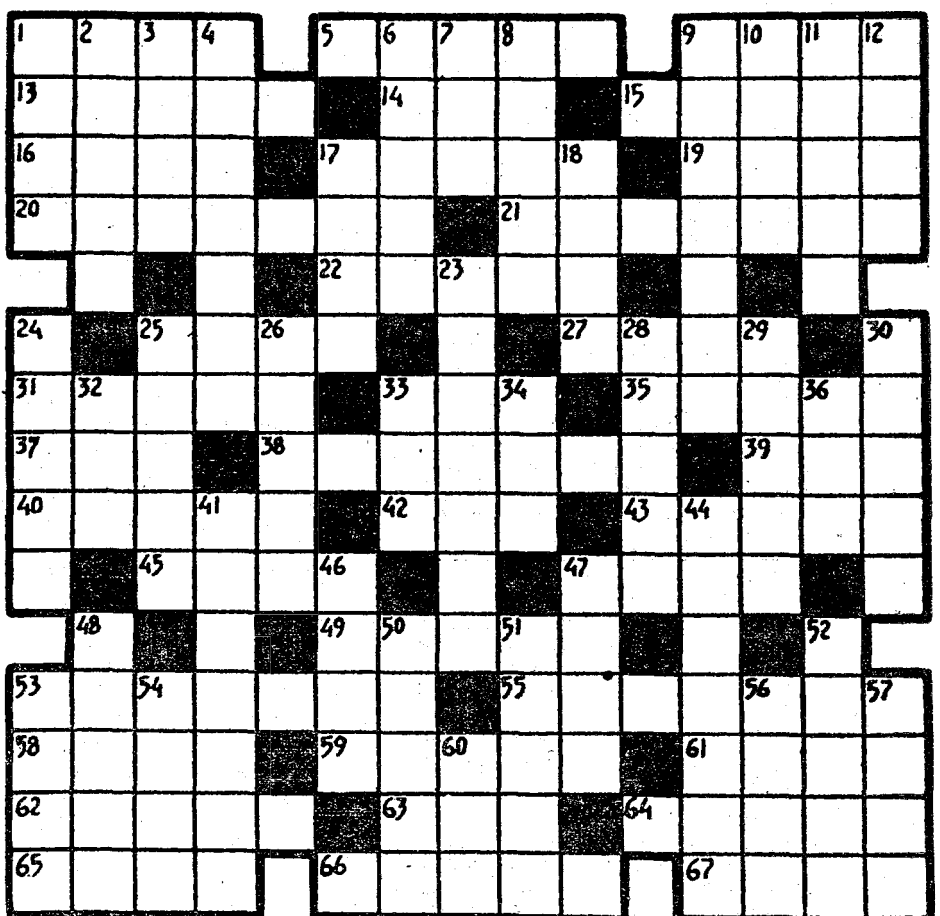
Kruiswoordpuzzel

Horizontaal: 1. timmermansgereedschap; 5. bloem; 9. rijstdrank; 13. gevat; 14. stuk timmerhout; 15. voertuig; 16. soort palm; 17. drinkgerei; 19. teurstellend; 20. loochening (in politieke taal); 21. visgerecht; 22. voor-naam van stadhouder; 25. rokje; 27. deel van boom; 31. tropische vrucht; 33. plaats in Brabant; 35. luchtgeest; 37. op de wijze van; 38. plezier; 39. spoedig; 40. proeftijd; 42. roem; 43. genoegdoening; 45. nominale waarde; 47. jongensnaam; 49. belegeringswerktuig; 53. land in Voor-Azië; 55. vuur met as bedekken; 58. onbegroeid; 59. lieveling; 61. bediende; 62. O.T.-figuur; 63. gemeente in Gelderland; 64. inhoudsmaat; 65. geestdrift; 66. plaats in Frankrijk; 67. zangterm.

Vertikaal: 1. grondstof in landbouw; 2. woonplaats; 3. Mars; 4. goedertieren; 6. traditie; 7. deel van boom; 8. gasten; 9. voortdurend; 10. stad in Nevada; 11. ingewijde; 12. gekozene; 17. hap; 18. gesteente; 23. prul; 24. sportterm; 25. jongeling; 26. gebladerte; 28. graansoort; 29. Myth. figuur; 30. Engels admiraal; 32. zangstem; 33. vreemde munt; 34. titel; 36. tijdperk; 41. orkest; 44. ontvangstbewijs; 46. vogel; 47. patriot; 48. omgebogen rand van ijzeren plaat; 50. geldschiet; 51. politieke figuur; 52. waarmerk; 53. officieel stuk; 54. moeder; 56. Atlantische verdragsorganisatie (Engels); 57. keizer; 60. loflied.

OPLOSSING PUZZEL van 14 september

Horizontaal: 1. vamp; 4. Somme; 9. gene; 13. Ida; 14. bekaaid; 16. fez; 17. lasso; 19. ent; 20. oneer; 22. spet; 23. slijb; 24. mark; 25. leb; 27. keet; 29. m.o.; 30. maker; 31. ra; 33. ad rem; 36. set; 37. asbak; 39. hei; 40. aak; 41. aar; 42. Eva; 43. oopaal; 45. arm; 47. malen; 49. no.; 50. aaien; 51. R.T.; 52. pork; 55. ren; 56. tops; 59. stro; 60. prei; 62. kraai; 64. abt; 66. erker; 68. tak; 69.

berooit; 72. era; 73. Adam; 74. leken; 75. stem.

Vertikaal: 1. vilt; 2. Ada; 3. massa; 4. s.e.; 5. oké; 6. manneke; 7. mat; 8. ei; 10. efebe; 11. nee; 12. Ezra; 14. boek; 15. dolk; 18. Spree; 21. niets; 24. modepop; 25. Laskaar; 26. betamen; 28. travers; 29. Mahón; 32. akant; 34. Ria; 35. mal; 37. arm; 38. bel; 44. aorta; 46. rietbok; 48. Amoer; 53. Osaka; 54. krib; 56. tred;

57. piket; 58. akta; 61. gram; 63. rad; 64. are; 65. toe; 67. ere; 70. el; 71. in.

Firma Jan de Mik

HARDINXVELD-GIESSENDAM
Aannemers van
OEVERVERDEDIGINGSWERKEN
GRIENDHOUTHANDEL
HOEPELMAKERIJ
Telefoonno. 2156
Hardinxveld-Giessendam

Wees zuinig met Uw geld koop bij.. WESTERVELD

Bovendien 3% korting door Uw kasabons

WESTERVELD

FILIALEN DOOR GEHEEL AMSTERDAM

Meubileer-inrichting ZANDBERGEN
MEPPEL - HOOGEVEEN - OMMEN
MODERNE WONINGINRICHTING

Valse profetie?

• Vervolg van pag. 1

En daarmee komen we tot de kern van de kwestie.

Tot de volle ernst van de zaak. Er is een spreker, die zegt, dat hij in de wereld stemmen hoort van mensen, die vragen naar een Christelijk antwoord op vragen van deze tijd. Ook mensen, waarvan men het niet zou verwachten en althans vroeger niet zou verwachten. En dat wij op die vragen in woord en daad een antwoord moeten trachten te geven.

Dat is eigenlijk niets nieuws. Alleen worden die vragen in de ene tijd duidelijker en vaker gehoord dan in een andere tijd. Nu duidelijker en vaker dan een halve eeuw geleden.

Heeft niet Paulus reeds, gesproken over een zoeken en tasten van hen, die de Here niet kennen? En is niet door alle eeuwen heen gehoord, dat er geklopt werd aan onze deuren door mensen, die in de nacht een vraag hadden, een vraag naar zekerheid en licht?

En nu zegt prof. De Gaay Fortman: dat vragen hoor ik, ik wordt er telkens mee geconfronteerd. En ik wil mijzelf en anderen opwekken, om dat vragen goed te horen en het te beantwoorden, in het geloof.

En dan schrijft het Gereformeerd Gezinsblad: hier is de leugen der valse profetie, door en door.

Wanneer wij dit zouden moeten kwalificeren, zou de veroordeling onverbiddelijk moeten zijn.

Maar wij volstaan met het aan te wijzen. Zó staat het er en zó is de reactie van het Gereformeerd Gezinsblad op deze opwekking tot Christelijk belijden in woord en daad, ook in de politiek.

Daarbij zinkt alle verschil van mening over de vraag, of de socialisten dan wel de liberalen ons in een aantal praktische kwesties nader staan, in het niet. Wij hebben zelfs geen lust, om daarop nader in te gaan.

Maar het is goed, dat onze lezers een enkele keer vernemen, hoe er in het Gereformeerd Gezinsblad gevonnist wordt. Om te weten, dat er op die manier helaas geen Christelijk gesprek mogelijk is. Er blijft over alleen een protest en een beroep op het geweten van hen, die op deze wijze de A.R. Partij veroordelen als een centrale van valse profetie. In de hoop, dat zij, die zó schrijven, zich van dit zondige bedrijf zullen bekeren.

ACHTER PAGINA

DE partij is bezig haar activiteiten weer volop te ontplooiën. De gespannenheid van de beide afgelopen jaren, waarin het wel zeer bijzonder druk was in verband met de verkiezingen voor Provinciale Staten en gemeenteraden (1962) en Tweede Kamer (1963), ontbreekt evenwel. Gelukkig! Na een periode van spanning moet een tijd van ontspanning volgen.

Maar dat wil niet zeggen, dat er dan niets gedaan moet worden. Integendeel, er is veel te doen en dat moet dan ook gedaan worden. Dat kan nu echter wat meer in een rustiger sfeer.

Dat de partij na de zomermaanden weer begonnen is met haar werk, blijkt uit berichten, welke uit de vier windstreken van ons land binnen komen. Provinciale Comité's, Kamercentrales en kiesverenigingen kwamen reeds bijeen of vergaderen binnenkort.

Ook de centrale landelijke partijorganen zijn de nieuwe werkperiode begonnen. Het moderamen van het Centraal Comité vergaderde reeds op 7 september j.l. Het Centraal Comité kwam zaterdag 21 september in vergadering bijeen en binnenkort vergadert de Organisatie Commissie.

★ Het Centraal Comité bijeen

HET Centraal Comité had in zijn eerste vergadering na de zomervakantie heel wat zaken af te handelen.

Een flink aantal ingekomen stukken, alsmede vele mededelingen passeerden de revue. De balans en jaarrekening 1962 werd goedgekeurd ter aanbidding aan het Partij Convent, evenals een supplettoire begroting van lasten en baten 1963 en de begroting van lasten en baten 1964.

Het jaarverslag van het Centraal Comité werd eveneens vastgesteld. Dit verslag zal met de andere jaarverslagen van de overige betrokken

De partij is weer in actie

partijorganen in gedrukte vorm aan het Partij Convent worden aangeboden.

Met het voorgaande zijn dus al een aantal agendapunten voor het a.s. Partij Convent aangegeven.

Het najaars-Partij Convent zal bijeenkomen op zaterdag 16 november a.s. Het Centraal Comité besloot tevens, het vorig jaar begonnen gespreksgroepenwerk voort te zetten. Zoals men zich herinnert betrof het eerste onderwerp, dat in gespreksgroepen van een aantal kiesverenigingen werd behandeld, de sociale verzekeringswetgeving. Aan de Organisatie Commissie is thans verzocht een nieuw thema nauwkeurig te omlijnen en uit te werken, alsmede dit onderwerp van de bijbehorende vragen te voorzien.

Het ligt in de bedoeling, dat na het nadere voorbereidende werk de stukken in de tweede helft van november bij de kiesverenigingen zijn. Hoe meer kiesverenigingen er toe overgaan om een gespreksgroep in te stellen en het nieuwe onderwerp te laten bespreken, hoe beter het is. De waarde van het op te maken eindrapport stijgt naarmate het aantal door de kiesverenigingen ingezonden rapporten. Het is ook daarom dat wij op dit punt nu reeds de aandacht vestigen. De kiesverenigingen kunnen hiermede dan tijdig rekening houden. De juiste omschrijving van het nieuwe onderwerp zal binnen enkele weken nader kunnen worden bekend gemaakt.

★ Enquête

NOG steeds komen formulieren betreffende de enquête verkiezings-

activiteiten 1963 op het partijbureau binnen. Willen de kiesverenigingen, welke hun formulier nog niet inzonden, dit thans zo spoedig mogelijk doen?

Het formulier werd aan de secretariaten der kiesverenigingen toegezonden bij brief d.d. 22 juli 1963.

De kiesverenigingen welke formulier in de vakantietijd is zoek geraakt, kunnen een nieuw formulier bij het partijbureau aanvragen.

Het is nauwelijks nodig te onderstrepen dat voor een goed eindrapport over deze enquête de beschikking over zoveel mogelijk ingevulde formulieren bijzonder gewenst is.

★ Wonseradeel

WIJ merkten reeds op, dat uit de verschillende delen van het land berichten binnen kwamen over de weer begonnen activiteiten van kiesverenigingen en centrales.

Wij willen graag van deze gelegenheid gebruik maken om er nog eens de nadruk op te leggen, dat het partijsecretariaat toezending ter kennisgeving van convocaties e.d. op prijs stelt. Zo nu en dan zal het voorkomen, dat daaruit blijkende initiatieven als suggestie op deze Achter Pagina kunnen worden doorgegeven aan anderen.

Wij ontvingen deze week een keurig uitgegeven gestencild jaarverslag in brochurevorm van de gemeentelijke A.R. kiesvereniging in Wonseradeel in Friesland over het jaar 1962.

Uitvoerig worden de gegevens betreffende het werk van deze gemeentelijke kiesvereniging weergegeven. De verkiezingsresultaten komen aan de orde, er is een overzicht van de ledentallen en de besturen, van de financiën, van de aantallen abonnees op Nederlandse Gedachten, A.R.J.O.S. en A.R.V.A.-contactpunten A.R. Vrouwenactie hebben eveneens een plaats. Tevens zijn nog opgenomen een „in memoriam” dr. J. Schouten en het vergaderschema/werkplan voor het nieuwe seizoen 1963/1964.

Een goed stuk werk, dat de basis biedt voor verdere activiteiten.

VERTROUWENSADRESSEN VOOR
EIGEN KRING IN

FRIESLAND

Alle **TEXTIELGOEDEREN**,
BEDDEN, DEKENS,
MATRASSEN, COMPLETE
WONINGINRICHTING

Grootzand 14-38, Sneek — Midstraat 114, Joure

Voor **VOLVO's** naar **WIERDA**

Sloepstraat 1 - Telefoon 05150 - 4215
Oudvaart 3 - Telefoon 05150 - 3106
SNEEK

DOUMA's IJZERHANDEL n.v.

Grootzand 66 — Postbus 30 — Sneek
Telefoon 05150 - 277 en 3696

Staaf-, band en plaatijzer, I- en U-balken, betonijzer.

Gereedschappen en machines voor
metaalbewerking.

OFFSETDRUKKERIJ

FLACH N.V.

affiches
showcards
verpakkingen

LEEUWARDERWEG 31-35 — **SNEEK**

Fa. F. De Groot & Zoon

Timmer- en Aannemersbedrijf.
FERWOUDE (post Workum)
Scharnebuursterweg 23 - Telefoon 05151 - 478
GAAST

Zandlaan 2 - Telefoon 05151 - 352

Wilt u gemakkelijk lopen?

De zaak
waar U
prettig
koopt!

Wij hebben de alleenverkoop van Durea Salamander, Forma-Natura, Manna enz., maar ook van de „Piedro” kinder-stuenschoentjes.

STELLINGWERFF-SCHOENEN

Beddenmagazijn

JAN HARMS
voor gezonde slaap

Onze specialiteit:

DE BETERE BEDDEN EN DEKENS

Vlasstraat 36, Dokkum, tel. 2765
Ook voor woninginrichting.

FIRMA P. S. DE BOER

MAKKUM

HARDERWIJK

Groothandel in hooi en stro

IMPORT

Geregeld vertegenwoordigd op onderstaande landbouwbeurzen:
Maandag — Rotterdam
Maandag — Amsterdam
Dinsdag — Groningen
Dinsdag — Sneek

EXPORT

Woensdag — Middenmeer
Donderdag — Emmeloord
Vrijdag — Leeuwarden
Zaterdag — Utrecht

HOTEL „DE KROON”

SOPHIALAAN — LEEUWARDEN
telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen

Werft abonnees

op ons

EIGEN WEEKBLAD

IN DE 3 SPECIAALZAKEN VAN

LODEWIJK - FRANEKER

Dames- en Meisjesconfectie, Voorstraat 34, tel. 2275
Heren- en Jongensconfectie, Voorstraat 23, tel. 2144
Textiel, Voorstraat 5, tel. 2002

TURKSTRA BESCHUIT

*Eerlijk... Overheerlijk! Niet alleen
voeding... doch ook een lekkernij!*

TIMMERFABRIEK „HET NOORDEN”

J. W. STAP

OUDEBILDTDIJK, TEL. 05180-363, ST. ANNA PAROCHIE

FIETSEN

en
ONDERDELEN

een betrouwbaar merk!

Groothandel voor Friesland:
Fa. WILLEM LODEWIJK - DRACHTEN,
Noordkade 46 - Telefoon 05120 - 2301.

RIVEL

Fabriek van RIJWIELEN
en AUTOPEDS

SURHUISTERVEEN
Telefoon 05124-269

DE VOLHARDING

Fabriek van kinderstoelen etc.

Surhuisterveen

TELEFOON 05124 - 437

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

Op woensdag 9 oktober a.s.
naar de heer J. Smallenbroek,
waarnemend voorzitter van de
A.R. Tweede-Kamerfractie in
gesprek met mr. W. R. van der
Sluis, secretaris A.R. Partij, over
de Algemene Beschouwingen.
De uitzending vindt plaats van
18.20—18.30 uur via Hilversum I
(V.A.R.A.).

Eensgezindheid, eerste eis voor Kabinet

Zo kleurloos en mat als de algemene politieke beschouwingen dit jaar in de eerste ronde verlopen zijn, zo spannend en onoverzichtelijk is de situatie op het moment, waarop dit overzicht moet worden afgesloten. Op dit ogenblik zijn namelijk na het antwoord der Regering de beraadslagingen op verzoek van oppositieleider **Vondeling** geschorst en wanneer zij hervat worden, is dit nummer reeds ter perse.

Het is daarom niet alleen moeilijk, maar ook bijzonder gewaagd, om nu een voorspelling te doen, die gelezen wordt op het ogenblik, waarop de uitslag der debatten bij alle lezers bekend is. Toch wagen wij het erop de verwachting uit te spreken, dat het Kabinet-Marijnen erin slagen zal ongeschonden uit dit debat te voorschijn te treden, mits mits het Kabinet erin geslaagd is de ter parlementaire discussie zijnde vraagstukken in grote homogeniteit tegemoet te treden.

Eerste krachtproef

WANT ongewijzigd is nog ons in het nummer van 24 augustus j.l. neergeschreven oordeel, dat het Kabinet-Marijnen zowel op grond van zijn program als van zijn samenstelling goed in het zadel zit. Met name wat dit laatste betreft, zijn verschillende zwakke punten, die in het vorige Kabinet aanwezig waren, vermeden.

Er is echter één ding geweest, dat aan het Kabinet-de Quay een bijzondere veerkracht en weerstand verleende, namelijk de goede teamgeest, zoals die bij verschillende gelegenheden tot uiting kwam. Daarin lag zeer in het bijzonder de persoonlijke verdienste van prof. De Quay als minister-president. Evenzeer als een grote homogeniteit in staat is een Kabinet over zijn zwakke punten heen te helpen, evenzeer kan een gebrek aan eensgezindheid een overigens sterk Kabinet zijn kracht ontnemen. In hoeverre minister-president Marijnen, die overigens reeds van vele kwaliteiten voor zijn ambt heeft blijk gegeven, op dit punt in staat is in de sporen van zijn voorganger te treden, is nog niet gebleken.

Vergissen wij ons niet, dan is dit het punt, waarop het Kabinet zijn eerste krachtproef — nu of binnen enkele weken — te leveren krijgt. Het is misschien wat overdreven gezegd om te stellen, dat het Kabinet zou staan of vallen met zijn eensgezindheid. In omgekeerde zin echter durven wij wel te stellen, dat een grote homogeniteit, gevoegd bij de reeds gebleken eigenschappen, de positie van het Kabinet bijzonder zou versterken.

Dat is ook wel nodig, omdat onderlinge verdeeldheid op de punten, die de kabinetsformatie in haar laatste stadium reeds zo bemoeilijkten, zou corresponderen met verdeeldheid binnen sommige fracties, met name — dat is bij de kabinetsformatie wel duidelijk genoeg gebleken — bij de K.V.P.-fractie.

De wijze, waarop prof. Vondeling zijn oppositie inzette, maakte ook de indruk dat hij daarop speculeerde. Evenals bij de debatten over de regeringsverklaring in juli j.l. verloor hij zich heel sterk in pogingen om de ministers tegen het verkiezingsprogramma van hun partij of tegen hun eigen parlementair verleden uit te spelen. Maar juist, omdat hij een middel hanteerde, dat al eerder gefaald had, vermocht het weinig indruk te maken.

„Bijdrage tot klimaatverbetering”

KLEUR kwam er pas aan het debat, toen het loonbeleid ter sprake kwam. Dat was ook te verwachten, want dat was eigenlijk het enige nieuwe gezichtspunt sinds de debatten over de regeringsverklaring van nauwelijks twee maanden geleden. Een tweede punt had het bouwbeleid kunnen zijn, maar daarvoor moet eerst de nota van minister Bogaers verschenen zijn, en die was er op dit moment nog niet.

Ook het loonbeleid had trouwens om soortgelijke redenen buiten de discussies van dit ogenblik kunnen blijven. De Regering zou immers heel sterk staan in de opvatting, dat het in het thans geldende — en in overleg met en met volledige instemming van het georganiseerde bedrijfsleven en met goedkeuring van de Staten-Generaal nog maar kort geleden vastgestelde — systeem van loonvorming allereerst

Minister President Marijnen

tot de verantwoordelijkheid van de organen van het georganiseerde bedrijfsleven behoort, en dat van de Regering althans in dit stadium nog geen definitieve beleidsbeslissing verwacht mochten worden. Met name de heer **Beernink** stelde zich heel sterk in deze geest op.

Natuurlijk had prof. Vondeling zelf ook wel deze moeilijkheid gezien en hij nam dan ook een andere aanloop. Hij begon met heel braaf en loyaal ten volle te erkennen, dat het georganiseerde bedrijfsleven primair verantwoordelijk is. Maar . . . , zo zei hij, . . . het kan die verantwoordelijkheid alleen dragen in een psychologisch goed klimaat. Dit klimaat nu achtte hij niet aanwezig, en dáárvoor, zo stelde hij, is de Regering in hoge mate verantwoordelijk. Via deze constructie dan toch bij het Kabinet-Marijnen aangeland, kon hij de registers onbelemmerd opentrekken. Sappige verhalen over dividenden en commissarissen, over onwaarachtigheid in de loonbetalingen moesten dienen om duidelijk te maken, hoezeer de Regering het klimaat wel heeft bedorven. Neen, natuurlijk keurt prof. Vondeling de wilde stakingsacties niet goed. Maar wel vond hij het bij dit door de Regering veroorzaakte klimaatbederf „heel begrijpelijk dat de loontrekkenden hun zelfbeheersing verliezen”. Hij achtte het „geen wonder dat de zaak niet meer te houden is, als Minister Bogaers vindt, dat de lonen van de bouwvakarbeiders met 25% omhoog moeten”. Minister Bogaers interrumpeerde fel wanneer en waar hij dat gezegd zou hebben. Haastig retireerde prof. Vondeling: hij had het heus niet van de eerste de beste, maar als het niet waar was, dan vernam hij dat graag; hoewel dergelijke verhalen dan natuurlijk hun werk inmiddels al gedaan hadden, zo voegde hij er kwasi-spijtig aan toe.

Nu, dat laatste kan men in ieder geval zeggen van de redevoering van prof. Vondeling. Onze lezers weten nu, hoe de constructieve socialistische oppositie haar bijdrage levert tot „verbetering van het psychologische klimaat”, waarin het georganiseerde bedrijfsleven zijn taak alleen maar kan vervullen!

Of de met de loonontwikkeling samenhangende problematiek dan geheel buiten de discussie moest blijven? Neen, want de heersende onrust heeft zijn gevolgen en de Regering heeft tot

taak zich daarvan rekenschap te geven en zich af te vragen, op welke wijze zij ongewenste gevolgen kan tegengaan of keren. Op deze wijze stelde de heer **Smallenbroek** de zaak aan de orde, zich daarbij beperkende tot het informatief stellen van vragen.

Ten aanzien van deze spreker verdient zeker nog vermelding, dat hij als enige ook in dit debat heel duidelijk stelde, dat de beleden hoogste prioriteit voor de woningbouw waar dient te worden gemaakt en dat daaruit voortvloeiende consequenties op andere gebieden moeten worden aanvaard.

Ruimte voor de oppositie

DE Regering van haar kant is, zover dat in dit stadium in haar vermogen lag, aan de wensen van de Kamer tegemoet gekomen door bij monde van de Minister-President uiteen te zetten, welke maatregelen bij haar in overweging zijn om ongewenste gevolgen van de huidige sociaal-economische situatie te voorkomen. Het ging zeker te ver om — gelijk met name prof. Vondeling deed — in dit verband te spreken van een compleet program van bestedingsbeperking. De maatregelen der Regering beogen juist een dreigende situatie te bezweren, waarin een complete bestedingsbeperking onvermijdelijk zou worden.

Men kan zich met recht afvragen, of het antwoord der Regering het voorstel van prof. Vondeling tot schorsing voor nader beraad rechtvaardigde. Dr. De Kort stelde die vraag en beantwoordde haar aanvankelijk ontkennend, evenals Mr. Geertsema. Dat leek ons echter niet de vraag, die allereerst in geding was. Ons inziens is de vraag eigenlijk alleen, of men een verzoek tot nader beraad zou mogen weigeren, als een belangrijke groep in de Kamer stelt daaraan behoefte te hebben. Goede parlementair-democratische vormen brengen ons inziens mee, dat zulk een verzoek wordt ingewilligd. Natuurlijk behoorde het schorsingsvoorstel tot de psychologische strategie van de oppositie en dramatiseerde het de situatie. Maar zeker aan de oppositie geve men nimmer ook maar een schijn van aanleiding tot het verwijt, dat de regeringsmeerderheid haar niet de gelegenheid gegeven heeft zich op haar taak voldoende voor te bereiden. Het was dan ook een verstandig besluit, dat de Kamer tenslotte unaniem aan het verzoek voldeed.

Jammer genoeg kwam daardoor de suggestie van de heer **Smallenbroek** niet meer aan bod om het onderdeel, dat over deze kwestie handelde, in een der volgende weken aan de hand van een regeringsnota afzonderlijk te bespreken. Ook de heer **Beernink** had zich in deze zin geuit. En de heer **Jongeling** had zich zelfs uitdrukkelijk bij de a.r.-woordvoerder aangesloten.

De heer **Koekoek** mengde zich in dit ordedebat met een verhandeling over de P.B.O. Toen de voorzitter hem er echter op opmerkzaam maakte, dat het voorstel van de heer Vondeling tot schorsing aan de orde was en niet de P.B.O., trok hij zich ijlings terug met de mededeling, dat hij dan verder geen moeilijkheden zou maken en zich bij voorbaat bij de meerderheid zou neerleggen (of „Telegraaf” en „Burgerrecht” nu weer vinden, dat de Kamer niet had mogen lachen?)

Koekoek naar het tweede plan?

OP de rest van het debat gaan wij thans niet nader in, hoewel er op

zichzelf interessante punten genoeg waren, zoals b.v. de beschouwingen over de staatsrechtelijke positie der staatssecretarissen en het eerste optreden van de heer **Harmsen**, die dinsdag tegen het middernachtelijk uur onverwachts de heer **Koekoek** moest vervangen. De heer **Harmsen** is de tweede man van de Boerenpartij, maar kwalitatief — naar sinds dit optreden wel duidelijk is — nu reeds de eerste.

Deze verdere facetten van het Kamerdebat laten wij nu echter verder rusten. Centraal zijn nu komen te staan de bij de Regering in overweging zijnde maatregelen op sociaal-economisch gebied, die het voortgezette debat zullen beheersen.

Gemakkelijk zal het Kabinet het niet krijgen. Maar het zou toch wel een grote (en betreurenswaardige) verrassing zijn, als het werkelijk in gevaar zou komen.

Dat gelooft (en hoopt?), menen wij, zelfs prof. Vondeling niet. Want als hij vandaag geroepen werd waar te maken, wat hij deze week als „tegenbeleid” heeft gepresenteerd, zou hij raar staan te kijken. En binnen drie maanden tweemaal een program te moeten inslikken, zou toch wel erg zwaar op de partijmaag komen te liggen. Aa.

N.V. Confectiefabriek „Heka”

v/h H. J. VAN HEEK - RIJSEEN (05480-2661*)
brengt naast de

BEKENDE

BEDRIJFS- EN WERKKLEDING
voor elk seizoen.

LEUKE SPORTIEVE KLEDING

2r MEISJES, JONGENS, DAMES en HEREN

HET IS

HOPMAN N.V.

ORANJELAAN 66 - ZOETERMEER
Telefoon 01790-3700*

die kan bemiddelen bij aankoop van een
EIGEN HUIS IN ZUID-HOLLAND
Vraagt onze nieuw uitgekomen woninggids

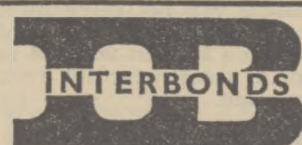
N.V. SLAVENBURG'S BANK

AFFILIATIE

HANDELS-

EN EFFECTENBANK N.V.

GRONINGEN - BRUGSTRAAT 32
FINANCIERING VAN KERKBOWW
EMISSIE VAN OBLIGATIENINGEN

gespreide belegging in
buitenlandse obligaties

Koers op 2 oktober 749

Inlichtingen worden u gaarne
verstreckt door uw bank, com-
missionair of door de beheerders:

LABOUCHERE & CO. N.V. - THEODOOR GILISSEN N.V. - AMSTERDAM

per participatie. Effectief
rendement 5½% + mogelijke
extra koerswinstuitkering.

* * * Dubbele taak

Het heeft lang geduurd eer de AR Tweede Kamerfractie een vrouwelijk lid rijk was. Maar nu er een is, zit zij, dat is Mej. Mr. J. C. Rutgers, er niet voor spek en bonen bij. Dit blijkt wel uit haar aanwijzing tot lid van het Europese Parlement. Zoals men weet volgt mej. Rutgers daar twee eminente A.R. parlementsleden op.

Vanaf het begin van het bestaan van dit parlement tot zijn overlijden is wijlen Drs. C. P. Hazenbosch lid en laatstelijk zelfs één der 8 vice-presidenten van het Europees Parlement geweest. In januari 1961 werd hij opgevolgd door Mr. B. W. Biesheuvel, die nu als Nederlands bewindsman en uit dien hoofde lid van de Europese Raad van Ministers in dat parlement aan de andere kant van de tafel zal plaats nemen.

Het buitenland is voor mej. Rutgers geen onbekende zaak. En evenmin het sociaal-economische wel en wee, dat daar in de Straatsburgse zittingszaal zo vaak aan de orde komt op Europees niveau.

Haar studie aan de universiteit van Wisconsin in de Verenigde Staten heeft haar zelfs een Atlantische ervaring bijgebracht.

Niettemin, van iemand, die nog geen 5 maanden lid van onze Staten Generaal is, wordt wel veel gevraagd indien zij ook meteen maar als lid van het Europese Parlement moet gaan meedoen.

Doch onze Kamerleden — vooral ook de nieuwelingen — wisten tevoren dat veel van hen zou worden gevraagd.

Dat dit voor ieder van hen geldt zal mej. Rutgers bij haar dubbel zware inwerkperiode wellicht sterken.

Onze beste wensen vergezellen haar, ook naar het Straatsburgse „Binnenhof“.

* * * Serieus

Het Vrije Volk meent dat de „Nederlandse Gedachten in de war geraakt zijn“, toen ons blad op 21 september in ons artikel „De zwaksten“ een korte beschouwing wijdde aan de looncrisis.

Die kortsluiting zou ontstaan omdat wij dr. Vondeling, die geen grond- en huizenspeculatie wil, op de consequenties van dat standpunt wezen met betrekking tot de lonen. Het Vrije Volk had zich deze strafexpeditie tegen wat het noemt „het antirevolutionaire liberalisme“ kunnen besparen. Om twee redenen. In de eerste plaats was ons bezwaar gericht tegen Vondelings uitlating dat er t.a.v. lonen, huizen en grondprijzen met gelijke maat gemeten moest worden. Dat lijkt ons wat moeilijk. Want met gelijke maten meten houdt tevens in dat er een controlesysteem moet komen, dat dit maat nemen mogelijk maakt. Wij menen ons echter te herinneren, dat reeds door vorige kabinetten, waarin ook socialistische zitting hadden, de onmogelijkheid van een dergelijk controlesysteem ten aanzien van prijzen al ingezien is.

Indien ditzelfde geldt voor de lonen, dan moeten ons volk en onze regering zichzelf niet langer voor de gek houden. Overigens kan H.V.V. gerust aannemen dat wij even grote tegenstanders van speculatie zijn als de socialistische, die in deze zaken al te vlot de ethische kampioenen uithangen.

In de tweede plaats dit: H.V.V. beoogt dat de zwaksten gebaat zijn met het welvaartsvast maken van een aantal sociale verzekeringen. Dat is juist. Maar heeft het kabinet-de Quay daar niet een flink aandeel in gehad? En hebben de „antirevolutionaire liberalen“ daartegen geageerd of tegen gestemd? Welneen! Op het sociaal beleid van de laatste 4 jaren had de heer Suurhoff in zijn televisie-duel op 20 april met de heer Roolvink dan ook niet of nauwelijks bezwaren. Maar wel schreef de heer Suurhoff na de verkiezingsuitslag in „Parasit“ (van 10 tot 27 mei j.l.): „Het is wel duidelijk dat een flink herstel van de Partij van de Arbeid de volgende keer niet alleen op de VVD veroverd zal moeten worden. Ook de confessionele partijen zullen er aan moeten geloven“. Deze opdracht wordt nu door het Vrije Volk prompt uitgevoerd. Wij zullen er nog wel meer van merken. Daarbij is het het gemakkelijkst de antirevolutionaire en de liberalen op één hoop te gooien: dan slaat men twee vliegen in een klap. Daarom ook vindt H.V.V. ons pleiten voor de zwaksten alleen maar „dierbaar“. Want — zoals u weet — de socialistische nemen alleen zichzelf serieus.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE, Dr. Kuiperstr. 3 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 89673.

C.A.O. en Overheidsgezag in gevaar

Het Kabinet Marijnen is verantwoordelijk voor zijn beleid - niet het Centraal Planbureau

Een belangrijk deel van zijn rede bij de Algemene Beschouwingen, heeft de waarn. fractievoorzitter — de heer J. Smallembroek — gewijd aan het loonbeleid. Hij zei hierover:

„De Regering stelt terecht, dat het georganiseerd bedrijfsleven in eerste instantie verantwoordelijk is voor het loonbeleid. Dit is in overeenstemming met het thans bestaande wettelijke kader. Ik breng in herinnering, dat per 1 juli j.l. een belangrijke wijziging van het Bijzonder Besluit Arbeidsverhoudingen in werking is getreden, een wijziging die in goed overleg en in goede overeenstemming met alle daarbij betrokkenen is tot stand gebracht. De primaire verantwoordelijkheid ligt dus bij het bedrijfsleven. De Regering heeft daarentegen haar eigen verantwoordelijkheid. Zij is in het bijzonder en in bijzondere zin verantwoordelijk voor het optreden van allerlei gevolgen, voortvloeiende uit de loonvorming. Reeds omdat de loonvorming niet op zichzelf kan worden gezien, maar samenhangt met het prijsbeleid en ook met de gehele situatie rondom de werkgelegenheid. In Nederland vindt de loonvorming plaats via overleg door het georganiseerd bedrijfsleven, welk overleg resulteert in het afsluiten van de collectieve arbeidsovereenkomsten. Deze ontwikkeling inzake de c.a.o.'s, die wij al jaren kennen in onze samenleving, is een grote zegen geweest voor alle daarbij betrokkenen. Het heeft de klassenstrijd geremd en de harmonie, de gemeenschapsgedachte bevorderd. De c.a.o. is een belangrijk stuk in de sociale orde, vrucht van positief sociaal denken.

Dat instituut, dat rechtsinstituut is in gevaar. De verantwoordelijke besturen van werkgevers en werknemers sluiten contracten af. Aan de periferie worden de contracten geschonden. Ik weet wel, dat dit geen zaak is van vandaag alleen. Er is hier ook niets nieuws onder de zon. Ik herinner mij, dat het ook voor de oorlog geschiedde, maar toen ging het in een andere richting, nl. dat de werknemers — ik heb daarvan allerlei voorbeelden meegemaakt — alleen werk konden krijgen, indien zij afzagen van de c.a.o.-bepalingen. Maar de omvang van het kwaad en de kwaal is thans veel groter. De Voorzitter van het Christelijk Nationaal Vakverbond, de heer Van Mastrikt, zei enige weken geleden op het congres van het C.N.V. — de Ministers Veldkamp en Biesheuvel waren daarbij, meen ik aanwezig, o.m. het volgende:

„Het morele kwaad, dat aan deze verschijnselen inherent is, acht ik veel ernstiger dan het economische kwaad, dat zij uitrichten.

Hier zijn waarden in het geding als de trouw aan het eenmaal gegeven woord, de eerbiediging en de eerlijke naleving van door de overheid gegeven beschikkingen. Het is niet de vraag, of ik het met de beschikking eens ben, maar of ik buit voor het gezag, dat de beschikking uitvaardigt. Dit aspect zou met name de christelijk-sociale organisaties, in het convent samenwerkend, veel meer moeten benauwen. Het is al te goedkoop en onbillijk, hiervan de werknemers alleen verwijten te maken. Wanneer er geen werkgevers zouden zijn, die telkens weer bereid bleken, zwart loon te betalen of met hun medeweten en medewerking te doen betalen, dan zijn die werkgevers moreel even schuldig als de werknemers, die van de verhoudingen op de arbeidsmarkt profiteren“. Tot zover de heer Van Mastrikt.

Gewetenszaak

Het is een onmogelijke situatie voor een vakbeweging, als een werkgever meer biedt, dit ongedaan te maken. Het lukt ook praktisch niet. Aan de andere kant — ik wil het ronduit zeggen — heb ik ook begrip voor de moeilijke positie van vele werkgevers in deze situatie. Ik weet, dat voor velen dit steeds een moeilijke gewetenszaak is.

Het georganiseerde bedrijfsleven heeft in Nederland zegenrijk werk verricht.

Het heeft in vele opzichten zijn verantwoordelijkheid gekend en ook medegewerkt aan beslissingen, die op kort zicht nadelig waren, maar op den duur de positie van alle daarbij betrokkenen dienden. Het georganiseerd bedrijfsleven heeft ook thans nog een constructieve taak, materieel en zedelijk. Een ontwikkeling, waarbij door de verantwoordelijke bestuurders afgesloten overeenkomsten ongedaan worden gemaakt, is funest voor het vertrouwen en de positie van hen, die voor het totaal verantwoordelijkheid dragen. Destructieve krachten zijn vandaag bezig in Nederland de in onze samenleving gegroeide en ook thans van belang zijnde instituten te ondergraven. Ik meen, dat bij de beoordeling van de huidige looncrisis met de positie van de c.a.o. in het bedrijfsleven en met de positie van het georganiseerd bedrijfsleven rekening moet worden gehouden. Beide kunnen wij niet missen. De c.a.o. moet weer tot rechtsinstituut worden.

Kabinet Marijnen verantwoordelijk

Ik meen, dat de Kamer zich overigens op dit moment heeft te beperken. Er zijn onderhandelingen gaande tussen de centrale organisaties van werkgevers en werknemers. De Regering spreekt ter zake mee. Het is alles wel

HET LOONBELEID

niet in overeenstemming met het bedoelde wettelijk kader, maar ik begrijp, dat de situatie zo is geworden. De Regering zal evenwel haar standpunt hebben te bepalen ten aanzien van de gevolgen, die zullen optreden, indien bijvoorbeeld tot zogenaamd forse loonsverhogingen zal worden besloten. De Regering heeft mede te delen, wat haar standpunt terzake is. Niet het Centraal Plan-Bureau is verantwoordelijk, maar het kabinet-Marijnen. De Regering zal haar standpunt hebben te bepalen en ik zal het op prijs stellen, indien de Regering zo spoedig als mogelijk is via een nota de Kamer haar beleidsprogramma doet toekomen. Het zou goed zijn, indien de Min.-President morgen in zijn antwoord enige mededelingen kon doen. Ik meen, dat duidelijkheid ook voor het gezag van de Regering vandaag gewenst is.

Wat zijn de gevolgen

Wat zijn de gevolgen voor het prijspeil? Ik ga er daarbij van uit, dat forse loonsverhogingen niet op de ruggen van bepaalde bedrijfstakken bv. de landbouw, onderdelen van de middenstand, de dagbladers — laat de betrokken minister zich eens goed realiseren, wat het voor de dagbladers betekent — mogen worden afgewenteld. Wat zijn de gevolgen voor het programma van Minister Bogaers? Wat zijn de gevolgen voor de zg. vergeten groepen, de bejaarden, de invaliden, voor de werkgelegenheid, voor de exportbedrijven? Heeft de Regering haar standpunt reeds bepaald ten opzichte van de zg. hypotheek op ons economische leven? Daaronder worden o.m. verstaan huurverhogingen, de prijsontwikkeling in de landbouw, verhoging van de a.o.w. Ligt de oorzaak van de overspanning op de arbeidsmarkt bij de exportbedrijven of bij de binnenlandse bestedingen? Een antwoord op deze vraag zal mede beslissend zijn voor de maatregelen, die eventueel moeten worden genomen. Veel wordt de laatste dagen gesproken en geschreven over het zg. Europese loon- en prijspeil. Beschikt de Regering over goed ver-

J. Smallembroek

gelijkbare gegevens? De Kamer beschikt over deze gegevens als zodanig niet. Voor ons groeiend volk is blijvende werkgelegenheid een zaak van de eerste orde. Dit aspect zal bij de te nemen maatregelen van overwegende betekenis moeten zijn.

Bij andere gelegenheden heb ik aandacht gevraagd voor de laagst bezoldigden in onze samenleving. Ik doe thans weer. Ik hoop, dat alle bij de loonontwikkeling betrokkenen bijzondere aandacht aan dit aspect zullen schenken, ook de overheid bij haar loonbeleid. Wij wachten nu reeds jaren op een SER-advies t.a.v. het minimumloon. In deze tijd moet de inkomensvloer hoger worden gesteld. Dit is ook te bereiken door van een uniform verhogingspercentage af te zien. Laat ook het Kabinet, vooral de Minister van Binnenlandse Zaken, deze gedachten eens op zich laten inwerken, wanneer de consequenties voor het overheidspersoneel aan de orde zijn, want er zijn salarissen van f 100 per week, dat is f 5.000 per jaar en minder, maar er zijn ook salarissen die oplopen tot ongeveer f 40.000, f 50.000, misschien f 60.000 in de overheidsfeer. Dit moet ook bij de bepaling van het beleid zijn consequenties hebben. Dit moet althans meespreken.

Ik hoop, dat een goede samenwerking tussen de Regering en het bedrijfsleven behouden blijft en dat de ontwikkeling de verantwoordelijke instanties niet uit de hand zal lopen. Ik meen dat de Regering een beroep mag doen op allen, die bij deze zaak betrokken zijn. Telkens weer wordt de onvolkomenheid in onze samenleving geïllustreerd. Ook thans wordt dit weer geïllustreerd. Het is een gevolg van de gebrokenheid. Daarom hebben wij kritisch te staan tegenover de samenleving, tegenover de resultaten van onze menselijke arbeid. God geve, met name in de komende dagen en weken, dat allen, die bijzondere verantwoordelijkheid dragen voor ons sociaal-economisch bestel, de daarvoor zo noodzakelijke wijsheid van Hem ontvangen bij het nemen van de voor ons gehele volk van belang zijnde beslissingen.

* * * Nieuwe man, ferm geluid

De Nederlandse Christelijke Boeren- en Tuindersbond heeft maandag j.l. een nieuwe voorzitter gekregen in de persoon van drs. R. Zijlstra. Deze was tot dat tijdstip algemeen secretaris van de C.B.T.B. Hij volgde mr. B. W. Biesheuvel op als voorzitter, waarmee dus voor de tweede keer een algemeen secretaris de voorzittershamer overneemt.

In zijn installatierede heeft de heer Zijlstra niet onder stoelen of banken gestoken, dat het slecht gaat in de landbouw. Met dit woord werden niet alleen de akkerbouwers aangeduid, maar ook de gemengde- en de weidebedrijven.

In de agrarische wereld is een trek naar radicalisering, aldus de heer Zijlstra. Veel leden vinden hetgeen hun organisaties verrichten maar „slap gedoe”. Het is gelukkig dat de nieuwe voorzitter en met hem het hele bestuur van de C.B.T.B., het hoofd koel houdt. Ook de nieuwe voorzitter gaat er daarbij vanuit dat de C.B.T.B. zijn methode en tactiek moet toetsen aan de Bijbelse opdracht. Het liefdesgebod (opkomen

voor de zwakken) is daarbij de belangrijke richtlijn.

De heer Zijlstra maakte duidelijk, dat dit opkomen voor gerechtvaardigde belangen langs een geordende weg moet geschieden. Hij citeerde prof. Berkhof, die op de christelijk-sociale conferentie in 1952 zei: „De liefde tot de naaste opent juist onze ogen voor het feit, dat er vaste regels zijn, die wij in het christelijk-sociaal beleid hebben te respecteren.” Daarop sloot drs. Zijlstra aan met de conclusie, dat een echt handelen uit eerbied voor de naaste alleen heil voor de mensen verwacht in het respecteren van deze ordeningen en het zich bewegen binnen hun grenzen.

Naar ons oordeel is hiermee duidelijk het gedragspatroon van de C.B.T.B. weergegeven. Wij verheugen ons over deze stellingname, omdat de leden van de C.B.T.B., als het goed is, toch allereerst zullen willen weten, vanuit welke geestelijke achtergrond hun bondsleiding de strijd wil aanbinden. Met zijn nieuwe voorzitter wensen wij de C.B.T.B. veel geluk. Ook hem persoonlijk geldt onze felicitatie. Moge het hem gegeven zijn een belangrijk aandeel te leveren in het werk dat ten doel heeft de landbouw weer uit de moeilijke situatie van thans te helpen.

Graantekort in Rusland

Jensen in The Chicago Daily News

Ongeschikt oogstgereedschap

Bij de DR. A. KUYPERSTICHTING kan per 1 december a.s. of eerder worden geplaatst een

medewerkster

Zij moet vlot kunnen typen, in staat zijn eenvoudige correspondentie te voeren en andere administratieve werkzaamheden te verrichten. Afwisselende werkkring. Zaterdags vrij. Schriftelijke sollicitaties te richten aan de directeur, Dr. Kuiperstraat 5, 's-Gravenhage.

In woord en daad

VERLEDEN WEEK hebben wij iets gezegd over dingen, die prof. De Gaay Fortman ons eenvoudig in herinnering heeft gebracht, maar die we eigenlijk ook wel wisten.

Dit was het: meer dan voorheen kloppen er mensen op onze deuren, horen we stemmen van verschillende kanten, die vragen: wat is het antwoord, het Christelijk antwoord, op vragen van vandaag, die ons benauwen?

En daarop moet ook een Christelijke partij in haar sector een antwoord geven, in woord en daad. Zoals de kerk dat heeft te doen, en de christelijke vakbeweging, en de Christelijke universiteit en... ieder van ons persoonlijk.

In woord en daad. Ook dat is een bekende waarheid. Want in de Bijbel wordt ons dat geleerd, en niet alleen in de brief van Jakobus. Wat staat daarbij voorop, het woord of de daad?

Dat is een ijdele vraag?

Er kan een tijd zijn, waarin praktisch alleen het getuigenis mogelijk is. Groen van Prinsterer heeft tijden gekend, dat hij vrijwel alleen stond in het parlement, tegen een macht, die zich door hem niet wilde laten beïnvloeden en geen verantwoordelijkheid met hem wilde delen. Zelfs een vriend en geestverwant voegde hem eenmaal toe: Ik ben de man van het ogenblik, niet gj.

Dan is het woord, het getuigenis, het érnige, wat overblijft. En dat is niet weinig. Dat is allermint een krachteloos protest van een uitgeschakeld mens.

Maar het kan ook zijn, dat er „geen tijd is om te praten”. Dat de nood groot is en er onmiddellijk moet worden gehandeld. Dat er met grote energie en snel moet worden aangepakt. Dat geldt met name in tijden van crisis en nationale nood.

In woord en daad, dat werd hier gezegd van de politieke partij en niet van de Regering. Ook van de Regering geldt, dat haar woorden en haar daden, haar program en de uitvoering daarvan met elkaar in overeenstemming moeten zijn en als één geheel er van doen blijken, dat zij wenst te regeren naar uitwijzen van het heilig Evangelie. Maar wij spreken hier over de partij.

EN dan is het goed, eerst wat meer te zeggen over het woord, over de boodschap van de partij. Dat moet een Christelijke boodschap zijn, op het gehele terrein van de politiek. We mogen ook gerust zeggen: een Bijbelse boodschap. En om bepaalde redenen doen we dat zelfs bij voorkeur. Want in onze tijd komt het herhaaldelijk voor, dat men als een Christelijke boodschap, zelfs als een bij uitstek Christelijke boodschap aandient, wat niet meer is dan een constructie of een kreet, die aanhaakt aan een bepaald Bijbels gegeven of die alleen maar wordt afgeleid uit wat men Christelijke wereldbeschouwing noemt.

En dat leidt of tot leuzen of tot eigenwillige godsdienst. Een werkelijke Bijbelse boodschap komt alleen naar buiten, wanneer we als partij samen willen luisteren naar het gehele Woord en uit dat Woord willen leven. Mag men dan niet zeggen: vanuit het Evangelie? Ja, maar dan in de zin van de Heidelberger Catechismus. Het heilig Evangelie, hetgeen God eerstelijk zelf in het Paradijs heeft openbaar, en daarna door de heilige patriarchen en profeten heeft laten verkondigen, en door de offeranden en andere ceremoniën der wet heeft laten voorbeelden en ten laatste door Zijn eniggeboren Zoon vervuld.

door H. Algra

IN dit verband is er plaats voor deze opmerking. Sommigen menen volkomen ten onrechte dat de Kerk haar roeping in deze tijd blijkt te verstaan, als zij met de regelmaat der getijden telkens boodschappen de wereld inzendt, waarin zij zegt, dat het volgende de mening is van „de kerk” over Nieuw-Guinea, het atoomvraagstuk, de voetbaltoto, de geboortebeperving, enz. Dat is een gevaarlijke vergissing. Zulke boodschappen zijn in de meeste gevallen de opinies van enkele kerkelijke personen, door een of ander college bij meerderheid van stemmen aanvaard en daarna van een stempel voorzien: „zo spreekt de kerk!”

Maar de kerk vervult haar roeping, wanneer haar prediking in de volle zin Schriftuurlijk is. Wanneer het Woord wordt bediend, het Woord in zijn volle rijkdom en in zijn alles omvattende volheid. Dan is de verkondiging van het Woord, zondag op zondag, de machtige stimulans, de waarschuwing en bestiering, de bemoediging en vertroosting ook voor hen, die politieke verantwoordelijkheid dragen en politieke beslissingen nemen. Een man of een vrouw, die geregeld geconfronteerd wordt met de moeilijkheden in de politiek, is veel meer gebaat, wanneer zondags gezond wordt gepreekt, dan wanneer er af en toe een zogenaamde kerkelijke boodschap in de krant komt. En onder gezonde preken versta ik hier bovenal, dat de Schrift niet wordt ingekort.

VAAK wordt er vergeleken met „vroeger” met de vage of duidelijke bedoeling, om het verleden boven het heden te verheffen. In sommige opzichten is daar ook wel reden toe. Maar wij hebben ook tijden gekend, waarin wat al te gemakkelijk met beginselen werd geopereerd. Ik denk b.v. aan een rede Heilige orde, die diende om op grond van Christelijke beginselen tegen de vrijhandel positie te kiezen. In onze tijd zijn wij niet alleen voorzichtiger geworden, maar wordt ook de begeerte duidelijker, het verlangen sterker, om direct naar de Bijbel te luisteren en het Woord des Heren heel concreet te aanvaarden. En daarom is het zo goed, dat in ons algemeen beginsel- en staatkundig program, allereerst tot onze eigen opscherping en aansporing staat, dat de A.R. Partij het als haar roeping ziet werkzaam te zijn en de strijd te voeren voor het behoud en de versterking van het beslag van Gods Woord op het openbare leven.

Dat is een echt reformatoerisch geluid. Het is niet versuikerd door algemene termen, niet gerelativiseerd door een „niet alleen-maar ook”, b.v. niet alleen letter op het Woord, maar ook op de „uitspraken der kerk”, maar het is eenvoudig en klaar als het oerbeginsel van de reformatie: de Schrift alléén en de Schrift voor héél het leven.

ZAANDAM · DELFT
DORDRECHT · BREDA

Geha stencilmachines

ZAANDAM · WESTZIJDE 53 en 110 TEL. (02980) 66951*

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

J. BUIJSE & ZOON

Smederij en
Constructiewerkplaats

ROTTERDAM v/m IJselmonde — Telefoon 195747

Sleepdienst „Broedertrouw” n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN
CORR. ADRES: MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummers 01850-26166-26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

Firma Blaak

Boot- en sloepenbouwerij

HOOGEZAND

n.v. scheepsbouw v.h.

FIRMA A. LANSER

Sliedrecht - Holland

**Scheepswerf en Gashouderbouw
v/h JONKER & STANS N.V.**

HENDRIK IDO AMBACHT

Werk voor de bouw en reparatie van alle
typen schepen.
Telefoon H.I. Ambacht (01858) 2841

N.V.

Gereedschapfabriek

Zwolseseweg 480 - APELDOORN - Telefoon 06762-241

Gereedschappen voor de metaalindustrie

DAMCO

Scheepvaart Maatschappij N.V.

WESTPLEIN 2 — ROTTERDAM

H. Bieze en zonen

Jachtwerf

ZWARTSLUIS — TELEFOON 05208-307

Firma P. Bieze Jzn.

EIGENAAR J. J. SMIT

ROEIVLETTEN

ZWARTSLUIS - ZOMERDIJK 40 - TEL. 05208-310

FIRMA DE REK EN HORSMAN

Fabriek van scheepslieren

Dorpsstraat 102 — telefoon 01894-218 —
OUDERKERK AAN DE IJSEL

A. BAARS Azn

Exploitatie van
baggermaterieel N.V.

Telefoon 144, Sliedrecht

Verkoop en
verhuur

NIEUWE LIEREN, STOOM- EN ELEKTRISCH — NIEUW
IJZER, ZOALS PLATEN, HOEK- EN BALKIJZER — RIJ-
PLATEN IN DIVERSE MATEN.

STOLK'S

Handelsonderneming N.V.

Kantoor: Veersedijk 233 - Hendrik Ido Ambacht
Telefoon (01850) 26000 - 26886

Christen-democraten uit meer dan 40 landen bijeen in Straatsburg

STRAATSBURG, gelegen aan de Rijn in Frankrijk, gelegen vlak bij de Duitse grens, geflankeerd door het Zwarte Woud in Duitsland en de Vogezes in Frankrijk, is een bekende Europese stad met een oude en bewogen geschiedenis.

In de eerste eeuwen van onze jaartelling was er een Romeinse nederzetting, omstreeks 600 werd het bisdom Straatsburg gesticht. De stad, die afwisselend Duits en Frans was, is sedert 1949 de zetel van de Raad van Europa.

Het zittingsgebouw van deze Raad — Maison de l'Europe — wordt ook gebruikt voor het Europese Parlement.

42 landen

Van 26 tot 29 september bood het gebouw gastvrijheid aan het vierde mondiale congres van Christen-Democraten. Afgevaardigden uit meer dan veertig Europese, Zuid-Amerikaanse en Afrikaanse landen vergaderden gedurende drie dagen over de politieke toestand in de wereld. Zo waren er vertegenwoordigers uit de Bondsrepubliek Duitsland, Oostenrijk, België, Denemarken, Spanje, ook Baskische vertegenwoordigers, Frankrijk, Groot-Brittannië, Hongarije, Italië, Litauen, Luxemburg, Nederland, Polen, Zweden, Zwitserland, Tsjecho-Slowakije, Yoego-Slavië, Argentinië, Bolivia, Brazilië, Chili, Columbië, Cuba, de Dominicaanse republiek, Equador, Guatemala, Haiti, Honduras, Mexico, Nicaragua, Panama, Paraguay, Peru, Porto Rico, El Salvador, Uruguay, Venezuela, Basutoland en Congo.

Nederlandse delegatie

De Nederlandse delegatie bestond uit: dr. W. P. Berghuis, mej. mr. J. C. Rutgers, mr. W. de Kwaadsteniet (A.R.P.), prof. dr. G. C. van Niftrik (C.H.U.) en mr. P. J. M. Aalberse, mej. G. S. H. M. Kok, drs. W. K. N. Schmelzer, Th. E. Westerterp, P. J. M. van Engelen, C. de Graaf en A. E. van Niekkerk (K.V.P.).

Openingszitting

Het congres werd donderdagmiddag geopend met een kort woord van de voorzitter van de Internationale Unie van Christen-Democraten (U.I.C.D. of N.E.I.), tevens de Belgische minister-president, de heer **Théo Lefèvre**. Een welkomstwoord werd uitgesproken door de burgemeester van Straatsburg, tevens voorzitter van de Raad van Europa, de heer **Pierre Pflimlin**, vóór Generaal De Gaulle minister-president van Frankrijk.

Daarna volgden rapporten van de secretaris-generaal van de Organisatie van (Latijns-)Amerikaanse Christen-Democraten (O.D.C.A.) de heer **Thomas Reyes Vicyna** (Chili) en van de secretaris-generaal van de Unie van Christen-Democraten van Centraal Europa (U.C.D.E.C.) in exil (ballingschap) de heer **Konrad Sieniewicz** (Polen), over de politieke situatie met name in de gebieden waaruit zij afkomstig zijn, n.l. Latijns-Amerika en Centraal Europa.

Discussies

Vrijdagmorgen bracht de secretaris-generaal van de Internationale Unie van Christen-Democraten, waarvan het secretariaat te Parijs gevestigd is, de heer **Jean Seiflinger** zijn jaarlijks rapport uit over de wereldpolitieke situatie.

Dit rapport was de hoofdschotel voor de uitvoerige discussies die daarna de vrijdag en zaterdag in beslag namen.

Uitvoerig is door zeer vele gedelegeerden het woord gevoerd, zo zelfs, dat voorzitter Lefèvre zaterdagmorgen — na beraad van het congresbureau — moest besluiten tot een drastische spreektijdbepaling.

Van de Nederlandse delegatie voerden het woord drs. **Schmelzer** (met name over de belangrijke punten van de bezitsvorming en de hulp aan de ontwikkelingslanden waarover op het 16e N.E.I.-congres vorig jaar in Wenen uitvoeriger was gesproken) en prof. Van Niftrik over het gevaar van de „ont-ideologisering”. Na de oorlog is namelijk niet alleen in ons land, maar in vele landen de vraag weer aan de orde gekomen of het nog zin heeft, een politieke

beweging op grondslag van een bepaalde wereldbeschouwing op te bouwen. Spr. verwees in dit verband naar het artikel van dr. K. J. Hahn, de directeur van het Internationale Studie- en Documentatiecentrum van de Internationale Unie van Christen-Democratie te Rome, in het Katholiek Staatkundig Maandschrift (jg. 17, augustus 1963, nr. 5).

Het is uiteraard onmogelijk om in het kort bestek van een artikel als dit uitvoerig ook maar op het rapport van de secretaris-generaal Seiflinger en de discussies in te gaan.

Volstaan zij met de notitie, dat naast waardering voor het goede doel ook meer dan één gedelegeerde van mening was kritiek te moeten uitoefenen op de organisatie van het congres. Voorzitter Lefèvre nam naar aanleiding van deze kritiek zelf het woord — terwijl de vice-president van dit congres de heer Eduardo Frei (kandidaat voor het presidentschap van Chili) presideerde — en sloot zich bij de kritiek aan.

Dr. W. P. Berghuis, die zaterdag sprak, betreurde deze kritiek niet. Integendeel, hij noemde deze kritiek terecht. Spr. kon zich evenwel niet aansluiten bij de door de heer Lefèvre aangevoerde argumenten. Deze had zich er o.m. wat betreft het te laat verschijnen van de verslagen, op beroepen, dat een geplande bijeenkomst van het Bureau der U.I.C.D., de organiserende instantie voor dit congres, tot vier maal toe verschoven moest worden. Dr. Berghuis stelde duidelijk, dat dit geen fout was van het Bureau, maar van de samenroeper. Wat betreft het niet aanwezig zijn van een flink aantal ministers had voorzitter Lefèvre er op gewezen, dat ministers zeer druk bezette personen zijn. Dr. Berghuis was het daarmee wel eens, maar hij onderstreepte, dat men de aanwezigheid van ministers slechts verwachten kan, wanneer deze van te voren ervan overtuigd zijn, dat het in ieder geval de moeite loont wanneer zij zich voor een congres moeten vrijmaken.

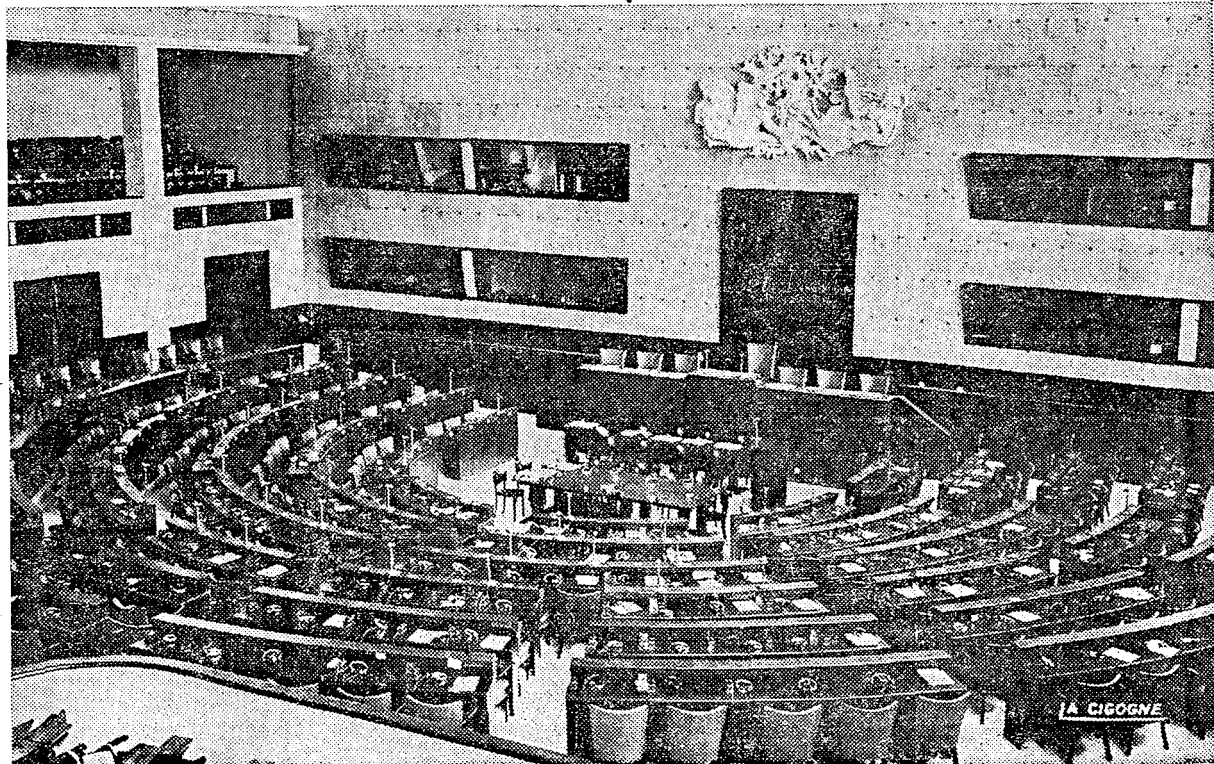
De heer Berghuis betreurde, dat de heer Lefèvre naar zijn mening de indruk had gewekt alsof voor congressen als deze bij de Europese Christen-Democraten en Christelijk-Democratische partijen eigenlijk te weinig belangstelling bestaat. Spr. was van oordeel, dat hiermede de zaken op de kop gezet werden. Spr. meende dat niet te mogen verzwijgen, temeer niet daar hij wist terzake niet alleen te staan. Spr. onderstreepte hier het woord te voeren als vice-president van de I.U.C.D. Spr. beklemtoonde, dat het een zeer hartelijk verlangen is van de Europese Christen-Democratische partijen om aan onze gemeenschappelijke arbeid meer élan te geven en dat als aan besluiten van het Bureau der N.E.I. meer gevolg zou zijn gegeven, veel van de terecht uitgeoefende kritiek had kunnen worden voorkomen.

Spr. beklemtoonde een en ander ook daarom zo sterk, omdat hij de Zuid-Amerikaanse gedelegeerden niet naar huis wilde laten gaan met de indruk dat het in de Europese Christen-Democratische partijen zou ontbreken aan grote ijver voor de Christen-Democratische zaak in de wereld. Ook hierom beklemtoonde spr. dit punt, omdat hij in Europese verbanden wilde laten uitkomen, dat wij hier als Christen-Democraten beslist niet hebben onder te doen voor de organisatorische capaciteiten van de Socialistische Internationale, wanneer wij in organisatorische zin een werkelijk motorische kracht inzetten.

Spr. hoopte, dat wij ook van dit congres geleerd hebben en dat wij met dit congres, ieder voor zich, een stap verder gedaan hebben op de weg van onze politieke werkzaamheid, wegens het christelijke geloof. Wanneer wij, zo vervolgde spr., van dit „wegens het christelijke geloof” overtuigd zijn — en ik weet dat u dat bent — hebben wij een sterke toekomst voor ons, in Europa, in Zuid-Amerika, in Afrika en over de gehele wereld.

Het was reeds zaterdagmiddag zes uur geweest,

De zaal in het huis van Europa te Straatsburg, waar de Raad van Europa vergadert.

toen voorzitter Lefèvre na de discussies aan zijn slottoespraak kon beginnen.

Daarna las hij o.m. de resolutie voor, welke door het Comité Directeur (bestuur) van dit congres des middags was ontworpen (zie hiernaast).

Tijdens het diner — na afloop van het congres — voor alle gedelegeerden hielden o.m. de heren Pflimlin en Lefèvre nog korte toespraken. Zij bekleemden nog eens de noodzaak om met élan en overtuiging voort te gaan vanuit het christelijk geloof op de moeilijke weg om in de politiek van deze tijd de gerechtigheid te bevorderen.

Een organisatie van Christen-Democraten uit zovelen landen van verschillende continenten op te bouwen is een groot stuk werk, dat niet in korte tijd geheel gereed komt. Er is echter perspectief. De Christen-Democraten, die elkaar in Straatsburg ontmoetten, willen vanuit het christelijk geloof verder werken voor recht en gerechtigheid in de wereld van vandaag. Daarom was het goed enkele dagen in Straatsburg samen te zijn.

de Kw.

* * * O. Stadig

Op 30 september is te Hoogeveen overleden de heer O. Stadig, oud-apotheker te Utrecht.

Het lezen van deze advertentie bracht ons in herinnering, hoe het huis van apotheker Stadig, aan de Catharijnesingel te Utrecht, in de jaren 1941-1944 altijd open stond voor de vergaderingen van „de twaalf apostelen” der A.R. partij. Soms vergaderden we in het kantoor van notaris Brouwer, aan de Moreelselaan, een enkele keer bij apotheker Bergema en bij „tante Mies”, de echtgenote van de op 1 mei 1942 gefusilleerde Huibert van As, beide op de Oudegracht, en in de consistorie aan de Kerkstraat te Amsterdam, maar meest bij apotheker Stadig. Dat bood veel voordelen. Vlak bij het station en als ingang een winkel, waar meer mensen in en uit liepen.

Mevrouw Stadig zorgde altijd voor een — naar de omstandigheden — heerlijk kopje koffie. Er wordt wel eens gezegd: velen durfden niet met het verzet mee te werken, althans de eerste vier jaren niet. Voor de heer en mevrouw Stadig gold dat niet. Toen we hen in 1941 de vraag voorlegden, was een spontane toestemming hun duidelijk antwoord.

„De twaalf apostelen” en Schouten, die hen daar het meest presideerde, hebben zich in hun gezellige woning thuis gevoeld.

Een Nederlandse politieagent, die op surveillance is, is gewapend met een geladen pistool en een Nederlandse schildwacht, die voor een kazerne op wacht staat, heeft een geladen geweer bij zich. Beiden zijn ze opzettelijk en nadrukkelijk in staat gesteld zich doeltreffend te verdedigen wanneer de omstandigheden dat noodzakelijk zouden maken of handelend op te treden ter uitvoering van de voorschriften die zij hebben ontvangen. Zodra zij echter het wapen ter hand nemen en er daadwerkelijk gebruik van maken, beginnen de moeilijkheden. Dan is de kans

op een onderzoek naar de vraag of het vuurwapen terecht gehanteerd werd, zeer groot terwijl, afhankelijk van het resultaat van het onderzoek, de gebruiker van het wapen nog maatregelen boven het hoofd kunnen hangen.

Er zijn voorbeelden te over, zowel op het gebied van de politie als ten aanzien van militairen, van gevallen waarin het hanteren van het vuurwapen achteraf veroordeeld is, terwijl de betrokkenen er naar alle waarschijnlijkheid op het moment van schieten van overtuigd waren dat zij geheel terecht van hun wapen gebruik maakten. Het is nu eenmaal onmogelijk voorschriften voor het gebruik van het vuurwapen op te stellen, waarin politieman of militair voor alle denkbare en ondenkbare situaties precies kan aflezen hoe hij moet of mag handelen. In de praktijk zal dus veel afhangen van oordeel en inzicht, karakter en

temperament van de betrokkene.

De Bredase agent, die het deze week alleen moest opnemen tegen een dronken chauffeur en die, ten koste van tal van verwondingen heeft volgehouden totdat de man was overmeesterd, heeft gemeend in dit geval niet zijn vuurwapen te moeten gebruiken hoewel hij, zoals hij later verklaarde, „er na aan toe was”. Hij is terecht voor zijn optreden geprezen, maar zou hij te laken zijn geweest als hij wel geschoten had?

Het antwoord op die vraag hangt in de regel mede af — en dat is het onbevredigende van de situatie — van de aard van de verwonding, die de kogel veroorzaakt. Er zijn heel wat dieven, die door een kogel tot staan werden gebracht, na een uiterst kort verblijf in het ziekenhuis in de cel terecht gekomen, zonder dat er grote beroering ontstond. Een kogel kan echter maar al te gemakkelijk ernstig letsel veroorzaken en dan

concrete maatregelen te bevorderen om bij te dragen tot de oplossing van de voor dit continent specifieke problemen. In deze geest steunt het congres met name de aanbevelingen van het Europese arlement en de voorstellen van de Europese Commissie (het uitvoerende orgaan) met betrekking tot dit onderwerp;

— onderschrijft het christen-democratische plan voor de integratie van Latijns-Amerika als een Gemeenschap;

IV. TEN OPZICHTE VAN AFRIKA

— verheugt zich over de verwerving van de onafhankelijkheid van vele Afrikaanse landen;

— is van mening, dat de krachten van geestelijke inspiratie in deze landen, voor die landen een kans vormen om te ontsnappen aan het alternatief van de dictatuur of van het communisme, of om hun volledige menselijke ontplooiing te bevorderen;

V. OP EUROPEES GEBIED

— bevestigt de noodzaak om de bouw te vervolgen van een Europa, dat al haar volken verenigt;

— erkent het Europa van de Zes als de kern van dit gebouw, welke versterkt moet worden door de fusie van de uitvoerende organen van de drie Europese Gemeenschappen en de directe algemene verkiezing van de leden van het Europese Parlement.

Alleen de verwezenlijking van het geheel van deze besluiten zal de opbouw van een werkelijke gemeenschap van naties, de bevordering van een echte universele gemeenschap, de sociale vooruitgang in vrijheid en de waarborg van de vrede mogelijk maken. Het vierde mondiale congres besluit bovendien aan het Comité Mondial van Christen-Democraten, gevormd op het mondiale congres te Santiago di Chili, een institutionele structuur te geven geschikt om de samenwerking op het internationale vlak te versterken.

RESOLUTIE

De tekst van de resolutie luidt als volgt:
Het vierde mondiale congres van Christen-Democraten, bijeen in Straatsburg van 26 tot 29 september 1963, waaraan gedelegeerden van christelijk-democratische partijen uit 42 landen hebben deelgenomen:

I. OP MONDIAAL GEBIED

— bevestigt opnieuw als voornaamste doel van de Christen-Democratie de bouw aan een rechtvaardige en duurzame vrede, gebaseerd op het respect voor de rechten van de mens, op de vrijheid, het recht van zelfbeschikking van de volken en de sociale gerechtigheid;

— dientengevolge verwerpen de Christen-Democraten elke vorm van totalitair regiem, elke vorm van discriminatie en nodigen zij de mensen en de volken uit om op een doeltreffende wijze en in een geest van werkelijke solidariteit bij te dragen aan de worsteling tegen de onderontwikkeling;

II. WAT BETREFT

DE OOST-WEST-VERHOUDINGEN

— beschouwt het onlangs te Moskou getekende verdrag als een eerste stap naar een algemene en gecontroleerde ontwapening;

— wenst dat andere akkoorden tot stand komen met het oog op het verwijderen van de werkelijke oorzaken van de internationale spanning, de enige manier om de vrede te versterken;

— is van mening, dat de Noord-Atlantische verdragsorganisatie (N.A.V.O.) moet worden versterkt en aangepast aan de huidige behoeften net zo lang als de communistische dreiging blijft bestaan;

III. TEN OPZICHTE VAN LATIJNS-AMERIKA

— bevestigt de plicht van solidariteit van de Christen-Democraten van Europa met die van Latijns-Amerika in de strijd voor de sociale gerechtigheid, de economische ontwikkeling en een regiem van ware vrijheid;

— spoort de Christen-Democraten aan in het kader van de Gemeenschappelijke Markt

VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN

IN DE ALBLASSERWAARD

BETONFABRIEK
DEN BOER

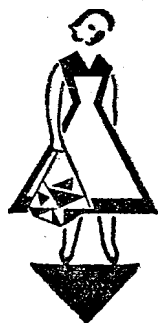
NIEUW-LEKKERLAND -- Zuid-Holland
Opgericht 1883

F. VINK & ZOON

Aannemersbedrijf

Telefoon 01827-261

KERKLAAN 9 — MOORDRECHT

GRAAFSTROOM
melk

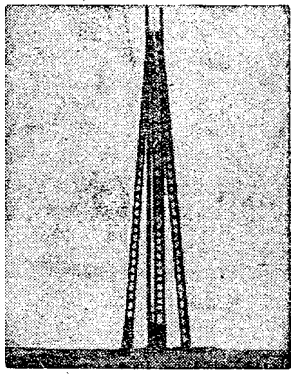
in papierverpakking

► smakelijk

► hygiënisch

► gemakkelijk

LiSaPak aangewezen voor
kantine en school!

FA. H. MANSCHOT
& ZONEN

Aannemers van
HEIWERKEN

Telefoon 03474 - 269

LEXMOND

Gespecialiseerd in het
heien met stoomblokken
van 2000 tot 8000 kg.

Coöp. Landbouwvereniging

SAMENWERKING

GIESSENBURG - Telefoon 01845 - 254

alles voor de boer: veevoeders - meststoffen -
zaai- en pootgoed - landbouwwerktuigen -
maar ook veel voor iedereen: vaste- en
vloeibare brandstoffen - bestrijdingsmidde-
len - gereedschappen.

In prima boter en kaas,

steeds de baas,

alle soorten groot en klein,

komen uit de IJssel- en Lekstreek fijn.

A. van Houwelingen - Moordrecht

telefoon 305 (01827), Westeinde 117

Leden werven leden

Firma Jan de Mik

HARDINXVELD-GIESSENDAM

Aannemers van

OEVERVERDEDELINGSWERKEN

GRIENDHOUTHANDEL - HOEPELMAKERIJ

Telefoon 2156 - Hardinxveld-Giessendam

VERPLAATSBARE

HOUTEN GEBOUWEN

Directie- en schaftwagens

Directie- en schaftketen

Noodwoningen,

scholen en kerken,

etc.

TELEFOON HARDINXVELD-GIESSENDAM 2141

Constructiewerkplaats

en machinefabriek

BAILEY

Nieuw-Lekkerland - Telefoon 436

- Staalconstructies voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen

Uw adres voor

DIRECTIEKETEN, BARAKKEN,

SCHOLEN, ZOMERHUISJES, enz. enz.

Firma Gebr. Timmer

Houtbouw - Giessendam - Telefoon 2062

JAN LINGEN'S
BETONINDUSTRIE N.V.

Veerdam 29 - Telefoon 01850 - 3123 - 1123

PAPENDRECHT

Onderweg

„Want wij hebben niets meegebracht in de wereld, omdat wij er ook niets uit kunnen meenemen”.

(1 Tim. 6 : 7)

HET is geen materiële onverschilligheid of quasi-heilige houding, die de christen ertoe moet leiden om de dingen van deze wereld ten diepste niet serieus te nemen. Toegegeven zij, dat de indruk alsof dit wel het geval is, te vaak wordt gewekt. Wie rondziet in het kerkelijke leven (of wie „van buiten af” spiedend het gedrag van vele belijdende christenen volgt), die ontwaart op dit punt de vreemdsoortigste houdingen. Het „aardse slijk” wordt met een zekere terughoudendheid benaderd, want het geloof behoort nu eenmaal met zich mee te brengen (zo denkt men), dat alle aardse rijkdom en goed wordt verloochend. Een geestelijk leven is onverenigbaar met de jacht naar geld en goed. Maar iedereen weet, dat velen die zo spreken, elke cent die zij bemachtigen kunnen, oprapen zullen. Weet ook, dat elke poging die gedaan kan worden om van een cent een dubbeltje te maken, niet wordt vermeden. „Handel is nu eenmaal handel”, zegt de een, en de ander voegt eraan toe: „Ik heb het recht te vragen om uitbetaling naar wat mij toekomt”. Zo drijft de een handel, de ander stelt zijn looneisen. Zo zet de een zijn kapitaal uit, blaast de ander zijn loonzakje op.

Hoe gespleten dit naar buiten kan komen, blijkt wel het meest wanneer er enerzijds kwestie gemaakt wordt van verzekeringen, AOW-uitkeringen, sociale maatregelen en overheidsvoorzieningen, terwijl anderzijds elke cent wordt omgekeerd, heftig wordt gespaard, kinderen soms financieel worden uitgekleeft en commerciële handigheden worden bedreven teneinde het rendement van geld, goed, werkkracht en produkt zo hoog mogelijk te maken. Wij hebben op dit punt niets te verbergen (zoals trouwens op geen enkel punt, want ons leven is openbaar en ons geloofshuis een glazen kas), maar wel veel te belijden, vooral omdat de Bijbel tot zulk een blamerend gedrag niemand oproept.

Wanneer Paulus alles van deze wereld „schade en drek” noemt of de psalmist van de oude dag (psalm 49) ernstige verwijten maakt aan de mens die op geld en goed bouwt, dan is het argument voor zulk een im-materiële niet gelegen in de verachting voor alles wat van de „tijd” is, maar slechts een consequentie van de eerbied voor wat van de „eeuwigheid” is. Nergens veracht de Heilige Schrift de natuur of de cultuur; nergens wordt „melk”, „honing”, „verzadiging” of „bezit” veroordeeld. Integendeel. Melk en honing, vee, land en goed behoren tot de hoofdbestanddelen van de Verbondsbelofte. En al de dagen van dit tijdelijke leven spelen mee in Gods toedeling van zegen aan hen die in oprechtheid voor hem wandelen. Bij Job concreetiseert de wegneming van de wolkbreek der beproevingen zich in een verdubbeling van het bezit, en nog bij Johannes spelen de edelstenen en dito metalen mee in de accentuering van de eeuwige vreugde, de apocalyps.

Geen mens behoeft zijn bezit eraan te geven om een geestelijk leven te leiden; geen mens behoeft de strijdbijl om een sociaal rechtvaardig bestaan te begraven omdat hij naar de kerk gaat. Ook de jongeling, die Jezus liefhad, maar wiens rijkdom hem barricadeerde, behoeft zijn geld niet in te leveren om tot Jezus te komen. Het zou strijdig zijn geweest met Jezus' eigen dure, luxe, modieuze gewaad van Griekse smit, indien Hij dit gevraagd had zonder er iets anders, diepers mee te bedoelen.

En dat andere, daar onuitgesproken, wordt hier door Paulus aan het papier toevertrouwd. Voor Timotheus, in wiens positie het nodig is dat hij het evenwicht bewaart tot heil van anderen. En wat is dat evenwicht dan? Alleen maar dit, dat hij bij alle melk en honing, goederen en bezittingen, die dit aardrijk voor een mens oplevert, blijft bedenken dat hij hiermee deelt in Gods distributie — waarom hij ook telkens bidden mag. De echte godsvrucht geniet alle dingen van dit leven, behoeft er niets van te laten schieten, maar kan het slechts ervaren als de aankleding van de tijd waarin hij verkeert en als de bemeubeling van het universum waarin God zijn beeld ten leven heeft gewekt.

Het is als in een grootse ontvangst. Allen die er zijn, drukken hun voetstappen op het tapijt dat voor hen is gespreid, betasten de zetels die voor hen zijn klaargezet, eten van de tafel die hen is bereid en gebruiken het bestek dat voor hen is gereedgelegd — maar niets is van hen; het is alles geleend. De weelde die hen omringt en de glorie die hen omgeeft — zij hebben het niet van huis behoeven mee te brengen, omdat ze straks ook niets mee naar huis behoeven (terug) te nemen. Het is er alleen ter ere van het feest en tot glorie van hem die het bereidde. Zó las Israël het verhaal van de schepping, zo leest het ook het epistel van de verlossing. Wat in geen mensenhart is opgeklimmen, is bereid voor wie Hem vrezen. Het „genoegzaam deel”, het „dagelijks brood”, de melk, het manna en de honing — het is er allemaal — en er mag zelfs om gevraagd worden. Zozeer zijn wij „thuis” in deze wereld. Waar een gast niet om mag vragen, vraagt een mens om aan zijn God. Want hij is meer dan een gast — hij is een kind.

Paulus wordt geen communist door zijn christen-zijn en geen socialist door zijn apostel-zijn noch een kapitalist door zijn vreugde in dit leven, maar hij zet alles op zijn eigen plaats: hij is „tevreden” (zie vers 6, waarop we de vorige maal wezen). En zijn „tevredenheid”, godvruchtige voldaanheid, vindt zijn grond in het besef van de plaats waarop hij staat. Van alle bomen van de hof mag hij eten — behalve van die ene, die middelste, die van de jacht, de „ontevredenheid”. Wie dat tóch doet, zal zien „dat hun in 't sterven niets kan baten, maar dat zij 't al aan and'ren overlaten” (Ps. 49 : 3 ber.).

Ds. A. J. Kret

IN HET LEGER

Zeggen ze..... Wie zijn dat, die „ze”?

Is het die parlementariër, die telkenjare de Minister van Defensie aanklacht „Is het de Minister ook bekend, dat ...?” doch het verder wel gelooft, want graaf betreft...?

Is het die progressieve dominee, wie het doorgaans aan gloed ontbreekt te gaat, als zijn tekst het toelaat, dat het vraagstuk van de kernbewapening ter bracht, of organisaties als de N.A.V.O. en de B.V.D. ...?

Is het die rector, die afscheid pleegt te nemen van zijn oudstejaars met de zegde: „Jammer, dat jullie daar niet onderuit kunt. Die dienst is eigenlijk...”

Is het die ambtenaar van het gemeentelijk huisvestingsbureau, die beroep vast tewoord staat met: „U bent economisch toch niet aan deze plaats gebonden. Voor u zorgt toch het Rijk...?”

Is het die gesjeesde officierskandidaat, thans journalist, die een gmfijfde geregeld van kluijjes voorziet, zo in de trant van: „Beschonken kolonel omver” (1) ...?

Is het die moeder, die vindt dat haar zoon eigenlijk veel te goed is voor militaire dienst, terwijl zij toch niet onkundig is van het feit, dat de buurt naar het moment, dat haar lieverd opgeborgen wordt, het doet er niet toe...

Of is het soms Jan zelf, die drie weken onder dienst is en het nu al wel weet dat het daar is! Je wordt er als een schurftige hond behandeld...”, maar „hemeldragender” van zijn onderdeel (2) hem de pet oplichtte en zei: „Jan, dusver in de kapel. Draag jij niet iets op je voorhoofd? Is het met medewerker van je ouders, dat je hier incognito reist...?”

Het klimaat, waarover ik het de vorige keer heb gehad, zou aanzienlijk verbeterd, als wij eens begonnen met hier orde op zaken te stellen.

Daar is het alledaagse verschijnsel, dat iemand zo maar wat zegt (uit verlegenheid vaak), dat men een gegeven uit zijn verband ruikt, over — dan wel onderbelicht (niet een ieder is de denkkunst machtig), dat de één de ander napraat (luiheid van denken komt zeer veel voor), dat men klakkeloos gelooft wat de pers schrijft (maatgevend voor de „commercie” is niet zozeer het heil van de mens als wel zijn smaak!), enz. Zo verbreidt zich in onze wereld maar al te vaak het kwaad!

Daar is het merkwaardige feit, dat een geletterd man op zijn woord veel eerder geloofd wordt dan een ongeletterd man, doch op grond waarvan? Is waarheidslievendheid het praerogatief ener zich zelf opschroevende elite? Geeft het bezit van een titel, een rang of een waardigheid ons daarvoor een bewijs van garantie? De ervaring wijst veeleer het tegendeel uit (3)!

Daar is het misplaatste medelijden met Jan, die thuis de verdruchte onschuld uithangt, ver van zijn onderdeel, op veilige afstand ook...

Wat houdt nu het vorenstaande in?

Drie dingen, dacht ik:

1. Men verbindt toch steeds het wat (een gezegde) aan het wie (de zegsman).
2. Elk gezegde kringelt als een rookpluim (4), zolang de identiteit van de zegsman voor ons verborgen blijft.
3. De mens is van huis uit schizofreen, d.i. bedreven in het rollenspel.

Nu dan de eigenlijke vraag: Wordt er in het leger zo gevloekt?

In het Nederlandse leger wordt gevloekt. Dit te willen ontkennen is dwaasheid. Geregeld bereiken mij zelfs nog klachten, al is het dan langs een omweg. Een „hoge” militair — de hiërarchie van het leger spreekt om voor de hand liggende redenen meer tot de verbeelding van ons volk dan de gezagsstructuur van zegge een onderneming — verneemt zulks doorgaans aan de achterdeur van zijn woning...

Maar wat zegt ons dit?

Dikwijls luidt dan het oordeel: Het kwaad schuilt 'm in het handwerk van de militair. Voor dit handwerk immers bestaat onder fatsoenlijke mensen geen belangstelling, tenzij die belangstelling door animeermiddelen, enz. („Wein, Weib und Gesang”, goud en zilver) wordt opgewekt, resp. gestimuleerd. Zo is het altijd geweest, zo zal het ook wel altijd blijven... (5).

Edoch, de vraag is niet of er in het leger gevloekt wordt, de vraag is enkel of er nu in het leger meer gevloekt wordt dan ergens anders!

Wij weten allen, dat er in ons land veel gevloekt wordt. Het was niet voor niets, dat er een landelijke organisatie in het leven geroepen werd ter bestrijding van dit kwaad (6).

Of er te onzent meer gevloekt wordt dan zegge in een land als Engeland of Zwitserland, is niet slechts een onzinnige vraag, het is ook een onzinnelijke vraag. Wij gaan daar dus niet op in.

Het past ons voorts onderscheid te maken tussen wat in de eigenlijke zin van het woord een vloek moet heten en wat daarbuiten valt: een basterdvloek, liederlijke en ongekuisde taal, krachttermen en wat dies meer zij.

Steeds zullen wij ook de situatie in rekening hebben te brengen, met inbegrip van de personen, die erbij betrokken zijn.

Iemand vloekt niet zo maar. Een bepaald gezegde kan een stoplap zijn, te vergelijken met een kuch of een hoest. Maar het is ook mogelijk, dat zo'n vloek de bliksem is van een een zich ontladend gemoed!

* Een radiospecialist zal zich in het algemeen in functies, waar het op hoogwaardige vakkennis aankomt, met een zeker gemak kunnen handhaven.

Het maakt ook verschil uit, of iemand dat nu doet.

Gekwalificeerde godslastering, ervaring leert — weinig voor weinig afdoet aan het kwaad...

Het is doorgaans van tweeën dat om der wille van zichzelf laatste argument of i.d.) of met te maken op de ander (de te de anderen (de omstanders).

Bravour en grootspraak zijn verlegenheid en... machteloos vloeekt wordt, gelieve dat steeds!

TWEEERLEI

Krachttermen b.v. worden, leert, het meest gebezigd waar richt, waar gezwogen wordt — jaagd wordt — het arbeidsrol —, waar onregelmatig gewer en transportbedrijven!), d.i. de de uitvoerende arbeid, al dan Verbaast ons dit?

Het is juist in deze regionen, ning vaak het moeilijkst is en redenen.

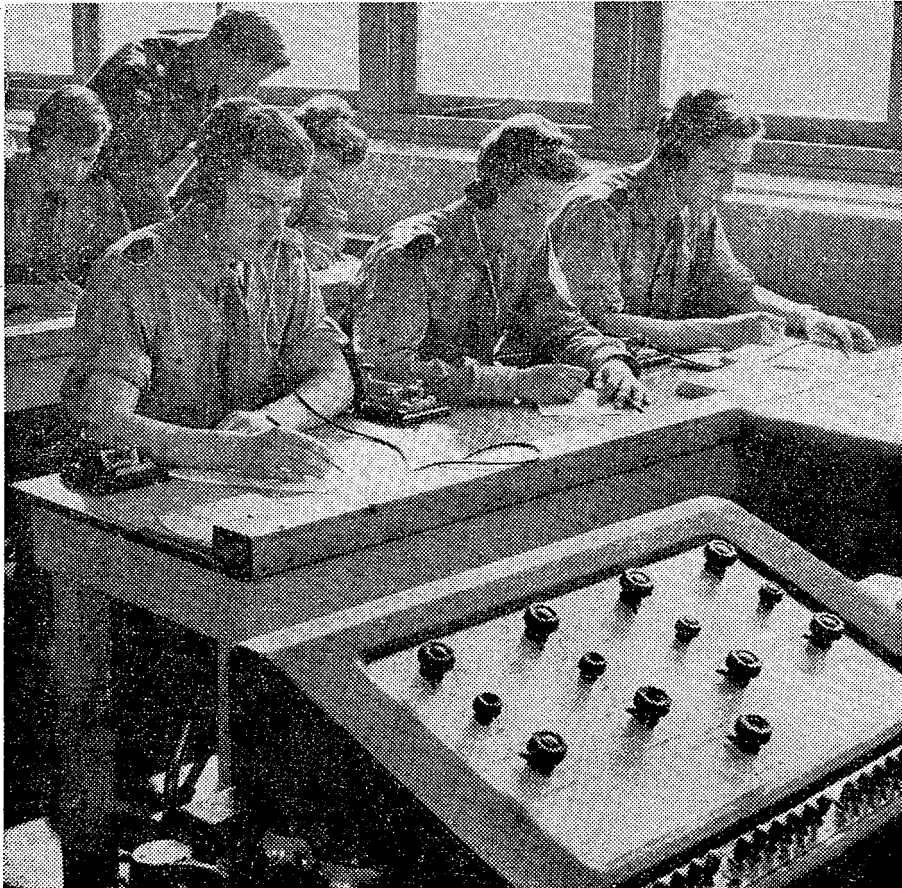
Ik wil er twee noemen.

1. De spanwijdte van het gezag de bazen gemeentelijk beduiter ger niveau het geval pleegt
2. Van een wezenlijke afstand en zijn ondergeschikten is de Men behoeft slechts op de vormen te letten om dit aan Het betreft hier in de regel slag. En dit is ook heel begra mers is, dat zo'n baas jaren is geweest van zijn voorgaande

Datzelfde niveau baart ook dende zorg. Ik zeg wel eens, raal en de generaal hebben moeilijkst. De één vraagt zich kleerscheuren op te lopen van hoe kom ik weer behouden aan Spanwijdte en sociale afstand wel niet alles, want het is niet van de pyramide, dat de gezag moeilijk is, tot in de top van zich situaties voor, dat het grootste moeite kan worden Een situatieschets, ontleend leger moge dit verduidelijken.

Een tweede luitenant, radios algemeen in functies, waar het kennis aankomt (afdelingsche werkplaats, leraar aan een enz.) met een zeker gemak gezag wordt ter plaatse aanva goed mogelijk, dat diezelfde faalt, als hij eens dienst moet Zijn vakkennis zet in die functie dijk. Deze figuur maak je in de het leger (10) dagelijks mee: niet in staat zijn hun gezag te het op andere kwaliteiten aan hiervan is niet zelden een „troep”. Ja, die is er in het leger zelf. Dat „ordecommissa heel wat gemakkelijker af dan kwikkelijke scènes kunnen van zijn: als een meerdere op zijn ten gaan staan, zoals dat heet.

Ik zou dan hier willen poner factor moet worden aangemerkt plaatse het formele gezag (d meerdere op papier toevalt) na ondergeschikten gedekt wordt de situatie en het informele gezag de meerdere in feite geniet) op meerdere zich wil laten gelden te komen op dat voorbeeld van

WORDT ZO GEVLOEKT,

ZEGGEN ZE...

Militaria (III)

...jeugdige gezagsdragers.....

In deze speelt ook weer het klimaat een rol. De papieren van het **formele** gezag staan thans ter beurze lager genoteerd dan ooit. Ziehier de **gezagscrisis** van het ogenblik (11).

Van die crisis is het kwaad, dat ons hier bezig houdt een **uitvloeisel**.

Schuldig staat hier dan ook niet alleen die baas, die vloekt; wij zijn er **mede** de oorzaak van, dat zich die crisis oplost in een „vonkenregen”...

ZO VOLK, ZO LEGER

Dat vloeken is ook niet iets van het leger alleen. Die gezagscrisis openbaart zich **allerwegen**. Het getuigt bovendien al van heel weinig inzicht in de onderwerpelijke materie ook maar een ogenblik te veronderstellen, dat het leger een heilige plaats zou zijn in die ene grote samenleving, gelet ook op de verzwarende omstandigheden ter plaatse.

Aan de andere kant hoede men zich voor overdrijving. Het kwaad van het vloeken wordt in het leger tuchtrechterlijk bestreden (12), met wisselend resultaat uiteraard.

Maar hoe kan dat ook anders! In brede kringen van ons volk krijgt de jeugd de basterdvloeken met de pappelpel ingegoten, zodat het niet te verwonderen valt, dat al dat fraais ook in het leger beluisterd kan worden. Maar wat wil men?

Zo ergens dan geldt wel hier: **zo volk zo leger!** Mij persoonlijk is het overigens volstrekt niet om het even, wie er vloekt. Zulks moet een meerdere zwaarder worden aangerekend dan de eerste de beste ondergeschikte!

Aan het kwaad zelf torn ik evenmin. Het vloeken is en blijft een afschuwelijk kwaad (13).

Waar ik voor waarschuw is enkel dit: het kwaad i.c. laat zich niet abstraheren als een rotte kies uit ons gebit. Ik herhaal: men verbindt steeds het **wat** aan het **wie**, enz.

Dan nog iets.

Is het vloeken wel het grootste kwaad in het leger?

Ik heb redenen te veronderstellen, dat er groter kwaad bestaat en wel dat der **vuilbekkerij**.

Het behoort op tal van plaatsen (soldatenkamers o.a.) tot de „bon ton”, dat er schunnigheden worden uitgewisseld, zo vies, dat je ervan walgt.

Men prate dit niet goed door erop te wijzen, dat het leger een mannenmaatschappij is, dat er een hordegeest heerst, enz., want wat is de praktijk?

De praktijk is gemeenlijk deze, dat zich dit kwaad vermenigvuldigt op dezelfde wijze als een **infectieziekte**. Conform het beeld, dat wij allen kennen: „Eén rotte appel bederft de gehele mand”.

Het **omgekeerde** komt ook voor, zij het **sporadisch**: de enkeling, die zijn maats van het kwaad weerhoudt!

De vuilbekkerij wordt door veel factoren in de hand gewerkt, w.o. ook invloeden van **buitenaf**: door het opdringen van vrouwen en meisjes op dagen, dat er soldij wordt uitgekeerd (in sommige garnizoenen een opvallend iets), door het zwalken van deernen in onwelyvoeglijke kledij om en nabij de oefenterreinen gedurende de zomermaanden, enz. Het komt zelfs voor, dat autorijdende meisjes van plezier onze jongens „een avondje uit” aanbieden... Ik heb nog iets wat dat vloeken aangaat.

Elk niveau, elk milieu kent zo zijn **eigen** kwaad.

In de hogere regionen wordt beduidend minder gevloekt dan in de lagere, zoals wij hiervoor hebben gezien. Maar daar staat **ander** kwaad tegenover, **erger** dan dat vloeken, dacht ik.

Ik denk hierbij aan die plaatsen, waar elk meisje — ongeacht of het nu een typiste is dan wel een buffetjuffrouw — op haar vormen wordt beoordeeld, op haar waarde als „sexbom”, op haar bedrevenheid in het afweren van gewaagde avances, enz. Waar het usance schijnt, dat er bedekte toespelingen worden gemaakt op alles wat een christen **rein** en **heilig** is.

Zekere vormen van gezelschapsverkeer wijs ik **principieel** af: de moderne parendans, de en vogue zijnde wijze van tafelschikking, opgeschroefde recepties, z.g. gelegenheidstoetspraakjes (een en al leugen vaak!), gezelschapsspelen bij wijze van tijdverdrijf (14), ransige Kerstdiners, kortom heel die mikmak van een wereld, waarin iedereen zich anders voordoet dan hij is en elk woord van Boven **detoert**...

Ik maak ook ernstig bezwaar tegen de **gesprekstof**, op zoveel plaatsen regel: de uitslag van een voetbalwedstrijd, het spel van deze of gene acteur in een „show” (alsof een christen daaraan nog behoefte heeft in een door de zonde geperverteerde wereld), de prijs van een nieuw uitgekomen auto, dagdromen inzake een pas-maanden later in Italië door te brengen vakantie, enz. Je wordt er misselijk van!

Nee, dan voel ik mij persoonlijk beter thuis in een **ongecompliceerde** situatie, onder de **eenvoudigen** van geest.

Zeldzaam is het voorrecht te mogen vertoeven in een kring van militairen, die nog weet hebben van de **vergankelijkheid** van het leven en het moeten verschijnen voor God.

Ik heb echter de indruk, dat het voor een christen steeds **moelijker** wordt en dat niet zozeer vanwege de loodzware druk van zegge een vraagstuk als dat dat kernbepaling als wel vanwege de „**kleine terreur der z.g. neutraliteit**” (15).

Die terreur is een uitvloeisel van het **humanistische** cultuurideaal; inhaerent aan dat ideaal immers is een **eenzijdige** verdraagzaamheid: „men” tolereert het wel dat een legerpredikant een Kerstdiner „opluisterd” met een woord uit Lucas 2, maar verdraagt het niet dat een christen zich onttrekt aan „het dansje na”...

eerste geval geschikt hij over **gezagskrediet**, in het tweede geval zal hij zich eerst **kredietwaardig** hebben te tonen.

Men onderschatte in dit verband toch vooral niet de **weerstand**, die een meerdere ontmoet in situaties, dat het hem aan gezagskrediet ontbreekt. Op **spontane** medewerking behoeft alsdan niet te worden gerekend, zeker niet in het Nederlandse leger.

Het zit ons, Nederlanders, in het bloed tegen te strubbelen in zo'n geval. Immers, wee degene, die de schijn op zich laadt van „**bruinwerkerij**” (het pogen om bij de baas in het gevlij te komen)!

In het leger komt daar nog zo het een en ander bij. Een gedwongen verblijf onder de wapenen betekent **extra** weerstand van de zijde der dienstplichtigen.

Eenzijds is die weerstand het gevolg van het **ongerief**, dat de algemene dienstplicht de doorsneeden dienstplichtige bezorgt. Hoe vaak staat niet zijn privé-belang haaks op dat van het leger! Een euvel, dat nu eenmaal nooit geheel te verhelpen valt...

Anderzijds is die weerstand een gevolg van de omstandigheid, dat hij niet doordrongen is van de **hoge inzet** van het krijgsbedrijf (de prijs des vrijheid), resp. het nut van zijn aandeel in dat bedrijf. Dat is tot op zekere hoogte ook begrijpelijk,

- omdat de problematiek van het vraagstuk van oorlog en vrede is het atoombijperk uiterst **gecompliceerd** moet heten, d.w.z. **niet doorzichtig** en
- omdat het krijgsbedrijf in vredetijd slechts **virtuele** doelen kent.

VOORLICHTING

Goede **voorlichting** kan hier baten, doch men realiseer zich, dat zulk een voorlichting zware eisen stelt aan het gezag!

Buitendien spelen de **leeftijden** een rol, die van de meerdere zowel als die van zijn ondergeschikten.

Het is in het leger op zeer jeugdige leeftijd reeds, dat zo'n meerdere sterren en strepen opgeplakt krijgt, met alle consequenties van dien.

Dit is nu eenmaal een onvermijdelijke zaak in een bedrijf, waar het op **vitaliteit**, **geestdrift**, **wilskracht** en **dadendrang** (Draufgängertum) aankomt. Jammer, dat ons volk daar maar niet aan wil. Maar ik beklag ze wel eens, die jeugdige gezagsdragers!

Die leeftijd speelt ook onze Jan parten. Van een achttien of negentienjarige kan ook niet worden verwacht, dat hij reeds **sociaal** volwassen zou zijn. Het laat zich dan ook wel verstaan, dat hij nu en dan uit de band springt. Op wiens hoofd dat dan neer komt, laat zich raden.

Zo komt het in dat **categorale** raakvlak van fel op elkaar botsende belangen (de beroepsmilitair vereenzelvigd zich in beginsel met het krijgsbedrijf, de dienstplichtige past zich in het gunstigste geval aan) tot een woordgebruik, dat **allesbehalve** beschaafd moet heten. Het is in deze weg, dat gevoelens van onlust en afkeer worden afgereageerd, bij wijze van **wisselwerking** ook!

Nog in ander opzicht schijnt de militie een vreemde eend in de bijt:

- Het leger telt in hoofdzaak **mannen** onder zijn vaandels.
- Het leger bestaat goeddeels uit **passanten**, althans aan de voet van de personeelspyramide; hoog is derhalve het personeelsverloop, laag de gemiddelde leeftijd.

Terugkomend op die gezagsdragers-zonder-gezagskrediet: Ik ben van oordeel, dat deze categorie van gezagsdragers in ons land **niet** de erkenning geniet, waarop zij m.i. recht heeft. Ik zou menige topfunctionaris wel eens aan het hoofd van een ploegje spoorwegaarbeiders of een peleton soldaten willen zien: zij brachten er m.i. niets van terecht.

Prioriteit voor woningbouw geen goedkope leuze

Ander goedkeuringsbeleid en meer vrijheid voor loon naar prestatie

HET bouwbedrijf zal de komende weken volop in de belangstelling komen. Hiermee wil niet gezegd zijn, dat het bouwbedrijf de afgelopen jaren en eigenlijk sinds 1945 niet in de belangstelling heeft gestaan, maar hiermee wordt bedoeld, dat in de komende weken de belangstelling van heel Nederland in heel bijzondere mate op het bouwbedrijf gericht zal worden. Dat zal gelden zowel voor het maatschappelijke en bedrijfsleven als voor het politieke leven.

Er is een nota op komst van minister Bogaers, de nieuwe minister voor volkshuisvesting en bouwnijverheid. Aan deze nota zijn al zoveel geruchten vooraf gegaan, dat het sterke vermoeden bestaat, dat deze excellentie met uitzonderlijke voorstellen voor de dag zal komen.

Deze mening is ook de voorzitter van de Nederlandse Christelijke Aannemers- en Bouwvakpatroonsbonds, de heer D. Versloot toegegaan. Hiervan heeft hij nl. woensdagavond in een causerie voor de N.C.R.V.-microfoon blijk gegeven.

Bij het beluisteren van zijn rede kregen wij zelfs de indruk, dat de heer Versloot graag op dit moment een bespreking aan de nota van de heer Bogaers had gewild, maar het feit dat dit reeds enige tijd aangekondigde stuk nog steeds niet is verschenen, noodzaakte de N.C.A.B.-voorzitter zelf maar enkele punten aan de orde te stellen, die voor de toekomst van het bouwbedrijf van het grootste gewicht zijn. De heer Versloot kondigde gelijktijdig aan, dat hij over enkele weken voor de N.C.R.V.-microfoon hoopt terug te komen om dan alsnog de bouwplannen van het nieuwe kabinet onder de loep te nemen.

Thans legde hij er al sterk de nadruk op, dat de reactie van het Nederlandse bedrijfsleven en het Nederlandse volk op de regeringsplannen voor het bouwbedrijf, van beslissende betekenis zullen zijn voor het welslagen van de plannen.

De heer Versloot zei het op de volgende manier: De komende weken zullen naar mijn mening het bewijs moeten leveren, of de hoogste prioriteit voor de woningbouw slechts een goedkope leuze is, dan wel of het Nederlandse volk bereid is hiermee ernst te maken.

Voorrang geven

De voorzitter van de N.C.A.B. stelde enkele zeer belangrijke dingen centraal, die hij kennelijk bij een blik in de regeerkeuken van minister Bogaers had waargenomen.

Zo noemde hij de lonen voor de bouwvakarbeiders. Naar zijn mening moeten de lonen van de bouwvakarbeiders in de toekomst extra verbeterd worden. Hij nam sterk stelling tegenover de gedachte, dat een verbetering in de positie van de bouwvakarbeiders ter stimulering van de bouwproductie niet zou mogen leiden tot een aantrekkelijker maken van het bouwbedrijf dan andere bedrijfstakken.

Ter vergelijking gebruikte hij een verkeersbeeld. Voorrang geven aan een zaak is slechts mogelijk als andere zaken daarbij worden ten achter gesteld.

De automobilist, die voorrang wil geven aan hem kruisend verkeer, maar niet bereid is, daarvoor zelf even te wachten, veroorzaakt alleen maar chaos en ongelukken. Bij de voorziening in de woningbehoefte ligt het even simpel. Prioriteit voor de woningbouw is in wezen een onwaarsachtige leuze, als zij niet meebrengt de bereidheid om voor de voorziening in een zo primaire levensbehoefte als het onderdak, een prijs te betalen, die te vergelijken is met die voor luxe-goederen. Dit is een zaak van mentaliteit voor ons gehele volk. Zegt men in het verkeer aan de ander voorrang te willen verlenen, maar tegelijkertijd zelf niet na de ander te willen passeren, dan gebeuren er ongelukken op het kruispunt van de nationale economie in Nederland.

Vloeken in het leger

• Vervolg van pag. 7

De tijd is m.i. meer dan rijp, dat onze voormannen eens een radicaal neen laten horen tegen het al verder opdringende humanisme in onze samenleving (16).

Laten wij maar niet te luid roepen over hetgeen ons oor bereikt vanuit het venster van een wachtlokaal, of in het gewoel van een dichtbezette trein. Er is meer kwaad onder de zon!

CHRISTELIJKE MOED

Wat wij tegenover dit alles vermogen te doen? Meer dan men gewoonlijk denkt, mits men het niet van de officiële weg verwacht.

Een dienstplichtige, die zich stoort aan het vloeken door een meerdere, doet er goed aan bij die meerdere aan te lopen voor een persoonlijk gesprek. Geen uniform of er steekt een raens in! Hij hebbe de christelijke moed voor zijn geloofsovertuiging uit te komen. Een overtuiging, die dit niet vermag op te brengen, is allure, meer niet.

En wat die vuilbekkerij aangaat: Het is enige jaren geleden eens gebeurd, dat een jongen — de viezigheid, enz. van zijn kamergenoten moe — naar zijn borstzak greep in de clan verraste met een foto: een baby aan de borst van zijn moeder, een knappe jonge vrouw nog. Ziet wat er gebeurde: door dit éne gebaar bracht hij heel het gezelschap tot zwijgen!

Een christen behoeft nimmer bij de pakken neer te zitten. Hij spiegele zich aan het woord van de apostel: „Want als ik zwak ben, ben ik machtig” (2 Cor. 12: 10)!

Andere steunsels zijn van geen waarde, als de nood aan de man komt.

Een traditioneel christelijke opvoeding is op zichzelf beschouwd iets moois, maar zij is niet toereikend in voorkomend geval.

De wanden van een soldatenkamer zijn nu eenmaal bikkelhard; zij geven niet mee...

Voorzitter N.C.A.B. ziet nog enorme mogelijkheden

Hoogste prioriteit ten gunste van de bouwproductie is niet mogelijk zonder consequenties voor ons volk en voor ons bedrijfsleven. Maar ook de overheid kan niet uitgeschakeld worden.

Meer gebeuren

Het bouwbeleid was tot nog toe niet primair gericht op de voorziening in de woningbehoefte. Dit is een gewaagde stelling, maar de heer Versloot, die langer in het bouwbedrijf heeft rondgekeken dan menigene, durft deze stelling aan. Naar zijn mening is het bouwbeleid altijd ondergeschikt gebleven aan het loon- en prijsbeleid van de regering en werd het bouwbeleid (waarschijnlijk dikwijls tegen de zin van de betrokken minister in, Red.) gehanteerd als het belangrijkste instrument in het beleid ter beheersing van de conjunctuur. Op zichzelf noemde de heer Versloot dit respectabele doelstellingen, maar zij betekenden, dat de voorziening in de woningbehoefte als doel op de derde of vierde plaats kwam.

Een direct gevolg hiervan was, dat de toeneming van de bouwcapaciteit grotendeels terecht kwam in die sectoren, waar de bouwkosten een veel geringere rol speelden dan in de woningbouw. Wanneer men werkelijk voorrang wil geven aan de woningvoorziening zal er meer moeten gebeuren dan alleen maatregelen ter opvoering van de bouwcapaciteit, al zou er op dit gebied ook nog veel kunnen gebeuren.

De voorzitter van de N.C.A.B. is er blij mee, dat er de laatste tijd veel waardevolle suggesties zijn gedaan om aan degenen, die ten onrechte een woningwetwoning bewonen, de daaraan verbonden voordelen te ontnemen.

Maar er zou meer moeten gebeuren. Allereerst moet het goedkeuringsbeleid veranderen. Iemand die een bouw aanvraag indient, vraagt geen gunst. Hij draagt bij tot de oplossing van het woningprobleem. Het systeem van rijksgoedkeuringen draagt ten onrechte nog geheel het karakter van distributie. Een veel grotere vrijheid zou niet alleen rechtvaardig zijn, maar vooral ook tot een hogere produktie leiden.

Bouw vrijgeven

Er moet meer continuïteit in de bouwopdrachten komen, waardoor de produktie stijgt. Bundeling van geïnformeerde plannen zal zelfs aan de grotere be-

En de weg van een christen gaat niet over rozen: in het leger niet, doch daarbuiten evenmin, dacht ik. Maar ik kan het mis hebben... v. R.

Aantekeningen

1. Bij commune delicten speelt de status van een militair doorgaans geen rol, maar wij hebben hier te doen met een geval, dat zulks wel het geval kan zijn (W.V.W., art. 26). Dit gezichtspunt moge hier overigens blijven rusten. Te opvallender is de rangsaanduiding in het bericht, bij civiele delinquenten toch niet gebruikelijk...!
2. Veldprediker (jargon).
3. In extreme situaties zie je dat het duidelijkst. Kanttekeningen: zie o.a. Eugen Kogon „Der SS Staat”, S. 383 Bermann/Fischer Verlag — Stockholm, 1947.
4. Hier ware ook te letten op het effect: rook prikkelt en versluurt!
5. Zie o.a. Dr. A. Kuyper „Antirevolutionaire staatkunde”, deel II, blz. 538, J. H. Kok — Kampen, 1917
6. Bedoeld is hier de „Bond tegen het Vloeken” (correspondentieadres: Sportlaan 17 's Gravenhage).
7. Betreffende het begrip spanwijdte („span of control”): zie o.a. dr. D. Horringa „Leiderschap en organisatie in de Nederlandse onderneming” (boek no. 28 in de serie „Bouwstenen voor de kennis der maatschappij”), blz. 95 e.v. van Gorcum & Co. N.V. — Arnhem, 1959. In een lijnorganisatie geldt als optimum: 3 à 6 personen (theoretisch te beredeneren, proefondervindelijk vastgesteld).
8. Betreffende het begrip „sociale afstand”: zie o.a. J. A. A. van Doorn en C. J. Lammers „Moderne sociologie” (Aula-reeks no. A-29), blz. 47 e.v., Het Spektrum — Utrecht/Antwerpen, 1959.
9. Afskorting voor: Officier van Kazernepiket.
10. Aangaande onze landmacht: de Technische Dienst, de Verbindingsdienst, de Genie, de Intendance en de Geneeskundige dienst.
11. Hier zou overigens met evenveel recht van een vrijheids crisis kunnen worden gesproken!
12. Het betreft hier een delict, strafbaar gesteld bij art. 125 van het Wetboek van Militair Strafrecht, luidende: „De militair die opzettelijk een mindere uitscheldt, uitvloekt, beschimpt of in zijn tegenwoordigheid bespot, wordt gestraft met een gevangenisstraf van ten hoogste negen maanden. Indien het feit in dienst wordt gepleegd, wordt hij gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar en zes maanden”. Dit delict evenwel kan krachtens art. 2, no. 2 sub a der Wet op de Krijgstucht krijgstuuchtelijk worden afgedaan, d.i. door de tot straffen bevoegde militaire commandant.
13. Heidelberge Catechismus, vraag en antwoord 100.
14. „Tijdverdrifft komt uit de hel” (Wulphert Floor).
15. Prof. dr. J. G. Bomhoff „De kleine terreur der z.g. neutraliteit” in „Naar de wereld van morgen”, deel I, blz. 86-89 (Carillonreeks no. 13) W. ten Have N.V. — Amsterdam, 1961.
16. Ik heb hier het oog op alle geestesstromingen, voor wie elk zedelijk oordeel zijn uitgangspunt vindt in de mens inbegrepen ook alle vormen van nihilisme (de negatie, die hieraan ten grondslag ligt wijst in dezelfde richting als de positie van het Humanistisch Verbond!).

drijven een voorsprong geven. Ter bewaring van een gezond evenwicht zouden daarom de kleine woningbouwprojecten geheel vrij gegeven moeten worden. Daarmee behoudt ook het kleinere bedrijf een eerlijke kans en er zou verrassend veel nu nog verschoven bouwcapaciteit, benut worden.

Naast een aanmerkelijke verbetering van het goedkeuringsbeleid heeft de heer Versloot echter ook grote verwachtingen van een beter beloningsstelsel. Hij noemt dit zelfs de belangrijkste stimulans tot opvoering van de bouwproductie. Alle andere maatregelen kunnen naar zijn mening een extra prikkel vormen, maar zij zullen alle falen als ze niet met een ingrijpende herziening van het loonstelsel gepaard gaan. Van de wijze van beloning zal een zodanige prikkel moeten uitgaan, dat er inderdaad gewerkt wordt.

Een speciaal loonsysteem voor de bouwnijverheid zal het karakter dienen te dragen van een algemeen minimum-loonniveau, waarboven voor de individuele onderneming een grote mate van vrijheid bestaat om inderdaad loon naar prestatie te betalen. Als het bouwbedrijf de gelegenheid krijgt om het loon werkelijk te binden aan de reële prestatie, zal naar de mening van de heer Versloot pas blijken, welke en o r m e mogelijkheden tot produktiviteitsverbetering op dit gebied nog aanwezig zijn.

Er behoeft dus nog geen reden te bestaan tot pessimisme. Mogen we de heer Versloot geloven, dan zou in Nederland de bouwproductie nog sterk kunnen worden opgevoerd bij een beter goedkeuringsbeleid en een ingrijpende wijziging van het beloningsstelsel. Wellicht komt excellentie Bogaers inderdaad met soortgelijke maatregelen uit de bus. In de toekomst zal dan duidelijk kunnen blijken, of het optimisme van de heer Versloot gegrond is. Maar voorwaarde is dan eveneens, dat niet alleen de regering en het bouwbedrijf zelf, maar ook het bedrijfsleven en het hele Nederlandse volk prioriteit verlenen aan de woningbouw. De bestrijding van volksvijand no. 1 mag geen goedkope leuze blijken of blijven, maar moet een reden zijn tot het nemen en opvolgen van ernstige maatregelen.

S. M.

VERTROUWENS ADRESSEN VOOR EIGEN KRING

N.V. W. J. Schuiling's Handelsonderneming

BINNENHAVENWEG 20 - HENGELO
Telefoon 05400 - 16461

VRAAGT STEEDS

ZOETERMEERS ROEM

de fijnste margarine

FIRMA GEBR. VAN DER SPEK — TELEFOON 01790 - 3529
ZOETERMEER

Landbouwwerktuigen- en machinefabriek

H. VISSERS N.V. — NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526—841 (7 lijnen)

CLAEYS - maaidorsers

BAMFORDS - opraappersen

Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., Groep (Z.H.)
telefoon (01860)—2050

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

N.V. AANNEMINGS- EN BOUWBEDRIJF
Burgemeester Hazenberglaan 403 — Rotterdam
Telefoon 19 10 44

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457-561 Telefoon 06750-3748

Houtzagerij- Houthandel- Kistenfabriek

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

VOSKAMP EN VRIJLAND

's-GRAVENZANDE - Telefoon 01748 - 2245* - Postbus 30

ARABISCHE EENHEID VER TE ZOEKEN

Nasser werd in een hoek gedreven

• Syrië en Irak gaan • Jemen een blok aan eigen weg

HET gaat Nasser bepaald niet voor de wind in het Midden-oosten. In Jemen hebben zijn strijdkrachten geen kans gezien, de royalistische troepen van iman El Badr te verslaan en het regiem van generaal Sallal stevig in het zadel te helpen. Syrië en Irak, waarvan de Egyptische president gehoopt had, dat zij deel zouden gaan uitmaken van zijn nieuw te vormen Verenigde Arabische republiek, peinzden er niet over, zich aan hem te onderwerpen. In tegendeel, zij sporen de Egyptische bevolking openlijk aan, zich van Nasser te ontdoen, omdat hij slechts persoonlijke macht en niet in de eerste plaats het belang van de Arabische volken nastreeft, die hij in een grote staat wil samenbrengen.

VERANDERD

De situatie in Jemen is vernederend voor Nasser. Weliswaar zond hij zijn troepen naar dit vroegere vorstendom op verzoek van het republikeinse bewind, dat in de hoofdstad Sa'ana de macht in handen had genomen. En dit regiem beriep zich op een militair verdrag, dat tussen Jemen en Egypte bestond. Maar het was en bleef een hachelijke onderneming, omdat het een vorm van buitenlandse inmenging in de binnenlandse aangelegenheden van een land was, waar de strijd om de macht nog niet definitief was uitgevochten. Bovendien werd al spoedig duidelijk, dat de interventie van Nasser — hoe legaal die ook mocht lijken — die van andere landen zou uitlokken. De strijd kreeg daardoor een internationaal en zelfs een inter-Arabisch karakter en het verloop er van bewees tot dusver slechts, dat het republikeinse bewind in Jemen zich slechts dank zij de vliegtuigen, tanks en militairen, die Egypte gezonden heeft, kon handhaven.

DRIEMAAL

Tot drie maal toe heeft Nasser geprobeerd, de royalistische strijdmacht onder de voet te lopen. Telkens werden nieuwe versterkingen gezonden en andere methoden gebruikt. Maar even vaak mislukten de Egyptische operaties, ook toen Nasser niet minder dan 30.000 man in de strijd wierp. De stammen, die iman El Badr trouw waren gebleven, wisten zich staande te houden tegen de goed uitgeruste troepen van de Egyptische president. Zij konden dit slechts doen, omdat zij steun ontvingen van het buurland Saoedi-Arabië en van Jordanië, de laatste koninkrijken, die in de Arabische wereld zijn overgebleven. De hulp van deze landen aan de royalisten was blijkbaar zo doeltreffend, dat de moderne wapens van de Egyptische strijdkrachten er niets tegen vermochten uit te richten. Nasser moes tenslotte inzien, dat het niet mogelijk was, de koningsgezinde troepen blijvend te verslaan en hij zocht naar een uitweg uit de impasse, in de hoop, zijn gezicht te kunnen redden.

BELOFTE

Dit laatste is hem slechts ten dele gelukt. Hij aanvaardde in het begin van dit jaar onder Amerikaanse presie een voorstel, waarin werd bepaald, dat Egypte zijn strijdkrachten uit Jemen zou terugtrekken en dat Saoedi-Arabië en Jordanië hun militaire steun aan het land zouden staken. In feite kwam deze regeling er op neer, dat aan de Jemenieten zelf zou worden overgelaten, in wiens voordeel de onderlinge strijd tenslotte zou uitvallen. Beide partijen aanvaardden het akkoord, maar het werd nooit uitgevoerd. De Verenigde Naties zonden waarnemers naar Jemen, maar dezen kunnen hun taak niet naar behoren uitvoeren, omdat toch niemand zich aan de gemaakte afspraken houdt. Van Saoedi-Arabië is bekend, dat het voor het van kracht worden van het akkoord nog grote hoeveelheden wapens naar de royalistische troepen in Jemen heeft

gezonden. Aangenomen wordt, dat deze hulpverlening — zij het in het grootste geheim — nog steeds doorgang vindt, ondanks de druk, die van Amerikaanse zijde op de regering van Saoedi-Arabië wordt uitgeoefend.

REGLING

Deze houding van Saoedi-Arabië is mede het gevolg van de klaarblijkelijke weigering van Nasser, zijn troepen uit Jemen terug te trekken. Sinds het akkoord onder auspiciën van de Verenigde Naties tot stand kwam zijn er telkens schepen met Egyptische troepen uit Jemen vertrokken. Zij vervoerden ontevreden en teleurgestelde militairen naar Egypte, maar zij kwamen terug naar Jemen met nieuwe goedgetrainde troepen. Naar wordt aangenomen is de totale sterkte van de Egyptische strijdmacht in het door oorlog verscheurde landje niet noemenswaard verminderd. Nasser weet, dat het regiem van generaal Sallal het niet lang meer zal maken, als hij het zonder de Egyptische steun moet stellen. Hij weet echter ook, dat er van een militaire oplossing in Jemen geen sprake kan zijn en dat er slechts een politieke regeling kan worden getroffen, die een eind kan maken aan de hachelijke situatie in het zuidwestelijke deel van het Arabische schiereiland. Een dergelijke regeling zou moeten neerkomen op een vergelijk tussen royalisten en republikeinen.

SCHONE SCHIJN

Van nog pijnlijker aard zijn de moeilijkheden, die Nasser met de leiders van Syrië en Irak heeft. Jemen is „slechts” een blok aan zijn been, dat hem veel geld kost en dat aan zijn prestige knaagt. Maar de rebelle van de Syrische en Iraakse leiders is voor hem nog zwaarder te verteren. Na de omwentelingen, die in het voorjaar in beide landen plaats hadden, had Nasser reden om aan te nemen, dat de nieuwe leiders van Syrië en Irak door enthousiaste menigten gedwongen zouden worden, zich hals over kop in de armen van zijn Verenigde Arabische republiek te werpen. Hij kon aanvankelijk zijn ongeduld bedwingen en wachte rustig af, tot de situatie in beide landen was gestabiliseerd. En ook toen de eerste voorbereidingen werden getroffen om tot een federatieve unie tussen de drie landen te komen, was Nasser een en al welwillendheid en legde hij verklaringen af, die Syrië en Irak wel de indruk moesten geven, dat het uiteenvallen van de oorspronkelijke Verenigde Arabische republiek de Egyptische president zo het een en ander had geleerd. Maar dat was schijn.

EIGEN WEG

Terwijl Nasser met de Syrische en Iraakse leiders over eenheid sprak, probeerde hij de poeten onder hun stoelen vandaan te laten zagen. Hij is daar bijna in geslaagd. Maar op het laatste ogenblik hadden zijn slachtoffers in de gaten, wat er aan de gang was. Zij

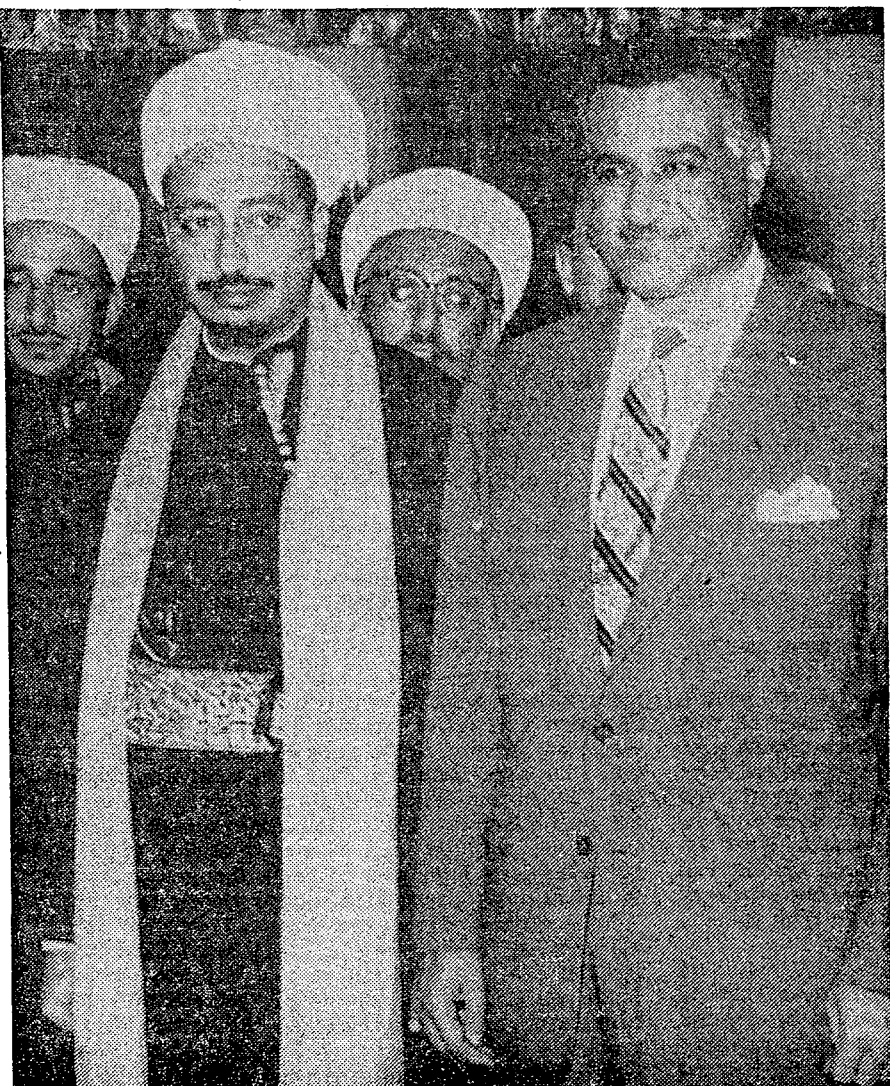
Generaal Aref van Irak is niet in de val van Nasser gelopen.

namen hun maatregelen en staken niet onder stoelen of banken, hoe zij over de methoden en denkbeelden van de Egyptische president dachten. Aanvankelijk lieten zij nog de mogelijkheid open voor een vergelijk met Nasser, voornamelijk omdat zij rekening moesten houden met de populariteit, die hij zowel in Syrië als in Irak nog onder een groot deel van de bevolking had. Hierin is nu de laatste tijd ook verandering gekomen. Men heeft zich in beide landen nu duidelijk gedistancieerd van de dictatoriale bedoelingen, die achter het pan-Arabische streven van Nasser schuil gaan. En voor het eerst in vele jaren keert men zich nu openlijk tegen hem. De rollen zijn nu in zekere zin omgedraaid. Syrië en Irak staan op het punt, samen nu te gaan in een nieuwe staat, waarvan ook andere Arabische landen lid kunnen worden, met name Egypte, maar dan niet op de voorwaarden van Nasser.

EENHEID ZOEK

Op dit ogenblik valt nog moeilijk te bezien, wat de invloed zal zijn van de Syrisch-Iraakse statenbond, zo deze al zal worden verwezenlijkt. Als hij inderdaad tot stand komt, lijkt het niet waarschijnlijk, dat andere Arabische landen zich er bij zullen aansluiten. Ook ziet het er niet naar uit, dat een dergelijk samengaan van Syrië en Irak de situatie in het Middenoosten wezenlijk zal veranderen. Er zullen dan drie groeperingen in de Arabische wereld zijn, die elkaar in evenwicht zullen houden. De positie van Israël verandert er niet noemenswaard door, omdat alle betrokken partijen belang hebben bij het bewaren van het evenwicht en bij het verijdelen van pogingen van anderen, hun machtsfeer uit te breiden. Syrië en Irak hebben er (om een voorbeeld te noemen) belang bij, dat Egypte er niet in slaagt, de vorstenhuizen van Jordanië en Saoedi-Arabië ten val te brengen. In wezen is vooral voor de Syriërs het kleine Israël een bufferstaat, die het Egyptische gevaar op een afstand van hun grenzen houdt. Zo zal er dus voorlopig geen sprake van Arabische eenheid kunnen zijn, als de rol die het Egypte van Nasser wenst te spelen niet drastisch wordt gewijzigd. db

Nasser en El Badr in dagen, waarin zij het nog goed met elkaar konden vinden.

Maaglijders!
DE nitkomst voor U zijn de echte Amerikaanse
C-R MAAGTABLETTEN
Met C-R Maagtabletten kunt U weer normaal eten!
/Importeur LOUIS RIETBERGEN - Korenstraat 55a-c, Rotterdam

SINGER SELECTEERT INDISCHE KRUIDEN

Wordt U te zwaar? Neem de onschadelijke Indische ONTVETTINGS- PILLEN 40 stuks f. 1.80 120 stuks f. 3.40	(KOEMIS KOETJING) REMOEKDOENG Urine-afdrijvend In tabletten: 20 st. f. 1.25 100 stuks f. 4.95 In kruiden: f. 2.25	Verhoog Uw gal- en leverwerking door TEMOE LAWAK Bloedzuiverend, zacht laxerend In tabletten: 20 st. f. 1.25 100 stuks f. 4.95 In kruiden: f. 2.25
---	---	--

Aandacht voor Massamba-Debat de nieuwe leider van (vroeger Frans) Kongo

HET is na de verwijdering van president (abbé) Fulbert Youlou in het vroegere Franse Kongo — gemakshalve wel Kongo-Brazzaville genoemd — opmerkelijk rustig gebleven. Men zal zich herinneren, dat de heer Youlou in grote moeilijkheden kwam te verkeren, toen hij het land een één-partijstelsysteem wilde opdringen en de indruk wekte, dat hij zijn persoonlijke regiem wenste te verstevigen. Hoe dit ook zij, op een gegeven ogenblik bleek het verzet tegen het streven van Youlou zo sterk te zijn geworden, dat hij niets anders kon doen dan aftreden. Het intrekken van zijn plannen met betrekking tot het één-partijstelsysteem baatte niet meer.

SINDSDIEN wordt het land bestuurd door een voorlopige regering, die onder leiding van Alphonse Massamba-Debat staat, een 42-jarige vroegere onderwijzer, die geruime tijd voorzitter van Nationale vergadering van Kongo-Brazzaville is geweest. Massamba-Debat heeft ook deel uitgemaakt van de regering van Fulbert Youlou. Maar in mei van dit jaar

gaf de toenmalige president hem zijn congé, omdat hij zich krachtig verzette tegen het plan tot invoering van een één-partijstelsysteem. Fulbert Youlou probeerde hem toen uit Brazzaville vanuaan te krijgen door hem tot Kongolees ambassadeur in Parijs te benoemen. Maar Massamba-Debat weigerde de benoeming te aanvaarden en bleef in de hoofdstad. Daar zette hij zijn activiteiten tegen de „sterke-man-politiek” van Youlou voort.

OK Massamba-Debat is een christen en het feit, dat hij in de plaats van Youlou werd geaccepteerd, betekent toch wel iets in een land als Kongo-Brazzaville, waarvan de bevolking in meerderheid nog uit heidenen bestaat. Hij is een lid van de Lari-stam, bezocht als kind Franse koloniale scholen en volgde in Brazzaville een technische opleiding. Van 1940 tot 1947 bevond hij zich niet in Kongo, maar in het naburige Tsaad, dat eveneens deel uitmaakte van Frans Midden-Afrika. Na zijn terugkeer in Kongo duurde het nog twaalf jaar, voordat hij zich in de politiek begaf en zich deed kennen als een gematigd links man. Dat was in 1959, toen de Kongo een zelfbesturend lid van de nieuwe Franse gemeenschap was geworden.

NADAT hij lid van de Nationale vergadering was geworden, werd hij kabinetschef van de minister van Opvoeding en later voorzitter van het parlement. Abbé Youlou nam hem in zijn kabinet op, eerst als minister zonder portefeuille en later als minister voor planning. Daarna was hij weer voorzitter van het parlement tot 1961, toen hij tot minister van staat werd benoemd. Massamba-Debat stond aan het hoofd van de Kongolese delegatie naar de vierde zitting van de Economische en sociale raad voor Afrika van de Verenigde Naties, die in februari en maart van het vorig jaar in Addis Abeba werd gehouden. Maar in mei vond Youlou het welletjes. Massamba-Debat verzette zich openlijk tegen de één-partijplannen van Youlou en moest verdwijnen.

EN nu heeft hij zelf de touwtjes in handen. Het is te hopen, dat hij het er beter afbrengt dan zijn voorganger. Van Massamba-Debat is bekend, dat hij goede betrekkingen met Frankrijk wenst. Hij spreekt zelf vloeiend Frans en draagt de Franse onderscheiding van officier van het Legioen van eer.

De laatste dag van LINCOLN

door JIM BISHOP

(4)

Mr. O'Laughlin was een goede vriend van John Wilkes Booth. Hij was lid van de oorspronkelijke bende samenzweerders. Nu woonde hij in North Exeter Street 57 in Baltimore en was werkzaam in een levensmiddelenzaak van zijn broer.

Recht tegenover het Witte Huis, aan de oostzijde van Lafayette Square, werd het oudste lid van het kabinet geschoren, terwijl hij in bed lag in zijn kamer op de tweede verdieping. Het was William H. Seward, minister van Buitenlandse Zaken, bijna vierenzestig jaar oud. Zijn haar was wit en hij had het voorkomen van een patriciër. Hij leed voortdurend hevige pijnen. Negen dagen tevoren, op de 5de april, was zijn span zwarte paarden ergens van geschrokken en op hol geslagen. De wagen werd geheel vernield en de minister werd bewusteloos naar huis gedragen. Charles Wood van Booker and Stewarts barbersalon stond hem te scheren. Hij deed het met tegenzin. De minister lag vlak langs de rand van het bed, zodat zijn gebroken rechterarm los naar beneden kon hangen, en de dubbele ijzeren band rondom zijn hals en onderkaak dwongen Wood uiterst voorzichtig te zijn bij zijn pogingen om de minister zo glad mogelijk te scheren. Seward kon slechts spreken in ongearticuleerde geluiden, zonder zijn lippen te bewegen; hij lag te luisteren naar zijn zoon Frederick, vice-minister van Buitenlandse Zaken, die hem vertelde wat hij uit naam van zijn vader dacht te zeggen op de kabinetsvergadering van deze ochtend.

Stanton kwam binnen en vroeg hoe het Seward ging. Hij vertelde het laatste goede nieuws, keek hoe de kapper het lange scheermes schoonmaakte, waarna hij vertrok naar zijn departement.

Aan de andere kant van de stad kwam John Wilkes Booth juist uit zijn bed om zich te gaan wassen. Hij had niet langer geslapen dan zes uren, hij was te rusteloos om nog langer te blijven liggen. Hij was ijdell en elegant en besteedde veel zorg aan zijn uiterlijk. Hij waste zich zorgvuldig, smeerde pomade in zijn haar en in zijn zwarte snor, trok een pas geperst kostuum aan, een paar glimmend gepoetste rijlaarzen, keek na hoeveel geld hij in zijn portefeuille had, en verliet daarna zijn kamer in het National Hotel. Deze man had als toneelspeler twintigduizend dollar per jaar verdiend. Als vurig aanhanger van de zuidelijke staten verdiende hij niets. Hij was niet lang, maar hij had het slanke soepele figuur van een atleet, die gereedstaat voor een sprong. Zijn haar was koolzwart en in zijn vochtige ogen lag een uitdrukking die een snelle en welwillende weerklink placht te vinden bij vele vrouwen. Hij was de lieveling van zijn moeder, hoewel hij haar negende kind was, en zij noemde hem altijd „Pet” — m'n troetelkind.

Maar in haar hart maakte ze zich zorgen over hem en voelde ze dikwijls bitterheid. Op zeventwintigjarige leeftijd was hij een bekwaam ruiter, een geducht schermer en een uitstekend scherpshutter. In de wereld van het theater was hij nauwelijks minder beroemd dan zijn vader Junius, een van Amerika's grote Shakespeare-vertolkers, die twaalf jaar geleden was gestorven, en zijn oudere broer Edwin, die misschien wel Amerika's grootste acteur was. Wilkes had kromme benen, maar dat verborg hij met wijde broeken en lange jassen.

Terwijl hij op de ochtend van die Goede Vrijdag zijn kamer verliet, huurde zijn vriend George Atzerodt een kamer die hij eigenlijk niet nodig had in Kirkwood House, op de hoek van Twelfth Street en Pennsylvania Avenue. Mr. Atzerodt kreeg een kamer links in de gang, vlak bij de trap, bijna recht boven de kamer van vicepresident Andrew Johnson. Atzerodt sloot zijn kamer af en ging naar buiten. Zijn enige verlangen op dit ogenblik was zich zo vlug mogelijk een stuk in zijn kraag te drinken. Hij had opdracht gekregen om vandaag de vice-president van de Verenigde Staten te doden.

Ook andere mannen, goede en slechte, kwamen hun bed uit. In Fort Monroe in Virginia was Samuel Arnold al een uur geleden opgestaan. Evenals zijn vriend Michael O'Laughlin was hij vroeger geconfedereerd soldaat geweest. Nu was hij bediende in een winkel in de buurt van een fort der noordelijken. Hij was jong en had bruin golvend haar en donkere ogen. Sam maakte graag nieuwe vrienden. Een van zijn vrienden was Wilkes Booth. In zijn zaak had Sam een brief van Wilkes, waarin deze hem vroeg om onmiddellijk naar Washington te komen. Arnold wist wat dat betekende. Het oude plan om de president te kidnappen zou nu worden verwerkt. Sam dacht er niet aan om het fort te verlaten. Evenmin dacht hij er aan de brief te beantwoorden.

De grimmige William Dennison zat aan zijn ontbijt. Hij was voormalig gouverneur van Ohio en voorzitter geweest van het congres dat Lincoln voor de tweede maal had gekozen als president. Nu had hij zijn beloning gekregen en was hij minister van Posten. In Kirkwood House voerde Andrew Johnston met een boos gezicht een gesprek met zijn bord. Als hij at stond er altijd een negerbediende achter achter hem. De minister van Binnenlandse Zaken, John P. Usher, een man met een grauwe gelaatskleur en kringen onder zijn ogen, zat achter zijn raam en keek door de kanten gordijnen naar de voorbijgangers op straat. Waar hij aan dacht weet niemand. Hij was een goede vriend van Lincoln, al sinds de dagen dat het er in de Verenigde Staten wilder aan toe ging dan nu. Hij was van plan spoedig ontslag te nemen en terug te gaan naar huis.

Aan de noordzijde van Lafayette Square verliet Gideon Welles zijn woning om zich naar zijn dienstvertrekken te begeven. Hij was minister van Marine en werd beschouwd als de spokenjager van de regering. Hij had lange bakkebaarden en pafferige wangen. Hij was drieënzestig jaar en de overtuiging toegedaan dat Washington een nest van in-

triges was. Over alles wat de leden van het kabinet zeiden en deden, voerde hij een vernietigend dagboek. Hij had een afkeer van banken en vergat zelden een gezicht of een naam.

In de buurt van de marinewerf zat David Herold zich op de rand van zijn bed af te vragen hoe laat het eigenlijk was. David was drieëntwintig jaar, maar hij zag eruit als een knaap van zeventien en had het verstand van een elfjarige. Zijn neus was zo krom als een Turks kromzwaard, zijn haar was zwart en hij had de gewoonte zijn zwaartepunt van de ene voet op de andere over te brengen als iemand met hem stond te praten.

Hij was op het ogenblik werkloos. Twee jaar geleden had hij een baantje gehad in Thomson's drugstore op de hoek van Fifteenth Street in New York Avenue. Een keer moest hij een fles wonderolie afgeven op het Witte Huis en de president had hem toen gevraagd de kosten op zijn rekening bij te schrijven. Deze jonge man had drie liefdes; jagen in South Maryland, drastische humor en John Wilkes Booth. Het enige waar hij zich kwaad over kon maken was, dat het lot hem had opgescheept met zeven zusters: de oudsten speelden de baas over hem en de jongsten lachten hem uit als hij een snor probeerde te kweken.

Lewis Paine bleef vanmorgen lang op zijn bed liggen. Hij logeerde in Herndon House, in de buurt van Ninth Street, even voorbij Ford's Theatre. Hij was ontzagwekkend, ook als hij sliep. Paine had geen werk, geen eerzucht, geen geld en geen meisje. Zijn enige wens was Booth te behagen en hij noemde hem „Cap”. Aan het leven van anderen hechtte hij geen grotere waarde dan aan zijn eigen leven, hetgeen betekende. helemaal geen waarde.

Een paar straten verder naar het noorden was Mrs. Mary E. Surrat al bezig het ontbijtservies af te wassen. Ze werd daarbij geholpen door haar dochter Anna, zeventien jaar oud, die achter een schilderij in haar kamer stiekem een foto van Booth had geplakt, en door Susan Mahoney, een voormalige slavin. Het ontbijt bracht nogal veel werk met zich mee in H Street 541; de familie Surrat hield er namelijk een pensioen op na. En het was hier dat de samenzweerders bij elkaar plachten te komen.

Mrs. Surrat was een kleine vrouw, vijfenveertig jaar oud en weduwe. Ze had een alledaags, onvriendelijk gezicht en muiskleurig haar met een scheiding in het midden en een knotje in de nek. Ze was vrolijk op een gedwongen manier, alsof ze moeite deed dapper te zijn ondanks een naderende catastrofe.

8 UUR

President Lincoln was een slechte eter. Zijn maaltijden waren niet eenvormig, maar veel scheelde het toch niet. Zijn ontbijt bestond meestal uit een ei en een kop koffie. Als lunch gebruikte hij een beschuit en een appel, waarbij hij dan nog een glas melk dronk. Bij het diner at hij een bord soep en bijna altijd vlees en aardappelen. Dessert gebruikte hij alleen als dat bestond uit door zijn vrouw klaargemaakte appeltaart.

Deze ochtend wilde hij horen wat zijn volwassen zoon Robert had te vertellen. Zijn zoon was teruggekeerd van zijn militaire dienst onder generaal Grant, en Lincoln wilde weten wat Robert van Grant dacht en hoe de laatste dagen van de oorlog voor hem waren verlopen. Mrs. Lincoln zat aan de andere kant van de tafel tussen haar zonen Robert en Tad in. Ze kwetterde zo vrolijk als een vogel deze ochtend, en toen Robert vertelde wat een groot genie Grant wel was, viel ze hem in de rede met vermaningen aan het adres van kleine Tad, dat hij vandaag niet mocht gaan spelen op de terreinen aan de zuidkant, omdat het zo'n slecht weer was en zo koud.

Voor de grap gaf Robert zijn vader een portret van de vijandelijke generaal Robert E. Lee; de president, die het helmaal niet als grap opvatte, veegde zijn brilleglazen schoon met zijn servet, bekeek het portret aandachtig en zei toen: „Het is een goed gezicht. Ik ben blij dat de oorlog nu eindelijk is afgelopen.”

Mrs. Lincoln zei dat ze de kaartjes had voor Grover's Theatre, waar vanavond een groot feest zou worden gegeven, maar dat ze liever Laura Keane zou willen zien in „Our American Cousin”, dat in Ford's Theatre werd gegeven. De president, die naar Robert zat te luisteren, scheen er niet zoveel belangstelling voor te hebben, maar zei toch dat hij het in orde zou maken. Mrs. Lincoln vroeg Robert of hij zin had om mee te gaan, maar hij antwoordde dat hij tot zijn spijt verhinderd was, omdat hij een paar vrienden had beloofd de avond samen met hen door te brengen. Tad maakte de opmerking dat niemand aan hem vroeg mee te gaan. Hij was twaalf jaar en had een gespleten gehemelte en een spraakgebrek, zodat hij niet naar de gewone school kon gaan. Misschien was dat ook wel reden waarom hij de lieveling van zijn vader was. De president verwende hem. Tad was de enige, die zijn vader mocht storen bij een belangrijke vergadering zonder excuus te vragen; niemand anders, hoog of laag, genoot dit voorrecht. Een andere reden was misschien dat de president twee zoons had verloren. Edward Baker Lincoln, stierf in 1850, nauwelijks vier jaar oud. Hetzelfde jaar had Mrs. Lincoln het leven geschonken aan William Wallace Lincoln, die op 20 februari 1862 stierf aan tyfus. Zijn moeder was daarna zo van streek geraakt, dat men haar niet durfde toelaten bij de begrafenis, en later had ze enige tijd geprobeerd om met Willie in contact te komen tijdens spiritistische seances.

Robert, de eerstgeborene, was nu eenentwintig jaar oud. Hij had een prettig uiterlijk, gladgekamd haar en een snor. Hij had een graad behaald aan de Harvard Universiteit en wilde nu een tijdje „de vlag gaan dienen”, maar Mrs. Lincoln verzette zich daartegen. Zij vond dat zij genoeg zoons had verloren door natuurlijke doodsoorzaken om nu nog het risico te lopen er een te verliezen in de oorlog.

(wordt vervolgd)

• Overvloed

Een halve eeuw geleden was de onderwijzersopleiding heel anders dan tegenwoordig. Er waren kweekscholen, maar het gros der onderwijzers werd opgeleid aan normalessen.

In een lagere school ontvingen de kwekelingen drie of vier avonden in de week les van enkele hoofden van scholen. Na vier jaar opleiding waren zij klaar en konden op achttienjarige leeftijd examen doen.

Deze opleiding kostte het rijk niet veel. Alleen kregen de opleiders een premie, als een kandidaat slaagde. Voor elke geslaagde kandidaat werd 700 gulden uitbetaald. Dat konden de opleiders dan samen delen. In een tijd, toen een hoofd der school wat minder dan duizend gulden per jaar verdiende, was dit een aardige bijverdienste.

Maar in 1913 was het overduidelijk, dat op deze wijze te véél onderwijzers werden opgeleid. Na het behalen van de akte konden zij geen plaats krijgen. Sommigen gingen in de school werken als volontair of als kwekeling met akte, voor b.v. 260 gulden per jaar. Of probeerden een tijdelijke plaats te krijgen voor enkele maanden.

In oktober 1913 gaf De Rotterdammer een beeld van de situatie, met voorbeelden toegelicht.

Een jonge man was in 1910 geslaagd, maar had in 1913 nog geen vaste betrekking. Wel had hij tien maanden een tijdelijke betrekking gehad, maar dat was alles.

Aan een Christelijke school in IJsselmonde kwam een plaats vrij en na één advertentie meldden zich 132 sollicitanten. Het was hopeloos.

En daarom werd er in de pers op aangedrongen, dat de ouders zouden worden gewaarschuwd: weet wat u doet. Als uw jongen slaagt, is hij allerm minst zeker, dat hij een plaats zal krijgen. Misschien lukt het hem nog in geen jaren.

Zeven jaar later was het tekort aan onderwijzers zo groot, dat de besturen bij de examenzalen geslaagde kandidaten stonden op te wachten, om ze terstond een benoeming in de hand te duwen. Maar vaak was het antwoord: voordat ik examen deed, heb ik al voorlopig aan een schoolbestuur, dat mij kwam opzoeken, beloofd te zullen solliciteren en ik mag dat bestuur nu niet teleurstellen.

Zo was het in 1913 en in 1920.

Koopt een goed kostuum

enorme keuze tegen uiterst scherp gestelde prijzen.
De verste reis is lonend

DUTHLER
VARSSEVELD

Tussen de krantenkolommen, welke de laatste dagen gewijd waren aan de lonen en de prijzen, vond ik een berichtje over het afscheid van een hoteldirecteur. Hij was de derde in successie, die het mij bekende etablissement, hotel-café-restaurant, bij mijn weten, de rug toekent, zij het node. Ik heb namelijk ook zijn voorgangers gekend, van wie een naar Den Haag vertrok, de ander naar zijn geboorteland Limburg.

Maar goed, het gaat mij meer over het café-restaurant en over de lonen en prijzen in de dagen, toen ik daar stamgast werd. In april 1933, veel eerder bezocht ik mijn „tweede tehuis” niet, kostte een kopje koffie in het café 15 cent. Dat was overigens niet goedkoop. Een populaire voorloper van een zelfbedieningscafé in die dagen vroeg 7½ cent.

Een oudere collega introduceerde mij aan een tafel met stamgasten, die iedere morgen een half uurtje of langer met elkaar converseerden om daarna fluks aan het werk te gaan. Zij rookten sigaren van zes cent per stuk en sigaretten van een kwartje de twintig stuks. Behalve een van hen, die duurder uit was; hij rookte sigaretten van drie cent, uit een pakje van tien.

Omdat ik voor f 50 per maand op kamers woonde, at ik weinig in het restaurant, waar ik ook vaak des avonds kwam, als het rustiger was geworden, om een verslag voor de krant te schrijven. Die krant had mij aangenaam een salaris van f 100 per maand, waarmee men als vrijgezel, zonder bokkesprongen te maken, wel kon rondkomen.

Cijfers uit het huishoudboekje van die dagen zijn mij niet bijgebleven, aangezien ik er geen huishoudboekje op nahield. De crisis liep op haar einde, salarisverlagingen, zoals collega's van mij hadden gekende, troffen mij niet.

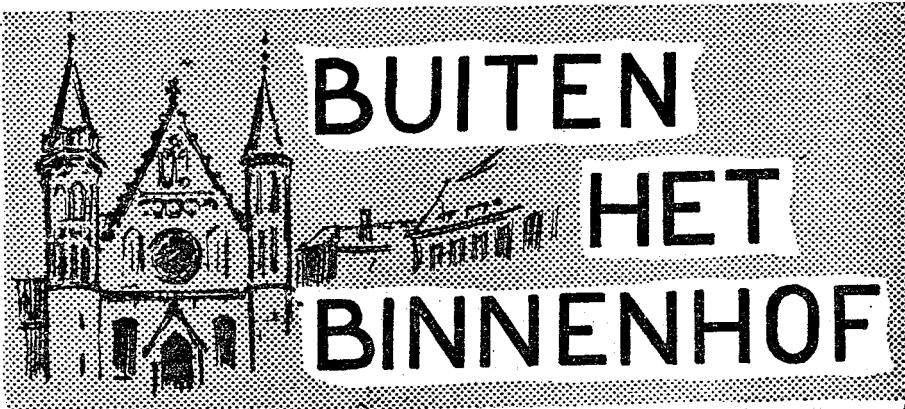
Prijzen! Bij een overigens dure kleermaker kocht ik een niet aangemeten pak voor de helft van mijn maandsalaris. Een nieuwe fiets kwam op f 35, een autootje kwam op f 1000, maar ik had geen f 1000 en ik herinner mij ook niet hoe het bankbiljet van die waarde eruit zag.

Wat mij frappeerde in die dagen, was dat er in Amsterdam zoveel huizen te huur stonden. Voor f 35 per maand had men een mooie woning met zes kamers, inclusief badkamer, tuin enz. Je werd bij wijze van spreken door de huisbaas met een auto naar je nieuwe woning gebracht en hij deed, ook bij wijze van spreken, praktisch alles voor je, schilderen, stukadoren, aanleggen van de tuin.

Ik begreep echter ook wel, dat lonen en prijzen dusdanig op elkaar waren ingesteld, dat het mogelijk was zonder al te hoge spanningen te leven. Maar als er geen geld was, kon je ook niets kopen!

Mijn vriend, die met met in hetzelfde pension op kamers woonde, studeerde. Hij moest zuinig aandoen. En als hij eens een keer de trein naar huis nam, zuinigde hij zes cent op de tram uit door naar het station te gaan lopen. De Amsterdamse tram kende namelijk toen het sectietarief.

Het eerste halfjaar heb ik geen opslag gehad, ik verwachtte het trouwens niet ook. De krant, welke ik verlaten had, een voornaam provinciaal dagblad, kostte toen, ochtendblad en avondblad tezamen, een kwartje in de week.

Was het 's avonds laat geworden op vergadering of bij het schrijven van een verslag — de kopij moest altijd vroeg ter zetterij zijn — dan nam ik voor een dubbeltje een zogenaamde Citax, een goedkope taxi, waarin een rit mij nooit meer dan een kwartje kostte. Voor dat bedrag had je ook een dik beklede avondboterham, met ham, ei en mayonaise.

Voor het middagmaal telde je een kwartje of vijftig cent neer. Ik weet dat omdat een van mijn eerste grote verslagen de Onnes-zaak (de beruchte inbraak op het kasteel Nijenrode) betrof, die nogal aanhield en mij in de stad vasthield tijdens de middagpauze.

Bedragen, die ik tijdens dat proces hoorde: f 20.000... f 70.000 waren topgetallen. Er was trouwens geld in die dagen. Scheveningen kende het Straperlo-spel, een gokspel, waar inzetten golden van een kwartje af. Maximum inzet was een rijksdaalder. Ook Zandvoort kende zijn speeltent. Daar stonden op een avond een 30.000 auto's geparkeerd!

Ik meen, dat mijn salaris in 1934 een kleine verhoging onderging. De kamer werd mij te duur, ik kon later goedkoper dan f 50 terecht!

Vier jaar daarna ging ik trouwen. Een étage op een van de Amsterdamse grachten kostte toen al f 32 in de maand. Ik hoorde dat de huur daar nu ongeveer f 70 is. Voor f 100 kochten mijn verloofde en ik een elektrisch fornuis, dat nu nog de trots van de keuken uitmaakt. Omdat we zo voortvarend waren en de gemeente Amsterdam volgden in haar actie „kook elektrisch”, kregen we de pannen, die bij het fornuis hoorden, cadeau.

Mijn salaris bedroeg toen f 200. Met een rijksdaalder in de hand konden wij gezellig een avondje uit. Naar de Cineac, een schoteltje eten in de stad en een kopje koffie op een terras. Dan was de rijksdaalder wel op, maar we hadden een gezellige avond gehad.

Voor f 200 maakte men een prachtig reisje naar Zwitserland. Even later kwamen de Hopla-treinen in de mode, die met alle prijzen spotten.

Toen een nieuwe schrijfmachine op de markt kwam kostte deze f 55. Een hele uitgaaf voor een jonge journalist, maar het was voor hem een noodzakelijk instrument. Als ik nu kijk op welke machine ik deze regels tik, merk ik dat een instrument als dit zeven maal zo duur is geworden!

William Gaaneker

TRANS SKANDIA EXPRESS

3 x per week
COPENHAGEN en STOCKHOLM
1 x per week
OSLO
Ook koel- en meubeltransporten.

BONGERS - WAGENINGEN

Telefoon 3750 - Telex 45122

Hotel-pension „Dreyeroord”

Telefoon 3169 - OOSTERBEEK

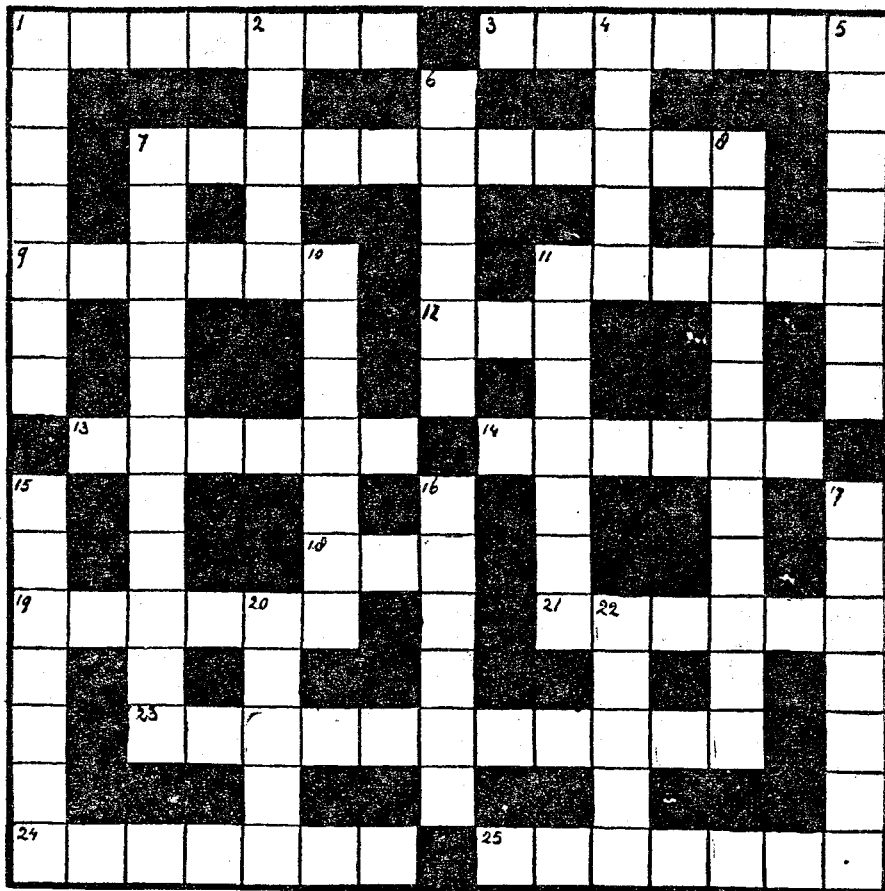
Kryptogram

Horizontaal: 1. de andere wortel van de wijsheid; 3. hierin loopt het spaak; 7. vooral ten noorden van Amsterdam uit het oog vallend; 9. mondwerker; 11. graag „gewild”; 12. nam de leiding van de Papoea's over; 13. „dienster”; 14. wat hij doet is... goud; 18. Baba werd ook zo geheten; 19. houden zo! dan geeft u zich niet bloot; 21. hier niets bijzonders; 23. krupende „knaap”; 24. van een kleintje alcohol kun je beter worden; 25. kleine stukjes vis weggeven.

Verticaal: 1. kleverige vanger; 2. het vloeibare deel van 't voedsel; 4. hangt u overal ter wereld boven 't hoofd; 5. hierop zit je zonder 2 vert.; 6. wapperende jas? 7. provinciaal en herbergier als huursoldaat; 8. onze meest noordelijke kijker; 10. uit het water gehaald om tegen de wind te beschermen; 11. als het zo drupt, „holt” de rots; 15. bijzonder soort stortplaats; 16. weinig stof deed veel stof opwaaien; 17. hier steekt een goedverzorgde heer in; 20. breekt in water; 22. dat ligt me vlak.

Oplossing vorige puzzel

Horizontaal: 1. zaag; 5. aster; 9. arak; 13. ad rem; 14. lat; 15. slede; 16. arèn; 17. beker; 19. sneu; 20. desaveu; 21. rolmops; 22. Ernst; 25. kilt; 27. stam; 31. mango; 33. Oss; 35. Ariël; 37 à la; 38. vertier; 39. dra; 40. stage; 42. eer; 43. wraak; 45. pari; 47. Kees;

49. blijde; 53. Armenië; 55. rekenen; 58. kaal; 59. snoes; 61. page; 62. Tamar; 63. Ede; 64. liter; 65. élan; 66. Brest; 67. solo.

Vertikaal: 1. zaad; 2. adres; 3. Ares; 4. genadig; 6. sleur; 7. tak; 8. eters; 9. alsmaar; 10. Reno; 11. adept; 12. keus; 17. beet; 18. rots; 23. nesterij; 24. smash; 25. knaap; 26. lover; 28. tarwe; 29. Midas; 30. Blake; 32. alt; 33. öre; 34. sir; 36. era; 41. gamelan; 44. receptis; 46. ibis; 47. Kees; 48. kraal; 50. lener; 51. Drees; 52. zegel; 53. akte; 54. mama; 56. NATO; 57. Nero; 60. ode.

Albracht N.V. - Utrecht

BOEKBINDELIJ EN FABRIEK VAN PLASTIC-ARTIKELEN

Wilt u een catalogus uitgeven, een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten, een fraai monsterboek in plasticband brengen?

Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en bel (030) 24345, of schrijf postbus 28, resp. Bolstraat 20, Utrecht. Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst.

A C H T E R P A G I N A

OVER de politieke zaken praten behoort tot de wezenlijke bezigheden van een partij. Het gaat er in een partij niet alleen om organisatorische regelingen te treffen en organisatorisch alles vlot te laten verlopen. Dat zijn „alleen maar“ de middelen tot het eigenlijke doel: praten over de politiek, tot meningsvorming geraken en tot besluitvorming komen ten aanzien van allerlei politieke problemen binnen de grenzen van het eigen land, alsmede op Europees gebied en in het mondiale vlak van de wereldpolitiek.

Misschien is er wel eens de neiging zich uitsluitend met de vele organisatorische vraagstukken bezig te houden en te weinig regelmatig over allerlei politieke zaken te spreken, ook al zijn die niet zo wereldschokkend. Het is beslist fout om alleen maar over politiek te gaan praten (en nadenken) als in bepaalde omstandigheden een besluit genomen wordt dat onverwacht, dat opzienbarend is en daardoor de onmiddellijke, directe aandacht trekt.

* Politiek gesprek

HET politieke startschot viel natuurlijk al op de derde dinsdag van september. De Troonrede en de miljoenennota vroegen en kregen aandacht. Het waren stukken om over te praten, hoewel zij — doordat het daarin over het algemeen alleen over de grote lijnen gaat — zich er wellicht minder toe lenen om alles helemaal door te praten.

Nu echter deze week de algemene beschouwingen zijn begonnen, en de woordvoerders der diverse fracties begonnen zijn het in Troonrede en miljoenennota gestelde te ontleden, komt de politieke problematiek ons helderder voor ogen te staan. De vraagstukken komen ons naderbij. En dan zien wij er nog vanaf om nu nader te wijzen op de

zaak van de loonpolitiek, die inmiddels deze weken in het brandpunt van de belangstelling is komen te staan.

Het is een goede zaak om thans vanaf het begin zowel persoonlijk het politieke spel goed te volgen via de publiciteitsmedia als in het verband van de kiesvereniging via de onderlinge discussie over hetgeen aan de orde van de dag is; dit dan al of niet naar aanleiding van inleidende opmerkingen van sprekers of spreeksters van buiten of uit eigen kring.

Voor de gezondheid van de democratie in het algemeen en het goed functioneren van de meningsvorming in de partij in het bijzonder is het politieke gesprek van de leden van grote betekenis.

HET is daarom goed elkaar hier weer eens op te wijzen.

De toelichting, de begeleiding of hoe men dit ook noemen wil van de hoofdartikelen en andere meningsvormende artikelen in de christelijke krant zijn daarbij een belangrijk hulpmiddel. Dit geldt in nog sterkere mate van een weekblad dat geheel aan de politieke vraagstukken van de tijd is gewijd.

Het is dan ook een goede zaak als wij met name in deze maanden — nu het politieke beweeg volop aan de gang is — op het belang van het lezen van „Nederlandse Gedachten“ wijzen in onze familie-, vrienden- en kennissenkring. Hoe meer mensen van hetgeen in de politiek gaande is ietwat nader kennis ne-

PRATEN EN HANDELEN

men met name door een door de zaken heen zien hoe beter het is. Zeker wanneer het wat spant is het goed als vele burgers niet oppervlakkig van het gebeuren kennis nemen en — zeker — niet oppervlakkig over de dingen praten.

Laten de leden individueel en de kiesverenigingen in hun organisatorisch verband aan een uitbreiding van het lezerstal van ons weekblad de gewenste aandacht schenken.

* Enquête

OP het partijbureau worden nog steeds van een flink aantal kiesverenigingen de ingevulde formulieren voor de enquête verkiezingsactiviteiten 1963 verwacht. Willen de secretarissen nu haast maken met de toezending van deze formulieren? Het gaat slechts om het beantwoorden van een klein getal vragen.

De secretaris kan indien zijn formulier in het ongereede mocht zijn geraakt een nieuw formulier bij het partijbureau aanvragen.

* Bestuurssamenstelling

DEZE week is aan de secretarissen een opgave toegezonden van de bestuurssamenstelling van de kiesvereniging, zoals deze op het partijbureau bekend is, met het verzoek eventuele onjuistheden — vanwege

inmiddels plaats gevonden hebbende mutaties — te corrigeren.

De secretarissen worden bovendien verzocht zo spoedig mogelijk de wijzigingen in de samenstelling van het bestuur (voorzitter, secretaris en penningmeester) aan het partijbureau door te geven, zodat geen stagnatie in de correspondentie met de kiesverenigingen behoeft plaats te vinden.

* Friesland

WIJ ontvingen het bijzonder zorgvuldig en goed verzorgde gedrukte jaarverslag 1962 van A.R. Friesland. In 80 pagina's wordt geboden het jaarverslag van het Provinciaal Comité Friesland, zijn reglement, een adreslijst van Statencentrales, kiesverenigingen en damescontactpunten, de verslagen van de vijf Statencentrales in Friesland, het jaarverslag van A.R.V.A.-Friesland, gevolgd door adressenmateriaal, enkele cijfers van verkiezingsuitslagen, het jaarverslag van het Provinciaal Verband van A.R.J.O.S. in Friesland met adreslijst per club, het resultaat van een enquête inzake de christelijke pers, financiële verslagen en het verslag van de A.R. Propaganda Commissie Friesland.

Het is een zeer goed hanteerbaar boekwerkje, in handig formaat, voor allen, die in organisatorisch verband in deze provincie werkzaam zijn. De vele in kort bestek gebundelde gegevens zullen veel tijdovend zoeken voorkomen.

Hulde voor dit verslag.

Centrale vergaderingen

Wij komen bijeen...

Gaarne willen wij vanaf heden in deze rubriek weef de aandacht vestigen op centrale vergaderingen, welke in den lande worden belegd.

Wij kunnen thans in chronologische volgorde de aandacht vestigen op de volgende bijeenkomsten:

* Op zaterdag 5 oktober wordt de eerste vergadering in het seizoen 1963/1964 belegd door het Provinciaal Comité Utrecht.

De plaats van samenkomst is Hotel Smits, Vredenburg te Utrecht.

Aanvang der vergadering te 14.00 uur.

De agenda vermeldt onder meer als spreker de heer B. Roolvink te Hilversum, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Elke kiesvereniging in deze provincie kan tenminste twee afgevaardigden zenden. Ook belangstellenden zijn welkom.

* Op dinsdag 8 oktober vergadert de Kamercentrale Tilburg.

De plaats van samenkomst is Hotel Cosmopolite te Breda.

Aanvang der vergadering te 19.30 uur.

Als spreker zal optreden de heer J. Smalbroek te Assen, waarnemend-voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie.

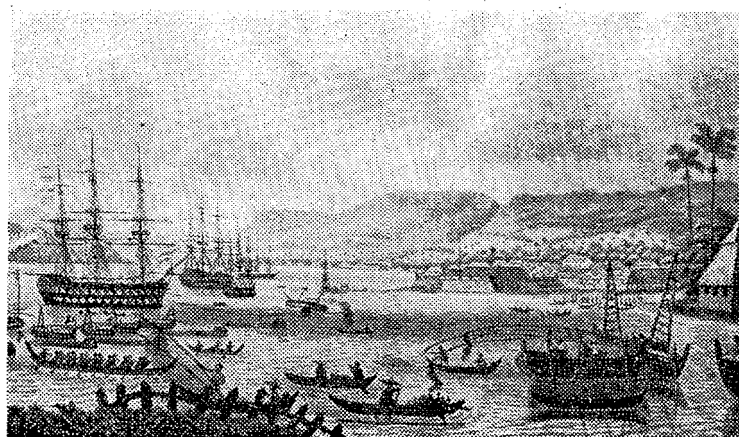
* Op zaterdag 12 oktober belegt het Provinciaal Comité Groningen een vergadering met afgevaardigden van de kiesverenigingen.

De plaats van samenkomst is „Het Tehuis“ te Groningen.

Aanvang der vergadering te 14.30 uur.

Als spreker hoopt op te treden de heer J. Smalbroek te Assen, waarnemend-voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie.

Van elke kiesvereniging worden minstens twee afgevaardigden verwacht, terwijl voorts ieder aangesloten lid welkom is.

← De rede van Ambon omstreeks 1800

Dit is één van de honderd-en-elf illustraties uit het onlangs verschenen

VIERDE DEEL

(over onze koloniale geschiedenis tot 1940!) van

dispereert niet

door A. en H. ALGRA

Over dit boek schreef de bekende onderwijsdeskundige DRS. T. M. GILHUIS:

„Wat we bij de bespreking van de vorige delen gezegd hebben, willen we graag nog eens herhalen: superieur werk, boeiend en appèllierend geschreven vanuit een echt bijbelse visie... En dan nu maar uitzien naar het vijfde — laatste deel!“

Kan het welsprekender? Zó'n boek is het waard uw persoonlijk eigendom te zijn. Schaf het aan, voor uzelf, en... (niet te vergeten) voor uw opgroeiende kinderen. Geef hun de kans te ontdekken, hée boeiend geschiedenis kan zijn!

Onderstaande afbeelding geeft u een indruk hoe het wordt: vijf forse, fraai gebonden delen, die tezamen meer dan 2000 bladzijden tekst en ruim 500 prenten, kaarten, tekeningen en foto's bevatten. PRIJS PER DEEL f 13.50.

Welnu, zó kan dit prachtige standaardwerk straks ook in uw boekenkast prijken, én... (wat niet minder belangrijk is!)

reeds voor f 4.50 per maand als u thans intekent!

De delen 1 t/m 4 worden u dan onmiddellijk toegezonden en deel 5 bij verschijning, zodat u weldra de beschikking hebt over het complete werk. Benut deze unieke kans. Gun uzelf het bezit van Algra's DISPEREERT NIET, een kostelijk „kijk-en-lees-boek“, dat als bron van vaderlandse historie-kennis zijn weerga niet heeft: zó boeiend, zó betrouwbaar, zó boordevol illustraties!

Bestel het nú, dan profiteert u tevens van deze gemakkelijke betalingsvoorwaarden. Zend vandaag nog de bestelbon (als drukwerk, in open envelop) aan uw boekhandelaar of aan:

UITGEVERIJ T. WEVER — FRANEKER

BESTELBON

AAN: UITGEVERIJ T. WEVER, FRANEKER *
BOEKHANDEL:

N.G.

Zendt mij de complete serie DISPEREERT NIET, door A. en H. Algra. Ik betaal direct na ontvangst ineens/in 15 mndl. term. van f 4.50.*

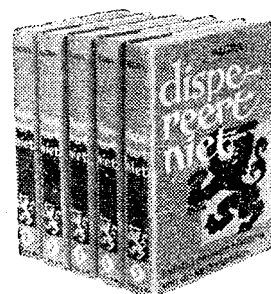
NAAM:

ADRES:

WOONPLAATS:

DATUM: HANDTEKENING:

* S.v.p. doorhalen wat niet bedoeld wordt.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

- ★ Rondom de lonen (pag. 1, 3, 7 en 9)
- ★ China, Rusland en het Westen (pag. 2)
- ★ Parlementair overzicht (pag. 4 en 5)
- ★ Met P.I.T. op pad (pag. 6 en 7)
- ★ Arjos-conferentie (pag. 8)

MEDEDELING

In verband met een reorganisatie van het machinepark in het bedrijf waar ons blad wordt gedrukt bestaat de mogelijkheid, dat enkele abonnees Nederlandse Gedachten later ontvangen dan anders. Binnenkort zal deze reorganisatie zijn beslag hebben gekregen, waardoor ons blad weer overal tijdig de abonnees kan bereiken.

Loonfront in heftige beroering

HET sociale leven in Nederland is op het ogenblik in heftige beroering. In de wereld van werkgevers en werknemers heerst een nogal geladen stemming en over en weer meent men, dat er aan het Nederlandse volk een verkeerde voorstelling van zaken wordt gegeven over de sociale en economische positie waarin ons land verkeert. Bovendien is de zaak nog extra gecompliceerd gemaakt, doordat de regering gemeend heeft, gelet op deze positie niet langer te kunnen wachten met het afkondigen van bepaalde maatregelen, die tamelijk diep ingrijpen in de toch al delicate sociaal-economische problematiek. Hiermee heeft de gecompliceerdheid haar top bereikt.

Elke nieuwe bekendmaking van regering, werknemersvakcentrallen of werkgeversgroeperingen is voor de andere betrokkenen steeds reden tot het van hun zijden innemen van nieuwe kritische standpunten. De communiqués en bekendmakingen vliegen over en weer.

Een situatieschets en enkele conclusies

De dagbladen openen bijna dagelijks hun voorpagina's met van uitvoerige toelichtingen voorzien bekendmakingen. De pers lijkt maar nauwelijks het tempo te kunnen bijhouden en het eind van al deze moeilijkheden is nog lang niet in zicht. Op het moment lijkt het er zelfs op, dat de standpunten steeds verder uit elkaar komen te liggen.

Wat is namelijk het geval. In het kort willen wij pogen hier een samenvatting te geven.

Begin 1963 heeft het georganiseerde bedrijfsleven onder goedkeurend toezicht van de overheid vastgesteld, dat de lonen in Nederland over het lopende jaar met niet meer dan gemiddeld 2,7 procent zouden kunnen worden verhoogd. Op dat moment was dit percentage ook inderdaad juist gekozen. Omstreeks maart-april bleek er echter een gunstige kentering in de conjunctuur in te treden.

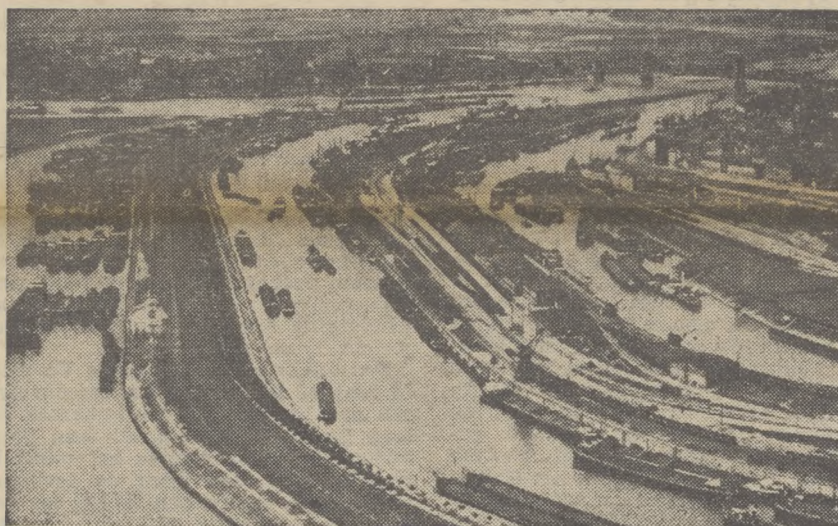
De orderportefeuilles van de bedrijven werden dikker, de opdrachten werden zo talrijk dat deze maar nauwelijks konden worden uitgevoerd. In tal van bedrijven ontstond een groot tekort aan arbeidskrachten, met als gevolg, dat de zogenaamde ronselaars van arbeidskrachten, uitleenbedrijven, hun kans kregen.

De naam „koppelbazen” kwam in het nieuws. Vele arbeiders bleken bereid zich via een koppelbaas bij grote bedrijven te laten verhuren. Wat deze arbeiders aan het eind van de week in handen kregen was aanmerkelijk meer dan bij een gewoon dienstverband in een onderneming. Met de sociale verzekering werd veelal een loopje genomen, maar daaraan tilden deze mensen blijkbaar minder zwaar. Onder de overige arbeiders in de bedrijven heeft dit ontstemming gewekt.

Psychologisch werkte het volkomen fout, dat de zogenaamde geronselde arbeiders met f 150 en meer per week naar huis gingen en de werknemers van het bedrijf zelf met veel minder. Deze laatste werden immers aan de c.a.o. gehouden met de bekende 2,7 procent loonsverhoging, die zelfs in vele bedrijven nog niet eens helemaal is betaald.

MAAT WAS VOL

Toen het kwaad van de koppelbazen in de metaalindustrie, waar dit euvel in het bijzonder speelde, de kop was ingedrukt (all: lof voor de vakraad die dit klaar speelde!), kwamen de spanningen aan het loonfront echter op andere wijze naar buiten. Dat kon ook niet anders, want de spanningen waren er nu eenmaal. Er bestond en bestaat er nu eenmaal een vraag naar ar-

Onze economie draait op volle toeren. Zelfs zo, dat er verstoppingen dreigen te ontstaan. Over de moeilijkheden, die hiermee samenhangen kunt u in dit artikel lezen.

beidskrachten, die veel groter is dan het aanbod.

Er zijn toen Amsterdamse scheepswerven geweest, die op eigen houtje, buiten het georganiseerd overleg om, de lonen zijn gaan verhogen en extra uitkeringen aan het personeel zijn gaan doen. Dit geschiedde niet meer op geheimzinnige manier, zoals al vele jaren gebeurt in de vorm van zwarte lonen, nee het ging nu openlijk. De overtredingen werden bij wijze van spreken van de daken gepredikt. Op dat moment was de maat vol. Aan iedereen in Nederland, die betrokkene is bij het loonbeleid en het loonoverleg was het toen duidelijk, dat er ingegrepen diende te worden, wilde men nog een volkomen looschaos voorkomen.

De werknemersvakbeweging had reeds geruime tijd met lede ogen aangezien, dat de werkgevers in de bedrijven dikwijls bereid waren tot veel grotere loonsverhogingen dan de werkgevers aan de conferentietafel met de vakbonden wensten toe te zeggen. De vakbonden hebben met misnoegen het kwaad van het zwarte loon zien groeien, niet omdat zij de arbeider dit loon niet gunden, maar omdat de werkgevers weigerden de officiële lonen hiermee in overeenstemming te brengen.

INGREEP

Bij het dreigen van de chaos hebben de vakbonden toen ingegrepen. Zij hebben eisen geformuleerd, die de vakbeweging weer in c. gelegenheid zou stellen de greep op haar leden te herwinnen. Er kwam een looneis van 8 tot 10 procent op tafel, er kwam een verzoek om per onderneming boven het c.a.o.-loon te mogen uitgaan, niet zwart maar wit, en er kwam een verzoek een mi-

nimumloon van f 100 per week bruto in te voeren. In dezelfde mate werd een optrekking gevraagd van de uitkeringen aan de ouden van dagen en de weduwen en wezen. We hebben hiermee slechts een greep gedaan uit het pakket van wensen van de vakbeweging.

Vervolgens is er een rapport uitgekomen van het Centraal Planbureau aan de werkgroep van de Sociaal-Economische Raad over de vraag, wat de gevolgen zullen zijn van een drastische loonsverhoging per 1 januari a.s. Op zuiver wetenschappelijke gronden heeft het planbureau een analyse gegeven van de mogelijkheden en de gevolgen. In dit rapport werd een drastische loonsverhoging beslist niet als een ramp voor onze economie aangeduid, maar een grote ontspanning op de arbeidsmarkt verwachtten de heren van het Planbureau evenmin van een dergelijke operatie.

In het rapport werden voorts suggesties gedaan om een te sterke consumptiestijging tegen te gaan. Zo werd

geversrapport was en dat de regering de zijde van de werkgevers had gekozen. Deze kritiek lijkt ons echter niet billijk, omdat toch het rapport van het planbureau wel als objectief en wetenschappelijk verantwoord aangemerkt mag worden, al dient daaraan toegevoegd te worden, dat deze rapporten in de loop van de jaren steeds wel aan de erg voorzichtige kant zijn gebleken.

Tussen al deze gebeurtenissen door speelde voorts nog een vergadering van de werkgroep van de Sociaal-Economische Raad, die aan de regering rapport moet uitbrengen over de loonpolitiek voor het eerste halfjaar van 1964.

In deze werkgroep, waarin vrijwel

• Vervolg op pag. 11

BIJ KAPTINO

keuze uit meer dan 2000

SCHRIJF- MACHINES

ook TEL- en REKENMACHINES.

BRANDKASTEN grote sortering

De Clercqstraat 77 - Tel. 123711 - Amsterdam

Liefde zonder trouwding

door Dr. P. J. ROSCAM ABBING.

Gebr. f 2,90.

Het behandelt het delicate onderwerp van sexuele omgang voor het huwelijk.

Verkrijgbaar in de boekhandel.

G. F. Callenbach N.V. - Nijkerk

Fa. P. DE VOGEL & ZONEN

Rodenrijseweg 67 - Berkel (Z.H.)

Telefoon 01891 - 2353/2312

Leveranciers van

Esso stookoliën voor de industrie
Tank-auto-transporten
door geheel Nederland.

Ambassador

HOTEL-RESTAURANT

Het hotel waar u zich thuis voelt. Parkeergel.

Sophialaan - Zeestraat
(nabij Plein 1813).

Den Haag. Tel. 117700*

De lessen van onze mondelinge leer-

gang

SPREKEN IN HET OPENBAAR

vangen begin januari 1964 weer aan en worden gegeven in: Alkmaar, Amsterdam, Apeldoorn, Arnhem, Den Bosch, Breda, Delft, Dordrecht, Eindhoven, Enschede, Gouda, Den Haag, Haarlem, Hilversum, Leiden, Middelburg, Rotterdam en Utrecht.

Vraagt nu reeds onze gratis brochure.

INST. RHETORICA
POSTBUS 144, DORDRECHT

dubletta

Wandbekleding

P.V.C. plastic op een textielrug.

Voor aan de wand, voor op de deur, voor in de kast. Slijtvast, zeer buigzaam, gemakkelijk in onderhoud. Effen of met dessin. Levering op rollen breed 152 cm.

N.V. HELMONDSCHÉ

TEXTIEL MAATSCHAPPIJ

Afd. Dubletta wandbekleding

POSTBUS 12 HELMOND

EEN HATÉMA PRODUKT

* * * Rood beleid

In een geprepareerd vraag- en antwoordspelletje hebben de heren Eerdmans en Vondeling voor de Vara-t.v. aan de kijkers informatie verstrekt over rood beleid.

Het kabinet-Marijnen doet het verkeer.

Het kabinet-De Quay heeft het ook verkeerd gedaan. (De heer Vondeling heeft in Wassenaar zijn uiterste best gedaan om met mannen als Marijnen in één kabinet te komen en is zéér boos geweest, omdat hij op de stoep terecht kwam —).

Maar er was nog een vraag afgesproken: Als de heer Vondeling en de zijnen het voor het zeggen hadden, wat zou er dan gebeuren?

De heer Vondeling had zijn antwoord klaar. Een kabinet-Vondeling zou niet zenuwachtig worden. Dat stond voorop, en dat is mannaantal.

Vervolgens: een kabinet-Vondeling zou de lonen fors verhogen;

een kabinet-Vondeling zou de prijzen niet verhogen. Bedoeld is natuurlijk: niet toelaten, dat de prijzen worden verhoogd.

Alle middenstanders, de bakkers, de kruideniers, de slagers, de kleermakers, de ververs, zouden het dus voor gezegd moeten houden door het kabinet-Vondeling: uw personeel moet een forse loonsverhoging hebben; uw prijzen mogen niet worden verhoogd.

De boeren zouden de boodschap krijgen: de lonen van de landarbeiders en de zuivelarbeiders moeten op forse wijze worden verhoogd, maar de prijzen van melk, boter en kaas mogen niet omhoog.

Dat is voor boeren en middenstanders een fraai perspectief.

Het kabinet-Vondeling zou nog méér doen. Het zou de salarissen van het overheids personeel een stuk omhoog brengen.

Het zou de A.O.W.-uitkeringen belangrijk verhogen. Het zou de investeringen van de overheid niet beperken. En... het zou de belastingen niet beperken.

De heer Vondeling zei niet, hoe dat kon. Dat is ook niet nodig. Het kan best, N.I. door een flinke inflatie.

Het is alleen maar vreemd, dat de heer Vondeling dit program wel aan Theo Eerdmans heeft verteld, maar niet aan de Kamer onthuld. Dat komt nog.

* * * De beroofden

In het vraag- en antwoordspelletje, dat de heren Eerdmans en Vondeling voor de Vara-t.v. opvoerden, kwam ook een berovingszaak voor, door onderzoeker Vondeling tot klaarheid gebracht.

Berover: het kabinet-De Quay.

Beroofden: alle A.O.W.-ers.

Bedrag, dat ontroofd werd: 200 gld per jaar.

Bewijs: Er werd gedacht, dat er 2,7% „ruimte” was. Blijken de zwarte lonen was er veel meer ruimte. Waren de zwarte lonen, die uit de ruimte werden betaald, tijdig vast gemaakt, dan had de A.O.W.-uitkering tegelijkertijd verhoogd moeten worden en hadden de brave oudjes 4 gld per week meer gekregen.

In het spelletje vergeten waarheid: De 2,7% is niet door de Regering uitgevonden en opgelegd, maar door werkgevers en werknemers als uitgangspunt voor een gezamenlijk beleid aanvaard.

In het spelletje eveneens vergeten waarheid: de zwarte lonen zijn geen bewijs, dat er werkelijk de ruimte was, die de heer Vondeling en zijn medestanders in oktober 1963 als aanwezig veronderstelden, terwijl zij een jaar tevoren het cijfer 2,7 niet aanvielen als een instrument tot beroving.

Oordeel over de onderzoeker-episode uit het vraag- en antwoordspelletje: een sterke Vara-demagogie, waartoe de heer Vondeling gaarne de voornaamste bijdrage leverde.

In de Kamer heeft hij ook dit verhaal nog niet verteld.

Het komt nog.

Misschien.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE, Dr. Kuyperstr. 3 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 89673.

ADRES VOOR ADVERTENTIES, Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 63224.

ABONNEMENTSPRIJS f 6.50 per jaar, f 3.25 per half jaar. Giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4.— per jr. LOSSE VERKOOP f 0.20.

Ontspanning brengt Westen in verlegenheid

* China veertien jaar na de revolutie

* Moskou boekt winst uit verlies

HET was dezer dagen veertien jaar geleden, dat de Chinese communistische volksrepubliek werd gesticht. Onder normale omstandigheden zou er geen reden geweest zijn, aan deze verjaardag bijzondere aandacht te wijden. Hoogstens zou dan in de wereldpers in het kort iets zijn gezegd over de toespraken, die bij zulk een gelegenheid worden gehouden. En daar zou het dan bij zijn gebleven. Dit jaar is dit laatste niet het geval, hetgeen er op wijst, dat er iets bijzonders aan de hand moet zijn. Dat is dan ook zo, want voor het eerst in die veertien jaar staan de Chinese en de Russische leiders zo vijandig tegenover elkaar, dat er reden is zich af te vragen, wat hier de oorzaak van kan zijn en wat nog belangrijker is: welke gevolgen deze openlijke vijandigheid voor de internationale samenleving kan hebben. Is er voor de landen van het Westen aanleiding om in een hoerastemming te verkeren, met name nu in Moskou een gedeeltelijk kernstopverdrag werd getekend. Of is er reden tot bezorgdheid over de ontwikkelingen van de laatste maanden, omdat het beetje ontspanning, dat thans door de wereld waart, de westelijke mogendheden de mogelijkheid ontnemt, in alle opzichten een krachtige houding te blijven aannemen tegenover de Russische ondermijnings-taktiek.

De stichting van de Chinese volksrepubliek was — we hebben het al vaker betoogd — een streep door de rekening van de Sowjetunie. Stalin heeft er tijdens zijn dictatorschap nooit twijfel over laten bestaan, dat het niet in het belang van de Sowjetunie zou zijn, wanneer de Chinese communisten er in zouden slagen, in hun land de macht in handen te nemen. Stalin heeft er dan ook altijd voor geijverd, de Chinese communisten geen gelegenheid te geven, het bewind van generaal Tsjang Kai Sjek omver te werpen. Dat de communisten er desondanks in geslaagd zijn, bewijst welk een enorme prestatie de verovering van het Chinese vasteland is geweest, maar ook, hoe de toestand in China rijp was voor een revolutie.

De communisten maakten — tegen het advies van Moskou in — dankbaar gebruik van de opstandige stemming op het Chinese platteland. De troepen van Tsjang Kai Sjek werden onder de voet gelopen, voorzover zij nog de lust hadden verzet te bieden.

HET BEGIN

Zo was het begin van het optreden van de communisten in China. Aanvankelijk vestigden zij een milde dictatuur onder de toen al ongeveer 600 miljoen Chinezen. Men kreeg het gevoel, dat men eindelijk meelde. En ook al waren velen geschokt door de mensonterende wijze, waarop met de grootgrondbezitters werd afgekeerd, men was bereid de nieuwe situatie te aanvaarden, omdat zij eindelijk na zoveel eeuwen van onderdrukking voor het overgrote deel van het Chinese volk beloften voor de toekomst inhield. Het heeft helaas niet zo mogen zijn. De communistische dictatuur heeft slechts weinig verandering ten goede gebracht. De communistische staat heeft de plaats van de landheren ingenomen.

De kleine boer raakt zijn zelfstandigheid kwijt. Zijn gezin werd uit elkaar gerukt. Mannen en vrouwen werden tewerk gesteld in zgn. volkscommunes en de kinderen werden — voorzover zij niet konden werken — naar gemeenschappelijke bewaarplaatsen gebracht.

TOEKOMST

Het was onder deze omstandigheden, dat nu bijna 700 miljoen Chinezen de veertiende verjaardag van de Chinese volksrepubliek hebben gevierd. De toekomst ziet er voor deze miljoenen mensen niet rooskleurig uit, vooral nu hun land op gespannen voet met de Sowjetunie leeft en het er naar uitziet, dat

deze conflictsituatie in steeds sterkere mate zijn weerslag zal hebben op de economische betrekkingen tussen beide machtsblokken binnen de communistische wereld. In Peking stelt men thans allerlei pogingen in het werk om de revolutionaire geest weer vaardig te doen worden over de Chinese massa.

Er zal waarschijnlijk binnenkort in de Chinese hoofdstad een partijconferentie worden gehouden ter bespreking van de tegenslagen in de ideologische strijd met de Russen en de moeilijkheden in het binnenland, die nog groter zijn geworden door de teleurstellende oogstresultaten.

ZUIVERING?

De laatste maanden heeft zich een ongewoon groot aantal partijfunctionarissen in Peking verzameld. In het verleden is dit ook wel gebeurd. Dan volgden er meestal formele bijeenkomsten van het centrale partijcomité, dat tot zuiveringen besloot. De situatie lijkt daarvoor alweer rijp te zijn. Toen Aidit, de Indonesische communistische leider zich in Peking bevond, werden daar vijf van de zes regionale partijleiders opgemerkt. Dat was niet meer gebeurd sinds kort voor de plenaire zitting van de partijraad in 1962, waarin men besloot tot een strijd tegen „kapitalistische tendenties” in de Chinese maatschappij.

Nu bespreekt men onderling de betekenis en de gevolgen van de twist met Moskou, die China volkomen heeft geïsoleerd. Dit laatste heeft ernstige economische en politieke gevolgen in eigen land gehad.

AMERIKA

Intussen heeft de Sowjetunie het ook niet gemakkelijk met de „broedertwist” met China. Wat eerst de grootste overwinning van de Sowjetunie leek te zijn is tenslotte uitgelopen op de grootste nederlaag van dit communistische „moederland”. In de Chinese politieke zaken hebben de Amerikanen altijd een belangrijke rol gespeeld. De Chinezen waren de troetelkinderen van de Verenigde Staten. Toen de Chinese volksrepubliek werd gesticht, werd Truman verantwoordelijk gesteld voor het „verlies” van China. Of deze beschuldiging aan het juiste adres was gericht, is de vraag.

Een feit is evenwel, dat de Verenigde Staten, die zich lieten vereenzelvigen met het bewind van generaal Tsjang Kai Sjek, er ondanks hun grote invloed in China niet in het minst in geslaagd zijn, ook maar de geringste verbetering te brengen in het lot van de Chinese plattelandsbevolking, die op een mensonterende wijze uitgebeend werden door de landheren. In dit opzicht heeft Amerika inderdaad China verloren. China zou echter zichzelf blijven.

BOEMERANG

Zo goed als de Amerikanen China niet konden verliezen, zo goed kon de Sowjetunie dit land niet „winnen”. Toch wordt thans gesproken van een Russische nederlaag, van een verloren gaan van China voor de Sowjetunie. En dit is slechts ten dele het geval. De Sowjetunie heeft geprobeerd, communistisch China aan zijn leiband te laten lopen door het uit te spelen tegen de Verenigde Staten. Dit streven heeft tenslotte als een boemerang gewerkt en het paradoxale is, dat de breuk tussen beide grote mogendheden, die zeggen dezelfde ideologische opvattingen te huldigen, juist door deze politiek in de hand is gewerkt.

De Russen maakten gretig gebruik van het feit, dat de Verenigde Staten door de publieke opinie gedwongen waren, zich voortdurend te verzetten tegen toelating van communistisch China als lid van de internationale

Generaal Tsjang Kai Sjek hoopt nog steeds op een terugkeer naar het Chinese vasteland. Het is echter de vraag, of hij nog een kans zal krijgen, zelfs al zou het communistische regiem ineenstorten. Daarvoor is er in China te veel veranderd. Men ziet hier de generaal met zijn nog altijd charmante vrouw.

samenleving. Daardoor was voor de Chinezen de weg versperd; zij waren aangewezen op de Sowjetunie.

DE KERN

Op een bepaald ogenblik liepen de belangen van de Sowjetunie en China echter niet meer parallel. Chroesjtsjef dacht de enorme kernmacht van de Verenigde Staten en stuurde al spoedig aan op het vermijden van conflictsituaties, waaruit onbedoeld een wereldoorlog zou kunnen ontstaan. Dat was ook in 1958 het geval, toen de Russische premier een topconferentie eiste over de gespannen toestand in het Middenoosten. Uit protest hiertegen openden de Chinezen het vuur op de eilanden Quemoy en Matsoe, die zich in handen van de nationalist van Tsjang Kai Sjek bevonden. Maar het baatte hen niet.

Van dat ogenblik af wisten de Chinezen, dat zij niet op de steun van de Sowjetunie konden rekenen, als zij een krachtmeting met de Amerikanen wilden forceren — een krachtmeting, waarin de Sowjetunie en de Verenigde Staten elkaar met hun vernietigende

• Vervolg op pag. 3

WOUDE ZADEN
ORANJEWOUD
Vraagt nieuwe prijscourant
Tel. 05150-2161 2162

Wees zuinig met Uw geld koop bij..
WESTERVELD
Bovendien 3% korting door Uw kassabonus
WESTERVELD
FILIALEN DOOR GEHEEL AMSTERDAM

Internationale en interkerkelijke

VERENIGING VAN VOLLE EVANGELIE ZAKENLIEDEN „NEDERLAND”

(full gospel business men's fellowship international)

De beste zaak die u op deze wereld kunt doen is: ONGELOVIGE ZAKENLIEDEN BRENGEN IN EEN OMGEVING, WAAR ZIJ KUNNEN KOMEN AAN DE VOETEN VAN JEZUS.

De winst zal groot zijn! Vergadert u schatten in de Hemelen; het is de moeite waard en als zakenman hebt u zulke grote mogelijkheden.

Alle inlichtingen omtrent onze vereniging worden u graag verstrekt door ons secretariaat te Breda, Ceresstraat 35, tel. 01600 - 35650, na 18 uur: 01600 - 36885

in de stroomversnelling

door H. Algra

De gebeurtenissen van de laatste weken aan het „loonfront” hebben het bewijs geleverd, dat een Regeringsprogram, ondanks het spreekwoord dat regeren betekent vooruitzien, tóch maar een betrekkelijk gezag heeft. En dat dus een formele en morele binding aan zulk een program ook allerminst een waterdicht caisson oplevert.

De gang van zaken inzake de lonen is bekend. Er werden véél zwarte lonen betaald. Maar het kwaad van de zwarte lonen was toch verre van algemeen. In de grensstreken en in het Westen van het land was het verschijnsel van de zwarte lonen véél algemener dan elders, en bovendien verschilt het van branche tot branche. Terecht is er op gewezen, dat sommige grote werkgevers thuis in hun eigen bedrijf andere mogelijkheden zien en tegen de afspraken in realiseren, dan zij bij de onderhandelingen met de vakbonden in discussie menen te kunnen brengen. Tegen de vakbonden zeggen zij nee en tegen hun eigen personeel ja. Omdat zij bang zijn, dat hun personeel wegloupt. Omdat zij personeel willen aantrekken, ten einde een winstgevend product te vergroten.

Het gevolg ligt voor de hand. Wanneer de arbeiders zien, dat hun patroon in het eigen bedrijf realiseert, wat de vertrouwensmannen van de arbeiders in moeizame onderhandelingen met de werkgevers-organisaties niet kunnen bereiken, dan zeggen de arbeiders: onze bonden zijn te slap. Het is beter, dat wij buiten onze bond om de zaak zelf zien te regelen. Dan is er veel meer uit te halen.

Er is nog een andere kant aan de zaak. In de Stichting van de Arbeid gaan werkgevers en werknemers samen bekijken, wat er mogelijk is, in groot verband gezien. Zij gaan na, wat mogelijk is, zonder onze exportpositie in gevaar te brengen, zonder in een gevaarlijke overbesteding te geraken. De Stichting van de Arbeid is zeer deskundig. Ook de werknemers-experts zijn economische deskundigen en kunnen dus volkomen op voet van gelijkheid praten met de anderen, die met hen om de tafel zitten. In die stichting komt men tot een algemene richtlijn, die voor alle onderhandelingen tot vaststelling van een c.a.o. dient te gelden. Ook het goedkeuringsbeleid van de Regering berust op dezelfde macro-economische overwegingen als die in de Stichting van de Arbeid leidde tot een gemeenschappelijke politiek.

Dit gehele beleid wordt doorkruist door directe acties, door wilde stakingen. Wilde stakingen, die soms succes hebben. De vakbonden distancieren zich van de staking, zoals de term luidt. Soms tonen zij tegelijk begrip. En de directie van een grote werf zegt in het publiek: ik schop tegen het tot nu toe gevolgde loonbeleid. Het gevolg is, dat de c.a.o. meer als een belemmering voor positieverbetering wordt gezien dan als een waarborg voor een rechtvaardige en sociaal verantwoorde positie. De c.a.o. wordt niet meer als een waardevolle zaak, als een sociale verworvenheid gezien. En het gezag van de leiding der organisaties, zowel van werkgevers als van werknemers is verzwakt.

Nu is het noodzakelijk, hier enige restricties aan te brengen. Vooral in tweeërlei opzicht. Het is een slecht verhaal, wanneer men zegt, dat het nu wel duidelijk is geworden, dat de lonen best met een sprong omhoog kunnen. Want dat is helemaal niet duidelijk geworden. Gebleken is alleen, dat bepaalde ondernemingen best belangrijk meer kunnen betalen. Maar het staat naar onze mening vast, dat er ook tienduizenden ondernemingen zijn, waar dat niet of heel moeilijk kan. Tenzij de prijzen ook belangrijk omhoog gaan.

Alle verhalen over dure commissariaten en indrukwekkende tantièmes zijn alleen van toepassing op een beperkt, een zeer beperkt aantal ondernemingen en concerns. Maar ze gelden niet van tienduizenden middenstandzaken, niet van dagbladondernemingen en andere zeer strak aan prijscontrole gebonden producenten.

Nu volgt een tweede restrictie. Het is allerminst waar, dat het gezag van de vakverenigingen is verdwenen. Het heeft een deuk gekregen. Maar ook weer in bepaalde kringen, streken en bedrijven. Er zijn ook vele tienduizenden vakbonders, die de betekenis en de geestelijke en zedelijke kracht van hun vakorganisatie verstaan, die bereid zijn, hun leiders vertrouwen te schenken en te volgen en die bezorgd zijn, omdat zij vrezen, en niet zonder grond, dat veel van wat gewonnen werd door een voorzichtig en verantwoord beleid, gewonnen werd in verscheidene moeilijke jaren, nu weer wankel komt te staan. Daarom laat een verstandig vakbondsbestuur zich niet intimideren door wat te hoop loopt en schreeuwt, maar blijft het in open en eerlijk contact met het gros van de leden, dat van positieve betekenis is voor de kracht en het gezag van de vakbeweging.

VAKBONDSBESTUURDERS met verantwoordelijkheidsbesef en vakbondsleden, die zelf over de vraagstukken meedenken, begrijpen ook het gevaarlijke en misleidende van sommige redeneringen, waarmee socialistische van naam tegenwoordig komen aandragen. De vraag wordt telkens gesteld, of de voor 1963 berekende ruimte van 2,7% niet te voorzichtig, te krap was berekend. Dat kan men eigenlijk eerst helemaal zuiver beoordelen, als het jaar voorbij is en men gaat nacalculeren. Het is waarschijnlijk, dat dan inderdaad zal blijken, dat het percentage lager is gesteld dan later noodzakelijk bleek. Dat behoeft allerminst te betekenen, dat degenen, die de berekeningen opstelden, met de gegevens, die ze in 1962 hadden, zonder veel bezwaar op een hoger percentage hadden kunnen mikken. Dat laten wij in het midden. Maar het gaat ons hierom. Wij hebben, ook voor de Vara, en wel uit de mond van dr. Vondeling deze „bewijsvoering” gehoord. Er was een ruimte van 2,7% geschat. Maar er wordt wel 8% boven de gecontracteerde loonsom aan zwarte lonen betaald. Dat is het bewijs, dat die ruimte van 8% of meer er wel was. Want de werkgevers betalen niet uit het verlies, maar uit de winst. Zulk een redenering is een economie van enig formaat onwaardig. Wanneer sommige werkgevers zonder bezwaar zwarte lonen betalen, dan is dat, afgezien van de vraag, of het misschien ook gebeurt, om de eigen concurrentiepositie te vergroten, door de mensen bij anderen weg te kopen, helemaal geen bewijs, dat gemiddeld, nationaal gezien, er zulk een grote ruimte aanwezig was. Het is ook mogelijk, dat die ruimte, macro-economisch gezien, niet klopt en lang niet klopt op wat sommigen zich op het terrein van de zwarte lonen veroorloven. Wij zeggen dus niet, dat het getal 2,7 een onaantastbaar karakter heeft, maar wraken alleen de lichtvaardige redenering, dat de hoogte

der zwarte lonen het onweerlegbare bewijs levert, dat men zich bij het berekenen van de ruimte ernstig heeft vergist. Er zijn zelfs gevallen, dat zelfs, ondanks verliezen in het bedrijf, zwarte lonen worden betaald, om personeel te kunnen behouden, dat anders zou worden weggekocht, wat tot een ruïne van het bedrijf zou leiden.

Er is meer. Die 2,7% aan geschatte ruimte is niet door het vorige kabinet uitgevonden en opgelegd, maar zij is door deskundigen berekend, en door werkgevers en werknemers in de stichting van de arbeid als basis voor de onderhandelingen aanvaard. Wie dus doet, alsof die 2,7% een kwalijke of kwaadaardige en het klimaat bedervende fout is geweest van het vorige kabinet, geeft een voorstelling van zaken, die alleen geaccepteerd kan worden door mensen met een zwak geheugen en onder die categorie vallen normaal noch de leiders van de oppositie in het parlement, noch de leiders van de vakbeweging.

Nu moge een laatste aantekening volgen. Er is de regering een verwijt van gemaakt, dat zij reeds de vorige week, bij de algemene politieke beschouwingen, haar voornemens aan de Kamer heeft meegedeeld. Vooral de vakcentrales toonden hun ontstemming. Zij besloten zelfs om uit protest hun eisen te verhogen. Want — zo zeiden zij, de regering doorkruist de besprekingen, die wij voeren in de Stichting van de Arbeid.

Deze kritiek, wat er overigens van zij, past bepaald niet in de mond van de heer Roemers of van enige andere socialist. De heer Roemers is lid van de Tweede Kamer en is lid van de socialistische fractie. En de woordvoerder van die fractie heeft de regering gevraagd, om reeds nu te zeggen, hoe haar opvattingen en plannen zijn. Het staat zwart op wit in de Handelingen. De heer Vondeling zei nl. (blz. 35 der Handelingen, eerste kolom):

„Wij hebben in de krant gelezen, dat er tweemaal overleg is geweest tussen de Regering en de voorzitters van de grote centrale organisaties. Als ik het wel heb begrepen: op initiatief van de Regering, die daarmede nog eens haar bijzondere verantwoordelijkheid voor het loonbeleid heeft onderstreept, zelfs in de gegeven situatie. Ook heeft het kabinet, zo hebben wij in de krant kunnen lezen, een speciale vergadering aan de loonpolitiek gewijd.

Met spanning wachten wij dan ook het antwoord van de Regering af. Zij kan in de huidige situatie niet volstaan met een verwijzing naar de studies van de S.E.R., die wellicht nog enkele weken op zich zullen laten wachten. De grote lijn moet nu toch wel vaststaan; de fijnere toetsen kunnen later worden aangebracht. Mijn vraag is: Hoe ziet die grote, vaste lijn er uit?

Ik hoop, dat de Regering ons op die vraag een zo duidelijk mogelijk antwoord zal willen geven. Wij kunnen onze houding dan na het antwoord nog eens nader bezien”.

Welnu, de rode fractie werd op haar wenken bediend. De Regering hield zich niet op de vlakte, maar gaf een duidelijk en concreet antwoord. Zij had verwacht, zij mócht niet anders verwachten, dan dat er naar gevraagd zou worden en zij was paraat. Zij kón antwoorden en was bereid te antwoorden. Zij verdiende daarvoor de dank van de Kamer, speciaal van de oppositie, die om een duidelijk antwoord had gevraagd, niet voor later, maar op staande voet. En daarom is het ongepast, haar achteraf te verwijten, dat het kabinet de onderhandelingen doorkruist.

China, Rusland en het Westen

• Vervolg van pag. 2

wapens te lijf zouden gaan en communistisch China als lachende derde vrijwel buiten schot zou blijven. Daar ligt — ook nu nog — de kern van het Russisch-Chinese conflict.

VERLEGENHEID

De Russen mogen hun zorgen hebben, zij zitten niet bij de pakken neer en trachten hun verlies binnen de communistische wereldbeweging om te zetten in winst in de niet-communistische wereld. Het kernstopverdrag (dat slechts een gedeeltelijk karakter heeft en niet verhindert, dat de proefnemingen ondergronds normaal doorgang vinden!) werd door de Russen gesloten onder het motto: „Baat het niet, het schaad ook niet”. Maar voorlopig ziet het er wel naar uit, dat het vruchten gaat afwerpen. De westelijke mogendheden zijn er echt een beetje mee in verlegenheid gebracht. Veel dingen komen op losse schroeven te staan. De grenzen, die we eerst zo duidelijk gemarkeerd zagen, beginnen te vervagen. De internationale verhoudingen zijn ondoorzichtig geworden.

Wist men, dat men de Russen op hun woord zou kunnen vertrouwen, dan zou alles vrij gemakkelijk zijn. Dan zou er gestreefd kunnen worden naar een oplossing van de internationale problemen, die de Chinese communisten de mogelijkheid zou ontnemen, hun minder vriendelijke voornemens uit te voeren.

men, hun minder vriendelijke voornemens uit te voeren.

PROBLEMEN

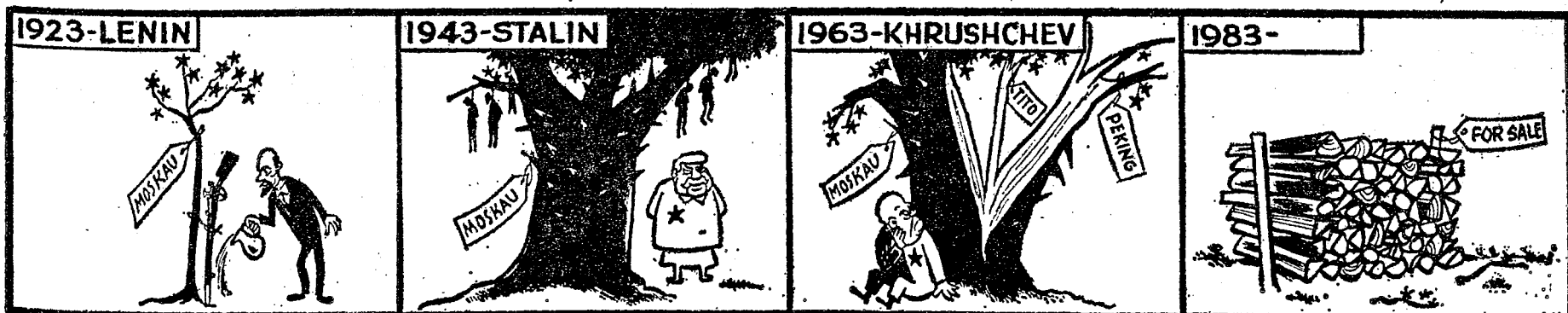
Zo ver is het echter nog niet, als het al zo ver zal komen. Wij kennen de diepste bedoelingen van de Russische leiders niet. En ook al lijken er redenen aanwezig te zijn om te veronderstellen, dat men zich in Moskou niet zo druk meer maakt over de communistische wereldrevolutie, de schijn bedriegt vaak en de gebeurtenissen van de achttien naoorlogse jaren zijn er nu eenmaal om ons er aan te herinneren, dat de Sowjetunie wel heel sterk deze schijn tegen zich heeft. Het Westen bevindt zich in een moeilijke positie, nu de „geest van Moskou” door de conferentiekamers waait en niemand met zekerheid kan zeggen of het een zinsbegoocheling is of niet. Wel weten we, wat de „geest van Genève” in 1955 en de „geest van Camp David” in 1960 ons hebben gebracht.

De westelijke mogendheden staan nu voor problemen als het al of niet slechten van de handelsbarrières langs het Sowjetblok, het al of niet leveren van enorme hoeveelheden tarwe aan deze groep landen, die met mislukte oogsten te kampen hebben gehad. En ook in het politieke verkeer zijn de problemen legio, omdat men nu eenmaal rekening moet houden met de mogelijkheid, dat men toch weer bij de neus wordt genomen. db

fijn! die ken ik

Natuurlijke ontwikkeling van het communisme?

TWEEDE KAMER

Na de schorsing:

Loonpolitiek volop in discussie

De heer Smallenbroek (AR) had, ook achteraf, schik toen hij voorstelde de belangrijke aangelegenheden van de loonpolitieke situatie diepgaand te bespreken naar aanleiding van een afzonderlijk in te dienen Regeringsnota. Zijn voorstel daartoe is helaas niet aan bod gekomen, maar de ervaring van donderdag 3 oktober heeft uitgewezen dat het uitvoerige debat in wezen als een nachtklaars is uitgegaan. Er was (het kon ook niet anders) gebrek aan concrete gegevens. Men moest volstaan met grote, algemene lijnen.

Het voorspel

Praktisch alle fractievoorzitters hadden dringend geïnformeerd naar de mening van het Kabinet over de moeilijke loonpolitieke situatie.

Prof. Vondeling (P.v.d.A.): „Hoe ziet die grote vaste lijn er uit? Ik hoop dat de regering ons op die vraag een zo duidelijk mogelijk antwoord wil geven”.

Mr. Geertsema (V.V.D.): „De regering zal zich er over moeten beraden welk pakket van maatregelen de eventuele loonstijging zal moeten vergezellen”.

Dr. De Kort (K.V.P.) liet het echter bij de mededeling dat hij en zijn fractie zich van een concreet

zien van de gevolgen die zullen optreden indien b.v. tot een forse loonsverhoging zal worden besloten. Het zou echter goed zijn indien de ministerspresident in zijn antwoord enige mededelingen kon doen”.

De heer Jongeling (G.P.V.): „...het kabinet zal zijn standvastigheid hard nodig hebben”.

Het kabinet kon in feite dan ook niets anders doen dan op die uitgeoefende aandrang ingaan. De vraag was alleen in hoeverre het kabinet volledige opening van zaken moest geven. Immers vast stond — met name voor de heren De Kort, Smallenbroek en Beernink was dit sterk onderstreept: in eerste instantie is het georganiseerde bedrijfsleven verantwoordelijk. Dat is — aldus de heer Smallenbroek (A.R.) in overeenstemming met het wettelijk kader dat ingaat op 1 juli door de Kamer is geaccepteerd. Een overeenstemming die in goed overleg en in goede overeenstemming met alle daarbij betrokkenen tot stand is gebracht.

Pas daarna is de regering aan bod. En, naar mr. Beernink (C.H.U.) opmerkte pas in de zoveelste plaats is het een zaak voor de Kamer. De Kamer mag zich, noch kan zich met de feitelijke loonvorming al te intensief bezig houden.

Het was in deze situatie zó dat de wens van mr. Geertsema gestalte kreeg: Het is te hopen dat het kabinet erin zal slagen de juiste stuurmanskunst te vinden om het schip van staat naar een veilige toekomst voor de gehele Nederlandse bevolking te loodsen.

Het antwoord

Het kabinet heeft de Kamer niet in onwetendheid gelaten omtrent hetgeen het kabinet van plan is te doen in deze niet gemakkelijke situatie.

Aan het slot van zijn antwoord maakte mr. Marijnen (K.V.P.) duidelijk, dat de regering niet kan en niet wil treden in de verschillende concrete punten voor de loonvorming. Zolang deze zaak nog onderwerp van overleg uitmaakt tussen werkgevers en werknemers in georganiseerd verband, heeft de regering hier geen taak.

In zo verre was hij het eens met de meeste sprekers. Toch lag er een taak nu. Er is immers een gespannen arbeidsmarkt-situatie. Er is een verschijnsel van zwarte loonvorming. Er is een allereerste begin van een gezagscrisis.

En tenslotte heeft het Nederlandse volk een pijnlijke ervaring overgehouden van de bestedingsbeperking na de jaren 1956/57.

De regering, aldus de minister-president, behoort alles in het werk te stellen een dergelijke situatie te voorkomen.

De heer Marijnen wilde daarom, ten antwoord op de vele vragen, de hoofdlijnen van dit voorgenoemde beleid aan de Kamer mededelen.

De spanning op de arbeidsmarkt moet worden verminderd. Allereerst is dit te bereiken door beperking van de vraag. De rijksoverheid zal daarom wat terughoudend zijn bij het doen van bestellingen. Bovendien kan een deel van de overheidsuitgaven over een langere termijn worden uitgesmeerd.

Alleen de woningbouw blijft daarvan uitgezonderd. Gemeenten en provincies zullen op overeenkomstige wijze moeten handelen.

Het bedrijfsleven zal minder gemakkelijk credieten moeten kunnen opnemen, terwijl enige landbouwprizen zullen stijgen. In de sector der bieten, is het niet onmogelijk in 1964 een verhoging daarvan te verwezenlijken.

Misschien ook breekt de tijd aan dat enkele (verterings)belastingen zullen moeten worden verzwaaard.

Maar met nadruk onderstreepte de minister-president dat het de regering niet mogelijk is thans reeds een uitspraak te doen over de omvang van een aanvaardbare loonstijging. Maar wel wees de minister-president het felle verwijt van prof. Vondeling (P.v.d.A.) af als zou dit kabinet de broeierige sfeer mee hebben veroorzaakt. Hij stelde uitdrukkelijk vast dat er nog in mei 1963 tussen regering en het georganiseerde bedrijfsleven volledige overeenstemming bestond over het feit dat er geen aanleiding was af te wijken van het beleid dat voor 1963 was overeengekomen.

Dat de regering nu een ruime verantwoordelijkheid zou dragen voor de huidige excessen is — zacht gezegd — een eenzijdig voorstelling!

De rest

- Het Kabinet is bereid te overwegen (suggestie van de heer Smallenbroek A.R.) de verkiezingen vroeger te houden dan in mei teneinde een nieuw Kabinet een ruimere inwerkperiode te verschaffen.
- De regering blijft de stijging van de grondprijzen en de prijzen der woningen met grote aandacht volgen om zo nodig in te grijpen.
- radio Veronica zal niet worden gehinderd. Het wachten is op de samenspreking in Straatsburg.
- he omroepbestelrapport van prof. L. W. G. Scholten zal worden gepubliceerd.
- benoeming van staatssecretarissen is niet direct een verlenging van de kabinetsformatie. Overigens komen er 12 of 13 van deze „onderministers”.
- Mr. Grosheide (AR) — staatssecretaris van OKW — zet zich op positieve wijze in voor de realisatie van de mammoetwet.
- Het Verdrag van Moskou inzake de kernstop neemt niet weg de noodzaak van de westelijke defensie.
- Nederland is bereid ernstig te zoeken naar en mee te werken aan de vele wegen die de internationale spanningen kunnen doen afnemen.
- de gezamenlijke brief van Zending en Missie — de heer Smallenbroek had daar o.a. naar gevraagd — inzake hulpverlening van de overheid ten behoeve van speciale taken door Zending en Missie ondernomen, zal ernstig worden bestudeerd.
- de minister van Financiën heeft geen geflatteerde begroting ingediend. Dit verwijt van prof. Vondeling (P.v.d.A.) werd verontwaardigd van de hand gewezen.
- de aardgasprizen zullen zo worden vastgesteld dat de gemeenten in staat zijn alle verbruikers in de voordelen te laten delen.

Beraad

Nader beraad door de fracties bleek noodzakelijk, al was er verschil van mening over de wijze waarop. Dat was geen wonder. De rede van de minister-president was compact en genuanceerd. Lik op stuk, om een uitdrukking van Johan Bodegraven te bezigen, zou in deze situatie een onduidelijk debat opleveren met alle onplezierige gevallen van dien.

De Kamer besloot tot schorsing van de zitting tot de volgende middag, waarmee het kabinet zich kon verenigen.

De replieken

Alle aandacht bleef geconcentreerd rond de loonpolitieke situatie en de globale plannen die het kabinet had bekend gemaakt.

Prof. Vondeling (P.v.d.A.) ging akkoord met de maatregelen die beoogden te komen tot een zekere arbeidsontspanning. Maar voor de rest had hij geen goed woord over.

„Voor de loonsverhoging er is, heeft het Kabinet reeds de dreigende lasten van regeringszijde op tafel gelegd!”

„Ik kan mij niet aan de gedachte onttrekken dat de Regering thans in paniek is geraakt! Waarom moeten nu reeds „harde maatregelen” worden aangekondigd, terwijl het resultaat van de besprekingen in de Stichting van de Arbeid nog afgewacht moet worden?”

De P.v.d.A. woordvoerder ging er kennelijk van uit dat de aangekondigde regeringsmaatregelen binnenkort zouden worden genomen. Een stelling die overigens niet door sterke argumenten werd gestaafd. Onder dreiging van een motie constateerde hij dat

a het onjuist is nu reeds een lasten verzwaring aan te kondigen, zonder daarbij te zeggen dat een forse loonsverhoging noodzakelijk is.

b de aangekondigde maatregelen passen niet op de situatie van vandaag en morgen.

c in die maatregelen ligt een onevenwichtigheid opgesloten.

De woordvoerder van de V.V.D., de heer Geertsema zag het anders: hij wilde een onderscheid maken

Loonontwikkeling in acht jaar

Het verloop van de lonen in de laatste acht jaren (1954 gesteld op 100) is bijzonder interessant. In 1955 schommelden ze om de 108. In 1956 gingen ze in de richting van 113. Daarna vermelden de gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek een gemiddelde van ongeveer 126 (1957), 132 (1958), 135 (1959), 145 (1960), 153 (1961), 165 (1962).

oordeel over de loonvraagstukken zouden onthouden totdat en bedrijfsleven en eventueel de regering tot een solutie waren gekomen.

Ir. Van Dis (S.G.P.): „Wij hopen zeer dat het vertrouwen der Regering in deze niet wordt beschaamd, gelijk meermalen bij vorige regeringen het geval bleek te zijn.”

Mr. Beernink (C.H.U.): „Hier rijzen allemaal vragen waarop de regering ons misschien een antwoord kan geven. Het zijn vragen die ik in verband met de moeilijke situatie van het ogenblik aan de regering wil stellen.

De heer Smallenbroek (A.R.): „De regering zal evenwel haar standpunt hebben te bepalen ten aan-

Geniet van Uw reis naar

ISRAEL

Shalom op de boot! Shalom in Haifa!

De luxe 10.000-tonners van de ZIM Israel Navigation Company bezorgen U de mooiste vakantie-reis van Uw leven. Zondoordrenkte dagen op de azuren Middellandse Zee. Voortkabbellende vakantie-uren op de volgende routes: Marseille-Napels-Cyprus-Haifa of Venetië-Praeus-Cyprus-Haifa.

Israël, het jongherboren land met het grote bijbelse en historische verleden, heet U hartelijk welkom. Bekijk dit land intensief, leef er tussen de Sabra's, zie zelf de dorre woestijnen en vruchtbare vlakten. Israël strekt zich voor U uit van Sinai tot Sinaasappel, van Kanaän tot Kibboets.

ZIM'S UNIEKE „INCLUSIVE-TOURS” LATEN U HET HELE LAND ZIEN

WEND U TOT UW PASSAGEBUREAU

Generaal Agenten:

De Vries & Co. N.V., Dam 6, Amsterdam. Tel. 248174.
Dammers & v.d. Heide en Co. (Agenturen) N.V., Vasteland 10, Rotterdam. Tel. 119300.

Nog hoop voor Zwammerdam?

De Eerste Kamer over de herindeling van oostelijk Zuid-Holland.

DE gereserveerde tribune in de Eerste Kamer was jl. dinsdag meer dan vol met gemeentebesturen van de in het geding zijnde plaatsen bij de herindeling van Oostelijk Zuid-Holland. Onder hen bevond zich vanzelfsprekend het gemeentebestuur en het actie-comité uit Zwammerdam. Deze gemeente heeft op allerlei manieren de publieke opinie getrokken om Zwammerdam in zijn huidige omvang te laten voortbestaan. Voor de wijze waarop dit is gebeurd hadden de Senatoren lof.

De senatoren die n.a.v. het wetsontwerp het woord voerden, waren achtereenvolgens de heren Tjalma (A.R.), v. d. Vliet (V.V.D.), Van Lieshout (K.V.P.), Knottnerus (CHU) en de Loor (PvdA).

De eerste spreker — de heer Tjalma

J. TJALMA

— ging uitvoerig in op de bezwaren die hij tegen dit wetsontwerp had. De minister had hem niet kunnen overtuigen, waarom in één wetsontwerp twintig gemeenten waren ondergebracht (enige worden opgeheven, bij andere worden de grenzen ingrijpend gewijzigd). Hij sprak daarbij van „koppelpverkoop”. Evenmin had hij steekhoudende argumenten kunnen vinden, die de opheffing van Zwammerdam rechtvaardigden. Door deze wijze van handelen was de Kamer in een dwangpositie gebracht. Het gevaar is zeer groot, aldus spreker — dat het ene deel, dat men wil accepteren nu verworpen zal worden om het andere deel.

De heer Tjalma die het meest afwijzend stond tegenover dit wetsontwerp, hield minister Toxopeus voor, dat hij sterkere argumenten zal moeten aanvoeren, dan hij tot nu toe gedaan heeft. Daarbij stelde hij, dat wat de urgentie van Gouda betreft, dit anders geregeld had kunnen worden. Gouda had de grenswijziging al in 1947 aanhangig

gemaakt. Als die dan eindelijk na 16 jaar de Kamer bereikt, gaat het niet aan te zeggen dat er plotseling zo'n haast mee is. De heer Tjalma eindigde zijn betoog door mede te delen dat hij en zijn fractie tegen het wetsvoorstel zouden stemmen.

De heer v. d. Vliet (vvd) sprak in ongeveer dezelfde geest. Hij had ook wel begrip voor de moeilijkheden van Gouda, maar zo zei hij (als gemeenteraadslid van Hilversum) dat zijn gemeente er veel slechter aan toe was.

Tegen de opheffing van Zwammerdam had hij ernstige bezwaren. Ook hij verlangde sterkere argumenten. Hij zou zijn stem vooralsnog niet aan dit wetsvoorstel geven. Hij adviseerde minister Toxopeus de rede te lezen die prof. Van Muiswinkel uitgesproken had bij het 1000-jarig bestaan van Zwammerdam.

De heer Van Lieshout (kvp) had ook wel bezwaren, maar zei, dat hij geen betere conceptie had kunnen ontwerpen, waarin alle partijen zich zouden kunnen vinden. „Bij gemeentelijke herindelingen zullen er altijd wel huilende en lachende partners zijn.” Omdat er geen betere conceptie was te ontwerpen, zou hij zijn stem aan het wetsontwerp geven.

De heer Knottnerus (chu) — eveneens tegen de opheffing van Zwammerdam — zei, dat deze gemeente ge-

toond had de problemen aan te kunnen. Bij opheffing zou veel schade toegebracht worden.

Tenslotte sprak de heer de Loor (pvda). Hij betoogde, dat minister Toxopeus geen evenwichtige herindeling had weten te bereiken. De nieuw te stichten gemeente Driebruggen zal een gemeente van te geringe postuur worden. Ten aanzien van Zwammerdam miste hij deugdelijke redenen, althans in de verdediging van de minister. „Gouda”, zo zei hij „verkeerd in een nood situatie, dat weegt bij mij zwaar, maar desondanks zal ik tegen stemmen.”

Na een pauze van een half uur, deelde voorzitter-Jonkman mede, dat minister Toxopeus volgende week dinsdag zal antwoorden.

Voor de Zwammerdammers dus nog een week van spanning.

drukkerij
zwagers

Sinds 1903

Nieuwe Binnenweg 460-462, Rotterdam

NIEUW

BIJBELS KWARTETSPEL

Het gezelschapsspel voor jong en oud, gezin, clubs en verenigingen. Leerzaam en instructief. Geheel nieuwe tekst, samengesteld door een predikant. In twee kleuren gedrukt, verpakt in sterk kartonnen doosje

f 2,75

Verkrijgbaar bij uw boekhandel en bij de uitgever:

H. Medema, Frisolaan 40, Apeldoorn
na storting van het verschuldigde bedrag
op giro nr. 959760.

ZAKKEN

Voor alle verpakkingdoeleinden

T. SPAAN

v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W.
Tel. 0 10 - 6 91 95. Telegr.: TESPA.

N.V. G. HAAK

v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W.
Tel. 0 10 - 6 91 95. Postbus 6043.
Telegr.: HABAG.

Import - Export

Nieuwe CHU-leden

PROF. VONDELING: „als ik mij niet vergis waren twee van de drie staatssecretarissen van defensie geen lid van een politieke partij.....”

FREULE VAN STOETWEGEN: „was”.

PROF. VONDELING: „Dat is interessant. Wij hebben al eens eerder beleefd dat een bewindsman, waarvan men op goede gronden kon aannemen dat hij neigde naar de V.V.D., kort daarop lid werd van de C.H.U.”.

FREULE VAN STOETWEGEN: „Dat is geen schande.”

PROF. VONDELING: „dat heb ik ook niet gezegd, maar merkwaardig is het wel.”

in de maatregelen. Tegen de bestaande overspanning op de arbeidsmarkt had de regering een pakket van maatregelen ontworpen, die direct zouden moeten worden uitgevoerd. Daarnaast zou er een tweede pakket bestaan — niet definitief nog, maar onder voorwaarde dat de loonsverhoging zou uitlopen boven een nog aanvaardbaar percentage.

Aanvaardbaar getoetst aan de nationale belangen. In een dergelijke situatie zou de liberale fractie niet schromen — hoe pijnlijk deze operatie zou zijn — ook het tweede „pakket” in zijn geheel te aanvaarden. De K.V.P. was van oordeel dat de doelstelling van de regering honorabel was: wat er ook moge gebeuren, voorkomen moet worden dat een forse loonsstijging gevolgd wordt door een even forse prijsstijging. Maar of de regering over de gehele linie de juiste beslissing had genomen kon op het moment beslist niet worden beoordeeld. Daarvoor was de mededeling te globaal!

Overigens: de keuze van de middelen was op zichzelf goed en dat wakte bij de K.V.P. vertrouwen. Met name de huurverhoging: niet omdat deze verhoging nu plotseling nodig is! Reeds in het akkoord

van Wassenaar lag dit vast. En daarom was de K.V.P. akkoord.

Onjuist

De heer De Kort (K.V.P.) wees er terecht op dat prof. Vondeling absoluut onjuist is als hij stelt dat wij voor een bestedingsbeperking zouden staan zoals in 1956.

De woningbouw gaat nu rustig door. Er staat geen loonstop maar een loonsverhoging voor de deur. Dit Kabinet staat een echte loonsverhoging voor en niet één bestaande uit zwakker geworden guldens.

Vandaag is er sprake van een tijdig remmen van verhoogde bestedingen en niet van een afremmen der bestedingen.

Geen kritiek

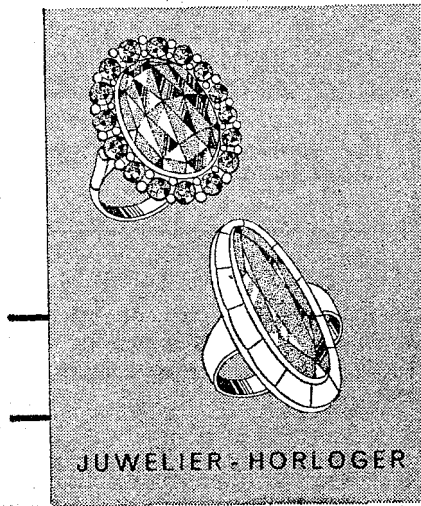
De heer Van Dis (S.G.P.) was van oordeel dat de regering volkomen gelijk had. De onderhandelende partijen inzake de lonen moeten nu reeds weten dat de Regering geen onzeker geluid heeft laten horen. Alleen: als er concrete wetsontwerpen komen zal zijn fractie alle vrijheid voorbehouden.

Ook de heer Beernink had weinig kritiek. Integendeel sprak hij zijn vertrouwen uit in het beleid dat gericht is mede op de gevolgen van de te verwachten loonsverhoging die opgevangen moet worden. Regeren is vooruitzien — ook wanneer het betreft minder populaire maatregelen.

Slagvaardig beleid noemde de heer Jongeling (GPV) het voornemen van dit kabinet. Ondanks enige kritiek op de onderdelen, wilde hij in grote lijnen akkoord gaan.

Het A.R. standpunt

De heer Smallegenbroek constateerde dat hij meer had ontvangen van het Kabinet dan hij gevraagd had. Een geste waarvoor hij erkentelijk was. Temeer omdat uit de rede van de minister-president was gebleken dat de regering voornemens is een evenwichtig beleid te voeren. Dat betekent — en de minister ontkende dit niet — dat vandaag nog niet kan worden gesproken van een absolute mening van het Kabinet. Dat betekent eveneens dat het uiteindelijke standpunt van het kabinet pas zal worden bepaald

JUWELIER - HORLOGER

BLIJ

enorm blij, dat is Uw vrouw met die ring van goud. Stap eens bij ons binnen, mijnheer: wij zijn specialisten in gouden sieraden, onze vakmensen geven U graag het juiste advies en U komt in een prettig moderne en vertrouwde zaak.

SIEBEL

Amsterdam: Kalverstraat 123
Den Haag: Lange Poten 11
Rotterdam: Stadhuisplein 24-26
Coolingsingel 50, Nwe.Binnenweg 227

Toen en nu

PROF. VONDELING (P.v.d.A.) op 31 juli 1963:

„Ik wil beginnen met een gelukwens aan het nieuwe kabinet en aan de leden daarvan in het bijzonder.

Ik hoop dat het overleg prettig, openhartig en vruchtbaar zal mogen zyn.”

PROF. VONDELING op 2 oktober 1963:

„Het is de rijksoverheid geweest die grote verantwoordelijkheid draagt (inzake de loonpolitieke situatie) omdat zij een broerierig klimaat liet ontstaan dat het vertrouwen aantastte.

als de regering weet hoe groot de loonsstijging is. Maar ook betekent dat, dat bij de bepaling van het definitieve standpunt aandacht wordt geschonken aan de wenselijke en mogelijke reële loonsstijgingen.

De heer Smallegenbroek waardeerde het zeer dat het kabinet een beleid wil voeren van een gezonde economie en van werkgelegenheid. Het „geen werk hebben” is misschien wel de meest ernstige zaak.

Een afgerond oordeel over de totaliteit van de aangekondigde maatregelen is nog niet te geven. Uit de aard der zaak kon de regering thans geen uitgewerkte voorstellen voorleggen. Maar in de ontvouwde grondgedachten van dit Kabinet heeft de A.R. fractie waardering voor de uitgangspunten van het beleid.

De motie

De minister kon de P.v.d.A. kennelijk niet overtuigen. De motie werd ingediend en verworpen.

Het enige dat nog merkwaardig was, was de houding van de Boerenpartij. Twee leden stemde voor, het derde lid de heer Harms had zich kennelijk aan de stemming onttrokken.

Waarom voor

P.I.T. op pad?

„Da's fijn! Prachtig! Dus bundels met kerstverhalen en gedichten en kerstkaarten enne...”

„Ja, er staat een hele bibliotheek klaar. Voor Paramaribo en Nickérie; ja ook voor Albina en Aruba. Het nieuwe tehuis in Curaçao krijgt natúúrlijk extra. De Kerstpakketten? Die worden ingepakt.” De stem aan de andere kant van de telefoon klinkt ál enthousiaster. Vlootpredikant Van de Wall heeft op zich genomen de materiaalzendingen voor de prot. militaire tehuizen in de West te verzorgen. En hij doet dat met een aanstekelijke originaliteit en vasthoudendheid. Want hij kent uit ervaring de behoeften van de militairen overzee. Vandaar dat de Christelijke Militairen Bond voor Oost en West deze zaken graag aan hem overlaat, ter verlichting van de vele werkzaamheden van de bondssecretaris Mr. J. Winters. Het bestuur van deze C.M.B., onder voorzitterschap van Staatsraad M. Ruppert, monkelt meestal als ds. Van de Wall in de hoofdbestuursvergadering zijn ideeën ópspuit.

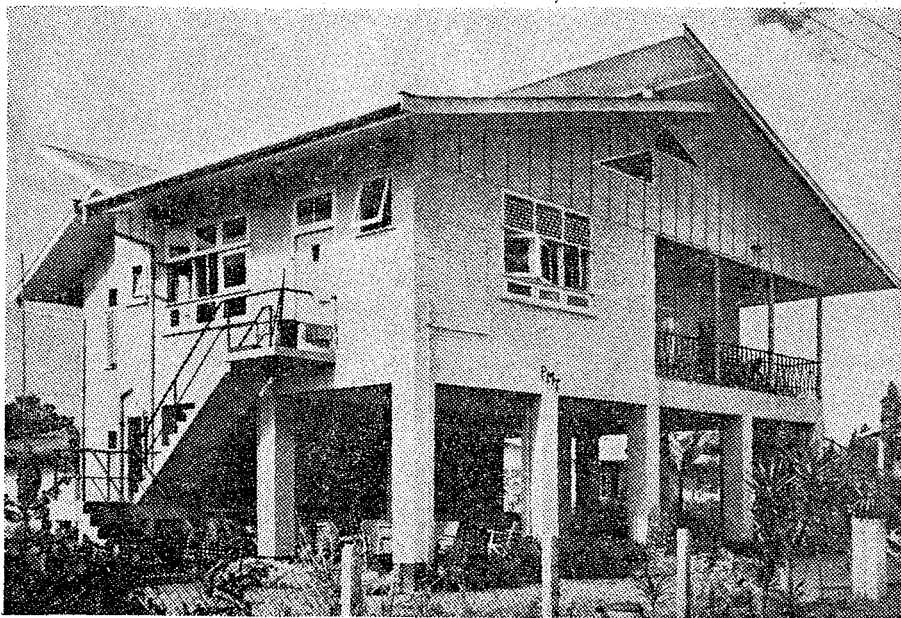
Wel iets anders

Voor „onze jongens” in de West móét veel gedaan worden. Méér dan voor de militairen in onze omgeving. Ook voor die is een prot. militair tehuis een begeerd „hol voor de vermoeide voet”. Maar onze jongens in Nederland — en zelfs zij, die in Duitsland zijn gelegerd — kunnen op gezette tijden naar huis. De militairen overzee moeten dit ontberen, terwijl de levens- en klimaatomstandigheden daar wel iets anders zijn dan in het vaderland...! Ook de „ontspannings”-mogelijkheden!

Vandaar, dat de C.M.B. voor Oost en West in het P.I.T.-bestuur een extra warme belangstelling ondervindt. De K.N.M.B. Pro Rege telt ook duizenden leden. De C.M.B. heeft als inkomstenbron slechts een aandeel in de opbrengst van de P.I.T.-collecte (behalve dan de overheidssubsidie).

Bijzonder geholpen

Dus: niet alleen voor militaire tehuizen in Nederland en Duitsland gaan in de week van 14 t/m 19 oktober duizenden mannen en vrouwen, meisjes en jongens voor P.I.T. op pad. Zij mogen bij hun — vaak niet zo dankbaar werk — bedenken dat zij werkzaam zijn óók voor de militairen overzee. En dat die mannen daar bijzonder geholpen zijn met al hetgeen uit Nederland hen bereikt. Zij schrijven er misschien niet over naar huis. Maar

Het protestants militair tehuis in Suriname.

allerlei rapporten van de beide daar werkzame vlootpredikanten en van de legerpredikant in Suriname liegen er niet om!

Eerste tehuis in Curaçao

Feestelijk is de opening geweest van het eerste protestants militair tehuis in Curaçao!

Tot dusver kwamen onze militairen daar in het Zeemanstehuis (van het Leger des Heils). Hoe goed er ook voor hen werd gezorgd, toch bleek er behoefte te bestaan aan een specifiek militair tehuis. Dank zij medewerking van een oliemaatschappij kon een dergelijk oord worden ingericht.

Het tehuis is medio september door Gouverneur Delbrot geopend. De C.M.B. voor Oost en West zorgde voor het meubilair en voor al hetgeen nodig is om een militair tehuis gezellig en doeltreffend te maken. Dat kostte vele duizenden!

Voorts zijn er in de West bouwplannen voor een tweede militair tehuis in Aruba. In Suriname zijn er drie „onderkomens” voor onze militairen: in Paramaribo zelf, in Nickérie en in Albina.

Op twee fronten

De C.M.B. voor Oost en West timmert niet aan de weg. Daarom vermeldden wij

deze voor onze krijgsmachtonderdelen overzee zo uiterst belangrijke vorm van geestelijke verzorging hier nadrukkelijk. Deze Bond is één der samenwerkenden in het P.I.T., dat in de laatste jaren ál meer een strijd op twee fronten moet voeren: Enerzijds moet het nederlandse volk, in het bijzonder het protestanse volksdeel, meer en meer bepaald worden bij het grote belang van de geestelijke verzorging in de strijdkrachten. Maar anderzijds moet er steeds meer aandacht worden besteed aan de pogingen van sommige gemeentebesturen (lees: Sociale Raden) om het P.I.T. te dwingen tot een samengaan met het Humanistisch Thuisfront. Men schrijft dan een gecombineerde collecte voor. Dus een inzameling door middel van bussen of lijsten met één opschrift. Getracht wordt op deze manier groeperingen, die naast elkaar bestaan, te dwingen tot samengaan, met als stok achter de deur: als ge niet op onze suggestie c.q. eis ingaat, krijgt u geen collectevergunning!

Diametraal doel

Een samencollecteren onder één noemer móét het P.I.T. afwijzen op principiële en praktische gronden.

De grondslagen van het Humanistisch Thuisfront en die van de Christelijke belijdenis, welke ook het Protestants Interkerkelijk Thuisfront als zijn richtsnoer aanvaardt, staan diametraal tegenover elkaar. Het is het Protestants Interkerkelijk Thuisfront niet mogelijk in zijn arbeid — de geestelijke verzorging van militairen — samen te gaan met een organisatie, die het bestaan van God Drieëinig met zoveel woorden ontkent.

Hieruit vloeit voort, dat het inconsequent en onaantvaardbaar zou zijn, wél samen te collecteren, d.i. gezamenlijk middelen te verwerven om een zózeer uiteenlopende geestelijke verzorging mogelijk te maken. Het is beslist niet zo, dat het zg. buitenkerkelijk deel van het Nederlandse volk „vanzelfsprekend” de humanistische levensbeschouwing is toegedaan.

Het is evenmin zo, dat het Humanistisch Thuisfront kan beschouwd worden als een „neutrale” organisatie, die zich ontfert met over die militairen, die niet bereikt (willen) worden door de arbeid van de in het P.I.T. samenwerkende diensten en organisaties.

Het Humanistisch Thuisfront pretendeert terecht, dat het eerste deel van zijn naam zijn doelstelling aanduidt.

Scheve verhouding

Het denkbeeld, het Humanistisch Thuisfront dezelfde faciliteiten te verlenen als

de beide andere Thuisfronten, mag discutabel worden gesteld, daar dit niet in verhouding staat tot de noden van het N.K.T. en het P.I.T. Immers, de samenwerkenden in het P.I.T. belasten zich met de zorg van 56 militaire tehuizen in Nederland, 1 in Duitsland, 4 militaire tehuizen overzee, de in het buitenland oefenende militaire onderdelen, en voor de velerlei benodigheden van 110 vloot- en legerpredikanten.

Het Humanistisch Thuisfront heeft de zorg voor 4 militaire tehuizen en 1 vormingscentrum in Nederland.

Door de constellatie van, en de onderlinge afspraken in het Protestants Interkerkelijk Thuisfront kunnen wij bij bovengenoemde opsomming niet onze 3 grote vormingscentra noemen. Uiteraard hebben die wel de belangstelling van het P.I.T., echter is door een gentleman-agreement met het bestuur van deze 3 centra het terrein waarop het P.I.T. de benodigde gelden tracht te verkrijgen, ingeperkt.

Concentratie bereikt

Het P.I.T. is zich wel degelijk bewust, dat vermindering van het aantal collecteaanvragen vereist is. Het heeft daarom zelf hiertoe reeds medegewerkt, toen het indertijd besloot tot bundeling van krachten c.q. collecte-aanvragen, over te gaan. De verschillende protestants christelijke organisaties en diensten, die de geestelijke verzorging, ontwikkeling en ontspanning op zich hebben genomen van militairen, vragen niet meer afzonderlijk een plaats op het collecterooster aan. Het P.I.T. richt zich tot de gemeentebesturen met één collecte-aanvraag voor alle werk tezamen.

Het P.I.T. heeft in de loop der jaren veel goodwill van de burgerij mogen ontvangen. Het organiseert in 1963 zijn vijftiende openbare landelijke collecte. Het

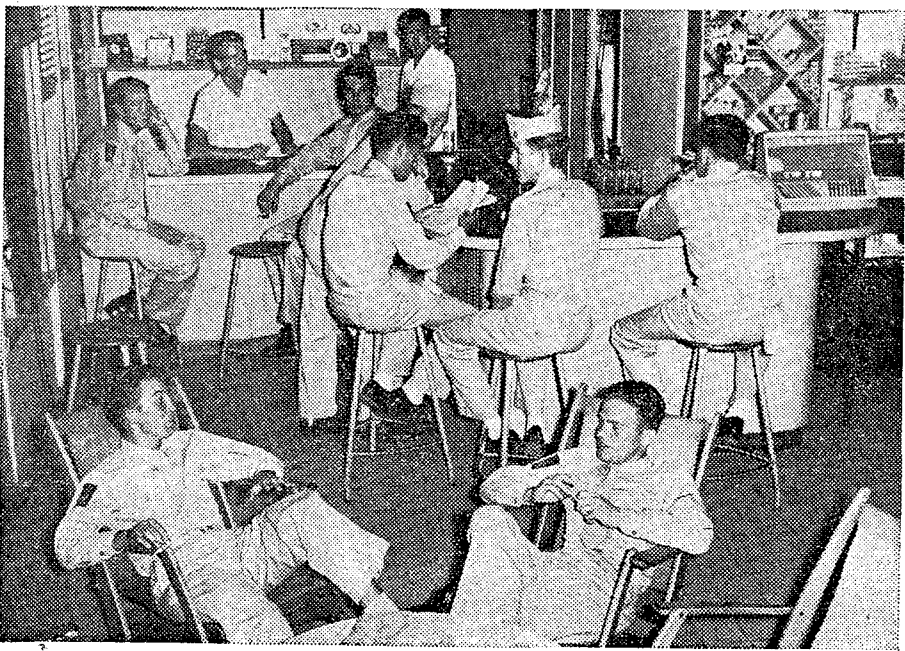

Er zijn nogal wat mensen, die vinden dat heel wat begrippen en opvattingen in onze partij hopeloos verouderd zijn. En als aan deze mensen gevraagd wordt daar eens wat voorbeelden van te geven, tien tegen één dat zij het eerst de naam van de partij noemen. Wat zegt dat nu nog in deze tijd: Antirevolutionair?

Nu kan men in zo'n geval wel een verklaring geven van de herkomst van deze naam en waarschijnlijk zal men daar dan ook wel begrip voor ontmoeten, maar dan blijft toch de vraag: wat moet je er vandaag nog mee aan, met zo'n naam?

Daarom is het goed, dat we voortdurend om ons heen kijken en de ogen wijd open hebben voor alles wat er binnen en buiten onze grenzen gebeurt. Dan blijkt, dat we voortdurend tegen die mensen, die we zojuist bedoelden, kunnen zeggen: Kijk, wat daar nu gebeurt dat is in wezen revolutionair en daartegenover stellen wij nu ons antirevolutionaire beginsel.

Daarom ook lijkt het ons goed hier aan de vergetelheid te ontrukken wat de heer B. Roolvink onlangs zei in een vergadering, waar hij de huidige spanningen op het gebied van de lonen besprak. Daarin stelde hij de volle inhoud en de betekenis van de

Gezelligheid in het protestants militair tehuis op Aruba. (Ned. Antillen).

... een doeltreffend collectieve gebouwd. collectecomité's, contactcollectanten hebben zeer belangrijke en ook praktische bezwaren en gecombineerde collectieve met het Humanistisch Zij zullen zich daarvoor niet stellen. Bovendien zal het der gevers en geefsters hun een dergelijke gezamenlijke onthouden.

fronten elk drie dagen van een week, zoals bijv. Amsterdam, waar het P.I.T. dit jaar de eerste drie dagen mag collecteren. Uiterst onvoordelig! Er zijn ook gemeenten, die menen de kwestie te kunnen oplossen door een rouleersysteem. Den Haag bijv. gaf vorig jaar het P.I.T. en dit jaar het Hum. Thuisfront vergunning. Een dreigend verlies voor het P.I.T. van f 8.000,—!

't Sloeg niet aan . . . ?

Het is te hopen, dat velen in den lande begrip, ja respect opbrengen voor het principiële standpunt van het P.I.T. De reacties op persberichten en -artikelen in vorige jaren — bijv. naar aanleiding van het afwijzend standpunt van B. en W. van Den Haag — stelden echter teleur. Het leek, alsof deze principiële zaak niet aansloeg. Althans naar de giften-thermometer gerekend. Er kwam

van één oude em. predikant een gift „voor uw flinke houding”, en één enkele gever daarna gaf blijk, het P.I.T. te willen steunen in zijn strijd recht te doen wedervaren aan de belangen van de in het P.I.T. samenwerkenden: de hoofdlegerpredikant, de hoofdvluchtvaartpredikant en de hoofdvluchtvaartpredikant, met hun corps; de K.N.M.B. Pro Rege; de reeds eerder genoemde C.M.B. voor Oost en West; de chr. militaire organisaties enzovoorts.

Het kán nog

Waarom zovelen in de komende week voor het P.I.T. op pad gaan? Om te zorgen, dat onze jonge (en oudere) mannen, die voor ons hun plicht vervullen, dié geestelijke verzorging, dié verantwoorde ontwikkelings- en ontspanningsmogelijkheden kunnen krijgen, die zij zo nodig hebben. Het Evangelie kán nog gebracht worden aan deze tienduizenden, merendeels opgroeiende jeugd. Er zijn unieke kansen voor de Kerk. Voor de uitbreiding van Gods Koninkrijk! De M.

antirevolutionair tegenover schijnsel dat men zich ontzetten hetgeen in overeenkomstige gelegd.

Middenstand vreest prijsmoeilijkheden

De acute moeilijkheden aan het loonfront hebben de middenstanders in Nederland aanleiding gegeven een waarschuwend stem te laten horen. Het is de middenstand, die vooral beducht is voor prijsverhogingen, die zowel ten koste van de inkomenspositie van de middenstandsondernemer zouden gaan, als ten koste van de inhoud van de portemonnaie van de huisvrouw. In het verleden zijn het immers vooral de middenstanders geweest, die met het departement van economische zaken in conflict kwamen ten gevolge van door hen noodzakelijke geachte maar door de minister geweigerde prijsverhogingen.

Met deze herinneringen op de achtergrond heeft de Chr. Middenstandsbond de afgelopen week dan ook als zijn mening uitgesproken, dat het eisenpakket van de vakbeweging „een volkomen onmogelijke zaak” is. Niet dat men het de werknemers niet gunt, maar prijsstijgingen zullen onvermijdelijk zijn. Ook de regering heeft zich dit al gerealiseerd. Wanneer er eerst al een huurverhoging gerealiseerd

dient te worden en bovendien alle loonsverhogingen in de landbouw moeten leiden tot verhoging van de prijzen voor agrarische produkten, dan vrezden de middenstanders, dat zij wel weer tevergeefs zullen aankloppen bij economische zaken.

De Chr. Middenstandsbond vraagt zich af, of het nog wel mogelijk zal zijn aan de prijspolitiek van de regering medewerking te verlenen, indien de lonen fors omhoog gaan, maar de prijzen aan strakke banden worden gehouden. Ook al zou formeel die medewerking nog wel worden gegeven, dan is het zeer onzeker of verwerkelijking in de praktijk nog mogelijk is.

Een maximale loonsverhoging, waarbij de werknemers een reële verbetering in de lonen zullen ontvangen, die niet geheel door prijsverhogingen te niet wordt gedaan, acht de C.M.B. zes procent. Daarboven zal dan per onderneming bezien kunnen worden, of er ook nog boven die zes procent iets gedaan kan worden, zonder dat dit gevolgen heeft voor de prijzen. Deze marge om naar boven toe per onderneming van de c.a.o.-lonen af te wijken, zou een royale marge moeten zijn. Met een dergelijke vorm van loonsverhogingen acht de C.M.B. ook het belang van de werknemer en de consument het best dienend. S. M.

**P.I.T.-
collecte
14 t.m. 19
oktober**

Een gift aan het P.I.T. komt ten goede aan het werk van de vloot-, leger- en luchtmachtpredikanten, de protestantse militaire tehuizen in Nederland, Duitsland en overzee, enz.

Protestants Interkerkelijk Thuisfront

Een dringende vraag aan alle anti-revolutionaire ambtenaren (van hoog tot laag).

**Bent u al lid van de
Nederlandse Christelijke
Bond van Overheids personeel** ?

Zo ja, maakt dan een collega lid; zo niet, sluit u bij ons aan. Reeds 44.000 leden gingen u voor. Onze bond heeft 325 plaatselijke afdelingen in Nederland.

**MELDT U bij het hoofdbestuur van de
N.C.B.O., postbox 1804 te 's-Gravenhage**

**Nederlandse Christelijke
Beambtenbond**

ORGANISATIE VOOR HET
ADMINISTRATIEVE, TECHNISCHE,
COMMERCIELE, CHEMISCHE,
LEIDINGGEVENDE EN
TOEZICHTHOUDENDE PERSONEEL

De Lairessestr. 129, A'dam-7, Tel. 722501 en 733517

**Vereniging tot Opvoeding en Verpleging
van Geesteszwakke Kinderen**

STATUTAIR GEVESTIGD TE UTRECHT.

Adres: Centraal Kantoor, Arnhemseweg 17, Amersfoort. Tel. 03490-14521. Postrekening 26816.

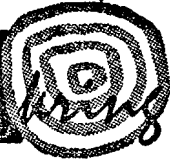
Leden van het Moderamen:
H. M. Oldenhof, Ede, voorzitter.
Dr. J. G. Aalders, Leeuwarden, vice-voorzitter.
Mr. L. Stadij, Amersfoort, secretaris-penningm.

Doel: Het doel der Vereniging is, de bevordering van Christelijke verzorging, naar het Woord van God, van geesteszwakke kinderen, alsmede de duurzame verzorging van minderjarigen, ook al vallen dezen niet onder het begrip „geesteszwakke kinderen”.

Van deze Vereniging gaan uit de stichtingen:
„s Heeren Loo-Lozenoord” te Ermelo, inrichting voor geesteszwakke jongens en meisjes.
„Groot-Emaus” te Ermelo, internaat voor heropvoeding van debiele jongens en meisjes.
„Dr. Mr. Willem van den Bergh-Stichting” te Noordwijk-Binnen, inrichting voor geesteszwakke kinderen en volwassenen uit de provincie Zuid-Holland.
Het „Van Arkel-Instituut” te Soestdijk, internaat voor geesteszwakke kinderen uit sociaal normale gezinnen.
„Groot-Schuylenburg” te Apeldoorn, inrichting voor geesteszwakke jongens en meisjes.
„De Gemzensprong” te Rotterdam, tehuis voor werkende debiele jongens.
„Saxenheem” te Almelo, tehuis voor werkende debiele jongens.

**Van
14 t.m. 19 oktober a.s.
MET P.I.T. OP PAD**

**VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN**

DE HARSEBOOM

Café-restaurant
Groest 80 — Hilversum
Telefoon (02950)-44451

Zalen voor alle doeleinden. Verzorgd restaurant, prima consumpties. Prijzen op aanvraag. Capaciteit diners: 700 personen.

HOTEL „DE KROON“

SOPHIALAAN — LEEUWARDEN
telefoon 4467 - 4468

Uw adres voor recepties en partijen

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457-561 Telefoon 06750-3748

Houtzagerij-Houthandel-Kistenfabriek

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

VOSKAMP EN VRIJLAND

's-GRAVENZANDE - Telefoon 01748 - 2245* - Postbus 30

N.V. AANNEMERS- EN HANDELSBEDRIJF

VAN OORD

Hoogstraat 73a — Telefoon 444 — Werkendam

RIJSWERKEN GRONDWERKEN ASFALTWERKEN

BOUWBEDRIJF JAC. VAN DER NIET

NIEUWBOUW EN
ONDERHOUDSWERKEN

Oranjeweg 6 — Telefoon 01719-2748 — Noordwijk aan Zee

Grondboringen Bodemonderzoek
Nortonputten voor Drinkwatervoorzieningen
Pompinstallaties Beregeningsinstallaties
Meer dan 40 jaar ervaring.

FIRMA JAN DE NOOIJ - BENNEKOM

Telefoon 08379 - 2227

NAAM- EN NUMMERPLATEN

in diverse uitvoeringen.

Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen, sanatoria, bejaardencentra en op schepen.

ZUID NED. NAAMPLATEN ONDERNEMING
G. TER VEEN - GELEEN

GRAAF HUYNLAAN, hoek Markt - TELEFOON 04494 - 2372.

Aannemersbedrijf

GEBR. HAKKERS

• Handel in rijsmaterialen, riet en teen
• Rietmattenfabriek
• Hoepelmakerijen
WERKENDAM — TELEFOON 514

P. BREUGEM, bouwkundige

OOSTEINDESEWEG 19 - TELEFOON 01892 - 319
BERGSCHENHOEK

Wij verzorgen zowel de tekening met aanvraag, als de bouw van uw woning.

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.) TELEFOON 08859-605

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten woningen, directieketen, barakken, garages, vakantiehuisjes enz.
Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veldschuren, loodsen etc.

Export: België, Duitsland, etc.

FIRMA C. VERMEER EN ZOON'S

fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894-1230 - Ouderkerk aan de IJss

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN

GEBOGEN REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS

ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN enz. enz.

Van de zijde van de ARJOS ontvingen wij onderstaand verslag van haar conferentie op 4 en 5 oktober

HET thema dat de Nationale Organisatie dit jaar aan haar jaarlijks studiekonferentie gaf is op 4 en 5 oktober j.l. in Driebergen goed uit de verf gekomen. Dit is vooral te danken aan het voortreffelijke betoog, dat dr. Bruins Slot op vrijdagavond hield. Het was bedoeld als inleiding tot de discussies en het gaf een nadere uiteenzetting van enkele kernpunten uit het boekje dat dr. Bruins Slot schreef onder de titel „Kleine partij in grote wereld“.

Welnu, er is gediskussieerd! De jongeren kregen veel stof mee om te verwerken en door te geven op de klubs. Het was een goede conferentie!

Gasten

Ook van de zijde van de partij bestond er belangstelling voor deze conferentie. De directeur van de Kuypers- stichting, mr. J. H. Prins, woonde de gehele conferentie bij. Vrijdagavond waren aanwezig de heren dr. W. P. Berghuis, J. Smallemoek en mr. W. R. van der Sluis. Zaterdagmorgen gaf het eerste vrouwelijke a.r. Kamerlid, mej. mr. J. C. Rutgers, van haar belangstelling blijk.

Het communisme

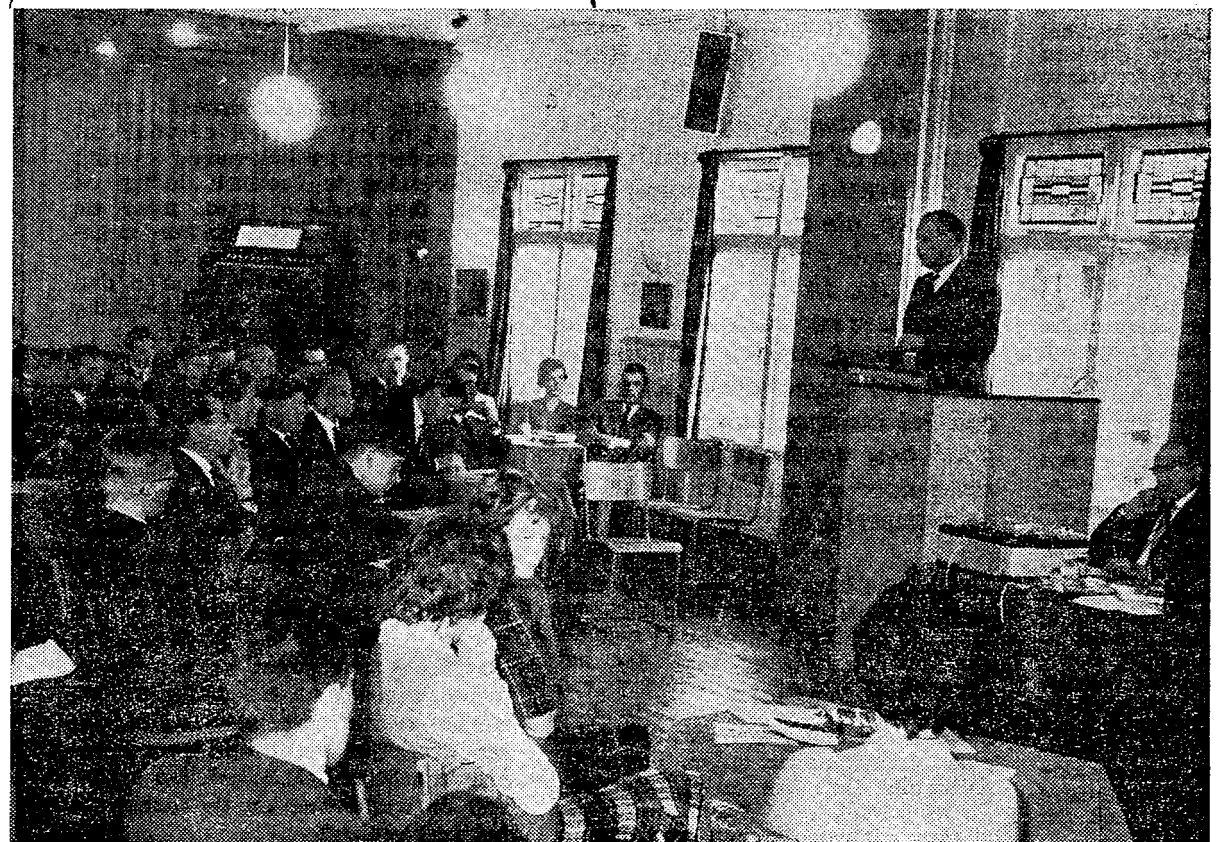
Dr. Bruins Slot begon zijn betoog met er op te wijzen, dat wij in een wereld leven die steeds meer een eenheid wordt. Het ene deel van de mensheid kan het andere niet missen. Wij moeten met z'n allen op deze aardbol leven. Dit betekent dat wij met de Russen moeten praten. Dat begrijpen wij vaak niet, maar wij ontkomen er niet aan. Wij begrijpen dat vaak niet, omdat wij het communisme in z'n ware gedaante zien. Het is in wezen anti-religieus en daar valt niets goeds van te zeggen. Hetzelfde geldt voor de Franse Revolutie. Iemand als De Gaulle leeft echter uit de beginselen van de Franse Revolutie. En toch praten wij met hem, omdat het niet anders kan. De werkelijkheid is, dat een groot deel van de wereld kommunistisch is. Er valt daarom niet aan te ontkomen dat wij met de kommunisten praten. Zeker, wij zullen dat moeten doen met de wetenschap hoe de ander is en wat hij beoogt. In deze tijd van de „kernbom“ is het onze taak te streven naar een „leefbaar“ bestaan.

Daarbij is in het geding dat het communisme een pseudo-religie is. Rusland staat daardoor sterker, want het westen heeft daar geen verhaal tegenover staan. Van onze kant is voortdurend bezinning nodig op de vraag wat het communisme betekent en hoe wij met de Russen in contact kunnen komen. Als er een jongerenkongres in Oost-Europa is gaan wij er meestal niet naar toe. Wij moeten wel gaan. Het is onze taak daar principieel gevormde mensen heen te sturen, omdat daar de mogelijkheid bestaat voor een gesprek. En juist dat praten is zo enorm belangrijk. Wij leven niet in de hel maar op de aarde. Laten wij niet vergeten dat de kommunisten mensen zijn en als zodanig aanspreekbaar.

Christelijke politiek nu!

In de vorige eeuw lag voor ons de zaak heel duidelijk. De liberalen waren onze vijanden, zij verdrukten ons. Onze ouders hadden de taak te ijveren voor de christelijke school. Zij waren dat verplicht aan hun doopbelofte. Het gaf hen tevens het heerlijke gevoel dat zij ook bezig waren voor hun kinderen. Het was de vervulling van hun christenplicht. Vandaag betekent christelijke politiek in feite: zendingdrijven. Het betekent concreet: contact met kommu-

Dr. Bruins Slot
tijdens het uitspreken van zijn rede.

KLEINE PARTIJ IN GROTE WERELD

nisten en werken in de minder-ontwikkelde gebieden. De moeilijkheid is dat wij niet allemaal zelf kunnen gaan. In het mondiale vlak is christelijke politiek echter broodnodig.

De wereldgeschiedenis is veel duidelijker eschatologisch bepaald. De geschiedenis van kerk en wereld loopt parallel. Het is in wezen dezelfde geschiedenis. Zij vloeien dan ook in één bedding.

Zowel in de kerk als in de christelijke politiek gaat het om de greep op de wereld. De wereld kunnen wij alleen benaderen vanuit het evangelie. Het gaat voor ons als het ware om een vergelijkend examen, waarbij het evangelie de norm is.

Vanuit de Bijbel is kritiek nodig op je eigen wereld, je eigen land, je eigen partij, je eigen kerk. Dat is een onverbidde noodzakelijkheid. Over de loonpolitiek horen wij op het ogenblik werknemers- en werkgeversverhalen. Laten wij goed bedenken dat het huidige conflict de kommunisten in feite in de kaart speelt.

Achter de huidige moeilijkheden zit vooral dit, dat er van werknemerskant een brok achterdocht bestaat tegen alles wat directies, regering en planbureau zeggen. In wezen hebben wij hier te maken met de klassenstrijd. Wij hebben serieus geprobeerd dit te boven te komen.

Het is ons gelukt, maar het wordt overspoeld doordat er wordt gespeeld op het instinkt van de werknemers.

Architectonische kritiek

Wij zeggen altijd dat de tegenstelling conservatief-progressief onjuist is. Daar zit wel iets in, als wij maar niet zeggen, dat je beide moet zijn. Wij moeten natuurlijk het goede bewaren, maar voor de rest moeten wij heel goed beseffen dat de wereld niet deugt. De wereld zit vol rotte plekken. Een christelijke politieke partij zal daar dwars tegenin moeten gaan. Zij heeft duidelijk te stellen, dat vaak de maatschappij niet deugt.

Een christelijke politieke partij reformeert deze wereld naar de eis van het heilig Evangelie. Wij moeten ons altijd afvragen hoe de Heiland de wereld zou willen zien.

Wanneer mensen door speculaties op de Beurs 10 miljoen gulden kunnen winnen, dan hebben wij ons daar radikaal tegen teweer te stellen.

In de Anti-Revolutionaire Partij hebben wij twee lijnen gehad.

De lijn Kuypers—Idenburg—Talma.

Daarnaast de lijn Colijn.

De A.R. Partij moet kiezen voor de eerste lijn; voor de oude anti-revolutionaire lijn: progressief-evangelisch. Dus niet voor conservatisme en liberalisme; ook niet voor socialisme.

De democratie

Het essentiële van de democratie wordt bepaald door wat zij bedoelt.

In Amerika is die democratie reëel. Daar wordt in het openbaar voor de publieke zaak gevochten. In ons land is de democratie zwak. Dat komt, doordat er niet meer duidelijk te kiezen is door de veelheid van partijen.

Dr. Bruins Slot zei hiervan:

„De A.R. Partij had bij de laatste verkiezingen een duidelijk program. Een christelijk progressief program. In de toekomst zullen wij het nog konkreter moeten zeggen. Laten wij er voor oppassen dat wij onder het motto „de eenheid te bewaren“ allerlei mensen onder één hoedje proberen te vangen.

Dr. Berghuis heeft gezegd, dat de A.R. Partij in de bocht zit. Ik heb het gevoel, dat de A.R. Partij er na het passeren van de bocht zo uit zal zien als ik het graag wil hebben.”

• *Vervolg op pag. 9*

• Vervolg van pag. 8

Het zal u duidelijk zijn, dat het betoog van dr. Bruins Slot de tongen in beweging bracht. Uit de discussie lichten wij enkele punten.

Te idealistisch?

In één van de discussie-groepen kwam de vraag aan de orde of dr. Bruins Slot niet te idealistisch was wat betreft zijn visie op de taak van een christelijke politieke partij in deze tijd.

Dr. Bruins Slot vond het een merkwaardige gewaarwording, dat jonge mensen hem min of meer verweten, dat hij te idealistisch zou zijn. Wij hebben, aldus spr., geen behoefte aan vals idealisme, maar idealisme is nodig. Wanneer Paulus geen idealist was geweest, dan zou er — naar de mens gesproken — in Europa thans geen sprake zijn van Christendom.

Na twintig eeuwen Christendom zullen wij nog uit dezelfde felle achtergronden als de apostelen moeten leven. Daarom doe ik een appel op jullie om bezig te zijn met de christelijke politiek; gegrepen door de idealen van het Christendom.

Wat doen wij?

Het westen heeft een zwakke democratie, maar wat doen wij daar aan?

Dr. Bruins Slot was van mening, dat wij de maatschappij zo moeten hervormen, dat de kommunisten er jaloers op worden.

Onrechtmatige tegenstellingen moeten verdwijnen. Wij hebben de gerechtigheid na te jagen. Dit betekent dat wij steeds bij onszelf moeten beginnen.

Het betekent ook dat de A.R. Partij op de helling moet. Wij moeten de zaken, die aan de orde zijn doorpraten en met elkaar uitvechten. Een samenleving die bijvoorbeeld de speculatie rustig laat voortgaan en die niet bereid is daar iets aan te doen, is geen christelijke samenleving.

't Verleden en wij

Vanuit de vergadering kwam de vraag naar voren of wij niet het „erfgoed” moeten bewaren en of wij Colijn niet in het kader van zijn tijd behoren te plaatsen. Dr. Bruins Slot ging hier uitvoerig op in. Hij zei o.a.: Als wij erfgoed hebben gekregen, dan moeten wij daar niet op passen, maar dan moeten wij daar mee woekeren. De wereld verandert enorm snel en wij hebben rekening te houden met die veranderende omstandigheden.

Wij kunnen niet bij Groen en Kuiper blijven staan. Wij kunnen wel meenemen wat zij ons hebben achtergelaten, maar wij zullen onze eigen houding moeten bepalen. Wanneer wij bepaalde misstanden signaleren dan zullen wij daar een eigentijds antwoord op moeten geven.

Vandaag vindt via allerlei kommissariaten opeenhoping van kapitaal plaats. Wij behoren duidelijk te zeggen hoe wij daarover denken, want het „akker aan akker trekken” is door en door onbijbels. Het is dan ook onrechtvaardig dat de inkomens van kapitaalverschaffers ongelimiteerd zijn, terwijl die van de arbeiders wel gelimiteerd zijn.

Als wij op een bepaald moment inzien dat wij een verkeerde koers varen, dan moeten wij onze koers wijzigen, omdat onze christelijke overtuiging ons daartoe dwingt.

Colijn was ongetwijfeld een groot vaderlander. Als regent en als mens acht ik hem hoog, aldus dr. Bruins Slot. Toch is er tussen Kuiper en z'n goede tijd en tussen Colijn een merkwaardig verschil. De opvattingen van Colijn lagen over het algemeen dichter bij de liberalen. Dat had zijn invloed op de A.R. Partij. Dat merken wij vandaag nog. Onthoudt dat de liberalen ons al eens verdrukt hebben.

Dit neemt niet weg, dat de socialistische hem op een schandelijke wijze hebben verguisd. Iemand als dr. Buskes doet Colijn geen recht wedervaren. Het is een overdreven verhaal. Wij moeten Colijn zien in het kader van zijn tijd, maar wij moeten daar nu geen last van hebben.

Liberaal verhaal

Tijdens de konferentie werd de opmerking gemaakt, dat de vakbonden veel te veel invloed zouden hebben.

Dr. Bruins Slot merkte ten aanzien van dit punt op, dat dit een liberaal verhaal is. Het wordt de hoogste tijd, dat wij daar vanaf komen. De ellende is n.l. dat de invloed van de vakbeweging tegenwoordig nul komma nul is. Er dreigt een volledige desorganisatie van het bedrijfsleven doordat liberale werkgevers gebruik maken van koppelbazen en zwarte lonen. Het gevolg is, dat de arbeiders hun vertrouwen verliezen en dat de vakbeweging de klem op de arbeiders verliest. Door de vakbeweging is de klassenstrijd afgezwakt, maar deze begint nu te herleven. Dat is een levensgevaarlijke situatie."

Radiogesprek tussen de heer J. Smallenbroek en Mr. W. R. van der Sluis op woensdag 9 oktober j.l.

Dat u meneer Smallenbroek hier naast mij in de studio ziet heeft zijn redenen, Allereerst wil ik u hartelijk welkom heten.

Omdat de heer Van Eijdsen, de voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie, nog steeds ernstig ziek is, neemt u zijn functie waar. En omdat het een goede gewoonte is dat in de eerste A.R. radio-uitzending na de Algemene Beschouwingen in de Tweede Kamer, de stem van de fractie-voorzitter door de microfoon klinkt, wil ik graag een gesprek met u hebben.

Vindt u Algemene Beschouwingen over de rijksbegroting, zo kort na de regeringsverklaring van het nieuwe kabinet, eigenlijk geen mosterd na de maaltijd?

Smallenbr. Dat is aan de ene kant wel moeilijk geweest. Gewoonlijk wordt de troonrede sterk in de Algemene Beschouwingen betrokken. Dat was dit jaar een beetje minder aanlokkelijk. Immers indien je zo kort geleden naar aanleiding van de regeringsverklaring nog over de grote lijnen van het beleid over een periode van vier jaar hebt gedebatteerd dan is het wat vreemd om direct daarna dit alles nog eens dunnetjes over te doen; ook al betreft die discussie dan slechts het beleid van het eerstvolgende kalenderjaar.

Aan de andere kant was er ditmaal ook een heleboel gloednieuwe gesprekstof voorhanden, waarover de Troonrede nauwelijks gerept had.

V. d. Sl. U bedoelt de moeilijkheden rondom het loonbeleid?

Smallenbr. Precies, aan de wolven, die op dat terrein de laatste weken de zon van de arbeidsvrede in ons land verduisterd hebben, kon ook de Tweede Kamer niet voorbij gaan. Ik heb er — zij het met enige terughoudendheid — een groot deel van mijn rede aan moeten wijden.

V. d. Sl. Bedoelt u met die terughoudendheid dat u zich ook in de huidige situatie wilt houden aan de per 1 juli j.l. van kracht geworden wettelijke regeling, dat het bedrijfsleven zelf de eerste verantwoordelijkheid voor de loonvorming draagt?

Smallenbr. Ja, dat is ons uitgangspunt. Indien men vandaag aan de dag in de kranten leest, dat het bestaan van de Stichting van de Arbeid op het spel staat, dan moet men goed beseffen wat dit in feite betekenen zou.

De Stichting van de Arbeid waarin de centrale werkgevers- en werknemersorganisaties vertegenwoordigd zijn, is in het nieuwe loonstelsel de as waarom de loonvorming draait.

Daar moeten werkgevers en werknemers het met elkaar eens worden. Indien dit niet lukt of indien men die Stichting zelfs gaat opheffen, dan staat of de chaos of een opnieuw door de overheid geleide loonvorming voor de deur.

Bedenk wat dat laatste betekent in een situatie waarin de arbeidsvrede zoek is.

V. d. Sl. Nu het gelukkig nog niet zo ver is, kunnen we misschien even naar de Algemene Beschouwingen terugkeren. In het parlement spreken de woordvoerders der fracties tot de regering. U hebt in uw rede toch ook duidelijk laten uitkomen dat het kabinet in deze moeilijke situatie een eigen taak en verantwoordelijkheid draagt.

Smallenbr. Inderdaad, die verantwoordelijkheid hebben wij duidelijk naar voren gebracht. Namens onze fractie heb ik er voorts op gewezen, dat de loonvorming niet op zichzelf staat. Dit betekent, dat loonsverhogingen gevolgen hebben. Wij zijn niet tegen loonsverhogingen. Maar wij zouden het een ramp vinden als die loonsverhoging als gevolg van prijsstijgingen en inflatie-ontwikkelingen niets zou baten en bovendien degenen, die van sociale uitkeringen moeten rondkomen, ernstig zou duperen. Denkt u daarbij ook eens aan de middenstand en de landbouw. Kijk, bij die gevolgen gaat ook in het huidige loonbestel de verantwoordelijkheid van de regering volop meespelen. Daarom heb ik met aandrang aan het kabinet gevraagd: wat is uw standpunt? Legt u dat eens in een beleidsprogramma in de vorm van een nota aan de Kamer voor.

V. d. Sl. Ik begrijp uw ongerustheid. Mag ik dat even met een eenvoudig voorbeeld illustreren? Als het loon van een werknemer „schoon” f 100,— in de week bedraagt en z'n buurman zou aan sociale uitkeringen f 50,— per week ontvangen, dan krijgt de werknemer bij een loonsverhoging van 10%, f 110,— per week. Bij welvaartsvastе uitkeringen van de sociale verzekeringen krijgt die buurman ook 10% meer, dus f 55,— per week. Dat betekent voor

de laatste toch nog een grotere achterstand. Er kleven dus bezwaren aan de uniforme percentages. Daarom hebt u in de Kamer ook gesproken over de minimum-lonen. U hebt er op aangedrongen dat daar nu eens wat van terecht komt.

Smallenbr. Ja, ik heb er aan herinnerd dat de S.E.R. over dat vraagstuk al jaren studeert. Ik wilde dat er nu eens wat aan gedaan werd. Als u een huisvrouw die bijvoorbeeld meer dan f 100,— per week kan uitgeven, vraagt of zij ook met 70 à 80 gulden toekomt, dan hoort u strijk en zet: „nee, dat kan nooit”. Maar toch moeten vele andere huisvrouwen dat „wonder” presteren.

De inkomensvloer moet dus hoger worden.

Maar wat dat beleidsprogramma van het kabinet betreft, bent u niet op uw wenken bedient met de acht punten, die premier Marijnen als voornemens van het kabinet kenbaar maakte?

Smallenbr. Er zitten twee kanten aan die zaak. De eerste is, dat het lof verdient dat de regering niet achter de feiten aan wil komen en zich dus al vast voorbereedt. De andere kant van de medaille is echter dat een te snelle beslissing van parlement en regering, de onderhandelingen tussen werkgevers en werknemers ongunstig kan beïnvloeden.

De laatste zullen — begrijpelijkerwijs — de in overweging zijnde maatregelen van de regering in hun eisen willen verdisconteren en dus die eisen verhogen. Die ontwikkeling zit er al dik in. Lees de kranten maar. Daarom heb ik in de Kamer gevraagd over die acht punten nog geen definitieve beslissing te nemen. En te wachten op het moment waarop bekend is waarover werkgevers en werknemers het met elkaar eens geworden zijn. Zij moeten het eerst tot een conclusie komen. Dan weten de anderen, dus ook regering en parlement, waar men aan toe is.

Intussen wil ik wel zeggen, dat ik dankbaar ben dat de overheid de bouwactiviteit niet door ontspanningsmaatregelen wil doen afnemen. Dat zou funest zijn. In mijn reactie op de suggesties van het kabinet heb ik opnieuw voor de bouw de hoogste prioriteit gevraagd. Onder alle omstandigheden, ook al zou dat op zichzelf elders weer pijn veroorzaken. Die pijn moeten we willen verduren, anders moeten we het woord „hoogste prioriteit” niet in de mond nemen.

V. d. Sl. Ik begrijp wel dat ook dit moeilijk ligt. Maar terug naar de looncrisis. U hebt sterk gepleit voor het behoud van de C.A.O. als rechtsinstituut. Doet men nu die vrucht van veel strijd te niet, dan is de rechtsorde van de arbeid kapot. Maar moet ook niet het klimaat, de sfeer waarin thans overleg gepleegd wordt, verbeteren?

Smallenbr. U raakt daar eer belangrijk punt van de huidige moeilijkheden aan. De onvrede die er nu heerst is niet alleen met verstandelijke betogen te verhelpen. Natuurlijk, men moet iedereen, werknemers en werkgevers aan hun verplichtingen houden. Dan eerst kan men rechten doen gelden. Maar er is ook de psychologische kant aan deze zaak. Daar zou ik nu ook eens ten volle de aandacht op willen vestigen. Juist omdat op die wijze een oplossing dichterbij kan komen.

Als de werknemers de indruk krijgen dat voor sommigen alles mogelijk is, dan is het te begrijpen dat zij in deze tijd met duizenden open arbeidsplaatsen zeggen: Waarom wij maar een paar procent? Vooral als de werkgever zelf meer biedt dan het c.a.o.-loon!

Wij menen dat ook de Overheid, die er is de samenleving ten goede, niet moet aarzelen van haar bevoegdheden gebruik te maken om het klimaat waarin de loon-onderhandelingen moeten worden gevoerd zoveel mogelijk te verbeteren.

Waar ik voor zou willen waarschuwen is dit, dat allerlei op zichzelf gegronde bezwaren op dit moment het overleg zo vertroebelen, dat geen oplossing meer bereikbaar blijkt. Dan komt de chaos en de zwaksten in onze samenleving zijn daar onmiddellijk de dupe van en op iets langere termijn het gehele Nederlandse volk. Laten wij daar allen goed van doordrongen zijn. In de Kamer ben ik geëindigd met de bede dat allen, die bijzondere verantwoordelijkheid voor ons sociaal-economisch bestel dragen, van God de nodige wijsheid mogen ontvangen bij het nemen van de voor ons allen zo belangrijke beslissingen. Samenwerking van allen die hierbij betrokken zijn, is onmisbaar.

V. d. Sl. Dank u zeer. Wij hopen dat er middelen en wegen gevonden worden om een blijvende onrust, die een nieuwe klassenstrijd tot gevolg zou kunnen hebben, af te wenden.

GRONINGEN

Chr. Coöperatieve Spaarbank
„EIGEN HAARD” G.A.

LOPENDE DIEP — GRONINGEN

Spaarrente leden	3½ %
Spaarrente niet-leden	3¼ %
Jeugdspaarrente met 10% premie	3½ %

Voor VOLVO's naar WIERDA

VEENDAM Kerkstraat 79 - Telefoon 05987-4495
SNEEK Sloepstraat 1 - Telefoon 05150-4215
Oudvaart 3 - Telefoon 05150-3106

Mijn ogen gun ik een bril van
v. d. Munnik

GRONINGEN: Brugstraat 27 - Heerestraat 82
HEERLEN: Stationsstraat 9

Noorman's Groothandel

NOORDERHAVEN N.Z. 39 - GRONINGEN

Wij leveren via uw melkhandelaar:

ZOETERMEER'S ROEM MARGARINE

NUTRICIA KOFFIEMELK

BIER, LIMONADE EN HERO PRODUKTEN

FIRMA KOOS - GRONINGEN

TE KOOP Dekkleden TE HUUR

Lage Der A 5 - Tel. 23929

AUTOMOBIELBEDRIJF J. KNOOP N.V.

ADUARD GRONINGEN
05903-235 Oosterhamrikkade 2
05900-27465

WIJ HEBBEN STEEDS VOORRADIG Z.G.A.N.

PERSONENAUTO'S

Komt u eens kijken? Inruil en financiering mogelijk.

TALENS

de grootste overhemdenzaak

(ook naar maat)

BRUGSTRAAT 19 — GRONINGEN

„Bonte Hoek”

BOOMKWEKERIJEN
GLIMMEN (Gron.)

Leveranciers aan diverse gemeenten
Prijzen op aanvraag

A. DE BOER

Speciaalzaak in haarden en kachels
Reparatie-inrichting

Paterswoldseweg 6 - Telefoon 24535 - Groningen

Aandacht voor
Sosa Rodriguez
de nieuwe voorzitter van de
V.N.-assemblee

DE functie van voorzitter van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties kan van grote betekenis zijn, wanneer er dringende internationale problemen aan de orde zijn. Van de houding van de voorzitter hangt dan vaak af, in welke richting naar een oplossing wordt gezocht, zo er al naar een werkelijke oplossing wordt gestreefd. In de achttien jaren van het bestaan van de volkerenorganisatie is er vaak achter de schermen heel wat te doen geweest rondom de verkiezing van een voorzitter. Dit jaar viel de keus op de Venezolaan dr. Carlos Sosa Rodriguez, zonder dat er ook maar één land was, dat bezwaar tegen zijn benoeming maakte.

VOOR dit laatste kunnen drie oorzaken worden aangewezen. In de eerste plaats is dr. Sosa Rodriguez gesneden uit het hout, waarvan men goede Assemblee-voorzitters maakt. Was hij dat niet geweest, dan zou de keus niet op hem zijn gevallen. In de tweede plaats komt hij uit een van de delen van de wereld, die in het conflict tussen Oost en West een tamelijk vrijblijvende houding aannemen, hetgeen voor Moskou niet onaantrekkelijk is. En tenslotte is een niet minder belangrijke factor (wellicht de belangrijkste) dat de Sowjetunie het om bepaalde tactische redenen voordelig acht, in de internationale politieke arena haar beste beentje voor te zetten.

UIT de houding van de Russische regering kan worden opgemaakt, dat zij er op uit is, uit het conflict met communistisch China zoveel mogelijk goodwill bij de niet-communistische landen te slepen. Daarvoor wil zij de achttiende zitting van de Algemene vergadering van de Ver. Naties gebruiken. Chroesjtsjef laat er zich zelf niet zien. Hij heeft er enkele jaren geleden, toen hij als een verwend jongetje met zijn schoen op zijn lessenaar zat te slaan, geen al te beste beurt gemaakt. Bovendien lijkt hij in eigen land de handen vol te hebben om het hoofd boven water te kunnen houden. Blijkbaar heeft hij de zaken in New York overgelaten aan president Tito van Joegoslavië, wiens neutralistische streven de Russische premier onder de huidige omstandigheden goed van pas komt.

CHROESJTSJEF verwacht waarschijnlijk van de nieuwe voorzitter van de VN-Assemblee, dat deze gebruik zal willen maken van de sfeer van ontspanning, die in de betrekkingen tussen Oost en West, of liever gezegd tussen het Sowjetblok en de westerlijke mogendheden is ingetreden. Dit zou het geval kunnen zijn met betrekking tot door de Russische minister van buitenlandse zaken, Andrei Gromiko, gedane suggesties. Een daarvan is zijn voorstel, een topconferentie te beleggen van de achtien landen, die aan het ontwapeningsgesprek in Genève hebben deelgenomen. Op deze bijeenkomst op het hoogste niveau zou voortgeborduurd moeten worden op het te Moskou getekende kernstopverdrag, dat in de afgelopen week officieel van kracht is geworden.

DE zaken lijken bij dr. Sosa Rodriguez in goede handen. De 51-jarige diplomaat, die tot een zeer rijke Venezolaanse familie behoort, genoot zijn opleiding in Europa. In 1952 ging hij vrijwillig in ballingschap, omdat hij niet voor de dictatuur van Perez Jimenez wilde buigen. Hij trad af als ambassadeur in Londen en begaf zich naar Spanje. Pas in 1958, toen het bewind van Jimenez ten val was gebracht, keerde hij in de diplomatieke dienst van zijn land terug, nl. als vertegenwoordiger bij de Ver. Naties. Het echtpaar Sosa Rodriguez heeft vijf zonen en drie dochters. Dr. Rodriguez spreekt vloeiend Spaans, Engels en Frans. Hij houdt er van met hoge snelheid in sportwagens te rijden. Daar zal hij voorlopig echter weinig gelegenheid voor hebben.

De laatste dag van LINCOLN

door JIM BISHOP

(5)

Na veel over en weer gepraat nam de president een besluit, dat men van een rechtschapen man als hij was niet had kunnen verwachten. Hij vroeg generaal Grant de jongen officier te maken en hem toe te voegen aan zijn persoonlijke staf. Blijkbaar wilde hij niet dat de jongen enig gevaar zou lopen.

Nu was de oudste zoon weer thuis, vol met verhalen over de belegering van Petersburg en de dapperheid van generaal Sheridan. Zijn moeder vroeg hem of hij de kaartjes voor Grover's Theatre soms wilde hebben, waarop hij antwoordde dat hij ze wel kon gebruiken of ze in ieder geval wel kwijt kon aan een paar vrienden.

Mrs. Lincoln vroeg of het echtpaar Grant met hen mee kon gaan naar het theater en de president zei dat hij daar geen bezwaar tegen had, dat Grant een held was en dat het volk er recht op had om hem te zien. Zijn vrouw, die de gewoonte had om van het ene onderwerp over te gaan op het andere, vroeg of hij tijd had om 's middags een rijtoer te maken. De president zij dat hij dat nog niet wist; hij zou wel zien. Zij vond dat hij wat vaker naar buiten moest.

Op dit ogenblik, aan de ontbijttafel, was het een gelukkige familie. Maar het was niet altijd zo; zonder overdrijving kan men zelfs zeggen dat het maar zelden zo was. Met uitzondering van Robert, was het eigenlijk een tragisch groepje mensen. Twee van de jongens waren dood; de vader zou morgen omstreeks deze tijd dood zijn; Tad zou maar zes jaar blijven leven, binnen tien jaar zou de moeder krankzinnig worden verklaard.

De drijvende kracht van het gezin was niet de president. Het was Mary Todd Lincoln. Zij regeerde door negativiteit en door vrees. Zij was tien jaar jonger dan de president; hij was zesenvijftig, zij zesenvertig. Zij was onbeheerst, verkwistend en emotioneel. De kleren die zij droeg toen Lincoln in 1865 werd beëdigd als president kostten tweeduizend dollar; in vier maanden tijds had ze driehonderd paar handschoenen gekocht. Als kind was ze trots en hooghartig. Net als John Wilkes Booth had ze een verbazingwekkend geheugen voor lange klassieke dichtwerken. Ze hield hartstochtelijk veel van naaien en in haar jeugd koesterde ze grote bewondering voor haar grootmoeder, een koel en hooghartig heerserstype. Als iets ook maar even grappig was lachte Mary hysterisch. Als iets ook maar even droevig was huilde ze hysterisch.

Toen ze voor de eerste keer in het Witte Huis kwam, in 1861, was ze klein, had ze een breed en rond voorhoofd, lichtbruin haar dat glansde als brons en een mollig figuur. Ze droeg het haar met een scheiding recht in het midden. Toen ze voor de eerste keer in de blauwe kamer kwam riep ze uit: „Die is voor mij! Voor mij alleen! Eindelijk heb ik mijn kamer!”

Ze begon meteen alle tot nu toe gevolgde gewoontes af te schaffen, ontsloeg de oude, ervaren beheerder van het Witte Huis, veranderde de meubilering, liet beroemde schilderijen opbergen, verstopte oude erfstukken, bestelde nieuwe stoffering, raasde over de huishoudrekeningen, beschuldigde de bedienden van diefstal, sloop stilletjes door de gangen zonder eraan te denken dat het geritsel van haar tafzijde rokken de bedienden waarschuwde dat zij in aantocht was, weigerde te verschijnen bij officiële plechtigheden als zij slecht gehumeurd was, las het congres openlijk de les omdat het de president te weinig geld verstrekke voor de officiële representatie, noemde generaal McClellan een „charlatan” en generaal Grant een „slager”.

Ze wilde dat men haar aansprak met „Madame de President”. Het beste wat de president kon doen was haar „moeder” te noemen. Haar geld was bijna doorlopend op. Als haar de rekeningen voor haar kleren werden gepresenteerd werd ze meestal wild van woede. Aan de achterdeur van het Witte Huis maakte ze ruzie met slagers en kruideniers over de rekeningen en ze kon gillen als een stoomfluit, tot haar ogen uitpuilden en haar stem het begaf. Naderhand zat ze dan te trillen van de zenuwen, bijna verlamd en volkomen uitgeput. Een winkelier kreeg er eens genoeg van en ging naar de president om zich te beklagen. Men vertelt, dat de president hem bedroefd aankeek, hem bij de schouders nam en zei: „Wat ik vijftien jaar lang heb moeten uitstaan, moet u toch kunnen uitstaan gedurende vijftien minuten!” Zo was het vroeger.

Men beweert dat het bij hen thuis in Springfield eens is gebeurd dat Lincoln zijn zelfbeheersing verloor, haar beetpakte en buiten de deur zette met de woorden: „Jij maakt het hier ondraaglijk! Verdwij uit mijn ogen, vervloekt wijf!”

Daarna gaf hij het op. Nooit meer probeerde hij door strijd een normale verhouding tot stand te brengen. Hij deed dingen tegen zijn wil, omdat zij er behagen in schiep. Als hij in zijn werkkamer zat en in de verte het eerste gemommel van de donder hoorde weerklinken, kwam hij achter zijn schrijftafel vandaan om op een holletje naar haar toe te komen, want hij wist dat zij dan bang werd. Op een keer kwam een verblufte tuinman hem vertellen dat Mrs. Lincoln hem had bevolen een van de mooiste, statigste bomen in de tuin van het Witte Huis om te kappen. Lincoln vroeg niet: „Welke boom?” Hij zei: „In Godsnaam, kap hem dan maar om!”

Vlak voor het begin van de officiële bals kwam de president, gekleed in zwarte rok, altijd even de toiletkamer van zijn vrouw binnen en vroeg dan op bijna vrolijke toon, terwijl hij zijn wite handschoenen stond aan te trekken: „En, moeder, met welke dames mag ik vanavond dansen?”

De naaister, de mulattin Mrs. Elizabeth Keckley, vertelde dat Mrs. Lincoln hem dat dan nauwkeurig op gaf.

Hoe ouder ze werd, des te heviger en langduriger werden haar razernij-aanvallen, die ook steeds vaker werden gevolgd door hallucinaties. Op een keer nam Lincoln haar eens bij de arm en leidde haar voorzichtig naar het raam, terwijl hij wees naar een groot wit gebouw dat lag te

blinken in de ochtendzon: „Moeder,” zei hij vriendelijk, „als jij niet een beetje kalmer aan doet, dan is er wel eens kans dat jij de rest van je leven daarginds moet doorbrengen”. Het witte gebouw was het krankzinnigengesticht.

Ze had verschrikkelijke dromen en als hij haar huilend hoorde wakker worden stond hij op, haastte zich naar haar toe, sloeg zijn arm om haar heen en troostte haar. Een vriend van hem vroeg eens wat hij van zijn huwelijk dacht en Lincoln antwoordde rustig: „Mijn vader zei altijd: Als je een slechte zaak hebt gedaan is dat een reden te meer om je eraan te houden.”

Mary Todd Lincoln vond zichzelf een bekwaam politicus. Het kwam niet dikwijls voor dat ze geen kandidaat bij de hand had als er een post vrijkwam. Soms benoemde de president de betreffende persoon om haar een plezier te doen. Maar het gebeurde ook dat hij zich niets van haar aanbeveling aantrok. Toen er een minister van Buitenlandse Zaken benoemd moest worden, en hij tegen haar zin in Seward benoemde, riep zij uit: „Die gemene slaven-ophitsers”. Tijdens de laatste verkiezingscampagne zei ze tegen Lizzie Keckly dat Lincoln moest worden herkozen omdat ze nog minstens zevenentwintigduizend dollar aan onbetaalde rekeningen had liggen en dat ze anders geen gelegenheid meer zou hebben om ze te betalen.

Ze was ook vrijgevig. Als er geschenken werden aangeboden op het Witte Huis, fruit en wijn en sterke drank, laadde ze alles op een wagen, reed er mee naar het militaire hospitaal in Seventh Street en deelde het dan uit onder de gewonden. Nooit was ze daar te moe voor en men kon haar bijna niet bij de gewonde militairen vandaan krijgen. Als zij 's middags merkte dat haar man er vermoeid uitzag, liet ze dikwijls haar eigen plannen varen en stelde voor samen een rijtoer te gaan maken. Af en toe, zonder dat hij er tevoren van afwist, inviteerde ze ook een paar oude vrienden uit Illinois bij de ontbijttafel om hem een beetje op te vrolijken.

Ze zaten nog steeds aan tafel met elkaar te praten, toen ver weg in het zuiden, in Greensboro in Noord-Carolina, Jefferson Davis een brief zat te schrijven aan zijn vrouw. Hij had vandaag geen trek in het ontbijt. De confederatie was verslagen en dood. Hij wist niet of de noordelijken hem zouden laten leven. Daarom was zijn mager gezicht hard en zonder uitdrukking, toen hij schreef:

„Lieve Winnie!

Zo gauw ik kan, kom ik naar je toe. Alles is donker. Je moet je maar op het ergste voorbereiden... Omhels de kinderen van mij.”

De brief moest vroeg worden geschreven. Later op de dag zou hij er geen tijd meer voor hebben, want de president van de geconfedereerde staten van Amerika zou een conferentie hebben met de chef van het laatste complete leger dat de zuidelijken in het veld hadden gebracht, generaal Joseph Johnston. De bittere gevoelens die deze twee mannen ten opzichte van elkaar koesterden, zouden tenminste deze dag verborgen blijven en Johnston zou zeggen: „Mijn mening, sir, is dat onze mannen de oorlog moe zijn, dat ze zich verslagen voelen en niet meer willen vechten.” Waarna Jefferson Davis nog een brief zou schrijven, deze keer aan generaal William Tecumseh Sherman, om hem te vragen de voorwaarden voor capitulatie bekend te maken.

Aan de andere kant van de stad, gerekend vanaf het Witte Huis, zat Noah Brooks ook te schrijven. Hij was journalist en schreef regelmatig artikelen voor kranten in verafgelegen steden. Wat de artikelen van mr. Brooks aanzienlijk verzwakte was dat men op de hoogte was van zijn vriendschap met de president. Die vriendschap was zelfs zo sterk, dat men had besloten om Noah Brooks in juni te benoemen tot Lincolns secretaris als opvolger van John G. Nicolay.

Boven het eerste blad schreef hij „Nieuwsbrief”. Daaronder: „14 april 1865”. Daarna bleef de jonge man even zitten nadenken, terwijl zijn ogen, zonder iets te zien, door het raam van zijn kamer naar buiten staarden. Maar toen begon zijn pen vlug over het papier te glijden en met elegante bewegingen de woorden te vormen die de inhoud van zijn gedachten weergaven. Hij had afgelopen dinsdag de rede van de president gehoord, waarin Lincoln had medegedeeld dat er verkiezingen zouden worden gehouden in Louisiana en hij terwille van de radicalen in zijn partij, die strenge vredesvoorwaarden wensten voor het overwonnen zuiden, de hoop had uitgesproken dat de intelligente negers en de negers die hadden deelgenomen aan de strijd, het recht zouden krijgen om aan de verkiezingen deel te nemen.

„De radicalen zijn nog even hard en verbitterd als tevoren,” schreef mr. Brooks. Hij noemde een paar namen, maar hij verzachtte de scherpte in zijn betoog door eraan toe te voegen dat de tegenstanders van de president „slechts een onbeduidend kleine groep vormden in de grote massa van het loyale volk”. „Het volk heeft een onvoorwaardelijk en oprecht vertrouwen in de president, een vertrouwen dat bijna onredelijk en onverklaarbaar is” constateerde Brooks.

De journalist overdreef schromelijk. Het volk in het zuiden had geen vertrouwen in Lincoln. Het volk in het noorden beschouwde Lincoln grotendeels als een stumperig, kleine man, die zich zo goed en zo kwaad als het ging door de moelijkheden heensloeg en wiens „verkeerde” gissingen vreemd genoeg toch bijna altijd juist bleken te zijn. „Je zult eens zien, oude Abe krijgt nog gelijk”, zeiden ze en in die opmerking lag iets van de geamuseerde waardering die men kan hebben voor een simpele, enigszins achterlijke buurman, die er altijd weer in slaagt om de opgeblazen bankchef in het nauw te brengen. Lincoln was in zekere zin een eenzaam mens, maar zijn isolement was niet zozeer veroorzaakt door het volk dan wel door de politici.

(wordt vervolgd)

• Le Christ avant tout

Nadat in de vorige eeuw een conflict tussen Argentinië en Chili was bijgelegd, hebben beide landen samen als een teken in het hooggebergte, de Andes, dat beide landen scheidt, een Christusbeeld opgericht, de „Christus van de Andes”. Toen het Vredespaleis werd geopend, schonken Zuidamerikaanse dames aan dat paleis een verkleinde copy van dat beeld. Het kreeg in het paleis een plaats, maar een wat onopvallende plaats, omdat het geen aanstoot zou geven aan de heidense en mohammedaanse volken. De dame, die het beeld had aangeboden, werd door Koningin Wilhelmina ontvangen en kreeg toen een portret van de Koningin, waarop deze eigenhandig behalve haar handtekening had geschreven: Le Christ avant tout, dat is: Christus vóór alles.

Daarop leverde de oud-minister mr. Sam van Houten, liberaal en atheïst, het volgende commentaar:

„De formule „le Christ avant tout” is ook bij zijn beste uitlegging en niet opgevat, zoals gewoonlijk als l'Église avant tout, de kerk vóór alles — voor een mogendheid, die een hoofdzakelijk door niet-christenen bewoond koloniaal rijk heeft te besturen, allerverderfelijkt.”

De lonen

• Vervolg van pag. 1

alle grote werkgevers- en werknemersvakcentrallen zijn vertegenwoordigd, bleken de standpunten ver uiteen te liggen.

De werknemersvakcentrallen vergaderden daarna nog afzonderlijk en deelden in een officiële verklaring mede, dat wanneer de aangekondigde plannen van de regering worden doorgevoerd, de vakbeweging zich noodzaak zal zien haar eisenpakket nog te verzwaren, daar anders eventuele reële loonsverhogingen weer zouden worden weggeroomd door huurverhogingen en belastingoptrekkingen.

CONCLUSIES

Zie daar heel in het kort een grove schets van de loonmoelijkheden in ons land. Een conclusie hieruit te trekken is op dit moment uiterst moeilijk. Alle standpunten zijn voor verdediging vatbaar. Men kan het de vakbeweging niet kwalijk nemen, dat zij nu met forse eisen komt, want zij wil terecht de greep op haar leden versterken. De praktijk heeft bewezen, dat er op loongebied veel meer kan dan officieel aan de onderhandelingstafel wordt geboden. De werknemersvakbeweging verliest haar gezag, wanneer op dit spoor in Nederland wordt voortgegaan. Het georganiseerde overleg is een te belangrijke aangelegenheid om die op het spel te zetten. Zonder dit overleg dreigt de loonchaos of de loondictatuur en daarom hebben de werknemersvakcentrallen terecht gemeend, dat er fors ingegrepen dient te worden.

Maar ook de werkgevers menen terecht, dat wanneer het in Nederland meer gaat in de richting van een Europees loon- en prijspeil, men ook zal moeten evolueren naar een Europees huurniveau, anders zal men hiervan later de nog wrangere vruchten plukken.

Verolme United Shipyards

Rotterdam - Holland

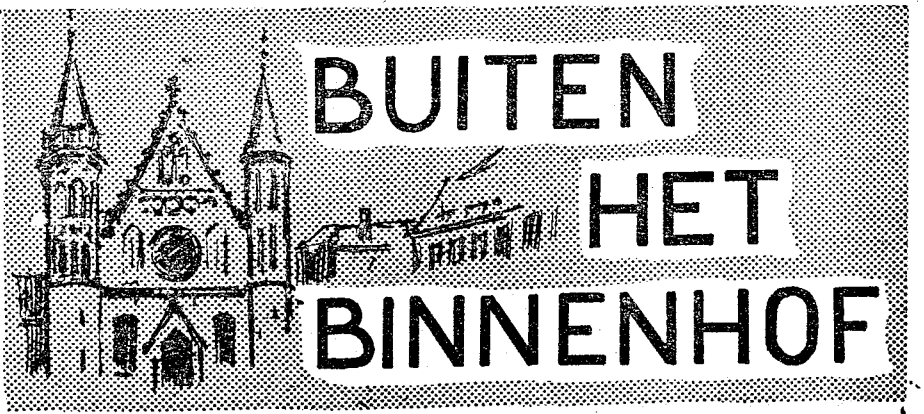
Telefoon 16 25 00

Ik neem aan, dat tijdens het bezoek van H.M. de Koningin, Z.K.H. Prins Bernhard en H.K.H. Prinses Beatrix aan Iran de kwestie Mossadeq niet op het Perzisch tapijt is geweest. Waarom zou overigens de feestvreugde verstoord worden? Toen ik echter bezig was iets meer over Perzië te lezen bemerkte ik dat de zaak Mossadeq zich precies tien jaar geleden heeft afgespeeld. Op 5 oktober 1953 werd de doodstraf tegen hem geëist, welke straf echter nooit ten uitvoer is gelegd. Mossadeq was voorzitter van een kleine, maar goed opgebouwde oppositiepartij in Perzië, die zich heftig verzette tegen westerse invloeden in zijn land. Hij speelde een belangrijke rol in het olieconflict met betrekking tot de Anglo-Iranian Oil Company, welke maatschappij hij trachtte te nationaliseren. Toen in maart 1951 generaal Razmara, de premier, vermoord werd, trad de heer Mossadeq op als minister-president. Iraanse olie, zo betoogde hij, is olie van Iran en Engeland heeft met die olie niets te maken. Het parlement steunde hem in dit opzicht en besloot tot nationalisatie van de oliebronnen. Engeland, dat zich in zijn rechten beknot zag bracht de zaak voor de Veiligheidsraad, die ietwat met de zaak verlegen was. Intussen vloeide steeds minder Britse ponden in de Perzische schatkist. Een conflict met de Sjah ontstond — over de portefeuille van Oorlog — dat oversloeg in bloedige oproeren tegen de inmiddels nieuwe regering Ghavam es Sultaneh. De Sjah delfde het onderspit en moest opnieuw een beroep op Mossadeq doen om de vrede in en om zijn land te bewaren. Toen het Internationaal Gerechtshof in Den Haag zich onbevoegd verklaarde op te treden in het geschil met betrekking tot de oliebronnen, steeg de ster van Mossadeq nog hoger. Hij trachtte toen de keizer in het nauw te dringen en, als hij dat kon, tot aftreden te dwingen, om zelf als dictator op te treden. Daarbij kwam nog, dat Mossadeq van de verdreven dynastie Kadjar stamt, terwijl de Sjah familie van de Pahlavi's is. Deze families stonden op minder goede voet met elkaar. Tussen haakjes, de Pahlavi's zijn aan de macht gekomen doordat de officier Riza Chan, een kozak, tijdens de revolutie van 1921 opklom tot minister van Oorlog. Hij ontpopte zich als een militaire dictator. In 1923 werd hij premier en nam de naam Pahlavi aan. Nadat Sjah Ahmed uit het land was verdreven werd Riza Chan in 1925 tot Sjah uitgeroepen. De geallieerden, die zijn land in 1941 bezetten hebben hem om politieke redenen verbannen, in welke ballingschap hij in 1944, te Johannesburg is overleden. Zijn zoon, de tegenwoordige Sjah volgde hem op.

Met deze Sjah zijn de moeilijkheden met Mossadeq ontstaan, die zo hoog liepen dat de Sjah vluchtte. Hij had echter generaal Zahedi opgedragen Mossadeq te liquideren, althans van het politieke toneel te halen. Op 21 december, nu tien jaar geleden, werd het doodvonnis niet uitgesproken, integendeel, Mossadeq kreeg drie jaar, mede door toe doen van de Sjah, die inmiddels was teruggekeerd.

Zoals velen zich nog herinneren zijn er nogal tranen geschied tijdens de processen, vooral door Mossadeq zelf. Tot zover een herinnering aan tien jaar geleden.

Voor de oudste geschiedenis van Perzië grijpe men

naar zijn Bijbel. In de boeken Ezra, Nehemia en Daniël valt genoeg over het land en het volk te lezen. Tweeduizend jaar voor de geboorte van Christus woonden in de streek om het land de Elamieten. Later vinden wij daar de Parsa en de Mada, welke namen nog voortleven in die van Perzen en Meden. Koning Cyrus, ook Kores genoemd, is de stichter van het grote Perzische rijk. Onder zijn bewind konden de in ballingschap levende Joden teruggaan naar hun land. Dat moet ongeveer 538 voor Christus geweest zijn. Wij lezen van Darius in de Bijbel, die in Perzië regeerde (van 522—486) en van Ahasveros en van Artaxerxes (465—424). Alexander de Grote heeft het land in 334 veroverd, hetgeen het einde betekende van het Perzische wereldrijk.

De geschiedenis van het land is een aaneenschakeling van oorlogen, machtsusurpaties, verdelingen en overheersingen. Een zeventienhonderd jaar geleden omstreeks 1258 leek het erop, dat er weer een enig Perzië zou kunnen ontstaan, toen de Mongoolse heerser Ilchans optrad. Dan komen nauwere aanrakingen met het westen van Europa door Italiaanse handelsreizigers die zich in het rijk aan historie zijnde land vestigen. Aan het begin van de 17e eeuw strijden Portugezen, Engelsen en Nederlanders om de handelshegemonie in de Perzische golf, met het oog op de lucratieve zijdehandel.

Ten tijde van Prins Maurits komen zelfs Perzische hoogwaardigheidsbekleders naar Den Haag.

Op het ogenblik ligt Perzië in een zeer belangrijke sfeer wat de innerlijke en buitenlandse politiek betreft. Grenzend aan Rusland, de vensters geopend naar het vrije Westen, nog niet geheel ontworsteld aan een tijdperk, dat voor westerse gedachten al eeuwen achter ons ligt, moet het land zich op de been houden.

Wie de weelde ziet, waarmede de Sjah zich omgeeft en laat omgeven, wie leest van de opeenhoping van edelstenen en goud in de keizerlijke kluisen, kan niet goed vatten waarom het verschil tussen rijk en arm zo alarmerend groot moet zijn en waarom buitenlanders bij rampen zulke bedragen moeten opbrengen, terwijl zoveel schatten renteloos te pronk liggen.

William Franke

Voorts wijst men hier op het gevaar van te grote prijsstijgingen, gevaren voor onze export en een eventuele te grote ontspanning op de arbeidsmarkt, welke ook de werknemers niet begeren. De werkgevers stellen, dat wat er hier en daar per onderneming mogelijk is, nog niet over de hele linie van het bedrijfsleven doorgevoerd kan worden.

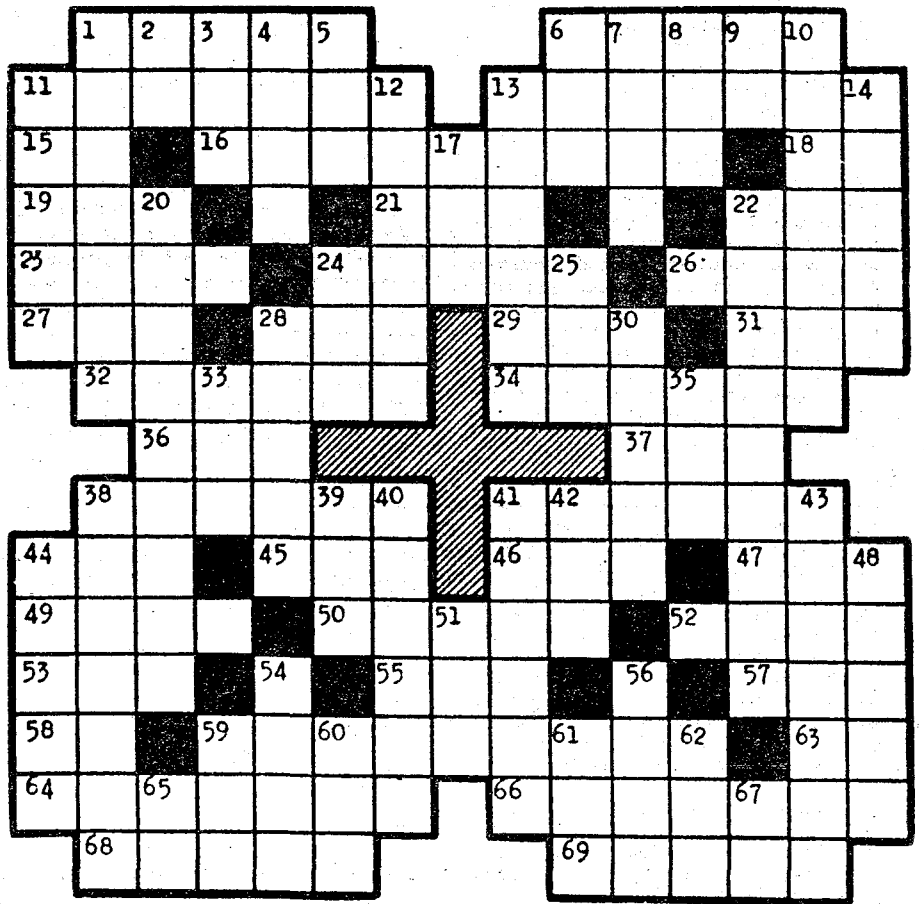
Daarboven staat dan de regering, die gaarne het beleid van het vorige kabinet voortzet in die zin, dat de prijzen zoveel mogelijk in de hand gehouden worden, onze export veilig gesteld blijft, onze betalingsbalans een overschot behoudt en dus de invoer en de binnenlandse consumptie door sterke loonsverhogingen niet teveel moeten toenemen.

Wanneer wij ons in dit stadium echter toch aan een zeer voorzichtige conclusie zouden wagen, dan is het deze, dat er veel begrip moet zijn voor de uiterst moeilijke positie van de werknemersvakbeweging. Men zal de risico's niet moeten onderschatten, die een gevolg zijn van een ernstig gezagsverlies van deze vakbeweging. Samenwerking en overleg zijn twee zaken, waarvoor de christelijk-sociale beweging altijd heeft gestreden en deze dienen bewaard te blijven.

S. M.

Kruiswoordpuzzel

Horizontaal: 1. trein, 6. jongensnaam, 11. rang, 13. deel van trans, 15. meisjesnaam, 16. Atheens veldheer, 18. pers. voornaamwoord, 19. berg, 21. draf, 22. schrijfgerei, 23. gebergte in W. Toerkestan, 24. moeder (latijn), 26. eiland in Indonesië, 27. lichaamsdeel; 28. toverlantaarnplaatje, 29. vordering, 31. produktie, 32. schade, 34. trekhout, 36. model, 37. pers. voornaamwoord, 38. drinkgerei, 41. heideveld, 44. onderdeel, 45. tocht, 46. wapen, 47. dia (letterkeer), 49. plaats in Duitsland, 50. muziekterm, 52. in het jaar, 53. bijl, 55. ontkenning, 57. heilige, 58. muzieknoot, 59. vis, 63. uitgave (afk.), 64. slons, 66. voorgerecht (mv.), 68. groep, 69. deel van Afrika.

Vertikaal: 1. vast worden, 2. familielid, 3. boom, 4. vloeistof, 5. opstootje, 6. aartsvader, 7. getallen, 8. schilderij, 9. muzieknoot, 10. plaats in Limburg, 11. kledingstuk, 12. bundel, 13. specerij, 14. atletisch; 17. een weinig; 20. Griekse held, 22. land in Azië, 24. meelspijs, 25. meisjesnaam, 28. wiskundige term, 30. praatje, 33. bedekking, 35. gewicht, 38. speelgoed, 39. rotpunt, 40. uur, 41. kloosterlingen, 42. in orde, 43. geldswaardig papier, 44. schoeisel, 48. verhalen, 51. zoogdier, 54. heester, 56. gelegenheidskostuum, 59. droog, 60. aanw. voornaamwoord, 61. voorzetsel, 62. stuk hout, 65. tweeklank, 67. districts attorney (afk.).

Oplossing vorige puzzel

Horizontaal: 1. schande; 3. honderd; 7. waterlander; 9. prater; 11. gretig; 12. Ede; 13. agente; 14. stomme; 18. Ali; 19. gedekt; 21. gewoon; 23. reuzenslang; 24. drankje; 25. aalmoes.

Verticaal: 1. stroper; 2. natje; 4. nadir; 5. droogje; 6. blazer; 7. waardgelder; 8. Rottumeroog; 10. rietmat; 11. gestaag; 15. afgrond; 16. bikini; 17. puntjes; 20. kruik; 22. egaal.

'VESTA'

MEUBELEN

plus

'VESTALITA'

WONINGTEXTIEL

is een

'VESTA' INTERIEUR

U mag rustig eens binnenlopen en op onze toonzalen alles bekijken!

Wij zullen u graag voorlichten en de mogelijkheden voor u, met u bespreken

Een 'VESTA' interieur
stelt niemand ooit teleur

U weet het toch

'VESTA' MEUBELEN

vindt u alleen

Zwanestraat 19-25-27 - Groningen

Telefoon 27086

**KOGEL-
LAGERS**
Van der Spek

Wolphaertsbocht 214
ROTTERDAM
Tel. 7 97 55

**N.V. Rederij en
Haringhandel**

Import — Export

N. Parlevliet Jr.

KATWIJK AAN ZEE

Postbus 15 - Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 — 2283

A C H T E R P A G I N A

VORIGE WEEK heeft ons blad een verslag gebracht van het vierde mondiale congres van Christen-Democraten, eind september te Straatsburg gehouden.

In verband daarmee is het wellicht goed op deze plaats nog eens in het kort een en ander te memoreren met betrekking tot de internationale samenwerking van christen-democratische partijen.

Deze samenwerking is begonnen in Europa kort na de oorlog en heeft later een zekere uitbreiding gevonden in Zuid-(Latijns-)Amerika.

De kern is — en daarop willen wij hier nu met name ingaan — de Europese organisatie der christen-democraten, zowel protestanten als rooms-katholieken.

★ N.E.I. of I.U.C.D.

DE oorspronkelijke naam der organisatie van Europese christen-democratische partijen was „Nouvelles Equipes Internationales”, nieuwe internationale groepen, afgekort N.E.I.

Een weinig zeggende aanduiding, waarnaast dan ook de naam kwam van „Internationale Unie van Christen-Democraten”.

De eerste Internationale (van politieke partijen) was die van de communisten, de huidige Cominform, opgericht in 1947 te Warschau als vervolg op de vroegere Comintern.

De tweede Internationale was die van de socialisten. In 1864 werd de eerste Internationale opgericht, in 1889 de tweede en in 1923 de Socialistische en Arbeidersinternationale. De huidige Internationale organisatie van socialistische partijen kwam in 1951 te Frankfurt tot stand. Zoals men weet werd onlangs te Amsterdam het laatste congres gehouden, terwijl men zich voorneemt volgend jaar het 100-jarig bestaan te vieren in Brussel.

De derde Internationale is de Liberale Internationale of Liberale Wereld-Unie, welke dateert van 1947.

De Internationale Unie van Christen-Democraten (I.U.C.D. of N.E.I.) kwam eveneens in 1947 tot stand. Zij werd in dat jaar opgericht tij-

Internationale samenwerking

dens een bijeenkomst te Chaudefontaine bij Luik, juni 1947, onder de naam Nouvelles Equipes Internationales.

★ Doel

DE K.V.P. nam van meet af aan deze internationale organisatie deel. De A.R. Partij sloot zich eerst aan eind 1953, terwijl toen ook de C.H. Unie tot deze stap overging.

Artikel 2 der Statuten zegt, dat de N.E.I. ten doel hebben: „regelmatig contacten te leggen tussen de groepen en de politieke persoonlijkheden van de verschillende naties, die uitgaan van de beginselen van de christelijke democratie, ten einde in het licht van deze beginselen zowel de onderscheiden nationale situaties als de internationale problemen te bestuderen, ervaringen en programma's te vergelijken en de internationale eenstemmigheid na te streven in de verwezenlijking van die beginselen, in het kader van de democratie en de sociale en politieke vrede”.

De zetel van de N.E.I., het secretariaat-generaal, is gevestigd te Parijs.

★ Organisatie

DE N.E.I. worden gevormd door de gezamenlijke nationale groepen, welke door het Comité Directeur (daarover straks nader) zijn erkend. In ieder land bestaat slechts één nationale groep.

De Nederlandse équipe (groep) wordt dus gevormd door A.R. Partij, C.H. Unie en K.V.P.

Iedere nationale groep heeft een eigen reglement.

Het bestuur der Nederlandse équipe bestaat uit negen personen, te weten drie vertegenwoordigers van elk der drie partijen: dr. W. P. Berghuis, dr. J. A. H. J. S. Bruins Slot en mr. W. R. van der Sluis (A.R.P.); mr. H. K. J. Beernink,

prof. dr. G. C. van Niftrik en mr. J. W. van Gelder (C.H.U.) alsmede mr. P. J. M. Aalberse, C. F. Kleisterlee en dr. L. de Gou (K.V.P.). Alle drie de partijvoorzitters hebben dus in de Nederlandse équipe zitting.

DE organen van de internationale N.E.I. zijn: het Comité Directeur, het dagelijks bestuur (Bureau) en het secretariaat-generaal.

De leiding van de N.E.I. berust bij het Comité Directeur (bestuur), waarin vertegenwoordigers van iedere nationale groep zitting hebben.

De huidige president is de heer Théo Lefèvre, de minister-president van België, die begin 1960 de vroegere voorzitter, de heer A. E. de Schrijver opvolgde, die in juli 1959 aftrad toen hij als minister zitting kreeg in het Belgische Kabinet. Tot begin 1960 was de Fransman A. Coste-Floret secretaris-generaal. Hij werd opgevolgd door de huidige secretaris-generaal, de Fransman Jean Seitlinger. Dr. W. P. Berghuis is een der vice-presidenten van de N.E.I.

Het voorzitterschap en het secretariaat van de Nederlandse équipe wisselen per drie jaar. In de afgelopen periode (september 1960-september 1963) waren dr. W. P. Berghuis en mr. W. R. van der Sluis respectievelijk voorzitter en secretaris van de Nederlandse équipe. Sinds kort is prof. dr. G. C. van Niftrik (C.H.U.) nu voorzitter en de heer C. F. Kleisterlee (K.V.P.) secretaris.

Er zijn in de internationale N.E.I. permanente commissies. Zo is er een Economische en Sociale Commissie en een Culturele Commissie.

JAARLIJKS wordt er een internationaal congres gehouden.

Het eerste congres vond, zoals reeds werd medegedeeld, plaats in 1947 te Chaudefontaine, het tweede in 1948 te Luxemburg, het derde in 1949 te 's-Gravenhage, het vierde in 1950 te Sorrente, het vijfde in 1951 te Bad Ems, het zesde in 1952 te Freiburg, het zevende in 1953 te Tours, het achtste in 1954 te Brugge, het negende in 1955 te Salzburg, het tiende in 1956 te Luxemburg, het elfde in 1957 te Arezzo, het twaalfde in 1958 te 's-Gravenhage, het dertiende in 1959 te Freiburg, het veertiende in 1960 te Parijs, het vijftiende in 1961 in Luzern, het zestiende in 1962 te Wenen.

In een slotartikel hopen wij op nog enkele punten in te gaan, met name de Zuid-Amerikanen, en de internationale jongerenorganisatie: U.I.J.D.C.

**VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN**

VERHUIZINGEN DOOR GEHEEL EUROPA
VERPAKKINGEN VOOR OVERZEE
(ook van Friesland naar Noord-Holland of van Zeeland naar Limburg) worden gaarne en prima verzorgd door
Auto-groupage naar Scandinavië

BONGERS WAGENINGEN

Telefoon 2725 en 3750 (b.g.g. 3100)

ONDERGOED

van de bovenste plank!

waarborgmerk van wetenschappelijk verantwoorde genees- en verzorgingsmiddelen voor kleine en grote

HUISDIEREN

Veerlaan 17-23 - Rotterdam

**Spaarbank voor
Protestants Nederland**

Kromme Nieuwe Gracht 8-10 - UTRECHT
Telefoon 030 22241 - 22242 - Girc 156.000

RENTEVERGOEDING 3 1/4%

ongeacht de grootte van het saldo-tegoed.
Alle spaarregelingen:

JEUGDSPAARWET
AMBTENARENSPAARREGELING
BEDRIJFSSPAREN
SCHOOLSPAREN

Reeds in vele plaatsen een correspondentenschap gevestigd. Wij verstrekken u gaarne alle gewenste inlichtingen ook over ons Beleggingsfonds voor Protestants Nederland.

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR!

FIRMA W. VAN TELLINGEN

SLOTLAAN 135-137 - ZEIST - TELEFOON 2486

**HOLWERDA ZONEN
Dokkum**

VOOR AL UW TRANSPORTEN
IN BINNEN- EN BUITENLAND

Dokkum: telefoon 05190-2292 (2 lijnen) - Buiten kantoor 2580
Rotterdam: telefoon 010-171317

Firma C. A. Mostert en Zonen

★ INTERNATIONAAL MEUBELTRANSPORT
★ RUIME BERGPLAATSEN VOOR INBOEDELSEN
★ GESLOTEN WAGENS TOT 15 TON

LEIDEN — MIDDELSTEGRACHT 89

TELEFOON 22085—21496

Firma A. van Roon

Speciaal adres voor

watersport- en kampeerartikelen

Westhavenkade 61 - Vlaardingen - Tel. 3492 en 5792

CLAEYS - maaidorsers

BAMFORDS - opraappersen

Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., Group (Z.H.)
telefoon (01860)—2050

**N.V. W. J. Schuiling's
Handelsonderneming**

BINNENHAVENWEG 20 - HENGELO
Telefoon 05400 - 16461

**Landbouwwerktuigen- en
machinefabriek**

H. VISSERS N.V. — NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526—841 (7 lijnen)

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

Nog geen afscheid van Adenauer

Bij het aftreden van een kanselier

Dr. Konrad Adenauer is afgetreden als kanselier van de Bondsrepubliek Duitsland, maar we nemen nog geen afscheid van hem. Wanneer we dan ook aandacht wijden aan zijn vertrek uit de bondskanselarij in Bonn, dan is het om even kort stil te staan bij de betekenis, die Adenauer voor zijn land heeft gehad in de veertien jaren van zijn bewind en bij de commandowisseling, die in de afgelopen week heeft plaats gevonden. Adenauer blijft nog lid van de Bondsdag en ook zal hij het voorzitterschap van de Chr. Dem. Unie nog niet uit handen geven. En al zal hij zelf niet meer de grote lijnen van de binnen- en buitenlandse politiek van de Bondsrepubliek uitspellen, zijn opvolger en diens medewerkers zullen terdege met de „Alte" rekening moeten houden.

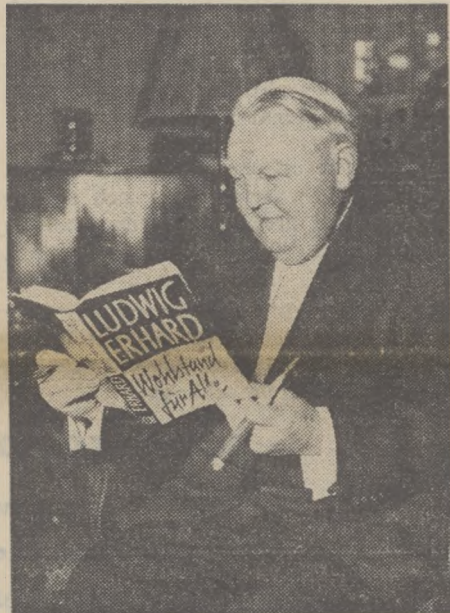
GEEN OORDEEL

Hoe groot de betekenis van Adenauer voor zijn land en voor Europa is geweest in de periode, waarin hij als bondskanselier is opgetreden, zullen de geschiedschrijvers pas goed kunnen beoordelen. We zullen er dan ook goed aan doen, ons van het uitspreken van een oordeel te onthouden. Wanneer we nagaan, tot welke merkwaardige handelingen hij zich in de laatste periode van zijn kanselierschap heeft laten verleiden, zien we niet de grote staatsman voor ons, die we gekend hebben tussen 1949 en het begin der zestiger jaren. Het zou echter een dwaling zijn, de verdiensten van Adenauer voor zijn land en West-Europa te beoordelen naar de wijze, waarop hij tenslotte de C.D.U. dwong, hem aan het verstand te brengen, dat hij zijn tijd had gehad.

Dergelijke incidenten verbleken gelukkig spoedig. En dan blijft alleen de christen-staatsman over, die — hoe menselijk zijn doen en laten ook was — het Duitse volk en de Europese volken tot een zegen is geweest.

BEGRIJPELIJK

Het was begrijpelijk, dat Adenauer zich de laatste jaren zorgen maakte over „wat na hem zou komen". De maatregelen, die hij nam om zoveel

En dit is dan Erhard, die West-Duitsland „welvaart voor allen" heeft beloofd en het in zekere zin ook heeft gegeven.

mogelijk er voor te zorgen, dat in zijn lijn zou worden doorgewerkt, hielden daar heel nauw verband mee. Tegen vrienden heeft hij eens gezegd, dat de Europese landen de tijd moesten gebruiken, zo lang hij nog leven zou. „Wanneer ik er niet meer ben is het te laat. Mijn God, ik weet niet wat mijn opvolgers zullen doen,

Adenauer tijdens een vakantie in Italië, samen met zijn dochter Lisbeth.

wanneer zij aan zichzelf zijn overgelaten, wanneer ze niet kunnen lopen in duidelijk uitgestippelde banen en wanneer zij niet aan Europa zijn gebonden."

Vooraf dit laatste is een verklaring voor de pogingen van Adenauer, op de valreep nog een verbond met Frankrijk te sluiten, dat de twee landen (of beter gezegd de twee volken) met een onverbreekelijke band zou verbinden.

GELOOF

Politiek en geloof zijn voor Adenauer nooit twee zaken geweest, die duidelijk van elkaar gescheiden moesten worden. Het tegendeel was het geval en reeds meer dan 50 jaar geleden toen hij plaatsvervangend burgemeester van Keulen was, werd hem verweet, dat hij de meest „clericale" politicus in de stad was. Ook is van hem bekend, dat hij al vroeg gegrepen was door de gedachte van een samengaan van rooms-katholieken en protestanten. In 1922 verraste hij als voorzitter van de Duitse Katholieke dag in München zijn gehoor met een pleidooi voor deze samenwerking. Na de tweede wereldoorlog kreeg hij pas gelegenheid, deze gedachte — samen met anderen uiteraad — uit te werken.

Aanvankelijk leek het er op, dat hij volledig in beslag genomen zou worden genomen door het burgemeesterschap van Keulen. Maar de Britten stuurden hem naar huis, omdat ze het niet met hem konden vinden. En zo kon hij zich met alle kracht wijden aan het uitwerken van zijn gedachten.

GROTE DINGEN

Zo kwam de CDU tot stand, die onder zijn leiding langzaam maar zeker de grootste partij in West-Duitsland

• Vervolg op pag. 5

Op woensdag 23 oktober a.s. naar onze radiouitzending. Spreker: Mr. W. R. van der Sluis, secretaris A.R. Partij.

De uitzending vindt plaats van 18.20—18.30 uur via Hilversum I (VARA)

*** Inconsequent

De heer Algra heeft de suggestie gedaan de fiscus in te schakelen teneinde de verhuizing te bevorderen van bewoners van door de overheid gesubsidieerde woningen, waarvoor, gelet op de grootte van hun inkomen deze woningen niet zijn bedoeld.

Het christelijk dagblad „Trouw" had hiertegen bezwaar omdat de fiscus neutraal behoort te zijn. Van de burger wordt een bijdrage gevraagd ter financiering van de totaliteit der overheidsuitgaven. Aangezien de basis van deze bijdrage een ieders draagkracht behoort te zijn kon de suggestie van de heer Algra geen genade vinden in de ogen van „Trouw". De belastingen zouden dan worden gehanteerd ten behoeve van andere doeleinden.

Merkwaardig mag het daarom heten dat hetzelfde dagblad de vorige week het pleit voerde voor een herziening van de belastingtarieven voor overwerk, met het doel overwerk aan te moedigen, aantrekkelijker te maken!

Wordt hierdoor de basis van de belastingheffing dan ook niet terzijde geschoven? Blijft de belastingheffing in dat geval wel neutraal? Wordt het middel van de belastingheffing in dat geval niet aangewend voor een doel dat — naar „Trouw's" vroeger pleidooi — vreemd is aan het wezen van de belastingheffing?

Wij willen de suggestie van het dagblad „Trouw" niet bij voorbaat afwijzen — al rijzen er bijzonder veel praktische moeilijkheden.

Nog afgezien van de vraag waarom in zo'n geval dan niet alle overwerk — ook buiten dienstverband — fiscale verlichting moet ondergaan.

Wij willen slechts op de merkwaardigheid van haar (nieuwe) opvatting wijzen.

*** Werkers van het eerste uur

Zowel de menselijke als de economische waardering die in de factor arbeid verdisconteerd moet zijn is groot. Dat heeft strijd gekost, daar is vaak onmenselijk voor geleden, maar de opmars in dit opzicht is niet te ontkennen.

Wij zijn met de totale waardering van de arbeid zeker nog niet waar wij moeten zijn. De vakbeweging — met name het C.N.V. — heeft daarvoor een open oog, dat niet gericht is op het materiële, het economische alleen.

Wij menen dat die aandacht niet mag blijven staan bij de huidige werkers. Met name als het gaat om een „verdeling" van een vermeerdeerde welvaart. In een dergelijke situatie is het niet rechtvaardig om hen, die niet meer in het produktieproces zijn opgenomen te vergeten of te veronachtzamen. Zij hebben in hun actieve jaren mee de grondslag gelegd voor de omstandigheden van nu.

De werkers van het eerste uur behoren er daarom ook nu volwaardig bij.

— PIANO'S
— VLEUGELS
— PEDALION
— ELEKTRONISCHE INSTRUMENTEN

R. v. d. Burg n.v.
AMERSFOORT
Arnhemsestraat 8,
Telefoon 03490 - 13877

FA. NIJHOFF & KWAST

Anno 1919

„MEUBELINDUSTRIE"

BORNE (Ov.)

Telefoon (05409) 234

Fabriek voor speciaal meubilair t.b.v. de universiteits laboratoria, ziekenhuizen, chemische industrieën.

Exclusief betimmering van representatieve ruimten, directiekamers etc.

Meubilair t.b.v. het zusterhuis „Vrije Universiteit", „Reactor Instituut Delft", Research Lab v. d. „Koninklijke Ned. Zoutindustrie", Betimm. en meubilair Gebouw v. d. Tweede Kamer der Staten Generaal, werd in onze fabriek vervaardigd en ter plaatse gesteld.

De lessen van onze mondelinge leer-gang

SPREKEN IN HET OPENBAAR

vangen begin januari 1964 weer aan en worden gegeven in: Alkmaar, Amsterdam, Apeldoorn, Arnhem, Den Bosch, Breda, Delft, Dordrecht, Eindhoven, Enschede, Gouda, Den Haag, Haarlem, Hilversum, Leiden, Middelburg, Rotterdam en Utrecht.

Vraagt nu reeds onze gratis brochure.

INST. RHETORICA
POSTBUS 144, DORDRECHT

Laat al uw verzekeringen door ons verzorgen

ASSURANTIEKANTOOR
G. B. PRAASTERINK N.V.

Noord Kon. Wal 5, Helmond
Telefoon 04920—4753

De beide edities van

EENZAAM MAAR NIET ALLEEN

(gebonden f 13,75; pocket f 4,90)
zijn thans weer verkrijgbaar bij de boekhandel.

UITGEVERIJ W. TEN HAVE N.V.

Voor een grote keuze
toneelstukken

Logtmeiers toneelcentrale

Postbus 24 Steenwijk
Telefoon 05210 - 2089

Vraagt onze catalogus. We zenden gaarne zicthending. De uitgeverij voor de Chr. ver. van Nederland.

IN GESPREK MET ONZE LEZERS

♦ Woningwetwoningen en het opschuivingsprobleem

Naar aanleiding van de beschouwingen die de heer H. Algra onder de titel „Woningwetwoningen” in het nummer van Nederlandse Gedachten van 13 juli j.l. heeft gegeven zijn er verschillende reacties gevolgd. Mede in aansluiting daarop deed hij in het nummer van 24 augustus j.l. de suggestie een extra belasting te heffen van degenen die in een woningwetwoning wonen en een belastbaar inkomen hebben van meer dan f 10.000. Deze belasting zou f 200 moeten bedragen en bij een inkomen van f 12.000 of meer f 400.

Met betrekking tot de uitnodiging om betere oplossingen deel ik u mede, dat ik reeds op 4 juli 1962 in Economisch-Statistische Berichten een dergelijke fiscale oplossing heb gegeven, welke echter meer verfijnd is dan die van de heer Algra. Mijn oplossing kwam in het kort hierop neer dat ik bij inkomens boven de aanslaggrens voor de inkomstenbelasting bedoeld in artikel 54 van het Besluit op de Inkomstenbelasting ad f 8000 niet de belasting doch het inkomen zou willen verhogen met een zeker bedrag, doch deze belasting hoger zou worden naarmate het inkomen hoger is en lager naarmate het kindertal groter is. Ik neem aan dat de heer Algra het wel met mij eens kan zijn om op een dergelijke wijze met de draagkrachtverschillen rekening te houden.

Inmiddels heeft echter de Minister van Financiën een wetsvoorstel ingediend, volgens hetwelk de grens van artikel 54 aanzienlijk zal worden verhoogd n.l. tot f 12.000. Dit bedrag is beduidend hoger dan het inkomen waarbij het wonen in een woningwet-

lastingplichtige wordt uitsluitend voor de toepassing van de tabel verhoogd, indien de belastingplichtige gedurende tenminste zes maanden het gebruik heeft gehad van een woning, waarvoor krachtens de § 8 of 9 van de Woningwet (Wet van 22 juni 1901 S. 158) steun van overheidswege is verleend.

2. De verhoging bedoeld in het eerste lid bedraagt bij een zuiver inkomen

van f 7.500 tot f 7.800.	f 300
van f 7.800 tot f 8.100	f 600
van f 8.100 tot f 8.400	f 900
van f 8.400 tot f 8.700	f 1.200
van f 8.700 tot f 9.000	f 1.500
van f 9.000 of meer	f 1.800

II. Aan artikel 54 wordt een nieuw lid toegevoegd luidende:

3. Voor de toepassing van het eerste lid wordt in de plaats van de bedragen f 12.000 (zoals voorgesteld C.P.A.B.) gelezen f 7.800 indien de belastingplichtige gedurende tenminste zes maanden het gebruik heeft gehad van een woning, waarvoor krachtens de § 8 of 9 van de Woningwet (Wet van 11 juni 1901 S. 158) steun van overheidswege is verleend.

Voor een aantal werknemers met een loon van f 8.000 tot f 12.000 per jaar, die volgens het ingediende wetsontwerp tot verhoging van de aanslaggrens buiten de aanslagregeling voor de Inkomstenbelasting zouden gaan vallen, zal bij overneming van mijn hierboven omschreven voorstel de aanslagregeling blijven bestaan, indien deze werknemers in een woningwetwoning wonen.

Het effect van mijn voorstel blijkt uit het volgende staatje, dat gebaseerd is op het tarief 1963:

Inkomen	f 7.500	f 7.800	f 8.400	f 9.000	f 12.000
bijtelling	300	600	1.200	1.800	1.800

Door de bijtelling stijgt de belasting met:

echtpaar	f 64	f 131	f 282	f 452	f 555
idem met 1 kind	59	122	263	422	528
idem met 2 kinderen	53	110	245	394	501
3	45	99	222	367	479
4	39	89	201	339	427
5	32	72	181	303	421

woning sociaal gezien verantwoord moet worden genoemd. In verband hiermede dient mijn oplossing enigszins te worden gewijzigd. Een aldus aangepaste voorziening zou kunnen bestaan uit de volgende wijziging van het Besluit op de Inkomstenbelasting (De vervanging van dit besluit door de Wet op de Inkomstenbelasting brengt hierin geen verandering).

I. Na artikel 45a wordt ingevoegd een nieuw artikel 45b luidende:

1. Het zuiver inkomen van de be-

Een vergelijking van dit staatje met het voorstel van de heer Algra leert dat in mijn voorstel een geleidelijk toenemende schaal van de extra heffing bestaat, welke — zij het met bescheiden bedragen — bij een lager inkomen begint, waardoor het bezwaar van de schok bij de overschrijding van de grens van f 10.000 en f 12.000 in het

voorstel van de heer Algra wordt opgeheven. Het spreekt vanzelf, dat de bedragen in het door mij voorgestelde 2e lid van artikel 45b voor wijziging vatbaar zijn. Zo zou ik mij kunnen voorstellen, dat men de laagste grens b.v. bij f 9.000 wil hebben i.p.v. bij f 7.500.

Het hier omschreven voorstel is administratief zonder veel moeite uitvoerbaar. Dat het het gewenste effect

zal hebben staat voor mij onomstotelijk vast. Daarmede wil ik echter niet zeggen, dat het hierbij moet blijven. Verruiming van de mogelijkheden voor degenen die men uit de woningwetwoningen wil verdrijven is een eerste voorwaarde. Geleidelijke liberalisatie op het gebied van de huurprijzen en geleidelijke opheffing van de huurbescherming zijn evenzeer nodig.

Laten wij hopen, dat het de nieuwe Minister van Volkshuisvesting zal lukken door dergelijke maatregelen de woningnood tot een oplossing te brengen.

Utrecht Hoogachtend,
P. A. Bakker.

♦ Successieheffing van pensioenrechten

Het is verheugend dat, blijkens een tweetal artikelen in uw blad — het laatste in Nr. 36 van 7 september j.l. — onze volksvertegenwoordigers aandacht hebben geschonken aan de kwestie van de successie op pensioenrechten. Toch komt het mij voor dat daarover het wezenlijke nog niet is gezegd. Het gaat immers niet slechts om het wegnemen van een zekere discriminatie tussen (weduwen van) ambtenaren en niet-ambtenaren.

Successie op pensioenrechten is een dwaasheid, waarvan men zich slechts verwonderd afvraagt, hoe deze ooit in ons belastingstelsel is binnengekomen.

Aannemende het recht van de Overheid tot het heffen van een belasting op nalenschap bij overlijden, dient toch gelet te worden op het grote verschil tussen het nalaten van kapitaal bij overlijden en het „nalaten” van weduwenpensioenrechten. Deze rechten toch worden niet „nagelaten”, maar ontstaan eerst door het overlijden van de echtgenoot! Bovendien: als een man bij overlijden aan zijn weduwe een kapitaal nalaat, waarover dan successie moet worden betaald, en de weduwe overlijdt na een aantal jaren, dan is — in de regel — dit kapitaal er nog voor de verdere erfgenamen, gewoonlijk de kinderen. Doch wanneer een man pensioenrechten „nalaat”, en de weduwe overlijdt later, dan houden de pensioenrechten op, en is er voor de verdere erfgenamen niets meer. Dit toont duidelijk de dwaasheid van een successie-heffing over „gekapitaliseerde” pensioenrechten. Deze dwaze onrechtvaardigheid behoort zo spoedig mogelijk te verdwijnen.

Heemstede. D. J. Coumou.

Zojuist verschenen:

antwoord
studie
voor een nieuw
christelijk sociaal
program
van
Patrimonium

aan
deze
tijd

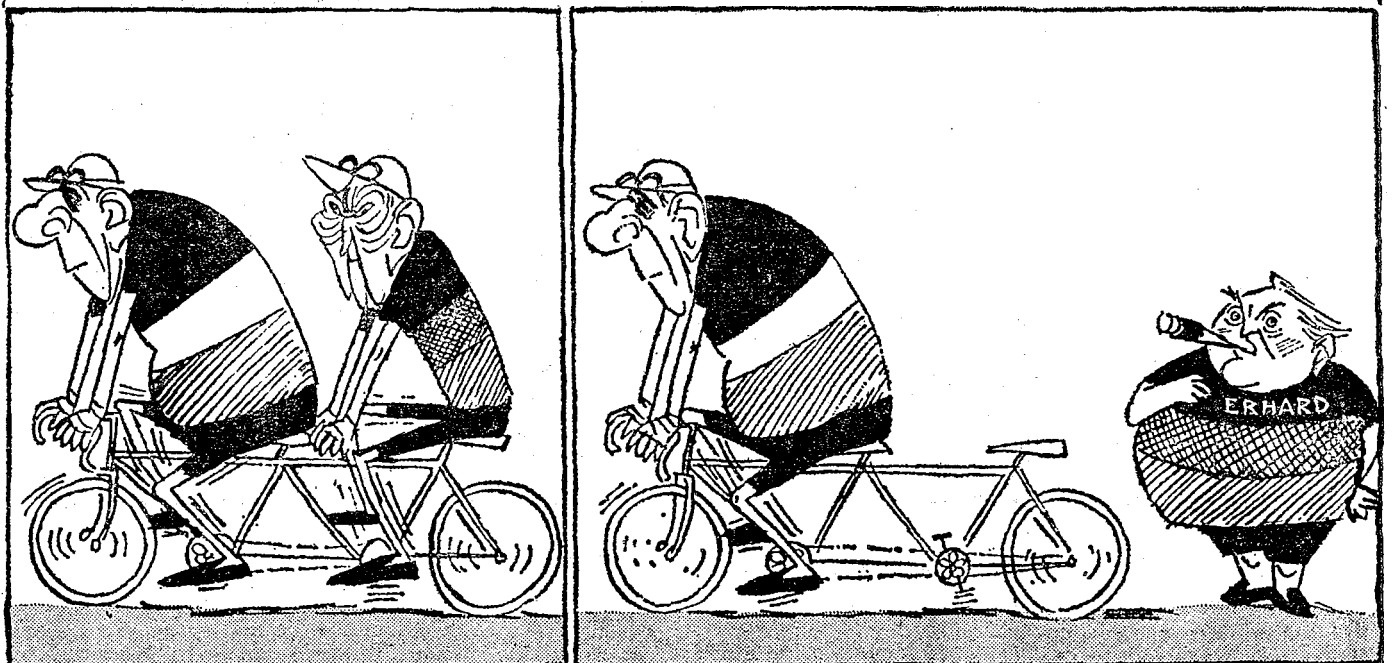
Een boek dat de kernvraagstukken van onze moderne maatschappij in het hart raakt: eerlijk, instructief en principieel goed gefundeerd!

340 pagina's slechts **f 3.90**

UITGAVE T. WEVER — FRANEKER

verkrijgbaar in de boekhandel

Het duo Frankrijk-Duitsland

Vicky in The Evening Standard, London

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE, Dr. Kuyperstr. 3 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 89673.

ADRES VOOR ADVERTENTIES, Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 63224.

ABONNEMENTSPRIJS f 6.50 per jaar, f 3.25 per half jaar. Giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4.— per jr. LOSSE VERKOOP f 0.20.

* * * Tegendruk (1)

De oppositie probeert te suggereren dat het beleid van dit kabinet neerkomt op een bestedingsbeperkingsbeleid als onder minister Hofstra (P.v.d.A.) is gevoerd.

Niets is minder waar.

Toen, in 1956/57 was de pap helaas gemorst en moesten er hals over kop over de gehele linie bezuinigingsmaatregelen worden getroffen.

Nu, in 1963/64, bestaan er spanningen die op een vroegtijdig maar niet voorbarig tijdstip moeten worden vermindert.

Ook al zouden de typisch loonpolitieke spanningen niet of in veel mindere mate aanwezig zijn, dan nog had welk kabinet dan ook zich moeten beraden over de huidige spanningssituatie.

De positie van Nederland temidden van zijn grote burens is nu eenmaal een moeilijke.

* * * Tegendruk (2)

Minister Witteveen, de liberale minister van financiën stelt zich voor enige tegendruk te geven in de huidige economische situatie.

In verband met de omstandigheid dat er een veel grotere vraag aan werknemers is dan het bestaande aanbod, stelt hij voor de overheidsinvesteringen (kapitaalsuitgaven zou men kunnen zeggen) voor een half jaar te beperken. Met name in de overheidssector omdat dit soort van investeringen — hoe gewenst vaak op zich zelf — veel sneller toenemen dan die in de particuliere sector. (particulier: 7%, overheid: 12% stijging).

Wij achten deze maatregel een passende zaak. De overheid neemt allereerst een niet prettige maatregel — ook voor de overheid niet — op haar eigen terrein.

Vervolgens is deze maatregel een tijdelijke: de overheid blijft waakzaam. Tenslotte betekent deze maatregel geen mosterd na de maaltijd. Vóór de economische verkeerslichten van oranje op rood springen, houdt de overheid de pas in.

Er bestaat van onze zijde wel een dringende wens. Het is te hopen dat het kabinet bij de keuze van de vijf percents verdrag in gezamenlijk overleg op de juiste wijze onderscheid zal maken.

Daar waar reeds een duidelijke achterstand in investeringen aanwezig is, mag het verdragingsmiddel niet worden toegepast.

Wij hebben met name op het oog de cultuurtechnische werken in de landbouwsector en het terrein van veilige wegen, veilige dijken.

Gelet op het feit dat de woningbouw

van deze verdraging beslist is uitgesloten bestaat goede grond voor de hoop dat het kabinet een afgewogen beslissing zal nemen.

Het zou overigens goed zijn indien het kabinet haar plannen op dit punt spoedig bekend maakte.

* * * Tegendruk (3)

De bestedingen van het Nederlandse volk nemen toe. Ook die bestedingen die verbruik (consumptie) beogen. Als deze tendens zich versterkt doorzet — en daar is sprake van — zal dit tot gevolg hebben dat zowel de invoer uit het buitenland toeneemt, als de extra druk op een nog meer vergrote produktie.

De minister van financiën overweegt nu een verzwaring van de druk der indirecte belastingen. Dat wil zeggen een verhoging van belastingen die in de prijs van de gekochte goederen tot uitdrukking komt.

Indien dit onder huidige omstandigheden noodzakelijk zal blijken te zijn zal dit kabinet deze extra belastingontvangsten gedurende de looptijd daarvan niet mogen aanwenden tot het doen van extra uitgaven. Dat moet beslist vast staan.

Vervolgens moet worden voorkomen dat het levensmiddelenpakket over de gehele linie stijgt. De extra druk zal moeten worden gelegd op die produkten die niet tot de eerste behoeften van leven en werken behoren. In dat verband achten wij het op het eerste gezicht vreemd dat niet de benzine maar wel de alcohol is ontzien.

* * * Zotte vertoning

Naast een illegale radio komt er thans een illegale televisie bij.

Er zijn maar weinig weldenkende Nederlanders die er niet van overtuigd zijn dat de activiteiten van deze ondernemers inderdaad buiten de wet staan.

Het dwaze is alleen maar dat de overheid alle voorbereidingen voor die uitzendingen in ons land rustig en onbemerd toestaat. En dat in tegenstelling tot vele andere landen.

* * * De naderende nieuwe pensioenwet

Zo langzamerhand wordt het duidelijk dat de nieuwe pensioenwet voor overheidsdienaren geboren staat te worden. Het is van harte te hopen dat nu spoed wordt betracht. Een groot aantal van de huidige pensioengerechtigden wordt ouder! De tijd dringt.

Wij willen voorhands op enkele punten de aandacht vestigen die ons van belang schijnen.

Bedenk bij de invoering dat er geen schrijnend verschil behoort te bestaan tussen de reeds gepensioneerden en hen die onder de nieuwe wet gepensionerd zullen worden.

Bedenk voorts dat er vooral maatregelen behoren te worden getroffen waardoor een spoedige uitbetaling van een verhoogd pensioen mogelijk is.

Bedenk tenslotte dat tegelijk met de nieuwe wet óók het overgangsrecht moet worden vastgelegd.

Puritanisme en politiek

ER is in Engeland heel wat te doen geweest over het Profumo-schandaal. Op verzoek van de Regering heeft een hooggeplaatst rechter een rapport opge maakt, waarvan het meest politieke deel is gedrukt en terstond in tienduizenden exemplaren verkocht. Het meer gedetailleerde gedeelte over karakter en omvang der uitspattingen, „met getal en bijzonderheden” is opgeborgen in een kluis en blijft daar, zo is de bedoeling, een eeuw onaangeroerd liggen. Misschien is er dan iemand, die de sensatielust van een andere generatie wil bevredigen, door er dan iets naders uit te publiceren.

DE geschiedenis is eigenlijk vol schandalen. Het leven van een aantal West-europese vorstenhuizen was vele malen niets minder dan goddeloos. In de Cultuurserie zijn b.v. een aantal romans verschenen van Margret Campbell Barnes, uit het Engels vertaald, zoals „Een enkel uur van klatergoud”, die een beeld geven van de verwording aan koninklijke hoven. En over Catharina de Medicis is ook wel een boekje opgedaan. Wanneer vorsten en vorstinnen in de dagen der Renaissance een dergelijk wild leven leidden, dan konden zij het vrijwel straffeloos doen. Dat kwam bepaald niet alleen doordat er toen minder publiciteit was. Het werd meer als iets vanzelfsprekends aanvaard, dat hoge en machtige personen nu eenmaal anders leefden dan brave burgers.

Vorsten hadden bastaardkinderen en kwamen er openlijk voor uit. Ze gaven ze titels en landgoederen. Filips van Bourgondië wist zelfs te bewerken, dat zijn bastaards goed onder de pannen kwamen, doordat zij bisschop werden. Dat Karel de Stoute voor zich zelf een andere en strengere maatstaf aanlegde en een uitzondering vormde op de regel, wordt soms als een vreemd verschijnsel vermeld. Al vermoeden sommige historici, dat zijn ingetogenheid, zijn afkeer van uitspattingen hem tot de favoriet maakte van Holland en Zeeland, die met hem sympathiseerden, toen hij met zijn vader hevige overhoop lag.

De geschiedenis is vol schandalen, maar er zijn landen, waar men het nu niet meer néemt. Natuurlijk is het waar, dat de Engelse verontwaardiging een vreemde bijmaak had, omdat de verslagen van de gewraakte schandalen een goede handelswaar bleken te zijn. De sensatiebladen hebben er dik aan verdiend en velen, die het gebeurde hevig afkeurden, wilden toch graag het fijne van de zaak weten.

En toch, een handelwijze als die van minister Profumo kan blijkbaar in Engeland niet meer zonder politieke gevolgen blijven.

Terecht is de opmerking gemaakt, dat er ook landen zijn, waar dat wel kan. Omdat men daar op het standpunt staat, dat iemands privaat leven niets met de politiek heeft te maken. Of omdat men bepaalde zonden onmogelijk zo erg kan vinden. Men spreekt dan niet van zedeloze uitspattingen, maar van galante avonturen.

WIJ geloven, dat het dragen van verantwoordelijkheid in de politiek zich nimmer kan en mag verdragen met een leven, dat aanstoot geeft. De wet des Heren is niet minder klemmend voor de groten der aarde dan voor het eenvoudige volk. Dat is voor ons beslissend.

Maar daarna mag toch ook op een ander motief worden gewezen. Toen de zaak Profumo aan het rollen kwam, waren sommige Engelsen bijzonder bezorgd over de veiligheid van de staat. Zou het via Miss Keeler aan de Russen gelukt zijn, militaire geheimen van de Engelse minister van oorlog los te krijgen? Het onpartijdig onderzoek van de strenge rechter heeft uitgewezen, dat daarvan geen sprake is geweest.

Maar dat neemt niet weg, dat zedelijk wangedrag de gehele structuur der persoonlijkheid ontwricht. Dat het gevaar van corruptie dus bijzonder groot wordt. Het leven in de zonde is een leven van onrust, van bedrog, van schijn.

De volkswijsheid heeft al lang geconstateerd, dat wijntje en trijntje samengaan. Dat wil zeggen, dat dit leven in de zonde altijd verschillende vervlechtingen heeft. En wanneer de strenge zedelijke beseffen op bepaalde punten zijn verdwenen, wanneer er een dubbel leven wordt geleid, dan is de deur open voor vriendjespolitiek, voor nepotisme, voor geknoei op allerlei gebied.

En ... zal de overheid vertrouwen hebben bij het volk, dan moet zij op dit gehele gebied strenge normen aanleggen.

JAN DE WITT kreeg eenmaal een bout van een wild varken cadeau. Hij mocht het niet laten bederven; hij wilde het niet consumeren; hij verkocht het vlees en zond de penningen, die hij er voor beurde, aan de gever, met een beleefd briefje, dat hij als raadpensionaris geen geschenken aannam en niet mocht aannemen.

Bij minister Ruys de Beerenbrouck kwam eens, heel officieel, een jonge jurist solliciteren naar een burgemeestersplaats. Maar de jonge man was een neef van de minister. Hij kreeg te horen: Je komt best eens in aanmerking voor een benoeming, maar natuurlijk niet zolang ik minister van binnenlandse zaken ben. Minister De Wilde heeft eens nummer drie van de voordracht benoemd, want nummer één wilde hij niet om diens niet onbesproken gedrag en natuurlijk kon hij nummer twee niet nemen, toen helemaal niet, na het passeren van nummer één, want nummer twee was uit de verte familie van mevrouw De Wilde. Zulke ministers begrepen, hoe nauw zulke dingen luisteren.

EN nu is het onze vaste overtuiging, dat zulke strenge beseffen worden geschaad, wanneer op ander terrein, de wet des Heren schaamteloos wordt overtreden. Het kan niet samengaan, los op het ene gebied en safe op het andere. Velen ménen van wel. Zij menen, dat het mogelijk is, hier terreinen goed gescheiden te houden. Op het privé-terrein de „vrijheid” en binnen de grenzen van de ambtsvervulling het handhaven van de norm. Maar het kan niet. En op den duur blijkt het tegendeel. Omdat het niet een kwestie is van inconsequentie, van verschillende spelregels, maar omdat het de zonde is, die niet in een alkoof kan worden opgesloten. De zonde tast altijd het gehele leven aan.

IN landen als Engeland heeft het puritanisme een stempel op het volksleven gezet. Er is veel veranderd, vooral na de tweede wereldoorlog, maar de invloed van de oude puriteinen werkt nog na. Zo is het ook in ons land. Maar wij moeten hier waakzaam blijven. Ook daarin, dat we de zonde bij de naam blijven noemen, en haar openbaringen, zelfs de ergste, die eenmaal uit Sodom naar de hemel riepen, niet verslijten voor spelingen van de natuur.

Wie in het leven heeft gezien, hoe groot de macht van de zonde kan zijn, die spreekt over deze dingen niet met zelfverheffing. Maar wel met iets van de ijver van Pinehas. Om der wille van het heil van het volk en de toekomst van ons geslacht.

H. Algra.

Liefde zonder trouwring

door Dr. P. J. ROSCAM ABBING.

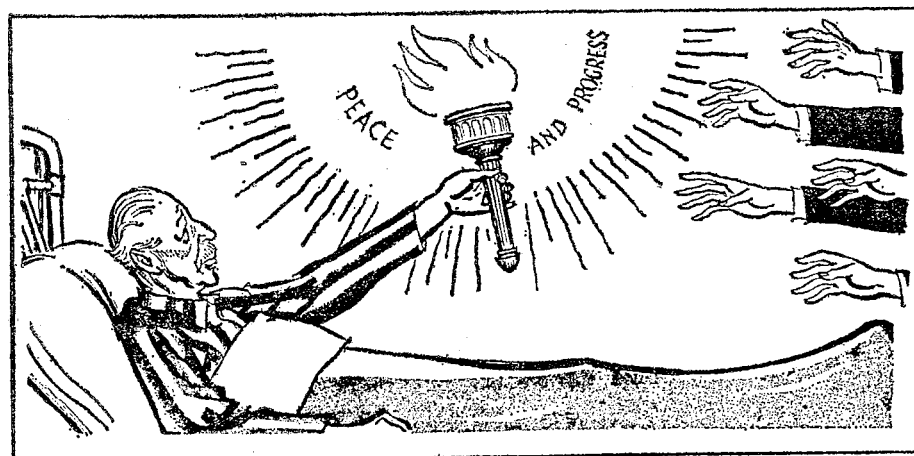
Gebr. f 2.90.

Het behandelt het delicate onderwerp van seksuele omgang voor het huwelijk.

Verkrijgbaar in de boekhandel.

G. F. Callenbach N.V. - Nijkerk

MACMILLAN TREEDT AF

Illingworth in The Daily Mail, London

In wiens handen gaat de fakkel over?

(Zie ook ons artikel op pag. 10)

ZUIDHOLLANDSE BANK

DEPOSITO BANKBOEKJES RENTE 3¼ %

ROTTERDAM —S-GRAVENHAGE —AMSTERDAM

Alle binnen- en buitenlandse bank- en effectenzaken.

**VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN**

BONGERS WAGENINGEN

VERHUIZINGEN — VERPAKKINGEN — MEUBELOPSLAG

Internationaal autotransport o.a. op Zweden en
Rijnhaven 10 - Tel. 2725 en 3750 - Telex 45122
Noorwegen (3 x per week).

**Landbouwwerktuigen- en
machinefabriek**

H. VISSERS N.V. — NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526—841 (7 lijnen)

CLAEYS - maaidorsers

BAMFORDS - opraappersen

Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., Groep (Z.H.)
telefoon (01860)—2050

N.V. W. J. Schuiling's Handelsonderneming

BINNENHAVENWEG 20 - HENGELO
Telefoon 05400-6461

HOLWERDA ZONEN Dokkum

VOOR AL UW TRANSPORTEN
IN BINNEN- EN BUITENLAND

Dokkum: telefoon 05190-2292 (2 lijnen) - Buiten kantoor tijd 2580
Rotterdam: telefoon 010-171317

J. A. DE WAAL - MACHINEFABRIEK

WERKENDAM - Telefoon 01835 - 540

Laad-, los- en pompinstallatie,
In- en ombouw van schepen,
Motoren reparatie.
Krukas testen met magnetisch testapparaat,
Opspuiten van assen.

**Vertrauensadressen
VOOR DEN HAAG
EN OMSTREKEN**

SIGAREN MAGAZIJN Matador

L. KORPEL

Mauritskade 71. Tel. 180234, b.g.g. 607673
Postrekening 37 70 73

Levert alle rokersartikelen

waarheen u maar wenst.

**Ook het kleine karwei
appreciëren wij**

BOON'S SCHILDERSBEDRIJF

PIET HEINSTRAT 62 — TELEFOON 33 11 12
Filialen te Delft en Rotterdam.

LAK- EN VERFINDUSTRIE

v/h P. WERRE & CO.

Alles op verfg gebied

Veenkade 49-50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

AMSTERDAM

Alle VERZEKERINGEN, financiering en hypotheeken
(eventueel zonder afllossen)

HERNGREEN's Assurantie kantoor

OKEGHEMSTRAAT 20 - AMSTERDAM - TELEFOON 72 83 25

GEZOND, GEZELLIG EN 'T GOEDKOOPST
is het stoken met de kolen van de

FIRMA S. DOGGER Hzn.

SCHINKELKADE 14 - TELEFOON 72 25 16

ANTRACIET
BRECHCOKES en OLIE voor centrale verwarming

Vijf delen

**BOEKEN
en periodieken**

„DISPEREERT NIET”

DE beide Algra's zijn ras-vertellers. Zij bekwaamden zich ook tot formidabele kenners van de geschiedenis. Nu zijn er vertellers, die niets van de historie weten en er grijpen ook geschiedvorsers naar de pen zonder te kunnen schrijven. De Algra's combineren echter beide hoedanigheden op voortreffelijke wijze. Daarom is het ook geen wonder dat hun gezamenlijk werk „Dispereert niet” 1) de derde, uitgebreide druk beleeft. Het werk komt in vijf delen uit, waarvan er vier gereed zijn.

Zeer smaakvol en goed geïllustreerd uitgegeven door de bekende firma T. Wever te Franeker.

Eigenlijk zouden we hiermee moeten eindigen, want één der auteurs, de heer H. Algra is voorzitter van onze Commissie van Redactie en hij heeft in die hoedanigheid op 21 september j.l. in onze kolommen gesuggereerd geen boeken van redactieleden te recenseren; zulks in navolging van het voormalige tijdschrift „Stemmen des Tijds”.

Voor ditmaal moet hij ons echter excuseren, al was het alleen maar omdat de thans besproken boeken al geschreven waren voordat de heer Algra de leiding van onze redactie op zich nam.

Het eerste deel van dit indrukwekkende werk is geheel gewijd aan de nationale historie tot ± 1600.

Geen opsomming van feiten en jaartallen, maar een levend stuk werkelijkheid. Dat is nu juist de bekooring van dit werk, dat daarin geen statige en verontmenselijke historische figuren de revue passeren, maar levende wezens, behept met alle karaktertrekken, die wij, hun nazaten ook met ons omdragen.

Een zodanige tekening van de werkelijkheid, die voor ons, zoveel eeuwen later, weer gaat leven, was trouwens ook het doel van de schrijvers. In hun voorwoord in het eerste deel merken zij immers op: „Wij hopen tot ons volk te doen spreken de strijd en de arbeid van zovelen, die, ja soms in dwaling en struikeling, maar toch in duurzame trouw aan het vaderland hun plicht hebben gedaan.”

Het tweede deel schildert ons de „Gouden Eeuw”. De verwickelingen met Engeland en de dreigingen van Franse zijde gaan weer voor ons leven. Het is dikwijls zo, dat we bij onszelf zeggen: wat is er eigenlijk in die volkskarakters veranderd; veelal niets. Ook de binnenlandse situatie, de handel en wandel van de gewestelijke Staten en de andere „machthebbers” van die tijd, de predikanten, worden op vaak onnavolgbare wijze getypeerd. Natuurlijk completeren zeehelden en veldheren, die in deze eeuw sterk op de voorgrond traden, het beeld van die vaderen en hun tijd.

Dan komt het nabije verleden in deel drie aan bod. De Franse tijd en onze 19e eeuwse koningen, het mondig worden van het volk zijn de onderwerpen, die de heer H. Algra behandelt. Daarna bespreekt zijn broer, de heer A. Algra, met dezelfde vaardige pen hetgeen voor velen van ons nog een stukje „heden” is: de periode van 1898 (inhuldiging van Koningin Wilhelmina) tot het optreden van het laatste vooroorlogse kabinet (—de Geer) in 1939.

In het slot van deel drie (150 pagina's) komen ook de spotprenten over en meestal tegen Kuyper en Colijn. Bij deze episode moeten we toch onszelf corrigeren en de opmerking maken dat zij voor de jongeren van nu, evenzeer als „verleden” te boek staat.

En omdat de jeugd op vele scholen niet aan deze periode toekomt (zoals ook wij „officieel” ergens zijn blijven steken bij Bilderdijk en kennis van de rest dus aan onze zelfwerkzaamheid werd overgelaten), is hier een attentie-sein zeer wel op zijn plaats. Al was het alleen maar om de lichtverteerbare en toch volstrekt serieuze wijze van beschrijving van onze nationale geschiedenis, bevelen wij de ouders van de jeugd, die wij op het oog hebben, aan deze boeken tot hun vertrouwd geestelijk bezit te doen worden. Uit de bladzijden springen dan wel vonken over in het, wat men enigszins stijfjes noemt: „ontvankelijk gemoed” van onze hedendaagse jongeren. Vonken van contact met de tijd waarin onze grootouders en ouders bouwden aan hetgeen wij en zij, de nog jongere generatie niet goed kunnen bewaren en uitbouwen zonder die relatie met het snel historie wordende „toen”.

Dit alles geldt ook voor deel vier, waarin de heer A. Algra onze koloniale geschiedenis verhaalt. Men kan de dekolonisatie van harte toegedaan zijn en

tegelijktijd met dankbare belangstelling kennis nemen van wat Nederlanders, wier weg naar Oost en West geleid werd, weldeden (ondanks hetgeen zij ook misdeden) aan volkeren, die deswege nog steeds een sterke binding aan ons voelen; al geldt ook daar bij het gezegde: „was sich liebt, neckt sich”.

Wij zijn van mening, dat er een psychische onevenwichtigheid aan de hand is met degenen voor wie deze terugblik op 3½ eeuw koloniaal beheer (vooral in Oost-Indië, onverdraaglijk is. Wie zich daar overheen weet te zetten wordt echter beloond met een wel zeer curieus verslag, waardoor ook zijn kijk op dat koloniale verleden aan bezonnenheid (naar twee kanten) zal winnen. Ook in dit deel spettert de nuchtere Algra'se humor ons uit vele pagina's tegemoet. Wat typeert immers tijden, toestanden en personen beter dan het opschrift op een grafzerk „Hier ligt begraven Sr. Isaac le Maire coopman, die gedurende zijn handeling op meest alle quartieren van de wereld door Godt de Heere zoo rijkkelijck is gezegend geweest, dat hij in dertigh jaren tijds, behoudens eer verworven heeft 1.500.000 guldens. Is in den Heere gerust den 20 Sept 1624.” En daar pal overheen Algra's commentaar: „Het zal niet veel voorkomen dat iemands vermogen op de grafsteen vermeld wordt, al zou het alleen maar om de successie-rechten zijn. Zijn vrouw ligt naast hem. Zij stierf drie jaar eerder. Ook haar rijkdom wordt vermeld. Deze bestond uit: 22 kinderen”.

Op deze gravure van de bekende Leidse hoogleraar Gomarus (1563—1641) zien we duidelijk de tabbaard als voorloper van de latere toga, alsmede de toen bij de deftige stand in gebruik zijnde plooi kraag, waaruit later de predikantsbef „groeide”.

Treffend wordt de „Janus-figuur” van de Oost Indische Compagnie beschreven. Twee aangezichten: handel drijven en regeren. Door het één kwam het ander dikwijls in het gedrang; derhalve vaak een wat verwrongen gelaat. Mannen als Coen, van Diemen, van Riebeeck, Maetsuycker, van Goens en Speelman worden in hun grootheid en hun kleinheid, dus naar het leven geschetst. Dit laatste is ons inziens nodig om hun tijd, die ook ons nationale verleden is, verantwoord te verwerken. Tot aan Soekarno gaat dit levendige relaas voort. Wij moeten de verleiding weerstaan om meer dan het ene hierboven weergegeven exemplum van begaafde schrijfkunst te vermelden. Er is immers nog een laatste vijfde deel van dit werk op komst en de heer H. Algra mocht vóórdien zijn mede-redacteuren eens (uit bescheidenheid) het voorbeeld van „Stemmen des Tijds” willen aanpraten... Daarom besluiten we met het welgemeende advies: nu er vier delen van „Dispereert niet” uit zijn, kunt u de sprong wel wagen.

Schaf ze aan, vooral ook voor de rijpere jeugd (zoals dat heet), want u zelf zult ze zonder speciale aanprijzing wel verslinden. We menen overigens te weten dat Sint Nicolaas er ook voor aan het sparen is.

v. d. Sl.

1) „Dispereert niet” door A. en H. Algra. Uitgegeven door T. Wever te Franeker. Vier delen, van de derde, uitgebreide druk resp. 442, 440, 428 en 410 pagina's; rijk geïllustreerd. Prijs per deel f 13,50 (uitsluitend bij intekening op het complete werk).

Positie van Erhard is niet gemakkelijk

• Vervolg van pag. 1

zou worden. Hij wist deze partij — ondanks de tegenstellingen tussen rooms-katholieken en protestanten, die mede uit de verhouding tot het voornamelijk protestantse Oost-Duitsland voortvloeiden — tot de grote triomf van 1953 te voeren, toen de CDU royaal de absolute meerderheid in de Bondsdag veroverde. Die verkiezingen van 1953 volgde op vier jaren, waarin de Bondsrepubliek een beslissende keuze had gedaan, waarin zij mede dank zij grootscheepse hulp van de Verenigde Staten een „economisch wonder” tot stand had weten te brengen en waarin Adenauer samen met Erhard had bewezen, dat een christelijk-sociale politiek tot grote dingen in staat is. Ook internationaal leverde Adenauer een belangrijke bijdrage aan de samenwerking tussen rooms-katholieken en protestanten. Hij stelde zijn grote gezag in dienst van de internationale samenwerking tussen de christelijke partijen.

COËXISTENTIE

De laatste tijd heeft Adenauer nogal eens gesproken over de mogelijkheid en de „wenselijkheid” van coëxistentie tussen democratie en communisme. In zijn biografie zegt hij hierover: „Het gaat hier om meer, n.l. om de tegenstelling christendom en materialisme. Deze tegenstelling bestaat ook binnen de democratie. De massamens zal steeds meer een neiging naar het materialisme hebben. Als tegenwicht hebben wij in alle landen christelijke partijen nodig, die niet slechts het politieke, economische en sociale leven met een christelijke geest doordringen, doch zich daarenboven ook ten doel stellen, de voorwaarden te scheppen voor een christelijk bestaan van de enkeling. Tot deze voorwaarden behoort een redelijk bezit, dat de werkende mens bevrijdt van de angst voor hongersnood en ellende. Daartoe behoort een woning, waarin de kinderen gezond in licht en zon kunnen opgroeien, daartoe behoort ook vrije tijd, want een echte persoonlijkheid heeft rust en inkeer nodig om zich te ontplooiën.

GROTE KERN

Voor alles echter behoort daartoe een christelijke opvoeding der jeugd. Want de grote strijd tussen christendom en materialisme wordt al in de ziel van de jeugd uitgevochten”. Adenauer is er niet in alle opzichten in geslaagd, zijn inzichten ingang te doen vinden onder de Duitsers. De absolute meerderheid, die de CDU eens in de Bondsdag had, is verdwenen. Een groot aantal mensen, dat voornamelijk

op de CDU stemde, omdat de partij er toch maar in geslaagd was, vrijwel iedereen van een behoorlijk bestaan te verzekeren, liet Adenauer er Erhard in de steek, toen het Wirtschaftswunder weer ging verbleken. Gelukkig blijft er echter een grote kern over, die bewust zijn stem uitbrengt op de Christelijk-Democratische Unie van Adenauer.

De strijd zal echter niet eenvoudiger worden, nu de socialisten tot het inzicht zijn gekomen, dat zij er beter aan doen, hun marxistische ballast overboord te gooien en een politiek programma propageren, dat heel dicht in de buurt komt van wat Adenauer en Erhard altijd hebben voorgestaan.

TEKENEND

Erhard. De man, die nu zelf bondskanselier is geworden. Tekenend voor de situatie in de CDU is, dat deze partij, die merendeels uit rooms-katholieken bestaat, zich thans achter een protestantse kanselier heeft geschaard. Dat Adenauer hem nooit als zijn opvolger heeft gewenst, houdt geen verband met het feit, dat Erhard niet rooms-katholiek is. De „Alte” heeft er nooit een geheim van gemaakt, dat hij geen hoge dunk had van de politieke bekwaamheid van zijn minister van Economische zaken, die later ook vice-kanselier werd.

Voor een deel is dit wellicht af te leiden uit het feit, dat Adenauer zelf geen verstand heeft van economie en dus moest varen op het kompas van Erhard. Met als gevolg, dat hij — die aanvankelijk zeer sceptisch stond tegenover de economische opvattingen van zijn minister — niet met de eer kon gaan strijken, toen Erhard (zoals gezegd) een economisch wonder tot stand bracht, waarvan de gehele wereld versteld heeft gestaan.

VERZET

Adenauer heeft zich zo lang als hij maar enigszins kon verzet tegen de aanwijzing van Erhard als kandidaat voor het kanselierschap. Toen ook hij ging inzien, dat hij de strijd had verloren en dat niemand anders dan Erhard zijn opvolger zou worden, trachtte hij nog maatregelen te nemen om de nieuwe kanselier aan handen en voeten te binden aan het Europa, waarvan De Gaulle zich de verwezenlijking ten doel had gesteld. Adenauer vreesde dat Erhard en de medewerkers door wie deze zich zou laten omringen, een avontuurlijke buitenlandse politiek zouden voeren, die de samenwerking binnen het Europese verband, die de afgetreden kanselier als zijn levenswerk beschouwde, zou verzwakken en tot nieuwe verwijdering tussen

Een merkwaardige foto, waarop men van links naar rechts ziet: Erhard, Lord Home (de Britse minister van buitenlandse zaken), Adenauer en Macmillan, toen nog premier van Engeland. Het was tijdens een bezoek van de Britse premier aan West-Duitsland in augustus 1960. Beide staatslieden zijn afgetreden. Erhard is Adenauer opgevolgd. Home werd deze week genoemd als mogelijke opvolger van Macmillan.

Duitsers en Fransen zou kunnen leiden.

Helaas kwam het streven van Adenauer naar „eeuwige vriendschap” tussen deze beide volken op een bijzonder ongelukkig moment in de geschiedenis van de westelijke samenleving. De Gaulle maakte er gebruik van om ongestraft de Europese deur voor Engeland te kunnen dichtgooien.

NIET ALLEEN

Hoe dan ook, het heeft thans weinig zin meer, op deze onverkwikkelijke gebeurtenissen verder in te gaan. Erhard is thans kanselier van de Bondsrepubliek. En ook al neemt men over het algemeen aan, dat hij „slechts” een overgangskanselier zal zijn, menzelijkerwijs gesproken zal hij twee jaar lang in West-Duitsland de toon aangeven. Generaal De Gaulle heeft voortaan niet meer te maken met een oude staatsman, die ten koste van alles naar een definitieve verzoening tussen Duitsers en Fransen streeft en die geen vriend van de Britten is en zich teleurgesteld toont over de houding van de Verenigde Staten.

De Franse president heeft nu te doen met een kanselier, die niet alleen naar een blijvende verzoening tussen beide volken streeft, maar ook naar een zo hartelijk mogelijke samenwerking tussen alle volken van de Atlantische gemeenschap en de rest van wat met een groot woord wel de vrije wereld wordt genoemd. Adenauer wilde dit laatste ook wel, maar in de laatste jaren van zijn kanselierschap versterkte hij de banden met De Gaulle ten koste van die met Kennedy en Macmillan.

BASIS BLIJFT

We zullen met belangstelling het optreden van de nieuwe kanselier gadeslaan. Een Amerikaans blad schreef dezer dagen, dat geen enkel Duits bewind, dat zich wenst te handhaven, afstand kan doen van de Duitse basispolitiek van de Duitse zelfbeschikking, die Adenauer nagelaten heeft aan zijn opvolgers. Hierin heeft het gelijk. Wat Erhard betreft weten we echter, dat hij er helemaal geen behoefte aan heeft, deze basispolitiek los te laten. Het komt er in deze tijd echter ook niet op aan, dat de grondslagen van de Westduitse binnen- en buitenlandse politiek worden veranderd.

Het zal reeds van belang zijn, als de verstarring, die als gevolg van het optreden van De Gaulle en Adenauer zich van internationale betrekkingen tussen de westelijke mogendheden heeft meester gemaakt, als sneeuw voor de zon gaat verdwijnen. Ook moet er een eind komen aan een toestand, waarin het lijkt alsof de Westduitse regering de Verenigde Staten en Frankrijk tegen elkaar wil uitspelen. Zelfs de schijn moet worden weggenomen.

EERVOLLE PLAATS

En wat Adenauer betreft, het Amerikaanse blad heeft gelijk wanneer het opmerkt, dat de wereld spoedig de laatste maanden zal vergeten van Adenauer's optreden als kanselier, maar zich nog lange tijd de vele jaren zal herinneren, waarin de stugge, onbuigzame oude man zijn land een eervolle plaats in de westelijke samenleving bezorgde. db.

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

BAGGERMAATSCHAPPIJ TJAART VAN DER MOLEN NV
GRONINGEN

Hoornsediep 3 - Telefoon 05900 - 23928

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457-561 Telefoon 06750-3748

Houtzagerij-Houthandel-Kistenfabriek

Visser Electrotechniek N.V.

BREESTR. 128 - BEVERWIJK - TEL. (02510) 5244*

Gestigd sinds 1919

J. DE KORT metsel- en tegelbedrijf

Singel 350, tel. 33422 - 62891
AMSTERDAM

GEBR LOMMERTS N.V.
Koel- en vriestransporten

Havenstraat 38 - Delftzijl - Telefoon 05961 - 3633

Westersingel 120 - Rotterdam - Telefoon 010 - 134658

Gjaltema's Timmerfabriek „Volharding” N.V.

MARUM (Gr.)

Telefoon 05944 - 531 — 05900 - 45866

Uw adres voor alle timmerwerken en standaardkaster

Oosterhof's Aannemersbedrijf
GRIJPSKERK — LEEUWARDEN

WEGEN-,
GROND- EN WATERWERKEN

G. W. GRUPPEN

Aannemersbedrijf

SPAARNDAMMERDIJK 388 — TEL. 80553 — AMSTERDAM

Gebr. Van Altena

smeed- en constructiewerk
stalen ramen en deuren

G. VAN LEDENBERCHSTRAAT 114 — AMSTERDAM
TELEFOON 82298

WESTLAND

H. HORTENSIUS & ZON METSELAARS en AANNEMERS

Bevelen zich beleefd aan voor alle voorkomende werkzaamheden

NIEUWBOUW - VERBOUW - BETONWERK EN VERDERE REPARATIE

STOKDIJKKADE 100 — NAALDWIJK
Telefoon 0 1740 - 48 08

Drukkerij - Papierhandel DE OLDEHOVE

J. VAN ESSEN
NAALDWIJK - Postbus 23 - TELEFOON 01740-4056

Uw drukker voor handel en industrie

Gaarne staan wij u met modellen en offerte ten dienste. Ook uw adres voor doorslagpapier, cyclostylepapier enz.

Voor: Tricotages - Lingerie en Kousen

Firma A. v. d. Meer & Zoon AANNEMERSBEDRIJF
ONTWERPEN, NIEUWBOUW, ONDERHOUD
Hofstraat 7 - Telefoon 01740 - 4239
HONSELERSDIJK

christelijk instituut

1888-1963

OP 17 oktober was het 75 jaar geleden, dat de vereniging „Effatha” werd opgericht. Deze vereniging stelde zich tot doel het mogelijk te maken, dat doofstomme kinderen christelijk onderwijs en een christelijke opvoeding konden ontvangen. Om dit te bereiken trachtte men te komen tot het oprichten van het Christelijk Instituut voor Doofstomme kinderen.

Enkele cijfers en feiten

Professor L. Lindeboom zette met veel voortvarendheid z'n schouders onder het werk en reeds op 6 augustus 1891 begon men in een herenhuis aan de Langebrug te Leiden met het geven van onderwijs.

De heer Oranje werd hoofd van de school, terwijl hij met zijn vrouw tevens de leiding op zich nam van het internaat.

De school begon met drie jongens en één meisje.

Al spoedig breidde het aantal leerlingen zich uit en moest men uitzien naar een grotere behuizing.

In 1899 waren er dertig leerlingen. Effatha verhuisde van Leiden naar Dordrecht.

In 1925 telde Effatha achtentachtig leerlingen, van wie zeventenzeventig intern.

Wéér kampte men met het ruimteprobleem.

In dat jaar besloot men twee landhuizen in Voorburg te kopen, met de daarbij behorende twee hectaren grond. Op 6 mei 1926 werden Hoekenburg en Arentsburgh in gebruik genomen, het eerste als school, het laatste als internaat.

In 1938, bij de viering van het 50-jarig bestaan van de vereniging „Effatha”, werd de kapel in gebruik genomen. Deze diende voor vergaderruimte en gymnastiekzaal.

Na het overlijden van de heer Oranje (1906) werd de heer Kes hoofd van de school, opgevolgd door de heer Van Holten.

In 1942 werd de heer Timmer directeur.

Na de oorlog breidde het instituut zich onder zijn energieke leiding snel uit.

In 1945 waren er 131 leerlingen, nu telt Effatha 346 leerlingen, van wie 160 extern.

Uitbreiding van de gebouwen werd dringend noodzakelijk.

Door gebrek aan materialen kon men pas in 1949 beginnen.

Er kwam een semi-permanent paviljoen voor de huisvesting en een nieuw schoolgebouw naast het oude. Het in-

ternaat werd uitgebreid en er werd een semi-permanente nijverheidsschool.

In 1957 overleed de heer Timmer. Hij werd opgevolgd door de heer Van der Have. Onder zijn leiding breidde Effatha zich nog verder uit.

De Goed-Zo-Actie werd gevoerd door de N.C.R.V. en in 1962 kon de jongensflat feestelijk geopend worden. De groepen van twaalf jongens zijn nu huisvest in zes flatwoningen. In de flat is een woon-eetkamer, een keuken en een wasgelegenheid. Er zijn ook slaapkamers voor de jongens en toilet-leidsterskamers.

Op deze wijze is alle massaliteit vermeden. Elke jongen heeft z'n eigen hoekje, waar hij zelf baas is en waar zijn huiswerk kan maken aan z'n eigen bureautje.

Naast de flat staat een moderne gymnastiekzaal.

Een groot sportterrein is aangelegd, terwijl de kinderen op de nieuw aangelegde speelplaats kunnen spelen.

Verlangend zien we uit naar nieuwe bouwactiviteiten. De meisjes moeten ook in een mooie flat wonen! En er staat nog wel meer op het programma.

Het onderwijs

Door de gestadige groei kon het onderwijs steeds meer gedifferentieerd worden.

Thans zijn de leerlingen ondergebracht in drie scholen.

- a. School voor zwaar dove kinderen
- b. School voor dove kinderen met nevendefecten.
- c. School voor dove kinderen met profitabele gehoorresten.

Zeer intelligente leerlingen worden opgeleid voor een verlicht schooldiploma.

Het is mogelijk na het verlaten van het instituut hulp te krijgen bij schriftelijk verder studeren.

Het jongens-nijverheidsonderwijs is gewijzigd. Meende men vroeger dat speciale dovenberoepen waren (kleermaker en schoenmaker), thans is naast de bestaande opleiding voor belmaker een opleiding voor

• **Foto hierboven**

Spelsituaties worden ver„taal”d

• **Foto hieronder (links)**

Kinderverzorging bij het meisjes-nijverheidsonderwijs

• **Foto hieronder (rechts)**

Imitatie via de spiegel bij het spreekonderwijs

• **Foto rechtsboven**

De home-trainster instrueert de moeder

EFFATHA

Instituut voor dove kinderen

...werken, constructiebankwer-
...aatwerken.

...heel wat beroepen waarin de
...minstens even goed kan
...ven als de horende.

...meisjes-nijverheids-
...onderwijs
...zich bezig met de algemeen
...lijke vorming. Naast naaien,
...huishoudkunde wordt ook les
...in kinderverzorging.

...er in de loop der jaren heel
...anderd in het onderwijs, het
...an het onderwijs is hetzelfde
...: voor dove kinderen de deur
...naar de horende maatschappij.
...christelijk instituut zien we ech-
...een weidser doel.

...ons onderwijs willen we het
...ind ook de weg wijzen naar God.
...het dove kind, mede door ons
...wijs en onze opvoeding de enige
...tot het Leven kiest, krijgt zijn
...eerst het juiste perspectief.

...werk van Effatha begint niet
...het kleine dove kind op drie-
...leeftijd naar school komt. Zodra
...doofheid ontdekt is worden de
...verwezen naar één van de vijf
...ten (één rooms-katholiek, drie
...le en één protestants-christelijk).
...ers, die voor hun kinderen een
...christelijke opvoeding wensen,
...zich in verbinding stellen met

...spoedig mogelijk komt de home-
...op bezoek. Deze speciaal daar-
...geleide maatschappelijk werk-
...de ouders helpen bij het schep-
...en maximale ontwikkelingskan-
...or hun dove kindje.

...kunnen de ouders maar moei-
...waarden dat hun kind doof is.
...men de oorzaak niet en weten
...de gevolgen van doofheid zijn.
...hometrainster tracht de ouders
...rd te geven op de vele vragen,
...hen leven. Vanuit dezelfde le-
...chouwing spreekt ze met hen
...opdracht die de ouders hebben
...n, ook ten opzichte van dit
...tracht de ouders zo te helpen,
...de centrale plaats in het leven
...dove kind zeer wezenlijk kun-
...men.

...spoedig mogelijk brengen de
...een bezoek aan ons instituut
...nis te maken en zich op de
...te stellen van de bestaande
...heden voor een doof kind.

In ons audiologisch centrum is elke
dinsdag een team aanwezig, dat tracht
inzicht te krijgen in de ontwikkeling
van het aanstaande leerlingetje en in
de graad van doofheid.

Dit team wordt gevormd door de
neus-, keel- en oorarts, de jeugdpsy-
chiaterv-psycholoog, de fysicus-audio-
loog, een akoepedist en de directeur.
Tevens is de maatschappelijk werkster
aanwezig.

Natuurlijk kan nog geen audiogram
gemaakt worden met behulp van de
audiometer. Wel wordt nauwkeurig ge-
let op de reacties van het kind, wan-
neer verschillende geluiden worden
aangeboden.

In elk geval krijgt het kind een
hoorapparaat. Ook het dove kind maakt
namelijk in de keuvelperiode geluidjes
en het is van het allergrootste belang,
dat het kind in die periode een appa-
raat krijgt, want als het dove kind zijn
eigen stem niet hoort houdt het ten-
slotte op met keuvelen. Het heeft er
geen plezier in. Het dove kind verstomt
dan.

Wanneer het echter met behulp van
een apparaat zijn eigen gekeuvel hoort,
blijft het geluid geven. Van deze ge-
luidjes maakt men een dankbaar ge-
bruik bij het spreekonderwijs.

Bij de aanpassing van het kind aan
het apparaat is de hometrainster be-
hulpzaam. Het kind moet er geleidelijk
aan wennen en de moeder moet leren,
hoe ze haar dove kindje moet toes-
preken. Zo blijft de gelaatgerichtheid,
die elke baby van nature bezit, behou-
den en het kind leert zo spoedig moge-
lijk iets van moeders mond afzien, zo-
dat een goed contact blijft bestaan tus-
sen moeder en kind.

Bij horende kinderen gaan veel din-
gen schijnbaar vanzelf. Het lijkt wel,
alsof ze vanzelf gaan praten.

Dove kinderen leren slechts na veel
opzettelijke oefening spreken. Horende
kinderen verwerven gemakkelijk de
taal. Dove kinderen zijn taallose kin-
deren. Ze kennen de „moeder”taal niet,
want ze hebben hun moeder nog nooit
gehoord! Dove kinderen moet de taal
woord voor woord bijgebracht worden.

Bij dove kinderen moet de moeder
veel bewuster bezig zijn en daarom
kan ze de hulp van de hometrainster
niet missen.

Horende kinderen ontdekken dat

alle dingen een naam hebben. Dove
kinderen horen de woorden niet ge-
bruiken en weten daardoor niet hoe
horende mensen de dingen benoemen.
Door het kind de dingen te leren
ordenen, moet het gaan ontdekken wat
wij „vork” noemen, en wat „lepels”
zijn.

De hometrainster geeft ook adviezen
voor een goede opvoeding. Het dove
kind mag niet verwend worden „omdat
het toch al zoveel mist”. Het mag niet
aan zichzelf overgelaten worden „om-
dat het toch niets begrijpt”.

Wanneer de moeder het kind alleen
maar zou trachten te helpen bij zijn
verstandelijke ontplooiing, en zijn op-
voeding achterwege liet, zou zij veel
kansen voor de ontwikkeling tot een
harmonische persoonlijkheid verloren
laten gaan.

Doordat het kind tijdens de home-
training verscheidene keren een dag
met zijn ouders op school komt, wordt
de overgang van huis naar school wat
gemakkelijk gemaakt en de ouders
krijgen op zulke dagen weer nieuwe
impulsen voor hun werk.

In dit korte bestek was het onmoge-
lijk een volledig beeld te geven van
het werk, dat verricht wordt. Alles
wordt gedaan met het doel, de dove te
laten meefunctioneren in de horende
wereld. Omdat de dove ondanks de
meest moderne hoorapparatuur toch
altijd nog een dove blijft, is begelei-
ding van de leerlingen na het verlaten
van de school in de meeste gevallen
noodzakelijk en gewenst.

Twee maatschappelijke werk(st)ers
zijn daarvoor aangesteld. Zij hebben
door hun ervaring een goed contact
met de doven. Zij kennen de proble-
men, die de doven hebben en trachten
door hun regelmatige bezoeken de ve-
eenzaming van de doven te voorkomen.

In de horende maatschappij wordt
zo gemakkelijk vergeten, dat de dove
afhankelijk is van de mond van de
spreker. In een gezelschap staat hij er
wel bij, maar veel ontgaat hem, want
hij „hoort” er niet bij.

Elke horende mens, die een dove op
zijn weg geplaatst ziet, krijgt van
Christus' wege de opdracht te doen wat
in zijn vermogen is om de dove „erbij
te laten horen”.

Voorburg, okt. '63 M. C. Nieuwland.

P.I.T.-
collecte

14 t/m
19 oktober

Een gift aan het P.I.T. komt ten goede aan het
werk van de vloot-, leger- en luchtmachtpredi-
kanten, de protestantse militaire tehuizen in
Nederland, Duitsland en overzee enz.

PROTESTANTS INTERKERKELIJK THUISFRONT
Giro nr. 5163 - Nw. Gracht 90 - Utrecht - Tel. 030-26057

Vereniging „Effatha”

Statutair gevestigd te Utrecht.
Het instituut staat in Voor-
burg. Adres van het bestuur:
Effathalaan 31, Voorburg. Te-
lefoon 070-987370*. Postgiro
36738.

*Effatha is het enige
Christelijke Onderwijs-
instituut voor dove
kinderen in Nederland*

De vereniging „Effatha” heeft:

- een dienst voor de home-training ten be-
hoefte van dove kinderen beneden de drie
jaar;
- een consultatiebureau voor het niet-spre-
kende kind;
- een school voor verstandelijk normale do-
ven, met een voorschool en met topklassen
voor begaafde leerlingen, die voortgezet on-
derwijs kunnen volgen;
- een school voor dove kinderen met profita-
bele gehoorresten;
- een school voor dove kinderen met neven-
defecten;
- een jongensnijverheidsschool;
- een meisjesnijverheidsschool;
- opnamemogelijkheid in internaat of pleeg-
gezin.

Vóór de opname vindt een
medisch, psychologisch en
audiologisch onderzoek plaats.
Leeftijd der leerlingen plm. 3
tot 19 jaar.

*Verzoeken om opname aan de direc-
teur J. L. van der Have, „Effatha”,
Voorburg.*

ONDERGOED
van de bovenste plank!

Onderweg

„.....maar als wij voedsel en deksel hebben, wij zullen daarmee vergenoegd zijn.” 1 Tim. 6 : 8.

ZO staat het in de Statenvertaling. Nieuwere geven verschillende duidingen. De NBG-vertaling spreekt van „onderhoud en onderdak”, dr. Bouma spreekt van „voeding en dekking”, prof. Keulers van „voeding en kleding”. In het algemeen wordt gearzeld bij het vertalen van deze (slechts eenmaal gebruikte) woorden van Paulus. Maar de gedachtenwereld die erachter zit, is voelbaar. Hij werkt het woord „vergenoegdheid” uit, dat hij als kernwoord voor het leven van ons allemaal heeft ingevoerd. Waarheen wijst hij terug?

Als groot kenner van het Oude Testament is het hem niet ontgaan, dat er in de scheppingstradities op een onvergelijkbare manier over de aanvaardbaarheid van dit leven wordt gesproken. Direct na de zondeval, onmiddellijk na de scheiding der geesten, maakt naar dit getuigenis de Here God Zelf het leven weer mogelijk, door voor Adam en Eva „rokken van vellen” te maken. Het geloof verstaat hierin niets minder dan een signaal voor de opmars van het leven onder Gods genade. Die rokken van vellen — de kleding en de dekking — zijn meer dan een bedekking van de schande der naaktheid. Het vacuum van de zonde staat wordt opgevuld door het teken van Gods vernieuwende genade. Die rokken van vellen zijn het feestkleed van de wedergeboorte, het bruilofskleed der koningskinderen. Van deze tekst uit gaat een aantal lijnen rechtstreeks in de richting van de witte klederen in het nieuwe Jeruzalem en de fonkelende tempel in het oude Jeruzalem.

De kleding en de dekking zijn op slag geworden tot sacramenten van het rijk der genade. In de concrete levensbehoeften liggen de tekenen verankerd van Gods komende Rijk. Daarom gooit de apostel Paulus ze nimmer weg, maar waardeert hij ze op dezelfde manier als de overdadige tooi van de hogepriester en het bruilofskleed van het Lam.

Ook wij moeten daarover niet gering denken. Het doet er niet toe, of u in deze tekst iets leest over de voeding, de dekking, dan wel de kleding en het onderdak. U weet waarover het gaat: de menselijke levensbehoeften zijn in het geding — maar tegelijk ook meer: ook de menselijke welvaart is ter sprake gekomen. En juist die welvaart met alle overvloed die daarmee gepaard gaat, is op zichzelf in het Godsrijk even aanvaardbaar als het bescheiden deel van het „dagelijkse” manna. Al te lang is die overdaad vanuit een Grieks dualisme stiekum weggefrommeld als de kerkdienst begon. Maar naar de Bijbel zelf aangeeft, heeft niemand zijn gouden ringen in zijn binnenzak te steken als hij aan het Avondmaal komt; hij behoeft zijn aandelen niet te verbranden als hij bidt om het deelgenootschap in de Here Christus. De ark is van

goud, de tabernakel is een groot stuk weelde, de hogepriester is omhangen met de parels van ons bestaan — en zelfs de altijd waar-schuwend profet vindt het nodig dat onze klederen „ten allen tijde wit zullen zijn”. Laat het doopvont als het enigszins kan van marmer zijn, en het avondmaalsstel van goud. Laat de ouderling het feestkleed dragen en de christen zijn beste pak. Het is allemaal goed, zeer goed zelfs. Want de maatschappij, het burgerlijke leven, moet zelfs in de kleding en behuizing, voeding en versiering, iets wegdragen van de rijkdom die er ligt in die „rokken van vellen”, die getuigen zijn van de vervulling van de moederbelofte.

Eén ding moet er dan evenwel bijgezegd worden: het gaat nog steeds over de volle breedte van het leven. Anders gezegd: we zijn niet in de buurt van de vraag „wat kan het leven mij bieden en wat pluk ik ervan?”, maar integendeel: aan de orde is de vraag naar de persoonlijke bereidheid waarmee we temidden van die overdaad staan. Nog anders gezegd: het verderf komt niet gelijk met de welvaart de wereld binnen, maar wel gelijk met de strijd om de verdeling van die welvaart.

De overvloed zelf is het teken van Gods goedgunstigheid — we mogen ervan genieten. De strijd om de verdeling van die overvloed is het teken van de menselijke zonde — we moesten er ons voor schamen. In die adembenemende dualiteit nu moet Christus' gemeente haar weg zoeken. De christen mag niet die welvaart miskennen — dat zou verloochening van de vreugde van het heil zijn. De christen mag evenmin die welvaart uitbuiten — dat zou miskening van de ernst der zonde zijn.

Wanneer een christen-politicus (of een confessionele partij) deze spanning juist ziet (en ik geloof dat er inderdaad thans heel wat afgeworsteld wordt om deze spanning inderdaad te blijven zien) dan kan het niet anders, of temidden van de huidige loon- en prijs-crisis komt hij in een uiterst precaire positie te verkeren, waarin hij nochtans vrij en „ongebonden” zijn weg zal moeten zoeken. Ongebonden — dat wil dan zeggen alleen op de ware wijze gebonden: aan de Heilige Schrift — en verder vrij van elke belangen-zucht. We zien aan de kokende golven van de huidige loon- en prijs-slag, hoe moeilijk het kan worden. In dit wespennest kan en mag de christen niet ontbreken, omdat slechts hij er een bevrijdend woord in kan spreken. De „rokken van vellen” zullen voor iedereen zijn: niet de een veel kleding en dekking, de ander geen voedsel en onderdak. Wij allen — niet alleen de loontrekkenden of werkgevers, maar ook de middenstanders, de kleine renteniers, de boeren en de artsen, de gepensioneerden met studerende kinderen en de andere „vergeten groepen” — wij allen zullen (met begrip voor de geleidingen die de maatschappelijke orde trekt) de „vergenoegdheid”, de kleding en de dekking moeten ontvangen. Dit is niet minder

HET GOOI

Voor GROENTEN en FRUIT

bent u bij ons altijd GOEDKOPER uit

*

TEUS VEENVLIET

Koningslaan 120 - Telefoon 45098 - Hilversum

Mogen wij u adviseren bij aankoop van een aardgas-fornuis, comfoor of geiser?

In onze showroom vindt u een grote sortering bij ons gekocht bent u verzekerd van onze alom bekende „le Gooische-Gasservice-Dienst”, met deskundig personeel.

SMEINK & ZONEN,

Larenseweg 39 - Hilversum - Telefoon 46886.

VOOR AL UW RIJWIELEN EN BROMMERS

Uw adres: ANTH. MUYS

GERANIUMSTRAAT 26-28 (Bosdrift) hoek Nieuwe TELEFOON 14472 - HILVERSUM

Brommers:

Amstel met Puchmotor vanaf f 625.—; Solex, geheel compleet f 417.—; Batavus, vol-automatisch f 569.—, fiet.-o-matic.

Rijwiel:

Gruno f 154.50 compleet; Batavus f 157.—; De Magneet f 156.—; Germaan, kinderrijwiel, compleet v a f 72.50.

„Cinderella”

U PAST EN KOOPT PRETTIGER BIJ

Een begrip voor goede dameskleding. Meer keus, meer service Kleine maat, grote maat, extra grote maat....

Modehuis „Cinderella” Havenstraat 53 - Hilversum Telefoon 42151

Café-restaurant

Groest 80 - Hilversum
Telefoon (02950)-44451

Zalen voor alle doeleinden. Verzorgd restaurant, prima consumpties. Prijzen op aanvraag. Capaciteit diners: 700 personen.

R. BRUMMELKAMP

BLOEMISTERIJ
TUINARCHITECTUUR
Stand- en tentoonstellings- verzorging

VAN RIEBECKWEG 32
TELEFOON 02950-4 25 34
HILVERSUM

dan een strijd om het oprichten en bewaren van de tekenen van het rijk Gods. Wie dat vergeet, smelt de gouden beker van Gods genade om tot pasmunt voor een hel op aarde. Daarom bidden we de belijdende bewindslieden en de belijdende leiders der „belangsgroepen” in de huidige grote welvaarts-crisis dit bijbelse inzicht toe. Het is vandaag gemakkelijker, zich populair te maken dan recht te doen!
ds. A. J. KRET

• Enkele oorzaken die de politieke belangstelling kunnen verminderen

Bovenstaande vraagstelling duidt er reeds op dat wij in het midden laten of de belangstelling voor de politiek al of niet vermindert. Toch kan het geen kwaad om na te gaan of er oorzaken kunnen zijn, die een ongunstige invloed op deze belangstelling, en dus voor de inwerking van onze positief christelijke beginselen in het overheidsbeleid, doen ontstaan.

Op vrijwel elk gebied van het maatschappelijk leven hebben zich, vooral in de na-oorlogse jaren, ingrijpende veranderingen voltrokken, zo ook op het gebied van wetgeving en van uitvoering daarvan. Al meer zien we de overheidstaak in haar uitvoering een specialistisch karakter aannemen,

waarin niet altijd in voldoende mate rekening kan worden gehouden met de politieke invloeden der kiezers. Men zou kunnen zeggen, dat bepaalde facetten van onze politiek een specialistisch karakter te zien geven, waarin de kiezers niet worden gekend.

Nu is het een integrerend bestanddeel der overheidstaak om regelend op te treden, zonder dat in elk concreet geval de mening van de kiezers een overwegende rol van betekenis in de vervulling daarvan uitoefent. Dit zou voor de regering een onmogelijke opdracht betekenen. De grootste kiesverenigingen echter zijn in staat op het gebied van wetenschap uit een flink reservoir te putten, zodat de specialistische invloed misschien meer betekenis heeft dan dit van kleinere politieke groeperingen mogelijk is. Het blijft echter uiterst moeilijk, zo niet onmogelijk, deze taakvervulling in overeenstemming met onze evenredige vertegenwoordiging verrijnd uit te voeren.

In dit verband blijven wij bij onze beroepsmatige belangstelling als politieambtenaar. Wij denken o.a. aan strafoplegging aan ernstige recidivisten, de zgn. beroeps-of gewoontemisdadigers. Meermalen hebben representanten van onze bevolking hun ongerustheid geuit over ernstige zedendelinquenten. Hoewel niet kan worden gezegd dat het grootste deel van de bevolking meer langdurige vrijheidsstraffen zou willen zien opgelegd, heeft onze volksvertegenwoordiging reeds in 1929 de wet houdende maatregelen ten aanzien van beroeps-

en gewoontemisdadigers vastgesteld, waarbij de mogelijkheid werd geopend om gevaarlijke recidivisten voor langere tijd uit de samenleving te verwijderen (S. 360-362). Deze wet wacht echter na 34 jaar nog steeds op haar uitvoeringsvoorschriften, zodat zij niet kan worden toegepast. Of deze specialistische invloed, die de uitvoering van een wettelijk voorschrift van zo belangrijk belang in de weg staat, in overeenstemming is met de wil van het grootste deel van onze bevolking, is een open vraag. De staatsrechtelijke kant van dez aangelegenheid laten we buiten beschouwing. Een feit is in ieder geval, dat onze volksvertegenwoordiging dit accepteert. Echter de politieke belangstelling dreigt te verminderen indien de kiezer in het algemeen geen begrip meer kan opbrengen voor bepaalde facetten van de uitvoerende taak.

Misschien kan het probleem van de beroeps- en gewoontemisdadigers in Europees verband eens onder de aandacht worden genomen. Wij denken aan de mogelijkheid om op een eiland, waar de kans tot ontvluchten gering is, deze groep van maatschappelijk onangepaste in het verzorgen en het kweken van liefde voor dieren een meer gepaste vorm van levenswijze bij te brengen.

Tot onze beroepsmatige belangstelling behoort eveneens het probleem van de jeugd. Het is algemeen bekend, dat door de jeugd soms ernstige schade wordt aangericht en de ouders niet bij machte of onwillig zijn tot een billijke regeling van het toegebrachte na-

deel, hetgeen trouwens ook het geval is met bepaalde volwassen delinquenten. De specialistische invloed richt zich wel op deze jeugd en andere evenbedoelde maatschappelijk onangepaste, doch houdt nog maar weinig rekening met de psychische gesteldheid van ernstig benadeelden. Echter, indien bij strafoplegging in het algemeen het vergeldende karakter al meer haar betekenis gaat verliezen, of wegens jeugdige leeftijd geen vervolging plaats heeft, dan zullen de belangen van ernstig gedupeerden toenemen. Indien de belangen van de delinquent te veel centraal gesteld worden, dreigt gezond rechtsgevoel verstoord te worden, daar in sommige gevallen het toegebrachte nadeel gedwongen moet worden aanvaard. De civiele procedure heeft dikwijls weinig zin.

Er zijn reeds wetenschappelijke beschouwingen gewijd aan het dienstbaar maken van straf aan vergoeding, doch deze ontwikkeling zal gelijke tred moeten houden met de modern toegepaste strafrechtelijke politiek. Ten aanzien van de zonder goede leiding opgroeiende jeugd, waar soms straf of maatregel uitblijft, lijkt het billijk dat de aansprakelijkheid van nalatige ouders in de zaak wordt betrokken. Dit probleem vereist echter een speciaal daaraan gewijde studie.

Moge deze bijdrage er toe leiden, dat behalve de aandacht die aan de delinquent wordt besteed, ook bij het slachtoffer begrip wordt gekweekt, dat hij politiek belangstelling onder-vindt.

A. J. VAN DEN BERG

EERSTE KAMER

Zwammerdam heeft het niet gehaald

DE senatoren, die vorige week dinsdag in de Eerste Kamer het woord voerden over het wetsvoorstel herindeling van oostelijk Zuid-Holland, kwamen jl. dinsdag — na een uitvoerig betoog van minister Toxopeus — weer aan het woord. Namens de A.R.-fractie voerde nu dr. Berghuis het woord, aangezien de heer Tjalma in het buitenland verbleef.

Was de stemming op de publieke tribune vorige week zo, dat men verwachtte dat het wetsvoorstel weleens verworpen zou kunnen worden, deze hoop werd de bodem ingeslagen toen om half 5 de uitslag van de stemming bekend werd. Zij het met een krappe meerderheid — 32 stemmen voor en 29 stemmen tegen — zag minister Toxopeus zijn voorstel aangenomen.

* Dr. Berghuis: „Heeft de minister wel de vereiste zorgvuldigheid betracht?”

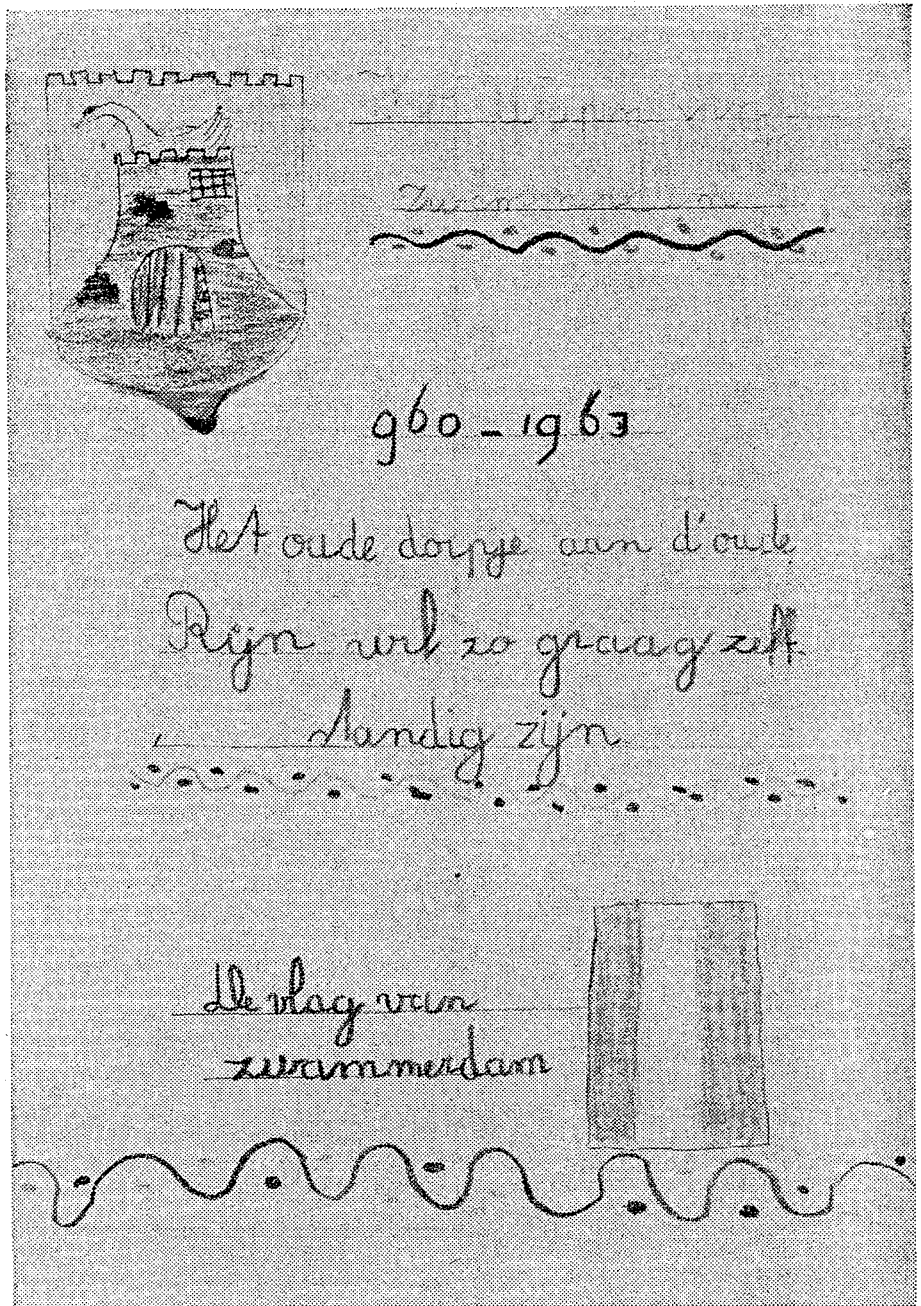
Voordat het zover was, had minister Toxopeus de senatoren geantwoord, die — uitgezonderd de heer van Lieshout (kvp) — ernstige bezwaren tegen het wetsvoorstel koesterden. De minister ging hierbij uitvoerig in op hetgeen de heer Tjalma had gezegd t.a.v. de zogenaamde „koppelverkoop”. „Het heeft nimmer in mijn bedoeling gelegen”, aldus de bewindsman „om een onverkoopte zaak aan een zeer aantrekkelijke zaak te koppelen. Het is en doet niemand genoegen zomaar een gemeente op te heffen”. Hij betoogde, dat men het wetsontwerp als één geheel moest zien. Zwammerdam was daarbij beslist geen sluitstuk geweest. Hij stelde nadrukkelijk, dat het bestaan

van Zwammerdam een gevaar opleverde voor het behoud van het groene hart van Zuid-Holland. Zwammerdam zou in het krachtenveld van grotere gemeenten blijven liggen en b.v. door industriële ontwikkeling zou de gewenste groene strook aangetast kunnen worden. Al deze argumenten bij elkaar voegende, vergeleek de minister deze gemeente met een huis dat vele gebreken heeft en daarom afgebroken diende te worden.

Dr. Berghuis die hierna het woord kreeg, zei door de minister niet overtuigd te zijn. Hoewel de heer Berghuis het woord koppelverkoop niet wilde noemen, bleef hij bij de bezwaren die zijn fractie had tegen het bundelen van een zo'n groot aantal grenswijzigingen in één wetsvoorstel, omdat de Eerste Kamer niet bevoegd is haar bezwaren tegen een bepaald onderdeel door wijzigingen tot uitdrukking te brengen. Hij onderstreepte nog eens hetgeen de heer Tjalma de vorige week had gezegd, dat men nu het geheel zou kunnen verwerpen, hoewel er onderdelen waren, die men wel wilde accepteren. Het geheel overziende, vroeg

Minister Toxopeus

Het „verzoekschrift”, dat elk lid van de Eerste Kamer ontving van de schooljeugd van Zwammerdam.

dr. Berghuis zich af, of de minister wel de vereiste zorgvuldigheid betracht had. Hij deelde de minister mede, dat de A.R.-fractie haar reeds ingenomen standpunt handhaafde en tegen het wetsvoorstel zou stemmen.

In gelijke geest sprak ook de heer Knotnerus (chu), die van mening was, dat bij aanneming van het wetsvoorstel aan Zwammerdam blijvende schade zou worden toegebracht. Dit kon niet gezegd worden van een gesplitste behandeling, hoewel dit ook wel schade zou opleveren, doch niet van blijvende aard.

De woordvoerders van de V.V.D. en P.v.d.A. zeiden door de minister overtuigd te zijn, zodat zij hun stem aan het voorstel zouden geven. Ook de heer van Lieshout (kvp) zou voorstemmen, hoewel hij nog bezwaren had op enkele onderdelen.

Minister Toxopeus trachtte hierna vooral de fracties van de A.R. en de C.H.U. te overtuigen, hetgeen naar hij zei een moeilijke zaak was.

Toen voorzitter Jonkman de stemming over het wetsvoorstel aankondigde, was de spanning op de tribune haast voelbaar. Even leek het er op of Zwammerdam het pleit had gewonnen. De zege bleek echter voor minister Toxo-

peus te zijn, hoewel het een heel kleine zege was. Tegen het voorstel stemden AR (6), CHU (6), KVP (9), PvdA (7) en PSP (1).

Hiermede was een eind gekomen aan de onzekerheid, zowel voor die gemeenten, die op aanneming, als voor die gemeenten, die op verwerping van het wetsvoorstel hoopten. Zwammerdam — een gemeente die 1000 jaar heeft bestaan — zal nu verdeeld worden onder de gemeenten Reeuwijk, Boskoop, Alphen a/d Rijn en Bodegraven. Tevens zullen verdwijnen de gemeenten Barwoutswaarder, Hekendorp, Lange Ruige Weide, Papekop, Rietveld en Waarder. Een nieuwe gemeente zal gesticht worden: Driebruggen.

Zwammerdam is met ere ondergegaan. Veel werk is door deze gemeente verzet om zelfstandig te kunnen blijven. Zelfs op de laatste dag stond de schooljeugd van Zwammerdam op het Binnenhof en bood zij de senatoren een „verzoekschrift” aan. Het heeft niet mogen baten. hgr

BON VOOR SLECHTS f 3,25 PER HALFJAAR ONTVANGT U WEKELIJKS NEDERLANDSE GEDACHTEN

Noteert u als nieuwe abonnee:

NAAM:

ADRES:

WOONPLAATS:

Opgegeven door:

NAAM:

ADRES:

WOONPLAATS:

Opsturen aan administratie Nederlandse Gedachten, Dr. Kuiperstraat 3 te 's-Gravenhage. Abonnementsprijs f 3,25 per half jaar. Giro 89673.

Wie zal Macmillan opvolgen?

BUTLER, HOME, HAILSHAM EN
ANDEREN MAKEN EEN KANS

TOEN begin 1957 Anthony Eden zich genoodzaakt zag, af te treden als prime-minister, werd algemeen verwacht, dat koningin Elizabeth de politicus Richard Austen Butler zou belasten met de vorming van een nieuw kabinet. Groot was de verbazing, toen niet Butler, maar Harold Macmillan tot opvolger van Eden werd aangewezen. Men vermoedde achter deze onverwachte stap de hand van Winston Churchill, die nog geen twee jaar tevoren ten gunste van Eden was afgetreden. Hij kon daarbij rekenen op de rechtervleugel van de partij, in het bijzonder op de zogenaamde Suezgroep, die de rijkdom van de invasie in de Suezkanaalzone maar moeilijk kon verteren. En zo viel de keus van koningin Elizabeth op Harold Macmillan, die als minister van buitenlandse zaken in belangrijke mate medeverantwoordelijk kon worden gesteld voor het Suez-débacle. Macmillan zette dan ook in grote lijnen het beleid van Eden voort. Butler, de man die de conservatieve partij met zijn redenaarstalent en zijn grote vermogen tot organiseren had gediend, werd bewust gepasseerd. Hij was toen 55 jaar oud. Nu is hij bijna 61 — een leeftijd die wel eens een nadelige factor voor Butler zou kunnen zijn, als hij dingt naar het premierschap ter opvolging van Harold Macmillan.

ONDER normale omstandigheden zou het voor de hand hebben gelegen, dat Butler voorbestemd is, om — zij het dan met een vertraging van bijna zeven jaar — premier van Engeland te worden. Want sinds juli van het vorig jaar treedt Butler (die meestal Rab wordt genoemd, een samentrekking van zijn initialen R.A.B.) op als plaatsvervangend premier. Bovendien heeft hij zijn sporen in de partij wel verdiend. Op 26-jarige leeftijd werd hij al door Saffron Walden naar het Lagerhuis afgevaardigd. Drie jaar later werd Butler, die op 9 december als zoon van de latere gouverneur van Midden-Indië in de Indische plaats Attok Serai werd geboren, onderstaatssecretaris voor India en in 1935 kwam de Government of India Act tot stand, die hervormingen van de constitutie van Indië inhield. Deze Act was voor een belangrijk deel het werk van Butler. Voordat Richard Austen Butler uit India naar Engeland was vertrokken om te gaan studeren, had hij een reis gemaakt door het grootste deel van Brits-Indië en Birma. De kennis, die hij daar had opgedaan, zou hem later goed van pas komen.

NA de tweede wereldoorlog, waarin Butler schitterend werk deed als woordvoerder voor buitenlandse zaken in het Lagerhuis, werd de Conservatieve partij van Churchill beslissend verslagen. Maar Butler behield zijn zetel. Toen zijn partij in de oppositie was, leidde hij het propagandawerk, dat de Conservatieven weer aan het bewind zou moeten brengen, zodra er nieuwe verkiezingen gehouden zouden worden. Toen die in oktober 1951 werden gehouden, verdwenen de Britse socialisten weer even vlug van het tapijt, als zij in 1945 waren gekomen. Hun beleid had Engeland in grote moeilijkheden gebracht en als een hond met de staart tussen de poten kwamen de Britten terug naar Churchill's Conservatieve partij, waarvan zij — blijkens de uitslag van augustus 1945 — voor vreedstijd geen hoge verwachtingen hadden. Dit succes was voor een groot deel te danken aan het vele werk, dat onder leiding van Butler werd verzet. De politiek van de Conservatieve partij, waarmee de socialisten bij de stembusstrijd werden verslagen, droeg heel sterk het stempel van Butler, die vooral in die jaren bekend stond als de belangrijkste vertegenwoordiger van de jonge Conservatieven.

WANNEER ook ditmaal de keus niet op Butler valt, dan is er minstens een viertal mensen, dat in aanmerking zou kunnen komen voor het premierschap. Dat zijn (in alfabetische volgorde): Lord Hailsham, Edward Heath, Lord Home en Reginald Maudling. We willen ons vandaag beperken tot de beide Lords, hetgeen zeker niet behoort te betekenen, dat een van de overige kandidaten geheel kansloos zou zijn. Maudling is minister van financiën. Hij is pas 46 jaar en staat als zeer energiek bekend. Al voordat hij vorig jaar Selwyn Lloyd opvolgde als „kanselier van de schatkist” was hij beroemd om zijn lange redevoeringen, die voor de vuist weg worden uitgesproken en niet alleen

De laatste dag van LINCOLN

door JIM BISHOP

(6)

Wat mr. Brooks trachtte duidelijk te maken in zijn artikel, was dat de republikeinse partij op deze Goede Vrijdag kraakte onder de voeten van de president, zoals zij ook vier jaar geleden onder zijn gewicht was versplinterd. Het waren mannen als Butler, Wade, Greeley en Summer, en ook de democraten die de president verachtten en die hem ten val wilden brengen. Voor hen was Lincoln de voorstander van een al te milde vrede, van een laat-ons-de-wonden-verbinden-en-weer-aan-het-werk-gaan-vrede. Vele vooraanstaande republikeinen in de Senaat en het Huis van Afgevaardigden wilden een vrede met de zweep. Het Zuiden was op de knieën gedwongen, maar voor hen was dat nog niet voldoende. Ze wilden bloed zien. De trotse kin van het Zuiden moest naar beneden worden gedwongen.

De president stond op van tafel en zei dat hij weer aan het werk moest. Hij ging terug naar zijn werkkamer, knikte vriendelijk naar degenen die buiten stonden te wachten en nam plaats achter zijn grote schrijftafel.

Zijn werkkamer was groot en rechthoekig en lag in de zuid-oostelijke hoek van het Witte Huis. Middenin stond een grote eiken tafel, waaraan bij een kabinetsvergadering de regeringsleden zaten. Er overheen lag een zwaar, groen kleed met franjes. Langs de wanden stonden een paar stoelen en twee sofa's. Aan het zuidelijke eind van de kamer — waar hij vanmorgen vroeg had zitten lezen — stond de schrijftafel met de houten laden, het kleine tafeltje bij het raam en een versleten oude stoel. In de noordelijke muur was er naast de deur nog een kleinere deur, die toegang gaf naar een kleedkamer, waar men een wasbak, een spiegel, een gaslamp, een stukje zeep, een handdoek en een kam kon vinden.

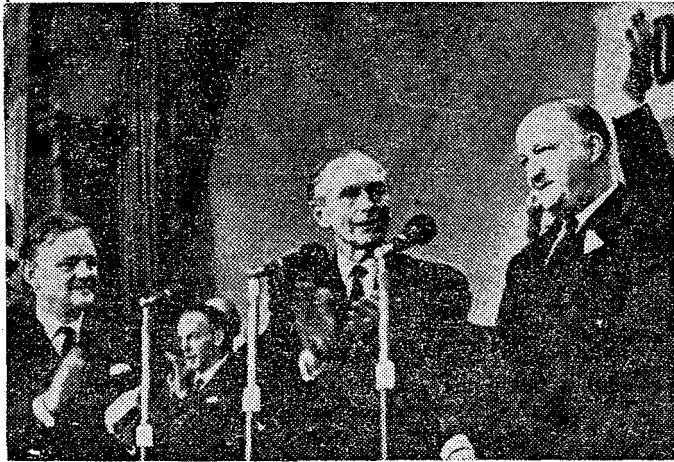
Er bevonden zich weinig boeken in deze kamer: een bijbel, de grondwet van de Verenigde Staten en een complete uitgave van Shakespeares werken. Boven de schoorsteenmantel hing een zwart-witte gravure van president Andrew Jackson. Achter Lincolns stoel hing een fluwelen koord, dat verbonden was met een bel, waarmee hij zijn assistenten kon roepen. Een soldaat die de wacht hield buiten de deur, kwam nu binnen met de visitekaartjes van de bezoekers.

Voordat de president de eerste bezoeker liet binnenkomen, keek hij eerst even vluchtig de ochtendbladen door. Hij zei dikwijls dat hij zelden kranten las.

Mrs. Lincoln en haar zonen stonden ook op van tafel en gingen de rode kamer binnen om er nog even wat te praten. Ze vonden deze kamer gezelliger en prettiger dan enige andere kamer in het huis en daarom hadden ze er hun huiskamer van gemaakt.

Een verdieping hoger begon een dienstmeisje de slaapkamer van de president op te ruimen. Het bed was laag en

Dit zijn dan drie van de belangrijkste kandidaten voor het Britse premierschap: van rechts naar links: Butler, Home en Hailsham.

knap van opzet zijn, maar tevens een charme aan de dag leggen, welke op zijn toehoorders vaak een gunstige uitwerking heeft. Heath is 47 jaar oud. Hij is vooral bekend geworden om de hardnekkigheid, waarmee hij de Britse belangen heeft verdedigd op de conferentie met de E.E.G.-landen. Als onderminister van buitenlandse zaken won hij eerst in eigen land de strijd rondom de vraag, of Engeland al dan niet zou moeten toetreden tot de E.E.G. Toen dit gevecht achter de rug was, leek de toetreding van Engeland tot de Europese gemeenschap nog een kwestie van tijd. En op het ogenblik, dat alles in kannen en kruiken leek te zijn, moest De Gaulle zijn veto gebruiken om Engeland buiten de E.E.G. te kunnen houden.

WAT de beide Lords betreft: zij moeten afstand van hun adellijke titel doen, willen zij voor het premierschap in aanmerking kunnen komen. Hailsham heeft reeds laten weten, dat hij de titel wel prijs wil geven, als hij Macmillan als premier zou mogen opvolgen. Home (uitspraak: Joem) heeft zich hier nog niet over uitgelaten, maar aangenomen wordt, dat hij wel afstand

groot; ze trok de lakens recht en stopte de gewatteerde dekens vast aan het voeteind. Aan het hoofdeinde legde ze twee extra-grote kussens. Boven het bed bevond zich een troonhemel van donker fluweel met neerhangende koorden aan de zijkanten. Naast het bed stond een eenvoudige rieten stoel. Aan het plafond hing een koperen gaslamp met witte bollen. Van deze plafondlamp liep een slang naar een kleine leeslamp op een ronde tafel. Twee van de stoelen bij deze tafel waren van riet, de derde was gestoffeerd en had een antimakassar. Een grote stoel stond met de rug naar het raam op het westen. Een dubbele rozehouten deur gaf toegang naar de slaapkamer van Mrs. Lincoln.

DE DAGEN VOORAF

DE PRESIDENT

Om een duidelijk beeld te krijgen van deze dag is het noodzakelijk zich een beeld te vormen van de president — en later ook van John Wilkes Booth — tijdens de weken die aan de dramatische gebeurtenissen voorafgaan. Een gedeelte van wat er op die 14de april 1865 plaats vond was reeds begonnen in de voorafgaande tijd. Met het overige gedeelte was dat niet het geval. Maar toch kan men, als men terugblijkt, een zekere tekening in het verloop der gebeurtenissen onderscheiden en die tekening verméerdert eerder de blaam die de regering der Verenigde Staten treft voor deze 14de april, dan dat zij deze vermindert.

Uit de getuigenissen die werden afgelegd na de voltrekking van het drama blijkt, dat de regering in het begin van het jaar 1865 twee belangrijke taken had, waarover zij dan ook regelmatig sprak: de confederatie te verslaan en Lincoln in leven te houden. Als de ministers het niet hadden over de overwinning en de middelen om die te bereiken, dan hadden ze het over het gevaar van een sluipmoord. Ze spraken er dikwijls over, ze maakten zich ongerust en bespraken plannen om het te verhinderen. Ze gingen er eventueel vanuit dat een eventueel moordcomplot zou voortkomen uit de tegenstellingen tussen de Geconfedereerde Staten van Amerika en de Verenigde Staten van Amerika, en het schijnt bij geen enkele hoge ambtenaar te zijn opgekomen, dat de plannen voor de moord wel eens afkomstig konden zijn van een vrijstaande bende fanatici.

Tegen het eind van 1864 en in het begin van 1865 publiceerden de kranten allerlei dramatische en wilde verhalen over hoe president Lincoln op het laatste nippertje aan een moordaanslag was ontkomen. De spionnen van Stanton ontdekten bijna iedere week complotten in Richmond en Washington. De kranten in het Noorden publiceerden met of zonder medewerking van de minister van Oorlog uitvoerige verhalen over allerlei verschrikkelijke gevaren waaraan de president was ontsnapt. Waarschijnlijk bestonden al die complotten en gevaren helemaal niet, maar naarmate de burgeroorlog ten einde liep werden de mensen door die verhalen zich meer bewust van het gevaar voor moord en men oefende steeds meer druk uit op Stanton en op de president om toch vooral voorzichtiger te worden.

In het begin van het jaar 1865 kregen vier leden van Washingtons politiecorps opdracht om de president te gaan bewaken. Twee van hen deden dienst van acht uur 's morgens tot vier uur 's middags, de derde van vier uur 's middags tot middernacht en de vierde zat van middernacht tot acht uur 's morgens op wacht voor de deur van Lincolns slaapkamer. Deze mannen droegen geen uniform. Elk van hen was een uitstekend scherpschutter. Ze hadden strenge orders om zich doorlopend op hoogstens enkele meters afstand van de president te bevinden en als hij in het openbaar optrad was het hun taak om onder het publiek de ongunstig-uitziende typen in de gaten te houden.

Stanton was er evenwel niet van overtuigd dat een lijfwacht van vier man voldoende was en liet daarom uit Ohio een troep lichte cavalerie komen, uitgerust met prachtige zwarte paarden, die Lincoln moest begeleiden zodra hij het Witte Huis verliet. Deze troep was gelegerd in de onmiddellijke nabijheid van het Witte Huis en er stonden altijd, op ieder uur van de dag, vier paarden gezadeld en geteugeld. (wordt vervolgd)

van de titel wil doen, als men hem het premierschap aanbiedt. Dat is een kenmerkend verschil tussen Hailsham en Home. Hailsham loopt al op de zaken vooruit, denkt daarmee zijn positie te verstevigen, maar dreigt daardoor zijn schepen achter zich te hebben verbrand. Hetgeen nog niet betekent, dat hij kansloos zou zijn geworden als gevolg van het feit, dat hij zich in de kaart heeft laten kijken. De tactiek van Lord Home is een geheel andere. Hij is een geboren diplomaat, zal zich in het openbaar zo lang mogelijk op de vlakte willen houden, terwijl hij zich achter de schermen met grote vrijmoedigheid beweegt en zal zich pas over het al dan niet opgeven van zijn adellijke titel uitlaten, als vaststaat, dat de partij hem als opvolger van Macmillan wenst. Ook hieraan behoeft geen bijzondere betekenis te worden toegekend. Het is best mogelijk, dat de pose, waarvan Home zich bedient, hem alleen maar windeieren zal leggen.

IN de komende weken zal het spannen in de geleerden van de Conservatieve partij. Het lijkt waarschijnlijk, dat Macmillan zelf ook nog een woordje zal meespreken, als hij eenmaal zover is

genezen, dat hij zich weer met de politieke aangelegenheden van zijn partij kan bezighouden. Opmerkelijk was, dat hij in zijn laatste boodschap aan het congres van de partij slechts de namen van Butler en Home noemde en niet van Hailsham, de man, die zichzelf als kandidaat heeft aangediend. Het zal bijzonder moeilijk zijn, zich aan voorstellingen te wagen, op wie de keus van koningin Elizabeth zal vallen, als de vortin zich heeft laten voorlichten over de kansen, die de verschillende kandidaten in het Lagerhuis maken en last but not least, over de capaciteiten, waarover deze mensen beschikken. Ook wat dit laatste betreft zal het niet eenvoudig zijn, een snelle keus te maken. Zowel Butler, Home, Hailsham, Maudling en Heath zijn mannen, die over de mogelijkheden beschikken om op de kwame wijze de leiding van de Britse staatszaken te behartigen. Belangrijk zal zijn, of men uitziet naar een betrekkelijk jonge kandidaat om zo sterk mogelijk tegenover de socialisten te kunnen staan. Butler is bijna 61, Home is 60, Hailsham 56. De keus zou dan moeten vallen op Maudling of Heath, die respectievelijk 46 en 47 jaar oud zijn. Maar nog eens, hierover valt thans nog niets te zeggen.

• De haan kraaide

Een halve eeuw geleden waren de bladen vervuld van groot nieuws. De sprekende film was voor het eerst gedemonstreerd. Tot die tijd kende men alleen stomme films, waarbij in de bioscopen een explicateur in het gangpad heen en weer beende en uitlegde, wat er gebeurde. En nu geacht publiek, grijpt de graaf een dolk. Zal hij de beeldschone, maar ontrouwe ega vermoorden? Of zal hij de hand aan zich zelf slaan? Het beslissende ogenblik is gekomen...

Maar lees nu het verslag van de eerste demonstratie van een sprekende film:

„Het voortgebrachte geluid was zo volkomen in overeenstemming met de geluidsbewegingen der op het doek geworpen beweeglijke figuren, dat de werkelijkheid bijna geheel benaderd werd.

Het eerste zag men een kraaiende haan. De bekende, typische bewegingen gingen zo gelijktijdig met het natuurlijke kraaigeluid, dat een echte haan deze kunstmatige nabootsing niet verbeteren kon.

Toen dan ook het eerste, in deze omgeving zo eigenaardig aandoende gekraai weerklonk, bastte het ganse auditorium in een luid gelach uit. Het was dan ook werkelijk frapant! Daar zit men midden in de city van Berlijn in een moderne bioscoop-schouwburg, en eensklaps hoort men, alsof men in een boerendorp is, het landelijk geluid van een kraaiende haan!

De tweede sprekende film was een heer aan de telefoon. Een groot koopman wil aansluiting hebben, bekomt ze echter niet direct, maakt zich driftig en voert dan een minder aangenaam gesprek met de telefoonjuffrouw. Het slot is, dat hij in zijn woede het telefoon-apparaat op de grond smijt. Hoewel de uitbeelding van dit telefoontafereel te teatraal, zu Schauspielerisch was, klonk de intonatie der stem zo natuurlijk mogelijk, met alle nuances der weer te geven gemoedsbewegingen. Waarlijk... het kunnen van den mens gaat ver!

Voor betere dames- en kinderkleding

Zwartsenberg

GRONINGEN - STADSKANAAL

ER is weinig overeenkomst te be-spreken tussen de Attische beeldhouwer Myron en Willem O. Duys, indien de lezer tenminste belangstelling voor beide mannen kan opbrengen. Myron is beroemd door zijn beeldhouwwerk De Discuswerper, waarvan helaas slechts kopieën te bewonderen zijn. Willem O. Duys is bekend door zijn Grand Gala du Disque, waar hij Edisons laat uitreiken aan zangers en spelers, die zo'n beeltenisje van de uitvinder van de grammofoon en de gloeilamp verdiend schijnen te hebben.

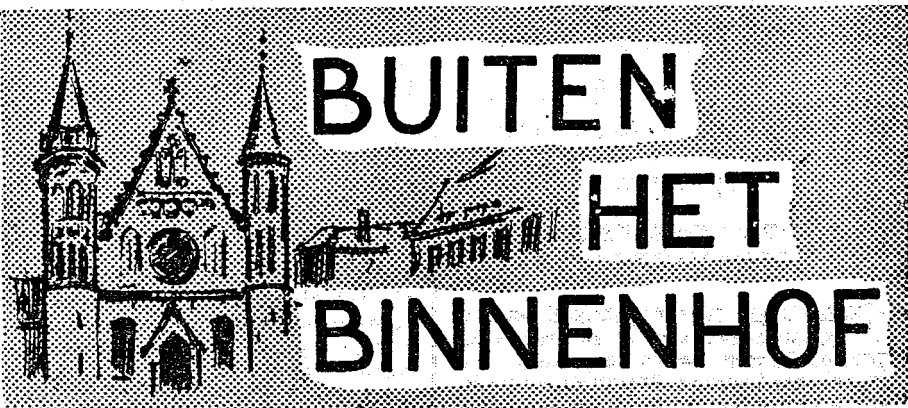
Na het jaarlijks feest van de grammofoonplaat, dat zaterdagavond de mensen in het Scheveningse Kurhaus en aan t.v.- en radiotoestellen gebonden heeft gehouden, waar sterren voor teen-agers en sterren voor sixty-agers optraden, waar — als wij de verslagen in de kranten mogen geloven — achter de schermen nog meer spanning heerste dan voor de coulissen. Na dit feest past een woord van bezinning.

Denkt niet, dat wij iets tegen grammofoonplaten hebben, integendeel. Het luisteren naar muziekwerken van meesters verschaft ons steeds een intens genoegen, ook al komen de klanken via de naald, een plaat en een versterker in ons gehoorveld. Dat wij hartelijk instemmen met een liedje als „Brandend Zand” van mejuffrouw Grunloh willen wij niet beweren en ook Willy Alberti staat niet dagelijks op onze agenda, noch prijken daarop Douglas Duke en anderen, die elders dan in den huize Groenkoper belangstelling trekken.

Doch dit alles weegt niet zo zwaar. Wij zijn op een leeftijd gekomen, waarop het moeilijk is te wennen aan „Carry me back to old Virginny”, omdat we nog wel de kracht opbrengen om daarheen op eigen kracht te trekken, zo de lust daartoe ons zou bekruipe. De Amsterdamse Zwaantjes kunnen net zo hard zingen „Geef mij maar Dixieland”, wij klgen er geen rode oren van, ook niet van The Nutty Squirrels als die uitroepen „Uh! Oh!”

Maar dit alles ter zijde, wij begonnen over de discusswerper van Myron en de Edisons van Willem O. Duys. En het gaat er voor sommigen om, waar zij liever staan, in het Theronenmuseum te Rome of in het Kurhaus, wanneer het in wezen om een „disque” gaat. Wij staan dan liever in Rome. Dat kan u interesseren of niet, in ieder geval misgun ik niemand zijn Marlene Dietrich, zijn Wim Kan, Wim Sonneveld, Willem Duys, Sara Vaughan, Godfried Bomans, Karin Kraaykamp en minister Bot en de heer Zwolsman.

Op het ogenblik, dat voor en achter de schermen geschermd werd met honoraria, waarvan een minder met sprankelende geest of zangstem gezegende een kwart, een half, ja een heel jaar kan leven, werd er in ons land een strijd gevoerd om lonen en prijzen, die ernstiger is dan menigeen vermoedt. Als een aantal personen, bij de produktie en verkoop van grammofoonplaten betrokken, een bedrag geld op tafel kan leggen, dat naar onze schatting zeker de ton overschrijdt, alleen maar om een gezellig avondje te hebben, om zich bovendien de wet te laten voorschrijven door een artieste, die meent dat zij de gou-

den oma van deze eeuw is, dan ligt de discus, in casu de grammofoonplaat niet erg vast in de hand en dan heeft dit hele festijn met kunst niets te maken.

Dat tussen alle bedrijven de kunstenaar Wim Sonneveld een zingende pater imiteerde kan op zichzelf een geslaagde parodie zijn, maar dat hij velen en rooms-katholieken en protestanten gekwetst heeft staat als een paal boven water. Het „het hijgend hert der jacht ontkomen” zou op een Grand Gala du Disque op zijn plaats geweest zijn, als het een plaats had gekregen, waar het de betekenis had, welke het heeft. Trouwens, de ingezonden stukken in de Volkskrant van 15 oktober laten er geen twijfel over, dat velen in Limburg van oordeel zijn dat Sonneveld met het optreden van de vermeende frater Venantius niet het klavier van de volksconciëntie goed bespeeld heeft.

Er is nog een vraag, welke ons heeft beziggehouden. Waar begint commerciële televisie en waar houdt zij op?

Als de gezamenlijke sigarenmakers en verkopers van tabaksartikelen nu eens een groot feest gingen organiseren om de gouden sigaar uit te reiken aan iemand, die het beste sigarenbandje had ingezonden, zouden de televisie en de radio dat feest dan uitzenden?

Als de gezamenlijke waspoederfabriekanten eens aan de blankst wassende huisvrouw van Nederland de zilveren mangel zouden aanbieden, zouden radio en t.v. dat dan uitzenden?

„Open het Dorp” is een voorbeeld geweest van een aanstekelijke geldinzameling voor een bepaald doel, waarop voor andere doelen, welke evenzeer op de barmhartigheid gericht waren, weinig of geen acties meer zijn gevolgd.

Het antwoord op deze vragen zal wel niet dadelijk gegeven kunnen worden. Wij verwachten dat ook niet. De gedachten hierboven geuit zijn misschien wat erg persoonlijk, maar wij menen dat de verhoudingen in ons land een beetje scheefgetrokken worden als we feesten gaan organiseren, waarop de ergernissen de vreugden overtreffen.

William Groenkoper

Fa. O. v. Wijngaarden & Zn.

VOOR AL UW ELEKTRISCHE EN
SANTAIRE INSTALLATIES
RADIO - T.V.

J. A. Beyerinkstr. 5 - Tel. 01803-415
NIEUWERKERK AAN DE IJSSEL

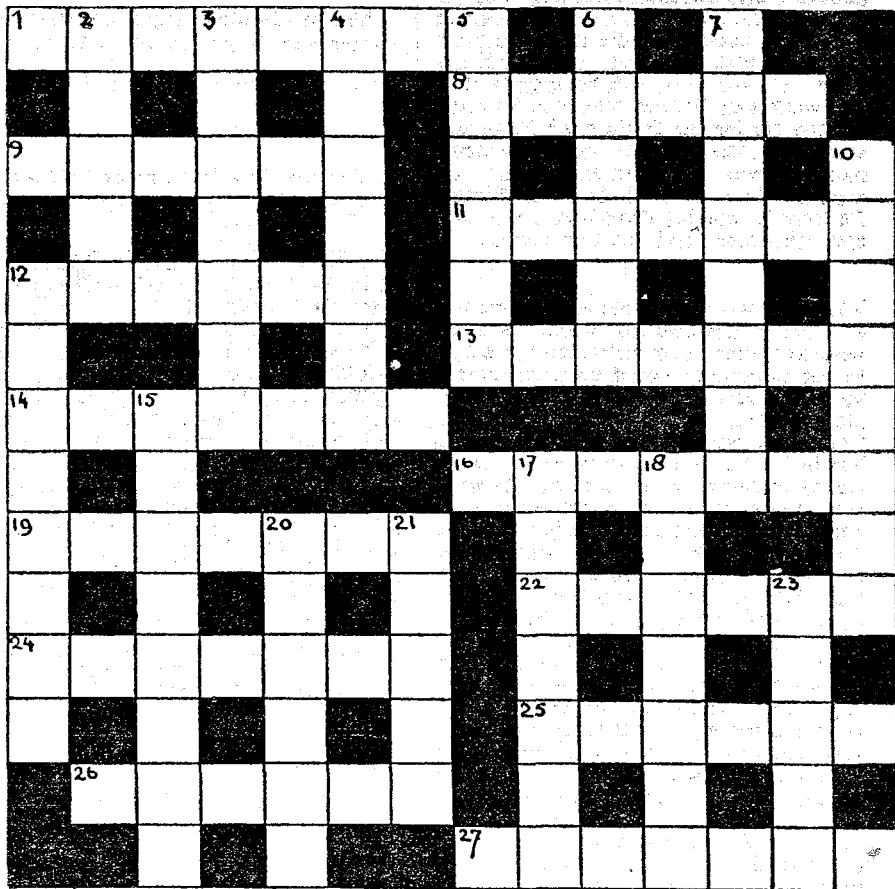
Meubileer-inrichting ZANDBERGEN

MEPPEL - HOOGEVEEN - OMMEN
Moderne woninginrichting

Kryptogram

Horizontaal: 1. 't klinkt als een schoolkwaal, maar 't is niet zo modern; 8. „bende”-leider uit de veldtocht in Noord-Afrika; 9. een man van grote gaven wordt, als hij de pee in heeft, stiekem; 11. zij is dikwijls nogal oplopend; men staat — of zit — ervan te kijken!; 12. 't is de geest van een vrolijk Fransje; 13. 't heeft met de sport te maken: met paarden en met boxen; 14. de afmeting van twee schelpen geeft het beestje zijn naam; 16. „gedraag je keurig” schijnt het te zeggen, maar wie erin zit, voelt zich als een vis op het droge; 19. dat krijg je, als je iemand in de boot neemt en je al in 't bootje zit: je zult moeten zitten; 22. moet een machtig man zijn; 24. is hij bij u op visite, dan moet u hem wel het oor lenen en u bent voor hem één en al oor; 25. kerkschatten verzorger; 26. soort suikerneefje van Oom Sam?; 27. dat is het, wat 't hem doet!

Vertikaal: 2. Engelse stad van Hollands verdriet; 3. vangnet; 4. hierin wordt iets tot gelegener tijd bewaard (2,5); 5. „vuurmond”; 6. dat is niets voor de ware weldoener; 7. „schikking”, zo liggen zij onder de notaris of ambtenaar; 10. vrouwelijke arts? Nee, zij houdt het met de dief; 12. gewoon, maar bij een achterbakse man zit er wat achter; 15. huis van zwarte oom; 17. de beroepslui vormen in het smal-deel de achterhoede; 18. hier lopen nog-

al wat hoorndragers, roffelaars en soms zelfs valse spelers tussen door; 20. baby-oppas uit de bijbel; 21. dit vragen klinkt koud en hard en is dat ook; 23. luie jongen.

Oplossing vorige puzzel

Horizontaal: 1. spoor, 6. Geert, 11. stalles, 13. kanteel, 15. Jo, 16. Militia-des, 18. ge, 19. alp, 21. ren, 22. pen, 23. Alai, 24. mater, 26. Bali, 27. lel, 28. dia, 29. eis, 31. leg, 32. nadeel, 34. lamoen, 36. mal, 37. ons, 38. bekers, 41. poesta, 44. lid, 45. rit, 46. aks, 47. dia, 49. Aken, 50. forte, 52. anno, 53. aks, 55. nee, 57. Ado, 58. re, 59. sidderaal, 63. ed., 64. sloerie, 66. salades, 68. secte, 69. Natal.

Vertikaal: 1. stollen, 2. pa, 3. olm, 4. olie, 5. rel, 6. Gad, 7. Essen, 8. ets, 9. re, 10. Tegelen, 11. sjaal, 12. straal, 13. ka-

neel, 14. lenig, 17. iet, 20. Palamedes, 22. Palestina, 24. mie, 25. Ria, 28. deler, 30. smoes, 33. dak, 35. ons, 38. bikkels, 39. rif, 40. stonde, 41. paters, 42. oké, 43. aandeel, 44. laars, 48. doods, 51. ree, 54. mirt, 56. gala, 59. sec., 60. die, 61. aan, 62. lat, 65. oe, 67. d.a.

85 jaar

MAATKLEDING

L. DE VRIES H.zn.

Brugstraat 7 — Groningen

Centrale vergaderingen Wij komen bijeen...

Gaarne willen wij in deze rubriek de aandacht vestigen op centrale vergaderingen, welke in de verschillende delen van het land worden gehouden.

In chronologische volgorde zijn het ditmaal de volgende:

- ☆ Op maandag 28 oktober belegt de Centrale A.R. Kiesvereniging Rotterdam een openbare vergadering. De plaats van samenkomst is het gebouw „Atrium”, Karel Doormanstraat 143 te Rotterdam. Aanvang der vergadering te 20.00 uur. Als spreker zal optreden de heer B. Roolvink te Hilversum, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.
- ☆ Op vrijdag 1 november houdt de Statencentrale Heerenveen haar jaarvergadering. Aanvang der vergadering te 20.00 uur. Als spreker zal optreden de heer H. Ottevanger te Kollum.
- ☆ Op vrijdag 1 november belegt de kiesvereniging te Kedichem (Z.-H.) een vergadering voor haar leden, geestverwanten en afgevaardigden van genabuurde kiesverenigingen. De plaats van samenkomst is de consistorie van de Ned. Herv. Kerk te Oosterwijk bij Leerdam. Aanvang der vergadering te 19.30 uur. Spreker is mr. W. R. van der Sluis, secretaris van het Centraal Comité.
- ☆ Op zaterdag 2 november wordt de eerstkomende provinciale deputatenvergadering gehouden, beledigd door het Provinciaal Comité Drente. Men zal te Assen bijeenkomen. Aanvang der vergadering te 10.00 uur v.m. In de morgenvergadering spreekt — na behandeling van enkele huishoudelijke punten — de heer Th. Brouwer te Assen. In de middagvergadering spreekt de heer J. Smallembroek te Assen.
- ☆ Op zaterdag 2 november houdt het Provinciaal Verband Groningen van A.R.J.O.S. zijn jaarvergadering. De plaats van samenkomst is „Het Tehuis” te Groningen. Aanvang der middagvergadering, waar ieder welkom is, te 14.30 uur. (Aanvang 's morgens te 10.30 uur). Er zal een Kamerzitting worden gehouden. Voorzitter zal zijn prof. mr. Th. A. Versteeg, lid van de Tweede Kamer. Als minister van landbouw zal optreden de heer P. van der Mark, lid van Gedeputeerde Staten van Friesland. Er zijn zes fracties gevormd uit verschillende clubs uit de provincie. Als basis der discussie dienen artikelen van de heer Van der Mark in „Nederlandse Gedachten” van 2, 8 en 22 juni en 13 en 20 juli jl. Na de zitting zal een jury vragen beantwoorden. Toegangskarten (à f 0,50) verkrijgbaar bij H. Jonker, Kraneweg 63a, Groningen, tel. 05900-37381, alwaar ook een kort uittreksel van genoemde artikelen verkrijgbaar is.

Vrijwel tegelijk met de bekendmaking van de regering dat de belasting op sigaretten en benzine zal worden verhoogd, is er in het blad „De Ingenieur” een studie verschenen, waarin betoogd wordt dat er iets scheef zit in de belastingheffing op verkeer en vervoer.

Een bekende klacht van verkeersdeskundigen en organisaties is, dat er aan aanleg van verkeerswegen, aan verbetering, kortom aan alles wat door de overheid op verkeersgebied wordt gedaan, minder wordt besteed dan het verkeer aan belastingen opbrengt. Die opbrengst bestaat o.m. uit motorrijtuigenbelasting, weeldebelasting op personenauto's en belasting op benzine en banden. Hierover gaat echter niet het betoog, dat in „De Ingenieur” wordt geleverd. Dat gaat over het verschil in belasting, opgebracht door personen-

A C H T E R P A G I N A

Internationale samenwerking

DE samenwerking van christen-democratische partijen in internationaal verband heeft de laatste weken reeds verschillende keren onze aandacht getrokken.

Vorige week onderstreepten wij de christen-democratische samenwerking in Europees verband in het kader van de Nouvelles Equipes Internationales (N.E.I.) of (een meer duidelijke naam) de Internationale Unie van Christen-Democraten (I.U.C.D.).

De volgorde van deze letters, welke meestal gebruikt wordt is U.I.D.C. volgens de Franse aanduiding Union Internationale des Démocrates-Chrétiens. Wij wijzen hier even op in verband met de afkorting U.I.J.D.C., welke ook in Nederland steeds gebruikt wordt om de christen-democratische jongerenunie aan te duiden en afkomstig is van de voluit in het Frans geldende naam: Union Internationale des Jeunes Démocrates-Chrétiens.

Het afkortings-jargon is in de hedendaagse samenleving nu eenmaal praktisch onvermijdelijk. Vandaar dat wij hierop nu ook maar even de aandacht vestigen om eventuele vraagtekens in dit verband te voorkomen.

★ Internationaal Bureau

WIJ schreven vorige week reeds over de organisatorische opbouw van de Europese N.E.I.: het Comité Directeur (bestuur), het Bureau (dagelijks bestuur) en het secretariaat-generaal (te Parijs).

In het Comité-Directeur hebben vertegenwoordigers van iedere nationale groep zitting.

Het Bureau wordt thans gevormd door de heren Théo Lefevre - voorzitter (België), Jean Seitlinger - secretaris-generaal (Frankrijk), Franz Meyers (West-Duitsland), Hermann Withalm (Oostenrijk), W. P. Berghuis (Nederland), Martin Rosenberg (Zwitserland), Nicholas Margue (Luxemburg) en Luciano Dal Falco (Italië). Dr. W. P. Berghuis is een der vice-presidenten van de Europese N.E.I.

★ Centraal Europa

VOOR de tweede wereldoorlog waren er ook christen-democratische partijen in de meeste landen, welke thans achter het IJzeren Gordijn gelegen zijn. De leiders en actieve werkers uit deze partijen, die asiel vonden in West-Europa en in Noord- en Zuid-Amerika, zochten eerst aansluiting bij de N.E.I., maar in 1950 stichtten zij een eigen organisatie (zetel te New York). onder de titel „Union Démocrate Chrétienne de l'Europe Centrale” (U.C.D.E.C.). Hierin zijn dus verzameld leden van vroegere christen-democratische partijen in Tsjechoslowakije, Hongarije, Letland, Litauen, Polen en Yoego-Slavië. De secretaris-generaal van de U.C.D.E.C. is de Pool Konrad Sieniewicz.

Het Europese bureau is gevestigd te Rome.

★ Latijns-Amerika

OOK in Latijns-Amerika poogden de christen-democraten na de oorlog tot een betere samenwerking te komen. In 1949 vormden zij in Montevideo (Uruguay) een organi-

satie voor heel Zuid-Amerika onder de (Spaanse) naam „Organisacion Democrita Christiana de America”, afgekort O.D.C.A.

Men beoogde een band te leggen tussen de christen-democratische partijen, welke inmiddels waren gevormd in Argentinië, Bolivia, Brazilië, Chili, Panama, Peru, Uruguay en Venezuela. Tevens wilde men de christen-democraten in Latijns-Amerika o.a. in nauwer contact brengen met de christen-democraten in Europa.

Inmiddels zijn in bijna alle Latijns-Amerikaanse landen christen-democratische partijen gevormd. Waar geen formele partijen bestaan, zijn toch wel sociale en politieke bewegingen van christelijke oorsprong aanwezig. Behalve de acht genoemde landen zijn van de O.D.C.A. lid geworden: Guatemala, Nicaragua, Paraguay en de Dominicaanse Republiek.

Tevens zijn aan de O.D.C.A. verbonden El Salvador, Honduras, Mexico, Porto Rico en een Cubaanse groep in ballingschap.

De secretaris-generaal van de O.D.C.A. is de heer Reyes Vicuna (Chili). Het secretariaat is gevestigd in Santiago di Chili.

★ Europa en Amerika

Christen-Democratische vertegenwoordigers van de twee continenten, Europa en Amerika, ontmoeten elkaar voor het eerst in 1956, toen zij hun eerste mondiale congressen hielden in Parijs, om over hun gemeenschappelijke problemen te spreken.

In 1958 werd het tweede wereldcongres gehouden te Brussel, gevolgd door het derde in 1961 te Santiago di Chili. Daar werd ook een christen-democratisch mondiaal comité gevormd, bestaande uit de drie secretarissen-generaal van de N.E.I. (U.I.D.C.), U.C.D.E.C. en O.D.C.A. en de secretaris-generaal (directeur) van het Internationaal Studie- en Documentatie-Centrum der christen-democraten. Tenslotte werd eind september jl. het vierde mondiale congres te Straatsburg gehouden, waarover wij schreven in „Nederlandse Gedachten” van 5 oktober jl.

★ U.I.J.D.C.

DE Internationale Unie van Jonge Christen-Democraten (zetel te Rome) dateert in feite van 1947, toen (tijdens het N.E.I.-congres te Chaudfontaine) een Jongeren-Commissie van de N.E.I. werd benoemd. In 1951 vond de omvorming plaats (te Bad Ems) tot de zelfstandige Union Internationale des Jeunes Démocrates-Chrétiens (U.I.J.D.C.).

In 1959 kreeg deze naam een verderstrekkende betekenis. Het werd in plaats van de naam van de tot dan in wezen Europese organisatie die van de wereldorganisatie, toen in Amerika (na voorbereidingen door een in 1957 door de O.D.C.A. in-

gestelde jongeren-commissie) gevormd werd de „Jeunesse Démocrate-Chrétienne d'Amérique (J.D.C.A.) en de beide organisaties zich als Europese Sectie en Amerikaanse Sectie verenigden onder de naam U.I.J.D.C. (zetel te Rome).

Dat gebeurde tijdens het Latijns-Amerikaanse christen-democratische jongeren-congres te Lima in Peru (1959), waarbij enkele vertegenwoordigers van de Europese Sectie aanwezig waren.

Het eerste grote wereldcongres van de christen-democratische jongeren uit Europa en Amerika vond in 1962 plaats te Caracas in Venezuela.

In de Nederlandse jongeren-équipe werken samen de A.R.J.O.S., de F.C.H.J.G. en de K.V.P.J.G.

De U.I.J.D.C. hield congressen in 1948 te Fiume (Italië) (eerste bijeenkomst Jongeren-Commissie van de N.E.I.), in 1949 te Salzburg, in 1950 te Koblenz, in 1951 te Berlijn (officiële oprichting zelfstandige U.I.J.D.C.), in 1952 te Villach (Oostenrijk), in 1953 te Tours, in 1954 te Brugge, in 1955 te Tutzing (Duitsland), in 1956 te Castiglione (Italië), in 1957 te Spitzerberg (bij Wenen), in 1958 te Scheveningen, in 1960 te Varese (Italië), in 1961 te Luxemburg en in 1963 te Luik.

★ Chr.-Dem. Centrum

HET Internationaal Christen-Democratisch Studie- en Documentatie-Centrum werd in 1960 opgericht. Het heeft zijn zetel te Rome. Secretaris-generaal is dr. K. J. Hahn, die tot dan secretaris buitenland was van de Nederlandse K.V.P.

Tot de taak van het Instituut behoort de vorming van documentatie, het bestuderen en uitwerken van de christen-democratische opvattingen en doelstellingen, alsmede het bestuderen van alle politieke vraagstukken, teneinde de christen-democratische visie te verdiepen en te bevorderen. Verder dient het Instituut voor het verstrekken van informatie. Alles is ook wat dit betreft nog pas in opbouw, gelet op het eerst kortstondige bestaan van drie jaren.

★ Nederland

OOK binnen onze grenzen hebben de Nederlandse Equipe van de N.E.I. en de Nederlandse Jongeren Equipe van de U.I.J.D.C. enige activiteit ontplooid.

Wij noemen daarvan hier slechts de door de Nederlandse Equipe (A.P.P., C.H.U. en K.V.P.) georganiseerde conferentie „Verdediging der Vrijheid” op 8 en 9 februari 1963 op Woudschoten en de door de Nederlandse Jongeren Equipe (A.R.J.O.S., F.C.H.J.G. en K.V.P.J.G.) georganiseerde conferentie „Wat betekent christelijk-democratische politiek” op 15 en 16 september 1961 op De Witte Hei te Huis ter Heide.

Tenslotte zij vermeld, dat de Nederlandse Equipe een Manifest opstelde, dat bedoelde haar zienswijze op de gang van zaken bij de Europese integratie weer te geven. Dit stuk werd in mei 1962 gepubliceerd.

Wij menen met dit en het vorige artikel een globaal inzicht te hebben gegeven van de organisatorische ontwikkeling van de christen-democratische internationale samenwerking.

auto's en de fiscale lasten die op het zware goederenvervoer met dieselvrachtauto's drukken. De conclusie is, dat het personenautoverkeer als het ware het goederenvervoer subsidieert, met andere woorden dat de verdeling van de lasten niet evenredig is.

Met behulp van berekeningen, waarbij verschillende methoden zijn toegepast, wordt aangetoond dat, uitgaande van de Volkswagen als gemiddelde personenauto, 26,4% teveel aan belasting wordt betaald en dat ook bestelauto's en lichte vrachtwagens nog te veel betalen, terwijl zware vrachtwagens en trekkers met opleggers te weinig betalen.

Als de totale belastingopbrengst uit het wegverkeer die in 1961 f 586 miljoen bedroeg, ongewijzigd zou blijven, zou bij een juiste verdeling van de lasten het personenverkeer f 85 mil-

joen minder moeten opbrengen. Bussen zouden f 14 miljoen meer moeten betalen aan belasting, vrachtauto's f 66 miljoen meer en motorfietsen f 5 miljoen meer.

Zonder nu in te gaan op de mogelijkheden, die aangegeven worden om tot een andere verdeling van de lasten te komen, moet toch wel de vraag rijzen of het billijk is om in het kader van de aangekondigde regeringsmaatregelen zonder meer tot een verhoging van de belasting op benzine over te gaan. Gevreemd moet worden dat de scheve verhouding daardoor nog schever zal worden.

Het zou dan ook alle aanbeveling verdienen indien de regering in een nadere uiteenzetting van de voorgenoemen belastingverhogingen ook dit aspect van de zaak belichtte.

Het verkeer met personenauto's wordt nog al te veel gezien als een luxe;

dat is blijkbaar een van die dingen waarin ons land, zoals wel gezegd wordt, een halve eeuw bij het buitenland achter pleegt te lopen! In werkelijkheid is het zo, dat het overgrote deel van de kilometers, die per personenauto (het begrip „luxe auto”, vroeger algemeen gebruikelijk voor personenwagens, begint werkelijk al wat te slijten) worden afgelegd, zakelijke kilometers zijn. Een verhoging van de belasting op benzine drukt dus heel zwaar op het bedrijfsleven en wel in het bijzonder op dat deel van het bedrijfsleven, waarin vrachtvervoer geen of slechts een ondergeschikte rol speelt.

Verhoging van belasting op sigaretten en van belasting op benzine lijkt in hetzelfde vlak, in dat van de luxe, te liggen, maar in werkelijkheid is dat in het geheel niet het geval.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

WAS COLIJN LIBERAAAL?

Laster uit domheid?

ER verschijnt in Nederland een maandbladje Memo, „maandblad voor populaire algemene ontwikkeling” en het wordt uitgegeven onder auspiciën van het Nederlands Taleninstituut n.v. te Rotterdam, welk instituut zich zelf presenteert als het grootste instituut voor Schriftelijk onderwijs. Het maandbladje kost f 13.50 per jaar, en is voor een belangrijk deel gevuld met advertenties en bevat verder veel reclame voor de bovengenoemde n.v. De populaire algemene ontwikkeling, die door het dure blaadje wordt geboden, heeft weinig om de hakken. Wij zouden aan het hele ding dan ook geen aandacht hebben geschonken, al staat op de enveloppe: Postbode: Wilt U dit post-stuk met zorg behandelen? De inhoud is van groot belang voor de geadresseerde, ware het niet, dat wij het blaadje hebben betrappt op laster. Op politieke laster.

Het taleninstituut is opgericht in 1938 en dus moet het 25-jarig bestaan worden herdacht. Dat geschiedt onder meer, door een „tijdbeeld” te geven van 1938.

Daarin staat als een deel van de voor de geadresseerde belangrijke inhoud, nadat een schets is gegeven van de crisisjaren: „Aanpassen”

„De regering, met als voornaamste spreekbuis minister Colijn, bezwoer al jarenlang dat Nederland zich moest aanpassen, hetgeen wilde zeggen, dat Nederland maar net moest doen alsof er geen crisis was. De vrouw van de minister hield praatjes voor de radio, waarin zij de Nederlandse huismoeders van 1938 uitlegde, hoe ze van viskopen een smakelijke maaltijd konden bereiden of hoe ze drie potten koffie van hetzelfde loot konden zetten”.

Dit verhaal is dienstbaar aan de populaire algemene ontwikkeling van degenen, die door dit taleninstituut op 's levens baan tegen flinke betaling willen worden voorgelicht.

Nu is dat verhaal over de viskopen

Direct slagen voor uw rijbewijs

door het succesvolle boekje „EXAMENTIPS” (nieuwste druk)

met examenvragen en antwoorden betreffende de volledige theorie en praktische aanwijzingen. Slechts f 2,50.

Ned. Voorl. voor Rijtechniek
Harderwijk — Giro 831092

Even een briefkaartje of telef. 03410-3554 en u heeft het per omgaande.

IVOROL tandpasta
Behoud van Uw tanden. 75ct-f1-

alleen Murox heeft **ANTI GEEL** *tex*

al lang bekend. In 1956 en in 1959 stond het in ingezonden stukken in Het Vrije Volk. Eerst heette het, dat dr. Colijn had gezegd, dat de werklozen maar viskopen moesten eten. Daarna luidde het verhaal, dat mevrouw Colijn voor de radio had betoogd, dat men van viskopen zulke uitstekende soep kon koken. De soep is nu een smakelijke maaltijd geworden. In twee verkiezingscampagnes heeft Het Vrije Volk dit verhaal als ingezonden stuk opgenomen, zonder commentaar. Het stuk had beide keren de strekking, dat de arbeiders moesten oppassen voor een herhaling van een periode als die waarin mevrouw Colijn omtrent de viskopensoep had geadviseerd.

In 1959 heeft de redactie van Nederlandse Gedachten de schrijver van het ingezonden stuk gesommeerd, tijd en plaats te nemen. Hij kon dat niet. Hij had het alleen maar voor waar horen vertellen. In de verkiezingscampagne 1963 heeft Het Vrije Volk geen nieuw ingezonden stuk met hetzelfde verhaal opgenomen.

Het verhaal is ook niets dan domme laster.

Maar hoe komt men aan zo'n verhaal? Is het verzonnen uit zucht om te lasteren?

Een van de lezers van Nederlandse Gedachten heeft ons in 1959 verteld, hoe waarschijnlijk de vork in de steel zit. Er is een tijd geweest, dat voor de radio voor de huisvrouw allerlei adviezen werden gegeven omtrent zuinig beheer in de huishouding. Daarin heeft eenmaal een dame een beschouwing gewijd aan het verschijnsel, dat van een slachtkip niets wordt weggedaan. Het karkas wordt vaak nog gebruikt voor de soep, nadat het vlees is weggesneden. Maar van de vis verdwijnt een derde deel in het asvat. En dat zou volgens die voorlichtster niet econo-

misch zijn. Vooral de kieuwen bevatten een hoge voedingswaarde en hebben een pikante smaak. Trek ze af en maak op die manier visbouillon...

Het was in die jaren een hobby, om erg voordelig te doen. Tijdens de eerste periode van de tweede wereldoorlog, toen het voedsel, en vooral het vlees schaars werd, kregen we allemaal een folder in de bus, waarin taptemelk bijzonder werd geprezen. Een halve liter taptemelk had evenveel voedingswaarde als een ons biefstuk. In die dagen zat ik in een overvolle coupé, waarin een heer tekst en uitleg gaf over gelegenheden, waar men nog goed en voor weinig geld kon eten. Ik wist evenwel, dat hij zijn kost verdiende bij de voorlichting omtrent de voeding en vroeg hem, waarom hij niet liever helemaal op taptemelk overging? Hij was verwonderd over die vraag en de medereizigers dachten, dat ik een toespelende maakte op zijn welgedaan uiterlijk... Maar ik legde uit, dat ik het vroeg vanwege die folder. Waarop de mijnheer zei: dacht u werkelijk dat ik dat zelf allemaal geloóf? Nimmer werd de betrekkelijkheid van dat soort voorlichting zo in het licht gesteld....

Het is hoogst waarschijnlijk, dat het verhaal over die visbouillon, waaraan mevr. Colijn part noch deel had, op haar naam is gezet uit politieke overwegingen. Als agitatiemiddel. En zo is het tweemaal in Het Vrije Volk gebruikt door middel van een ingezonden stuk. Maar bij de laatste verkiezingen niet meer. Nu dient het nog voor een Rotterdamse N.V. als element in het streven naar populaire algemene ontwikkeling. En uit reclameoogpunt is het nu gedateerd, voor het eerst. Het was in 1938, toen het taleninstituut werd opgericht. In zulk een vreselijk jaar zulk een vruchtbaar en winstgevend initiatief.

„Aanpassen”

In slecht Nederlands wordt in de populaire algemene ontwikkeling ook

Over de
moeilijkheden
aan het
loonfront
en wat daarmee
samenhangt
kunt u
lezen op
pag. 3

ingeschakeld het verhaal, dat dr. Colijn met „aanpassen” bedoelde, dat Nederland maar net moest doen, alsof er geen crisis was. Iedereen, die de zaken kent, weet dat ook dit een brutale leugen is, maar een leugen, die wel een zekere populariteit geniet. Twee dingen zijn, in breder verband gezien, en los van dit staaltje van populaire algemene ontwikkeling, onbehoorlijk. En dan beperken we ons werkelijk niet meer tot dit onbelangrijke, maar dure en op grote schaal verspreide blaadje.

Het eerste is, dat men telkens weer beweert, dat de Regering in de crisisjaren niets deed, om de crisis en haar gevolgen te bestrijden. Het tweede is, dat men dr. Colijn voorstelt als de man, die toen als machtige en alles beslissende de vrijwel uitsluitende verantwoordelijkheid had voor een politiek van aanpassen.

Wat die politiek betreft, iedereen was het er toen over eens, dat bij een sterke daling van de inkomsten van de staat ook de uitgaven moesten teruggebracht worden tot een lager niveau. Dat begeerde evenwicht tussen staatsinkomsten en uitgaven stond dan ook net zo goed in het program van het kabinet-De Geer, waarin ook socialistische ministers zaten, als in het program van de kabinetten-Colijn. Prof. Ridderbos heeft daarover nog onlangs zeer behertigenswaardige woorden gezegd aan het adres van dr. Buskes. Wij hebben het in „Nederlandse Gedachten” overgenomen.

Later is het economisch inzicht gewijzigd. Er is een nieuwe theorie gekomen van de anti-cyclische budgettering. Als in jaren van hoogconjunctuur de staatsinkomsten ten gevolge van die hoogconjunctuur sterk stijgen moeten de staatsuitgaven daarbij achterblijven en in de jaren van crisis moet het net andersom zijn.

Maar geen enkele van de financiële en economische adviseurs van de Regering stond in die dagen op dát standpunt. En niet ten onrechte heeft iemand gezegd, dat het verwijt aan een kabinet van 1933, dat het niet de we-

• Vervolg op pag. 6

Oosterbaan & Le Cointre n.v.
GOES

DRUKKERS - UITGEVERS

TELEFOON (01100) 56 03 - 75 55

Al 60 jaar drukkers voor bedrijven en organisaties in Benelux.

Dames-,
heren- en
kinderkleding

Wieringa

ZWOLLE AMERSFOORT
APELDOORN ARNHEM
HILVERSUM

Zonder meer goed is het voortreffelijk
Bijbels dagboek

VIJF MINUTEN

van ds. H. Giesen

Bewerkt door Wika f. A. Geluk, met
een voorwoord van ds. G. P. Klijn.

7e druk. Gebonden f 7.90

Verkrijgbaar in de boekhandel

BOEKENCENTRUM N.V. - 's-GRAVENHAGE

RADIO BECKER

ZEIST - Telefoon 03404-13511
Na 7 uur 12333

HET ADRES
voor zenders, richting-
zoekers en echoloden

M. C. van Staaveren
AALSMEER — TELEFOON 4051
Specialiteit in ANJERSTEEKEN,
FREESIAZADEN

Firma Jan de Mik
HARDINXVELD-GIESSENDAM
Aannemers van
OEVERVERDEDIGINGSWERKEN
GRIENDHOUTHANDEL
HOEPELMAKERIJ
Telefoonno. 2156
Hardinxveld-Giessendam

Vraagt uw bakker naar
**TARVO-
BROOD**
Uw bakker
Uw dokter

Verplaatsbare
HOUTEN GEBOUWEN
Directie- en schafketen
Noodwoningen,
scholen en kerken.
Directie- en schaft-
wagens
etc.
**HOUTBOUW HAHBO
HARDINXVELD**
Telefoon Hardinxveld-Giessendam 2141

TRANS SKANDIA EXPRESS
3 x per week
COPENHAGEN en STOCKHOLM
1 x per week
OSLO
Ook koel- en meubeltransporten.
BONGERS - WAGENINGEN
Telefoon 3750 - Telex 45122

Fa. H. van Triest & Zn
Groothandel in fourages
DWINGELO
Telefoon 0 5219 - 1647 b.g.g. 1316
EEN KRACHTIGE SCHAKEL BIJ DE
IN- EN VERKOOP VAN UW
RUWVOEDERS

Nieuw kabinet in Engeland

Lord Home: „Als ik mijn kroon afzet, krijgt de conservatieve partij toch een nieuw, modern en vooruitstrevend gezicht.’'

Onderweg

„Maar wie rijk willen zijn, vallen in verzoeking, in een strik, en in vele dwaaze en schadelijke begeerten, die de mensen doen wegzinken in verderf en ondergang.”

1 Tim. 6 : 9.

DE tegenstelling die Paulus in het woordje „maar” legt, is nu begrijpelijker en aangrijpender. Wanneer het „genoeg” een der kenmerken van de godsvrucht is, dan is het „rijk” een der tekenen van een ander rijk, een andere wereld zelfs. Een wereld, die Paulus volmaakt vreemd geworden is, en die hij slechts in grove kleuren kan schilderen. Vandaar dat het begrip „rijk zijn” in dit vers gemarkeerd wordt door de uitdrukkingen verzoeking, strik, begeerten, verderf en ondergang. Meer niet...!

Wat is dan „rijk zijn” bij Paulus? Dat is moeilijk te zeggen, want hij werkt nooit met begrip, althans niet als zelfstandig gegeven. In heel Paulus' erfenis neemt het begrip rijkdom of rijk zijn slechts een plaats in bij zijn schildering van Gods deugden en genadewerkingen, in het bijzonder in Jezus Christus. Het is derhalve bij hem steeds een geestelijk en nimmer een materieel begrip. God is rijk (n.l. in barmhartigheden); Christus is rijk (n.l. in zijn zelfofferande aan het Kruis); Gods volk is rijk, n.l. in Jezus Christus en in het aanroepen van de Here door Hem. De vrijwillige armoede van Jezus Christus in het vlees heeft die rijkdom gebracht.

Daarom is „rijk willen zijn” in Paulus' mond zoets als een vloek, een spotten met het heilige. Paulus kent dat niet, heeft er althans geen woorden voor. Behalve dan die bovengenoemde, die felle, ondubbelzinnige, die „liefdeloze”.

Voor al dat laatste. Want zoals de rijkdom en het rijk-zijn een element

is in het leven door en uit Gods liefde in Jezus Christus, is het „rijk willen zijn” een vast element in het leven uit de geest van de afgrond, de leugengeest, de geest van het buiten-de-liefde-staan. Hier kan Paulus geen spoor van geloof meer ontdekken, maar ontwaart hij slechts de oersymptomen van de zondeval. En daarom komen de geladen woorden als vanzelf:

de verzoeking: een woord dat in de Heilige Schrift slechts met een snik kan worden uitgesproken, omdat het slechts vergelijkbaar is met de Godverlatenheid;

de strik: een begrip dat al in het Oude Testament der psalmisten schrikbeeld was;

de begeerten: een der broeinesten van de oerzonde tegen de Schepper en zijn wereld;

het verderf: niet de vernietiging, maar de verkrachting van het leven, de rotting van binnenuit, waardoor het leven tot een hel wordt;

de ondergang: beeld van de eeuwige verwerping bij het eindoordeel Gods.

En al deze beelden doemen bij Paulus op wanneer hij het woord „rijk willen zijn” eenmaal moet gebruiken in de materiële zin van het woord.

Het aangrijpende van de tegenstelling tussen vers 8 en 9 is nu ten volle doorgebroken. Het is alsof in deze twee verzen Genesis 3 zich herhaalt. Want tegenover het geestelijk paradijs van de „vergenoegdheid” staat de geestelijke hel van de stoffelijkheid waaraan Gods adem ontbreekt omdat de mens het annexeert. Terwijl Paulus in staat is (blijkens de voorafgaande verzen) om met het Oude Testament het lichamelijke, stoffelijke, materiële leven in frisse kleuren en feestelijke dos te tekenen, zolang de zin van alles Christus is, vliegen bij hem de vonken eraf zodra hij tracht, de uiterste wanden van het Godvergeten materialisme af te tasten. Daarin doordringen vermag hij niet:

het is hoogspanning — en kortsluiting hierin is van stonde aan gelijk aan hellebrand. Het bederf van het beste is het slechtste.

Wat vlak is het, dergelijke pericopen te verklaren vanuit een Griekse instelling, die geestelijk en stoffelijk, lichamelijk en psychisch, tijdelijk en eeuwig van elkander scheidt en er zelfs tegenstellingen van maakt. Paulus is daar — althans hier — verre van. Hij predikt niet een lichamelijke berusting tegenover een geestelijke vogelvlucht, maar eerder is hij hier de oudtestamenticus (beter: de schriftgeleerde), die uit de Tenach, Gods eigen Woord voor zijn eigen volk, de schatten opdiept van het leven naar Zijn Verbond en inzettingen. Hij verdraagt niet slechts het leven, de materie, het stof en het geld, maar hij accepteert het — hij ziet er evenals zijn vaders Abraham, Isaäk en Jacob, de tekenen in van het Verbond en de Belofte. Hij ziet er ook iets Messiaans in, voorzoveel de stoffelijkheid de bevestiging draagt van de overwinning van Christus en het lichaam de tempel is van de Heilige Geest.

Maar juist daarom ligt voor hem het keerpunt, de beslissing, in de tegenstelling tussen „rijk zijn” en „rijk willen zijn”. Dat eerste is gelijk aan het in Christus ontvouwde Koninkrijk der hemelen, het tweede aan de uit mensenbrein voortgesproten heilsstaat. En het concrete van deze paulinische boodschap is, dat hij dat eerste, dat Koninkrijk der hemelen, tegelijk noemt het „pand, ons toevertrouwd”. Ons, mensen van heden, die met dat pand de weg moeten zoeken in wat wij vandaag de „problematiek” van het leven plegen te noemen — een woord, dat Paulus nooit heeft kunnen gebruiken, omdat hij, staande in zijn geloof, de lijnen wist door te trekken naar het concrete leven, ook wanneer dat conflicten opriep met zijn beste vrienden.

ds. A. J. KRET.

Kruiswoordpuzzel

Horizontaal: 1. lijst, 6. grond, 11. gerecht, 13. Indisch rood, 15. in oprichting (afk.), 16. sport, 18. vanaf (afk.), 19. plaats in Duitsland, 21. droog, 22. insekt, 23. koppel, 24. vleesbundel, 26. eetgerei, 27. achting, 28. opgewekt, 29. verklaring, 31. onderricht, 32. moderne naam voor liefdesappel, 34. razen, 36. uitholing, 37. O.T.-figuur, 38. sterke drank, 41. gekleurd, 44. insekt, 45. adviserend lichaam, 46. jaartelling, 47. inlichting, 49. sierplant, 50. trefwoord, 52. gebruik, 53. droom, 55. drank, 57. boom, 58. bijwoord, 59. papierhandel, 63. tweeklank (latijn), 64. vogel, 66. gewoon, 68. afdruk, 69. deel van Egypte.

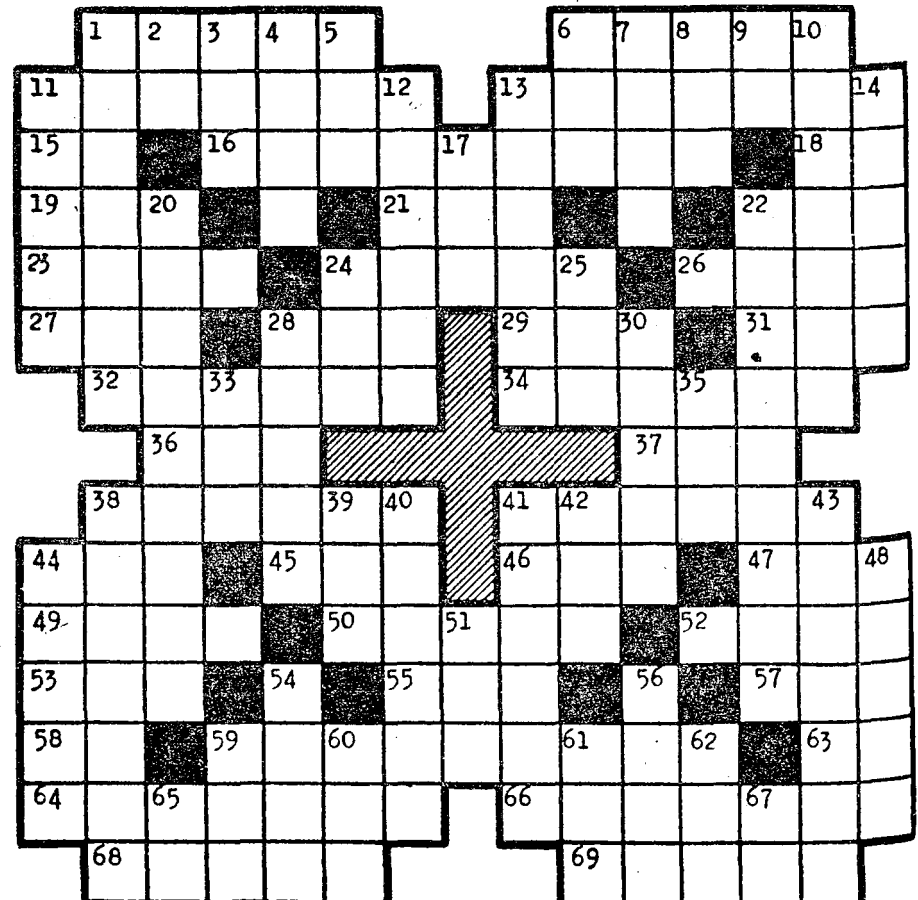
Vertikaal: 1. muziekinstrument, 2. arbeidsovereenkomst (afk.), 3. dierlijk

lichaamsdeel, 4. lusthof, 5. laag schoven, 6. berg, 7. water in Brabant, 8. moerasvogel, 9. gewicht (afk.), 10. vernemen, 11. eerste melk van kalkkoe, 12. uitstel, 13. onthouder, 14. vergankelijk, 17. gesteente, 20. vaartuig, 22. soort „vrijmaking”, 24. groente, 25. dans, 28. grondslag, 30. riviermond, 33. R.K.-plechtigheid, 35. dans, 38. airs, 39. troefkaart, 40. zeef, 41. publiek, 42. tijdperk, 43. schilder, 44. maat, 48. vloeistof, 51. gehakt varkensvlees, 54. Egyptisch katoen, 56. betalingsmiddel, 59. voor, 60.

stoot, 61. vis, 62. badplaats, 65. en passant (afk.), 67. zie 63 hor.

OPLOSSING puzzel van 21 september
Horizontaal: 1. gelaten; 3. verdeel; 7. paneelzager; 9. jutter; 11. Meppen; 12. dra; 13. ijskast; 14. grimas; 18. Een; 19. stoken; 21. spruit; 23. toonladders; 24. naasten; 25. wasserij.

Vertikaal: 1. gaatjes; 2. tante; 4. rogge; 5. Libanon; 6. blinde; 7. patrijspoort; 8. reparateurs; 10. roesten; 11. matroos; 15. opslaan; 16. inlaag; 17. batterij; 20. Elout; 22. poets.

Zwakke groepen in de verdrukking

De spanningen aan het 'loonfront'

Het bestaan van de Stichting van de Arbeid hangt aan een zijden draad. Daarover is op het ogenblik het georganiseerde bedrijfsleven in Nederland het eens. Overeenstemming over een dergelijk punt stemt uiteraard niet tot voldoening, vooral niet, wanneer men tevens weet, dat er verder maar weinig punten van onderlinge overeenstemming zijn.

Elke week heeft op het ogenblik een vergadering plaats van het bestuur van de Stichting van de Arbeid en elke keer heeft het tot nog toe maar weinig geschied, of het overleg in de stichting was tot een definitief einde gekomen. Twee maal is dit nu reeds het geval geweest en over de derde keer bestaat op het moment, waarop wij dit artikel schrijven, nog onzekerheid. Op zaterdag 26 oktober is namelijk de derde vergadering gepland van het stichtingsbestuur over de actuele loonproblematiek.

Binnen het bedrijfsleven, met name tussen de centrale organisaties van werkgevers- en werknemers bestaat een ernstig meningsverschil over de wijze waarop en de omvang waarin de arbeidsvoorwaarden voor de Nederlandse arbeiders in 1964 verbeterd kunnen worden.

De Stichting van de Arbeid is in Nederland het centrale orgaan, waarin het hele bedrijfsleven is vertegenwoordigd en waarin op hoog niveau onderhandeld wordt over richtlijnen voor lonen en andere arbeidsvoorwaarden. Daarnaast bestaat weliswaar het publiekrechtelijk orgaan, de Sociaal-Economische Raad, waarin ook het Nederlandse bedrijfsleven zijn vertegenwoordiging vindt, maar hier kan toch veel minder gesproken worden van een orgaan, waarbinnen onderhandeld kan worden.

Een niet meer functioneren van de Stichting van de Arbeid zou betekenen, dat er in Nederland op centraal niveau geen overleg meer mogelijk is tussen werkgevers- en werknemerscentrales. Het overleg zal dan overgelaten moeten worden aan de bedrijfstaksgewijze organisaties en voorts aan het overleg per bedrijfssector of onderneming.

Twee ontwikkelingen

Het beeld, dat op het ogenblik georganiseerd Nederland te zien geeft, is eigenlijk het resultaat van twee verschillende ontwikkelingen. De moeilijkheden binnen het bestuur van de Stichting van de Arbeid zijn een duidelijk gevolg van het feit, dat reeds geruime tijd in de praktijk van het bedrijfsleven niet meer gehandeld wordt naar wat er op nationaal niveau en per bedrijfstak wordt overeengekomen.

Bepaalde loonsverhogingen, die Sociaal-Economische Raad en Stichting van de Arbeid adviseren en die in de c.a.o.'s van de diverse bedrijfstakken haar neerslag krijgen, worden in de praktijk in vele gevallen genegeerd.

Van jaar op jaar is er steeds meer betaald in vele ondernemingen. Het zogenaamde zwarte loon ging een steeds grotere omvang aannemen met het gevolg, dat de betekenis van het overleg op centraal niveau in de Stichting van de Arbeid en binnen de bedrijfstakken over eventuele loonsverhogingen in de ogen van de werknemers in Nederland, althans in het westen van het land, van steeds minder betekenis werd.

Met name het werk van de vakbeweging werd hierdoor geringgeschat. Het aanzien en daarmee het gezag van de vakbeweging dreigden in discrediet te komen.

Deze ontwikkeling moet als hoofdoorzaak gezien worden van de forse looneisen, die de vakbeweging thans op tafel heeft gelegd, eisen waarvan de werkgeversorganisaties geschrokken zijn en met alle moeilijkheden van

dien binnen het bestuur van de Stichting van de Arbeid.

De werkgeversorganisaties keuren het af, dat haar individuele leden in het land zich hebben laten verleiden tot het betalen van het illegale zwarte loon.

Er bestaat weliswaar in Nederland een tekort aan arbeidskrachten, er gaan bovendien nog vele arbeidskrachten

Voortbestaan Stichting van de Arbeid van groot belang

naar het buitenland om een hoger loon te verdienen, er zijn bedrijven, die zich bijna wel gedwongen zien arbeiders bij andere bedrijven weg te kopen om hun productie draaiende te houden, maar dat alles neemt toch niet weg, dat individuele ondernemers in strijd met de contractueel vastgelegde afspraken hun individueel bedrijfsbelang hebben gesteld boven het landsbelang.

Dat de werknemersvakbeweging nu een eind gemaakt wil zien aan deze onverkwikkelijke situatie en dat zij op nationaal niveau waar gemaakt wil zien, wat individuele ondernemers in het land al lang in de praktijk brengen, is begrijpelijk.

De ondernemersorganisaties, vertegenwoordigd in de Stichting van de Arbeid, hebben er dan ook al blijk van gegeven, aan de wensen van de vakbeweging tegemoet te willen komen. Partijen waren elkaar vorige week echter nog zeer onvoldoende genaderd en van het overleg van vandaag zal nog afge wacht moeten worden, of men dichter bij elkaar komt of verder uit elkaar groeit.

Meer vrijheid

Een andere ontwikkeling, die zich min of meer gelijktijdig in Nederland heeft voltrokken, betreft de structuur van de loonvorming. In het begin van het tweede halfjaar van 1963 werd namelijk overeenstemming bereikt tussen regering en bedrijfsleven over een grotere vrijheid voor het bedrijfsleven bij de loonvorming. Het goedkeurings- en toetsingsbeleid voor c.a.o.'s kwam nu definitief bij het bedrijfsleven in casu de Stichting van de Arbeid, te liggen. Keurde de Stichting een ontwerp-contract goed, dan was het ook goed gekeurd. Het College van Rijksbemiddelaars en regering zouden slechts mogen ingrijpen, wanneer zich een ontwikkeling zou voordoen, die in strijd geacht mocht worden met het algemeen belang.

Bij deze ontwikkeling in de structuur van de loonvorming, krijgt het thans bestaande conflict binnen het bestuur van de Stichting van de Arbeid nog een speciaal accent. Zou de samenwerking binnen de Stichting van de Arbeid tengevolge van de thans bestaande moeilijkheden tot een einde komen, dan is er in Nederland dus geen orgaan meer, dat c.a.o.'s toetst en goedkeurt.

Mocht het inderdaad zover komen, wat niet te hopen is, dan zal de regering moeten ingrijpen om een chaos op loongebied te vermijden. Het College van Rijksbemiddelaars zou dan

wellicht weer tijdelijk met ruimere bevoegdheden worden bekleed, ten koste van het dragen van de eigen verantwoordelijkheid door het bedrijfsleven zelf.

Dat het bij voorkeur in Nederland deze kant niet uit moet, zal ieder, die bij het overleg in het bestuur van de Stichting van de Arbeid is betrokken, van harte bevestigen. Alles zal daarom ongetwijfeld ondernomen worden om een crisis te voorkomen.

Prijzen

Hoe het gesprek in het stichtingsbestuur ook afloopt, duidelijk is echter al wel, dat in Nederland het loonniveau met acht of meer procenten omhoog gaat. Daarbij is al aangekondigd, dat deze loonsverhoging onmogelijk in haar totaal reëel zal kunnen zijn. Een deel van de loonsverhoging zal worden afgeroomd door prijsstijgingen voor bijv. agrarische producten, tarieven in de dienstverlenende sectoren, brandstoffen, sigaretten en benzine enz.

Suiker, brood, melk en kolen, artikelen, die tot de eerste levensbehoeften behoren, zijn al in prijs gestegen en als we de geruchten geloven mogen, zullen er nog wel veel meer prijsstijgingen volgen.

Op het tot een manifestatie uitgegroeide CNV-kadercongres, vorige week zaterdag te Utrecht gehouden, heeft de voorzitter, de heer C. J. van Mastrigt, al aangekondigd, dat wanneer de prijzen onverhoopt abnormaal sterk zouden gaan stijgen, de vakbeweging terug zal komen met nieuwe eisen, want de loonsverhogingen moeten voor een belangrijk deel reëel zijn en mogen niet volledig wegvloeien door prijsverhogingen.

De vakbeweging kan terecht deze opmerking maken, maar er is in Nederland nog een grote bevolkingsgroep, die geen maatregelen kan nemen tegen een dergelijke prijsontwikkeling en die hiervan dan ook het slachtoffer zou worden. Wij bedoelen hier de mensen, die leven van een pensioen of een vaste rente. Het A.O.W.-pensioen is weliswaar waardevast, maar 10 procent van het A.O.W.-pensioen is minder dan 10 procent van het inkomen van een werknemer en daarom trekken de zogenaamde vergeten groepen toch altijd aan het kortste eind. Minister Veldkamp heeft in de Tweede Kamer aangekondigd, dat in 1965 de A.O.W.-uitkeringen tot een sociaal minimum zullen worden opgetrokken, maar hoe verblijvend deze mededeling ook is, dat duurt nog meer dan een jaar.

Weinig geruststellend klinkt de eis van de werkgevers, dat bij een loonsverhoging van bijv. acht procent het prijspolitieke systeem, dat tot nog toe gegolden heeft, losgelaten zal dienen te worden. Dat geeft zo het gevoel van: het prijzenhek moet van de dam, een gevoel dat voor pensioen- en rentetrek- kers bepaald onaangenaam is.

Huurverhoging

Tenslotte wacht er nog een verrassing, namelijk een huurverhoging. De werkgevers hebben al een percentage genoemd van 15 procent. Ook een huurverhoging zal een prijsverhogend effect hebben, vooral wanneer naar de wens van de werknemersvakbeweging, deze huurverhoging met een extra loonsverhoging gecompenseerd dient te worden. Over deze huurverhoging, die reeds door de regering is aangekondigd, zal in het overleg tussen werkgevers- en werknemersorganisaties niet het laatste woord vallen, al zal hier ongetwijfeld het punt van de compensatie een belangrijk onderdeel van de discussies uitmaken.

Het is al wel duidelijk geworden, dat, mocht in 1964 een huurverhoging tot stand komen, deze toch niet vóór 1 juli van dat jaar van kracht zal kunnen worden. Voor 1 januari a.s. als datum van invoering, zou de voorbereidingstijd reeds tekort zijn.

De vakbeweging zou in 1964 liever

helemaal geen huurverhoging zien, omdat zij het klimaat hiervoor ook niet gunstig acht, maar mocht het toch zover komen, dan met compensatie in de lonen. Van het Stichtingsbestuur valt dus geen duidelijk advies inzake een huurverhoging aan de regering te te verwachten. Ook het halfjaarlijks advies, dat de Sociaal-Economische Raad thans weer aan de regering moet uitbrengen over de sociaal-economische mogelijkheden en wenselijkheden voor de toekomst, zal wel niet met een huurverhoging voorop lopen.

Over de vraag of er in 1964 een huurverhoging moet komen, zal uiteindelijk politiek beslist worden. Onze Tweede Kamer zal moeten uitmaken, of zij de regering bereid is te volgen op deze weg, of niet. Een motie over deze aangelegenheid in de Kamer lijkt daarom zeer waarschijnlijk.

Alvorens de regering met een concreet voorstel tot huurverhoging in 1964 komt (een percentage is officieel nog niet genoemd), zal zij echter waarschijnlijk eerst het definitieve resultaat van het overleg binnen de Stichting van de Arbeid afwachten. Zij zal ongetwijfeld haar eventuele huurmaatregel willen afstemmen op de gevolgen, die een compromis in de Stichting van de Arbeid voor ons sociaal-economische leven kan hebben. Daarom blijft ook voor deze aan- gelegenheid alle aandacht gericht op wat er in en met de Stichting van de Arbeid gebeurt.

(soc. med.)

Partij in actie

Eenmaal per maand ontvangen alle leden het maandelijks contactorgaan „A.R. Post”. Zij blijven uiteraard niet zo goed op de hoogte met betrekking tot de activiteiten van de partij als de abonnees op het weekblad „Nederlandse Gedachten”.

Het is dan ook duidelijk, dat het zich aanschaffen van een abonnement op het weekblad (f 6,50 per jaar, f 3,25 per halfjaar) zeer aanbevelenswaardig is.

Speciaal voor degenen, die tot nu toe geen abonnee zijn op „Nederlandse Gedachten” memorieren wij nog even — zeer in het kort — de belangrijkste punten van activiteit in de partij.

Het Centraal Comité hield zijn eerste werkvergadering na de zomer op zaterdag 21 september. Op 7 september had het moderamen reeds vergaderd, dat op 4 oktober en eveneens deze week weer bijeenkwam.

Als datum voor het najaars-Partij Convent werd vastgesteld zaterdag 16 november a.s. De voorzitter van het Centraal Comité zal een openingsrede houden. Prof. dr. J. Severijn zal als erelid van het Centraal Comité worden geïnstalleerd. Het jaarverslag over 1962 en de financiële stukken zullen worden besproken. De middagvergadering zal in besloten kring worden gehouden.

De Organisatie Commissie vergaderde op 17 oktober j.l. Het Algemeen Organisatie Comité is tegen 8 november a.s. bijengeroepen.

Besloten werd het gespreksgroepenwerk, dat vorig jaar begonnen werd, voort te zetten. Elke kiesvereniging wordt verzocht een gespreksgroep in te stellen voor een thans nieuw vast te stellen onderwerp, dat in het bijzonder betrekking zal hebben op de christelijke organisatie in deze tijd.

Het politieke gesprek is weer op gang gekomen. Heel wat kiesverenigingen — zo blijkt uit de aan het partijbureau ter kennisneming toegezonden convocaties — hebben reeds vergaderd.

Ook worden weer regelmatig centrale vergaderingen gehouden. Wij vestigen uw aandacht op de betreffende rubriek „Centrale vergaderingen”.

Uit de zeer globale weergave van enkele der belangrijkste partij-activiteiten blijkt reeds, dat de partij weer volop in actie is, ook al hebben wij geen verkiezingen vlak voor de boeg.

Aller mee-leven en mee-werken — ook in de kleine dingen — bevordert de invloed van de christelijke politiek. Het is goed wanneer wij steeds op elkaar kunnen rekenen.

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S
 fabrieken voor gebogen hout
 Telefoon 01894-1230 - Ouderkerk aan de IJss.
 RONDE EN OVALE TAFELRANDEN
 GEBOGEN REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS
 ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN enz. enz.

ROOS
N.V. AANNEMINGS- EN BOUWBEDRIJF
 Burgemeester Hazenberglaan 403 — Rotterdam
 Telefoon 19 10 44

Fa. P. van Oudenallen & Zoon
 AANNEMERS VAN
 timmer-, hei- en betonwerken
 WILNIS — TELEFOON (01724) 108

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.
 BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
 Telefoon 05457-561 Telefoon 06750-3748
Houtzagerij- Houthandel- Kistenfabriek

WARENHUIZENBOUW
N.V. Aannemersbedrijf VOSKAMP EN VRIJLAND
 's-GRAVENZANDE - Telefoon 01748-2245* - Postbus 30

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.
 MILL (N.-B.), TELEFOON 08859-605
 Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten woningen, directieketen, barakken, garages, vakantiehuisjes enz.
 Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veldschuren, loodsen etc.
 Export: België, Duitsland, etc.

FA. K. SALVERDA & ZONEN
 Aannemersbedrijf - Kuinre
 SPECIAAL: het stellen en monteren van kaspantelen.
 Wijk IV-7 — Tel. 05271-294

Voor betere beton... N.V. SCHOKBETON
 Fabrieken te Zwijndrecht, Kampen, Elburg en Vianen. Bouwbedrijf te Zeist.

N.V. Staalsteiger „Gelria“
 Nijmegen
 Roggeweg 13 - Postbus 126 - Telefoon 53198
COMPLETE ROESTVRIJE STEIGERWERKEN
 !!SPECIALITEIT: MET VASTE WIGGEN!!

N.V. PROMECOON
 KRAANBOUW MACH.-BOUW
 MECH. TRANSPORT CONSTRUCTIE-WERK PLAATWERK
 WENUM BIJ APELDOORN
 TEL: 06762-465

C.V. J. H. van Leeuwen
 Fabrikanten van rode en blauwe rietvorsten en eindrietvorsten
 Hollandse pannen (handvorm) en bijpassende vorsten (handvorm)
 KOUDEKERK AAN DEN RIJN
 Tel. 01714-228 — Tel. 01720-2569

Leden werven leden

Voor 12 miljoen.....

't verkeers

Radiorede van mr. W. R. van der Sluis, secretaris van de A.R. Partij, gehouden op woensdag 23 oktober j.l.

ENKELE dagen geleden is bekend geworden dat wij leven in een land met 12 miljoen inwoners. Na het miniatuur-staatje Monaco is Nederland nu het dichtst bevolkte land. Al die 12 miljoen mensen willen graag een gelukkige jeugd, een goede opleiding, een behoorlijk loon en een rustige levensavond. De voorzieningen die daarmee gemoeid zijn komen echter niet zo maar tot stand. Nee, ons land is niet te vergelijken met een toeristen-oord, waar zelfs geen belasting behoeft te worden geheven omdat de samenleving er drijft op vreemdelingen, die door een casino, het heerlijke klimaat of de charmes van vorsten en filmsterren worden aangetrokken.
 Ik herinner mij nog dat ik op school leerde dat ons land circa 8 miljoen inwoners telde. Velen onder u weten zelfs nog van de tijd waarin dat aantal nog lager was.

Het kruispunt

Een volk dat zo snel groeit, moet op zijn tellen passen. Ongemerkt gaat het met zo'n samenleving als met een kruispunt in de stad. Eerst kan het nog zonder een verkeersagent; misschien staat er hoogstens een dienaar van Hermandad op het trottoir toe te zien om tijdens spitsuren in te grijpen. Een paar jaar later zou datzelfde punt een chaos opleveren, indien er niet regelmatig een verkeersregelaar met stopborden stond. Nog een paar jaar later en er is een complete verkeerslichteninstallatie noodzakelijk. Het verkeer van allerlei voertuigen wordt immers steeds intensiever.

U begrijpt, dat ik dit verhaaltje over het kruispunt ook heel best voor andere ontwikkelingen kan hanteren. Het gaat evenzeer voor het hele leven op. Niet alleen de verkeersstroom, maar ook de intensiteit van onze economische, sociale en culturele activiteiten neemt steeds toe. Om van de techniek maar te zwijgen. De administratieve regelingen, nodig voor de grote menselijke bijenkorf, die Nederland zo langzamerhand is, worden uiteraard steeds omvangrijker. Eén voorbeeld daarvan: Vroeger dachten wij bestuurlijk alleen in de termen: gemeente, provincie en Rijk; de waterschappen laat ik even terzijde. Tegenwoordig kunnen wij in de kranten lezen over bevolkingsagglomeraties. Dat zijn dichtbevolkte streken; die meer dan één gemeente omvatten.

Amsterdam heeft zijn Bijlmermeerprobleem, Rotterdam en Den Haag hebben soortgelijke vraagstukken. Daarvoor moeten zogenaamde bovengemeentelijke regelingen worden getroffen. De ene stad kan zijn inwoners immers niet meer bergen, de andere gemeente heeft geen plaats meer voor haar huisvuil of loopt vast met de recreatie-mogelijkheden en ga zo maar door.

Er is behoefte aan nieuwe regelingen, aan spelregels op allerlei terrein. Ligt niet de conclusie voor de hand, dat het leven niet meer kan zijn zoals het vroeger was? Moeten er ook in dit maatschappelijk verkeer niet veel meer „verkeerslichten“ komen? Want als het licht op tal van gevaarlijke punten niet tijdig op rood springt, dreigen er botsingen en andere ongelukken. Waar men elkaar vroeger niet in de weg liep, daar drommen nu velen samen en dreigt het gevaar van wanorde, van een gevecht van elk voor zich en van ieder tegen alle anderen. Of... duizenden worden het slachtoffer van enkele kwaadwillenden!

Geen stagnatie

Zo is het gesteld met het ingewikkelde stelsel, dat wij de moderne samenleving noemen. De gedachte om steeds

Purol brengt
 in de huid gezondheid en zuiverheid

TOEN ↑
 (de Weteringsschans in Amsterdam ca. 50 jaar geleden).

en
 (de boulevard in Zandvoort op een zonnige zomerdag).

NU →
 meer verkeersagenten in te schakelen, dringt zich dus als vanzelf op. Maar een teveel verwekt stagnatie. Het verkeer, hoe intensief ook, moet vooruit kunnen. Hier ligt een vraagstuk van de eerste orde. Wat is de juiste balanspositie tussen dwang en bewegingsruimte? Tussen gezag en vrijheid?

Strijd of samenwerking

Wij zien het zo: In onze samenleving zijn verbanden en instellingen die evenals elke afzonderlijke burger een eigen verantwoordelijkheid hebben, die hun eigen spelregels, hun eigen „verkeerslichten“ moeten opstellen. Ik denk hierbij in deze dagen bijvoorbeeld aan de Stichting van den Arbeid. Dit overlegorgaan van het bedrijfsleven kunnen wij bijna niet meer uit ons land wegdenken, hoewel het er vóór de tweede wereldoorlog niet was. In die Stichting van den Arbeid is het overleg tussen werkgevers en werknemers vorige week vastgelopen. Mocht het deze week weer zo gaan, dan staat haar bestaan op het spel. „Mij een biet“, denkt misschien iemand. Als men dan maar weet, dat dit ongeveer hetzelfde effect heeft als het uitvallen van een verkeerslicht op een druk kruispunt tijdens het spitsuur. Gebeurt dat, dan springen er weliswaar agenten (dus de Overheid) in de verkeerskluwen, maar ook dan duurt het vaak lang voor alles weer normaal is. Dat is ook de dreiging, die ons op het loonfront aangrijnst. „Loonfront“, dat is in deze da-

gen een duidelijke term. Lees die kranten maar op na. Uit die kranten blijkt dat de stellingen wederom getrokken zijn. Er dreigt strijd van samenwerking. Zou de Nederlandse volk daarvoor merken? Het gaat ons allemaal aan. Daarom doen wij een dringend roep op de Stichtingspartners eens te worden. Want een stichtingvijver van ons sociaal-economisch stel veroorzaakt in steeds groter mate een deining, waarvan de vooraf voor de zwaksten niet worden overzien.
 In een Nederland met 12 miljoen inwoners ligt dit alles stellig veeliger dan in een minder bevolkt land.

Vrijheid als opdracht

Nu moet er geen misverstand staan. Ik pleit niet voor verkeersagenten. Zelfs niet in ons land van 12 miljoen mensen, zeer op elkaar zijn aangewezen. pleit wel voor een samenleving die vrijheid kent om verantwoordelijkheid te kunnen dragen. De Bijbel spreekt over die vrijheid. Mensen moeten hebben om verantwoordelijkheid te kunnen dragen. De Bijbel kent geen vrijheid om egoïsme bot te kunnen slaan. De Bijbel kent geen vrijheid om anderen te kunnen ringelosen. Bijbelse vrijheid brengt altijd een opdracht mee. Maar ik lees in de Bijbel niet wat anders. Namelijk over e-

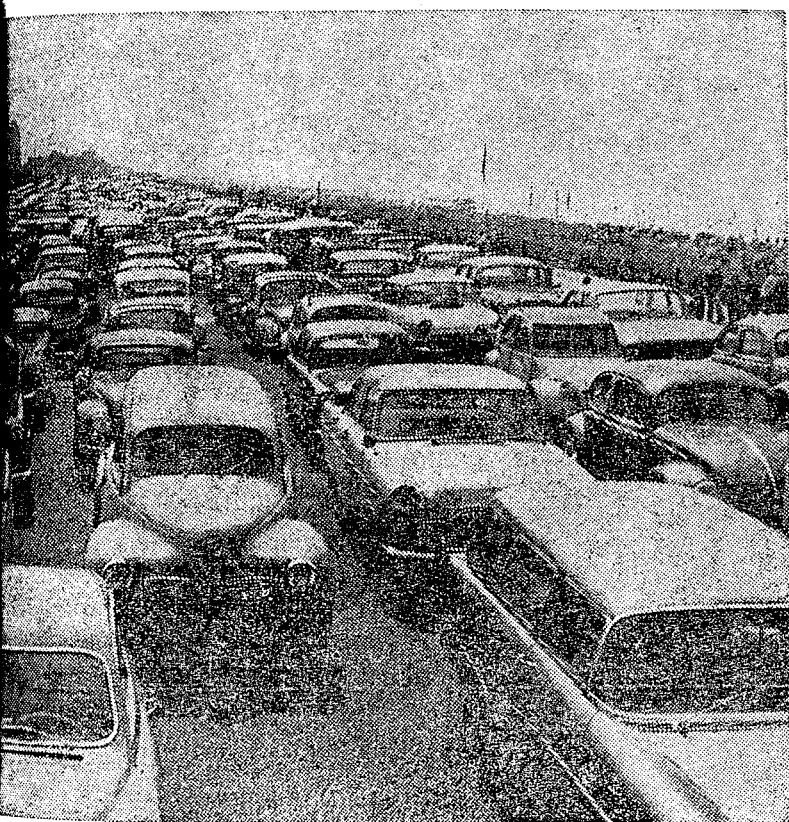
Op groen

DIT is de leugen. „Ons land werd geteisterd door een hevige crisis. Er waren bijna een half miljoen werklozen. Colijn was de baas. Hij vond, dat men moest „aanpassen”. Daarmee bedoelde hij, dat men de zaak op haar beloop moest laten. De Regering moest maar doen, alsof er geen crisis was.”

Vandaag is die leugen nog een element in populaire algemene ontwikkeling.

En algemener luidt de leugen: de kabinetten-Colijn konden de crisis wel bestrijden, maar zij wilden het niet, althans niet op doeltreffende wijze.

Dat we te maken hadden met een wereldcrisis van ongekend formaat en dat een land met een open economie als Nederland daarbij in een bijna weerloze positie verkeerde, dat vertelt men er niet bij. Dat noemt men elders, waar

LEUGEN EN WAARHEID

men op het gebied ook wel iets heeft beleefd: „Die Lüge des Schweigens”.

Nu de werkelijkheid. Dr. Colijn stond op het standpunt, dat wij moesten proberen, met alle mogelijke middelen, om de internationale verdwazing, die de crisis alleen maar erger en lang-

duriger maakte, te bestrijden. Die dwazing bestond daarin, dat het ene land na het andere praktisch de grenzen sloot, zodat er van een enigszins normaal en gezond handelsverkeer geen sprake meer was. Tegen deze verdwazing heeft Dr. Colijn te Londen en te Genève gestreden als geen ander. Zonder resultaat. Maar hij trok daaruit zijn consequenties.

Nederland moet proberen, door eigen maatregelen de crisis in eigen land zoveel mogelijk het hoofd te bieden, al moeten wij vechten met de rug tegen de muur.

In zijn beroemd rede St. Vitusdams van 1 februari 1936 zei hij:

„Dat we, om een Engelse uitdrukking te bezigen, „with our back to the wall” staan, d.i. groepen zijn om ons tot het uiterste te verdedigen, wordt nog maar door weinigen betwist.

Een groot deel van onze landbouw, onze veeteelt, onze zuivel-

bereiding, onze tuinbouw, onze scheepvaart, belangrijke takken van onze industrie zouden verdwijnen, als ze niet gesteund werden of zouden worden.

Hare instandhouding is echter plicht. Niet de instandhouding van dit of dat individuele bedrijf, doch de instandhouding van de levensbronnen van ons volksbestaan. Het vechten „om het naakte bestaan” is thans de eerst voor de hand liggende taak geworden.

Verwacht van mij niet, dat ik in bijzonderheden zal aangeven hoe die taak moet worden volbracht, welke hulpmiddelen daarvan het meest doeltreffend zijn. Ik kan hier en thans *) niet verder gaan dan te zeggen, dat elk middel, dat doelmatig is en niet door hoger gebod als ongeoorloofd moet worden afgewezen, door mij wordt aanvaard.

Alleen dit voeg ik er aan toe: een universeel hulpmiddel, en wondermiddel, waardoor men nationaal de gevolgen der wereldverdwaazing afwenden kan, bestaat niet.

Noch met hoge tarieven, noch met contingentering, noch met controle op het geldverkeer, noch met staatsubsidie, noch door directe regulering der nationale productie, noch door enig ander op zichzelf staand middel kunnen wij het economisch lijden van onze tijd in bevredigende welvaart doen verkeren.

Met toepassing van alle of bijna alle middelen tezaam zullen we, onder Gods zegen, nog geen groter resultaat kunnen bereiken, dan voorkomen, dat het water boven de lippen stijgt.”

Tot zover het citaat. De laatste zin heb ik vet laten zetten.

Wie dit alles goed overweegt, die kan niet ontkomen aan de erkenning, dat hier een man aan het woord is, die het gehele beschikbare arsenaal wilde gebruiken, om de gevolgen van een wereldcrisis en een wereldverdwaazing voor ons kwetsbare land zoveel mogelijk te verminderen.

En dat is toch wel een ander verhaal dan dat van de man, die alleen maar wilde „aanpassen”. En die gezegd zou hebben, dat we maar moesten doen, alsof er geen crisis was.

Welterusten

Een kwaadaardige leugencampagne wil niet ophouden tegen Dr. Colijn. En op ons rust de ereplicht tegen

Dampo breekt
de kracht van een verkoudheid
— bij Vader, Moeder en Kind. —

die campagne op te treden, want anderen doen het niet. Het Vrije Volk heeft herhaaldelijk ingezonden stukken opgenomen, b.v. over het eten van viskoppen, waarvan de redactie wist, of althans weten moest, dat het klinkklare leugens waren.

Wij hebben het meegemaakt, dat de wethouder uit een provinciale hoofdstad op een verkiezingsvergadering van de P.v.d.A. aan de mensen vertelde, dat in de dagen van de felste crisis

*) De rede St. Vitusdams werd uitgesproken voor een vereniging, en niet in het parlement.

• Vervolg op pag. 6

TRAPPELTJE
het ideale niet weg te trappelen
KINDER - veiligheidsdekentje
(geen trappelzak)

Niet meer blootvoelen en geen kou meer vatten. Onder de deken kruipen onmogelijk, ondanks volledige bewegingsvrijheid. Uw kleine kan op de zij liggen, kan zitten en valt nooit uit z'n ledikantje. Wordt sinds jaren door honderdduizenden tevreden moeders en in vele kinderziekenhuizen en inrichtingen gebruikt. Aanbevolen door kinderartsen en verpleegsters. In diverse kleuren voor alle maten ledikantjes leverbaar. Verkrijgbaar in alle babyzaken. Waar niet voorradig, vraag men een gratis folder aan bij: „TRAPPELTJE” Nederland Afd. N14 Postbus 428 Leeuwarden Vraagt uitsluitend origineel „TRAPPELTJE”

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

MACOSTAN
WITTE WEGENVERF
Reflecterende witte wegenverf
Betonverven
N.V. LAK- EN VERFFABRIEK MACOSTAN - EDE
telefoon 2047 (08380)

GEBR. LOMMERTS N.V. takelwerk
Havenstraat 38 - Delfzijl - Telefoon 05961 - 3633
Westersingel 120 - Rotterdam - Telefoon 010 - 134658

VERTROUWENS ADRESSEN VOOR EIGEN

CLAEYS - maaidorsers
BAMFORDS - oprappersen
Importrice voor westelijk Nederland
W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., Groep (Z.H.)
telefoon (01860) - 2050

Goudriaan's Graan- en Meelhandel N.V.
Steiger 1 - Telefoon 01894 - 201
OUDERKERK a/d IJSSEL

Getron Handels- en Transportonderneming
VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
Telefoon 01880 - 2929, 2876.
Binnenlandse en internationale transporten. Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen.

Vicon
Landbouwwerktuigen- en machinefabriek
H. VISSERS N.V. - NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526 - 841 (7 lijnen)

SCHUDDEN? GOED
GOED SCHUDDEN? BETER
IDEAAL SCHUDDEN? EUREKA

N.V. „Eureka” Landbouwmachinefabriek
voorheen Fa. I. v. d. Woude & Zn.
DRACHTEN

„MIEDEMA” landbouwwagens
„MIETRA” transporteurs enz.
Vraagt vrijblijvend telefonisch, schriftelijk, of persoonlijk inlichtingen, of brengt een bezoek aan ons bedrijf.

L. S. MIEDEMA
Landbouwwerktuigenfabriek N.V.
WINSUM - FRIESLAND - TELEF. 05173-241*

NAAM- EN NUMMERPLATEN
in diverse uitvoeringen.
Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen, sanatoria, bejaardencentra en op schepen.
ZUID NED. NAAMPLATEN ONDERNEMING
G. TER VEEN - GELEEN

Geeft dit blad door

Vrijheid en bijbelse norm

Is dit alleen maar handelen naar de eis van de situatie of het zakelijk inzicht van vandaag? Velen menen het. Daarom kunnen ze ook vaak snel het tegengestelde bepleiten.

Wij A.R. vragen vrijheid op grond van de Bijbelse normen. Juist omdat die van alle tijden zijn. Naarmate het leven sneller verandert, krijgen die normen meer betekenis voor ons denken en handelen. Eeuwen lang is in eveneens moeilijke situaties door velen aan die Bijbel kracht en richting ontleend. Ook in de politiek.

Blijvende basis

Wij menen ook nu niet anders te kunnen doen dan dat Boek blijven de ten grondslag leggen van ons politieke program.

U kunt dat Program van Actie opvragen op ons bureau, dr. Kuypersstraat 3, te Den Haag.

Dat program zelf kan veranderen. Het komt ook in de A.R. Partij vóór elke Kamerverkiezing weer op de helling. Want telkens duiken er andere vraagstukken op, die een standpuntbepaling vragen. Maar de basis van dat program blijft dezelfde: Gods onfeilbaar Woord. Zolang de samenhang tussen Bijbel en program erkend blijft, staat, ondanks tegenvallers en tegenstand, in het overvolle Nederland van 1963 het verkeerslicht voor de Christelijke politiek op GROEN.

Dit Nederland van 1963 is met dat laatste zeer gebaat. Alleen zó houden wij ons overbodige verkeersagenten van het lijf. Er is al rompslomp genoeg.

heid, die er is u (allen) ten goede. Een overheid dus die enerzijds de mensen, ook werkgevers en werknemers, niet van verantwoordelijkheid uit handen mag nemen met de opmerking „ik, overheid, kan het veel beter”. Maar het wel een overheid, die scherp toezicht en zich gereed houdt opdat „alles met goede orde toega”.

Vanuit die visie op gezag en vrijheid menen wij dat het bedrijfsleven (dus in dit geval de Stichting van den Arbeid) het eens moet worden. Terwille van de vrijheid van het bedrijfsleven zelf. Na dat akkoord is het woord aan de regering. Zo en niet andersom is de goede volgorde. Zo staat het ook in het Program van Actie van onze partij. Op onze beginselen gefundeerd. Daar houden wij ons aan. Daarom wachten we het resultaat van het loonoverleg aan het eind van deze week met spanning af. Er hangt meer van af dan het percentage van de loonsverhoging, hoe belangrijk dat ook is. Het welslagen van het mislukken van dit overleg houdt ons verband met het beeld, dat ons overvolle landje de eerstvolgende jaren te zien zal geven: hetzelve een sociale onvrede en daarbij een overheid die met harde hand moet inrijpen, hetzelve een bedrijfsleven waar de belangengroepen in vrijheid zelfdiscipline opbrengen en verantwoorde-lijkheid dragen.

Dit Nederland van 1963 is met dat laatste zeer gebaat. Alleen zó houden wij ons overbodige verkeersagenten van het lijf. Er is al rompslomp genoeg.

WAS COLIJN LIBERAAL?

• Vervolg van pag. 1

tenschap van 1963 in praktijk bracht, van dezelfde wetenschappelijke waarde is als een verwijt aan een dokter van 1933, dat hij een patiënt niet heeft proberen te redden met behulp van penicilline.

Daar komt nog iets bij. Wij hebben nu wel nieuwe theorieën, maar in hoeverre zij houdbaar zouden zijn bij een crisis als in de jaren dertig, zouden we nog moeten afwachten. Want die crisis was een wereldcrisis, waarbij de prijzen op de internationale markt instortten en in alle landen miljoenen mensen werkloos werden. In 1936 was in Amerika 10% van de bevolking werkloos, in Engeland 4,2%, in België 6% in Nederland 5%.

Verder is het volstrekt onwaar, dat de kabinetten-Colijn naar verouderde liberale economische theorieën de crisis maar wilden laten uitzielen. Er werd veel gedaan om de bronnen van bestaan niet geheel te doen opdrogen. De industrie werd gesteund, de scheepvaart door credieten in staat gesteld te blijven varen, het middenstandscridiet werd uitgebreid. Er kwam een rijkswegenplan, waarvan de kosten 260 miljoen zouden bedragen. Voor de maaskanalisisatie werd 65 miljoen besteed, voor een nieuwe sluis te IJmuiden 16 miljoen, aan spoorwegwerken, elektriciteitswerken enz. werden honderden miljoenen uitgetrokken. De Zuiderzeewerken werden met kracht voortgezet. De huur van de woningwoningen werd met bijna 15% verlaagd —. Door subsidiëring van werkloosheidskassen en het verstrekken van uitkeringen bij werkloosheid werden bedragen besteed van 142 miljoen per jaar,

Carbovit (actieve kooldragées)
bij maag- en
ingewandsklachten. f.125

ten einde aanzienlijke loondalingen tegen te houden. Daarbij gaat het telkens om vooroorlogse guldens, die minstens driemaal zoveel waarde hadden als tegenwoordig. En dit is maar een greep!

Nu zeggen wij niet, dat het beleid van de kabinetten-Colijn onaanvaardbaar was. Maar het is niet alleen onbillijk, het is kortweg onwaar en zelfs gemeen, hem voor te stellen als een hardvochtig liberaal econoom, die de crisis maar wilde laten uitzielen. Het moest, vooral onder ons, niet voorkomen, dat Colijn als zo'n liberaal wordt voorgesteld. Zij die hem hebben gekend, en die wéten, wat er toen gebeurde, en hoe er toen geworsteld werd met de crisis, zullen dan ook nooit in zulke qualificaties vervallen.

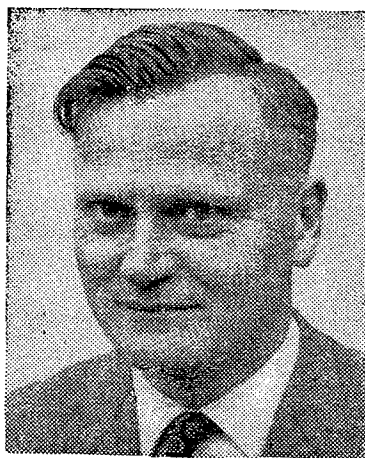
Het was in 1957

Ook zij, die over de periode-Colijn weinig met op eigen waarneming gebaseerde kennis hebben bewaard, herinneren zich nog wel de overbesteding uit 1957. Toen liepen we vast. Onze betalingsbalans zag er lelijk uit en er

dreigde een gevaarlijke crisis. Geen wereldcrisis als in 1929, want in de meeste landen was er geen enkele moeite. Het was maar een beperkte zaak. Maar het kabinet-Drees was toch maar gedwongen tot vrij krasse maatregelen. Het werd een echte bestedingsbeperking en de arbeiders moesten ook een offer brengen. Zij moesten het aanvaarden, mede op advies van hun vakcentrales, dat hun lonen tijdelijk achterbleven bij de prijsontwikkeling. De minister van financiën nam een aantal maatregelen. Velen hadden het gevoel, dat er crisismaatregelen werden genomen. Toen vond minister Hofstra het nodig, om te vertellen, dat zijn maatregelen echt wat anders voorstelden dan die van Colijn. Uit een oogpunt van partijpropaganda was dat toen wel noodzakelijk. De werkloosheid stak plotseling de kop op.

Afstraffing

Maar de heer Hofstra, die sedert 1957 zijn politieke loopbaan heeft beëindigd en van de woningnood persoonlijk bepaald geen last meer heeft, heeft toen van niemand minder dan van wijlen

Drs. C. P. Hazenbosch

onze betreurde Hazenbosch de afstraffing van zijn leven gehad. Het was niet vriendelijk en drs. Hazenbosch zei er bij, dat men ook vooral niet moest menen, dat het vriendelijk was bedoeld. Men kan die afstraffing vinden in de Handelingen van de Tweede Kamer van 7 maart 1957 op blz. 744 en 745.

Mijnheer de Voorzitter! Nu ik de naam van minister Hofstra heb genoemd, kom ik als vanzelf tot het derde punt. Minister Hofstra heeft in zijn rede — ik neem aan; privé en niet namens het kabinet — gesproken over wat hij noemde de bezuiniging à la Colijn.

De minister van financiën heeft ons doen zien, dat er tussen de door hem voorgestane politiek en die bezuinigingspolitiek à la Colijn toch wel een heel groot verschil bestaat. Toen, aldus de minister, was het budgetpolitiek, was het bezuiniging op de begroting, en dit was in die situatie helemaal mis. Wat ik mij nu voorstel te voeren, zo zeide de minister van financiën, is niet een budgetpolitiek à la Colijn, maar een nationale politiek.

Mijnheer de Voorzitter! Ik heb uit de beschouwing van minister Hofstra begrepen, dat hij die budgetpolitiek van Colijn en de zijnen daarom met zoveel kracht van de hand wijst, omdat zij werd gevoerd in een situatie van laagconjunctuur en men in een situatie van laagconjunctuur nu net precies niet moet bezuinigen op de overheidsuitgaven. Dit zo zijnde, Mijnheer de Voorzitter, moge ik in bescheidenheid de opmerking maken, dat men in de situatie van nu, de hoogconjunctuur, het bezuinigen op het overheidsbudget dan wel van bijzondere betekenis moet achten. In dit opzicht zou minister Hofstra, gesteld voor de problemen van vandaag, van de heer Colijn zeker nog heel veel kunnen leren.

Ik zou de heer minister echter willen vragen, of hij nu oprecht meent, dat de zaak van de bezuinigingspolitiek à la Colijn, zoals hij haar noemt, inderdaad met twee volzinnen kan worden afgedaan. Wat ik in het standpunt van de minister heb gemist, is het volslagen buiten beschouwing laten van het enorme verschil in proporties van de problemen, waarvoor men zich in die dagen zag gesteld, en die, waarvoor wij ons vandaag zien geplaatst. Wij verheugen ons nu in een situatie van duidelijke hoogconjunctuur; toen had men te kampen met een werelddepressie van ongekende omvang. Men had toen te maken met een ineenstorting van onze export. Men had te maken met het verschijnsel, dat de andere landen in toenemende mate

zich voor onze produkten nationaal gingen afsluiten, en dit was voor een kleine, open volkshuishouding als de Nederlandse — de minister zal het zeker niet ontkennen — eenvoudig dodelijk. Dit alles deed zich voor, niet vanwege de bezuinigingswoede van Colijn en de zijnen, maar vanwege het feit, dat de situatie in de gehele wereld toen nu eenmaal zo was. Wij zien ons nu geplaatst in een wereld met een veel gunstiger koopkracht en een gelukkig bij de Europese volkeren toenemende bereidheid tot integratie. Een belangrijk verschil is zeker niet in de laatste plaats de positie van de Verenigde Staten ten opzichte van West-Europa. De Verenigde Staten baarden ons toen ontzettend veel zorgen, terwijl zij in de jaren na de tweede wereldoorlog ons telkens weer te hulp zijn gesneeld.

Ik weet, dat, wanneer wij nu weer zouden worden geplaatst voor een vergelijkbare situatie als in de dertiger jaren, wij het dan allemaal natuurlijk wat anders zouden doen dan het toen is gebeurd.

De ontwikkeling van de economische wetenschap is voortgeschreden en ons inzicht in de economische samenhang der dingen heeft zich verdiept, maar dit verrijkte inzicht in de economische wetenschap leert ons in het bijzonder ook dit, dat onze mogelijkheden als een kleine open volkshuishouding, voor een zelfstandige depressiebestrijding uitermate beperkt zijn. Ik wil minister Hofstra duidelijk zeggen, dat hij mij met zijn opmerking heeft gegriefd, niet omdat ik neiging of aanleiding zou hebben de situatie van de dertiger jaren te idealiseren. Ik was toen nog een schooljongen met een werkloze vader. Ik weet uit eigen ervaring heel goed, wat de situatie van de dertiger jaren heeft betekend. Wat mij in de enkele volzinnen van de heer Hofstra echter heeft gegriefd is, dat naar mijn stellige overtuiging door hem Colijn en de zijnen onrecht wordt aangedaan, wanneer hij in zijn beschouwingen de proporties volslagen buiten beschouwing laat. Daardoor — en dat betreur ik minstens

zo sterk — ondermijnt de heer Hofstra bij mij de inderdaad grote achting, die ik zijn persoon en bekwaamheden toedraag. Ik bid God, dat de heer Hofstra ervoor bewaard zal blijven, zijn nu met zoveel ophef aangekondigde nationale politiek, in onderscheiding van de budgetpolitiek van de dertiger jaren, te moeten beproeven in een situatie, die ook maar enigermate met die van de dertiger jaren te vergelijken is.

CONCLUSIE

Omstreeks 1933 werd de wereld geteisterd door de verschrikkelijke crisis. De voornaamste haard zat in Amerika. Een kwalijk middel tot herstel was het pogen van verschillende landen om zich economisch af te sluiten. Hoge tolmuren en importbeperkingen werkten voor ons land op dodelijke wijze. Colijn heeft in Londen en Genève tegen dit kwaad gevochten als niemand anders. Maar het was boter aan de galg.

Nadat Hitler in Duitsland aan de macht kwam, had men daar liever kanonnen dan boter. De Rijn werd een dode rivier, de kranen in de haven van Rotterdam stonden stil.

Mannen als Colijn hebben in sterk plichtsbeseft gedaan wat zij naar de toen heersende inzichten, als het beste konden doen. Met enige liberalistische leer heeft dit niets te maken.

Het is geen geschiedschrijving, maar politiek schematisme, wanneer hier met dergelijke etiketten wordt gewerkt.

WONINGRUIJL

Aangeboden te ZAANDIJK huurhuis, 1 gr. kamer, Bruynzeelkeuken, 3 sl.kamers, badcel, grote zolder, voor- en achtertuin, huur f 72.50. Gevraagd ongeveer gelijkwaardige woning (huurprijs mag iets hoger in HAARLEM of omgeving. Adres te vernemen bij de advertentie-administratie van dit blad. Botenmakersstraat 45, Zaandam.

WAARHEID EN LEUGEN

• Vervolg van pag. 5

dr. Colijn tot de mensen zei: ga maar slapen.

Wij hebben het meegemaakt, dat een zeer gezaghebbend man in een lezing vertelde, dat in de periode, toen de internationale situatie al dreigend werd, dr. Colijn de mensen als kleine kinderen naar bed stuurde.

Het is geen wonder, dat daarom in de film Wederzijds het wordt voorgesteld, alsof Colijn zei Welterusten en toen vielen vlak daarop de bommen.

Dit is een kwaadaardige leugencampagne. Iedereen, die met de zaken op de hoogte is, weet beter.

In 1936 bezette Hitler het gedemilitariseerde Rijnland. Hij had een goed moment uitgekozen. Het westen was verdeeld over de vraag, of er sancties tegen Italië moesten worden toegepast in verband met de rooftocht tegen Abessinië.

Er kwam spanning in Europa. En op het moment, dat juist een geoeffende lichte in Nederland naar huis zou worden gestuurd, terwijl daarna een nieuwe lichte van recruten zou opkomen. De zaterdag, dat die geoeffende lichte naar huis zou gaan, was vlakbij. Het zou nog dezelfde week gebeuren. Toen besloot het kabinet-Colijn, om ze niet te laten gaan, deze geoeffende soldaten. Ze werden over een paar dagen thuis verwacht, maar ze zouden in de kazerne moeten blijven voor onbepaalde tijd.

Het kabinet vreesde dat een ontactische mededeling van dit besluit de crisis-geruchten zou vergroten en zou leiden tot ongewenste reacties. Daarom besloot de ministerraad, dat de minister-president Dr. Colijn de getroffen maatregel voor de radio zou toelichten. Hij heeft dat op rustige wijze gedaan. Wij hebben het zelf gehoord en herinneren het ons nog zeer goed. Hij sprak op goedmoedige wijze. De soldaten komen niet thuis. Dat kan niet. Maar trek geen verkeerde conclusies. Het is zuiver een voorzorgsmaatregel.

Colijn besloot zijn toespraak voor de radio aldus:

„Het is beter, dat men later getuigen moet dat de Regering wel heel voorzichtig is geweest dan dat haar, met hoe geringe kans ook, later verweten

zou kunnen worden, dat zij gedut had op een tijd, dat waakzaamheid plicht was.

Ik verzoek de luisteraars dan ook om, wanneer zij straks hun legersteden opzoeken, even rustig te gaan slapen als zij dat ook andere nachten doen. Er is voorshands geen enkele reden om ongerust te zijn”.

Deze rede werd gehouden op 11 maart 1936, drie en een half jaar voordat de tweede wereldoorlog uitbrak. In een situatie, waarin zijn op deze wijze verantwoord en zelfs nodig was.

Het is volksbedrog, wanneer men in een film dit woord van Dr. Colijn opneemt en dan terstond daarop bommen laat vallen. Om te suggereren: terwijl

Bronchiletten

Hoestdrank in tabletvorm. 95ct

het gevaar dreigde, hadden wij sufferds aan het bewind, die alleen maar welterusten zeiden.

Misschien zegt iemand, maakt ge u niet te druk over deze dingen?

Wij zeggen: neen.

Want het gros van ons volk weet van al deze dingen volstrekt niets. Behalve wat het leest in ingezonden stukken en in blaadjes voor populaire algemene ontwikkeling, en wat het hoort van sommige sprekers, die het niet nauw met de waarheid nemen, maar om politieke redenen behoefte hebben aan een zwart-wit tekening en het gemakkelijk vinden om Colijn na zijn dood op het slechtst aan het volk voor te stellen.

A.

Boekhandel Sj. v. d. Zee

Deventerweg 18 - Harderwijk

Deze kans mag u niet missen

Hierbij nog 1 keer de bestelbon voor de

NIEUWE CHRISTELIJKE ENCYCLOPAEDIE

Naam:

Adres:

Woonplaats:

Ik maak gebruik van uw aanbieding en bestel de Christelijke Encyclopedie. Ik betaal in 12-maandelijkse termijnen van f 16.

De A.R. kiesvereniging „Nederland en Oranje“ te Terneuzen geeft met ontroering kennis van het plotseling overlijden van haar Bestuurslid de heer

M. van Baal

Dankbaar gedenken wij het vele werk, dat hij voor onze Vereniging heeft mogen verrichten.

HET BESTUUR

TERNEUZEN, 21 oktober 1963.

Enkele notities naar aanleiding van het debat in de

NA het debat over de Troonrede, waarin de voornemens van het kabinet-Marijnen waren vervat, lijkt het alsof de politieke activiteiten plotseling zijn gestaakt. Het schijnt dat politiek thans bedreven wordt buiten het parlement.

Er is een besluit gekomen van de minister van financiën enige terughoudendheid te betrachten met betrekking tot de rijksoverheids (kapitaals)-uitgaven. Er is sprake van enige verhoging van sommige — reeds bestaande — indirecte belastingen. Aangekondigd is voorts een nogal forse staatslening tegen overigens behoorlijke voorwaarden.

Al deze zaken worden uitvoerig in de pers aangekondigd en besproken maar de volksvertegenwoordiging weet officieel van niets van de concrete inhoud daarvan tot op dit moment. Het zou toch niet onverstandig zijn — al was het slechts in de vorm van een voorlopige mededeling — de Kamer(s) althans in te lichten als er besluiten zijn genomen die van belang zijn voor de beoordeling van het beleid. Nu moet men kennelijk wachten op het antwoord dat de minister van financiën zal laten verschijnen op het voorlopig verslag dat van de zijde van de Kamer zal worden uitgebracht omtrent de Miljoenennota.

WERK DAT NIET DIRECT NAAR BUITEN KOMT

De tijd die aanbreekt nadat het kabinet de verschillende begrotingen heeft aangeboden is voor de Kamer niet een gemakkelijke.

Binnen een vrij korte tijd wordt verwacht dat de Kamerleden alle begrotingen hebben bestudeerd en naar aanleiding daarvan zich een voorlopig oordeel over het beleid in het algemeen en over het beleid van de ministers afzonderlijk hebben gevormd.

Dit oordeel is niet definitief. Immers, men kan in een begroting niet alles vinden. Achter de cijfers liggen: voornemens, bedoelingen, begin van nieuwe activiteiten.

Achter die cijfers liggen ook: ervaringen die vorige jaren zijn opgedaan. De Kamer wil, op belangrijke punten ook deze zaken kennen, wil zij een oordeel kunnen vormen.

Daarom moeten de Kamerleden — voor zover dit niet in de toelichting is vermeld — dienaangaande vragen stellen die deze opening van zaken beogen.

Het is niet zo dat de bewindsliden er van uitgaan dat zo weinig mogelijk in de toelichting behoort te staan. Maar het is ondoenlijk alle cijfers, die uitgaven voorstellen, uitvoerig toe te lichten. De begrotingsstukken zouden niet alleen tot onverteerbare, dikke boekwerken worden, maar dit zou ook aanleiding geven tot het niet meer kunnen zien van het bos door de vele bomen.

FRACTIES

De meeste fracties hebben het werk over hun leden verdeeld. Een ieder is

in beginsel verantwoordelijk voor zijn eigen deel. Kleinere fracties hebben natuurlijk het nadeel dat per man meer moet worden verricht.

Het zou overigens niet juist zijn als de afzonderlijke leden van de fracties alleen zouden opereren.

Een fractie mag geen koppel patrijzen zijn die bij het eerste schot uit elkaar vliegt.

Kiezers, partij en fractie werken vanuit een grondbeginsel dat toepassing verlangt in de concrete situatie.

Daar worstelt men mee — zeker in die fracties en partijen die de politiek hoger en belangrijker mogen zien dan alleen maar een discussie over een aantal materiële zaken.

De fractieleden vormen kleinere fractiecommissies waarin de begrotingen worden doorgepraat. Daarna neemt, na advies van een fractiecommissie, de gehele fractie aan het beraad deel. Het gebeurt in de praktijk meerdere malen dat een lid van b.v. de fractiecommissie van middenstandszaken een perspectief opent dat van belang is voor de fractiecommissie van defensie.

DE KAMERCOMMISSIES

Na al die tijdrovende en vaak moeilijke bestudering en bespreking wordt het resultaat ingebracht in de door de Kamer benoemde commissies. Ook deze commissies zijn afgestemd op de verschillende ministeries.

Alle fracties spreken daarin mee en tezamen maken zij het voorlopig verslag op; dat is de totaliteit van de opvattingen van de Kamer omtrent het beleid van de minister. (Zoals dat uit een begroting blijkt of ook soms niet blijkt).

Voordat een dergelijk verslag gereed is voor openbaarheid, gaat er tijd in zitten nog afgezien van drukfouten. In dat stuk moet ook de minister reeds kunnen lezen dat er voor en tegenstanders zijn — ook al worden alleen maar vragen gesteld — van zijn beleid. Anders is een behoorlijke discussie in het openbaar niet wel mogelijk.

De dagen tussen de aanbieding van de gehele begroting en de behandeling van het eerste begrotingshoofdstuk hebben de Kamerleden hard nodig.

Zeker, zoals nu het geval is, wanneer daartussen nog een enkele openbare — gewone — zitting wordt gehouden.

NVV EN INFLATIE

De P.S.P.-er, de heer Slotemaker de Bruin had aan de voorzitter van het N.V.V. — drs. Roemers (P.v.d.A.) een nogal scherpe vraag gesteld: „is het waar dat de heer Roemers heeft gezegd: laat men de arbeiders nu maar een flinke loonsverhoging geven, desnoods met inflatie.”

Drs. Roemers draaide de vraag wat om en stelde dat gezegd zou zijn: „wilt

TWEDE KAMER

u de inflatie bevorderen?” Waarop hij antwoordde: „het vraagstuk van deflatie en inflatie wordt niet beslist door Kamer en Regering alleen. Het is een vraagstuk van internationale, monetaire verhoudingen. Ik weet dat er bedrijfstakken zijn die de loonsverhoging uit de ruimte in hun eigen bedrijfstak niet kunnen halen. Ik ben mij er van bewust dat dit prijsconsequenties kan hebben. Dat heb ik gezegd en daar sta ik voor.”

Dat antwoord is niet ondubbelzinnig! Inflatie wordt door het N.V.V. dus kennelijk in de loonpolitiek verdisconteerd. Weliswaar met een open oog voor de gevaren die daaraan verbonden zijn — maar dan toch een zekere inflatie.

VONDELING'S KRITIEK GEWOGEN

De minister-president waardeerde het dat de oppositie van het kabinetsbeleid gezegd had dat moed en slagvaardigheid zeker kenmerken van dit beleid waren. De daarop gevolgde kritiek nam die waardering niet weg. Maar, aldus mr. Marijnen, die kritiek is niet gerechtvaardigd.

Het is niet zo dat het „pakket van maatregelen” een lastenverzwaring nu betekent tegenover een onzekere hoogte van de lonen straks.

Het beleid van de regering is er in tegendeel op gericht, dat loonverhogingen reële loonsverhogingen zullen zijn.

Ook het socialistische verwijt dat de overheid oorzaak is, althans mede de oorzaak zou zijn van de huidige situatie, wees hij van de hand. Hij had daarvoor een duidelijke aanwijzing: de totale loonsom van 1960-1963 is met ruim 6 miljard gestegen, terwijl het inkomen van de overigen vrijwel constant is gebleven. Zeker, dit cijfer zegt niet alles! Maar wel dat het overheidsbeleid er op uit is geweest (en nog is) de bestaande verschillen te nivelleren.

Het verwijt dat niets is gedaan ten gunste van winstdelingsregelingen etc. ten behoeve van werknemers was evenmin houdbaar. "e minder omdat niet de overheid deze zaken (premie- en winstdelingsregelingen) bij wet mag afdwingen; de taak van de overheid is deze zaken te bevorderen.

En het bedrijfsleven heeft wel getoond hiervoor belangstelling te hebben.

Het aantal werknemers dat onder winstdelingsregelingen valt, kan worden gesteld op 7 à 800.000.

Het aantal spaarregelingen is sinds 1962 tot half april 1963 gestegen met 30% en omvat 150.000 deelnemers.

Bovendien is de regering van plan gebruik te maken van de bestaande sociale verzekeringswetten ten einde de groep ouden van dagen zo nodig een extra aanpassing in gunstige zin te verlenen.

Het verwijt als zou dit kabinet de loonsverhoging praktisch ongedaan willen maken door een huurverhoging werd door de minister-president volledig van de hand gewezen. Huurverhoging is noodzakelijk in de komende periode; daarover is geen verschil van mening; het is trouwens een punt waarmee de heer Vondeling akkoord zou zijn gegaan indien met socialistische inplaats van met liberalen een kabinet was gevormd. De vraag is alleen: wanneer is het het gunstigste tijdstip deze „operatie” met de minste pijn te verwerkelijken.

J. SMALZENBROEK

Aan de motie van Prof. Vondeling bestond geen behoefte. Regering en parlement blijven de vinger aan de pols houden. Het bedrijfsleven moet thans eerst in eigen kring tot klaarheid komen. Wij hopen dat dit overleg — de heer Smalzenbroek onderstreepte dat ook in zijn rede — spoedig tot bevredigende resultaten mag leiden. En daarbij zo zei de heer Smalzenbroek, zullen regering en parlement vooral ook aandacht hebben te besteden aan de positie van de zwakke groepen in de maatschappij en aan de ontwikkeling van de prijzen.

GELDERLAND

Voor BONTMANTELS naar de BONTSPECIALIST

WAGENINGEN

Voor nieuwbouw en onderhoudswerken

timmer- en aannemersbedrijf

B. SCHREUDER

Schoolstraat 8, Voorthuizen, tel. 03429-497

Radio K. B. Weimar Televisie

LANDELIJK ERKEND INSTALLATEUR
ELEKTRISCHE APPARATEN — VERLICHTING
MAANDEREIND 19 - EDE - TELEFOON 8373

HAARDEN EN KACHELS

voor vaste en vloeibare brandstoffen, zowel voor woonkamer als voor kantoren, zalen, etc.

Firma Wed. T. Viets

BERGSTRAAT 38 - TEL. 2763 (08370) — WAGENINGEN

DRENTE

Bouwbedrijf Van Ess

Uitvoering van alle voorkomende bouwwerken

EMMEN — KAPELSTRAAT 20 — TELEFOON 671

EMIGRATIE

Als specialisten belasten wij ons met de volledige verzorging van verzendingen overzee.

Jan de Boer N.V. - Hoogeveen

Tel. 2841 (05280)

MACHINEFABRIEK „BORO”

RODEN — TELEFOON 9108, NA 18 UUR 9102

LANDBOUWWERKTUIGEN
STAALCONSTRUCTIES

KAPSPANTEN VOOR FABRIEKSHALLEN,
LOODSEN, GARAGES, LANDBOUWSCHUREN
E.D.

Wie EYGENRAAM kent zoekt niet
Wie zoekt kent EYGENRAAM nog niet
Het is onbetwist
Een goede drogist.
BENNEKOM - TELEFOON 2339

OVERIJSEL

- ★ VERBOUW
- ★ NIEUWBOUW
- ★ ONDERHOUDSWERKEN

Firma E. D. Schutten en Zoon

AANNEMERSBEDRIJF - ENSCHEDE

Laaressingel 101 — Telefoon 3021

Hyacintstraat 40 — Telefoon 11638

Firma Gebr. Slump

Brandstoffenhandel

LEMMER TELEFOON 05146—564

NAGELE TELEFOON 05276—2460

N.V. W. J. Schuiling's

Handelsonderneming

BINNENHAVENWEG 20 - HENGELO

Telefoon 05400 - 16461

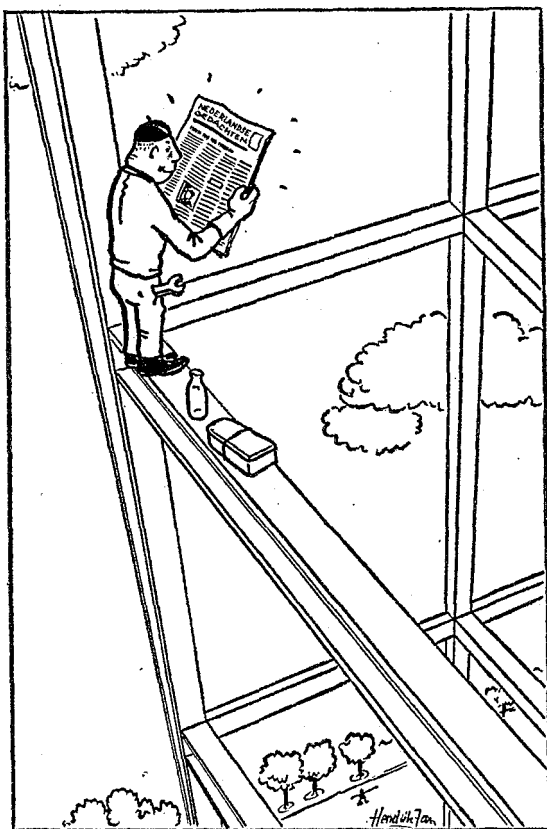
Firma Breman

Machinefabriek en grofmederij

Klip- en stokankers t.m. 2500 kg.

ZWARTSLUIS — TELEFOON 05208 - 406

TOT 1 JANUARI HOEFT U NIETS TE BETALEN

**BLIJF
OP DE
HOOGTE**

wanneer u zich nu voor het gehele jaar
1964 abonneert op
„NEDERLANDSE GEDACHTEN”

Voor slechts f 3,25 per halfjaar, bij vooruitbetaling,
ontvangt u wekelijks 12 pagina's NIEUWS en
FOTO'S, waarin u belang stelt.

Stuurt u vandaag nog de
bon aan administratie

„Nederlandse
Gedachten”,

Dr. Kuiperstraat 3,

Den Haag

Giro 89673 t.n.v.

A.R.-Partij Stichting.

BON

Ik abonneer mij op „NEDERLANDSE GEDACHTEN”
voor het jaar 1964.

NAAM

ADRES

WOONPLAATS

HANDTEKENING

De lessen van onze mondelinge leer-
gang

SPREKEN IN HET OPENBAAR

vangen begin januari 1964 weer aan
en worden gegeven in: Alkmaar, Am-
sterdam, Apeldoorn, Arnhem, Den
Bosch, Breda, Delft, Dordrecht, Eind-
hoven, Enschede, Gouda, Den Haag,
Haarlem, Hilversum, Leiden, Middel-
burg, Rotterdam en Utrecht.

Vraagt nu reeds onze gratis brochure.

INST. RHETORICA
POSTBUS 144, DORDRECHT

G. VOGLER & CO.

(FIRMANT W. A. FIBBE)

Mauritsweg 49 - Rotterdam
Tel. 010 - 13 78 78 / 12 96 52

TOESLAGSTOFFEN voor lichtbeton.
GRONDSTOFFEN voor de steen- en
keramische industrie.
WEGENBOUWMATERIALEN.

FA. DE GEUS & VAN DER HOEVEN

's-Gravenmoer - Julianalaan 18
Telefoon 0 1623 - 2507

Fabricage en import van
korsetfournituren, broderie,
garens etc. etc.

Technisch
Bureau

A. Meerman N.V.

BOUWMACHINES

VLAARDINGEN - TEL. 01898 - 5157

ongezouten

wajang

PLANTEN MARGARINE

ongezouten - puur plantaardig
licht verteerbaar - dus gezond

Maaglijders!

DE uitkomst voor U zijn de echte Amerikaanse
C-R MAAGTABLETTEN

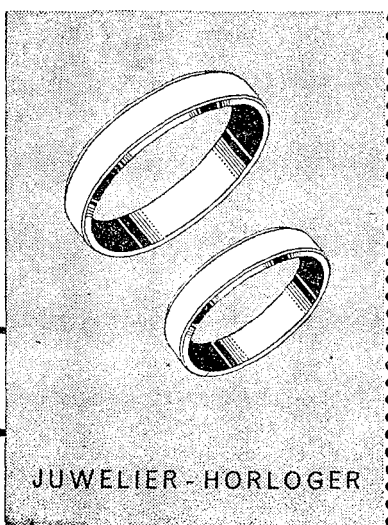
Met C-R Maagtabletten kunt U weer normaal eten!

Importeur LOUIS RIETBERGEN - Korenaarstraat 55a-e, Rotterdam

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

JUWELIER - HORLOGER

HET MOOISTE

en het beste alléén is goed
genoeg als het om Uw verlo-
vingsring gaat. Fantastische
modellen van het allerbeste
fabrikaat en toch niet duurder!
Uw lievelingsring is er zeker
bij.
Op graveren kunt U wachten.

SIEBEL

Amsterdam; Kalverstraat 123
Den Haag; Lange Poten 11
Rotterdam; Stadhuisplein 24-26
Coolsingel 50, Nwe. Binnenweg 227

sigaret..?

HUNTER!

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

Lof voor werk van stichting

Bedrijfsleven aanvaardde verantwoordelijkheid

HET bestuur van de Stichting van de Arbeid is het eens geworden over de verbetering van de arbeidsvoorwaarden in 1964. Afgezien van de merites of misschien van de risico's van deze overeenstemming, moeten we in de eerste plaats als belangrijkste feit aanmerken, dat de Stichting er in geslaagd is overeenstemming te bereiken. De samenwerking in het bedrijfsleven op het hoogste niveau is niet verbroken door onderling te weinig begrip voor elkaars standpunten, of door een onderwaarding van het samenwerkingsinstituut, dat de Stichting van de Arbeid is.

Dit is naar onze mening het grootste pluspunt van wat er in het overleg de afgelopen week gebeurd is. Overleg en samenwerking, met afwijzing van klassenstrijd en onderlinge verdachtmaking, zijn immers zaken, waarvoor de chr. sociale beweging in Nederland zich van het begin af sterk heeft gemaakt. Daarom heeft zij indertijd als eerste gekozen voor het collectieve arbeidscontract, maar daarom heeft zij de laatste jaren, eveneens als eerste, gekozen en gestreden voor een vrijere loonvorming, voor het leggen van de verantwoordelijkheden, waar deze horen.

Het georganiseerde bedrijfsleven in Nederland heeft met zijn overeenstemming op centraal niveau in de Stichting van de Arbeid opnieuw getoond deze verantwoordelijkheid te willen dragen, ook al zijn de omstandigheden soms bijzonder moeilijk.

Deze omstandigheden waren ditmaal bijzonder moeilijk, maar desalniettemin heeft geen van beide partijen het laten aankomen op een ingrijpen van de overheid, om dan maar weer de richtlijnen voor het sociale leven door de overheid, die toch niet in eerste instantie verantwoordelijk is voor wat op dit terrein dient te gebeuren, te laten vaststellen. Haar verworven vrijheid en zelfstandige verantwoordelijkheid hebben zowel de werkgevers- als de werknemersgroeperingen vastgehouden; daarvoor dient een woord van lof gesproken te worden.

Risico's

Wat nu de bereikte overeenkomst zelfs: Hierover zal wel genuanceerd gedacht worden. De werkgevers hebben onmiddellijk al verklaard, dat er voor hen grote risico's schuilen in wat is overeengekomen. Met het niet tot een overeenkomst komen meenden zij echter, en terecht, nog veel grotere risico's te lopen, zodat tenslotte verbeteringen in de arbeidsvoorwaarden voor 1964 zijn overeengekomen, die zonder meer fors genoemd mogen worden. Zij

Prijzenhek mag niet van de dam

zijn de grootste, die ooit na de oorlog in één jaar tot stand kwamen.

Enkele leden van het kabinet zullen zich nog wel eens de ogen uitgewreven hebben bij het lezen van wat de stichting allemaal heeft klaar gemaakt en er zal nog wel een stevig gesprek volgen tussen het stichtingsbestuur en een regeringsdelegatie over de inhoud en de gevolgen van de maatregelen, die werkgevers en werknemers op centraal niveau in Nederland zijn overeengekomen.

Speciaal valt daarbij te denken aan de huurverhoging, die de regering al op een zacht pitje had staan, maar die door de werkgeversorganisaties nog wat is opgewarmd. De vakbeweging blijkt echter niet de minste belangstelling te hebben voor een huurverhoging in 1964. Zij wijst deze af en zij hoopt, dat ook de Tweede Kamer de regering op deze weg niet zal volgen. Mocht het echter anders uitvallen dan vragen de werknemers echter een volledige compensatie van deze verhoging in de vorm van nog een extra loonsverhoging.

Huurverhoging

De werkgevers hebben er in de Stichting van de Arbeid geen twijfel over laten bestaan, dat zij niet meer dan 1 procent compensatie in 1964 zullen betalen. De loonsverhogingen, die thans reeds op centraal niveau zijn aanvaard, achten de werkgeversorganisaties dermate ingrijpend en omvangrijk, dat meer dan 1 procent compensatie voor een huurverhoging er niet af kan in 1964.

Wanneer de regering hierop de omvang van de huurverhoging moet afstemmen, dan dreigt dit wel een uiterst geringe huurverhoging te worden. Gedacht zou kunnen worden aan een percentage van ongeveer 6 procent. Men moet zich afvragen of de hele administratie rompslomp, die met een huurverhoging gepaard gaat, de moeite waard is, wanneer de omvang van de verhoging zo gering is.

Met betrekking tot de huurverhoging bestaan er dus nog aanzienlijke spanningen binnen de driehoek: regering-werkgevers-werknemers. Partijen binnen de Stichting van de Arbeid hebben het percentage van de huurverhoging opengelaten en alleen het compensatiepercentage van 1 procent ingevuld.

Dit kan moeilijk een oplossing van het vraagstuk genoemd worden, maar partijen hebben dit ook niet als zodanig bedoeld. Zij wilden echter een overeenstemming over de andere sociale voorzieningen niet laten vastlopen op uiteenlopende opvattingen over een toekomstige huurverhoging. Op dit punt is dus in wezen geen overeenstemming bereikt binnen het stichtingsbestuur.

Uitkering ineens

Met de kwestie van de huurverhoging hebben we inmiddels reeds de materiële inhoud van de overeenkomst tussen werkgevers en werknemers binnen de Stichting van de Arbeid aan de orde gesteld. Om gelijk maar de moeilijke punten uit het overleg af te werken, noemen we thans de afgevoerde uitkering in eens over 1963. De vakbeweging meende te kunnen spreken over een achterstand in de beloning over 1963. De werkgevers

• *Vervolg op pag. 2*

De huisvrouw, die inkopen doet voor haar gezin, heeft dagelijks met het prijzenprobleem te maken. Zij is blij met de komende loonsverhoging, maar zij vraagt zich wel af — als zij naar de stijgende prijzen van sommige artikelen kijkt — hoeveel hiervan reëel over zal blijven. Uit de artikelen in dit nummer blijkt, dat de A.R. Partij hier alle aandacht aan besteedt.

LUISTER . . .

op woensdag 6 november a.s. naar onze radiuitzending. Spreker: Mr. W. R. van der Sluis, secretaris A.R. Partij.

De uitzending vindt plaats van 18.20—18.30 uur via Hilversum I (VARA).

*** Overeenstemming

In de Stichting van de Arbeid is het ei gelegd. Maar in het kippenhok weerklinkt niet het blijde gekakel dat een dergelijke gebeurtenis in de natuur pleegt te vergezellen. Men is er nog wat beduusd van. Dat heeft zijn reden. Niet alleen om een goed percentage was het begonnen. Naast de knikkers stond ook het spel zelf op het spel. Met het oog op dit laatste kunnen wij al zonder voorbehoud onze voldoening uitspreken. Meermalen reeds hebben we in deze kolommen uiteengezet hoezeer we een kapot springen van de Stichting van de Arbeid zouden betreuren. Dit onheil is nu afgewend. Over de prijs die hiervoor betaald en gecasseerd werd, kan men zich moeilijk even spontaan uitspreken. Daarvoor is het concrete resultaat van het overleg wat te complex. Natuurlijk doet dit laatste niets af aan onze sympathie voor de beduidende inkomensverbetering, die de werknemers in het bedrijfsleven en de vele gegadigden van sociale verzekeringsuitkeringen reeds per 1 januari krijgen.

Nu straks het overleg met de regering over dit resultaat van de onderhandelingen in de Stichting gaat beginnen, achten wij het van belang dat het kabinet reeds bij voorbaat heeft verklaard dit resultaat zoveel mogelijk te willen eerbiedigen. Dat lijkt ons de meest juiste houding, die de overheid ten opzichte van de op basis van vrijwilligheid samenwerkende partners in de diverse levensverbanden kan innemen. Men moet dit akkoord immers aldus zien: een resultaat van overleg en samenwerking van het hele georganiseerde bedrijfsleven.

Indien de P.v.d.A. — blijkens het commentaar van dr. Vondeling — het akkoord ziet als een overwinning van de vakbeweging op de werkgevers, dan wordt dat akkoord gedevalueerd. Dan is het de vrucht van een stukje (klassen)strijd tussen werkgevers en werknemers. Verlangt de PvdA naar die strijd terug?

Indien men dit akkoord werkelijk zou moeten zien als „oorlogsbuit”, die de arbeiders op de ondernemers bevochten, dan zou dit ook bepalend zijn voor de houding die de Overheid thans zou moeten innemen. Het maakt immers fundamenteel verschil of zij als scheidsrechter moet optreden dan wel of zij de vrucht van overleg en samenwerking van het bedrijfsleven dient te beoordelen. Daarom is de zienswijze van de PvdA in dit opzicht principieel onjuist. Wanneer de PvdA thans zich opmaakt om op haar beurt eenzelfde „buit” in de politieke arena te veroveren, dan moeten kabinet en Kamers op hun hoede zijn. Daar is alle reden toe. Want de beslissing over het prijsbeleid en een eventuele huurverhoging valt in de Staten-Generaal. De uitkomst van dat overleg is bepalend voor ons definitieve oordeel over het akkoord in de Stichting. Die twee liggen in elkaars verlengde en men moet de dag niet prijzen voor het avond is.

In elk geval is wel duidelijk dat over het sinds kort van kracht zijnde systeem van loonvorming (eerst het woord aan het bedrijfsleven, daarna aan de „politiek”) voor lange tijd weer de nacht zou zijn gevallen, indien de Stichting deze grootste krachtproef sinds haar oprichting niet had overleefd. Dat zij heelhuids uit de spanningen der laatste maanden kwam, is gelijkelijk aan werkgevers en werknemers te danken. Daarvoor onze hulde aan hun adres.

De komende weken komt het overleg met de regering en het beraad in de bedrijfstakken op gang. Van alle daarbij betrokkenen wordt evenveel wijsheid gevraagd als van de Stichtingspartners. Want de door een der werkgevers gebezigde uitdrukking: „Wij nemen grote risico's” geldt niet alleen zijn categorie. Het wel en wee van ondernemers staat niet los van dat der werknemers. Dat wel en wee geldt in zijn uitwerking ten goede of ten kwade het gehele Nederlandse volk. En de eersten, die een eventueel kwade klap moeten opvangen, zijn de economisch zwaksten. Daarom geldt bij de realisering van het akkoord voor allen, die de verdere koers bepalen: Nederland let vooral op hun zaak!

In dit nummer:

- ★ Lonen en prijzen (pag. 1 en 2)
- ★ Overpeinzingen naar aanleiding van Samuel 22:2 (pag. 3)
- ★ Leerplichtverlenging en sociale zaken (pag. 4 en 5)
- ★ Binnenlandse zaken (pag. 7)
- ★ Taakverdeling AR-fractie (pag. 8)
- ★ Stadhuizen (pag. 6 en 7)
- ★ Pornografie (pag. 6)

Fa. P. DE VOGEL & ZONEN

Rodenrijseweg 67 - Berkel (Z.H.)
Telefoon 01891 - 2353/2312

Leveranciers van

Esso stookoliën voor de industrie
Tank-auto-transporten
door geheel Nederland.

CIGARS

N.V. Confectiefabriek „Heka”

v/h H. J. VAN HEEK - RIJSSSEN (05480-2661*)
brengt naast de

BEKENDE

BEDRIJFS- EN WERKKLEDING
voor elk seizoen.

LEUKE SPORTIEVE KLEDING

vr MEISJES, JONGENS, DAMES en HEREN

*** Het is héél eenvoudig

De heer Koekoek heeft voor de televisie nu eens precies verteld, waar het om gaat.

Hij is voor de vrije economie. De boer moet ontvangen, wat de wereldmarkt opbrengt.

De winsten en de verliezen moeten zijn voor de ondernemer.

NU hebben we geleide economie. Dat betekent: de verliezen voor de boer en de winsten voor de staat.

Dat wil de heer Koekoek veranderen. Het is blijkbaar heel eenvoudig. Als een simpele ziel zich wendt tot simpele zielen. Of is het geen simpele ziel, maar een demagoog?

*** Een vergissing?

Wijlen ds. Veldkamp, die tijdens de bezetting in Sneek stond, maar wegens zijn bidde voor de Koningin en om de bevrijding werd gearresteerd, preekte eens over de verzen uit 1 Sam. 22, waarin gesproken wordt van de mannen van Adullam. Het waren des Konings helden. Arm en berooid, vervolgd en ondergedoken, maar dapper en trouw.

Soms was de nood groot en het gevaar vlakbij. „Maar dan zoemde het in hun hart:

Mijn schild ende betrouwen
Zijt Gij, o God, mijn Heer...”

De prediker droeg deze gehele strofen met vuur en nadruk voor.

Een vergissing?
Een anachronisme?

Het beleven van onze nationale roeping naar de Schriften stond toen zo direct naast de ondervinding van Gods kinderen in Oudtestamentische dagen, dat het niet in elk opzicht een vergissing was.

*** De prijzen

Alom in den lande constateert iedere huisvrouw dat verscheidene prijzen, ook van levensmiddelen en andere zaken die behoren tot het levensonderhoud, stijgen. In officiële termen: Het indexcijfer van de kosten voor levensonderhoud steeg van augustus tot september van 104 naar 107. Deze stijging brengt in de gezinnen ongerustheid. Te meer omdat men er zich van bewust is dat de komende loonsverhoging van ca. 10% wederom aanleiding zal worden tot nieuwe prijsstijgingen.

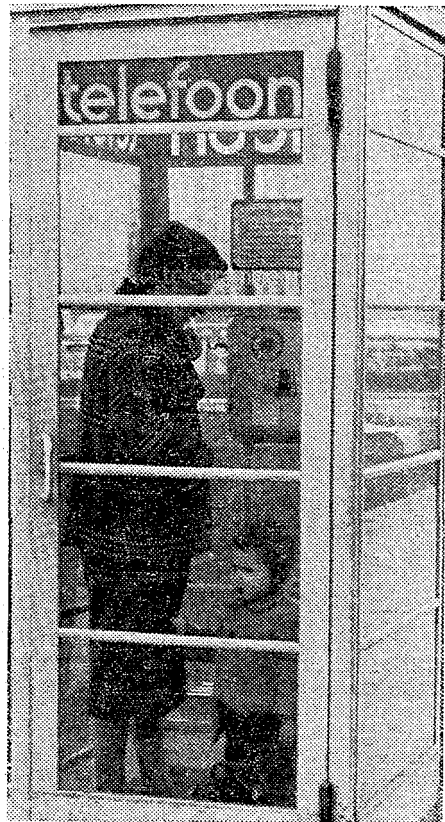
Het was daarom een goede gedachte deze in het Nederlandse volk levende ongerustheid in het openbaar onder de aandacht van de minister van Economische Zaken, prof. Andriessen, te brengen.

Deze nieuwe minister maakte zich van deze vragen niet af met „een jantje van Leiden”.

Duidelijk kwam vast te staan dat er geen aanleiding is om te ongerust te zijn. Ook deze minister, evenals zijn voorganger De Pous lid van de C.H.U., blijft streven naar handhaving van het prijsniveau. Hij deed een beroep op de volle medewerking van elke burger. Ook de consument moet méér prijsbewust zijn. Al was het alleen maar ter voorkoming van de uitbouw van het ambtelijk apparaat op dit groter wordende terrein.

Een deel van de prijsverhogingen is ontstaan door een stijging van de prijzen van ingevoerde grondstoffen op de wereldmarkt. In de afgelopen maanden

Afluisteren van telefoongesprekken

MINISTER Marijnen wond er geen doekjes om, toen hem vanwege dr. Vondeling (P.v.d.A.) een aantal scherp geformuleerde vragen werden gesteld over het meeluisteren en afluisteren van telefoongesprekken.

Het regeringsuitgangspunt blijft dat de privésfeer van de burgers geëerbiedigd moet worden. Dat uitgangspunt is een van de belangrijkste verworvenheden van het Nederlandse volk. Dit beginsel moet ook blijven gelden voor de post, de telegraaf en de telefoon.

Maar in uitzonderlijke gevallen kan een groter goed (bv. de veiligheid van de staat) dwingen tot begrenzing van die persoonlijke vrijheid. Het is de overheidstaak bij uitnemendheid die geestelijke vrijheden te beschermen. De minister president maakte duidelijk dat deze uitzonderingen hoge uitzonderingen moeten blijven. En dan nog omringd met de allergrootste waarborgen.

Het is onmogelijk — en zo moet het blijven — af te luisteren zonder toestemming en medewerking van de

P.T.T. Zelfs voor strafrechtelijke doeleinden mag het afluisteren niet worden gebezigd. Opdracht tot afluisteren wordt in de gevallen dat het noodzakelijk is hoogst zelden gegeven.

Zelfs de minister onder wie de BVD ressorteert kan nooit zelfstandig een opdracht geven aan de onder hem ressorterende dienst om af te luisteren.

Dr. Vondeling wées — terecht — op de vele technische mogelijkheden die er vandaag zijn om zonder medeweten van regering of P.T.T. méé te luisteren. De technische vooruitgang heeft zelfs op dit punt bijzonder nadelige kanten. Hier ligt ook een regeringstaak. Minister Marijnen begreep dit ten volle en overwoog na te gaan welke de in Nederland bestaande afluistermogelijkheden zijn en hoever deze reiken. Daarna kunnen tegenmaatregelen worden genomen. Naar het ons voorkomt heeft de openbare behandeling van deze facetten van een staatsveiligheidsdienst goed gewerkt. De onrust zal niet toenemen — eerder is men erkentelijk voor de openheid van het Kabinet.

Bedrijfsleven aanvaardde verantwoordelijkheid

• Vervolg van pag. 1

ontkenden dit echter, maar waren bereid tegenover de geweigerde uitkering in eens over 1963, in 1964 meer te doen dan men aanvankelijk van plan was.

Zo werd de totale loonsverhoging voor 1964 gebracht van 8 op 10 procent en werd in afwijking van een eerder ingenomen standpunt bepaald, dat afwijking van deze loonsverhoging per onderneming naar boven niet in het overeen te komen percentage loonsverhoging begrepen zou zijn.

Hoewel de vakbeweging toen nog tevergeefs geprobeerd heeft 5 procent loonsverhoging reeds op 1 november a.s. te realiseren, meende men tenslotte toch op dit punt het overleg niet te kunnen laten vastlopen en heeft men het werkgeversvoorstel aanvaard, zij het dan dat men het vooral psychologisch en tactisch onverstandig vond.

Andere punten

Op alle andere punten, die aan de orde zijn geweest, is echter volledige overeenstemming bereikt. Hierbij vallen met name de reeds terloops genoemde verbeteringen te noemen, als de loonsverhoging in twee etappes van 10 procent, de afwijking van de c.a.o. naar boven per onderneming en niet in de laatste plaats de overeenkomst voor een bruto weekinkomen van ten-

minste f100,— voor alle volwassen werknemers, die een volwaardige prestatie leveren.

Als uiterste leeftijdsgrens is hiervoor genoemd 25 jaar, in vele gevallen zal dit echter ook 23 jaar kunnen zijn. Vooral voor de jonggehuwden, die dikwijls van een zeer gering inkomen hun gezin moeten onderhouden, zal dit ongetwijfeld welkom nieuws zijn.

Een ander bijzonder belangrijk aspect van het akkoord in de Stichting van de Arbeid, waaraan wij hier ook ditmaal niet voorbij menen te kunnen gaan, is de kwestie van de eventuele prijsstijging en de gevolgen hiervan voor de rentetrekkeners en degenen, die van een klein pensioen leven.

Prijsverhoging

De gedachte, dat de grote loonsverbeteringen tot aanzienlijke prijsstijgingen zullen leiden, is beslist niet irreal. Van werkgeverszijde is reeds duidelijk gesteld, dat in de nabije toekomst een prijsaanpassing onvermijdelijk zal zijn. Er zijn het afgelopen jaar reeds arbeidskosten ten laste van de winstmarge gebracht, er zijn dus al achterstanden bij de prijsaanpassing. De werkgevers vragen dan ook van de regering een wijziging van het prijsbeleid.

Voor de arbeidskostenstijging zal

men inderdaad de ogen niet kunnen sluiten, maar wij willen toch wel het vertrouwen uitspreken, dat de regering en met name de minister van economische zaken scherp zal blijven toezien op de prijsontwikkeling. Juist op dit moment, nu er dus noodzakelijk hier en daar prijzen omhoog moeten, zal de regering extra scherp moeten toezien, dat er geen prijsverhogingen plaats vinden, die minder verantwoord of onnodig zijn.

Hierdoor zouden de werknemers hun loonsverhoging weer grotendeels zien wegvloeden, maar nog in sterker mate zouden de groepen, die leven van vaste rente-uitkeringen of pensioenuitkeringen, hiervan de wrange vruchten plukken. Laatst genoemde groepen kunnen zich moeilijk te weer stellen en zijn daarom bijzonder kwetsbaar.

Wij verheugen ons er over, dat het stichtingsbestuur zich unaniem tot de regering heeft gericht met het verzoek reeds met ingang van 1 januari a.s. de uitkeringen krachtens de sociale wetten (A.O.W., A.W.W., interimregeling invaliditeitswet, ongevallenwet en kinderbijslagwetten) eveneens met 10 procent op te trekken.

Maar desniettemin achten wij het van groot belang, dat bij het prijsbeleid in het bijzonder aan deze groepen gedacht wordt.

(soc. med.)

zijn deze gestegen met 7%. Hieraan valt weinig te doen. Anderzijds wordt rekening gehouden met de financiële situatie in bepaalde bedrijfstakken die met een verlies dreigen te moeten werken.

Maar de regel blijft: de hand houden aan de gedragsregels van het prijsbeleid, terwijl nu geen voorschot mag worden genomen op de komende loonsverhogingen. In elk geval: voor brood een prijsstop en voor brandstoffen geen verdere prijsstijging.

Er is gelukkig ook aandacht voor „clandestiene”, versluierde prijsstijgingen.

Maar de vraag of verlaging van invoerrechten, belastingen en grondstoffenprijzen - in EEG-verband - voldoende doorwerken in de binnenlandse prijzen, bleef helaas onvoldoende beantwoord. De komende begrotingsbehandeling zal dit punt nader uit de verf moeten doen komen.

lijke boeren en tuinders te gaan vervullen. Binnen het nierboven genoemde instituut heeft de heer de Koning niet alleen onze agrariërs, doch ook geestverwante middenstanders werknemers en industriële ondernemers leren kennen.

Dit lijkt ons een der beste ervaringen die hij in zijn nieuwe werkkring kan meebrengen en die hem daar zeer te stade zal komen. Dat hij onze partij enige malen onopvallende, doch daarom niet minder gewaardeerde diensten bewees, doet onze gelukwensen aan zijn adres en aan dat van de CBTB des te levendiger zijn. In deze ook „psychologisch” moeilijke tijd voor de benafide agrarische organisaties, kan de CBTB van deze mensenkenner qua aanleg en professe nog veel plezier beleven. Dat gunnen we de bond van harte. Vooral omdat zijn nieuwe secretaris in dat geval ook veel voldoening aan zijn nieuwe taak zal beleven.

*** Volkspartij

De PvdA is een partij voor iedereen. Een echte volkspartij dus. Luister maar naar wat de heer E. Meester, secretaris-penningmeester van de PvdA op 17 oktober over het toer nog onbesliste overleg in de Stichting van de Arbeid zei: Dit: „Ik zou mij vandaag willen houden aan het uitspreken van de hoop dat de gezamenlijke vakverenigingen als overwinnaars uit het strijdperk zullen komen”. Ons commentaar: Nog afgezien van uitdrukkingen als „strijdperk” e.d., zullen de socialistische middenstanders, boeren en ondernemers zich wel erg gelukkig voelen met deze uitspraak! Men zegt dat de Marxistische gedachtenwereld herleeft. Dat geldt blijkbaar niet alleen de C.P.N. en de P.S.P.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE, Dr. Kuyperstr. 3 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 89673.

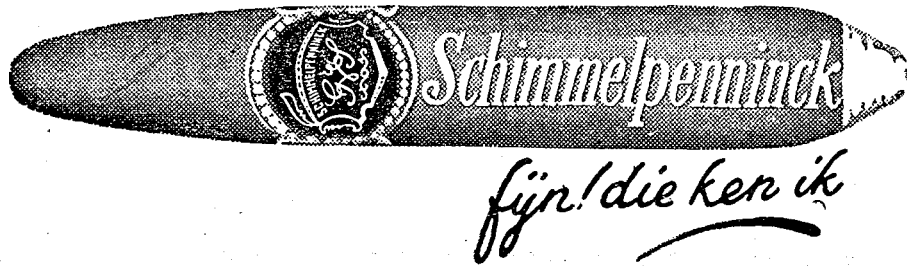
ADRES VOOR ADVERTENTIES, Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 63224.

ABONNEMENTSPRIJS f 3,25 per half jaar. Giro. 89673, ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT f 4,— per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

*** De Koning der CBTB-ers

De CBTB heeft een nieuwe algemeen secretaris. Het is drs. J. de Koning, die per 1 februari het Sociologisch Instituut van het Convent der Christelijke Sociale Organisaties verlaat en eveneens de Vrije Universiteit, om deze functie in de organisatie der Christe-

Historische overpeinzingen / door H. Algra

IN het jaar 1866 kwam in Engeland het liberale ministerie Russel-Gladstone ten val. Dat was voornamelijk het werk van een aantal rebellerende partijgenoten van het kabinet, liberalen dus, onder leiding van mannen als Robert Lowe, die later als Viscount Sherbrooke in de adelstand werd verheven. Lowe was met de liberale machthebbers in conflict gekomen, omdat zij hem, toen hij tot het laatste kabinet Palmerston behoorde, niet voldoende in het parlement zouden hebben gesteund, waardoor hij ter val werd gebracht. Hoe dit zij, Lowe heeft het liberale kabinet Russell grote moeilijkheden berokkend. Gladstone heeft later geschreven, dat de „brains” van de gehele oppositie gevuld werden door die éne man, door Lowe. De conservatieven moesten het van hem hebben en als Lowe sprak, dan had zijn spreken een gezag, een overwicht in het parlement, als Gladstone zich in zijn gehele loopbaan verder niet kon herinneren. Want Lowe was een groot redenaar in klassieke stijl. Al de hulpmiddelen, die door de oude rhetorica zo systematisch zijn beschreven, wist hij te gebruiken. Hij kreeg ongeveer 40 liberalen achter zich en dat was voldoende, om het kabinet van zijn meerderheid te beroven. De reformbill, die het kiesrecht wilde uitbreiden, kwam er niet door.

Later heeft Lowe zich met Gladstone, die eigenlijk altijd zijn welsprekendheid vreesde, verzoend en in een later kabinet-Gladstone was hij weer minister. In 1866 stond Lowe méér nog dan tegenover het kabinet zelve tegenover de linkervleugel van de liberale partij en met name tegenover Bright. En die kwam toen met deze kenschetsing, dat allerlei lieden zich rondom Lowe hadden verzameld als in een spelonk van Adullam. „Iedereen, die benauid was of ontevreden, ging naar die spelonk”. Daar was wel iets van aan. De kiesrechtvervorming, die het kabinet voorstelde, zou leiden tot de opheffing van een aantal onbeduidende districten en vooral zij, die aan zulke districten hun plaats in het parlement dankten, waren vol bewondering voor de schitterende redevoeringen van Lowe, die de democratie, naar zijn eigen woorden, beschouwde als de vijandin van een gezond gouvernement. Zij kregen door het typerend woord van Bright de naam Adullamites.

DR. Bruins Slot heeft in een vraaggesprek met een journalist van de Groene Amsterdammer ook zijn mening gegeven over de „verontrusten” in de A.R. partij en aan die verre buitenwacht verteld, dat hij hen vergeleek met die Adullamieten van Lowe. En om de man van dit weekblad duidelijker te maken, hoe men aan zo'n naam kwam, heeft hij hem voorgelezen uit 1 Sam. 21, waar verteld wordt, hoe David na zijn wonderlijk verblijf in Gath ontkwam naar de spelonk van Adullam, waar zich bij hem voegde „ieder die in moeilijkheden verkeerde, ieder die een schuldeiser had, ieder die verbitterd was.” De Adullamites onder leiding van Lowe vormden volgens een Engelse historicus een „heterogene associatie met gevarieerde motieven.” Misschien geeft die omschrijving beter weer, wat dr. Bruins Slot bedoelde dan hetgeen hij uit de Bijbel aan de ondervragende journalist voorlas. Maar het staat niet aan ons, om dat uit te maken.

Het gaat om een heel andere zaak. In alle partijen zijn verschillende stromingen. Dat is niet anders mogelijk. Er zijn partijen, zoals de Democraten in de U.S.A., die eigenlijk niets anders zijn dan een belangencombinatie, mee door traditionele banden verbonden. Kennedy is een democraat, en de gouverneur van Alabama ook... Er zijn ook partijen, waarin traditie en politieke beginselen een zekere basis vormen voor de eenheid, maar waarbij toch grote variaties mogelijk zijn, zoals bij de conservatieven in Engeland. Het komt ook voor, dat een politieke partij een officieel standpunt inneemt op een zéér belangrijk punt en het tegelijk goed vindt, dat een aantal leden dat officiële standpunt openlijk verloochenen en daarnaar handelen. Dat is b.v. het geval bij de P.v.d.A. wat betreft het vraagstuk van de atombewapening. En het is ten slotte ook mogelijk

en het komt voor, dat in een partij vrij sterk uiteenlopende standpunten worden gehuldigd en dat zulks helemaal geen pijn geeft, omdat men zegt: wij zijn geen partij, maar een unie.

BIJ ons als A.R. ligt het moeilijker. Het is werkelijk niet van gisteren of van eergisteren, dat er verschillen in gevoelens, in methode, in opvatting openbaar worden. Mr. K. Groen heeft een degelijke studie gewijd aan Droite en Gauche bij Kuypers. Dr. Kuypers had n.l. de gewoonte, om in de A.R. gelederen een meer conservatieve en een meer liberale groep te onderscheiden, die hij naar Frans voorbeeld en op het voetspoor van Da Costa respectievelijk als droite en gauche (rechts en links) aanduidde, waarbij hij zichzelf bij de linkervleugel rekende.

Mr. Groen heeft een hele reeks citaten op dit punt bijeengebracht, en daaruit blijken verschillende dingen. Vooreerst, dat het een koud kunstje is om Kuypers tegen Kuypers uit te spelen. Zo schrijft hij de ene keer, dat Groen, die aanvankelijk meer met de conservatieven meeging, later, n.l. na 1857, „zeer beslist de liberale vaan heeft hoog gehouden.” Dat is bedoeld als een compliment, Maar later schreef hij: „Het liberalisme, radicalisme en socialisme zijn ons uit beginsel vijandig: die benamingen kunnen wij dus nooit tot de onze maken; maar conservatief kunnen en mogen, ja moeten wij zelfs onder zekere omstandigheden zijn.” Wie uitsluitend let op de terminologie, ontdekt dikwijls een verwarring stichtende redenering. Maar wie de bedoeling naspreekt, die komt al spoedig tot de conclusie, dat Kuypers onder zijn droite en gauche in de goede zin van het woord niets anders bedoelt dan wat mr. Groen noemt „schakeringen binnen een op principiële grondslagen gefundeerde partij.”

Hierbij heeft prof. Anema zich meer dan eens aangesloten. Hij heeft er op gewezen, onder meer in debatten in de Eerste Kamer, dat elke partij meer behoudende en meer vooruitstrevende geesten kent.

En dus is het een volkomen normaal verschijnsel, dat ook in onze partij de een radicaler is en meer „vooruitstrevend” dan de ander.

NU voeren onze overpeinzingen ons naar Duitsland. Evenals in vele andere landen hebben de echte militairen altijd een beetje de draak gestoken met schutterij en landstorm. Dat zijn geen soldaten voor de voorste linies. De manschappen zijn vaak oud en stram. En Krähwinkel is sedert Kotzebues „Deutsche Kleinstädter” het oord, waar men alle mogelijke dwaasheden verwachten kan. Het is duidelijk, dat de „Krähwinkler Landsturm” het summum was van militaire onbruikbaarheid. Maar ook die landstorm moest soms mee en het kon volgens het liedje:

*Immer langsam, immer langsam an,
Dasz der Krähwinkler Landsturm
mitkommen kann...*

En wij kijken weer naar de „verontrusten” in onze partij. Heel beslist niet alléén naar de kleine groep, die zich als verontrusten heeft georganiseerd. Maar naar méér mensen en vaak andere mensen, die zorg hebben over de ontwikkelingen in de partij en zich afvragen, of we wel goed door de bocht gaan...

En wanneer iemand dan tot ons zegt: laat men niet te geforceerd aan het veranderen gaan, niet te snel en te fors streven naar nieuwe oriëntering, want dat kunnen die mensen zo slecht werken, zij zijn wel trouw en zij proberen wel mee te komen, maar zij moeten ook kunnen meekomen, dan zeggen wij, dat deze redenering gevaarlijk en verwerpelijk is. Het gaat ons niet om een Krähwinkler Landsturm, en zó willen we niemand inde-len.

Want wat er aan moeilijkheden is in de a.r. partij, is beslist niet eenvoudig een kwestie van meer conservatief en meer progressief. Het is veel gecompliceerder. Zij, die de heer Bruins Slot prijzen om zijn principiële wijze van benadering van de mammoetwet en zijn duidelijke uiteenzetting van wat wij onder onderwijsvrijheid hebben verstaan en nóg verstaan, hebben ernstige bezwaren tegen zijn opmerkelijke

koersverandering ten opzichte van onze verantwoordelijkheid voor de Papea's, een koersverandering, niet alleen van hem, misschien niet allereerst van hem, maar die door hem met kracht is verdedigd als een daad van Christelijke politiek, en waarbij hij aansluiting vond bij zijn fractie. Zo faalt een poging, om de mensen in te delen in conservatieven en progressieven, waarbij dan de progressiviteit de leiding zou hebben genomen. En waarbij de leiding enige zorg zou hebben over de vraag, of het tempo ter wille van de conservatieven iets kan worden vertraagd.

Zien wij het goed, dan zijn hier andere en diepere vragen in het geding. Waarbij wij ook ter zijde willen schuiven, althans voorlopig, een discussie over schemata van Kuypers of van anderen, die al of niet de ontwikkeling en heroriëntering zouden storen. Want dan komen wij spoedig tot het lezen van legenden en dat is monnikenwerk.

HET is veel beter, dat wij proberen, tot de kern door te dringen. Dan komen wij samen te zitten rondom de Bijbel. En wij beginnen met samen te belijden, dat wij geloven, van harte geloven, dat Gods Woord ook in de politiek een lamp is voor onze voet. Dat is het begin. Wel echt het aller-eerste begin. Want dan komt de arbeid. Het samen nagaan, wat de Here ons in Zijn Woord zegt over ons leven in de politiek, over onze overheid en over vrijheid. Over nationaal leven en internationale solidariteit. En dan ontdekken wij, dat het Woord van God radicaler is, dat wil zeggen meer tot de wortel gaat dan wij in onze progressieve uren geneigd zijn te doen. Dan ontdekken wij daarna ook, dat wij grote dwazen zouden zijn, wanneer wij zouden menen, dat onze studie en onze bezinning begint op maagdelijke grond. Wij hebben te weten, wat op dit gebied reeds is gebeurd. En werkelijk niet alleen door Groen en door Kuypers, die we dan ook nog graag een beetje tegen elkaar uitspelen. Want wat in onze tijd ten opzichte van ons zelf een gevaarlijk schematisme wordt, een indelingsschematisme, dat kan ons zo te pakken krijgen, dat we onze „vaders” ook maar langs verschillende lijnen opstellen, niet op grond van werkelijk historische analyses, maar vanuit onze eigen problematiek.

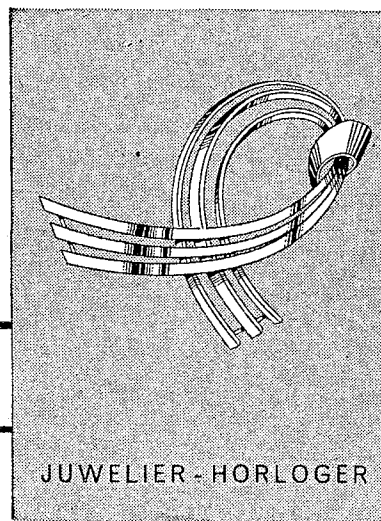
Er is terecht gezegd, dat elke nieuwe generatie de klassieken, dat woord zeer ruim genomen, opnieuw uitlegt. Wij doen dat ook, en zijn er ons van bewust, dat onze keus van de lectuur en onze exegese een element hebben van gebondenheid aan onze tijd en onze

problemen, dat onvermijdelijk is en voorwaarde is voor een vruchtbare toepassing. Maar dat bewaart ons voor absolutistisch spreken, dat verketting inhoudt. Dat leidt tot werkelijke discussie, waarbij de schema's wegvallen en we samen gaan bouwen. Ik meen in alle bescheidenheid, dat ons beginselen algemeen staatkundig program, dat na zorgvuldige behandeling door de partij met grote eenparigheid is aangevaard, punt voor punt daarbij op de agenda komt.

En dan gaan we ook eens duidelijk stellen, dat we niet anti-revolutionair zijn, omdat we toch wel ergens bij moeten horen, en die partij het toch niet zo slecht heeft gedaan — zulke kwalijke en verwarring stichtende verhalen zijn er wel gedaan — maar dat we andere en diepere motieven hebben. Dat we weten van voorrechten en van verantwoordelijkheden, die geweldig zijn. Van een erfenis, die ons is toe- vertrouwd, van een echo in de diepten van ons volksleven, van een vragen naar vastheid, van een verleiding der volken, van een devaluatie van het recht, en van een strijd tussen de twee rijken, waarvan Augustinus reeds zo indrukwekkend getuigde. En bij dat alles verwonderen we er ons over, dat in Nederland, in aansluiting aan onze nationale historie, in verband met de grondtoon van ons volkskarakter, iets is gaan leven, dat men elders niet of weinig kent, maar waarin wij herkennen de zegen des Heren, die Zijn volk strijdbaar maakte en getrouw.

En als wij zo de vraagstukken naderen en elkaar ontmoeten, dan zeggen we: laten we elkaar vasthouden, laten we samen bouwen, laten we niet twisten over erfenissen, maar het erfdeel aanvaarden, en één kleine, maar zeer noodzakelijke en streng te handhaven afspraak vooraf maken: we zullen voortaan elkaar geen etiketten opplakken.

Waarbij ik één persoonlijke opmerking wil maken, maar als een element van bevrijding uit een discussie, die soms vermoet en verdrietig maakt. Als het mijn lot is, om ook een naam te hebben, dan graag bij de Adullamieten. Niet om wat John Bright van zijn liberale partijgenoten constateerde, maar om wat de Bijbel vertelt over Davids helden. Dat moet ook de heer Bruins Slot aanspreken. Verzetslieden waren het immers, die bij David in de spelonk kwamen, en zij hebben later de kern gevormd van zijn leger, dat de Filistijnen nederlaag na nederlaag toebrecht. Ach, dat alle A.R. dan maar Adullamieten waren in deze zin! Je zou er een meditatie over kunnen schrijven...

JUWELIER - HORLOGER

BEELDIG

om naar te kijken, de gouden broche op Uw japon, Uw mantelpakje. Fascinerend voor U, mevrouw, en voor U, mijnheer. Onze collectie gouden sieraden is veelzijdig internationaal. Blijvende echte vreugde, voor nu en voor altijd.

SIEBEL

Amsterdam: Kalverstraat 123
Den Haag: Lange Poten 11
Rotterdam: Stadhuisplein 24-26
Coolsingel 50, Nwe.Binnenweg 227

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

Maaglijders!

DE uitkomst voor U zijn de echte Amerikaanse C-R MAAGTABLETTEN

Met C-R Maagtabletten kunt U weer normaal eten!

/Importeur LOUIS RIETBERGEN - Korenaarstraat 55a-c, Rotterdam

VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN

NAAM- EN NUMMERPLATEN

in diverse uitvoeringen.

Speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen, oratoria, bejaardencentra en op schepen.

ZOO NED. NAAMPLATEN ONDERNEMING

G. TER VEEN - GELEEN

GRAAF HUYNLAAN, hoek Markt - TELEFOON 0 4494 - 2372.

CLAEYS - maaidorsers

BAMFORDS - oprappersen

Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V.

Group (Z.H.)

telefoon (01860)—2050

HOLWERDA ZONEN Dokkum

VOOR AL UW TRANSPORTEN
IN BINNEN- EN BUITENLAND

Dokkum: telefoon 05190-2292 (2 lijnen) - Buiten kantoor tijd 2580
Rotterdam: telefoon 010-171317

Landbouwwerktuigen- en
machinesfabriek

H. VISSERS N.V. — NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526—841 (7 lijnen)

HOTEL „DE KROON“

SOPHIALAAN — LEEUWARDEN
telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen

Café-restaurant
Groest 80 — Hilversum
Telefoon (02950)-44451

Zalen voor alle doeleinden. Verzorgd restaurant, prima consumpties. Prijzen op aanvraag. Capaciteit diners: 700 personen.

N.V. W. J. Schuiling's Handelsonderneming

BINNENHAVENWEG 20 • HENGELO
Telefoon 05400 - 16461

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR!

FIRMA W. VAN TELLINGEN

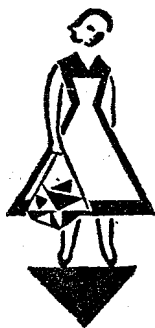
SLOTLAAN 135-137 — ZEIST — TELEFOON 2486

VRAAGT STEEDS

ZOETERMEERS ROEM

de fijnste margarine

FIRMA GEBR. VAN DER SPEK — TELEFOON 01790 - 3529
ZOETERMEER

GRAAFSTROOM melk

in papierverpakking

- ▶ smakelijk
- ▶ hygiënisch
- ▶ gemakkelijk

LiSaPak

aangewezen voor
kantine en school!

Firma A. van Roon

Speciaal adres voor

watersport- en kampeerartikelen

Westhavenkade 61 - Vlaardingen - Tel. 3492 en 5792

TWEEDE KAMER

Leerplicht en sociaal beleid

Het antwoord

Staatssecretaris Grosheide (A.R.) had zich in de materie terdege ingewerkt. En — dit is van het grootste belang — hij toonde een open oor voor de kritiek die in de Kamer was geuit. Misschien mogen wij hem de raad geven iets duidelijker in

DE Kamer heeft drukke weken achter de rug zeggen de deskundige beoordelaars: de parlementaire redacteuren. Zij kunnen het weten opdat zij doorlopend op de perstribunes aanwezig zijn ter voorlichting van hun honderdduizenden lezers.

Er is een langdurige openbare Kamersitting geweest, waar de nieuwe onderwijsminister, Bot (K.V.P.) en diens staatssecretaris Grosheide (A.R.) soms spitsroeden hebben moeten lopen naar aanleiding van nogal scherpe kritiek van de heer Kleijwegt (P.v.d.A.). Overigens niet ten onrechte: het voorgedragde stuk — de noodzaak van de verlenging van de leerplicht — was vaak of onleesbaar of moeilijk te begrijpen, zelfs voor deskundigen als de heer Kleijwegt er een van is! Hetgeen weliswaar niet de „schuld" van de huidige bewindslieden was, maar van de voorgangers — hetgeen niet wegnam dat de „nieuwelingen" de zaak moesten verdedigen.

Loyaal accepteerde de heer Kleijwegt (P.v.d.A.) het op hoffelijke wijze gebrachte regeringsantwoord: „het is ietwat gemakkelijker kritiek te hebben op het werk van anderen dan op eigen werk".

De zaak zelf

De heer Van Bennekom (A.R.) stelde het duidelijke: Nederland staat wat betreft zijn leerplichtbepalingen niet vooraan in West-Europa. Dat is te betreuren, omdat het gaat om een betere bescherming van het kind. Kinderen van 14 jaar en ouder zijn nog niet rijp om gelijk op met veel oudere collega's dag in dag uit te werken. Zij hebben te weinig weerstand om op te kunnen — in eigen verantwoordelijkheid — tegen de aanpassingsmoeilijkheden die gepaard gaan met de overgang van school naar de werkmaatschappij.

Maar de nota volstaat eigenlijk met het geven van vele feitelijke inlichtingen. De richting waarin het beleid zich zal ontwikkelen was niet in de stukken te vinden.

Eén ding was zeker: als het ontwerp wet wordt zal er voor 14-jarige jongens in beperkte mate een arbeidsverbod worden opgelegd. Zij zullen verplicht zijn het schooljaar af te maken — ook al zijn zij 15 jaar. Als er (beperkte) werkvergunningen worden gegeven — dan eerst een medische keuring.

Hoewel de leerplichtverlenging om vele redenen nog niet kan worden verwerkt door O.K. en W., heeft de voormalige staatssecretaris Roolvink (A.R.) de eerste stap gezet: verbod van arbeid voor jongens van 14 jaar. Deze 14-jarigen zullen weer naar school moeten of anders ten minste 8 uur per week aanvullend onderwijs moeten genieten. Bij de A.R. spreker leefde er in dit opzicht wel een bezwaar. Opleidingen en cursussen in ondernemingsverband roepen gevaren op. Het belang van de onderneming kan een veel grotere rol gaan spelen dan het belang van het kind! De vrijheid van richting van dit soort „vervolg"-onderwijs, kan in deze opzet ook in de knel komen!

Eigenlijk hadden alle sprekers bezwaren. Niet zo zeer nog tegen het wetsvoorstel een beperkt arbeidsverbod op te leggen, maar veel meer tegen

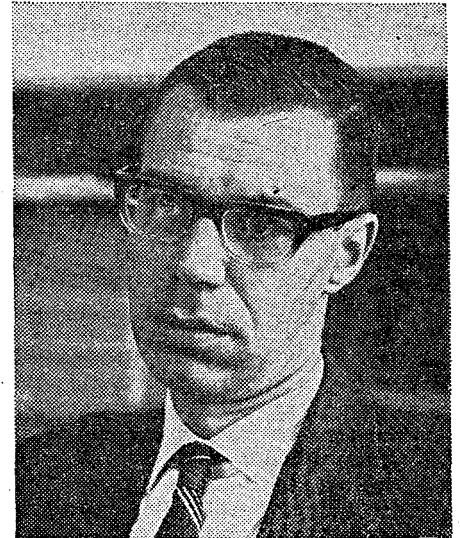
J. A. van Bennekom

de opvatting van de bewindslieden van O.K. en W. Alles bleef in het vage. Zelfs — de heer Van Bennekom (A.R.) wees er op — een streefdatum voor de invoering van de tweede fase van de leerplichtverlenging voor lager onderwijs. Met name dr. Schuring — de nieuwe onderwijsminister van de C.H.U. — wees er op, dat niets zo fnuikend is voor het onderwijs als het werken met te grote klassen. De kinderen — met name die minder dan 9 jaar naar school gaan (en dat is 20% van de schooljeugd) — hebben extra persoonlijke zorg nodig. En bij grote klassen is dat onmogelijk.

Een andere, nieuwe onderwijsminister — dr. Van Dijk (V.V.D.) — vroeg aandacht voor het feit, dat ook de gezinnen er op voorbereid moesten zijn dat de kinderen langer naar school moeten. „Leren is geen gunst, maar een noodzaak voor het kind en voor ons volk".

Mede in dat verband zou het dringend gewent zijn, als de verlenging van de leerplicht nog niet gerealiseerd kon worden, het vormingsonderwijs dan maar tot zo lang, als een plicht op te leggen.

De enige die de voorliggende nota een gedegen stuk werk noemde, was de K.V.P.-er Engelberink. Een opvatting die niemand deelde — in feite ook de spreker niet, gelet op de vele kritische vragen die hij stelde!

Staatssecretaris Grosheide

de microfoon te spreken. Hij was niet altijd goed te verstaan.

Maar als men zich wat inspanning getroostte besefte men dat deze staatssecretaris weet wat hij wil.

Hij zette zijn toekomstig beleid duidelijk uiteen:

1. eerst verlaging van de huidige leerlingenschaal;
2. daarna uitbreiding van het individueel technisch onderwijs; tegelijk
3. meer mogelijkheden tweejarige cursussen om te zetten in 3-jarige cursussen. Eerst voor de jongens bij het nijverheidsonderwijs — daarna voor de meisjes;
4. meer subsidie aan vormingsinstituten voor de leerplichtvrije jeugd;
5. bijzondere aandacht voor een ontwikkeling van het lager economisch en administratief onderwijs.

Daarna: verlenging leerplicht met één jaar, terwijl de sloffase zal bestaan in de verplichting een jaar partieel onderwijs te volgen na negen jaar dag-onderwijs.

Dit plan wil de heer Grosheide binnen vier jaar realiseren — als het hem mogelijk wordt gemaakt.

Merkwaardig

Aan de regeringstafel zaten twee ministers: O.K.W. en Sociale Zaken. Ook de minister van Sociale Zaken Veldkamp voerde het woord bij dit debat.

De Kamer dacht dat hij de bezwaren ingebracht tegen het wetsontwerp van zijn vroegere staatssecretaris Roolvink weg zou nemen. Merkwaaardiger wijs hield hij een rede met als inhoud: „Er is geen sprake van dat dit Kabinet de sociale verworvenheden (vrije tijd, vrouwenarbeid, oudedagvoorzieningen etc.) wil aantasten".

Terecht vroeg toen de heer Peschar (P.v.d.A.): „Excellentie, met wie discussieert U eigenlijk".

Sociale Zaken

Wie gedacht had dat de openbare commissiebehandeling van de begroting van Sociale Zaken aanleiding zou geven tot felle discussies, is bedrogen uitgekomen. De oppositie was opvallend gematigd en minister Veldkamp (K.V.P.) uitermate welwillend. Men kreeg meer de indruk van een forumbijeenkomst — overigens met enkele uitschieters — dan van een gespannen debat tussen Kamer en minister over de bestaande moeilijkheden op menig terrein in de sociale sector.

Overigens, het karakter van dit soort openbare Kamerbijekomsten wordt meer gekenmerkt door een aftasten van het voorgenomen beleid dan door een oordeelsvorming over dit beleid. Dat laatste wordt gedaan in een gewone (voltallige) Kamersitting.

Bovendien hebben allen duidelijk voor ogen gehouden, dat zo lang het loonoverleg tussen partijen (werkgevers, middenstand en werknemers) nog gaande is — noch de minister, noch de Kamer zich hierover behoort uit te laten.

Het nieuwe systeem

De vele korte speeches en opmerkingen van de Kamerleden over een groot aantal zaken lenen zich uiteraard moeilijk voor een oriënterend verslag. Toch zijn er hier en daar opmerkelijke inzichten naar voren gebracht — van weerskanten.

Het moet ons van het hart dat de minister, hoewel soms wat lang van stof — overigens zingt ieder vogeltje zoals het gebekt is — zich opnieuw deed kennen als een man die zowel de uitvoerige materie van zijn departement door en door kent, als ook een duidelijk antwoord weet te geven op een tot luisteren dwingende wijze.

Er is veel aan de orde gesteld. Dat moet ook wel

omdat bij deze (nieuwe) behandeling een vroegere bron van concrete inlichtingen — de memorie van antwoord op het voorlopig verslag — is vervallen.

Vakverenigingen

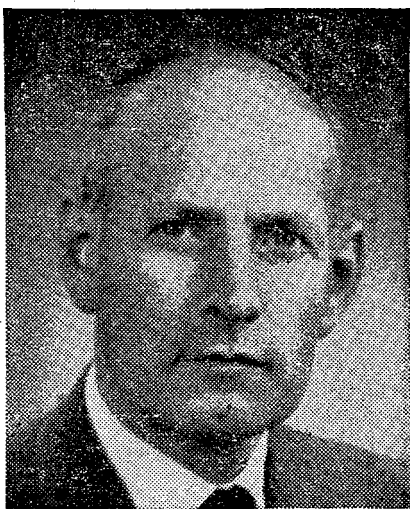
De heer **Suurhoff** (P.v.d.A.) stelde dat de vakbeweging „duvels weinig aan begrip heeft; het gaat om daden”. Hij nodigde de andere fracties uit duidelijk zich te uiten op dit punt. Er lag een dreiging in zijn verder betoog opgesloten: „Als er geen daden worden gesteld, dan geef ik de vakbeweging groot gelijk dat ze het „overlegbijltje” er bij neer gooit en besluit er maar voor te vechten”.

In feite was dit het intrappen van een open deur. De vakbeweging is, aldus de minister, een onmisbaar element en een voorwaarde voor het goed functioneren van de democratie. Waaraan de heer **Aantjes** (A.R.) toevoegde — onder erkenning van des ministers uitspraak — dat een goede functionering van het georganiseerde overleg van essentiële betekenis is. Zonder samenwerking in het bedrijfsleven kan geen enkele regering een goed beleid voeren.

Eén zaak kwam uit de verf: de heer **Aalberse** (K.V.P.) en partijvoorzitter, nam wat afstand van de medelingen van zijn fractievoorzitter dr. De Kort.

Mr. Aalberse meende dat als er overeenstemming komt in het georganiseerd overleg — daar had hij vertrouwen in — het Kabinet dit moest honoreren. Dr. De Kort had enkele weken geleden in de Kamer gezegd: „Wat ook uit dit overleg komt, de regering heeft haar eigen verantwoordelijkheid”.

De minister was in het feite met **mr. Aantjes** (A.R.) eens: de regering moet aan de goede kant staan. Dat betekent niet dat het Kabinet of aan-

J. van Eibergen

nadruk iets tegenover. Vast staat dat de invoering van een sociaal minimum hoogst noodzakelijk is.

Het zou een goede zaak zijn dit zo spoedig mogelijk te doen. Die zaak moet daarom een eigen leven leiden, los van de wijze van financiering en ook los van de wenselijkheid van een belastingverlaging.

Schoolmelk

De socialistische aandrang om het rijkssubsidie te verlengen, kreeg geen voet aan de grond. De medische argumenten van dokter **Lamberts** (P.v.d.A.) hielden eigenlijk geen steek. Vele deskundigen zijn het er over eens dat uit een oogpunt van volksgezondheid een extra steun niet nodig is. Zelfs het officiële adviesorgaan van de regering, de gezondheidsraad was het met de ministeriële bestelling eens. Er zijn dringender problemen op dit terrein dan een subsidie voor schoolmelk.

Het gaat hier niet om de vraag of de school al dan niet moet toelaten dat kinderen — evenals vaak het personeel hun kopje koffie — ook een verfrissing krijgen. Dat laatste zou gewenst zijn! Maar of de rijksoverheid dit moet subsidiëren? In een tijd waarin de ouders toch zeker enkele luttele centen per week kunnen missen! Terwijl er zo veel zaken zijn die prioriteit (voorrang) verlangen!

Zo dacht ook de A.R. fractie er over.

Boerenpartij en p.b.o.

Het was voor de commissie een teleurstelling te constateren, dat de Vrije Boeren wel aanwezig waren bij de behandeling van het vraagstuk van de p.b.o., doch er niet over spraken.

Wie kan het **mr. Aantjes** in alle redelijkheid kwalijk nemen dat hij het drietal leden uitdaagde over een, ook voor hen zo belangrijk probleem.

De mededeling van de heer **Koekoek**: „Ik heb zo'n prettige middag gehad, want het gaat toch maar slecht met de p.b.o. vandaag”, was buiten alle serieuze proporties.

Mr. W. Aantjes

werkgevers- of aan werknemerszijde moet staan. Wel op het standpunt van de gezamenlijkheid.

De minister heeft nog eens duidelijk gezegd, dat:

1. het belangrijkste is dat de werknemers een loonsverhoging krijgen, die zo reëel mogelijk zal zijn;
2. de bescherming van arbeid mag onder geen beding worden opgeofferd, noch er aan getornd.

A.O.W.

De vraag in het midden latend of de verhoogde uitkeringen A.O.W. al dan niet voor een deel uit 's rijksschatkist behoren te worden voldaan, staat vast dat het A.O.W.-pensioen drastisch naar boven zal gaan. Het bedrag zal een sociaal minimum bereiken per 1965. Dat is over ruim een jaar.

Van bijzonder belang was ook de mededeling van de minister, dat in de jaren 1957—1962 het nationaal inkomen 33% is gegroeid, maar dat de sociale verzekeringswetuitkeringen ongeveer 70% omhoog zijn gegaan.

In 1963 steeg het nationaal inkomen nog eens met 7% en de uitkeringen in dat jaar namen toe met 20%. De V.V.D.-er **Corver** wees er op — kennelijk daartoe gedrongen door hun verkiezingscampagneleuze, dat meebetalen uit de schatkist gesteld moet worden na een belastingverlaging.

De heer **Van Eijbergen** (A.R.) stelde daar met

VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN

AMSTERDAM

G. W. GRUPPEN

Aannemersbedrijf

SPAARNDAMMERDIJK 328 — TEL. 80553 — AMSTERDAM

GEZOND, GEZELLIG EN 'T GORDKOOPST
is het stoken met de kolen van de

FIRMA S. DOGGER Hzn.

SCHINKELKADE 14 - TELEFOON 722518
ANTRACIET
BRECHCOKES en OLIE voor centrale verwarming

FOKKER

Over een groot Nederlands bedrijf, de Fokkerfabriek, is enige ongerustheid ontstaan. Dit bedrijf is bezig met een project, waarvoor ook in het buitenland grote belangstelling bestaat. Het gaat om een bijzonder straalvliegtuig. Er bestaat een gevaar dat de ontwikkeling en de productie hiervan zal moeten worden gestaakt. Tenzij de regering spoedig de helpende hand biedt. Minister Van Aartsen nam de bestaande ongerustheid weg. Hoewel grote bedragen met grote risico's met dit Nederlandse project gemoeid zijn — een spoedige beslissing zal binnenkort worden genomen.

BON

VOOR SLECHTS f 3,25 PER
HALFJAAR ONTVANGT U
WEKELIJKS NEDERLANDSE
GEDACHTEN

Noteert u als nieuwe abonnee:

NAAM:

ADRES:

WOONPLAATS:

Opgegeven door:

NAAM:

ADRES:

WOONPLAATS:

Opsturen aan administratie Nederlandse Gedachten, Dr. Kuyperstraat 3 te 's-Gravenhage. Abonnementsprijs f 3,25 per half jaar. Giro 89673 t.n.v. A.R. partijstichting te 's-Gravenhage.

J. BUIJSE & ZOON

Smederij en

Constructiewerkplaats

ROTTERDAM v/m IJselmonde — Telefoon 195747

NIEUWE LIEREN, STOOM- EN ELEKTRISCH — NIEUW IJZER, ZOALS PLATEN, HOEK- EN BALKIJZER — RIJ-PLATEN IN DIVERSE MATEN.

STOLK'S

Handelsonderneming N.V.

Kantoor: Veersedijk 233 - Hendrik Ido Ambacht

Telefoon (01850) 28000 - 28886

Sleepdienst „Broedertrouw” n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN

CORR. ADRES: MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummers 01850-26166-26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

FIRMA W. ROEST

Scheepsblokmakerij - Houtdraaijerij

Tiendweg 1 - Telefoon 01895 - 2970

KRIMPEN a/d IJSEL

FIRMA DE REK EN HORSMAN

Fabriek van scheepslieren

Dorpsstraat 102 — telefoon 01894-218 —

OUDERKERK AAN DE IJSEL

Constructiewerkplaats
en machinefabriek

BAILEY

Nieuw-Lekkerland - Telefoon 436

- Staalconstructies voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen

DAMCO

Scheepvaart Maatschappij N.V.

WESTPLEIN 2 — ROTTERDAM

Scheepswerf en Gashouderbouw
v/h JONKER & STANS N.V.

HENDRIK IDO AMBACHT

Werf voor de bouw en reparatie van alle typen schepen.

Telefoon H.I. Ambacht (01858) 2841

N.V.

Gereedschapfabriek

Zwolseseweg 480 - APELDOORN - Telefoon 06762-241

Gereedschappen voor de metaalindustrie

n.v. scheepsbouwverf v.h.

FIRMA A. LANSER

Slidrecht - Holland

A. BAARS Azn.,

Exploitatie van Baggermaterieel N.V.

VERKOOP EN VERHUUR

Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS Azn. N.V.

SLIEDRECHT

Telefoon (01840) 3154

NIEUWBOUW EN REPARATIE

GEEF DIT BLAD DOOR!

Het keren van het vuil

ONZE Overheid geeft jaarlijks belangrijke bedragen uit voor de volksgezondheid. Dat is voortreffelijk, want de gezondheid van ons volk als totaliteit moet ons na aan het hart liggen. In landen, waar op een gebrekkige wijze geregeerd wordt en waar een wankel staatsvorm zich staande tracht te houden, is het bijna altijd zo, dat — naar verhouding — aan de volksgezondheid weinig gedaan wordt. In ons land staat de behartiging van de volksgezondheid op een hoog peil.

Ook voor de geestelijke volksgezondheid doet onze Overheid heel veel. Wij kunnen hiervoor niet dankbaar genoeg zijn.

Armoede en verpaupering worden meestal in één adem genoemd. Inderdaad doen zij zich vaak voor als tweelingzusters. Te begrijpen uiteraard, want in feite betekent verpaupering: tot diepe armoede vervallen.

We mogen er evenwel niet blind voor zijn, dat ook welvaart een verpaupering in de hand kan werken. In dat geval moeten we het verpauperen vooral figuurlijk zien, dus op het gebied van de geest, de zede, de moraliteit. Het zijn vooral de gevaren van verpaupering op deze terreinen, waartegen de Overheid waakzaam moet zijn.

Zo zijn maatregelen ter voorkoming van het vervaardigen en verspreiding van pornografische geschriften of afbeeldingen ingegeven door de drang, de geestelijke volksgezondheid te bewaren en te bevorderen.

Thans wordt op moraal en zede — en derhalve op de geestelijke volksgezondheid — een aanslag gepleegd door het doen verschijnen en in de handel brengen door de uitgeverij De Bezige Bij te Amsterdam van een boek, dat uitermate vies is.

We beseffen heel goed, dat hier de vraag weer in het geding komt, wat onder pornografie verstaan moet worden. En dan vooral de vraag: wat moet juridisch onder pornografie — dit is: onzedelijk, zedekwetsend — worden verstaan?

Het boek waar het hier om gaat is van een Amerikaans schrijver: Henry Miller. Men zegt, dat als men op boeken als het hier bedoelde, speciaal de aandacht vestigt, een ongezonde belangstelling voor een dergelijk werk wordt gekweekt. Maar in dit geval kunnen wij in ieder geval zeggen: denk niet, dat u hier met een groots werk te doen heeft, dit is slechts vuil in een mooie band en met een mooi omslag.

Geestelijke volksgezondheid groot goed

Henry Miller schreef dit boek, getiteld *Tropics of cancer* (De Kreefskeerkring) in 1935. Jaren en jarenlang was de uitgave er van in Amerika verboden wegens het zedekwetsend karakter van dit werk. Pas enkele jaren geleden werd in de Verenigde Staten de uitgave en verspreiding er van toegestaan.

Thans is een vertaling van dit boek dus ook van een Nederlandse pers gekomen. De betreffende uitgeverij, die over het algemeen een goede naam had op het gebied van haar uitgaven, heeft hierdoor vuil geworpen op haar blazoen.

Maar ondertussen gaat dit fraai uitgegeven vuil door ons land. Het is ons bekend — en wij zijn daar verheugd over — dat een aantal boekhandelaars dit boek niet wenst te verkopen. Anderen echter zijn minder kieskeurig.

Wat houdt dit boek eigenlijk in? Het is, min of meer, autobiografisch. De schrijver heeft een aantal jaren doorgebracht in Frankrijk en hij vertelt zijn wedervaren van die jaren. Daaruit blijkt, dat hij zich om zede en moraal niet bekommert. Het boek staat vol van schuttingwoorden. Nogmaals: het is vies. Men moet zich als ouder wel verschrikkelijk schamen als zoon of dochter dit boek in handen zou krijgen.

Is dit nu pornografie? Juridisch zijn wij niet bevoegd, hierover een oordeel uit te spreken. Maar wel kunnen wij zeggen, dat het werk een stroom van vuil geeft; dat geen zedelijke of morele normen deze stroom ook maar enigermate indammen.

Dr. Herman Teirlink, een Vlaam letterkundige, heeft eens geschreven: Pornografie kan met een literaire sier worden bekleed, zonder op te houden pornografie te zijn. De Kreefskeerkring heeft inderdaad enige literaire sier; de schrijver heeft talent en enkele passages zijn prachtig weergegeven in de beschouwende vorm.

Hier blijkt dus, dat op een mesthoop enkele fraaie bloemen bloeien. Maar terwille van die enkele bloemen mag men geen mesthoop in zijn woning halen. Het amorele heeft steeds de overhand, de sexualiteit in haar laagste vorm heeft voortdurend het woord.

Ik schaam mij, dat in ons land een dergelijk boek verspreid kon worden. Ik schaam mij er over, dat een uitgeverij op de flap van dit werk onder andere kon laten drukken: „als een der grootste Amerikaanse schrijvers — zoniet de grootste — zal zijn *Tropic of cancer* ook in Nederland door volwassenen met eerbied worden begroet.”

Dat Henry Miller een zeer omstreden figuur is, doet weinig terzake. Dat hij door gezaghebbende letterkundigen helemaal niet als een der grootste Amerikaanse schrijvers beschouwd wordt, is hier ook niet van veel belang. Maar dat men het woord „eerbied” nog durft te gebruiken, acht ik wel heel erg. Wie heeft eerbied voor een mestvaalt? De vraag omtrent het waarheidsmoment in de reclame komt hier opnieuw naar voren.

Intussen gaat ons de geestelijke volksgezondheid zeer ter harte. De vraag komt op, of de Overheid hier tot taak heeft om in te grijpen en verdere verspreiding van dit boek te voorkomen. Wellicht zal het op grond van de wet op de pornografie ingewikkeld worden, omdat het boek hier en daar inderdaad literaire kwaliteiten heeft.

Maar de geestelijke volksgezondheid dan? Heeft de Overheid tot taak het vuil te keren? Op deze vraag antwoorden wij met een hartgrondig: Ja.

Natuurlijk, wij kennen het grote goed van de vrijheid van drukpers. Maar die vrijheid legt de verantwoordelijkheid op, ze ook goed te besteden. Iedereen in Nederland mag de watersport beoefenen. Maar als iemand een dijk gaat doorgraven onder het motto dat zulks ook beoefening van watersport is, moet terwille van land en volk ingegrepen worden. Als iemand een dijk doorgraaft om een stroom van viezigheid doorgang te verlenen, moet, terwille van de geestelijke volksgezondheid, ook worden ingegrepen.

Als dit met de bestaande wetgeving niet mogelijk is, bestaat er een ernstig manco. Een manco, dat op rechtvaardige wijze dient te worden opgeheven.

Stad- of Raadhuis:

Het nieuwe stadhuis te Hengelo.

ZETEL VAN EEN OVERHEID

Hengelo heeft een nieuw stadhuis gekregen. Niemand minder dan de Minister van Binnenlandse Zaken, mr. E. H. Toxopeus, heeft het vorige week geopend. Er zijn bij die gelegenheid treffende woorden gesproken — maar de kritieken in verschillende kranten over het nieuwe stadhuis zijn niet mals. Zo heeft *Het Vrije Volk de mening van zijn kunstredacteur, Rein Blijstra, gepubliceerd. Die mening is: Het bouwwerk is ver en ver onder de maat gebleven. De Nieuwe Rotterdamse Courant schreef er over: magazijnarchitectuur.*

Het is niet mis, wat men over dit officiële gebouw zegt. De geléding van de bouwmassa's is rommelig, zonder enige betrokkenheid op de omringende ruimte en bebouwing. Over de onwezenlijk hoge en zware toren, links, luidt het oordeel van laatstgenoemde krant: een bakstenenexplosie zonder zin of fleur, die alleen maar getuigt van een geldverspilling die in een democratische ordening misplaatst is. En dan vraagt het blad: Wie protegeert toch op het Haagse ministerie zulke realisaties, waar zelfs een stad als Utrecht geen bouwvergunning kan krijgen voor een concertgebouw?

De architect van het stadhuis te Hengelo is overigens niet de eerste de beste: prof. ir. J. F. Berghoef.

Het zo in opspraak zijnde nieuwe stadhuis kan ons wat het uiterlijk betreft niet bekoren. Ofschoon er trekken van Venetiaanse bouwkunst in te bekennen vallen — die hier in ons land niet op hun plaats zijn — is het beslist niet fraai voor het oog. We moeten er niet aan denken, dat vele geslachten in Hengelo er tegenaan zullen moeten kijken, hun leven lang.

Wij hebben het interieur van het stadhuis niet gezien en kunnen er dus geen oordeel over geven. We weten niet, of in het stadhuis schoonheid en doelmatigheid een synthese hebben weten te vormen.

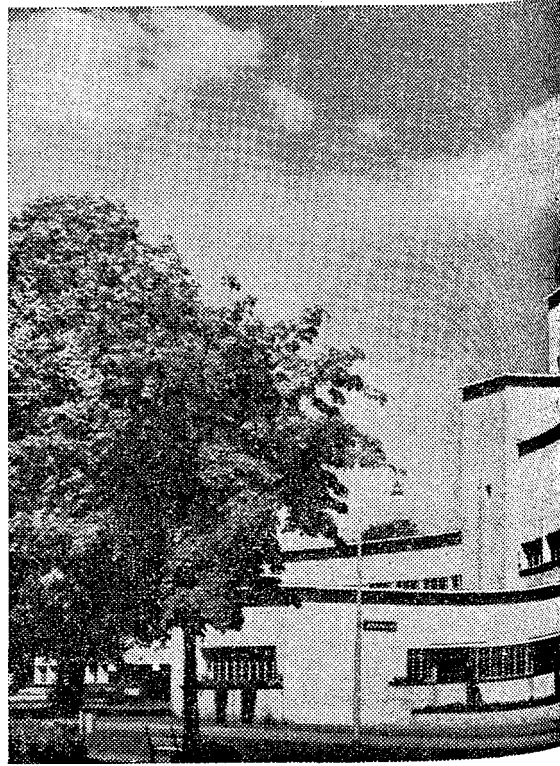
Ons oordeel geldt slechts het buitenaanzien. En daarover zeggen we: Neen, dit geeft niet de indruk van een Nederlands stadhuis. De stijl is rommelig en maakt geen prettige indruk. Het gebouw past niet in een Nederlandse stad en sluit zich niet aan de omgeving. Nu is dit laatste zeker niet het belangrijkste, want door sanering kan de omgeving een heel ander „gezicht” krijgen. Maar het staat wel vast, dat een eventueel ander architectonisch aspect van de omgeving nooit zal aansluiten bij de stijl van dit stadhuis.

Er zijn sedert de bevrijding heel wat nieuwe gemeentehuizen gebouwd. Daaronder bevinden zich bouwwerken, welke prachtig zijn.

Waarvoor dient een gemeentehuis? We weten het wel: de gemeentelijke overheid zetelt er in. Zo'n gebouw moet dus representatief zijn. Het moet de bevolking de overheid presenteren. Er mag dus zeker iets van voornaamheid uitgaan van het bouwwerk. De overheid regeert immers bij de gratie Gods. De belangrijkheid van de overheid dient ook visueel tot uiting te komen.

Een gemeentehuis is overigens niet alleen een raadhuis. Weliswaar zal de gemeenteraad er van tijd tot tijd vergaderen om de belangen van de bevolking te

Het raadhuis van Hilversum.

Oud-burgemeester J. G. Diepenhorst overleden

De sluipende dood waarde vorige week donderdag rond in een nog nieuw, aantrekkelijk huis in een mooie laan van Ermelo. Midden op de dag werden drie personen vergiftigd door kolendamp. Pas de volgende morgen werden ze gevonden; toen waren van twee mensen de levens geëindigd. De 82-jarige heer J. G. Diepenhorst en zijn vrouw, die 73 jaar was, waren overleden aan de grimmige vergiftiging. Het derde slachtoffer, hun gehuwde dochter die op de fatale dag juist op bezoek was, bleek nog te leven al was zij bewusteloos.

De nog vitale heer Diepenhorst kreeg hierdoor evenals zijn zo flinke vrouw een tragisch levenseinde. De heer Diepenhorst heeft tijdens zijn leven drie gemeenten als burgemeester gediend. In 1919 werd hij benoemd tot burgemeester van Poortvliet en nog geen drie jaar later kreeg hij de ambtsketen van de gemeente Tholen omgehangen. In 1924 volgde zijn benoeming tot burgemeester van Giessen-Nieuwkerk (dat tegenwoordig Giessenburg heet) Peursum en Schelluinen. Die drie gemeenten in de Alblasserwaard hadden gezamenlijk een burgemeester. In 1946 werd de heer Diepenhorst gepensioneerd. Hij behoorde tot de Anti-Revolutionaire partij. In de Alblasserwaard heeft hij mede de stoot gegeven tot het drinkwaterleidingbedrijf, dat een groot deel van de Alblasserwaard en de Vijfherenlanden van drinkwater voorziet. Eerst was hij secretaris, daarna voorzitter van het waterleidingcomité. Ook in Tholen had hij meegeholpen, de drinkwaterleiding tot stand te brengen.

De heer Diepenhorst was geboren in Putten en zijn vrouw in Ermelo. In laatstgenoemde gemeente vestigden zij zich na zijn pensionering. Het zo tragisch omgekomen echtpaar was kerkelijk zeer meelevend. Zo heeft mevrouw Diepenhorst te Giessen-Nieuwkerk jarenlang de Hervormde meisjesvereniging op gereformeerde grondslag geleid.

Dinsdag jongstleden vond te Ermelo de begrafenis plaats. Er waren velen op de begraafplaats aanwezig, niet alleen inwoners van Ermelo, doch ook uit de gemeenten waar de heer Diepenhorst het burgemeestersambt bekleed heeft.

FLITSEN UIT HET PARLEMENT

Een greep uit de behandeling van de begroting van

BINNENLANDSE ZAKEN

Ministersalarissen

De verhoging van de ministersalarissen kwam ook ter sprake. Het verwijs als zouden deze ministers hun eigen salarissen voor 1964 verhoogd hebben — insinuatie van de communist en de heer Koekoek — is niet juist gebleken.

Deze zaak is een gevolg van een Kamerbeslissing enkele jaren terug. Zodoende bestaan er tegen de huidige hoogte geen bezwaren.

Wel was er het bezwaar van AR-zijde — de heer Smallembroek — dat ministers wat hun salarissen aangaan met ambtenaren op één lijn werden gesteld. Dat acht de fractie onjuist. Evenals dat het geval is met bestuurders van gemeenten, provincies, met Kamerleden en Staatsraden — moet er zo daar toe aanleiding is voor ministers bij aparte wet de hoogte worden bepaald.

Er mag wel eens worden bedacht dat de Nederlandse ministersalarissen de hoogste in West Europa zijn!

Ambtenaarssalarissen

Veel uitzicht bood de minister niet. Overigens begrijpelijk. Afgewacht zal moeten worden het resultaat van de onderhandelingen in de Stichting van de Arbeid. Daarna komt het georganiseerd overleg in ambtenarenzaken.

Overigens — de heer Smallembroek (AR) bepleitte bijzondere aandacht voor de laagst bezoldigden, de heer Beernink (CHU) meende dat de A.O.W. korting alsnog ongedaan moest worden gemaakt; de heer Weijters (K.P.V.) oordeelde dat de ambtenaren minstens het percentage moesten hebben van het bedrijfsleven, terwijl de heer Engelsman (P.v.d.A.) betoogde dat het georganiseerd overleg een lijdensweg blijft.

Toch — al kon de minister geen concrete mededelingen doen omdat het georganiseerd overleg nog niet afgesloten is — is de aandacht vanuit de Kamer een zaak die dat overleg gunstig kan beïnvloeden.

Gemeentegrenzen

In openbare behandeling is het wetsontwerp aanvaard waarbij de „ring“ om Utrecht werd gesloten. Als een sterke nabuurgemeente rond de stad Utrecht is een nieuwe gemeente Bunnik geboren, bestaande uit een samenvoeging van de vroegere gemeenten Bunnik, Odijk en Werkhoven.

De heer Kieft (AR) was van oordeel dat de minister niet alleen uit mocht gaan van de menselijkheid om tot samensmelting te komen. Er moet een duidelijke noodzaak zijn.

Het gaat immers om een ingreep van bovenaf op bestaande samenlevingsverbanden die verantwoordelijkheid willen dragen. Zonder noodzaak is grenswijziging verboden.

In dit geval is de noodzaak duidelijk aanwezig. Versnippering van kostbare land- en tuinbouwgrond moet worden voorkomen evenals een verdere uitbreiding van Utrechtse invloeden in de richting van Bunnik. Deze drie gemeenten die al jaren één burgemeester en één gemeentelijk apparaat hebben zullen samen als één gemeente deze belangen — die belangen zijn welke uitgaan boven het plaatselijk belang — moeten en ook kunnen behartigen. Afzonderlijk optreden is onmogelijk, hoe goed de bestaande afzonderlijke bestuurskracht ook is.

Pikant was de mededeling van de heer Kolfshoten (K.V.P.) dat reeds in 1851 het voorstel van Gedeputeerde Staten in praktisch dezelfde zin luidde als het ontwerp van minister Toxopeus. Van de zijde van de V.V.D. — de fractievoorzitter Geertsema — werden evenmin bezwaren gehoord, noch van de zijde van de heer Scheps (P.v.d.A.).

Slechts de heren Koekoek; „de ervaring heeft ons geleerd dat agrarische belangen in een grote gemeente niet beter worden behartigd dan in een kleine“ en de heer Van Dis (S.G.P.); „de afzonderlijke gemeenten willen niet en daarmee is het uit“ stemden tegen.

gesuggereerd door de heer Koekoek en de communisten. Maar, in het belang van de democratie waren de Kamer en de minister eensgezind in hun conclusie dat de bestaande commissie op korte termijn een rapport moest samenstellen over de wijze waarop de B.V.D. haar werk doet.

Vast staat dat Nederland een situatie kent die vrijwel uniek mag worden genoemd. In Nederland is de volksvertegenwoordiging in staat gesteld diep en overal in de BVD in te dringen. Van een „geheime staatspolitie“ kan in wezen geen sprake zijn.

Deze zaak komt dus na genoemd rapport in de Kamer terug — ook in openbare behandeling.

Ombudsman

Het merendeel van de sprekers liep niet erg warm voor de gemeentelijke ombudsman. De man die eventuele klachten van burgers over de overheid — met name over de uitvoerende taak van de overheid — zelfstandig kan onderzoeken. De heer Smallembroek (AR) wees er op dat de rijks-overheid overigens weinig zal kunnen en mogen doen aan plannen die bij gemeenten bestaan om een gemeentelijke ombudsman aan te stellen. Hier ligt de volledige verantwoordelijkheid voor de gemeenten.

Maar anderzijds vroeg hij grote aandacht voor het feit dat een aan-

J. Smallembroek

gestelde ombudsman in de gemeente, de positie van B. en W., en de raad duidelijk uitholt. Waar blijft de eigen verantwoordelijkheid van de raad der gemeente t.o.v. het beleid van B. en W. als een ombudsman voor een groot deel — alléén — deze taak overneemt? De minister beaamde deze opvatting — evenals trouwens praktisch alle andere sprekers.

Kieswet

De heer Beernink's (CHU) aangenomen motie inzake de verhoging van de kiesdele heeft ook ditmaal een punt van bespreking uitgemaakt. Met name de kleine partijen — een-manspartijen — maakten zich de grootste zorgen. De heer Jongeling (G.P.V.) meende dat de bestaande rechten niet (verder) mochten worden gekort. Als, zo ongeveer redeneerde hij, kleine partijen niet passen in de werkwijze van de Kamer, dan moet die werkwijze worden aangepast en niet andersom!

De heer Beernink (C.H.U.) wees hem er op dat in 1935 één der oprichters van het G.P.V. gestemd heeft voor optrekking van de kiesdele tot 3 percent! Een wens waarmee de minister zich volledig kon verenigen. Overigens: enkele belangrijke nieuwe wensen werden duidelijk naar voren gebracht. Zowel de heer Beernink (CHU) als de heer Smallembroek (AR) bepleitten een verder gaande mogelijkheid tot het verlenen van volmachten ter gelegenheid van de verkiezingen.

De minister nam deze wens over en deelde verder mee het oordeel van de kiesraad te hebben gevraagd over de invoering van een soort districtenstelsel. Ons land zou dan in 6 districten worden verdeeld, elk district met een evenredige vertegenwoordiging.

VOOR de tweede maal is de begroting van Binnenlandse zaken in een openbare commissie-vergadering behandeld. Evenals het vorig jaar is gebleken dat deze vergaderingen bijzonder geschikt zijn min of meer brandende kwesties aan de orde te stellen — waarop de meeste leden der commissie direct reageren.

Was er het vorig jaar o.m. het probleem van — zacht gezegd — ongelukkige burgemeestersbenoemingen — met name het benoemen van liberale burgemeesters in gemeenten met een overwegend niet-liberale bevolking, dit jaar was deze moeilijkheid niet aan de orde. Zou minister Toxopeus (VVD) geleerd hebben uit deze ervaring? Het is voor volk en vaderland te hopen.

Dit jaar was het knelpunt: wordt de telefoon met medeweten en goedvinden van de overheid afgetapt op vrij ruime schaal?

Is het waar dat de B(innenlandse) V(eiligheids)D(ienst) veel telefoongesprekken afluistert?

Zowel de communist als de heer Koekoek beweerde dat er afgeluisterd werd; óók buiten de B.V.D. om. De ellende van deze bewering is niet dat ze gedaan wordt, maar wel dat er schijn noch schaduw voor bewijs wordt gebracht. De heer Koekoek ging zo ver dat hij beweerde dat zijn telefoonlijn al jaren werd afgetapt. Hij beweerde dat tengevolge van dit afluisteren een brief van de Boerenpartij werd onderschept, waarin een kandidatenlijst van zijn partij zat. Maar — naar hij zelf zei — „bewijzen kan ik het niet; ik heb alleen voor mij zelf het bewijs.

Terecht wakte deze beschuldiging grote deining en verontwaardiging. Een vertegenwoordiger des volks die onbewezen verdachtmakingen en beschuldigingen uit, misbruikt zijn positie. Een zodanig mens is het niet begonnen om een bescherming van de democratie maar om sensatie en agitatie.

Het optreden van dit lid van de Tweede Kamer op dit punt was, objectief gezien, beneden alle peil.

B.V.D. (binnenlandse veiligheidsdienst)

Nederland heeft een overheidssdienst die de opdracht heeft veiligheid van de staat te handhaven. Wil men werkelijk verwachten dat deze dienst zijn taak goed uitvoert dan moeten aan die dienst bevoegdheden toekomen die haar dit mogelijk maken.

Een van die bevoegdheden is om — in het belang van de directe veiligheid van de staat — met zeer veel beperkingen, bepaalde telefoongesprekken af te luisteren.

De vraag kwam bij de begrotingsbehandeling naar voren of de BVD deze bevoegdheid zou kunnen misbruiken. Er lopen — met name in bepaalde persorganen — regelmatig geruchten als zou niet alleen de BVD maar ook andere instanties telefoongesprekken afluisteren.

De heer Smallembroek (AR) wees er op dat het noodzakelijk is dat de ongerustheid die er ongetwijfeld bestaat moet worden weggenomen.

Daar is een reële mogelijkheid voor! Er bestaat n.l. een Kamercommissie, gevormd door de voorzitters van de 5 grote fracties, die zich regelmatig met de BVD bezig houdt. Die commissie moet zich grondig in de zaak verdiepen, waarna zij rapport uit kan brengen aan de Kamer.

Controle vanuit de Kamer — die altijd mogelijk is — zal die ongerustheid moeten wegnemen.

De leider van de oppositie — dr. Von deling — legde er nog eens de nadruk op dat iedere Nederlander zich rechtstreeks tot die commissie kan wenden. Het resultaat over 1963 was dat de commissie slechts een vijftal klachten binnen had gekregen! Dat wijst toch zeker niet in de richting als

op een wijze die zeer nauwgezet moet worden raadsleden hebben er immers een eed voor van een belofte gedaan — maar ook het administratieve apparaat van de gemeente is er in gebouwd. We kunnen dus spreken van een representatief en een administratief deel van een gemeentehuis. Tegenwoordig ziet men deze tweedeling tot uiting gebracht in twee verschillende gebouwen: Een hoger bouwgedeelte voor de representatieve functie van het huis der gemeente, een lager bouwgedeelte voor het administratieve deel. Daar is niets op aan te merken. Als uit één der bouwblokken ons wordt toespreekt de belangrijkheid van het doel, het gebouw daar staat.

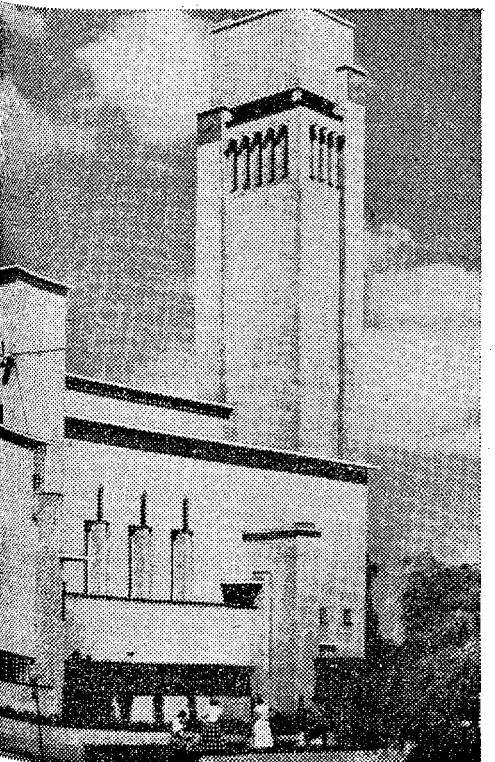
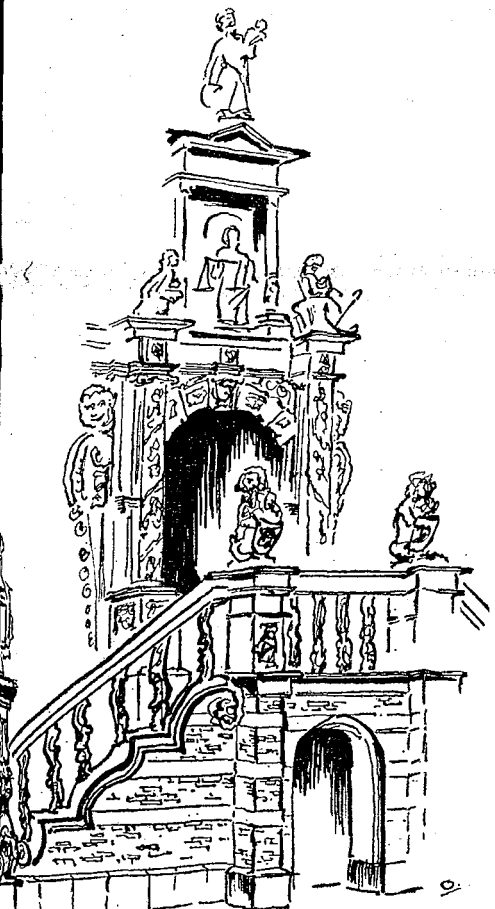
Men kan een gemeentehuis dan toch zeer eenvoudig van architectuur zijn. We kunnen nog altijd het huis van Hilversum als voorbeeld nemen. Dat is een eenvoudig; evenwel geeft het de functionele voorbeeld aan. Het is eigentijds in bouwstijl en dat wij zijn geen voorstanders van het thans gangbare gemeentehuis in 16de of 17de eeuwse stijl. Gemeentelijke overheid behoeft zich in haar architectuur niet te presenteren als een ouderwets geval, maar zij moet juist zijn tijd gehad heeft en min of meer een eigen karakter is.

De Rotterdamse Courant zegt, dat aan het gemeentehuis van Hengelo met opzet het gezicht van de tijd ontbreekt. Prof. ir. Berghoef is weer verleden ingedoken.

De architect dit laatste inderdaad gedaan heeft, wij wij zeggen, dat hij het Venetiaans verleden is en in ieder geval niet in het verleden van de Nederlandse bouwkunst.

De bouw van een gemeentehuis is een gewichtaanzwaarlijk. Gemeenteraden wie de eer te beurt valt, moeten een nieuw overheidshuis te bezorgen, dat een zeer bijzondere verantwoordelijkheid inhoudt. Het is van belang dat het tijdsbeeld en de tijdperk te zien geeft, zullen ze moeten bouwen als geldt het voor enige eeuwen. Het is van belang dat de opvattingen over de overheid een beeld geven.

monumentale toegang tot het Raadhuis in Bolsward.

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

VOSKAMP EN VRIJLAND

's-GRAVENZANDE — Telefoon 01748-2245* — Postbus 30

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894-1230 - Ouderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN

GEBOGEN REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS

ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN enz. enz.

JAN LINGEN'S BETONINDUSTRIE N.V.

Veendam 29 - Telefoon 01850-3123-1123

PAPENDRECHT

N.V. AANNEMINGS- EN BOUWBEDRIJF

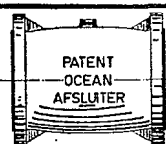
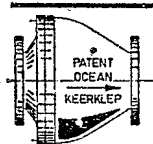
Burgemeester Hazenberglaan 403 — Rotterdam

Telefoon 19 10 44

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.

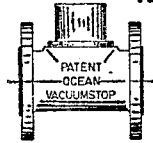
BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457-561 Telefoon 06750-3748

Houtzagerij- Houthandel- Kistenfabriek

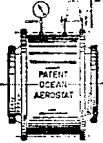

„OCEAN” N.V. DIEREN

RATELBAND'S MEDIA TRANSPORT APPARATUUR
TEL. 4646 (3 lijnen) TELEX 45277

AANSLUITDIAMETERS 12 - 700 mm

D. MEIJER - AANNEMER

VAN NIEUWBOUW-, VERBOUW- EN
REPARATIEWERKEN

Handel in hout, teerproducten en andere
materialen.

Telefoon 7690

SASSENHEIM — Werkplaats Zuilhofstraat 2, Telefoon 7952

FA. H. MANSCHOT & ZONEN

Aannemers van

HEIWERKEN

Telefoon 03474-269

LEXMOND

Gespecialiseerd in het
heien met stoomblokken
van 2000 tot 8000 kg.

BOUWBEDRIJF JAC. VAN DER NIET

NIEUWBOUW EN
ONDERHOUDSWERKEN

Oranjeweg 6 — Telefoon 01719-2748 — Noordwijk aan Zee

Aannemersbedrijf

GEBR. HAKKERS

• Handel in rijsmaterialen, riet en teen
• Rietmattenfabriek
• Hoepelmakerijen
WERKENDAM — TELEFOON 514

VISSER —sinds 1919— ELEKTROTECHNIEK N.V.

Breestraat 128 - Telefoon 5244 - BEVERWIJK

Fractie verdeelde het werk

HELAAS is de A.R. fractievoorzitter, de heer Van Eijsden, niet in staat zijn werkzaamheden waar te nemen. Voorshands moet zijn werk door de overige fractieleden worden verricht, welke vrienden-dienst zij allen graag willen waarnemen.

Daarnaast moest het werk van de heren Bruins Slot, Roosjen, Verkerk, Biewenga, Veerman en Biesheuvel, die geen lid van de fractie meer zijn, door anderen worden overgenomen.

In onderling overleg werden de werkzaamheden als volgt verdeeld.

Contact met de Kamercentrales

De fractie acht het van bijzondere betekenis dat er een goed contact blijft tussen de partij (via de Kamercentrales) en de fractie. Dit contact kan, als de kamercentrales er gebruik van maken, uitermate bevorderlijk zijn voor goede verhoudingen. Het zou daartoe dienstig kunnen zijn als de daarvoor aange- wezen kamerleden regelmatig een uitnodiging zouden ontvangen tot bijwoning der vergaderingen dezer centrales.

De verdeling van de Kamerleden over de Kamer- centrales is als volgt:

Kamercentrale	Kamerlid
Groningen	J. Smallenbroek
Leeuwarden	Tj. Walburg
Assen	J. Smallenbroek
Zwolle	Mr. dr. J. Meulink
Arnhem	Mr. W. Aantjes
Nijmegen	Mr. W. Aantjes
Utrecht	J. van Eibergen
Amsterdam	Mej. mr. J. C. Rutgers
Haarlem	B. Roolvink
Den Helder	Prof. mr. Th. A. Versteeg
Leiden	Mr. dr. N. G. Geelkerken
's-Gravenhage	G. A. Kieft
Rotterdam	H. van Eijsden en B. Roolvink
Dordrecht	P. C. Elfferich
Middelburg	J. A. van Bennekom
Tilburg	J. A. van Bennekom
's-Hertogenbosch	J. van Eibergen
Maastricht	P. C. Elfferich

Fractiecommissies

Ter voorbereiding van de fractievergaderingen zijn fractiecommissies ingesteld. Deze commissies moeten de fractie van advies dienen over zaken die in de Kamer zullen worden behandeld.

Tot de volgende indeling is in onderling overleg besloten, waarbij wordt opgemerkt dat zij wier namen vet gedrukt zijn als voorzitter der commissie fungeren.

ALGEMENE FINANCIËLE VRAAGSTUKKEN: Van Eijsden, Kieft, Smallenbroek en Versteeg.

BEZITSVORMING en P.B.O.: Aantjes, Van Eibergen, Elfferich, Roolvink.

BUITENLANDSE ZAKEN: Geelkerken, Van Eijsden, Kieft, Rutgers.

JUSTITIE: Versteeg, Meulink, Rutgers, Geelkerken.

BINNENLANDSE ZAKEN: Smallenbroek, Elfferich, Meulink, Van Bennekom.

ECONOMISCHE ZAKEN en MIDDENSTAND: Roolvink, Geelkerken, Van Eibergen, Meulink.

LANDBOUW en VISSERIJ: Elfferich, Walburg, Meulink, Van Bennekom.

SOCIALE ZAKEN: Van Eibergen, Aantjes, Roolvink, Rutgers.

VOLKSGEZONDHEID: Rutgers, Aantjes, Roolvink, Walburg.

MAATSCHAPPELIJK WERK: Smallenbroek, Van Eibergen, Van Bennekom, Rutgers.

ONDERWIJS, KUNSTEN en WETENSCHAPPEN: Van Bennekom, Kieft, Roolvink, Versteeg.

FINANCIËN: Kieft, Smallenbroek, Versteeg, Elfferich.

DEFENSIE: Kieft, Geelkerken, Walburg, Meulink.

VERKEER en WATERSTAAT: Aantjes, Smallenbroek, Roolvink, Walburg.

SURINAME en ANTILLEN: Meulink, Elfferich, Walburg, Versteeg.

VOLKSHUISVESTING: Van Eibergen, Aantjes, Elfferich, Roolvink.

Samenstelling Kamercommissies

Ter voorbereiding van het Kamerwerk heeft de Kamer meerdere commissies ingesteld. Aan deze commissies is opgedragen besluiten en wetsontwerpen, regeringsnota's etc. te bestuderen en voor te

bereiden teneinde de aanhangige zaken rijp te maken voor de openbare behandeling in de zittingen. In deze commissies wordt vaak de betrekkelijke minister uitgenodigd teneinde bepaalde moeilijkheden te verduidelijken. Ook de minister zelf heeft er behoefte aan contact te zoeken met de commissie. In deze commissie is de A.R. fractie als volgt vertegenwoordigd. De namen van hen die tot voorzitter gekozen zijn, zijn vet gedrukt; de namen die cursief gedrukt zijn, betreffen vice-voorzitters.

COMMISSIE	LEDEN	PLAATS- VERVANGERS
Centrale Afdeling (Seniorenconvent)	Van Eijsden	Smallenbroek
Bezitvorming en P.B.O.	Aantjes	Van Eibergen
Buitenlandse Zaken	Van Eijsden Geelkerken	Rutgers Kieft
Justitie	Versteeg Meulink	Geelkerken
Naturalisaties	Van Bennekom	Meulink
Binnenlandse Zaken	Smallenbroek Elfferich	Meulink Van Eibergen
Civiele Verdediging	Walburg	Meulink
Ambtenarenzaken en pensioenen	Smallenbroek	Kieft
Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen	Versteeg Van Bennekom	Kieft
Financiën	Van Eijsden Kieft	Smallenbroek
Rijksuitgaven	Kieft	Van Eijsden
Defensie	Walburg	Geelkerken, Kieft
Volkshuisvesting	Aantjes Van Eibergen	Roolvink
Verkeer en Waterstaat	Aantjes	Roolvink Smallenbroek
Economische Zaken	Roolvink Meulink	Van Eibergen
Handelspolitiek	Van Eijsden Roolvink	Geelkerken
Middenstand	Meulink	Van Eijsden
Kernenergie	Aantjes	Geelkerken
Landbouw en Visserij	Elfferich	Van Bennekom Walburg
Sociale Zaken	Van Eibergen	Roolvink Rutgers
Volksgesondheid	Rutgers	Roolvink
Maatschappelijk Werk	Van Bennekom	Rutgers
Suriname en Antillen	Meulink	Versteeg
Deltazaken	Elfferich	Van Bennekom Walburg
Verzoekschriften	Kieft	Versteeg
Repatriëring	Meulink	Van Bennekom
Werkwijze Kamer	Van Eijsden Smallenbroek	
Huishoudelijke aangelegenheden	Smallenbroek	Kieft
Militair Aankoopbeleid	Versteeg Walburg	
Scheepvaart	Aantjes	Van Eijsden
Visserij	Van Bennekom	Aantjes
Begrotingscomm.		
Buitenl. Zaken	Rutgers	Kieft

Buitenlands werk

De Europese werkzaamheden zijn als volgt opgedragen. In verband met het feit, dat de heer Kieft een groot deel van de financiële aangelegenheden voor zijn rekening heeft gekregen, is de huidige situatie als volgt:

Europees parlement	Rutgers	_____
Raad van Europa en West Europese Unie	Geelkerken	_____
NAVO parlement	Geelkerken	_____
Beneluxraad	Meulink	Versteeg

Tenslotte is er een fractiebureau dat belast is met de leiding van de A.R. fractie.

Het bureau bestaat uit de volgende leden:

1e voorzitter: H. van Eijsden

2e voorzitter: J. Smallenbroek

Secretaris-penningmeester: J. A. van Bennekom.

EUROPESE VROUWENUNIE:

een belangrijk contact

* Door omstandigheden zijn wij eerst thans in de gelegenheid bijgaand verslag op te nemen van de enige tijd geleden gehouden vergadering van de Europese vrouwen-unie te Rome.

Omdat het hier behandelde van blijvende actuele betekenis is — o.a. als discussiestof voor diverse gesprekskringen in ons land — brengen wij dit artikel alsnog gaarne onder de aandacht van onze lezers.

De Europese Vrouwen Unie vond haar ontstaan in Oostenrijk, dat na de Russische bezetting de vrouwen opriep de positieve krachten van het christendom in te zetten tegenover de totalitaire beginselen van het communisme. Een samenwerking van rooms-katholieke en protestantse vrouwen uit Duitsland, Frankrijk, Engeland, Oostenrijk, België, Nederland, Luxemburg, Italië, Zweden, Finland en Zwitserland.

Merkwaardig was dat Engeland dat zoveel moeilijkheden heeft met de aansluiting bij de E.E.G., de grootste vertegenwoordiging had, waaronder verscheidene parlementsleden.

Het was een indrukwekkend ogenblik, toen de voorzitter, de Italiaanse dr. Elsa Conci, bij de opening de woorden las uit het Matth.-evangelie, over het Zout der aarde en het Licht der wereld. Achtereenvolgens opende zij de Duitse, Franse, Engelse en Italiaanse Bijbel en telkens klonken dezelfde woorden in een andere taal. Na de Schriftlezing bleef het enkele minuten stil voor een persoonlijk gebed.

's Morgens was het congres ontvangen op het Capitool, waar de burgemeester van Rome herinnerde aan het E.E.G.-verdrag dat in hetzelfde gebouw getekend was door de zes Europese landen. Staande werd de grote Europeaan Robert Schuman herdacht, wiens overlijden juist bekend was geworden.

De eerste drie dagen vergaderden de 9 werkcommissies (t.w. de familie-, sociale-, onderwijs-, pers, film enz., juridische-, gemeenteraads-, buitenlandse-, economische en vluchtelingencommissie). Al deze commissies hebben van te voren toegezonden vragenlijsten bestudeerd. Op de werkvergadering worden de samenvattingen besproken en de resultaten vastgesteld. Allerlei belangrijke punten kwamen naar voren.

• In de juridische commissie werd gesproken over echtscheidingsgronden en over de al of niet strafbaarstelling van kunstmatige inseminatie. Een actueel vraagstuk met name in Duitsland was de afbreking van zwangerschap na verkrachting.

• De volkswoningbouw had de aandacht en de daarmee samenhangende grondverwervingsproblemen. De scholing en herscholing van vrouwen, waarbij het aan de ene kant ging om een zo breed mogelijke beroepen-voorlichting, maar er ook op gewezen werd dat de verzorgende beroepen niet achter mogen blijven qua opleiding en arbeidsvoorwaarden. Een later aangenomen resolutie had vooral de instemming van Oostenrijk omdat daar met name het beroep van verpleegster nog geheel in de charitatieve sfeer ligt.

• Een Europese levensmiddelenwet was in de economische commissie onderwerp van gesprek. De vluchtelingencommissie pleitte voor een ruimere toewijzing van woningen aan vluchtelingen. Snellere gezinshereniging voor buitenlandse arbeiders was een algemeen levende wens, die vooral de instemming had van de Italiaanse sectie.

MEER dan 150 vrouwen uit tien Europese landen hebben een week lang vergaderd in de eeuwige stad Rome. Rome de stad waar de culturen zich letterlijk opstapelen. De stad die Paulus binnen zijn muren gehuisvest heeft en waar vele martelaren voor het geloof hun leven gaven. Het Colosseum roept de herinnering op aan de meest bloedige tonelen uit de kerkgeschiedenis. Waar men de zuilen, uit de heidense tempels afkomstig, aantreft in de kerken en waar obeliskken, wereldse heldenfeiten verhalend, aan de top met beelden van Petrus en Paulus versierd zijn. Een wonderlijke mengeling van heidendom en christendom. Rome, de stad waar het stil is geworden op het balkon van het paleis aan de piazza Venezia, van waar Mussolini zijn brallende redevoeringen hield. Waar op het plein van de Sint Pieter elke zondag weer om 12 uur een grote menigte uitziet naar het raam van waaruit de Paus een zegen uitspreekt. Waar in de St. Pieter de zetels der kardinalen stonden te wachten op de voortzetting van het Concilie, waarvan wij hopen dat het vernieuwing en oecumenisch besef ook t.a.v. de protestanten zal brengen.

Op de besloten zittingen brengt iedere sectie verslag uit van haar activiteiten in eigen land. Duitsland deelde mee dat het oordeel van de Europese Vrouwen Unie meespeelt in de parlementaire debatten. Steeds meer blijkt het voor parlementariërs belangrijk te zijn om het oordeel te weten van Europese geestverwanten inzake vraagstukken die in alle Europese landen zich voordoen en die om een oplossing vragen. Temeer is dit belang-

VERGADERING TE ROME

rijk waar de Europese naties zich tot steeds inniger samenwerking hebben verbonden.

Het Europese bestuur brengt verslag uit van haar werkzaamheden en haar financieel beheer. De penningmeester is een Nederlandse, mevr. dra. F. J. van der Heijde-van der Werff.

Het internationale secretariaat is in Zwitserland gevestigd, waar ook het driemaandelijks orgaan verzorgd wordt.

De E.V.U. heeft een raadgevende stem bij de Raad van Europa. Voor contacten met de Raad is onlangs een sub-secretariaat te Straatsburg ingesteld.

De verkiezing van een nieuw bestuur (een bestuur bestaat uit 7 pers.) is altijd een opwindende bezigheid. Iedere lidstaat wil graag in het bestuur vertegenwoordigd zijn, maar het aantal bestuursplaatsen is beperkt. Mevr. Van Nispen tot Sevenaer is voorzitter van de commissie die de verkiezingen voorbereidt. Zij doet dit steeds met buitengewone tact en tot ieders tevredenheid.

Voor de komende twee jaar is dr. Maria Probst als voorzitter gekozen. Zij is lid van de Duitse Bondsdag en van het Europees parlement. Zij is ook een vrouw van grote bekwaamheid en gezag. Tijdens de openbare zitting van het congres hield zij een helder betoog over de huidige stand van de Europese integratie.

Naast de vergaderingen waren er diverse ontvangsten. Een van deze was een audiëntie bij de Paus op zijn buitenverblijf Castel Gandolfo. De Europese Vrouwen Unie werd in het Frans en Italiaans toegesproken. De Paus preeste de Unie om haar hoge zedelijke idealen en oprechte christelijke bezieling. Haar taak is niet gemakkelijk, het opwekken van het geweten der vrouwen voor de grote zaak van de eenwording van Europa. Een eenwording die zeker komt en noodzakelijk is; een garantie voor de vrede en een voorwaarde voor het behoud en een nieuwe bloei van onze beschaving.

Een audiëntie bij de president van Italië, dr. Segni, op het Quirinaal, dat voorheen het pauselijk paleis binnen Rome was. Deze audiëntie was indrukwekkend zowel door het gesproken woord als door de kostbare entourage.

Een ontvangst 's avonds door het Ministerie van Buitenlandse zaken in Villa d'Este, Tivoli, waar we een dwaaltocht maakten door de prachtig ver-

lichte tuinen met ontelbare spuitende fonteinen. Het water, dat oorspronkelijk in natuurlijke watervallen omlaag kwam, is vier eeuwen geleden kunstig langs vele fonteinen geleid en al die eeuwen onveranderd gebleven.

In de slotzitting kwamen de resoluties aan de orde, die uiteraard ook nauw samenhangen met het congres-thema: Opvoeding in Europese geest.

Mevr. mr. Satorius en mevr. dr. Diemer, resp. voorzitter en vice-voorzitter van de Nederlandse sectie, hadden voor ons land zitting in de commissie, die de uiteindelijke tekst vaststelt.

Over de eenwording van Europa sprak de Unie uit, dat deze alle landen moet omvatten. Zij vindt het een gevaar wanneer er zich in Europa groeperingen van staten langs verschillende lijnen ontwikkelen.

De E.V.U. wil naar vermogen meewerken aan deze eenwording, waarvan mede de welvaart en vrede in de wereld afhangt.

Wat het onderwijs betreft vroeg men aan de vergadering steun te geven aan het herschrijven van geschiedenisboeken in werkelijk Europese geest. Een verdere uitbouw van de Europese scholen en de stichting van een Europese universiteit. Diploma's van deze scholen zullen ook door alle landen buiten de E.E.G. erkend moeten worden.

De juridische commissie had een belangrijk onderzoek verricht naar uitbreiding van de echtscheidingsgronden met de grond „ernstige ontwrichting van het huwelijk”. Zij kwam tot de conclusie dat ernstige ontwrichting nooit echtscheidingsgrond kan zijn, daar „ontwrichting” steeds het gevolg is van iets. De ervaring in enkele landen heeft geleerd dat het hanteren van

Mevrouw Dr. F. T. Diemer-Lindeboom, vice-voorzitter van de Nederlandse sectie van de Europese Vrouwen-unie.

deze echtscheidingsgrond tot grote moeilijkheden heeft geleid.

De commissie is verder van oordeel dat men de jonge mensen zowel in het gezin als daarbuiten meer op het huwelijk in christelijke zin moet voorbereiden, opdat iedere partner in staat is zijn verantwoordelijkheid te dragen.

Iedere twee jaar komt de E.V.U. bijeen, telkens in een ander land. Dit heeft een bijzondere waarde. Ieder land heeft een eigen cultuur en ontwikkeling en het is bijzonder nuttig hiermee kennis te maken. Men krijgt een open oog voor de vele nationaliteiten en wettelijke schakeringen. Een verenigd Europa is nooit een genivelleerd Europa. Eén der sprekers, Eduardo Martino¹⁾ drukte dit wel zeer duidelijk uit: „de vereniging der volkeren, die wij beogen, is een eenheid in verscheidenheid. Zij vertoont geen eentonigheid, maar een harmonie. Het gaat er niet om de naties te laten verdwijnen, maar het gaat om de enige mogelijkheid ze te behouden en te redden. Niemand wordt stateloos, wanneer we de politieke eenwording van Europa nastreven!” Hij wees tenslotte op het Schriftwoord „het Woord is vlees geworden”. Christus is voor ons heil op de wereld gekomen. Dit werkt door en deze boodschap moet ons helpen, dat Europa te bouwen, waarin alleen een duurzame vrede mogelijk is.

C. M. Tonkens-Kaajan

¹⁾ Eduardo Martino is Staatssecretaris voor buitenlandse Zaken van Italië.

Geschiedenis van de Kerk

2e herziene en bijgewerkte druk
onder redactie van
Prof. Dr. G. P. VAN ITTERZON
Hoogleraar te Utrecht
Prof. Dr. D. NAUTA
Hoogleraar te Amsterdam

Boeiende pocket-reeks
9 geïllustreerde delen
Slechts f 1.75 per deel

DIT GROOTSE
STANDAARDWERK
IS NU
BINNEN IEDERS BEREIK
Verkrijgbaar bij de boekhandel
UITGAVE VAN
J. H. KOK N.V. KAMPEN

SINGER SELECTEERT INDISCHE KRUIDEN

Wordt U te zwaar?
Neem de onschadelijke
Indische
**ONTVETTINGS-
PILLEN**
40 stuks f. 1.80
120 stuks f. 3.40

(KOEMIS KOETJING)
REMOEKDJOENG
Urine-afdrijvend
In tabletten: 20 st. f. 1.25
100 stuks f. 4.95
In kruiden: f. 2.25

Verhoog Uw gal- en
leverwerking door
TEMOE LAWAK
Bloedzuiverend,
zacht laxerend
In tabletten: 20 st. f. 1.25
100 stuks f. 4.95
In kruiden: f. 2.25

De laatste dag van LINCOLN

door JIM BISHOP

(7)

Hoewel regen, mist en kou in ons land een belangrijker rol spelen dan warmte en zonneschijn en wij veelvuldig geplaagd worden door verkoudheden, griepjes en dergelijke, staan ons land en volk te boek als een gezond land en een gezond volk. De gemiddelde leeftijd die onze bevolking bereikt, is vrijwel de hoogste ter wereld, de zuigelingensterfte is de laatste halve eeuw sterk teruggelopen, de gezondheidszorg, ook de preventieve, staat op een hoog peil. Dit beeld van de situatie op het gebied van de gezondheid is het algemeen geldende, dat men slechts zelden hoort tegenspreken.

Toch wordt het nu en dan weerlegd en wanneer dat gebeurt, bekruip ons de twijfel. Is dat beeld nu juist of is het veel mooier dan de werkelijkheid? Geldt ook hier dat men de statistische gegevens net zo kan uitleggen als men wil? Dat er conclusies, maar ook tegenovergestelde conclusies uit getrokken kunnen worden?

Enige tijd geleden heeft een deskundige op het gebied van het buitengewoon onderwijs tijdens een congres een sombere schets gegeven van de gezondheidstoestand van onze schooljeugd. Deze deskundige pleitte krachtig voor een sterke uitbreiding van het aantal openluchtscholen. Het wederwoord is niet uitgebleven: andere deskundigen bleken het vierkant oneens te zijn met dit pleidooi.

Nu is de gezondheid van de jeugd weer ter sprake gekomen naar aanleiding van het besluit, om het subsidie op de schoolmelk af te schaffen. In de openbare commissievergadering van de Tweede Kamer, waar de begroting van Sociale Zaken en Volksgezondheid werd behandeld, heeft de socialistische dr. Lamberts zich tegen die afschaffing gekeerd. Volgens het verslag in een van de kranten heeft hij gezegd, dat onze schooljeugd nog steeds tot de bedreigde groepen behoort en dat een belangrijk deel van die jeugd onvoldoende wordt gevoed en vooral te weinig melk, kaas en groente krijgt. Bloedarmoede zou bij 35% van de schooljeugd voorkomen, bij 10% zelfs in ernstige mate.

Wij hebben niet gelezen, dat van regeringszijde deze cijfers zijn weerlegd; dat zal uit het officiële verslag moeten blijken.

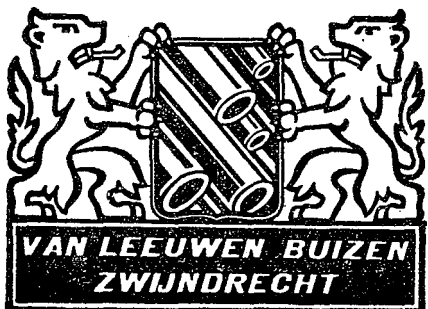
In korte tijd zijn we dus twee keer aan het twijfelen gebracht over de gezondheidstoestand van onze jeugd. Als die inderdaad te wensen overlaat, betekent dit dat er een geslacht opgroeit waarvan een belangrijk deel straks niet als een sterk geslacht kan worden beschouwd. En daaruit zou weer voortvloeien, dat de gunstige factoren die wij aan het begin van deze kolom opsomden, over enige tientallen jaren niet zo gunstig meer zouden zijn.

Zou het niet op de weg van de overheid liggen een betrouwbaar beeld van de gezondheidstoestand, in het bijzonder van de schooljeugd, te doen samenstellen, zodat ons volk te weten komt hoe wij er op dit gebied in werkelijkheid voor staan?

KG

KOFFIE en THEE
sinds 1885

De eerste reactie op al deze maatregelen was opluchting bij het kabinet en geprikkeldheid bij Lincoln. Hij vond dat Stanton te ver ging. Naderhand maakte hij zich vrolijk over de drukte en sensatie die ontstond zodra hij het Witte Huis verliet om een rijtoer te gaan maken en af en toe probeerde hij voor de grap het cavalerie-escorte te ontlopen door een andere uitgang te gebruiken. Zijn vier lijfwachten probeerde hij echter niet te „verliezen”; langzamerhand begon hij ze beter te kennen en soms gaf hij in gesprekken met hen zijn persoonlijke zienswijze op bepaalde dingen te kennen.

Iedereen was dus bang voor een sluipmoord en niemand geloofde dat het ooit werkelijk zo ver zou komen. Behalve één. Politiechef Hill Lamon was er niet alleen bang voor — hij was er zelfs zeker van. In 1864 werd hij zo erg door vrees gekweld, dat hij soms wekenlang bleef slapen in de gang vlak voor Lincolns slaapkamer. Sluipmoord was voor hem een idee-fixe geworden.

Lamon was een krachtig-gebouwde man met golvend bruin haar en een baard. Hij was politiechef voor het district Columbia. Hij en Lincoln waren oude, goede vrienden van elkaar en hun vriendschap was sterk genoeg om af en toe een flinke ruzie te kunnen verdragen. Toen de president en twee personen die bij hem te gast waren eens wegliepen van de lijfwachten en naar het theater gingen, schreef Lamon om half twee 's nachts in een bittere en sarcastische brief aan zijn vriend, dat geen van diens twee gasten in staat was om zich te verdedigen „tegen een aanval van welke hardhandige vrouw in deze stad dan ook”.

De president vertrouwde op Lamon, zoals hij op slechts weinig anderen vertrouwde, maar hij kon de vrees-obsessies van Lamon toch niet begrijpen. Lincoln was zelf van oordeel dat hij ieder ogenblik vermoord zou kunnen worden door wie dan ook, die bereid was zijn eigen leven daarvoor te geven. Het gebeurde wel eens dat de president met anderen sprak over de mogelijkheden van een gewelddadige dood, maar uit zijn woorden sprak dan meer bedroefdheid en berusting dan vrees.

Maar in de maartse dagen van dat jaar hing de overwinning in de lucht en het einde van de strijd werd ieder ogenblik verwacht. De bestoven banieren van de Unie rukten naar het zuiden vanuit Old Point, naar het noorden vanuit Savannah, naar het oosten vanuit Lynchburg. De strop werd aangetrokken, ieder uur strakker. De stad waar men het op had gemunt was Petersburg. Als die was gevallen zou de genadestoot worden gegeven bij Richmond.

De zuidelijke vuchten dapper en met lege magen. De verspreide resten van de grote legercorpsen hadden hun trots en ook nog wat ammunitie kunnen behouden. Hoe zwakker de positie van Lee werd, des te listiger werd ook zijn strategie. Zijn mannen vuchten alsof ze nog steeds konden winnen en bij gevechten van man tegen man waren ze dan ook het sterkste. Generaal Ulysses S. Grant, een eenvoudige maar koppige man, die de waarde van de numeraire overmacht inzag, sloeg de zweep van zijn Potomacleger onophoudelijk rond de benen van Lee en wachtte slechts totdat zijn tegenstander om genade zou vragen. Iedere dag werd Lee zwakker. Iedere dag sloeg Grant harder met zijn zweep.

Het volk in het Noorden begreep wat er aan de hand was. Het nieuws van de overwinning aan het front kon hen niet meer opwinden, want ze hadden er vier eindeloze jaren op gewacht. Wat hen wel opwond was het gevoel dat de laatste dagen van de oorlog waren aangebroken en dat het einde ieder ogenblik kon komen. Ze voelden het en verlangden ernaar.

De herbenoeming van Lincoln werd veel uitbundiger gevierd dan zijn eerste benoeming, die in stilte was voorbijgegaan. Met extra-treinen, diligences, rijtuigen en boerenwagens kwamen de mensen naar Washington. De hotels en pensions en de boerderijen aan de rand van de stad zaten zo vol dat men in het Willard's Hotel gedwongen was matrassen neer te leggen in de gangen en de Baltimore & Ohio Spoorwegmaatschappij verzocht de mensen óf thuis te blijven óf niet verder te reizen dan Baltimore.

Op de avond voor zijn beëdiging zat Lincoln te werken in zijn kamer — misschien wel aan zijn rede „Zonder iemand een kwaad hart toe te dragen” — en vicepresident Andrew Johnson, voormalig kleermaker en vrijgesteld gemeente-politicus uit Tennessee, bevond zich op een feestje dat werd gegeven door kolonel John Forney, secretaris van de senaat. De vice-president was pas ziek geweest. Bovendien kon hij geen alcohol verdragen. Die avond werd hij dronken. Ziek van dronkenschap.

De 4de maart was een regenachtige dag. De modder stroomde over Pennsylvania Avenue. Vanaf het podium, waarop de beëdiging zou plaatsvinden, zag de menigte op het grote plein ten oosten van het Capitool eruit als een uitgestrekt veld paddestoelen. Vanonder de duizenden paraplu's weerklonk gejubel. Midden in de regen pronkten de dames in hun duurste kleren en de mannen riepen om Lincoln, Grant, Sheridan, Meade, admiraal Porter en zelfs McClellan.

Op de senaattribune werd mrs. Lincoln begeleid door de galante senator Anthony. Admiraal Farragut en generaal Hooker arriveerden bijna gelijktijdig. Het korps diplomatie in schitterende uniformen met bonte kokardes nam juist plaats toen de leden van de Hoge Raad der Verenigde Staten hun intocht hielden op de lager gelegen tribunes. De president zat helemaal vooraan in een lage stoel, met zijn knieën omhoog. Af en toe gleed er over zijn gezicht een blik van herkenning en dan knikte hij langzaam. Seward zat aan zijn linkerzijde en daarna volgden Stanton, Welles, Speed en Dennison.

De vice-president zou binnen worden beëdigd. Daarna zou Lincoln buiten op het plein de eed voor zijn tweede ambtsperiode afleggen. Johnson kwam binnen aan de arm van de aftredende vicepresident Hannibal Hamlin. Hamlin hield

een korte afscheidstoespraak in de voor zijn tijd zo typische gezwollen sentimentele stijl, waarna hij het woord gaf aan Johnson, die met een hoogrode kleur, nerveus en verre van nuchter naast hem stond en die binnen enkele minuten een enorme blunder zou begaan.

Johnsons thema was „het volk”. Tegenover deze hooggeplaatste personen wilde hij uitdrukking geven aan zijn nederigheid, maar nadat hij dat had gedaan deed hij het nóg eens. En toen nog eens.

„...Want vandaag”, zo riep hij uit, terwijl zijn toehoorders elkaar veelbetekend aankeken, „staat hier een man die niet kan bogen op een voorname afkomst, maar die is opgekomen uit het volk en die door de keuze van vrije mensen is bestemd voor de op een na hoogste post in de regering... U, mijnheer Seward, en u, mijnheer Stanton, de minister van Marine en al uw andere collega's in de regering, u weet dat u mijn achting heeft en mijn vertrouwen — Uw grootheid en uw macht worden u niet alleen gegeven door president Lincoln... Sta mij toe, hoe onaanzienlijk ik ook ben, hoe plebejisch ik ook moge zijn, om in aanwezigheid van deze briljante vergadering de waarheid uit te spreken dat rechters en regeringen, presidenten en hun raadgevers, hun macht en hun grootheid hebben gekregen van het volk”.

De „briljante vergadering” was gechoqueerd. De kleine man was dronken, duidelijk dronken. Niemand wist dat Johnson, geplaagd door een kater en het besef van zijn eenvoudige afkomst tevoren tegen Hamlin had gezegd dat hij last had van zijn zenuwen en daarom een stevige borrel wilde hebben. Hamlin had een fles whisky laten halen en deze aan Johnson gegeven, die evenwel niet in zo'n goede conditie was, dat hij de uitwerking van de whisky vandaag beter kon verdragen dan gisteravond.

Hamlin trok Johnson aan zijn jasslip. Forney fluisterde duidelijk hoorbaar dat hij moest gaan zitten. De gezichten vóór hem waren koud en minachtend. Alleen Lincoln zag er bedroefd en beheerst uit. Stanton's ogen puilden bijna uit hun kassen. Speed had zijn handen voor zijn gezicht geslagen. Rechter Nelsons mond hing open van ontzetting. Op de tribune werd er gefluisterd. Tenslotte, na wat men zou kunnen noemen een propagandarede voor Tennessee, nam Andrew Johnson de bijbel in beide handen, drukte er luidruchtig een kus op en zei toen: „Ik kus dit boek ten aanschouwen van mijn land, de Verenigde Staten”.

Onder de aanwezigen was een duidelijk gevoel van afkeer merkbaar, een agressieve afkeer, en Johnson zou zijn hele verdere leven de gevolgen van zijn blunder blijven onderhouden. De vergadering begaf zich nu naar buiten en president Lincoln legde de eed af. Zijn rede bestond uit nauwelijks vier volgeschreven blaadjes:

„Beide partijen wilden oorlog vermijden, maar de ene wilde liever oorlog voeren dan de natie te laten overleven en de ander wilde liever oorlog voeren dan de natie tenonder te laten gaan. En de oorlog kwam...”

Beide lezen dezelfde bijbel en aanbidden dezelfde God; en beide riepen ze zijn hulp in tegen de andere. Men kan het vreemd vinden dat iemand een rechtvaardige God om hulp durft te vragen bij het winnen van zijn brood uit het zweet van zijn medemensen; maar laat ons niet oordelen, opdat wij zelf niet veroordeeld zullen worden. Het was niet mogelijk dat de gebeden van beide werden verhoord; noch het gebed van de ene noch dat van de andere is eigenlijk helemaal verhoord...”

Binnen vijf minuten had hij zijn rede besloten met de woorden: „Zonder iemand een kwaad hart toe te dragen, met christelijke liefde tot allen, met strikte rechtvaardigheid zoals God ons de rechtvaardigheid heeft willen laten zien, hopen wij te mogen blijven streven naar de voltooiing van het werk waaraan wij bezig zijn: de wonden der natie te verbinden, te zorgen voor hem die de strijd heeft gestreden en voor zijn weduwe en zijn vaderloze kinderen — alles te doen wat een rechtvaardige en waarachtige vrede onder onszelf en met alle naties kan bevorderen en verzekeren”.

Hij keerde zich om en verliet het podium. Hij glimlachte toen hij langs zijn vooraanstaande vrienden liep die hem toeknikten en applausseerden. Zou misschien zijn blik ook een fractie van een seconde hebben gerust op een knappe jonge man op de tribune er vlak naast — John Wilkes Booth? Lincoln reed terug naar het Witte Huis met Tad naast zich. De parade was groots en luidruchtig. Vanaf het fort donderden de kanonnen, op de Avenue stonden bij iedere hoek betreden patrouilles. Muziekcorpsen speelden. De president lichtte plechtig zijn hoge hoed voor het verzamelde volk.

De knappe vreemdeling verliet de tribune samen met Walter Burton, de nachtportier van het National Hotel. Ze gingen terug naar de hotelbar om de dag te vieren met een dronk. Booth zei niet veel, alleen dat hij de toegangskaartjes voor de tribune had gekregen van de dochter van senator Hale.

Aan de rede van de president werd in de pers de verschuldigde aandacht geschonken. Men sprak van een „verzoenend gebaar” tegenover de zuidelijken. Het gróte nieuws werd niet gepubliceerd; dat werd alleen maar gefluisterd, van mond tot mond: Andrew Johnson was dronken geweest. Binnen twee dagen had het iedere eettafel, iedere bar en ieder steegje bereikt. Johnson was er kapot van en verliet in alle stilte Washington om weer op verhaal te komen in het huis van Frank Blair in Silver Spring, Maryland. De praatgrage senaat, die aandacht aan het gebeurde wilde besteden zonder te kunnen worden beschuldigd van gebrek aan tact en manieren, liet een besluit uitvaardigen, waarin de verkoop van sterke dranken in de restaurants van het Capitool werd verboden. Op vergaderingen van de partij drongen enige senatoren er op aan dat Johnson zou aftreden.

(Wordt vervolgd)

♦ Tractementen

Wie de kranten uit 1913 naleest, stuit telkens op het verschijnsel, dat in verschillende provincies Gedeputeerde Staten het initiatief nemen, om de traktementen van burgemeesters en gemeentesecretarissen te verhogen.

Zo vonden wij, dat een halve eeuw geleden de burgemeester van de gemeente Den Helder een traktement had van 2500 gulden en de secretaris had er 2400.

Nu was de raad van mening, dat dit te weinig was. Hij wilde zelfs een „drastische verhoging”, met name wanneer zij in procenten wordt uitgedrukt.

De raad zei: laten we de burgemeester brengen op 3200 gulden en de secretaris op 2600. Het verschil tussen beide salarissen was te gering, te meer, daar de burgemeester in Den Helder nog al wat representatie-verplichtingen heeft. Dat gaat zo in een marinestad. Meer Gedeputeerde Staten van Noordholland bekeken het en zeiden, dat het niet voldoende was.

En zo kwam het traktement van de burgemeester ineens van 2500 op 3500 en dat van de secretaris van 2400 op 3000.

Sommigen in Den Helder zeggen, dat het uiteraard bij deze beide verhogingen niet zal blijven en dat ook anderen, die ten stadhuis werken, wel wat opgetrokken zullen worden. En dan komt het een met het ander als een vel zware last te drukken op het gemeentelijk budget . . .

Firma Jan de Mik

HARDINXVELD-GIESSENDAM
Aannemers van
OEVERVERDEDIGINGSWERKEN
GRIENDHOUTHANDEL
HOEPELMAKERIJ
Telefoonno. 2156
Hardinxveld-Giessendam

RADIO BECKER

ZEIST - Telefoon 03404-13511
Na 7 uur 12333

HET ADRES

voor zenders, richtingzoekers en echoloden

Fa. H. van Triest & Zn

Groothandel in fourages

DWINGELO

Telefoon 0 5219 - 1647 b.g.g. 1316
EEN KRACHTIGE SCHAKEL BIJ DE
IN- EN VERKOOP VAN UW
RUWVOEDERS

TRANS SKANDIA EXPRESS

3 x per week
COPENHAGEN en STOCKHOLM
1 x per week
OSLO
Ook koel- en meubeltransporten.

BONGERS - WAGENINGEN

Telefoon 3750 - Telex 45122

GEURTS'

CONSERVENFABRIEK C.V.
DODEWAARD

De fijnste fruitproducten uit de
Betuwe boomgaarden

Vraagt uw winkelier ons merk jams,
appelmoes - vruchten op sap - etc.

„Want de wortel van alle
kwaad is de geldzucht . . .”

I Tim. 6 : 10.

VOOR de laatste maal luisteren we naar wat Paulus aan Timotheus schrijft in dit gedeelte van zijn brief. Misschien lijkt dat wat negatief, omdat Paulus nog niet uitgesproken is en nog toekomt aan zijn apostolisch vermaan in positieve zin: hij gaat nog iets tot slot zeggen over het pand, dat Timotheus toebetrouwd is en over het jagen naar gerechtigheid. Niettemin bepalen we ons bij bovenafgedrukt tekstwoord, aangezien hierin evenzeer een duidelijke raadgeving ligt.

In de voorafgaande verzen, waarbij we ook stilstonden, is het „rijk zijn” tegenover het „rijk willen zijn” geplaatst: het geestelijke leven temidden van de schepping tegenover het jagen naar dat wat niet aan het leven bouwen kan, althans niet op zichzelf. Paulus brengt dit nu kernachtig onder woorden in één zin: de wortel van alle kwaad is de geldzucht. Een woord overigens, waarover een akelig misverstand bestaat.

Wat bedoelt de apostel hier? Is hij dan toch weer niet bereid, de geschapen werkelijkheid te accepteren? Geen sprake van. Misschien kent u het grapje, waarin de vraag wordt gesteld: waarover preekte dominee vanmorgen? Antwoord: over de zonde. Vraag: wat zei hij ervan? Antwoord: Hij was ertegen.

Niemand, die met ons de vorige teksten heeft gevolgd, kan dat van Paulus zeggen. Als u de vraag stelt, wat Paulus over de aardse goederen heeft gezegd, kunt u bepaald niet antwoorden: hij was ertegen. Paulus is niet tegen het geld. Ook niet tegen het verwerven en vermeederen van geld, goed en bezit. En in deze tekst neemt hij niets terug van wat hij heeft gezegd over de zich in geld en goed manifesterende zegen des Heren. Van „aardse slijk” weet

Onderweg

hij niet. Wel weet hij van een zondig mens, en van de zonde die de mens in zijn greep heeft. Daarom heeft hij de „genoegzaamheid” gepredikt, de „winst van de godsvrucht”. En nu sluit hij dit verhaal af met de climax van zijn betoog.

Hij wijst naar de „wortel van alle kwaad”. Dat is dus niet hetzelfde als de oerzonde, maar iets anders, iets dat meer een feit is dan een begrip. Met dat woord „wortel” wijst hij aan, dat hij een concentratiepunt, een kristallisatie-moment heeft ontdekt. Waarvan? Van het „kwaad”. Dat is: van de gevolgen van de zonde. Niet van „de zonde” zelf, maar van de gevolgen daarvan: het verderf, de verwording.

Hij heeft het dus niet over de zondeval zonder meer, maar over de doorwerking van de zonde. En hij stelt, dat in de „geldzucht”, in de onverzadigbare honger naar het rijk willen zijn, een impuls schuilt voor de doorwerking van de zonde. Geldzucht is de lont in het kruit en werkt als een opgestoken sigaret in een steenkolenmijn.

Wie vermaterialiseert, brengt niet alleen zichzelf in gevaar maar ook de wereld om hem heen. Dat wat al sluimerend en smeulend aanwezig was, laait in eens op, barst ineens uit, kristalliseert zich ineens. Vandaar dat hij zegt dat zij die zich aan de geldzucht overgaven, niet alleen van het geloof zijn afgedwaald maar zich ook met vele smarten hebben doorboord.

Daarin zit derhalve niet de trek van het noodlottige, het onvermijdelijke, maar integendeel de trek van het onverantwoordelijke, het misdadige. Geen moment komt het in hem op, de mens als slachtoffer van dit leven, van de materie, van het stof te zien. Wie deze woorden leest, komt eerder tot de overtuiging dat een zeker optimisme door zijn waarschuwing heenklinkt. Er is om zo te zeggen iets aan te doen. De situatie is ernstig. Paulus heeft uitdrukkingen te over om dit aan te geven: de wereld is verzadigd van zonde, schuld, duisternis. Hij noemt het niet kunnen doen van de

wil Gods, de strijd tegen de machten en geestelijke boosheden, de „ellende” die dit leven verduistert. En de geldzucht is een van die onverantwoordelijke wandaden die deze sluimerende dreigingen plotseeling als een kettingreactie in beweging brengen. Maar voor Paulus is daarmee het laatste woord niet gezegd.

Het kruis staat zó centraal in deze van dood, zonde en duisternis zwangere wereld, dat voor degene die gelooft, het gevaar wijkt, omdat door het geloof de mens en zijn wil in de „wortel” veranderd worden. Het heil in Jezus Christus en de verwerkelijking daarvan in de Heilige Geest is immers „herscheping”, vernieuwing — afbreking van het oude en opbouw van het nieuwe. Het oude is voorbijgegaan — ziet, het is alles nieuw geworden. Ook dit is een woord van dezelfde Paulus. Daarom is het „toebetroude pand” en het jagen naar gerechtigheid ook een zeer concrete zaak voor hem. Geen „geestelijke” in de verbleekte woordbetekenis zoals wij die gebruiken, maar letterlijk „uit de Geest” en dus herscheppend. Jagen naar de gerechtigheid is een programmatisch woord, dat op aarde concrete gestalte kan krijgen, evenzeer als de wortel van alle kwaad een gestalte is. In dit verband krijgen de uitdrukkingen „het eeuwige leven” (vers 12) en „God, die ons alles rijkelijk ten gebruike geeft” (vers 17) wel een zeer hoge glans.

Strijd tegen de zonde en het verderf heeft waarlijk niet alleen zin tegen het licht van de eeuwigheid; ook voor het leven in de tijd legt het een vaste grondslag, mits het „christelijke” van de werken nimmer wordt losgemaakt van de Christus die het werken in ons werkt. En is dat niet het eigenlijke „pand”, ons toebetrouwd?

ds. A. J. KRET.

Uw adres voor

DIRECTIEKETTEN
BARAKKEN
SCHOLEN
ZOMERHUISJES
enz. enz.

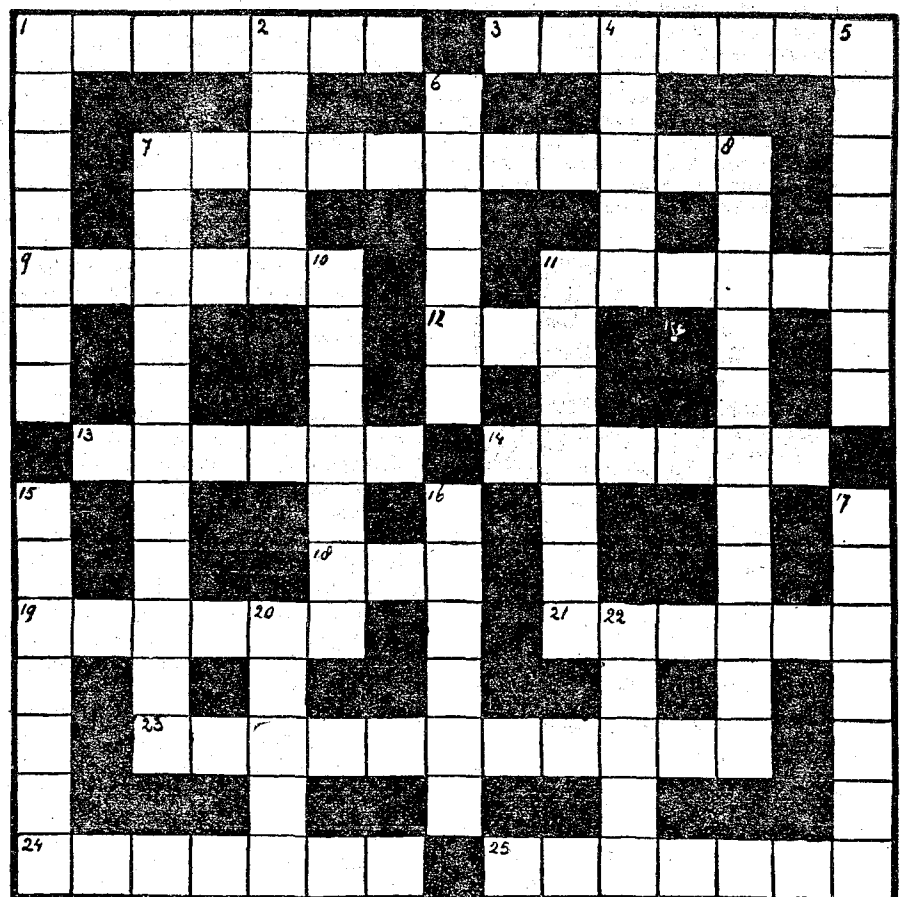
Firma Gebr. Timmer

Houtbouw - Giessendam - Tel. 2062

Kryptogram

Horizontaal: 1. Twee vrouwen vormen één boom; 3. 't is kranig en nogal getapt; 7. smullen van fruit? Nee, ouders „eten” van hun kinderen; 9. deze ziekte moet op de handel worden afgestemd; 11. groter én schoner worden; 12. gevolgd door een woord is 't een verzekering; 13. deze kleding vindt men nergens niet; 14. zuur dat geld verzoet; 18. honorarium van advocaat in proces inzake een veehandel?; 19. spiegel der ziel; 21. moeilijkheden; 23. levenshouding van luipaard? Nee, alleen de verkeerde kant op arbeiden; 24. organiseren van luchtreizen voor roerende goederen; 25. stropers?

Vertikaal: 1. Bezit vetmestend zintuig; 2. financiële trekker; 4. (spijs-) oliebron; 5. de dokter bij de geboorte van de kunst; 6. welk een dwaze hoop!; 7. uitstel door koning verleend? Nee, Koning Winter wil niet laten werken; 8. zij vliegen (er) in; 10. gerepareerd, maar wel gekunsteld; 11. hij keert op de TV de kijkers de rug toe; 15. heeft grote aantrekkingskracht; 16. vraag van talloze formulieren; 17. dan moet de hand voor de mond gehouden worden; 20. de Engelse engel steekt bij ons; 22. alleenstaand lichaamsdeel.

Oplossing puzzel van 19 oktober

Horizontaal: 1. klassiek; 8. Rommel; 9. geniep; 11. tribune; 12. esprit; 13. renstal; 14. langoor; 16. leefnet; 19. bigamie; 22. kenner; 24. oortarts; 25.

diaken; 26. Kubaan; 27. groente.
Vertikaal: 2. Leeds; 3. spinrag; 4. in petto; 5. krater; 6. omzien; 7. berusten; 10. heelster; 12. elleboog; 15. negerhut; 17. eskader; 18. fanfare; 20. Mirjam; 21. eisen; 23. Evert.

Centrale vergaderingen

Wij komen bijeen...

Gaarne willen wij in deze rubriek de aandacht vestigen op centrale vergaderingen, welke in de verschillende delen van het land worden gehouden.

In chronologische volgorde zijn het ditmaal de volgende:

* Op zaterdag 2 november wordt de provinciale deputatenvergadering gehouden, belegd door het Provinciaal Comité Drenthe.

De plaats van samenkomst is een van de zalen van „Bellevue”, dr. Nassaulaan te Assen.

Aanvang der vergadering te 10.00 uur v.m.

In de morgenvergadering spreekt — na behandeling van enkele huishoudelijke punten — de heer Th. Brouwer te Assen. In de middagvergadering spreekt de heer J. Smallenbroek te Assen.

* Op zaterdag 2 november houdt de Kamercentrale Den Helder een ledenvergadering. De plaats van samenkomst is hotel „Victory”, Langestraat 68 te Alkmaar (ingang Van der Boschstraat).

Aanvang der vergadering te 15.00 uur.

Als spreker zal optreden mr. W. R. van der Sluis te Bilthoven, secretaris van het Centraal Comité.

* Op zaterdag 2 november houdt het Provinciaal Verband Groningen van A.R.J.O.S. zijn jaarvergadering.

De plaats van samenkomst is „Het Tehuis” te Groningen.

Aanvang der middagvergadering, waar ieder welkom is te 14.30 uur. (Aanvang 's morgens te 10.30 uur).

Er zal een Kamerzitting worden gehouden. Voorzitter zal zijn prof. mr. Th. A. Versteeg, lid van de Tweede Kamer. Als minister van landbouw zal optreden de heer P. van der Mark, lid van Gedeputeerde Staten van Friesland. Er zijn zes fracties gevormd uit verschillende clubs uit de provincie.

Als basis der discussie dienen artikelen over de landbouw, die de heer Van der Mark schreef in „Nederlandse Gedachten” van 2, 8 en 22 juni en 13 en 20 juli j.l.

Na de zitting zal een jury vragen beantwoorden.

Toegangskarten (à f 0,50) verkrijgbaar bij H. Jonker, Kraneweg 63a, Groningen, tel. 05900-37381, alwaar ook een kort uittreksel van genoemde artikelen verkrijgbaar is.

* Op maandag 4 november belegt de Centrale A.R. Kiesvereniging Delft een openbare jaarvergadering.

De plaats van samenkomst is het Wijkgebouw „De verborgen schat”, Verwersdijk 164 te Delft.

Aanvang der vergadering te 20.00 uur.

Spreker is de heer B. Roolvink te Hilversum, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

* Op zaterdag 9 november houdt de Statencentrale Delft haar jaarvergadering. De plaats van samenkomst is het gebouw „De Binnenhaven” te Naaldwijk.

Aanvang der vergadering te 14.45 uur.

Als spreker zal optreden de heer B. Roolvink te Hilversum, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

* Op maandag 11 november wordt een vergadering gehouden voor het Zuid-Oostelijk deel van de provincie Utrecht.

De plaats van samenkomst is Hotel Darthuizen te Leersum.

Aanvang der vergadering te 20.00 uur.

Spreker is de heer G. A. Kieft te Utrecht, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Verplaatsbare HOUTEN GEBOUWEN

Directie- en schaffketen
Noodwoningen,
scholen en kerken.
Directie- en schaff-
wagens
ete.

HOUTBOUW HAHBO HARDINXVELD

Telefoon Hardinxveld-Giessendam 2141

Technisch Bureau

A. Meerman N.V.

BOUWMACHINES

VLAARDINGEN - TEL. 01898-5157

A C H T E R P A G I N A

De vrouw in de partij

DEZE WEEK is een begin gemaakt met de verzending van het gedrukte „Jaarverslag van de Anti-Revolutionaire Partij over het jaar 1962”, aan de leden van het Partij Convent en aan de secretariaten van de kiesverenigingen en van de centrales.

Dit verslag geeft een goed beeld van het gebeuren in onze partij in 1962. De aanduiding der voornaamste hoofdstukken en bijlagen laat dat reeds zien: het Centraal Comité, de Partij Conventen, de Organisatie Commissie en het Algemeen Organisatie Comité, het A.R. Vrouwencomité, het Comité voor Vrienden, Nederlandse Gedachten en A.R. Post, Sprekersorganisatie, Documentatiedienst, Radio- en Televisiezending, Buitenlands Contact, enige uitslagen van de in 1962 gehouden Staten- en Raadsverkiezingen, overzicht van het ledental der partij en financiële verslagen.

Als bijlagen zijn dan tevens nog opgenomen korte verslagen van de diverse Kamercentrales over 1962, vervolgens jaarverslagen van de A.R.J.O.S., van het College van Advies, van de Dr. A. Kuyperstichting, van het Verband van Verenigingen van A.R. Gemeente- en Provinciebestuurders, alsmede van de A.R. Eerste en A.R. Tweede Kamerfractie.

Jaarverslag A.R.-Partij

IN 344 bladzijden passeert de partij-geschiedenis van 1962 de revue. Het is volmaakt duidelijk, dat op tal van punten uit dit verslag — hoe belangrijk ook — in de komende weken op deze plaats niet kan worden ingegaan. Wij willen er dan ook mede volstaan op slechts enkele facetten van de voorbijgegangene activiteiten van de partij een accent te leggen.

Eerst zij evenwel nog even onderstrept — met name voor de secretariaten van kiesverenigingen en centrales — dat het jaarverslag ook grote hoeveelheden up to date adressenmateriaal bevat.

Behalve van de landelijke partijorganen, zijn ook de adressen en telefoonnummers van de voorzitters, secretarissen en penningmeesters van de Provinciale Comité's, Kamercentrales en Statencentrales opgenomen. Men treft tevens aan de ledenlijst van het College van Advies, de namen, adressen en telefoonnummers van de leden der fracties, terwijl eveneens de samenstelling der bureaus, fractiecommissies e.d. zijn vermeld volgens de laatste gegevens. Ook treft men bijvoorbeeld de namen en adressen aan van de leden van het Algemeen Organisatie Co-

mité en het A.R. Vrouwencomité.

Ditmaal willen wij overigens even nader stilstaan bij het ledental en met name bij de vrouwen-activiteiten in de partij.

Ledental stijgt

BLIJKENS het jaarverslag 1962 telde de A.R.-Partij eind december 1962 ruim honderdduizend leden; om precies te zijn 100.643. Dat is ongeveer 2100 leden meer dan het jaar daarvoor. Op 31 december 1961 telde de partij n.l. 98.544 leden.

Het ledental blijft de jaren door goed stabiel met een neiging tot stijging. In 1957: 97.186; in 1958: 99.340; in 1959: 99.613; in 1960: 97.980; in 1961: 98.544; in 1962: 100.643.

Vrouwelijke leden

AANSLUITEND aan het voorafgaande zij eerst vermeld, dat ook het vrouwelijke ledental regelmatig toeneemt. Tien procent van de partijleden bestaat thans uit vrouwen.

Wij laten van de vrouwelijke ledentalen in de loop der jaren hier ook graag een kort overzicht volgen. Opgemerkt zij, dat het aantal ongehuwde vrouwelijke partijleden eerst sinds 1960 apart wordt geadministreerd. Tot dat jaar gebeurde dat — dit in verband met de voor deze geldende lagere contributieafdracht aan het Centraal Comité — alleen voor de gehuwde vrouwen.

Van de bovengenoemde totale ledentalen waren er per 31 december 1957: 1712 gehuwde vrouwen; in 1958: 2164 gehuwde vrouwen; in 1959: 2296 gehuwde vrouwen; in 1960: 2457 gehuwde en 5841 ongehuwde vrouwen (totaal dus 8298); in 1961: 3407 gehuwde en 5875 ongehuwde vrouwen (totaal 9282) en in 1962: 3903 gehuwde en 6252 ongehuwde vrouwen (totaal 10155).

Vrouwenactiviteiten

ZEKER mag gezegd worden, dat de regelmatige stijging in belangrijke mate het gevolg is van de in de laatste jaren tot verdere ontplooiing komende activiteiten van de vrouwen zelf, nadat voordien reeds — om ons hiertoe nu te beperken — SCEVAR (het Studie Centrum van Vrouwelijke Anti-Revolutionairen) en ARVA-Friesland — actief waren geweest.

Op 26 september 1959 werd door het Centraal Comité een aantal dames benoemd als leden van een te vormen landelijk A.R. Vrouwencomité. Op 27 oktober, dus een maand later, volgde de installatie van deze „startcommissie”. Daarna wezen op verzoek van het Centraal Comité ook de Kamercentrales elk een vertegenwoordigster aan in dit comité. Mevrouw dr. F. T. Diemer-Lindeboom is de presidente van het comité, mevr. M. Kuipers-Klapwijk is vice-presidente.

Deze beide dames zijn, evenals mej. J. van Leeuwen lid van het Centraal Comité van de partij.

HET landelijke A.R. Vrouwencomité heeft sinds 1959 regelmatig vergaderd, ter bespreking van een bepaald onderwerp en/of ter bespreking van de activiteiten door en voor vrouwen in de verschillende delen van het land.

In februari 1960 werd een A.R. Vrouwenconferentie belegd te Utrecht (ongeveer 125 deelnemers uit alle delen van het land), waar mevr. Diemer-Lindeboom sprak over: „De wereld van vandaag en het kind” en mej. J. van Leeuwen onder de titel: „Schouder aan schouder”. Beide redevoeringen verschenen in druk in de brochure „De vrouw en de christelijke politiek”.

In maart 1962 werd een grote A.R. Vrouwenvergadering gehouden in „Tivoli” te Utrecht. Ongeveer 1500 vrouwen uit alle provincies waren hier aanwezig.

Hoe het in de verschillende delen van het land ligt blijkt uit hetgeen daaromtrent door de respectievelijke vertegenwoordigsters in het A.R. Vrouwencomité wordt medegedeeld.

Uit de in het jaarverslag opgenomen verslagen van de Kamercentrales blijkt, dat ook bij de mannelijke bestuursleden van de Kamercentrales steeds meer belangstelling bestaat voor het werk der vrouwen. Steeds meer worden ook de provinciale vrouwencomités ingeschakeld bij de diverse regionale partij-activiteiten. In bijna elk gewest — zo deelt het jaarverslag mede — laat het Provinciaal Comité of de Kamercentrale zich nu bijstaan door een damescomité, waarvan de leidster zowel in het regionale bestuur als in het nationale vrouwencomité zitting heeft.

De actieve belangstelling, het medeleven en medewerken van de vrouwen kan slechts worden toegejuicht en gestimuleerd. Dat zal de partij ten goede komen.

BOEKEN en periodieken

♦ Communistische infiltratie

Er is een massa literatuur over het communisme. De meeste mensen hebben echter geen tijd om daar eens rustig kennis van te nemen. In zijn boekje dat de hierbovengenoemde titel 1) draagt, constateert de schrijver, de heer F. Schaaff dan ook terecht: „het percentage van onze volwassen bevolking, dat iets van het wezen van het communisme weet, is maar uiterst gering”. Dit feit is de beste bondgenoot van het sluipende gevaar dat ons ook geestelijk vanuit het Oosten bedreigt. In een plotselinge bezetting door rode legerscharen gelooft men niet direct (meer). Wij worden bij die gedachte (waarvan niet zozeer de realiteit als wel onze wensdroom het vaderschap toekomt) natuurlijk ook wel wat gesteund door het kernstop-akkoord van augustus j.l. Ernstiger dan deze sluimer is de verdoving, die de welvaart in dit opzicht teweeg brengt. We zijn er n.l. al bijna helemaal niet meer op bedacht dat het communisme zich juist nu op andere methoden dan die van revolutie en geweld, toelegt. Die methode is de tactiek van het infiltreren op belangrijke posten in het sociaal-economisch leven. De recente stakingen en andere symptomen van loonmoeilijkheden wijzen er on-

miskbaar op dat er ook een „gezags-crisis”, annex ondermijningsactie aan de gang is. De sluier die gewoonlijk over deze infiltratie-methoden hangt, werd ook even opgelicht toen een ondernemer onlangs zei: „in mijn ondernemingsraad zitten bijna uitsluitend communisten; ze zijn ook door de andersdenkende arbeiders gekozen, want die vinden dat deze kerels de enigen zijn, die wat voor hen doen”. Het is duidelijk, dat communisten op sleutelposities ook nog wel andere taken hebben...!

Het is goed dat in dit kort en duidelijk geschreven boekje in de Serie Bedrijfspsychologie uit de doeken gedaan wordt, wat het communisme in wezen is, wat het wil en waarom het zo funest is. In de inleiding wijst de onder ons bekende heer dr. J. H. Scheurer op de fanatieke geestdrift van de communist, die zijn pseudo-religie heel wat consequenter beleeft dan in de regel het geval is met zijn enige tegenstander, die er wat wezenlijks tegenover te stellen heeft: de christen.

De schrijver zelf beschrijft het gevaar echt vanuit deze tijd. Zo merkt hij snedig op, dat de Morele Herbewapening eigenlijk geen voldoende tegenweer biedt als die beweging zelf het onderscheidingsvermogen ondermijnt.

Men kan op enkele punten een feitelijke onjuistheid signaleren. Zo is bijvoorbeeld de correctie nodig, dat Chroestjef niet sedert 1954, doch sinds 27 maart 1958 aan het hoofd van de Sowjetregering staat. Men kan daarnaast van oordeel zijn dat de auteur het nationalisme (vermoedelijk bedoelt hij het nationaal socialisme) teveel met het communisme over één kam scheert. Dit alles neemt echter niet weg dat het een prestatie is om in zo'n kort bestek (87 pagina's), zo essentieel over

het communisme te schrijven, de dreiging er als het ware voelbaar te maken en tevens kernachtig op de enig andere weg, n.l. die van een bezield christelijke (politieke) actie, te wijzen.

Indien men op onze kiesverenigingen een niet al te veel tijd van voorbereiding rovende inleiding door „eigen krachten” over dit onderwerp wil laten houden, wordt hier een bondige, doch tegelijk verantwoorde leidraad gepresenteerd. Ook jeugdverenigingen en conferentie-activiteiten (we denken bij voorbeeld aan de prot. chr. bezinningscentra voor militairen) hebben in dit boekje een goede „startmotor” voor de discussie ter beschikking. Daarom bevelen wij het in ruime kring van harte aan.

v. d.Sl.

1) „Communistische Infiltratie” door F. Schaaff (ingeleid door dr. Joh. H. Scheurer) in de Serie Bedrijfspsychologie uitgegeven door J. N. Voorhoeve te Den Haag. (87 pagina's; prijs f 4,90).

Wees zuinig met uw geld koop bij..

WESTERVELD

Bovendien 3% korting door Uw kassabonnetje.

REGISTREREN WESTERVELD

FILIALEN DOOR GEHEEL AMSTERDAM

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

VAN WERKGEVERS DISCIPLINE GEVRAAGD

Strijd tegen „zwart loon”

NA het akkoord in het bestuur van de Stichting van de Arbeid over de verbetering van de arbeidsvoorwaarden in 1964, hebben vrijwel alle belanghebbende groeperingen, zoals dat veelal gebeurt na belangrijke beslissingen, zich in eigen kring nog eens bezonnen op de totale betekenis van het bereikte resultaat. In vele gevallen hebben deze bezinningen ook geleid tot openbare reacties en publicaties.

Bijzonder constructief achten wij de reactie, die gekomen is van de centrale werkgeversorganisaties. Deze hebben zich namelijk per circulaire tot de bij hun bond aangesloten leden gewend met een persoonlijke oproep. De centrale werkgeversorganisaties, die op het hoogste niveau een belangrijke verantwoordelijkheid op zich geladen hebben voor de sociaal-economische ontwikkeling in ons land voor het volgend jaar, willen haar gegeven woord ook waar maken.

De werkgevers in Nederland worden opgeroepen zich bij de onderhandelingen per bedrijfstak en in het gesprek met de werknemers in de bedrijven in principe te houden aan wat in de Stichting van de Arbeid is overeengekomen. Er wordt discipline gevraagd ter voorkoming van chaotische toestanden en ter bevordering van rechtvaardiger verhoudingen in het bedrijfsleven.

Opgemerkt zou kunnen worden, dat deze discipline in de werkgeverswereld wel erg ver zoek is geweest, wanneer men denkt aan de zogenaamde zwarte lonen, die in het verleden in strijd met de c.a.o.'s in de bedrijfstakken werden betaald.

Het thans in de Stichting van de Arbeid tot stand gekomen akkoord houdt de mogelijkheid in, althans een stuk van dit zwarte loon uit het verleden wit te maken. Werkgevers- en werknemersorganisaties zijn immers akkoord gegaan met de mogelijkheid, per onderneming naar boven toe van de bedrijfstaksgewijze overeengekomen lonen af te wijken. Of deze operatie slaagt, zal grotendeels afhangen van de discipline, die de werkgevers tonen en waarom de centrale werkgeversorganisaties thans gevraagd hebben.

MEER OORZAKEN

Er kan echter moeilijk gesteld worden, dat de betaling van zwarte lonen in het verleden alleen te wijten is geweest aan het gebrek aan discipline aan werkgeverszijde. Achteraf is wel gebleken, dat op centraal niveau het loonbeleid dikwijls aan de (te) schriële kant is geweest. Dit beleid op zichzelf vroeg als het ware om correcties, die dan ook ille-

gaan tot stand kwamen. De gang van zaken in de ondernemingen bleek steeds gunstiger dan aan de conferentietafel door de ondernemers werd verondersteld.
Een groot deel van de in de loop

Prijspolitiek in discussie

der jaren gegroeide loonachterstand (zeker wanneer we letten op het buitenland) heeft de Stichting van de Arbeid nu in één ruk willen wegemen door voor 1964 een loonsverhoging van 10 procent in principe mogelijk te maken. Per bedrijfstak kan dit percentage nog naar boven of naar beneden variëren.

Mr. P. M. H. van Boven, algemeen voorzitter van het Nederlands Katholiek Werkgevers Verbond zei het deze week tijdens een ledenvergadering van het verbond te Utrecht als volgt:

De aanpassing van ons loon- en prijspeil zet althans voorlopig een streep achter de tot dusver gevoerde industrialisatiepolitiek van relatief lage lonen en prijzen.

Een betrekkelijk laag niveau van prijzen en lonen is in de jaren na de oorlog noodzakelijk geacht als de startmotor voor het industrialisatie- en exportprogramma. Toen dit eenmaal goed op gang was gekomen, hebben wij wellicht niet bijtijds de choker weer inge-

drukt. Er bleef een zeker gebrek aan vertrouwen bestaan in onze industrialisatiekansen. De voortzetting van het emigratiebeleid is een duidelijk voorbeeld, dat Nederland er moeite mee heeft gehad in de afgelopen jaren de bakens te verzetten. Overigens mag een toenemend vertrouwen in onze industrialisatiekansen niet tot gevolg hebben, dat onze lonen en prijzen nu maar geheel vrij moeten worden gelaten. Aldus mr. Van Boven.

Ook de opvattingen aan werkgeverszijde blijken nu dus zeer reële mogelijkheden in te houden om in de toekomst tot beter gereguleerde verhoudingen te komen op loongebied.

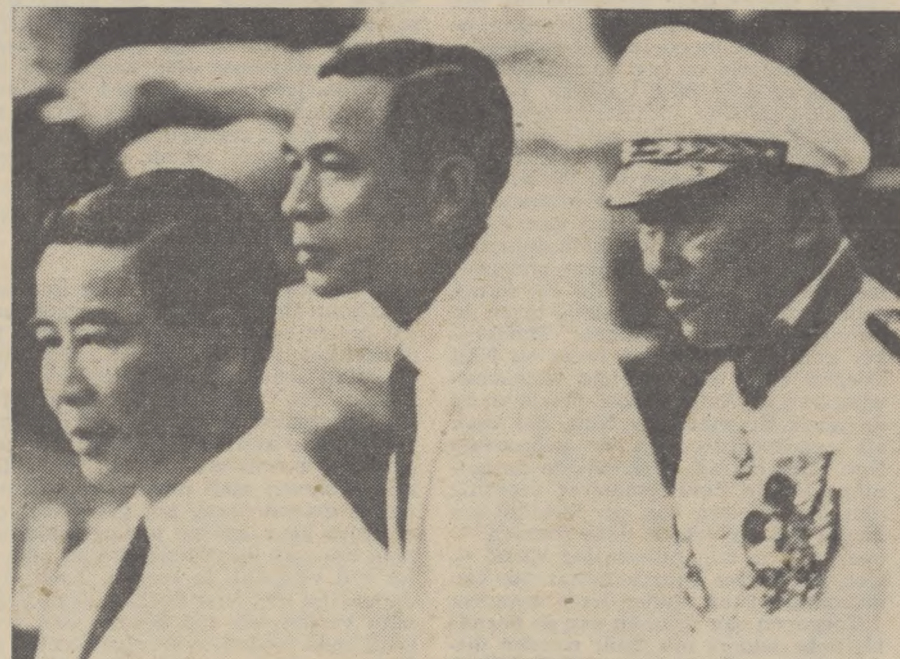
CONVENTSRAPPORT

We willen in dit verband nog eens herinneren aan wat het Convent van Chr. Sociale Organisaties op 12 juli 1957, dus zes jaar geleden, in een rapport over de zwarte lonen reeds schreef.

Het zwarte loon, aldus het rapport, draagt bij tot de verzwakking van het normbesef in brede lagen van ons volk. De stilzwijgende sanctionering van het bestaan der zwarte lonen vormt een gevaar voor de handhaving van wet en recht in het algemeen. Het is een veeg teken, dat dit gevaar zo weinig veront-rusting oproept. Ook worden door de zwarte lonen onrechtvaardige loonverhoudingen geschapen tussen degenen, die onder overigens gelijke omstandigheden gelijkwaardige arbeid verrichten. Tot zover het rapport van het Convent.

In het licht van deze uitspraak is het een verheugende zaak, dat thans juist de centrale werkgeversorganisaties ge-

Drie figuren, die een rol hebben gespeeld in het Vietnamese drama: van links naar rechts: president Diem, zijn broer Nhu en generaal Van Minh, de man die de staatsgreep geleid heeft en nu als staatshoofd optreedt...

Meer hierover op pagina 2

Kijk en luister...

Op maandag 18 november a.s. naar onze A.R. Televisie-uitzending.

De uitzending vindt plaats van 20.20—20.30 uur.

Laat al uw aan- en verkopen van onroerend goed door ons verzorgen

N.V. MAKELAARSKANTOOR
PRAASTERINK
Noord Kon. Wal 5, Helmond
Telefoon 04920 - 4753.

BIJ KAPTINO

keuze uit meer dan 2000

SCHRIJF- MACHINES

ook TEL- en REKENMACHINES.
BRANDKASTEN grote sortering

De Clereqstraat 77 - Tel. 123711 - Amsterdam

Een belangwekkend nieuw boek van Prof. Dr. J. H. v. d. Berg:

LEVEN IN MEERVOUD

Gebonden f 17,90.

Van deze auteur verschenen: Metablitica; Het menselijk lichaam enz.

VERKRIJGBAAR IN DE BOEKHANDEL

G. F. Callenbach N.V., Nijkerk

zamenlijk hun leden hebben opgeroepen tot het tonen van een zo groot mogelijke discipline en het zo stipt mogelijk naleven van de afspraken, binnen het stichtingsbestuur gemaakt. Deze eis is juist, maar ook billijk, omdat binnen het stichtingsakkoord genoeg mogelijkheden zijn gelaten tot een gerechtvaardigde differentiatie.

In de afgelopen week heeft echter niet alleen de loonzijde bijzondere aandacht gekregen, ook de prijzen ontgingen niet aan de aandacht. Hadden het C.N.V. en het N.V.V. reeds eerder gewezen op het gevaar van te grote prijsstijgingen tengevolge van forse loonsverhogingen, thans heeft ook de K.A.B. zijn stem laten horen tegen te sterke prijsstijgingen. Bij de discussie in de verbondsraad van de K.A.B. werd vooral verontrusting uitgesproken over het nu reeds oplopen van de prijzen.

De K.A.B.-voorzitter, de heer Middelhuis, verrijkte daarbij het sociaal-economisch jargon in Nederland met een nieuw woord: kilometeren. Hij merkte op, dat het voordeel van het bereikte akkoord is, dat er niet meer gemillimeterd behoeft te worden bij de lonen maar het akkoord biedt volgens hem ook geen mogelijkheden tot kilometeren.

RIJSINDEX

Ook bij het bedrijfstaksgewijze overleg, dat hier en daar al is begonnen, zijn de prijzen om de hoek komen kijken. Zo heeft de Chr. Metaalbedrijfsbond samen met de beide andere werknemersbonden voor de metaalnijverheid bij het loonoverleg binnen de vakraad de opneming in de c.a.o. voorgesteld van de bepaling, dat opnieuw over een verhoging van de uurlonen zal worden onderhandeld, indien het indexcijfer van de kosten van levensonderhoud een bepaald van tevoren vastgesteld cijfer overschrijdt. Gevraagd wordt dus het recht het contract tussentijds open te breken, indien de prijzen te hoog mochten stijgen. Wanneer dit „te hoog” wordt bereikt, is echter nog niet aangegeven.

J.l. dinsdag heeft de Sociaal-Economische Raad zijn halfjaarlijks rapport aan de regering inzake het sociaal-economisch beleid voor de eerste helft van 1954 uitgebracht. Uiteraard kan dit

• Vervolg op pag. 10

IN DIT NUMMER:

- * Lonen en prijzen (pag. 1)
- * De toestand in Vietnam (pag. 2)
- * De kracht der Reformatie (pag. 3)
- * Een monument voor Talma (pag. 4 en 5)
- * Nieuwe burgemeesters in Oud-Alblas en 's-Gravenmoer (pag. 6 en 7)
- * Over het compromis (pag. 7)
- * Groepshygiëne, overheid en levensstijl (pag. 8)

dubletta

Vloeren

Stã op Dubletta vloeren. Vloeren waar het goed lopen op is (slipvrij, voetwarm). Vloeren die goed en gemakkelijk te onderhouden zijn. P.V.C. op een zuivere jute rug. Effen of met dessin. Levering op rollen breed 150 cm.

N.V. HELMONDSCH
TEXTIEL MAATSCHAPPIJ
Afd. Dubletta vloeren
POSTBUS 12 HELMOND
EEN HAT&MA PRODUKT

Tragisch einde van een familie-bewind

* DE STAATSGREEP IN SAIGON

DE dood van president Ngo Dinh Diem van Zuid-Vietnam en diens broer Ngo Dinh Nhu heeft een schaduw geworpen over de veranderingen, die in dit land hebben plaatsgevonden. De leiders van de opstand hebben dat begrepen, toen de gebroeders Ngo Dinh om het leven waren gekomen. Zij hebben aanvankelijk hun toevlucht genomen tot de verklaring, dat beide mannen de hand aan zichzelf hadden geslagen, nadat zij een rooms-katholiek kerkgebouw waren binnengevlucht. Deze mededeling wekte al bevreemding om het feit, dat de beide broers wel voor heter vuren hadden gestaan en er beslist niet de mensen naar waren, zich op een dergelijke wijze aan hun verantwoordelijkheid te onttrekken. Bovendien waren beide mannen — met alle gebreken, die hun mogen hebben aangekleefd — vrome roomskatholieken, wier levenshouding de mogelijkheid van het afsnijden van het eigen leven vrijwel uitsloot, welke oosterse invloeden zich ook nog in hun leven hebben laten gelden. Tenslotte was van de broers Ngo Dinh genoegzaam bekend, dat zij de strijd nooit zouden opgeven en alles zouden doen wat in hun vermogen lag om een „come back” te bewerkstelligen.

GEWELD

Tijdens het weekeinde werd het langzaam maar zeker duidelijk, dat de zelfmoord-theorie niet staande kon worden gehouden. Officiële verklaringen werden over de dood van de beide broers niet afgelegd. Maar uit foto's, die onder andere door Amerikaanse fotografen van de stoffelijke overschotten mochten worden gemaakt, kon worden opgemerkt, dat de president en diens broer met geweld om het leven waren gebracht. Op het ogenblik dat we deze regels schreven was nog niet bekend, hoe de nieuwe leiders van Zuid-Vietnam deze betreuwenswaardige gang van zaken zouden verklaren. Wel was reeds bekend, dat de Verenigde Staten de dood van Diem en Nhu niet alleen betreuwenswaardig vinden, maar dat naar de mening van de Amerikaanse regering de omstandigheden, waaronder zij de dood vonden, niet kunnen worden goedgepraat.

Ongeveer tegelijkertijd verklaarde de vader van mevrouw Nhu, die — om het zacht uit te drukken — op zeer gespannen voet leefde met zijn dochter en de familie Ngo Dinh, de wijze waarop zijn schoonzoon en president Diem werden „uitgeschakeld” in hoge mate te betreuren. Hij keerde zich krachtig tegen de beschuldiging, die door zijn dochter werd geuit, als zouden de Verenigde Staten verantwoordelijk gesteld moeten worden voor de staatsgreep in Saigon, die leidde tot de dood van de gebroeders Ngo Dinh.

SCHIJN TEGEN

Over dit laatste dienen we wel het een en ander te zeggen, want de Amerikanen hebben de schijn tegen zich. Zij zijn het geweest, die voor de keus werden geplaatst zich grondig te compromitteren, door Diem en Nhu de handen boven het hoofd te houden, of — wat nodig was — zich duidelijk van hem en zijn politieke methoden van de laatste maanden af te keren. De Amerikanen kozen (met de weinige midde-

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE, Dr. Kuyperstr. 3 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 89673.

ADRES VOOR ADVERTENTIES, Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 63224.

ABONNEMENTSPRIJS

f 3,25 per half jaar. Giro 89673, ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT

f 2.— per jr. LOSSE VERKOOP f 0.20.

Madame Nhu (rechts) met haar 18-jarige dochter in een hotel te Los Angeles, waar zij journalisten te woord stond, nadat zij had vernomen, dat haar man en haar zwager om het leven waren gekomen.

len die hun ten dienste stonden) — terecht voor het laatste. Zij brachten president Diem onder ogen, dat hij het contact met de bevolking had verloren, trachtten een eind te maken aan de invloed, die de heer en mevrouw Nhu op de leider van Vietnam bleken uit, te oefenen, maar zonder succes.

Diem was niet tot andere gedachten te brengen en we kunnen dan ook rustig zeggen, dat iedereen in en buiten Vietnam met spanning heeft gewacht op het ogenblik, dat de bom zou barsten. Maar niemand heeft kunnen en durven denken, dat men zulke korte metten zou maken met de twee mannen, die in hoge mate verantwoordelijk waren voor de onverkijkelijke gebeurtenissen, welke zich dit jaar in Zuid-Vietnam hebben voorgedaan.

WAARSCHUWING

De Amerikaanse regering heeft alles gedaan wat in haar vermogen lag om langs de weg der geleidelijkheid verandering te brengen in de onverkijkelijke situatie in het door Diem en Nhu geregeerde Zuid-Vietnam. Enkele maanden geleden verklaarde president Kennedy openlijk naar aanleiding van de onderdrukking van de boeddhisten door de politietroepen van Diem: „Dit is niet de manier om te winnen. Ik hoop, dat aan de regering van Zuid-Vietnam in toenemende mate duidelijk wordt, dat zij stappen moet ondernemen om de steun van de bevolking voor de zeer belangrijke strijd tegen de communisten te herwinnen”. Duidelijker kon het niet. Maar Diem en Nhu sloegen deze welgemeende waarschuwing van de Amerikaanse president in de wind. En mevrouw Nhu, die vaak als woordvoerder van de gebroeders Ngo Dinh optrad, verkondigde de mening, dat de Zuidvietnamese regering niet op de eisen van de boeddhisten mocht ingaan, omdat deze mensen — over wie ze met minachting sprak — zich toch maar voor het karretje van de communisten zouden laten spannen. Toegeven aan de eisen van de boeddhistische leiders zou maar worden uitgelegd als een teken van zwakheid van de regering van Diem en leiden tot verslapping van de strijd tegen de communisten, die van Noord-Vietnam uit het land zijn binnengedrongen. Een meer conciliante houding zou dan ook slechts kunnen uitlopen op een nieuwe catastrofe, die geheel Vietnam in de handen van het internationale communisme zou spelen.

ONGELIJK

Enkele maanden geleden schreven we nog in deze rubriek, dat het de grote vraag was geworden, of de familie Diem zich in Zuid-Vietnam zou kunnen handhaven, als er niet snel een eind zou worden gemaakt aan haar on-

verstandige optreden (zoals het door president Kennedy in zijn tv-interview werd genoemd). We herinnerden er aan, dat madame Nhu gelijk had, toen zij eens verklaarde, dat boeddhisten in het algemeen meer openstaan voor marxistische invloeden dan rooms-katholieken. Dat zij het mis had, wanneer zij de mening verkondigde dat het gevaar kon worden bezworen met de methoden, waartoe president Diem en zijn broer Ngo Dinh Nhu dit jaar hun toevlucht hadden genomen, Kennedy zond een van de beste diplomaten, die de Verenigde Staten hebben naar Zuid-Vietnam om te pogen, president Diem tot rede te brengen.

Het was Cabot Lodge, in 1960 de Republikeinse kandidaat voor het vicepresidentschap, die zijn hele carrière in de waagschaal stelde om zijn land uit de moeilijkheden te kunnen helpen, waarin het zich in het Verre Oosten had gemanoeuvreed. Toen Lodge in Saigon arriveerde, viel het al op, dat president Ngo Dinh Diem niet meer vrij leek te zijn in zijn doen en laten. Van Amerikaanse zijde heeft men er het stilzwijgen over bewaard, maar het is een publiek geheim, dat Lodge te verstaan werd gegeven, dat hij bij Ngo Dinh Nhu moest wezen, als er zaken gedaan moesten worden.

MADAME NHU

Lodge heeft gedaan wat hij kon om president Diem er van te overtuigen, dat hij er beter aan zou doen, zich te onttrekken aan de invloed van zijn broer en schoonzuster en een eind te maken aan de politiemethoden, die Zuid-Vietnam aan de rand van de communistische afgrond dreigden te brengen. Het mocht echter niet baten. De zaken bleven zich ontwikkelen, zoals dat al maandenlang het geval was en er werd geen enkele poging ondernomen om met de boeddhistische leiders tot een vergelijk te komen. Toen Madame Nhu met haar dochter Zuid-Vietnam verliet om een bezoek aan verschillende landen te brengen, leefde de hoop op, dat er tijdens haar afwezigheid bepaalde veranderingen zouden worden doorgevoerd. Want het zou niet voor het eerst geweest zijn, dat Diem zijn schoonzuster het land had uitgestuurd, nadat zij hem in politieke moeilijkheden had gebracht. In deze verwachting werd men echter beschaamd.

Men wilde slechts de Amerikanen overtuigen van het feit, dat Madame Nhu niet de rol van „sterke vrouw” speelde, die men haar algemeen had toegeschreven. En ondertussen deed deze vrouw overal waar zij verscheen haar uiterste best om het optreden van haar zwager en haar man te rechtvaardigen. En zij bevond zich al enige tijd in de Verenigde Staten, toen de militairen naar de macht grepen en de ge-

broeders Ngo Dinh onder voor de nieuwe bewindhebbers compromitterende omstandigheden de dood vonden.

VRAGEN

Er blijven enkele vragen over, waarop voorlopig wel geen antwoord zal worden gegeven. Een er van is, in hoeverre de Verenigde Staten direct betrokken zijn geweest bij de voorbereiding van de opstand in Saigon. Men beweert, dat de Amerikaanse geheime dienst al geruime tijd bezig was, de militaire leiders van Zuid-Vietnam aan te moedigen, op de een of andere wijze tegen het bewind van Ngo Dinh Diem in verzet te komen. Of dit zo geweest is, in hoeverre dit het geval geweest is en of de Amerikaanse vertegenwoordigers in Saigon in alle bijzonderheden op de hoogte zijn geweest van de vorige week ondernomen staatsgreep, weten we niet. Een feit is echter, dat de Amerikaanse regering er de laatste maanden geen geheim van heeft gemaakt, dat zij niet verbaasd zou zijn, als het bewind van Diem omver zou worden geworpen. Op die wijze moedigde men in Washington als het ware een staatsgreep aan, klaarblijkelijk nog in de veronderstelling, dat Diem dan tenslotte wel eieren voor zijn geld zou kiezen.

Dit laatste gebeurde echter niet en het was de laatste tijd dan ook voor iedereen, die de ontwikkelingen in Zuid-Vietnam op de voet volgde, duidelijk, dat de bom binnen niet al te lange tijd moest barsten. De gebroeders Ngo Dinh zaten muurvast. Zij wilden geen ongelijk bekenen en zij konden de klok niet meer terugdraaien, ook al zouden ze het gewild hebben. En zo naderde het voor hen fatale uur.

TRAGIEK

Dat is de tragiek van de familie Diem, die Vietnam aanvankelijk grote diensten heeft bewezen, maar — om aan de macht te kunnen blijven — zich van verouderde methoden dacht te kunnen bedienen om de groeiende oppositie het zwijgen te kunnen opleggen. Diem was een revolutionair, althans binnen de Vietnamese verhoudingen. Ho Tsji Minh, de leider van de Noordvietnamese communisten, die naar overname

streeft, heeft wel eens gezegd, dat alleen Ngo Dinh Diem hem de pas zou kunnen afsnijden. Hij heeft vele gevaren getrotseerd om een eind te maken aan de activiteiten van de gewapende benden, die steden en dorpen van Zuid-Vietnam terroriseerde. Ook is hij er in geslaagd — mede dank zij Amerikaanse hulp — economische voorwaarden te scheppen die er toe bijdroegen, dat Zuid-Vietnam niet van binnenuit een prooi van het communisme zou worden. En de strijd, die van Noord-Vietnam uit tegen zijn land wordt gevoerd, had geen succes, zolang Diem contact met het volk onderhield.

Helaas werd Diem de gevangene van zijn omgeving, voornamelijk bestaande uit zijn naaste familieleden en vooraanstaande roomskatholieke figuren. De verwijdering werd steeds groter en de strijd tegen de communistische infiltranten ondervond er de weerslag van — zo zelfs, dat er in de Ver. Staten stemmen opgingen om de Amerikaanse troepen uit het land terug te trekken.

ONRUSTBAREND

De toestand aan een deel van het „front tegen de communisten” is onrustbarend. In de Mekongdelta heeft de aanleg van strategische dorpen een zeer kwetsbare situatie doen ontstaan. De Vietnamese troepen worden teveel aan bepaalde plaatsen gebonden en de parate troepen voor mobiele operaties verminderen steeds meer. Wanneer doeltreffende politieke en sociale programma's zouden worden uitgevoerd en de Vietnamese troepen een groter agressiviteit aan de dag zouden leggen, zouden de communisten daar stellig in het nauw worden gebracht. Het gevaar bestond — vooral de laatste weken — dat het verslechteren van het politieke klimaat in de grote steden en platteland nog verder zou infecteren. De bewering, van mevrouw Nhu, dat Zuid-Vietnam de oorlog aan het winnen was, klopte niet met de werkelijkheid.

Het is dan ook te hopen, dat de nieuwe bewindhebbers, die helaas geen schitterend debuut hebben gemaakt, de bevolking van het land aaneen weet te smeden, waardoor de strijd voor de onafhankelijkheid tegen de communisten mee-zin zal krijgen. Lukt dat niet, dan ziet de situatie er voor de Vietnamese en de andere volken in Zuidoost-Azië niet rooskleurig uit. Het is dan ook met spanning dat wij uitkijken naar de wijze, waarop de nieuwe Zuidvietnamese leiders de problemen van hun land aanpakken. db

Reformatorisch

EEN naam is vaak meteen een schibboleth. Hij kan ook het karakter hebben van een leuze.

Tal van namen lijden onder wat men in de taalwetenschap noemt de polysemie. Dat betekent, dat hetzelfde woord méér dan een betekenis heeft en er dus telkens, wil men eerlijk blijven, bij verteld moet worden, wat er mee wordt bedoeld. Met democratie is dat in sterke mate het geval, al meer dan een eeuw. Groen maakte onderscheid tussen de democratie als staatsvorm en als revolutionair dogma van de volkssoevereiniteit. Hij herinnert aan een uitspraak van Vinet over de uitdrukking Christelijke democratie: „De toevoeging christelijke betekent hier niets; in een dergelijke woordverbinding verblindt het substantief het adjectief.” De communisten spreken tegenwoordig van volksdemocratie en verstaan daarvoor in wezen hetzelfde als wat Groen als revolutionair dogma bestreed. Overigens is het woord volksdemocratie een vreemde samenstelling, want de bijvoeging volk zit al in democratie.

Met liberaal hetzelfde geval. Heeft Kuyper — wij herinnerden er de vorige week nog aan — Groen niet geprezen, omdat die na 1857 steeds het liberale vaandel had hoog gehouden? En werd er niet nog onlangs aan herinnerd, dat dr. Kuyper zich een Christen-socialist noemde en bij een andere gelegenheid schreef, dat wij noch met het liberalisme, noch met het socialisme principieel gemeenschap hebben?

Met de termen links en rechts hebben wij evenzeer moeite, ook als Kuyper ze in het Frans vertaalt, en wij ergeren ons, wanneer men de Boerenpartij in ons land of de poujadisten in Frankrijk uiterst rechts noemt. En van termen als vooruitstrevend, conservatief enz. geldt hetzelfde. En wij herinneren aan de uitspraak van Groen in Ongehoofd en Ongehoord: „De wetenschap is een historisch-historische, op anti-revolutionaire grondslag. Terugdrijving van het verkeerde, door terugkering tot de eerste beginselen van waarheid en recht.”

Het bovenstaande is voldoende, om aan te tonen, dat men door het noemen van een naam niet altijd zijn kleuren toont, en dat velerlei toevoeging aan die naam bedoeld is om het juiste gebruik te beschermen tegen het misbruik.

DIT kan tot tweeërlei conclusie leiden. De één is, dat we maar moeten afzien van namen, die ter onderscheiding dienen of die ons streven willen karakteriseren. Maar dat is een onmogelijkheid. En het is ook een waarheid, dat eerst duidelijk blijkt, wat we bedoelen, voor ons zelf en voor anderen, wanneer we het onder woorden hebben gebracht. De wel eens gegeven voorstelling, dat wij zwigende getuigen kunnen zijn, doordat onze daden spreken voor ons, bevat een element van waarheid, maar doet aan een andere waarheid tekort. De algemene waarheid, dat duidelijkheid, ook voor ons zelf, alleen mogelijk is met behulp van de taal. De bijzondere waarheid, dat wij niet alleen hebben te geloven met het hart, maar ook te belijden met de mond. En dus kan een Christelijke partij er nooit aan ontkomen, dat zij een sprekende, een belijdende, een getuigende partij moet zijn. Waaraan ik dadelijk toevoeg, dat dit spreken, dit getuigen nimmer mag betekenen netjes aan de kant gaan staan om er het nodige van te zeggen zonder de bereidheid om mede verantwoordelijkheid te dragen, onverschillig of wij „regeringspartij” zijn of „oppositie”. Ik noem als een voorbeeld de behandeling van de „mammoetwet” in de Tweede Kamer. Daar is heel duidelijk bij de algemene beschouwingen uiteengezet, wat wij onder vrijheid van onderwijs verstaan en aangewezen, dat het aan de orde zijnde ontwerp blijkens tekst en toelichting niet van datzelfde beginsel uitging. Maar het is een eer voor de antirevolutionaire partij, dat zij toen niet, als andere Prot. Chr. partijen, het daarbij praktisch heeft gelaten, maar dat de a.r. fractie in de Tweede Kamer in

DOOR H. ALGRA

moeizame arbeid, waarbij veel deskundigheid en slagvaardigheid werd gevraagd, door het indienen van amendementen, die onze beginselen concreetiseerden, heeft getracht, de wet te verbeteren. Van de ongeveer 100 amendementen, die werden ingediend, waren er meer dan veertig van de antirevolutionaire fractie. Dat is het bewijs, dat een principieel getuigenis heel wat anders kan en moet zijn dan een zich verdekt opstellen achter algemene waarheden. Dat laatste is niet reformatorisch.

EN in deze discussie om woorden en namen, die ons zelf en anderen duidelijk moeten maken, wat we zijn en bedoelen, vraag ik nu speciale aandacht voor het woord reformatorisch.

Dat is door een gelukkige ontwikkeling meer dan de boven besproken termen van verwatering en besmetting vrij gebleven. Het spreekt duidelijk van onze oorsprong. Wij zijn een partij van de Hervorming. En dáárin en dáárdoor een nationale partij.

Historisch betekent dit al terstond, dat het bij ons gaat om andere fundamenten en richtlijnen dan bij Rome en bij de Revolutie. En niet alleen historisch gezien. Het leidt tot een eigen conceptie van gezag en vrijheid, een afwijzing van staatsabsolutisme in politieke en economische zin als een voorloper van de in Openbaringen 13 getekende staat en dus als een begin der uiterste goddeloosheid. Het leidt tot de erkenning van de overheid als Gods dienaar, maar tegelijk tot het handhaven van de mondigheid en de vrijheid van het volk. Het leidt tot een diepe opvatting van de geestelijke vrijheid en van de plicht tot erkenning van gewetensbe-

wezen, en zij beginnen dieper in te snijden.

Het betekent dat alles verband houdt met het meerdere en het primaire in de Reformatie: de persoonlijke, directe aansluiting bij de Heilige Schrift, zonder een rangorde van geestelijken en leken, waarbij de directe verantwoordelijkheid van de laatsten wordt uitgeschakeld. Koningin Elizabeth I van Engeland, die waarschijnlijk alleen uit politieke overwegingen de Koninklijk gedirigeerde Reformatie in haar land handhaafde, vond het ergerlijk, dat zelfs dienstmeisjes de uitspraken van mijnheer de vicaris in twijfel durfden trekken, omdat de huisvader in het gezin, waarin zij dienden, het bij het bijbelles na de maaltijd anders had uitgelegd. Groen van Prinsterer gaf veel ergernis, toen hij zich verzette tegen de nieuwe clerus van zijn tijd, nl. „de wetenschap”. Hij durfde het bestaan, te schrijven, dat een eenvoudige man, door Woord en Geest verlicht, de verborgenheden van het Evangelie vaak beter verstond dan de priesters in de moderne tempels der wetenschap.

En dr. Kuyper heeft in dit verband merkwaardige en treffende dingen gezegd over „het instinctieve leven”.

Het is goed, deze kant van de Reformatie een speciaal accent te geven, nu het gevaar dagelijks toeneemt, dat het gehele leven in de macht komt van nieuwe hiërarchieën, topleidingen en overkoepelingen, waarbij „de wetenschap” al meer het laatste woord wil hebben over vrijheid, recht en zeden. Dit kan er toe leiden, dat b.v. op het gebied van de beperking der geboorten (waarvoor vele namen bestaan) de wetenschap met haar statistieke canoniciteit wordt geacht en de stellige uitspraken der Heilige Schrift voor „tijdgebonden” worden verklaard, en dus nu niet ter zake dienende.

Telkens zien wij in verband met deze aanvaarding van het gezag van de nieuwe clerus het verschijnsel, dat eerst de wetenschap uitmaakt hoe het is, en dat dan wordt bekeken, hoe wij dus het best bepaalde uitspraken der Heilige Schrift kunnen interpreteren.

Russell in The Los Angeles Times

Amerikaanse spelling van Vietnam

*** Constructief

Het aanbod van „Trouw”, eerst aan „Die Transvaler” gedaan en daarna door „Die Burger” aanvaard, is een hartverwarmende zaak. Vandaar dat wij ons geestverwante dagblad van harte met deze geste gelukwensen, als ook met de uiteindelijke goede ontvangst er van in Zuid-Afrika.

Het voornemen pagina's menings-apartheidspolitiek uit te wisselen, is een oase van constructiviteit temidden van de baaierd van „kreten”, die vrijwel iedereen zich over dergelijke essentiële en gecompliceerde vraagstukken permitteert.

DAAROM is het bedenkelijk, vanuit Amerika de verzamelaanpak fundamentalisten te importeren, en hem als een etiket te plakken op allen, die de uitspraken der Heilige Schrift letterlijk nemen. Zulk een omschrijving zegt op zich zelf niets. Maar elk schematische is hier gevaarlijk; wij hebben de Schrift te aanvaarden, „zoals het er staat” — dat was de kracht der Reformatie — en haar niet te behandelen als elastiek, dat passen moet om onze pakjes. Dit is geen buigen voor het Woord van God.

Wanneer wij als Reformatorische partij een kracht willen zijn en worden in het volksleven, dan zullen wij grote en heilige ernst moeten maken met wat de Bijbel ons zegt. Die ernst is veel meer in het geding, dan de interpretatie van sommige teksten. En als het ernst is, dan is het een ontmoeting van overgave in gehoorzaamheid en bevrijding door verlossing.

En nu grijp ik terug naar wat eerder is gezegd.

Leven uit de kracht der Reformatie betekent reformeren. Dit is wezenlijk anders dan „progressief zijn”. Wat progressief zijn is een algemene term, die beweging aanduidt, maar ook beweging ten kwade kan inhouden.

Reformatie betekent historisch en rechtens voor ons streven naar voortgaande en dieper gaande hervorming van staat en maatschappij naar de onveranderlijke normen, die de Here geeft.

ER zijn mensen, die leven temidden van de welvaart, en niet dankbaar zijn. Zij hebben ook nooit opgemerkt, hoeveel er op sociaal gebied is verbeterd. Laat staan, dat zij er ooit dankbaar voor zijn. Zij beschouwen het als

Standpunten mogen nog zover uiteen liggen (en dat zal ook in deze komende dialoog wel het geval zijn), slechts indien men openhartig en eerlijk elkaar tracht te verstaan, is er kans op een beïnvloeding ten goede.

Datgene wat zich meer en meer als de tragiek van een aan ons verwant volk voordoet, mag in onze kring niet met simpele berichten en venijnige

werkt dit komende contact nu reeds bevrijdend op de toenemende benauwenis, waarin de zuurstof nodig om in een gezonde gespreks sfeer te kunnen ademhalen, steeds meer dreigde te gaan ontbreken.

een taak, ontevreden te zijn met het bestaande en noemen die ontevredenheid dan met mooie namen. Maar het is alleen maar ontevredenheid. Geen toetsing van hetgeen bereikt is en van hetgeen nog nagestreefd moet worden aan het Goddelijk gebod. En dus is zulk een ontevredenheid heel iets anders dan de heilige verontrusting over ons zelf en over de wereld, die de Heilige Geest door het Woord van God in ons hart werkt. De laatste gaat dieper, is strenger, maar leidt tot vernieuwing en bekering.

DIE verontrusting der Reformatie, die over de A.R. Partij vaardig moege worden, — en dat is onze laatste opmerking — wordt nooit tot zwijgen gebracht met te verklaren, „dat we aan de nuchtere feiten toch niets kunnen veranderen”.

De woordafleiding leert ons, dat met feiten allereerst wordt bedoeld datgene, wat de mens zelf doet en maakt.

In de feiten berusten, de feiten aanvaarden, van de feiten uitgaan kan betekenen het menselijke, beperkte, zondige, „historisch gegroeide”, als norm te aanvaarden. En dat is een merkwaardige, verholde manier voor de wens, om de mens tot norm te maken.

Reformatorisch zijn betekent dus in de politiek nooit het uiten van vrome wensen en klachten, maar het betekent arbeid en strijd, elke dag, met duidelijke en concrete boodschappen, programma's en voorstellen.

(Men zie in dit verband ook het artikel van ds. Kret op pag. 7).

Aritius Sybrandus Talma

Op de dag, dat de meeste lezers dit nummer in handen krijgen, op zaterdag 9 november, zal D.V. het Talma-monument te Bergum worden onthuld. Misschien is het nodig om de keuze van deze plaats even te rechtvaardigen. Er zijn nl. wel eens meer plannen geweest om voor Talma een gedenksteen of monument te plaatsen en dan in groter, landelijk verband en niet alleen uitgaande van de A.R. Partij. Maar direct kwam dan aan de orde de vraag: waar? En van bepaalde zijde werd meteen gezegd: natuurlijk in Utrecht. Daar klopt het hart van de christelijk-sociale beweging.

Evenwel raakten de plannen ook weer in het vergeetboek en nu heeft ruim een jaar geleden het breed provinciaal comité van de A.R. Partij in Friesland het besluit genomen: wij doen het, wij doen het zonder regeringssteun, wij doen het geheel uit eigen middelen en het monument komt in Bergum.

Dat het in Friesland komen moest, daarvan waren we overtuigd. Talma was van vaderskant een Fries en hoevele Talma's de eeuwen door in Friesland hebben gewoond is voor schrijver dezes niet na te gaan, maar 5 voorvaders in de rechte lijn van de staatsman staan in „Gens Nostra” en alle vijf zijn onverdachte Friezen geweest. Volgens de geneoloog wijlen de heer Wierda moet de naam afkomstig zijn van de boerderij Tallum bij Tzum, maar in de 18de en 19de eeuw woonden de Talma's in de Dokkumer contreiën en in de kwartierstaat komen dan de namen Dokkum, Anjum en Engwierum telkens voor. In laatstgenoemd dorp hebben de Talma's, als ik het wel heb, nog familiebezit. Dat ds. Talma zelf niet in Friesland is geboren maar in Angeren in de Betuwe komt door het feit, dat zijn vader Aleidus Warmoldus Lambertus Talma ook predikant was en zijn eerste gemeente was Angeren. Wel heeft hij later ook in Harlingen „gestaan”, zodat de jonge Aritius dan toch ook nog in Friesland heeft gewoond.

En toch is dat niet de enige, misschien niet eens de voornaamste reden, waarom het provinciaal comité meende de nagedachtenis van Talma speciaal in Friesland te moeten eren. Talma heeft als Kamerlid ook steeds een Fries district vertegenwoordigd en wel het district Tietjerksteradeel, dat behalve genoemde grietenij ook de gemeenten Achtkarspelen, Kollumerland en Smaltingerland omvatte. Voorheen spraken van het district Bergum en toen de naam Tietjerksteradeel voor dit 4 gemeenten tellende district werd ingevoerd, bleef Bergum de hoofdplaats. Daar kwamen de stemmen tenslotte terecht en daar werd de uitslag openbaar gemaakt en zo werd in 1901 bekend gemaakt, dat bij eerste stemming Talma met 3025 stemmen zijn beide tegenstanders mr. P. J. Troelstra (het aftredende lid) en de liberaal mr. De Kanter verslagen had! Van Bergum uit deed dus Talma zijn intrede in de Kamer en hij heeft tot 1908, het jaar, waarin hij minister werd, Tietjerksteradeel vertegenwoordigd. Dat is de reden, waarom Bergum gekozen is.

En zou nog wel iets aan te voeren zijn, b.v. dat het niet beslist noodzakelijk is, dat elk monument in Holland of het centrum van het land moet komen te staan, maar dat is tenslotte bijzaak. Nu is het niet zó, dat Friesland Talma heeft ontdekt. Dat te beweren zou bezijden de waarheid zijn. Uit een paar artikeltjes in ons blad is dat indertijd gebleken. Schrijver dezes kreeg inzage van de herinneringen van wijlen de heer A. Veeninga te Suawoude en de hoofdredacteur heeft toen met zijn broeders kalf geploegd. Uit die stukjes bleek, dat er in A.R. kringen helemaal niet gedacht werd aan Talma. Bij de vorige kandidaatstelling was Meester Jan Durks de Vries kandidaat voor de A.R. Partij geweest, maar toen had „Meester” het verloren tegen mr. Troelstra met 2432 tegen 2672 stemmen. Veel scheelde het dus niet, maar bij de herstemming stemden de liberalen trouw op de socialist onder het motto: gijn fine! Ook dat heeft u in het artikelje kunnen lezen. En de Fries Christelijk historischen, die L. W. de Vries van Minnertsge als kandidaat hadden, stemden toen deze bij de eerste ronde af, niet op J. D. de Vries, omdat hij „dolerend” was. De Fries Christelijk Historische partij was nl. sterk anti-papistisch maar haast even sterk anti-

dolerend. Men verwarre ze niet met de C.H.U.

En nu er in 1901 weer een kandidaat moest zijn, wilden verreweg de meeste antirevolutionairen het maar weer met het hoofd der Chr. school te Bergum proberen. De vergadering, waarin de kandidaatstelling zou worden behandeld, werd gehouden in de herberg op Bergumerdam. Voorzitter was de heer J. D. de Vries zelf. Toen de zaak aan de orde kwam, las hij een brief voor, waarin de „top” adviseerde om ds. Talma te nemen. Hij zou zeer zeker ook de steun van de Friese Christelijke Historischen krijgen, omdat hij Hervormd was. En dan was de overwinning haast vooruit te voorspellen.

Op de vergadering ontstond echter nog al wat deining. Men kende Talma niet, al wisten velen, dat hij een Patrioniumman was en dat hij goed antirevolutionair was. Maar „toevallig” was dr. H. H. Kuyper van Leeuwarden ook ter vergadering en toen allen gesproken hadden, kreeg hij — hoewel hij het recht niet had zegt Veeninga — het woord en hij schilderde de kwaliteiten van Talma en wees ook op het tactische, om een Hervormd antirevolutionair naar voren te schuiven. Vader Kuy-

Een monument te Bergum

per zal zijn zoon wel geïnstrueerd hebben. Trouwens dit is niet het enige geval geweest, dat de oude kapitein dwars tegen de mening van de kiesverenigingen een eigen kandidaat er door kreeg.

Zo werd Sneek „opgescheept” met Colijn en in het kiesdistrict Franeker kreeg de voorzitter, Meester Kremer van Berlikum, eens een briefkaart waarop meegedeeld werd, dat de door de kiesverenigingen begeerde kandidaat werd afgekeurd en een ander werd aangewezen. Er stonden maar een paar regels op die kaart en de ondertekening was als zo dikwijls: vale, Kuyper Nu werd de a.r. kandidaat in Franeker toch nooit gekozen, zodat het ook niet zo erg was.

Talma werd ook gekandideerd in het district Schoterland, dat het zuiden van Friesland omvatte. Het was door en door links en had eens het eerste socialistische Kamerlid afgevaardigd, Domela Nieuwenhuis. En toch heeft Talma in dit district een nooit gekend aantal stemmen behaald.

Naar de gewoonte dier dagen reisden de kandidaten hun districten door, overal sprekende en debatterende. De verkiezingsstrijd was toen veel interessanter dan tegenwoordig. Vele malen kruisten Talma en Troelstra de degens, zonder — naar men mij verzekerde — dat ze elkaar persoonlijk kwetsten. Het moet wel gebeurd zijn, dat ze 's avonds in één rijtuig vertrokken! Talma heeft volgens andere gegevens ook wel per fiets in zijn district rondgescharreld.

En toen we hem eenmaal hadden ontmoet, zegt Veeninga, die eerst vertelt, dat na de vergadering, waarop de kandidaatstelling had plaats gevonden, velen verbijsterd huiswaarts keerden, ja toen waren wij meteen zeer op hem gesteld en de band is gebleven, ook toen Talma minister was. Troelstra verklaarde na zijn propagandareis door Tietjerksteradeel, dat zijn tegenstander, die hij van debatavonden in Arnhem al kende, zijn kritiek op het kapitalisme onderschreef. Maar als antirevolutionaire afgevaardigde moest hij straks toch in het gareel „an zijn partij lopen, tenzij hij een Chr. arbeiderspartij zou stichten, die „als brug naar de sociaal-democratie gewenst en onvermijdelijk is”.

Talma's antwoord was niet onduide-

nachtarbeidswet, die verworpen werd, mede door een deel van de rechterzijde.

Aan de andere kant was Talma vaak ook nuchter en trachtte hij binnen te halen, wat bereikbaar was. Met de ziek-

ziektelasten hierin niet opnam, maar was men toen daarvoor al rijp?

Als Talma eens geweten had, hoe de toestand 50 jaar na de aanvaarding van zijn grote sociale wetten zou zijn, hoe zou hij zich daarover verheugd hebben.

Met een variatie op de spreuk van Groen mocht hij zeggen: Staatsman en Evangeliebelijder. Misschien is het zelfs beter om de woorden in omgekeerde volgorde te nemen, want Talma was de man, die uit de Schrift leefde ook wat zijn politiek betreft, daarbij echter afkerig van elk misbruik van de Schrift. Conservatieven riepen zo graag ach en wee en trachtten dan heel vroom hun afwijzing van de sociale maatregelen te staven met teksten als: De armen hebt gij altijd met u.

Maar Talma was gegrepen door de goddelijke gerechtigheid, die hij in het Woord van God vond, ook voor het maatschappelijk leven en dat heeft hij in de praktijk willen brengen in een voor die tijd geschikte vorm.

Hij heeft door zijn harde arbeid — geen minister heeft in onze geschiedenis in 4 jaar tijds zoveel wetten in het Staatsblad gekregen — zijn leven geofferd. Hij is als de brandende kaars verteerd. Hij was, zegt dr. De Ruiter, zo één met zijn werk, hij ging er zó in op, dat hij — de vroege dood van deze robuuste figuur moge dit getuigen — tenslotte er in onderging.

Talma heeft het sociale onrecht gezien als dominee. Hij was niet een studeerkamerman, hij stond in het volle leven. Ook van maandag tot zaterdag was hij herder en leraar, maar vooral herder. En wat hij in de week maakte zoals kindersterfte, honger, verdrukking, uitbuiting, het liet hem niet los en hij kon er in zijn preken ook niet van zwijgen. Dan zou hij, zoals hij zelf zei, medeplichtig zijn aan de ongerechtigheden. Maar tegelijk wilde hij een oplossing, die anders was dan die van Domela Nieuwenhuis, zoals uitkwam in de ontroerende preek te Vlietingen over de tekst: Ik zal maken, dat een man dierbaarder zal zijn dan dicht goud, en een mens dan fijn goud van Ofir.

Men heeft hem in die tijd niet begrepen, zei hij zelf in zijn afscheidspreek te Arnhem. Want ook in de kerk

lijjk. Hij wilde allerm minst als een soort wegbereider voor de sociaal-democratie onder de protestants christelijke arbeiders dienst doen, maar hij schreef een week later:

„Ik beschouw de sociaal-democratie als een macht, die voor het welzijn van den arbeidersstand gevaarlijker is dan eenige andere”.

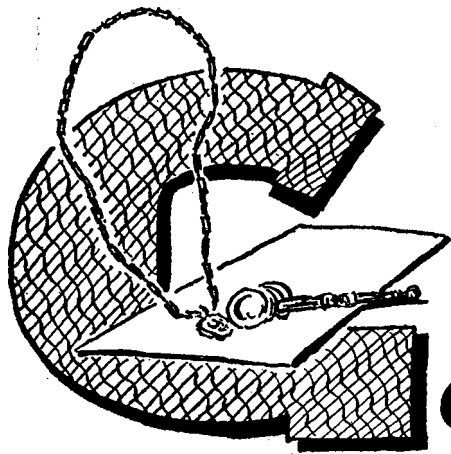
Hij heeft de uitdaging aangenomen, om te laten zien, dat het sociale onrecht ook bestreden kan worden op bijbelse gronden en dat sociale gerechtigheid niet het momopolie was en is van hen die Marx in plaats van Christus als hun leermeester erkennen.

Het is niet de bedoeling in dit artikelje de betekenis van Talma's Kamerlidmaatschap en ministerschap te bespreken. Daarover kan men genoeg lezen in de biografie van de heren Smeenk en Van Vliet, die op een voor ieder te begrijpen wijze de christenstaatsman hebben geschetst in zijn persoonlijk en publiek leven. En wie over de betekenis van Talma als sociaal strijder op wetenschappelijke wijze wil worden voorgelicht, zijn ideaal en systeem, die kan een keur van materiaal vinden in de beide proefschriften: dr. T. de Ruiter: Minister A. S. Talma en dr. J. M. Vellinga: Talma's sociale arbeid. Het eerste is een studie van R.K. zijde (dr. De Ruiter is minderbroeder) en dat proefschrift is verdedigd aan de Universiteit te Leuven, de tweede dissertatie is van a.r. kant en aan de V.U. verdedigd. Beide werken bevatten nog een uitgebreide literatuuropgave.

Talma heeft niet alles bereikt, wat hij wel wilde. Zelfs uit eigen gelederen ontving hij wel tegenstand of er heerste onder deze geestverwanten een zekere aarzeling. Zijn radenwet was zijn tijd ver vooruit. Men sprak van ongrondwetelijk, onhistorisch, anti-democratisch, syndicalistisch, staatsocialistisch, kortom van een sociaal-politieke misgeboorte. Het eind van het lied was, dat hij van zijn Radenwet zoveel moest terugnemen, dat deze raden tot een verzekeringskantoor verschrompelden. Zo zegt dr. De Ruiter.

We kunnen wijzen op zijn bakkers-

BURGEMEESTER — hoogheerlijk ambt

Gelukkig is het land

zongen de kindertjes van Oud-Alblas. Gelukkig is het land, dat God de Heer beschermt. Eerst hadden ze het Wilhelmus gezongen. Neen, het klonk niet al te best, er werd gezondigd tegen melodie en maat. Maar zouden we dat die kinderen kwalijk nemen? Ze hadden al bijna een half uur in een miezerige regen gestaan en ze waren zenuwachtig, want ze moesten zingen voor de nieuwe burgemeester.

Die nieuwe burgemeester had bij de grens van Oud-Alblas escorte gekregen. De wandelsportvereniging, in fleurige shirts, was door het met vlaggen versierde dorp gegaan om de nieuwe burgervader tegemoet te treden. Hoog op een korenmolten wapperde een vlag en eveneens hoog op de toren, maar ook uit het zolderraam van een klein en vervallen huis hing de driekleur. En de regen viel neer over al die vlaggen en over de zingende schooljeugd en over de mensen die saamgedromd waren om een glimp op te vangen van de nieuwe burgemeester en over politie-agent Korevaar, die deze dag een parkeerprobleem op te lossen had, want waar moesten al die auto's van degenen die de installatie kwamen bijwonen, worden neergezet zonder het verkeer te hinderen? En terwijl tientallen mensen de regen trotseerden en de leden van de wandelsportvereniging Nooit Gedacht hun eerste burger tegemoet traden, bestudeerden wij in het kleine gemeentehuis van Oud-Alblas een schilderij, voorstellende: Wapenkaart der Heeren en Vrouwen van de Heerlijkheid Oud-Alblas.

Oud-Alblas, een gemeente in het poldergebied van de Alblasserwaard, kreeg vrijdag 1 november een nieuwe burgemeester. Dat gaat altijd maar door: burgemeesters gaan en komen, zoals dominees gaan en komen. Met dien verstande evenwel, dat predikanten veel minder gemeentevast zijn dan burgemeesters. Het zou ondoenlijk zijn om van alle installaties van geestverwante burgemeesters in ons blad melding te maken of er zelfs uitvoerig bij stil te staan. Een keer willen wij er ruim aandacht aan besteden, opdat hieruit blijken kan, van hoeveel belang wij het burgemeestersambt vinden en hoe gezegend een gemeente is, als deze het goed getroffen heeft met haar eerste burger. En zo hadden kortgeleden twee installaties plaats: Ook 's-Gravenmoer verwelkomde een nieuwe burgemeester. Deze gemeente zowel als Oud-Alblas haalden een man in, die voor het eerst tot het burgemeestersambt geroepen werd.

's-Gravenmoer, in het noordwesten van Noord-Brabant aan de Donge gelegen, telt ongeveer 1500 inwoners. Groenteteelt en veehouderij worden daar in hoofdzaak bedreven als middel van bestaan, maar er zijn daar ook binnenschippers. In 's-Gravenmoer had men vroeger zelfs een eigen scheepstype, de 's-Gravenmoerse aak geheten. Oud-Alblas heeft ook ongeveer anderhalf duizend inwoners. Het hoofdmiddel van bestaan is daar de melkveehouderij. Heeft men in 's-Gravenmoer nog ongeveer vier procent Rooms-Katholieken onder de bevolking, in Oud-Alblas zijn vrijwel alle ingezetenen Protestant. In deze laatste gemeente heeft men ook slechts één kerk: de nederlands hervormde. Een kerk van gereformeerde signatuur overigens, want Oud-Alblas is wat men pleegt te noemen: een bondsgemeente. Dat is de

hervormde gemeente van 's-Gravenmoer eveneens. Welnu, zowel burgemeester Koopman te 's-Gravenmoer als burgemeester Van Es te Oud-Alblas behoren tot deze richting.

Misschien vraagt iemand zich af, waarom wij daar speciaal melding van maken. Dat doen wij, omdat wij niet lang geleden iemand hoorden zeggen, dat personen die tot de gereformeerde gezindte in de hervormde kerk behoren, betrekkelijk zelden tot het burgemeestersambt worden uitverkoren. Thans echter zijn dus twee mannen, die daarbij gerekend willen worden, geroepen tot burgemeester in gemeenten, waarvan het merendeel der bevolking eveneens de hervormde-gereformeerde overtuiging heeft.

Welkom, meneer de burgemeester!

Toen op 24 augustus de heer J. L. Koopman, tevoren hoofdamtenaar ter gemeentesecretarie van Waddinxveen, als burgemeester van 's-Gravenmoer kinderen hem toe. De oranjevereniging haalde hem in en vrouwen boden bloemen aan. Burgemeester Koopman is vijfenveertig jaar. Heel 's-Gravenmoer beleefde zijn intocht mee en uit de toespraken bleek, dat de bevolking de eerste burger spontaan tegemoet trad.

Dat was vrijdag jongstleden te Oud-Alblas niet anders. Men ontving daar een jonge burgemeester: J. van Es is drieëndertig jaar oud. En voor het overige beleefde Oud-Alblas iets, dat niet vaak voorkomt: de nieuwe burgemeester was tevoren in Polsbroek hoofd van een christelijke school. „Van bovenmeester tot burgemeester”, zoals één der sprekers hier uitdrukte. Burgemeester Van Es werd geboren in de streek, waarin de gemeente waarvan hij thans burgemeester is, gelegen is. Hij aanschouwde het levenslicht in Tienhoven, gemeente Ameide.

Hij was dus hoofd van een school. Dertien jaar heeft hij het onderwijs gediend. In Polsbroek was hij een gevierd man. De bovenmeester was er geliefd en geëerd. Niet alleen had hij leidende functies in verschillende verenigingen, maar hij was ook lid van de gemeenteraad. Daaruit blijkt dat het bestuurlijke ambt hem trekt. Dat wordt ook duidelijk als men weet, dat hij, hoewel hoofdonderwijzer, gemeenteadministratie studeerde. Voorts heeft het recht zijn grote liefde en besteedde hij zijn vrije tijd aan de studie staatsinrichting M.O. De heer Van Es was dus om zo te zeggen gereed om burgemeester te worden.

De raadszaal van Oud-Alblas is klein. Als er gewone gemeenteraadsvergade-

ringen gehouden worden is de ruimte voldoende. De burgemeester en de zeven raadsleden en de anderhalve man op de publieke tribune hebben geen grote zaal nodig. Maar bij de installatie was het een nauwe boel. Het raadhuis, enkele jaren geleden gebouwd, behoeft trouwens niet berekend te zijn op een plechtigheid als de bovenbedoelde.

In Oud-Alblas is het burgemeesters- en secretarisambt nog in één hand. De waarnemend secretaris, gemeenteambtenaar Bouter, had ons tevoren al telefonisch gewaarschuwd dat het een volle boel zou worden. Maar iedereen kon toch zitten toen de loco-burgemeester J. C. de Haan, één der beide wethouders die al ruim veertig jaar ervaring in de gemeenteraad heeft, de buitengewone vergadering opende, allen welkom heette en vervolgens een gebed uitsprak. De waarnemend-secretaris deed voorlezing van het

„Een segment, dat in geen enkele wet is neergeschreven”

Koninklijk Besluit, inhoudende de benoeming van J. van Es te Polsbroek

Alblas. Hierna was er een gespannen wachten in de propvoile zaal, want enkele raadsleden gingen de burgemeester ophalen, die zich in een ander vertrek van het gemeentehuis bevond. Vooral vrouwenhalzen rekten zich toen de deur openging: hoe zou hij er uitzien en hoe zou zijn vrouw er uitzien?

Aardige hoed

Aardige hoed, hoorden wij een dame voor ons tot haar buurvrouw fluisteren. Trouwens, de nieuwe burgemeester en zijn vrouw waren helemaal aardig. „n Knap mins, z'n vrouw”, vonden een paar oude ingezetenen van Oud-Alblas, met wie wij na afloop een gesprek hadden. „En wat dink je van de nieuwe burgemeester?” vroegen ze mij. „Ook knap”, antwoordde ik, „een knappe installatierede, met een mooie lyrische inslag”. „Een syrische inslag?” vroeg één der oude mannetjes, die iets doof bleek te zijn.

Maar goed, de burgemeester en zijn vrouw werden dus binnengeleid en wethouder De Haan heette hen hartelijk welkom en las rustig en bedaard een en tikkeltje monotoon een welkomstrede voor. „Alvorens u met de ambtsketen te versieren, is het mij een behoefte een kort woord tot u te spreken. Namens de gemeenteraad roep ik u een hartelijk welkom toe. Wij twijfelen er niet aan, of u zult bewijzen, dat de keuze van H.M. de Koningin een gelukkige is geweest en vertrouwen, dat u ook genegen bent, de waarachtige belangen der gemeente zoveel mogelijk te behartigen. Uw wensen, mijnheer Van Es, zijn door uw benoeming tot burgemeester van Oud-Alblas in vervulling gegaan, maar ook de gemeente Oud-Alblas is dankbaar, dat door deze benoeming haar zelfstandigheid weer gewaarborgd is. Wij kunnen u de verzekering geven, dat u hier aantreft een rustig en welvarend dorp. De financiële toestand is goed, ja zeer goed te noemen. De gemeenteraad, met uw voorganger, burgemeester Zwart, heeft steeds getracht ons dorp als dorp te bewaren en goed bewoonbaar te maken, zonder het in de richting van verstedelijking te drijven. De vergaderingen van de raad en ook die van burgemeester en wethouders kenmerken zich steeds door haar gemoedelijke aard. Met eerbiediging van ieders overtuiging pleegt hier het belang der gemeente te worden behartigd. Ook het gemeentepersoneel kan ik u van harte aanbevelen. Ik zou tekort schieten, als ik hier vanaf deze plaats vooral de

heer Bouter, waarnemend gemeentesecretaris, niet hartelijk dank zou zeggen voor de stipte wijze, waarop hij de administratie in het burgemeesterloze tijdperk heeft bijgehouden. Het werk ging hem zo ter harte, dat hij er zijn vakantie voor heeft opgeofferd”. De loco-burgemeester wees vervolgens op schaduwzijden van het burgemeestersambt. In zijn woorden klonk door de onrust om datgene, wat wel-

licht komen kan en dat Oud-Alblas in beroering zou brengen.

„In de toekomst zult u ook geconfronteerd worden met zeer moeilijke problemen”, sprak hij. „Daarvan wil ik noemen de recreatie. Wanneer de plannen, die daarvoor in voorbereiding zijn, in vervulling gaan, dreigt de landelijke rust, maar in het bijzonder de zondagsrust, in ons dorp verloren te gaan, om plaats te maken voor rumoerige drukte, wat voor velen onzer moeilijk te verwerken zal zijn. Het is als het weggakken van de wortels, waarmee het huidige geslacht gehecht is aan het verleden”.

Dit probleem en deze onrust beperken zich niet tot Oud-Alblas. De hele Alblasserwaard komt in de invloedssfeer van Rotterdam te liggen en de randstad Holland neemt recreatief langzaam maar zeker bezit van het poldergebied. Ongetwijfeld maakte de wethouder van Oud-Alblas zich tot tolk van velen in deze streek, toen hij over deze dreiging sprak.

Toen de heer Van Es de ambtsketen was omgehangen, wendde deze zich in een duidelijke en voortreffelijke rede tot het gemeentebestuur van wat hij nu „zijn” gemeente kon noemen. Hij zei, dat zijn gedachten uitgaan naar zijn voorganger, burgemeester Zwart, die Oud-Alblas verliet om deze gemeente te verwisselen met Langedijk in Noord-Holland. Deze blijkbaar zo geliefde burgemeester was ook aanwezig en wij zagen hem vele hartelijk toegestoken handen drukken.

Burgemeester Van Es merkte op, dat hij dankbaar gebruik hoopte te maken van de grote lokale kennis, die wethouder De Haan zich heeft verworven.

Het groene hart tussen Noord en Lek

Zo noemde burgemeester Van Es de gemeente Oud-Alblas. Hij was dankbaar Alblasserwaarder te zijn — „nergens zingen de leeuweriken zo mooi en de merels zo welluidend en hier heerst een aparte sfeer door het eigen taalgebruik, hetgeen het leven aangenaam maakt” — en in de Alblasserwaard te mogen werken. „Reeds heb ik kennis gemaakt met enkele problemen. Ik hoop te beginnen met: zien en luisteren. Er is voor burgemeesters een segment dat in geen enkele wet is neergeschreven: dat inwoners met hun moeilijkheden tot hun burgemeester

kunnen zal
nen help
ik
doen wat
als
zijn”.

Hij hoort
ged
de kerk
zijn
de vere
het
de nijve
de 1
len mijn
de be
ben. Ik
na
te werke
dor
deze stre
sen het
„In an
vaard ik
z
rede.

Leefbaar

Hoe ge
ee
een bur
min
lijk wor
den. Da
U
kan me
weg
wat er
zorgen

hij ont
vent) s
ambt
brenge
hij
„U hebt
gramm
standig
hij
te is ze
goed, d
ge
kon bel

De be
Ridder
art
kamerv
al h
eigen g
r
smit, ee
bij
wel in
niet
namens
sprak
ge
wilde
hier de
vorb
sta
gens w
recl
grijpen
disc
functie
wij als
ees
hoewel
a
hadden
tra
gaat bli
re
wonen
op
of u di
vok
nóg zeg
ang
verlicht

De kinderen zongen

Gods gebod en ons gebied

EEN van de meest controversiele punten is nog altijd dat van het compromis. Op alle gebieden van de praktisch-principiële politiek doemt het op en overal verwekt het spanningen. Het is nauwelijks nodig, er enkele aan te wijzen. Ieder die meedenkt over de benadering van de vraagstukken van politieke aard, kan ze noemen. Ieder die geroepen is in het politieke leven een taak te vervullen, kan vertellen van de last die soms op de schouders kan rusten van hen die de beslissingen moeten nemen.

Meestal wordt er wat lichtvaardig over gedacht. Bijvoorbeeld door velen in onze partij. Zij gaan — terecht — uit van de principiële grondslag van de ARP en zijn van mening dat de lijnen dan recht door getrokken kunnen worden naar de praktische uitvoering van het programma dat een principiële partij zich gesteld heeft. De Overheid is Gods dienaar; zij is geroepen, de christelijke grondslagen van ons volkskarakter te bewaren; zij is onderworpen aan Gods geboden voor het staatkundige leven; zij dient naar uitwijzen van het Woord Gods te handelen — welnu dan: is het dan zo moeilijk een standpunt te bepalen? De redenering is even eenvoudig als naief.

Alles wat afwijkt van die rechte lijn, is ongeoorloofde aanpassing, is principe-verloochening en een confessionele partij onwaardig. Spreken over een compromis of over „wat politiek haalbaar” is, staat gelijk met verzakelijking in de politiek en een verlaten van de beginselvastheid. Zulk een verschijnsel wekt ernstige verontrusting en met nauwelijks verholen verbittering wordt er dan gesproken van oppervlakkigheid, vervlakkings van de politici en verlaten van het erfgoed der vaderen.

Niet alleen binnen onze partij wordt op deze manier gesproken over wat verwacht mag worden van een confessionele — gereformeerde — politiek. Ook zij die „van buiten” tegen de ARP aanzien, tekenen een strak beeld van beginsel en beginselvaste politici, waarbij eenzelfde versimpeling van het vraagstuk opvalt. In no. 16 van de Carillon-reeks (uitgave W. ten Have, Amsterdam 1960) levert prof. dr. W. Banning een helder en fris geschreven bijdrage over het „Geestelijk samenleven in Nederland”. Daarin komt over het calvinistische politieke denken eenzelfde versimpeling voor. „Puritanisering van het openbare leven heeft van ons een programma van het calvinisme gestaan”, zegt hij (pag. 74). En naar dit thema beoordeelt hij het politieke denken van het gereformeerde protestantisme, met inbegrip van de personen die daarbij voor het voetlicht zijn getreden. Groen van Prinsterer, Kuyper, Bavink en nog anderen passeren de revue. Hij trekt enkele theologische hoofdlijnen, zoals hij die in het gereformeerde denken aantreft, wijst op de militante geest en principiële instelling van de calvinisten en hun organisaties, noemt de opvallende onveranderlijkheid van de beginselprogramma's en doelstellingen en meent dan dat het calvinisme geen oog heeft voor „krachtencomplexen” en „innerlijke tegenstrijdigheden” in de mensen, waardoor een zwart-wit-schema onmogelijk wordt. Het calvinisme „simplificeert met een verbijsterend gemak”, zo constateert hij (73) en hij wijst op Kuyper, die erom berucht zou zijn geweest, dat hij zozeer vocht tegen beginselen die vernietigd moesten worden en vervangen door andere beginselen, dat hij er niet eens oog voor had dat achter die verdoemde beginselen toch medemensens stonden, die hij onbedoeld wondde en griede.

In hoeverre hier van een eenzijdig beeld sprake is, komt niet aan de orde; dat dezelfde Kuyper meermalen in redevoeringen en geschriften gewag heeft gemaakt van het compromis in de staatkunde, blijft buiten beschouwing. Ook in Bannings populaire en in menig opzicht zelfs meesterlijk heldere schildering van de geesten die in ons land werken komt derhalve weer datzelfde rechtlijnige beeld op van het calvinisme. Een onjuist beeld, omdat het de worsteling die in onze kringen wordt doorgemaakt om de politieke gestaltegeving van de eisen van Gods Woord in feite niet ernstig neemt. Banning, die ons versimpeling verwijt, simplificeert hier zelf. En hij is allerminst de enige — hij vindt naast zich vele antirevolutionairen, die tot zulk een schildering alle aanleiding geven.

Nu wordt weleens gezegd, dat het een teken van de toeneming van lutheraanse invloed in de calvinistische kringen is, dat er thans over vraagstukken van politiek, cultuur en maatschappij meer genuanceerd gedacht zou worden dan vroeger het geval was. Er zijn er zelfs die menen dat dit niet zozeer een verlutheranisering als wel een niet volmondig erkende beïnvloeding vanuit het barthianisme is, die deze nuanceringen voortbrengt. Toch is ook dit wat te vlot geredeneerd. In Kamerredevoeringen en

Heraut-artikelen van Kuyper en in redevoeringen in de Senaat van prof. Anema komen we telkens tegen dat er een sterk bewustzijn is geweest van de grenzen van het bereikbare, indien er tenminste voldoende rekening mee gehouden wordt, dat in de sfeer van het Overheidshandelen de zaken anders liggen dan in de sfeer van het kerkelijk spreken en belijden. Wanneer in deze uitingen voluit wordt gesproken over de erkenning van de volstrekte soevereiniteit Gods over het staatsleven, of van een consequent opkomen voor de handhaving van het Overheidsgezag tegenover rebellie, of van het eigen recht van het particulier initiatief, of wat ook meer, dan is dat niet zo absoluut en exclusief dat een constructieve bijdrage aan de regeerbaarheid van ons land met zijn sterk gemengde bevolking niet meer mogelijk zou zijn. De bijdragen van de A.R.P. aan de diverse kabinetten en de loyaliteit tegenover verschillende regeringsprogramma's zijn er om te bewijzen, dat de A.R.P. steeds deze grenzen van het mogelijke in acht heeft gehouden en dat er onophoudelijk geworsteld is met de twee polen die volledig erkenning hebben gevonden bij de concrete

positiebepaling: enerzijds de normativiteit van het Gebod Gods, anderzijds de concrete situatie van het gebied waarin wij leven.

Het is niet ongezonder dat deze spanning in de A.R.P. is blijven hangen en dat deze

op het ogenblik zelfs weer duidelijk voelbaar is, nu de politieke vraagstukken omvangrijker worden en de beslissingen ingrijpender. Kwader zou het zijn indien een soort gearriveerdheid zich van ons had meester gemaakt. Het gevaar is dan groot, dat het „systeem”, de sleutel voor alles passend zou worden geacht, zodat onachtzaamheid en onoplettendheid een verantwoord principieel beleid zouden ondermijnen. Wie meent klaar te zijn met dit vraagstuk, neemt de moeite niet meer zich te confronteren met de eisen van het Woord Gods en elk concreet, nieuw geval in zijn eigen soort en met zijn eigen waarde. Misschien is de enig ware prikkel tot een hernieuwd nadenken in onze tijd alleen deze, dat de vanzelfsprekendheid van de principes niet meer zo systematisch geschiedt als voorheen wel het geval leek. Als dat zo is, dan moet tevens gezegd worden dat onze zich opnieuw een weg zoeken-

geworpen op de studie in de Schrift en op de hernieuwde bewustwording van de politieke verantwoordelijkheid.

Tegen deze achtergronden heeft de vorming van gesprekskringen over de „Ontwikkeling in de A.R.P.” een enorme betekenis. Op een in menig opzicht nieuwe wijze wordt het ons duidelijk, dat tegenover de onaantastbaarheid en vastheid van het Woord Gods (dat rein is) een zich telkens kerende en wendende samenleving staat (die onrein is), die vol zit met aanwijsbare elementen van een door de zonde aangetaste wereld. Wie in deze problematiek een weg zoekt om zijn politieke verantwoordelijkheid als christen te dragen, kan minder dan ooit volstaan met een zorgvuldige scheiding tussen het eeuwige Woord Gods en de eigen wetmatigheid van deze voorbijgaande wereld (gelijk Luther deed), kan evenmin gebaat zijn bij het strikt theoretische patroon van Brunner: „een altijd waakzaam en strijdvastheid neen op grond van een altijd dienstwillig ja”, heeft zelfs enorme politieke moeite met de constructie van Schippers, die de christen in zijn wandel als een bouwer aan Gods wegen ziet, — wie zijn weg zoekt als christen moet vandaag allereerst een antwoord vinden op de prelabelde vraag, hoe in een (zich) ontkersten(en)de wereld Gods Woord (en Wet) politieke gestalte kan krijgen in de steeds gecompliceerder wordende overheidsverantwoordelijkheid. Het is, dacht ik, om deze reden dat de A.R.P. zich „in de bocht bevindt”.

Wellicht kan in deze situatie de meditatie-rubriek „ONDERWEG” enige diensten bewijzen. Het verzorgen van deze rubriek is slechts dan een vreugde, wanneer er enige werkelijke zin aan gegeven wordt. De „meditatie” verdient meer dan alleen de vrome vlag van een christelijke periodiek te zijn. Om aan die meerwaarde te beantwoorden en tevens om een gesprek over het brandende vraagstuk van het politieke compromis te voeren, is overwogen om in deze meditatie's voorlopig een reeks Schriftgedeelten te behandelen, waarin op een of andere wijze dit „compromis” aan de orde komt. Het is de bedoeling, telkens een bepaald gedeelte of een tekst te belichten, maar het zou ook prettig zijn indien hierop werd gereageerd (schriftelijk, via de redactie van Ned. Ged.), zodat deze meditatie's niet een monoloog zijn doch een gesprek rondom de open Bijbel, terwijl wij politiek ONDERWEG zijn.

Ds. A. J. Kret.

Onderweg

zal niet altijd kún-
ik beloof wel, te
als er moeilijkheden
ocontacten met
zondere scholen en
het agrarisch leven,
de middenstand zul-
belangstelling heb-
Ik naar, te wonen en
orp. In dit land, in
tegenstelling tus-
het dynamische”.
heid van God aan-
zo besloot hij zijn

Burgemeester Van Rappart bond zijn jeugdige collega op het hart, dat humor nodig is om het hoge en moeilijke ambt van burgemeester te vervullen. „Als later de balans over u wordt opgemaakt, hoop ik, dat men kan zeggen: Hij was meer burgervader dan bovenmeester.”

Tijdens deze toespraak klonk herhaaldelijk luid gelach door de kleine raadzaal. De humor had plotseling het gemoedelijke element gebracht bij de aanwezigen.

En wie spraken er verder nog? Burgemeester Dekking uit Streefkerk, een buurgemeente. Deze magistraat zette breedvoerig uiteen, dat het burgemeesterschap aan waarde ingeboet heeft, maar dat het anderzijds door het tempo van de tijd en door de vaak snelle beslissingen die nodig zijn, toch wel belangrijk is. Verder zette hij zich een beetje af tegen de planologen, die vaak in de mening schijnen te leven, dat ze de gemeenten tegen zichzelf moeten beschermen.

Waarnemend secretaris Bouter sprak

artepersoneel. Het woord van de christelijke school getuigde van zijn vertrouwen in de nieuwe burgemeester. De eerste burger van Benschop en Polsbroek, burgemeester Zielhuis, wenste Oud-Alblas en de heer Van Es geluk en enige raadsleden voerden het woord om te getuigen van hun grote bereidheid tot samenwerking. Maar raadsleden zijn geen lammetjes; zo sprak de heer Kwakernaak: eerst ging u met kinderen om, nu zult u met grote kinderen moeten omgaan — maar u kunt deze laatsten niet in een hoek zetten. Een ander raadslid hoopte op een positief beleid. Dat woord positief gebruikte hij wel viermaal. Weer een ander raadslid zei, dat het geen kunst was, een gemeente groot te maken. Een groter kunst is, de gemeente klein te houden.

Dank u wel!

De jonge burgemeester had voor allen die hem hadden toegesproken een best woord ten antwoord. Het meest trof ons het mooie woord dat hij sprak tot het Hoofd der school: „Wij hopen voor het onderwijs te doen wat in overeenstemming is met de plannen die God met de kinderen van Oud-Alblas heeft.”

Uiteraard hadden de toespraken van collega's en anderen, niet-raadsleden, plaatsgevonden nadat de eigenlijke raadsvergadering was gesloten onmiddellijk nadat de nieuwe burgemeester in dankgebed voorgegaan was.

Na afloop van het officiële en semi-officiële deel van de installatie werd er een glaasje gedronken en nog het een en ander genuttigd. Zo gaat dat na een dergelijke plechtigheid. En natuurlijk hadden foto's gestellen geklikt, tot storens toe. Dat hoort er ook bij.

En toen wij tenslotte weer buiten kwamen, scheen een waterig zonnetje boven het mooie waterrijke polderland van de Alblasserwaard! We hoorden werkelijk een vogel fluiten. Voor ons stond het vast, dat burgemeester Van Es gelijk had, toen hij dat zei over die leeuwerikken en merels.

Kreeg 's Gravenmoer in augustus reeds een nieuwe Anti-revolutionaire burgemeester, Oud-Alblas had nu ook zijn Anti-revolutionaire opvolger van de Anti-revolutionaire burgemeester Zwart.

En de vogel floot het hoogste lied.

belangrijk
een plechtigheid als
installatie? Natuur-
toespraken gehou-
Uit die toespraken
grond krijgen van
gemeente, welke
omgden er zijn.
Tijl Langendijk
op een Paroche-
hij hoopte dat het
Van Es zou
hij ervan verwacht.
bouw van een pro-
wellicht is dat ver-
heid in een gemeen-
het deed mij
gedachte in uw rede

van Gorinchem,
— bij de laatste
kwam hij met een
partij van liberale
bij de kiezers even-
aansloeg — sprak
meesterskring. Hij
geest en verve. Hij
boots aannemen, dat
zinger dan bij-
stad. „U bent over-
recht: u kunt terug-
sische bovenmeesters-
niet hadden toen
meester begonnen....
andere kwaliteiten
raag in een dorp, er
pede niets boven het
De vraag is echter,
voorbeeld zeven jaar
met een zucht van
dorp naar een stad.

van de nieuwe
meester?”

VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN

GRONINGEN

MEUBELTOONZALEN STEENTILSTRAAT 17
GRONINGEN
HIER VINDT U DE BEROEMDE

van Rooyen MEUBELEN
LEVERING VIA UW WONINGINRICHTER

OP AANVRAAG ZENDEN WE GRAAG EEN CATALOGUS

Chr. Coöperatieve Spaarbank
„EIGEN HAARD” G.A.

LOPENDE DIEP — GRONINGEN

Spaarrente leden	3½ %
Spaarrente niet-leden	3¼ %
Jeugdspaarrente met 10% premie	3½ %

Mijn ogen gun ik een bril van
v. d. Munnik

GRONINGEN: Brugstraat 27 - Heerestraat 82
HEERLEN: Stationsstraat 9

„Bonte Hoek”

BOOMKWEKERIJEN
GLIMMEN (Gran.)

Leveranciers aan diverse gemeenten
Prijzen op aanvraag

Noorman's Groothandel

NOORDERHAVEN N.Z. 39 - GRONINGEN

Wij leveren via uw melkhandelaar:

ZOETERMEER'S ROEM MARGARINE
NUTRICIA KOFFIEMELK

BIER, LIMONADE EN HERO PRODUCTEN

ZWITSERSE HORLOGES
VERLOVINGSRINGEN
GOUD EN ZILVER
TAFELZILVER
AVONDMAALSERVIEZEN

GRONINGEN

JUTE ZAKKEN

voor binnenland en export
EEN VERTROUWENSARTIKEL

Noord-Nederlandsche Zakkenhandel N.V.
GRONINGEN - EEMSKANAAL N.Z. 48

Telefoon 0 5900-3 13 45 (4 lijnen)
Telegramadres „Jute” Telexnummer 53073

TALENS

de grootste overhemdenzaak
(ook naar maat)

BRUGSTRAAT 19 — GRONINGEN

FIRMA KOOS - GRONINGEN

TE KOOP **Dekkleden** TE HUUR

Lage Der A 5 - Tel. 23929

AUTOMOBIELBEDRIJF J. KNOOP N.V.

ADUARD GRONINGEN
05903-235 Oosterhamrikkade 2
05900-27465

WIJ HEBBEN STEEDS VOORRADIG Z.G.A.N.

PERSONENAUTO'S

Komt u eens kijken? Inruil en financiering mogelijk.

A. DE BOER

Speciaalzaak in haarden en kachels
Reparatie-inrichting

Paterswoldseweg 6 - Telefoon 24535 - Groningen

Vertalers gevraagd

VEEL vergaderingen van kiesverenigingen worden maar matig bezocht. Voorzitters wijten dat tegenover de van elders gekomen spreker aan de weersgesteldheid benevens de andere vergaderingen, die daar ter plaatse op dezelfde avond gehouden worden. Een vorm van hoffelijkheid die aan de wettelijke oorzaken voorbijgaat. Kiesverenigingen en plaatselijke afdelingen van andere partijen — de harde kernen van ons democratisch bestel! — delen in de algemene politieke malaise.

Dat die malaise ook op de vergaderingen van de kiesverenigingen registreerbaar is, is niet verwonderlijk, maar moet ons toch benauwen. Het is onze innige overtuiging — en wij willen geen enkel ander partijorgaan tekort doen — dat in de kiesvereniging het hart van de partij klopt. Geen enkele, landelijke organisatie functioneert op de duur richtig zonder de medewerking van een breed, behoorlijk geïnformeerd, vrijwillig middenkader.

Dat middenkader valt voor de anti-revolutionaire partij vrijwel samen met het meelevende gedeelte van de leden, zoals zich dat op de vergaderingen van de kiesverenigingen presenteert.

De functie van dat middenkader is tweeledig en in die tweeledigheid in een democratisch bestel, dat die naam waarlijk verdient, onmisbaar.

Middenkader, omdat het een verbindende schakel vormt tussen leiding en leden (bij een politieke partij strekt zich dat zelfs uit tot de ruimere kring van kiezers).

Naar de kant van de leiding heeft het een corrigerende, naar de zijde van de leden (kiezers) een informerende functie.

Corrigerend: in een democratisch klimaat kan geen enkele leiding, hoe krachtig en doelbewust ook, op den duur een beleid voeren dat in te sterke mate afwijkt van de opvattingen, die aan de basis opgeld doen; de mobilisatie van die weerstand geschiedt door dat middenkader; succesvolle mobilisaties, de politieke historie is rijk aan voorbeelden ervan.

Informierend: groot is de invloed, die uitgaat van informele, ongedwongen gesprekken in het eigen, vertrouwde milieu; het oordeel van „één der onzen”, die behoorlijk geïnformeerd is, is in de betrokken kring gezaghebbend. Als men zich serieus verdiept in de stemmotivering van „zwevende kiezers” in een overzichtelijke gemeenschap — overzichtelijk, wijl men daar veel kan controleren — dan stuit men in veel mindere mate dan wel eens verondersteld schijnt te worden op televisie, radio, folder of rede van een politiek „kanon”, dan stuit men wel heel vaak op — noemen we hem — Jan Janssen, die men van haver tot gort kent, die zelf geen zijde bij de die en die kandidaat recht op de uit te brengen stem heeft.

Jan Janssen behoort tot het middenkader en hij deed zijn plicht.

Matig bezochte, tamme vergaderingen van de kiesverenigingen moeten ons daarom benauwen.

Zowel de corrigerende als de informerende impulsen, die daar hun organisatorische steun — en uitgangspunt vinden, dreigen op deze wijze te verdorren.

Mentaliteitsverandering

„Hoe komt dat nu?”

Dat is, populair gezegd, de inhoud van de vraag, die in honderderlei toonaard jaar in jaar uit door de getrouwen op de kiesverenigingen gesteld wordt. Men moet de oorzaak zowel in de man (vrouw) van 1963 als in de zaak (de politiek) zoeken.

Wij willen wijzen op een opmerkelijk boek van de socioloog dr. M. v. d. Vall: De vakbeweging in de welvaartsstaat.

Wij hebben een socioloog eens geksherend over zijn beroep horen opmerken: Je huurt een socioloog af om wat je zelf al vermoedde op wetenschappelijk verantwoorde wijze te doen bewijzen.

Daar zit ook in dit geval iets in.

De vakbeweging tobt met dezelfde malaise-verschijnselen. Dr. Van der Vall heeft onder leden en oud-leden van het N.V.V. een breed opgezet onderzoek ingesteld naar de oorzaken van de non-participatie, het-niet-meer-meeleven.

Eén van zijn conclusies luidt: veranderde tijdsomstandigheden hebben een massale mentaliteitsverandering teweeggebracht.

Hij signaleert: de bredere spreiding van de toegenomen welvaart (met de cijfers laat hij zien hoe de verschillen tussen de lage en de hoge inkomens in de loop der jaren nivelleren naar het midden toe); de opkomst van een nieuwe middenstand door technificering en ontwikkelingen in de administratieve, commerciële en dienstverlenende sector; verbrede onderwijsdemocratie en toegenomen mogelijkheid tot sociale stijging; toename van het zelfbewustzijn.

Met als gevolgen: een dalend besef van collectieve lotsverbondenheid; een toenemende gerichtheid op de eigen, individuele levenssfeer; een verkorting van het ideëel perspectief: de idealen worden minder hooggestemd en ze liggen dichterbij huis.

Een karaktertrek van de moderne mens om zich minder druk te maken over de algemeen menselijke vraagstukken — waaronder de politieke — en de tijd en energie — geld wil men nog wel afschuiven — meer te richten op de eigen zaak, het eigen bedrijf, de eigen functie, de eigen kansen: de eigen belangen, die in een voorbij, meer statische samenleving in veel mindere mate vatbaar waren voor individueel — persoonlijke beïnvloeding. Wij zwijgen dan nog maar over de puur consumptieve levensinstelling van vele mensen.

Deze veranderde blikrichting, deze vernauwing van de ideële horizon, waartoe de mens onder de omstandigheden van het midden der 20ste eeuw van nature geneigd is, wordt door de ontwikkelingen op het politieke erf niet alleen niet afgeremd, maar heelaas krachtig gestimuleerd.

Van der Vall drukt dat kernachtig aldus uit: „De vijand schijnt het veld geruimd te hebben en alles is plotseling gecompliceerd geworden.”

In die ene zin vat hij twee fundamentele wijzigingen in de politiek samen. Vele, belangrijke beslissingen vallen ver van huis — in Straatsburg, Brussel, Fontainebleau, Washington — dat, met de toenemende gecompliceerdheid van ons maatschappelijk bestel (wat weer leidt tot centralisering en bureaucratisering) maakt de actuele politiek tot een ingewikkeld, weinig overzichtelijk en voor de eenvoudige burger tot een langzamerhand niet meer doorzichtig geheel.

Op dat doorzichtelijke komt het nu net aan. Zeker in een partij als de anti-revolutionaire, waarin het meelevend gedeelte nog altijd het getrouwst geschilderd wordt met een woord van Pierson: Zij willen mannen en vrouwen van één Boek zijn.

Zij willen de verbindingsdraad tussen de geestelijke achtergrond van hun beweging en de praktische beleidsdraad van hun vertegenwoordigers zien.

Als zij die zien, dan zijn gelukkig nog velen bereid om daarvoor warm te lopen, om de dubbele functie van het middenkader — corrigerend en informierend — te vervullen.

„Wij hebben niet in de eerste plaats behoefte aan politieke rondblikken op onze kiesverenigingen en aan binnen- en buitenlandse weekoverzichten in onze partijbladen, wij hebben in deze ingewikkelde tijd meer dan ooit behoefte aan vertaalbaarheid, „reductie van het praktische beleid tot de ideële aandrift” hoorden wij deze herfst een anti-revolutionair op een kiesvereniging bij de bespreking van het onderwerp opmerken.

Deze anti-revolutionair sprak een waardevol woord.

Wij zullen goed doen daar acht op te slaan.

Matig kiesverenigingsbezoek

Mentaliteitsverandering in de mensen + ingewikkeldheid van het politieke bestel. De omzetting van het hart (de blik op meer gericht dan de eigen zaak, de eigen promotie, de eigen kans, de eigen ontspanning zal niet buiten de inwerking van ons aller moeder, de kerk, om kunnen geschieden.

een doorgaande uitdaging aan het adres van een principiele partij als de onze.

Wij doen onze getrouwe leden tekort, wanneer wij in onze voorlichtende arbeid in rondblik en overzicht maar wat ronddobberen aan de oppervlakte. Naarmate de korst van technische detailkennis op de beleidsproblemen dikker wordt, in die zelfde mate zullen wij ons de moeite moeten getroosten meer naar de diepte door te stoten.

Besturen van kiesverenigingen zouden dat bij de bepaling van het onderwerp ook veel meer van de sprekers moeten verlangen. Opdat ons anti-revolutionaire volk het zelf doorziet en mede beleeft, dat de politiek bij den voortduur een sector is uit de nooit aflatende strijd der geesten; dat de vijand het veld niet geruimd heeft.

Aan de bereidheid van ons middenkader om voorlichting van die allure gretig in zich op te nemen en verder uit te dragen behoort, Gode zij dank, niet getwijfeld te worden.

M. W. SCHAKEL

Aantekening van de redactie

De redactie van ons blad stemt volledig in met de strekking van deze bijdrage van de heer Schakel. Harerzijds doet de redactie alle mogelijke moeite zoveel mogelijk „vertaaldiensten” te verrichten. Zij heeft zich dezer dagen met dit doel ook schriftelijk tot de A.R. Kamerfractie gewend.

De redactie wil nog een notitie maken over hetgeen de heer Schakel schrijft over de opmerking, door een A.R. lid gemaakt tijdens een kiesverenigingsvergadering. Deze opmerking over de „vertaalbaarheid” is terecht gelanceerd. Men moet daarbij echter niet vergeten dat ook in binnen- en buitenlandse weekoverzichten van onze partijbladen getracht wordt deze dienst te verrichten. De redactie ziet hier dan ook geen tegenstellingen. Vandaar dat zij in dit opzicht op de ingeslagen weg voortgaat, zij het ook met nog meer aandacht voor het hier aan de orde gestelde probleem.

Eén opmerking moet haar nog van het hart. Dat slechts ongeveer een vijfde deel van onze leden, van de circa 100.000 partijleden, op ons blad geabonneerd is, is iets dat ook een eigen taal spreekt. Wil men van het „vertaalde” nog kennisnemen?

Alle kiesverenigingsbesturen en ook de sprekers in onze partij zouden naar de mening van de redactie aan dit punt eveneens veel aandacht moeten geven. Een stijgend aantal „consumenten” stimuleert immers de „vertaalproductie”.

Groepshygiëne, overheid en levensstijl

In een dagblad stond de vorige week een merkwaardige prent. De bekende tekenaar had er meer dan een politieke spotprent van gemaakt. Zijn creatie schetste kernachtig de huidige situatie zoals die na het loon-akkoord in de Stichting van den Arbeid geworden is.

Wat die politieke prent voorstelde kan in enkele woorden worden weergegeven. Aan de deur van de minister-president staat een werknemer. Hij houdt een briefje van tien gulden omhoog. Daarmee wordt de a.s. loonsverhoging van 10% bedoeld. Achter hem staan twee sterke kerels. De één heet „prijzenmaker” en de ander draagt de aanduiding: „huiseigenaar”. Beide reuzen kijken begerig naar dat tientje... De man met dat tientje weet dat en vraagt daarom aan de regering: „Wilt u alstublieft zorgen dat het geen rijksdaalder wordt”.

PRIJZENGOLF

Die tekening met dat ene zinnetje als onderschrift is een schot in de roos. Want het gaat niet om verhoging van lonen en sociale uitkeringen zonder meer. Het gaat om een werkelijke inkomsten-verbetering. Indien een loonsverhoging door een golf van prijsstijgingen weggespoeld wordt, is er in wezen slechts achteruitgang. In zo'n geval is misschien wel het gevaar van overbesteding verminderd, maar er is tevens weer een stukje aan de beruchte loonen-rijpspiraal toegevoegd. Nieuwe looneisen volgen. Enzovoort...! Over dit loon-prijzprobleem gaan nu ook de politici het hoofd over breken. Van het resultaat van die moeilijke arbeid hangt ons uiteindelijk oordeel over de opzienbarende „loon-operatie 1963” af.

HET KLIMAAT

Er is nog een tweede kwestie waarvoor ik uw aandacht vraag. Dat is de sfeer, het klimaat waarin deze moeizame arbeid tot een goede uitkomst moet worden gebracht. Ik stel dit met nadruk aan de orde. Niet alleen op het politieke niveau of in het vlak van het bedrijfsleven.

Ik breng dit punt enerzijds met mijn artikelen in de Volkskrant en anderzijds hierom. In het volle leven zijn we er allemaal zelf bij. Daar bepalen wij ook persoonlijk de sfeer en het klimaat, althans in onze directe omgeving.

En in dat volle leven is momenteel wat aan de hand.

Ook daar wordt de huidige situatie afgeschilderd; met woorden, wel te verstaan. Daarmee schetsen we de werkelijkheid, zoals wij die zien, meestal in felle contrasten. De mensen, dat zal ook u opgevallen zijn, houden het vaak slechts op twee kleuren: wit en zwart.

En met zo'n zwart-wit-tekening is het in de regel bepaald niet in orde. Want daarmee gaat het vaak aldus. De één zegt: die commissarissen verdienen tonnen en de arbeiders worden bemillimeterd. Of: voor twee vakantie-dagen meer moet je nu straks 0,8% van je loonsverhoging missen, terwijl er enorm in grond en huizen gespeculeerd wordt.

Radiocanserie van mr. W. R. van der Sluis, secretaris van de A.R.-partij, gehouden op 6 nov. 1963.

Ja, we weten de contrasten heel treffend naast elkaar te plaatsen.

Een ander vindt de arbeiders lui-aards, die de kantjes er af lopen. Het is wel duidelijk aan welke kant de sympathie van zo iemand ligt, al zegt hij het niet direct.

OVER EEN KAM

Het is mijn stellige overtuiging dat wij met dat soort redeneringen als volk ethisch afzakken met een snelheid, die rampzalig is. Die zwart-wit tekeningen verraden ook een levenshouding, die meestal door en door onchristelijk is.

De kernfout is deze: wij scheren met die felle contrasten iedereen, die tot een bepaalde groep behoort, over één kam. Alle werknemers, alle commissarissen, alle ondernemers of grond- en huizenverkopers zijn in die redenering gelijk aan hun groepsgenoten. Maar het is een leugen om te suggereren dat alle werknemers onverantwoordelijke lui-lakken zijn. Het is evenzeer onwaar om het te doen voorkomen alsof alle commissarissen van N.V.'s profiterende nietsnutten zijn. Evenmin wordt ieder stuk grond of elk huis voor een fancy-prijs verkocht.

En toch... al deugt de kritiek in op-zet niet, ergens heeft de criticus wel gelijk. Want als de kwalijke toestanden en praktijken, die hij aan de orde stelt, in het geheel niet zouden bestaan, dan zou ons volk veel meer immuun zijn voor dit soort praatjes. Maar het huidige klimaat is zo dat ze er ingaan als kook. Er zijn namelijk bewijzen dat er inderdaad dingen gebeuren en situaties voordkomen, die mis zijn. Fundamenteel fout.

Sommige radio- en televisie-sprekers helpen daarbij een handig handje om de indruk te wekken dat het overal zo is. Je krijgt wel eens de indruk, dat be-

AANPAKKEN

Wat moet er aan worden gedaan. Naar mijn mening drie dingen. Op drie terreinen moet het kwaad worden aangepakt. In de eerste plaats is er een taak voor de krachten, die het beeld van onze samenleving bepalen.

In de tweede plaats is er een opdracht voor de hogere en lagere overheden in ons democratisch bestel.

En in de derde plaats is er niets minder dan een roeping voor ons allemaal! Wat dat eerste betreft, zou ik dit willen zeggen. Degene, die een onredelijk hoge beloning, prijs of tantième vraagt of aanvaardt zet net zo goed als iemand, die onvoldoende werk presteert, niet alleen zichzelf te kijk, maar schendt het aanzien van de gehele groep waartoe hij behoort. Misschien vindt hij zichzelf een handige vent; maar hij kijkt dan toch in werkelijkheid niet verder dan zijn egoïstische neus lang is.

HET TIENTJE MEER PER WEEK

De werknemers: „Zorgt u astublieft dat 't geen rijksdaalder wordt...!”
(Overgenomen uit de Volkskrant van 31 oktober 1963).

Iedereen is in dit opzicht de hoeder van de reputatie van zijn soort. En elke groep heeft ook zelf de plicht te werken voor eigen aanzien. Dat wordt verwezenlijkt door wat men wel eens noemt de groepshygiëne. Bijvoorbeeld door zich openlijk te distancieren van misstanden, die in die groep voorkomen. Teveel ontstaat thans de indruk dat men het gedrag van zijn soortgenoot tegen heug en meug verdedigt of althans stilzwijgend dekt met de mantel van een in te beperkte kring toegepaste naastenliefde. De groepshygiëne dient dus veelal duidelijker te worden nageleefd.

OVERHEID

Dan is er de overheid. Die kan met nog meer effect tegen wantoestanden en scheve verhoudingen optreden. Een politieke partij moet dat dan ook van de overheid vergen. Beter is nog het voorkomen van situaties, die het vertrouwen in een rechtvaardige samenleving in brede lagen der bevol-

meer dan tot nu toe gescreend, kan bijvoorbeeld de gemeentelijke overheid bij voorbaat speculanten in grond en huizen de wind uit de zeilen nemen. Minister Bogaers heeft daar verleden week terecht nog eens op gewezen. Namens onze Kamerfractie deed de heer Smallembroek dit ook. De plaatselijke overheid kan met de bijl van een doeltreffend beleid eveneens de wortels van het speculatiekwaad aantasten. Daar liggen dus alternatieve mogelijkheden indien socialisatie van grond en huizen wat al te vlot als de remedie tegen het speculatie-kwaad wordt aangeprezen.

Het is voorts duidelijk dat een heel groot deel van de Nederlandse agrariërs meer initiatief van de centrale overheid verwacht tegen de kwalijke gevolgen van het loslaten van de prijsbeheersing van landbouwgronden.

Op die kwalijke gevolgen is stelling nationalisatie van de grond niet het enige en zeker niet het beste antwoord.

CORRIGEREN

Ik behoeft deze situatie vandaag niet uit te werken, maar dat er tot betering van een veelszins nog onjuiste gang van zaken in de samenleving nog veel gedaan moet worden, dat staat voor ons A.R. vast. Christelijk-sociale politiek, is het steeds corrigerend inwerken op de samenleving. Daarbij valt niet elke dag een slag bij Waterloo te winnen. Daarbij mogen wij ook „de dag der kleine dingen”, dus de goede, doch minder opzienbarende maatregelen niet verachten.

Men zegt dat belachelijk hoge tantièmes e.d. wat tot het verleden gaan behoren. Ik hoop van harte dat de jaartukken van de desbetreffende ondernemingen dat gaan aantonen. Want anders zal ook hieraan eens krachtig paal en perk moeten worden gesteld.

Wij zijn voorstanders van een zo groot mogelijke vrijheid ook van het bedrijfsleven. Maar vrijheid moet gebaseerd zijn op het vertrouwen dat er geen misbruik van die vrijheid ge-

NIET MEEDOEN

Tenslotte nog een opmerking over de roeping, die wij allen hebben. Voor een christelijke partij, die zich op de Bijbel baseert, is die roeping al zeer duidelijk. Die roeping is, om ook in de politiek persoonlijk te beleven het grote gebod: God liefhebben boven alles en onze naaste als onszelf. Dit betekent vandaag niet slechts dat wij een reële inkomensverbetering voor onze naaste moeten bevorderen. Het betekent evenzeer: niet meedoen als de eer en de goede naam van zeer velen te grabbel wordt gegooid. Het is een kwestie van goede christelijke levensstijl om aan een dergelijke veralgemening niet mee te doen.

In de hetze, die vandaag gevoerd en gevoerd wordt, heeft een partij als de onze de plicht om de overheid aan haar opdracht te herinneren, maar evenzeer om het volk bij deze roeping te bepalen.

Geniet van Uw reis naar ISRAEL

Shalom op de boot!

Shalom in Haifa!

De luxe 10.000-tonners van de ZIM Israel Navigation Company bezorgen U de mooiste vakantie-reis van Uw leven. Zondoordrenkte dagen op de azuren Middellandse Zee. Voortkabbellende vakantie-uren op de volgende routes: Marseille-Napels-Cyprus-Haifa of Venetië-Piraeus-Cyprus-Haifa.

Israël, het jongherboren land met het grote bijbelse en historische verleden, heet U hartelijk welkom. Bekijk dit land intensief, leef er tussen de Sabra's, zie zelf de dorre woestijnen en vruchtbare vlakten. Israël strekt zich voor U uit van Sinaï tot Sinaasappel, van Kanaän tot Kibboets.

ZIM'S UNIEKE „INCLUSIVE-TOURS" LATEN U HET HELE LAND ZIEN

WEND U TOT UW PASSAGEBUREAU

Generaal Agenten: De Vries & Co. N.V., Dam & Amsterdam, Tel. 240174. Dammers & v.d. Heide en Co. (Agenturen) N.V., Vasteland 10, Rotterdam, Tel. 119300.

N.V. W. J. Schuiling's Handelsonderneming

BINNENHAVENWEG 20 - HENGELO
Telefoon 05400-6461

Landbouwwerktuigen- en machinefabriek

H. VISSERS N.V. - NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526-841 (7 lijnen)

SCHUDDEN? GOED
GOED SCHUDDEN? BETER
IDEAAL SCHUDDEN? EUREKA

N.V. „Eureka" Landbouwmachinefabriek

voorheen Fa. I. v. d. Woude & Zn.
DRACHTEN

CLAEYS - maaidorsers
BAMFORDS - opraappersen

Importrice voor westelijk Nederland
W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., Groep (Z.H.)
telefoon (0)1840-2050

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457-561 Telefoon 06750-3748

Houtzagerij- Houthandel- Kistenfabriek

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.
MILL (N.-B.), TELEFOON 08859-605

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten woningen, directieketen, barakken, garages, vakantiehuizen enz.
Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veldschuren, loodsen etc.

Expert: België, Duitsland, etc.

Firma Schroot & Co.

BOUW- EN AANNEMERSBEDRIJF

Tollensstraat 8, Schiedam, Telefoon 65302.

AANDACHT VOOR George Papandreou

Die geroepen is om de Grieken
leiding te geven.

DE verkiezingen in Griekenland hebben een grote verrassing opgeleverd. Niet de partij van oud-premier Karamanlis, die acht jaar achtereen aan het bewind is geweest, kwam als de grootste uit de strijd te voorschijn. Het was die van de 75-jarige George Papandreou, voor de oude onder ons geen onbekende, die het genoeg mocht smaken geheel onverwacht zijn veel jongere rivaal te onttronen. En zo werd niet Karamanlis, maar Papandreou bij koning Paul ontboden om de opdracht te ontvangen een kabinet te formuleren.

HET moet ook voor koning Paul een opluchting geweest zijn, dat hij niet langer met Karamanlis te maken had. In de acht jaren, dat deze premier was, hebben de vorst en de regeringsleider het heel lang goed met elkaar kunnen vinden. De laatste jaren ging het echter niet zo best meer en in juni van dit jaar was het zover, dat Karamanlis dreigde te zullen aftreden, als de koning zich niet aan zijn adviezen wilde houden. Toen koning Paul zijn zin doorzette ging Karamanlis heen als premier. Hij verliet zijn land en zei, pas te zullen terugkeren, als er nieuwe verkiezingen zouden worden gehouden.

Na veel geharrewar, dat een nadelige invloed had op de economische toestand in Griekenland, kwam het eindelijk tot verkiezingen, die evenwel een grote desillusie vormden voor Karamanlis. Zo groot zelfs, dat hij besloot, de politiek vaarwel te zeggen. Voor hoe lang?

GEORGE Papandreou staat bekend als een gehard en onvermoeibaar strijder, die in 1917 zijn politieke debuut maakte, toen Karamanlis nog in de korte broek liep. Sindsdien heeft hij talrijke politieke posities bekleed, waaronder het premierschap van de regering in ballingschap tijdens de tweede wereldoorlog. Hij werd in 1888 in Kalenz bij Patras geboren, studeerde rechten aan de universiteit van Athene en vervolgens in Berlijn en Parijs staatswetenschappen.

In het begin van de twintiger jaren was hij een van degenen, die pleitten voor afschaffing van de monarchie. Men stopte hem in de gevangenis, maar toen in 1922 een geslaagde revolutie een eind maakte aan de monarchie in Griekenland, werd hij minister van binnenlandse zaken. Later werd hij enkele malen verbannen, toen hij zich tegen het dictoriale optreden van resp. Pangalos en Metaxas verzette.

GEDURENDE de Italiaanse bezettingsperiode nam hij deel aan het verzet. In 1942 werd hij gearresteerd en in de gevangenis geworpen, waaruit hij in 1944 naar het Middenoosten wist te ontkomen. In datzelfde jaar werd hij premier van de Griekse regering in ballingschap, die haar zetel in Cairo had. Onder zijn leiding werd de eerste communistische opstand onderdrukt, die al kort na de bevrijding van Griekenland in Athene uitbrak. Na de oorlog trad Papandreou weinig op de voorgrond, vaak omdat hij bondgenootschappen aanging, die er niet toe bijdroegen, het vertrouwen van het Griekse volk te winnen.

In 1961 werd hij leider van de Centrum Unie, waarin verschillende zgn. liberale groeperingen waren ondergebracht, ook die van zijn vroegere medestander Sophocles Venizelos. Maar het duurde tot enkele dagen geleden, voordat hij — op gevorderde leeftijd — succes wist te boeken.

N.V. Papierfabriek voorheen
G. SCHUT & ZONEN

HEELSUM

oud-HOLLANDS papier, o.a. waardepapier, schrijf- en drukpapier, bijjetten, kaarten, enveloppen en wissels, luxe kartons en omslagpapier, vloeipapier, filtreerpapier aan vellen, rondvilters en vouwfilters voor chemische en technische doeleinden.

De laatste dag van LINCOLN

door JIM BISHOP

(8)

Lincoln, die immers zelf getuige was geweest van het gebeurde, werd er van alle zijden over aangesproken. Hij plaatste de kwestie in haar juiste perspectief toen hij tot senator McCulloch zei: „Ach, maakt u zich maar niet bezorgd over Andrew Johnsons dronkenschap. Hij beging een grove blunder van de week, maar ik weet dat hij geen drinkebroer is!”

Hij verdedigde Johnson, maar toch was de president kwaad, want hij wilde Johnson niet ontmoeten, ofschoon de vice-president verblijf hield in of nabij Washington en wachtte op een uitnodiging voor een bespreking. Lincoln had gastvrij kunnen zijn en hem hebben kunnen uitnodigen een kabinetszitting bij te wonen, maar hij deed het niet. De president zou niet eerder de wens te kennen geven „Andy” te willen ontmoeten dan op de dag, waarop alleen een helderziend staatschef behoefte zou kunnen voelen zijn vicepresident te ontvangen — de 14de april 1865 — de laatste dag.

Abraham Lincoln woog bijna dertig pond te weinig. Hij liep alsof hij pijn in zijn voeten had. Tijdens de eerste maanden van het jaar 1865 gebeurde het meerdere malen dat hij zich door de koetsier in en uit zijn wagen liet helpen. Lincoln was 56 jaar; hij zag er oud en ziek uit. Hij had even fel gestreden voor de hereniging van de staten als de soldaten aan het front. Nu, tijdens de laatste dagen van de oorlog, schenen zijn krachten het te begeven. De militaire arts, dokter Barnes, was bang voor een zenuwinstorting. In officiële kringen begon men er voor de eerste keer over te speculeren wat er met wie zou gebeuren en hoe het zou gaan met het land als hij zou sterven.

Een tijd lang was iedereen, ook mrs. Lincoln, bijzonder voorzichtig met zijn gezondheid en zijn tijd. Zijn lijfwachten joegen allen die gunsten en baantjes kwamen vragen de gangen uit. Zijn secretaris probeerde Lincolns dagschema in te korten en zijn vrouw probeerde hem er toe over te halen op zonnige dagen naar buiten te gaan in zijn rijtuig. De aandacht die aan hem werd besteed was zo opvallend, dat de president het zelf begon te merken.

Op de 14de maart — een dinsdag — probeerde Lincoln zijn bed uit te komen, maar hij viel terug in de kussens. Hij had geen krachten meer op zijn benen te staan en mrs. Lincoln die uit haar slaapkamer werd geroepen, liet onmiddellijk de huisdokter, dr. Robert Stone, naar het Witte Huis komen. Hij onderzocht de president en kwam de slaapkamer uit met de mededeling dat de president „uitgeput, volkomen uitgeput” was.

Drie uren later hield de president in zijn slaapkamer een kabinetsvergadering. Het gerucht vertelde dat de president leed van influenza. Het gerucht werd ook in de pers medegedeeld. Woensdagochtend was hij weer op de been en zat hij in zijn werkkamer. Hij was geelbleek en zag er ziek uit. Er werden die dag geen bezoekers toegelaten en hij bleef de hele dag zitten werken aan zijn schrijftafel. 's Middags zei mrs. Lincoln tegen hem dat zij het erg prettig zou vinden als hij zich sterk genoeg voelde om 's avonds met haar naar het theater te gaan. De president zei dat hij mee zou gaan. Ze woonden een voorstelling bij van „De toverfluit”, uitgevoerd door een Duits operagezelschap.

De kranten begonnen zich over Lincolns gezondheids-

toestand ongerust te maken. „The National Republican” verklaarde, dat hij fysiek was uitgeput als een gevolg van zijn taak de oorlog tot een succesvol einde te brengen en dat hij desondanks nog dagelijks werd lastig gevallen door mensen die om allerlei gunsten kwamen vragen en die in grote zwermen de gangen van het Witte Huis bevolkten. De artikelschrijver eiste dat deze personen zo spoedig mogelijk uit Washington zouden worden verwijderd, omdat anders het gevaar niet denkbeeldig was dat de president een instorting zou krijgen. „The New York Tribune” ging nog verder. De krachten van de president moesten gespaard worden, stond er in een hoofdartikel, anders zou Lincoln zijn tweede ambtsperiode niet overleven. Als er niet onmiddellijk werd ingegrepen zou de Unie spoedig rouwen over een dode president, „vermoord door de hebzucht en de schaamteloosheid van zijn plaaggeesten”.

In de derde week van maart was generaal Grant van mening dat de beëindiging van de oorlog alleen nog maar een kwestie van tijd was — het kon op z'n hoogst nog een week of drie duren. Via de militaire telegraaf zond hij de president een uitnodiging om naar City Point in Virginia te komen om daar getuige te zijn. Petersburg was omsingeld en Grant had zijn tenten opgeslagen voor de stad, Philip Sheridan was vernielend en rekwirerend de Shenandoah Vallei doorgetrokken en Lee had geen voedsel meer voor zijn mannen en paarden. William Tecumseh Sherman was klaar met Savannah en zwenkte nu in noordelijke richting naar Virginia om Lee en Johnston vast te drukken op het aambeeld van het Potomac-leger. Sheridan verenigde zich met Grant en zijn mobiele krachten werden als jachthonden gebruikt om het geconfedereerde konijn te verhinderen uit zijn hol te ontsnappen.

Lincoln verliet Washington aan boord van het stoomschip „River Queen” op donderdag 23 maart. In zijn gezelschap bevonden zich mrs. Lincoln, haar kamenier, Tad, de lijfwacht William H. Crook en tenslotte kapitein Charles B. Penrose. De boot vertrok om een uur 's middags en toen de zware trossen werden losgegooid, leek het wel alsof de president de zware lasten van zijn ambt van zich afwierp. Hij stoeide met Tad in de voorsalon en nam hem mee naar de stuurhut om hem te laten zien hoe een stoomboot wordt bestuurd. Hij straalde van opluchting en ontspanning en mrs. Lincoln vond dat hij „echt ondeugend” was. 's Lands eerste dame had haar koffers vol zitten met elegante kleren en zij vertelde de president dat zij had gehoord, dat generaal Grant aan vrouwen van alle hoge officieren bevel had gegeven achter de linies te blijven en dat zij dus de enige dame aan het front zou zijn. Lincoln antwoordde dat hij daar niets van had gehoord.

De kade stond vol met allerlei oorlogsmateriaal: geweren, kanonnen, tonnen met pek, ammunitie, timmerhout en levensmiddelen en er lag ook een eigen spoorweg van het Potomac-leger. Ter ere van de president waren de hoogste bevelhebbers aanwezig. Even later kwamen ze aan boord, waar ze de eerste paar dagen zouden blijven voor een tweetal conferenties. Onder hen bevonden zich Grant, Sherman en Sheridan (Meade was aan het front) en geassisteerd door de twee anderen spreidde Grant op de tafel van de eetsalon zijn oorlogskaarten uit om de president een eerste verslag te geven van de operaties. (Wordt vervolgd)

Strijd tegen 'zwart loon'

• Vervolg van pag. 1

rapport niet zo veel nieuwigheden meer opleveren. Het op privaatrechtelijk niveau bereikte akkoord in de Stichting van de Arbeid, betekende dat de S.E.R. op publiekrechtelijk vlak ongeveer met een zelfde resultaat uit de bus is gekomen, zij het dan ook, dat de S.E.R. een aantal Kroonleden telt, die een enigszins van het bedrijfsleven afwijkend standpunt in het rapport hebben vastgelegd.

Van groter belang is echter geweest het gesprek, dat donderdag j.l. heeft plaats gehad tussen een delegatie uit de ministerraad en het bestuur van de Stichting van de Arbeid. Op het moment, waarop wij dit schrijven is de uitslag van dit gesprek nog niet bekend, maar wij nemen als vaststaand aan, dat in dit gesprek, waarbij ook minister Andriessen aanwezig was, de toekomstige prijspolitiek, een belangrijk punt van discussie heeft uitgemaakt.

DR. HOLTROP

In dit verband is ook belangrijk geweest, wat de president van de Nederlandse Bank, dr. M. W. Holtrop, in de vergadering van de r.k. werkgevers heeft verklaard. Dr. Holtrop, die Kroonlid is van de Sociaal-Economische Raad, achtte het redelijk, dat de totale loonsverhoging, die hij schatte op 12 procent (gedacht in termen van het Centraal Planbureau) voor niet meer dan de helft zal leiden tot een stijging van de prijzen van het levensonderhoud. De loonsverhoging zou voor de helft reëel kunnen zijn, indien althans de importprijzen niet stijgen.

Het stond voor de heer Holtrop

wel vast, dat onze betalingsbalans op lopende rekening een geduchte aderlating zal ondergaan. Hij wilde hiermee echter niet aannemen, dat wanneer thans een fout gemaakt wordt, de werkgelegenheid duurzaam zal worden getroffen.

Wanneer we thans over het doel heenschieten met deze grootse loonoperatie, dan was de heer Holtrop er van overtuigd, dat het Nederlandse volk straks wel weer de discipline zal opbrengen om een verbroken evenwicht te herstellen.

Een te hoog reëel inkomen kan door 1 à 2 jaar stilstand vrij snel worden bijgetrokken. Voor het bedrijfsleven zag de heer Holtrop een taak tot verdergaande rationalisatie, concentratie en discipline; tot reorganisatie of tot sluiting van niet meer rendabele bedrijfsafdelingen.

In het algemeen gesproken toonde de heer Holtrop zich niet zo erg enthousiast voor de op handen zijnde loonoperatie. Hij vond het Nederlandse kostenverschil met het buitenland geen doorslaggevend argument. Voorlopig vond hij een kostenverhoging, die volgens hem, zoals thans, de aantoonbare ruimte belangrijk overschrijdt, aanleiding tot ernstige bedenkingen. Er is volgens de president van de Nederlandse Bank alle aanleiding tot voorzichtigheid in het te voeren kostenbeleid.

Dr. Holtrop ziet echter, (uteraard zouden we zeggen) wel wat voorbij aan het feit, dat de spanningen op de arbeidsmarkt tot een onaantoonbare omvang waren uitgegroeid, met alle kwalijke gevolgen van dien. Hier moest regulerend ingegrepen worden om tot meer normale verhoudingen te komen. Tegenover de financieel-economische visie van dr. Holtrop op de komende loonoperatie, moet dan ook gesteld worden de ethisch onaantoonbare so-

cialle spanningen, die de afgelopen jaren in Nederland waren gegroeid.

Dit neemt overigens niet weg, dat de opmerking, die dr. Holtrop heeft gemaakt over de prijzen te denken geeft. Vele reacties zullen hier ongetwijfeld nog wel op komen.

(soc. med.)

AANMOEDIGING TOT DIENSTWEIGEREN ?

De heren Meulink (A.R.) en Aantjes (A.R.) hebben aan de Minister van Justitie de volgende vragen gesteld:

1. Heeft de Minister kennis genomen van de publikaties in de pers, o.a. in de „Nieuwe Rotterdamse Courant” van 11 oktober j.l., betreffende de gratiëring van de dienstweigeraar Brunia?

2. Berusten de berichten, zoals die in de pers zijn verschenen, op van de zijde van het Ministerie van Justitie verstrekte mededelingen?

3. Zo ja, is de Minister dan bereid de tekst van die mededelingen aan de Kamer over te leggen?

4. Is de Minister niet van oordeel, dat de berichten, zoals die in de pers zijn verschenen, de indruk kunnen wekken, als zou door deze gratiëring een redressering van rechterlijke en administratieve beslissingen zijn tot stand gebracht, welke indruk in de ogen van het publiek een aanmoediging tot dienstweigeren zou kunnen inhouden?

5. Is de Minister bereid, ter wegneming van deze indruk, alle motieven, welke voor de gratiëring van Brunia hebben gegolden, mede te delen?

♦ Artikel 369

Iedereen wist een halve eeuw geleden, wat met art. 369 werd bedoeld. Dat was art. 369 van de invaliditeitswet-Talma. Het artikel hield in dat degenen, die bij het in werking treden van de wet al zeventig jaar waren en dus niet meer door verzekering een ouderdomsrente konden krijgen, toch in het genot van die ouderdomsrente konden delen, mits zij konden aantonen, drie jaren in loondienst te zijn geweest. Dat was in de wet gekomen door een amendement van de socialist Duys, dat door minister Talma was overgenomen. Dat laatste werd hem van liberale zijde zeer kwalijk genomen. Als de minister, zo vroeg men, plannen in die richting had, dan had hij zelf met een wijzigingsvoorstel moeten komen en niet de Kamer voor een verrassing moeten plaatsen, door het amendement tot het zijne te maken.

De minister had daarop een merkwaardig verweer. Hij zei, dat hij bij nadere overweging tot de conclusie was gekomen, dat deze aanvulling van de wet noodzakelijk was. Maar hij wist toen reeds, dat van de zijde van de Kamer een amendement te wachten was. Wanneer hij toen nog met een nota van wijzigingen was gekomen, zou het de schijn hebben, dat hij niet fair handelde tegenover de oppositie, dat hij haar een politiek succesje misgunde of probeerde, haar de wind uit de zeilen te nemen. Dat leek hem niet fraai. Hij huldigde dit standpunt, hoewel diezelfde oppositie, speciaal bij monde van de

had bestreden. Hij hoopde vorige maand op hun hoofd.

In november 1913 was Talma geen minister meer. Hij was opgevolgd door de liberaal Treub.

En die was geschokt door het feit, dat er hijkbaar véél meer ouden van dagen in de termen van art. 369 vielen, dan men aanvankelijk had gedacht. Voorlopige schattingen hadden tot resultaat gehad, dat de kosten 3 miljoen per jaar zouden bedragen. Nu bleek, dat het wel 7½ miljoen zou worden. Is dat zo erg, zei de heer Rutgers. Het is een aflopende regeling, die ieder jaar minder kost. Het is wel erg, zei de minister. Wij hebben er niet op gerekend, dat uit de algemene middelen zoveel zou moeten worden betaald. Wij overwegen, de wet te wijzigen. Maar tot zulk een wijziging is het niet gekomen. Zij zou waarschijnlijk in de Staten-Generaal toch geen kans hebben gehad.

Het merkwaardige was, dat de socialisten, die tegen de gehele wet hadden gestemd, overal in den lande, toen de eerste guldens aan de ouden van dagen werden uitgekeerd, aan het volk verkondigden: dat danken die mensen nu aan ons. Maar van andere zijde werd aangetoond, dat weliswaar het amendement van socialistische zijde kwam, dat het door de minister was overgenomen, en dat de socialisten dit succes niet zo belangrijk hadden geacht, dat zij daarna wensten, dat de wet zou worden aangenomen. Zij zouden het nog als een groter succes hebben beschouwd, wanneer de gehele wet en dus ook het desbetreffende artikel, werd afgestemd.

ZOALS u weet, is het opinie-onderzoek een verfijnde techniek om de openbare mening te peilen door de opinie van slechts weinigen te vernemen. De onderzoeker stelt een beperkt aantal mannen en/of vrouwen een of meer vragen. En met deze steekproef kent hij de mening van het universum, dat dan bestaat uit de niet ondervraagden. De theoretische grondslag van deze methode is de waarschijnlijkheidsleer, waarover wij het nu niet verder zullen hebben. Het moderne opinie-onderzoek is uitgevonden door dr. George H. Gallup. Zijn en verbeterde methoden worden in vele landen gevolgd, ook in ons land.

Wij hebben hier het NIPO, dat meestal een groot getal medewerkers op pad stuurt om van u en mij te vernemen hoe wij over zus en zo denken, hoe wij dit en dat geregeld willen zien, wat wij verwachten van de verkiezingen enzovoort. Burgers, boeren en buitenlui (wie zijn toch die buitenlui, als zij geen buiten wonende burgers of boeren zijn?) ouden, jongen, eenvoudigen, academici, met z'n allen of in groepen worden zij ondervraagd. Uit de botsingen der meningen springt dan de waarheid, aldus de theorie van dit onderzoek.

Ik wil u gaarne verklappen dat de mening van William Groenkoper nooit gevraagd is. Wanneer hij nu in een van de dagbladen leest: EENVIJFDE VAN DE NEDERLANDERS VINDT DE GAULLE EEN DICTATOR, dan weet hij niet of hij, volgens het NIPO, bij die eenvijfde of bij de viervijfde behoort, die President De Gaulle geen dictator vindt.

Aan een groep van ons volk is namelijk deze vraag voorgelegd: „Wilt u eens in uw eigen woorden zeggen, wat u vindt van De Gaulle?”

Volgens mij had daar best mogen staan: „van president De Gaulle”, want — dat weet ik wel zonder opinie-onderzoek — u en ik zijn niet met het Franse staatshoofd op school geweest. Of dat leuk zou zijn geweest of niet, dat doet er niet toe, maar in ieder geval zeggen wij niet tegen de President „Ha, die Karel”, mochten wij hem onverhoopt tegenkomen.

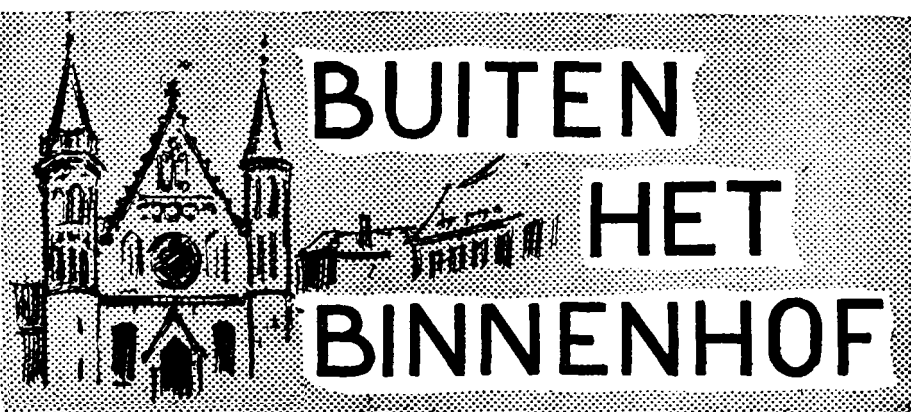
Doch dit terzijde. Van het aantal mannen en vrouwen, dat ondervraagd is op het punt President De Gaulle, heeft 21% geantwoord, dat zij hem een dictator vinden, een doordrijver, een bazige man, die de alleenheerser wil spelen. Nu, daar is geen woord Frans bij.

Tweeëntwintig procent, dat is dus meer dan eenvijfde had geen oordeel over de President. Dat zijn nu niet direct de medeleevenden, dat voelt u wel. Misschien kennen zij Frankrijk, wellicht waren zij in Parijs, maar het moet gezellig blijven. Geen gezanik aan mijn hoofd met een Frans Staatshoofd. Drieënveertig procent hebben wij dus nu al gehad. Acht procent van de ondervragers vond de President te koppig; een oude stijfkop, eigenwijs en een dwarsbomer.

Alstublieft. Voilà! Daar is dan één woord Frans bij. Tien van de honderd achten hem geen sympathiek persoon, vinden hem zelfs een vreselijke barbaarse man

die hem een onsympathiek mannetje (let wel mannetje!) vonden.

Elf procent van de onderzochten zeiden: „wij vinden hem een vastberaden man, voor hem nemen wij ons

petje af; hij is een prachtvent; hij is een mannetjesputter (in het Frans: costaud). Drie procent bracht naar voren: hij is een prettige man; hij is sympathiek; hij is een patente kerel; hij is een leuke knul.

Negen procent sprak van een groot staatsman, een reuze staatsman. Vijf van de honderd uitte zich aldus: ergens heb ik wel waardering voor hem; ik vind hem bewonderenswaardig. Tien procent (de gevers en de nemers!) liet opschrijven: hij is wel een dictator, doch hij doet veel goeds voor zijn land; hij is wel bazig, maar goed voor Frankrijk. Drie procent gaf eenvoudig te kennen: in EEG-verband vind ik hem dwars tegen de draad in gaan. Acht procent gaf diverse antwoorden.

Indien u inmiddels goed geteld hebt, bent u aan 110 procent aangeland, hetgeen zelfs voor president De Gaulle te veel is. Dit totaal ontstond echter doordat sommige mensen meervoudige antwoorden gaven.

Wie over President De Gaulle ondervraagd is mag zijn wijsvinger opsteken. Zoals ik u al zeide, ondergetekende niet. Intussen heeft het NIPO vastgesteld: eenvijfde van de Nederlanders vindt de President De Gaulle een dictator. Een kwart van de Nederlanders heeft een positieve kijk op hem, de rest van ons volk geeft een genuanceerd antwoord of laat het bij „geen mening”. Dan zijn wij toch, en dat is nu mijn mening, niet erg meelevend met Frankrijk, waarvan wij de historie zo bloedig op school hebben moeten leren.

Zou het bij die lauwen soms zó gegaan zijn?

VRAAG: Wat dunkt u van President De Gaulle?

ANTWOORD: Van wie?

VRAAG: Van President Charles De Gaulle, president van Frankrijk!

ANTWOORD: Mij niet bekend.

VRAAG: Hebt u nooit van hem gehoord?

ANTWOORD: Jewel!

VRAAG: Wat is uw mening over hem?

ANTWOORD: Hij laat me koud. Ik heb geen mening over hem.

VRAAG: Wat dunkt u van William Groenkoper?

ANTWOORD: Mij niet bekend.

VRAAG: Hebt u nooit van hem gehoord?

ANTWOORD: Nooit!

FA. DE GEUS & VAN DER HOEVEN
 's-Gravenmoer - Julianalaan 18
 Telefoon 0 1623 - 2507

Fabricage en import van
 korsetfournituren, broderie,
 garens etc. etc.

WOUDA ZADEN
 ORANJEWOUD
 Vraagt nieuwe prijscourant

Kruiswoordpuzzel

Horizontaal: 1. specerij; 5. roem; 8. schoeisel; 12. plaats in Gelderland; 13. geldnood; 16. lek; 17. hoofdstad; 19. japon; 21. ader; 23. stad in Lybië; 26. voor- (in samenstellingen); 28. vogel; 30. stierenbevechter; 32. vlug lopen; 33. delfstof; 35. soort houtskool (Ind.); 37. telwoord; 38. vis; 41. echtgenoot; 42. strijdbijl; 43. voorzetsel; 44. de dato (afk.); 45. snelheidsmeter; 46. Royal Navy (afk.); 47. muziekinstrument; 51. lidwoord; 52. loopgraaf; 54. liter (afk.); 55. echtgenoten; 57. renbanen; 59. windstreek; 61. boom; 62. duw; 64. benzinerk; 66. eilandje; 68. huidverharding; 70. zangstem; 72. zelfbewust; 75 plaats in NOP; 77. meester (Neger-taal); 78. boom; 79. drank.

Vertikaal: 1. wortel; 2. jongensnaam; 3. stoep; 4. zoogdier; 5. emeritus (afk.); 6. geweer; 7. water in Friesland; 8. jongensnaam; 9. aantekenboek; 10. zonnegod; 11. plaats; 14. verstand; 15. natte grond; 18. gave; 20 plaats in Utrecht; 22. page; 24. liefdesgod; 25. keizer; 27. dans; 29. kortwieken; 31. plotseling; 32. vis; 34. jongensnaam; 36. lonen; 39. inkomsten (afk.); 40. loflied; 47. onmiskenbaar; 48. plaats in Overijssel; 49. menigte; 50. plant;

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12			13	14			15		16	
		17	18			19		20		
21	22			23	24		25		26	27
	28		29			30		31		
32				33	34			35		36
37			38	39			40			41
42			43				44		45	
46		47		48	49			50		51
52	53			54			55		56	
	57			58		59	60			
61			62		63			64		65
		66		67			68	69		
70	71			72		73			74	75
77					78			79		

53. hoog woord; 56. constitutie; 58. vergaarbak; 60. eerlijk; 61. volk; 63. schrijver; 65. waterrijke plaats; 67. familielid; 69. kunstprodukt; 71. muzieknoot; 73. muzieknoot; 74. waterpeil (afk.); 76. Nederlands Indië (afk.)

pinda; 5. trainer; 6. stapel; 7. vorstverlet; 8. testpiloten; 10. gemaakt; 11. weerman; 15. magneet; 17. handkus; 20. angel; 22. enkel.

Oplossing vorige puzzel

Horizontaal: 1. moerbes; 3. tapkast; 7. vruchtgenot; 9. tering; 11. wassen; 12. ere(woord); 14. arbeid; 18. koe; 19. gelaat; 21. nesten; 23. tegenwerken; 24. takelen; 25. vilders.

Vertikaal: 1. meester; 2. Bruin; 4.

M. C. van Staaveren
 AALSMEER — TELEFOON 4051
 Specialiteit in ANJERSTEEKEN,
 FRESIAZADEN

Centrale vergaderingen

Wij komen bijeen...

Gaarne willen wij in deze rubriek de aandacht vestigen op centrale vergaderingen, welke in verschillende delen van het land worden gehouden.

☆ Op zaterdag 9 november houdt de Statencentrale Delft haar jaarvergadering. De plaats van samenkomst is het gebouw „De Binnenhaven” te Naaldwijk. Aanvang der vergadering te 14.45 uur. Als spreker zal optreden de heer B. Roolvink te Hilversum, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

☆ Op maandag 11 november wordt een vergadering belegd voor het district Zuid-Oost van de provincie Utrecht.

De plaats van samenkomst is de zaal van „Hotel Darthuizen” te Leersum. Aanvang der vergadering te 20.00 uur.

Spreker is de heer G. A. Kieft te Utrecht, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

☆ Op woensdag 20 november organiseert het Stedelijk Verband Amsterdam van de A.R.J.O.S. een contact- en propaganda-avond.

De plaats van samenkomst is Hotel Suisse, Kalverstraat b/d Dam te Amsterdam. Aanvang der vergadering te 20.00 uur. Als spreker zal optreden de heer F. H. C. Schut.

☆ Op zaterdag 23 november belegt het Provinciaal Comité Groningen een A.R. partijdag.

De plaats van samenkomst is het „Paviljoen”, Stadspark te Groningen.

Men wordt te 10.00 uur verwacht. Na gebruik van een kop koffie begint de vergadering te 10.30 uur.

De heer E. van Ruller te Groningen houdt een korte inleiding over de positie der A.R. Partij. De vergadering wordt dan verdeeld in secties, waarin men het onderwerp kan bespreken, vragen stellen, opmerkingen maken.

Koffietafel te ± 13.00 uur.

Hetgeen in de secties naar voren is gekomen wordt, samengevat, voorgelegd aan een forum, waarvan leden zijn: mevr. A. Hummel-Althuis en de heren F. H. van Meijenfeldt, ds. J. R. Hommes, J. Strijker, H. van Hoogdalem, allen te Groningen en R. Huizinga te Woldendorp.

Aanmeldingen via de kiesverenigingen.

☆ Op zaterdag 23 november vergadert de Statencentrale Winterswijk. De plaats van samenkomst is „Fides et Concordia” te Winterswijk. Aanvang der vergadering te 15.00 uur. Als spreker hoopt op te treden Maj. Tj. Walburg te Nij Altoenae St. Anna Parochie), lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

A C H T E R P A G I N A

* OM TE GEBRUIKEN

VORIGE WEEK kondigden wij reeds aan, dat het jaarverslag 1962 in druk is verschenen. Het zal behandeld worden op het Partij Convent van zaterdag 16 november.

Van een verkorte inhoudsopgave deden wij u toen ook reeds kennisnemen, terwijl wij uitvoeriger stilstonden bij het ledental van de partij en de vrouwenactiviteiten in de partij.

Op nog enkele punten willen wij thans wat meer de aandacht vestigen.

Vooraf zij echter nog opgemerkt, dat dit jaarverslag — een boekje van 344 pagina's — een schat van gegevens bevat.

De leden van het Partij Convent zullen er uiteraard persoonlijk nauwgezet kennis van nemen in verband met de bespreking op 16 november a.s.

Maar ook de secretarissen of secretaresses van de kiesverenigingen en centrales zullen er goed aan doen dit verslag niet zonder meer in de kast op te bergen. Laten zij het meenemen naar de eerstvolgende ledenvergadering.

Het is trouwens goed het jaarverslag op elke bestuursvergadering bij de hand te hebben. Tal van namen en adressen kan men het gehele boekje door tegenkomen. Tevens treft men er praktisch alle gegevens in aan, waaraan men als kiesvereniging weleens behoefte heeft. Uit brieven van kiesverenigingen met verzoeken om gegevens blijft het niet over.

in de besturen der kiesverenigingen nog onvoldoende nota neemt van de vele gegevens die de jaarverslagen bevatten.

Het is de moeite waard van dit „handboek” een goed gebruik te maken. Er is veel werk aan besteed om het zeer „handzaam” te maken voor velerlei aspecten van het a.r. partijleven.

* Verslagen Kamerfracties

VEEL WERK hebben ook de secretarissen der beide A.R. Kamerfracties er van gemaakt om de lezer(es) in kort bestek de Handelingen 1962 van de beide Kamers te presenteren. Zoals men weet is de heer J. Tjalma secretaris van de

Jaarverslag
A.R.P. 1962

A.R. Eerste Kamerfractie en de heer J. A. van Bennekom van de A.R. Tweede Kamerfractie.

Het komt niet veel meer voor, dat iemand zich persoonlijk een abonnement op de Handelingen aanschafft. Het is natuurlijk wel een omvangrijke papierwinkel, maar dan weet men tenminste wat er door de diverse afgevaardigden nu eigenlijk is gezegd.

In de verslagen van onze beide fracties is nu in ieder geval kort samengevat wat woordvoerders van de fracties als hun standpunt of als standpunt van de hele fractie bij alle meer belangrijke zaken naar voren hebben gebracht.

Het verslag van de Eerste Kamerfractie beslaat in het jaarverslag 56 pagina's. Na vermelding van de samenstelling en de verdeling der werkzaamheden, volgt hetgeen door leden der fracties gezegd is bij de behandeling van de algemene politieke beschouwingen, de diverse begrotingen, en verder de kwestie Nieuw-Guinea, de goedkeuring voor Suriname van het verdrag tot oprichting van de E.E.G., de schadeloosstelling leden Tweede Kamer, de wijziging van de grens tussen

Beusichem en Culemborg, de Provincie, de instelling gemeente Noord-oostpolder, de Archiefwet, de Wet gewetensbezwaren militaire dienst, De Wet op de Ruimtelijke Ordening, de Woningwet, de Wijziging van de Huurwet, de Wet premie Kerkenbouw, de Wijziging Zuiderzeesteunwet, de K.L.M., de Wet op de Registeraccountants, de Wet vervreemding landbouwgronden, voorschotten aan gemengde bedrijven op zandgronden, de Interimregeling invaliditeitsrentetrekkingen, en de aanpassing Algemene Kinderbijslagwet.

Men ziet zo in het kort, waarover ook onze senatoren hun gedachten hebben moeten laten gaan in de loop van één jaar. Een goed inzicht te geven wat ten aanzien van al deze zaken door hen is opgemerkt in een bestek van een vijftigtal pa-

gina's is vanzelfsprekend een prestatie apart.

HET daarna volgende verslag van de A.R. Tweede Kamerfractie beslaat in het jaarverslag ook een vijftigtal bladzijden. Dit verslag geeft eveneens het voornaamste weer van hetgeen door onze Tweede Kamerleden ten aanzien van de diverse onderwerpen — vergelijk de opsomming hiervoor gegeven van de Eerste Kamerfractie — in het parlement naar voren is gebracht. De opzet van het Eerste Kamerverslag is per onderwerp, dat van het Tweede Kamerverslag is zuiver chronologisch. Hiermede zij thans kortheidshalve volstaan.

Tevens is opgenomen een lijst van alle schriftelijke vragen, welke in 1962 door leden van de A.R. Tweede Kamerfractie volgens het Reglement van Orde aan een of meer bewindslieden zijn gesteld.

Ook is nog toegevoegd een overzicht van de indeling, welke deze fractie maakte voor het contact met de Kamercentrales. Wat dat betreft kunnen wij hier volstaan met nog eens nadrukkelijk te wijzen op de publicatie in Nederlandse Gedachten van vorige week (pagina 8). In dat nummer is het bedoelde overzicht ook gepubliceerd, evenals de samenstelling van de fractiecommissies ter voorbereiding van het door de fractie te verrichten werk. Tevens is toen gepubliceerd welke A. R. Tweede Kamerleden zitting hebben in de diverse Tweede Kamercommissies. Het is van belang, dat de secretarissen deze pagina uitknippen en in het thans gedrukte jaarverslag bewaren.

* Laten circuleren

NA hetgeen over de inhoud van het jaarverslag deze en vorige week is vermeld, is het wel zeer duidelijk, dat dit boekje niet ongebruikt in de kast van de secretaris moet komen te staan.

Het zou goed zijn indien het jaarverslag om te beginnen rouleerde bij alle bestuursleden en dat de leden er op de eerstkomende ledenvergadering van op de hoogte worden gesteld, dat zij het bij toerbeurt enige dagen van de secretaris kunnen lenen.

Ieder die van het jaarverslag nader kennis wil nemen raden wij dan ook aan contact op te nemen met de secretaris van zijn kiesvereniging.

'VESTA'
MEUBELEN
plus

'VESTALITA'
WONINGTEXTIEL
is een

'VESTA' INTERIEUR

U mag rustig eens binnenlopen en op onze toonzalen alles bekijken!

Wij zullen u graag voorlichten en de mogelijkheden voor u, met u bespreken

Een 'VESTA' interieur
stelt niemand ooit teleur

U weet het toch

'VESTA' MEUBELEN

vindt u alleen!

Zwanestraat 19-25-27 - Groningen

Telefoon 27086

Het vraagstuk van de commerciële televisie is weer wat op de achtergrond geraakt. Misschien is dat maar gelukkig, want nu krijgen de gemoederen, die langzamerhand wel erg verhit waren geraakt, gelegenheid om weer op normale temperatuur te komen. En als het om een oplossing van dergelijke vraagstukken gaat, is een normale temperatuur beter dan het kookpunt.

Na het kamerdebat over de commerciële televisie, dat nog tijdens de regeringsperiode van het vorige kabinet plaats had, zou een Pacificatiecommissie gaan studeren op de vraag op welke wijze het tweede t.v.-net het best kan worden gebruikt. Aangezien in deze commissie zowel kamerleden als vertegenwoordigers van de omroepvereni-

gingen en van de groeperingen, die een concessie voor commerciële t.v. (of voor het uitzenden van reclameboodschappen) hebben aangevraagd, zitting zullen hebben, zal niemand verwachten dat in een handomdraai een eenstemmig advies zou worden opgesteld. Zover is het dan ook nog lang niet.

Voorlopig liggen de moeilijkheden nog bij de samenstelling van de commissie. De kandidaten voor een concessie — en dat is langzamerhand een respectabel aantal geworden — kunnen het maar moeilijk eens worden over het aanwijzen van een gezamenlijke vertegenwoordiging. Het schijnt dat er nu enige toenadering bereikt is, maar helemaal rond is de zaak nog niet.

Staat het vraagstuk van de commerciële televisie dus voorlopig nog wel op de achtergrond, de commerciële televisie zelf wordt langs een andere weg op de voorgrond geplaatst. Daarmee doelen we niet op uitzendingen, die sommige bedrijfstukken op het scherm weten te krijgen en die in feite niet veel anders dan

commerciële uitzendingen zijn. We doelen op de regelrechte reclame, afkomstig uit West-Duitsland, die de t.v.-kijkers in het Haagse Bezuidenhout wordt voorgezet. Deze Hagenaars hebben een perfecte weergave van de Duitse televisie, inclusief reclame-boodschappen, te danken aan het technisch vernuft van de P.T.T., die deze stadswijk heeft uitverkoren voor proefnemingen met draad-televisie.

Een van de argumenten van voorstanders van commerciële t.v. is, dat de reclame uit het buitenland en met name uit West-Duitsland, reeds in sommige streken van ons land ontvangen wordt en steeds verder zal doordringen. Onwillekeurig rijst nu de vraag, of de P.T.T. dit argument heeft willen onderstrepen door Duitse reclame in Haagse huiskamers te brengen.

Of gaat de service van de P.T.T. zover, dat zij de Pacificatiecommissie, wanneer die in Den Haag vergadert, studiemateriaal uit de eerste hand levert, zodat studiereizen naar het buitenland overbodig worden?

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

Beroep op de consumenten

Vinger aan de pols van de prijzen

De prijzen lopen op. Iedere huisvrouw zal al wel de klacht geslaakt hebben, dat wanneer het zo door gaat, zij onmogelijk meer met het toegemeten huishoudgeld rond kan komen. Juist de eerste levensbehoeften zijn de afgelopen maand in prijs vrij aanzienlijk gestegen. Een cent of enkele centen prijsverhoging voor artikelen, die bijna elke dag gekocht worden, betekent voor grote gezinnen per week een aanzienlijke stijging van de uitgaven. Maar niet alleen de grote gezinnen merken hiervan de gevolgen, ook de trekkers van invaliditeitsrenten en gepensioneerden, die van een karig pensioen moeten rondkomen slaan met lede ogen deze prijsontwikkeling gade.

Wie de moeite genomen heeft na te gaan welke artikelen reeds in prijs zijn verhoogd, moet constateren, dat dit reeds een aanzienlijk aantal is.

Wij noemen hier de melk, het brood, de kaas, de boter, de brandstoffen, de suiker, tarieven van sommige openbare vervoersbedrijven en ook verschillende prijzen in de dienstverlenende sector gaan omhoog. Deze week werd ook een prijsverhoging van sommige postzegeltarieven aangekondigd.

Bij al deze prijsstijgingen moet men zich realiseren, dat het nog niet gaat om prijsoptrekkingen, die een gevolg zijn van de forse loonoperatie, die voor 1964 is overeengekomen. Wanneer de lonen op 1 januari overal omhoog gaan, valt dus nog een groot aantal prijsstijgingen te verwachten. De voorspelling van dr. Holtrop, president van de Nederlandse Bank, dat er een prijsstijging te verwachten valt van 5 à 6 procent lijkt op deze wijze wel waarheid te worden.

Ook de overheid heeft nog enkele prijsstijgingen in petto in de vorm van optrekking van de indirecte belastingen op benzine en sigaretten. Laatstgenoemde artikelen mogen als luxe worden aangeduid, maar in vele gevallen zal dat toch niet opgaan, vooral niet wanneer we denken aan het beroepsgoederenvervoer.

De fiscus

In de kring van de werknemersvakbeweging heeft men bovendien nog een eindje verder gedacht en er aandacht voor gevraagd, dat een aanzienlijk deel van de komende loonsverhoging verdwijnt in de zak van de fiscus. De Chr. Metaalbedrijfsbond heeft uitgerekend, dat de loonsverhoging van 10 procent globaal berekend voor 25 procent in de schatkist terecht komt. Wie dit alles overweegt, moet constateren, dat er volgend jaar in de lonen reëel niet veel meer verbeterd dan

andere jaren het geval is geweest. Men loopt zelfs het gevaar, dat 1964, wat betreft de reële loonsstijging, een mager jaar gaat worden.

Er is nog een post te noemen, die meer gaat kosten. Deze post wordt gevormd door de premies voor de sociale verzekering. Deze premies moeten omhoog en eveneens de loongrens, waarover deze premie maximaal berekend wordt, zodat ook hier weer iets van de loonsverbeteringen wordt afgeknabbeld.

Wij achten het volmaakt juist, dat minister Veldkamp reeds heeft aangekondigd, dat de sociale uitkeringen met

Minister op de bres voor de minst draagkrachtigen

ingang van 1 januari met 12 procent worden verhoogd. Dit neemt echter niet weg, dat men de ogen niet moet sluiten voor het steeds stijgende bedrag, dat de premie voor de sociale verzekering met name van de loontrekkeners vraagt. Deze 12 procent gaat gelden voor uitkeringen uit hoofde van de A.O.W., de A.W.W., de interim-regeling invaliditeitswet en de kinderbijslagwetten.

Minister Veldkamp heeft niet vastgehouden aan de 10 procent van de loonsverhoging voor 1964, maar is voor de sociale uitkeringen tot 12 procent gekomen, omdat hij hierin tevens de stijging van het indexcijfer sinds 31 mei van dit jaar heeft opgenomen.

Kritiek

Wat betreft de sociale verzekering is deze week ook nog weer een waarschuwend geluid gehoord van de zijde van het Nederlands Katholiek Werkgevers Verbond. De secretaris van dit verbond, de heer A. N. J. Veenhuizen, verklaarde dat er op het ogenblik in Nederland een krachtige sociale wind waait. Hij heeft zelfs de indruk gekregen, dat de voorzieningen van de sociale verzekeringen en hij denkt daarbij vooral aan de volksverzekeringen, niet meer op zich het doel zijn van het sociale beleid, maar het doel zou zijn sociale voorzieningen geïncorporeerd in stelsels van sociale verzekeringen.

De heer Veenhuizen stelt zich vooral te weer tegen de reeds aangekondigde optrekking van het A.O.W.-pensioen per 1 januari 1965 tot een sociaal minimum, dat meer dan f 3000 zou moeten bedragen. Volgens hem gaat deze operatie 600 miljoen per jaar kosten.

Hij twijfelt aan de juistheid en de noodzaak van deze maatregel, omdat er in Nederland geen enkele oude van dagen meer is, die niet nu reeds een inkomen kan verwerven van meer dan f 3000 per jaar. Ongeveer 70 procent van de ouden van dagen zou thans reeds uit A.O.W., invaliditeitsrente, pensioenen, vermogen en andere bronnen een inkomen genieten, dat het geschatte sociaal minimum van ruim f 3000

(ruim f 2100 voor alleenstaanden) overschrijdt. Deze 70 procent zou nog stijgen, omdat er voortdurend nieuwe pensioenregelingen tot stand komen en reeds bestaande regelingen worden verbeterd. Het zou interessant zijn uit onze lezerskring te vernemen, of deze voorstelling van zaken ook inderdaad met de werkelijkheid overeenstemt. Is de situatie werkelijk zo gunstig, of heeft deze werkgeverssecretaris de werkelijkheid al te rooskleurig voorgesteld.

Consumenten

Dat in kringen van de consumentenorganisaties op dit ogenblik ongerustheid wordt getoond over de gang van zaken met de prijzen, mag zonder meer begrijpelijk worden genoemd. Het bureau van het Consumenten Contact Orgaan in Den Haag houdt zich gaarne aanbevolen voor aanmeldingen van prijsverhogingen, die naar het oordeel van het kopend publiek ten onrechte zijn doorgevoerd. Alle meldingen worden serieus onderzocht en ook ter kennis gebracht van de Economische Controle Dienst, die proces verbaal opmaakt, indien inderdaad onaanvaardbare prijsverhogingen worden geconstateerd.

De Nederlandse Consumentenbond heeft reeds in een telegram aan de minister van economische zaken zijn ongerustheid over de prijsstijgingen uitgesproken. In dit telegram komt echter een merkwaardige zinsnede voor. Gesteld wordt, dat de werkgevers- en werknemersorganisaties van mening zouden zijn, dat prijsstijgingen zonder veel bezwaar geaccepteerd kunnen worden. Dit is pertinent onjuist. De werkgevers hebben lang niet in alle gevallen belang bij prijsverhogingen, omdat daardoor veelal de omzet ook daalt, maar de werknemersvakbeweging heeft in het bestuur van de Stichting van de Arbeid zelfs verklaard, dat men de prijsstijgingen tot een uiterste beperkt wenst te zien, dat men zich anders opnieuw op de loonsituatie zal moeten bezinnen.

Ook minister Andriessen heeft reeds te verstaan gegeven, dat hij nauwkeurig zal blijven toezien op het prijsverloop in Nederland. Prijsstijgingen waarvan de noodzakelijkheid op grond van de cijfers niet duidelijk kan worden aangetoond, zullen evenals in het verleden worden tegengegaan. Hiervan heeft ook weer het gesprek blijk gegeven, dat minister Andriessen j.l. woensdag met vertegenwoordigers van de centrale werkgevers- en werknemersorganisaties, de handel en de consumentenorganisaties heeft gevoerd. Op deze excellentie rust de komende maanden een grote verantwoordelijkheid. Juist omdat het gaat om de positie van de minstdraagkrachtigen onder ons volk.

(soc. med.)

KIJK EN LUISTER

op maandag 18 november van 20.20-20.30 uur n.m. naar de A.R.-televisie-uitzending.

De A.R. Partij herdenkt daarin wat in 1913 voor de bejaarden gedaan werd.

Ook de staatsman die aan deze wettelijke primeur zijn naam verbond, wordt in deze uitzending een ere-saluut uit dankbaarheid gebracht:
D. S. A. S. Talma.

Verloren moeite

De vroegere staatssecretaris Scholten heeft in april 1961 een commissie benoemd met als voorzitter prof. mr. L. W. G. Scholten, om de Regering voor te lichten betreffende een aantal aangegeven punten betreffende de radio en televisie.

Niet dus over het gehele televisiebeleid. Niet over de commerciële televisie, het brandende vraagstuk. Daarover had de staatssecretaris reeds zijn mening, die evenwel gelukkig niet door de Tweede Kamer werd gedeeld. Niettemin moet daarover krachtens het akkoord van Wassenaar opnieuw een pacificatiecommissie aan het werk. Zo blijven we aan de gang. In 1958 was reeds het wetsontwerp Höppener gereed voor de parlementaire behandeling.

En dat was een gezonde zaak. Het initiatief moet van de zijde van de Regering komen. De materie wordt door sommigen moeilijk gemaakt, dat is waar. Maar dat ontslaat de Regering niet van haar primaire verantwoordelijkheid.

De commissie-Scholten, eenzijdig samengesteld, met bewuste uitsluiting van de deskundigen uit de omroepverenigingen, is nu met een rapport gekomen, vergezeld van vijf minderheidsnota's. Sommigen van die nota's bevatten een vernietigende kritiek op het rapport. Een verdiende kritiek. Want het rapport is een vreemd, hybridisch geval. Enerzijds waardeert het de omroepverenigingen, anderzijds bepleit het een radio-bestel waarbij de wetgever een zeer beperkte taak krijgt en de minister de grote discretionaire bevoegdheid, waardoor hij allerlei instanties, die hij belangrijk acht om de doelstelling, of om de personen, die er in zitten, zomtijden kan verlenen.

Een van de bijgevoegde nota's is van Prof. Patijn, die voor een „nationale” omroep is, en vindt, dat de suggesties van Prof. Scholten en de zijnen in die richting niet ver genoeg gaan, maar wel zo ver als nu mogelijk is. Het is bekend, dat het kabinet Schermerhorn het verder heeft geprobeerd, maar die vlieger ging niet op. Het werd een aftocht onder gegrom.

Wij hopen later wel meer over dit rapport en de toegevoegde nota's te zeggen.

Nu volstaan wij met een aanhaling uit het slot van de toegevoegde nota van de heer J. W. de Vries.

„Gekomen aan het einde van onze opmerkingen, kunnen wij slechts concluderen dat het commissierapport wel de totstandkoming van een wettelijke regeling van het radio- en televisiebestel opnieuw met twee jaar heeft vertraagd, maar dat het geen bruikbaar resultaat ter oplossing van het omroepvraagstuk in ons land heeft opgeleverd”. Zo is het precies.

Zonder meer goed is het voortreffelijk Bijbels dagboek

VIJF MINUTEN

van ds. H. Giesen

Bewerkt door Wika P. A. Geluk, met een voorwoord van ds. G. P. Klijn.

7e druk. Gebonden f 7.90

Verkrijgbaar in de boekhandel

BOEKENCENTRUM N.V. - 's-GRAVENHAGE

Direct slagen

voor uw rijbewijs

door het succesvolle boekje „EXAMENTIPS” (nieuwste druk)

met examenvragen en antwoorden betreffende de volledige theorie en praktische aanwijzingen. Slechts f 2.50.

Ned. Voorl. voor Rijstechniek

Harderwijk — Giro 831092

Even een briefkaartje of telet. 03410-3554 en u heeft het per omgaande.

Oosterbaan & Le Cointre n.v.
GOES

DRUKKERS - UITGEVERS

TELEFOON (01100) 56 03 - 75 55

Al 60 jaar drukkers voor bedrijven en organisaties in Benelux.

gespreide belegging in buitenlandse obligaties

Koers op 14 november 731

Inlichtingen worden u gaarne verstrekt door uw bank, commissionair of door de beheerders:
LABOUCHERE & CO. N.V. - THEODOOR GILISSEN N.V. - AMSTERDAM

per participatie. Effectief rendement 5½% + mogelijke extra koerswinstuitkering.

KOPPELBAZEN EN COMMISSARIATEN

Wat was aanleiding tot grootse loonoperatie?

WANNEER we nog eens teruggaan in het recente verleden om na te gaan, wat eigenlijk de directe aanleiding is geweest tot het plotseling stellen van hoge looneisen door vakbonden en vakcentrales, dan stoten we op het verschijnsel van de zogenaamde koppelbazen. Daarna zijn nog meer dingen gevolgd, die het proces hebben versneld en verhevigd (we denken maar aan de gang van zaken bij enkele Amsterdamse scheepswerven), maar de affaire van de koppelbazen heeft bijzonder sterk gewerkt. De actie, die hierdoor is ontketend heeft tenslotte het compromis van een 10 procent loonsverhoging uit de bus doen rollen.

Wij ontkennen hier mee helemaal niet, dat de eigenlijke oorzaken veel meer omvattend en sluimerend al vele jaren aanwezig waren, maar het verschijnsel van de koppelbazen is toch een van de belangrijkste aanleidingen geweest.

Deze kwestie is zo hoog opgenomen, omdat zij door de arbeiders in de bedrijven als sterk onrechtvaardig en als een schrijnend stuk onrecht werd gevoeld.

Men kan er over van mening verschillen, of die hoge lonen aan uitgaande arbeidskrachten werkelijk wel zo hoog waren, wanneer ook rekening wordt gehouden met de veelal ontbrekende sociale voorzieningen, maar dit nam niet weg, dat feitelijk op dat moment in die onderneming aan de man, die minder vakkundig werkte zeer aanzienlijk meer loon werd uitbetaald, dan aan de man, die al jarenlang trouw zijn werk op een zeer vakbekwame wijze had gedaan.

Deze twee mensen naast elkaar aan een werkbank in een onderneming, schept een conflict, omdat het wordt beleefd als een stuk sociaal onrecht. Men voelt zich tekort gedaan, er kan blijkbaar meer betaald worden, maar de „eigen” mensen komen hiervoor niet in aanmerking.

Men kan dit conflict ook psychologisch noemen, maar het is veel ernstiger, dan bijvoorbeeld een verschil in beloning tussen twee verschillende ondernemingen in een zelfde bedrijfstak. Het kan in het ene bedrijf nu eenmaal beter gaan dan in het andere bedrijf. Wanneer hiervoor feiten zijn aan te voeren, dan is deze differentiatie in beloning voor de arbeider tot op zekere hoogte aanvaardbaar, maar niet wanneer het gaat om verschil in beloning binnen eenzelfde onderneming.

Wat gebeurt er met de bouwrijzen?

stiger, dan bijvoorbeeld een verschil in beloning tussen twee verschillende ondernemingen in een zelfde bedrijfstak. Het kan in het ene bedrijf nu eenmaal beter gaan dan in het andere bedrijf. Wanneer hiervoor feiten zijn aan te voeren, dan is deze differentiatie in beloning voor de arbeider tot op zekere hoogte aanvaardbaar, maar niet wanneer het gaat om verschil in beloning binnen eenzelfde onderneming.

Nieuwe regeling

Het stemt daarom tot verheuging, dat de regering, nadat de vakraad voor de metaalindustrie reeds een goed voorbeeld had gegeven, thans in de Staatscourant een beschikking van het College van Rijksbestedelaars heeft gepubliceerd, dat beoogt het uitlenen van arbeidskrachten verder aan banden te leggen. Bij deze regeling heeft het college waarschijnlijk de overeenkomst in de metaalindustrie tot voorbeeld genomen, want de gelijkenis is bijzonder frappant.

De arbeiders in dienst van koppelbazen mogen voortaan in het algemeen

Huurverhoging hangt nog in de lucht

geen hoger loon meer ontvangen dan de overige arbeiders in de onderneming, waar zij te werk gesteld worden.

Wil de uitleener een andere loonregeling aanhouden, dan moet het betrokken bedrijf hiervan in kennis gesteld worden en dit bedrijf moet op zijn beurt weer het College van Rijksbestedelaars hiervan in kennis stellen, wanneer daarom verzocht wordt. Aan de Stichting van de Arbeid wordt de bevoegdheid toegekend ontheffing te verlenen van deze verplichtingen. Met deze nieuwe regeling is betere controle mogelijk geworden, die in de toekomst misstanden kan tegengaan of voorkomen. Bovendien heeft minister Veldkamp, als maatregel van meer permanent karakter nog een wetsontwerp aangekondigd ter bestrijding van het euvel van de koppelbazen. Aan dit ontwerp wordt echter nog gewerkt.

Commissarissen

Een andere zaak, die regelmatig ook in de publiciteit komt en die door de werknemers steeds weer wordt aangegrepen om aan te tonen, dat er op loongebied meer mogelijkheden zijn, is die van de commissarissenbeloningen. Ook hier geldt weer, dat het nationaal-economisch en materieel gedacht helemaal niet om zulk een belangrijke aangelegenheid gaat. Maar worden in bepaalde ondernemingen de uitbetaalde hoge tantièmes en beloningen aan commissarissen bekend en weet men anderzijds, dat er bij de loononderhandelingen

Verolme United Shipyards

Rotterdam - Holland

Telefoon 16 25 00

DEPOSITO-
BANKBOEKJES
3³/₄%
Folder op aanvraag verkrijgbaar
ZUIDHOLLANDSE
BANK N.V.

Rotterdam, Schiekade 73, tel. 87170
Den Haag, Noordeinde 23, tel. 104955
A'dam, Herengracht 571, tel. 221182

NEDERLANDSE

GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE, Dr. Kuiperstr. 3 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 89673.

ADRES VOOR ADVERTENTIES, Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 63224.

ABONNEMENTSPRIJS f 3,25 per half jaar. Giro 89673, ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT f 4.— per jr. LOSSE VERKOOP f 0.20.

voor die ondernemingen om een enkele cent per uur voor de werknemers meer of minder, hevig is „gevochten”, dan wordt dit ook als een stuk onrecht gevoeld, men acht zich tekort gedaan. En al zouden die tantièmes bij niet-uitbetaling voor de werknemers in de onderneming toch niet zoveel meer loon kunnen betekenen, dan acht men de zaak psychologisch toch onjuist. Ook deze kwestie moet dan beschouwd worden als een van de aanleidingen, die gevoerd hebben tot de hoge looneisen van de vakbeweging en de overeengekomen aanzienlijke loonsverhoging voor 1964.

In de kwestie van de commissarissenbeloningen wordt in het algemeen in Nederland niet regelen opgetreden. Over de wenselijkheid hiervan willen we ons ook niet uitspreken. Wellicht moet elke bedrijfsleiding zelfstandig tot het inzicht komen, wat een juiste beloning en een juiste verdeling van de winst in zijn bepaalde onderneming moet inhouden.

West-Duitsland

In West-Duitsland echter lijkt het er op, dat er binnenkort wettelijke maatregelen zullen worden getroffen. De parlementscommissie voor arbeidszaken uit de Bondsdag heeft zich namelijk uitgesproken voor een maximum van tien commissariaten per persoon. Ongetwijfeld mag verondersteld worden, dat wanneer deze maatregel inderdaad doorgevoerd wordt, in West-Duitsland honderden commissariaten zullen vrijkomen. De Bondsregering had aanvankelijk zelf gedacht aan een maximum van vijftien commissariaten.

Behalve het psychologische argument, dat iemand door een groot aantal commissariaten tot een exorbitant inkomen kan geraken, speelt hier ook nog het argument doorheen, dat de opeenhoping van economische macht bij een beperkt aantal personen ongewenst is en gevaren kan opleveren. Er wordt voorts aan getwijfeld, of iemand, die tien of meer commissariaten bekleedt,

In dit nummer:

- ★ Lonen en prijzen (pag. 1 en 2)
- ★ Nationale herdenking (pag. 3)
- ★ Rusland en China (pag. 4)
- ★ Blindenbibliotheek (pag. 6 en 7)
- ★ Radio en T.V. (pag. 1 en 7)
- ★ Onze financiën (pag. 8 en 9)
- ★ Talma-monument (pag. 12)

aan elk van deze functies nog wel voldoende aandacht kan besteden in het belang van de betrokken onderneming. Nederland kan zich in deze aan de gang van zaken in West-Duitsland spiegelen.

Huurverhoging

Wanneer we nu nog even in de loonsfeer blijven, dan dient voorts als actueel onderwerp nog genoemd te worden de huurverhoging.

In het gesprek met het bestuur van de Stichting van de Arbeid heeft de regering, tegen de opvattingen van de werknemersvakbeweging in, vastgehouden aan haar gedachte per 1 juli aanstaande een huurverhoging door te voeren. Een percentage is niet genoemd. Zoals bekend hebben de werkgevers zich slechts bereid verklaard tot een compensatie van 1 procent van de loonsom. Zou de regering in de Tweede Kamer een voorstel van 10 of 15 procent huurverhoging goedgekeurd krijgen, dan vallen ongetwijfeld nog moeilijke besprekingen binnen het bestuur van de Stichting van de Arbeid te verwachten, want een compensatie van 1 procent in de lonen, acht de vakbeweging in dat geval ontoereikend.

(soc. med.)

BOEKEN en periodieken

Rutger Jan Schimmelpenninck

* In de schaduw van Napoleon, uit het persoonlijk leven van Rutger Jan Schimmelpenninck, (door zijn achter-achter kleindochter A. Sixma van Heemstra - Schimmelpenninck.

Wie zin heeft voor historie — plus een bekende voorvader, gaat al gauw snuffelen in nagelaten papieren; zo lang, tot die gestalte voor haar geest en leven heeft gekregen. En als men zelf van z'n vondsten genoten heeft, wil men ook anderen van z'n ontdekkingen laten genieten. Zo deed bijvoorbeeld M. C. van Hall in zijn „Drie Eeuwen” en zo doet mevrouw Sixma het ook.

Er zijn in ons land niet veel memoireschrijvers geweest en daarom waarden wij dubbel, wat er aan persoonlijke aantekeningen uit het verleden tot ons komt.

Rutger Jan is in ons land een voorbijgaande, enigszins tragische, figuur geweest en de schrijfster laat ons hem zien — als jongen in zijn stipte eerlijkheid, als student in zijn volharding en in Napoleon's schaduw in zijn heimelijk verzet. Jaren lang is Schimmelpenninck blind geweest en trouw verzorgd door zijn vrouw.

Het is de schrijfster niet te doen om een literair produkt te leveren: in eenvoudige stijl vertelt ze, wat zij hier en daar gevonden heeft. Wie 't boekje leest, doet go... eerst het naschrift van de schrijfster te lezen, anders zou men hinder hebben van de zoetelijke termen, die volgens haar horen bij het woordgebruik van de Raadpensionaris.

Het meest boeiende mij de periode van Schimmelpenninck's blindheid en zijn liefde tot z'n kleinkinderen. Hij was een christen-van-zijn-tijd, die liever over de voorzienigheid sprak, dan dat hij de naam van God noemde.

G. Kraan-van den Burg.

GIFGASWOLK

De heer Elfferich (A.R.P.) heeft in de Tweede Kamer de volgende vragen gesteld:

1. Zijn de bewindslieden van mening, dat de recente brand te Vlaardingen reden geeft tot bezorgdheid:

a. voor de gezondheid van de bevolking van het Waterweggebied en het daaraan grenzende Westland;

b. voor de toestand van de gewassen in het hierbij betrokken tuinbouwgebied;

c. voor het vee in deze weidestreek?

2. Zijn de bewindslieden bereid om, zo vraag 1 in bevestigende zin wordt beantwoord, zodanige nadere maatregelen betreffende de voorzorg verplicht te stellen c.q. daartoe de benodigde stappen te ondernemen, dat bij — onverhoopte — herhaling een naar menselijk vermogen maximum aan veiligheid is gewaarborgd?

(zie ook ons commentaar op pag. 9)

* * * Minister van Staat

De eer die Prof. Mr. P. J. Oud de vorige week bij zijn afscheid als voorzitter van de VVD te heurt viel, is wel een heel bijzondere. Hij werd benoemd tot Minister van Staat. Dit eerbewijs zal wel niemand van zijn politieke tegenstanders hem misgunnen. Allen toch zien in Oud een formidabel parlementariër. Dit betreft niet alleen de duur van zijn Tweede Kamerlidmaatschap. Op zichzelf is het al een prestatie om met slechts enkele onderbrekingen — zijn ministersloopbaan in de dertiger jaren onder premier Colijn en enkele na-oorlogse jaren — vanaf 1917 tot 1963 volksvertegenwoordiger te zijn. Het hangt er echter vanaf hoe men die taak vervult.

Van Oud moet worden getuigd dat hij een groot parlementariër is geweest. Hij schreef er niet alleen in grote stijl over in omvangrijke boeken, hij maakte ook zelf een belangrijk stuk parlementaire geschiedenis.

Wellicht is het einde daarvan nog niet daar, want zijn jongst verworven hoedanigheid is niet louter een ere-titel.

Ministers van Staat worden immers in moeilijke situaties nog wel eens door H.M. de Koningin ontboden om advies uit te brengen.

Hoewel de heer Oud geen politieke geestverwant van ons is, willen ook wij hem van harte met dit hoge eerbewijs feliciteren.

Wij durven hem eveneens zonder reserve anderen ten voorbeeld stellen als het er om gaat aan te tonen dat de dienst aan land en volk iemand kan adelen en tot aanzien brengen door betoende toewijding en bekwaamheid.

Velen, ook in onze kring, zijn geneigd iemand in 's Lands vergaderzaal eerst voor „vol“ aan te zien indien deze daar als minister of op z'n minst in de hoedanigheid van staatssecretaris verschijnt.

Dat is mis gezien en dat schaadt het prestige van het parlement. Door die visie lijdt zelfs de democratie schade.

Oud heeft evenals Colijn en andere belangrijke staatslieden met de daad

bewezen zich na het vervullen van het ministerambt, niet te „hoog“ te achten voor het Kamerlidmaatschap. Juist in die hoedanigheid heeft Oud zijn grootste bekendheid en wellicht ook verdienste verkregen.

Dit moge niet alleen voor de politici, maar ook voor meelevende partijleden en kiezers een „lesje“ zijn om bekwaame mensen niet als gedegradeerd te beschouwen indien deze van de regeringsbank naar een Kamerzetel zijn overgestapt. Oud heeft vanuit zijn achterbankje geheel links van de Kamer-president, bewezen dat men waarlijk de ministerssteek niet behoeft om werkelijk het politieke leven voor een groot deel mee te beheersen.

* * * Nog een gelukwens

De heer A. Warnaar, die degenen die hem alleen van naam kennen vermoedelijk voor een jeugdig persoon houden, omdat men nog steeds „J. zoon“ achter zijn naam ziet geplaatst, is deze week 70 jaar geworden. Jarenlang is de heer Warnaar voor de Kamercentrale Leiden lid van het Centraal Comité geweest. Eind 1961 nam hij in die hoedanigheid afscheid om zijn plaats aan een jongere af te staan.

Wij hebben hem, die zich ook op kerkelijk terrein alsmede op het gebied van „zijn“ Christelijke Emigratie Centrale niet onbetuigd heeft gelaten, zichzelf wel eens als „een oud mannetje“ horen betitelen. Die zelfspot durven alleen de werkelijk jeugdigen-van-geest zich permitteren. Die blijven dan ook niet aan hun stoel vastkleven en laten daarom de prettigste herinneringen aan hun persoon en prestaties bij anderen achter. Vanuit die terugblik wensen wij de heer Warnaar van harte geluk nu hij de leeftijd der sterken door Gods genade heeft mogen bereiken. Het is voor ons ook een mooie gelegenheid om de jubilaris nog eens publiekelijk hartelijk te danken voor alles wat hij met zo uitnemende trouw voor onze partij gedaan heeft en — daarvan zijn wij zeker — nog steeds doet. Moge God hem daartoe nog lang de gezondheid schenken.

Nationale herdenking

IN de Troonrede, waarmee de gewone zitting der Staten-Generaal in 1863 werd geopend, werd met geen woord gewag gemaakt van het gouden feest der onafhankelijkheid. Het was toen nog gewoonte dat beide Kamers de troonrede beantwoordden met een adres van antwoord. En bij de debatten beklagde Groen van Prinsterer er zich over, dat er in de Troonrede niet van de herdenking van de nationale bevrijding in 1813 werd gerept.

Maar de minister-president Thorbecke zei, dat hier geen sprake was van vergeten. Met opzet was elke zinspeling op dat feit weggelaten en wel kiesheids-halve. Het zou immers niet gepast zijn, wanneer het kabinet bij de opstelling van de troonrede de koning een zinsnede voorlegde, waarin deze het herstel van zijn dynastie herdacht.

Natuurlijk was dit een zeer zwak argument. Het gaat in 1813 niet om een verandering van dynastie. Er waren toen wel enkelen, die er zo over dachten. Van Maanen bijvoorbeeld voelde er voor, de Franse instellingen zoveel mogelijk te behouden. Zij waren goed en men was er nu aan gewend. Het enige, dat natuurlijk moest gebeuren, was de delging van alles wat Keizer en Keizerlijk was in de staatsstukken. Daarvoor moest de soevereine vorst in de plaats komen. Lijnrecht hiertegenover stonden de opvattingen van Van Hogendorp, die een waarlijk nationale constitutie wilde, en dus ook teruggreep naar onze historie. Hij dacht niet alleen aan de dagen der Republiek, maar ging nog verder terug, naar de Bourgondische staat.

Het resultaat van het werk der commissie was een compromis, maar dan toch zo, dat bepaalde historische momenten wel zijn te onderkennen.

Groen van Prinsterer bleef het antwoord op het verweer van de minister niet schuldig. Maar het belangrijkste was toch niet, wat hij in de Kamer heeft gezegd. In november 1863 publiceerde hij een geschrift onder de titel: 1813 in het licht der volkshistorie herdacht. Het is nog zeer lezenswaard. Het geeft duidelijk aan, dat het liberale bewind géén nationale vooruitgang is, die voortkomt uit wat in 1813 Van Hogendorp en het volk bewoog.

KONING WILLEM III, die in de troonrede dus zwéég, heeft op andere wijze wel een blijk gegeven van zijn initiatief. Hij heeft een brief aan het kabinet geschreven. Daarin pleitte hij voor de bouw van een „paleis“. Niet voor hem zelf, maar voor de volksvertegenwoordiging. Het was in dezelfde tijd, dat Anderson het Kapitoel te Washington voltooid, het eerste gebouw, dat speciaal als een parlamentsgebouw werd gesticht. In Londen werd gebouwd aan het parlamentsgebouw van Westminster, dat in 1868 werd voltooid. Ook in Wenen zou men toen binnen korte tijd starten met een nieuw Rijksdaggebouw. Nederland, zo meende de Koning, moest ook een dergelijk paleis hebben voor de Staten-Generaal. Dat zou eerst een waardige herdenking zijn van 1813. Het ministerie Thorbecke heeft inderdaad een wetsvoorstel overeenkomstig de wil des Konings ingediend, het is na een weinig verklikkend debat in de Staten-Generaal aanvaard, maar nooit uitgevoerd. Sommigen zijn daar nóg blij om. Want, zo zeggen zij, wat men in die tijd in Nederland bouwde, had zo weinig stijl en eigen karakter, dat ons waarschijnlijk een gebouw bespaard is geworden, dat ons nu weinig zou toespreken. In elk geval, terwijl allerlei landen nu machtige huizen hebben voor de parlementen, vergaderen in Nederland de Staten-Generaal in oude, historische gebouwen met niet al te veel outillage. De Eerste Kamer in de oude statenzaal van de staten van Holland en de Tweede Kamer in de oude balzaal van de stadhoudelijke verblijven op het Binnenhof. Maar de historische steer is er bijna voelbaar.

IN 1863 speelden de politieke tegenstellingen bij de herdenking bepaald een rol. In 1913 was dat ook het geval. De socialisten hielden zich meestal toen verre van de herdenking, en het personeel van de openbare scholen, deed in vele gevallen niet mee, omdat het onder rode leiding stond en men bang was voor Oranje-demonstraties bij die feestviering.

En nu 1963. Ditmaal is de herdenking reeds in de troonrede van 1962 aangekondigd. Er is een nationaal comité, dat de algemene leiding heeft. Er is een programma, dat zich uitstrekt over een heel jaar. Maar van plaatselijke festiviteiten, zoals in 1913, toen elk dorp zijn onafhankelijkheidsfeest vierde met herauten, optochten, spelen en vuurwerk, is nauwelijks sprake. En men kan al evenmin zeggen, dat er véél van de pers komt, dat appelleert op de nationale gevoelens van het volk. Het wordt duidelijk, dat de herdenking niet sterk leeft onder het volk. Trouwens, wij hebben reeds enige moeite met een werkelijk goede herdenking van de bevrijding van 1945. Wij staan ook kritischer tegenover de gebeurtenissen van 1813. Wij stoten ons bijna aan de gelijkmoedigheid en „bedaardheid“ van de bevrijding. En wel heel typerend, maar weinig bezielend vinden wij de uitspraak in de proclamatie: Al de aanzienlijken komen in de Regering. Het volk krijgt een vrolijke dag op gemene kosten zonder plundering of beroving.

TOCH zijn er drie gedachten, die inhoud aan ons herdenken kunnen geven. Vooréerst de beslissende invloed van één man, die altijd heeft volgehouden en wiens trouw nooit heeft gewankeld: Gijsbrecht Karel van Hogendorp.

In de tweede plaats het bijna mystieke feit, dat na zoveel jaren van verwijdering het geheel vanzelf sprak, voor Oranje en voor Nederland, dat zij opnieuw werden verbonden.

En in de derde plaats, en dat dient, meen ik, op de Christelijke scholen in deze dagen nadrukkelijk te worden verteld, dat dr. J. Th. de Visser in 1913 er zo terecht op heeft gewezen, dat in Nederland, weggescholen in de conventikels, terwijl op de meeste kansels nog in oktober 1813 voor de overwinning van de keizerlijke legers werd gebeden, in conventikels, waar het volk leefde bij oude schrijvers en stichtelijke woorden van oefenaars, Napoleon nimmer werd aanvaard, maar verworpen werd als een figuur uit de apocalypse, daarom zijn val werd verwacht en voorspeld.

In die kringen en in het huis van Bilderdijk te Leiden begon later geleidelijk het nationale Reveil.

H. Algra

Maaglijders!

DE uitkomst voor U zijn de echte Amerikaanse
C-R MAAGTABLETTEN

Met C-R Maagtabletten kunt U weer normaal eten!

Importeur LOUIS RIETBERGEN - Korenstraat 55a-c, Rotterdam

drukkerij zwagers

Sinds 1903

Nieuwe Binnenweg 460-462, Rotterdam

Firma Jan de Mik

HARDINXVELD-GIESSENDAM

Aannemers van
OEVEVERDEIDINGSWERKEN
GRIENDHOUTHANDEL
HOEPELMAKERIJ

Telefoonno. 2156
Hardinxveld-Giessendam

G. VOGLER & CO.

(FIRMANT W. A. FIBBE)

Mauritsweg 49 - Rotterdam
Tel. 010 - 13 78 78 / 12 96 52

TOESLAGSTOFFEN voor lichtbeton.
GRONDSTOFFEN voor de steen- en
keramische industrie.

WEGENBOUWMATERIALEN.

Verplaatsbare HOUTEN GEBOUWEN

Directie- en schaftketen
Noodwoningen,
scholen en kerken.
Directie- en schaft-
wagens
etc.

ROUWBOUW HANBO
HARDINXVELD

Telefoon Hardinxveld-Giessendam 3141

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

VOOR DE A.S. FEESTDAGEN
DE STICHTING VRIENDEN VAN PARON

heeft beschikbaar Hugenotenkruisen in onderstaande uitvoeringen:

H.	Zilveren hanger (groot model)	f 5,75
H.G.	Gouden hanger (groot)	f 50,—
H.V.	Verzilverde hanger	f 3,15
H.M.	Zilveren hanger (middensort)	f 4,90
H.M.G.	Gouden hanger (middensort) (broche f 40,—)	f 37,50
H.K.	Zilveren hanger (kl. onbew. achterz.)	f 2,90
H.K.C.	Gouden hanger (kl. onbew. achterz.) (broche f 22,50)	f 20,—
P.	Zilveren broche f 8,25; P.G. Gouden broche	f 51,—
P.V.	Verzilverde broche	f 3,25
K.	Zilveren reversknoop	f 2,10
K.G.	Gouden reversknoop	f 20,—
S.	Zilveren speld f 2,10; S.G. Gouden speld	f 20,—
	Verz. Paronlepeltje	f 2,80
	Wit en blauw geëmailleerde hangers	f 5,—
	Zilveren ketting	f 2,90
	Gouden ketting	f 25,—

Bestellingen bij de Stichting „Vrienden van Paron“, Jacob Catsstraat 111 b, tel. 43746 (9—5 uur) Rotterdam, of direct per giro op no. 77630 t.n.v. Stichting „Vrienden van Paron“, verkoop Hugenotenkruisjes te Rotterdam.

Meubiler-inrichting ZANDBERGEN

MEPPEL - HOOGVEEN - OMMEN

Moderne woninginrichting

drukkerij libertas

drift 13 - utrecht - telefoon 030 - 11811

periodieken
boeken en
handeldrukwerk
rotatiekleurendruk

Streeft Chroesjtsef naar bestand met Peking?

DE gebeurtenissen van de afgelopen weken lijken te wijzen in de richting van een Russische poging, een wapenstilstand tot stand te brengen in de ideologische strijd met communistisch China. Dit streven houdt wellicht verband met de communistische wereldconferentie, die naar men verwacht binnen afzienbare tijd zal worden gehouden. Op deze conferentie moeten de ideologische meningsverschillen binnen het communistische kamp, waarvan China een heel belangrijk deel uitmaakt, ter sprake worden gebracht en moet worden gezocht naar een mogelijkheid, om uit de huidige voor het wereldcommunisme niet voordelige impasse te komen.

Of dit zal gelukken is de vraag, maar men moet het niet helemaal voor onmogelijk houden, dat er een tijdelijke ontspanning intreedt in de verhouding tussen beide communistische grootheden.

COMPROMIS

De eerste communistische wereldconferentie sinds de dood van Stalin vond in 1957 plaats. In november van dat jaar conferereerden toen in de Russische hoofdstad vertegenwoordigers van de twaalf partijen in de landen van het Sowjetblok. Zij stelden een gemeenschappelijke verklaring op, waarna afgevaardigden van 64 andere communistische partijen een zgn. vredesmanifest uitgaven. Aan de tweede conferentie in november 1960 namen afgevaardigden van niet minder dan 81 partijen uit alle delen van de wereld deel.

De discussies op die conferentie stonden al geheel in het teken van de tegenstellingen tussen de Sowjetunie en communistisch China en het was opvallend, dat men er pas na drie weken debatteren en passen en meten in slaagde, overeenstemming te bereiken over een verklaring, die vlees noch vis was en duidelijk het karakter van een compromis droeg. Zowel de Russen als de Chinezen konden zich er van bedienen om hun eigen standpunt te verdedigen.

WELGEVALLEN

Verwacht wordt, dat er binnenkort opnieuw zulk een vergadering zal worden gehouden. Officiële plannen zijn nog niet gepubliceerd, maar verschillende buitenlandse communistische partijen hebben er om gevraagd. En uit het feit, dat de Russische bladen op deze suggestie zijn ingegaan, werd enige tijd geleden al opgemaakt, dat het Kremlin er achter staat en dat het de jongste ontwikkelingen zelfs met welgevallen bekijkt. Eerst vroeg de (kleine) Britse communistische partij om zo'n wereldconferentie. Zij stelde ook voor, dat de Russisch-Chinese rechtstreekse besprekingen zouden worden hervat en dat beide delegaties zich daarbij zouden onthouden van

Tsjoe En-lai, de Chinese premier, bevond zich twee jaar geleden nog in Moskou om het 22ste congres van de Russische communistische partij toe te spreken. Daverend was het applaus toen ook al niet meer.

„onverantwoordelijke beschuldigingen”. Kort daarna stelden de Portugese communisten voor, in de naaste toekomst een ontmoeting van alle partijen te houden, waarop behalve ideologische vraagstukken ook de betrekkingen tussen de partijen onderling behandeld zouden moeten worden.

MEERDERHEID

Aangezien de Portugese communistische leiders in Moskou besprekingen hadden gevoerd met Soeslof, de Russische partij-theoreticus, die het gesprek met de Chinese delegatie heeft geleid, werd aan hun voorstel meer dan gewone betekenis toegekend. De verklaringen van de Britse en Portugese communisten werden in de Prawda afgedrukt, in welke krant ook een uitspraak van de Paraguaysse communisten werd geciteerd, waarin gezegd werd, dat een politiek isolement van de scheurmakers in Peking de enige manier is om de eenheid te bewaren. Niet zo lang geleden werden alle Chinese eisen om een communistische topconferentie te houden over het ideologische conflict, afgewezen.

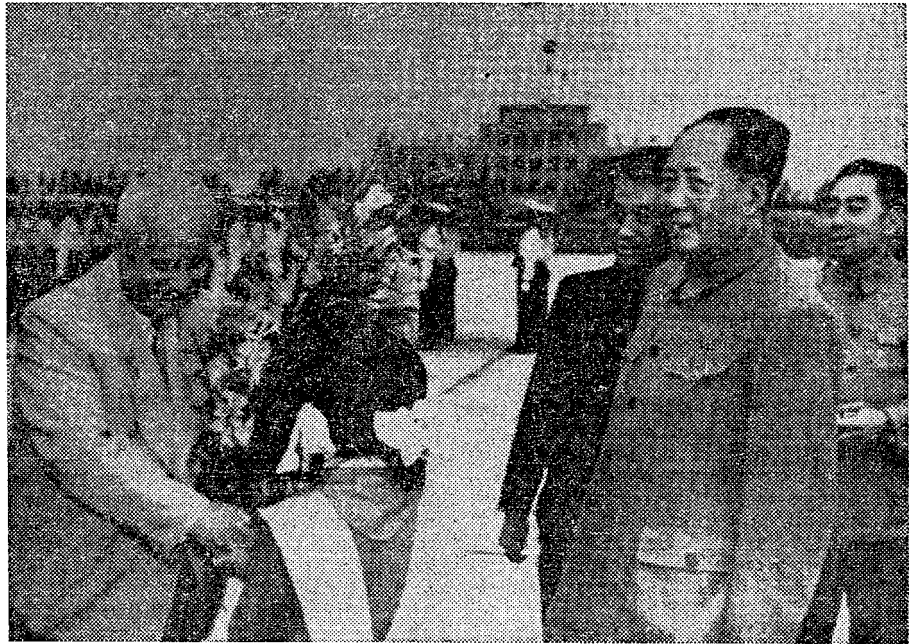
In afwachting van rode wereldconferentie

De laatste tijd hebben echter de meeste communistische partijen in de wereld zich achter het standpunt van de Sowjetunie geschaard en men kan dan ook rustig aannemen, dat de Chinezen op een eventuele wereldconferentie zoveel kunnen praten als zij willen, maar dat zij de meerderheid tegenover zich zullen vinden, zoals dat al vaker het geval is geweest.

LASTIG PARKET

De Chinese leiders zijn dan ook in een lastig parket geraakt. Als zij aan de conferentie deelnemen zijn zij in de minderheid en kunnen zij niet verhinderen, dat belangrijke besluiten worden genomen, zoals de veroordeling van het dogmatisme als het voornaamste gevaar, dat het wereldcommunisme van binnen uit bedreigt. Als zij weigeren de conferentie bij te wonen, waarop de Sowjetunie de meerderheid achter zich heeft, laden de Chinezen het odium op zich, dat zij op een breuk willen aansturen. Wellicht tracht premier Chroesjtsef — al dan niet onder de druk van de moeilijkheden, die hij in zijn eigen land ondervindt — van deze voor de Chinezen onverkwikkelijke situatie gebruik te maken om (naar buiten althans) een wapenstilstand te sluiten.

Hij zou dan de communistische wereldconferentie kunnen gebruiken om te demonstreren, dat er van een breuk in het internationale communisme geen sprake is. Het is opgevallen, dat de laatste weken veel minder beschuldigingen tussen Moskou en Peking heen en weer geslingerd worden, dan lange tijd het geval is geweest.

Chroesjtsef tijdens een van zijn laatste bezoeken aan Mao Tse Toeng, de leider van de Chinese communisten. Worden ze weer goed met elkaar?

PARTIJKIEZEN

De ontwikkeling, die thans aan de gang is en die gepaard gaat met het weggebben van de „ontspanning” in de betrekkingen tussen de Sowjetunie en de Verenigde Staten, is voor het Westen van groot belang. Het is een publiek geheim, dat de Verenigde Staten en in nog sterkere mate Engeland zich bij het bepalen van hun houding tegenover de Sowjetunie en meer in het bijzonder tegenover Chroesjtsef, zeer sterk hebben laten beïnvloeden door de toenemende vijandigheid, die in de betrekkingen tussen Russen en Chinezen kon worden geconstateerd. En op het ogenblik dringt zich opnieuw de vraag aan ons op, of het wel verstandig is, op een dergelijke wijze te werk te gaan.

In wezen komt een houding als die we zojuist hebben geconstateerd neer op een partijkiezen voor de Sowjetunie en tegen communistisch China. Dat dit niet mogelijk is, bewijzen de incidenten, die zich in de afgelopen weken op de autosnelweg naar Berlijn hebben voorgedaan. Voorlopig hebben we hoofdzakelijk met de Russen te maken en niet met de Chinezen.

GEEN VERSCHIL

Dat zien we in Duitsland dus weer eens heel duidelijk. Het is de Sowjetunie, die verantwoordelijk is voor de verdeeldheid van Europa, Duitsland en Berlijn en van de permanente crisis, die daarvan nu al zo vele jaren een uitvloeisel is. Raymond Aron schrijft in Le Figaro, dat het Westen niet moede moet worden, te blijven herhalen, dat voor een werkelijke ontspanning een redelijke oplossing van het Duitse vraagstuk noodzakelijk is. Het heeft geen enkele aanvaardbare reden om aan de Sowjetunie steun te verlenen in haar conflict met communistisch China en aldus bij te dragen aan het volkomen verwrongen beeld van de goede communisten in Moskou en die slechte roden in Peking. Voor het Westen is er geen dwingende reden om het Chinese communisme anders te behandelen dan het Russische.

Het laatste is uitgerust met atoombanden, die ondanks het gedeeltelijke kernstopakkoord van Moskou nog even scherp zijn gebleven als zij daarvoor waren. De Chinezen hebben deze tanden nog niet en Aron vraagt zich dan ook af, waarom wij de tiger niet temmen, voordat het eenmaal zo ver is.

WEERZIN

Een onverzoenlijke politiek van de Verenigde Staten heeft er mede toe geleid, dat de Sowjetunie en communistisch China verschil van mening kregen over de wijze, waarop het „kapitalistische Amerika” moest worden

bestreden. Men herinnert zich, dat de Chinezen, als het moet morgen al, een kernoorlog tegen de Verenigde Staten zouden willen uitlokken, die door de Sowjetunie gevoerd zou moeten worden en China zelf als lachende derde vrijwel ongedeerd zou laten. De Sowjetunie voelt begrijpelijkerwijs niet voor deze rol, omdat zij de kracht van de Amerikaanse vergeldingsmacht vreest.

Het is echter de vraag, of het verstandig zal zijn, te blijven doen alsof communistisch China niet bestaat en dus een wezenlijk verschil te blijven maken tussen de Russen en de Chinezen, waar het diplomatieke en andere betrekkingen betreft. De weerzin, die men ten aanzien van het regiem in Peking moet overwinnen, is begrijpelijk. Maar is het optreden van de Sowjetunie ook niet weerzinwekkend? Denk maar aan wat er vorig jaar rondom Cuba gebeurd is.

VERKIEZINGEN

De grote moeilijkheid is echter, dat een Amerikaanse president het zich een jaar voor de presidentsverkiezingen, waarin hij zelf als kandidaat zal optreden, niet kan veroorloven, tot erkenning van communistisch China over te gaan, gesteld al, dat hij daarvoor een meerderheid in het Congres zou weten te vinden. Er breekt ook voor Chroesjtsef een dankbaar jaar aan, waarin de Amerikaanse president en met hem de leden van het Congres, aan handen en voeten gebonden zijn. Het jaar dat aan de verkiezingen in de Verenigde Staten voorafgaat, kenmerkt zich altijd door een gebrek aan besluitvaardigheid en een aarzeling om stappen te nemen, die een nadelige invloed zouden kunnen uitoefenen op de politieke positie van de partij die men vertegenwoordigt.

En Chroesjtsef is al bezig, hier een handig gebruik van te maken. Hij heeft eerst met de ondertekening van het gedeeltelijke kernstopverdrag de „geest van Moskou” de wereld ingestuurd en nu is hij begonnen pogingen in het werk te stellen, om nog wat meer van de buit binnen te halen.

Dat hij desondanks zo nu en dan een toon aanslaat, waaruit moet worden opgemaakt, dat hij eventueel ook „anders kan”, is slechts een onderdeel van zijn tactiek.

GRAAG OF NIET

Zo is het ook met de graantransactie, die Chroesjtsef met de Verenigde Staten wil sluiten. Er is een groot graan tekort in de Sowjetunie, dat is duidelijk. En de Russische premier kan het zich blijkbaar niet veroorloven, de Russen de tering naar de nering te laten zetten. Hij besloot iets te doen, wat nog niet zo lang geleden ondenkbaar zou zijn geweest; hij ging op grote schaal over tot het bestellen van graan in westelijke landen. Eerst benaderde hij andere landen, en toen die zich niet stoorden aan de bezwaren van de Verenigde Staten, liet hij ook contact opnemen met de regering te Washington, die met reusachtige hoeveelheden graan is blijven zitten. En zo kon het gebeuren, dat ook Amerika zich bereid verklaarde, de Sowjetunie graan te leveren en dat Chroesjtsef zich toch nog kon veroorloven te zeggen, dat de Ame-

rikanen hun graan maar zelf moesten opeten, als zij bleven vasthouden aan de hoge tarieven voor het vervoer van het graan naar zijn land.

De Amerikaanse regering liet zich deze opmerking welgevallen en nam zelf maatregelen om het meningsverschil over deze tarieven uit de weg te ruimen.

PENETRATIE

Intussen beseft men in de Verenigde Staten nog niet in voldoende mate, dat de Sowjetunie er op uit is, op een gevaarlijke wijze te penetreren in de westelijke economische samenleving.

Westelijke waarnemers in Moskou zijn er van overtuigd, dat de Russen aansturen op intrekking of tenminste verzachting van de embargo-bepalingen van het Westen op de handel met de Sowjetunie en andere communistische landen. Men meent, dat de Russen zich — om hun doel te bereiken — voornamelijk tot de Amerikanen richten. Zij vermoeden dat zij op deze wijze de meeste kansen hebben om hun doel te bereiken, want er is toch een ontspanning ingetreden in de betrekkingen tussen beide landen?

Chroesjtsjef heeft er geen geheim van gemaakt, dat hij westelijk kapitaal wil uittrekken voor de verdere uitbouw van de economie van de Sowjetunie. Hij heeft ook een stok achter de deur geplaatst: als de Amerikanen er niets voor voelen, zal hij zich wenden tot landen als West-Duitsland, Frankrijk, Engeland, Italië en Japan. En zo brengt de zogenaamde ontspanning in de betrekkingen tussen Oost en West de Amerikanen nu reeds in grote verlegenheid.

VERWARRING

Chroesjtsjef bevindt zich op het ogenblik in een positie, waarin hij zich alles meent te kunnen veroorloven. Men zegt wel, dat zijn vergevingsgezinde houding tegenover communistisch China en het machtsvertoon rondom Berlijn een gevolg zijn van grote spanningen in het Kremlin. Het is best mogelijk. Men heeft wel vaker beweerd, dat de macht van Chroesjtsjef in het Kremlin niet zo groot is als over het algemeen wordt aangenomen. De Russische premier slaagt er echter telkens in, zijn tactiek aan te passen aan de gewijzigde omstandigheden.

Op het ogenblik slaagt hij er in, zowel de Russische toenadering tot China als de Russische graanaankopen in het Westen te gebruiken om de Verenigde Staten in verwarring te brengen. Van president Kennedy wordt veel wijsheid gevraagd. Hij heeft een jaar voor de boeg, waarin hij het bijzonder moeilijk zal krijgen en waarin hij dieper dan wie ook zijn grote afhankelijkheid als mens zal gevoelen. db

Het hoge Woord

„God, voortijds vele malen en op velerlei wijzen tot de vaders gesproken hebbende, door de profeten, heeft in deze laatste dagen tot ons gesproken door de Zoon...”
Hebreeën 1 : 1.

MET deze verheven woorden begint het Bijbelboek „Hebreeën”. Een boek, waarover steeds veel te doen is, omdat niemand ooit te weten is gekomen wie het heeft geschreven en ook omdat het een grotere weg heeft moeten afleggen dan de andere geschriften van het Nieuwe Testament om tot de „canoniek” gerekend te worden.

Het lijkt soms alsof deze langere weg van blijvende invloed geweest is op de praktische rol die dit boek heeft gespeeld in de kerkgeschiedenis. Nog op de huidige dag zijn de commentaren in vergelijking met die op andere bijbelboeken opvallend dun. In dit opzicht heeft Hebreeën een veel opvallender tegenvoeter in de Romeinenbrief, die weleens het buskruit van de Kerk is genoemd. Geestelijke vernieuwingen en theologische omwentelingen danken meestal hun start en inhoud aan een nieuw doordenken van wat Paulus schreef in deze geladen brief, waarvan wellicht nog nimmer de volle diepte is gepeld. Augustinus, Luther, Calvijn, Kohlbrugge, Barth en nog meer „kerkvaders” van alle tijden, hebben er hun keerpunt in gevonden, maar Hebreeën blijft in deze rij op de achtergrond.

Verreweg het grootste deel van deze „brief” wordt ingenomen door een getuigenis over de zin en betekenis van het oudtestamentische offer. Daardoor krijgt dit betoog een sterk cultisch karakter en springt de verkondigende kern niet dadelijk in het oog. Maar dit mag zeker niet betekenen dat Hebreeën slechts beschouwd wordt als een waardevol document in de dogmatische „reserve” van de Kerk. Op een zeer centrale plaats van het christelijk geloven en belijden is dit boek eerder „actueel”. Dat blijkt al dadelijk uit de aanhef.

Net als bij Paulus ligt de zin van de verkondiging in de prediking van Jezus Christus. Er zijn trouwens veel punten van overeenkomst met Paulus' werk; vandaar dat lange tijd de mening

heeft geheerst dat Paulus ook de schrijver van de Hebreeënbrief was. Misschien nog uitdrukkelijker dan bij deze machtige apostel ligt in Hebreeën het enige uitgangspunt in het „spreken Gods door de Zoon”, onmiddellijk daarna uitgewerkt als een spreken van God door de verzoening — de verzoening door volvoering.

Dat God vele malen en op velerlei wijzen gesproken heeft (door de profeten), is naar dit getuigenis om geen andere reden dan omdat Hij in Jezus Christus, de Hogepriester der verzoening, het laatste, het „hoge Woord” ging spreken, in „het laatste der

Onderweg

dagen”. En iedere Bijbellezer weet dat hiermee de Messiaanse tijd, de volheid des tijds wordt bedoeld. Waarmee gezegd is, dat Gods spreken slechts een spreken in Jezus Christus is, in de volheid van de Messiaanse tijd. Alles wat geschreven en gezegd is, is Messiaans. Dat wordt al dra duidelijk in de „vertaling” van Psalm 8, die in ditzelfde eerste hoofdstuk kroongetuige is.

De actualiteit van Hebreeën is derhalve, dat alle gebeuren met de mensen, alle geschiedenis van deze wereld, ja zelfs alle zin en betekenis van deze aardse werkelijkheid ligt in dat verzoenend spreken Gods in Jezus Christus. Al het andere staat daaromheen gegroepeerd en ontvangt vandaaruit zijn belichting, ook al is het sterk „voorlopig” van aard. Het „voortijds vele malen en op velerlei wijzen spreken” is Gods paedagogiek, die op wonderlijke wijze met het voorlopige, het onvolmaakte, het onvolgroeide „genoegen” neemt, omdat het heenwijst naar de volmaking die vast staat als een rots en vandaaruit het voorlopige zelfs al reden tot genoegen, vergenoegdheid, voldaanheid geeft.

Dat is dan een tweede element van actualiteit in de Hebreeënbrief: het voorlopige, het tijdelijke, het compromissoire, het „ten dele”, het „halve”, het primitieve zelfs wordt met een gelovige rust onder ogen gezien, omdat het in Gods eeuwigheids-

paedagogiek een vaste rol speelt en omdat het voor Gods volk een injectie tot de Hoop is. De vaders hebben Gods Hand mogen voelen met de vingers die zij hadden. Dat waren andere vingers dan de onze, omdat ze rondtastten in een andere cultuur, een andere wereld, een andere tijdgeest, een andere concrete situatie. Er is van God uit zelfs in het profetisme niet geforceerd noch gerevolteerd. Gods openbaring daalde in in de existentie, vervulde haar met zijn heilrijke aanwezigheid en gelukzalige vreugde, zodat Henoch wandelen kon met God en Abraham door het geloof onvermoede perspectieven kon zien, maar in concreto bleef de tijd de tijd en de zede de zede: er trad een wonder vermenging in tussen de eeuwigheid en de tijd. De klok werd niet vooruitgezet maar slechts opgewonden, zodat de wijzers hun gang ongehinderd en zonder schokken konden volbrengen: er werd gebouwd.

In dit licht gezien interpreteert Hebreeën 1 : 1 het profetisme niet als het ongeduld van de revolutionair maar als het geduld van de therapeut: het leven zal het winnen van de dood, zelfs al krimpde de patient nu nog ineen van de pijn en treden periodieke verdovingen in.

Hier ligt al die positieve interpretatie van het voorlopige, de aanpassing, het compromis, zelfs in het stuk van de verzoening der zonde. De gangen van de zich openbarende (de sprekende) God in de menselijke existentie met al haar vormen worden vanuit het centrale punt van het Kruis verklaard. Want achter het „nog niet” van deze bedeling staat het „toch wel” van Gods spreken in Jezus Christus de Hogepriester.

Het behoeft weinig betoog meer, dat wij, gespits op het ontvangen van een antwoord op de vraag hoe wij vandaag in Christus naam de levensvragen (ook politiek) zullen hanteren, juist vanwege dit uitgangspunt de Hebreeënbrief op de voet volgen. De doorlichting die de oude Bedeling in dit Bijbelboek ontvangt levert ons de les die we nodig hebben voor onze positie- en taakbepaling in deze nieuwe Bedeling, zolang er nog een heden zal zijn.

ds. A. J. KRET

DEN HAAG

SIGARENMAGAZIJN Matador

L. KORPEL

Mauritskade 71. Tel. 180234, b.g.g. 607673
Postrekening 37 70 73

Levert alle rokersartikelen

waarheen u maar wenst.

Ook het kleine karwei
appreciëren wij

BOON'S SCHILDERSBEDRIJF

PIET HEINSTRAT 62 — TELEFOON 33 11 12
Filialen te Delft en Rotterdam.

INNEMEE & ZON N.V.

BEGRAFENISTRANSPORT

DEN HAAG - TELEFOON 115940
HAARLEM - Telefoon 10441
DELFT - Telefoon 26808

Onmiddellijk ter plaatse te ontbieden.

LAK- EN VERFINDUSTRIE

v/h P. WERRE & CO.

Alles op verfg gebied

Veenkade 49-50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

DRENTE

Bouwbedrijf Van Ess

Uitvoering van alle
voorkomende bouwwerken

EMMEN — KAPELSTRAAT 20 — TELEFOON 671

MACHINEFABRIEK „BORO”

RODEN — TELEFOON 9108, NA 18 UUR 9102

LANDBOUWWERKTUIGEN
STAALCONSTRUCTIES

KAPSPANTEN VOOR FABRIEKSHALLEN,
LOODSEN, GARAGES, LANDBOUWSCHUREN
E.D.

LIPS

speelgoed- en
houtwaren-industrie

HOOGEVEEN, Industrieweg 25
Telefoon (05280) - 2037

EMIGRATIE

Als specialisten belasten wij ons
met de volledige verzorging van
verzendingen overzee.

Jan de Boer N.V. - Hoogeveen

Tel. 2841 (05280)

OVERIJSEL

- ★ VERBOUW
- ★ NIEUWBOUW
- ★ ONDERHOUDSWERKEN

Firma E. D. Schutten en Zoon

AANNEMERSBEDRIJF · ENSCHEDE

Laaressingel 101 — Telefoon 3021
Hyacintstraat 40 — Telefoon 11638

Firma Gebr. Slump

Brandstoffenhandel

LEMMER TELEFOON 05146—564

NAGELE TELEFOON 05276—2460

FERNHOUT N.V.

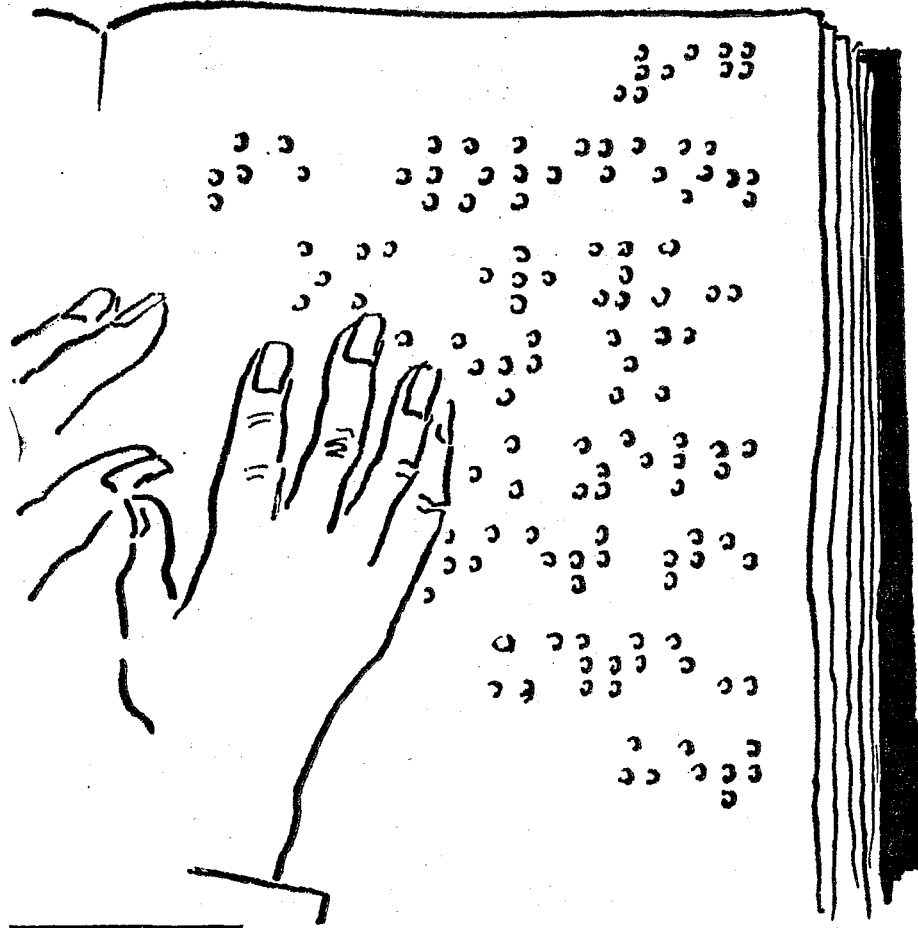
Handel in wegen- en waterbouwmaterialen,
zandzuigbedrijf, op- en overslag,
Scheepsbevrachting

ZWOLLE - Tel. 05200 - 12358 b.g.g. 13477
EMMELOORD - Tel. 05270 - 2493 b.g.g. 2663

Werft abonnees

op ons

EIGEN WEEKBLAD

Toen Louis Braille in 1829 het door hem ontworpen reliëfschrift bekend maakte, waren velen hem dankbaar. Voornamelijk diegenen, die ernstig gehandicapt waren: de blinden. Het schrift van Braille was eenvoudig en praktisch en op de duur verdrong het alle andere systemen van blindenschrift.

Braille was zelf blind. Hij was het op zijn derde jaar geworden; doch deze handicap was geen beletsel om als kwekeling te worden opgenomen in het blindeninstituut van Parijs. Negen jaar na zijn intrede als kwekeling werd hij benoemd tot repetitor van het instituut. Hij was bekwaam en ijverig en hij werd de grote pionier van het blindenonderwijs. Toen hij in 1852 te Parijs stierf, — hij was toen 43 jaar oud — betekende dit een groot verlies voor al diegenen die de belangen der blinden ter harte gingen, maar het meest voor de blinden zelf.

De methode van Louis Braille wordt nu algemeen toegepast om diegenen, die het zonder gezichtsvermogen moeten stellen, toch van boek en blad te kunnen laten genieten en zich door middel hiervan te bekwamen en te ontplooiën.

Reeds vele jaren lang zijn er blindenbibliotheken in ons land. De gehandicapte medemens kan door middel van deze bibliotheken kennis nemen van wetenschap en literatuur, van theologie en van alle mogelijke bronnen ter ontwikkeling en vorming van het denken en handelen.

Dergelijke blinden-bibliotheken zijn boekerijen, welke wel sterk afwijken van gewone bibliotheken. Het boekenbezit is in Brailleschrift gezet. Dit betekent, dat een blindenbibliotheek ook een produktiebedrijf is. Men moet de boeken die op de boekenmarkt verschijnen en die men voor het bibliotheekbestand van belang acht, vanuit de gewone zwartdruk overzetten in Brailleschrift. Dat Brailleschrift bestaat uit puntjes; beter gezegd: uit hobbeltjes, die met de vingers te tasten zijn.

Alle letters worden door allerlei combinaties van puntjes ofwel hobbeltjes vervangen. Zo bestaat bijvoorbeeld de letter a uit één puntje, de letter b uit twee puntjes en de letter c eveneens uit twee puntjes, die evenwel anders gerangschikt zijn. De letter y uit ons alfabet bestaat in Brailleschrift uit vijf puntjes of hobbeltjes en de letter q eveneens, doch de puntjes hebben een andere rangschikking.

Het feit, dat het boekenbezit van een blindenbibliotheek pas wordt verkregen nadat de daarvoor geschikte en gewenste boeken overgezet zijn in Brailleschrift, heeft tot gevolg, dat de exploi-

tatie van een dergelijke bibliotheek veel geld kost. Want zelfs als een blindenbibliotheek vrijwillige brailleerders en brailleersters heeft — en gelukkig heeft ze die wel — is de produktie toch nog altijd een dure geschiedenis. Voor het brailleren heeft men een dikke, taai papiersoort nodig en bovendien kost een boek veel aan papier. Het Brailleschrift, dat duidelijk tastbaar moet zijn, vergt ruimte. Om een voorbeeld te geven: een roman van normale omvang beslaat, overgezet in Brailleschrift, vijf of zes banden. Dikke boeken, de zogenaamde pillen, vergen dus veel ruimte op de boekenplanken. Zo is de roman De klopp van de deur, van Ina Boudier-Bakker, door de Christelijke Blindenbibliotheek te Ermelo in Brailleschrift overgezet; het gehele boek vergt 22 dikke boeken van een groot formaat, ongeveer 38 bij 27 centimeter. Door dezelfde bibliotheek wordt momenteel in Braille overgebracht het kortgeleden verschenen lijvige boekwerk: Commentaar op de Bijbel in nieuwe vertaling.

Men zal begrijpen, dat een dergelijk groot werk heel wat boeken in Braille zal opleveren. De Christelijke Blindenbibliotheek te Ermelo bezit ook de gehele Bijbel in Brailleschrift: het Boek der Boeken vergt vele, vele boekenplanken.

Ook geeft de Christelijke Blindenbibliotheek politiek oriënterende lectuur. Zo zijn bijvoorbeeld verschillende uitgaven van onze partij in Braille overgezet. Ook de Arjos-schetsenbundel „Kleur bekennen” is in Brailleschrift uitgevoerd.

Zo'n blindenbibliotheek is voor de blinde of zeer slechtziende van onschatbare waarde. Ook hij kan door middel van het boek ontwikkeling en ontspanning zoeken, evenals degene, die wél over het gezichtsvermogen beschikt. Dat overzetten van boeken in Brailleschrift gebeurt tegenwoordig met een machine, die wel wat weg heeft van een schrijfmachine. Toch blijft het in de eigenlijke zin van het woord: handwerk. Hieruit volgt, dat een boek dat is overgezet in Brailleschrift, gecorrigeerd moet worden. Zelfs de beste brailleerder of brailleerster laat wel eens een steek vallen. Een blindenbibliotheek moet dus beschikken over correctors of correctrices en gemaakte fouten moeten zij herstellen. Pas als

de correctie geschied is, kunnen de vele gebrailleerde vellen papier naar de binderij, waar ze worden ingebonden. Daarna kunnen de boekwerken ter lezing gegeven worden.

Vlucht der techniek

De uitvinding en verdere ontwikkeling van de tape-recorder, de verschijning van de zogenaamde geluidsband, heeft voor de blindenbibliotheken een geweldige ommekeer in de werkzaamheden gebracht. Beter kunnen we zeggen: er is een verbazingwekkende toename van werkzaamheden gekomen.

Was voorheen de blinde medemens bij het kennismaken van allerlei vormen van lectuur uitsluitend aangewezen op het Brailleschrift, — de bandrecorder met geluidsband heeft hem een nieuw medium aan de hand gedaan. Las hij vroeger met de handen, hij kan tegenwoordig ook lezen met het oor.

De techniek is door de blindenbibliotheken dankbaar aanvaard. Men ging er toe over, boeken te laten voorlezen en dit op te nemen op geluidsbanden. Bezit de blinde of slechtziende een band-recorder, dan kan hij dus ook lezen met het oor: hij kan de voorgelezen boeken beluisteren.

Deze mogelijkheid is van onschatbare waarde. Vooral voor diegenen die op middelbare of latere leeftijd het gezichtsvermogen geheel of gedeeltelijk verliezen en die moeite hebben om het Brailleschrift goed te leren en nauwgezet te tasten, betekent de band-recorder en het zogenaamde gesproken boek een uitkomst!

Het gesproken boek heeft dan ook in enkele jaren tijds een geweldige vlucht genomen. We willen enkele cijfers geven: Vorig jaar was het aantal uitleeningen van bandjes van het gesproken boek door de Christelijke Blindenbibliotheek ruim 37.500. In 1961 bedroeg het aantal uitleeningen ongeveer 21.000. Dit jaar echter zal het aantal uitleeningen van het gesproken boek dicht bij de 60.000 liggen. Het aantal lezers neemt nog steeds in belangrijke mate toe. Het gesproken boek heeft het Braille-boek in enkele jaren tijds ver overvleugeld. Het aantal uitleeningen van Braillebanden bedroeg vorig jaar bij de genoemde bibliotheek bijna 6.000 banden.

Dus ook wat de afdeling gesproken boek betreft, is een bibliotheek een produktiebedrijf. De boeken moeten worden ingelezen en opgenomen op de geluidsband. Die band moet weer gereproduceerd worden en dan pas kan het voorgelezen boek ter lezing verstrekt worden.

Het voorlezen van een boek kost vele uren. De Christelijke Blindenbibliotheek heeft in Zeist een studio, waar een uiteraard kostbare apparatuur staat opgesteld. Een boek kost vele geluidsbandjes. Wat dit betreft is er een parallel te trekken met een boek dat in Braille overgezet is. De roman De klopp op de deur heeft in gesproken vorm 22 geluidsbandjes.

Gelukkig beschikken de blindenbibliotheken over vrijwillige voorlezers en

LEZEN E HANDEN EN

Blindenbibliotheek - een landelijk

voorlezersessen. Niettemin is de produktie van het gesproken boek kostbaar.

Lezers her en der

In tegenstelling tot een gewone bibliotheek heeft een blindenbibliotheek haar lezers door het gehele land verspreid wonen. De uitleening van brailleboeken en gesproken boeken geschiedt dan ook per post. Dagelijks gaan vele postzakken met dozen her en der door het land.

In uw zakagenda heeft u ongetwijfeld weleens gezien, dat bij de posttarieven ook een tarief voor braillestukken staat vermeld. De P.T.T. heeft ten behoeve van de blinden een bijzonder laag tarief ingesteld, namelijk van 1 cent per kilogram. De blindenbibliotheken en de blinde lezers kunnen daarvan voor de verzending en de terugzending van de boeken dankbaar gebruik maken. Ook de in dozen verpakte geluidsbanden van het gesproken boek vallen onder het gunstige braille-tarief.

Voor blinden is er ook een gesproken weekblad. De studio van de christelijke blindenbibliotheek verzorgt voor derden de reproductie van een aantal periodieken: „Onze gesproken K.U.L.O.K.", „De levende Kerk"; Zendingsseditie van de Levende Kerk". De

Commerciële tv

De correspondent te Washington schrijft aan het Vrije Volk over de commerciële televisie in Amerika

Een nieuwe storm van kritiek op de commerciële televisie is in de Verenigde Staten losgebroken. Ze richt zich deze keer meer op aantal en karakter van de beeldadvertenties dan op de inhoud van de programma's zelf.

Men moet daaruit niet afleiden dat men nu stil geworden is van bewondering over het gehalte van de TV-programma's. Het hernieuwde debat over de TV wijst alleen op een stijgende ergernis over wat hier de „over-commercialization" van de TV noemt — het hyperzakelijke karakter van de TV, zoals dit onder meer tot uitdrukking komt in de overlading van het beeldscherm met advertenties.

Waarover men zich vooral bezorgd maakt, is de ontarding van wat toch een cultuurmedium heet te zijn in een vrij vulgair object van onbelemmerd winstbejag.

In talrijke protesten die de Federal Communications Commission (FCC) bereiken, klaagt 'n groeiend aantal kijkers over de vele advertenties die de programma's onderbreken, hun luidruchtigheid en hun vaak misleidende karakter. De meeste klagers vergeten

genoemde
een eigen
verschijne
uitgave va

Terecht
diaconie
noemde
te Ermelo
hun geme
zeer slech
verschaff
stantie zo
dan
der, zodat
tijdschrift
mogelijk
geheel vo
de geluids
geweest, w
belgenoot
heeft.

Kortgele
land ongen
Wij kunne
geheel ju
voor al d
mogen me
een zegent

De over
de blind

De Over
ken in Ne

daarbij te
vertenties
onbenullig

Meer en
tot de on
jag niet
reren op

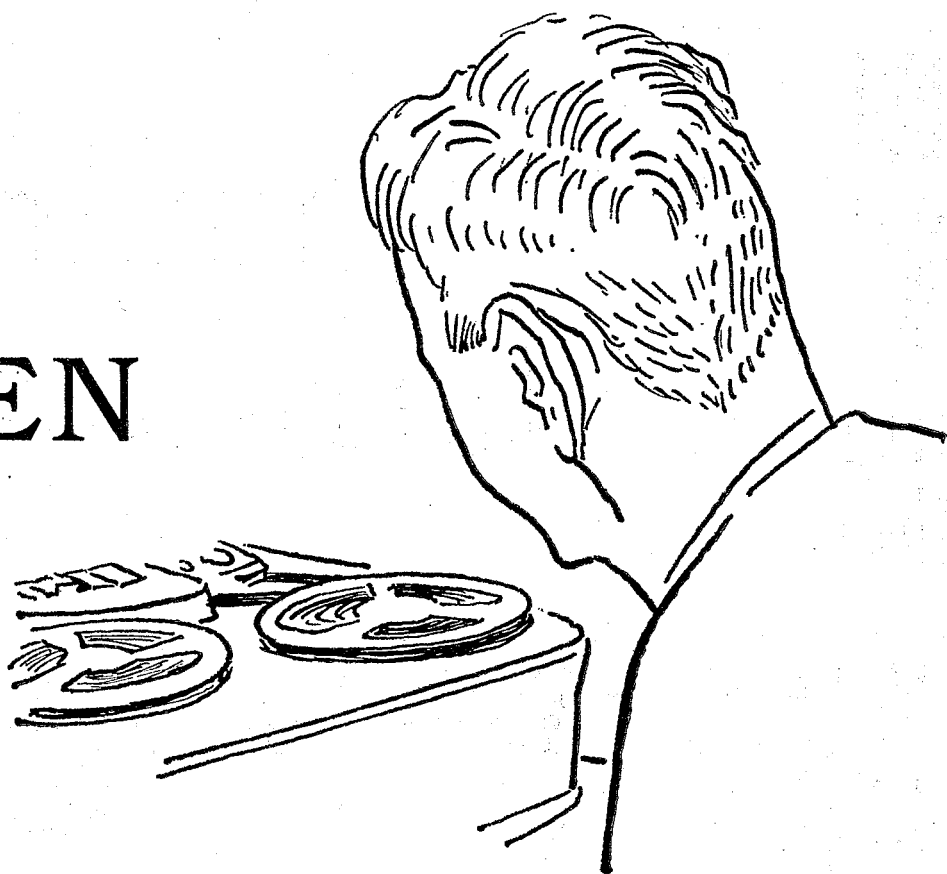
ding" mee
dienst mee
heid diem
Een
is nu een
maken v
winst

De red
experts
beperken
de wijze

BEDROG

Een
het verb
rine, mi
gen verk
te doen
tersjasse
was, mee
de kijke

NET MORREN

werk

boek heeft ook nog uitgave, elke week... Onderwerpen, I.V.I.O.

maak predikanten of... zich tot de ge... Blindenbibliotheek... (weg 140) als onder... zich een blinde of... bevindt. Niet zelden... die of een andere in... dan een band-recor... van boeken en... middel van het oor... is. Ook de Bijbel is... en opgenomen op... is een enorm werk... het Nederlands Bij... bemoeienis gehad

rij, dat in Neder... blinden zijn. ... gaan, of dit cijfer... in ieder geval is... het gezichtsver... blindenbibliotheek

theken

de blindenbibliothe... aan hun lot over.

visie

dat de meeste ad... nog beledigend... Amerikanen komen... 't winstbe... kan laten ope... „cultuursprei-

PERS EN PERIODIEK

en een publieke... verantwoordelijk... Een publieke dienst... geëigend voor het... wordt bedreven door... zijn vrijwel alle... op geraffineer...

beeld daarvan was... middelen (aspi... verstopping, te... tegen hoesten, enz.)... door in witte dok... aankondigers. Dat... bedrag: men gaf... druk dat een heuse

Integendeel! Op de begroting van het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen voor het dienstjaar 1964 is een bedrag uitgetrokken voor subsidie aan brailleboeken, gesproken boeken, braille- en gesproken weekbladen, groot f 857.500,—. In de begroting van O.K. en W. over het lopende jaar is dit bedrag f 620.000,—. Hieruit blijkt, dat ook de Overheid zich bewust is van o.a. de grote vlucht die de kostbare gesproken boeken nemen. Maar zelfs al is het uitgetrokken bedrag hoger, in de toelichting wordt gezegd: Aan de vraag naar braille- en gesproken boeken e.d. kan nog in onvoldoende mate worden tegemoet gekomen.

Zestig procent van de exploitatiekosten van de blindenbibliotheek neemt de Overheid voor haar rekening. Dat is prachtig, maar de bibliotheken moeten dan toch altijd de resterende veertig procent opbrengen. Het is duidelijk, dat dit een uiterst moeilijke opgave is. Vandaar, dat door de blindenbibliotheeken ook een beroep wordt gedaan op provinciale en gemeentelijke overheden.

En voor wat de Christelijke Blindenbibliotheek te Ermelo betreft: zij verwacht ook de steun van het christelijk volksdeel. Gelukkig zijn er veel kerken, die geconfronteerd worden met het zegenrijke werk van de blindenbibliotheek en dit werk met giften steunen.

dokter bezig was, de middeltjes aan te prijzen. Wat doet men nu, men gebruikt, al dragen ze een gewoon colbertje, aankondigers die, wat uiterlijk betreft, de distinctie van een arts vertonen (de bril die aan dat effect bijdraagt, ontbreekt niet), men laat ze het geneesmiddel in de hand houden en gebruikt als achtergrond een kast vol medische boeken. De naïeve kijker wil

men vooral de indruk geven dat die man wel weet waarover hij het heeft als hij z'n middelje aanprijst!

Steeds meer Amerikanen komen tot de ontdekking dat men, als men eenmaal de TV en de radio in handen van de zakenwereld speelt, geen voorschriften kan bedenken die zo waterdicht zijn dat de op omzet en winst beluste exploitanten geen kans hebben, deze cultuurmedia in doodgewone handelsobjecten te doen ontaarden.

GARDE D' HONNEUR

In het Fries Dagblad lazen wij (in een serie artikelen over de bevrijding van 1813) een beschrijving van de inlijving van de zonen der aanzienlijken bij de garde d' honneur.

Daarin trof ons het volgende slot:

En intussen blijft vooral de vraag naar gesproken boeken stormachtig toenemen. Het gesproken boek, de gesproken Bijbel, het gesproken stichtelijke werk is ook voor de slechtziende bejaarde een zegen, een licht op zijn duister wordend pad.

Voor de produktie van dat gesproken boek is veel geld nodig. Die veertig procent die men uit eigen middelen moet putten is een ernstig probleem en men doet dan ook niet lichtvaardig een beroep op offervaardigheid van personen, kerken en instellingen en van provinciale en gemeentelijke overheden.

Los van de exploitatie komt er voor de Christelijke Blindenbibliotheek nog een probleem bij. Dat is het gebrek aan ruimte. De huisvesting van de bibliotheek is volstrekt onvoldoende. We zeiden al, dat boeken in brailleschrift veel ruimte vergen door hun omvang en veelheid van banden. De Christelijke Blindenbibliotheek beschikt niet over voldoende ruimte om de groei van het aantal uitleningen (en daarmee meer produktie van boeken) op te vangen. Daarom is een bouwfonds in het leven geroepen. En ook daarvoor wordt een beroep gedaan op hen, die van geven weten als het gaat om de gehandicapte medemens behulpzaam te zijn.

RANGEN EN STANDEN

Toen de bevrijding kwam in 1813, publiceerden van Hogendorp en Van der Duin van Maasdam een proclamatie, waarin ook de merkwaardige woorden voorkwamen:

„Al de aanzienlijken komen in de regering.

Het volk krijgt een vrolijke dag op algemene kosten, zonder plundering of mishandeling.”

Nu moet men bij dit laatste in aanmerking nemen, dat de aanzienlijken doodsbenauwd waren, dat het volk zou gaan plunderen. De vrolijke dag was dus inbegrepen in het handhaven van de orde.

Maar de tegenstelling aanzienlijken en volk werd toen wel intensief beleefd.

Dat blijkt ook uit de geschiedenis van de gardes d' honneur. Ontroerende tafereelen bij hun vertrek.

Uitbundige vreugde, wanneer er weer één heelhuids terugkwam. Na de bevrijding was dat een gewild thema. Die en die voorname heer is weer thuis, hij is teruggekeerd in de „schoot der zijnen”. Intussen had Napoleon duizenden Nederlandse jongens naar Rusland gevoerd. Zij waren geen deftige cavaleristen. Zij zeulden door de sneeuw. Zij hadden dapper afscheid genomen. Zij kwamen niet terug. Daarover werd weinig gesproken, daarvan werd in de pers nauwelijks gerept.

Een dringende vraag aan alle anti-revolutionaire ambtenaren (van hoog tot laag).

Bent u al lid van de Nederlandse Christelijke Bond van Overheidspersoneel ?

Zo ja, maakt dan een collega lid; zo niet, sluit u bij ons aan. Reeds 44.000 leden gingen u voor. Onze bond heeft 325 plaatselijke afdelingen in Nederland.

MELDT U bij het hoofdbestuur van de NCBO, postbox 1804 te 's-Gravenhage

Een inkomen op uiterlijk 25-jarige leeftijd van f 5200.- per jaar,

alsmede een verantwoorde hogere honorering op latere leeftijd, kan door vrouwelijke en mannelijke kantoorbedienden, winkelbedienden, verkopers enz. slechts worden bereikt via hun organisatie.

MELDT U ALS LID van de

Nederlandse Christelijke Beambtenbond,
De Lairessestraat 129, Amsterdam,
Telefoon 020 - 722501.

Vereniging tot Opvoeding en Verpleging van Geesteszwakke Kinderen

STATUTAIR GEVESTIGD TE UTRECHT.

Adres: Centraal Kantoor, Arnhemseweg 17, Amersfoort. Tel. 03490-14521. Postrekening 26816.

Leden van het Moderamen:

H. M. Oldenhof, Ede, voorzitter.
Dr. J. G. Aalders, Leeuwarden, vice-voorzitter.
Mr. L. Stadig, Amersfoort, secretaris-penningm.

Doel: Het doel der Vereniging is, de bevordering van Christelijke verzorging, naar het Woord van God, van geesteszwakke kinderen, alsmede de duurzame verzorging van minderjarigen, ook al vallen dezen niet onder het begrip „geesteszwakke kinderen”.

Van deze Vereniging gaan uit de stichtingen:

„s Heeren Loo-Lozenoord” te Ermelo, inrichting voor geesteszwakke jongens en meisjes.

„Groot-Emaus” te Ermelo, internaat voor heropvoeding van debiele jongens en meisjes.

„Dr. Mr. Willem van den Bergh-Stichting” te Noordwijk-Binnen, inrichting voor geesteszwakke kinderen en volwassenen uit de provincie Zuid-Holland. Het „Van Arkel-Instituut” te Soestdijk, internaat voor geesteszwakke kinderen uit sociaal normale gezinnen.

„Groot-Schuylenburg” te Apeldoorn, inrichting voor geesteszwakke jongens en meisjes.

„De Gemzensprong” te Rotterdam, tehuis voor werkende debiele jongens.

„Saxenheem” te Almelo, tehuis voor werkende debiele jongens.

„BARTIMEUS”

christelijk instituut voor

blinde en slechtziende kinderen

„Bartimeus” is het christelijk instituut in de sector van school- en beroepsopleiding voor blinde en slechtziende kinderen. Het stelt zich tot taak visueel gehandicapten te vormen voor het bezetten van een eigen plaats in de maatschappij. Er is een brailleschool met bijbehorende internaten en daarnaast een school voor kinderen met beperkt gezichtsvermogen met bijbehorende internaten. Aan beide scholen zijn afdelingen verbonden voor l.o.; u.l.o.; lager technisch onderwijs; huishoudonderwijs; handelonderwijs. Sommige leerlingen bezoeken een middelbare school. Behalve aan de godsdienstige en algemene vorming wordt veel aandacht besteed aan lichamelijke opvoeding. Ten dienste van zwakzinnige blinde en slechtziende kinderen onderhoudt Bartimeus een school met internaat („De Ehze”) te Almen en een internaat („De Springplank”) te Doetinchem.

Inlichtingen worden gerne gegeven door de alg. directeur ds. A. de Vries, Utrechtseweg 84, telefoon 03404 - 16341, Zeist.

Verbetering

In het artikel over wijlen ds. Talma stond, dat zijn laatste gemeente Bennekom was. Dit moet, zoals ook uit de kwartierstaat blijkt, Bennebroek zijn. En dan bezocht ds. Talma als veldprediker niet een klein detachement op Schiermonnikoog, maar wat nog veel „erger” was: op Rottumeroog, waar in normale tijden alleen een strandwachter woont, maar waar toen enkele militairen waren geplaatst in verband met neutraliteitsmaatregelen. A.A.

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

VOSKAMP EN VRIJLAND

's-GRAVENZANDE — Telefoon 01748-2245* — Postbus 30

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457-561 Telefoon 06750-3748

Houtzagerij-Houthandel-Kistenfabriek

N.V. AANNEMINGS- EN BOUWBEDRIJF

Burgemeester Hazenberglaan 403 — Rotterdam
Telefoon 19 10 44

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.), TELEFOON 08859-605

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten woningen, directieketen, barakken, garages, vakantiehuisjes enz.
Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veldschuren, loodsen etc.

Export: België, Duitsland, etc.

FIRMA C. VERMEER EN ZONN'S

fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894-1230 - Ouderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDE

GEBOGEN REGELS VOOR STOELLEN EN FAUTEUILS
ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN enz. enz.

JAN LINGEN'S BETONINDUSTRIE N.V.

Veendam 29 - Telefoon 01850-3123-1123
PAPENDRECHT

C.V. J. H. van Leeuwen

Fabrikanten van rode en blauwe rietvorsten en eindrietvorsten
Hollandse pannen (handvorm) en bijpassende vorsten (handvorm)

KOUDEKERK AAN DEN RIJN
Tel. 01714-228 — Tel. 01720-2569

Fa. P. van Oudenallen & Zoon

AANNEMERS VAN

timmer-, hei- en betonwerken

WILNIS — TELEFOON (01724) 108

N.V. Staalsteiger „Gelria“ Nijmegen

Roggeweg 13 - Postbus 126 - Telefoon 53198

COMPLETE ROESTVRIJE STEIGERWERKEN

!!SPECIALITEIT: MET VASTE WIGGEN!!

J. DE KORT

metsel- en tegelbedrijf

Singel 350, tel. 33422-62891
AMSTERDAM

DROOG HOUT

Specialiteit: gewaterd iepen, verder beuken, essen, lindes, kersen, eiken en peren.
Incomplete bollen en plaathout.
Contant 1%.

N.V. HARD- EN ZACHTHOUT IMPORT MIJ.
LOENEN (VELUWE) - TELEFOON 06765-212

Voor betere beton...

N.V. SCHOKBETON

Fabrieken te Zwijndrecht, Kampen, Elburg en Vianen. Bouwbedrijf te Zelst.

FA. K. SALVERDA & ZONEN

Aannemersbedrijf - Kuinre

SPECIALAAL: het stellen en monteren van kapspanten.
Wijk IV-7 — Tel. 05271-294

TWEEDE KAMER

Financiën onder de loep

HET was voor de Kamer niet gemakkelijk zich ditmaal aan financiële beschouwingen te wagen. Trouwens de minister constateerde eveneens dat deze behandeling ietwat een waagstuk was. Immers de situatie omtrent 5 november was wel een geheel andere dan de omstandigheden waaronder de begroting was opgemaakt.

Toen — eind juli — had de minister te maken met een overspannen arbeidsmarkt naast een grote kans op een te uitbundige besteding door particulieren, industrie en overheid.

Daarop was de miljoenennota afgestemd:

1. een vermindering van de belastingdruk van rond 600 miljoen gulden werd voor 1964 in petto gehouden om de bestedingen niet nog eens extra aan te moedigen;
2. een vaste hand was aangelegd om de rijksuitgaven in zijn totaliteit niet verder te laten uitgroeien dan met hetzelfde percentage als ook het nationale inkomen in 1964 toenam.

Nu was de situatie anders: een forse loonsverhoging staat voor de deur, met alle gevolgen van dien, ook voor de begrotingen.

DE WAARDE

De heer Kieft (A.R.), daarbij later door vele andere afgevaardigden gesteund, meende dat daarom de voorliggende miljoenennota niet meer een juiste basis was om de huidige situatie van daaruit te beoordelen. Weliswaar kon de miljoenennota uitgangspunt blijven, maar de Kamer moest over meer gegevens

Minister Witteveen

beschikken om tot een zuiver oordeel te komen. Te meer omdat dit kabinet weliswaar een plan op tafel had gelegd, maar dat plan was onvolledig omdat praktisch elke verbijzondering ontbrak.

En het mag niet zo worden dat alle maatregelen ná elkaar bij de Kamer worden ingediend. Het gehele complex zal ter tafel moeten zijn. Anders is een beoordeling praktisch ondeugdelijk.

Hij drong daarom aan op de indiening van een soort 2e miljoenennota waarin deze concrete gegevens wel waren verwerkt.

Toch was de heer Kieft (A.R.) van oordeel dat deze miljoenennota geen slag in de lucht was. Immers — luttel op de situatie rond juli kon worden beoordeeld of deze nieuwe minister van financiën — de V.V.D.-er Witteveen — een beleid wenste te voeren dat de goedkeuring van de A.R. fractie kon wegdragen. Duidelijk stelde hij daarbij de eis dat hoezeer belastingverlaging een dringende noodzaak is — met name een verlaging die overeenkomt met de waardedaling van de gulden en die compenseert de gevolgen van de progressie — aan de sociale knelpunten niet mocht voorbij gaan. Woningnood — landbouwnood — hulp aan onderontwikkelde gebieden.

BELASTINGEN

De belastingen hebben dit maal veel aandacht gevraagd. Met name de V.V.D.-spreker de heer Joekes heeft het bestaan een weg aan te geven om tot een belastingverlaging te geraken. Verhoog de indirecte belastingen — die drukken op de prijzen — (of voer

een belasting in op textiel dat tot nu toe vrij is) dan komen er als vanzelf middelen waaruit een verlaging van loon- en inkomstenbelasting mogelijk wordt. Zelfs wilde hij belasting op snoepgoed verhogen. Snoepgoed is slecht voor de gebitten van kinderen en bovendien is 50% van onze bevolking te zwaar. Is hiermee een nieuwe liberale overheidsopvatting ingeleid?

Uiteraard hoopte hij dat het „zijn minister“ zou zijn die de belastingverlaging tot werkelijkheid zou maken, waarmee zijn partij de verkiezingen is ingegaan. Een zaak die inderdaad wenselijk is maar waarvan een ieder weet — zelfs de heer Lucas (K.V.P.) — dat die er niet in zit de eerstkomende jaren. Minister Witteveen onderstreepte dit door mee te delen dat het al moeite genoeg zou geven de belastingverlaging van 600 miljoen gulden, die een gelijktrekking beoogt van de sterker wordende progressie, in de komende 4 jaar door te voeren. Maar, en dit was in tegenstelling tot het beleid van prof. Zijlstra — deze minister zal de verlaging doorvoeren ook al zou de conjuncturele situatie daarvoor niet helemaal gunstig zijn.

Ook de socialisten waren niet tegen deze belastingverlaging naar dr. v. d. Tempel (P.v.d.A.) opmerkte. Maar hij verbond daaraan nog wel een soort voorwaarde. Met deze verlaging akkoord — maar ze zou bij voorkeur gepaard moeten gaan met een nieuwe belasting. Een die de vermogens en de speculatie-winsten zou belasten. Merkwaardigerwijs werden vermogensverliezen en speculatieverliezen maar vergeten!

Zowel de heer Lucas (K.V.P.) als de heer Kieft (A.R.) maakten geen voorbehoud op dit punt. Trouwens deze zaak betreft één van de programapunten van het kabinet waarmee de fracties zich wel hebben kunnen verenigen. Wel drongen beide sprekers er op aan het wetsontwerp zo spoedig mogelijk in te dienen. Dan dag de zaak zelf vast en behoefde alleen de datum — bij wet — nog slechts te worden vastgesteld.

DE RIJKSUITGAVEN

Van alle sprekers was dr. Lucas (K.V.P.) opnieuw de man die het somberste beeld oopriep over de toekomstige financiële mogelijkheden van de overheid. Met name drong hij aan om de vinger te leggen bij de abnormale stijging van de overheidsuitgaven. Het was alleen maar spijtig voor Kamer en minister dat dr. Lucas geen enkel perspectief opende!

Hij maakte slechts een algemene opmerking evenals de heer Van Dis (S.G.P.), maar paste er wel voor op te zeggen dat van onderwijs of werken van waterstaat of van de woningbouw dan maar een aantal uitgaven moesten worden geschrapt. De groei van de uitgaven zit veelal in de verhoging van de salarissen van ambtenaren, die naar minister Toxopeus (V.V.D.) meent de ontwikkeling van het particuliere bedrijfsleven op de voet volgen!

De wet van Parkinson — per jaar neemt het aantal ambtenaren toe met bijna 6%, ongeacht het feit of het werk toeneemt, afneemt, zelfs geheel verdwijnt — geldt voor Nederland niet! De minister maakte duidelijk dat in ons land de ambtenaren niet groeien met de bevolking! Op elke 100 Nederlanders is er vanaf 1954 één burger ambtenaar ongeacht het te verrichten werk.

BEPERKINGEN

De socialistische sprekers — de heren Nederhorst en Van der Tempel — moesten van de door de regering uitgevoerde investeringsbeperking niets hebben. Honderd miljoen aan voorgenomen rijksuitgaven en honderd miljoen aan voorgenomen gemeentelijke uitgaven moesten een aantal maanden worden opgehouden, aldus luidde de regeringsbeslissing. De P.v.d.A. kon dit besluit daarom niet aanvaarden omdat de — naar hun mening sterk toegenomen — particuliere investeringen op geen enkele wijze aan banden werden gelegd. Het evenwicht dat reeds verstoord is wordt nog verder uit zijn balans gebracht. En aan de overheidsvoorzieningen ontbreekt er nog wel het één en ander. Er wordt nu afgeremd daar waar een achterstand reeds bestaat en er wordt gestimuleerd waar de groei onevenwichtig is.

Daartegenover merkte de heer Van der Mei (C.H.U.) op dat de regering de particuliere bestedingen zolang mogelijk buiten schot moet laten. Dat is dringend nodig met het oog op noodzakelijke investeringen. Investeringen waaraan behoefte is gelet op de toekomst van ons volk, mede door haar bevolkingsgroei.

DUEL

Prof. Vondeling (P.v.d.A.) had bij de algemene beschouwingen nogal de nadruk gelegd op de gemakkelijke wijze waarop commissarissen van naamloze vennootschappen hun bijzonder hoge inkomens verdienen. Waarbij hij de heer Joekes (V.V.D.) uitgedaagd had daarvan ook eens een aantal „sappige voorbeelden“ te geven. De heer Joekes deed dit thans niet, maar poogde de indruk te wekken dat het „met die tantièmes“ toch niet zo erg was. Gemiddeld per commissaris is dit een bedrag van f 5700. Dat is zo wat 85 gulden schoon! En met die machtsconcentratie valt het toch ook wel mee. De gemiddelde commissaris heeft er „maar twee“. Bovendien — machtsconcentratie komt toch ook voor in de betrekkelijk kleine groep van vakbondsbestuurders? De heer Nederhorst (P.v.d.A.) is hierop nader ingegaan. „Als ik de heer Joekes beluister rijst het beeld van commissarissen die met tegenzin tantièmes incasseren van

Het lied van de P.v.d.A.

— gezongen door de heer Nederhorst bij de algemene financiële beschouwing —
„Laat een lied uw hart doordringen
Van minister Witteveen
Onze zuur verdiende guldens
Vliegen als een schaduw heen
Duurder roken, duurder rijden
Duurder wonen, mijn een biet
't zijn me zorgelijke tijden
Maar ik zing mijn vrolijk lied....

Zeg maar ja tegen de fiscus
Ja tegen de fiscus
Van je aanslag en je a.o.w. joechee
Zeg maar ja tegen de fiscus
Ja tegen de fiscus
Van je falderalderiere Vee Vee Dee.”

50 à 60 duizend gulden — omdat het zo in de statuten staat. En dat vaak voor gemiddeld een half uur werken per week".

Toen de heer Nederhorst de vraag stelde wat dan de vakbondsbestuurders opeen hoopten interrumpeerde de V.V.D. fractievoorzitter: „macht, politieke macht". Waarmee wel duidelijk was dat hij de politieke macht van veel vakbondsleiders groter achtte dan de macht van de commissarissen.

Nee, dit debuut van de woordvoerder van de V.V.D. was niet aan de sterke kant. Het werken met gemiddelden verdoezelde deze, de aandacht trekkende zaak en de wijze waarop hij overigens argumenteerde was niet overtuigend. Trouwens — dat laatste was bij de heer Nederhorst ook het geval.

Het waren meer „kreten" die werden geslaakt dan een reëel debat.

HULP

De A.R. fractie is bij monde van de heer Kieft niet aan de hulp aan onderontwikkelde gebieden voorbijgegaan. De totaliteit van deze hulp is vergeleken met 1963 verminderd. Niettegenstaande het nationale inkomen zal toenemen met 4 procent, is de hulp met 3 procent afgenomen. De heer Kieft verweet het kabinet dat het aan de motie van de 5 fractievoorzitters volledig was voorbijgegaan. Een motie die praktisch door de gehele Kamer was aanvaard. Gelet op de moeilijke situatie van het moment wilde hij niet aandringen op méér in 1964, maar oefende drang uit op een hogere prioriteit voor 1965. Hetgeen de minister in welwillende overweging nam.

De heer Van Dis (S.G.P.) en de heer Harmsen (boerenpartij) waren van oordeel dat die hulp beter aan rijksgenoten in de West kon worden gegeven of aan de minder bedeelden in eigen land. Waarbij door hen over het hoofd werd gezien dat „de West" deze hulp in geen dele kan verwerken, terwijl de heer Koekoek (boerenpartij) voordien had gesteld dat de boeren van steun niet willen weten. Zij wilden, naar zijn zeggen — de winsten en de verliezen van hun bedrijf zelf dragen. Steun hebben zij in feite niet nodig.

DE REPLIEKEN

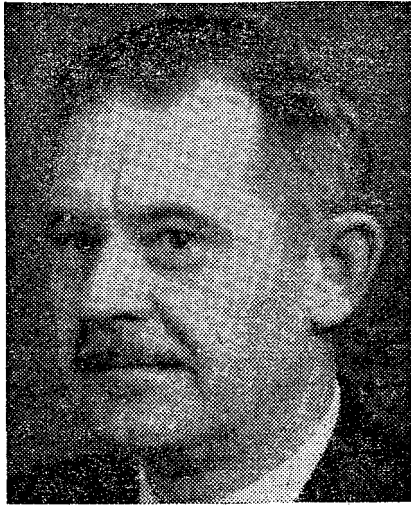
De minister en zijn staatssecretaris kunnen over het algemeen genomen met een zekere voldoening op de debatten terugzien. Moties zijn niet ingediend — evenmin als amendementen. De P.v.d.A. had als oppositie wel bezwaren, had weinig vertrouwen, maar daar bleef het bij. De overige fracties waren na de uitvoerige, ook deskundige maar ook duidelijke beantwoording door de bewindslieden in zekere zin gerust gesteld.

Al moet worden gezegd dat het betoog van prof. Zijlstra aansprekender is dan dat van zijn opvolger.

Hetgeen de heer Kieft (A.R.) bij de replieken opmerkte vertolkte wel het oordeel van de Kamermeerderheid: de minister is vrij openhartig geweest, heeft nu reeds het inzicht verdiept in de gevolgen van de „looperatie" en heeft toegezegd zo spoedig mogelijk de Kamer nader te zullen inlichten — als ook hij in staat was de gevolgen beter te overzien.

Met name was vertrouwenwekkend de mededeling

dat de minister maatregelen hanteert die op het juiste ogenblik „omkeerbaar" zijn.

G. A. Kieft

Een aantasting van het door minister Zijlstra uitgevoerde structurele beleid is niet aanwezig, al is de indruk verkregen dat prof. Witteveen wat meer de nadruk legt op (tijdelijke) conjuncturele maatregelen dan prof. Zijlstra.

Ook de huidige minister wil een stabilisatiebeleid voeren — ook op het gebied van lonen en prijzen — ná de eenmalige loon en prijs operatie.

De heer Harmsen (boerenpartij):

... Ik vraag mij af of wij onze naastenliefde moeten tonen in een land dat duizenden kilometers van ons land is verwijderd!

Het was verheugend te vernemen dat de minister stelling neemt tegen de gedachte dat een voortdurende inflatie nu eenmaal onvermijdelijk is. In Europees en Atlantisch verband zijn er besprekingen aan de gang die deze hoop ondersteunen.

TOEZEGGINGEN

- er komt een wetsontwerp betreffende een belasting verlaging van rond 600 miljoen gulden. De datum van ingang wordt daarna nader bepaald.
- een gunstige regeling van de belasting op overwerk zal binnenkort ter tafel komen.
- de sigaren worden de sigaar: voortaan omzetbelasting met 5%.
- een verhoging van omzetbelasting op sigaretten — hooguit enkele centen, aldus minister Witteveen.
- stijging van rijksuitgaven beslist niet verder dan de groei van het nationale inkomen mogelijk maakt. Overigens zal alles worden ondernomen beneden deze grens te blijven.
- de benzinebelasting wordt wat hoger — kennelijk de oliebelasting niet.
- de komende maanden zal het kabinet zich bezinnen over de prioriteiten voor 1965. Eén er van is de vraag of mede uit de schatkist de verhoogde A.O.W. zal moeten worden betaald.
- De successiebelasting zal worden verlicht als het gaat om de pensioenen van weduwen en wezen.

◆ Bezorgdheid

De tribunes waren bijzonder goed bezet — voor een groot deel jongeren — toen de vragen van de heer Eifferich (A.R.) over de te nemen regeringsvoorzorgsmaatregelen naar aanleiding van de industriële gifgaswolk te Vlaardingen aan de orde kwamen.

De heer Eifferich heeft de vragen op het juiste moment en op de juiste wijze gesteld. Drie ministers en een staatssecretaris waren verschenen om de vragen te beantwoorden.

Het punt was de in de vragen doorklinkende bezorgdheid. Zowel voor de gezondheid van de bevolking, de toestand van de gewassen als voor het vee.

Zijn er geen bijzondere maatregelen nodig om een herhaling te voorkomen? Uiteraard binnen de grenzen van het normale menselijk vermogen. De ministers waren van oordeel dat met kracht moet worden voortgewerkt aan reeds onderhanden zijnde maatregelen teneinde de bestaande voorzorg te vergroten. Met name op het gebied van de luchtverontreiniging. De gestelde vragen hebben een duidelijk gunstig resultaat gehad.

Gebleken is, dat er geen sprake is van het dempen van een put nadat het kalf verdronken was.

Het instrumentarium, dat tegen dit soort dreigingen bestaat, is goed bruikbaar, is tijdig gehanteerd en zal op de hoogte van zijn tijd blijven.

VERTROUWENS ADRESSEN VOOR EIGEN

Een prettig stel vaklui willen u graag

VEILIG VERHUIZEN

wáár u ook woont of naar toe gaat! U betaalt geen leeg-gereden kilometers

BONGERS WAGENINGEN

Rijnhaven 10, telefoon 2725 en 3750 (b.g.g. 3100)

CLAEYS - maaidorsers

BAMFORDS - opraappersen

Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., — Groep (Z.H.)
telefoon (01860)—2050

HOLWERDA ZONEN

Dokkum

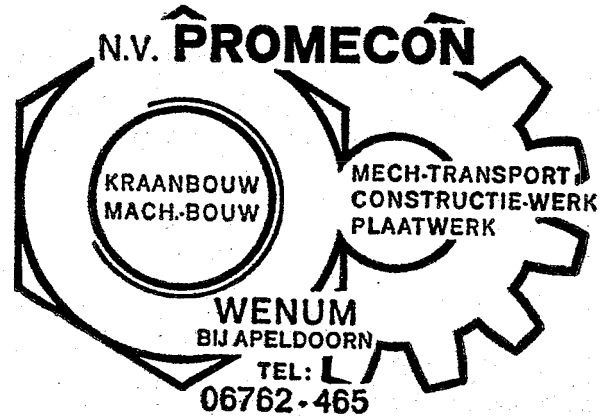
VOOR AL UW TRANSPORTEN
IN BINNEN- EN BUITENLAND

Dokkum: telefoon 05190-2292 (2 lijnen) - Buiten kantoor tijd 2580
Rotterdam: telefoon 010-171317

Landbouwwerktuigen- en
machinefabriek

H. VISSERS N.V. — NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526—841 (7 lijnen)

N.V. W. J. Schuiling's Handelsonderneming

BINNENHAVENWEG 20 - HENGELO
Telefoon 05400 - 16461

„MIEDEMA" landbouwwagens

„MIETRA" transporteurs enz.

Vraagt vrijblijvend telefonisch, schriftelijk, of persoonlijk inlichtingen, of brengt een bezoek aan ons bedrijf.

L. S. MIEDEMA

Landbouwwerktuigenfabriek N.V.
WINSUM — FRIESLAND — TELEF. 05173-241*

P. MOOLENAAR & ZOON

Sassenheim

BLOEMBOLLENKWEKERIJ en -HANDEL

Import — Export

Dohliaculturen — Vraagt prijs

Getron Handels- en Transportonderneming

VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
Telefoon 01880 - 2929, 2876.

Binnenlandse en internationale transporten.
Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen.

Goudriaan's

Graan- en Meelhandel N.V.

Steiger 1 - Telefoon 01894 - 201

OUDERKERK a/d IJSSEL

HOTEL „DE KROON"

SOPHIALAAN — LEEUWARDEN
telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen

Café-restaurant

Groest 80 — Hilversum
Telefoon (02950)-44451

Zalen voor alle doeleinden. Verzorgd restaurant, prima consumpties. Prijzen op aanvraag. Capaciteit diners: 700 personen.

Opnieuw met THACIR naar Israël op de vleugels van EL AL!

- ★ 14 dagen in Israël, het land van de Bijbel.
- ★ Des morgens in Amsterdam, des avonds in Jeruzalem!
- ★ Niet alleen van Dan tot Bersheba, maar tot Eilat!

DWARS DOOR DE INDRUKWEKKENDE WOESTIJN DE NEGEV, VOOR ONGEKEND LAGE PRIJZEN!

Ieder kan mee, die lid is van de Stichting.
Jaarlijkse contributie slechts f 5,— (predikanten f 2,50).
Niet-theologen betalen f 50,— extra op de lage reissom.
Mede voor fondsvorming om theol. studenten reis naar Israël met sterk gereduceerde prijs mogelijk te maken!

Thacir voert U dicht langs NES AMMIM (Banier der Volken), de toekomstige Christ. Nederzetting.

VERRASSENDE REDUCTIE VOOR PREDIKANTEN DIE VIJF OF MEER DEELNEMERS AANBRENGEN VOOR DE REIS.

Nieuwe Thacir-reizen! 1964:

- ★ Reis no. 3: 18 febr.—3 maart 1964.
Leider: Dr. H. Turckstra
- ★ Reis no. 4: 25 febr.—10 maart 1964.
Leider: Ds. C. B. Bavink
- ★ Reis no. 5: 3 maart—17 maart 1964.
Leider: Ds. J. H. Grolle
- ★ Reis no. 6: 24 maart—7 april 1964 Paasreis.
Leider: Prof. dr. J. Schoneveld

Reissommen:

Alle deelnemers storten f 5,—:
Boomplanting Israël voor toekomstig Thacir-woud.
Voor de reizen 3 t/m 5 f 1.225,—.
Toeslag 1 persoonskamer f 110,—.
Inbegrepen: vervoer Amsterdam—Tel Aviv v.v. per Israël-Airlines, luchthaven belasting Schiphol en Lod Airport, vervoer 12 dagen met Touringcar door heel Israël, hotels, alle maaltijden, diensten van gids en entreegelden. — Kosten Paasreis f 1.299,—.

Meldt U spoedig als lid en deelnemer aan een der reizen. Minimum aantal deelnemers iedere reis 30.
Nieuwe folder op aanvraag beschikbaar.

STICHTING THACIR (Theol. Arch. Culturele Israëlreizen)
Jacob Catsstr. 111 b, Rotterdam-11, tel. 43746 (10-17 uur).

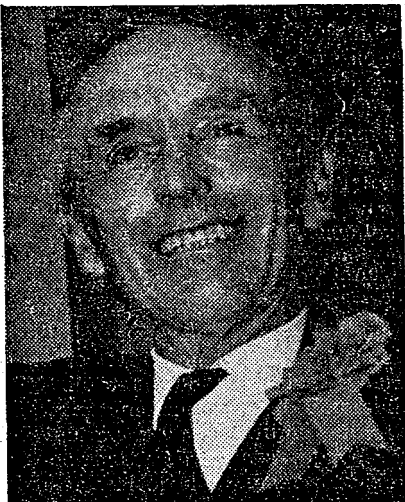
Het Erecomité:
Zijne Exc. Mr. H. A. Cidor
Mr. Yigael Yadin
Mr. T. Kollek
Mr. J. Algera
Dr. K. H. E. Gravemeyer

Het bestuur der Stichting:
Ds. R. Bakker
Ds. C. B. Bavink
Ds. J. H. Grolle
Dr. N. J. Hommes
Prof. Dr. J. Schoneveld

Aandacht voor DOUGLAS HOME de (laatste?) hoop van de Britse conservatieven

HET is dan eindelijk zover. Englands nieuwe premier is in het Lagerhuis verschenen, nadat hij bij een speciale verkiezing in een Schots district een nette overwinning had behaald. Tevoren was Lord Home geworden sir Alec Douglas-Home, omdat iemand met een adellijke titel wel lid van het Hogerhuis, maar niet van het Lagerhuis kan zijn. En het zou haast ondenkbaar zijn geweest, dat Engeland een premier zou hebben gehad, die geen lid van het Lagerhuis was en die dus in het belangrijkste van beide huizen van het Britse parlement nooit het beleid van zijn regering zou kunnen verdedigen. Home stelde zich echter kandidaat in een veilig district en de uitslag van deze speciale verkiezingen was dan ook alleen maar van belang wat de stemmenverhouding betrof.

DIE stemmenverhouding viel niet tegen. Maar zij viel ook niet mee. Home behaalde een ruime meerderheid op zijn socialistische tegenstander,

zodat de uitspraak van de Schotse kiezers op generlei wijze kan worden uitgelegd als een niet aanvaard van de persoon van de nieuwe Britse premier. Maar de meerderheid, die Home behaalde was een kwart kleiner dan die van de „doodgewone” politicus, die deze „Conservatieve” zetel het laatst voor zijn partij had weten te behouden. En dat zegt toch wel iets met betrekking tot de politieke situatie in Engeland, waar het de krachtmeting tussen Conservatieven enerzijds en Socialististen en Liberalen anderzijds betreft.

Tekenend was in dit verband de uitslag, die een tussentijdse verkiezing in een ander deel van het land te zien gaf: daar verloor een kandidaat van de Conservatieve partij een eveneens „veilige zetel” aan zijn tegenspeler van de Labourparty.

HOE dan ook, sir Alec Douglas-Home heeft waarschijnlijk nog een half jaartje de tijd om de positie van de Conservatieve partij zoveel mogelijk te verbeteren. En we doen er op het ogenblik waarschijnlijk heel goed aan, niet al te veel aandacht te schenken aan de kritieke situatie van de partij van Home in het politieke krachtenspel in Engeland. Groot zijn de mogelijkheden voor Home bepaald niet. Of Home zelf er in zal slagen zoveel persoonlijk gewicht in de schaal te leggen, dat hij daarmee voor een groot deel het verloren gegane vertrouwen in de partij kan herstellen, moet worden afgewacht.

Velen hebben voorspeld, dat zulks niet het geval zal zijn. Anderen beweren, dat het optreden van Home tot dusver een prettige verrassing voor de Britse conservatieven is geweest. Een feit is dat hij er in geslaagd is een opstand tegen zijn benoeming vrijwel geruisloos te doen eindigen. En dus wachten we maar af, tot welke prestaties hij in de komende maanden nog in staat zal zijn.

MEN heeft Home totdat hij onverwacht premier werd op allerlei wijzen getypeerd. Het viooltje in de schaduw noemde men hem, of Englands krachtige minister van buitenlandse zaken, of een man met een carrière zonder eerezucht, een man, die lakoniek en aristokratisch is en die gewend is aan uithuizigheid. Dat was inderdaad Home, die nog in de schaduw van de premier leefde en die niet zichzelf kon zijn.

Anthony Eden leek een groot staatsman te zijn, totdat hij de leiding van Churchill mocht overnemen en de verwachtingen teleurgesteld werden. Home was geen opvallende figuur als minister van buitenlandse zaken, maar wellicht zal hij — als de tekenen niet bedriegen — zich ontpoppen als een staatsman, die van groter formaat is dan Macmillan, wiens kracht meer in politieke behendigheid gezocht moest worden.

De laatste dag van LINCOLN

door JIM BISHOP

(9)

Grant vertelde dat de oorlog nu was gereduceerd tot een aritmetische aangelegenheid. Lee en Johnston verloren per dag een heel regiment door desertie, ziekte en verwondingen. Ze hadden geen reserves meer om dergelijke verliezen aan te zuiveren. Hoe langer Lee standhield, des te zwakker hij werd. Als hij slag zou willen leveren, zou hij het einde verhaasten — want zijn verliezen zouden dan nóg groter worden. Grant verzekerde de president dat de oorlog binnen een maand was afgelopen.

Op de kaarten wees hij hem, dat de enige mogelijkheid voor het leger van Noord-Virginia bestond in het opgeven van Petersburg en Richmond, om daarna alle krachten te consolideren in samenwerking met Johnston aan het Virginia-Noordcarolinafront. Grant verklaarde dat hij van plan was een dergelijke beweging te verhinderen.

Twee dames hotsten en botsten de zaterdag daarop over een provisorische weg door het moeras. Het was een militaire weg, die langs allerlei omwegen naar het front leidde. De ene dame was Mrs. Lincoln, de andere Julia Dent Grant. Ze zaten in een legerwagen en beiden hielden zich stevig vast aan de spanten van de overkapping. Ze zaten op een plank die dwars over de wagen was gelegd. Vlak voor hen zaten een militaire koetsier en generaal Adam Badeau, die order had gekregen de voorname dames te escorteren naar een troepenschouw.

Mrs. Lincoln zat opgewekt te babbelen, terwijl de wagen voorthobbelde over de slechte weg. Zelfs hier, temidden van struikgewas en kreupelhout, was ze overdreven elegant gekleed. Mrs. Grant was niet erg spraakzaam. Ze was een alledaagse, bijna lelijke vrouw met een lange neus en in de nabijheid van 's lands eerste dame voelde ze zich nooit op haar gemak. Julia Grant kon het niet verklaren, maar Mrs. Lincoln werkte op haar zenuwen. En terwijl de muilezels langzaam voortstapten knikte zij maar ja en ja. Mrs. Lincoln was harerzijds ook gereserveerd. Zij wist nu dat generaal Grant inderdaad order had gegeven dat de dames der hoge officieren achter het front moesten blijven, maar voor zijn eigen vrouw had hij een uitzondering gemaakt. Mrs. Lincoln praatte er niet over, maar het zal haar wel op de lippen hebben gelegen.

Generaal Badeau, die een tactvol en intelligent man was, vulde de pauzen in de conversatie op door te vertellen dat het de divisie van Crawford was die zou paraderen en dat generaal Meade, de commandant van het Potomacleger, de troepen zou inspecteren. De dames luisterden echter nauwelijks naar wat hij zei. Toen hij echter terloops vertelde dat Grant alle dames bevel had gegeven om zich achter het front te houden, spitsen ze de oren. De wagen hotste en botste rustig door, terwijl hij vertelde dat als er een dergelijke order werd uitgevaardigd de mannen aan het front dat beschouwden als een zeker teken dat er ieder ogenblik een veldslag kon beginnen. Deze keer, zei hij, had de generaal geen enkele uitzondering gemaakt behalve natuurlijk voor Mrs. Grant en voor Mrs. Charles Griffin. Mrs. Griffin mocht aan het front blijven, zei hij, omdat ze een bijzondere vergunning daartoe had gekregen van de president.

Mrs. Lincolns razernij-aanvallen waren bijna altijd spontaan. Ook nu kon ze nauwelijks blijven zitten toen ze de generaal toesnauwde: „Wat bedoelt u daarmee, sir? Wilt u beweren dat zij de president onder vier ogen heeft gesproken?” Mrs. Grant schrok. Generaal Badeau keek de opgewonde dame aan over zijn schouder heen. „Weet u wel, dat ik het de president heb verboden om dames te ontvangen onder vier ogen?”

Ze begon steeds luider te schreeuwen. Julia Grant was bleek geworden. Badeau had zich nu helemaal omgekeerd en probeerde kalmerend te glimlachen. „Dat glimlachje van u, sir, is opvallend dubbelzinnig! Laat me onmiddellijk uitstappen!” Ze begon moeizaam naar de achterzijde van de wagen te klauteren, „Dat zal ik de president eens vragen of hij dat mens onder vier ogen heeft ontvangen!”

Mrs. Grant probeerde Mrs. Lincoln te kalmeren. 's Lands eerste dame was nu doodsblijk. Zij luisterde niet. De generaal, die er ongelukkig uitzag, bood zijn excuses aan, hoewel hij zich van geen kwaad bewust was. Mrs. Lincoln beval dat de wagen onmiddellijk moest stilstaan. Toen de ezels echter rustig bleven doorlopen boog ze zich over de schouders van de koetsier heen om de teugels te grijpen. Half huilend smeekte de vrouw van de generaal haar weer te gaan zitten. Rustig te gaan zitten.

's Lands eerste dame nam weer plaats op de zitplank. Ze was nu stil geworden, maar haar gezicht was vertrokken van de zenuwen. De wagen reed verder over de slechte weg. Niemand zei iets. Toen ze op de paradeplaats aankwamen kwam generaal Meade naar de achterkant van de wagen om Mrs. Lincoln te helpen uitstappen.

Toen de parade was afgelopen kwam Mrs. Lincoln terug naar de wagen, stapte in en staarde naar de rug van Adam Badeau. „Generaal Meade is een gentleman, sir,” zei ze. „Hij zei dat het niet de president was die aan Mrs. Griffin vergunning heeft gegeven, maar de minister van Oorlog.”

In City Point nam Mrs. Grant generaal Badeau apart en vroeg hem „om nooit meer over dit pijnlijke en beschamende voorval te spreken.”

De maand maart eindigde in mineur. Het hoofdkwartier van generaal G. C. Augur in Washington, op de hoek van 15½ Street en Pennsylvania Avenue werd zwaar beschadigd door brand en Augur moest het grootste gedeelte van zijn staf onderbrengen in Fourteenth Street. Dit betekende, dat het Witte Huis voortaan niet meer werd bewaakt door troepen in de onmiddellijke nabijheid. Op het departement van Oorlog luisterden Stanton en Bates naar het getik van de telegraaf. Ze zaten te wachten op belangrijke mededelingen, maar het enige nieuws dat ze binnenkregen was on-

dertekend met „Lincoln” en luidde: „Er zijn vanmorgen weer zware gevechten geleverd . . . Na teruggeslagen te zijn bij de Boydtonweg maakten onze troepen een rondtrekkende beweging en verdreven ze op hun beurt de vijand bij de White Oakweg . . . Er zijn vandaag vier vaandels veroverd.”

De machtige crescendo's van de eindstrijd begonnen te weerklinken tijdens de eerste dagen van april en van het eigenlijke contrapunt werd in het strijdrumoer weinig gehoord. Op 2 april bijvoorbeeld viel de confederatie. Niemand in het Noorden wist het en geen enkele krant publiceerde het nieuws; maar onmiddellijk na een kerkdienst in Richmond vluchtte Jefferson Davis en zijn regering de stad uit. Dat was het einde, ook al waren Lee en Johnston zich nog steeds aan het verdedigen in het Oosten. Er was geen gedreun van befloerste trommen, er waren geen rouwplechtigheden, misschien alleen maar wat tranen.

Op deze zondag stierf de confederatie en tussen de afgezonderde staten bestond er geen verbond meer. Een idee, geboren uit trots, was gestorven en had zijn plaats ingenomen in het boek der historie. Na vier jaar strijd tegen een broeder die groter, sterker, beter gevoed en beter uitgerust was, was het Zuiden op de knieën gedwongen.

De president die zich nog steeds aan het front bevond, wist nog nergens van. Zijn dagelijks telegram aan Stanton luidde: „Alles gaat voortreffelijk. Parke, Wright en Ord hebben hun linies vooruitgeschoven van Appomattox naar Hatcher's Run, zijn door de stellingen van de vijand heen gebroken, hebben enige fortengingen ingenomen, kanonnen buitgemaakt en vijanden gevangengenomen. Sheridan met zijn eigen cavalerie, het vijfde legercorps en een gedeelte van het tweede rukken vanuit het Westen op naar de flanken van de vijand.”

De dag daarop wist iedereen het grote nieuws. Het begon met het code-telegram van Lincoln aan de minister van Oorlog, waarin de sensationele mededeling stond dat de stad Petersburg door het geconfedereerde leger was onttruimd en dat Grant er „zeker” van was dat ook Richmond was opgegeven. Stanton lag in zijn werkkamer te slapen, maar toen de code-secretaris de mededeling had ontcijferd, wakte hij de minister van Oorlog om hem het grote nieuws mede te delen. Nauwelijks had deze de triomf kunnen verwerken, toen de telegraafsleutel opnieuw begon te tikken en deze keer een mededeling gaf in duidelijk Engels, „Richmond”, zo begon het. Twee legertelegrafisten luisterden met grote ogen van verbazing, gaven toen een luide schreeuw en lieten een vijftienjarige telegraafleerling, Willie Kettles, de rest van het telegram opschrijven. De twee telegrafisten openden het raam en begonnen luidkeek te roepen: „Richmond is gevallen! Richmond is gevallen! Richmond is gevallen!” De voorbijgangers op de trottoirs keken verschromt naar boven. De twee voor het open raam begonnen nog luider te roepen. Op de hobbelkeien van de straat bleven karren en rijtuigen plotseling stilstaan. De gezichten beneden begonnen er begrijpend uit te zien en langzaam te glimlachen van opluchting, van plotselinge ontroering en triomf. Een oude man wierp zijn hoed op straat en ging erop staan dansen. Een vrouw maakte het kruisteken. Een voerman begon te huilen en snoot luidrechtig zijn neus.

Het geroep van de twee voor het raam werd nu overgenomen door het volk in de straat, jongens renden de door een kille, gele zon beschenen Pennsylvania Avenue af om het nieuws te verspreiden, terwijl ze nu eens tegen de een dan weer tegen de ander aanbotsen. Het grote nieuws verspreidde zich snel en onstuimig. Toen het de kantoren van de „Washington Star” had bereikt kwam een verslaggever naar buiten lopen, die met krijt op het grote zwarte bord aan de voorgevel het volgende neerschreef:

„Victoria! Heil Columbia!!!

Halleluja! Richmond is van ons!!!”

In een park waren militairen juist bezig een batterij kanonnen weg te halen, toen het nieuws hen bereikte. De bevelhebbende officier werd zo opgewonden, dat hij meteen bevel gaf achthonderd saluutschoten te lossen. Driehonderd voor Petersburg en vijfhonderd voor Richmond. Het werd een machtige kanonnade en een officier op de marinewerf die het gedreun hoorde en die het grote nieuws nog niet had vernomen, besloot honderd schoten te lossen met het zware Dahlgrenkanon, in de hoop dat er werkelijk iets belangrijks was gebeurd. Binnen een uur waren de kantoren van Washington City leeggestroomd en de meeste winkels waren hun bedienden kwijt. Mensen die elkaar helemaal niet kenden omhelsden elkaar en de kroegen deden ondanks het vroege uur uitstekende zaken. Rechtszittingen werden verdaagd. Kinderen bleven weg van school. Banken werden gesloten. Door het gedreun der kanonnen heen weerklonk het gelui van kerkklokken. Overal werd de vlag uitgestoken, zowel uit de huizen van de loyalen als uit die van hun tegenstanders. De paardetrans reden niet meer. In Sixth Street begon een geïmproviseerde parade, de eerste van vele. Negerfamilies kwamen schuw uit hun krotten, als kinderen die hopen mee te mogen doen aan een feestje. Ongevraagde sprekers stonden op de trappen van de hotels, met rode gezichten en zwaaiende armen, maar in het lawaai kon niemand hen verstaan.

Minister Stanton gaf toe aan een van zijn zeldzame, blijde stemmingen. Hij boog zich uit het raam van zijn departement en hief zijn hand op om stilte te krijgen. Hij vroeg de menigte te bidden tot de Voorzienigheid „om ons te leren nederig te zijn in de triomf”. In de stilte na deze woorden riep iemand dat Richmond in brand stond, waarop de menigte begon te schreeuwen: „Laat maar branden!” Willie Kettle werd voor het open raam van het telegraafstation voorgesteld als „de man, die het grote nieuws in ontvangst had genomen”. Willie boog diep en plechtig.

(Wordt vervolgd)

♦ Melkprijzen

Vandaag hebben we iets speciaal voor onze boeren. Maar toch ook wel voor anderen.

Iedereen weet, dat in het landbouwbeleid de melkprijs een grote, zo niet een beslissende rol speelt. Het schijnt soms, alsof garantieprijzen en richtprijzen eerst echt interessant worden, als zij betrekking hebben op de melk.

Een halve eeuw geleden was de melkprijs ook al belangrijk. Die prijs speelde onder meer een rol bij de concurrentie tussen de verschillende zuivelfabrieken, zowel coöperatief als speculatief. En menigmaal werd de directeur beoordeeld naar de prijs, die voor de melk gemaakt werd. Sommige directeurs waren niet alleen bedrijfsdirecteurs, maar meteen kooplieden op de beurs, waar zij relaties opbouwden met exporteurs.

Het Friesch Dagblad gaf in die tijd maandelijks een statistisch overzicht van wat verschillende zuivelfabrieken voor de melk hadden uitbetaald. De prijs werd gerekend naar 200 kg, dat is ongeveer 200 liter. Behalve de prijs werd in het overzicht ook opgenomen het gemiddelde vetgehalte. Voor een goede vergelijking was dat noodzakelijk, omdat reeds toen verschillende fabrieken, de boeren ieder uitbetaalden naar de geleverde hoeveelheid vet.

Wij hebben de cijfers genomen van vier zuivelfabrieken, die door de ligging gunstige afzetmogelijkheden hadden en waaraan de boeren leverden, die beschikten over de beste klei-weidegrond in de provincie, nl.: Wirdum, Stiens, Birdaard en Irnsum.

Wetnu, de hoogste prijzen voor 200 kg waren in oktober 1913 voor Wirdum 13,26; voor Stiens 11,80; voor Birdaard 12,67 en voor Irnsum 13.—

Het gemiddelde vetgehalte was in de laatste week van oktober in deze fabrieken respectievelijk: 3,57, 3,49, 3,52 en 3,59.

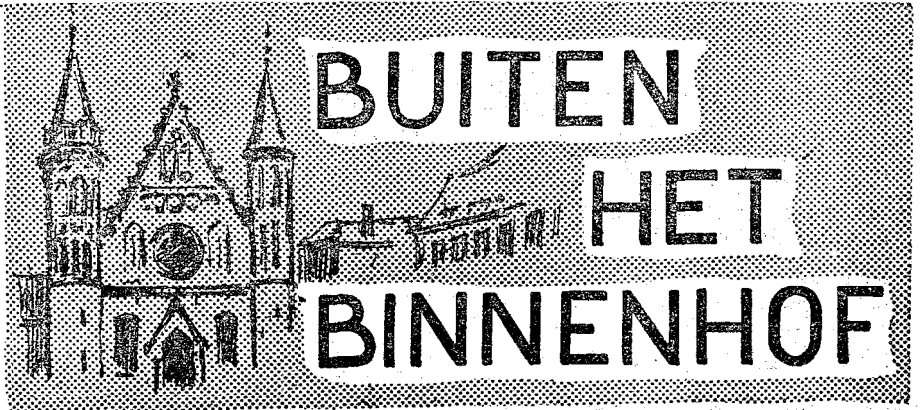
ZIJN de prijzen lonend, belonen wij de prijzen en prijzen wij de beloners?

Ziedaar, vrienden, een aantal vragen, waarop het maar moeilijk is een passend antwoord te geven. Nog voordat iemand een zwaarder loonzakje of een dikkere salarisenveloppe heeft ontvangen, zijn de kosten voor het levensonderhoud en voor de veraangenaming van het leven flink gestegen. Ik overdacht dit, toen ik zaterdagmorgen in een restaurant aan de grens van Utrecht, een eenvoudig kopje koffie dronk. Eenvoudig was het toch niet, er werd een koekje bij gepresenteerd. De prijs? Vijfenzeventig cent, inclusief. Natuurlijk kom je er niet, als je dan gaat zeggen, dat zo'n kopje koffie vroeger — ik praat dan van 1933 — in een voornaam hotel in Amsterdam 15 cent kostte. Maar het betekent toch, dat de ochtendtroost 5 x zo duur is geworden, waardoor de troost ietwat aan de schrale kant blijft. Goed, dat is allemaal nog privé, maar wat doet het Rijk?

Het Rijk heeft aanvankelijk rustig gewacht op welke wijze de ontmoeting zou aflopen tussen werkgevers en werknemers. Intussen glipte hier en daar een kleine prijsverhoging tussen de mazen van het stabilisatienet. Niet tegelijk, heel voorzichtig. Toen de kruiddamp op het gevechtsterrein enigszins was opgetrokken, waren de prijzen ook duidelijker zichtbaar. Melk, brood, boter, benzine, sigaren, zijn al duurdurder of zullen duurdurder worden. En terwijl ik dit schrijf hoor ik, dat de posttarieven verhoogd zullen worden. Inmiddels is het spoorkaartje — maar een mens vergeet gauw — reeds opgeslagen. De huren zullen wel volgen, de vraag is alleen nog: wanneer? Nu kunt u zeggen, dat het u van het Rijk tegenvalt, maar vergeet niet, dat het Rijk ook duurdurder uit is, als de salarissen van het overheidsperoneel opgetrokken worden. Zolang dat nog niet het geval is echter... juist, juist, zolang plakken we nog de oude postzegels op de brieven en zolang betalen we geen verhoogde waterrechten, grondrechten en noem maar op.

Want — ik vraag dat in mijn onnozelheid — is het Rijk ook aan prijsvoorschriften en stabilisatiemaatregelen gebonden? Ik dacht van wel. Daarover heb ik een interessant verhaal, indertijd mij verteld door iemand die nauw bij de prijsbeheersing was betrokken, al heeft hij toen zelf niet zijn zelfbeheersing verloren. Hij was geen ambtenaar, hij was een zelfstandige ondernemer, een fotograaf.

In die tijd, niet lang na de oorlog, begon het leven weer iets normaal te worden, al bleven er gekke toestanden bestaan. Tot het normale leven behoorden abonnementen voor tram en bus, zwembaden etc., paspoorten, kortom voor die documenten waarvoor een pasfoto nodig was. Wat nu precies de prijs van die pasfoto's was, weet ik niet meer, doch laten we zeggen: drie voor f 1,50. Nogmaals over de juiste prijs moet u niet vallen, het gaat er in het verhaal om, dat die prijs volgens de commissaris voor de prijsbeheersing te hoog was. Die moest naar beneden en wel met een kwartje. Dat kwam een aantal fotografen niet goed uit en daarom besloten zij te protesteren. Zij kozen de hoofdpersoon van dit verhaal tot woordvoerder en gezamenlijk togen zij naar Den Haag, na een afspraak te hebben gemaakt, iemand van de prijsbeheersing te ontmoeten.

Tot hun verbazing richtte hun voorzitter geen vlammen protest tegen de maatregelen van de prijscommissaris. Integendeel. Hij prees hem vanwege zijn wijs beleid en voor zijn verdediging van de man en de vrouw en het kind met de smalle beurs. Dat foto's, dat drie foto's f 1,25 moesten kosten, vond de voorzitter al erg genoeg! Zijn collega's trachtten hem onder de conferentietafel op z'n tenen te trappen, om hem daardoor tot rede te brengen, het hielp niet!

Toen de departementale ambtenaar genoeg geprezen en geloofd was, zei de voorzitter: „Mijnheer, is het Rijk ook aan voorschriften gebonden wat de prijzen betreft? Want het Rijk koopt en verkoopt toch ook?”

„Zeker”, zei de ambtenaar. „Wat het Rijk doet is altijd goed, het Rijk moet het voorbeeld geven zelfs!”

„Wilt u dat nog eens herhalen?”, vroeg de fotograaf. „Met plezier”, zei de ambtenaar, „wat het Rijk doet is altijd goed, het Rijk moet het voorbeeld geven”. „Dank u wel”, antwoordde de fotograaf. Hij wenkte zijn collega's, die hem naar buiten volgden, maar hem daar wel een opstopper wilden geven. „Wat hebben wij aan jou?”, vroegen ze, „je geeft die man gelijk en begint dan te bazelen over het voorbeeldige Rijk”. „Rustig, rustig”, maande de woordvoerder, „laten we eerst eens een kop koffie gaan drinken”.

Onder de koffie hield hij zijn collega's voor dat wat het Rijk doet altijd goed is en dat het Rijk het voorbeeld moet geven. „Kijk eens” zei hij, „een kort telefoongesprek met Amsterdam zou mij — er was nog geen automatische telefoon — ongeveer 60 cent kosten. Vraag ik een ijsjesprek aan, dan kost dat minstens 3 x zo duur. Wel nu, met het Rijk als voorbeeld, vragen wij voor 3 pasfoto's f 1,25. Hebben de mensen haast — en dat hebben zij altijd, dan vragen we f 2,50. Voor f 1,25 staat een week levering, voor f 2,50 kunnen zij op hun foto's wachten!”

En zo deden zij. Want wat het Rijk doet is altijd goed, daaraan kan men een voorbeeld nemen.

Aldus het verhaal, dat ik jaren geleden hoorde. Als het niet waar is, is het toch mooi verzonnen.

Zou het Rijk, dacht ik zaterdag, weer bezig zijn voorbeelden te geven? Meestal volgt het Rijk het particuliere bedrijfsleven. Misschien heeft het die regel verlaten. Dit ministerie doet trouwens niet hetzelfde als het vorige. Zeker niet!

Willy van der Vliet

Wie helpt constructiebedrijf aan werk op korte termijn?

Het bedrijf is goed ingericht aan machines en goede vaklui; prima referenties beschikbaar. Wil garne opdrachten uitvoeren op korte termijn.

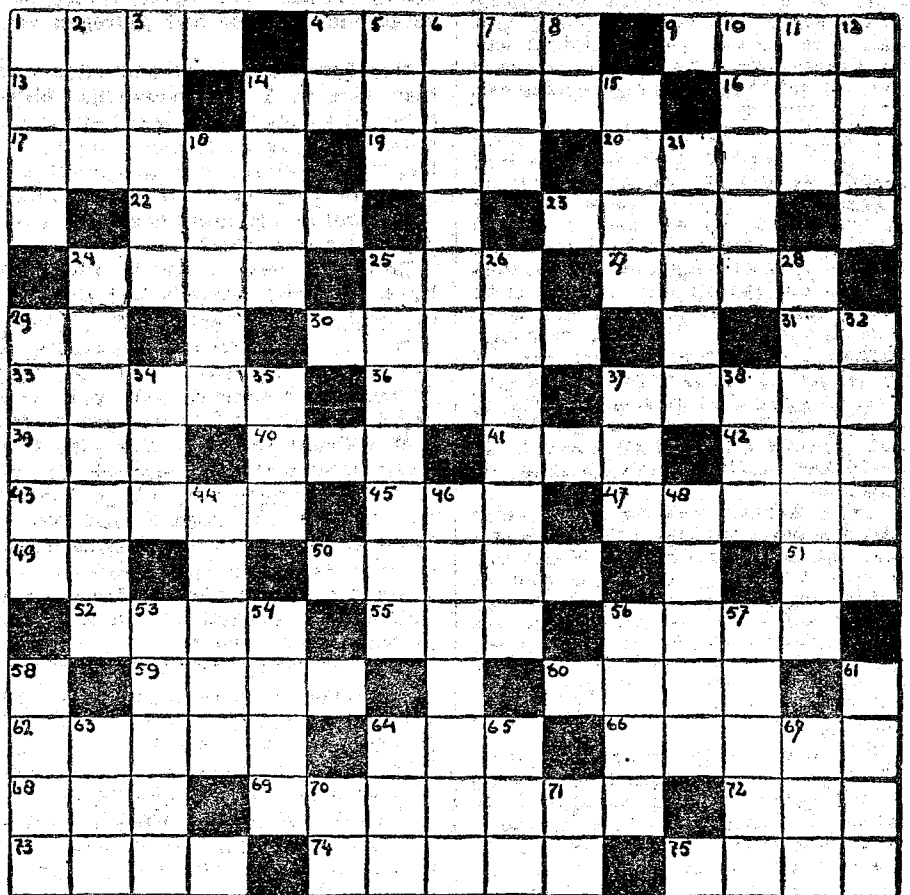
Brieven letter A 1211 bureau van dit blad, Botenmakersstraat 45, Zaandam.

Hotel-pension „Dreyeroord”
Telefoon 3169 - OOSTERBEEK

PUZZEL

Horizontaal: 1. man; 4. werktuig; 9. water in Brabant; 13. oppervlaktemaat; 14. vloerbedekking; 16. groet; 17. rustplaats; 19. boom; 20. gebergte; 22. azijn; 23. huisje; 24. geldwolf; 25. stukje tuin; 27. schrede; 29. water; 30. corset; 31. zonnegod; 33. vet; 36. ac. titel; 37. laster; 39. in de toekomst; 40. loflied; 41. ontkenning; 42. geneeskragtige bronwateren; 43. vrucht; 45. opening; 47. water in Holland; 49. deel van ontkenning; 50. waarmerk; 51. de jongere (afk.); 52. meisjesnaam; 55. kloosterlinge; 56. speech; 59. niemand; 60. dorsvloer; 62. uitroep; 64. Europeaan; 66. meisjesnaam; 68. gravin van Holland; 69. Europeaan; 72. bier; 73. huis met gemeenschappelijke tafel; 74. emmers; 75. deel van kachel.

Verticaal: 1. vogel; 2. roem; 3. kleurling; 4. oppervlaktemaat; 5. bier; 6. ongeluk; 6. schilderij; 8. Rijks-universiteit (afk.); 10. eiland; 11. O.T.-figuur; 12. overblijfsel; 14. boot; 15. tocht; 18. iemand van adel; 21. aangebeden voorwerp; 24. bloedzuiger; 25. begiftigen; 26. vloeistoffen; 28. vertelsel; 29. plaats in Drenthe; 32. reptiel; 34. eikeschors; 35. lijst van manschappen; 37. bekende raad; 38. kloosterling; 44. lichaamsdeel; 46. zelfzucht; 48. schande; 53. invoegsel; 54. liefdesgod; 56. zuiver; 57. politicus; 58. O.T.-figuur; 61. uitroep; 63.

groet; 64. eikeschors; 65. voorzetsel; 67. troef negen; 70. onder andere (afk.); 71. boom.

so; 66. atol; 68. eelt; 70. alt; 72. parmant; 75. Ens; 77. massa; 78. esp; 79. salie.

Oplossing vorige puzzel

Horizontaal: 1. peper; 5. ere; 8. laars; 12. Ede; 13. armoede; 16. gat; 17. Rome; 19. robe; 21. nerf; 23. Derna; 26. ante; 28. doffer; 30. espada; 32. benen; 33. oer; 35. arnag; 37. al; 38. ruisvoorn; 41. ga; 42. aks; 43. in; 44. d.d.; 45. log; 46. R. N. 47. akkordeon; 51. de; 52. sappe; 54. ltr.; 55. eega's; 57. arena's; 59. oosten; 61. spar; 62. stomp; 64. Es-

Vertikaal: 1. peen; 2. Ed; 3. perron; 4. ram; 5. em; 6. roer; 7. Ee; 8. Leo; 9. agenda; 10. Ra; 11. stee; 14. rede; 15. dras; 18. offer; 20. Baarn; 22. edelknaap; 24. Eros; 25. Nero; 27. tango-dans; 29. fnuiken; 31. pardoes; 32. baars; 34. Evert; 36. gages; 39. ink; 40. ode; 47. apert; 48. Olst; 49. drom; 50. netel; 53. praats; 56. gestel; 58. asla; 60. open; 61. stam; 63. Ooms; 65. oase; 67. opa; 69. ets; 71. la; 73. re; 74. a.p.; 76. N.I.

Fa. O. v. Wijngaarden & Zn.
VOOR AL UW ELEKTRISCHE EN
SANITAIRE INSTALLATIES
RADIO - T.V.
J. A. Beyerinkstr. 5 - Tel. 01803-415
NIEUWERKERK AAN DE IJSSEL

85 jaar
MAATKLEDING
L. DE VRIES H.zn.
Brugstraat 7 — Groningen

Vraagt uw bakker naar
TARVO-BROOD
Uw bakker
Uw dokter

VAN LEEUWEN BUIZEN
ZWIJNDRECHT

Talma-monument

DE socialisten hebben in Leeuwarden een monument voor Troelstra onthuld. Maar zij bleken niet in staat, het geld er voor bijeen te krijgen. De „gemeenschap” moest bijspringen. Zij wisten te bereiken, dat het Provinciaal bestuur, ondanks verzet van Prot. Chr. zijde, een belangrijk bedrag schonk en de gemeente Leeuwarden droeg ook bij in de kosten.

De antirevolutionairen hadden reeds lang de overtuiging, dat Talma zijn monument moest hebben in Bergum, de hoofdplaats van het oude Kamerdistrict Tietjerksteradeel, dat in 1901 Troelstra niet herkoos maar Talma naar de Kamer zond.

Dat monument is nu op 9 november onthuld. Op kosten van de A.R. Friezen, die graag dit bedrag bijeenbrachten. Als een ereplicht. De voorzitter van het Provinciaal Comité, de heer A. Algra, hield een gedachtenisrede, die ontroering wekte. Hij schetste het beeld van een man, die veel liefhad en alles offerde.

Mr. K. Groen sprak een voortreffelijk woord namens de minister van sociale zaken en toonde aan, hoe nog altijd verder wordt gebouwd op de fundamenten, door Talma gelegd.

De burgemeester, mr. Oppedijk van Veen, wiens vader een wapenbroeder van Talma was geweest, nam namens de gemeente het monument onder zijn hoede. En de zoon van wijlen minister Talma, mr. J. Talma van Blaricum, sprak woorden van dank namens de familie.

Daarna had de onthulling plaats, waarbij het doek werd weggenomen door een dochter van minister Talma, mevr. De Groot-Talma uit Pernis, die met haar zuster en broer aanwezig was. Het ontroerendste moment was daarbij, dat een grote schare daarbij zong:

„Zelfs vindt de mus een huis o Heer”,
en
„Want God de Heer, zo goed zo mild”...

Dat waren lievelingspsalmen, die ook op het kerkhof te Bennebroek werden gezongen, nadat arbeiders hem ten grave hadden gedragen.

De A.R. Eerste Kamerfractie was vertegenwoordigd door de heer Tjalma die mede het C.C. van de partij vertegenwoordigde, samen met de heer Oldenhof. De heer Van Bennekom, uit Middelburg, vertegenwoordigde de A.R. fractie van de Tweede Kamer.

Centrale vergaderingen

Wij komen bijeen...

Gaarne willen wij in deze rubriek de aandacht vestigen op centrale vergaderingen, welke in verschillende delen van het land worden gehouden. In chronologische volgorde zijn het ditmaal de volgende:

★ Op woensdag 20 november organiseert het Stedelijk Verband Amsterdam van de A.R.J.O.S. een contact- en propaganda-avond.

De plaats van samenkomst is Hotel Suisse, Kalverstraat 5/1 Dam te Amsterdam.

Aanvang der vergadering te 20.00 uur. Als spreker zal optreden de heer F. H. C. Schut.

★ Op zaterdag 23 november komt de Kamercentrale Haarlem bijeen. De plaats van samenkomst is de Prins Bernhardzaal van „Krasnapolsky” te Amsterdam.

Aanvang der vergadering te 14.30 uur. De agenda vermeldt o.m. als spreker de heer B. Roolvink te Hilversum, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

★ Op zaterdag 23 november beleggt het Provinciaal Comité Groningen een A.R. partijdag.

De plaats van samenkomst is het „Paviljoen”, Stadspark te Groningen.

Men wordt te 10.00 uur verwacht. Na gebruik van een kop koffie begint de vergadering te 10.30 uur.

De heer E. van Ruller te Groningen houdt een korte inleiding over de positie der A.R. Partij. De vergadering wordt dan verdeeld in secties, waarin men het onderwerp kan bespreken, vragen stellen, opmerkingen maken.

Koffietafel te ± 13.00 uur. Hetgeen in de secties naar voren is gekomen wordt, samengevat, voorgelegd aan een forum, waarvan leden zijn: mevr. A. Hummelen-Althuis, en de heren drs. F. H. van Meijenfeldt,

ACHTER PAGINA

HET HART van de partij; zo wordt het Partij Convent in het geheel van de organisatie van onze partij wel aangeduid.

Zaterdag 16 november, de datum ook van dit nummer van Nederlandse Gedachten, is het najaars-Partij Convent bijeengekomen.

Vanzelfsprekend komt er steeds tijdens de bijeenkomsten van het Partij Convent naar voren wat er in dat hart van de partij leeft.

Besproken wordt wat gedaan is en wat gedaan moet worden. Zo hoort het altijd te zijn waar mensen samen komen. Zo hoort het te zijn in heel de partij, in al haar organen.

Het Partij Convent biedt daartoe ook alle gelegenheid. Die gelegenheid is er eens in de vier jaar bij de vaststelling van een nieuw Program van Actie. Die gelegenheid is er daarnaast twee keer per jaar:

1. bij de behandeling van de jaarverslagen van de partij en van iedere organisatie welke werkzaam is binnen het partijverband (als regel op het voorjaars-Partij Convent) en

2. bij de behandeling van de financiële verslagen en begrotingen (als regel op het najaars-Partij Convent).

Uiteraard kunnen ook bepaalde punten als zodanig op de agenda van het Partij Convent worden geplaatst.

Hoe het ook zij: samen moeten wij telkens weer van gedachten wisselen over de politieke vraagstukken waarmee wij te maken hebben. Dat geldt niet alleen in het kader van het Partij Convent. Dat moet steeds in alle geleidingen van de partij gebeuren; in het verband van de Provinciale Comités, de Kamercentrales, de Statencentrales en in het verband van de kiesverenigingen.

★ Gespreksgroepen.

OP een bepaald facet van het gesprek in het kader van de kiesverenigingen willen wij thans met name wijzen.

Zoals u zich herinnert werd vorig jaar maart in onze partij met gespreksgroepen begonnen.

Het eerste onderwerp, dat toen aan de orde gesteld werd was de Sociale Verzekeringswetgeving.

Iedere kiesvereniging kan zulk een gespreksgroep instellen en daarin het door het Centraal Comité ter discussie gestelde onderwerp behandelen. Een documentatie wordt daartoe beschikbaar gesteld. De kiesvereniging kan zoveel exemplaren bij het partijbureau bestellen als zij nodig heeft voor de door haar ingestelde gespreksgroep.

De samenstelling van de gespreksgroep kan van onderwerp tot onderwerp verschillend zijn. Een gespreksgroep is geen vaste commissie van bepaalde leden van de kiesvereniging. Het is een groep leden aan wie gevraagd wordt ter bespreking van een bepaald onderwerp een of meer keren bij elkaar te komen; dit onderwerp door te spreken en antwoorden te formuleren op concreet gestelde vragen, welke in een rapportje worden samengevat. Dit rapportje wordt toegezonden naar het partijbureau, alwaar een centraal rapport van de meningen der diverse kiesverenigingen wordt opgesteld. Daarna is de taak

Actualiteiten van deze week

van een bepaalde gespreksgroep geëindigd.

Het onderwerp, dat thans aan de orde wordt gesteld is „De christelijke organisaties in deze tijd”. Hierover is een documentatie samengesteld, waarvan een exemplaar dezer dagen wordt toegezonden aan alle kiesverenigingen.

Het is van betekenis, dat zoveel mogelijk kiesverenigingen tot de instelling van een gespreksgroep overgaan. Immers, zo wordt het best bekend welke opvattingen er in de partij leven ten aanzien van de diverse vragen, welke naar aanleiding van de gegeven documentatie worden gesteld. Dit is uiteraard in de eerste plaats voor het Centraal Comité van groot belang. Tevens echter is de bespreking van een bepaald onderwerp in een gespreksgroep zeer geschikt om een aantal belangstellende leden/geestverwanten onderling van gedachten te doen wisselen. Zo komt men tot een meer gefundeerde mening, waardoor men gemakkelijker zijn opvattingen ook naar buiten kan brengen.

De besturen doen er uiteraard goed aan er voor te zorgen, dat de gespreksgroep gemengd van samenstelling is, dat wil zeggen dat zowel mannen als vrouwen — ook jongeren — uit verschillende maatschappelijke groeperingen uitgenodigd worden.

De rapporten betreffende de bespreking van het thans aan de orde gestelde onderwerp kunnen door de gespreksgroepen bij het partijbureau ingezonden worden tot 1 mei 1964.

Dit lijkt een vrij ruime termijn, maar de ervaring leert, dat dit in het huidige stadium nog wel nodig is. Daarom ook wordt er op aangedrongen, dat de kiesverenigingen thans zo spoedig mogelijk de vorming van een gespreksgroep ter hand nemen. **Willen alle bestuursleden aan deze voor de meningsvorming in onze partij zo belangrijke zaak hun volle aandacht geven?**

In de komende weken komen wij op het gespreksgroepenwerk nog wel terug.

★ Jubilea.

IN DEZE MAANDEN wordt er weer door enige kiesverenigingen gejubileerd. Aangezien onze partij de oudste georganiseerde partij in Nederland is worden er vrij regelmatig hoge leeftijden bereikt.

Ze herdacht de kiesvereniging Ulrum vorige week het feit, dat zij 75 jaar geleden werd opgericht. De kiesvereniging Maassluis belegde — eveneens ter gelegenheid van een 75-jarig bestaan — twee bijeenkomsten. De eerste daarvan is in oktober j.l. gehouden, de tweede — de echte jubileumavond — komt nog (vrijdag 13 december a.s.).

De kiesvereniging Poortugaal herdacht eind oktober haar 50-jarig bestaan. Enige dagen later ontving het partijbureau een mutatielijst, waarop de namen van twaalf

nieuwe leden voorkwamen. Erbij geschreven was:

„Onze kiesvereniging mocht dit jaar haar 50-jarig bestaan herdenken. Dit feit is in een ledenvergadering op maandag 28 oktober j.l. herdacht. Het bestuur heeft gemeend aan dit gebeuren een kleine ledenwerfactie te moeten laten voorafgaan, waarvan u het resultaat hierboven vindt vermeld”.

Ons commentaar: hulde — ter navolging.

★ Advies nodig?

DE kiesvereniging Delft-Centrum heeft een vermeldenswaardig initiatief genomen. Gaarne willen wij daar nu reeds mededeling van doen. Te zijner tijd hopen wij er nog wel op terug te komen.

Deze kiesvereniging dan heeft enige weken geleden een commissie in het leven geroepen om advies te geven aan haar leden, indien en voorzover deze daaraan behoefte hebben en daarom verzoeken. Men stelt zich voor, dat er leden kunnen zijn, die met belangrijke vragen of moeilijkheden niet direct naar een officiële instantie willen gaan, maar zich eerst onofficieel willen laten voorlichten. Advies kan gevraagd op elk terrein van het maatschappelijk leven.

De twee voorbeelden, welke de „Commissie van Advies” in haar brief aan de leden noemt willen wij hier vermelden: 1. Wanneer een uitbreidingsplan door de gemeente ter visie wordt gelegd kunnen degenen die willen weten of zij bij dit plan betrokken zijn en hoe zij in deze moeten handelen zich tot de commissie wenden. 2. Er kunnen leden zijn die nadere opheldering wensen over politieke vraagstukken. Zij kunnen daartoe eveneens naar de commissie gaan.

De commissie vraagt daarnaast aan de leden van de kiesvereniging medewerking te willen verlenen indien hun raad of hulp nodig is. Zij houdt elke laatste donderdag van de maand zitting van acht tot tien uur 's avonds. Er zal tevens gelegenheid zijn lectuur te lenen of in te zien.

Met een en ander wordt mede beoogd een poging te doen tot het verkrijgen van een hechtere band tussen leden en kiesvereniging.

Gaarne vernemen wij of ook andere kiesverenigingen (centrales) iets dergelijks reeds hebben ondernomen of eventueel van plan zijn te ondernemen.

★ Bestuursleden, attentie!

VAN de gegevens, geput uit de binnengekomen formulieren betreffende de verkiezingsactiviteiten 1963 is inmiddels een voorlopig rapport gemaakt voor het Algemeen Organisatie Comité en het Centraal Comité. Een voorlopig rapport, omdat nog steeds formulieren van een paar honderd kiesverenigingen ontbreken.

Eens te meer blijkt, dat een rapport gegrond op gegevens van te weinig betrokkenen een onvoldoende juist beeld geeft.

Daarom hier nog eens een uiterst dringend beroep op alle bestuursleden van elke kiesvereniging om na te gaan of het formulier van hun kiesvereniging reeds ingevuld en teruggezonden is aan het bureau van het Centraal Comité.

ds. J. R. Hommes, J. Strijker, H. van Hoogdalem, allen te Groningen en R. Huizinga te Woldendorp.

Aanmeldingen via de kiesverenigingen.

★ Op zaterdag 23 november vergadert de Statencentrale Winterswijk. De plaats van samenkomst is „Fides et Concordia” te Winterswijk.

Aanvang der vergadering te 15.00 uur. Als spreker zal optreden maj. Tj. Walburg te Nij Altoenae (St. Anna Parochie), lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

★ Op dinsdag 26 november houdt de Statencentrale Ede haar jaarvergadering. De plaats van samenkomst is Hotel „De Witte Hinde”, Stationsweg 134 te Ede (tegenover station Ede-Wageningen).

Aanvang der vergadering te 19.30 uur. Na behandeling der huishoudelijke agenda spreekt de heer L. Vlasman te Barneveld.

47e A.R. Partijdag te Hoofddorp.

★ Op woensdag 19 februari 1964 zal te Hoofddorp de 47e A.R. Partijdag worden gehouden.

Ingevolge een desbetreffend verzoek van de Bondskiesvereniging Haarlemmeer attenderen wij hierop nu

reeds de kiesverenigingen uit de naaste en verre omgeving van Hoofddorp. Hun wordt verzocht deze datum vrij te houden.

De partijdag zal bestaan uit een middag- en een avondbijeenkomst. Nadere berichten zullen t.z.t. volgen.

Internationale en interkerkelijke
**VERENIGING VAN VOLLE
EVANGELIE ZAKENLIEDEN „NEDERLAND”**
(full gospel business men's fellowship international)

De beste zaak die u op deze wereld kunt doen is: **ONGELOVIGE ZAKENLIEDEN BRENGEN IN EEN OMGEVING, WAAR ZIJ KUNNEN KOMEN AAN DE VOETEN VAN JEZUS.**

De winst zal groot zijn! Vergadert u schatten in de Hemelen; het is de moeite waard en als zakenman hebt u zulke grote mogelijkheden.

Alle inlichtingen omtrent onze vereniging worden u graag verstrekt door ons secretariaat te Breda, Ceresstraat 35, tel. 01600-35650, na 18 uur: 01600-36885

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)
WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

In dit nummer:

- ★ Toespraak van mr. Roosjen op Partij-Convent, pag. 1, 6 en 7.
- ★ Dr. Schouten herdacht, pag. 3.
- ★ Prof. dr. J. Severijn, erelid, pag. 3.
- ★ De eerste ouderdomsrente herdacht, pag. 4 en 5.

De toespraak van Mr. A. B. Roosjen op het

Partij Convent

HET politiek gebeuren in ons land heeft de laatste maanden een en ander maal verrassingen gebracht. Ik begin bij de uitslag van de verkiezingen. Het was gisteren juist een half jaar geleden, dat kiesgerechtigd Nederland in de eenzaamheid van het stemhokje besliste over een nieuwe samenstelling van de Tweede Kamer.

Toen die beslissing in getallen in de openbaarheid kwam, bleek dat er sterkere fluctuaties in de stemmencijfers der diverse partijen viel waar te nemen dan algemeen verwacht werd. Dit betekende een aangename verrassing voor de K.V.P., die in een nek-aan-nek-race, welke zij met de P.v.d.A. meende te voeren, duidelijk de eerste werd en haar zetel in de Kamer van 49 op 50 zag stijgen. Voor de laatste, de P.v.d.A., bracht de 15de van wat Bloemaand genoemd wordt een minderprettige verrassing, die in eigen kring zelfs als ontstellend werd aangevoeld; de socialistische fractie toch zag het aantal harer leden in de Tweede Kamer van 48 terugspringen op 43.

De teruggang van de V.V.D. (van 19 op 16 zetels) werd niet als een verrassing beschouwd; deze werd verwacht.

Een verrassend element lag er ook niet, althans voor mij niet, in de daling bij de A.R. van 14 op 13 zetels; persoonlijk had ik zelfs, in verband met de schuddingen in „ons eigen huis” op niet meer dan 12 zetels gerekend. Onze Chr. Historische burenen waren ook nu weer een toevlucht voor hen, die met Issarschar van mening zijn, dat de rust goed en zoet is, en kwamen van 12 op 13 Kamerzetels.

De S.G.P. handhaafde haar trio.

Schokkend was evenmin het feit, dat de heer Jongeling als vertegenwoordiger van het G.P.V. zijn intrede in de Kamer deed, en verbazingwekkend werd evenmin geacht de verdubbeling van het aantal vertegenwoordigers van de P.S.P. op het Binnenhof (2 op 4).

Eén van de meest frappante dingen, welke de stembus van 15 mei bracht was echter het verschijnen van een drietal afgevaardigden van de partij van de heer Koekoek in de Kamer.

Ik ga nu niet mediteren over de oorzaken van de diverse winst- en verliesposten bij deze mei-verkiezingen. Een niet te weerspreken feit is, dat er meer beweging in het kiezersvolk is geweest en diens gevolg meer verschuivingen in de samenstelling van de Kamer zijn gekomen, dan de laatste jaren het geval is geweest en... dan verwacht werd.

Daarom durfde ik te spreken van verrassingen, welke de uitslag van de verkiezingen opleverde.

Kabinetformatie

Verrassend was in niet mindere mate hetgeen zich na de verkiezingen heeft afgespeeld bij de formatie van een nieuw kabinet.

Verrassing no. 1 was het bericht op de 20ste van de verkiezingsmaand, dat Prof. Romme was aangezocht een onderzoek in te stellen, gelet op de uitslag van de verkiezingen, naar de mogelijkheden van de vorming van een kabinet, dat zich verzekerd kan achten van een zo breed mogelijke stem in het parlement.

Het zou mij niet verwonderd hebben, indien menigeen bij het lezen van dit bericht even met de ogen geknipperd heeft: Prof. Romme informateur? Niet gedacht. Wat zit daar achter?

Dat is een zaak, waarover men verast kan zijn, maar waarover geen discussie gevoerd kan worden. Waar de Achtofel gezocht moet worden, die aan H.M. de Koningin adviezen in deze richting gegeven heeft, is niet bekend. Bovendien, de Vorstin heeft ten deze een eigen vrijheid en een eigen verantwoordelijkheid. Wij stuiten hier op „het geheim van Soestdijk”, hetwelk wij hebben te eerbiedigen. Waarover wij wel kunnen spreken is over de wijze waarop informateur Romme gemeend heeft uitvoering te moeten geven aan de hem verstrekte opdracht. Prof. Romme heeft gepoogd een basis te leggen voor een kabinet, waarin 5 partijen vertegenwoordiging zouden vinden. Hij heeft overleg gepleegd met 5 fractievoorzitters over een program, dat voor alle 5 fracties aanvaardbaar zou zijn. Daarvoor heeft hij een bouwdoos samengesteld met bouwstenen, 35 in getal. Daaruit heeft hij een regeringsprogram opgezet, dat door alle 5 fractievoorzitters vrijwel in zijn geheel aanvaardbaar werd geoordeeld.

Hiermede had der Mohr, Prof. Romme, seine Schuldigkeit getan, zijn op-

dracht vervuld en op de 4de van de zomermaand toog hij naar Soestdijk, waar hij de Koningin eindrapport uitbracht over zijn 15 daagse werkzaamheden.

Dan komt op 6 juni het bericht, dat dr. De Kort (K.V.P.) als kabinetsformateur is aangewezen. Zijn opdracht luidt een kabinet te vormen, dat zich verzekerd kan achten van ruime steun in het parlement. Deze formateur heeft gekoerst in de richting van een 4-partijen kabinet. Daarom heeft hij, bij zijn onderhandelingen met de politieke partijen, welke daarvoor in aanmerking kwamen, een soort afval-systeem willen toepassen. Hierbij ging het ietwat schutterig toe. Tenslotte zag dr. De Kort de oplossing in een samengaan van K.V.P., V.V.D., A.R. en C.H. in de regering. De weinig elegante wijze, waarop hij de P.v.d.A. op de mat buiten de deur had gemanoevreerd, wekte in de eigen kring van de K.V.P. zoveel wrevel, dat hij na 20 dagen ontheffing van de opdracht tot kabinetsformatie vroeg.

Dan komt informateur no. 2, prof. Beel. Deze, die al vaker getoond heeft van wanten te weten, heeft als opdracht een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheden om te komen tot de spoedige vorming van een kabinet, dat zich verzekerd kan achten van een

Mr. A. B. Roosjen spreekt zijn openingsrede uit. De mensen van de pers — op de achtergrond — maken ijverig aantekeningen.

vruchtbare samenwerking met de volksvertegenwoordiging.

Deze informateur studeert een 5-tal dagen en zet dan in zijn woning aan de Rijksstraatweg te Wassenaar met de heren De Kort, Toxopeus, Van Eijdsden en Beernink het akkoord van Wassenaar in elkaar.

Wanneer daarna prof. De Quay, met dit akkoord op zak, gedurende een 10-tal dagen gepoogd heeft een regeringsteam te vormen, waarin hij niet slaagt, ontvangt — en ik meen een nieuwe verrassing te mogen noteren — de heer Marijnen de opdracht een kabinet te formeren wat hem na ruim een week zwoegen wel geluukt.

Het akkoord van Wassenaar wordt door het kabinet-Marijnen in zijn geheel aanvaard. Aan dit akkoord, dat in overleg met de 4 fractievoorzitters van de K.V.P., V.V.D., A.R. en C.H. werd opgesteld, zijn de 4 fracties gebonden. Dit is duidelijk te lezen in het akkoord, dat inmiddels aan de publiciteit is prijs gegeven. Men is zelfs zo ver gegaan de zetelverdeling in het akkoord op te nemen.

Voordat ik iets van dit akkoord ga zeggen moet mij wat van het hart over de trieste vertoning welke bij deze kabinetsformatie te zien was. Het was, gelet op de uitslag van de verkiezingen, een vanzelfsprekend iets, dat iemand uit de K.V.P. met de formatie zou worden belast. Welnu, viermaal achtereenvolgend was het een prominente figuur uit deze partij die aan het informeren of formeren werd gezet zonder dat hij slaagde. Wij kunnen begrijpen, dat men dit in eigen kring diep beschamend heeft gevonden. De R.K. Volkskrant schreef na het falen van prof. De Quay:

„Twee maanden geleden zat de K.V.P. op rozen. Zij werd eerbiedig bewonderd als grootste en overwinende partij. Zij kon kiezen en haar wil opleggen. Vandaag zijn alle goede kaarten verspeeld. De brokken zijn bij elkaar geveegd. De remmen zijn los. Er wordt openlijk gesproken van malaise in de partij. De K.V.P. is voorwerp van spot en minachting”.

Nu doet men verstandig aan de peper van deze taal een paar korreltjes zout toe te voegen. De sterke ontstemming van het dagblad, die zich in de door mij geciteerde woorden heeft ontladen,

kan niet losgemaakt worden van de voorkeur die De Volkskrant herhaaldelijk, reeds in oktober 1962 heeft uitgesproken voor een regeringscombinatie met de P.v.d.A.

Deze voorkeur — het is hoogst interessant daaraan nu te herinneren — hield toen vooral verband met de sterk afwijzende houding welke de liberalen innamen tegen de binding aan een regeringsprogramma.

Het akkoord van Wassenaar

En daarmee ben ik weer terecht gekomen bij het akkoord van Wassenaar waardoor de V.V.D. toch wel gebonden is. Ik wil over de aard van deze binding iets meer zeggen.

Ik lees in de 1e alinea van dit akkoord:

„De eigen positie en de daaruit voortvloeiende verantwoordelijkheid van de Regering enerzijds en die van de Staten-Generaal anderzijds blijven

• Vervolg op pag. 6

HET IS

HOPMAN N.V.

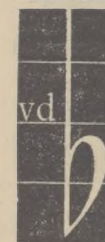
ORANJELAAN 66 - ZOETERMEER
Telefoon 01790-3700*

die kan bemiddelen bij aankoop van een EIGEN HUIS IN ZUID-HOLLAND
Vraagt onze nieuw uitgekomen woninggids

Ambassador

HOTEL-RESTAURANT
Het hotel waar u zich thuis voelt. Parkeergel
Sophialaan — Zeestraat
(nabij Plein 1813).
Den Haag. Tel. 117700*

— RIPPEN
— FÖRSTER
— SCHIMMEL
— IBACH
— GROTRIAN-STEINWEG

R. v. d. Burg n.v.
AMERSFOORT
Arnhemsestraat 8,
Telefoon 03490-13877

Veilig gebruik

Jaren beproefd en hoog geroemd
Mijnhardt's Zenuwtabletten

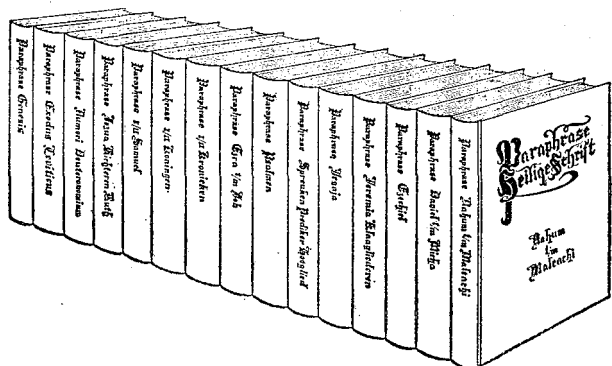
Dames-,
heren- en
kinderkleding

Wieringa

ZWOLLE
APELDOORN
HILVERSUM
AMERSFOORT
ARNHEM

ANTI GEEL niet te evenaren!
MUIRVERFINDUSTRIE HOOGVEEN

Dé bijbelverklaring voor het gezin

is de serie

PARAPHRASE HEILIGE SCHRIFT

De overweldigende belangstelling voor deze populaire reeks maakte een nieuwe druk noodzakelijk, waarvan u hiernaast het OUDE TESTAMENT ziet afgebeeld.

Vele belangrijke voordelen

- Dank zij de unieke omschrijvingsmethode van de Paraphrase H. Schrift kunt u onafgebroken doorlezen. De verklaring is n.l. in de omschrijving van de tekst verwerkt. Dus geen hinderlijke onderbrekingen of toelichtingen tussen de tekst: voor een goed verstaan van het geheel een belangrijk winstpunt.
- Deze opzet maakt de paraphrase H. Schrift niet alleen bij uitstek geschikt voor persoonlijke bijbelstudie en verenigingsgebruik, maar ook voor gebruik in het gezin, met name bij de Schriftlezing aan tafel.
- Een fraaie en degelijke uitvoering: 23 in linnen gebonden delen op handig formaat, (13 x 20 cm), berekend op veelvuldig gebruik.
- Een uiterst billijke prijs, wanneer u rekening houdt met de omvang van deze serie: in totaal 6800 pagina's, dat is per deel bijna 300 pagina's.

Twintig bekwame auteurs

Omdat het parafaseren (= omschrijven) van de bijbel een moeilijk werk is, werden voor medewerking aan deze serie twintig bekwame vaktheologen aangezocht, o.a. Dr. C. J. Goslinga, Ds. H. Veldkamp †, Prof. Dr. J. L. Koole, Prof. Dr. A. de Bond †, Prof. Dr. J. H. Kroeze, Ds. H. A. Wiersinga.

Meer dan duizend aanbevelingen

heeft de uitgever van deze Paraphrase ter beschikking. We kunnen er slechts enkele citeren:

„Laat wie enigszins kan, deze boekjes aanschaffen. Ze zijn goud waard”. Prof. Dr. G. Brillenburg Wurth.

„Stellig één van de beste vormen van bijbelverklaring, gericht op praktisch gebruik.” De Rotterdammer.

„Een prachtige uitgave, die de volle belangstelling van alle Schriftlezers verdient... Wat worden vele uitspraken der Schrift opeens duidelijk!” Horizon.

„Ons huidige geslacht is toch in veel opzichten bevoorrecht, dat het deze paraphrase kan kopen... Ik kan u niet genoeg aanraden deze serie aan te schaffen.” Nederlandse Gedachten.

Reeds voor f 5,- per maand

Ja inderdaad, reeds bij betaling van slechts f 5,- per maand komt u in het bezit van deze bijzondere serie, een bedrag dat wel voor niemand onoverkomelijke moeilijkheden zal opleveren. Het complete Oude Testament in 15 delen kost f 115,- en het complete Nieuwe Testament in 8 delen f 60,-, welke bedragen door u dus kunnen worden voldaan in resp. 23 en 12 maandelijkse termijnen. U ziet het: de PARAPHRASE HEILIGE SCHRIFT ligt binnen ieders bereik! Onthoud dan ook uzelf en uw gezin deze voortreffelijke bijbelverklaring niet.

Profiteer van deze unieke aanbieding!

Zend daarom nog vandaag de bestelbon (als drukwerk in open envelop) aan uw boekhandelaar of aan de uitgever

T. WEVER - FRANEKER

POSTBUS 13

BESTELBON

Ondergetekende bestelt bij **Uitgeverij T. WEVER, Franeker** van de **Boekhandel:**

- PARAPHRASE HEILIGE SCHRIFT
- de complete serie in 23 delen voor f 175,- en betaalt in maandelijkse termijnen van f 10,-
 - de complete serie als boven, maar wenst eerst te ontvangen het Nieuwe Testament in 8 delen voor f 60,- en betaalt in maandelijkse termijnen van f 5,-. Na 12 maanden wenst hij te ontvangen het Oude Testament in 15 delen voor f 115,- en betaalt deze serie eveneens in maandelijkse termijnen van f 5,-
 - het Oude Testament in 15 delen voor f 115,- en betaalt in maandelijkse termijnen van f 5,-
 - het Nieuwe Testament in 8 delen voor f 60,- en betaalt in maandelijkse termijnen van f 5,-

NAAM:

ADRES:

WOONPLAATS:

* Doorhalen wat niet bedoeld wordt.

N.G.

TOT 1 JANUARI ontvangt u het blad dan GRATIS. Geef zelf of anderen het onontbeerlijke geschenk van wekelijks 12 pagina's goede voorlichting. De bon vindt u hieronder.

Pleyte

Een halve eeuw geleden begon de begrotingsbehandeling in de Tweede Kamer meestal met „koloniën”. Dan kwamen de Indische specialisten aan het woord.

In 1913 was er een niet-specialist, mr. Van Veen, C.H. kamerlid voor Dokkum, die in het middelpunt van het debat stond.

Hij deed een felle aanval op minister Pleyte. Die had n.l. in de verkiezingsstrijd, vooral op een vergadering van de liberalen in Deventer, alle mogelijke kwaad gezegd van het beleid van de gouverneur-generaal Idenburg. Het was gevaarlijk, dat die man op de troon van Buitenzorg zat. Hij gebruikte zijn macht om de Mohammedanen te prikkelen en het Christelijk onderwijs in Indië te bevoordelen. Indië moest openbare, neutrale scholen hebben en geen zendingsscholen. Er moest een eind komen aan dit bewind. De bezem moest in de mast. Maar toen de heer Pleyte minister werd, bleef Idenburg rustig in Buitenzorg. Had hij aan Pleyte „beterschap

beloofd”? Daar kon geen kwestie van zijn. De minister en de G.G. hadden de gebruikelijke telegrammen gewisseld over de goede samenwerking enz. Maar de bezem was nergens getoond.

En toen trok de heer Van Veen van leer. Hij zei: dit raakt de politieke moraliteit. Dezelfde man kan niet in de verkiezingen het beleid van de G.G. als een groot gevaar kwalificeren en daarna, als hij minister is geworden, vergeten wat hij heeft gezegd. De minister trachtte zich te verdedigen, maar het ging niet best. Hij vertelde, dat men de woorden, in het heetst van de verkiezingsstrijd gezegd, later niet op een goudschaaltje moest wegen. Maar ook Dr. Scheurer, de a.r. afgevaardigde voor Sneek, pakte uit, zoals men dat anders niet van hem gewoon was. Hij was zendingsarts geweest in Djokja en zei: Ik ben even arm teruggekomen als ik arm ben betrokken naar Indië. Dat was voor sommige koloniale deskundigen een verklaring, die tot vergelijking noopte.

De minister zocht het tenslotte in het dierbare.

Hij drong aan op verdraagzaamheid en liefde.

Hij wenste een huis, waarin „zonen van hetzelfde huis als broeders samen wonen en het liefdevuur niet wordt verteerd.” Zoals onze grote dichter Vondel heeft gezongen, zei de minister.

De a.r. Rotterdammer schreef toen, dat dit een tekenende vergissing was. De minister citeerde een psalmvers en meende, dat hij Vondel citeerde.

Het Volk nam het voor de minister op. Het schreef: het is wel een psalm, maar de minister citeerde de „berijming van Vondel”. Het blad verwisselde Vondel met Johannes Eusebius Voet.

Zo bleven de vergissingen uit onkunde aan de gang.

N.V. Rederij en Haringhandel

Import — Export

N. Parlevliet Jr.

KATWIJK AAN ZEE

Postbus 15 - Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 — 2283

BON VOOR SLECHTS f 3,25 PER HALFJAAR ONTVANGT U WEKELIJKS NEDERLANDSE GEDACHTEN

Indien u zich nu voor één jaar abonneert, ontvangt u Nederlandse Gedachten gratis tot 1 januari a.s.

Noteert u als nieuwe abonnee:

NAAM:

ADRES:

WOONPLAATS:

Opgegeven door:

NAAM:

ADRES:

WOONPLAATS:

Opsturen aan administratie Nederlandse Gedachten, Dr. Kuypersstraat 3 te 's-Gravenhage. Abonnementsprijs f 3,25 per half jaar. Giro 89673.

HERDENKING DR. J. SCHOUTEN

* Op het Partij Convent heeft mr. A. B. Roosjen aan de nagedachtenis van dr. J. Schouten de volgende woorden gewijd:

Voordat wij de werkzaamheden op dit Partij Convent beginnen wil ik met enkele woorden herdenken het heengaan van de erevoorzitter van onze A.R. Partij, dr. Schouten, op 9 september, een paar weken na het bereiken van zijn 80ste verjaardag, in Rotterdam overleden. Ik weet het, dr. Schouten is reeds op velerlei plaatsen en op velerlei wijze herdacht, maar hoe zouden wij van deze man kunnen zwijgen op de vergadering van een partij, die hij op onovertreffbare wijze heeft gediend, die hem, welhaast als geen ander iets, zo na aan het hart heeft gelegen.

Wat waren wij rijk in het bezit van deze man met zijn vele en rijke talenten en met zijn gave karakter; een man, die allerwege diep respect afdwong. Zijn felste politieke tegenstanders hadden waardering voor de wijze, waarop hij zijn taak vervulde, en toonden eerbied voor zijn opvattingen. Niemand, die aan de oprechtheid daarvan twijfelde.

Zijn oordeel legde gewicht in de schaal.

Rond 38 jaar is Schouwen Kamerlid geweest en van 1937-1956, met een onderbreking gedurende de oorlogsjaren, heb ik het voorrecht gehad met hem samen te werken in de A.R. Kamerfractie. Hij was een niet te overtreffen voorbeeld van nauwgezette plichtsbetrachting. Zijn toewijding, zijn aanpak van de dingen werkte sterk stimulerend op zijn fractiegenoten, die telkens weer verbaasd waren over zijn kennis van zaken en getroffen werden door zijn helderheid van inzicht. Voerde hij het woord in de Kamer, dan werd er geluisterd, want Schouten boeide, boeide door de klaarheid van taal die men van hem te horen kreeg, maar bovenal door de eerlijkheid en rondborstigheid waarmee hij zijn zienswijze openbaarde.

Nauw samengewerkt met de heer Schouten heb ik ook gedurende vele jaren in het moderamen van de partij. Ieder, die hem heeft meegemaakt als voorzitter van het Centraal Comité, weet wat zijn betekenis op deze plaats is geweest. Ook hier genoot hij algemeen vertrouwen en werd men telkens weer verrast door zijn wijs beleid.

Wie het leven van de heer Schouten nagaat, moet het sterkst getroffen worden door de onbaatzuchtigheid waarvan zijn gehele leven spreekt. Deze man heeft offers gebracht, grote offers voor de zaak, welke hij het zijn roeping achtte te dienen.

Erbetoon lag hem niet; elke poging hem te huldigen wees hij af. Waarom? Ja, waarom? Daar heeft men het geheim en de kracht in dit rijke leven. Hij kende de Levensbron. Hij had de genade ontvangen te weten:

Niets, niets is mijn, Maar alles Gods geschenken. En daarom is zijn streven geweest in zijn leven tot uitdrukking te brengen:

Mijn hart, o Heer, zal eeuwig aan u denken.

Uw lof op mijne lippen zijn. Dat was het wat aan dit leven een vaste gang heeft gegeven; de vaste gang, waarvan Schouten spreekt in de Deputatenrede van 1948, als hij zegt:

„Gaat met vasten gang, met de blijdschap der zekerheid des geloofs in uw oog, en met de bewogenheid, welke de liefde verwekt, tot ons volk, en vervult uw staatkundige roeping.”

Moge aan deze oproep van hem, die wij thans herdenken, door ons allen gehoor worden gegeven. Zo wordt zijn nagedachtenis in zijn geest op 't beste geëerd.

Professor Severijn ere-lid van de A.R. partij

Hooggeachte Professor Severijn, **O**p voorstel van het Moderamen heeft het Centraal Comité van de A.R.-Partij in zijn vergadering van 1 mei 1963 met algemene stemmen besloten u te benoemen tot ere-lid van het Centraal Comité. Dit besluit is genomen om onze grote waardering uit te spreken voor uw trouw aan de politieke partij-organisatie, waartoe u bijna 50 jaar geleden is toegetreden. Op uw eerste predikantsplaats in Wilnis is u reeds lid geworden van de A.R. kiesvereniging in deze plaats.

Wij weten, dat er bij predikanten in de Kerk, waartoe u en ik behoren, dikwijls grote aarzeling is om zich openlijk te scharen in de geleden van een politieke partij-organisatie. U heeft die aarzeling niet gekend en daarom heeft u als het ware onderstreept wat Groen van Prinsterer eenmaal uitsprak: „Allen, die de hoofdwaarden van de Reformatie zijn toegedaan, behoren in de politieke strijd schouder aan schouder te staan.”

Uit uw mond mochten wij de woorden vernemen: „Toen ik als jonge man tot het besef kwam van de waarheid en

De installatie van professor Severijn tot ere-lid van de A.R. Partij geschiedde door mr. Roosjen met nevenstaande toespraak.

geestelijke kracht van het geloof naar de reformatische confessie, koos ik voor het A.R.-beginsel in de staatkunde en hoop daaraan trouw te blijven.”

Van die trouw, professor, heeft u op de meest duidelijke wijze door woord en daad blijk gegeven.

Voordat u in het jaar 1931 tot het hoogleraarsambt werd geroepen, heeft u enkele jaren voor de A.R. Partij zitting gehad in de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Jarenlang heeft u deel uit gemaakt van het Centraal Comité; na een afwezigheid van 6 jaar keert u in dat Centraal Comité terug, maar nu als ere-lid.

Professor, ter gelegenheid van het bereiken van uw 80-jarige leeftijd op 8 mei van dit jaar is grote aandacht geschonken aan de ruime werkkring, waarin u de gaven en talenten door God u geschonken, heeft mogen ontplooiën. Met name als voorzitter van de Gereformeerde Bond in de Ned. Hervormde Kerk heeft u een staat van dienst als geen ander.

Dat iemand als u bereid bleek de benoeming tot ere-lid van het Centraal Comité van de A.R. Partij te aanvaarden, stemt ons tot dankbaarheid. Wij hopen, dat dit ere-lidmaatschap door u nog vele jaren bekleed zal worden en dat het Centraal Comité, waarin u thans terugkeert, nog dikwijls veel steun mag ontvangen van uw rijpe ervaring en van uw wijs inzicht.

De gekozenen

Het Partij Convent van 16 november j.l. heeft tot leden van het Centraal Comité gekozen: prof. H. N. Ridderbos en de heer A. C. van Beek.

Prof. Ridderbos heeft reeds vele jaren in het Centraal Comité zitting. Zijn tijdelijke verdwijning hieruit hield verband met het dubbelal dat de Deputatenvergadering moest worden aangeboden ter periodieke (her)verkiezing van de voorzitter van het Centraal Comité.

Zoals men weet werd op 23 maart j.l. dr. W. P. Berghuis herkozen, zodat prof. Ridderbos, wilde men hem weer in het Centraal Comité zitting doen nemen, opnieuw kandidaat moest worden gesteld.

Thans heeft hij zijn „vakantie” als Centraal Comitélid er gelukkig (voor de partij) weer opzitten.

Ook de heer A. C. van Beek is in onze partij ook geen onbekende. Deze Woerdense wethouder vervult tevens de functie van penningmeester in de Kamercentrale Leiden.

Van zijn begaafdheden en ervaringen zal het Centraal Comité hopelijk nog lang kunnen profiteren.

De heer Van Beek heeft zijn werkzaamheden als ondernemer in zodanige mate beperkt, dat hij voor de behartiging van het bestuurslidmaatschap der partij ons wel enige tijd beschikbaar kan stellen.

De Organisatie Commissie is verrijkt

met de verkiezing van mevr. G. van Tuinen-Scheepsma, die sinds kort een pastorie te Meppel verwisselde voor een Amsterdamse woning.

Hoewel zij haar echtgenoot ook bij diens pastorale arbeid in de hoofdstad ongetwijfeld terzijde zal staan, hoopt de Organisatie Commissie, nu mej. J. van Leeuwen van deze functie afstand nam, van de belangrijke ervaringen van het nieuwe lid te kunnen profiteren.

Als presidente van het Provinciale Adviescomité in Drenthe, ter stimulering van het werk voor en door vrouwen, heeft mevr. Van Tuinen n.l. haar sporen verdiend.

In de Organisatie Commissie zal dan ook ongetwijfeld met name dit aspect van het werk haar belangstelling hebben.

De heer W. A. van der Velden, bekend financier, is gekozen tot lid van de Financiële Commissie.

Het is de taak van deze commissie om jaarlijks de balans en de rekening van onze partij te onderzoeken en daarover verslag uit te brengen aan het Partij Convent.

Wij menen, dat dit de opvolger van de heer A. L. de Bruyne zeker toevertrouwd zal kunnen worden.

Moge God deze nieuwe functionarissen bij hun arbeid in en voor onze partij steunen. v. d. S.

Prof. dr. H. N. Ridderbos

G. van Tuinen-Scheepsma

A. C. van Beek

Koopt een goed
kostuum

enorme keuze tegen uiterst
scherp gestelde prijzen.
De eerste reis is lonend

DUTHLER
VARSSEVELD

ZAKKEN

Voor alle verpakkingsdoeleinden

T. SPAAN

v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W.

Tel. 010-69195. Telegr.: TESPA.

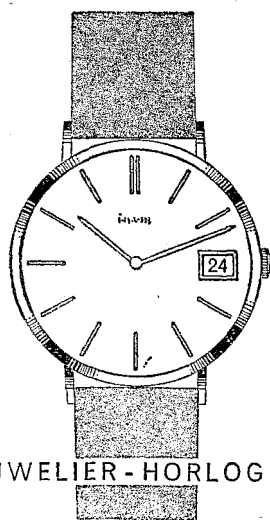
N.V. G. HAAK

v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W.

Tel. 010-69195. Postbus 6043.

Telegr.: HABAG.

Import - Export

JUWELIER - HORLOGER

UP TO DATE

is de unieke collectie van
horloge-specialist Siebel.
Bekende Zwitserse merken,
door-en-door betrouwbaar, met
100-jarige reputatie, dat zijn
de horloges die wij verkopen.
Siebel-service en-garantie.

SIEBEL

Amsterdam: Kalverstraat 123
Den Haag: Lange Poten 11
Rotterdam: Stadhuisplein 24-26
Coolsingel 50, Nwe.Binnenweg 227

TRANS SKANDIA EXPRESS

3 x per week
COPENHAGEN en STOCKHOLM

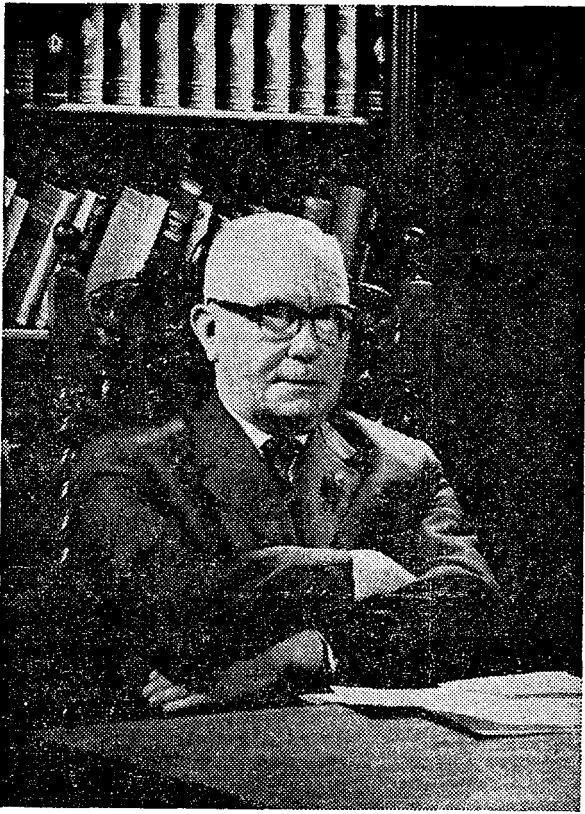
1 x per week

OSLO

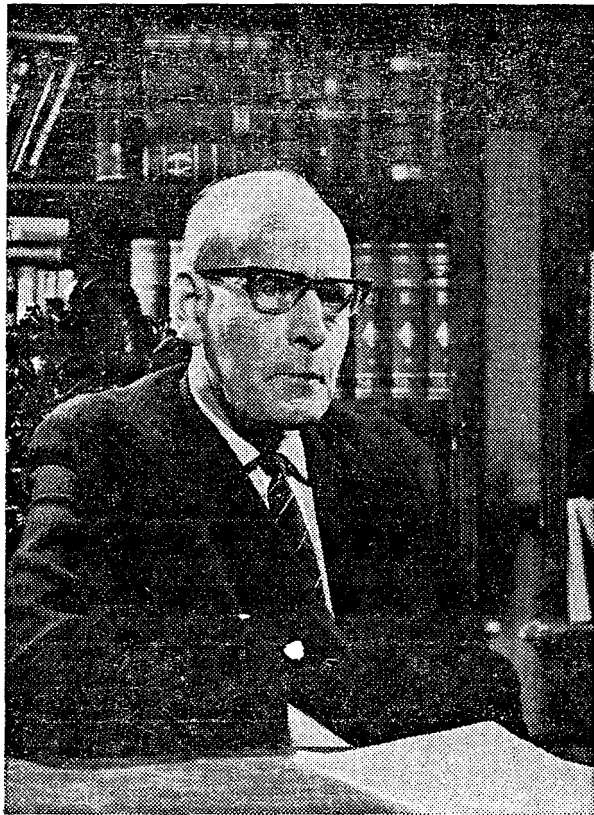
Ook koel- en meubeltransporten.

BONGERS - WAGENINGEN

Telefoon 3750 - Telex 45122

J. Schipper: „Twee wereldoorlogen en één grote crisis, zijn oorzaak geweest, dat het werk van Talma niet op dezelfde wijze kon worden voortgezet.”

J. van Eibergen: „Zeer vele loontrekkenden liggen vandaag met hun inkomsten veel hoger, dan een grote groep van zelfstandigen.”

De lonen van de buschauffeurs

De heer Roolvink (A.R.P.) heeft aan de Ministers van Binnenlandse Zaken, van Verkeer en Waterstaat en van Sociale Zaken en Volksgezondheid de volgende vragen gesteld:

1. Hebben de Ministers kennis genomen van
 - a. een uittaling van de heer drs. Pasma van de Nederlandse Spoorwegen, waarin deze verklaart, het begrijpelijk te achten, dat de streekvervoerschauffeurs zich achtergesteld voelen („Trouw” van 14 november) en
 - b. van een mededeling in het dagblad „Het Parool” van dezelfde datum, waarin vermeld staat, dat een buschauffeur in dienst van de gemeente Amsterdam een bruto weekinkomen geniet van f 155, terwijl een chauffeur in dienst van een streekvervoersbedrijf niet hoger kan komen dan f 115 per week bruto in een eerste klas gemeente?
 2. Kunnen de bewindslieden de juistheid van de in vraag 1 genoemde bedragen bevestigen of nagenoeg bevestigen?
 3. Indien het antwoord op vraag 2 bevestigend dan wel nagenoeg bevestigend luidt, zijn de Ministers dan niet van mening dat hier sprake is van een te groot loonverschil voor vrijwel dezelfde arbeid?
 4. Zijn de Ministers bereid, voor zover zij ter zake over bevoegdheden beschikken, te bevorderen, dat de beloning van werknemers in particuliere- en overheidsvervoersbedrijven beter op elkaar worden afgestemd?
- 18 november 1963.

DE EERSTE OUDERDOMSRENTE

COMMENTAAR: Arm en oud, die twee waren vroeger onafscheidelijk. Ook nu nog gaan arm en oud dikwijls hand in hand. Maar als de berichten juist zijn, dat de A.O.W.-uitkering in 1965 meer dan f 3.000,— wordt; dan komt misschien definitief een eind aan dit samengaan van arm en oud. Dat is dan het resultaat van een lange ontwikkeling, die van het begin van deze eeuw dateert. In die tijd werd er wel veel beloofd. Conservatieven verschuilden zich achter beloften. Marxistische profeten beloofden een heilstaat, maar wat te weinig bekend is: er waren ook pioniers die de christelijk sociale gedachte toen reeds in daden omzetten. Op Bijbelse gronden stredden zij voor meer sociale gerechtigheid. Want nu vijftig jaar geleden kwam de eerste wet, die de geldzorgen van velen bejaarden enigszins verlichtte, tot stand. In 1913 vonden op de postkantoren de eerste uitbetalingen plaats van de ouderdomsrente. Op 9 december van dat jaar was het zover. Dat prille begin is waard te worden herdacht. Dit geldt ook de persoon, die aan dit begin onverbreekelijk verbonden was. Dat is minister Talma.

Wat dr. Kuyper, Abraham de geweldige, in 1905 niet gelukte, dat viel Talma te beurt, ook al stemden de toenmalige socialistische allen tegen. **Ds. Talma**, die als predikant de schrijnende armoede rondom zich gezien had; de sociale voorvechter Talma, die wist dat de christelijke politiek een opdracht is tot dienst aan het volk om Christus' wil; de strijdvarende Kamerkandidaat Talma, die in 1901 in zijn kiesdistrict Tietjerksteradeel zijn rivaal Pieter Jelles Troelstra bij de stembus versloeg. Maar voor alles, minister Talma, de man van de eerste sociale verzekeringswetten. Van zijn niet aflatende ijver in de jaren van zijn ministerschap, 1908 tot 1913, is een van de schoonste vruchten, de ouderdomsrente.

Het was niet veel wat de toenmalige zeventigjarigen konden innen. Een echtpaar f 3,— per week, een ongehuwde f 2,— per week. Geen wonder, dat sommige tekenaars het zagen als een lege eierdop. Miskenning was dus ook Talma's deel. Bij zoveel ellende in die tijd, is dat ook wel te begrijpen. Maar dit neemt niet weg, dat Talma's wet een primeur was van de eerste

5 cent? **Waarom zouden wij die vergeten, al was het voor velen „de goede oude tijd”.**

Op 9 november werd in Bergum, hoofdplaats van Talma's kiesdistrict zijn borstbeeld onthuld. De man, reeds op 52-jarige leeftijd stierf, had deze hulde toe. Want hij heeft menselijkerwijs gesproken „dood werkt” voor zijn sociale wetten. herziene arbeidswet, de steenhouwerwet, de ziektewet, de invaliditeitswet. Deze wetten zijn nog steeds het fundament van onze sociale verzekeringswetgeving. Tot op deze dag zijn herzien, verbeterd, aangevuld en uitgebreid. Maar, bij Talma is het begonnen. Hij was een doorzetter. Een man die zijn tijd vooruit was en vaak begrepen werd. Een man wiens beel-

Bronchiletten

Hoestdrank in tabletvorm.95ct

orde en het Gedenkboek van de Rijkverzekeringsbank zegt er dan ook dit van:

„De grote blijdschap, waarmee velen hunne eerste rente in ontvangst na-

Het werk van Ds. A. S. Talma

men strekken den uitbetalende ambtenaren in zonderheid die van de bank tot bijzondere voldoening”.

Dat is de taal van die tijd; statig en beheerst. Het was ook de tijd zonder woningnood. Luistert u maar naar een ander verslag.

„Voorts bleek de door de ontvangen rente in de economische positie der rentetrekkers ontstane verandering vele ouden van dagen, die zich nu minder afhankelijk voelden, er toe te brengen naar elders te trekken. Het aantal verhuizingen althans, was in de eerste maanden van 1914 heel groot”.

Waaruit afgeleid mag worden, dat de rente in die tijd zeker enige betekenis had, al lijkt het bedrag ons thans absurd laag. Maar het was een andere tijd. Want wat kostte toen een brood,

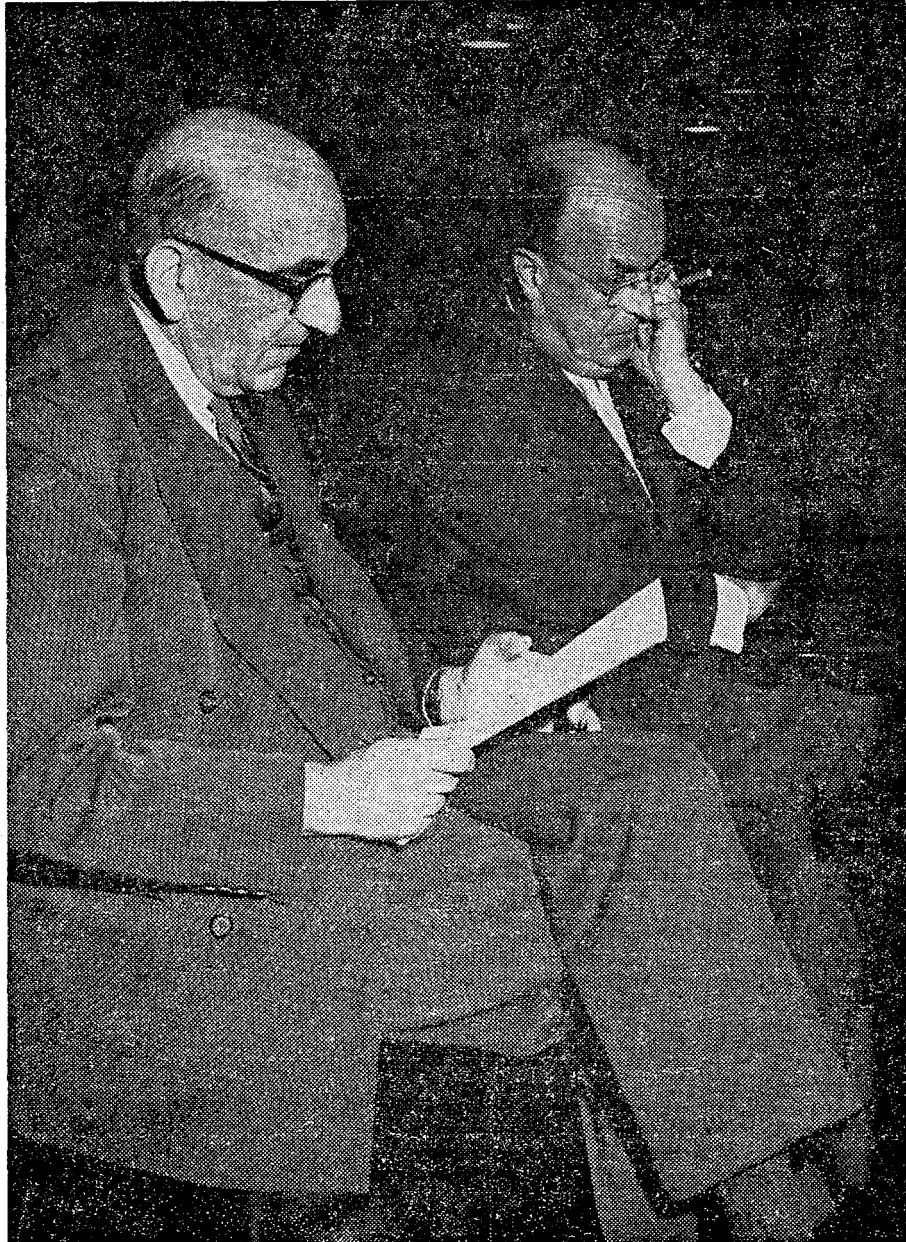
nis nu een monument van dankbaarheid is.

VRAAG: Meneer Sondaar, u hebt dit borstbeeld vervaardigd. Als beeldhouwer vereeuwigd u de karakters. Welke indruk hebt u nu van een man als Talma.

L. H. SONDAAR: Dit is uiteraard natuurlijk een

heel moeilijke vraag om die in een paar woorden te beantwoorden. Ik heb de beschikking gehad over drie foto's van Talma om deze buste te vervaardigen. Ik kan u zeggen, dat uit deze drie foto's sprak een bijzonder sterke en krachtige persoonlijkheid, die trouwens ook duidelijk naar voren kwam in de bouw van zijn hele kop. Het

De heren Talma en Sondaar volgen met aandacht de aanwijzingen die gegeven worden voor het optreden voor de camera.

Snuif en wrijf
Uw verkoudheid van neus, keel of borst weg met
DAMPO

heeft me eigenlijk wel verbaasd, dat over een zo belangrijke figuur als Talma, eigenlijk zo weinig foto's beschikbaar waren. Dit duidt misschien op een afwezigheid van ijdelheid, het feit, dat Talma zich volkomen heeft geconcentreerd op zijn werk, dat was n.l. het verbeteren van de sociale misstanden in zijn tijd. Het was uiteraard moeilijk om maar met drie foto's te werken, en ik heb dan ook bijzondere steun ondervonden van de zoon van de heer Talma, mr. Talma, die geregeld bij mij is gekomen en me heel belangrijke adviezen en steun heeft gegeven.

Mr. J. Talma: „Mijn vader heeft zich ingezet met zijn hele persoon en heeft

BERDACHT

De A.R. televisie-uitzending op maandag 18 november

MAAG: Meneer Talma, u als zoon van minister Talma, wilt het best kunnen beoordelen of er Sondaar het bij het rechte eind is.

J. TALMA: Toen mijn vader stierf was ik 17 jaar. Mijn herinnering aan hem is dus die van een jongen van die tijd. Sindsdien heb ik veel over hem gehoord en gelezen en heb mijn visie verworven, die natuurlijk

Carbovit (actieve kooldragées) bij maag- en ingewandsklachten. f.125

afwijkt van wat ik 40 jaar geleden vond. Mijn vader was, dunkt mij, een ijdel man. Dat er zo weinig foto's van hem waren hangt misschien mee met de omstandigheid, dat er zo weinig gefotografeerd werd. Hij was hem als een sterke persoonlijkheid die een roeping had, die hem bevestigde en die mede sterk werd bevestigd door zijn geloof. Hij heeft voor het werk, dat hij te doen had, ingezet met zijn hele persoon en zich daaraan opgeofferd.

MAAG: Meneer Schipper, u als lid van de Eerste Kamer hebt meegewerkt aan de naoorlogse wet en aan de A.O.W.. Ziet u latere voorzieningen in één lijn met de wet van Talma?

SCHIPPER: Nee, ik zie dit niet liggen in de één lijn met de wet van Talma, omdat twee wereldoorlogen en één grote crisis oorzaak geweest, dat het werk van Talma op dezelfde wijze kon worden voortgezet. Het voorbeeld is, dat plan van Talma om 60% uitkering te verlenen na volledige diensttijd niet is uitgevoerd. En op de vraag, hoe de situatie toen ontstaan is van invloed is geweest op de verdere ontwikkeling, zei ik u antwoorden: tijdens de oorlog '40/'45 zijn er wel toeslagen op de uitkeringen verleend en ook daarna, maar dit betekende dat eigenlijk de uitkeringen voor een deel zijn ingeperst. De noodvoorziening en de wet die gekomen is met de A.O.W. is uitdrukkelijk aanvaard, omdat daarmee vastgesteld is dat de verzekering gedachte werd gehandhaafd.

MAAG: Meneer van Eibergen, nog dezer dagen hebt u met de A.R. Tweede Kamerfractie met de minister gediscussieerd over de A.O.W.. Wat moet volgens u de verdere ontwikkeling brengen?

het werk, dat hij te doen vond, zich daaraan opgeofferd."

De onthulling van het Talma-monument te Bergum, door een dochter van minister Talma, mevrouw De Groot-Talma.

J. VAN EIBERGEN: Algemeen wordt erkend, dat de uitkeringen aan onze ouden van dagen te laag zijn. Dat wordt mede veroorzaakt door het feit, dat de uitkeringen via de pensioenfondsen achtergebleven zijn. Er zal op dit punt dus iets moeten gaan gebeuren. De vraag is hierbij op welke wijze de verhoogde uitkering zal kunnen worden gefinancierd. Daarbij wordt ook gesproken, ook door onze partij over de mogelijkheid van financiering uit de algemene middelen. Wij moeten hierbij goed in de gaten houden, dat een rigoureuze ontwikkeling heeft plaats gevonden, n.l. in deze zin, dat zeer vele loontrekkenden vandaag met hun inkomsten veel hoger liggen dan een grote groep van zelfstandigen. Voor die zelfstandigen en de laagste inkomensstrekkers kan de last te zwaar

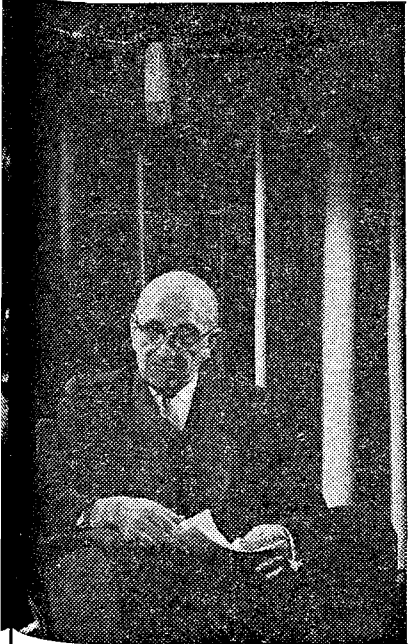
worden. En het gaat dan om de vraag, hoe kunnen wij tot een rechtvaardige lastenverdeling komen. Dat is het punt wat aanstonds accuut aan de orde is. Ik dacht, als wij hier tot een oplossing komen, dat wij dan toch ook krijgen datgene wat Talma bewoog: oud en arm behoeven niet samen te gaan.

COMMENTAAR: Dames en heren, wij herdenken de eerste wettelijke oudervoorziening, die nu 50 jaar geleden tot stand kwam en wij eerden de man die deze wet tot stand bracht. Als u op verschillende plaatsen in ons land de naam Talma op gebouwen of monumenten tegenkomt, dan weet u dat het een eerbetoon geldt voor een A.R. Staatsman, die één der grondleggers was van de christelijk-sociale politiek.

De beeldhouwer Sondaar: „Uit de foto's, die ik van ds. Talma ter beschikking had, sprak een bijzonder sterke en wilskrachtige persoonlijkheid”.

Tijdens de werkbespreking. V.l.n.r. mr. W. R. van der Sluis, het Tweede-Kamerlid J. van Eibergen en H. Gringhuis.

UITGIFTE VAN

f 850.000.- 43/4% obligaties 1963 ten laste van

GERFORMEERDE KERK VAN 's-GRAVENHAGE-OOST

in stukken van f 1.000.— en f 500.— tegen de koers van 99%

Ondergetekende bericht, dat de inschrijving op bovengenoemde uitgifte openstaat bij haar kantoren te Rotterdam, 's-Gravenhage, Amsterdam, Berkel (Z.-H.), alsmede bij het Zuidhollands Effectenkantoor N.V., Herengracht 571—573 te Amsterdam, alwaar prospectussen en inschrijvingsbiljetten verkrijgbaar zijn.

ZUIDHOLLANDSE BANK N.V.

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

GEBR LOMMERTS N.V. takelwerk

Havenstraat 38 - Delfzijl - Telefoon 05961-3633
Westersingel 120 - Rotterdam - Telefoon 010-134658

BAGGERMAATSCHAPPIJ TJAART VAN DER MOLEN NV
GRONINGEN

Hoornsdediep 3 - Telefoon 05900-23928

Oosterhof's Aannemersbedrijf
GRIJPSKERK — LEEUWARDEN

WEGEN-, GROND- EN WATERWERKEN
Houthandel en kistentabrick MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457-561 Telefoon 06750-3748

Houtzagerij- Houthandel- Kistentabrick

WARENHUIZENBOUW
N.V. Aannemersbedrijf
VOSKAMP EN VRIJLAND
's-GRAVENZANDE - Telefoon 01748-2245* - Postbus 30

VERTROUWENS ADRESSEN VOOR EIGEN KRING

CLAEYS - maaidorsers
BAMFORDS - oprappersen
Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., - Groep (Z.H.)
telefoon (01860)—2050

Landbouwwerktuigen- en machinefabriek

H. VISSERS N.V. - NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526-841 (7 lijnen)

N.V. W. J. Schuiling's
Handelsonderneming

BINNENHAVENWEG 20 - HENGELO
Telefoon 05400-16461

NAAM- EN NUMMERPLATEN

in diverse uitvoeringen.
Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen, sanatoria, bejaardencentra en op schepen.
ZUID NED. NAAMPLATEN ONDERNEMING
G. TER VEEN - GELEEN
GRAAF HUYNLAAN, hoek Markt - TELEFOON 04494-2372.

De rede van Mr. Roosjen voor het Partij Convent

• Vervolg van pag. 1

vooropstaan en duidelijk onderscheiden."

U heeft het gehoord, in die 1e alinea wordt de eigen positie en de daaruit voortvloeiende eigen verantwoordelijkheid van de Regering geproclameerd, en daarnaast de eigen positie en de eigen verantwoordelijkheid van de Staten-Generaal. Die mogen niet door elkander geklutst worden. Dat is de dualiteit regering-volksvertegenwoordiging, welke men in ons land kent in tegenstelling met het monistisch regeersysteem dat in Engeland wordt aangehouden.

Prachtig, maar dan komt alinea no. 2, die niet helemaal klopt met hetgeen er in de 1e alinea gezegd wordt. Ik lees u no. 2 voor:

"Wil het komende kabinet zich verzekerd achten van een vruchtbare samenwerking met de Volksvertegenwoordiging, dan is het noodzakelijk, dat dit kabinet in ieder geval voor wat betreft zijn beleid ten aanzien van controversieel liggende vraagstukken zich verzekerd weet van de instemming van de aan de kabinetsleden geesiverwante fractievoorzitters als door hun groepen gekozen leiders."

Ik hoop, dat u deze Potgieteriaanse zin helemaal heeft kunnen volgen. U merkt, dat in die 2e alinea in belangrijke mate geknabbeld wordt aan hetgeen in de 1e alinea zo sterk wordt geponeerd.

Ik wijs hierop, omdat wij in 1959 als A.R. de verkiezingen zijn ingegaan met een Program van Actie, waarvan artikel 1 — let wel artikel 1 — luidt:

"Het is een eis van de Nederlandse constitutie, dat het eigen recht en de zelfstandigheid der regering wordt onderscheiden en gehandhaafd naast het eigen recht en de zelfstandigheid der Staten-Generaal, zodat kabinetten de Kamers de uitoefening van haar rechten niet onmogelijk maken en fracties de ministers de wet niet voorschrijven."

U heeft het gehoord, in 1959 is onzerzijds sterk beklemtoond de onderscheiden taak van regering en volksvertegenwoordiging. Dat dit toen gebeurde was niet zonder reden. Wij hadden pas achter de rug de poging van de socialisten om, inzake de belastingen, de regering het dictaat van de P.v.d.A. op te leggen. Vandaar dat als inzet van de verkiezingsstrijd door de A.R. onder meer genoemd werd, onder punt d, de democratische samenwerking in een kabinet in plaats van de dictatuur van een partij. Deze dictatuur werd in ons Program van Actie 1959 afgewezen, radicaal afgewezen. De nadruk werd gelegd op het eigen recht en de zelfstandigheid van de regering naast die van de volksvertegenwoordiging.

Dat gebeurt nu ook, zij het in andere bewoordingen, in de 1e alinea van het akkoord van Wassenaar, maar zoals ik al zei, daarop wordt in de 2e alinea min of meer teruggekomen.

Mijn bezwaar is dit, dat de bewegingsvrijheid en van het kabinet en van de Kamer daardoor verminderd is. Men heeft zich van tevoren al vastgelegd. Het gemeen overleg kan in de Staten-Generaal nog slechts in beschei-

den mate plaats vinden; er is al een gemeen overleg geweest, waardoor de meerderheid van de Kamer en de Regering zich tegenover elkander verbonden hebben.

U moet mij goed begrijpen. Ik wil allerminst beweren, dat iedere afspraak bij een kabinetsformatie ongewenst is. Aan een in zee gaan „op hoop van zegen”, zonder dat er ten aanzien van belangrijke punten overleg is gepleegd met de fracties, zijn ernstige gevaren verbonden. Maar als dat gebeurt op de wijze waarop dit in het akkoord van Wassenaar bijvoorbeeld geschied is met de bezetting van het 2e televisienet, dan zeg ik: mis, hopeloos mis. Och, de veronderstelling ligt voor de hand, dat mijn aversie tegen hetgeen ten deze in het akkoord staat verband houdt met mijn positie in een omroeporganisatie. Natuurlijk zal zo iets invloed hebben, maar ieder zal kunnen begrijpen, dat wat in het akkoord van Wassenaar staat over een te benoemen pacificatiecommissie geen oplossing brengt, geen oplossing kan brengen voor hetgeen om een oplossing vraagt. Deze commissie, o.a. bestaande uit 5 fractievoorzitters, vertegenwoordigers van de omroepverenigingen, een vertegenwoordiging van de verenigde kandidaat-concessionarissen — leuk hè, dat „verenigde kandidaat-concessionarissen — zal tot 30 juni 1965 gelegenheid krijgen een rapport uit te brengen. Niemand die gelooft, dat hieruit iets van betekenis tevoorschijn zal, ja zelfs k a n komen. Het zou mij niet verwonderen, indien minister Bot zelf niet reeds zou inzien, dat ten deze een weg werd gekozen, die geen resultaat kan opleveren. Iedere andere weg is echter voor hem geblokkeerd. Hij vindt zijn beleid gedeclareerd door het akkoord van Wassenaar. Hij is op dit punt een man met gebonden handen.

Dat noem ik verkeerd.

Behoedzaamheid

Wat zal het resultaat zijn? Dit, dat de oplossing van dit probleem door het instellen van een pacificatiecommissie eenzelfde vertraging ondervinden zal als de wettelijke regeling van het omroepbestel door de instelling van de roemruchte commissie radio en televisie-wetgeving vertraagd is geworden. Over het rapport van deze commissie zal ik op deze plaats maar zwijgen, welk zwijgen door niemand uitgelegd mag worden, dat ik er ook maar enige instemming mee zou willen betuigen. Ik hoop, dat en Kamerleden en bewindslieden, die in de toekomst met het vraagstuk van radio en televisie worden geconfronteerd, ernstige betekenis hechten aan hetgeen er ten deze in ons Program van Actie 1963 als standpunt van de A.R. is vastgelegd:

"Het radio- en televisiebestel behoort niet geschoeid te zijn op commerciële leest, doch dient te berusten op in het volksleven gewortelde organisaties. De wet moet het mogelijk maken, dat zulke organisaties de veelzijdigheid van de geestelijk en culturele waarden in ons land tot haar recht kunnen doen komen. Een staatsomroep of een eenheidsomroep moet worden verworpen."

Ik neem aan, dat en bewindslieden en Kamerleden voor zover hier aanwezig hier bijzonder ernstig aandacht aan zullen schenken.

Ik hoop dat — niet in het minst door het sprekende voorbeeld dat ik meende te moeten geven — men zich in de kring van de diverse partijen eens gaat beraden over de vraag of men ten deze niet van de ingeslagen weg moet terug-

Onze beide A.R. bewindslieden mr. Biesheuvel en mr. Van Aartsen, kunnen het, blijkens de foto, goed met elkaar vinden.

keren. Het karakter van ons parlement wordt daardoor „aangevreten”.

Minister Marijnen heeft in de regeringsverklaring duidelijk laten uitkomen, dat wij in zijn regeringsteam te doen hebben met een wasecht parlementair kabinet. Het is immers gevormd in overleg met de fractievoorzitters. Aan dit „in overleg” wordt wel een bijzonder sterke omvang gegeven, wanneer ik constateer, dat voor staatssecretaris aangezochte personen getroffen kunnen worden door een de ballottage van een fractie. De Koningin benoemt ministers, op voordracht van een door haar aangewezen formateur. De Koningin benoemt eveneens de staatssecretarissen, die de betrokken minister ter zijde staan en die door deze minister, onder goedkeuring van het kabinet, worden aangezocht en aan H.M. de Koningin voorgedragen. Wij hebben nu gemerkt, dat behalve de goedkeuring van het kabinet ook het fiat van de fractie gevraagd wordt. Minister De Jong liet zijn keus vallen op kolonel Bosch als staatssecretaris voor de Luchtmacht, het kabinet had geen bezwaar, maar de voordracht ging niet uit, omdat de fractie van de V.V.D. hem niet wilde. Hij was wel liberaal, maar geen lid van de partij, omdat kolonel Bosch zich op het standpunt stelde, dat actief dienende officieren zich zoveel mogelijk van politieke activiteiten dienen te onthouden.

De liberalen wilden een man, wiens naam voorkomt in het ledenregister van de V.V.D. Mogelijk is minister De Jong gezwich, omdat hij van nabij heeft meegemaakt, dat liberalen een hun niet welgevallige bewindsman, ook al is hij liberaal, spitsroeden kunnen laten lonen Herhaling van dergelijk onverkwikkelijk gedoe heeft minister De Jong waarschijnlijk willen vermijden. Dat neemt niet weg, dat de wijze waarop hier uitbreiding gegeven wordt aan het „in overleg” mij te ver gaat.

Ik vond dezer dagen tussen mijn oude papieren „een dringend woord vooral aan A.R.-kiezers” gedagtekend 23 oktober 1866. Het is een geschrift uit de Haarlemmermeer van een kiezer, die tevens orthodox predikant is, een geschrift naar aanleiding van een proclamatie des Konings, die de Tweede Kamer in verband met het aannemen van de motie Keuchenius naar huis had gestuurd. In deze proclamatie, en hetzelfde vind ik in een strooibijlet van die tijd zegt Koning Willem III tot

zijn „Geliefde Landgenooten en Onderdanen”: „De ondervinding der laatste tijden heeft overtuigend bewezen, dat de overeenstemming en samenwerking, zoo onmisbaar voor de behartiging der nationale zaak, niet te verkrijgen is met de jongste samenstelling van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. De gedurige verwisseling van Mijne verantwoordelijke Raadslieden zou allengs schadelijk worden voor de zedelijke en stoffelijke belangen der Natie, zij verlamt de kracht der Regering.”

En dan doet Koning Willem III een oproep aan de kiezers van Nederland om vooral zorg te dragen voor een behoorlijke samenstelling van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Die brochure en dat strooibijlet spreken ons van een voorbijgegangene tijd, van een tijd toen Koning Willem III zich in een persoonlijk woord tot de kiezers richtte. Het was de tijd van de Koninklijke kabinetten, waarover in de jaren na 1866 een strijd ontbrand is, een strijd welke beslist werd ten gunste van het parlementaire kabinet. Het uiterste dat ten tijde van de koninklijke kabinetten viel waar te nemen, wordt door niemand terug verlangd, maar ook bij een parlementair kabinet lopen wij gevaar in een „uiterste”, een ander uiterste te vallen, dat niet minder bedenkelijk genoemd moet worden. Behoedzaamheid op dit punt is dringend gewenst.

Als ik in hetgeen ik tot nu toe zeide enige bedenkingen t.a.v. hetgeen zich rondom de kabinetsformatie afspeelde liet horen, betekent dit niet dat ik gereserveerdheid betonen wil t.a.v. het opgetreden kabinet. Mijn geluid ten deze is het geluid van een vriend, die voor feilen wil waarschuwen. Het programma van de regering, waarmede wij in de regeringsverklaring van minister Marijnen kennis maakten, lacht ons op verschillende punten toe. Wij zullen verstandig doen ten aanzien van de geprojecteerde plannen een afwachtende houding aan te nemen. Wij begrijpen de ernstige moeilijkheden waarvoor de regering geplaatst is door de beweging, welke op het front van de lonen en prijzen is gekomen.

Het stemt ons tot blijdschap, dat in het nieuwe kabinet zitting werd genomen door 2 A.R. ministers, de heren Van Aartsen en Biesheuvel, en door 3 A.R. staatssecretarissen, de heren Bakker, Van Es en Grosheide. Het waren stuk voor stuk belangrijke posten, welke hun werden toevertrouwd. Moge God hun de krachten en de wijsheid schenken om hun opdracht naar behoren te vervullen. En laten de A.R. in den lande hun vergezellen met hun vertrouwen, maar bovenal met hun gebed.

Verkiezingsactie

U moogt van een noodhulp, wat een waarnemend voorzitter is, niet verwachten dat hij uitvoerig ingaat op alles wat het politieke leven in deze tijd beweegt. Als ik nog iets zeggen ga dan betreft dat onze eigen A.R. Partij. En dan begin ik met een woord van waardering aan de talloos velen, die zich in de dagen voor de verkiezingen zo sterk beijverd hebben om „Ons eigen huis” een aantrekkelijk aanzien te geven. Ik ga nu niet praten over de vraag of die leuze „ons eigen huis” wel gelukkig gekozen was, het heeft mij getroffen, dat zovelen zich achter onze politieke actie hebben gesteld. Bijzondere dank breng ik aan ons kader, aan ons bureau in Den Haag, dat onder leiding van de heren Van der Sluis en De Kwaadsteniet bergen verdienstelijk werk heeft weten te verzetten.

Door andere partijen is aan de verkiezingsactie, zoals die van A.R.-zijde

• Hiernaast verder lezen

Ook de A.R. Staatssecretarissen gaven van hun belangstelling blijk. U ziet v.l.n.r. de Excellenties Grosheide, Van Es en Bakker. Naast hen dr. Bruins Slot en de heer Smallembroek.

werd gevoerd, een prijs van bewondering gegeven. Deze prijs dient op de juiste plaats te worden gedeponeerd en dat is op het bureau van de partij.

Een woord van dank is zeer zeker ook op zijn plaats aan het adres van de tienduizendtallen die ook in beweging tijden trouw bleven betuigen aan de oude A.R. Partij. Laten wij maar eerlijk bekennen, dat „Ons eigen huis” de laatste jaren niet uitgemunt heeft door rustige rust en vredige vree. Nu behoort onrust op zichzelf nog niet alarmerend te zijn.

Toen dr. Kuiper eens aan een student vroeg: „Hoe staat het met de verschillende disputen aan de Vrije Universiteit” en deze student antwoordde: „Alles is in pais en vree”, toen was de reactie van Kuiper: „Jongens, dan is het de dood in de pot.”

Geen pennestrijd

Het zou wel eens tegen ons kunnen getuigen wanneer stormachtig gebeurtenissen langs ons heen loeit en raast zonder dat dit ons ook maar enigermate in beweging brengt. En wanneer zich nu in korte tijd op allerlei gebied rigoureuze veranderingen voltrekken, dan behoort het geen verbazing te wekken, dat in A.R.-kring, waar men over het algemeen nooit sterke neiging tot slaafse volgzzaamheid heeft getoond, zich enige onrust openbaart. Wanneer men zijn bezwaren dan in een brochure aan de publiciteit meent te moeten geven, is dat geen nieuw verschijnsel in onze partij, al ben ik persoonlijk van mening, dat deze weg geen bereiken van het begeerde doel garandeert. Ik heb het in A.R. Staatskunde al gezegd: een pennestrijd heeft slechts zelden tegenstellingen kunnen overbruggen of misverstanden uit de weg kunnen ruimen. Het op elkander afschieten van pijlen in allerlei geschriften brengt geen oplossing. Wij moeten in een persoonlijke ontmoeting met elkander praten.

Wanneer ik deze gedachte van een mondeling gesprek al niet was toegegaan zou ik daartoe wellicht gekomen zijn na kennisneming van een anekdote uit Frankrijk, welke ik u niet wil onthouden.

In Parijs waren enige jaren geleden twee tijdschriften, die wekelijks verschenen en die grote aandacht trokken door de heftige pennestrijd, waarin zij met elkander verward waren. De namen van deze periodieken hadden al iets speciaals. De een heette „le scorpion” (de schorpioen), de andere rolde van de pers onder de naam van „le Rasoir”, (het scheermes).

Welnu, schorpioen en scheermes leverden elke week weer scherpe pennegevechten met elkander, welke gevechten door een groot lezerstal uiterwaard met intense belangstelling werden gevolgd.

Een Franse dame, trouwe lezeres van beide periodieken, bedroefde zich diep over de scherpe wapenen waarmee de redacteuren van genoemde

bladen elkander iedere week weer te lijf gingen. Zij besloot een poging te wagen om die tegenstanders tot elkander te brengen.

Wat zou het mooi zijn, indien het haar gelukken mocht twee zulke be-gaafde schrijvers tot samenwerking te brengen. Zij schreef een brief aan de redacteur van „De schorpioen”, waarin zij hem uitnodigde tot een samenspreking te haren huize. De redacteur van „Het Scheermes” ontving eenzelfde invitatie op dezelfde plaats en op hetzelfde uur. Toen het ogenblik van samenspreking daar was, meldde zich één klein, pittig mannetje, die zichzelf voorstelde als redacteur en van „De Schorpioen” en van „Het Scheermes”.

Het is uiteraard verre van mij de onderlinge kritiek in de A.R. Partij op één lijn te plaatsen met de kritiek van Schorpioen en Scheermes, waarbij de mensen een rad voor de ogen werd gedraaid.

Maar... de persoonlijke ontmoeting klaarde hier veel op, en dat zal naar mijn mening ook gebeuren, wanneer verontrusten zich voor een bespreking aan één tafel zetten met hun tegen wie bedenkingen worden uitgesproken. En daarom verheugt het mij u te kunnen mededelen dat het moderamen, vernomen hebbende dat er in de kring van de verontrusten de wens bestaat naar een voortzetting van vroegere besprekingen, besloten heeft een uitnodiging tot een nieuw gesprek te laten uitgaan. Deze uitnodiging is intussen verzonden voor een samenspreking, waarvan de datum voorlopig bepaald is op 20 december a.s.

Indien ik hieraan een wens mag toevoegen dan is het deze: laten wij bij allerlei verschil van opvatting en zienswijze toch oog hebben voor hetgeen samenbindt.

Prof. Van Riessen wijst in „De maatschappij der toekomst” op het niet te loochenen feit, dat in de vertechniseerde, ontluisterde wereldfabriek van deze tijd een schrikkelijk gevaar bestaat. Aan het begin van de moderne techniek stonden altijd de mannen die het diep doorleefden dat God hen riep tot de arbeid in Zijn schepping en dat hun heerschappij een rentmeesterschap was.

„Maar,” zo zegt prof. Van Riessen, „deze gezindheid dreigt verloren te gaan. Deze gezindheid — laten wij daar diep van doordrongen zijn — mag niet verloren gaan. Wij moeten er ons van bewust blijven: God roept ons tot onze taak; onze arbeid moet staan in Zijn dienst.”

Inderdaad, van die gedachten doordrongen, hebben wij ons werk te doen, ook ons politieke werk.

God roept ons, broeders, tot de daad; Zijn werk wacht, treedt dan aan.

God roept, en in Hem is de kracht, die onze zwakheid staalt.

Maar ook

God roept, en wat de mensen scheidt, dat zij geen scheiding meer, zijn liefde houdt ons allen saam en samen met de Heer.

Wanneer wij onze arbeid op het politieke terrein verrichten, hebben wij zorg te dragen dat onze stootkracht in de wereld, waarin wij tot getuigen worden geroepen, niet geschaad wordt door onnodige verdeeldheid.

Maar bij dié arbeid hebben wij, ook op politiek gebied rekening te houden met veranderde tijden met veranderde omstandigheden.

Dr. Eberhard Müller heeft enige jaren geleden een boek geschreven: „De wereld is anders geworden”. Daarin zegt hij, „dat de weg van de Kerk in de 20ste eeuw anders is geworden, in verband met het feit dat de wereld anders is geworden. De overgeleverde organisatie en methode van kerkelijke bearbeiding schieten in vele gevallen tekort, waardoor de Kerk de wereld niet meer pakt.”

Daarom doet dit boek allerlei voor-slagen om de methode van de Kerk aan te passen aan de gewijzigde situatie.

Diezelfde gedachte vind ik in het boekje „Gered om gered te worden”, dat vorig jaar is uitgegeven bij het 75-jarig bestaan van het Leger des Heils.

De ondertitel is: „Het Leger des Heils in heden en verleden” en dan worden in herinnering gebracht de woorden van Gen. Will. Booth:

„Het Leger is niet volgens een plan gemaakt, het leger is een evolutie, d.w.z. het houdt bij zijn arbeid rekening met veranderingen welke zich hebben voltrokken, maar het behoudt zijn oorspronkelijke doelstelling: de mensen ertoe te brengen zich te onder-

werpen aan Jezus Christus, omdat ook de mensen van deze tijd verlossing nodig hebben.”

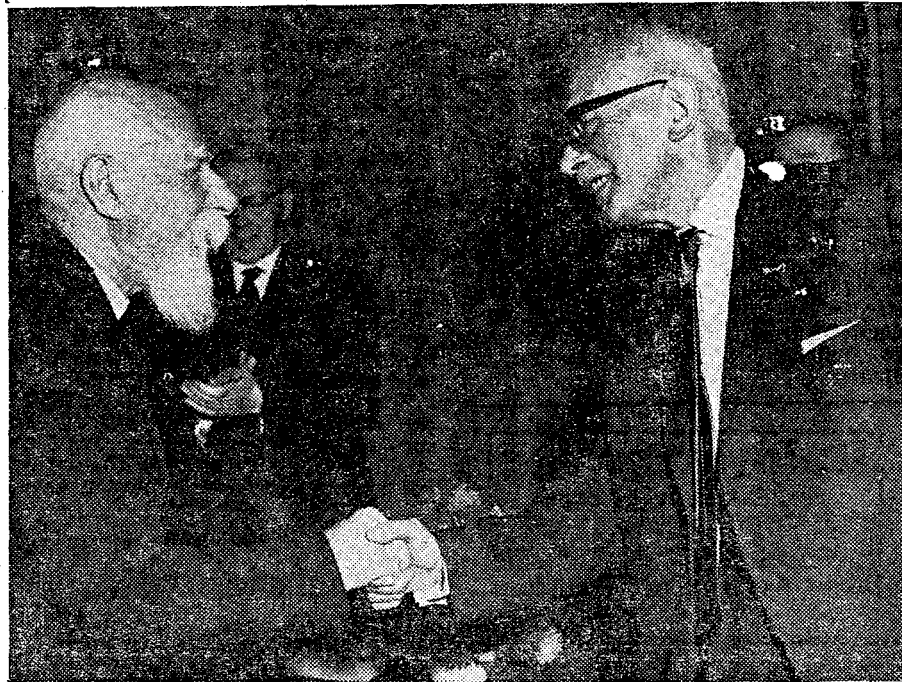
Deze woorden hebben ons toch ook wel iets te zeggen voor de arbeid op politiek terrein. Wij dienen ons werk aan te passen aan gewijzigde omstandigheden, maar de doelstelling blijft onveranderd. De doelstelling zoals wij die geformuleerd vinden in artikel 1 van ons beginsel- en algemeen staatkundig program: „werkzaam te zijn en de strijd te voeren voor het behoud en de versterking van het beslag v. Gods Woord op het openbare leven.”

Ik wil eindigen met woorden, die ik vind in de 104 jaar oude circulaire van de Kiezers Vereeniging Nederland en Oranje, in Amsterdam, gedateerd 23 december 1859:

„Wij drukken de wens uit, dat gij u aan onze in stand blijvende vereniging niet zult onttrekken, maar in afwachting wat het den Here behagen zal verder omtrent haar lot te beslissen, met ons elke voegzame gelegenheid zult aangrijpen, om met vernieuwde ijver onze werkzaamheden ter Zijner ere en ter bevordering van het waarachtig heil onzes Vaderlands te hervatten. Hij gebiede daartoe in Christus Jezus Zijn onmisbare zegen op U, op de Uwen, op al wat op Zijn zegen wacht.”

Deze wens in 1859 door Anti-Revolutionairen uitgesproken, is ook mijn wens op het najaarscongres van de A.R. Partij in het jaar onzes Heren 1963.

Mr. Roosjen feliciteert professor Severijn met zijn benoeming tot ere-lid van het Centraal Comité

WESTLAND

H. HORTENSUS & ZON MEISELAARSK en AANNEMERS
Bevelen zich beleefd aan voor alle voorkomende werkzaamheden
NIEUWBOUW - VERBOUW - BETONWERK EN VERDERE REPARATIE
STOKDIJKKADE 100 - NAALDWIJK
Telefoon 0 1740 - 48 08

DE LIER TEL. 2215
DEELT-MARKT 49 TEL. 23762
DE HAAG TEL. 632311
DE BEEK 366
Dekker

Voor: Tricotages - Lingerie en Kousen

HILVERSUM

Voor **GROENTEN en FRUIT** bent u bij ons altijd **GOEDKOPER** uit

TEUS. VEENVLIET

Koningsstraat 120 - Telefoon 45098 - Hilversum

Mogen wij u adviseren bij aankoop van een aardgas-fornuis, comfoor of geiser?

In onze showroom vindt u een grote sortering. Bij ons gekocht bent u verzekerd van onze alom bekende „Le Gooische-Gasservice-Dienst”, met deskundig personeel

SMEINK & ZONEN,

Larenseweg 39 - Hilversum - Telefoon 46836.

„Cinderella”

Een begrip voor goede dameskleding. Meer keus, meer service. Kleine maat, grote maat, extra grote maat....
U PAST EN KOOPT PRETTIGER BIJ
Modehuis „Cinderella”
Havenstraat 53 - Hilversum
Telefoon 42151

DE WARSEBOOM

Zalen voor alle doeleinden. Verzorgd restaurant, prima consumpties. Prijzen op aanvraag. Capaciteit diners: 700 personen.

Café-restaurant
Groest 80 - Hilversum
Telefoon (02950)-44451

Fa. Paul C. Kaiser-Das

„Verrassend goed”

HILVERSUM

VOOR AL UW RIJWIELEN EN BROMMERS

Uw adres: **ANTH. MUYS**

GERANIUMSTRAAT 26-28 (Bosdrift) hoek Nieuweg
TELEFOON 14472 - HILVERSUM

Brommers:

Amstel met Puchmotor vanaf f 625.-; Solex, geheel compleet f 417.-; Batavus, vol-automatisch f 569.-
fiets-o-matic.

Rijwiel:

Gruno f 154.50 compleet; Batavus f 157.-; De Magneet f 156.-; Germaan, kinderrijwiel, compleet v.a. f 72.50

♦ Als abonnee op **NEDERLANDSE GEDACHTEN** blijft u politiek bij ♦

R. BRUMMELKAMP

BLOEMISTERIJ
TUINARCHITECTUUR
Stand- en tentoonstellings- verzorging

VAN RIEBEECKWEG 32
TELEFOON 02950-4 25 34
HILVERSUM

drukkerij

libertas verzorgt al uw drukwerk

drift 13, utrecht, tel. 030-11811

doordat wij beschikken over een eigen layout-afdeling, foto-archief en automatische adresseer-inrichting, kunt u al uw handels-, reclame- en periodiekendrukwerk met een gerust hart geheel aan ons overlaten. wij zorgen dan voor een verantwoorde, esthetische uitvoering en een correcte en vlotte aflevering.

Polsslag der partij

HET A.R. PARTIJ CONVENT

EEN noodhulp — zó noemde Mr. A. B. Roosjen zichzelf op het zaterdag j.l. in de Domstad gehouden vergadering van het Convent van de partij. Hij was geroepen de taak van de voorzitter, Dr. P. J. Berghuis over te nemen, omdat laatstgenoemde om gezondheidsredenen enige tijd alle activiteiten moest staken.

Het mag wel eens gezegd worden, dat Mr. Roosjen zich uitstekend van zijn zware taak gekwetend heeft. Met zijn lyrische, speelse geest wist hij sfeer te brengen in de druk bezochte vergadering van het convent. Het neemt niet weg, dat hij telkens wist af te steken naar de ernst. Dat hij bij de opening van het convent een deel uit Daniël 2 voorlas, gaf reeds weer de ernst waarmee staatkundige en politieke problemen moeten worden behandeld.

Trouwens, er waren ernstige zaken aan de orde. De morgenvergadering bood een agenda van zakelijke organisatorische werkzaamheden; de middagvergadering evenwel was besloten. In deze bijeenkomst zouden allerlei belangrijke punten te berde gebracht worden — aangelegenheden en opvattingen welke in de partij voor een aantal leden hete hangijzers zijn. Koersbepalingen en koersveranderingen — dit laatste is overigens wellicht een ten onrechte te vaak uitgesproken woord geweest in de laatste tijd — zouden in een opengesprek doorgesproken kunnen worden.

En zo bezien is dit een uitstekende conventvergadering geweest. Een open en eerlijk christelijk gesprek over uiteenlopende meningen, over zaken welke het wezen van de Anti-Revolutionaire partij raken, moet mogelijk zijn. Welnu, het is inderdaad op dit Convent mogelijk gebleken en daarover zal iedereen die de christelijke politiek een goed hart toedraagt, zich moeten verheugen.

Het betekent niet, dat wij er nu zijn. In één middag kan niet alles worden uitgesproken. Maar er komt een vervolg. Dat voorts het Centraal Comité besloot tot een nieuwe samenspreking met de verontrusten, is een belangrijke stap in de goede richting om het wederzijdse vertrouwen te bewaren en de Anti-Revolutionaire beginselen te dienen.

Huidverzorging zacht-zuiver-gezond

PUROL

Puistjes drogen in met Purolopoeder

We zeiden het al: Mr. Roosjen heeft de vergadering op uitstekende wijze geleid. Zijn openingsrede — elders in dit blad opgenomen — werd met genoegen en instemming beluisterd.

In deze vergadering werd ook Dr. J. Schouten herdacht. Mr. Roosjen wees er op, dat deze voorman onzer partij zich tijdens zijn leven altijd verzet had tegen hulde- en eerbewijzen aangaande zijn persoon, omdat Dr. Schouten zijn grote gaven en talenten gezien en aanvaard had als een geschenk van God. De aanwezigen hebben deze herdenking van het heengaan bewogen aangehoord. Iedereen zal ongetwijfeld het besef gehad hebben, dat Dr. Schouten voor onze Anti-Revolutionaire partij en ook voor de christelijke politieke arbeid in parlement en maatschappij van onschatbare betekenis geweest is.

Deze Conventvergadering had ook nog iets feestelijks. Prof. dr. J. Severijn werd als een overtuigend bewijs van dank voor zijn verdienste voor de partij, benoemd tot erelid van het Centraal Comité. Elders in dit nummer kunt u lezen, hoe Mr. Roosjen deze benoeming met de motieven daartoe kenbaar maakte.

Prof. Dr. Severijn, tachtig jaar oud, betrad daarna het spreekgestoelte om voor de eer, die hem ten deel viel, in duidelijke bewoordingen dank te zeggen.

— Ik ben Anti-Revolutionair, aldus de oude hoogleraar, omdat God mij tot een christen gemaakt heeft. Een niet-christen is, gematigd of ongematigd, revolutionair, want hij wil als God regeren. Een partij, die zich Anti-Revolutionair noemt, wordt gedreven door de ontdekking van zonde en door de erbarmende genade Gods.

Ik ben ook Anti-Revolutionair omdat God mij tot Zijn dienst geroepen heeft.

Prof. Severijn had tevoren gezegd, dat hij slechts kort zou spreken, omdat hij tachtig jaar was en het aanho-

ren wellicht vervelend zou worden. Al sprak hij dan slechts kort, zijn woord was bezielend en goed. Hij zegde toe, zijn kracht te geven voor het Centraal Comité, welke toezegging met applaus ontvangen werd.

We zeiden al, dat de morgenvergadering een zakelijke agenda had. Het jaarverslag 1962 werd goedgekeurd. Wel waren er enkel vragen over gesteld door de heren Krans en Van de Bruggen. Eerstgenoemde zag in het zogenaamde versterkt comité, dat ten behoeve van de Kamerverkiezingen werkzaam was, een nieuw lichaam, dat was tussengeschoven. De heer Van de Bruggen wilde nadere informatie omtrent enige commissies, die ofwel schenen te sluimeren, of met geen rapport of advies op tafel kwamen.

De heer Roosjen had van de heer Krans aangaande dat versterkt comité waardering verwacht. Het ging er niet om, een nieuwe instantie in t leven te roepen; het betekende: een voorbereiding tot de arbeid van het partijconvent. De heer Krans bleef het een bezwaar vinden, dat het Partijconvent bij een Kamerverkiezing aan het eind van de weg komt.

De heer Tjalma verdedigde als penningmeester het financieel verslag van de partij. Overigens viel er niets te verdedigen, want na zijn toelichting volgde geen enkele aanval. Het betekende, dat ook dit verslag de goedkeuring van het partijconvent kreeg. Dat was ook het geval met een soortgelijk verslag van de Dr. A. Kuiperstichting.

Er werd ook nog een verkiezing gehouden, maar daarover leest u elders.

Dat onze Anti-Revolutionaire ministers van Aartsen en Biesheuvel aanwezig waren, evenals onze drie Staatssecretarissen: Bakker, Van Es en Groshede, behoeft hier eigenlijk niet vermeld te worden, want dat heeft u reeds ontdekt bij het bekijken van de foto's in dit nummer.

Maar we zouden tekort schieten als wij er geen melding van maakten dat het Partijconvent, in vergadering bijeen, twee telegrammen verzond: er werd de bede om Gods zegen geseind aan het echtpaar Van Eysden (zoals men weet is ons kamerlid Van Eysden ernstig ziek) en er ging een telegram naar Dr. Berghuis, die uit gezondheidsoverwegingen enige tijd zich van werkzaamheden onthouden moet.

Zowel in de morgenvergadering als des middags werd — figuurlijk gesproken — de polsslag der partij gevoeld. Het resultaat was zo, dat we vol vertrouwen verder kunnen gaan.

Een belangrijke politieke en actuele uitgave:

DE SLAVENHANDEL IN DEZE TIJD

door Sean O'Callaghan

Een felle aanklacht tegen de slavenhandel die nog steeds bloeit.

Hoe is dit te verenigen met de verklaring van de rechten van de mens?

geb. f 9.90

NIJGH & VAN DITMAR

verkrijgbaar in de boekhandel

Vrijdagavond j.l. werd door een ongeval van ons weggenomen, de heer

G. DE KONING

48 jaar.

Zijn trouw en toewijding was een stimulans voor ons allen.

De genade van onze Here Jezus Christus en de liefde Gods en de gemeenschap des Heiligen Geestes zij met zijn vrouw en vier kinderen.

NAMENS DE A.R.-
KIESVERENIGING TE
IJSELSTEIN

J. van der Wijngaard,
voorz.

A. van der Stelt, secr.

Twee mannen, die op belangrijke posten staan in onze partij-organisatie. Links mr. W. R. van der Sluis, secretaris, rechts de heer J. Tjalma, penningmeester.

De middagvergadering

De beslotenheid van de middagvergadering van het Partij Convent d.d. 16 november j.l. zou op zichzelf al een verhindering zijn om er een verslag van in ons blad af te drukken. Indien dit wel geschiedde dan zouden de dagbladen, wier verslaggevers niet werden toegelaten, daarover terecht onstemd zijn. Een samenkomst is nu eenmaal besloten of zij is dat niet.

Er is ook een andere reden waarom een verslag van de middagvergadering van het Partij Convent achterwege blijft. Deze is, dat hier een begin werd gemaakt met discussies die voortgezet zullen worden. Dit laatste is door de leiding van de vergadering toegezegd en zal ongetwijfeld in de naaste toekomst worden gehonoreerd.

Deze voortzetting van de besprekin-

gen over allerlei politieke en partij-organisatorische aangelegenheden is echter eerst zinnig zodra het op zaterdagmiddag j.l. besprokene, is genotuleerd.

Daarmede is ons toch reeds overbelaaste partijbureau nu bezig.

Het zal ongetwijfeld zo zijn, dat op de een of andere manier het resultaat van deze besprekingen in de volle openbaarheid komt. Daar hoort het ook, want politiek is een bedrijf dat niet achter gesloten deuren mag plaatsvinden.

Het is evenwel heel goed verdedigbaar, dat de discussies niet in elk stadium „gefotografeerd” worden door het plaatsen van een verslag daarover.

Als begin van een goed en voor de liefhebbers van politieke vraagstukken boeiend gesprek is de middagbijeenkomst van het Partij Convent ongetwijfeld geslaagd.

v. d. S.

Dr. J. Zijlstra - voorzitter van de Dr. Kuiperstichting

Zoals men zich zal herinneren trad dr. J. Schouten per 15 mei j.l. af als voorzitter van de Dr. Kuiperstichting.

De Deputatenvergadering verkoos in zijn plaats mr. J. van Aartsen, die op 15 mei j.l. in functie had moeten treden.

Hoewel de bewindsman toen demissionair was, begriep men dat zijn hernieuwd ministerschap hem in feite verhinderde de eerste man in het bestuur van de Kuiperstichting te worden.

Het bestuur van deze Stichting stelde onder leiding van de tweede voorzitter, mr. dr. N. G. Geelkerken, echter aan het Centraal Comité voor gebruik te maken van een bepaling in het statuut der Stichting. Deze bepaling maakt het mogelijk dat het Partij Convent onder omstandigheden tussentijds een nieuwe voorzitter aanwijst.

Ingevolge het verlangen van dit bestuur, stelde het Centraal Comité het Partij Convent voor dr. J. Zijlstra — onze oud-minister van Financiën — daartoe aan te wijzen. Dit is met eenstemmigheid door het Partij Convent geschied, zodat de nieuwe voorzitter zich bij het begin van zijn werkzaamheden door het vertrouwen van de partij geschraagd kan weten.

Moge het ook hem gegeven zijn, in deze tijd van toenemende kostenstijgingen zó met het beschikbare „materiaal” aan mensen en geldmiddelen te woekeren, dat de Dr. A. Kuiperstichting een — menselijkerwijs gesproken

— florissante toekomst tegemoet gaat. Haar reputatie alsmede die van de nieuwe voorzitter openen daartoe zeker perspectieven.

v. d. S.

sigaret..?

HUNTER!

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

- ★ In memoriam president Kennedy (pag. 1 en 2)
- ★ Het werk dat president Johnson wacht (pag. 6 en 7)
- ★ Onrust over de prijzen (pag. 3)
- ★ Algemene beschouwingen in Eerste Kamer (pag. 4 en 5)
- ★ Telefoon- en briefgeheim (pag. 8)
- ★ Meningsvorming van groot belang (pag. 9)
- ★ Lonen buschauffeurs (pag. 10)

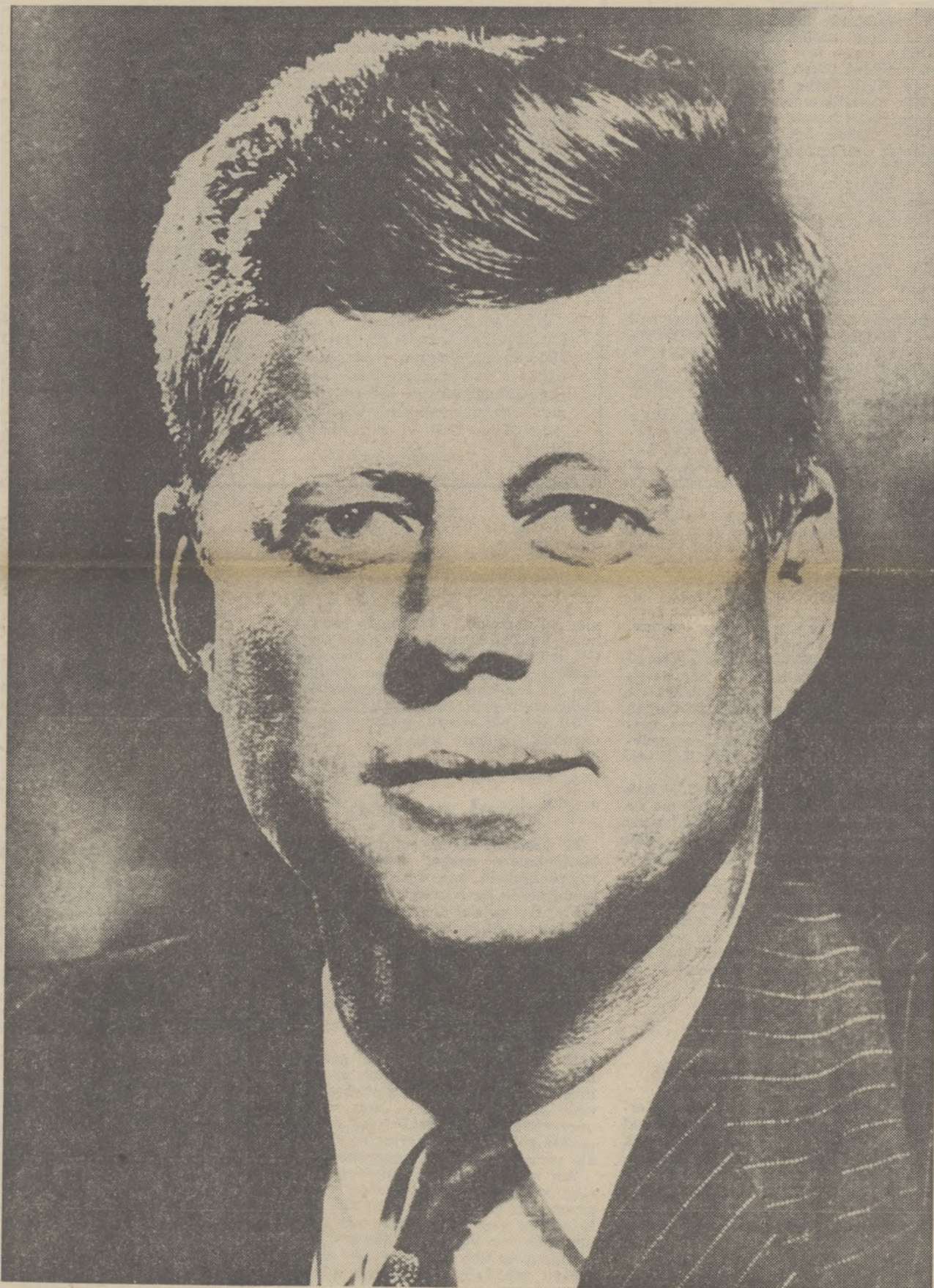
HET was in Amerika midden op de dag, het was in West-Europa in de avond. En toen sprongen de berichten als flitsen over de wereld: de president van Amerika is het slachtoffer geworden van een aanslag. Hij is overleden. Even spraken de nieuws-agentschappen elkaar tegen, maar na een kwartier was er eenparigheid. De president leefde niet meer.

Het was, alsof de wereld alleen maar verbijsterd was en verschrikt. Eerst later kwamen de vragen, de commentaren, de uitingen van deernis en verontwaardiging. En nog later begonnen de politici met het afwegen van eventuele gevolgen. Intussen namen de Amerikanen geen risico. De militaire paraatheid was opeens volkomen en de vice-president werd onmiddellijk als president beëdigd.

Even begrijpelijk als vreemd is de telkens herhaalde reactie: wij dachten, dat zo iets in ónze tijd niet meer mogelijk zou zijn. En het moge velen vreemd in de oren klinken, maar deze reactie is niet juist.

In déze tijd? Het is nog geen twintig jaar geleden, dat de Joden als ongedierte werden uitgeroeid. In Vietnam, in Irak, in Kongo werden vorsten en ministers ter dood gebracht. En wij werden er nauwelijks door geroerd. Op president De Gaulle is een reeks van moordaanslagen beraamd. Het bloedige geweld slaat telkens zijn slag. Gangsters schieten politie-agenten dood. De film en de televisie brengen thrillers over de geheimzinnige macht van misdadigersbenden en

• Vervolg op pag. 2

john f. kennedy

Foto welwillend afgestaan door
Het Stadsblad te Utrecht.

* * * Samenspel

Nederland is niet het enige land dat te maken heeft met het vraagstuk van spanningen op de arbeidsmarkt naast de opwaartse druk van de prijzen.

Ons land is wat dit betreft geen eiland in het grote geheel. Dat was vroeger niet het geval, maar vandaag zeker niet.

Deze situatie brengt met zich mee dat de in eigen land bestaande problemen niet onafhankelijk zijn van de haar omringende landen. Het is zelfs zo dat een op zich zelf evenwichtig beleid in eigen land gevoerd, ondergraven kan worden door een op zichzelf evenwichtig beleid in een omringend land. Een gezonde munt in het ene land, kan worden aangetast door een ziek wordende in het nabuurland. Het wordt daarom de hoogste tijd dat men met name in de EEG landen dit probleem grondig doorspreekt. Het financiële beleid en het conjuncturele beleid van deze landen zullen meer op elkaar afgestemd moeten worden.

Maar daarnaast moet het beleid van de centrale banken op monetair terrein in elk der landen (voor Nederland is dat de Nederlandse Bank) beter op elkaar zijn ingespeeld.

Vorenstaande betekent niet dat de landen hun nationaal beleid moeten inruilen tegen een wildvreemd ander. Het betekent alleen dat men met elkaar de in eigen kring levende, praktisch gelijke moeilijkheden te lijf moet gaan in een reële samenwerking.

Er is tijdens het bewind van prof. Zijlstra voorbereidend werk gedaan. Minister Witteveen ziet de waarde hiervan gelukkig in. Nu de tijd rijper wordt is het te hopen dat de huidige minister van Financiën nu duidelijke initiatieven toont.

* * * Ergerlijk

De heer Koekoek (boerenpartij) had in de Kamer gezegd dat alleen diegenen voor de p.b.o. pleiten die er financieel bij geïnteresseerd zijn, zoals de heer Kikkert, de heer Aantjes en de heer Brouwer.

Dat is een bewering die het karakter van een beschuldiging draagt. Zo'n beschuldiging is waar of niet waar. Te recht vroeg de heer Aantjes (A.R.) of de heer Koekoek nu zijn beschuldiging wilde waar maken.

Deze volstond met de mededeling dat hij van zijn beschuldiging geen woord terugnam. De heer Aantjes had gepleit voor de p.b.o. omdat hij er financieel voordeel van had.

De heer Aantjes liet het hier niet bij. Te recht. Hij is naar hij verklaarde geen bestuurslid, noch van een p.b.o.-orgaan, noch van de aannemersbond.

Wat de heer Koekoek heeft gezegd heeft hij niet bewezen. Hij heeft zich begeven in lukrake, niet bewezen en ook niet te bewijzen beschuldigingen die de integriteit van de persoon aantasten! Dat is een nare zaak, een zedelijk bederf, waaraan de heer Koekoek welbewust meedoet.

De voorzitter van de Kamer sloot zich hier bij aan en deelde mede dat de persoon van de Kamerleden buiten de discussie moest blijven. Zo niet, dan zouden passende maatregelen helaas moeten worden genomen.

Dat de heer Koekoek en de zijnen tegen de p.b.o. zijn en het belang van de boeren behartigen, is hun goed recht. Maar dit mag niet gaan ten koste van de eerlijkheid noch ten koste van personen door deze verdacht te maken.

* * * Duidelijke waarschuwing

De Minister van Verkeer en Waterstaat, Mr. J. Aartsen, heeft uitstekend werk gedaan door de hem vorige week vanuit de Tweede Kamer gestelde vragen over de gang van zaken bij de K.L.M. aan te grijpen om de directie

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE, Dr. Kuyperstr. 3 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 89673.

ADRES VOOR ADVERTENTIES, Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 63224.

ABONNEMENTSPRIJS
f 3,25 per half jaar. Giro 89673, ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT
f 4.— per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

In memoriam John F. Kennedy

• Vervolg van pag. 1

detective-romans vertellen er van. Leven wij in zo'n beschaafde tijd?

Een paar jaar geleden bood de televisie in Nederland een uitermate spannend stuk. Het ging over een complot, dat bedoelde, de president van een van de Zuidamerikaanse staten te vermoorden. Het was een gefingeerd verhaal. Maar de kijkers hielden de adem in. De leider van het complot zat op een kamer in een hotel, een kamer, die door een Engelse gast was gehuurd. Die gast werd gevangen gehouden. Er was een geweer, met een telescoop. En een scherpschutter, die de president moest neerschieten, als hij uit zijn auto stapte, om een monument te onthullen. Op het allerlaatste moment werd de aanslag verijdeld. Het dodelijk schot viel niet.

Nu viel het wel.

En wij zeggen niet: is dat mogelijk in deze eeuw? Want eigenlijk weten wij heel goed, dat het mogelijk is. Alle veiligheidsmaatregelen ten spijt. Er behoeft maar één man te zijn, verbitterd, teleurgesteld, fanatiek, gewetenloos. En er zijn honderden zulke mensen. Abraham Lincoln werd vermoord door een fanaticus. De troonopvolger van Oostenrijk werd in Serajewo vermoord en dat leidde tot de eerste wereldoorlog. En voor de moordenaar is nu op de plaats van de misdaad een monument opgericht.

Wij zeggen niet, dat daardoor deze moord minder vreselijk wordt. Integendeel. Maar het is een explosie van het vuur van misdaad en zonde, dat dagelijks brandt. Wat ons neerslaat en verbijsteren moet, dat is de explosie van goddeloosheid, van de geneigdheid tot alle kwaad, die wij met schaamte belijden. Van nature geneigd om God en mijn naaste te hâten.

Deze moordenaar heeft een moeder. Zij heeft dit kind verzorgd in ellendige omstandigheden. Misschien heeft zij er van gedroomd, dat hij iets zou worden in deze wereld, waardoor er ook meer glans in haar leven zou komen. Hij werd een moordenaar. Hij vermoordde in koele bloede de president van zijn republiek. Wij zien hier in een afgrond, en wij konden altijd weten, dat die afgrond er is.

En zo bezien, is er niet alleen plaats voor verontwaardiging, maar ook voor schaamte. En voor het gebed: verlos ons van den boze.

In zijn diepste bestaan is het ene volk niet beter dan het andere.

De wereld rouwt om Kennedy. Ook het Nederlandse volk deelt in die rouw. Hij was ons zo bekend. Ook dat komt door radio en televisie. De televisie vooral. Er ging geen week voorbij, of wij zagen hem. Op zijn persconferenties, bij ontmoetingen met staatslieden uit alle werelddelen. Wij zagen hem ook met zijn vrouw en kinderen. Wij zagen hem uit het ziekenhuis komen, toen zijn jongste zoontje kort na de geboorte overleed. Het was, alsof de wereld niet alleen wist van zijn macht, de grootste macht, die een mens op aarde kan hebben, maar dat wij hem ook persoonlijk kenden. Zijn levensgeschiedenis was bekend. Opgegroeid in weelde, maar gehard. Gehard in de wereldoorlog, waarin hij zich dapper gedroeg. Gehard in de politiek.

En toch niet maar een man, die zich een positie schiepte, die de hoogste ambities had en het steile pad van de roem wist te gaan tot de eenzame top.

Een man, die zijn idealen had van recht en vrijheid. En die zich, dat bleek al meer, geroepen wist, om in de wereld grote dingen te doen. Voor de negers in het eigen land. Voor

alle volken, die door het communisme werden bedreigd. Een huiveringwekkende macht die niet foutloos werd gebruikt. Ook Nederland kan daarvan meepraten. Maar die in het grote verband gezien, werd dienstbaar gemaakt aan rijke idealen.

Eigenlijk stond Kennedy nog aan het begin. Zijn buitenlandse politiek was duidelijk. Zijn neen tegen het communisme was een echt neen en Rusland trok zijn conclusies. In het eigen land had Kennedy het niet gemakkelijk. Niet alleen de Republikeinen, maar ook een aantal Democraten, vooral uit de zuidelijke staten, beknibbelde zijn politiek. Gouverneurs van zijn eigen partij, Wallace voorop, brutaliseerden hem en vochten voor handhaving van onrecht. Er is een afmattende strijd tegen hem gevoerd. Maar hij vorderde. En de verwachting groeide, dat hij het volgend jaar een veel groter overwinning zou behalen dan bij zijn eerste verkiezing, toen hij met een miniem verschil van Nixon won.

En dan is het ineens uit. Hij zou een verkiezingsspeech houden aan een lunch. Die speech had hij in zijn zak. De laatste woorden waren: zo de Here het huis niet bouwt, tevergeefs waakt de wachter.

De wachters hebben tevergeefs gewaakt. Het schot was dodelijk. Hoe diep het meeleven ook is en hoe algemeen, mensen kunnen een weduwe met haar kleine kinderen niet troosten. Dat kan alleen de barmhartige Vader in de hemel.

En wij allen, wij keren tot ons zelf in. De wereld blijft vol onzekerheid. De machtigste man stort neer. De wereld is onveilig, de toekomst is duister. En ook de dood van deze mens kan niemand redden of tot inkeer brengen. Wat zullen wij doen? Geloven en bidden.

een niet mis te verstane waarschuwing toe te dienen.

Hij stelde de situatie niet rooskleuriger voor dan zij was, en gaf uiting aan zijn grote bezorgdheid. Tevens liet hij er geen twijfel over bestaan, dat hij niet zal aarzelen, wijziging te brengen in de huidige samenstelling der directie, indien de heren zich niet zeer spoedig eenzijdig aan de belangen van het aan hun leiding toevertrouwde luchtvaartbedrijf zullen wijden.

Dit was het woord, waaraan op het ogenblik behoefte was.

* * * Stel u voor!

Er was eens ergens een minister van binnenlandse zaken. Onder verantwoordelijkheid van deze bewindsman ressorteerde de Kieswet.

Stel U voor dat die minister met een wetsvoorstel kwam ter nadere regeling van de verkiezingen.

Dat kan natuurlijk. De tijden veranderen.

In Nederland zijn wij al eens overgeschakeld van het districtenstelsel naar het systeem van de evenredige vertegenwoordiging.

In dit wetsvoorstel was de gedachte neergelegd dat aan de minister — na ingewonnen raad van een of meer officiële adviesorganen — zou worden overgelaten uit te maken of een bepaalde politieke groepering al dan niet als partij kon worden aangemerkt.

Als reden van een gunstige beslissing zou gelden dat het doel van de groepering acceptabel moest zijn en de betekenis van de personen die daarin optreden van voldoende gewicht is.

Indien op deze gronden een gunstig besluit zou vallen, zou deze politieke groep daarna als partij aan de verkiezingen mogen mee doen.

Als een minister een dergelijk voorstel zou doen, maakte hij zichzelf onmogelijk als democraat in een democratie. Iedere burger van Nederland zou deze willekeur verafschuwen.

Maar op het terrein van radio en televisie schijnt het anders te kunnen liggen. Hoewel deze zaak nauw verband houdt met de vrijheid van meningsuiting en ook met de gelijkheid van de burgers — het rapport-Scholten doet de suggestie bij de verdeling van de zendtijd toch maar de methode aan te houden van de zoëven genoemde minister!

Ons dunkt echter dat ook in deze radio- en televisiezaken de minister behoort gebonden te zijn aan een aan-

Luister...

op woensdag 4 december a.s. naar onze radio-uitzending.

Spreker: mr. W. R. van der Sluis, secretaris A.R.-Partij.

De uitzending vindt plaats van 18.20—18.30 uur via Hilversum I (Vara).

tal objectieve normen, in wettelijke vormen vastgelegd.

* * * Op goed spoor

In de Nederlandse treinen treft men een smaakvol verzorgd tijdschrift aan onder de naam „Tussen de rails”. Een deel van de november-editie is gewijd aan de herrijzenis van onze natie in 1813.

Enige personen, die in de beginperiode van ons Koninkrijk hun stempel op onze samenleving hebben gedrukt worden in een korte redactionele bijdrage herdacht. Daaronder is ook mr. Groen van Prinsterer.

Wij willen hulde brengen aan de voortreffelijke wijze waarop deze A.R. voorman wordt herdacht. Een korte verklaring van de naam onzer partij (helaas is zulk een verklaring meer en meer nodig om in deze tijd het woord „anti-revolutionair” te kunnen begrijpen) luidt aldus:

„Anti-revolutionair daarmede bedoelde Groen: tegen de ideeën van de Franse omwenteling van 1789, die hij onwaar en hersenschimmig achtte, en voor een Staat gegrondvest op het Evangelie. Daarmede richtte hij zich ook uitdrukkelijk tegen de toenmalige conservatieve partij, die hij in haar terugverlangen naar de tijd van vóór 1789 slechts contra-revolutionair noemde”.

Hoewel deze verklaring indien zij uit onze pen was gevloeid wellicht wat „theologisch” zou zijn uitgevallen, willen wij er toch onze vreugde over uitspreken, dat „Tussen de rails” zijn lezers op het goede spoor zet voor wat het bovenstaande betreft. Omdat men het blad niet uit de trein mag meenemen naar huis en er uiteraard ook geen pagina uit mag scheuren, geven wij hier het citaat letterlijk weer.

Velen onzer, die een soortgelijke verklaring over onze partijnaam moeten geven, hebben er wellicht wat meer moeite mee dan „Tussen de rails”....

FA. NIJHOFF & KWAST

Anno 1919

„MEUBELINDUSTRIE”

BORNE (Ov.)

Telefoon (05409) 234

Fabriek voor speciaal meubilair t.b.v. de universiteits laboratoria, ziekenhuizen, chemische industrieën.

Exclusieve betimmering van representatieve ruimten, directiekamers etc.

Meubilair t.b.v. het zusterhuis „Vrije Universiteit”, „Reactor Instituut Delft”, Research Lab v. d. „Koninklijke Ned. Zoutindustrie”, Betimm. en meubilair Gebouw v. d. Tweede Kamer der Staten Generaal, werd in onze fabriek vervaardigd en ter plaatse gesteld.

De beide edities van

EENZAAM MAAR NIET ALLEEN

(gebonden f 13,75; pocket f 4,90) zijn thans weer verkrijgbaar bij de boekhandel.

UITGEVERIJ W. TEN HAVE N.V.

Voor een grote keuze toneelstukken

Logtmeiers toneelcentrale

Postbus 24 Steenwijk
Telefoon 05210 - 2089

Vraagt onze catalogus. We zenden gaarne zicthending. De uitgeverij voor de Chr. ver. van Nederland.

De lessen van onze mondelinge leer-gang

SPREKEN IN HET OPENBAAR

vanger begin januari 1964 weer aan en worden gegeven in: Alkmaar, Amsterdam, Apeldoorn, Arnhem, Den Bosch, Breda, Delft, Dordrecht, Eindhoven, Enschede, Gouda, Den Haag, Haarlem, Hilversum, Leiden, Middelburg, Rotterdam en Utrecht.

Vraagt nu reeds onze gratis brochure.

INST. RHETORICA
POSTBUS 144 DORDRECHT

TWEDE KAMER

♦ Onrust over prijzen ♦ Gas en kolen

HET Nederlandse volk is verontrust gebleven, over de doorzetting van vele prijsstijgingen. Ook na de antwoorden van de minister, gegeven op de mondelinge vragen vanuit de Kamer, enige tijd geleden.

De Tweede Kamer was hierover eveneens verontrust. Dat bleek bij de behandeling van de begroting van Economische Zaken.

Zo blijkt altijd weer dat ook in moeilijke omstandigheden er een duidelijke band is tussen kiezers en gekozenen.

De kiezers ervaren dat de door hen afgevaardigde volksvertegenwoordigers bij de overheid hun onrust vertolken.

Er waren drie zaken die in het centrum van de belangstelling stonden.

- De al maar stijgende prijzen — wat doet de overheid
- De exploitatie van de nationale gasbel.
- De positie van de middenstand.

Wij komen uitvoeriger de volgende week hierop terug, maar het is van belang de centrale punten uit het debat reeds nu weer te geven.

Het prijzenbeleid

In de maidenspeech van dr. Geelkerken (A.R.), die in de Kamer gunstig is ontvangen vanwege de klaarheid en evenwichtigheid, klonk aller-

Dr. Geelkerken

eerst onrust door. Wat de minister alvast heeft gedaan is op zichzelf een goede aanpak: het overleg tussen het bedrijfsleven en de overheid over deze zaken in gang zetten. Maar dit is overigens slechts een begin, waarbij in het overleg de consument gelukkig niet vergeten is. Het gaat ook en vooral om hem: de minister van economische zaken zal zich moeten realiseren — aldus de jurist in dr. Geelkerken (A.R.) — dat deze afspraken met het bedrijfsleven in rechte niet afdwingbaar zijn.

De indruk is er in ons volk, dat zich niet ten onrechte ongerust gevoeld, dat de sfeer zich zo ontwikkelt dat de loonstijgingen op grote schaal in de prijzen verdisconteerd zullen worden, zelfs daar waar dit uit een oogpunt van rendement niet nodig schijnt. Wat gaat de minister doen? Welke maatregelen zal hij treffen? Met name gaat het hier óók om de bescherming van alle zwakken in onze maatschappij. Zij, die volledig achterblijven bij de loonsverhogingen!

Overigens merkte hij op dat een te strak beleid, niet acceptabel is. Met name niet in die sectoren van het bedrijfsleven waar de prijzen zo gemakkelijk en goed controleerbaar zijn. Juist daar moet men oppassen omdat door strakheid en starheid de onbillijkheid wordt bevorderd. Waarbij dr. Geelkerken (A.R.) met name de vervoers-sector noemde. Rechtvaardigheid is niet hetzelfde als eenzijdigheid.

„Ze doen maar hier en daar met de prijzen” zei mr. Blaisse van de K.V.P. Als de minister in die sectoren wil ingrijpen dan zal hij ons aan zijn zijde vinden. Vast staat dat de K.V.P. er op uit zal zijn de loonronde zo reëel mogelijk te laten.

Een vraag die de socialisten nogal beroerde was de vraag naar het waarom. Waarom gaat dit en waarom moet dat omhoog in zo'n korte tijd? Men wilde duidelijk weten waarom artikelen in prijs stijgen die met (duurder geworden) ingevoerde grondstoffen niets te maken hebben. Beschikt de minister over een goed uitgerust instrumentarium om hiertegen op te treden?

Het is verkeerd, aldus de heer Van der Mel (C.H.U.) al die prijsver-

hogingen met een mild oog te bezien. Aan de prijspolitiek van de minister — waarin hij het volle vertrouwen wil stellen — zullen hoge eisen moeten worden gesteld. Toch, en hier moet ook op worden gewezen: wij moeten de onrust niet overdrijven. Grondstoffen en de vrachten in de hele wereld zijn gestegen in prijs. Daaraan kan de Nederlandse industrie beslist niet voorbijgaan.

Ietwat merkwaardig was de liberale spreker in dit gezelschap, mr. Porthenien. Hoezeer hij erkende dat de regering ieders belang moest verzorgen — het winstniveau mocht niet worden aangetast.

De minister moest bij zijn beleid er van uitgaan dat het onontkoombaar is dat het prijsniveau moet worden opgetrokken. Met name moest hij bedenken in zijn prijsstabilisatiebeleid dat de grootte van de rente van het bedrijfsvermogen en het loon van de ondernemers bij de beoordeling van de prijzen een hoge prioriteit moeten hebben.

Het uitgangspunt van de minister oordeelde hij onjuist. Dat noodzakelijke prijsverhogingen eerst per januari mochten komen, vond hij te theoretisch! Het bedrijfsleven is immers dynamisch. Overigens wees hij niet op het feit dat bij verlaging van grondstoffen prijzen en vrachtkosten het bedrijfsleven niet zo dynamisch was deze verlagingen meteen in de prijzen door te geven! Hapert er toch iets aan de vrije concurrentie?

De gasbel

De eerste spreker — de K.V.P. er Blaisse — verklaarde een geheim: hij was één der bronnen die de Belgische aardgaskundige tot de conclusie bracht dat de Nederlandse vondst vele malen groter zou zijn dan minister De Pous had bekend gemaakt!

Als dat zo is, heeft deze politicus toch wel een fout gemaakt. Waarom heeft hij hierover niet gesproken in de Kamer toen de exploitatie van de gasbel ter sprake kwam? Waarom heeft hij toen gezwegen? Die wetenschap toen zou van betekenis zijn geweest op de inhoud van het contract tussen overheid en de beide oliemaatschappijen. Is de verkoopprijs en de kostprijs dan wel goed berekend?

Terecht meende de heer Nederhorst (P.v.d.A.) dat a's er veel meer aardgas is dan was verondersteld, zijn fractie een ander oordeel zou hebben gehad. Er is immers onderhandeld op basis van verkeerde gegevens. Als de hoeveelheid inderdaad zo veel groter is, heeft dit toch zijn gevolgen voor de prijs per eenheid, vroeg de C.H.U.-deskundige, de heer v. d. Peijl. De vastgestelde verkoopprijs aan de gemeenten kan dan wel eens te hoog zijn vastgesteld!

De heer Blaisse — de communist Bakker noemde hem in wezen „een landverrader” omdat de heer Blaisse via een buitenlandse politieke figuur invloed wilde uit oefenen op het binnenlandse niveau — had overigens niet helemaal ongelijk met zijn verder betoog. Wij moeten wat voorzichtig zijn. Immers: gas in de grond is nog geen gas in de keuken. Wat zal op lange termijn gezien met dit gas gaan gebeuren?

Daarom achtte hij het verkeerd om te doen, als de P.v.d.A. op haar kadercongres had gedaan, elfhonderd miljard m3 gas over 40 jaar tegen zoveel cent. levert miljarden guldens op. De praktijk zal het moeten leren. Waarbij hij er op wees dat de overheid tenslotte met zeventig procent van die totale winst zou gaan strijken.

Het was de heer Geelkerken (A.R.) die met name aandacht vroeg voor het nationale karakter van deze vondst. Dit houdt voor de A.R.-fractie in, dat de voordelen van welke aard en omvang dan ook — aan de Nederlandse bevolking niet mogen worden onthouden. Niet in de zin van: voordeel via 's rijksschatkist. Wel in deze zin, dat het profijt van een waardevolle schat in eigen bodem in de huishoudbeurs van de particulier teruggevonden moet worden. Dat zou bovendien een stabilisatiefactor zijn in de oplopende prijzen. Overigens, zonder nu reeds een oordeel te willen uitspreken, wilde hij toch het naadje van de kous weten: wat is er nu waar van de grootte van de kostprijs voor dit gas, anderhalf procent, twee procent of vier procent.

Daar draaide het debat om.

Limburgse kolen

In dit debat bleven de kolenmijnen in Limburg niet onbesproken. Uiteraard niet: zij zullen niet onder de

Minister Andriessen

aardgasvoorraden mogen lijden, aldus de heer Geelkerken (A.R.). Het mijnbedrijf heeft een grote zekerheid nodig om zich verder te kunnen ontwikkelen, waarbij de economische positie van de provincie Limburg duidelijk een woordje meespreekt.

De heer Maenen (K.V.P.) wees er op dat de mijnen niet kunnen worden stilgelegd als er maar weinig vraag naar kolen is, om dan later weer te worden geopend. De positie van de mijnwerkers vergt dit.

Stabiliteit behoort er te zijn. Op korte termijn zal een plan moeten komen en tijdelijke maatregelen kunnen daarbij niet worden gemist.

Waarom moet Nederland een uitzondering blijven, terwijl alle andere landen van het K.G.S.-verdrag wel met nationale bescherming van hun mijnen komen?

Zo dachten meer Kamerleden er over.

De minister antwoordt

De jongste minister, rond 35 jaar oud, zonder enige parlementaire ervaring, heeft zich een man van 't goede hout getoond.

Merkwaardig is het in de laatste jaren, dat met name de ministers van economische zaken, hoewel jong zijnde, zonder ervaring, toch parlementariërs blijken te zijn en met bekwaamheid en overtuiging hun beleid verdedigen. Waarbij Nederland niet slecht gevaren is. Integendeel.

Minister Zijlstra was zo een minister, daarna minister De Pous en thans schijnt prof. Andriessen deze lijn voort te zetten. Opgewekt, slagvaardig en met veel kennis van zaken heeft de minister zich geweerd.

Wij kunnen daar dankbaar voor zijn. Minister Andriessen had gelijk: nu eenmaal een forse loonsverhoging voor eenmaal welbewust was geaccepteerd, moet men zijn ogen niet sluiten voor prijsstijging. Wij allen weten dat de loonsverhogingen niet uit de beschikbare ruimte kunnen komen. Voor een deel zullen die moeten worden betaald uit de nationale reserves: de deviezen (buitenlandse betaalmiddelen). Dat is op zich zelf niet zo erg want er zijn, dank zij het beleid van het vorige kabinet reserves ontstaan.

Voor een ander deel zullen de loonsstijgingen moeten komen uit de winsten van het bedrijfsleven. Maar dat mag ook niet meer gaan ten koste van die bedrijfstakken die het nu reeds moeilijk hebben en het nog moeilijker zullen krijgen. En mede daarom zal een deel van de loonsstijging uit verhoogde prijzen moeten komen. Hieraan valt niet te ontkomen, aldus de minister.

Aanpraten

Hij had op meer punten gelijk: Wij moeten elkaar geen onrust aanpraten over de prijzen. Psychologisch gezien is het gevaarlijk om over prijsstijgingen te spreken in de trant van: „alle prijzen lopen steeds maar op”. Want het is niet waar dat over een breed front de prijzen in beweging zijn. In het algemeen is het zo, dat

1. prijsverhogingen zijn geen algemeen beeld — gelukkig niet.
2. er zijn prijsverhogingen toegestaan op grond van duurder geworden invoerprijzen — en wie kan daar tegenop met binnenlandse maatregelen?
3. tegenover prijsverhogingen staan ook prijsverlagingen. Volgens de concrete berekening van de minister van tien tot vijftien procent.
4. het prijsindexcijfer — de enige betrouwbare maatstaf — is niet verontrustend gestegen. Van december 1962 tot oktober 1963 is die stijging van 106 naar 109, al zal het eind december wel 110 zijn.

Ingrijpen

De hele wereldzee is in beroering. Is het dan een wonder dat die golven ook ons land bereiken? Maar de minister wil er voor zorgen — met het oog op de positie van de loontrekken en de zwakke groepen — dat tot 1 januari 1964 de rust aan het prijzenfront gehandhaafd blijft met de middelen die hem ten dienste staan. Van een grondige ambtelijke controle op de prijzen van elke onderneming wil hij niet weten. Je kunt het bedrijfsleven ook niet overdekken met „prijstoppen”.

De minister wil er naar streven de totale prijsbeweging binnen redelijke en verantwoordelijke grenzen te houden. De eerste 5% mag — zo nodig overigens — worden doorberekend; de tweede 5% beslist niet. Na april moet er rust komen in de prijzen.

Er mogen geen prijsverhogingen worden gerealiseerd als daar verkeerde onverantwoorde elementen in worden verdisconteerd.

Hij hield de socialisten voor dat hun motie, die inhield het prijsbeleid voor 1964 opnieuw in overweging te nemen doch nu reeds de prijscontrole uit te breiden en te verscherpen, onjuist was. Afwijzen van het prijzenbeleid betekent immers een afwijzing van het loonakkoord. Het zou betekenen een wantrouwen tegen wat het totale bedrijfsleven zelf aanvaardt. Noch van werknemerszijde noch van de kant van de werkgevers is ooit gehoord dat het loonakkoord dat het bestaande prijsbeleid accepteerde, niet zou deugen.

Met ingrijpen is reeds een aanvang gemaakt omdat de minister de collectieve prijsbinding onverbindend zal verklaren. Dat betekent een sterkere concurrentie omdat de detaillisten voortaan niet meer gebonden zijn aan prijsvoorschriften van fabrikanten, of die van een bepaalde bedrijfstak. Vandaar ook dat voorlopig tegen de grote levensmiddelen bedrijven niet zal worden opgetreden inzake de verkoop van koelkasten enzovoorts.

Op fluweel

De minister kon de Kamer geruststellen. De prijs van het aardgas werd bepaald toen de gehele voorraad ten naaste bij was vastgesteld. Het Nederlandse volk — met name de kleinverbruiker van dit gas — krijgt een maximaal voordeel van 20-25 procent. Meer is beslist onmogelijk, want de distributiekosten drukken zwaarder op de prijs dan de inkoopprijs!

Winsten zullen de eerste jaren niet worden gemaakt — alleen maar verliezen. Hetgeen natuurlijk niet wegneemt dat de kans op behoorlijke winsten groot is. Maar dan nog is in Nederland de situatie zo dat de overheid

Niet slecht

Minister Andriessen waar-schuwde dr. Patijn (P.v.d.A.), die vond dat hulp aan onderontwikkelde gebieden en exportbevordering tezamen gebracht een heilloze verwarring betekende: „Wij moeten niet denken dat wat het bedrijfsleven doet alleen daarom al slecht is”.

bijna 70 percent van die winst ontvangt, terwijl die overheid bovendien belangrijke zeggenschap over het beleid heeft.

Dat is nergens ter wereld zo ten voordele van de staat. En dat zonder dat de staat ooit enig risico gelopen heeft!

Overigens is van olie in lucratieve winbare vorm nooit iets gebleken.

Het verhaal van prof. Vondeling (P.v.d.A.) is dus wel als een nachtkas uitgegaan. Beter uitgedrukt: punt voor punt aan de kaak gesteld! De schrik die hij trachtte te zaaien op zijn kaderdag, komt nu in een duidelijk demagogisch daglicht te staan. Van een motie van die zijde over deze materie is dan ook niets gekomen.

De staat zit op fluweel met het contract tussen overheid en de oliemaatschappijen.

Voor een socialisatie van dit bedrijf zonder dat enige risico wordt gelopen, voelde de minister niets. Bovendien kan een volledig staatsbedrijf een dergelijke onderneming nimmer verantwoord leiden. De overheid heeft de eerste 20 jaar van deze eeuw gezocht zonder iets te vinden! Over de enorme kennis van de oliemaatschappijen kan een staatsbedrijf nooit beschikken.

H. Algra (waarnemend voorzitter A.R. Eerste Kamerfractie):

Loyale steun voor kabinet-Marijnen

DE algemene beschouwingen over de Regeringsverklaring van het kabinet-Marijnen zijn j.l. dinsdag en woensdag in de Eerste Kamer gehouden. Door de afwezigheid van de voorzitter van de A.R. Eerste Kamerfractie, dr. W. P. Berghuis — die om gezondheidsredenen enige tijd moet rusten — werd het woord gevoerd door de heer H. Algra.

De heer Algra begon zijn rede met een historisch overzicht te geven van de kabinetten die Nederland in het verleden heeft gehad, zoals koninklijk, parlementair, extra parlementair enz. Hierbij aansluitend stond hij stil bij de verkiezingsuitslagen. Met name deed hij dit bij de P.v.d.A., die zowel in de pers, als voor radio en televisie, zo'n scherpe propaganda had gevoerd.

Over de kabinetsformatie zei de heer Algra:

Het is een gewoonte geworden, dat een kabinet in Nederland zijn ontslag indient vóór de verkiezingen. In een vroegere periode, gelijk ook in het buitenland, geschiedde dat eerst, wanneer door de verkiezingen de working majority (werkmeerderheid) wegviel. De ontslagaanvraag vóór de verkiezingen heeft ten doel, een volledig rekening houden met de verkiezingsuitslag bij een nieuwe formatie mogelijk te maken. Dat behoorde ook bij de Rommianse informatie duidelijk te zijn. Of het duidelijk werd gesteld, is een andere vraag."

De heer Algra ging vervolgens het verloop van de kabinetsformatie na en zei:

"Het kabinet wordt nu door deze Kamer voor het eerst gewogen. In volle vrijheid, zonder enige formele binding. Naar de goede regel hoop ik: measures, no men.

Uiteraard ook door onze fractie met die, zij het beperkte, morele binding, die er altijd is, ook in deze kamer, bij alle partijen, die prominente geestverwanten in het kabinet hebben zitten.

Bij de ene fractie is deze binding sterker dan bij de andere. In elk geval is het altijd een politiek feit van betekenis, wanneer een fractie in zo'n geval haar vertrouwen in het kabinet opzegt en het is een sensationele uitzondering, wanneer een fractie speciaal een partijgenoot-minister een uitdrukkelijk consilium abeundi geeft. Twee van de ministers, die thans achter de Regeringstafel zitten, zullen zich de dag herinneren, dat zij in deze Kamer mede voor zulk een sensatie zorgden. Maar dit in het voorbijgaan.

Wij zijn niet gebonden aan enige afspraak, wij vinden, dat dit kabinet ligt in de lijn van de verkiezingsuitslag, wij aanvaarden een beperkte morele binding en wij geven het de beste wensen mee voor een rit zonder ongelukken. Sterker: wij zeggen het, onder handhaving van onze bezwaren tegen de voorgeschiedenis, onze politieke steun toe en doen dat loyaal. Waarbij ik toch ook wel even speciaal mag denken aan onze geestverwanten in nauwere zin achter de Regeringstafel.

Maar ik ben nog bezig met de stelling, dat het kabinet parlementair is. De minister-president heeft het op 31 juli zo gezegd:

"Het door mij gevormde kabinet is samengesteld volgens de politieke formule: 6-3-2-2, waarin de krachtsver-

houding, zoals die bij de verkiezingen is gebleken, zo goed mogelijk wordt weerspiegeld.

Het werd volgens de bekende formulering gevormd „in overleg" en niet enkel „na overleg" met de fractievoorzitters van de K.V.P., de V.V.D., de C.H.U. en de A.R.P. Het akkoord van Wassenaar met de daarbij behorende „bouwstenen" bevat het belangrijkste resultaat van dat overleg. De ministers traden tot het Kabinet toe niet zonder medeweten van de fractievoorzitters. Het kabinet bestaat grotendeels uit gekozen volksvertegenwoordigers. Deze feiten overziende, meen ik te mogen stellen, dat het nieuwe kabinet een parlementair kabinet is."

Samenstelling Kabinet

Allereerst iets over die gekozen parlementariërs.

De heer Vondeling heeft op 1 oktober j.l. gezegd, dat er van de 13 ministers maar vijf parlementariërs zijn. Hij heeft blijkbaar minister Luns er niet bij geteld, hoewel in zijn curriculum vitae in Parlement en Kiezer na opsomming van alle functies en activiteiten, die een zekere climax vormen, aan het slot staat: was lid der Tweede Kamer.

Vijf parlementariërs, het gaf de heer Vondeling aanleiding tot de opmerking dat Nederland „in de landen met een gezonde parlementaire democratie daarmee zonder twijfel een rare vogel is". En het ligt er volgens hem niet aan, dat het Nederlandse parlement geen voldoende specialisten telt.

Ik wil daarover graag iets zeggen. Ik vind het belangrijk, dit verschijnsel te signaleren, maar tegelijk vind ik het vreemd, dat hiervan deze formateur een speciaal verwijt wordt gemaakt.

Want hier is niets nieuws aan de orde. Sterker, de formatie van 1945 hebben altijd voorkeur gehad voor specialisten van buiten het parlement.

Het kabinet Drees-Schermerhorn, dat na de bevrijding optrad, valt buiten elke vergelijking. Het stond niet tegenover een volwaardig parlement en wenste zulk een parlement om politieke redenen voorlopig ook niet. Alleen voor de volledigheid vermeld ik daarom, dat het twee ministers telde, die vroeger lid van de Staten-Generaal waren geweest, tegen dertien, die zonder enige parlementaire ervaring waren.

Dan komt in 1946 het Rooms-rode kabinet Beel, waarin ook al weer dertien ministers hebben gezeten van buiten het parlement, waarvan echter één, u wel bekend (bedoeld wordt de voorzitter van de Eerste Kamer, mr. Jonkman) parlementaire ervaring had opgedaan als lid en voorzitter van de Volksraad. Toen het kabinet optrad, zaten er drie parlementariërs in.

In 1948 komt het kabinet op de grondslag van vier partijen, geformeerd door de heer Van Schaik en gepresideerd door dr. Drees. Het bestond voor de helft uit parlementariërs. En van het kabinet Drees van 1952 geldt hetzelfde.

Maar in het daarop volgende kabinet-Drees, door hem zelf geformeerd ditmaal, is de meerderheid weer niet van parlementaire herkomst, 8 tegen 6. En tenslotte het kabinet-De Quay: vijf parlementariërs tegen negen van buiten het parlement.

Nu herinner ik mij zeer wel, dat ministers zitting hebben in het parlement met adviserende stem. Zodoende doen zij dus ook parlementaire ervaring op. Maar ik heb dat niet in mijn berekening verdisconteerd omdat de heer Vondeling dat bij het tellen van vijf parlementariërs in dit kabinet evenmin heeft gedaan. Want rekenen we de parlementaire ervaring als minister of staatssecretaris opgedaan, ook mee, dan hebben al deze ministers, die hier nu zitten, op één na parlementaire ervaring.

Staatssecretarissen

De heer Vondeling acht het contempt of parliamant, dat er geen staatssecretarissen waren, uit het parlement afkomstig. (Intussen is er toch één staatssecretaris uit het parlement benoemd.) Ik kijk weer even terug.

In 1948, in het ministerie Drees-Van Schaik, ontmoetten wij voor het eerst staatssecretarissen, zeven in getal, waarvan er één, mr. Cals gedurende ongeveer twee jaar parlementaire ervaring had opgedaan.

In de twee volgende ministeries Drees blijft het zo: zeven staatssecretarissen, waarvan één uit het parlement, eerst mr. Cals en dan mej. dr. De Waal, die

één jaar kamerlid was geweest. Het volgende kabinet-Drees heeft al negen staatssecretarissen, maar het éne jaar parlement van mej. De Waal blijft de enige parlementaire inbreng. Het kabinet-De Quay eindelijk geeft eveneens negen staatssecretarissen en daarvan is één, de heer Calmeyer, lid van de Tweede Kamer geweest, zelfs gedurende drie jaren.

Tellen wij alle ministers van na de tweede wereldoorlog op, dan kom ik tot 65 ministers, 39 niet parlementaire tegenover 25 parlementaire ministers en één met ervaring in de Volksraad. Hierbij is noch het kabinet Schermerhorn, noch het huidige kabinet meegerekend.

Een reeks van ministers, die nooit parlementariërs zijn geweest: Liefstijck, Staf, Samkalden, In 't Veld, Zijlstra, Van den Brink, Witte, Gielen, Rutten en vele anderen. Misschien zou men een doorgewinterde parlementariër als dr. Drees, die het meest van heel direct heeft meegemaakt, eens kunnen vragen, waarom Nederland al die jaren door dan „zo'n rare vogel" is geweest. Het is de moeite waard, dat vraagstuk op een ander niveau te behandelen dan de heer Vondeling het om politieke redenen heeft gedaan. En allicht heeft hij zelf een oplossing aan de hand gedaan, want hij heeft in dit verband over specialisten gesproken. En dat brengt vanzelf tot de vraag, of men niet te veel naar specialisten zoekt, naar een soort top-specialisten.

Ook heb ik de indruk, dat de socialisten wel eens wat te veel naar Engeland kijken en wat zich daar voordoet, min of meer normatief voor ons beschouwen. Er is een tijd geweest, dat zij geheel op Duitsland waren georiënteerd, zo zelfs dat de taalgeleerde Van Ginneken in zijn studie over de taal der socialisten als een der kenmerken aanwees het overvloedig voorkomen van Germanismen. Na 1933 werd de Labourpartij het grote voorbeeld, kregen de kiezers in 1946 het advies om evenals de Tommy, die op de verkiezingsplaten was afgebeeld, op Labour te stemmen en is de taal der socialistenvol Engelse citaten.

Maar het Engelse parlementaire systeem is monistisch en het Nederlandse is gekenmerkt door zijn dualiteit. In Engeland is het kabinet een commissie uit het parlement, in Nederland bepaald niet. In dit verband verwijs ik naar het artikel in The Economist van 9 november j.l. Daarin worden een aantal vragen gesteld over de toekomstige verhouding tussen de beide huizen van het Britse parlement en daaraan wordt de mogelijkheid besproken van een ruimere keuze voor de premier, in die zin, dat hij ook bekwame deskundigen van buiten de commons zou kunnen kiezen als kabinetsministers. Veezen wordt daarbij naar Amerika, waar ook secretarissen van staat „van elders" kunnen worden aangevraagd. Het „zuiver parlementaire systeem" waaronder de Engelsen verstaan dat het kabinet voortkomt uit het parlement, zou dan worden gewijzigd in „a cabinet system of government, checked by Parliament". Het is ons bekend, dat in Engeland sedert jaren wordt geconstateerd, dat zulk een „cabinet system" eigenlijk al bestaat en dat het monistische, zgn. zuivere parlementaire stelsel niet meer echt functioneert. Het aantrekken van kabinetsministers van buiten het parlement zou dan slechts een praktische zeer wenselijke consequentie zijn van een ontwikkeling, die in andere opzichten al aan de gang is.

Lettende op dit alles en mede gezien de gang van zaken in ons land niet bij deze formatie speciaal maar sedert 1945, is er misschien reden, om over dit vraagstuk, voorzover het dan een vraagstuk is, nader te spreken, maar dan uiteraard niet op de basis van een politiek verwijt aan dit kabinet.

Waarbij in elk geval voorop staat, dat een minister, niet uit het parlement afkomstig, dezelfde gezindheid tot gemeen overleg moet hebben als een minister met parlementaire ervaring, en dat van alle ministers moet worden verwacht, dat zij beseffen, dan zij vanuit hun, in geen enkel opzicht achter specialisten te verbergen politieke overtuiging hebben te handelen.

In een pleidooi voor de eigen verantwoordelijkheid van de formateur past het volkomen handhaven van de vrijheid, om ministers van buiten het parlement te kiezen. De formateur heeft er voor te zorgen, dat in zijn kabinet voldoende deskundigheid van hoog niveau wordt ingebracht, om kabinetsbeleid te kunnen maken zonder afhankelijkheid van ambtelijke voorlichting. En daarnaast voldoende par-

H. Algra

lementaire ervaring om het ernstige spel van het „gemeen overleg" zonder avontuurlijk amateurisme te kunnen spelen. Op die manier zoekt hij niet alleen ministers bij elkaar, maar stelt hij een kabinet samen.

Akkoord van Wassenaar

Wij keren terug naar de verklaring van de minister-president. Het kabinet is parlementair, het is gevormd in overleg met de fractievoorzitters. Niet na overleg, maar in overleg. Dat betekent, dat de fractievoorzitters mee als formateurs zijn opgetreden. Dat in overleg met de fractievoorzitters heeft als belangrijkste resultaat gehad het akkoord van Wassenaar met de daarbij behorende bouwstenen.

Ik citeer hier de minister-president. Wij kennen de tekst van dat akkoord. De heer minister-president heeft er evenals wij kennis van genomen. Het is niet onder leiding van de formateur opgesteld. Het is hem voorgelegd en zelfs enigszins opgelegd.

Er staat onder punt 1 letter i van het akkoord:

De ten aanzien van de controversieel liggende vraagstukken verkregen instemming heeft tot consequentie, dat de formateur de bij het onderzoek tussen de vier fractievoorzitters terzake verkregen overeenstemming in inhoud en formulering ongewijzigd overneemt in zijn program.

En onder punt 7 van het akkoord kon de formateur lezen, dat 18 punten uit de Bouwstenen onveranderd blijven aanvaard. Als de formateur die punten naar inhoud en vorm ongewijzigd in zijn program overneemt, zijn ook de fracties aan die punten gebonden. De formateur, of in elk geval het kabinet, heeft die punten ongewijzigd naar vorm en inhoud aanvaard.

Er was dus een gedetailleerd regeringsprogram, vóórdat er een formateur was. De vier fracties hebben dat program onder leiding van een formateur gemaakt en er zich aan gebonden. En toen is er een formateur benoemd, die een kabinet heeft gevormd en dat kabinet heeft, overeenkomstig hetgeen ik vermeldde uit het akkoord, het akkoord zelve en de bouwstenen overgenomen en daardoor werd het echt het regeringsprogram.

Nu kan de minister-president strikt formeel redeneren en hij zal dat heel waarschijnlijk ook doen. Hij zal zeggen: ik was vrij, ook blijkens mijn opdracht. Ik heb gekozen, vrijwillig gekozen voor dit program, dat klaar lag en het tot het mijne gemaakt. En dus valt het nu geheel en volledig onder de ministeriële verantwoordelijkheid. Daar is geen speld tussen te krijgen.

Het is denkbaar, dat mensen een huis betrekken, dat volledig gemeubiliseerd is en gestoffeerd en ons met nadruk verzekeren dat het geheel overeenkomstig hun wensen is en hun smaak en dat het dus ook wat meubilering en stoffering betreft, echt hun huis is. Wanneer zo iets zou voorkomen, zou er licht enige twijfel rijzen betreffende de smaak of de eerlijkheid van hen die zo spreken. Maar hier ligt de zaak gemakkelijker, omdat de formateur als fractielid zich via zijn fractievoorzitter reeds aan dit program had gebonden.

Dat zie ik bepaald niet over het hoofd.

Het is juist een argument te meer voor mij om te betogen, dat de verantwoordelijkheden van een formateur en van de door hem te raadplegen fracties wat in de war zijn geraakt.

En dat is niet zonder gevaar. De kabinetsformatie mag geen zaak wor-

Belangrijke politieke uitgave:

VERRAAD IN DE VERENIGDE NATIES

door

DeWitt Copp en Marshall Peck

Wat gebeurde er binnen de V.N. tijdens de Hongaarse opstand? Waarom weigerde Paul Bang-Jensen de lijst van de Hongaarse getuigen uit handen te geven? Kwam hij op het spoor van internationale intriges?

Ziedaar de drie belangrijkste vragen die de auteurs van dit schokkende boek zich stelden toen zij de geschiedenis beschreven van de Deense diplomaat, die aan zijn eigen integriteit te gronde ging.

gebonden f 13.90

Nijh & van Ditmar

Verkrijgbaar in de boekhandel.

den van makelaardij tussen de fracties, waaraan in eerste instantie een formateur in die kwaliteit niet te pas komt.

En ik zou in dit verband nog iets willen zeggen. Ik kan mij voorstellen, dat de minister-president geen heldere voorstelling heeft hoe men alle punten uit het akkoord en de bouwstenen precies heeft bedoeld.

Laat ik een voorbeeld noemen. Ik zou de minister-president kunnen vragen, hoe hij het zich voorstelt — het staat in het akkoord van Wassenaar, dat hij naar geest en vorm tot zijn regeringsprogramma heeft gemaakt — om de Belgische en Duitse televisieprogramma's op het tweede net door te geven, als er geen overeenstemming komt met de huidige concessionarissen. Mij lijkt dat voornemen niet alleen bedenkelijk, maar ook juridisch en moreel onuitvoerbaar. Maar de minister-president meent van wel, en als hij er geen goede voorstelling van heeft hoe het in zijn regeringsprogramma is bedoeld, dan is er nog geen man overboord. Hij kan zich laten voorlichten door minister Toxopeus, die dit programma eerst als fractievoorzitter mee heeft opgesteld, heeft vastgesteld, dat de consequentie van dit akkoord is, dat het door de formateur met huid en haar moet worden overgenomen (in het akkoord staat het natuurlijk veel mooier geformuleerd) en die dus wel weet, hoe het is bedoeld.

Het kabinet heeft alles, wat Wassenaar opleverde, het boekje met de Rommianse inlegvelen, overgenomen. Natuurlijk in het volle besef, dat zulk een aanvaarden inhoudt, het door en door kennen, het van alle kanten bekijken. Ik kan mij voorstellen, dat het kabinet vele uren heeft besteed, om er precies achter te komen, wat het gewicht van elk van de achtien bouwstenen was. Maar het kabinet kon er niets aan veranderen, geen titel of jota. Het kon ze wel een voor een in het water laten vallen, maar dan zonk telkens ook weer een stuk van de binding van de fracties.

Ik meen voldoende te hebben aangetoond, dat de wissels hier verkeerd hebben gelegen. En wij hopen bepaald niet, dat hiermee een nieuw tijdperk is ingeluid, waarbij de dualiteit in ons staatsbestel nog wel met de mond wordt beleden, maar in feite wordt ontkend. De gang van zaken is niet alleen onbevredigend voor het kabinet, maar ook voor de fracties. In zekere zin is men elkaars gevangene.

Het lijkt mij dan ook minder juist, alleen maar te zeggen, dat door de thans gevolgde methode de positie van het parlement is verzwakt.

Hier zijn merkwaardige vervlechtingen op te merken. Het is natuurlijk waar, dat van verschillende zijden, ook door socialistische sprekers en schrijvers, telkens voor bindende afspraken is gepleit, om aan de Regering meer stabiliteit te geven.

We kunnen de zaak ook anders zien. De ervaring leert in ons land: als een kabinet er eenmaal is, dan vindt het in zijn bestaan zelf een grote mate van onaantastbaarheid. Omdat er geen of weinig alternatieven zijn. Wij hebben het al meer dan eens meegemaakt, dat een kabinet in conflict met de Tweede Kamer raakte en zijn ontslag vroeg. Maar kort daarop, na informatieve werkzaamheden en onderling overleg, wat zagen wij gebeuren? Het kabinet hield, bijna glorieus, opnieuw zijn intocht in de Kamer en werd uiteraard van alle zijden gelukgewenst. Waarom kwam het terug? Omdat er geen politiek bruikbaar alternatief was. Omdat de regel: wie breekt, betaalt, blijkbaar niet meer toepasselijk is.

En dat terwijl er theoretisch en vooral rekenkundig gezien, in het Nederlandse parlement, sedert door de invoering van de evenredige vertegenwoordiging de stembus-coalities zijn vervallen, en er steevast twee grote en drie middelgrote fracties zijn, velerlei meerderheidscombinaties zijn te bedenken en te berekenen.

Maar in werkelijkheid is het zo, dat er na de invoering van het stelsel van evenredige vertegenwoordiging géén kabinet is geweest en ook geen kabinet politiek mogelijk is geweest, waarin de K.V.P. of haar voorganger niet een beslissende of een mede beslissende rol speelde. Elke andere partij, ook de P.v.d.A., kan zowel „regeringspartij” als oppositie zijn. Maar de K.V.P. is altijd Regeringspartij. De een zal het een fatum noemen en de ander een zegen.

Ik constateer alleen het feit. Want dit betekent, dat bij elke formatie en bij elke crisis een zo sterke constante is, dat een werkelijk alternatief en een echte changement politique niet denkbaar is. Tenzij de K.V.P. tot koersverandering besluit.

Zo is het begrijpelijk, dat de fracties bij de formatie, en speciál bij de formatie, haar grote kans zien om een beslissende invloed te oefenen op het toekomstig regeringsbeleid, op karakter én samenstelling van het kabinet. Een deel van het gemeen overleg wordt op die manier verschoven naar een gecompliceerd in de formatieperiode. Anders gezegd: wij spreken graag van een ge-

meen overleg vanuit een evenwichtssituatie. Mijn beschouwing tendert in de richting, dat het kabinet gedurende zijn bestaan een zeker overwicht heeft en de fracties tijdens de formatie licht komen tot een streven naar overwicht harer zijds.

Deze analyse dient om de gang van zaken bij verschillende formaties, ook in vroeger jaren, beter te verstaan, niet om ook maar iets als vanzelfsprekend te aanvaarden. Daarvoor zijn onze bezwaren te wezenlijk.

Bovendien is de op deze wijze door de fracties gewonnen invloed voor een deel maar schijn.

En — de formele binding wordt toch weer spoedig losgemaakt en verzwakt. Ook van de zijde der fracties.

1. In elk geval zijn er twee fracties, die de „formele” binding, die het akkoord expressis verbis nog vóór de morele binding stelt, loochenen. Dat is uit de debatten van 31 juli en 1 augustus wel gebleken, gemakkelijk aan te tonen.

2. Een gedetailleerd akkoord met een serie bouwstenen, hoe deskundig ook opgesteld en hoe uitgekookt ook geformuleerd, kan heel snel, in enkele weken, op vele punten door de feiten worden achterhaald. Dat behoeft ik het kabinet nu niet meer te vertellen. Je kunt nu eenmaal niet een gedetailleerd regeringsprogramma maken voor vier jaar. Een goed bewind, een krachtig bewind, een stabiel bewind, het kenmerkt zich door slagvaardigheid, door het vermogen om soepelheid te paren aan vastheid, door vindigheid en moed, als er gevaren dreigen, door initiatieven, die op tijd komen. Ik verwijt het kabinet niet, dat het daartoe niet in staat is gebleken.

Toen bij de beschouwingen over de Regeringsverklaring de heer Vondeling vroeg, of het kabinet al plannen had in verband met de snel veranderende situatie, kreeg hij niet enige algemeenheden tot antwoord, maar de aankondiging van een goed overwogen samenstel van maatregelen, die de Regering als instrument dacht te gebruiken om te voorkomen, dat de zaak uit de hand liep.

Maar het akkoord en de bouwstenen lieten hier wel een weinig in de steek. En de folioellen van Wassenaar kunnen werken als een zware handicap, zoals blokken gietijzer, die de soldaten vroeger bij marsoefeningen in de patroontassen mee sjuwden. Maar ik begrijp, dat de minister-president ook vandaag niets anders kan doen dan opnieuw verzekeren, dat het kabinet zijn lot op het allernauwst verbonden heeft met deze grote papieren. Deed hij het niet, hij zou de fracties een vrijbrief geven om en compagnie uit de boot te vallen.

Het akkoord van Wassenaar met de bouwstenen, in overleg met de fractievoorzitters opgesteld, is naar de Regering meent, het voornaamste bewijs, dat we hier een parlementair kabinet voor ons zien. De formateur kreeg vanuit Wassenaar ook op een briefje, hoe de zetelverdeling moest zijn. Hij noemt het een politieke formule. De cijfers waren hem verstrekt. Er was in Wassenaar nog een kleine modaliteit op deze zogenaamde politieke formule, nl. een mogelijkheid van 7-3-2-2 met de minister-president niet van de K.V.P., maar die was inmiddels, voordat de heer Marijnen formateur werd, door de K.V.P.-fractie doorgestrept, toen bleek, dat de heer De Quay van die gelegenheid gebruik wou maken.

Ook binnen het kader van de politieke formule was de formateur niet erg vrij in zijn keus. Men is hier te dicht gekomen bij de toepassing van de formule van de heer Vondeling, die bij het debat over de Regeringsverklaring sprak over partijen, die ministers leveren. Ik denk hier ook aan wat er gebeurd is bij de debattage van de aangezochte staatssecretaris voor de luchtmacht, nadat het kabinet zijn benoeming reeds had goedgevonden. Maar ik denk daar nu alleen nog maar aan; deze zaak hoop ik te behandelen bij de begroting van defensie.

Het heeft vandaag weinig zin, de punten van het akkoord en de bouwstenen stuk voor stuk te behandelen. En over onderwerpen als de vangrail in de middenberm en de schoolmelkverstreking spreken wij in de Eerste Kamer niet bij algemene politieke beschouwingen.

Regeringsverklaring

Het spreekt vanzelf, dat wij het toejuichen, dat de woningbouw de allerhoogste prioriteit heeft. De minister van Volkshuisvesting en Bouwnijverheid heeft een aantal goede dingen op papier gezet. Maar ik heb wel een paar opmerkingen. De totale produktie stijgt de laatste jaren in ons land geleidelijk, jaar op jaar, ruw genomen, met 4%. Daarvan komt 1½% voor rekening van de groei van het aantal producenten en 2½% is echte produktiviteitsstijging.

Dat betekent, dat in zes jaar het aantal producenten ongeveer met 10% stijgt en de produktie met ongeveer

25%. In de bouwvakken, waar ieder bezield moest zijn door de zucht om tot heil van het volk de produktie zo hoog mogelijk op te voeren, is naar de verklaring van de nieuwe minister de produktie gelijk gebleven bij een stijging van 10% van de producenten.

Daartegen helpen geen nota's. Dat kan worden tot een schande voor ons volk. En ondanks dat achterwege blijven van produktiviteitsstijgingen is het niet waarneembaar, dat de aannemers tot de bedelstaf worden gebracht of dat de bouwvakkers bij de achtergebleven groepen zijn gaan behoren.

De minister hoopt nu, dat de troffels sneller en doelmatiger gezwaid zullen worden, als de bouwvakkers een andere status krijgen, mee doordat zij hogere loonsverhogingen moeten hebben dan de forse verhogingen, die anderen zich hebben verworven of zullen verwerven.

Met name rijzen hier de volgende vragen:

1 *Hebben we hier te maken met kabinetsbeleid, in die zin, dat het plan voor een hogere loonpiek voor de bouwvakkers éerst in het kabinet grondig is bestudeerd ook met het oog op de repercussies in andere sectoren, die volstrekt onvermijdelijk zijn en heeft het kabinet zich na deze overwegingen met de plannen verenigd? Of drijft de betrokken minister hier ietwat een politiek „auf eigener Faust”?*

2 *Heeft het kabinet zich bij het aanvaarden van deze plannen duidelijk gerealiseerd, wat de gevolgen zullen zijn voor de prijzen van de thans nog te bouwen woningen en is een sterke stijging van de bouwkosten, die op deze manier onvermijdelijk is, in de Regeringspolitiek geïntegreerd?*

3 *Is onze indruk juist, dat de huidige minister van Volkshuisvesting en Bouwnijverheid van oordeel is, dat in korte tijd belangrijk meer verunningen voor woningbouw kunnen worden uitgegeven, in de hoop, dat daardoor de woningproduktie zal stijgen?*

Zijn er nu, tot voldoening van de minister en op zijn instigatie, belangrijk meer woningen in aanbouw dan toen hij optrad? En moet dat niet leiden tot een nog grotere overspanning van de bouwmarkt, met als gevolgen duurdere woningen en geringe arbeidsproduktiviteit? Een overspannen arbeidsmarkt werkt altijd remmend op de produktiviteitsstijging, menen wij. De volkswijsheid zei vroeger in onze winter vol verkoudheden dat men kou met kou moest uitdrijven. Maar het zou een vreemde filosofie zijn, wanneer men de overspanning op de arbeidsmarkt in de bouwvakken zou willen cureren, door een nog grotere overspanning te bevorderen...

Zoëven heb ik voorzichtig de vraag gesteld, of hier de homogeniteit van het kabinet wel voldoende naar binnen is beleefd en naar buiten gebleken. Ik vraag dat niet zonder reden. Ik denk ook aan de aankondiging van de minister van Sociale Zaken omtrent de datum, waarop de verhoging van de A.O.W. tot een sociaal minimum een feit zal worden. Is hier een aantoonbare evolutie vergeleken met het bepaalde in het akkoord van Wassenaar?

De homogeniteit van het kabinet is voor de stabiliteit van het bewind belangrijker dan een boekje met bijlagen. De minister-president heeft er nauwlettend voor te waken, dat de natie duidelijk kabinetsbeleid krijgt te zien en geen one-man-shows.

Dat er met bekwaame spoed voor de boeren enig soulaas kwam, bleek noodzakelijk, en wij waarderen die hulp. Maar het is geen wijziging van het landbouwbeleid. Ook al zou er nog veel meer aan hulp aan boeren ten laste van de Rijksmiddelen komen, de huidige minister kent de situatie te goed dan dat hij niet zou weten, dat zulk een vermeerdering alleen noch tot tevredenheid, noch tot een wezenlijke oplossing van de problemen zal kunnen leiden. Overigens sparen wij onze opmerkingen tot de behandeling van de landbouwbegroting, waarbij ditmaal namens onze fractie iemand hoopt te spreken, die niet op een kwaliteitszetel zit, door de landbouw gereserveerd, en evenmin tot een pressure-groep op dat terrein behoort. Ik hoop, dat de betrokken minister evenwel naar hem zal willen luisteren.

Bij deze begroting en bij andere begrotingen zal mijn fractie er naar streven, een constructieve bijdrage te leveren voor het „gemeen overleg”.

Daarbij hebben wij er een open oog voor, dat het kabinet voor hete vuren komt te staan. Wij zijn van plan het te steunen naar vermogen, overal waar wij dit verantwoord vinden. Daarbij denken wij ook aan de uitwerking van de mammoetwet, en wij hopen met de staatssecretaris, die hier een bijzonder verantwoordelijke taak heeft, vruchtbaar van gedachten te kunnen wisselen over de vrijheid van onderwijs als exponent van de geestelijke vrijheid, zoals wij in het verleden in deze Kamer dat hebben trachten te doen.

Loonbeleid

Bijzonder moeilijk is de taak van het kabinet in verband met de loonexplosie, die eigenlijk nog moet komen, als uitvloeisel van de operatie 2 maal vijf. De gevolgen zullen eerst in 1964 blijken en nog later. Bij de behandeling van de miljoenennota, de begroting van economische en die van sociale zaken zal er, hopen wij, gelegenheid zijn, grondig op de problemen in te gaan.

Het lijkt mij nuttig, thans stil te staan bij een paar institutionele aspecten van de gevolgde procedure, n.l.:

1. de verhouding Regering-bedrijfsleven;

2. de verhouding Stichting van de Arbeid en Sociaal Economische Raad.

Wat het eerste punt betreft het volgende. Wij kennen de ontwikkeling in het loonbeleid sedert 1945. Aanvankelijk hadden wij een loonpolitiek, die streng door de Regering in de hand werd gehouden. Een echte geleide loonpolitiek in de zin van algemene en uniforme loonronden. De werknemer moest toen wel sterk het gevoel hebben, dat hij wel in de krant zou lezen, „hoeveel het werd”. In een tweede fase kwam er ruimte voor een meer gedifferentieerde loonpolitiek en via die fase kwam er ruimte voor een vrijere loonpolitiek. Deze ontwikkeling is niet alleen aanvaardbaar, zij is in principe juist. De verantwoordelijkheden komen daardoor primair weer te liggen, waar zij horen. En dat betekent een afnemende verantwoordelijkheid van de Regering voor de tot standkoming van het loonpeil.

Maar de Regering heeft haar eigen verantwoordelijkheid en die houdt zij, onverkort. Dat is haar verantwoordelijkheid voor het algemeen belang.

Die verantwoordelijkheid mag zij niet overdragen en zij kan haar principieel ook niet worden ontnomen of ontzegd. Ook niet door de S.E.R. of de Stichting van de Arbeid.

Het is daarom het volste recht van de Regering en het kan in een concrete situatie haar plicht zijn, maatregelen aan te kondigen c.q. uit te voeren in verband met de loonontwikkeling, zoals die zich duidelijk aankondigt.

Terecht heeft de heer Vondeling dan ook aan de Regering gevraagd, wat haar beleid was en zou zijn. Terecht heeft hij de Regering dank gebracht, dat zij het antwoord niet schuldig bleef. Er is in zulke gevallen, waarbij de Regering haar plicht doet, geen grond voor het verwijt, dat zij de onderhandelingen doorkruist of beïnvloedt.

Als de tot standkoming van het loonpeil zich steeds meer aan de directe invloed en wil van de Regering onttrekt — en dat is goed! — dan zal diezelfde Regering zich des te meer op soms ingrijpende wijze met de gevolgen van de loonontwikkeling voor de nationale economie en voor de zwakkere en meer kwetsbare groepen van de bevolking moeten bezighouden. En daarbij mag zij niet achter de dingen aanlopen.

Zij moet tijdig kiezen en beslissen. Zo nodig ook tijdens het overleg in de Stichting van de Arbeid. En ik zeg het heel duidelijk, zo nodig ook om in het algemeen belang, waarvoor zij verantwoordelijk is, dat overleg te beïnvloeden.

Daarbij gaat het vooral nu om ingrijpende vraagstukken. Voor de radio heb ik van werkgeverszijde vernomen, dat een forse loonsstijging noodzakelijk is, en dat een prijsverhoging niet kan en ook niet mag uitblijven, omdat wij moeten toegroeien naar Europees peil, zowel wat lonen als wat prijzen betreft. Wij kunnen en mogen, zo wordt er telkens gezegd, geen goedkoop-eiland meer zijn in Europa.

Op het eerste gezicht lijkt zo'n verhaal even simpel als overtuigend.

Maar wie zich ernstig verdiept in de literatuur op dit punt, die schrikt bijna van de complexiteit van het vraagstuk. Niet maar, omdat er helemaal geen stabiel en tussen de andere Europese landen van West-Europa ongeveer gelijk loon- en prijspeil bestaat. Niet maar alleen, omdat de ontwikkelingen buiten de E.E.G. voor Nederland mee van beslissend belang zijn. Er is veel meer mee gemeoid.

En de kernvraag is of het juiste evenwicht ten opzichte van de buitenlandse lonen en prijzen ooit kan worden afgewogen door simpele vergelijking van loonkosten en prijzen, volgens de wisselkoersen omgerekend. Volgens dr. Holtrop is het verloop van de betalingsbalans het enige criterium bij de beantwoording van de vraag, hoe het met dat evenwicht staat. En men kan wel denken, dat een stijging van lonen en prijzen in de richting van een zogenaamd Europees peil de schaarste op de arbeidsmarkt zal verminderen, maar dan ziet men over het hoofd, dat de schaarste op de arbeidsmarkt een vrijwel in alle E.E.G.-landen voorkomend verschijnsel is, en dat daarbij de tekorten op de Amerikaanse betalingsbalans ook een rol spelen.

• *Vervolg op pag. 10*

**VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN**

Vraagt verhuisfolder of emigrantenfolders aan

BONGERS

INTERNATIONAAL VERHUISBEDRIJF
RIJNHAVEN 10 — WAGENINGEN
Telefoon 2725 en 3750 (b.g.g. 3100)

Opslag van inboedels Overzee-verpakking

ONDERGOED

van de bovenste plank!

**Spaarbank voor
Protestants Nederland**

Kromme Nieuwe Gracht 8-10 - UTRECHT
Telefoon 030 22241-22242 - Giro 156.000

RENTEVERGOEDING 3 1/4%

ongeacht de grootte van het saldo-tegoed.
Alle spaarregelingen:

JEUGDSPAARWET
AMBTENARENSPAARREGELING
BEDRIJFSSPAREN
SCHOOLSPAREN

Reeds in vele plaatsen een correspondentschap gevestigd.
Wij verstrekken u gaarne alle gewenste inlichtingen ook over
ons Beleggingsfonds voor Protestants Nederland.

HOTEL „DE KROON“

SOPHIALAAN — LEEUWARDEN
telefoon 24467-24468

Uw adres voor recepties en partijen

**CLAEYS - maaidorsers
BAMFORDS - opraappersen**

Importrice voor westelijk Nederland

W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., — Groep (Z.H.)
telefoon (01860)-2050

**HOLWERDA ZONEN
Dokkum**

VOOR AL UW TRANSPORTEN
IN BINNEN- EN BUITENLAND

Dokkum: telefoon 05190-2292 (2 lijnen) - Buiten kantoor tijd 2580
Rotterdam: telefoon 010-171317

**Landbouwwerktuigen- en
machinefabriek**

H. VISSERS N.V. — NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526-841 (7 lijnen)

Voor **GROENTEN** en **FRUIT**

bent u bij ons altijd **GOEDKOPER** uit

*

TEUS VEENVLIET

Koningsstraat 120 - Telefoon 45098 - Hilversum

In prima boter en kaas,

steeds de baas,

alle soorten groot en klein,

komen uit de IJsel- en Lekstreek fijn.

A. van Houwelingen - Moordrecht

telefoon 305 (01827), Westeinde 117

Geeft dit blad door

De commandowisseling in

Op het ogenblik dat John Fitzgerald Kennedy in Dallas verraderlijk werd doodgeschoten was de toestand in de wereld allesbehalve geruststellend. De betrekkingen tussen de Verenigde Staten en de Sowjetunie hadden nog maar kort tevoren een nieuw dieptepunt bereikt. Dat bleek na de arrestatie van de Amerikaanse hoogleraar Barghoorn, welke voorafgegaan was door een reeks incidenten op de autosnelweg naar Berlijn. Nog geen week voordat Kennedy door de kogels uit het geweer van een fanaticus om het leven werd gebracht, schreven wij in deze rubriek: „Van president Kennedy wordt veel wijsheid gevraagd. Hij heeft een jaar voor de boeg, waarin hij het bijzonder moeilijk zal krijgen en waarin hij dieper dan wie dan ook zijn grote afhankelijkheid als mens zal gevoelen“. En nu God hem in Zijn ondoorgrondelijke wijsheid tot Zich heeft geroepen, gelden deze woorden in nog veel grotere mate voor president Lyndon Baines Johnson.

Als we de grote betekenis van president Kennedy voor de Verenigde Staten en de vrije wereld, waarvan dit land de kern vormt, proberen na te gaan, dan dienen we terug te gaan naar de spannende oktoberdagen van vorig jaar, toen de positie van de niet-communistische wereld met name in Berlijn en op Cuba werd bedreigd. Het was een publiek geheim, dat de Sowjetunie op Cuba niet veel goeds in haar schild voerde. Er was een groeiend gevoel van onbehagen in de Verenigde Staten over de wijze, waarop de Russen bezig waren, de Monroe-doctrine aan hun laars te lappen, zonder dat de regering te Washington met de steun van de andere landen van het Westelijk Halfrond daar iets tegen konden doen.

En terwijl de geruchtenstroom rondom de Cuba-affaire met de dag krachtiger werd, was de voornaamste aandacht van de diplomatieke wereld vooral gericht op Berlijn, waar het scheen, dat de Sowjet-unie bezig was, een nieuwe blokkade voor te bereiden, met alle daaraan verbonden gevaren voor de wereldvrede.

BERLIJN

Berlijn was al vele jaren lang het grote en hete hangijzer geweest in de koude oorlog tussen Oost en West. Een jaar van tevoren echter was de rode schandmuur dwars door Berlijn opgericht. Deze muur waartegen de Verenigde Staten en hun bondgenoten helaas weinig of niets hebben kunnen uitrichten, was in wezen de erkenning van een nederlaag, zoals we in die spannende dagen van augustus en september 1961 ook hebben geschreven. Hij was het monument van de onverzettelijkheid van de Verenigde Staten, die in deze houding gesteund werden door Frankrijk en Engeland. Voor Chroesjtsjef betekende de Berlijnse muur de uitweg uit een voor hem bijzonder netelig probleem. En in plaats van West-Berlijn te isoleren om te voorkomen, dat de vluchtelingenstroom uit de Sowjetzone van Duitsland zou aanhouden, sloot hij Oost-Berlijn en daarmee de gehele door zijn troepen bezette zone van de

buitenwereld af. Aanvankelijk slaagde de Russische premier er echter in, de indruk te wekken, dat niet de Sowjetunie, maar de geallieerden onder aanvoering van de Ver. Staten een nederlaag hadden geleden.

Later werd echter wel duidelijk, dat dit niet het geval was en dat hoogstens

CUBA-ACTIE

Het heeft enige tijd geduurd, dat de Amerikaanse president Kennedy een vals spelletje met hem speelde. Aanvankelijk moest hij wel een ding aannemen, alsof hij niets van wat zich met betrekking tot afspeelde. Tot bevreemding van migen van zijn landgenoten, die men, dat er op Cuba iets niet ging, verklaarde hij zelfs, de sische maatregelen op Cuba niet een bedreiging van de veiligheid de Verenigde Staten te beschouwen. En toen Gromiko, de Russische minister van buitenlandse zaken hem Witte Huis bezocht, liet Kennedy merken dat hij een vermoeden van wat zich in het grootste geaan het voltrekken was.

Totdat door een U2-verkenning vliegtuig genomen foto's onomstotelijk

Hoe zal Moskou reageren?

kan worden gezegd, dat de westelijke geallieerden in de eerste fase van de Russische actie te lang een afwachten-de houding hebben aangenomen.

MANOEUVRE

Hoe dit ook zij, in oktober van vorig jaar, ruim een jaar na de oprichting van de Berlijnse muur, veroorzaakte Chroesjtsjef opnieuw een kunstmatige crisis rondom de kwestie Berlijn. We herinneren ons nog levendig dat politieke commentators als Joseph Alsop het gevaar vooral in Berlijn zagen dreigen. En dat zij het de Amerikaanse regering kwalijk namen, dat zij geen maatregelen nam om eventueel het hoofd te kunnen bieden aan nieuwe provocatieve maatregelen van Russische zijde. Hiermede werd een nieuwe blokkade bedoeld, die West-Berlijn veel gevoeliger zou treffen dan die van 1949. Kennedy legde in die dagen een bewonderenswaardige houding aan de dag, die pas later door de wereld zou worden begrepen.

Het moet hem duidelijk zijn geweest, dat het grootste gevaar niet in Berlijn kon dreigen, omdat het conflict rondom deze stad zijn explosieve karakter had verloren, toen Chroesjtsjef besloot, de rode schandmuur dwars door de stad te laten optrekken. Kennedy verkeek zich niet op Berlijn, maar hield nauwlettend het oog op de ontwikkelingen op en rondom Cuba.

Mevrouw Kennedy met haar zoon Robert Kennedy op de weg naar haar zo zware weg naar het groen van haar geliefde echtgenoot.

vaststelden, dat de veiligheid van de Verenigde Staten aan een onnoembaar gevaar zou worden blootgesteld, niet onmiddellijk zou worden ingespen. En toen nam Kennedy een besluit, dat de gehele wereld het deed vasthouden.

BEZWOREN

Kennedy liet Chroesjtsjef kon goed weten, dat hij de Amerikaanse vloot opdracht had gegeven, Cuba de buitenwereld af te sluiten en dat alle Russische aanvalswapens het eiland zouden worden teruggetrokken. Wanneer dit laatste niet gebeurde, zouden de Verenigde Staten maatregelen nemen, die tot vernietiging van deze wapens en de landbases er van zouden leiden. Bovendien maakte Kennedy duidelijk, dat de gehele afschrikwekkende kernmacht van de Verenigde Staten gebruikt zou worden, als de Russische leider het op een gewapend conflict zou laten aankomen. Er was toen zonder weinig nodig voor het verketenen van een derde wereldoorlog. Maar het wonder gebeurde. Chroesjtsjef capituleerde volkomen en de wereld herademde.

VERSCHUIVING

Het gevaar was afgewend. De Russische premier, had niet alleen ware gelaat getoond, maar ook het wijs geleverd, dat zijn buitenlandse beleid voor een belangrijk deel uitbestond. En de westelijke mogendheden — Gode zij dank — in staat steld, hun zelfvertrouwen te herstellen.

Prinses Beatrix ziet men hier in een volkomen ongedwongen ontmoeting met president Johnson, die haar op vaderlijke wijze begroet.

Amerika

Dankzij het moedige en krachtige optreden van president Kennedy leek een verschuiving te zijn opgetreden in de verhoudingen in de wereld. Met als gevolg van de Russische capitulatie in de kwestie Cuba, kreeg het Chinees-Russische conflict een zeer angstig karakter. In het jaar, dat na de Cubaanse crisis verstreken is, hebben de Sovjetunie en communistisch China elkaar de verschrikkelijkste verwijten naar het hoofd geslingerd, die de communistische kringen maar moeilijk zijn. De korte wrijving tussen de beide communistische kolossen leidde er mede toe, dat Chroesjtsjef bereid werd gevonden, een gedeeltelijk kernstopverdrag te ondertekenen, in elk geval een eind zou maken aan het toenemen van de radio-actieve ontreiniging van de lucht die we inademen en die volgens optimisten het begin zou kunnen zijn van een reeks akkoorden tussen Oost en West, die het gevaar van een derde wereldoorlog zoveel als mogelijk is zouden uitsluiten.

Hieronder waren een niet-aanvalsverdrag tussen de Navo en de landen van het communistische Warschaupact, verhoedde aanvallen en het vermindern van de strijdkrachten van Oost en West.

ONTSPANNING

President Kennedy verleende ten laatste zonder aarzeling zijn medewerking aan dit streven naar ontspanning. Het was niet omdat hij geloofde, dat nu eindelijk een tijdperk van vrede op aarde was aangebroken. Hij was van de diepste van overtuigd, dat hierin geen sprake zou kunnen zijn. Maar wel geloofde hij in de mogelijkheid, dat het alleszins de moeite waard was te proberen, of er een reële mogelijkheid was, in de wereld een toestand te scheppen, waarin met alle verschillen die er zouden bestaan — een aanvaardbare samenleving van samenwerkende schepingen. Kennedy liet er geen twiffel over bestaan, dat hij bereid was de expansiezucht van het internationale communisme een halt toe te roepen. Maar hij liet zich niet verleiden tot het aannemen van een starre houding, die de mogelijkheid tot gesprek uitsloot.

We moeten niet onderhandelen uit angst", heeft hij wel eens gezegd. Hij zegde er echter onmiddellijk aan toe, dat "we ook niet bang moeten zijn om te onderhandelen". Zo was Kennedy, zijn bondgenoten en zijn tegenstanders wisten wat zij aan hem hadden. Zij wilden vertrouwen in zijn beleid of wilden er ernstig rekening mee.

KENTERING

Voordat Kennedy werd vermoord was er echter al weer een kentering te bespeuren in de Russische houding ten opzichte van de Verenigde Staten. We herinneren al de incidenten op de auto-weg naar Berlijn, en de arrestatie van de hoogleraar Barghoorn. Men zegt wel, dat deze gebeurtenissen zich hebben afgespeeld tegen bepaalde moeilijkheden, die zich in de Sovjetunie voordoen als gevolg van de tegenstellingen tussen Moskou en Peking. En men beweert ook wel, dat deze tegen de machtspositie van de Verenigde Staten gerichte maatregelen zijn medeweten van de Russische premier werden genomen. Hieruit zou men zijn verzwakte positie in het wereldplan kunnen aflezen. We weten niet of dit laatste juist is. Wel weten we, dat de Amerikaanse moeilijkheden van de Sovjetunie — en zij heeft er zeer vele — een zeer grote — altijd aanleiding hebben gegeven tot een verscherping van de houding van dit land naar buiten. Het alle gevaren, die daar aan verbonden kunnen zijn. Hieruit volgt, dat de zenuwen van de westelijke staats-

Kennedy en zijn vrouw in Dalles, vlak voordat de fatale schoten zoveel ontredde veroorzaakten.

lieden en in het bijzonder die van de president van de Verenigde Staten wel eens bijzonder zwaar op de proef gesteld kunnen worden. Van Kennedy wisten we, dat hij er menselijkerwijs gesproken op berekend was. Van Johnson moeten we dit — met alle waardering die iedereen voor hem heeft — nog afwachten.

VERKIEZINGEN

Johnson bevindt zich niet in een benijdenswaardige positie. We hebben het al gezegd: hij zal het erg moeilijk krijgen. Niet omdat hij niet het postuur heeft van een goede voor zijn taak berekende president van de Verenigde Staten. De mogelijkheid is zeker niet uitgesloten, dat hij tot eenzelfde grootte zal uitgroeien als met Kennedy het geval was. Maar zijn grote probleem is, dat hij plotseling geroepen wordt om het laatste jaar van de ambtsperio-

zetten achter de toenadering tot het Westen, die demonstratief werd ingeluid door de ondertekening van het kernstopverdrag. Het spreekt vanzelf dat de Russische premier munt zal trachten te slaan uit de commando-wisseling, die onder zo tragische omstandigheden in de Verenigde Staten heeft plaatsgehad. Het lijkt geen twiffel, dat Chroesjtsjef op de een of andere wijze zal proberen, Johnson op de proef te stellen, zoals hij dat Kennedy gedaan heeft.

En daarom is het zo jammer, dat Johnson president is geworden op een ogenblik, dat de Amerikaanse politici aangestoken worden door de verkiezingskoorts, die op het regeringsbeleid zulk een verlamme uitwerking heeft gehad. Het steuntje in de rug, dat de president zo hard nodig heeft, zou op de duur wel eens kunnen gaan ontbreken.

DE GAULLE

Niettemin is er hoop. Het feit, dat president De Gaulle naar Washington is gekomen om de begrafenis van John Fitzgerald Kennedy bij te wonen, met wie hij ernstig van mening verschilde, heeft iedereen goed gedaan. En het feit, dat Johnson na een vrij korte bespreking met de Franse president kon verklaren, dat er wat de Frans-Amerikaanse betrekkingen betreft, hoop voor de toekomst is, heeft een weldadige uitwerking gehad op allen, die overtuigd zijn van de noodzaak van een zo groot mogelijke eenheid onder de westelijke bondgenoten. En in de Verenigde Staten zelf heeft de Republikeinse senator Goldwater, die zich soms wel eens op wat te nadrukkelijke wijze over de politiek van president Kennedy had uitgelaten, heeft laten weten, dat hij zich in de eerstkomende maanden van het geven van een oordeel over het beleid van Johnson zal onthouden. We hadden niet anders verwacht. En daarom is het zo belangrijk, dat Johnson gelegenheid krijgt, zichzelf te zijn en allen die hem nauwlettend gadeslaan te tonen, dat hij uit het goede hout gesneden is.

Wellicht blijft dan de onbarmhartige kritiek, die een president in een verkiezingsjaar te horen krijgt, hem dan voor een belangrijk deel bespaard. Mogelijk krijgt hij dan ook een kans om ongehinderd de maatregelen te nemen, die hij in het belang van zijn land en dat van de rest van de vrije wereld nodig acht.

WARE WIJSHEID

We zouden dit artikel op dezelfde wijze willen besluiten als we veertien dagen geleden hebben gedaan. Van president Johnson wordt veel wijsheid gevraagd. Hij heeft een jaar voor de boeg, waarin hij het bijzonder moeilijk zal krijgen en waarin hij dieper dan wie ook zijn grote afhankelijkheid als mens zal gevoelen. En wij voegen er de bede aan toe, dat onze hemelse Vader hem in rijke mate wijsheid en kracht zal schenken. db.

Aandacht voor Lyndon B. Johnson

de opvolger van president Kennedy

REETS meer dan drie jaar geleden werd Lyndon Baines Johnson, die tevergeefs naar de kandidatuur van de Democratische partij bij de Amerikaanse presidentsverkiezingen had gedongen, opgebeld. Het was toen al zeker dat John Fitzgerald Kennedy deze kandidatuur in de wacht zou slepen. De besprekingen achter de schermen hadden daarover geen twiffel laten bestaan. Johnson moet wel opgekeken hebben, toen zich aan de andere kant van de lijn zijn grote rivaal Kennedy bleek te bevinden. En nog groter was zijn verbazing, toen deze hem uitnodigde, de kandidatuur voor het vice-presidentschap te aanvaarden.

Dat was heel wat voor Johnson. Nog maar nauwelijks had hij gelegenheid gehad, de enorme tegenslag van een zekere nederlaag tegen Kennedy tegemoet te gaan. En toen plotseling dat telefoontje met het aanbod naar een functie te gaan streven, die vele tientallen jaren in de Verenigde Staten van weinig betekenis is geweest. Een heel oud grapje vertelt hierover het volgende: Er waren eens twee broers. De ene ging naar zee en de andere werd vice-president van de Verenigde Staten. Van geen van beiden heeft men later meer iets gehoord. Johnson kende deze anecdoten ook, maar hij realiseerde zich eveneens, dat van hem een bijzonder moeilijke en belangrijke beslissing werd gevraagd.

Later bleek, hoe belangrijk zijn besluit was: menselijkerwijs zou Kennedy nooit president zijn geworden, als Johnson geen ja had gezegd. Kennedy won met gering verschil van de combinatie Nixon-Cabot Lodge. Zonder de steun van de gematigd conservatieve Johnson zou de „liberale" Kennedy wellicht het onderspit tegen Nixon hebben moeten delven.

En nu is Johnson als gevolg van een ontstellende gebeurtenis zelf president geworden. We hebben in deze rubriek al eerder aandacht aan hem besteed, nl. toen hij de kandidatuur van de Democratische partij bij de Amerikaanse presidentsverkiezingen van 1960 aanvaardde. Nu heeft het dus weinig zin, uitvoerig zijn levensloop weer te geven. Zijn belangrijkste „opleiding" voor de taak, die nu op zijn schouders rust, heeft deze lange 55-jarige Texaner in de Amerikaanse Senaat gekregen. Van 1953 tot begin 1961 (toen hij vice-president werd) was hij leider van de Democratische fractie in de Senaat en verwierf hij algemene waardering voor de bekwaamheid, waarmee hij collega's die er ver uiteenlopende meningen op nahielden, wist te overreden hun stem te geven aan wetten, die het algemeen belang dienen. Hij wist op meesterlijke wijze tegenstrijdige gezichtspunten met elkaar in overeenstemming te brengen.

Een vriend van Johnson heeft eens gezegd: „Hij was niet de intelligentste van de senatoren, hij was ook niet de beste spreker en hij was niet de beste parlementariër. Maar hij was de beste combinatie van al die eigenschappen". Hij was in zijn leven een dagloner, een wegwerker, concierge, chauffeur, bordenwasser, onderwijzer en later een student die rechten studeerde en hard voor zijn kostje moest werken en tenslotte ook hereboer en zakenman. In zijn kantoor in de Senaat hing ingelijst de leuze: „Je leert niets, zolang je blijft praten". Hij is een goed luisteraar. En deze eigenschap kan hem goed te pas komen, nu hij een functie bekleedt, waarin nog heel wat te luisteren en te leren valt.

De kinderen van de omgekomen president, Caroline (6) en John (3), die nog wel niet zullen begrijpen wat er met „Daddy" gebeurd is.

de van zijn voorganger uit te dienen — het laatste jaar, dat altijd de verlamme uitwerking van een felle verkiezingscampagne ondervindt.

BEPROEVING

Aan de ene kant heeft Johnson dus te maken met een Chroesjtsjef, die zoveel als maar mogelijk is tracht, de evenwichtspositie te herstellen, die in oktober van het vorig jaar verloren is gegaan ten aanzouwe van de gehele wereld. Al geruime tijd voordat Kennedy het slachtoffer werd van een moordaanslag was Chroesjtsjef bezig, de scherpe kantjes van het conflict met China af te slijpen. Aan de andere kant waren er duidelijke tekenen, dat hij er op uit was, een vraagteken te

Firma Jan de Mik
HARDINXVELD-GIESSENDAM
Aannemers van
OVERVERDEDIGINGSWERKEN
GRIENDHOUTHANDEL
HOEPELMAKERIJ
Telefoonno. 2156
Hardinxveld-Giessendam

Wees zuinig met Uw geld koop bij:
WESTERVELD
Bovendien 3% korting door Uw kassaboon
WESTERVELD
VERKOPEN DOOR GEHEEL AMSTERDAM

SLOTFASE VAN DEBAT OVER: telefoon- en briefgeheim

VORIGE week dinsdag is de Kamer haar werk begonnen met een verklaring van de Kamercommissie voor de binnenlandse veiligheidsdienst. Van deze commissie zijn lid de vijf fractievoorzitters van de grootste partijen — de oppositiepartij inclusief.

Alle fracties waren aangeschreven vermoedens of vermeende vermoedens inzake het optreden van de BVD — zowel wat betreft de schending van het telefoon als van het briefgeheim — aan die commissie voor te leggen.

Al de ingekomen klachten zullen grondig worden onderzocht. De heer Koekoek diende echter na het herhaald verzoek geen klachten, geen vermoedens, geen vermeende vermoedens in. Hij wilde kennelijk zijn beweringen niet aan een eerlijk onderzoek doen onderwerpen. Zo worden beschuldigingen tot laster.

De minister-president had mededelingen gedaan:

- over de bijzondere waarborgen, die geschapen zijn om te verzekeren dat het afluisteren door enige overheidsinstantie van telefoongesprekken niet geschiedt dan indien zulks uit overwegingen van staatsveiligheid noodzakelijk is;
- in hoeveel gevallen toestemming tot afluisteren is gegeven en bij hoeveel abonnees werd en wordt meegeleuisterd.

De heer **Vondeling**, (PvdA) voorzitter der commissie constateerde dat de bewindslieden bij die gelegenheid naar de indruk van de commissie alle vragen van de commissie zonder enige terughoudendheid hebben beantwoord.

Wat de omvang van het afluisteren betreft, werd medegedeeld, dat de verklaring van de minister-president op 29 oktober „dat een dergelijke opdracht hoogst zelden wordt gegeven” gerechtvaardigd is door de cijfermatige en andere gegevens, die aan de commissie verstrekt zijn.

WAARBORGEN

Feit is dat een enkele maal in bijzondere omstandigheden afgeluisterd moet worden als het gaat om redenen van staatsveiligheid. Maar óók in dat geval mag de BVD niet haar eigen gang gaan.

Machtigingen tot afluisteren van telefoongesprekken komen alleen tot stand op persoonlijk verzoek van het hoofd van de BVD. Geen enkele andere overheidsinstantie kan zo'n verzoek zelfstandig rechtstreeks bij de tot beslissing bevoegde instantie aanhangig maken.

Een machtiging wordt niet verleend, dan met uitdrukkelijke toestemming van achtereenvolgens en de Minister van Binnenlandse Zaken en de Minister-President en de Minister van Justi-

tie en de Minister van Verkeer en Waterstaat.

Het feit dat niet minder dan vier leden van de Ministerraad elk met recht van veto, bij een machtiging betrokken worden, is van doorslaggevend gewicht voor het oordeel over de vraag, of men er in redelijkheid staat op kan maken, dat hier in Nederland om andere dan zeer klemmende redenen van staatsveiligheid geen telefoongesprekken door enige overheidsinstantie worden afgeluisterd.

DE KLIK

Als een machtiging is verleend en PTT heeft de nodige voorzieningen getroffen, dan is het onmogelijk, op legale wijze in die telefoongesprekken mee te luisteren. Bovendien is het uitgesloten dat hij, wiens toestel wordt af-

getapt dit zou bemerken door bepaalde geluiden.

De befaamde klik, die verscheidene verontruste telefoonabonnees gesignaleerd hebben kan zeer uiteenlopende oorzaken hebben. Telefoneert men automatisch, dan zijn die oorzaken van zuiver technische aard; telefoneert men door tussenkomst van een centralist, dan kan de oorzaak zijn, dat de centralist, ambtshalve en dus volkomen legaal, in het gesprek komt of er uit gaat.

Maar in elk geval staat vast, dat de „klik” om de eerder vermelde reden nooit kan betekenen, dat men door de B.V.D. wordt afgeluisterd.

CONCLUSIE

Al met al is de commissie eenparig van oordeel, dat gehoord de haar ver-

streekte gegevens de in de publieke opinie levende onrust over met name het afluisteren door Nederlandse overheidsinstanties van telefoongesprekken gelukkig ongegrond kan worden geacht.

Ten aanzien van het briefgeheim is de commissie nog verzekerd, dat de mededeling van de Minister-President op 29 oktober in de Kamer over de wettelijke voorschriften ter bescherming van het briefgeheim mede inhield, dat het de B.V.D. niet is toegestaan, brieven aan anderen, die onder de hoede van de P.T.T. zijn, te openen of door te lichten etc.

De Kamer kon zich hierin vinden. Het was overigens een droeve zaak dat de heer Koekoek (boerenpartij) deze commissie afwees, zonder enig nader argument of begin van bewijs. Hij herhaalde nogmaals dat hij — ten onrechte verdacht van N.S.B.-neigingen — al jaren werd afgeluisterd door de binnenlandse veiligheidsdienst.

Toen b.v. gevraagd werd een brief, waarmee de beschuldiging van de heer Koekoek naar zijn eigen zeggen kon worden bewezen, over te leggen, weigerde de heer Koekoek dit te doen. „Man en paard” wilde hij niet noemen.

Lectuurpakket (voor u of voor een ander)

LEZEN is leven en leven is lezen. Wij menen ons te herinneren, dat iemand iets dergelijks eens heeft gezegd.

Wij willen hier niet te diep op ingaan, maar alleen vaststellen, dat er wel een kern van waarheid in die stelling zit.

Wij lezen immers veel!

Lezen is in zekere zin een vorm van gedachtenwisseling.

U leest de krant, uw lijfblad, dagelijks. U blijft zodoende op de hoogte van onder meer het politieke gebeuren. Bovendien leest u over de achtergronden daarvan nog nader in uw politieke weekblad „Nederlandse Gedachten”.

Nog nader neemt u van bepaalde politieke problemen kennis door het lezen van in brochurevorm uitgegeven referaten van politici en van in gedrukte vorm verschijnende rapporten van commissies van het College van Advies.

Het is met name van belang van zulke geschriften kennis te nemen. Jaarin wordt de behandelde problematiek grondiger uiteengezet.

Regelmatig worden de brochures en rapporten, verkrijgbaar bij ons partijbureau in ons weekblad vermeld.

Een enkele keer per jaar bieden wij een aantal eerder verschenen geschriften samen tegen een gereduceerde prijs de lezers

aan. Evenals vorige jaren wordt ook thans zulk een lectuurpakket tegen geringe prijs aangeboden.

U kunt van deze gelegenheid gebruik maken. Niet alleen voor u zelf, maar — met name in deze St. Nicolaastijd — ook voor een ander kunt u profiteren van de omstandigheid, dat weer een lectuurpakket tegen zeer aantrekkelijke prijs verkrijgbaar is. Het lectuurpakket is ditmaal als volgt samengesteld:

- „Het liberalisme van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie”, door mr. W. C. D. Hoogendijk Jr. De titel spreekt voor zichzelf. De tekst van deze brochure werd eerder gepubliceerd in het septembernummer 1958 van A.R. Staatskunde.
- „Samenwerking met minderontwikkelde gebieden”. Dit is het bekende rapport van het College van Advies van de A.R. Partij over de betreffende problematiek, van september 1959.
- „Gespreide bezitsvorming”. Eveneens een rapport van het College van Advies van de A.R. Partij, van oktober 1962. De titel mag geacht worden weer voor zichzelf te spreken.
- „Televisie en Reclame”. Nota van de Doctor Abraham Kuypersstichting, van januari 1963. Een waardevolle bij-

drage tot een verantwoorde meningsvorming over het vraagstuk van televisie en reclame.

- „Beginnel- en Algemeen Staatskundig Program van de A.R. Partij”. Vastgesteld in de buitengewone Deputatenvergadering van 10 juni 1961 te Utrecht.
- „Program van Actie 1963” van onze partij, vastgesteld in de gewone Deputatenvergadering van 23 maart 1963.

Voor de aantrekkelijke prijs van f 2,50 komen deze geschriften in uw bezit.

Indien u dit lectuurpakket voor u zelf of voor een ander wenst te bestellen, kunt u dit per giro doen. Giro 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting, Dr. Kuypersstraat 3, 's-Gravenhage. Het is noodzakelijk op het „bij”-strookje te vermelden „lectuurpakket”.

Bestellingen worden onmiddellijk uitgevoerd.

Van deze gelegenheid maken wij tevens gebruik om er nog eens uw aandacht op te vestigen, dat op het partijbureau gratis aangevraagd kan worden de zogenaamde brochurelijst, waarop alle brochures en rapporten vermeld staan (met vermelding van de prijs per exemplaar), welke momenteel nog verkrijgbaar zijn.

VERTROUWENSADRESSEN VOOR
EIGEN KRING IN
FRIESLAND

Wilt u gemakkelijk lopen?

De zaak waar U prettig koopt!

Wij hebben de alleenverkoop van Durea Salamander, Forma-Natura, Manna enz., maar ook van de „Piedro” kinderschoentjes.

STELLINGWERFF-SCHOENEN

Voor VOLVO's naar WIERDA

VEENDAM Kerkstraat 79 - Telefoon 05987-4495
SNEEK Sloepstraat 1 - Telefoon 05150 - 4215
Oudvaart 3 - Telefoon 05150-3106

DOUMA's IJZERHANDEL n.v.

Grootzand 66 - Postbus 30 - Sneek
Telefoon 05150 - 277 en 3698

Staafl., band en plaatijzer. I- en U-balken, betonijzer.

Gereedschappen en machines voor metaalbewerking.

OFFSETDRUKKERIJ

FLACH N.V.

affiches

showcards

verpakkingen

LEEUWARDERWEG 31-35 - SNEEK

Alle **TEXTIELGOEDEREN**,
BEDDEN, DEKENS,
MATRASSEN, COMPLETE
WONINGINRICHTING

Grootzand 14-38, Sneek - Midstraat 114, Joure

FIRMA P. S. DE BOER

MAKKUM

HARDERWIJK

Groothandel in hooi en stro

IMPORT

EXPORT

Geregeld vertegenwoordigd op onderstaande landbouwbeurzen:
Maandag - Rotterdam
Woensdag - Middenmeer
Maandag - Amsterdamm
Woensdag - Noord
Dinsdag - Groningen
Vrijdag - Leeuwarden
Dinsdag - Sneek
Zaterdag - Utrecht

Beddenmagazijn

JAN HARMS

voor gezonde slaap

Onze specialiteit:

DE BETERE BEDDEN EN DEKENS

Vlasstraat 36, Dokkum, tel. 2765

Ook voor woninginrichting.

Fa. F. De Groot & Zoor

Fimmer- en Aannemersbedrijf.

FERWOUDE (post Workum)

Scharnebuursterweg 23 - Telefoon 05151 - 479

GAAST

Zandlaan 2 - Telefoon 05151 - 352

Werft abonnees

IN DE 3 SPECIAALZAKEN VAN

LODEWIJK - FRANEKER

Dames- en Meisjesconfectie, Voorstraat 34, tel. 2275
Heren- en Jongensconfectie, Voorstraat 23, tel. 2144
Textiel, Voorstraat 5, tel. 2002

Beter en voordeliger kunt u niet slagen dan alleen bij

Babyhuis Kingma

Ruim gesorteerd in BEKLEDE WIEGEN, LEDIKANTJES, COMMODES en KASTEN
Ook onbeklede wiegen kunnen wij voor u als nieuw opmaken; wij hebben een grote sortering in de nieuwste stoffen.

Babyhuis Kingma - Dokkum

TURKSTRA BESCHUIT

Eerlijk... Overheerlijk! Niet alleen voeding... doch ook een lekkernij!

RIVEL

Fabriek van RIJWIELEN en AUTOPEDS

SURHUISTERVEEN

Telefoon 05124-269

DE VOLHARDING

Fabriek van kinderstoelen etc.

Surhuisterveen

TELEFOON 05124 - 437

In gesprek... over communicatie binnen de partij

Er is een merkwaardig verhaal over twee Franse kunstenaars uit de vorige eeuw. De één, een dichter, kwam regelmatig op bezoek bij zijn vriend, een schilder. Tijdens die ontmoetingen zaten ze uren samen in het atelier.

Meestal zwijgend. Maar na afloop namen ze afscheid met de woorden: „wat was het gezellig weer eens bij elkaar te zijn.” Ze meenden dat ook, ondanks hun zwijgen.

Hoe kan dat worden verklaard?

Die twee kenden elkaar al zo lang en ze waren het zo zeer eens, dat het voor hen een overbodige moeite was

door Mr. W. R. VAN DER SLUIS

van gedachten te wisselen. En omdat ze elkaar graag mochten, was de aanwezigheid van de ander ruimschoots voldoende om een goede middag te hebben.

Men ziet datzelfde soms bij verliefde paartjes en veel vaker nog bij mensen, die reeds jarenlang met elkaar gehuwd zijn.

PIJNLIJKE STILTE

Zwijgen veroorzaakt dan geen pijnlijke stilte, want er is eenvoudig geen verschil dat „bij” gepraat moet worden. Men kan dit verschijnsel vergelijken met de bekende communicerende vaten.

Twee voorwerpen dus, die met elkaar in verbinding staan. Zolang de vloeistof daarbinnen nog niet overal dezelfde hoogte heeft bereikt, is er beweging. Wij mensen praten als wij elkaar wat nieuws vertellen, meningen willen toetsen, inzichten meedelen of geschillen uitpraten. Er is dan communicatie tussen de gesprekspartners.

Zolang het doel, n.l. de overeenstemming, de gelijk-stand, nog niet bereikt is, kan zwijgen als onaangenaam worden ervaren.

Stilte betekent dan vaak dat men niet tot elkaar kan komen of elkaar niets meer te vertellen heeft.

Dan is de stilte pijnlijk.

SLAPTE

Stilte in een politieke partij is in de regel eveneens een onaangename zaak.

Er is in de politiek geen sprake van dat alleen al het samenzijn met geestverwanten voldoende is om een goede ontmoeting te hebben.

De communicatie binnen een politieke partij kan op allerlei wijze worden verwezenlijkt. Doch de beste methode is nog steeds die van het gesprek. Daartoe worden dan ook regelmatig vergaderingen op plaatselijk, regionaal of nationaal niveau belegd.

En als die bijeenkomsten slecht worden bezocht, dan is men daar terecht niet verheugd over.

Hoewel mijn ervaringen op dit punt bepaald niet zo ongunstig zijn, hoor ik meermalen de klacht dat er een malaise in het politieke leven van ons land zou bestaan. Want zo zegt men dan: het vergaderbezoek is in alle partijen minimaal.

Dat slechte vergaderbezoek wordt echter ook wel eens te veel gezien als een bewijs van gebrek aan belangstelling. In veel gevallen zal dat wel waar zijn.

EEN OORZAAK

Men moet echter bedenken dat de mens in 1963 door zijn beroepsarbeid veel meer in beslag genomen wordt dan 50 jaar geleden het geval was. Alleen al de administratieve bezigheden, die met onze dagelijkse arbeid verband houden, zijn sterk toegenomen.

Velen hebben nauwelijks vrije tijd om zich serieus met andere zaken dan die van hun branche bezig te houden. Men is dan ook niet meer in de gelegenheid dat „andere” te overzien.

Vooral wat de politiek betreft, is dat moeilijk want daar is momenteel een veel groter aantal onderwerpen aan de orde dan 40 à 50 jaar geleden.

Lonen, prijzen en huren bijvoorbeeld, kwamen vroeger in de politiek nauwelijks ter tafel. Tegenwoordig is dat dagelijks het geval.

Een politieke rondblik op een vergadering mag niet al te lange tijd in beslag nemen.

Maar wat kan men van al die onderwerpen in een causerie van een half

De gespreksgroep: een belangrijk middel om de meningvorming te dienen over de vragen die ons bezighouden.

uurtje nu duidelijk voor de toehoorders uiteen zetten?

Heel weinig!

Tijdens de bespreking moet dan vaak nog maar als een serie van de meest uiteenlopende kwesties vluchtig de revue passeren.

Wat bij ons oordeel over het politieke leven ook wel eens wat te veel uit het oog verloren wordt, is dan ook dit.

Veel mensen komen na een drukke dagtaak liever niet naar een vergadering waar zoveel onderwerpen besproken worden, waar niet in de eerste plaats hun belangstelling naar uitgaat.

Daarbij speelt dan ook een rol dat zij tevoren zelfs niet eens weten waarover op die vergadering nu precies zal worden gesproken.

Men vreest dus een kat in de zak te kopen.

EEN TIP

Het zou naar mijn stellige overtuiging het vergaderbezoek stimuleren, indien in overleg met de spreker reeds op de uitnodiging, die de leden ontvangen, kort uiteen zou worden gezet welke kwesties worden behandeld. Enkele pittig gestelde vragen, op zo'n convocatie afgedrukt, maken de belangstelling meer gaande dan nu vaak het geval is.

Men wil dan wel eens weten wat het antwoord op die vraagpunten zal zijn.

INTIMITEIT

Daar komt nog iets bij.

In het jachtige leven verlangen velen na hun drukke dagtaak naar een beetje meer gezelligheid en intimiteit dan menige vergaderlokaliteit biedt.

Aan dit punt kan bijna geen aandacht genoeg worden geschonken door hen, die de bijeenkomst organiseren.

En dan is er nog een derde aspect. Bij velen is nog wel de grondvraag aan de orde: wat bindt mij met de organisatie of de politieke partij waarvan ik lid ben. Maar hoe weinig wordt daarover ter vergadering gesproken. Men komt er vaak niet aan toe. Maar het toegenomen gebrek aan meeleven met de politiek is naar mijn mening een bewijs dat het wel nodig is.

EFFECTIEF

In dat geval is er mijns inziens nog maar één effectief middel om die belangstelling weer te wekken: nl. door er over te gaan praten.

Nee, de politieke partij is niet een gezelschap van vrienden, die zwijgend bij elkaar zitten. Daar is men voortdurend in gesprek. Hetzij over de zich dagelijks aandienende praktische problemen, hetzij over de beginselen waaraan men zich gezamenlijk gebonden weet. Dat gesprek moet op straffe van de dood in de pot gaande gehouden worden.

Hoe doen we dat?

In de eerste plaats doorgaan met onze normale vergaderingen. Het was mij er niet om te doen dat werk als overbodig of als weinig geslaagd voor te stellen, toen ik het zojuist over enkele oorzaken van het verminderde vergaderbezoek had.

Misschien kunnen de tips, die ik in dit verband gaf, weer wat meer leven in de brouwerij brengen. Dat wil zeggen: wat meer mensen naar de bijeenkomsten brengen en aan het gesprek doen deelnemen.

DE GESPREKSGROEP

Maar nu wil ik ook nog wat zeggen over een andere vorm van communicatie, die door onze A.R.-Partij gestimuleerd wordt. Daarmee bedoel ik de gespreksgroepen-activiteit.

Die gespreksgroepen onderscheiden zich in een paar opzichten van het gewone vergadertype.

In de eerste plaats wordt het aantal deelnemers met opzet gering gehouden.

Natuurlijk niet om de deur voor een aantal mensen dicht te gooien als het gewenste getal deelnemers (10 à 20 personen) bereikt is.

Neen, want als er meer liefhebbers zijn, moet het afdelingsbestuur onder wiens auspiciën de gespreksgroepen opgericht worden, een tweede groep samenstellen.

Vervolgens heeft een gespreksgroep een onderwerp dat tevoren vast staat

Meer nog: het bureau van onze partij zendt aan alle deelnemers een beknopte documentatie via de plaatselijke kiesvereniging.

Daarbij is een vragenlijst gevoegd waarop de groep conclusies kan noteren en aan het partij-bestuur toezenden.

Op die manier komt er wat uit zo'n gesprek. Niet alleen voor de groep zelf, doch voor de gehele partij.

De leden van de groep weten dat hun mening op prijs gesteld wordt en dat daarmee rekening wordt gehouden.

Dat is een vorm van communicatie waar het politieke leven van vandaag om vraagt. Van dit gespreksgroepenwerk, waarmee onze partij in 1962 begon, mag worden verwacht, dat de afstand tussen partij-leiding en belangstellenden voor beider gevoel kleiner wordt.

Met opzet gebruik ik het woord „belangstellenden”.

Want niet alleen partijleden zijn in die gespreksgroepen welkom. Natuurlijk ook zij. En dan vooral diegenen onder hen, die om welke reden dan ook de gewone vergaderingen liever niet bezoeken.

Maar ook welkom zijn de mannen en vrouwen, de jongeren en ouderen, die geen lid zijn, doch wel eens contact met onze partij zouden willen hebben.

Welnu, zo'n ontmoeting in huiselijke kring, dus zo'n minder formeel gesprek, kan prachtig voor een eerste ontmoeting worden benut.

Het gesprek gaat ditmaal over de grondslagen van het werk der christelijke organisatie.

Want het onderwerp voor het seizoen 1963/64 luidt: „De christelijke organisaties in deze tijd”.

Bezinning daarop is nodig.

MEEDOEN

Juist omdat velen in onze omgeving die noodzaak niet meer aanvoelen.

Daarom kunnen anderen zich door zo'n gezamenlijk gesprek gesterkt voelen om dit onderwerp onder de aandacht van hun omgeving te brengen.

Zo komt het gesprek verder; van de gespreksgroep naar andere levenskringen en milieu's.

Dat is nodig. Want ieder zal toch toe moeten geven dat het leven verschaalt, als wij zelfs niet meer over de uitgangspunten van ons mens-zijn met elkaar in gesprek zijn.

Moch u mee willen doen, vraagt u dan gerust de documentatie op bij het bureau van de A.R. Partij, dr. Kuyperstraat 3 te 's-Gravenhage.

Wij geven u dan tevens het adres van onze partij-afdeling in uw woonplaats; waarna verder contact volgt. Want wij willen niets liever dan dit: met u in gesprek zijn over wat ons ten diepste beweegt.

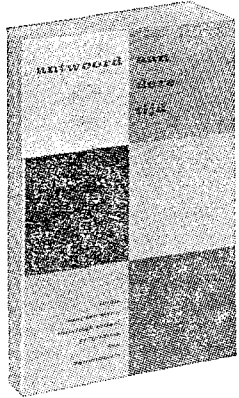
(radio-causerie gehouden op 20 november; tot onze spijt moest dit artikel wegens plaatsgebrek een week blijven overstaan).

ZOJUIST
VERSCHEENEN:

antwoord aan

deze

tijd

studie
voor een nieuw
christelijk sociaal
program
van
Patrimonium

340 pagina's

slechts **f 3.90**

Een boek, dat de kernvraagstukken van onze moderne maatschappij in het hart raakt!

Drs. B. Goudzwaard schreef in „A.R. Staatkunde”:

Reeds bij eerste oogopslag komt men onder de indruk van de grote menigvuldigheid van onderwerpen die in deze Studie besproken zijn. Vrijwel het gehele terrein der hedendaagse sociaal-economische politiek is hier onder de loep genomen. Naast uiteenzettingen over geleide economie en socialisatie vinden wij beschouwingen over de loonpolitiek, de bestrijding van inflatie, de belastingpolitiek, de bedrijfsorganisatie, het woningvraagstuk, de subsidiepolitiek, het probleem der medezeggenschap, de geoorlooftheid van het overheidsbedrijf, bezitsvorming.

Het feit, dat in deze Studie is gepoogd het christelijk beginsel inderdaad in elk opzicht voorop te stellen verdient intussen onze bijzondere waardering. Uit alles blijkt dat het een oprecht verlangen van de opstellers is geweest om elk zich voordoend praktisch probleem vanuit hun christelijk geloof te belichten. Reeds hierom heeft de Studie recht op onze aandacht. In een tijd waarin de politiek steeds meer dreigt te „verzakelijken”, doet het goed een boek als dit in handen te krijgen, waarin men ten volle ernst wil maken met het eigen principiële uitgangspunt.

Zo'n boek is het waard uw persoonlijk eigendom te zijn en om er anderen — als een welkom geschenk! — mee te verrassen. Schaf het aan, voor uzelf, voor vriend of kennis. Doe het vandaag nog!

Uitgeverij T. Wever, Franeker

Aan Boekhandel:

Zend mij omgaand:

.... ex. Antwoord aan deze tijd

Prijs f 3.90 per exemplaar.

NAAM:

ADRES:

WOONPLAATS:

Zend vandaag nog de bestelbon (als drukwerk, in open envelop) aan uw boekhandelaar of aan:

Uitgeverij T. Wever

POSTBUS 13 - FRANEKER

BESTELBON

EERSTE KAMER

• Vervolg van pag. 5

Zoals ik zei, bij volgende debatten komt dit nader aan de orde. Ik heb het hier alleen maar aangestipt, om te accentueren, dat de Regering hier een grote niet over te dragen verantwoordelijkheid heeft en dat zij dus het recht heeft en de plicht, om haar taak en positie zelfstandig te bepalen en kenbaar te maken, ook tijdens onderhandelingen in de Stichting van de Arbeid. Ging zij zich zelf dat recht ontzeggen, om nu gehoorde verwijten van inmenging of beïnvloeding te ontgaan, dan zou zij haar eigen positie ontoelaatbaar kunnen verzwakken.

Nu de tweede kwestie, de verhouding S.E.R. en Stichting van de Arbeid. Het is nog niet eens zo lang geleden, dat de vraag werd overwogen, of de rol van de Stichting van de Arbeid niet uitgespeeld zou raken, als de S.E.R. steeds meer aan zijn doel beantwoordde.

Maar wat hebben wij nu gezien? Het is nog maar heel kort geleden, dat een bepaalde procedure bij de loonontwikkeling werd vastgelegd in het kader van wettelijke bepalingen. De S.E.R. kreeg daarbij een belangrijke rol. Zijn deskundig advies diende aan het begin te staan. Maar nu is de S.E.R. er eigenlijk niet aan te pas gekomen. Zijn advies is niet afgewacht en kwam wel enigermate als mosterd na de maaltijd. Wij kunnen begrijpen, dat het ditmaal zo is gegaan. Maar de eerlijkheid gebiedt toch om vast te stellen, dat hiermee aan de S.E.R. een slag is toegebracht. Hij heeft een speciale taak als adviescollege. Een belangrijke en institutioneel wel omschreven en doordachte taak. De S.E.R. zou niet alleen zijn bestaansrecht, maar meer nog zijn gezag moeten bewijzen, juist als het gaat spannen. Maar precies als het gaat spannen geven de werkgevers en de werknemers er de voorkeur aan, om het samen af te doen en komt de S.E.R. er eigenlijk niet aan te pas. Vooral voor de Kroonleden is dat een precäre zaak. Als toporgaan van de P.B.O. heeft de S.E.R. — waarom zouden wij het verhalen — toch al niet zo'n florissant leven en nu is de positie als adviescollege ook ernstig aangetast. Is dit incidenteel of symptomatisch?

Bezinning hierop is zeer gewenst en wij hopen op de geëigende tijd daarop nader in te gaan. De loonexplosie heeft een aantal vragen aan de orde gesteld, die beantwoord moeten worden. We mogen niet doen alsof onze neus bloedt. Er zijn fundamentele vraagstukken omtrent economische orde en economische politiek op de agenda gekomen, ook van dit kabinet.

En daarbij blijven vreemde ontwikkelingen de aandacht vragen. Terwijl de loonexplosie bedoeld de discipline te herstellen en de zwarte lonen aan te pakken, vragen categorale georganiseerde ambtenaren een extra verhoging boven de 2 keer 5%, omdat zij een compensatie menen te moeten hebben voor het ontbreken van mogelijkheid van zwarte lonen in de overheidssector. Dat is bijzonder symptomatisch!

Het kabinet komt inderdaad voor hete vuren te staan. Ik denk ook aan de radio- en televisiewetgeving. Er is nu een commissie geweest, die meer dan twee jaar heeft gestudeerd, die sommige waardevolle en interessante gedachten heeft geformuleerd, maar die het vraagstuk zelf geen stap verder heeft gebracht.

De Regering komt er zo niet uit. Zij moet weer haar eigen verantwoordelijkheid gaan naleven en zelf met voorstellen komen en dus de draad weer opnemen, die losgelaten werd, toen de wetsvoorstellen van de staatssecretaris Höppener in een la terecht kwamen.

Wat ik over de loon-explosie en over de radio en televisie heb gezegd, schijnt ver uit elkaar te liggen. Maar er is een gemeenschappelijk element, er is eenzelfde grondgedachte. De Regering heeft een eigen verantwoordelijkheid, die soms heel primair is en blijft, ook al zijn er beangstigend veel raden en commissies en rapporten en pressure-groups.

Wij zullen het kabinet-Marijnen prijzen als het een krachtig kabinet blijkt, niet het minst daarin, dat het op het grote eigen regeringserf ook balsturige koeien stevig bij de horens durft te pakken.

Het is een onverkwikkelijke situatie wanneer twee organisaties, die beide op hetzelfde, zeer belangrijke terrein werkzaam zijn en die beide een goede naam hebben, elkaar in de haren zitten. Dit is op het ogenblik het geval met de Nederlandse Vereniging Bescherming Voetgangers en het Verbond voor Veilig Verkeer.

Beide organisaties beijveren zich in de opvoeding van de weggebruikers, met het doel tot een veiliger verkeer te komen. Het Verbond voor Veilig Verkeer doet dat al vele jaren op ruime schaal, met een belangrijke subsidie van de overheid. De Ned. Vereniging Bescherming Voetgangers is niet veel ouder dan een jaar of tien, is veel kleiner dan het Verbond maar heeft niettemin reeds belangrijk werk gedaan ten bate van de voetganger. Deze was echt wel een beetje de „vergeten groep” in het verkeer te worden.

„Bescherming Voetgangers” houdt zich vooral bezig met de beveiliging van kleuters, die naar school gaan. De vereniging staat op het standpunt dat deze kinderen in het verkeer begeleid moeten worden en organiseert die begeleiding ook.

Het Verbond beweegt zich ook op dit terrein. Ter voorlichting en opvoeding van de kinderen geeft het een kleurplaat uit die betrekking heeft op het oversteken. Die plaat is uit verkeerstechnisch en pedagogisch oogpunt fout, zegt de Voetgangersvereniging en zij vindt het ook onjuist dat kleuters, die verkeerslessen hebben gehad, een mouwembleem van het Verbond krijgen.

Als twee organisaties waarvan wij mogen aannemen dat zij over deskundigen op het omstreken terrein beschikken, in dit opzicht van mening verschillen, zullen wij ons daarin niet mengen. Er zijn telegrammen gezonden aan de ministers van verkeer en waterstaat en van onderwijs, kunsten en wetenschappen, zodat het niveau, waarop knopen doorgehakt kunnen worden, bereikt is. We laten ook rusten dat op de achtergrond schijnt te spelen het feit, dat het Verbond f 80.000,— minder subsidie krijgt dan waarop het had gerekend en dat de Vereniging Bescherming Voetgangers voor het eerst een subsidie krijgt van f 50.000,—. We stippen ook slechts aan, dat er op het congres van het Verbond volgens persberichten minder wellevende woorden zijn gevallen.

Het belangrijkste in deze zaak is naar onze mening dat twee particuliere instellingen, de een met een groot

en de ander met een klein overheidssubsidie, aan het front staan in een strijd tegen wat herhaaldelijk en terecht een nationale ramp wordt genoemd en in het heetst van die strijd met elkaar slaags raken. Dit is een onaanvaardbare situatie. Een vooraanstaand deskundige van de A.N.W.B. heeft onlangs in een dagblad-interview gepleit voor het ontwerpen van wat hij noemde een Delta-plan voor het verkeer en voor het instellen van een fonds, waaruit dat plan (wegenaanleg, verbetering van gevaarlijke situatie e.d.) betaald zou kunnen worden.

Met dergelijke technische voorzieningen op verkeersgebied op grote schaal behoort de bevordering van de verkeersveiligheid hand in hand te gaan, van de sanering van de rijopleiding tot en met het oversteken van kleuters.

Het is de hoogste tijd dat de gehele verkeerssituatie onder één krachtig, efficiënt en gecoördineerd beleid komt.

Psychose

Nadat de socialist Baart had geklaagd over hogere prijzen van vlees, meel, koffie, drop, norit, muizevallen, kwam de minister met een evengrote lijst van prijsverlagingen voor aardappelen, peulvruchten, rijwielanden, scheerapparaten enzovoort.

De heer Baart was niet mis en kwam daarna met een prijslijst van een winkelbedrijf waarin niet minder dan 68 prijsverhogingen waren „verborgen”.

Waarop minister Andriessen aantoonde dat er 40 prijzen bij waren van vleeswaren, die het gevolg waren van één prijsstijging, n.l. van vlees!

Zo kan men als de heer Baart ook demagogie bedrijven met het schrikbeeld van prijsstijging.

DE ONVERMIJDELIJKE

Onder deze titel schrijft het socialistische blad Het Vrije Volk van 21 november het volgende:

„Het Kamerlid Roolvink vindt wat. Hij vindt, dat het verschil in beloning tussen een buschauffeur in dienst van een grote gemeente en een buschauffeur bij een streekvervoersonderneming wel heel erg groot is. Daar moet, vindt hij, wat aan gedaan worden.

Hij vindt dat nu. Als Kamerlid. Hij vond dat blijkbaar niet als staatssecretaris. Toen vond hij, toen er ook een wilde busstaking was, alleen maar tijd voor machtsvertoon, een ultimatum van eerst werken en dan praten en alleen praten in een ver verschiet.

Goed, het machtsvertoon draaide op een treurig bakzeil uit. Treurig genoeg om iemand voor altijd de lust te ontnemen zich nog met buschauffeurs bezig te houden. Niet zo de heer Roolvink, die als staatssecretaris al „onvermijdelijk” was.”

ONS COMMENTAAR

Het Vrije Volk en De Waarheid zijn beide erg boos op het Kamerlid de heer Roolvink. „Waarom?” zo vraagt de argeloze lezer zich af. Om maar bij „Het Vrije Volk” te blijven, het blad begrijpt maar niet waar de heer Roolvink de moed vandaan haalt om vragen te stellen over de verhouding tussen de lonen van chauffeurs in dienst van de gemeentelijke vervoersbedrijven en de particuliere streekvervoersbedrijven.

De desbetreffende vragen staan in ons nummer van 23 november afgedrukt. Ze zijn gesteld in hoofdzaak aan de minister van binnenlandse zaken onder wiens verantwoordelijkheid de salariering in de overheidsdienst valt. De spanningen in de vervoerssector houden direct verband met het overheidsbeleid. Dat beweert de heer Roolvink niet, maar het staat te lezen in een resolutie van de Protestants Chris-

telijke Bond van vervoerspersoneel van 19 november. Geconstateerd wordt:

„dat in de loop der laatste 2 jaar een ongemotiveerd grote afstand is ontstaan tussen de beloning van de werknemers in de streekvervoersbedrijven en in die van de gemeentelijke vervoersbedrijven” en verder: „Dat in feite het door de gemeentelijke vervoersbedrijven gevolgde loonbeleid de oorzaak is van de thans voor de streekvervoersbedrijven ontstane, niet door de werkomstandigheden gerechtvaardigde achterstand”.

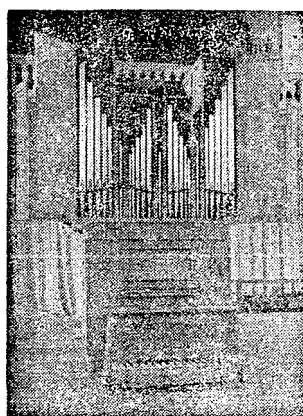
Zonneklaar blijkt hieruit, dat geen verwijt wordt gericht aan hen, die verantwoordelijk zijn geweest voor het loonbeleid in het particuliere bedrijfsleven. Wat de staking in de vervoersbedrijven in 1960 met dit alles te maken heeft, is ons volstrekt een raadsel. Alle loonvoorstellen, gedaan in de periode waarin de heer Roolvink verantwoordelijk was voor het beleid, zijn vrijwel onverkort doorgegaan.

Als de verschillende publicaties juist zijn, zal de Overheid er niet aan ontkomen, hieruit de consequenties te trekken, hoe dan ook. Een zeer groot deel van ons volk is direct betrokken bij het vervoersbedrijf. Het is een belang van de eerste orde, dat in deze bedrijfstak geordende en rechtvaardige toestanden voorkomen. Hoe men er bezwaar tegen kan maken, dat op deze geruchtmakende zaak de aandacht wordt gevestigd ontgaat ons geheel. Tenzij het een afreageren is op de nalatigheid van politieke geesverwanten. Dat laatste kunnen wij moeilijk geloven. Het gaat er niet om, wie een zaak aansnijdt, het gaat er om of het gebeurt. Als de heer Roolvink niet het recht zou hebben om enkele bescheiden schriftelijke vragen te stellen, hoe moet dan wel het oordeel zijn over de heer Suurhoff, die een loonstop van enkele jaren op zijn naam heeft weten te verkrijgen en kort nadien op geruchtmakende wijze zijn opvolger interpellende over het „loon- en het huurkonijn”?

Rusland en de meelprijzen

De communist toornde bij het debat over de stijging van de meelprijzen, de basis van het volksvoedsel.

Ah, zo zei de minister, de heer Andriessen, nu hadden wij juist het zonnig vooruitzicht op een dalende markt voor graan met al die overschotten van Amerika. Maar er kwam daarna een communistisch land die deze overschotten ging opkopen. Welk land de graanprijzen deed stijgen...

ECHTE
KERKORGELS

OOK VOOR
KLEINE
KERKEN

ORGELBOUW

ERNST
LEEFLANG

APELDOORN
Telef. 06760-17582

UIT ONZE BOUW- EN
AANNEMERSWERELD

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

VOSKAMP EN VRIJLAND

6-GRAVENZANDE — Telefoon 01748-2245 — Postbus 30

BETONFABRIEK
DEN BOER

NIEUW-LEKKERLAND — Zuid-Holland

Opgericht 1883

N.V. AANNEMINGS- EN BOUWBEDRIJF
Burgemeester Hazenberglaan 403 — Rotterdam
Telefoon 19 10 44

Houthandel en kistenfabriek
MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457-561 Telefoon 08750-3748

Houtzagerij- Houthandel- Kistenfabriek

MACULOSE
INDUSTRIELAK

Cellulose kleurlak
voor de
metaal- en
houtverwerkende
industrie.

N.V. LAK- EN VERFFABRIEK MACOSTAN - EDE
TELEFOON 2047 (08380)

N.V. AANNEMERS- EN HANDELSBEDRIJF

VAN OORD

Hoogstraat 73a — Telefoon 444 — Werkendam

RIJSWERKEN GRONDWERKEN ASFALTWERKEN

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894-1230 - Ouderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN

GEBOGEN REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS
ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN enz. enz.

• De langste

Een halve eeuw geleden, in 1913, werd er veel gespot met Frankrijk. Het parlementaire stelsel functioneerde daar vreemd. Geregeld werd een kabinet ten val gebracht, soms om de drie maanden. Dan werd er weer een nieuw kabinet gevormd. Het wemelde in het parlement van oud-ministers.

In de herfst van 1913 was er weer eens een crisis. En ditmaal werd Doumergue formateur.

Hij koos zijn ministers uit een aantal groeperingen, die onderling natuurlijk wel verschilden, maar waarvan de buitenwacht het verschil niet zo best begreep.

Er was enkele weken geleden ook een nieuwe groep bijgekomen, die zich onder leiding van de formateur van de radicale partij had afgescheiden. Die nieuwe groep noemde zich Group de l'Entente démocratique et sociale.

Natuurlijk moest Doumergue ook ministers kiezen uit zijn eigen groep. Dat deed hij. Maar toen duurde het een paar weken, voordat hij met de onder-ministers (wij zouden zeggen staats-secretarissen) klaar was. Het gerucht ging, dat hij het vooral moeilijk had met zijn eigen groep. Daar was niet een geschikte, handzame man in te vinden.

Maar er was in die tijd een parlementair en schrijver, die in Frankrijk werd gevreesd. Dat was Clemenceau. Een paar jaar later kende iedereen hem in Europa als de felle tegenstander van Duitsland in de eerste wereldoorlog. Maar in 1913 was hij alleen nog maar bekend als een man, die vele ministeries had helpen wippen en die in de pers iedere minister dwars zat. Hij schreef: het is voor Doumergue eenvoudig. Laat hij gewoon de langste nemen uit zijn fractie. De langste kerel, dat is waarschijnlijk ook de stomste.

Toen heeft Doumergue hem getart. Hij heeft inderdaad als onderminister gekozen monsieur Maginot, lang 1,99 m.

En dat gaf aanleiding tot veel vrolijkheid in Frankrijk. Een kabinetsformatie vond men er lang niet meer een ernstige zaak, maar deze „mop” was goed. Het betekende een goede beurt voor Doumergue.

HET stond nog wel onder het rubriekhoofd Tussen Pampus en Paleis (Amsterdamse editie van Trouw): „Onze eigen Gijsbrecht was moordenaar en verrader”.

Daar kijkt een Gijsbrechtminnaar en een Vondelliefhebber van op. Want voor een Amsterdammer is Gijsbrecht van Aemstel onaantastbaar. Op de eerste dag van elk jaar (al jaren en jaren lang!) staat hij, held van Vondels drama, in de Stadsschouwburg te praten en te praten en te praten. Boze stemmen zeggen, dat hij daarom echt bij Amsterdam hoort, doch dit is kwaadsprekerij. Het is waar, Vondel laat hem weinig doen. Als hij, getergde krijgsman, roept: „Gij, dienaars, breng mijn helm en harnas bij der hand”, duurt het nog vijftig volzinnen, voor hij: „zo volg me” zegt. En als hij, in het vijfde bedrijf, zijn vrouw Badeloch aanspoort om sloop te gaan, vers 1663, wordt hij pas in vers 1794 goed nijdig. Doch dit alles neemt niet weg dat een ware Amsterdammer geen kwaad van zijn Gijsbrecht horen wil.

Nu heeft Dr. W. J. van Hoboken (typisch Rotterdamse naam!), de hoofdstedelijke archivaris, een oorkonde van Jan van Henegouwen ontdekt (en gekocht) waaruit zonneklaar blijkt, dat we onze Gijsbrecht op goede historische gronden over één kam kunnen scheren met de al op de lagere school verwenste moordenaars Herman van Woerden en Gerard van Velsen. Nu zegt Vondel in zijn Kort Begriip, dat aan het drama voorafgaat: „Gijsbrecht van Aemstel. Heer van Aemsterdam en Aemsterland, met meer treffelijke heren en edelen, om het vangen van Graaf Floris, die den ouden adel verdrukte, en Vrouw Machteld van Velzen, zijn zusters dochter, schendig verkrachtte, lang in ballingschap omgezworven hebbende, kwam, na den dood van 's graven erfgenaam, weder te Aemsterdam”.

Nu is Vondel nooit een exacte historicus geweest, welke dichter is dat? Hij heeft nooit ontkend, dat Gijsbrecht, zijn held, bij het vangen van Floris aanwezig is geweest. Maar volgens Vondel is Gijsbrecht onschuldig aan de dood van Floris. „Om wiens vervloekte dood ik liide zo onschuldig. Als iemand liiden mag, doch draag mijn kruis geduldig: Of zo ik schuldig ben, en heeft het mij gemist, 't is uit onnozelheid, en zonder erg of list.”

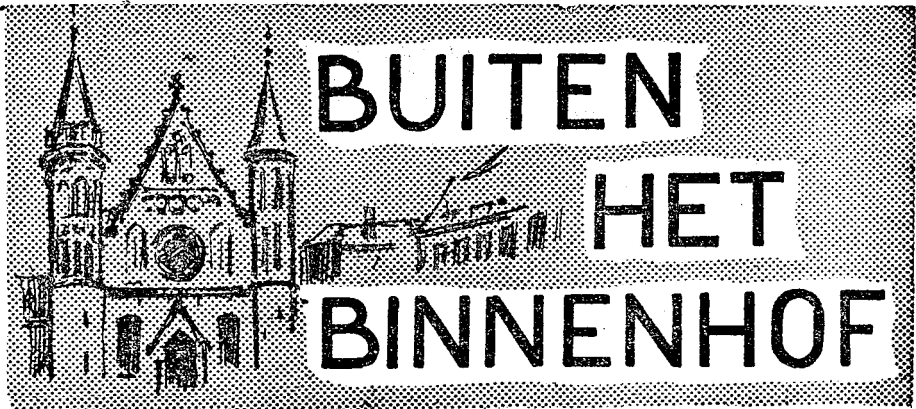
Daarmee hebben wij, Amsterdammers, het tot nu toe kunnen doen, in die Floris niet meer ziende dan een nare verdrukker, vrouwenschender en een bij toeval in de vaderlandse geschiedenis verdwaalde held van 1296.

Onze eigenste Gijsbrecht een moordenaar en verrader, het bericht heeft ons werkelijk opgeschrikt en stil gemaakt.

De enige troost, zo dachten wij, zullen de historiebladen zijn. Daarin dan maar gedoken, om de waarheid en niets dan de waarheid onder de ogen te zien.

Gijsbrecht IV van Aemstel kennen wij uit een oorkonde van 22 november 1252. Die eerste kennismaking is dus nu 711 jaar geleden. Een respectabele tijd! Hij speelde een merkwaardige rol in de boerenopstand van 1274, die Kennemerland en Neder-Sticht in beroering bracht. Ook de bisschopsstad Utrecht sloot zich bij de rebellie aan. Die revolutie was gekant tegen het regiem van Floris V, graaf van Holland, die de opstand onderdrukte. Ook Gijsbrecht moest het gelag betalen.

Op grond van een verdrag van 27 oktober 1285, werd Gijsbrecht gedwongen al zijn lenen aan Floris over te dragen. Alleen Amstelland mocht hij houden. Zou hij de zoen echter breken, dan zou hij ook dat gebied moeten afstaan. Gijsbrecht brak de zoen, hij deed mee aan de aanslag op Floris in dat bekende jaar 1296. De bezittingen van de heer van Aemstel kwamen toen aan de

graaf van Holland. Gijsbrecht vluchtte. Hij moet kort na 1303 zijn overleden.

Laten wij het nu meteen maar bekennen, Vondel heeft zich zeer veel dichtelijke vrijheden gepermitteerd, toen hij deze Gijsbrecht als heer van Amsterdam deed optreden. Historisch gezien is dit onjuist. De zoon van Gijsbrecht, Jan, heeft zich omstreeks 1303 van Amsterdam meester gemaakt en heeft het omstreeks 1304 aan Willem III van Holland moeten overgeven. Jan had dus de hoofdpersoon van het typisch Amsterdamse drama moeten zijn.

Nu kunnen we toch moeilijk overal waar Gijsbrecht in De Gijsbrecht staat die naam schrappen en Jan invullen. Dan kloppen de maten ook niet meer. Hoogstens zou Janus het nog een beetje doen. Bijvoorbeeld in vers 307, als Vosmeer, dat Gooterskind, zegt: „Heer Gijsbrecht, straf me vrij...” Heer Janus, zou kunnen. Maar als dezelfde Spie in 342 zegt: „Heer Gijzelbrecht, gena. Ik geef mij in uw schut”, dan kunnen wij daarvan toch moeilijk maken: „Heer Janneman, gena. Ik geef me in uw schut”. Dat gaat niet. Dat nemen de Amsterdammers niet. Die zouden echt gaan lachen. En per slot van rekening is de Gijsbrecht een treurspel.

En nu die Floris V, want die zou bijna tussen Gijsbrecht en Jan als tussen wal en schip vallen.

Floris V is een veel groter figuur dan Gijsbrecht, we bekennen het eerlijk. Zoon van graaf Willem II, de Rooms Koning, en Elisabeth van Brunswijk, stamde hij uit een edel geslacht. Door veroveringen is hij heer van geheel het huidige Noord Holland geweest, tot en met Texel. Hij bevocht Vlaanderen en Zeeland en streefde, op bescheiden schaal, naar een Europese politiek, waarin Engeland een rol kon spelen. Niet direct is hij de wrok zoekende edelen, wier land Floris had ingenomen, het idee gerijpt om de graaf te vermoorden. Wel werd hij gevangen genomen, tijdens een jachtpartij bij Muiderberg en op het Muiderslot gevangen gezet. Toen tijdens zijn transport naar Engeland de Keerlen, de kleine luiden, hun weldoener te hulp kwamen, raakten de edelen in paniek en vermoorden hun gevangene.

Floris heeft een beter oordeel verdiend dan Vondel over hem uitspreekt. Hij was een knap staatsman, die met aan die tijd eigen middelen zijn gezag deed gelden. Voor de steden en het platteland heeft hij economisch gesproken veel gedaan. En door het winnen van de vriendschap van de burgers en van de boeren, kon hij een politiek voeren, die hem een waardige plaats in de geschiedenis van ons vaderland heeft gegeven.

Jammer voor Gijsbrecht! Maar Groenkoper doet de waarheid niet te kort!

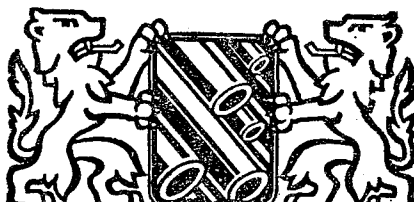
William Frankop

M. C. van Staaveren
AALSMEER — TELEFOON 4051

Specialiteit in ANJERSTEEKEN,
FREESIAZADEN

**KOGEL-
LAGERS**
Van der Spek

Wolphaartsbocht 214
ROTTERDAM
Tel. 7 97 55

**VAN LEEUWEN BUIZEN
ZWINDRECHT**

**Verplaatsbare
HOUTEN GEBOUWEN**

Directie- en schaftketen
Noodwoningen,
scholen en kerken.
Directie- en schaft-
wagens
etc.

**HANBO
HARDINXVELD**

Telefoon Hardinxveld-Giessendam 2141

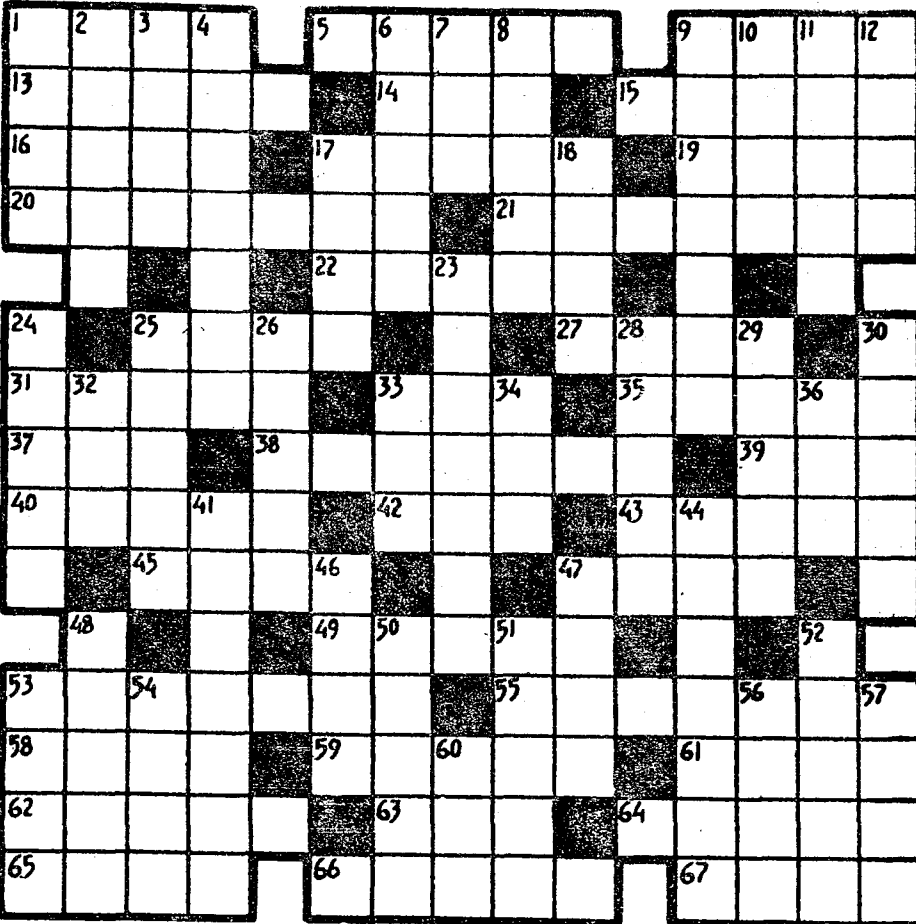
PUZZEL

Horizontaal: 1. voerbak; 5. abces; 9. hoeveelheid vis; 13. vogel; 14. zangstem; 15. piek; 16. O.T.-figuur; 17. plaats in Afrika; 19. Nieuw Test.-figuur; 20. niet noodzakelijk; 21. kalm; 22. woonplaats; 25. goed, in orde (in uitdrukkingen); 27. wapen; 31. water in Holland; 33. loot; 35. pimpelen (volks-taal); 37. plaats in Gelderland; 38. bijwoord; 39. verzekering; 40. grens; 42. zoogdier; 43. meisjesnaam; 45. keizer; 47. verbrandingsprodukt; 49. plant; 53. vingers; 55. plagen; 58. grasgewas; 59. tour; 61. Roomse rechtbank; 62. plaats in Duitsland; 63. water in Engeland; 64. Mythologische figuur; 65. voornaam; 66. broeikas; 67. zenuw.

Vertikaal: 1. vochtig; 2. Historische voornaam; 3. deel van oog; 4. provincie; 6. herbergier; 7. ieder; 8. verdieping; 9. water in Holland; 10. tijdelijke verblijfplaats; 11. appel; 12. plaats in Afrika; 17. aanw. voornaamwoord; 18. residu; 23. zoogdier; 24. horzel; 25. vogel; 26. waterkant; 28. maand; 29. inham; 30. rangtelwoord; 32. familie-lid; 33. polderdorp; 34. uitloper; 36. lidwoord; 41. zij, die met een ander aan iets del hebben; 44. wegvlakken; 46. voorzetsel; 47. jaap; 48. uitroep; 50. pool; 51. horizon; 52. maat; 53. grieks; 54. hap; 56. ontgonnen land; 57. aspunt; 60. O.T.-figuur.

**Oplossing vorige puzzel
van 16 november**

Horizontaal: 1. vent; 4. hamer; 9. Amer; 13. are; 14. balatum; 16. ave; 17. leger; 19. els 20. atlas; 22. edik; 23. krot; 24. vrek; 25. bed; 27. stap; 29. Aa; 30. keurs; 31. Ra; 33. smeer; 36. dra; 37. smaad; 39. spé; 40. ode; 41. nee; 42.

bad; 43. eikel; 45. lek 47. Rotte 49. ne; 50. zegel; 51. jr.; 52. Rika; 55. non; 56. rede; 59. nemo; 60. neer; 62. hallo; 64. Est 66. Irene; 68. Ada; 69. Roemeen; 72. eel; 73. mess; 74. akers; 75. asla.

Verticaal: 1. valk; 2. ere; 3. neger; 4. ha; 5. ale; 6. malheur; 7. ets; 8. R.U.;

10. Malta; 11. Eva; 12. rest; 14. brik; 15. mars; 18. edele; 21. totem; 24. vampier; 25. bedelen; 26. dronken; 28. praatje; 29. Assen; 32. adder; 34. eek; 35. rol; 37. SER; 38. abt; 44. eikel; 46. egoïsme; 48. oneer; 53. inlas; 54. Amor; 56. rein; 57. Drees; 58. Cham; 61. hela; 63. ade; 64. eek 65. ter 67. Nel; 70. o.a.; 71. es.

Centrale vergaderingen

Wij komen bijeen...

Gaarne vestigen wij in deze rubriek de aandacht op centrale vergaderingen, welke in de verschillende delen van het land worden gehouden.

In chronologische volgorde zijn het ditmaal de volgende:

★ Op zaterdag 30 november houdt de Kamercentrale Dordrecht haar jaarvergadering.

De plaats van samenkomst is Restaurant „Caland West”, Nieuwe Binnenweg 20 te Rotterdam.

Aanvang der vergadering tot 14.30 uur.

De heren P. C. Elfferich te Delft, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal en mr. W. Verheul, voorzitter van de Kamercentrale zullen het woord voeren, naar aanleiding van schriftelijke vragen, welke de kiesverenigingen kunnen inzenden. Daarna algemene discussie.

★ Op zaterdag 30 november belegt de Statencentrale Goes een algemene vergadering.

De plaats van samenkomst is Hotel „De Korenbeurs” te Goes.

Aanvang der vergadering te 14.00 uur.

Als spreker zal optreden mr. W. Aantjes te Utrecht, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

★ Op zaterdag 30 november houdt het Provinciaal Comité Overijssel zijn algemene najaarsvergadering.

De plaats van samenkomst is Hotel Dijkstra, Grote Markt 11 te Zwolle.

Aanvang der vergadering te 14.00 uur.

Spreker is mr. A. B. Roosjen te Amsterdam, ondervoorzitter van het Centraal Comité.

★ Op zaterdag 30 november belegt de Statencentrale Amersfoort een ledenvergadering.

De plaats van samenkomst is het gebouw C.S.B., Kromme Nieuwe Gracht te Utrecht.

Aanvang der vergadering tot 10.00 uur v.m.

De agenda vermeldt onder meer als spreker de heer H. Algra te Leeuwarden, lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.

★ Op zaterdag 7 december belegt de Kamercentrale Leiden een vergadering.

De plaats van samenkomst is Restaurant v. d. Heijden, Breestraat 85 te Leiden.

Aanvang der vergadering te 14.30 uur.

Mr. W. R. van der Sluis te Bilthoven, secretaris van het Centraal Comité, spreekt over „Het gezicht van de A.R. Partij in de huidige samenleving”.

★ Op maandag 9 december wordt een vergadering gehouden voor de gemeentelijke kiesvereniging Het Bildt.

De plaats van samenkomst is het lokaal achter de Geref. Kerk te Nij Altoenae (Fr.).

Aanvang der vergadering te 19.30 uur.

Spreker is mr. W. R. van der Sluis te Bilthoven, secretaris van het Centraal Comité.

A C H T E R P A G I N A

De partij vergadert

DE persoonlijke ontmoeting van twee of meer mensen blijft nog steeds het beste middel tot meningsvorming, in die zin, dat men — over en weer, tevens op staande voet — elkaars gedachten kan horen, kan toetsen, kan aanvullen, kan onderstrepen, kan bestrijden.

Natuurlijk zijn er ook nog tal van andere middelen tot meningsvorming, welke uitermate belangrijk zijn. U kunt hierbij denken aan pers, radio en televisie, alsmede aan brieven, brochures en boeken.

Maar de ontmoeting met een persoonlijke gedachtenwisseling is van bijzonder groot gewicht.

Hierbij kan men denken aan gesprekken onder vier ogen, gesprekken tijdens recepties en visites, kleine vergaderingen en grote bijeenkomsten.

Het bovenstaande geldt in het algemeen voor personen en organisaties met betrekking tot allerlei dingen, grote en kleine. Het geldt tevens voor onze partij.

* Vergaderingen

IN de partij heeft men hiervoor in het algemeen een open oog. Er wordt vrij veel vergaderd.

Men kan rustig stellen, dat de 1025 plaatselijke kiesverenigingen gemiddeld driemaal per jaar vergaderen. Dat betekent dus 3.000 kiesverenigingvergaderingen per seizoen. Dit zijn reële cijfers.

Als juli en augustus als vakantie maanden worden beschouwd, worden er dus in de overblijvende tien maanden 300 kiesverenigingvergaderingen per maand in het land gehouden of rond zeventig per week, dat wil zeggen veertien per dag (wij rekenen de zaterdag en zondag niet mee als vergaderdagen van kiesverenigingen).

Op zaterdagen worden echter wel veel centrale vergaderingen belegd uitgaande van Provinciale Comités, Kamercentrales en Statencentrales. Zo kan men bijvoorbeeld in de rubriek centrale vergaderingen van deze week zien, dat er op zaterdag 30 november vier centrales vergaderen, welke daarvan bericht zonden naar het partijbureau.

In het voorafgaande hebben wij dus geheel buiten beschouwing gelaten de bestuursvergaderingen. Daarvan mag men aannemen, dat er minstens evenveel gehouden worden.

Het aantal vergaderingen in het verband van onze partij is op zich zelf niet slecht. Zeker niet wanneer wij bedenken, dat het cijfer drie het gemiddeld aantal vergaderingen der kiesverenigingen betreft. Er zijn

n.l. tal van kiesverenigingen, welke meer dan driemaal (vier- tot achttmaal) vergaderen. Daartegenover staat dan, dat een aantal kiesverenigingen slechts tweemaal of eenmaal per seizoen bijeenkomt. Enkele kiesverenigingen vergaderen door bepaalde omstandigheden soms zelfs in een heel seizoen niet.

* Bezoekers

IS dus het gemiddelde aantal vergaderingen op zichzelf niet zo slecht — in een tijd dat men allereerste spreekt van een overvloed van vergaderingen en tevens van vergadermoedigheid — dit zegt nog niet veel over het vergaderbezoek.

Op grond van allerlei gegevens kan — wanneer wij aan de voorzichtige kant blijven — wel gezegd worden, dat gesproken kan worden van een gemiddeld aantal van ongeveer twintig bezoekers per kiesvereniging-vergadering.

Gemiddeld; want er zijn kiesverenigingen, welke regelmatig met 30, 40 of 50 aanwezigen vergaderen of zelfs met 60 of 70 personen, net zo goed als er kiesverenigingen zijn, welke soms slechts 4 tot 10 bezoekers verwelkomen.

Volkomen zuivere gegevens omtrent het vergaderbezoek zou men uiteraard pas kunnen verwerven wanneer men de gegevens zou kunnen bestuderen van gedurende enkele jaren achtereen gehouden enquêtes met betrekking tot deze aangelegenheid; enquêtes waaraan alle kiesverenigingen zouden deelnemen.

Als globale gegevens kan men echter voorlopig wel de genoemde cijfers aanhouden.

In dit verband wijzen wij nog op het volgende. Van vele kiesverenigingen en centrales ontvangt het partijbureau ter kennisneming de convocaties voor vergaderingen. Dit wordt zeer op prijs gesteld. Wij zouden er bij alle kiesverenigingen en centrales op willen aandringen deze uitnodigingen steeds ter kennisneming aan het bureau van het Centraal Comité te willen toezenden. Centraal wordt dan een goed inzicht verkregen van hetgeen er in het land gebeurt.

* Gespreksgroepen

IN de bedoelde vergaderingen vinden — naast de behandeling van huishoudelijke en organisatorische

punten — de gesprekken over de politiek plaats.

Dat is een belangrijke zaak. Men kan zeggen: de besturen op alle niveaus kunnen de zaken wel regelen. Maar om — bijvoorbeeld — een partij een levende organisatie te doen blijven is het nodig, dat ook de leden meehelpten. Dat geldt ten aanzien van de te ontplooiende activiteiten, (propaganda-acties, het winnen van leden, het werven van abonnees), dat geldt ook ten aanzien van het meedenken over de politieke vraagstukken.

Dat laatste wordt onder meer gestimuleerd door het werken met gespreksgroepen. Wij hebben hier kort geleden reeds een en ander over geschreven.

Het nieuw aan de orde gestelde onderwerp is „De christelijke organisaties in deze tijd”.

Over dit onderwerp werd een documentatie samengesteld, waarvan half november reeds een exemplaar werd toegezonden aan de secretarissen van alle kiesverenigingen.

Belangrijke stukken van het Centraal Comité worden soms eveneens toegezonden aan de voorzitters. Zo is in de loop van deze week ook een exemplaar van deze documentatie met het toelichtend schrijven ter kennisneming toegezonden aan de voorzitters.

Het is van betekenis, dat zoveel mogelijk kiesverenigingen tot de instelling van een gespreksgroep overgaan. Daarom is het belangrijk, dat alle bestuursleden aan deze voor de meningsvorming in onze partij zo belangrijke zaak hun volle aandacht schenken.

Uiteraard moeten de door de kiesvereniging te vormen gespreksgroepen zo gevarieerd mogelijk van samenstelling zijn.

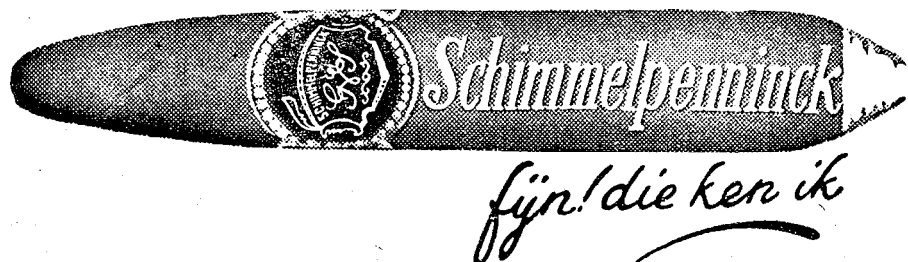
Het gaat er om, dat de opvattingen welke in de partij leven ten aanzien van de diverse vragen — gesteld naar aanleiding van de gegeven documentatie — tot uiting komen. Via de door de gespreksgroepen ingevulde vragenlijst, waardoor omtrent het besprokene wordt gerapporteerd, kan het Centraal Comité concluderen hoe de meningen in de partij zijn.

Een ander waardevol facet is, dat de bespreking van een bepaald onderwerp in een gespreksgroep zeer geschikt is om een aantal belangstellende leden/geestverwanten onderling van gedachten te doen wisselen. Zodoende komt men tot meer gefundeerde meningen, waardoor ook met meer kracht eigen opvattingen buiten eigen kring kunnen worden gebracht.

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

Maaglijders!

DE uitkomst voor U zijn de echte Amerikaanse C-R MAAGTABLETTEN

Met C-R Maagtabletten kunt U weer normaal eten!

Importeur LOUIS RIETBERGEN - Korenaarstraat 55a-c, Rotterdam

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

- ★ 150 jaar Koninkrijk (pag. 1)
- ★ Lonen en prijzen (pag. 2 en 3)
- ★ Buitenlandse Zaken (pag. 4 en 5)
- ★ Johnson en De Gaulle (pag. 6 en 7)
- ★ Uit pers en periodiek (pag. 8)
- ★ Enkele wensen (pag. 9)

Nabetracting bij de viering van

150 jaar koninkrijk

IN 1813 werd Nederland van het Franse juk bevrijd.

In 1963 werd dat op velerlei wijze herdacht. Ook in officiële stukken en plechtige redevoeringen, vaak van bespiegelende aard en vooral over heden en toekomst.

Het is moeilijk vol te houden, dat ons volk zich bijzonder heeft verdiept in de betekenis van de bevrijding van 1813. Wel is meer dan eens gewezen op de lauwheid van ons volk, op het voortleven van de revolutionaire ideeën op het „verlichte despotisme”, dat op 1813 volgde. En de strekking van menig betoog was, dat wij weinig reden hebben om te roemen.

Na 1813 is er geleidelijk veel goeds tot stand gekomen, maar 1813 zélf was een al te mal geval.

Een uitzondering wordt natuurlijk gemaakt voor Gijsbert Karel van Hogendorp. Een eenzaam man met 'n moeilijk karakter, maar een man, die koers wist te houden. In 1795, toen de Fransen kwamen, begon hij zich terstond en van toen af voortdurend bezig te houden met de vraag, hoe ze weer zouden moeten verdwijnen. In 1801 werd ons een nieuw staatsbewind aangewezen, dat in schijn de instemming moest

verwerven van het soevereine volk. Maar dat kon op gemakkelijke wijze, want vóór de stemming werd bekend gemaakt, dat men ook door thuis te blijven zijn instemming met de nieuwe stand van zaken kon betuigen. Van

Direct slagen voor uw rijbewijs

door het succesvolle boekje „EXAMENTIPS” (nieuwste druk) met examenvragen en antwoorden betreffende de volledige theorie en praktische aanwijzingen. Slechts f 2,50.

NED. VOORL. VOOR RIJTECHNIEK
HARDERWIJK - GIRO 831092

Even een briefkaartje of telefoon
03410 - 3554 en u heeft het per omgaande.

Laat al uw aan- en verkopen
van onroerend goed door ons
verzorgen

N.V. MAKELAARSKANTOOR
PRAASTERINK

Noord Kon. Wal 5, Helmond
Telefoon 04920 - 4753.

BIJ KAPTINO

keuze uit meer dan 2000

SCHRIJFMACHINES

ook TEL- en REKENMACHINES.
BRANDKASTEN grote sortering.

De Clerqstraat 77 - Tel. 123711 - Amsterdam

Oosterbaan & Le Cointre n.v.

Goes

DRUKKERS - UITGEVERS

TELEFOON (01100) 56 03 - 75 55

Al 60 jaar drukkers voor bedrijven en
organisaties in Benelux

CIGARS

Het
herdenkings-
monument
op
Plein 1813
in
Den Haag

Hogendorp heeft toen in een brief meegedeeld, dat zijn thuisblijven géén instemming betekende. Want hij achtte een nationaal bewind alleen mogelijk onder leiding van Oranje. De brief werd door toedoen van de schrijver algemeen bekend en de betekenis werd wel begrepen. Het was een manifest, een signaal. Zó groot was de indruk, dat de Koning van Pruisen er zich van distancieerde, en zulks ter kennis van de Franse Regering bracht. En diezelfde Van Hogendorp is in 1813 de man, die handelend optrad. Napoleon had Nederland nodig als strategische dekking van zijn linkerflank, en was niet van plan het gemakkelijk prijs te geven. De nationale zelfbevrijding onder leiding van Van Hogendorp was een streep door zijn plannen. Terecht heeft prof. Huizinga er op gewezen, dat Gijsbert Karel van Hogendorp behoort tot werkelijk grote historische figuren, die meer indruk maken, naarmate de tijd ons verder van hen verwijderd.

De betekenis van Gijsbert Karel is dan ook bij deze herdenkingen allerminst over het hoofd gezien.

MAAR overigens ben ik van mening dat beslist te weinig aandacht is geschonken aan de betekenis van de herwinning van de nationale zelfstandigheid. Het was een bevrijding van de Napoleontische heerschappij. En dat was geen geringe zaak.

De Napoleontische staat was een consolidatie van de Franse revolutie met behulp van de Romeinse imperialistische idee. Niet maar als een romantische vergelijking werd de gestalte van Caesar opgeroepen. Zoals de Romeinse adelaars eens in Europa tot aan het Kanaal en langs Elbe en Donau werden gezien als het teken van het Rijk, dat „de gehele wereld” wilde overheersen, zo werden nu de Franse adelaars door Napoleons soldaten overal getoond als het veldteken van de nieuwe Augustus, die zichzelf had gekroond.

„Hij spreekt, de aarde schokt haar tronen,
Hij spreekt, en 't regent vorstenkronen
En 't noodlot vliegt hem van de hand”.

Dat is uit de Ode aan Napoleon van
... Willem Bilderdijk ...

Als Mommsen, de bewonderaar van Caesar, de ondergang der Galliërs beschrijft, verkondigt hij de stelling, dat geen volk, dat niet de hardheid en de veerkracht van staal bezit, in de strijd om de macht zijn plaats in de geschiedenis kan behouden.

Macht en geweld zijn in al zulke voorstellingen op het nauwst verbonden. In de Napoleontische conceptie is geen plaats voor eigen recht of vrijheid voor enige natie ten Westen van de Oeral.

Gedwongen vriendschap, halve afhankelijkheid, onderwerping in de schijnheilige vorm van een bondgenootschap, volledige vernietiging van de nationale zelfstandigheid, het zijn gradaties in de onderwerping. Von Sybel heeft er terecht op gewezen, dat de vorsten van Europa tegen dit geweld slap zijn geweest, en dat getergde naties niet zelden hun vorsten gedreven hebben tot verzet.

Het ging Napoleon om de generale monarchie, waar Lodewijk XIV reeds naar had gestreefd.

Het is bekend, dat het oude Romeinse rijk na de tweede Punische oorlog al brutaler werd in zijn optreden tegen andere staten o.a. tegen die der Diadochen. Eenzelfde ontwikkeling bij Napoleon. De brutaliteit, de willekeur, de hardheid, ze werden in de loop der jaren groter.

En binnen het Napoleontische rijk werd de schijn van constitutionele organen en rechten weliswaar overeind gehouden. De Keizer deed, alsof hij republikeinse instellingen in stand hield. Maar in werkelijkheid was er niets dan militaire dictatuur.

Van geestelijke vrijheid was nergens sprake. Wel van spionnen en van censuur.

De geschiedenis vertelt alleen van wat geweest is en speculeert niet over wat had kunnen worden. Maar dat neemt niet weg, dat wij ons mogen afvragen, hoe Europa er zou hebben uitgezien, als onder een Napoleontische dynastie dit regime nog tientallen van jaren zou zijn gehandhaafd.

Maar dit Napoleontische bewind is gebroken en ondergegaan. En is enig recht in de verklaring, dat de boog te strak werd gespannen, en dat de nationale verzetskrachten werden onderschat.

• Vervolg op pag. 2

Gireer tijdig

Wij zullen het zeer op prijs stellen, indien het bij vooruitbetaling verschuldigde abonnementsgeld, zo mogelijk deze maand wordt bijgeschreven op onze postrekening 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

De abonnementsprijs bedraagt f 3,25 per halfjaar of f 6,50 per jaar.

INTERBONDS

gespreide belegging in
buitenlandse obligaties

Koers op 4 december 731

per participatie. Effectief
rendement 5½% + mogelijke
extra koerswinstuitkering.

Inlichtingen worden u gaarne
verstrekkt door uw bank, com-
missionair of door de beheerders:
LABOUCHERE & CO. N.V. - THEODOOR GILISSEN N.V. - AMSTERDAM

*** Koekoek en de vrije bedrijfsbeëindiging

Het aannemen van het wetsontwerp inzake de instelling van het Ontwikkelings- en Saneringsfonds is een eerste en een goede mijlpaal op het pad van minister Biesheuvel.

Het is duidelijk dat de A.R. bewindman niet alleen prijsbeleid maar ook een structuur-politiek wil voeren, die sociaal verantwoord is. Iedereen weet dat vele boeren het moeilijk hebben in deze tijd. Daarom is het voor het sociaal-economisch gezond houden van deze bevolkingsgroep nodig, dat zij over de gevaarlijke stroomversnellingen der ontwikkeling op verantwoorde wijze heen geholpen worden. Het hele volk ten baat. Indien men zegt dat dit ook in andere branches moet kunnen, dan zullen wij ons tegen soortgelijke maatregelen op die terreinen niet verzetten. Integendeel, wij zullen initiatieven ten deze graag dezelfde kans geven zien.

Een boer, die zijn bedrijf beëindigen wil, kan een zogenaamde beëindigingsvergoeding uit het nieuwe fonds ont-

vangen. Dit zal door vele andere agrariërs dankbaar worden geaccepteerd.

Temeer omdat hij in het nemen van zijn beslissing geheel vrij wordt gelaten. Hij hoeft zelfs niet op de adviezen van „onbekenden” af te gaan. Zijn eigen boeren-organisatie staat gereed om hem van voorlichting te dienen. Dit laatste is een psychologisch trekje in deze regeling, die de vrijheid van handelen een werkelijke doet zijn.

De Boerenpartij in de Tweede Kamer stemde tegen het wetsontwerp. Wil zij liever dat een groot aantal boeren ongehouden voortsukkelt en daardoor tot de „vaste stembuslandzie” van de heer Koekoek gaat behoren? Heb standpunt van deze voortman van vele agrariërs geeft wel (in die richting) te denken.

*** Prijsstop

De heer Vos, de fractievoorzitter van de P.v.d.A. was heftig in de Eerste Kamer. Die heftigheid gold minister Andriessen, de nieuwe minister van economische zaken.

De heer Vos las een aantal prijsstijgingen voor uit een krantenknipsel.

De minister vroeg bij interruptie, of dat het lijstje uit Het Vrije Volk was. Dat was natuurlijk zo. En toen vertelde de minister, dat zijn prijscontroleurs dezelfde morgen nog in Den Haag waren begonnen om na te gaan, of dat lijstje juist was. En het was gebleken, dat het op verscheidene punten niet juist was.

Toen werd de heer Vos boos en sloeg op de lessenaar. Dan deugde de controle niet. En toen hij nog wat meer emotioneel was, riep hij met verheffing van stem, dat er een prijsstop moest worden afgekondigd.

De heer Kloos van het N.V.V., fractiegenoot van de heer Vos, voerde in Achter het Nieuws voor de Vara het

woord. Op een vraag van de heer Wigbold zei hij onder meer:

„De mogelijkheden tot direct ingrijpen zijn natuurlijk niet zo verschrikkelijk groot voor de overheid. Er wordt hier en daar wel eens beweerd, dat de overheid een prijsstop moet afkondigen, maar daarvoor is eigenlijk nodig een enorm controle-apparaat. Maar dat heeft de overheid niet meer, dat is in de naoorlogse jaren langzamerhand afgebroken, dat apparaat. En dan blijft onder deze omstandigheden eigenlijk weinig anders te doen voor de overheid dan nauwlettend in de gaten houden wat er gebeurt, natuurlijk, morele pressie uitoefenen en voorts lijkt mij een belangrijke maatregel dat de overheid zorgt voor een zo goed mogelijk concurrentieklimaat. Daar ontbreekt het een en ander aan in Nederland. Er zou veel meer aan kunnen gebeuren, naar mijn gevoel, door allerlei prijsafspraken die er bestaan krachtig te bestrijden. En onder die prijsafspraken zou ik ook willen rekenen het hele systeem van verticale prijsbinding, het vaststellen van prijzen door fabrikanten en de handel door te volgen distributieschakels. Ik heb het gevoel dat daardoor nieuwe distributievormen betere kansen zouden krijgen en een stuk concurrentie zou worden bevorderd.”

Daarmee vertelde hij in wezen precies hetzelfde wat minister Andriessen had aan te voeren tegen de fractievoorzitter van de heer Kloos, die een prijsstop eiste.

En daarmee vertelde hij, wat nog belangrijker is, verstandige dingen.

wij kennis hebben kunnen nemen van het leven van de nudisten, is die, welke in een enkele krantenpublikatie is aangegeven. Met een van onze medeleden heb ik met belangstelling kennis genomen van een publikatie in een volmaakt honorabel geïllustreerd blad, waarin een zeer decorete fotoreportage was opgenomen van een nudistensamenleving. De centrale plaats in deze decorete reportage werd ingenomen door de kerkdienst binnen het nudistenkamp; een nudistenkerkdienst. Ik geloof, mijnheer de Voorzitter, dat ik mijn relativering nog kan onderstrepen met de vraag: Wat zou de kerkelijke gemeenschap zijn zonder hier en daar eigenaardige groepen?

Wij geven maar geen commentaar. De rede spreekt voor zichzelf.

Ds. Abma heeft gezegd: het kan zijn, dat die nudisten: een kerkdienst bijwoonden, maar als daar het Woord van God zou zijn verkondigd, dan zou het kamp daarop zijn uiteengegaan.

En voorts zullen de socialistische dominees, die de debatten altijd getrouw nalezen en vaak commentaren leveren in Het Vrije Volk en in de Waagschaal, binnenkort wel vertellen, of ds. Abma en de Minister, dan wel de heer Kranenburg gelijk heeft. Dat lezen we dan wel.

Nabetrachting

• Vervolg van pag. 1

ELIAS Annes Borger hield in Leiden enkele jaren na de bevrijding van 1813 een rede, waarin hij trachtte, de vinger Gods aan te wijzen. God kan een tyran lange tijd laten begaan. Maar ten slotte wordt diens hoogmoed te groot en grijpt hij naar wat boven het menselijk kunnen blijft liggen. Dan grijpt de Almachtige in en verijdelt de voltooiing van de plannen van de hoogmoedige mens. Let er op, dat in 1812 de winter in Rusland een maand vroeger inviel dan gewoonlijk. Dat is het moment van het Goddelijk ingrijpen en daarin is het einde van de geweldenaar begrepen. — Zo sprak men in die tijd graag over het Godsbestuur; het heeft tot thema: tot hiertoe en niet verder.

WIJ vinden dat zulke meditatie's het Godsbestuur, de voorzienigheid Gods te eenzijdig zien als een te juistere tijd ingrijpen Gods. De gedachte zelf is wel in de Heilige Schrift te vinden. De Here komt zien, hoe ver de mens durft gaan. Wij denken aan wat in het boek Genesis over Babel en Sodom wordt gezegd. Als de goddeloosheid volkomen is, dan voltrekt de Here het vonnis.

Maar als wij dat zonder meer op 1813 zouden willen toepassen, dan zouden wij gevaar lopen onze zaak, onze nationale zaak te vereenzelvigen met de zaak des Heren.

Dat neemt evenwel niet weg, dat wij de vrijmoedigheid des geloofs moeten hebben, om ook nu te zeggen, dat de Here in zijn genade ons volk heeft bevrijd.

Hier scheen ons 't water te
overstromen,
Daar werden wij bedreigd
door 't vuur,
Maar Gij deed ons 't gevaar
ontkomen,
Verkwikkend ons te goeder uur.

Psalm 66 is een psalm, die wij mogen zingen bij het herdenken van de nationale bevrijding. Wij hebben bij die herdenking de Here de ere Zijns Naams te geven.

En dat nu hebben wij bij deze herdenking vaak smartelijk gemist. Zelfs kregen we de indruk, dat in kerkelijke of oecumenische herdenkingen wel werd gesproken over het eeuwig Rijk des vredes, waarvan de Kerk getuigt, maar dat men het niet aandurfde, te spreken van de zegen, de voorrechten aan Nederland geschonken en aan de genade, ons volk als volk betoond.

In het verleden hadden sommigen er te weinig moeite mee, om onze natie te zetten naast het volk des Heren in de dagen van het Oude Verbond.

Nu kwamen sommigen tot een andere uiterste en schroomden het dankbaar en blij te zeggen tot onze generatie, dat de Here ons volk had bevrijd van vreemde tyrannie, en van een heerschappij, die het nationale leven wilde verderven. En toch — het rechte herdenken is altijd de daden des Heren gedenken.

Firma H. van Triest & Zoon

Groothandel

in fourages

DWINGELO

Tel. 0 5219 - 1270 b.g.g. 1316

EEN KRACHTIGE SCHAKEL BIJ DE IN-
EN VERKOOP VAN UW RUWVOEDERS

NAAKTLOPERS

IN verschillende landen in West-Europa komt de naaktloperij in zwang. Er zijn mensen, die het heel gezond of schoon of eerlijk vinden, om spiernaakt zich in elkaars gezelschap te bevinden. Zij worden nudisten genoemd. Zij hebben kampen, waar geen kijkers worden toegelaten, en waar men geheel naakt vertoeft en gezelligheid vindt. Vroeger kwam zo iets ook wel eens voor, b.v. bij de Wederdopers. De kerkvaders spreken reeds van Adamieten, die evenals Adam en Eva voor de zondeval zonder schaamte naakt in elkaars tegenwoordigheid wilden verkeren. Tegenwoordig is het een uitwas van de moderne cultuur en hangt het samen met een soort natuurverering.

In ons land is het klimaat voor dit onkuis gedrag niet zo geschikt, maar er zijn landen in de Middellandse Zee, waar men, als de berichten juist zijn, deze wijze van schaamteloos gedrag druk beoefent. Ondanks de weinige zomerse dagen zijn er in Nederland toch ook clubjes, die zich aan dit gedrag schuldig maken. In de schriftelijke gedachtenwisseling van de Tweede Kamer met de Minister van Justitie is er over gehandeld. En de Minister heeft toegezegd, dat hier scherp door politie en justitie zal worden opgelet.

De heer Kranenburg, de woordvoer-

der van de P.v.d.A., heeft daarop bij de openbare behandeling van de begroting de volgende opmerkingen gemaakt, om het kwaad te relativieren:

De resterende minuten van mijn spreektijd wil ik splendorwijs wijden aan een discussie tussen de Minister en de geachte afgevaardigde de heer Abma. Het ging nl. over het nudisme

Uit de witte stukken is duidelijk gebleken, waar de beide woordvoerders staan. De Minister heeft de nudisten de wacht aangezegd; hij heeft waakzaamheid van politie en justitie beloofd en het is wel duidelijk gebleken, dat de geachte afgevaardigde de nudisten kortweg des duivels acht. Nu geloof ik, dat wij inderdaad met een eigenaardige volksgroep te maken hebben. Een nadere kennismaking met die eigenaardige volksgroep is bijzonder bezwaarlijk, omdat het algemene uitgangspunt is, dat waarneming zonder deelneming niet doelmatig is. Desalniettemin wil ik toch in deze Kamer het relativierend geluid laten horen: Wat zou een volksgemeenschap zijn zonder eigenaardige volksgroepen, hetgeen ik wil illustreren. De ene weg, waarlangs

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE, Dr. Kuyperstr. 3 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 89673.

ADRES VOOR ADVERTENTIES, Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 63224.

ABONNEMENTSPRIJS
f 3,25 per half jaar. Giro 89673, ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT
f 4.— per jr. LOSSE VERKOOP f 0.20.

FA. DE GEUS & VAN DER HOEVEN

's-Gravenmoer - Julianalaan 18
Telefoon 0 1623 - 2507

Fabricage en import van
korsetfournituren, broderie,
garens etc. etc.

ZAKKEN

Voor alle verpakkingsdoeleinden
T. SPAAN

v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W.
Tel. 0 10 - 6 91 95. Telegr.: TESP.A.

N.V. G. HAAK

v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W.
Tel. 0 10 - 6 91 95. Postbus 6043.
Telegr.: HAAAG.

Import - Export

RADIO BECKER

ZEIST - Telefoon 03404-13511
Na 7 uur 12333

HET ADRES

voor zenders, richting-
zoekers en echoloden

Albracht N.V. - Utrecht

BOEKBINDERIJ EN FABRIEK VAN
PLASTIC-ARTIKELEN

Wilt u een catalogus uitgeven,
een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten,
een fraai monsterboek in plasticband brengen?

Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en bel (030) 24345, of schrijf postbus 26, resp. Bolstraat 20, Utrecht. Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst.

N.V. Rederij en Haringhandel

Import - Export

N. Parlevliet Jr.

KATWIJK AAN ZEE

Postbus 15 - Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 - 2283

TRANS SKANDIA EXPRESS

3 x per week
COPENHAGEN en STOCKHOLM

1 x per week

OSLO

Ook koel- en meubeltransporten.

BONGERS - WAGENINGEN

Telefoon 3750 - Telex 45122

Verbetering voor metaalwerkers en ambtenaren

Activiteit van minister Andriessen verdient waardering

Lonen en prijzen blijven nog steeds volop in het middelpunt van de belangstelling staan. Voor wat de loonsector betreft dient het akkoord van de Stichting van de Arbeid in de verschillende bedrijfstakken gerealiseerd te worden.

Maar de tegenhanger van deze loonontwikkeling zijn de prijzen. Wil de door te voeren loonsverhoging voor de werknemers in Nederland reële betekenis hebben, dan zal aan de prijzenkant niet alles weggeroomd mogen worden, wat de ondernemers aan de loonkant bereid zijn te geven.

De meest spectaculaire beslissingen in de loon- en salarissfeer deden zich de afgelopen weken voor in de vakraad voor de metaalindustrie en de centrale commissie voor georganiseerd overleg in ambtenarenzaken. In beide gevallen kwamen aanzienlijke verbeteringen in lonen en andere arbeidsvoorwaarden tot stand.

Voor wat de metaalindustrie betreft, had het bereikte akkoord de instemming van alle werknemersgroeperingen, in de ambtenarenwereld werden de voorstellen van minister Toxopeus schoorvoetend alleen door de chr. en de r.k. centrales van overheidspersoneel geaccepteerd.

Wij stellen er prijs op van deze plaats te verklaren gelukkig te zijn met de houding van de Christelijke Centrale van Overheidspersoneel. Gaarne citeren we hier de uitspraken, gedaan van de zijde van het bestuur van de Ned. Chr. Bond van Overheidspersoneel, dat de minister na het hoger personeel en de gepensioneerden thans ook het lager personeel aan zich verplicht heeft. De salarismaatregelen, die de minister heeft genomen, betekenen zelfs meer dan het loonakkoord van de Stichting van de Arbeid.

Inmiddels zette ook deze week het bestuur van de Stichting van de Arbeid het gesprek voort over de vraag, wat er precies verstaan moet worden onder een bruto-weekinkomen van minimaal f 100,—. De vakraad voor de metaalindustrie kwam er al uit. Voor de 250.000 handarbeiders in deze bedrijfstak is een minimumloon van f 100 per 1 januari reeds gegarandeerd. Overwerkuren, vakantie- en kinderbijslagen en evenmin winstuitkeringen zijn hierin begrepen. Maar op centraal niveau in de Stichting van de Arbeid bestaat nog geen overeenstemming over deze zaak, althans niet op het moment, waarop wij dit schrijven. Hopelijk is het bestuur van de Stichting er j.l. donderdag, tijdens een nieuwe vergadering die aan het minimumloon was gewijd, uitgekomen.

Minimum-loon

De Stichting besloot eind oktober in principe reeds tot een minimum inkomen van f 100 bruto in de week en tot een advies aan de regering, de sociale uitkeringen met tenminste 10 pct te verhogen met ingang van 1 januari. Minister Veldkamp heeft hierop prompt gereageerd. Vrijwel onmiddellijk maakte hij bekend, dat de uitkeringen krachtens de A.O.W., de A.W.W. en andere sociale wetten per 1 januari met 12 pct omhoog zouden gaan.

De Stichting wilde namelijk voorkomen, dat de laagstbetaalden in Nederland en de bevolkingsgroepen die moeten leven van vaste uitkeringen het slachtoffer zouden worden van de onvermijdelijk te verwachten prijsverhogingen in 1964.

De regering heeft dit begrepen, maar de Stichting zelf was een maand later met het akkoord over het minimum inkomen nog niet zover.

Hopenlijk wordt hiervoor nu ook snel een oplossing gevonden, wellicht naar het voorbeeld van de metaalindustrie, zodat het loonakkoord van de Stichting van de Arbeid, zoals dit eind oktober tot stand kwam, niet in ernstig gevaar wordt gebracht. Geen overeenstemming over het minimum inkomen betekent immers, dat ook de andere onderdelen van het loonakkoord op losse schroeven komen te staan.

Prijsstop

Zoals gezegd hebben ook de prijzen de afgelopen weken weer in ruime mate van zich doen spreken. Het belangrijkste feit was hier wel het be-

sluit van minister Andriessen voor een aantal artikelen een prijsstop af te kondigen. Deze prijsstop gold de brandstoffen, bepaalde soorten meubelen, taptemelk, metselbaksteen en tarieven van de witwasserijen. De koffiemelk kon zich nog juist aan een prijsstop onttrekken, omdat de fabrikanten bereid bleken de doorgevoerde prijsverhoging te verlagen.

Het is te betreuren, dat deze maatregelen nodig zijn gebleken en het bedrijfsleven dus zelf niet de discipline

**Prijzenactie
niet gericht tegen
middenstand**

heeft kunnen opbrengen om zich te houden aan de gemaakte prijsafspraken. Minister Andriessen zou zelfs voornemens zijn volgende week nog meer prijsmaatregelen te nemen. De minister blijkt scherp en effectief toe te zien op de prijzen.

Tegen de achtergrond van de genomen regeringsmaatregelen op prijzengebied, klinken de woorden van het socialistische Tweede Kamerlid, mevrouw G. Brautigam, in een kaderbijeenkomst van de P.v.d.A. te Amsterdam, wel vreemd. Zij merkte daar op, dat de enige manier om de prijzen te beheersen, is een scherp, effectief toezicht. Voor de mooie ogen en de goede woorden van minister Andriessen zal het bedrijfsleven zich geen beperkingen gaan opleggen.

Alsof minister Andriessen bij deze veronderstelling geleefd heeft!!

Discipline

Over de discipline van het bedrijfsleven valt evenwel nog wel wat te zeggen. Leden van de bonafide vakbeweging laten zich verleiden tot medewerking aan actie-comité's, die zich distancieren van het werk van de bonafide vakbeweging. Ondernemers weigeren zich te houden aan lonen vastgelegd in c.a.o.'s, en negeren prijsafspraken.

Een bijzonder lezenswaardig artikel hierover is verschenen van de hand van dr. W. Albeda, secretaris van het C.N.V. Het artikel, getiteld: Loonpolitiek in de branding, is gepubliceerd in het november-nummer van Evangelie en Maatschappij, kaderorgaan van het C.N.V.

Dr. Albeda schrijft, dat wanneer leden, ook van C.N.V.-bonden, onbekommerd optreden als gangmakers van actie-comité's, er iets fundamenteels verkeerd is. En wanneer werkgevers voor zulke actie-comité's door de knieën gaan, geldt hetzelfde.

Wat in overleg tussen werkgevers en werknemers tot stand kwam dreigt te mislukken en de strijd laait weer op. De actie-comité's hebben de wind mee en het bestaan van de Stichting van de Arbeid loopt gevaar.

Waarom geven wij de voorkeur? In de theorie aan het overleg en verzoening der tegenstellingen, maar in de praktijk aan de strijd?

We hebben de laatste jaren en weken geleerd, dat voor overleg en rede-

lijkheid meer nodig is, dan een fraai gebouw van organen en regelingen. Een maatschappij, waarin structuurveranderingen, die er op gericht zijn om de „factor arbeid” zijn plaats te geven, maar traag of helemaal niet van de grond komen, is niet rijp voor het ideaal, waarvan de Stichting van de Arbeid, het centrale samenwerkingsorgaan van werkgevers en werknemers, de belichaming vormt. Dr. Albeda denkt in dit verband aan zaken als de p.b.o., de ondernemingsstructuur en de winstdeling.

Prijsstijgingen

Terugkerend tot de prijzen, menen we duidelijk te moeten stellen, dat alle prijsverhogingen op dit moment lang nog geen ongemotiveerde en ongeoorloofde prijsstijgingen zijn. Legale prijsstijgingen zijn er geweest voor meel en brood, voor melk, boter en kaas, voor suiker, voor vlees en vleeswaren, voor koffie en cacao. En we weten ook nu nog verre van volledig te zijn. Genoemde producten zijn immers de basis voor nog vele andere artikelen, die te koop zijn bij bakker, banketbakker, kruidenier, slager en melkdetailist.

Oorzaken van deze prijsstijgingen zijn stijgingen in de wereldmarktprijs, E.E.G.-maatregelen en kostenstijgingen tengevolge van noodzakelijke verbeteringen in de arbeidsvoorwaarden van personeel, maar ook voor inkomensverbetering van ondernemers. In het laatste geval denken we vooral aan de landbouw en de middenstand. Daar zijn de inkomens van de ondernemers dikwijls lager dan het loon van de werknemer in menig bedrijf.

Het is dan ook een kardinale fout te menen, dat alle prijsverhogingen op dit moment een gevolg zijn van een verkeerde mentaliteit, die tot prijsopdrijving leidt. En als er sprake is van ongemotiveerde prijsstijgingen (en die stijgingen doen zich helaas ook voor;

Minister Andriessen

de maatregelen van minister Andriessen (getuigen hiervan) dan zal niet in de eerste plaats gedacht moeten worden aan de middenstand, maar aan de fabrikanten. Het prijzenonderzoek van minister Andriessen heeft ook dit uitgewezen.

De middenstand

Voor prijsverhogingen moet men dus niet in de eerste plaats kijken naar de middenstand, die de hogere prijs aan het publiek moet vragen. Deze middenstand ziet daardoor dikwijls ook zijn omzet dalen en bovendien wordt zijn winstmarge door de prijsstijgingen in vele gevallen niet hoger.

Wij menen dan ook, dat de actie van het Consumenten Contact Orgaan, die gericht is op prijscontrole en prijsvergelijking door het publiek om ongemotiveerde prijsstijgingen op te sporen, niet deze bedoeling heeft.

De kruideniers zouden hier het tegendeel kunnen bewijzen. In de periode van 1951 tot 1962 bleven de kruidenierswaren gemiddeld op het zelfde prijsniveau, terwijl toch het prijsindexcijfer voor de kosten van levensonderhoud kwam van 100 op 131.

De handel in kruidenierswaren heeft dus een sterk mitigerende invloed gehad op de stijging van de kosten van levensonderhoud in de afgelopen 12 jaar. (De officiële cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek over 1963 zijn nog niet bekend).

Wanneer de heer K. Rook te Marknesse, die geen vreemde is in de kruidenierswereld in Nederland, ons nevenstaande brief schrijft, dan vragen

• *Vervolg op pag. 5*

Brief van een lezer

Marknesse, 16 november 1963

Mijne heren,

Ondanks de christianisering is het geloof in de ouwe god Mercurius ook in Nederland nog niet geheel verdwenen. Mercurius was immers de god van de handel en van de dieven? En daarom kan het nuttig zijn voor de sociale medewerker van uw blad de consumenten in het geweer te roepen tegen de onverlaten die het aandurven, juist nu, de prijzen van een aantal artikelen te verhogen.

Met een mengsel van ware berichten en geruchten is er dan al spoedig een goede kweekbodem bereid voor agitatie tegen een deel van de Nederlandse bevolking die reeds vanaf 1945 de lasten van de kostenverhogingen te dragen heeft gekregen, zonder ook maar in een iets bevredigende vorm van de welvaart te profiteren.

Dit deel van de bevolking heeft, inplaats van verkorting van werktijd, langer en harder moeten werken om de kostenstijgingen de baas te blijven en dat mag men dan noemen: de kostenstijging uit de winst opvangen.

Voor zover het u nog niet duidelijk mocht zijn wie hier bedoeld zijn mag hier wel met de vinger gewezen worden naar de middenstandswinkelier en ambachtsman waarover de Raad voor het Midden- en Kleinbedrijf een lezenswaardig rapport heeft gepubliceerd dat uw soc. med. ter kennisneming kan worden aanbevolen. In dit rapport wordt nl. „onthuld” dat 70% van de middenstanders in 1960 geen hoger inkomen kon behalen dan f 6000. Wenst uw sociaal medewerker soms dat, behalve de kosten van loonstijging, ook de stijging van grondstoffenprijzen voor rekening van de detaillist komen?

Mischien wil deze medewerker bij gelegenheid ook eens een vergelijking tussen het indexcijfer voor de kosten van levensonderhoud en dat van de lonen over een reeks van jaren publiceren.

Het kan voor hem en voor uw lezers tot lering zijn. Of het ook tot vermaak is mag betwijfeld worden. Of het moest een vorm van leedvermaak zijn.

Mocht het Consumenten Contact Orgaan, op aanraden van uw medewerker, een groot aantal aanmeldingen van prijsverhogingen, die naar het oordeel van het kopend publiek ten onrechte zijn doorgevoerd, ontvangen dan mag aan deze volksrechtbank ter overweging worden gegeven of de tijd niet rijp is voor nationalisatie van alle handelsbedrijven (groot- en kleinhandel) om daarna de Nederlandse bevolking door Staatswinkels van het nodige te laten voorzien.

Hoogachtend,

K. Rook

(Zie voor commentaar nevenstaand artikel. - Red.)

**VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN**

Landbouwwerktuigen- en
machinesfabriek

H. VISSERS N.V. — NIEUW-VENNEP
Telefoon 02546 - 444 (4 lijnen.)

**CLAEYS - maaidorsers
BAMFORDS - opraappersen**

Importrice voor westelijk Nederland
W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V. - GREUP (Z.-H.)
Telefoon (01860) - 2050

HOTEL „DE KROON“

SOPHIALAAN — LEEUWARDEN
telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen

DE WARSSEBOOM Café-restaurant
Groest 80 — Hilversum
Telefoon (02950)-44451

Zalen voor alle doeleinden. Verzorgd restaurant, prima consumpties. Prijzen op aanvraag. Capaciteit diners: 700 personen.

In prima boter en kaas,
steeds de kaas,
alle soorten groot en klein.

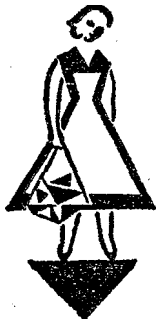
komen uit de IJssel- en Lekstreek fijn.

A. van Houwelingen - Moordrecht
telefoon 305 (01827), Westeinde 117

**Coöp. Landbouwvereniging
SAMENWERKING**

GIESSENBURG - Telefoon 01845 - 254

alles voor de boer: veevoeders - meststoffen -
zaai- en pootgoed - landbouwwerktuigen -
maar ook veel voor iedereen: vaste- en
vloeibare brandstoffen - bestrijdingsmidde-
len - gereedschappen.

**GRAAFSTROOM
melk**
in papierverpakking
► smakelijk
► hygiënisch
► gemakkelijk

LiSaPak aangewezen voor
kantine en school!

Geniet van Uw reis naar

ISRAEL

Shalom op de boot! Shalom in Haifa!

De luxe 10.000-
tonners van de
ZIM Israel Na-
vigation Company bezorgen
U de mooiste vakantie-
reis van Uw leven. Zondoor-
drenkte dagen op de azuren
Middellandse Zee. Voort-
kabelende vakantie-uren op
de volgende routes: Mar-
seille-Napels-Cyprus-Haifa
of Venetië-Piraeus-Cyprus-
Haifa.

Israël, het jongherboren land
met het grote bijbelse en
historische verleden, heet
U hartelijk welkom. Bekijk
dit land intensief, leef er
tussen de Sabra's, zie zelf
de dorre woestijnen en
vruchtbare vlakten. Israël
strekt zich voor
U uit van Sinai
tot Sinaasappel,
van Kanaän tot
Kibboets.

**ZIM'S UNIEKE „INCLUSIVE-TOURS“ LATEN
U HET HELE LAND ZIEN**

WEND U TOT UW PASSAGEBUREAU

Generaal Agenten:
De Vries & Co. N.V., Dam 6, Amsterdam. Tel. 248174.
Dammers & v.d. Heide en Co. (Agenturen) N.V., Vasteland
10, Rotterdam. Tel. 119300.

BUITENLANDSE ZAKEN

Minister Luns

met lof geslaagd

ALS een behandeling van de begroting in nieuwe stijl — in openbare commissievergadering — betekent een ministers examen, dan kan zonder twijfel worden geconstateerd dat minister Luns met lof is geslaagd. Hij beheerste de stof, verdedigde zijn beleid met charme en toonde bereidheid niet alleen te luisteren naar kritiek van de zijde van de volksvertegenwoordiging, maar evenzeer om die kritiek ter harte te nemen.

Het vaak in de kringen van de P.v.d.A. te beluisteren verwijt als zou minister Luns een zekere „min-achtung“ hebben en tonen voor het parlement is bezijden de waarheid.

Op meer dan een punt heeft de minister toegegeven aan de drang die vanwege de volksvertegenwoordiging werd uitgeoefend.

Duidelijke belangstelling

Alle fracties hebben zich de drie dagen waarin deze begroting werd behandeld danig gewerd. Ook de fractie van ir. Van Dis (S.G.P.), die blijft hameren op nee zeggen tegen hulp aan onderontwikkelde gebieden, tegen een ambassadeur bij het Vaticaan (Hoofd R.K. Kerk), tegen de politiek van Spanje, tegen ongetrouwde ambassadeurs, tegen de E.E.G. en

Mej. Mr. J. C. Rutgers

de Verenigde Naties en vóór de apartheidspolitiek van Zuid-Afrika.

Helaas was de heer Jongeling (G.P.V.) niet aanwezig zodat een grondig, principieel debat over de Europese integratie tussen hem, de minister en de overige fracties niet is gehouden. Dat is daarom jammer omdat de houding van het G.P.V. op dat punt beslist onduidelijk is, nl. principieel tegen, maar in feite wel meedoen. Het hebben van een zicht op de wereld van de zijde van het G.P.V. is niet uit de verf gekomen. Daarom ook spijtig omdat het Europa-vraagstuk één van haar verkiezingsleuzen was.

Maar het kan de heer Jongeling persoonlijk niet verweten worden; huiselijke omstandigheden waren oorzaak dat hij wettig was verhinderd.

Misschien dat de openbare Kamerbehandeling meer „zicht“ verschaffen zal.

Apartheid

Met uitzondering van de Boerenpartij en de S.G.P. was de Kamer eensgezind met het kabinet inzake de houding ten opzichte van Zuid-Afrika.

Er lag een brief ter tafel van vooraanstaande Nederlanders waarin dringend werd gevraagd of het Nederland niet mogelijk is een intern overleg tussen de bevolkingsgroepen in Zuid-Afrika te bevorderen. Minister Luns — hoezeer bereid iets bij te dragen tot een oplossing — moest constateren dat elke stap in die richting door Zuid-Afrika zou worden beschouwd als een niet toe te stane inneming. Geen regering zou overigens zo graag iets doen als juist de Nederlandse.

Maar met de briefschrijvers zou de minister nader contact opnemen. Misschien zouden enkele kerken — o.a. de Gereformeerde Kerken — nog iets kunnen doen in de goede richting.

Het was mej. Rutgers (A.R.) die vertolkte dat de Nederlandse regering de moeilijke zaak van de Zuid-Afrika-politiek bepaald niet mocht zien vanuit het gezichtspunt van de Verenigde Naties alleen. Dit is natuurlijk onjuist; de historische banden van ons volk met Zuid-Afrika maken dat wij er ons in bijzondere mate en op directe wijze daarbij betrokken weten.

Mej. Rutgers vervulde de ontwikkeling met grote zorg. Omdat wij als toeschouwers van verre kennis nemen van de op zichzelf verkeerde en heilloze apartheidspolitiek, moeten wij beseffen dat de gedachte daar gemakkelijk op kan komen dat wij in Nederland ons een oordeel aanmatigen omdat wij uit eigen ervaring hiervan geen kennis dragen! Maar een feit is dat wij uit historische verbondenheid ons niet kunnen losmaken van wat daar gebeurt.

* *Mej. Rutgers: brief van zending en missie bevat waardevolle suggesties.*

* *De heer Kieft: deelnemen aan gesprek over multilaterale kernmacht.*

Zij pleitte er voor dat alles wat kan dienen om de moeilijke positie van Zuid-Afrika, dat zich hoe langer hoe meer distantieert van de rest van de wereld, te doorbreken. Het Deense voorstel lijkt op het eerste gezicht daartoe niet onaantrekkelijk. Niet alleen een „neen“ wordt gehoord maar ook een aanbod om mee te werken aan de oplossing van het probleem. Toch zit het gevaar er in dat sancties óók kunnen leiden tot verder isolement!

Met warme instemming inzake de strekking van de brief van vooraanstaande Nederlanders over dit probleem, gericht aan de minister-president, vroeg mej. Rutgers (A.R.) bijzondere aandacht voor de inhoud daarvan.

Een standpunt dat grotendeels door alle afgevaardigden werd onderschreven met uitzondering van de heren Van Dis (S.G.P.) en Harmsen (Boerenpartij).

Voorlichting

Over het algemeen werd geklaagd over een te gering contact tussen minister en Kamer. Met name werd aangedrongen op een ruimere informatie van de commissie van buitenlandse zaken, die door de Kamer daarvoor speciaal is aangewezen. Prof. Patijn (P.v.d.A.) maakte de minister er op attent dat veel elementen van de Nederlandse buitenlandse politiek uit de krant tot deze commissie kwam. De ondertekening van het Moskouse Verdrag, de instelling van een Jongeren Vrijwilligers Programma en het ter beschikking stelling van mariniers ten behoeve van de Verenigde Naties. Zelfs het voornemen daartoe was de commissie onbekend. Ook de heer Bos (C.H.U.), die zich danig en deskundig weerde in het gehele debat, niettegenstaande het feit dat hij in de Kamer een „nieuweling“ is, had de indruk dat in dit opzicht er toch wel gesproken kon worden over een „isolement van buitenlandse zaken“. De heer Kieft (A.R.) toonde aan dat in de praktijk van het buitenlandse werk de ervaring wordt opgedaan dat buitenlandse collega's méér en beter geïnformeerd zijn over de buitenlandse politiek van het land dan de Nederlanders. Bovendien hoort men meer dan eenmaal van deze collega's het standpunt van het Nederlandse beleid uiteenzetten zonder dat het Nederlandse parlementslid daarvan op de hoogte is.

Ook de documentaire voorlichting is onvoldoende.

Minister Luns zegde toe dat hij bereid is meer regelmatig de commissie in te lichten en de documentatie ten behoeve van de Kamerleden beter te verzorgen.

Met name zegde hij toe met de commissie voortaan te vergaderen op basis van een agenda. Het verwijt van Prof. Patijn (P.v.d.A.) als zou de minister te veel op reis zijn en schade veroorzaakte aan de Europese integratie omdat hij die betreffende vergaderingen niet kon bijwonen, wees de minister resoluut van de hand. Hij heeft meer dan eenmaal een reis afgebroken om tijdig ter vergadering te kunnen zijn.

Oost-West

De heer Bos (C.H.U.) was van oordeel dat men het Russische blok anders tegemoet moet treden dan het Chinese blok. Mede in verband met de omstandigheid dat er een tweespalt in het communistische blok valt waar te nemen.

China speelt op het proletariaat en Rusland in belangrijke mate op de burgerlijke socialisten. Met

G. A. Kieft

name op het terrein van cultuur en handel moet wat meer een tegemoetkomende houding worden bepaald. Al was hij overigens van oordeel dat men inzake Rusland op z'n hoede moest blijven.

Van K.V.P.-zijde was te horen dat men verheugd was over het begin van enige ontspanning. Daarop moet men voortbouwen — als is er niet zo veel hoop goet op de reeds 18 jaar durende koude oorlog.

De heer Van Dis (S.G.P.) hamerde er op dat wat er ook mocht gebeuren, een niet-aanvalsverdrag met Rusland alleen mag worden gesloten als het Duitse vraagstuk tot een oplossing is gebracht.

En daarom aarzde hij de Nederlandse ondertekening van het kernstopakkoord van Moskou te accep-

teren. De mogelijkheid dat Oost-Duitsland — ook één der ondertekenaars — hiertoe zou worden erkend als een soevereine staat was immers niet uitgesloten.

Hetgeen minister Luns overigens overtuigend ontkende, evenals de overige sprekers in dit debat.

In de Memorie van Toelichting stond een duidelijke paragraaf over de Oost-West verhoudingen. De heer Smallegange (A.R.) wees hierop nadrukkelijk. Hij meende dat het onvoldoende was alleen maar te zeggen: „wij stemmen hiermee in”. Daarom wees de heer Smallegange er op dat in de grond van de zaak in het communisme geen wijziging is gekomen. Er mogen in de aanpak wat wijzigingen zijn gekomen, het doel blijft onveranderd. Daarom is de handhaving van het machtsverwicht noodzakelijk. Geen terugtrekking van Amerikaanse troepen, geen vermindering van de Westerse defensiemacht. Rusland — hoezeer enige ontspanning dankbaar te constateren is — heeft z'n militair potentieel nog in het geheel niet verminderd!

De geestelijke weerbaarheid en de geestelijke weerstand van ons volk moet daarom worden versterkt.

Hoe de communist het zelf ziet was te proeven uit de rede van de heer Hoekstra: „Ik waarschuw u om geen illusies te koesteren dat het communisme zwak is, ondanks de moeilijkheden met China. Het speculeren op een uiteenvallen van de communistische wereldbeweging zal op een bittere teleurstelling uitlopen”. In Nederland zij men dan ook gewaarschuwd.

Multilaterale kernmacht

Tot nu toe ligt de beslissende macht bij Amerika als het bij de verdediging van het Westen gaat om de vraag of en zo ja waar het kernwapen in een oorlog zal worden ingezet. Immers in feite beschikt geen der westerse mogendheden over een afzonderlijke, bruikbare en afdoende atoommacht.

De vraag is of dat zo moet blijven. Frankrijk's president beantwoordt dit ontkennend. In deze situatie heeft Amerika het plan ontwikkeld een gezamenlijke oppervlaktevloot met atoomwapening te creëren. Gezamenlijk betekent: in gezamenlijk eigendom, met gezamenlijke bemanningen en een duidelijke zeggenschap van West-Europa over het gebruik — in NATO-verband.

Het is nu de bedoeling dat de aangesloten landen zich beraden over de wenselijkheid van dit plan. De vraag was nu of Nederland, evenals b.v. België, Engeland en Duitsland, al dan niet moest meepraten in dit plan. De heer Van der Stoep (P.v.d.A.) wees alle overleg hieromtrent vrij fel van de hand. Het plan heeft te zware financiële gevolgen die Nederland niet kan opbrengen, de kernmachtvloot verbetert het bestaande westerse overwicht tegenover Rusland niet, de beslissing over het gebruik neemt veel meer tijd nu meer landen deelhebben aan de beslissing, terwijl spreiding van atoomwapening haar eigen gevaren oproept.

De heer Kieft (A.R.) was van oordeel dat hoewel de financiële gevolgen van een dergelijk plan voor Nederland onbetaalbaar zijn terwijl er duidelijke twijfel bestaat over de defensiewaarde van een dergelijke vloot, toch van Nederlandse zijde behoorde te worden deelgenomen aan het overleg over dit plan. Te meer omdat nu gebleken was dat de studiecommissie niet gebonden zal zijn. Het deelnemen aan dit gesprek is volkomen vrijblijvend. Bovendien zag hij een voordeel in het feit dat tussen Amerika en Europa een sterkere binding groeide terwijl een mogelijk Frans-Duits samengaan op atoomwapengebied kon worden tegengehouden.

De K.V.P.-fractie was in overgrote meerderheid de mening toegedaan dat meedoen in dit gesprek toch duidelijke politieke voordelen kan hebben, terwijl van te voren vaststaat dat de uitkomsten van deze studie voor geen der deelnemende landen een verplichting inhield. Bovendien is Amerika bereid ook andere plannen in studie te nemen.

De heer Bos (C.H.U.) en mevrouw Stoffels van Haften (V.V.D.) waren van hetzelfde gevoelen. Hoewel minister Luns geen definitieve toezegging wilde doen — daarvoor is hij te veel diplomaat — hij gaf toe dat een beslissing niet te lang op zich mocht laten wachten. Het kabinet zal zich nader over de wenselijkheid van dit plan beraden.

• Vervolg van pag. 3

wij ons af, waarom meent de heer Rook dat de prijzenactie gericht is tegen de middenstand. Wij, althans, menen dat dit zeer ten onrechte zou zijn.

De heer Rook moet daarom niet suggereren, dat de schoen, die wij bij de later door hem aangemaakte kachel gezet hebben, hem zou passen. Daar zijn wij het beslist niet mee eens. Uitzonderingen zullen ook hier de regel wel bevestigen, maar in het algemeen zal men bij ongemotiveerde prijsverhogingen moeten denken aan fabrikan-tenprijzen en prijzen in andere voorliggende schakels, die doorwerken in de detailhandelsprijzen.

In het belang van iedere Nederlander, die immers ook consument is, moeten ongemotiveerde prijsstijgingen gecontroleerd en tegengegaan worden. Dat alles heeft niets te maken met een „ouwe god Mercurius”, met dieven en volksrechtbanken of met nationalisatie of staatswinkels. (soc. med.)

Proef inzake multilaterale kernmacht

Zes landen — België, Engeland, West Duitsland, Griekenland, Italië en Turkije — hebben zich in beginsel bereid verklaard een van raketten voorzien Amerikaans oorlogsschip te bemannen teneinde het Amerikaanse voorstel tot een multilaterale atoomvloot op de proef te stellen.

Ontwikkelingshulp

Nadat bij de algemene financiële beschouwingen met name het financiële facet was besproken, zijn bij de begrotingsbehandeling van buitenlandse zaken ook andere facetten ter sprake gebracht.

Minister Luns wees er op dat in een bepaalde sector van de hulp er een soort van bestedingscrisis is. Het E.E.G.-ontwikkelingsfonds bevat grotere bedragen dan tot nu toe gebruikt kunnen worden. Er is zo hier en daar sprake van een gebrek aan voldoende verantwoorde ontwikkelingsplannen.

Maar — aldus de heer Patijn (P.v.d.A.) — dit neemt niet weg dat de minister in dergelijke gevallen moet pogen deze toegenomen „reserve” op een andere en verantwoordelijke wijze te doen verwerken. Immers de nood is ongekend hoog — dat realiseren wij ons nog onvoldoende. Met name in de sector van de bilaterale hulp (hulp van Nederland alleen aan bepaalde landen) kan zeker worden uitgebreid en geïntensiveerd. Overigens erkende de Tweede Kamer dat — afgezien van de verminderde grootte van de geldbedragen voor 1964 — er door het kabinet nieuwe initiatieven zijn ontwikkeld die straks meer geld zullen kunnen vragen.

Het wereldvoedselprogramma, een Nederlands technisch hulpprogramma, het Jongeren Vrijwilligers Program, de oprichting van een Nederlands medisch centrum in Afrika, garanties voor het bedrijfsleven en 18 miljoen aan Latijns Amerika.

Mej. Rutgers (A.R.) was er verheugd over dat de minister een adviescommissie in het leven wilde roepen en drong ook aan op de benoeming van een verantwoordelijke figuur voor de hulp in zijn totale omvang. Intussen is dit gerealiseerd in de benoeming van dr. Diepenhorst (C.H.U.) tot staatssecretaris. Zij wees er voorts op dat het hoog tijd werd dat gemeenschappelijk het vraagstuk onder ogen diende te worden gezien hoe de verdeling over de „rijke” landen behoorde te zijn van de totaliteit van de hulp. Het mag dan een moeilijk vraagstuk zijn, wij mogen dit niet laten liggen. Daarvoor staat al te veel op het spel. Het begrip „solidariteit” moet niet zover deva-lueren dat men zegt: wanneer jij niet een gulden meer geeft, dan doe ik het ook niet! Moeilijk mede daarom omdat het gaat om een beroep op de hulpvaardigheid van ons land, waarvan op korte termijn geen spectaculaire resultaten te verwachten zijn. De voorlichting zal op beter niveau gebracht moeten worden.

De brief van zending en missie

Zending en missie hebben een concreet voorstel gedaan met betrekking tot de hulp aan onderontwikkelde gebieden waarmee zij reeds eeuwen bemoeienissen hebben gehad. Deze hulp zou van hun zijde intensiever kunnen zijn als de overheid op een bepaalde, een objectieve wijze zou subsidiëren in een aantal aan te wijzen objecten.

De regering had zich er nog niet over uitgesproken. Vandaar dat mej. De Vink (K.V.P.) hier een duidelijk standpunt wenste te horen. In beginsel was haar fractie bereid in te stemmen met het verzoek om subsidie.

De P.v.d.A. — bij monde van Prof. Patijn — meende dat deze subsidievorm beslist nog niet een uitgemakte zaak was. Hetgeen hier gebeurt is volstrekt nieuw. Er zijn gevaren ook. Zending en missie moeten zich ernstig afvragen of het in hun belang is staatshulp te ontvangen. Dit blijft een terrein van veel voetangels en klemmen. Van de zijde van de staat is er het gevaar dat een vermenging van staat en kerk zou kunnen plaatsvinden. Maar, als deze bezwaren kunnen worden ondervangen, is er over te praten.

Mej. Rutgers (A.R.) meende dat de brief van zending en missie toch zeker waardevolle suggesties bevatte. Vanuit een oogpunt van sterkere hulpverlening wilde zij de bewuste brief bij voorbaat welwillend tegemoet treden. Ook al liggen er duidelijke risico's. Het gaat de zending en missie niet om direct evangeliserende arbeid; het gaat hier om praktische projecten van sociale structuur.

Ook de heer Bos (C.H.U.) wilde dit proberen in positieve zin benaderen.

In tegenstelling hiermee betoogde mevrouw Stoffers van Haften (V.V.D.) dat eigenlijk alle zending en missie, ook in de technische sector, in wezen een evangeliserend karakter hebben.

In elk geval was er niemand die zich bij voorbaat negatief opstelde tegen de suggesties in de brief van de zending en de missie, al vond de heer Van Dis (S.G.P.) het wat vreemd dat zending en missie zich gaan bezighouden met technisch ontwikkelingswerk.

De behandeling van deze begroting met haar vele facetten is bijzonder intensief geweest. Niet alleen van de Kamerleden maar met name van de minister en de staatssecretaris. In het bijzonder ook van de medewerkers die van deze vergaderingen zo spoedig mogelijk schriftelijke verslagen moeten maken. Het was van de voorzitter een uitnemende gedachte hierover de aandacht te vragen.

UIT ONZE SCHEEPSBOUW EN SCHEEPVAART WERELD

A. BAARS Azn.,

Exploitatie van Baggermaterieel N.V.

VERKOOP EN VERHUUR

Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS Azn. N.V.

SLIEDRECHT

Telefoon (01840) 3154

NIEUWBOUW EN REPARATIE

H. Bieze en zonen Jachtwerf

ZWARTSLUIS — TELEFOON 05208-307

Firma P. Bieze Jzn.

EIGENAAR J. J. SMIT

ROEIVLETTEN

ZWARTSLUIS - ZOMERDIJK 40 - TEL. 05208-310

Firma Blaak

Boot- en sloepenbouwerij

HOOGZAND

Constructiewerkplaats en machinefabriek

BAILEY

Nieuw-Lekkerland - Telefoon 436

- Staalconstructies voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen

n.v. scheepsbouwwerf v.h.

FIRMA A. LANSER

Sliedrecht - Holland

Scheepswerf en Gashouderbouw v/h JONKER & STANS N.V.

HENDRIK IDO AMBACHT

Werk voor de bouw en reparatie van alle typen schepen.

Telefoon H.I. Ambacht (01858) 2841

DAMCO

Scheepvaart Maatschappij N.V.

WESTPLEIN 2 — ROTTERDAM

N.V. Gereedschapfabriek

Zwolseweg 480 - APELDOORN - Telefoon 06762-241

Gereedschappen voor de metaalindustrie

Sleepdienst „Broedertrouw” n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN

CORR. ADRES: MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT

Telefoonnummers 01850-26166-26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

FIRMA DE REK EN HORSMAN

Fabriek van scheepslieren

Dorpsstraat 102 — telefoon 01894-218 —

OUDEKERK AAN DE IJSEL

NIEUWE LIEREN, STOOM- EN ELEKTRISCH — NIEUW IJZER, ZOALS PLATEN, HOEK- EN BALKIJZER — RIJ-PLATEN IN DIVERSE MATEN.

STOLK'S

Handelsonderneming N.V.

Kantoor: Veersedijk 233 - Hendrik Ido Ambacht

Telefoon (01850) 28000 - 28886

Niet storen

„die Hij gesteld heeft tot een erfgenaam van alle dingen, door Wie Hij ook de eeuwen heeft geschapen...“ Hebr. 1:2.

MISVERSTAND is uitgesloten. Het wordt ons onmogelijk gemaakt om een redenering op te zetten die op Christus uitloopt. In de Hebreeënbrief is de Heiland niet het sluitstuk van een redenering, maar de zin van alle leven. God spreekt ten laatste, ten diepste, ten duidelijkste door de „Zoon“. Het op vele wijzen en vele malen spreken Gods is een programmatische uitwerking van zijn openbaring, maar nergens is leven, tijd, werkelijkheid of gestalte te ervaren of het is gevat in Gods handelen door en voor zijn Zoon.

Gods werken gaat zelfs achter de Zoon schuil. In feite blijkt alles hier in de tijd en in de schepping een erfenis voor de Zoon te zijn. En dan niet zo, dat de Vader die erfenis met eigen werken vergaart, maar zo dat de Zoon zelf de ruimte en de tijd krijgt om die erfenis tot gestalte te brengen. Alle leven alle tijd is „christelijk“, d.i. van Christus.

Onontwaaar worden de Zoon en de eeuwen ineengestrengeld in deze korte belijdenis. Wie de uitdrukkingen logisch naast elkaar wil zetten en met elkaar in verband wil brengen, raakt hopeloos in de knoei met de vraag wat nu eerst komt en wat daarna. God spreekt, maar altijd door de Zoon; God schept, maar altijd door de Zoon; God handelt, maar altijd is het de Zoon die handelt, werkt, schept, regeert. Deze wereld is produkt van de daadkracht van de Zoon en de speelruimte van zijn glorie. Deze „eeuwen“ zijn geladen, gevuld in Hem.

Van aarzeling is in deze eerste woorden van Hebreeën niets te bespeuren; wel van huivering. Want één moment, als het over de „reïning van de zonde“ gaat (vers 3b), vliegt de hooggestemde lofprijzing over de duizelingwekkende afgrond van de hellesmart, maar de vlucht wordt er niet onzeker van: Christus is de zin der geschiedenis.

ONDERWEG

Mensen en dingen, tijden en gelegenheden, ruimten en verschijnselen vinden hun doorlichting in het mysterie, dat God zijn Zoon zich een erfenis laat bereiden. En in dit kolossale gebeuren is ook onze concrete situatie opgenomen: alle tijden zijn Messiaans geladen en niets loopt uit de hand.

Misverstand is uitgesloten: de schepping is geen vergissing, de rinde geen ongeval. Christus is een erfgenaam van alle dingen: Hij heeft het heden voortgebracht als een moeder haar kind en Hij draagt het, leidt het, voedt het op, brengt het tot rijpheid en voert het tot volle bloei.

Voor hinderlijk vragen of kritisch onderbreken is hier geen ruimte: de lofprijzing is storeloos, de zekerheid onverstoortbaar. Er zit achter alles een oestemming en uiteindelijk heeft alles maar één bestemming: erfenis van Christus te zijn — waartoe ook alles is gemaakt.

Dit maant tot gespannen luisteren. Want de ramp van Genesis 3, de totale vernietiging van Adams adeldom, de chaotisering van de natuur, de weerbarstigheid van de geschapen werkelijkheid, de kerker van de onvolmaaktheid, de gebrokenheid van de menselijke handel en wandel, de verduistering van het uitzicht, het delirium van het menselijke denkvermogen is kennelijk allemaal opgenomen in die onverwoestbare zekerheid, dat alles hier ten slotte toch „bestemd“ is om tot erfenis te dienen aan de Zoon.

Maar dat wil dan niets anders zeggen dan dat God in Christus niet alleen worstelt met de zonde en de gebrokenheid, doch er ook mee werkt, handelt, schept, oogst. Is het niet wat gevaarlijk om dit zomaar te stellen? Het ligt er maar aan, of we niet te vroeg ophouden met luisteren en te snel conclusies trekken. Wie dat doet, besmeurt met zijn menselijke denken Gods gedachten des vredes en heeft dan voorgoed geen antenne meer om iets op te vangen van de Enige Troost, van waaruit Hebreeën hier begint.

Is er nog groter vreugde denkbaar dan dat wij eerst mogen constateren dat er een Borg achter onze wereld staat, nog voordat wij ertoe gebracht worden, dit leven uiteen te rafelen en open te leggen in al zijn kwalen. Boven de monsterachtige geuwwhonger van de mislukking en dood der mensen spant God in Jezus Christus zijn genade uit, waardoor het geestelijk slagveld der volkeren en tijden feestelijk wordt verlicht.

Van God uit is dit leven geen experiment en is de afloop niet dubieus. De tijden, de eeuwen, zijn bestemde tijden, beslissende eeuwen, messiaanse dagen in het mysterie van een messiaanse eeuwigheid. Daarom worden door Gods Geest op aarde psalmen in de nacht uitgestrooid in de harten van zijn beminden. En een van die psalmen is Hebreeën 1 — het is het lied van de onaantastbaarheid van het Godsgebouw, dat in eeuwigheid zal rijzen naar Zijn gemaakt bestek. En binnen dat mysterieuze bestek vinden alle dingen hun plaats: ook ons gebrekkig handelen en ons ten-dele-kennen.

Wat „half“ is, kan „heel“ worden als er Messiaans licht op valt — wat „voorlopig“ is kan „definitief“ worden wanneer het ver-

Als Mohammed niet naar de

Moet Johnson eerst naar De Gaulle?

ER is nooit sprake geweest, dat er een dieptepunt zou zijn bereikt in de betrekkingen tussen Frankrijk en de Verenigde Staten. Dat is op het ogenblik niet het geval. En het is ook niet zo geweest in de al meer dan vijf jaren, dat generaal De Gaulle nu weer de macht in Frankrijk in handen heeft. Er was verschil van mening, de opvattingen lopen nog steeds uiteen en zolang de Verenigde Staten niet tegemoet komen aan het standpunt van de Franse generaal, zal er in de Navogeleerden onenigheid blijven bestaan. We behoeven dan ook helemaal niet vreemd op te kijken van de manier, waarop De Gaulle op het ogenblik president Johnson behandelt, — als we tenminste de nog altijd gezaghebbende New York Times mogen geloven. Dit laatste lijkt wel het geval te zijn, want het is iedereen opgevallen, dat Johnson slechts drie vooraanstaande Europese leiders voor besprekingen heeft uitgenodigd en dat president De Gaulle daar niet bij hoort.

Het nieuws van deze week was dan ook in feite niet, dat drie westelijke leiders in de komende maanden met president Johnson zaken van gemeenschappelijk belang zullen gaan bespreken, maar dat generaal De Gaulle thans blijkbaar niet meer van plan is, zijn aangekondigde bezoek aan de Verenigde Staten te brengen. Hij zal wellicht het argument gebruiken, dat dit een tegenbezoek aan president Kennedy zou zijn geweest en dat het overlijden van deze Amerikaanse leider door deze plannen een streep heeft gehaald. Niets zou hem echter hebben verhinderd, zijn bezoek normaal door te gaan te doen vinden. Iedereen zou het hebben toegejuicht. En het feit, dat de generaal verlangt, dat de nieuwe Amerikaanse president nu eerst naar Parijs zal komen, heeft meer dan protocolaire betekenis.

WOORD EN DAAD

Wanneer men de buitenlandse politiek van generaal De Gaulle ten opzichte van het Noordatlantische bondgenootschap wil begrijpen, doet men er goed aan, termen als „de wil van Frankrijk“, „de wil van Europa“ en „nationale onafhankelijkheid“ (die door de woordvoerders van de Franse president zo graag gebezigd worden) buiten beschouwing te laten en de woorden en daden van de president zelf te bekijken, zo schreef onlangs — enkele weken voor de dood van Kennedy — Raymond Aron in een interessant artikel in Le Figaro. De Gaulle heeft altijd betoogd dat het Noordatlantische bondgenootschap noodzakelijk was voor de veiligheid van Frankrijk, maar het was volgens Aron altijd, alsof hij een dilemma stelde: het bondgenootschap moest volgens de Franse denkbeelden worden georganiseerd, of Frankrijk zou zijn deelneming tot een minimum beperken. In het befaamde memorandum van september 1958, toen de generaal enkele maanden aan het bewind was en iedereen nog naar zijn plannen met betrekking tot de Navo raadde, vroeg De Gaulle om een soort driedelig directorium, dat verantwoordelijk zou zijn voor het optreden van de Navolanden in de gehele wereld.

DIRECTORIUM

Amerika en Engeland zouden nooit officieel op dit verzoek hebben ge-

klaard wordt vanuit het einde, het doel, het slot. Waarom wordt ons dit verkondigd, ingeprent, in het hart geweven door Gods Geest? Zou het ook kunnen zijn om ons geduld bij te brengen terwijl wij in een „proces“ vervlochten zitten, in een „ontwikkeling“ van het primitieve via het voorlopige en het halve naar het (nog onzichtbare) einde dat van eeuwigheid vast staat? Zou het ook kunnen zijn om ons het vooruitgrijpen naar morgen af te leren en ons verantwoordelijk te maken voor het heden? Zou het ook kunnen zijn om ons vreugde bij te brengen bij het werken aan wat nog niet af is en wat ook in onze dagen wel eens niet af zou kunnen komen?

In ieder geval worden we niet aan het dromen, maar aan het werken gezet. Broeders, we leven niet tevergeefs.

Ds. A. J. Kret

reageerd en als dit zo is, dan is dit niet verstandig geweest, vooral toen bleek, dat Frankrijk ook in staat was, een eigen — zij het voorlopig nog onbetekende — kernmacht op te bouwen. Het minste wat de Amerikanen en Britten hadden kunnen doen, was de Franse generaal te wijzen op de praktische bezwaren, die aan een dergelijk Navo-driemanschap zouden kleven. Aangenomen mocht worden, dat Frank-

Geen dieptepunt in betrekkingen

rijk zijn bondgenoten niet zou hebben toegestaan, zich met de Algerijnse kwestie in te laten. Tenzij De Gaulle het directorium had willen gebruiken om de Navo te dwingen, zich achter zijn beleid te scharen; een beleid, dat vooral in de eerste jaren van zijn presidentschap de nodig vragen heeft opgeworpen. En wanneer het verzoek van De Gaulle in een vergadering van de Navo-ministerraad zou zijn behandeld, zouden Duitsland en Italië ongetwijfeld kenbaar hebben gemaakt, dat zij er niets voor voelden, Frankrijk een belangrijker positie binnen het Navobondgenootschap toe te kennen, dan zij zelf innamen.

En we kunnen ons levendig voorstellen, wat de kleinere landen en met name de Beneluxlanden op het verzoek van de Franse generaal zouden hebben geantwoord. Maar goed, dat is al weer meer dan vijf jaar geleden en de toenmalige president van Amerika, generaal Eisenhower, heeft toen een goede kans voorbij laten gaan om zijn Franse collega te demonstreren, waarom niet op zijn verzoek kon worden ingegaan.

EEN MINIMUM

Toen De Gaulle niets hoorde op zijn verzoek betreffende het Navo-driemanschap, ging hij zich duidelijk gedragen als iemand die besloten had, de samenwerking met de Navobondgenoten tot een minimum te beperken.

De beste generaal laat wel eens een onderscheiding vallen.

Aron zegt hierover, dat bijvoorbeeld hij grote manoeuvres van het Franse leger steeds nog de veronderstelling is dat er in Frankrijk of aan de Franse grens slag moet worden geleverd, de ineenstorting van het Atlantische leger. Aangezien niemand de integriteit van De Gaulle in twijfel van trekken, is het voor vrijwel iedereen een mysterie, wat hij hiermee bedoelt. In Europa kan slechts van een collectieve verdediging sprake zijn. Voort het tot een volledige oorlog komt, schrijft Aron, dienen de strijdkrachten van de bondgenoten geïntegreerd zijn, terwijl overeenstemming moet zijn bereikt over het gebruik van kernwapens. Noch de Verenigde Staten, noch de Europa bondgenoten van Frankrijk kunnen geloven, dat De Gaulle werkelijk blind is voor de evidentie. En daarom vragen zij zich af, waarom hij dan blijft doen alsof

Er zouden dan drie mogelijkheden zijn: 1. hij zou de Amerikanen zo kunnen ergeren, dat zij een deel van hun troepen uit Europa zouden terugtrekken en hij zou dan triomfantelijk gen de Duitsers kunnen zeggen, dat hij daar altijd al bang voor geweest was en er tegen had gewaarschud

2. hij kan er van overtuigd zijn, dat de Amerikanen helemaal niet van plan zijn, Europa in militair opzicht los te laten en er op uit zijn om Amerika los te weken van Europa; en 3. hij zou kunnen aansturen op onderhandelingen met de Verenigde Staten, die tot een reorganisatie van het bondgenootschap zouden moeten resulteren.

TIJD VOORBIJ

Wat de eerste mogelijkheid betreft lijkt de tijd voorbij te zijn, dat de zet van De Gaulle kans van sla kan hebben. Wel heeft Eisenhower nog onlangs aangedrongen op het rugtrekken van bijna alle Amerikaanse troepen uit Europa. Maar deze neral is ook als staatsman te veel militaire bevelhebber gebleven realiseert zich ook thans niet voldoende, wat de politieke consequenties kunnen zijn van op zichzelf wel verantwoordende militaire maatregelen. Gelukkig is er geen reden om aan te nemen, dat zijn opvattingen in Amerikaanse regeringskringen worden deeld. En de wijze, waarop president Johnson met betrekking tot de Europese problemen te werk gaat, doet vermoeden, dat hij alles zal doen in zijn vermogen ligt om — zoals het verleden — de regering van Westduitse Bondsrepubliek stevig binden aan de Verenigde Staten.

Erhard is de eerste, die door Johnson (op diens boerderij in Texas) worden ontvangen. Hij verklaarde zijn besprekingen met Johnson, te zullen trachten, de Verenigde Staten Europa nader tot elkaar te brengen. De huidige stand van zaken kon volgens de kanselier niet blijven voortduren. In het belang van de Atlantische samenwerking moet er verandering in worden gebracht. Bij zijn terugkeer in Bonn maakte hij het duidelijk, dat West-Duitsland op de Verenigde Staten steunt. Over de Franse macht zei hij: „Hoe sterk die ook mag zijn, het zal altijd meer dan een extra garantie zijn, als wij eveneens op de Verenigde Staten kunnen vertrouwen“.

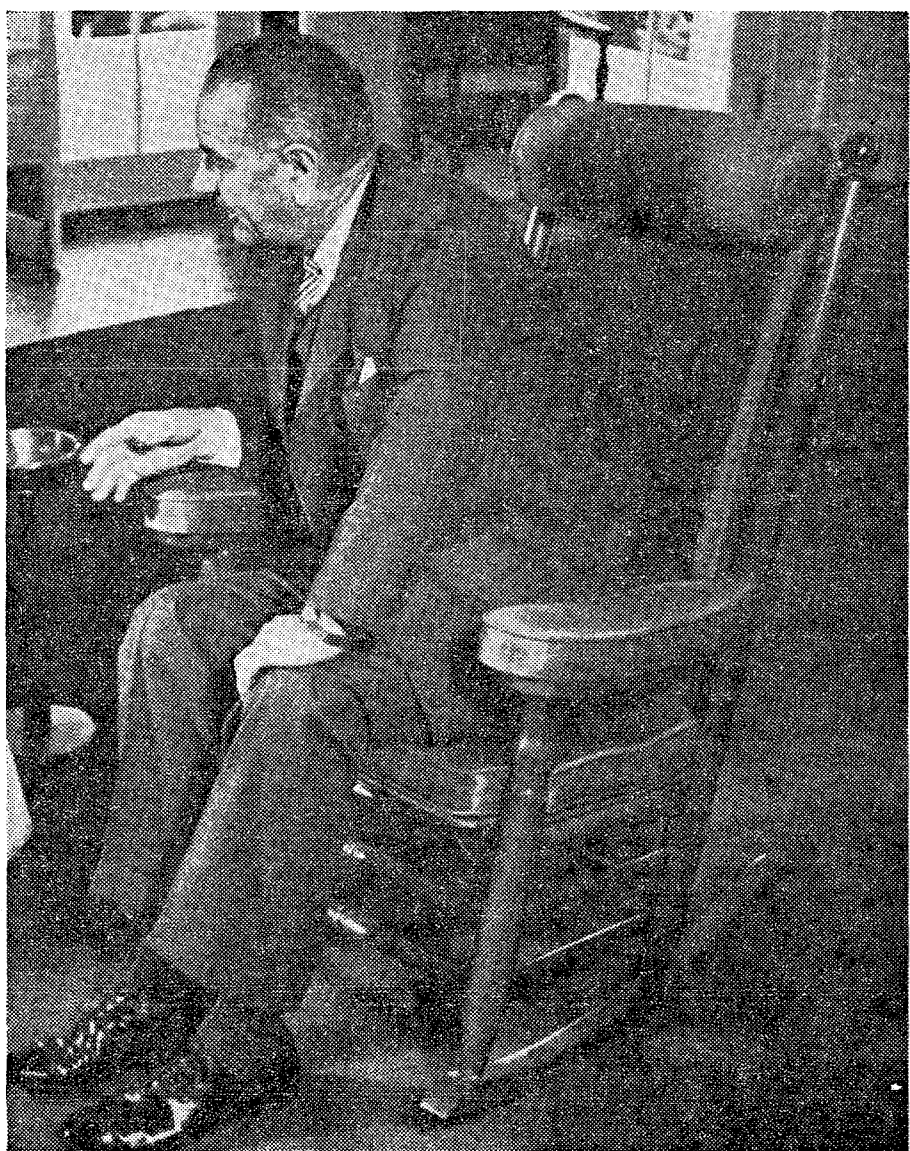
BASIS IS WEG

Hiermede is eigenlijk de tweede mogelijkheid ook al behandeld. Nu Aron nader van het politieke toneel is verdwenen en kanselier Erhard er geheim van maakt, dat de tijd van Frans-Duitse onderonsjes voorbij moet de Franse president er wel overtuigd zijn geraakt, dat de Amerikanen er niet aan denken, hun troepen uit Europa terug te trekken, ook als zij zouden ze dat liever willen doen (economische overwegingen) en dat de Verenigde Staten los te weken, tenslotte

berg komt

zijn uitgelopen. De basis van de Franse plannen van generaal De Gaulle was de Frans-Duitse vriendschap. Zolang Adenauer nog bondskanselier was, kon de Franse president hopen op de medewerking van de Duitse bondgenoot bij het uitvoeren van zijn plannen. De Gaulle weet dat er met Erhard niet te praten valt op de wijze, waarop hij dat Adenauer placht te doen. En het is dan ook niet uitgesloten, dat de Franse generaal al enige tijd geleden heeft, aan te sturen op onderhandelingen met de Amerikanen om de reorganisatie van het Navo-bondgenootschap in Franse stijl te kunnen bewerkstelligen.

en beweert wel, dat president Kennedy in de laatste maanden van zijn termijn een wat toegeeflijker houding opzichte van De Gaulle's opvattingen was gaan aannemen en dat het tek van de Franse generaal, dat nu niet door blijkt te gaan, in dit opzicht niet helemaal zinloos zou zijn geweest. De vraag is, in hoeverre Johnson hiervan op de hoogte was en of hij de inzichten van Kennedy deelt.

Ook president Johnson heeft zijn schommelstoel naar het Witte Huis over laten brengen.

is opzegging door Frankrijk van het E.E.G.-verdrag bijzonder onwaarschijnlijk.

REDE JOHNSON

De vraag is nu, hoe president Johnson zal reageren op de stappen, die De Gaulle zal nemen om aan te nemen een beslissing in allerlei belangrijke aangelegenheden. In dit verband mogen we herinneren aan de toespraak, die Johnson enkele weken voordat hij onder zulke tragische omstandigheden tot het presidentschap werd geroepen, in Rotterdam heeft gehouden. Doelend op de spanningen, die zich tussen de Verenigde Staten en Europa voordoen als gevolg van de Franse houding, zei Johnson: „Wij moeten nooit vergeten, dat de grondslag van onze welvaart ons deelgenootschap is. Zo moeten wij ook nooit vergeten, dat de grondslag van onze kracht paraatheid is. Om onze welvaart te behouden moeten wij ons bondgenootschap (de Navo) in stand houden. Ter handhaving van de vrede moeten wij onze paraatheid opvoeren. Wij mogen aannemen, dat er een nieuwe sfeer in de betrekkingen tussen Oost en West is ontstaan. Maar wij mogen niet toestaan, dat voorbarige verwachtingen tot voorbarige ontspanning leiden.

Wij hebben alleen een verdrag getekend tot beperking van de proefnemingen met kernwapens — niet over het gebruik er van. De handen van de Russen, die het verdrag hebben ondertekend zijn dezelfde die zich bevinden boven de drukknoppen van de projectielen, welke op Europa en Amerika zijn gericht. Wij moeten in kwesties van oorlog en vrede niet inslapen. Wij hebben tegen een tragische prijs de les van de oorlog geleerd. Wij moeten thans niet nalaten, de lessen van de vrede te zien. Die lessen zijn niet mis te verstaan”.

DUIDELIJKE TAAL

Het is duidelijke taal. Toen de heer Johnson deze woorden in het Rotterdamse Hiltonhotel sprak, hebben zij wellicht niet zoveel indruk gemaakt, omdat men wist, dat zijn opvattingen in overeenstemming waren met die van Kennedy, toen nog president van de Verenigde Staten. De moordaanslag in Dallas heeft hierin verandering gebracht. We weten nu, door welke overtuiging de politieke plannen van de nieuwe president worden gedragen. De ontwikkeling van de betrekkingen tussen de Verenigde Staten en Frankrijk nadert langzamerhand een beslissend stadium. Het is — zoals bonds-

kanselier Erhard zei — niet verantwoord, dat de huidige stand van zaken nog langer voortduurt. President Johnson begint als het ware met een schone lei. Dit betekent niet, dat zijn visie op de problemen tussen beide landen wezenlijk behoeft te verschillen van die van zijn vermoorde voorganger.

Het houdt echter wel in, dat Johnson samen met De Gaulle de balans kan opmaken en — in overleg met de andere Navolanden — een poging kan wagen, de kloof te overbruggen, die de positie van de vrije wereld dreigt te ondermijnen. Misschien moet Johnson daarvoor eerst naar Parijs. Dat zal hem niet deren. Wanneer de Franse president er dan toch de voorkeur aan zou geven, de Franse onafhankelijkheid te demonstreren door zich afzijdig te houden, dan zou de uitwerking daarvan in Europa grote gevolgen kunnen hebben. Zeker niet in het voordeel van generaal De Gaulle.

d.b.

Aandacht voor

Robert Menzies

die opnieuw de steun van de Australiërs kreeg

DE Australische socialisten zijn er ook vorige week zaterdag niet in geslaagd, een eind te maken aan het bewind van Robert Menzies, de liberale premier, die de 20ste van deze maand 69 jaar hoopt te worden. Menzies is nu al veertien jaar achtereenvolgende premier, dank zij de steun, die zijn Liberale partij krijgt van de kleine Boerenpartij. Bij de verkiezingen van vorige week behielden de regeringspartijen opnieuw een duidelijke meerderheid, die de premier in staat zal stellen, een krachtig beleid te voeren.

EN zo behoeft er — menselijkerwijs gesproken — in de komende jaren voor wat Australië betreft geen vrees te bestaan voor experimenten in Zuidoost-Azië, waar voor de vrije wereld zoveel op het spel staat. De vrije wereld weet, wat zij aan Menzies heeft en vooral de Britten zullen blij zijn, dat de socialisten er niet in geslaagd zijn, de liberale premier en diens medewerkers uit het regeringskasteel te werken.

We herinneren ons nog goed de naoorlogse periode (tot 1949), waarin de socialisten aan het bewind waren. De politieke gedragslijn, die destijds door het Labourkabinet met betrekking tot Indonesië werd gevolgd, is mede bepalend geweest voor de tragische ontwikkelingen, die zich sedertdien hebben voorgedaan.

MENZIES werd geboren als zoon van een groenteboer in Jeparit in de staat Victoria. Hij is van Schotse afkomst en als presbyteriaan heeft

hij de godsdienst van zijn ouders nooit verloochend. De jonge Menzies studeerde rechten, ging in de advocatuur en volgde al spoedig zijn vader op het pad der politiek. In 1928 slaagde hij er in, gekozen te worden in het parlement van de staat Victoria. Gedurende enkele jaren trad hij in deze staat ook als minister op. In 1934 drong hij door tot het Australische parlement en in 1939 was hij plaatsvervangend partijleider van de Verenigde Australische Nationale partij, (later de Liberale partij genoemd) en de rechterhand van premier Lyons. Toen deze in dat jaar stierf, werd Menzies zijn opvolger als partijleider en premier.

DE heer Menzies is slechts kort aan het bewind geweest, want toen in 1941 de socialisten weigerden zitting te nemen in een nationaal kabinet en Menzies zich genoodzaakt zag, nieuwe verkiezingen uit te schrijven, werd hij verslagen en nam een socialistisch kabinet het bewind in handen. Na acht jaar, in december 1949, kreeg hij opnieuw het vertrouwen van de Australische kiezers, die hun bevestiging bleken te hebben van acht jaar socialistisch bewind. En vorige week, hebben zij hem opnieuw hun steun gegeven.

Menzies, die nauwe banden met Engeland wil onderhouden, is een belangrijke steunpilaar van de vrije wereld in Zuidoost-Azië. Hij heeft eens gezegd (en dat was typerend voor hem), dat de grens van Australië aan de Rijn ligt. Australische troepen zijn ook ingeschakeld bij de verdediging van de jonge federatie Maleisië tegen eventuele aanvallen van Indonesische zijde.

kanselier Erhard, die in de komende maanden een beslissende rol spelen tussen Amerika en Europa.

De Gaulle heeft in Europa met nodige moeilijkheden te kampen. De afgelopen week is nog gebleken, dat een klein land als Nederland hem niet dwars kan zetten. Toen Adenauer nog aan het bewind was, dreigde de Franse president in zulke gevallen nog met een Frans-Duits bondgenootschap, waaraan de kleine landen zouden kunnen deelnemen, zij het op bepaalde (zeer onaantrekkelijk) voorwaarden.

De tijd is gelukkig voorbij. Op het moment, dat generaal De Gaulle erover overtuigd was, dat Erhard spoedig opvolger van Adenauer zou worden, liet hij weten, dat Frankrijk geen steun meer zou stellen op de E.E.G., als voor het eind van dit jaar geen overeenstemming zou zijn bereikt over de problemen, die de zes ledenstaten bedreigen. Het jaar is nu bijna voorbij. De vijf partners van Frankrijk zijn steeds niet bereid op de voorwaarden van De Gaulle te capituleren. En de tariefonderhandelingen in zicht bij Frankrijk alle belang heeft bij de steun van de andere E.E.G.-landen,

'VESTA'
MEUBELEN
plus

'VESTALITA'
WONINGTEXTIEL
is een

'VESTA' INTERIEUR
U mag rustig eens binnenlopen en op onze toonzalen alles bekijken!

Wij zullen u graag voorlichten en de mogelijkheden voor u, met u bespreken

Een 'VESTA' interieur
stelt niemand ooit teleur

U weet het toch
'VESTA' MEUBELEN
vindt u alleen
Zwanestraat 19-25-27 - Groningen
Telefoon 27086

UIT PERS EN PERIODIEK

Doorbraak der beginselen

In "Patrimonium" geeft dr. Verplanke een trefzeker commentaar op een tweede brochure van een aantal Gereformeerde leden van de P.v.d.A.

Deze Gereformeerde doorbraak-mensen kunnen nog maar steeds niet hun partijkeuze zien als een daad van ootmoedige gehoorzaamheid.

Nu onze kiesverenigingen gespreks-groepen in het leven roepen om zich te bezinnen op de christelijke organisaties in deze tijd, vormt dit artikel uit "Patrimonium" een waardevol stuk documentatie.

Voorgezet gesprek

Een tweetal jaren geleden is in ons blad (nummers van 13 en 27 oktober 1961) aandacht geschonken aan een brochure van een aantal Gereformeerde leden van de Partij van de Arbeid, verschenen onder de titel „Omdat wij gereformeerd zijn...”. Zij traden de wereld der Gereformeerde getalensymboliek, waarin wij reeds kennis hebben gemaakt met de 31-ers, de 18 en de 64, binnen als de 21.

Deze 21, die hun brochure destijds (in september 1961) „met opzet publiceerden buiten de hitte van een verkiezingsstrijd”, maar, geleet op de raads- en Statenverkiezingen van voorjaar 1962, toch bepaald niet in de kou, hebben tal van reacties ontvangen en naar aanleiding daarvan in februari 1963 onder de titel „Voortgezet gesprek” een nieuwe brochure, wederom van 28 pagina's, het licht doen zien, ditmaal zonder de toevoeging, dat er geen verband met de verkiezingsstrijd mocht worden gezocht.

Dat drie maanden later de Partij van de Arbeid (en dus de georganiseerde doorbraak) een verpletterende nederlaag zou lijden, behoeft echter niet aan deze brochure te worden geweten. De toon is rustig en minder roerig-oppositioneel dan we de laatste jaren van de P.v.d.A. gewend waren en de inhoud heeft meer diepgang dan het eerste geschrift der 21. De schrijvers — Drs. P. S. Bakker, W. Kats en Drs. U. H. Kollaard, door en uit de 21 aangewezen als redactiecommissie — hebben een ernstige poging gedaan, door te stoten naar de achtergrond van wat de doorbraak scheidt van de confessionele partijvorming.

Allereerst hebben zij aan de hand van citaten uit recensies van de eerste brochure — ook ons blad wordt daarbij geciteerd — het tegen hun lidmaatschap van de Partij van de Arbeid ingebrachte hoofdbezwaar samengevat: de partij erkent als partij niet het gezag van Gods Woord; over de waarde en het gezag van de Bijbel doet zij als zodanig

geen uitspraak; haar leden mogen in hun werk voor de partij laten blijken dat er voor hen een band is tussen hun geloof en het socialisme, maar tegelijkertijd moeten zij eisen, dat de partij als partij God niet mag bedoelen te dienen.

Deze samenvatting is alleszins correct, maar de in deze brochure tegen dit bezwaar aangevoerde argumenten raken toch eigenlijk niet de kern van de zaak. Als de auteurs gaan uiteenzetten, waarom men van een partij niet mag verlangen, dat zij het gezag van Gods Woord erkent, dan loopt hun betoog al heel spoedig uit op een kritiek tegen de praktische politiek der christelijke partijen. Voor de politieke keuze der schrijvers is immers „doorslaggevend, dat z; het beleid, dat in de laatste jaren als christelijk-sociaal beleid is aangeprezen, een onjuist beleid achten” (blz. 16).

Maar dan rijst terstond de vraag, waarom deze teleurgestelden een h.i. betere sociale politiek dan niet zijn gaan bedrijven binnen het kader van een christelijke partij. Waarom prefereren zij het lidmaatschap van de P.v.d.A. nu boven b.v. de heroprichting van de C.D.U., die van 1918 tot 1922 in de voormalige antirevolutionair A. P. Staalman en van 1933 tot 1940 in de eveneens voormalige antirevolutionair H. van Houten (van 1937 tot 1940 bovendien in H. Posthumus) wel zeer progressieve vertegenwoordigers in de Tweede Kamer had?

De ten gunste van het lidmaatschap ener zgn. neutrale politieke partij aangevoerde principiële argumenten zijn bepaald pover. Betoogd wordt, dat „God Zijn werk kan doen met, maar ook zonder onze christelijke en niet-christelijke organisaties” (blz. 13). Het gaat echter niet om de vrijmacht van, maar om de gehoorzaamheid aan Gods Woord. De belijdenis van die gehoorzaamheid is het fundament voor een christelijke partij. Dat sluit niet de mogelijkheid van ongehoorzaamheid — met als eventueel gevolg de oprichting van een nieuwe christelijke partij — uit. Maar dat is iets totaal anders dan het bewust niet willen weten van gehoorzaamheid of van ongehoorzaamheid.

Betoogd wordt voorts, dat weliswaar christendom en humanisme principieel verschillen, maar dat zulks een onderlinge samenwerking niet uitsluit. Daarbij wordt dan verwezen naar de bezettingstijd. Men vergeet dan echter, dat ook in de bezettingstijd de christen en de humanist niet voor hetzelfde ideaal vochten. Zij stredden gezamenlijk tegen die macht die het hun onmogelijk maakte, naar eigen overtuiging te leven, en die hun niet toeliet een eigen christelijke organisatie en een eigen

humanistische organisatie te hebben. Uit die door machten van buiten opgelegde gedwongen samenwerking te concluderen tot de noodzaak van vrijwillige samenwerking in positieve zin, is een gedachtensprong die niet te motiveren valt met een beroep op de algemene genade (blz. 14).

Met deze beide principiële argumenten ten gunste van de doorbraak is het arsenaal der schrijvers uitgeput. De rest van de brochure bestaat uit kritiek op de christelijke partijformatie.

In het oefenen van zulke kritiek schijnt trouwens de voornaamste functie van de Protestants-Christelijke Werkgemeenschap in de Partij van de Arbeid te liggen. De P.C.W.G. pleegt haar kracht te zoeken meer in de bestrijding van de christelijke partijen dan in het leveren van een positieve bijdrage aan de politiek van de Partij van de Arbeid. Men krijgt in ieder geval niet de indruk, dat de doorbraak heeft geleid tot enige protestantse inbreng in de P.v.d.A.

De P.C.W.G. fungeert meer als propaganda-apparaat dan als bezinningscentrum en verwekt hen die als christen politiek werkzaam willen zijn, bepaald niet tot jaloersheid. Misschien ligt daar wel een van de redenen voor het feit, dat de doorbraak als georganiseerd verschijnsel volkomen is ingedamd en van uitbreiding van het g.tal Christenen dat uit principiële overtuiging op de P.v.d.A. stemt, geen sprake is. Dat een aantal Christenen zich op materiële gronden nu eens tot de P.v.d.A. dan weer tot de V.V.D. wendt, al naar gelang de verkiezingsbeloften en het gevoerde beleid meer aanspreken, kan men moeilijk als winst voor de oorspronkelijke idee der doorbraak aanmerken.

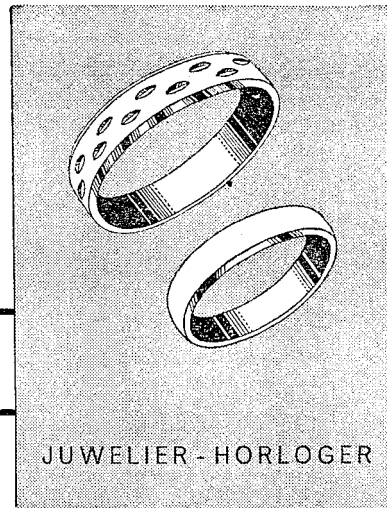
Ook in deze brochure wordt niet na-

gelaten, de christelijke partijen te bestrijden. En ook hier hebben de bezwaren tegen het praktisch-politieke beleid de overhand. Slechts één principiële argument tegen de christelijke partijformatie wordt aangevoerd: als gelovigen en ongelovigen ook in de staat kunnen samenleven, is er geen reden in partijverband gescheiden op te trekken (blz. 10/11). Zulk een redenering geeft toch wel blijk van een volgestrekte miskennen van de structuren in onze samenleving. Een politieke partij is als een door vrije associatie op basis van een welomschreven grondslag tot stand gekomen vereniging fundamenteel onderscheiden van een institutionair verband als de staat, die op een bijzondere Goddelijke instelling rust en het menselijk bestaan omvat onafhankelijk van de individuele wil.

Voor het overige zijn het de bekende argumenten van praktisch-politieke aard: de christelijke partijen staan kritiekloos in een kapitalistische maatschappij en zijn het, al pretenderen zij in hun confessionele grondslag een appèlplaats te bieden, in eigen kring vaak niet eens over concrete politieke vragen.

Nu zal niemand ontkennen, dat er betreuwenswaardige, soms diepgaande meningsverschillen zijn in protestants-christelijke politieke kring, zelfs binnen één partij. In de brochure wordt herinnerd aan de groep der verontrusten in de A.R. Partij, die overigens dezer dagen van een geëmeriteerd a.r. politicus in een persinterview de kwalificatie "Adullamieten" (1 Sam. 22 : 2) kreeg en daaruit de hoop mag putten te fungeren als een vesting van Rehabeam (2 Kron. 11 : 7), de wettige opvolger van David en Salomo. Inderdaad is vaak een periode van ballingschap nodig om de eenheid te herstellen, maar men kan daaruit toch niet concluderen tot de wenselijkheid van verzwagering met de Babyloniërs — gelijk door de schrijvers der brochure wordt bepleit.

Zo brengt ook deze brochure ons weinig verder. Wie haar bezitten wil, vraag haar onder bijvoeging van 75 cent aan bij postbus 579 te Den Haag. Dat zij — blijkens mijn ervaring — ook verkrijgbaar is bij de Partij van de Arbeid te Amsterdam, Tesselschadestraat 31, wordt (in tegenstelling tot de eerste brochure) niet meer op de titelpagina vermeld. C.J.V.

ALLES

Van flonkering tot volmaakte eenvoud, alles is er in de fantastische collectie gouden verlovingsringen van juwelier Siebel. In gezellige zitjes kunt U op Uw gemak passen en meten. Op graveren kunt U wachten.

SIEBEL

Amsterdam: Kalverstraat 123
Den Haag: Lange Poten 11
Rotterdam: Stadhuisklein 24-26
Coolsingel 50, Nwe.Binnenweg 227

GRONINGEN

Chr. Coöperatieve Spaarbank
„EIGEN HAARD” G.A.
LOPENDE DIEP — GRONINGEN

Spaarrente leden	3½ %
Spaarrente niet-leden	3¼ %
Jeugdsparrente met 10% premie	3½ %

Mijn ogen gun ik een bril van v. d. Munnik

GRONINGEN: Brugstraat 27 - Heerestraat 82
HEERLEN: Stationsstraat 9

„Bonte Hoek”

BOOMKWEKERIJEN
GLIMMEN (Gron.)

Leveranciers aan diverse gemeenten
Prijzen op aanvraag

Voor **VOLVO's** naar **WIERDA**

VEENDAM Kerkstraat 79 - Telefoon 05987-4495
SNEEK Sloepstraat 1 - Telefoon 05150-4215
Oudvaart 3 - Telefoon 05150-3106

Noorman's Groothandel

NOORDERHAVEN N.Z. 39 - GRONINGEN

Wij leveren via uw melkhandelaar:
ZOETERMEER'S ROEM MARGARINE
NUTRICIA KOFFIEMELK
BIER, LIMONADE EN HERO PRODUCTEN

FIRMA KOOS - GRONINGEN

TE KOOP **Dekleden** TE HUUR
Lage Der A 5 - Tel. 23929

JUTE ZAKKEN

voor binnenland en export
EEN VERTROUWENSARTIKEL
Noord-Nederlandsche Zakkenhandel N.V.
GRONINGEN - EEMSKANAAL N.Z. 48
Telefoon 0 5900-3 13 45 (4 lijnen)
Telegramadres „Jute” Telexnummer 53073

AUTOMOBIELBEDRIJF J. KNOOP N.V.

ADUARD GRONINGEN
05903-235 Oosterhamrikkade 2
05900-27465

WIJ HEBBEN STEEDS VOORRADIG Z.G.A.N.
PERSONENAUTO'S
Komt u eens kijken? Inruil en financiering mogelijk.

TALENS

de grootste overhemdenzaak
(ook naar maat)

BRUGSTRAAT 19 — GRONINGEN

DRENTE

Bouwbedrijf Van Ess

Uitvoering van alle
voorkomende bouwwerken

EMMEN — KAPELSTRAAT 20 — TELEFOON 671

EMIGRATIE

Als specialisten belasten wij ons met de volledige verzorging van verzendingen overzee.

Jan de Boer N.V. - Hoogeveen
Tel. 2841 (05280)

MACHINEFABRIEK „BORO”

RODEN — TELEFOON 9108, NA 18 UUR 9108

LANDBOUWWERKTUIGEN
STAALCONSTRUCTIES

KAPSPANTEN VOOR FABRIEKSHALLEN,
LOODSEN, GARAGES, LANDBOUWSCHUREN
E.D.

Vol verwachting klopt ons hart

De meesten van u zullen vandaag wel worden beheerst door één gedachte; n.l. deze: Sint Nicolaas komt morgen op visite.

Maar de bekende versregel: „vol verwachting klopt ons hart”, slaat natuurlijk meer op de kleine kinderen om u heen dan op uzelf.

Hoogstens verwacht u een gezellige avond waarin geen wanklank de intimiteit zal verstoren.

Eerst dan komen alle moeite en al het geld, dat u ook dit jaar weer aan de goedheilig man ten koste hebt gelegd, tot hun recht.

Daar hopen wij dan maar op.

En wij zouden de waas van verrukkelijke geheimzinnigheid, die de datum 5 december voor het besef van onze kinderen omringt, voor geen geld ter wereld kapot willen maken.

De wereld en de samenleving waarin zij straks hun plaats vinden, is toch al zo koud en zakelijk.

Daarom laten velen de dromen over Sinterklaas-kapoeitje zo lang mogelijk in hun leventje voortduren.

VERDRIET

Toen vlak na de verschrikkelijke moord op president Kennedy hier en daar een blijde Sint Nicolaas-incomste werd afgelast, zijn er verontwaardigde stemmen opgegaan. Dat mocht men de kinderen niet aandoen, zeiden velen.

In de Verenigde Staten zelf heeft men de befaamde optochten op Thanksgiving ook laten doorgaan terwille van de kinderen. Die begrepen niets van de strakke gezichten der ouderen om hen heen. Neen, eind 1963 heeft op het eerste gezicht weinig verwachting voor een echte vreugdevolle decembermaand overgelaten. De intieme weken vanaf 5 december tot de hoogtepunten van Kerstmis en Oudejaarsavond worden door verdriet overschaduwed, ook al vergeet men snel.

VERWACHTINGEN

Toch wil ik het vanavond niet bij deze mineurstemming laten. Want al vieren zij het feest van morgen anders dan hun kinderen, ook de meeste grote mensen vieren het mee. Zij hebben ook hun verlanglijstje gemaakt en zij krijgen hun kleine en grote geschenken. Het mogen dan niet de koek en de gard zijn, die onze harten vol verwachting doen kloppen, wij hebben toch onze wensen. Op allerlei gebied. En al hebben wij van het leven misschien duizend keer nul op ons request gekregen, we blijven er mee doorgaan: met dat verlanglijstje schrijven.

Laat ik er vanavond met u ook één mogen opstellen. Het is kort dag zult u misschien zeggen. Dat geeft niet, want aan de verwezenlijking van heel wat verwachtingen zal de goede Sint ons toch niet kunnen helpen.

HET MINIMUM-LOON

Tenzij, ja tenzij bijvoorbeeld de Stichting van de Arbeid morgen ook eens in de juiste stemming komt en voor een akkoord over het minimumloon zorgt.

Zo'n regeling is in onze A.R. kring geen wens van vandaag of gisteren. Twee jaar geleden bij de algemene beschouwingen in de Eerste Kamer heeft de A.R. fractie-voorzitter, dr. W. P. Berghuis, reeds op de spoedige totstandkoming er van aangedrongen. Maar toen zat iedereen nog tegen de zogenaamde „technische” bezwaren aan te kijken. Nu zit de moeilijkheid in het bijtellen en aftrekken van allerlei toeslagen.

Vandaag, of liever morgen, moet het met een beetje goede wil van beide kanten, toch lukken.

De heren werkgevers- en werknemers-vertegenwoordigers mogen gerust weten dat deze wens hoog op ons lijstje genoteerd staat.

DE PRIJZEN

Een ander punt betreft de prijzen. Daar is de laatste tijd ook veel over te doen geweest. „Doe es wat, minister Andriessen”, is in de Tweede Kamer gezegd. En de nieuwbakken excellentie deed wat in de vorm van veel geruststellende woorden en prijsstoppen.

Uit die maatregelen kan men afleiden dat het wel echt nodig was iets te doen. Maar bij verwachtingen kan en mag men het hier niet laten.

Aan die woorden en maatregelen moeten ook u en ik onze daden toevoegen. Want prijsstijgingen kunnen door geen 200 controleurs worden ongedaan gemaakt als het publiek alles alleen van de overheid verwacht en zelf geen hand wil uitsteken.

Of liever gezegd: te gemakzuchtig is om in een gesprek met de winkelier na te gaan wat de oorzaak is van de verhoogde prijzen.

In sommige gevallen zal een prijsstijging gerechtvaardigd blijken wegens gestegen grondstoffenprijzen of hogere vervoerskosten. In een aantal andere gevallen zal het echter wel zo zijn dat men nu al grijpt wat volgens het regeringsvoorschrift eerst na 1 januari a.s. mag worden doorberekend. Maar contracten en voorschriften schijnen niet meer zo zwaar te wegen in deze tijd. Daarin zit een groot gevaar.

Als ik een fabriek had of winkelier was, zou ik er een eer in stellen mijn klanten door een annonce of op andere duidelijke wijze er mee in kennis te stellen, dat ik aan ongemotiveerde prijsverhogingen niet mee wenste te doen.

De verantwoordelijkheid voor ons prijzen-wel-en-wee rust niet alleen op de overheid, maar ook op de enkeling in zijn persoonlijk koop- en verkoopgedrag.

Er zijn ongetwijfeld duizenden middenstanders en klanten, die dat beseffen en die daar ook in hun gesprekken met elkaar tijdens de komende weken blijk van willen geven.

Dit te stimuleren is ook de taak van een politieke partij. Vandaar deze opmerking op mijn lijstje van vanavond. Is het een illusie dit te verwachten?

Aan desnoods krasse maatregelen van de overheid kan dan behoefte ontstaan. Aan een psychose onder het publiek met als gevolg een kortsluiting tussen de klant en de leverancier heeft niemand iets. Tijdens de debatten in de Eerste Kamer is vorige week wel gebleken hoeveel onheilig vuur er zelfs in de Staten-Generaal brandt als het er om gaat anderen, in dit geval de middenstand en de regering, in gebreke te stellen. Daarbij werden zelfs gegevens verschaft die weinig deugdelijk bleken te zijn.

Minister Andriessen heeft de Vos in zijn prijzenwijngaard dan ook hartig van repliek gediend.

Maar daarmee zijn deze bewindsman en wij nog niet definitief uit de zorgen.

Dat bleek wel uit de prijsstop-maatregelen waarover ik al even sprak.

De wijze waarop „Het Vrije Volk” daarop reageerde heeft mij verbaasd. Dit socialistische blad deed alsof deze prijsstop moest worden gezien als het uitvoeren van de daags tevoren in de Tweede Kamer verworpen motie-Baart. Alsof de regering alleen van socialistische moties wakker schrikt.

We hebben het al vaker meegemaakt dat de oppositie zich op de brede borst sloeg met de uitroep: Zie je wel, wat door ons is voorgesteld wordt eerst verworpen maar daarna prompt uitgevoerd.

Die wijze van reageren vind ik meer dan misselijk. Enerzijds zichzelf als martelaar vol goede bedoelingen voorstellen en anderzijds als triomfator, die altijd gelijk krijgt, is misschien in socialistische ogen een goede tactiek. Maar de verkiezingsuitslag heeft wel bewezen dat ons volk daar gelukkig niet van gediend is. Mijn verlanglijstje bevat dan ook een punt dat „propaganda zonder trucjes” heet.

Daar hebben wij vóór alles behoefte aan. Mag ik aan de vooravond van Sint Nicolaas op nog een voorbeeld daarvan uw aandacht vestigen? Als de heer Vondeling op de kadedag van de P.v.d.A. zijn gehoor in opperste verontwaardiging brengt door uit te rekenen hoe schandalig veel winst uit het aardgas-bedrijf in buitenlandse aandeelhouders-zakken verdwijnt, dan zou men op zijn minst verwachten dat zijn fractie in de Tweede Kamer deze beweringen waar maakt en het kabinet in een dwangpositie brengt. Maar er kwam zelfs geen motie, waar „Het Vrije Volk” zoveel heil van verwacht.

Het kader van de P.v.d.A. heeft blijkbaar te vroeg geapplaudiseerd op die 16e november.

En de miljoenen televisie-kijkers hebben er 's avonds tijdens het N.T.S.-journaal voor niets luthust naar zitten kijken.

Ik hoop dat u morgen niet zo'n klap-sigaar wordt aangeboden door Sint Nicolaas.

Gemakkelijk zou ik mijn verlanglijstje nog wat kunnen uitbreiden.

Ik zal het vanavond niet doen, want uw pakjes- en verzenfabrikage mag er niet onder lijden en mijn tijd is om.

Moge het echter zo zijn dat de enkele uitgesproken verwachtingen, die ons hart toch wel een beetje doen kloppen, werkelijkheid worden.

Dan heeft 1963 in politiek opzicht niet te zeer teleurgesteld.

(Radiocauserie gehouden op 4 december 1963).

door mr. W. R. van der Sluis

zen of hogere vervoerskosten. In een aantal andere gevallen zal het echter wel zo zijn dat men nu al grijpt wat volgens het regeringsvoorschrift eerst na 1 januari a.s. mag worden doorberekend. Maar contracten en voorschriften schijnen niet meer zo zwaar te wegen in deze tijd. Daarin zit een groot gevaar.

MEEWERKEN

Als ik een fabriek had of winkelier was, zou ik er een eer in stellen mijn klanten door een annonce of op andere duidelijke wijze er mee in kennis te stellen, dat ik aan ongemotiveerde prijsverhogingen niet mee wenste te doen.

De verantwoordelijkheid voor ons prijzen-wel-en-wee rust niet alleen op de overheid, maar ook op de enkeling in zijn persoonlijk koop- en verkoopgedrag.

Er zijn ongetwijfeld duizenden middenstanders en klanten, die dat beseffen en die daar ook in hun gesprekken met elkaar tijdens de komende weken blijk van willen geven.

Dit te stimuleren is ook de taak van een politieke partij. Vandaar deze opmerking op mijn lijstje van vanavond. Is het een illusie dit te verwachten?

ONHEILIG VUUR

Aan desnoods krasse maatregelen van de overheid kan dan behoefte ontstaan. Aan een psychose onder het publiek met als gevolg een kortsluiting tussen de klant en de leverancier heeft niemand iets. Tijdens de debatten in de Eerste Kamer is vorige week wel gebleken hoeveel onheilig vuur er zelfs in de Staten-Generaal brandt als het er om gaat anderen, in dit geval de middenstand en de regering, in gebreke te stellen. Daarbij werden zelfs gegevens verschaft die weinig deugdelijk bleken te zijn.

Minister Andriessen heeft de Vos in zijn prijzenwijngaard dan ook hartig van repliek gediend.

Maar daarmee zijn deze bewindsman en wij nog niet definitief uit de zorgen.

Dat bleek wel uit de prijsstop-maatregelen waarover ik al even sprak.

GEEN TRUCS

De wijze waarop „Het Vrije Volk” daarop reageerde heeft mij verbaasd. Dit socialistische blad deed alsof deze prijsstop moest worden gezien als het uitvoeren van de daags tevoren in de Tweede Kamer verworpen motie-Baart. Alsof de regering alleen van socialistische moties wakker schrikt.

We hebben het al vaker meegemaakt dat de oppositie zich op de brede borst sloeg met de uitroep: Zie je wel, wat door ons is voorgesteld wordt eerst verworpen maar daarna prompt uitgevoerd.

Die wijze van reageren vind ik meer dan misselijk. Enerzijds zichzelf als martelaar vol goede bedoelingen voorstellen en anderzijds als triomfator, die altijd gelijk krijgt, is misschien in socialistische ogen een goede tactiek. Maar de verkiezingsuitslag heeft wel bewezen dat ons volk daar gelukkig niet van gediend is. Mijn verlanglijstje bevat dan ook een punt dat „propaganda zonder trucjes” heet.

Daar hebben wij vóór alles behoefte aan. Mag ik aan de vooravond van Sint Nicolaas op nog een voorbeeld daarvan uw aandacht vestigen?

Als de heer Vondeling op de kadedag van de P.v.d.A. zijn gehoor in opperste verontwaardiging brengt door uit te rekenen hoe schandalig veel winst uit het aardgas-bedrijf in buitenlandse aandeelhouders-zakken verdwijnt, dan zou men op zijn minst verwachten dat zijn fractie in de Tweede Kamer deze beweringen waar maakt en het kabinet in een dwangpositie brengt. Maar er kwam zelfs geen motie, waar „Het Vrije Volk” zoveel heil van verwacht.

Het kader van de P.v.d.A. heeft blijkbaar te vroeg geapplaudiseerd op die 16e november.

En de miljoenen televisie-kijkers hebben er 's avonds tijdens het N.T.S.-journaal voor niets luthust naar zitten kijken.

Ik hoop dat u morgen niet zo'n klap-sigaar wordt aangeboden door Sint Nicolaas.

Gemakkelijk zou ik mijn verlanglijstje nog wat kunnen uitbreiden.

Ik zal het vanavond niet doen, want uw pakjes- en verzenfabrikage mag er niet onder lijden en mijn tijd is om.

Moge het echter zo zijn dat de enkele uitgesproken verwachtingen, die ons hart toch wel een beetje doen kloppen, werkelijkheid worden.

Dan heeft 1963 in politiek opzicht niet te zeer teleurgesteld.

(Radiocauserie gehouden op 4 december 1963).

te Geldorp, gaat de ARJOS eveneens verlaten. Een andere vrijgekozene, mevrouw M. Visser-van den Akker te Eindhoven, treedt ook af.

Tijdens de morgenbijeenkomst zal de huishoudelijke vergadering gehouden worden. Na het openingswoord van de voorzitter komt het jaarverslag aan de orde over de periode 1 oktober 1962 tot en met 30 september 1963, en het financieel overzicht over 1962. De prijsuitreiking voor de abonnee-werving voor „Op Wiek” vindt plaats, terwijl de verkiezing voor voorzitter en voor twee vrijgekozenen zal plaats vinden.

De middagbijeenkomst begint te 14.00 uur. Deze wordt eveneens gehouden in de beneden-foyer van Esplanade. De oud-Arjosvoorzitter, dr. A. Veerman te Rijswijk (ZH), zal een rede houden. De bekende Surinaamse artiest de heer Otto Sterman zal voorts met een programma „ernst en humor” zijn medewerking verlenen.

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

Houthandel en kistenfabriek
MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457-561 Telefoon 06750-3748

Houtzagerij-Houthandel-Kistenfabriek

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

VOSKAMP EN VRIJLAND

s-GRAVENZANDE - Telefoon 01748-2245 - Postbus 30

Visser Electrotechniek N.V.

BREESTR. 128 - BEVERWIJK - TEL. (02510) 5244*

Gestigd sinds 1919

J. DE KORT

metsel- en tegelbedrijf

Singel 350, tel. 33422 - 62891
AMSTERDAM

N.V. Staalsteiger „Gelria”

Nijmegen

Roggeweg 13 - Postbus 126 - Telefoon 53198

COMPLETE ROESTVRIJE
STEIGERWERKEN

!!SPECIALITEIT: MET VASTE WIGGEN!!

Voor betere beton...

N.V. SCHOKBETON

Fabrieken te Zwijndrecht, Kampen,
Elburg en Vianen. Bouwbedrijf te Zelst.

FA. K. SALVERDA & ZONEN

Aannemersbedrijf - Kuinre

SPECIAAL: het stellen en monteren van kapspanten.
Wijk IV-7 - Tel. 05271-294

F. VINK & ZOON

Aannemersbedrijf

Telefoon 01827-261

KERKLAAN 9 - MOORDRECHT

Fa. P. van Oudenallen & Zoon

AANNEMERS VAN

timmer-, hei- en betonwerken

WILNIS - TELEFOON (01724) 108

BOUWBEDRIJF JAC. VAN DER NIET

NIEUWBOUW EN

ONDERHOUDSWERKEN

Oranjeweg 6 - Telefoon 01719-2748 - Noordwijk aan Zee

Gebr. Van Altena

smeed- en constructiewerk
stalen ramen en deuren

G. VAN LEDENBERCHSTRAAT 114 - AMSTERDAM
TELEFOON 82298

AANNEMERSBEDRIJF J. WALRAVEN

Nieuw te bouwen woningen te koop

Noordweg 297 - Telefoon 01180-2589

SINT LAURENS

Geeft dit blad door

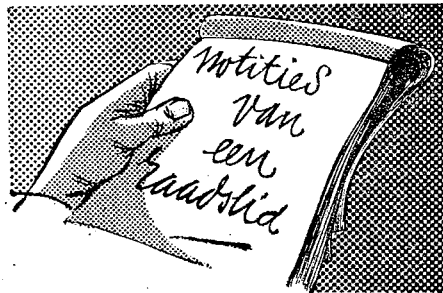
Algemene vergadering Arjos

De Nationale Organisatie van ARJOS houdt 14 december a.s. in Esplanade te Utrecht haar Algemene Vergadering. Het is deze keer een bijzondere Algemene Vergadering, want de voorzitter, de heer C. Balkenende te Kapelle-Biezelinge, zal aftreden als voorzitter.

Het hoofdbestuur heeft in alfabetische volgorde gekandideerd de heren H. de Boer te IJmuiden en J. van der Ploeg te Groningen.

Zij lopen al een aantal jaren in het Arjoswerk mee; beiden zijn voorzitter van een Provinciaal Verband, terwijl zij tevens reeds deel uitmaken van het hoofdbestuur.

Dit is echter niet de enige verandering die op komst is. De vice-voorzitter de heer dr. C. Boertien

• Raadsleden bezinnen zich

De a.r. gemeente- en provinciebestuurders hebben in Utrecht hun jaarvergadering gehouden. Een drukbezochte jaarvergadering mogen we zeggen. Een goede en belangrijke vergadering tevens. Het bijwonen van zo'n jaarvergadering is hierom al een genot omdat men daar voorzitter H. M. Oldenhof bezig ziet en hoort. In zijn openingswoord, maar ook in de leiding van de discussies. Rustig en vol humor weet hij de discussie in de juiste banen te houden en afdwalende sprekers weer bij het onderwerp terug te brengen.

Als een debater bijv. een spreker interrupteert en dan uitvoerig eigen standpunt uiteen wil gaan zetten, brengt de voorzitter hem met een olijk „U weet toch dat U aan een interruptie bezig bent?” weer op het rechte pad.

Maar niet om de lof van voorzitter Oldenhof te zingen wordt deze notitie geschreven. Neen het behandelde onderwerp en de discussie daarover maakten deze jaarvergadering tot een zeer belangrijke.

De a.r. raadsleden waren n.l. in Utrecht bijgekomen om zich te bezinnen over de vraag wat nu in de gemeentepolitiek het specifiek-christelijke diende te zijn. Sommigen zullen zich misschien afvragen of dat niet wat vreemd is, dat a.r. raadsleden, die gedurig met de gemeentepolitiek bezig zijn, die vraag centraal gaan stellen en daar een dag over gaan discussiëren. Wij vinden dat allerminst vreemd. Integendeel wij juichen een dergelijke bezinning, juist in onze tijd, van harte toe.

De vergadering werd over deze vraag voorgelezen door mr. J. H. Prins, die naast secretaris van het Verband allereerst directeur van de Dr. A. Kuyperstichting is.

In een uitvoerig en duidelijk betoog stelde hij als centraal beginsel ook voor de politiek, de soevereiniteit Gods en daarmee samenhangend het koningschap van Christus. Dat ene beginsel moet dan ook in de staatkunde drijven tot de bede: „Heer, wat wilt Gij dat ik doen zal?”

Dat ene uitgangspunt betekent dat de overheid, de roeping van de verschillende samenlevingsverbanden respecterend, het algemeen belang heeft te dienen. Het betekent verder, dat wij ons niet van het volk af mogen keren, maar dat wij ons juist naar het volk hebben te keren en wel om te getuigen van het Koninkrijk, dat de overwinning reeds heeft behaald.

Hoewel mr. Prins zijn stelling aan een aantal praktische voorbeelden had getoetst, kwamen er in de discussie nog tal van vragen naar voren. Natuurlijk ontbraken de vragen over de zondagsrust en de betekenis van de zondag niet, al was ieder bereid te erkennen, dat christelijke politiek niet hetzelfde is als algemene politiek plus artikelen over de zondagsrust, vloekverbod of ambtsgebed. De voorzitter wist echter te voorkomen dat de discussie op zou gaan in een discussie over de zondagsrust, die men immers twee jaar geleden had gevoerd.

Sport, recreatie en huisvesting kwamen eveneens ter sprake, maar gelukkig ging de discussie toch in hoofdzaak over de kern van de zaak.

Is, zo werd gevraagd, de vereenvoudiging van de beginselen tot het ene door mr. Prins gestelde beginsel, niet wat al te simpel. Hebben destijds de ethisch-irenenen niet getracht Groen de mond te snoeren met diezelfde vraag „Heer wat wilt Gij dat ik doen zal?” als uitgangspunt voor het handelen van een christen? Zien we zo niet over het hoofd, dat er tal van vastigheden, van verworvenheden, van uitgangspunten voor een christelijke politiek zijn, die na veel studie, strijd en discussie verkregen zijn?

„Heb ik het dan zo onduidelijk gezegd? Of heeft men mij dan zo verkeerd begrepen?”, replicerde mr. Prins. Natuurlijk ontken ik die verworvenheden niet. Natuurlijk moet dat ene uitgangspunt voor alle samenlevingsverbanden worden uitgewerkt, concreet gestalte krijgen. Wij geloven toch immers dat die verbanden van Christuswege hun eigen taak en hun eigen roeping hebben. Daar kunnen en daar mogen wij niet aan voorbij zien. Dat is medebepalend voor ons beleid als overheid.

De laatste dag van LINCOLN

door JIM BISHOP

(10)

In E Street kwamen twee cavalerie-eskadrons elkaar tegen. Zonder dat daartoe bevel was gegeven stelden ze zich op in parade-formatie en kort daarop sloot een infanteriebrigade zich bij hen aan. Naarmate de troepen voortschreden sloten zich steeds meer afdelingen aan. Toen de parade een uur later aankwam bij het Witte Huis werden de troepen tot hun grote verrassing geïnspecteerd door generaal C. C. Augur.

En zo ging het maar door, bijna twaalf dagen lang. Het was het wildste feest dat de jonge republiek ooit had meegemaakt en er zou niet eerder een eind aan komen dan op de dag, dat de natie in de diepste rouw werd gedompeld. Soms zakte de feestvreugde wel eens af, doordat men het beu werd of vermoeid raakte, maar dan kwamen er weer verse berichten over nieuwe overwinningen en dan begon het feest weer van voor af aan, in Washington en New York en Springfield en St. Paul en in de kleinere plaatsen van het land. Het gevoel dat de meesten hadden, was dat er twee ongelooflijke dingen waren gebeurd: „de oorlog is afgelopen” en „wij hebben het gewonnen”.

En toch was het nog niet helemaal afgelopen. Het leger van Lee vocht nog steeds door. Het was nog een zeer krachtig leger, het had zijn strijdende eenheden nog intact, het had nog voorraden en een complete staf. Het stierf waardig en niemand in het Potomacleger was dan ook in feeststemming. De president had Stanton medegegeeld dat hij van plan was om de rivier op te varen en een bezoek te brengen aan het uitgebrande Richmond. De minister van Oorlog kreeg angstige vermoedens. Als Stanton ertoe bevoegd was geweest, zou hij de president onder militair arrest hebben gesteld, alleen maar om hem uit Richmond vandaan te houden. Hij wist dat mrs. Lincoln de dag tevoren in Washington was teruggekeerd en niet eerder naar haar man zou teruggaan dan over een paar dagen, maar Stanton bracht geen bezoek aan het Witte Huis op deze maandag de 9de april om haar eventueel te vragen Lincoln van zijn voornemen af te brengen. Hij bracht haar niet eens een bezoek om te vragen hoe ze de reis had gevonden.

In plaats daarvan probeerde Stanton het met een directe tactiek. Hij zond Lincoln het volgende telegram:

„Ik wens u en de gehele natie geluk met het schitterende nieuws in uw zojuist ontvangen telegram. Sta mij toe u met verschuldigde gevoelens te verzoeken in overweging te nemen of u de natie mag blootstellen aan de gevolgen van een groot ongeluk, dat u persoonlijk kan overkomen bij het vervolgen van een verraderlijke en gevaarlijke vijand als het leger der opstandelingen . . . Militaire bevelhebbers moeten dergelijke risico's wel lopen bij de vervulling van hun plicht. Maar bevindt het politieke hoofd der natie zich in dezelfde positie?” De president las het telegram, glimlachte over de voorzichtigheid van zijn minister en nam de boot naar Richmond. Toen hij aan de rand van de hoofdstad der geconfedereerden aan land ging, bevond admiraal Porter zich in zijn gezelschap. Een groepje negers zag de ongewoon lange man met zijn hoge hoed de helling opklauteren en toen ze het enigszins ironische, bedroefde glimlachje op zijn dikke lippen zagen, waren er een paar die hem herkennen van bijna-vergeten afbeeldingen. Ze begonnen te roepen en te buigen en sommigen kwamen om hem heen staan en vielen op hun knieën om zijn zwarte schoenen te kussen.

„Kniel niet voor mij!” riep de president op scherpe toon, „dat is verkeerd.” Hij wierp een blik op hun donkere gezichten en merkte hun verwondering. „Kniel alleen neer voor God en dank Hem voor de vrijheid, die jullie voortaan zullen genieten. Ik ben alleen maar Gods werktuig, maar jullie kunnen ervan verzekerd zijn dat zolang ik leef niemand jullie meer in de boeien kan slaan en jullie zullen dezelfde rechten krijgen die God aan ieder andere vrije burger in deze republiek heeft geschonken.” Hij had de sombere woorden gebruikt: „Zolang ik leef . . .”

Admiraal Porter probeerde de negers weg te krijgen, maar ze waren halsstarrig en opdringerig. Als ze werden weggeduwd gingen ze een stap achteruit. Maar zodra de duwende hand werd teruggetrokken kwamen ze weer een stap naar voren. Van alle kanten kwamen er negers aanlopen en de admiraal keek machteloos om zich heen uit naar hulp. Maar die was er niet. De mensen bleven om de president heen staan, drongen tegen hem aan, zongen en schreeuwden. Enkele brutale elementen probeerden hem bij de mouw te grijpen. Lincoln begon te lopen, vastbesloten om in ieder geval een gedeelte van Richmond te zien en de menigte liep met hem mee. Even later werd Lincoln ontdekt en bevrijd door een patrouillerende afdeling cavalerie. Beiden waren al even verrast.

Al het nieuws in het land kwam tijdens deze laatste dagen van het front. Washington, dat onder normale omstandigheden de voornaamste nieuwsbron was, fungeerde mo-

menteel als luisterpost. Het congres was verdaagd; vele leden waren naar huis gereisd om hun kiezers te bewerken. In de straten wemelde het van mannen in uniform; mannen uit Ohio en Vermont en Illinois en Delaware en Missouri, die gelegerd waren in kampen rondom de stad, brachten hier hun verlof door om, voordat de oorlog was afgelopen, te kunnen vertellen dat ze de nieuwe koepel op het Capitool en het Witte Huis hadden gezien.

De belangrijkste gebeurtenis op dinsdag de vierde april was de aankomst van de stoomboot „Thomas Powell” met aan boord driehonderd gewonde soldaten. De meest onbeduidende gebeurtenis was dat mrs. Lincoln, die zich klaarmaakte om terug te keren naar City Point in Virginia, in het Witte Huis een paar verklaringen zat te schrijven voor twee van de lijfwachten, waarin zij meedeelde dat deze in dienst waren van het Witte Huis. Deze verklaringen betekenden zo goed als vrijstelling van militaire dienst; de twee lijfwachten, John Parker en Joseph Sheldon, hadden namelijk een oproep ontvangen en beiden hadden mrs. Lincoln gevraagd om zo'n verklaring.

Het prettigste nieuws was dat het departement van Buitenlandse Zaken opdracht had gegeven om op deze dinsdagavond, naar aanleiding van de val van de geconfedereerde hoofdstad, alle openbare gebouwen in het district Columbia feestelijk te versieren en te verlichten. De hele dag klauterden honderden arbeiders langs de gevels van de gebouwen om vlaggen op te hangen. Het departement van Marine liet een groot model van een zeilschip bouwen en ophangen aan kabels die neerhingen vanaf het dak van het gebouw. Boven de gevel van het departement van financiën hing een reusachtig bankbiljet van tiendollar. De gevel van het hoofdgebouw van het departement van Oorlog ging schuil achter honderden vlaggen.

Stanton vond dat zijn departement iets bijzonders, iets gedenkwaardigs moest doen en zodra de duisternis was ingevallen werden er voor alle ramen van de elf departementale gebouwen mannen geposterd die waren uitgerust met lucifers. In de schemering begon een groot militair orkest schetterend het lied „The Star-Spangled Banner” te spelen en opeens baadde de gebouwen in het licht van duizenden gele vlammetjes. Aan het eind van Pennsylvania Avenue was het Capitool voor de eerste keer van kelder tot koepel verlicht met gaslampen en dwars over de voorgevel heen had men met letters van twee verdiepingen hoog de volgende woorden aangebracht:

Dit is het werk van God;

Dit is wonderbaar in onze ogen

In bijna alle huizen langs bijna alle straten kon men het vrolijke getinkel van lichtjes zien. Behalve in het pension van mrs. Surratt. Daar waren de gordijnen dichtgetrokken en de eigenares huilde.

De feestvierders trokken in uitgelaten groepjes door de straten. Voor het patentbureau ontdekte men de vicepresident en iemand riep: „Spreken! Spreken!” Met een hoogrode kleur en een opgewonden stem begon Andrew Johnson zijn toespraak met te zeggen, dat Jefferson Davis de leider was geweest van de opstand, een officier van West-Point die de degen, die zijn land hem had geschonken, in de borst van zijn moeder had gestoken. Er werd geroepen: „Hang hem op! Hang hem op!” en Johnson schreeuwde terug: „Ja, hang hem op, twintig keren, want verraad is de schunnigste misdaad!”

De vreugde van het volk weerspiegelde zich in de kranten, die in artikelen van een kolom breed het nieuws bekend maakten en het een feestelijk tintje gaven. „The New York Herald” pronkte met verschillende opschriften onder elkaar en ieder opschrift bestond uit kleinere letters:

GRANT

Richmond gevallen

Weitzel trok gistermorgen de rebellenhoofdstad binnen.

Talrijke kanonnen buitgemaakt

Onze troepen met gejuich ontvangen

Een hoofdartikel, waarschijnlijk geschreven door hoofdredacteur James Gordon, liet het volk dromen van een komende machtspolitiek:

„Het einde van de grote burgeroorlog is nabij. Het is duidelijk dat met het herstel van de vrede ons land het machtigste zal worden in de gehele wereld. Door onze geografische positie, tussen Europa en Azië in, zullen wij het zijn die de machtsbalans in politiek, commercieel en financieel opzicht kunnen bepalen. Al naar gelang onze natuurlijke rijkdommen in exploitatie worden gebracht, zullen wij goud, zilver, ijzer, petroleum, mais en katoen kunnen produceren voor de gehele wereld. Wij zijn het middelpunt van de wereld en wij zullen alles kunnen dirigeren door onze enorme centrale kracht. Bij het scheppen van deze natie schiep de Voorzienigheid een toppunt van kracht en beschaving. Het is onze klaarlijklijke taak alle andere naties te leiden en te regeren”.

(Wordt vervolgd)

Dat we die eigen taak en die eigen roeping zien, dat juist onderscheidt ons van de andere politieke partijen, het G.P.V. inclusief.

Opnieuw kwam dat ene uitgangspunt naar voren toen werd gevraagd hoe men dan als raadslid van dat allesbeheersende beginsel diende te getuigen. Biedt een raadsagenda met grotendeels zakelijke punten daartoe wel gelegenheid? En het bevredigt toch niet en het kan ook niet juist zijn om bijv. éénmaal per jaar bij de algemene begrotingsbeschuwingen zulk een getuigenis af te leggen.

Niemand vond dat bevredigend en toch . . .! Erkennend dat in de landspolitiek het beginsel vaak meer naar

voren komt dan in de gemeentepolitiek, toch dienen a.r.-raadsleden te getuigen van het fundament van de politiek. Toch dienen ze waar mogelijk is, de anderen duidelijk te maken dat ze juist vanuit dat centrale beginsel besluiten nemen zoals zij doen.

De moeilijkheden zag men echter heel goed, getuige de vraag of wij ook zelf geen slachtoffer van de „verzaking” zijn. Of wij soms niet zelf zaken, als financiën, woningbouw, bedrijfspolitiek alleen maar als zakelijke aangelegenheden zien. Zien en begrijpen wij de kansen nog wel die in meer dan één voorstel geboden worden? Ondergaan wij zelf ook niet de nivellering nu de „tegenpartij” zo veel minder militant is als vroeger?

Het was een hoogstaande discussie.

De vele bezoekers zijn dankbaar naar naar huis gegaan. Het was een goede vergadering. Ze zijn zeker niet voldaan naar huis gegaan in de zin van „nu weten wij het”. Integendeel, zij zijn naar hun steden teruggekeerd met de wetenschap, dat de vraag naar het fundamentele, naar het specifiek-christelijke in de gemeentepolitiek in onze tijd, waarin de politiek steeds meer dreigt te verzakelijken, een diep-ernstige vraag is. En dat het antwoord op deze vraag alleen maar gevonden kan worden in de weg van veel studie, in de weg van het luisteren naar het Evangelie en in de weg van het gebed.

En dat is alleen maar winst.

• Een briefkaart uit Tietjerksteradeel

Een halve eeuw geleden, in december 1913, werden de eerste ouderdomsrenten uitgekeerd, die de ouden van dagen toekwamen doordat een artikel van de ouderdoms- en invaliditeitswet van minister Talma in werking trad. Voor onze verhoudingen waren het kleine bedragen, drie gulden per week voor een echtpaar, maar in die tijd betekende het niet alleen iets volstrekt nieuws, maar was het ook een aardig begin. Want het was in de tijd, dat de landarbeiders, vaders soms van grote gezinnen, in de winter, zo ze al werk hadden, vaak nog beneden de vijf gulden bleven. Het was de bedoeling, dat die ouderdomsrenten gestadig zouden oplopen in verhouding tot de geplakte zegels. Daarbij was als basis aangenomen een pensioen, een ouderdomsrente van 60% van de lonen van die tijd.

Er waren personen aangesteld, die de ouden van dagen moesten helpen bij het in orde brengen van de formulieren. Minister Talma had verboden, dat armmeesters als tussenpersonen optraden. Zelfs de schijn, dat men hier met bedeling had te maken, moest worden vermeden.

Op sommige plaatsen belegden de socialistische vergadering, om de ouden van dagen te vertellen, dat zij deze eerste uitkering aan de socialistische hadden te danken. De socialistische, die tegen de wet hadden gestemd. Zij grondden hun pretenties op het amendement-Duys, dat door de minister was overgenomen. En nadat de minister dat amendement had overgenomen, stemden de socialistische niettemin tegen de wet.

Op andere plaatsen belegde Patrimonium een vergadering en zond een telegram van dank aan oud-minister Talma, die door de verkiezingen van 1913, waarbij socialistische en liberalen als trouwe bondgenoten tegen het coalitie-kabinet optraden, met het kabinet Heemskerk genoodzaakt werd, heen te gaan.

In de vorige maand hebben de A.R. in Friesland een monument opgericht voor Talma in zijn kiesdistrict Tietjerksteradeel. De eigenlijke onthulling had plaats door een dochter van wijlen minister Talma, mevrouw De Groot-Talma. En uit haar vele herinneringen heeft zij de voorzitter van het provinciaal comité, de heer A. Algra, enige interessante dingen meegedeeld. Ook dit:

"Tietjerksteradeel leefde in ons gezin. Ook kwam vandaar de eerste dankbetuiging voor de ouderdomsrente: een oude vrouw zond een Ansichtkaart, waarop een paar ineengestremde handen waren afgebeeld. En ze schreef, als vader eens langs kwam, wilde zij hem graag persoonlijk bedanken. Vader was zeer ontroerd."

G. VOGLER & CO.

(FIRMANT W. A. FIBBE)

Mauritsweg 49 - Rotterdam
Tel. 010 - 13 78 78 / 12 96 52

TOESLAGSTOFFEN voor lichtbeton.
GRONDSTOFFEN voor de steen- en keramische industrie.

WEGENBOUWMATERIALEN.

DE eerste kalender voor 1964 en de eerste zakagenda voor dat jaar liggen op mijn schrijftafel. Ik moet denken aan een kalenderverkoper, die mij eens vertelde, dat hij met 10.000 kalenders voor 1947 was blijven zitten. „Een hele strop voor u,” zei ik. „Ach mijnheer,” antwoordde de optimistische handelaar, „als dat jaar nog eens terugkomt zit ik op rozen!”

Ik herinner mij het moment, dat ik mijn eerste zakagenda kreeg, van mijn vader, die hem van de kapper had. Het was een eenvoudig boekje, hoogstens acht bladzijden groot. Des kappers naam stond op de voorpagina, waaronder prijkte: „Aangeboden door de bedienden”.

In die tijd, kort voor Kerstfeest en Nieuwjaarsdag, stond met zeep op de spiegel in de kapperssalon geschreven: „Wij wensen alle onze clientele een gelukkig Kerstfeest en een voorspoedig Nieuwjaar”. Ik vond dat prachtig. Thuis trachtte ik ook met zeep op de spiegel te schrijven, een heerlijke bezigheid, welke mijn moeder mij echter verbood.

Soms kijk ik nog met verlangen naar de weerman van de T.V., die met lippenstift op de weerkaart schrijft. Dat geldt ook zo heerlijk onder je hand weg.

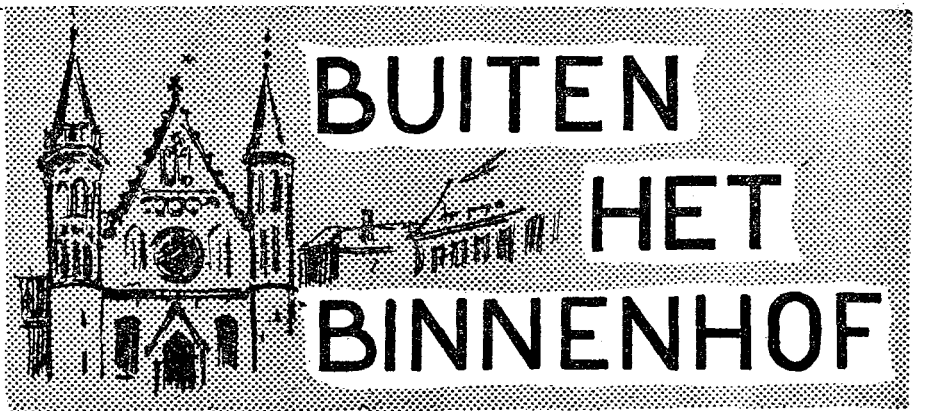
Goed, de nieuwe agenda voor 1964. Een schrikkeljaar dus. Wat is een schrikkeljaar? Daarover en over de kalender in het algemeen zijn hele pagina's vol te schrijven. In het kort is een schrikkeljaar een jaar waarin een dag aan het jaar wordt toegevoegd. Die extra dag had Dionysius Exiguus (526), archivaris van Paus Hormisdas, nodig om tot een zinnige tijdrekening te komen. In de latere, meer geperfectioneerde kalender, de Gregoriaanse genaamd, is de schrikkeljaar, dus ook het schrikkeljaar, gebleven. Een vaste datum voor Pasen (dus ook niet voor Hemelvaartsdag en voor Pinksteren) werd nooit vastgesteld. Wel werd een datum voor Kerstfeest genoemd. Zoals misschien bekend, wordt in Concliekringen nu gestreefd naar een vaste datum voor Pasen.

We beleven dus, we hopen althans in 1964, een schrikkeljaar te beleven. Pasen valt op 28 en 29 maart. Dertig april is op een donderdag. Vijf mei is een dinsdag; twee dagen later is het Hemelvaartsdag. Kerstmis zal in 1964 gevierd worden op vrijdag en zaterdag. Dat lees ik allemaal in mijn nieuwe zakagenda. Die houdt mij tot 1970 zoet wat betreft de Christelijke feestdagen: Nieuwjaar vrijdag 1965, zaterdag 1966, zondag 1967, maandag 1968, woensdag 1969 en donderdag 1970. Misschien ben ik dan thuis, een mens moet niet te veel zorgen vóór de tijd koesteren. Maar wie met Pasen uit logeren wil gaan, moet wel weten: dat dit feest valt in 1965 op 18 april, in 1966 op 10 april, in 1967 op 26 maart, in 1968 op 14 april, in 1969 op 6 april en in 1970 op 22 maart.

Dat staat vast, zult u zeggen. Ja, dat is zo, maar de P.T.T.-tarieven staan niet zo vast, heb ik begrepen. Het Rijk zal het voorbeeld wel geven met de prijsbeheersing, maar toch zal het verzenden van brieven etc. duurder worden. Dat heb ik ook begrepen.

Ik neem aan, dat een oude el nog steeds 0,688 meter bedraagt en een Nederlandse bunder 10.000 m². Elk jaar zie ik die maten weer staan, bij de roeden en de quintalen, de tonnen en de lasten, de zeemijlen en de vadem, de lbs en de cwts, de gallons, de bushels en de troy-ounces.

Eerlijk gezegd: ik kijk anders nooit op die bladzijden. Wel werp ik nieuwsgierige blikken in de belastingtabel. Ik ben namelijk in de gelukkige omstandigheid loonbelasting te mogen betalen en bovendien nog aangeslagen te worden in de inkomstenbelasting. U kent dat fijne onderscheid wel tussen loon en inkomen. Neen? Nu, een mens krijgt nooit zijn verdiende inkomen!

Als de inkomstenbelasting blijft wat zij is — maar dat zal wel niet — dan zal de lezer, die een zuiver inkomen heeft van f 45.000 per jaar, en vrijgezel zijnde, f 21.147 aan belasting moeten betalen. Huwt hij, dan behoort hij maar f 17.994 te betalen. Is hij uiteindelijk vader van drie kinderen, waarvoor hij kinderafrek heeft, geworden dan betaalt hij f 16.674. Is hij tenslotte de gelukkige vader van vijf kinderen dan betaalt hij van zijn zuivere f 45.000 nog maar f 15.799 belasting. Dat is wat anders dan oude ellen en roeden!

Iets anders. Weet u hoeveel kilometer het is van Groningen naar Apeldoorn? De zakagenda geeft het antwoord: 138 kilometer. En als het in Nederland 12 uur midden op de dag is, dan is het 20.00 uur in Tokio. Indien u een brief zendt aan een curator van een universiteit dan richt u die brief aan de Edelgrootachtbare Heer Zo en Zo.

Staat allemaal in de nieuwe agenda!

Het is volgend jaar weer 12 maal volle maan en de IJsheiligen kunt u van 11—14 mei verwachten.

Bent u iemand, die eerst kijkt op welke dag uw verjaardag valt? Die valt altijd wel mee, denk ik maar, onder worden we toch wel.

Maar nu in ernst, het jaar loopt ten einde. Kerstfeest nog en dan is zó Oudejaarsavond. Er staan reeds afspraken voor 1964 in mijn nieuwe zakagenda. Wie tegenwoordig niet vijf of tien jaar van te voren plannen beraamt, telt niet mee. Wij, mensen van de dag, kunnen blijkbaar niet meer bij de dag leven. De nieuwste zakagenda's, enkele jaren op de markt, zijn de Planmasters, vrij vertaald: de afsprakenwingers. In één opslag ziet u of u nog kunt vergaderen op donderdag 3 november of niet. Neen! Bezet! Dan wordt het donderdag 17 juni 1965. Bij leven en welzijn. Meestal hebben de zaken zich tegen die tijd zelf al opgelost, hebben zij ons niet meer nodig.

Zakagenda's vrienden, zijn potentaten. Zij binden ons aan de tijd. Maar velen kunnen niet zonder dat leren dwingertje of in plastic gebonden potentatje.

Soms staat er een ernstig woord in. U zoudt dat ook zelf in uw agenda kunnen schrijven. Psalm 31 : 16a bijvoorbeeld. En dan mogen we, u en ik, de bushels en de troy-ounces en de hondsdagen vergeten.

Want ik heb wel eens het gevoel, dat we meer in de zakagenda dan in het zakgebodenboek kijken. We weten via de agenda o zo goed, hoe we de mensen moeten aanspreken en adresseren: de hoofdingenieur en de burgemeester uit de grote stad, de geestelijke zuster en de adellijke dame wier echtgenoot overleden is. Maar een mens zal elke dag wel iets meer moeten weten.

Ik heb een bureaukalender gezien, waarin de zondagen en zaterdagen al niet meer staan. Dan werken we toch niet!

Willems Graaf

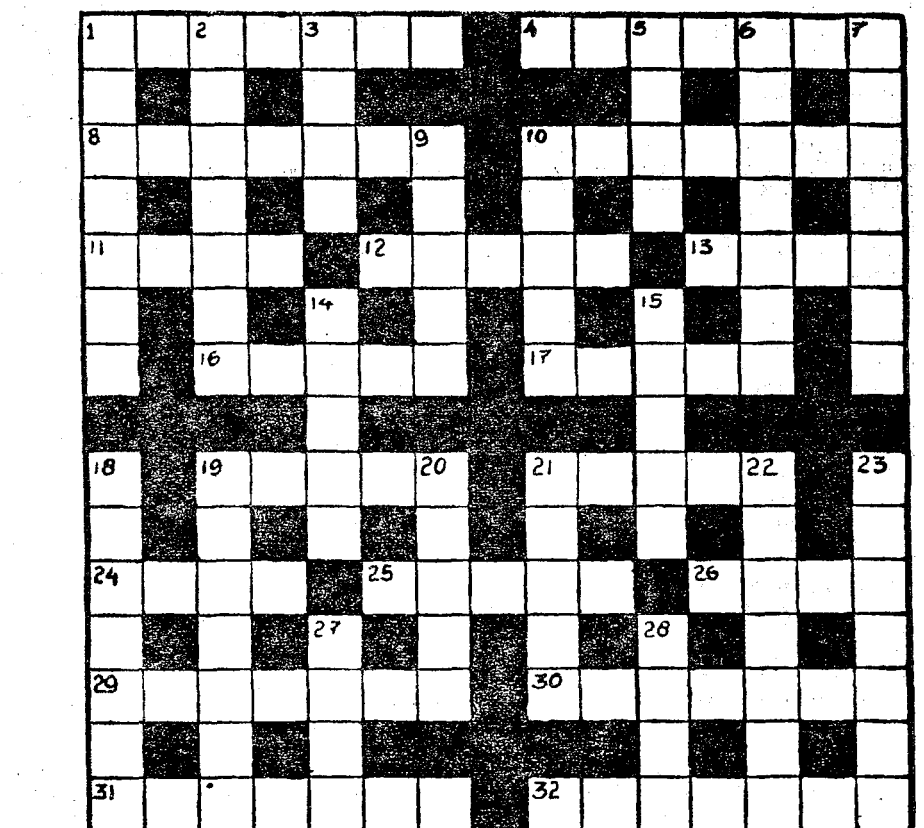
Kryptogram

Horizontaal: 1. Draait om 't leven; 4. kortelings veel gegeten; haar „vlees” is echter taai; 8. minder net woord voor onderdeel van boek? 10. 'n stuk steen oefent het bestuur uit; 11. bijzonder wést-europees; 12. zij komt, wanneer anderen (uit-)gaan; 13. wil men dit kledingstuk repareren, dan moet men soms dokken; 16. de openbare mening — zo wordt gezegd — is voor deze plaats; 17. met zout zijn zijn (!) eieren heerlijk; 19. kan het ergens anders niet lopen, dan kruipt het; 21. hoogedele vrucht; 24. niet goedkoop — zo 't van goede kwaliteit is; 25. begint met gebrom van een roofdier; 26. blinde „god”; 29. dat zijn wij niet; 30. steekt in de bladeren; 31. op deze vaart is men niet wild; 32. hier is 't devies: doe wel en zie vooruit.

Vertikaal: 1. vis op 't droge; 2. hier een steentje bijdragen is hoopvol en vruchtbaar werk; 3. in onze „nationale” roulette kan 't balletje vreemd rollen; 5. verkillend koud; 6. hij tuint er in; 7. achterbakse klap? 9. bezitsvorming 10. daar weet men meestal niets van; 14. vet niet voor intern gebruik; dan krijg je 't land; 15. antwoord; roep-naam! 18. door woorden krijg je schade vergoed; 19. niet zo goed als huwen; 20. eentonige slag; 21. hier werd de onoverwinnelijke ingemaakt; 22. plantaardig stukje dier; 23. ontplooiën; 27. dit is dus in 't geheel geen arbeid; 28. liefdespad.

Oplossing vorige puzzel

Horizontaal: 1. krib; 5. zweer 9. stro; 13. lorre; 14. alt; 15. speer; 16. Abia; 17. Dakar; 19. Anna; 20. onmisbaar; 21. gelaten; 22. adres; 25. snor; 27. tank;

31. Rotte; 33. ent; 35. peren; 37. Epe; 38. vandaar; 39. eed; 40. marge; 42. sik; 43. Irene; 45. Nero; 47. slak; 49. varen; 53. geboden; 55. negeren; 58. riet; 59. ronde; 61. rota; 62. Elten; 63. Dec; 64. Medea; 63. Coen; 66. serre; 67. nerf.

Verticaal: 1. klam; 2. Robin; 3. iris; 4. Brabant; 6. waard; 7. elk; 8. etage;

9. Spaarne; 10. tent; 11. renet; 12. Oran; 17. daar; 18. rest; 23. rendier; 24. brens; 25. stern; 26. oever; 28. april; 29. kreek; 30. ander; 32. opa; 33. Ens; 34. tak; 35. een; 41. genoten; 44. raderen; 46. over; 47. snee; 48. beilo; 50. anode; 51. ender; 52. meter; 53. grec; 54. bete; 56. rode; 57. naaf; 60. Ver.

Centrale vergaderingen

Wij komen bijeen.....

Gaarne vestigen wij in deze rubriek de aandacht op centrale vergaderingen, welke in de verschillende delen van het land worden gehouden.

In chronologische volgorde zijn het ditmaal de volgende:

★ De reeds eerder aangekondigde vergadering van de **gemeentelijke kiesvereniging Het Bildt** op maandag 9 december, gaat wel door, maar als **huishoudelijke vergadering**.

De plaats van samenkomst is het **lokaal achter de Geref. Kerk te Nij Altoenae (Fr.)**.

Aanvang der vergadering te 19.30 uur. De spreker is **mr. W. R. van der Sluis** te Bilthoven, secretaris van het Centraal Comité, is uitgesteld tot 3 februari 1964.

★ Op **dinsdag 10 december** belegt de **Kamercentrale 's-Gravenhage** in samenwerking met het **A.R. Vrouwencontact 's-Gravenhage** een openbare bijeenkomst. De plaats van samenkomst is de **Tuinzaal van de Haagse Dierentuin**.

Aanvang der vergadering te 20.00 uur. **Mej. mr. J. C. Rutgers** te Amsterdam, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, zal spreken over „Nederland en het buitenland”.

★ Op **vrijdag 13 december** beleggen de **gemeentelijke kiesvereniging Middelburg** en de **Statencentrale Middelburg** een vergadering.

De plaats van samenkomst is de **aula van de Gereformeerde school aan de Mastgatstraat/Oosterscheldestraat te Middelburg (Stromenwijk)**.

Aanvang der vergadering te 19.30 uur. De heer **P. C. Elfferich** te Delft, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, zal spreken over „Christelijke politiek, welvaart en welzijn”.

BOEKEN

en periodieken

• Het is stil op het Loo

Met het boek „Het is stil op het Loo” heeft de schrijver **Thijs Booy** een mooier monument van **Koningin Wilhelmina** opgericht, dan welke beeldhouwer misschien in de toekomst nog zal doen. Kort na de dood van de koningin is **Thijs Booy** het stille paleis doorgestaan en mijmerend in al die zalen en gangen, vertelt hij van het leven van deze grote Oranje-vorstin.

Van het eenzame kind dat op haar 10e jaar al koningin moest zijn en zonder broers of zusjes opgroeide. Het kind, dat haar pop aldus bestrafte: „Nog één keer ondeugend en ik maak je koningin, dan heb je niemand meer om mee te spelen”.

Van betrekkelijk rustige gelukkiger tijden met haar man en dochter.

Van de weer eenzame Vorstin, die met tranen in de ogen naar Engeland vertrok toen in 1940 de Duitsers ons land overspoelden en in Londen ver van haar dochter en kleinkinderen leiding gaf aan het verzet. Ze wist dat het voor velen moeilijk was haar vertrek te aanvaarden, maar toch ging ze in het vertrouwen: „de toekomst zal leren, dat ik Nederland schade had gedaan door me door Hitler te laten vangen” en „men kon van mij toch weten dat ik geen lafaard ben”.

Van de eenzame oude slotvrouw, die zich na haar abdicatie volkomen terugtrok op het Loo, maar vandaar uit tot in haar hoge ouderdom nog volop meeleefde met wat er in de wereld en in haar land gaande was.

Hoe oud was zij, dat ze na de dood van **George VI** van Engeland kon zeggen: „Ik moet de nieuwe Koningin van Engeland gaan schrijven. Dit is de vijfde keer dat ik een nieuwe Britse vorst mijn beste wensen zend”.

Van de **Christin**, die niet naliet, waar zij kon, te getuigen dat Christus alles was in haar leven.

A C H T E R P A G I N A

DE A.R.PARTIJ wil de structuur van de samenleving beïnvloeden. In dit verband is vooral de geestelijke beïnvloeding van ons volk een zaak, welke haar zeer bijzonder ter harte gaat.

De voor het gehele leven bestemde boodschap van het Evangelie wil zij als partij met name in het politieke leven uitdragen.

Die boodschap en onze visie op de actuele zaken van deze tijd komen op vele manieren naar buiten, in de openbaarheid.

Wij kunnen hier denken aan vergaderingen, verslagen en artikelen in de pers, toespraken voor de radio en televisie-uitzendingen, brochures, boeken en rapporten.

Van het grootste gewicht is daarnaast de persoonlijke benadering van elkaar. Deze vindt het meest direct plaats via de kiesvereniging, haar bestuur, haar propagandacommissie, haar individuele leden.

De grote ledenwerfacties en acties tot het winnen van abonnees op ons weekblad „Nederlandse Gedachten” hebben in de achter ons liggende tijd juist zulk een goed succes gehad, doordat de (bestuurs-)leden van de kiesverenigingen persoonlijk naar nog-niet-leden en nog-niet-abonnees toegingen om hen te vragen mede het werk van de christelijke politieke partij te gaan steunen. Men bracht aspirant leden en/of abonnees doelbewust een bezoek of bracht de zaak ter sprake bij een toevallige ontmoeting.

Dit werk moet doorgaan ook in tijden, waarin geen grote, centraal georganiseerde acties plaatsvinden. Dit werk gaat ook door. Dat blijkt op het partijbureau regelmatig. Wij geven een paar voorbeelden.

★ Voorbeelden

DE voorbeelden zijn gemakkelijk te geven, gezien de regelmatig binnenkomende correspondentie van de kiesverenigingen. Velerlei zaken komen daarin aan de orde. Het gaat nu in het bijzonder om het punt van de ledenwerving.

Wij citeren daarom een gedeelte uit een pas ontvangen brief (d.d. 27 november j.l.) van de kiesvereniging „**Dr. A. Kuyper**” te Haarlem:

„Wij hebben met de provinciale en Kamerverkiezingen al onze geestverwante adressen bezocht, en nu zijn we bezig de nieuw ingekomen te „bewerken”. Resultaat in 1962 en 1963 respectievelijk 53 en 32 nieuwe leden.

Gewerkt wordt nu met die fantastisch goede propagandafolder „Ook u”, waarvan wij nog voldoende voorraad hebben.

Thijs Booy was ettelijke jaren de secretaris van koningin Wilhelmina. Uit heel zijn boek blijkt zijn grote bewondering en eerbied voor deze vrouw. Het is geen suikerzoet verhaal van alleen maar grote daden, opoffering en meeleven. De schrijver vertelt ons eerlijk dat de koningin niet altijd gemakkelijk was in de omgang, dat ze driftig kon zijn en soms egocentrisch, dat ze moeilijk ongelijk kon bekennen. Dit maakt het boek alleen maar waardevoller en brengt de koningin als „gewoon mens” dichter bij ons.

De beschrijving van de sfeer op het Loo in al die jaren van het lange leven van de koningin is buitengewoon boeiend. Wij hopen dat velen dit boek ter nagedachtenis aan de „Moeder des Vaderlands” zullen lezen.

„Het is stil op het Loo” door Thijs Booy is met vele foto's geïllustreerd verschenen bij uitgeverij W. ten Have N.V. te Amsterdam (prijs f 12,90).

Ook u werft toch?

Daarnaast wordt afgegeven: *Program van Actie 1963, Beginsel- en Algemeen Staatkundig Program en „Uw rijksdaalder plus...”*.

Tot zover uit de brief van deze kiesvereniging te Haarlem.

Uit dit schrijven blijkt onder meer, dat ook de tijd van een verkiezingscampagne geschikt is en gebruikt kan worden voor ledenwerving, ondanks de extra drukte welke verkiezingen nu eenmaal met zich meebrengen. Maar tevens blijkt uit deze brief, dat men niet alleen in de verkiezingstijd werkt, maar ook in „rustiger” tijden doorgaat.

Eigenlijk is er het hele jaar door gelegenheid om voor de partij te werken; ook in de zomermaanden. Leest u maar wat de kiesvereniging **Den Hulst** schreef in een brief van 28 november j.l.

Wij citeren een gedeelte: „Direct na de verkiezingsuitslag hebben wij een vergadering gehouden en daar is een causerie gehouden over de uitslag.

Op deze vergadering werd tevens besloten om de contributie met f 2,50 per jaar te verhogen.

De gehele zomer hebben wij als bestuur plus onze twee raadsleden, onder hoogspanning gewerkt voor onze A.R.

Praktisch elke maand komen wij in vergadering bijeen, in het centrum als ook wel aan de grenzen van onze gemeente, om zodoende zoveel mogelijk mensen te bereiken met onze propaganda.

Ook hebben wij de gemeente in wijken ingedeeld en brengen wij huisbezoeken. Wegens de uitgestrektheid van onze gemeente stellen wij ook altijd auto's ter beschikking om ouderen en verafwonenden te laten halen en brengen.

Wij hebben veel zegen op onze arbeid, de belangstelling voor de vergaderingen is wel verdriedubbeld en wij mochten een ledenwinst boeken van 25%.”

★ Conclusie

WIJ menen, dat het bijzonder belangrijk is nog eens nadrukkelijk op het voorgaande te wijzen.

Er ligt volop werk en er zijn talloze kansen.

Juist in deze jaren — zonder de

extra drukte van een verkiezingsstrijd — moeten wij alle beschikbare krachten ter beschikking stellen om leden te winnen, abonnees te werven en in het algemeen zoveel mogelijk de politieke discussie te bevorderen.

Men denkt wel eens, dat een partij eigenlijk in haar geheel pas in beweging komt en behoefte te komen wanneer er verkiezingen voor de deur staan. Dat is natuurlijk een grote vergissing. Men kan een partij beter als een continu bedrijf beschouwen.

Een levende organisatie is steeds in de weer om te doen wat de hand vindt om te doen.

Een sterke partij (getalsmatig: door vele leden; wat kennis van zaken betreft: door een uitgebreide lezerskring van ons weekblad) kan op krachtige wijze ons volk geestelijk beïnvloeden. En daarmee zijn wij weer bij hetgeen wij in het begin stelden.

WIJ willen als partij bezig zijn in dienst van Jezus Christus.

Dikwijls stelt men de vraag: wat kunnen wij dan persoonlijk doen, wij, ieder afzonderlijk als lid van een christelijke politieke partij?

Enkele concrete antwoorden op deze vraag zijn met het voorafgaande gegeven: **leden winnen, abonnees werven, praten over de politiek en onze taak als christen daarin**.

Ieder kan in dit opzicht persoonlijk wat doen.

Ook elke kiesvereniging heeft het werk maar voor het oprapen.

Op vele plaatsen in het land wordt dan ook hard gewerkt.

Het zou van grote betekenis zijn indien in alle plaatsen in ons land een grote activiteit werd ontplooid met name wat betreft de genoemde punten.

Laten de besturen van alle kiesverenigingen de plaatselijke situatie en de plaatselijke mogelijkheden nog weer eens onder de loep nemen. De decembermaand is wellicht niet overal zo geschikt voor kiesvereniging-vergaderingen, maar er is meestal toch nog wel gelegenheid om als bestuur nog bijeen te komen.

Dan kan men de plaatselijke mogelijkheden van het winnen van leden en het werven van abonnees bekijken en een plan opstellen, dat in de eerste maanden van het nieuwe jaar wordt verwezenlijkt.

Op het gereed komen van zulk een plan heeft u persoonlijk evenwel niet te wachten om te beginnen met:

- leden winnen
- abonnees werven
- praten over de politiek en onze taak als christen daarin.

LECTUURPAKKET

(Voor u of voor een ander)

ZOALS wij vorige week reeds aankondigden wordt ook thans, evenals in vorige jaren, een leatuurpakket tegen gereduceerde prijs aangeboden. Het leatuurpakket is ditmaal als volgt samengesteld:

1. „**Het liberalisme van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie**”, door mr. W. C. D. Hoogendijk Jr. De titel spreekt voor zichzelf. De tekst van deze brochure werd eerder gepubliceerd in het septembernummer 1958 van A.R. Staatkunde.
2. „**Samenwerking met minderontwikkelde gebieden**”. Dit is het bekende rapport van het College van Advies van de A.R. Partij over de betreffende problematiek, van september 1959.
3. „**Gespreide bezitsvorming**”. Eveneens een rapport van het College van Advies van de A.R. Partij, van oktober 1962. De titel mag geacht worden weer voor zichzelf te spreken.
4. „**Televisie en Reclame**”. Nota van de Doctor Abraham Kuyperstichting, van januari 1963. Een waardevolle bijdrage tot een verantwoorde meningsvorming over het vraagstuk van televisie en reclame.
5. „**Beginsel- en Algemeen Staatkundig Program van de A.R. Partij**”. Vastgesteld in de buitengewone Deputatenvergadering van 10 juni 1961 te Utrecht.
6. „**Program van Actie 1963**” van onze partij, vastgesteld in de gewone Deputatenvergadering van 23 maart 1963.

Voor de aantrekkelijke prijs van f 2,50 komen deze geschriften in uw bezit.

Indien u dit leatuurpakket voor u zelf of voor een ander wenst te bestellen, kunt u dit per giro doen. Giro 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting, Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage. Het is noodzakelijk op het „bij”-strookje te vermelden „Lectuurpakket”.

Bestellingen worden onmiddellijk uitgevoerd. Van deze gelegenheid maken wij tevens gebruik om er nog eens uw aandacht op te vestigen, dat op het partijbureau gratis aangevraagd kan worden de zogenaamde brochurelijst, waarop alle brochures en rapporten vermeld staan (met vermelding van de prijs per exemplaar), welke momenteel nog verkrijgbaar zijn.

SINGER SELECTEERT INDISCHE KRUIDEN

Wordt u te zwaar?
Neem de onschadelijke
Indische
**ONTVETTINGS-
PILLEN**
60 stuks f. 1.80
120 stuks f. 3.40

(KOEMIS KOETJING)
REMOEKDOENG
Urine-afrijvend
In tabletten: 20 st. f. 1.25
100 stuks f. 4.95
In kruiden: f. 2.31

Verhoog uw gal- en
leverwerking door
TEMEO LAWAK
Bloedzuiverend,
sacht laxerend
In tabletten: 20 st. f. 1.25
100 stuks f. 4.95
In kruiden: f. 2.65

NEDERLANDSE GEDACHTEN

(VOOR HET EERST VERSCHENEN IN 1829 ONDER REDACTIE VAN MR. GUILLAUME GROEN VAN PRINSTERER)

WEEKBLAD VAN DE ANTIREVOLUTIONAIRE PARTIJ

LUISTER... op woensdag 18 december a.s. naar onze radio-uitzending. Spreker: mr. W. R. van der Sluis, secretaris A.R.-Partij. De uitzending vindt plaats van 18.20—18.30 uur via Hilversum I (VARA).

Om misverstanden te voorkomen, delen wij u mede, dat dit nummer aan elk partijlid wordt gezonden. Onze abonnees ontvangen het blad onder de naam „Nederlandse Gedachten” en de niet-abonnees ontvangen het onder de naam „A.R.-Post”. De inhoud van beide bladen is gelijk.

AAN DE ABONNEES. Ook dit jaar zullen de twee laatste nummers gecombineerd worden tot één blad van grotere omvang. Dit wordt aan u toegestuurd in de week van 23—28 december.

Vreemde tragiek

PROF. ZIJLSTRA heeft in de Eerste Kamer zijn maiden-speech gehouden. Dat wil zeggen, als Kamerlid. Als Minister had hij in diezelfde Kamer reeds een aantal beurten gemaakt.

Het betoog van de oud-minister van financiën diende niet, om zijn opvolger te bestrijden of diens beleid te wraken. Dat zou niet gepast zijn en er was ook geen aanleiding toe.

De betrekkelijk korte rede (een improvisatie van 43 minuten) spitste zich toe op één belangrijke zaak. Een tragiek van de jongste loon-

ontwikkeling en van de opvatting van de vakbeweging.

De stelregel die uit de vakbeweging is vernomen, luidt: de lonen fors omhoog; de prijzen weinig omhoog.

Gaan de prijzen te véél omhoog, dan „meppen” de vakbondsbestuurders terug, en vragen nieuwe loonsverhogingen.

Wat brengt dit mee?

Als de lonen belangrijk meer omhoog gaan dan de prijzen, b.v. 10% meer, dan is het onvermijdelijk, dat onze betalingsbalans er lelijk gaat uitzien, en daaruit volgt dan weer

even onvermijdelijk een sterke daling van de werkgelegenheid.

Wat betekent dat?

Een DEEL van de werknemers verdient belangrijk méér dan in 1963. Een ander deel wordt werkloos en gaat in inkomsten achteruit. Tienduizenden verdienen meer; maar ook duizenden komen in een benauwde positie, zonder werk, aangewezen op werkloosheidsuitkeringen, op aanvullende werken.

Daar voegen we nog iets aan toe. Wie krijgen de grootste opstoppers? De ouderen; de mensen boven de 50 jaar. Misschien gaan zij er het

eerst uit. Maar in elk geval, zij komen er het laatst weer in.

We denken hierbij aan de Verenigde Staten. Zij die werk hebben, verdienen hoge lonen en de vakbeweging zit er bovenop, om de werkers in hun positie te handhaven. En die positie nog te verbeteren. Maar tegelijkertijd zijn er vier miljoen werklozen, die leven aan de grens van het pauperdom.

In Amerika is dit alles extreem. Maar het is de tragiek van de jongste ontwikkeling, dat er gevaren dreigen, die aan deze Amerikaanse situatie herinneren.

Prof. Zijlstra in Eerste Kamer:

FORSE WAARSCHUWING

* Bij de algemene financiële beschouwingen in de Eerste Kamer heeft Prof. Zijlstra een indringende analyse gegeven van de huidige economische situatie. Zijn rede laten wij — Eerste Kamer S.P. spreker, — en daar iets ingekort — hieronder volgen.

HET is niet dan na ernstige aarzeling dat ik reeds thans het woord neem bij de algemene financiële beschouwingen. Het is een goede gewoonte, dat een afgetreden bewindsman, kamerlid geworden, niet of niet terstond zich begeeft op het terrein van zijn opvolger. Nu is de toepassing van deze goede regel voor een niet al te grote fractie verre van eenvoudig. Toch zou ik ondanks dit feit vandaag niet het woord hebben gevoerd, wanneer ik mij kritisch tegenover de Minister had moeten opstellen, maar dat is bepaald niet het geval. Het beleid van deze Minister uiteengezet in de Miljoenennota, in de memorie van antwoord en door hem vaardig verdedigd in de Tweede Kamer heeft vrijwel mijn volledige instemming.

Het is gezien deze instemming dat ik dan toch vandaag de vrijheid neem om mij te begeven op het terrein van de financiën in deze Kamer.

Deze instemming mijnerzijds met het beleid van de Minister past helemaal in het betoog dat de waarnemend voorzitter van onze fractie bij de algemene politieke beschouwingen heeft gehouden, toen hij ten aanzien van het beleid van het Kabinet in zijn geheel heeft gesteld — ik citeer nu even letterlijk de Handelingen, blz. 119, eerste kolom: — „Wij zeggen dit Kabinet ondanks onze kritiek op de voorgeschiedenis onze politieke steun toen en doen dat loyaal.”

Het is mij een bijzonder genoegen dat ik dat ten aanzien van deze Minister vandaag nog eens mag onderstrepen.

Het evenwicht bedreigd

Over de aanleiding tot de loonexplosie zal ik thans niet spreken. Het gaat mij op het ogenblik meer in het bijzonder om de gevolgen. Toen in het voorjaar van 1956 een omvangrijke loonoperatie tot stand kwam — laat ik haar gemakshalve noemen: tweemaal

drie en nog eenmaal drie, of om het voor degenen die het niet meer helemaal duidelijk voor de geest staat, nog even in de herinnering te roepen, eenmaal drie voor allen, een tweede drie voor zover dit in de produktiviteit, rentabiliteit, winstgevendheid paste plus nog eenmaal drie uitkering — in eens over gemiste welvaartsontwikkeling in 1955 —, schreef de President van de Nederlandse Bank, onze centrale bank, wiens beschouwingen naar ik lange jaren heb meegemaakt, ook in deze Kamer gaarne worden geciteerd — ik wil mij bij dit goede gebruik wel aansluiten — in zijn jaarverslag over 1955, dat net in die tijd uitkwam:

„In het licht van deze overwegingen” — een lange, goede en interessante beschouwing — „lijdt het geen twijfel, dat ons land met de loonbeslissing van maart 1956” — ik moge iedereen ver-

zoeken, de data zelf te veranderen, wanneer ik het verder voorlees — „een periode van onzekerheid tegemoet gaat. Aanpassingen aan nieuwe verhoudingen moeten plaatsvinden en het valt niet met stelligheid te voorzien op welke wijze deze zullen geschieden. Onder zeer gunstige omstandigheden is het mogelijk, dat de jongste loonsverhoging, evenals die van 1954 — welke laatste echter grotendeels strekte tot inhalen van een werkelijk bestaande achterstand — zonder noemenswaardige nadelen zal kunnen worden geabsorbeerd. Onder ook maar enigszins ongunstig omstandigheden zullen nadelige gevolgen echter niet kunnen uitblijven. Stellig kan niet worden gezegd, dat bij dit loonakkoord voldoende rekening zou zijn gehouden met de invoering der ouderdomsverzekering” — hier zou men kunnen lezen: en verdere verbetering van de ouderdomsverzekering eventueel — „en met een huurverhoging, die” — aldus de beschouwing van 1956 — „in 1957 te wachten zijn. In dit verband moet het worden betreurd, dat thans opnieuw een belangrijke verbetering van de reële lonen is tot stand gebracht, zonder dat van die gelegenheid gebruik is gemaakt om tevens het probleem van de huren nader tot zijn oplossing te brengen.”

Uit dit citaat, dat ik curiositeitshalve nog wel wat heb uitgebreid, wat het voorlezen betreft, pik ik nu de uitdrukking die mij nu voor het vervolg van mijn betoog het meest dienstbaar is, nl. de onzekerheid.

Loonontwikkeling en ontspanning arbeidsmarkt

Die onzekerheid is er nu ook en die onzekerheid is er met name met betrekking tot de betalingsbalans. Ik zie een directe relatie tussen de komende loonontwikkeling en het evenwicht op de betalingsbalans. Ik spreek dus niet over het verband tussen de komende loonontwikkelingen en een hier en daar verwacht effect op wat langere termijn, nl dat door de stijgende loonkosten, onvoldoende afwenteling in de prijzen, weggeknepen rentabiliteit, sluiting van bedrijfsafdelingen, misschien bij gehele bedrijven de zo vurig verbeide ontspanning zal kunnen intreden. Ik acht dat, voor zover dat zal optreden — ondernemingen zijn net als mensen zeer taai — iets dat pas optreedt na tenminste een jaar en voor het beleid, dat we nu bespreken is de relevante periode niet een jaar en langer, maar

korter. Het gaat om de gevolgen op kortere termijn. Ik verwacht effecten op de betalingsbalans bepaald op kortere termijn. Ik zou dat nu iets willen toelichten.

Wat ons „morgen” wacht

Dat kan het eenvoudigst gebeuren aan de hand van de vermoedelijke ontwikkeling van de bestedingscomponenten van het nationale inkomen.

Ook in de miljoenennota 1964 is op biz. 7 de interessante tabel opgenomen, die weergeeft het procentuele beslag van de belangrijkste bestedingscategorieën op het nationale inkomen. Dat

• Vervolg op pag. 4

Dames-,
heren- en
kinderkleding

Wieringa

ZWOLLE AMERSFOORT
APELDOORN ARNHEM
HILVERSUM

Fa. P. DE VOGEL & ZONEN

Rodenrijseweg 67 - Berkel (Z.H.)
Telefoon 01891 - 2353/2312

Leveranciers van
Esso stookoliën voor de industrie
Tank-auto-transporten
door geheel Nederland.

Zonder meer goed is het voortreffelijk
Bijbels dagboek

VIJF MINUTEN

van ds. H. Giesen

Bewerkt door Wika P. A. Geluk, met
een voorwoord van ds. G. P. Klijn.

7e druk. Gebonden f 7,90
Verkrijgbaar in de boekhandel

BOEKENCENTRUM N.V. - 's-GRAVENHAGE

N.V. Confectiefabriek „Heka”

v/h H. J. VAN HEEK - RIJSSSEN (05480-2661*)
brengt naast de

BEKENDE

BEDRIJFS- EN WERKKLEDING
voor elk seizoen.

LEUKE SPORTIEVE KLEDING
vr MEISJES, JONGENS, DAMES en HEREN

geen problemen met: ANTI GEEL tex

Purol Ruwe handen
Schrale huid

• Kwetsbare middenstand

Een halve eeuw geleden stonden er in dezelfde week in De Standaard en het Friesch Dagblad een paar hoofdartikelen, die kenmerkend waren voor die tijd.

De medische wetenschap begon grotere vorderingen te maken. Maar zij had een zware strijd, vooral tegen de tuberculose. Lang had de gedachte overheerst, dat iemand, „die bloed op gaf“ reddeloos verloren was. Had De Génestet niet geschreven van „De kiem der wrede kwaal, Die langzaam moordt als sluipend gif, Maar wis als grievend staal“?

Maar nu werden er sanatoria gesticht, en langzaam rijpte het besef, dat er wél hoop was voor hen, die door de „witte pest“ waren aangetast.

Maar er gebeurde veel meer. Er kwamen meer ziekenhuizen, de chirurgie maakte vorderingen. Het was nog wel een heel grote bijzonderheid, wanneer iemand naar het ziekenhuis ging om geopereerd te worden. Toen de dochter van onze predikant moest worden geopereerd, toen leefde het gehele dorp mee als met iets, dat we bijna als geweldig beleefden.

Maar nu die beide artikelen. Deze medische hulp is zeer duur. Dat is het uitgangspunt. Met de huisdokter is het anders. Die scheert de schaapkens, naar dat ze wol hebben. Maar moet iemand naar het ziekenhuis of naar het sanatorium, dan komen er rekeningen om van te rillen.

Nu zijn er drie gevallen. De rijken kunnen het wel betalen. Voor de armen wordt het betaald, als ze naar het ziekenhuis worden gebracht wat misschien niet altijd tijdig gebeurt overigens.

Maar de middenstanders, vooral de ambachtslieden en de neringdoenden, de mensen, die het als middenstander bepaald niet breed hebben, voor hen betaalt niemand. Zij moeten alles zelf betalen.

Zij worden door zulk een geval, waarbij dure medische hulp voor een der gezinsleden noodzakelijk blijkt, niet zelden geruïneerd. Het Friesch Dagblad wees op een eigenaardige consequentie: er zijn te veel mensen, die uit vrees voor de duurte van de medische weg hun heil zoeken bij kwakzalvers. Hier moet echt wat aan worden gedaan. Er moet een oplossing worden gezocht in de richting van verzekering.

En voorzichtig wordt reeds de vraag gesteld, of er niet een verplichte verzekering moet komen, opdat de mensen gedekt zijn tegen de gevaren, die hier plotseling zo hevig openbaar kunnen worden.

Verplaatsbare HOUTEN GEBOUWEN
 Directie- en schaftketen
 Noodwoningen, scholen en kerken.
 Directie- en schaftwagens etc.

 HOUTBOUW **HAHBO**
HARDINXVELD
 Telefoon Hardinxveld-Giessendam 2141

Firma Jan de Mik
 HARDINXVELD-GIESSENDAM
 Aannemers van
 OEVERVERDEDIGINGSWERKEN
 GRIENDHOUTHANDEL
 HOEPELMAKERIJ
 Telefoonno. 2156
 Hardinxveld-Giessendam

Uw adres voor
 DIRECTIEKETEN
 BARAKKEN
 SCHOLEN
 ZOMERHUISJES
 enz. enz.
Firma Gebr. Timmer
 Houtbouw - Giessendam - Tel. 2062

Wij hadden het genoeg op de naamdag van Sint Nicolaas een jubilaris in een van onze grote bedrijven te mogen toespreken. Aangezien wij gaarne ons omhullen met de anonimiteit, hadden wij ons het meest bekende liturgische gewaad omgehangen — het is beter om van gewaden te spreken — namelijk de kazuivel van de overal in de lande welkome bisschop van Myra, welke soms meer waardering oogst dan de toga van predikanten. Het calvinistische woord voor kazuivel is dan wel tabberd, maar dit woord is letterlijk en figuurlijk de dekmantel voor de bisschopsmantel.

Nu is het met Sint Nicolaas en Zwarte Piet een vreemde zaak geworden, althans een moeilijke zaak. Aan de ene kant zijn daar de uitgebreider volmachten voor de bisschoppen, zoals die ons duidelijk zijn geworden uit de besluiten van het op reces gegane concilie, aan de andere kant worstelen wij met de gedachte, of het knechtzijn van Piet wel in overeenstemming is met de zelfstandigheid van de anders gekleurde volkeren in Afrika. In overigens ernstige opstellen, met name in het dagblad De Tijd, hebben wij gelezen, dat de status van Zwarte Piet beter ware op te voeren tot een ambt, welk ambt zou kunnen beginnen met dat van subdiaken.

Daarom en om geen gevoelens op te wekken, welke ook wij zelf niet koesteren, verkozen wij te wachten tot deze optrekking van de Piet-status haar beslag zou hebben gekregen. Wij verschenen op de huldinging zonder assistentie. Gewaad, mijter, kromstaf en ring plus onze witte haren, toonden voldoende aan dat wij waren die wij waren.

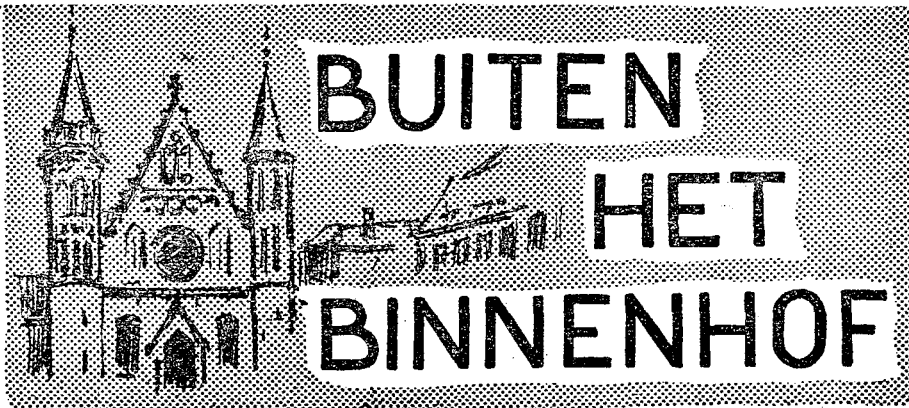
Nu kan men zich afvragen of een spreker, aldus vermomd, opzettelijk voorgevend dat hij geen bisschop is, maar Sint Nicolaas, om het bezit van wie meer de folklore strijdt dan het geloof — afgezien van het geloof der kinderen — op een samenkomst van grote mensen iets zinnigs kan zeggen. Voorop gesteld zij, dat een bisschop, een echte of een nagemaakte, altijd wat zinnigs kan zeggen. Daarvoor is hij bisschop. Wij leden dus niet onder de moeilijkheid of wij — afgezien van het toespreken van de jubilaris — in de kring der toehoorders een boodschap konden neerleggen.

Het geluk diende ons. De jubilaris was geboren in het dorp Sint Pancras, die Noordhollandse gemeente in het zuiden van de Langedijk, aan de spoorweg Alkmaar—Den Helder, waar tuinbouw en veehouderij hoogtij vieren.

Wij herinnerden ons gehoor ondermeer aan het feit, dat het jaartal 1296 in onze vaderlandse historie een dusdanig voornamelijk plaats heeft ingenomen, vanwege het geweld graaf Floris V aangedaan, dat wij de jaartallen voor en na dat meest gekende jaartal min of meer zijn vergeten.

In 1297 heeft graaf Jan I Vroonlo verwoest, een in de geschiedenis verwaarloosde naam van het dorp Sint Pancras. Sinds die ramp — wij spreken nu over een tijd voor de Reformatie — heette die plaats Sint Pancras, naar Sint Pancratius, de beschermheilige van het vroegere Vroonlo.

Wij hebben ons gehoor medegedeeld, dat Sint Pancratius met Sint Mamertus en Sint Servatius ons land even vaak bezoeken als Sint Nicolaas, zij het dan ook op een geheel andere datum. Zij zijn namelijk de IJsheiligen, die in de eerste helft van mei een scherpe koude wind meebrengen, welke vaak tot nachtvorst uitgroeit.

Dat bijgeloof en volkswijsheid hier van grotere invloed zijn dan klimatologische verwachtingen, is een feit. Maar de stem des volks heeft het meer gewonnen van de wetenschap, welke in De Bilt wordt beoefent.

Wij geven toe, dat de IJsheiligen geen populaire heiligen zijn. Vergeet echter niet, dat zij voortdurend moeten leven in de schaduw van Sint Nicolaas, wiens warme hart, grote vrijgevigheid, ongekende gulheid, meesterlijke keuze wat betreft geschenken, onblusbare vriendschap met banketbakkers en suikerwerkers, enz. enz. alles in de schaduw stellen.

Dit hebben wij ons gehoor meegedeeld, opdat het zou verstaan, dat in ons land een grotere invloed van heiligen bestaat, dan de oppervlakkige denker overpeinst.

Wat is nu onze ervaring na de vermomming, welke wij aantrokken en na onze waarschuwing tot monopolisatie van Sint Nicolaas als de enige zowel door Protestanten als door Roomsers erkende heilige?

Ten eerste een beter inzicht in de historie van ons vaderland. Vraag ieder kind in uw omgeving naar 1296 en het zal steeds komen aandragen met het leed, dat Floris V overkwam. Vraag het naar 1297, geen kind weet van Vroonlo en van Jan I, laat staan van Sint Pancras, Sint Mamertus en Sint Servatius. Dat de kerkgeschiedenis hier evenwijdig loopt aan de vaderlandse, het kan zijn, maar dat is nog geen reden voor het onderwijs om de jeugd eenzijdig voor te lichten.

Wij verheugen ons erover dit manco te hebben hersteld en aldus te hebben bijgedragen tot een juister kennen van de historie van onze lage landen alsmede tot een betere waardering van een drietal schier vergeten heiligen, welke wij al reeds te lang op ijs hadden gezet.

Op een tweede punt willen wij nog wijzen. Behalve in het Italiaanse Bari kent men buiten Nederland Sint Nicolaas als goed heiligman, kindervriend, koopkrachtige geestelijke, excellent ruiter enz. enz. niet. Maar de IJsheiligen zijn buiten ons vaderland wel bekend o.a. in zuidoost Duitsland en in Rusland. Hun invloed daar is ons niet voldoende bekend. Of zij iets te maken hebben met koude oorlog kunnen wij niet beoordelen. Maar het is de moeite waard om dit te bestuderen. Liefhebbers verwijzen wij gaarne naar de dissertatie van dr. A. Z. Huisman „Die Verehrung des Heiligen Pancratius in West- und Mitteleuropa“, Amsterdam, 1938. Wie dat gelezen heeft kan beginnen aan K. Meisen, „Nikolas Kultus und Nikolas-Brauch im Abendlande (1931).“

Aardige boeken om eens voor Sint Nicolaas te vragen!

voor Kie...
 en, maar
 wel gelegenhe...
 tijden te komen...
 plaatselijke mc...
 winnen van...
 en van...

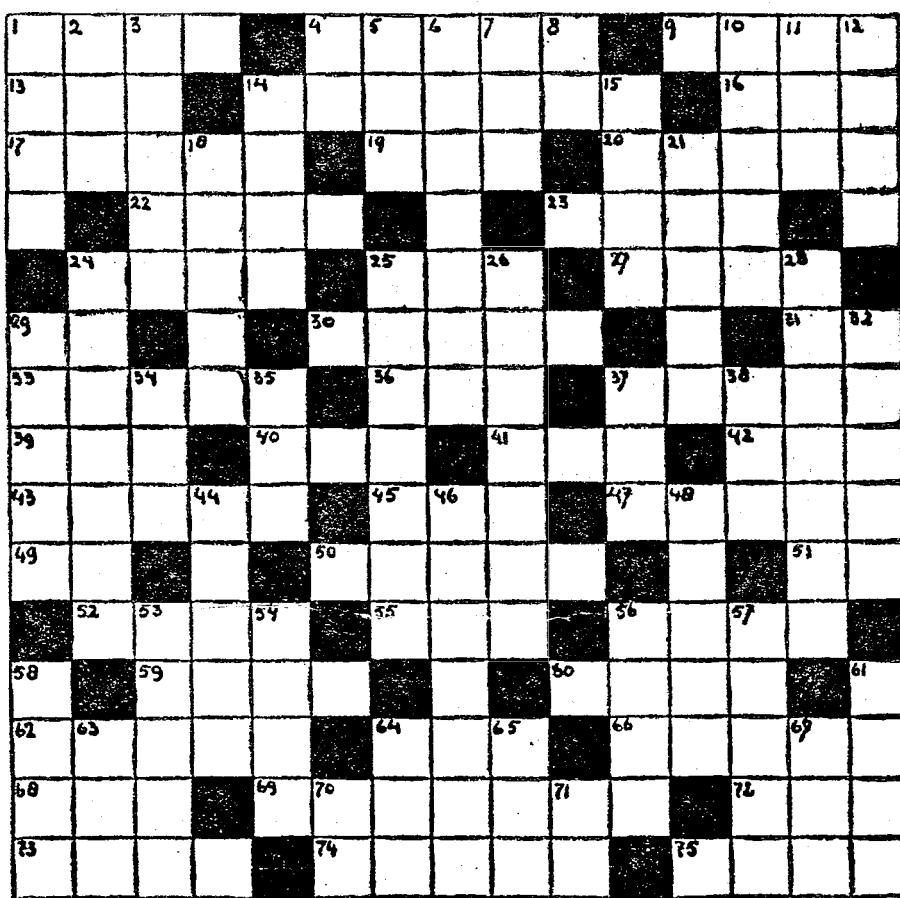
Kruiswoordpuzzel

HORIZONTAAL: 1. boom; 4. stad uit O.T.; 9. knaagdier; 13. strafwerktuig; 14. woonwagen; 16. danspartij; 17. bloem; 19. groente; 20. renperk; 22. voorheen; 23. plaats; 24. drank; 25. zoogdier; 27. uitroep; 29. meisjesnaam; 30. plaatsbepalingsmiddel; 31. in op-richting (afk.); 33. stuk stof; 36. maand; 37. lied; 39. spijker; 40. gewicht; 41. water; 42. manier; 43. jongensnaam; 45. vreemde munt; 47. dienaar; 49. deel van ontkenning; 50. onoprecht; 51. vidit (afk.); 52. muntstuk; 55. meisjesnaam; 56. wig; 59. verlichtingsgas. 60. tweetal; 62. broeikas; 64. schilderij; 66. plant; 68. meisjesnaam; 69. wildrover; 72. lucht (in samenst.); 73. sluiting; 74. beroep; 75. vergaarbak.

VERTIKAAL: 1. zout; 2. dageraad; 3. redenaar; 4. uitroep; 5. kunst (lat.); 6. danslied; 7. O.T.-figuur; 8. muzieknoot; 10. boom; 11. voorzetsel; 12. krachteloos; 14. hulpmateriaal voor auto; 15. verdragsorganisatie; 18. lof-rede; 21. al; 24. spotlacher; 25. plant; 26. meelsoort; 28. och kom! 29. gebergte; 32. omweg 34. meisjesnaam; 35. vervelend; 37. vlies; 38. schip; 44. tabaksverbruikers; 46. vlaggestok; 48. ternaauwernood; 53. ingang; 54. lekker-nij 56. hemellichaam 57. heldendicht. 58. zijrivier van Donau; 61. oase; 63. priester; 64. roem; 65. toekomst; 67. hokje; 70. ter zee (afk.); 71. daar.

OPLOSSING PUZZEL
 van 26 oktober

Horizontaal: 1. tabel, 6. aarde, 11. broeder, 13. almagra, 15 i.o., 16. kegelspel, 18. v.a., 19. Ems, 21. sec, 22. dar,

23. span, 24. spier, 26. bord, 27. tel. 28. blij, 29. eed, 31. les, 32. tomaat, 34. tieren, 36. nis, 37. Lea, 38. absint, 41. getint, 44. vlo, 45. SER, 46. era, 47. tip, 49. aloë, 50. lemma, 52. rite, 53. dut, 55. mee, 57. eik, 58. er, 59. papeterie, 63. ae, 64. meerkol, 66. normaal, 68. spoor, 69. Gosen.
Vertikaal: 1. trompet, 2. a.o., 3. bek,

4. Eden, 5. leg, 6. alp, 7. Amer, 8. ral, 9. dg., 10. ervaren, 11. biest, 12. respijt, 13. asceet, 14. aards, 17. lei, 20. salonboot, 22. doleantie, 24. sla, 25. rei, 28. basis, 30. delta, 33. Mis, 35. rei, 38. allures, 39. nel, 40. tremel, 41. gemeen, 42. era, 43. Titiaan, 44. vadem, 48. pekel, 51. met, 54. mako, 56. giro, 59. pro, 60. por, 61. rog, 62. Ems, 65. e.p., 67. ae.

DE K.L.M.

Het is nog altijd moeilijk met de K.L.M. Het vreemdste is, dat hier door een aantal bladen als vanzelfsprekend wordt aanvaard, wat helemaal niet vanzelfsprekend is.

Er zijn bij de K.L.M. een paar categorale bonden. Dat is niets bijzonders. Het komt ook elders vrij veelvuldig voor, en binnen de kring van het overheidspersoneel zijn zelfs véél categorale bonden, met een eigen vakcentrale. Het merkwaardigste is wél, dat de categorale bonden bij de K.L.M. doen, alsof zij zullen uitmaken, of de directie vertrouwen verdient. En hoogst bedenkelijk wordt het, als die categorale bonden zich mengen in de meningsverschillen in de directiekamer, en daar de boodschap sturen, dat het vertrouwen blijft opgezegd. In deze bonden spelen een aantal buitenlanders ook een zekere rol.

En wanneer de crisis nog voortduurt, dan is het, alsof voor sommige bladen het sensatie-verhaal van de categorale bonden het laatste woord is over de crisis in de K.L.M.

Ons is dat te gemakkelijk, te goedkoop. Wel hebben wij kritiek op de gang van zaken bij de K.L.M.

Maar zij is van andere aard. De K.L.M. kwam in moeilijkheden. De inkomsten liepen terug. De vaste lasten waren te zwaar. De organisatie was te breed opgezet in dit verband. Alle mogelijke jonge landen beginnen met een eigen nationale luchtvaartmaatschappij, waarvan de tekorten uit de staatskas worden gedekt. Zulke tekorten hinderen niet: het land is tóch geheel aangewezen op buitenlandse hulp.

Machtige landen maken de expansie van de K.L.M. onmogelijk. Vooral Amerika en Engeland zijn vijanden van de K.L.M., die liefst de landingsrechten zoveel mogelijk beperken. Terwijl de zeevaart overal gastvrije havens vindt, blijft het een speciale gunst, van een luchthaven gebruik te maken. Met name in landen, waar van ouds de vrijheid in alle vanen werd geschreven.

Maar er is meer. De vliegtuigen worden indrukwekkend groot, de snelheden worden tot

in het griezelige opgevoerd. De vliegtuigen worden duur, de kosten per passagier hoog. De aanwezige vliegtuigen moeten al te snel worden afgeschreven.

Hoe langer hoe meer wordt het duidelijk, dat in het intercontinentaal verkeer slechts enkele luchthavens een primaire rol zullen spelen. In de zeevaart wordt Rotterdam steeds meer de haven van West-Europa, waarbij alle andere havens achterblijven.

In de luchtvaart zijn havens als Frankfurt, Zürich, Orly en Londen met Rotterdam te vergelijken, en misschien zijn het over 10 jaar slechts twee, één ten noorden, en één ten zuiden van de Alpen. Schiphol krijgt tegenover Frankfurt een positie als in de zeevaart Bremen tegenover Rotterdam.

Zo is de situatie. De K.L.M. moet de consequenties aanvaarden. Zij moet zich „aanpassen”.

Maar niet als iemand die capituleert. Zij moet vechten op een verkort front.

Daarbij moet zij goede aanvoeders hebben, die bereid zijn te sneuvelen bij de verdediging van de laatste schans en die dáárdoor de enigen zijn die naar een overwinning kunnen voeren.

Maar zulke mensen krijgt men niet — wij blijven in het kader van onze beeldspraak — door van elders een gepensionerd generaal aan te trekken, die heel zijn leven op andere fronten heeft gediend, of een generaal van een ander leger voor twee jaar te lenen. Zoals wij vroeger de hertog Van Brunswijk-Wolffenbüttel leenden van de Keizer in Weenen.

Om kort te gaan, wanneer de Raad van Commissarissen een aantal outsiders als saneerders voor een paar jaar aantrekt, dan is dat een verkeerde politiek. Het leidt tot avonturen en tot conflicten. Dat is nu gebleken. Gelukkig blijft minister Van Aartsen met grote vastheid eenheid van beleid eisen, en hij aarzelt daarbij niet, de man, die zulk een eenheid hardnekkig tegenstaat, over boord te wippen, ondanks de Shell, de Telegraaf en de categorale bonden.

Wij hopen, dat hij zal volhouden en slagen.

★ ★ ★ De wet van de jungle

De Eerste Kamer is „verrijkt” met een P.S.P. spreker, de heer Van der Spek, leraar aan het Baarnse lyceum. Een man, die het weet. Die in elk geval meent, dat hij het weet. En die dat laat merken in zijn optreden. Hij heeft ook gesproken bij de Algemene financiële beschouwingen. Daarbij kwam mijnheer Van der Spek er ook toe, zijn visie te geven over de zgn. marginale bedrijven. Dat zijn bedrijven, die het moeilijk hebben. Die aan de grens zijn gekomen en het niet zo best meer kunnen bolwerken. De minister had gezegd, dat deze marginale bedrijven op de fles zouden gaan, zouden worden vernietigd, wanneer bepaalde geforceerde ontwikkelingen op loon- en prijsgebied werden voortgezet.

Daar zijn wij voor, voor de verdwijning van al die marginale bedrijven, zo verklaarde de woordvoerder van de P.S.P.

Tevoren had hij weer eens verteld, dat hij en zijn fractiegenoot, in tegenstelling met de P.v.d.A.-leden, het ware socialisme vertegenwoordigden.

Wij hebben wel iets gelezen van zeer oude en verouderde liberale economen van de zgn. klassieke school. Economen uit Engeland. Die spraken van the survival of the fittest. De sterksten overle-

ven. De zwakken gaan dood. En zo wordt de economie van het land gezond.

Zo gaat het in de natuur, waar het recht van de sterkste heerst. De biologen noemen dat natuurkeus.

Men noemt het ook wel de „wet van de jungle”.

Het „ware” socialisme van de P.S.P. is blijkbaar zéér nauw verwant met dit zeer oude liberalisme.

85 jaar
MAATKLEDING
L. DE VRIES H.zn.
Brugstraat 7 — Groningen

 **drukkerij
zwagers**

Sinds 1903

Nieuwe Binnenweg 460-462, Rotterdam

**Verolme United
Shipyards**

Rotterdam - Holland

Telefoon 17 26 40

 **KOGEL-
LAGERS**
Van der Spek
Wolphaertsbocht 214
ROTTERDAM
Tel. 7 97 55

Hotel-pension „Dreyeroord”
Telefoon 3169 - OOSTERBEEK

**NEDERLANDSE
GEDACHTEN**

onder redactie van H. Algra (voorzitter) G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. P. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris)

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE, Dr. Kuyperstr. 3 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 89673.

ADRES VOOR ADVERTENTIES, Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 63224.

ABONNEMENTSPRIJS
f 3,25 per half jaar. Giro 89673, ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT
f 4.— per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

De gespreksgroepen-activiteit

VOOR zover u het nog niet wist: onze partij zet haar gespreksgroepen-activiteit in het seizoen 1963/1964 voort. Ditmaal wordt besproken het onderwerp „De christelijke organisaties in deze tijd”. Alle kiesverenigingen hebben de documentatie en de vragenlijst daarover ontvangen. Iedereen kan dus aan de slag.

Niet alleen partij-leden maar ook geestverwante niet-leden moeten in de gelegenheid worden gesteld in deze kleinere groepen een plaats te vinden om mee te doen. Daar dienen de besturen scherp op te letten. Het zou vreemd zijn indien u van het bestuur van uw kiesvereniging nog geen oproep, nog geen uitnodiging om mee te doen zou hebben ontvangen...! Dan wordt het tijd dat dit bestuur het samenstellen van zulke gespreks-groepen ter hand neemt...! Dringt u er zo nodig zelf op aan.

Vóór 1 mei 1964 zou het Centraal Comité liefst uit tientallen, neen, uit honderden steden en dorpen in de vorm van ingezonden antwoorden het bewijs geleverd willen zien, dat de klacht: „als partijlid ben je alleen goed om contributie te betalen” onzin is. We schrijven dat maar eens ronduit neer, zowel in ons weekblad als in het contactorgaan, dat door alle leden ontvangen en gelezen(?) wordt.

Als u wilt weten waarom dit onderwerp ook vandaag belangrijk is, och leg uw oor eens te luisteren in uw onmiddellijke omgeving. Dan merkt u wel hoeveel er nog hapert aan het inzicht dat vele — overigens positief ingestelde christenen — in deze zaken hebben. Trouwens: afwijkende meningen zijn daarom nog niet waardeloos. Geef ze de kans uitgesproken te worden, in discussie te komen. Want dan is er de beste kans ze — zo nodig — te corrigeren of er iets beters voor in de plaats te stellen. Mits met bescheidenheid, op vriendschappelijke wijze uitgesproken, zal iedereen zijn mening graag ter discussie stellen. Daartoe is er nu gelegenheid in de gespreksgroepen. Daarvoor is het binnen de A.R. Partij nu de tijd.

Centraal Comité van Anti-Revolutionaire Kiesverenigingen

Voor ons bureau vragen wij een

STENO-TYPISTE

(EVENTUEEL TYPISTE)

met kantoorervaring

Voor deze functie is een Mulo-diploma of een daarmee gelijkstaande opleiding gewenst.

Geboden wordt een prettige en afwisselende werkkring. Salaris volgens rijksregeling. Zaterdags vrij.

Leeftijd tot 23 jaar.

Schriftelijke sollicitaties met opgave van referenties worden gaarne ingewacht op het secretariaat, dr. Kuyperstraat 3 te 's-Gravenhage.

LECTUURPAKKET (voor u, of voor een ander)

ELK jaar bieden wij een aantal brochures en rapporten aan in een zogenaamd „lectuurpakket” tegen gereduceerde prijs. Ook thans kunt u zich — voor u zelf of ten geschenke voor een ander — een zestal geschriften aanschaffen, welke gedurende de laatste jaren van de zijde van de partij zijn verschenen. Wij hopen, dat u van deze gelegenheid gebruik zult maken. Reeds eerder kondigden wij dit aan in het weekblad „Nederlandse Gedachten”. Thans kunnen — door deze publikatie ook in het contactorgaan „A.R. Post” — alle leden van deze mogelijkheid profiteren. Het lectuurpakket is ditmaal als volgt samengesteld:

1. „Het liberalisme van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie”, door mr. W. C. D. Hoogendijk Jr.
De titel spreekt voor zichzelf. De tekst van deze brochure werd eerder gepubliceerd in het septemnummer 1958 van A.R. Staatskunde.
2. „Samenwerking met minderontwikkelde gebieden”.
Dit is het bekende rapport van het College van Advies van de A.R. Partij over de betreffende problematiek, van september 1959.
3. „Gespreide bezitsvorming”.
Eveneens een rapport van het College van Advies van de A.R. Partij, van oktober 1962. De titel mag geacht worden weer voor zichzelf te spreken.
4. „Televisie en Reclame”.
Nota van de Doctor Abraham Kuyperstichting, van januari 1963. Een waardevolle bijdrage tot een verantwoorde meningsvorming over het vraagstuk van televisie en reclame.
5. „Beginsel- en Algemeen Staatskundig Program van de A.R. Partij”.
Vastgesteld in de buitengewone Deputatenvergadering van 10 juni 1961 te Utrecht.
6. „Program van Actie 1963” van onze partij, vastgesteld in de gewone Deputatenvergadering van 23 maart 1963.

Voor de aantrekkelijke prijs van f 2,50 komen deze geschriften in uw bezit.

Indien u dit lectuurpakket voor u zelf of voor een ander wenst te bestellen, kunt u dit per giro doen. Giro 89673 ten name van de A.R. Partij-Stichting, dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage. Het is noodzakelijk op het „bij”-strookje te vermelden „Lectuurpakket”. Bestellingen worden onmiddellijk uitgevoerd.

Van deze gelegenheid maken wij tevens gebruik om er nog eens uw aandacht op te vestigen, dat op het partijbureau gratis aangevraagd kan worden de zogenaamde brochurelijst, waarop alle brochures en rapporten vermeld staan (met vermelding van de prijs per exemplaar), welke momenteel nog verkrijgbaar zijn.

VERTROUWENS ADRESSEN VOOR EIGEN

VERHUIZINGEN DOOR GEHEEL EUROPA
VERPAKKINGEN VOOR OVERZEE
(ook van Friesland naar Noord-Holland of van
Zeeland naar Limburg) worden gaarne en prima
verzorgd door
Auto-groupage naar Scandinavië

BONGERS WAGENINGEN

Telefoon 2725 en 3750 (b.g.g. 3100)

Vicon
Landbouwwerktuigen- en
machinefabriek
H. VISSERS N.V. — NIEUW-VENNEP
Telefoon 02546 - 444 (4 lijnen.)

CLAEYS - maaidorsers
BAMFORDS - opraappersen
Importrice voor westelijk Nederland
W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V. - GREUP (Z.-H.)
Telefoon (01860) - 2050

Firma C. A. Mostert en Zonen

☆ INTERNATIONAAL MEUBELTRANSPORT
☆ RUIME BERGPLAATSEN VOOR INBOEDELINGS
☆ GESLOTEN WAGENS TOT 15 TON
LEIDEN — MIDDELSTEGRACHT 89
TELEFOON 22085—21496

VRAAGT STEEDS
ZOETERMEERS ROEM
de fijnste margarine
FIRMA GEBR. VAN DER SPEK — TELEFOON 01790 - 3529
ZOETERMEER

ONDERGOED
van de bovenste plank!

HOLWERDA ZONEN

Dokkum

VOOR AL UW TRANSPORTEN
IN BINNEN- EN BUITENLAND
Dokkum: telefoon 05190-2292 (2 lijnen) - Buiten kantoortijd 2580
Rotterdam: telefoon 010-171317

N.V. W. J. Schuiling's Handelsonderneming

BINNENHAVENWEG 20 - HENGELO
Telefoon 05400 - 16461

FINIRAT verdelgt ratten

ONGEVAARLIJK VOOR ANDERE DIEREN
EN MENSEN

N.V. BOGENA

VEERLAAN 23, ROTTERDAM-Z.

SCHUDDEN? GOED
GOED SCHUDDEN? BETER
IDEAAL SCHUDDEN? EUREKA

N.V. „Eureka“ Landbouwmachinefabriek

voorheen Fa. I. v. d. Woude & Zn.
DRACHTEN

VOOR UW WASGOED

en
UW STOOMGOED
Wasserij en Chemische Wasserij **DE LELIE**
Bergen op Zoom — Telefoon 01640—5171
Depots en filialen in geheel Zeeland
en West-Brabant.

„MIEDEMA“ landbouwwagens „MIETRA“ transporteurs enz.

Vraagt vrijblijvend telefonisch, schriftelijk, of
persoonlijk inlichtingen, of brengt een bezoek
aan ons bedrijf.

L. S. MIEDEMA

Landbouwwerktuigenfabriek N.V.
WINSUM — FRIESLAND — TELEF. 05173-241*

De rede van prof. Zijlstra

• Vervolg van pag. 1

geeft eigenlijk in een overzicht de belangrijkste verhoudingen weer. Ik deel die verschillende bestedingscomponenten in twee groepen in.

Ik zie aan de ene kant de particuliere sector, aan de andere kant de overheid samen met de woningbouw. De woningbouw is zo verstrengd met het overheidsbeleid, dat het doelmatig is dat samen te nemen. Ik zie dat de particuliere sector, dat zijn dus particuliere consumptie, particuliere investeringen, de investeringen in bedrijven en de voorraadvorming, vermoedelijk in beslag zal nemen — althans dat was de oorspronkelijke schatting voor de loonontwikkeling — 74 % van het bruto nationale inkomen. De overheid inclusief de woningbouw neemt 25 % in beslag. Dat is samen 99%. Er resteert dan ongeveer 1 % ruimte voor het overschot op de lopende rekening van de betalingsbalans.

Hoe was dat in die overbestedingsjaren 1956 en 1957 (gemiddeld genomen)? Toen had de overheid inclusief de woningbouw nog niet het peil gehaald, waarop zij zich nu bevindt, maar ze bedroeg toen 24 %, wat desondanks toen toch als een topcijfer werd beschouwd. De particuliere sector echter bevond zich toen op een niveau van 78 %. Samen is dat meer dan 100 %. Er was dan ook een gemiddeld tekort van 2 % op de betalingsbalans van het bruto nationale inkomen. Deze eenvoudige cijferopstelling geeft bijzonder helder de morfologie van het nationale inkomen en zijn componenten. Het is een belangrijk hulpmiddel voor de beantwoording van de vraag: wat kan er nu eventueel gebeuren? Wel, als wij nu nog even naar 1964 kijken, dan bevindt de overheid zich met de woningbouw al bepaald aan de hoge kant.

In dit opzicht — even uitsluitend in deze beperkte probleemstelling — is in ieder geval het program tot temporisering van overheidsbestedingen alleszins op zijn plaats. Maar als wij het vergelijken met 1956/1957 zit deze categorie al aan de top. Blijft de parti-

Carbovit (actieve kooldragées) bij maag- en ingewandsklachten, f.1.25

culiere sector, die in de overbestedings-tijd 78 % beliep en nu nog maar 74 %. Daar zit dus, zou men zeggen, wat speelruimte. Hoe zit dat nu eigenlijk?

De investeringen in het bedrijfsleven bevinden zich niet op een zeer hoog peil, 15 % ruim van het bruto nationaal inkomen is bepaald niet aan de hoge kant, maar het cijfer voor de consumptie — daarin zit met name die lage waarde — is aan de lage kant. Er is ruim 57 % particuliere consumptie voor 1964 verwacht. Dat is op een na het laagste cijfer van tien jaar. Het gemiddelde van de laatste tien jaar is ongeveer 58. Wij zitten met de particuliere consumptie dus wat aan de lage kant.

Gaat de consumptie omhoog?

Dat betekent dat het niet onwaarschijnlijk is, dat als daarop zich een zeker krachtenveld richt, dat cijfer nogal omhoog gaat. Ik herinner eraan, dat de ruimte op de betalingsbalans maar 1 % is. Wat kan er gebeuren? Wij spreken over een loonsverhoging van 10 %. Dat wordt waarschijnlijk naar de calculatiemethode van het Planbureau meer. In de oorspronkelijke verwachting van het Planbureau was over 6 % gesproken. Er zit een beetje overloop in, niet zoveel. Er zit wat incidenteel in. Het lijkt mij waarschijnlijk, dat een deel van het incidentele zal verdwijnen met de 10, maar niet geheel. Men moet aldus rekening houden met een stijging van het loonniveau het volgende jaar tussen de 10 en 15 %. Statistisch 1964 ten opzichte van 1963. Ik neem een voorbeeld, dat misschien wat aan de extreme kant is, maar toch niet zo erg. Ik doe het om het voorbeeld wat gemakkelijker te maken. Als de loonstijging nominaal

Oppassen voor

15 % zou zijn en de prijsstijging 5 %, dan blijft er een reële loonstijging van 10 %. Als het nationale inkomen ruwweg met 4 % zal stijgen, gaat dat er met 6 % bovenuit. Het betekent, dat het consumptiebeslag, waarover ik sprak, van 57 % grosso modo met 6 % zal stijgen en op zijn waarde zal komen, waarop dat consumptiebeslag in 1956 is geweest, n.l. ruim 60 %. Het lijkt ook erg op elkaar, want de loonstijging in 1956 was 9 % met een aanvankelijke kleine prijsstijging. Nu heb ik even verondersteld een hogere nominale loonstijging en hogere prijsstijging.

Hoe het zij, er behoeft niet veel te gebeuren om dat consumptiebeslag van 57 % enkele punten omhoog te doen schieten en dan komt de betalingsbalans natuurlijk zeer duidelijk en zeer snel uit zijn evenwicht. Er kan n.l. nog wel meer gebeuren dan overeenkomt met de zojuist gegeven calculatie, want ik heb nog niet gesproken over eventuele ontsparingen. Als de mensen in het aangezicht van de prijsstijgingen, waarover m.i. iets te veel wordt gesproken, tot ontsparingen overgaan, dan wordt deze impuls nog versterkt. Niemand moet menen, dat het mogelijk zal zijn in 1964 om het investeringsbeslag van 15 % belangrijk te doen dalen. Dat ligt voor een jaar van hoogconjunctuur al op een matig peil en een verdere verlaging acht ik in eerste instantie niet waarschijnlijk.

Snelle verstoring dreigt

Wat gaat er dan gebeuren, wanneer er een betalingsbalans-tekort komt? Dat is een bekend proces, zoals wij eerder hebben meegemaakt. Dan vloeien de liquiditeiten af naar het buitenland. De geldcirculatie wordt krappere. De maatschappelijke liquiditeit wordt krappere. Er is een tendens tot rentestijging en er komt kredietrestrictie. Ik spreek niet over de kredietrestrictie van de Nederlandsche Bank, maar over de automatische restrictie, die optreedt, als de liquiditeit van het binnenlandse bankwezen afneemt tengevolge van het betalingsbalans-tekort.

Ik wens erop, dat dit altijd snel gebeurt, zeer effectief.

Het bedrag van het betalingsbalans-tekort is gelijk aan de vermindering van de liquiditeit van het bankwezen. Dat heeft weer zeer snel invloed op het gehele maatschappelijke bestel en zal direct inwerken op produktie en werkgelegenheid. Wij hebben dat in 1951/1952 gezien en ook in 1957/1958.

Een ruwe ingreep

Er is geen enkele reden om te veronderstellen, dat het nu niet zou gebeuren. Het is wel te betreuren, want een werkgelegenheids- en produktierem, die voortvloeit uit een liquiditeitsverkrapping, werkt ruw. Die rem pakt de bedrijvigheid aan op grond van de toevallige liquiditeitsituatie. Het zou veel beter zijn, als het ordelijk ging; dat hebben wij wel gewild, naar ik aanneem, maar niet meer gekund. Daarom meen ik dat wij deze weg ten dele wel op moeten gaan.

De grote dreiging: Sommigen méér loon, anderen zonder werk

Nu komen wij voor de volgende belangrijke probleemstelling. Gegeven de vermoedelijke loonstijging — ik laat in het midden, of die nominaal dichter bij de 10 of dichter bij de 15 komt te liggen — kan worden gezegd dat, hoe lager de prijsstijging uitvalt, hoe hoger dus het reële loon — degenen, die dat loon toucheren, kunnen immers voorlopig genieten van betrekkelijk weinig gestegen prijzen —, hoe groter het gevaar voor de betalingsbalans is en hoe groter het gevaar, dat de stijging van het reële loon van de werkenden ten dele moet worden goedge maakt door het dalende loon van de niet meer werkenden. Naar mate de prijsstijging sterker is, zullen de werkenden minder reëel genieten van hun loonstijging, maar wordt ook het gevaar voor de betalingsbalans kleiner, is dus het gevaar kleiner, dat de rekening voor de werkgelegenheid wordt gepresenteerd.

Dit verband tussen reëel loon en werkgelegenheid acht ik een probleem, dat in 1964 actueel kan worden. Ne-

derland bevindt zich op het scherp van deze snede. Dat moeten wij ons realiseren.

Nu is gezegd — en dat wil ik hier even betrekken —: Wanneer die stijging de spuigaten uitloopt, dan de vakbeweging terugsloaan; ik dat die uitdrukking is gebruikt.

De heer VAN DER PLOEG (PvdA) Meppen!

De heer ZIJLSTRA (ARP): Die die uitdrukking wilde ik niet gebruiken. Terugsloaan dus, door het van een nieuwe loonronde. Het sche van de situatie vind ik dat, dat gebeurt, het gevolg ervan zal dat de werknemers zichzelf gaan. Dan zal n.l. het verschijnsel, dat schetste aan de hand van de loonstijging, die zich nu al aftekent, zich versterkte mate gaan voordoen, komt er veel sneller een betalingsbalansstekort. Dan zal de rekening de werkgelegenheid veel sneller

IVOROL tandpasta

Behoud van Uw tanden. 75ct.

den gepresenteerd. Dan zal het van de werkenden moeten worden gecompenseerd door minder loon voor niet-werkenden. Ik vind dat tragisch en daarom hoop ik ook, dat die beweging binnen zekere grenzen blijft, omdat, wanneer dat niet het geval is, dat zg. terugslaan een boemerang effect zijn voor degenen die tevergeefs tegen zichzelf tegen die prijsverhogingen verwerpen.

Er zijn eigenlijk maar twee mogelijkheden om aan de klem van dit toog te ontsnappen. In de eerste plaats een stijging van het reële loon ten opzichte van het niet-looninkomen. In de tweede plaats een stijging van het reële loon op grond van de verbeterde levensvoet. De heer Holtrop heeft daarop zijn recente voordracht gewaard. Wat wat de winsten betreft, acht ik het vrijwel uitgesloten. Ik ben niet bekend met welke winsten ook goed te praten, maar ik constateer, dat het werknemersaandeel in het nationale inkomen volgens de bekende calculatie, welke reserves men die ook moet krijgen, thans op een niveau is gedaald — ik meen 72 — waarbij men aannemen dat een verdere verhoging welhaast uitgesloten is en eerder verhoging moet worden verwacht.

De heer KLOOS (PvdA): Hoe zit het u dat met die betrekkelijk lage consumptiequote?

De heer ZIJLSTRA (ARP): Dat is een heel andere zaak. Ik begrijp niet wat de heer Kloos wil rijmen; ik behoef niets te rijmen; ik constateer een lage consumptiequote, maar kan allerlei oorzaken hebben, en een hoog werknemersaandeel. Deze stand kan zeer goed voortvloeien uit een belangrijke spaaractiviteit, naar alle gegevens uitwijzen gelukkig ook bestaat. Er is dus geen tegenspraak op dit punt van mijn betoog.

Daarom meen ik ook, dat dit het geen uitweg toelaat; dat brengt mij deze eindconclusie en die is op eerste gezicht misschien wat eigenaardig.

Wij hebben veel gesproken de laatste maanden; het is in de periode van kabinetsformatie eigenlijk reeds hebben met alle mogelijke publikaties van het Centraal Planbureau, die overigens de laatste tijd bepaald niet in een geest van heiligheid hebben gestaan, ook bij hen, die er vroeger bepaald verover waren. Met name van de laatste voorspellingen van het Centraal Planbureau heeft men gezegd: dat staat ver buiten de realiteit, daarvan kon niets terecht. In die voorspelling komt één cijfer voor, dat waarschijnlijk niet zo ver van de realiteit zal wijken. Naar mijn stellige overtuiging zullen vele cijfers uit dat boekje, met name betreffende de nominale loonontwikkeling sterk afwijken, met name wanneer ik in dat boekje lees, met betrekking tot de prognose voor 1964 het Centraal Planbureau verwacht een reële consumptiestijging van 4 1/2 % dan meen ik dat de werkelijke consumptiestijging ook voor de werknemers, met of zonder hoge loonstijging met of zonder een tweede loonronde uiteindelijk daarvan niet of nauwelijks zal afwijken. Er zullen met zekerheid twee erosieprocessen optreden, in

Inflatie en werkloosheid

ge samenhang: het erosieproces prijzen en het erosieproces van de led van de betalingsbalans op de gelegenheid.

moet de minister financiën doen?

arom zo uitvoerig hierbij stilan? Omdat dit naar mijn mening het beleid van de Minister van financiën belangrijke consequenties hebben. Wanneer volgend jaar zich tekort op de betalingsbalans voorzal het Kabinet en in het bijzonder de Minister van Financiën twee misfouten niet moeten maken. De eerste plaats zou het onjuist na het optreden van zo'n betalingsbalanstekort, een bestedingsprogramma af te kondigen. Dit is nu niet nodig. De interne en externe financiële positie van Nederland zijn niet meer zodanig — in 1951 ten wij uiteraard nog maar een deviezenreserve; deze was in omvangrijker, maar nog niet omvangrijk genoeg; zij is nu groter — dat als noodmaatregel een omvangrijk bestedingsprogramma moet worden afgevoerd van de Overheid haar beleid nog eens een handje helpen daar waar helaas de betalingsbalans al bezig is het economisch evenwicht ingrijpend te beïnvloeden.

erst nog een opmerking van terminologische aard. Er is veel over gesproken of dit nu een bestedingsbeperking is; niet; een interessant spel met gelden is daarover mogelijk. Ik zou een onderscheid willen maken tussen een beleid, dat van stap tot stap geregeld neemt van niet te omvangrijke aard om een overbesteding te voorkomen en een zeer uitvoerig programma "crash-programma" te brengen, om een eenzijdig ingetreden overbesteding snel te stoppen. Dit laatste wordt het beste verdedigd als een bestedingsbeperkingprogramma.

at is niet nodig, maar de Regering ook de fout moeten vermijden, de besteding moeten weerstaan om wanneer het optreedt, door creatie van middelen de doorwerking van dat beleid te stoppen, te verlenen en te stoppen te neutraliseren. Die verleiding zal zeer groot zijn; er zal een politieke druk worden uitgeoefend om door een creatie van liquiditeit toch te voorkomen dat het beleid zich doorzet. Het ernstigste wat zou kunnen overkomen zou zijn op dat moment door de creatie van middelen nieuwe brandstof op het vuur hoog oplaaide vuur zou worden gevoerd. Dat zal de Regering moeten vermijden. Dat is daarom zo verleidelijk omdat de technische voorwaarden ervoor vervuld zijn.

et bankwezen heeft een omvangrijke actief in het buitenland en wanneer de Minister van Financiën schattingen zou willen plaatsen tegenover enigszins aantrekkelijk rentepercentage, dan is het mogelijk die tegengesteld voor een deel terug te lokken uit het buitenland, daarmee de behoefte

Spit, Spierpijn
en reumatische pijn
wrijft U eveneens weg met
DAMPO

de schatkist te dekken en dus te voorkomen dat die liquiditeits-krapte pijnlijker maar noodzakelijk werk wordt in het economisch bestel.

is voor een gezond beleid naar mijn mening geen andere weg dan op moment datgene wat men financieel nodig heeft te lenen op de kapitaalmarkt. En daarvoor ook een renteoffer brengen.

veerlijk onverschilligheid

De opmerking moet mij nog wel van hart — dit is geen verwijt aan de minister, maar ik zeg het in het algemeen — dat in alle discussies over de economie en prijsontwikkeling de laatste maanden zo bitter weinig is gesproken over de noodzakelijkheid om de geldsmiddelen zo stabiel mogelijk te houden. Het heeft er eigenlijk helemaal geen aandacht aan gegeven. Men krijgt eigenlijk de indruk, dat dat voor dit ogenblik een afgeschreven zaak is en dat verwijzing naar psychologische noodzakelijkheden wordt gezien als iets

wat onvermijdelijk is, in die zin dat men zegt: economisch mag het zuss of zo zijn, financieel mag het zuss of zo liggen, maar sociaal en psychologisch moeten wij een andere kant op.

Een bekend spreekwoord zegt, dat de weg naar een bepaalde plaats is geplaveid met goede voornemens. De weg naar de inflatie is geplaveid met sociaal-psychologisch uitermate verantwoordde maatregelen.

Iets dichter komend bij het financiële beleid, zoals het in de Miljoenennota wordt uiteengezet, kom ik dan toch even te spreken over het Akkoord van Wassenaar, met name wat betreft het financiële deel. In het akkoord wordt uiteengezet een financieel beleid, dat eigenlijk in twee gedeelten uiteenvalt, een theoretische grondslag en een politieke toepassing.

De theoretische grondslag is dat de totaliteit van de mogelijkheden voor de financiën naar uitgaven en belastingen te zamen bekeken wordt gebonden aan structurele groei van het nationale inkomen, gekwalificeerd met de progressietendensen in de belastingen. Dat is een theoretische stelling, die men kan aanvaarden of verwerpen. Men kan een geheel ander financieel beleid voeren. Maar dit is een bepaald financieel beleid, steunend op een bepaalde theoretische gedachtegang. Op welke wijze men die ruimte verdeelt over uitgaven en belastingen, — is geen wetenschappelijke maar een politieke keuze. Ik heb dat ook nooit anders gezien. De verdeling over uitgaven of belastingen is een politieke keuze voor dit moment. Het is ook geen keuze, die men op een bepaald moment maakt voor alle tijden en voor alle plaatsen, het is een keuze voor dit moment, gezien de actuele problemen van dit ogenblik.

In dat geheel heeft dus het Akkoord van Wassenaar een keuze bepaald, heeft het Akkoord van Wassenaar grosso modo de lijnen van het vorige kabinet doorgetrokken. Het wil de uitgaven zoveel mogelijk binden aan de structurele groei van het nationale inkomen om ten minste de neutralisering van de progressie mogelijk te maken, speciaal in de loon- en inkomstenbelasting. Ik geloof, dat de Minister volkomen gelijk heeft, wanneer hij in de Tweede Kamer heeft gezegd, dat men uit verschillende nuanceringen en formuleringen bepaald niet moet afleiden dat dit nu anders ligt dan onder het vorige Kabinet het geval was. Men heeft daar dus bijzondere aandacht besteed aan de woningbouw, aan de belastingen en aan de landbouw.

Het is een wat eigenaardige formulering, die met betrekking tot de woningbouw is gebruikt. Met betrekking tot de woningbouw is gezegd, dat die eventueel een inbreuk — en die alleen — zou mogen maken op de prioriteiten van de belastingverlaging.

Politiek begrijp ik dit zeer goed en ben ik het er ook helemaal mee eens; logisch deugt deze formulering natuurlijk niet. Men kan niet zeggen in een geheel van een keuze uit dertien of veertien onderwerpen dat één eventueel prioriteit moet hebben op twee. Het gaat altijd om een bepaalde activiteit die men hoge prioriteit wil geven ten aanzien van alle andere onderwerpen. Logisch gesproken, is natuurlijk de formulering dat de woningbouw eventueel voorrang moet hebben op de neutralisering van de progressie, eigenlijk zinloos. Politiek wil men er mee zeggen dat men de allerhoogste prioriteit aan de woningbouw wil geven; dit lijkt mij helemaal juist. Overigens acht ik het niet waarschijnlijk dat de woningbouw hierop bepaaldelijk inbreuk zal maken, omdat de woningbouw financieel de zwaarste lasten op de begroting legt via de voorschotten voor de woningwetbouw en deze heeft de Minister op grond van een bekende redenering buiten de norm gehouden. Ik geloof dus dat op dit punt weinig voor de belastingverlaging is te duchten.

Met betrekking tot de landbouw zal ik één opmerking maken en dat is eigenlijk het enige puntje, waar ik een zeer licht puntje van kritiek misschien voorlopig zou willen uiten. Als ik de Minister goed heb begrepen, heeft hij hier en daar tot uitdrukking gebracht dat het niet doorgaan van de belastingverlaging met betrekking tot de neutralisering van de progressie nu, het komende jaar, samen hangt met de uitgaven voor de landbouw. Als hij dit zo ziet, zou ik het — laat ik het voorzichtig zeggen — op dit ogenblik niet helemaal begrijpen. Ik zou willen stellen, dat, zelfs indien de Minister met zijn uitgaven helemaal precies binnen het lijntje was gebleven, dan nog op con-

jecturele gronden nu de neutralisering van de progressie niet mogelijk zou zijn geweest. Met betrekking tot een eventuele verdere verlaging van de belastingen dan de neutralisering van de progressie zijn er drie mogelijkheden: in de eerste plaats het brengen van zulke verlaging ten laste van de andere uitgaven, in de tweede plaats het tot stand brengen van zulk een verdere verlaging ten laste van wat ik nu maar zal noemen de structurele balans van besparingen en investeringen in de volkshuishouding, en in de derde plaats het financieren van zulk een verdere verlaging uit de verhoging van indirecte belastingen. Ik zie weinig mogelijkheid — ik heb deze mogelijkheid ook altijd als zeer gering gezien — om zulk een verder gaande belastingverlaging uit de andere uitgaven te financieren. Momenteel is het ten laste brengen van de balans van besparingen en investeringen niet zo florissant ten gevolge van het oprukken van het werknemersaandeel in het nationale inkomen, zodat wij eventueel alleen onze toevlucht zouden moeten nemen, als het mogelijk zou zijn, tot de derde mogelijkheid. Ik ben benieuwd, hoe lang de financiële paragrafen van het Akkoord van Wassenaar het uithouden. Ik hoop vurig van vier jaar, maar er zijn toenemende mate uitingen, niet van de kant van de Minister, die tot enige twijfel ter zake aanleiding zouden kunnen geven. Wij moeten dat dus afwachten. Ik zou dat van mijn kant zeer geïnteresseerd willen afwachten.

In ieder geval lijkt het mij zeer verstandig, als een ontwerp tot neutralisering van de progressie zo spoedig mogelijk zal worden ingediend en wel op een zodanige wijze dat de datum van ingang nader zal worden vastgesteld en dus niet bij het betrokken wetsontwerp. Dan kan men de datum van ingang kiezen naar de conjuncturele situatie, maar heeft men, zoals men voor zoveel belangrijke uitgaven het pad volkomen vastlegt voor de volgende jaren, in ieder geval ook voor dit belangrijke stuk beleid, dat zulk een hoge prioriteit heeft gekregen in het Akkoord van Wassenaar, de stoel gereserveerd.

Geen revaluatie

De revaluatie is van enkele zijden ter sprake gebracht. Ik ben het met ons gacht medelid de heer Vos eens, toen hij bij de algemene politieke beschouwin-

Bronchiletten
Hoestdrank in tabletvorm.95ct

gen zei, dat het maar het beste is daarover niet al te veel te spreken. Er is door de heer Pollema aan de Minister gevraagd terzake een duidelijk standpunt in te nemen. Ik vind het geen verstandige vraag. Alle ervaringen wijzen uit, dat de meest beslister uitspraken het ernstigste vermoeden wekken, dat er misschien iets zou kunnen gebeuren. Ik zou dus de Minister niet willen adviseren een zeer beslister uitspraak te doen. Ik zou van mijn kant wel willen zeggen dat, hoe men er ook over denkt, structurele of geen structurele overschotten, het feit, dat wij het in 1961 hebben gedaan, op zichzelf een voldoende grond is om het nu niet te doen, hoe de omstandigheden ook zouden zijn, omdat wanneer men binnen het tijdsverloop van twee of drie jaar twee keer de pariteit van zijn munt verandert, haast wel noodzakelijk extern de indruk wordt gewekt, dat, wanneer in het beleid of in de problematiek van dit land maar iets aan de orde is, men altijd rekening moet houden met de mogelijkheid, dat de koers wordt gecorrigeerd. Het moet een uitzonderlijke uitzondering blijven om niet golven van speculatie op te roepen wanneer de binnenlandse ontwikkeling er ook maar enige aanleiding toe geeft. Nogmaals, het feit, dat wij het in 1961 hebben gedaan, vind ik een voldoende en afdoende reden om het nu, hoe de omstandigheden ook zijn, niet te doen.

De heer Geuze (CHU): Als ik u goed begrepen heb, mag de Minister het dus niet zeggen, maar u wel.

De heer Zijlstra (ARP): Een Kamerlid is maar een eenvoudig mens, die allerlei dingen zegt.

De heer Geuze (CHU): Juist.

De heer Zijlstra (ARP): Wij zeggen hier allerlei dingen. De Minister moet

• Vervolg op pag. 6

VERTROUWENS ADRESSEN VOOR EIGEN

HOTEL „DE KROON“
SOPHIALAAN — LEEUWARDEN
telefoon 24467 - 24468
Uw adres voor recepties en partijen

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

WARENHUIZENBOUW
N.V. Aannemersbedrijf
VOSKAMP EN VRIJLAND
s-GRAVENZANDE — Telefoon 01748 - 2245* — Postbus 30

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.
BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457 - 561 Telefoon 06750 - 3748

Houtzagerij - Houthandel - Kistenfabriek

JAN LINGEN'S BETONINDUSTRIE N.V.
Veerdam 29 - Telefoon 01850 - 3123 - 1123
PAPENDRECHT

BETONFABRIEK DEN BOER
NIEUW-LEKKERLAND -- Zuid-Holland
Opgericht 1883
N.V. AANNEMERS- EN HANDELSBEDRIJF

VAN OORD
Hoogstraat 73a — Telefoon 444 — Werkendam
RIJSWERKEN GRONDWERKEN ASFALTWERKEN

N.V. AANNEMINGS- EN BOUWBEDRIJF
Burgemeester Hazenberglaan 403 — Rotterdam
Telefoon 19 10 44

Grondboringen Bodemonderzoek
Nortonputten voor Drinkwatervoorzieningen
Pompinstallaties Beregeningsinstallaties
Meer dan 40 jaar ervaring.

FIRMA JAN DE NOOIJ - BENNEKOM
Telefoon 08379 - 2227

FIRMA C. VERMEER EN ZOON'S
fabrieken voor gebogen hout
Telefoon 01894-1230 - Onderkerk aan de IJssel
RONDE EN OVALE TAFELRANDEN
GEBOGEN REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS
ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN enz. enz.

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.
MILL (N.-B.). TELEFOON 08859-605
Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten woningen, directieketen, barakken, garages, vakantiehuisjes enz.
Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veldschuren, loodsen etc.
Export: België, Duitsland, etc.

Aannemersbedrijf GEBR. HAKKERS
• Handel in rijsmaterialen, riet en teen
• Rietmattenfabriek
• Hoepelmakerijen
WERKENDAM — TELEFOON 514

ADVERTEER REGELMATIG

• *Vervolg van pag. 5*

veel zorgvuldiger zijn. De heer Pollema heeft enkele malen zeer onbekommerd over revaluatie gesproken. Ik mag dat dus zeker wel doen. Ik geef alleen de Minister de raad om op het verzoek van de heer Pollema niet in te gaan. Als de Minister het wel doet, vind ik het ook best, maar ik geef hem de raad het niet te doen en ik heb er, dacht ik, een duidelijke grond voor gegeven.

De heer Geuze (CHU): Ja, ja, ik wilde het alleen maar goed begrijpen.

De heer Zijlstra (ARP): O, maar de heer Geuze is heel vlug van begrip, ik heb er geen ogenblik aan getwijfeld, dat hij het niet zou hebben begrepen.

Ik zou mijn betoog als volgt willen afsluiten. Ik zie voor deze Minister van Financiën een zware taak, niet alleen omdat de taak van een Minister van Financiën nooit aan de lichte kant is, maar omdat de hele ontwikkeling van wat men zo kunnen noemen het instrumentarium van ons beleid in deze richting gaat, dat in toenemende mate het zwaartepunt komt te liggen bij de Minister van Financiën. Het instrument van de prijspolitiek zal met de ontwikkeling van de Euromarkt aan betekenis en aan effectiviteit op den duur inboeten. Het instrument van de loonpolitiek wijst gezien de recente gebeurtenissen heel duidelijk in deze richting, dat men steeds minder bereid is dit als een bewust beleidsinstrument, steunend op bewuste berekeningen, te hanteren en zich meer zal richten op, of men niet anders wil of kan, dit laat ik in het midden, de facto de wet van vraag en aanbod, de realiteit als men wil en dat betekent dat de overblij-

vende instrumenten krachtiger, omvangrijker moeten worden ingezet. En in Euromarktverband en op grond van de interne ontwikkeling vallen steeds meer instrumenten weg — het proces is trouwens van 1945 af voortdurend aan de orde geweest: kwantitatieve restricties b.v., we hebben nog wetten gehad, waarover wij nu nog weinig spreken, zoals de bedrijfsvergunningwet — en het zwaartepunt komt steeds meer te liggen bij het budgettaire beleid, te weten fiscaal en uitgavenbeleid, en het monetaire beleid.

Stormcentrum verplaatst zich

Prof Zijlstra eindigde zijn betoog aldus:

Het beleid voor deze minister wordt niet alleen in deze structurele zin verzwakt, hij komt ook — dat heb ik in de aanvang van mijn betoog uiteengezet — tengevolge van deze loon- en prijsontwikkeling voor hete vuren te staan. Het stormcentrum van deze ontwikkeling heeft even geraakt aan het Departement van Sociale Zaken, maar daar behoeven wij op dit ogenblik, gezien de structuur van het loonbeleid, alleen maar ja of nee te zeggen. De Minister heeft ja gezegd. Dat stormcentrum bevindt zich nu bij Economische Zaken. De Minister van Economische Zaken wordt onder vuur genomen, in de Tweede Kamer en in de Eerste Kamer. Ook die fase gaat voorbij en dan komt het stormcentrum bij deze Minister. Ik wens hem toe, dat hij deze stormen zal doorstaan. Ik twijfel er niet aan, dat hij dat zal doen en ik herhaal, dat hij op onze steun en ons vertrouwen kan rekenen.

Het is maar een kleine moeite (die rijk beloond wordt)

om u te abonneren op ons weekblad

Nederlandse Gedachten

Voor slechts f 3,25 per halfjaar ontvangt u wekelijks ons blad.

U kunt dan als meelevende A.R. van week tot week kennis nemen van een blad, dat degelijke voorlichting geeft en dat „elck wat wils” biedt.

Vul vandaag de bon nog in.

BON Noteer mij als abonnee

NAAM: _____

ADRES: _____

PLAATS: _____

Opsturen aan administratie Nederlandse Gedachten, Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag.

Abonnementsprijs f 3,25 per half jaar of f 6,50 per jaar.

Giro 89673 t.n.v. A.R.-Partij-Stichting.

ongezouten

wajang

PLANTEN MARGARINE

smakelijk
gezond
licht verteerbaar

Maaglijders!
DE uitkomst voor U zijn de echte Amerikaanse
C-R MAAGTABLETTEN

Met C-R Maagtabletten kunt U weer normaal eten!

Importeur LOUIS RIETBERGEN - Korenaarstraat 55a-c, Rotterdam

SCHOONHEID

flonkering en liefde straalt uit de brillant, de edelste der edelstenen, kostelijk bezit voor de vrouw. Onze ringen met brillant zijn meesterwerkjes van edelsmeedkunst, stuk voor stuk de prijs ten volle waard. Betrouwbaar en deskundig advies.

SIEBEL

JUWELIER - HORLOGER

Amsterdam: Kalverstraat 123
Den Haag: Lange Poten 11
Rotterdam: Stadhuisplein 24-26
Coolsingel 50, Nwe.Binnenweg 227

Schimmelpenninck

fijn! die ken ik

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

* * Dr. Diepenhorst

In de Tweede Kamer hebben zich twee belangrijke „verplaatsingen” voorgedaan. Dr. I. Th. N. Diepenhorst schoof op naar de regeringstafel, waar hij voortaan als Staatssecretaris van Buitenlandse Zaken zal aanzitten. Wij wensen deze politiek zo dicht bij ons staande nieuwe bewindsman een goede „zit” op zijn nieuwe zetel. Moge God hem in zijn huidige ambt tot een zegen stellen en ook persoonlijk veel voldoening doen ondervinden.

* * Drs. Schmelzer

Een ander gewichtige mutatie in 's Lands Vergaderzaal bracht de verkiezing van drs. W. K. N. Schmelzer tot voorzitter van de K.V.P.-fractie, nadat dr. De Kort had laten weten zijn functie niet te willen continueren. Over dit besluit zullen wij hier niet in beschouwing treden, omdat het er ons om gaat ook de heer Schmelzer onze beste wensen mee te geven. Van hem mag veel worden verwacht. Hij is jong, bekwaam en brengt een grote en breed gevarieerde regeer-ervaring mee naar het bekende bankje, vanwaar hij ongetwijfeld met grote tact zijn zware taak zal vervullen. Niet alleen zijn optreden ten opzichte van de P.v.d.A. en de VVD zullen we nauwlettend volgen. Zijn eerste schermutseling met de socialistische fractie bewijst dat hij zijn mantelje staat. Doch ook zijn houding jegens de beide grotere protestants-christelijke Kamergroeperingen is van belang voor de politieke toekomst van land en volk. Wij willen ook in dit verband aan ons vertrouwen uitdrukking geven. Wij hebben de heer Schmelzer nl. leren kennen als iemand voor wie het kiezen voor een professionele partij diepe ernst is. Juist daarom beseft waarom zijn protestantse mede-christenen zo zeer aan h u n politiek tehuis zijn gehecht. De nieuwe KVP-voorman zal aan de mode, die holder-de-holder een Nederlandse centrum-partij naar CDU-snit verlangt, niet meedoen. Hij zal — als wij het goed zien — meer aan sturen op een goed en eerlijk gemeend samenspel in de christen-democratische gelederen, dan naar een geforceerde samensmelting van KVP, CHU, en ARP.

Wij hopen dat zijn politiek beleid zodanige resultaten zal brengen, dat hij de gelegenheid krijgt zich volop als politiek voorman te ontplooiën.

Daarmee is niet alleen de KVP, doch het gehele Nederlandse staatkundige leven gebaat. Wat ons betreft, behoeft Drs. Schmelzer geen tweede Romme te worden. Aan copieën, zelfs van de allerknappste politici, bestaat geen behoefte. Wij hopen Drs. Schmelzer vanwege zijn eigen mérites blijvend op onze persoonlijke en politieke waardering te kunnen doen rekenen.

De zwakken in de samenleving

HET akkoord tussen werkgevers, werknemers en middenstand omtrent de loonsverhogingen per 1 januari 1964 is door de overheid niet ter zijde gesteld. Integendeel. De resultaten van het overleg binnen het bedrijfsleven zijn door dit kabinet, dat veel waarde hecht aan een goede ontwikkeling van de loonpolitiek (in de richting van het dragen van de eigen verantwoordelijkheid door het bedrijfsleven), volledig geaccepteerd. Zoals de minister van economische zaken zei: ik heb er wel wat tegenop gezien vanwege de te verwachten gevolgen, maar ik acht het feit van een geslaagd overleg bijzonder waardevol.

Het kabinet heeft gelukkig zich na-

der beraden over de gevolgen van dit bedrijfsverleg. Immers: de loonsverhoging houdt een beheerste prijsverhoging in. Waren er ten opzichte van de sociaal en economisch zwakken in deze maatschappij geen maatregelen getroffen dan zouden zij met name het kind van de rekening worden. Uit de overtuiging dat de overheid een schild moet zijn voor het zwakke heeft het kabinet aanvullende maatregelen getroffen.

De sociale verzekeringsuitkeringen, de beide volksverzekeringen en de kinderbijslag worden verhoogd met een percentage dat ligt boven de verhoging van die der lonen: twaalf procent vanaf 1 januari 1964. Het lijkt ons nuttig

een overzicht van de voorgenomen verhogingen hieronder te publiceren.

Het ware gewenst — nu de prijzen, zeker rondom 1 januari 1964, zullen stijgen — de verhoogde uitkeringen ditmaal zo spoedig mogelijk betaalbaar te stellen, zo nodig bij voorschot. Spoedige hulp is onder deze omstandigheden dubbele hulp.

Oude en nieuwe uitkeringen

	OUD		NIEUW	
	per maand	per jaar	per maand	per jaar
Algemene Ouderdomswet				
Gehuwden	f 204,50	f 2454,—	f 229,50	f 2754,—
Ongehuwden	„ 131,50	„ 1578,—	„ 147,50	„ 1770,—
Alg. Weduwen- en Wezenwet				
Wed. zonder kinderen en tijd:				
weduwenuitkering	„ 151,—	„ 1812,—	„ 169,50	„ 2034,—
Weduwen met kinderen	„ 216,50	„ 2598,—	„ 242,50	„ 2910,—
Wezen tot 10 jaar	„ 47,50	„ 570,—	„ 53,50	„ 642,—
Wezen 10 tot 16 jaar	„ 71,50	„ 858,—	„ 80,50	„ 966,—
Studerende en invalide wezen				
16—27 jaar	„ 93,50	„ 1122,—	„ 105,—	„ 1260,—
Interimwet Invaliditeit				
Klasse A	„ 343,50	„ 4122,—	„ 385,—	„ 4620,—
Klasse B	„ 279,—	„ 3348,—	„ 312,50	„ 3750,—
Klasse C	„ 215,—	„ 2580,—	„ 241,—	„ 2892,—
Kinderbijslagwet loontrekkenden en kleine zelfstandigen per kwartaal				
		Oud	Nieuw	
Eerste kind	f 67,86	f 67,86	f 76,44	
Tweede kind	„ 73,32	„ 73,32	„ 82,88	
Algemene kinderbijslagwet per kwartaal				
Derde kind	„ 73,32	„ 73,32	„ 82,88	
Vierde en vijfde kind	„ 99,84	„ 99,84	„ 112,32	
Zesde en volgende kinderen	„ 112,32	„ 112,32	„ 126,36	

Technisch Bureau

A. Meerman N.V.

BOUWMACHINES

VLAARDINGEN - TEL. 01898 - 5157

Vraagt uw bakker naar

TARVO-BROOD

Uw bakker
Uw dokter

DEN HAAG

SIGARENMAGAZIJN Matador

L. KORPEL

Mauritskade 71. Tel. 180234, b.g.g. 607673
Postrekening 37 70 73

Levert alle rokersartikelen
waarheen u maar wenst.

LAK- EN VERFINDUSTRIË

v/h P. WERRE & CO.

Alles op verfg gebied

Veenkade 49-50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

Ook het kleine karwei
appreciëren wij

BOON'S SCHILDERSBEDRIJF

PIET HEINSTRAT 62 — TELEFOON 33 11 12
Filialen te Delft en Rotterdam.

INNEMEE & ZOON N.V.

BEGRAFENISTRANSPORT

DEN HAAG - TELEFOON 115940
HAARLEM - Telefoon 10441
DELFT - Telefoon 26808

Onmiddellijk ter plaatse te ontbieden.

WESTLAND

H. HORTENSIOUS & ZOON

METSELAARS en AANNEMERS

Bevelen zich beleeft aan voor alle voorkomende werkzaamheden

NIEUWBOUW - VERBOUW - BETONWERK EN VERDERE REPARATIE

STOKDIJKKADE 100 - NAALDWIJK
Telefoon 0 1740 - 43 08

Voor: Tricotages - Lingerie en Kousen

Drukkerij - Papierhandel

DE OLDEHOVE

J. VAN ESSEN
NAALDWIJK - Postbus 23 - TELEFOON 01740-4056

Uw drukker voor handel en industrie

Gaarne staan wij u met modellen en offerte ten dienste.
Ook uw adres voor doorslagpapier, cyclostypapier enz.

Firma A. v. d. Meer & Zoon

AANNEMERSBEDRIJF

ONTWERPEN, NIEUWBOUW, ONDERHOUD

Hofstraat 7 - Telefoon 01740 - 4239

HONSELERSDIJK

Geeft dit blad door

VLAARDINGEN

Firma A. van Roon

Speciaal adres voor
watersport- en kampeerartikelen

Westhavenkade 61 - Vlaardingen - Tel. 3492 en 5792

Uw adres voor

Tapijten, Gordijnstoffen, Dekens,
Tafelkleden, Stoelen, Overtrekken enz.

Woninginrichting Firma C. Brouwer

Voorstraat 41 - Telefoon 4530

AMSTERDAM

GEZOND, GEZELLIG EN 'T GOEDKOOPST
is het stoken met de kolen van de

FIRMA S. DOGGER Hzn.

SCHINKELKADE 14 - TELEFOON 722516
ANTRACIET
BRECHCOKES en OLIE voor centrale verwarming

G. W. GRUPPEN

Aannemersbedrijf

SPAARNDAMMERDIJK 388 - TEL. 80553 - AMSTERDAM

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

nieuw en NIEUW

En Hij, die op den troon gezeten is, zeide: Zie, Ik maak alle dingen nieuw. (Openb. 21 : 5a)

EEN nieuw jaar — daar kijk je even tegenaan met iets van verwachting. Er kan van alles in gebeuren, veel dingen in de wereld en in ons eigen leven kunnen anders gaan dan tot heden. We hopen het, we vrezen het tegelijk. Maar na een poosje ontdekken we — en we wisten het al van te voren — echt radicaal anders wordt het niet. Van 31 december op 1 januari is er niet veel meer gebeurd dan dat een 3 een 4 werd. Een nieuw jaar, dat is net zoiets als wanneer je een nieuw telefoonnummer krijgt of een nieuw adres: iets nieuws van die aard laat alles wezenlijk bij het oude.

We voelen wel, dat er iets anders aan de hand is, als de bijbel spreekt b.v. over een nieuw verbond, het nieuwe testament, een nieuw gebod, een nieuw lied, een nieuwe schepping, de nieuwe mens. Wij moeten het met één woord doen, maar in het Grieks heeft men twee verschillende woorden. „Nieuw” — in b.v. een nieuw jaar — is „neos”, „nieuw” — in b.v. een nieuw gebod, een nieuwe schepping — is „kainos”.

Je hebt dus nieuw en NIEUW. In de bijbel is het nieuwe niet van zoveel belang, daar gaat het om het NIEUWE. Niet de prolongatie van het oude in een nieuwe gedaante krijgt daar de aandacht, het gaat in de bijbel om het wezenlijk NIEUWE, het door en door andere, het-nog-nooit-vertoonde.

Dit NIEUWE vinden we in onze werkelijkheid niet. De Prediker in het oude testament heeft ernaar gezocht, maar hij kwam tot de conclusie: er is niets nieuws onder de zon; iets NIEUWS, bedoelt hij, iets wat er nog nooit geweest is. Het nieuwe van ons is: een verandering van een getal, een herschikking van de dingen, een restauratie, een nieuwe formulering, een nieuwe belichting.

In de politiek wordt nogal eens onderscheid gemaakt tussen conservatief en progressief. Het verschil kan belangrijk zijn, maar het is altijd betrekkelijk. Conservatief betekent ongeveer: de zaak laten zoals ze was; progressief betekent: de zaak vooruitbrengen. Maar altijd is het dezelfde zaak die op de oude of een wat andere voet wordt voortgezet — dezelfde zaak. Een conservatief mens is een mens-van-het-oude-jaar, hij kan van die 3 maar geen 4 maken, hij schrijft zelfs nog weleens: „18-honderd-zoveel”. Een progressieve is een echt nieuwjaarsmens, 't gaat hem vlot af: „1964”, hij moet soms oppassen niet „1984” te schrijven. Maar dit hebben de conservatieve en de progressieve mens (of partij) gemeen: ze leven

beiden in wat de bijbel „deze eeuw” noemt, of: „het oude”, of: „wat bezig is voorbij te gaan”. Conservatief en progressief — ze moeten elkaar maar niet te veel verwijten, ze moeten niet al te zeer verontrust over elkaar zijn — in het licht van de bijbel is het lood om oud ijzer: 't Wordt alles door dezelfde zon beschenen en er is niets nieuws onder die zon.

Het NIEUWE is van „de toekomstende eeuw”. Als Johannes in een visioen het NIEUW Jeruzalem ziet

neerdalen uit de hemel, hoort hij Gods stem: „Zie, Ik maak alle dingen NIEUW”. Dat is toekomstmuziek, maar de klanken ervan waaien over naar het heden. Het nieuwe gebod, de nieuwe mens — zij zijn zo'n klank, zij zijn een teken van het NIEUWE, nu, in deze eeuw betekenen zij de toekomstende eeuw.

Het NIEUWE kan ook met andere letters geschreven worden. Als wij „christen” schrijven of „christelijk”, staat dat voor „NIEUW”. Een christen is een mens wiens eigenlijke leven van de toekomstende eeuw is, hij is een burger van het rijk in de hemelen (Fil. 3 : 20). Een christelijke organisatie, een christelijke krant zijn — of althans pretenderen te zijn en hebben te zijn — organen van het NIEUWE. In hen, door hen heen wordt iets van de toekomst heden, wordt iets van het visioen werkelijkheid: „Zie, Ik maak alle dingen NIEUW”. Zij mogen zich „christelijk-nationaal” noemen, maar dat zij van de NIEUWE wereld zijn moet meer karakteristiek voor hen zijn; „christelijk-historisch” mogen zij heten, maar de krachten van de toekomstende eeuw drijven hen het meest. Zij mogen conservatief zijn, behoudend, progressief, naar vooruitgang strevend, maar zij zijn vooral, althans hebben te zijn, volhardend gericht op Gods toekomst, het nooit-geziene en ongehoorde.

Doe je daar in de praktijk wat mee? Is deze gerichtheid op het NIEUWE te vertalen in de concrete termen van actie, beleid, program? Kun je ermee werken, ervanuit werken in de omgang, in de Kamer, in de krant?

In Openbaring 21 wordt van het NIEUWE iets aangeduid. „Hij zal alle tranen van de ogen (der mensen) afwissen, en de dood zal niet meer zijn, noch rouw, noch geklaag, noch moeite zal er meer zijn”. En de psalmen, de profeten, de evangelien zijn er vol van, overal breekt het NIEUWE door als het gaat over het recht der armen, de bevrijding der verdrukten, de strijd tegen het geweld, de dood aan de dood. De wereld wordt er vol van, waar Hij zijn voeten zet, die met ontferming bewogen was over schapen die geen herder hebben. De vraag voor christelijke actie is niet zozeer: kun je daarmee werken, met die gegevens? De vraag is: wil je meewerken, nu dat NIEUWE gegeven wordt?

„Hij, die op den troon gezeten is, zeide: Zie, Ik maak alle dingen NIEUW.”

Zij die het vantevoren al gehoord hebben groeten de wereld: „Gezegend NIEUW jaar.” J. Firet

DEZE WEEK

- * Lonen en prijzen (pag. 2)
- * TV-stijl (pag. 3)
- * Minister en zondag (pag. 3)
- * Buitenlands jaaroverzicht (pag. 4, 5 en 6)
- * Volk en krijgsmacht (pag. 8 en 9)
- * De arjos (pag. 3 en 7)
- * De middenstand (pag. 12 en 13)

Luister ...

op nieuwjaarsdag naar onze radio-uitzending. Spreker: Mr. W. R. van der Sluis, secretaris A. R. Partij. De uitzending vindt plaats van 18.20-18.30 uur via Hilversum II (VARA).

Een dringend verzoek

Gireer uw jaarabonnement, dus f 6.50 of het bedrag voor de eerste helft van 1964 (te weten f 3.25) spoedig op giro-rekening nr. 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting in Den Haag.

In de loop van januari zullen voor de abonnees, waarvan geen betaling ontvangen werd, de kwitanties (nu 60 cent incassokosten) worden gereedgemaakt.

Ambassador

HOTEL-RESTAURANT
Het hotel waar u zich thuis voelt. Parkeergel. Sophialaan — Zeestraat (nabij Plein 1813). Den Haag. Tel. 117700*

HET IS

HOPMAN N.V.

ORANJELAAN 66 - ZOETERMEER
Telefoon 01790-3700*

die kan bemiddelen bij aankoop van een **EIGEN HUIS IN ZUID-HOLLAND**
Vraagt onze nieuw uitgekomen woninggids

— RIPPEN
— FÖRSTER
— SCHIMMEL
— IBACH
— GROTRIAN-STEINWEG

R. v. d. Burg n.v.

AMERSFOORT
Arnhemsstraat 8,
Telefoon 03490-13877

De beide edities van

EENZAAM MAAR NIET ALLEEN

(gebonden f 13,75; pocket f 4,90)
zijn thans weer verkrijgbaar bij de boekhandel.

UITGEVERIJ W. TEN HAVE N.V.

FA. NIJHOFF & KWAST

Anno 1919

„MEUBELINDUSTRIE”
BORNE (Ov.)

Telefoon (05409) 234

Fabriek voor speciaal meubilair t.b.v. de universiteits laboratoria, ziekenhuizen, chemische industrieën.

Exclusieve betimmeringen van representatieve ruimten, directiekamers etc.

Meubilair t.b.v. het zusterhuis „Vrije Universiteit”, „Reactor Instituut Delft”, Research Lab. v. d. „Koninklijke Ned. Zoutindustrie”, Betimm. en meubilair Gebouw v. d. Tweede Kamer der Staten Generaal, werd in onze fabriek vervaardigd en ter plaatse gesteld.

Kies vandaag zekerheid voor morgen.
Bij ziekte, ongeval en invaliditeit

INKOMSTENGARANTIE A.O.V.

Uniekepolis met waardeversteekopkracht
(en de belasting betaalt 30-60 % mee)

Amersfoort,
Bergstraat 6-8, tel. 17043*

dubletta

Vloeren

Stá op Dubletta vloeren.
Vloeren waar het goed lopen op is (slipvrij, voetwarm).
Vloeren die goed en gemakkelijk te onderhouden zijn.
P.V.C. op een zuivere jute rug.

Effen of met dessin.
Levering op rollen breed 150 cm.

N.V. HELMONDSCHHE
TEXTIEL MAATSCHAPPIJ
Afd. Dubletta vloeren
POSTBUS 12 HELMOND
EEN HATÉMA PRODUKT

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457 - 561 Telefoon 06750 - 3748

Houtzagerij - Houthandel - Kistenfabriek

N.V. AANNEMINGS- EN BOUWBEDRIJF
Burgemeester Hazenberglaan 403 — Rotterdam
Telefoon 19 10 44

LAK EN VERF
voor industriële en
bijzondere doeleinden.

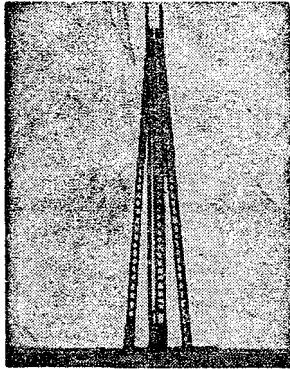
N.V. LAK- EN VERFFABRIEK MACOSTAN
EDE, telefoon 2047 (08380)

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.), TELEFOON 08859-605

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen,
houten woningen, directieketen, barakken, garages,
vakantehuisjes enz.
Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veld-
schuren, loodsen etc.

Export: België, Duitsland, etc.

FA. H. MANSCHOT & ZONEN

Aannemers van
HEIWERKEN
Telefoon 03474 - 269
LEXMOND

Gespecialiseerd in het
heien met stoomblokken
van 2000 tot 8000 kg.

Gjaltema's Timmerfabriek „Volharding” N.V.

MARUM (Gr.)

Telefoon 05944 - 531 — 05900 - 45866

Uw adres voor alle timmerwerken en standaardkasten

GEBR LOMMERTS N.V. takelwerk

Havenstraat 38 - Delfzijl - Telefoon 05961 - 3633
Westersingel 120 - Rotterdam - Telefoon 010 - 134658

BAGGERMAATSCHAPPIJ TJAART VAN DER MOLEN NV

GRONINGEN

Hoornsdediep 3 - Telefoon 05900 - 23928

C.V. J. H. van Leeuwen

Fabrikanten van rode en blauwe
rietvorsten en eindrietvorsten
Hollandse pannen (handvorm) en
bijpassende vorsten (handvorm)

KOUDEKERK AAN DEN RIJN
Tel. 01714-228 — Tel. 01720-2569

FIRMA C. VERMEER EN ZONEN'S

fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894 - 1230 - Ouderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN
GEBOGEN REGELS VOOR STOELLEN EN FAUTEUILS
ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN enz. enz.

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

VOSKAMP EN VRIJLAND

's-GRAVENZANDE — Telefoon 01748 - 2245* — Postbus 30

Oosterhof's Aannemersbedrijf

GRIJPSKERK — LEEUWARDEN

WEGEN,

GROND- EN WATERWERKEN

In vervoersbedrijf is kern van sociale problematiek aan de orde

* **Loonmatiging en medezeggenschap** * **Eigen visie van prof. Romme**

STERK de aandacht trekt de laatste tijd het vervoersbedrijf.

Dit is begonnen met de staking van de buschauffeurs, die wel heel duidelijk en op een wat geforceerde wijze aan het Nederlandse publiek, de regering en de werkgevers, georganiseerd in de Kon. Ned. Vereniging van Transportondernemers, wilde te verstaan geven, dat de lonen voor de chauffeurs aanzienlijk dienden te worden opgetrokken.

De betrokken vakbonden van vervoerspersoneel hebben ook nogal moeilijkheden gehad, omdat ook intern ernstige kritiek werd geuit op het beleid van deze organisaties. De vakbonden zijn er echter in geslaagd een loonsverhoging in de wacht te slepen van niet minder dan 15 procent, afgezien dan nog van andere verbeteringen in de c.a.o., die een meer secundair karakter dragen.

Deze aanzienlijke loonsverbetering is uiteraard nog afhankelijk van de goedkeuring van het bestuur van de Stichting van de Arbeid.

Maar wie nu mocht denken, dat de chauffeurs bij het streekvervoer, op de langere afstanden dus, bijzonder tevreden zouden zijn met dit resultaat, die heeft het mis. Althans een vrij aanzienlijk aantal, waarvan de gegevens variëren van 800 tot 1200 is vorige maandag toch in een nachtvergadering in het Utrechtse Tivoli te hoop gelopen om te protesteren tegen dit resultaat, dat de vakbonden bereikt hadden. Deze groep van chauffeurs was van mening, dat de bonden meer hadden kunnen bereiken. Zij vonden, dat de afstand in beloning tot de gemeentelijke chauffeurs nog te groot was gebleven.

Zeer duidelijk moet hier gesteld worden, dat bij een groot aantal chauffeurs ook tevredenheid is geconstateerd, maar de opposanten, die naar Utrecht trokken, meenden, dat nu handelend diende te worden opgetreden. Weliswaar was de lust tot een tweede staking niet groot, maar wel werd overgegaan tot oprichting van een belangenvereniging. De vereniging staat open voor georganiseerden en ongeorganiseerden en de contributie bedraagt slechts f 1.— per maand. Het bestuur bestaat zelf ook uit chauffeurs en er wordt geen onderscheid gemaakt tussen geloofsovertuigingen of politieke opvattingen. Degeenen, die toetreden tot de belangenvereniging kunnen dus ook rustig lid blijven van hun vakbond.

De rekening

Men kan hierbij opmerken, dat de zaak voor de vakbonden, zij het teleurstellend, toch nog vrij goed is afgelopen. Maar tevens wordt de vraag gehoord, waarom krijgt de vakbeweging deze rekening gepresenteerd? Welke fouten zijn in het verleden gemaakt? Wij geloven, dat dr. W. Albeda, secretaris van het C.N.V., in zijn door ons reeds eerder geciteerde artikel hierop al antwoord gegeven heeft.

De vakbonden hebben een sterke matiging in de lonen betracht in het verleden, tot behoud van de volledige werkgelegenheid. Denkend aan de slachtoffers, die zouden vallen bij het teruglopen van de welvaart, bij het voorbij schieten van het doel van de grotere welvaart en aan alle ellende verbonden aan de werkloosheid, waarvan de herinneringen bij velen nog vers in het geheugen liggen, heeft men de veilige weg van de matiging, var. de geleidelijke welvaartsstijging gekozen.

Hiertegen is nu verzet gegroeid. Dit beleid van de vakbeweging wordt blijkbaar afgekeurd door vele leden, niet in de laatste plaats waarschijnlijk, omdat in vele gevallen de werkgevers zich toch reeds gedwongen zagen in afwijking van de contracten hogere lonen te betalen.

Thans staat een forse loonsverhoging op stapel, met alle risico's daaraan verbonden.

Prof. Zijlstra heeft daarop in de Eerste Kamer reeds duidelijk gewezen. Zouden lonen en prijzen uit de hand lopen, afgezien van de vraag, wie dan als de schuldige aangewezen moet worden, dan zullen in een groot aantal bedrijfstakken duizenden werknemers het gelag met een periode van werkloosheid moeten betalen.

Deze consequentie heeft de vakbeweging in het verleden reeds gezien en zeer terecht. Minister Zijlstra heeft dit nog eens onderstreept.

Thans is er echter beweging gekomen onder de leden van de vakbeweging. Bovendien werden in vele gevallen de c.a.o. al niet meer bepaald stipt nagekomen, zodat de vakbeweging moeilijk nog langer centrale verantwoordelijkheid kon dragen voor een sterk beheerst loonbeleid, zoals in het recente verleden is gevoerd.

Ondanks de forse loonsverhogingen, die hier en daar reeds zijn aangekondigd, blijken een aantal betrokken werknemers al zover te zijn op de weg van de ontstemming, dat zij ook hiermee niet meer tevreden zijn.

De tarieven

Wat betreft het vervoersbedrijf en de houding van de buschauffeurs zouden we nog aandacht willen vragen voor een referaat, dat drs. H. J. Noortman, directeur van het Economisch Bureau voor het Weg-

vervoer, vorige week heeft gehouden in de jaarvergadering van de Ned. Bond van Prot. Chr. Beroepsgeoderenvervoerders te Bilthoven.

De heer Noortman wees met grote klem op de noodzaak van optrekking van de vervoerstarieven, die in het verleden naar zijn mening reeds waren achtergebleven. Met de aan de minister verzochte goedkeuring voor een optrekking van de tarieven voor het beroepsgeoderenvervoer met 10 tot 12½ en 15 procent achtte hij de bestaande achterstand nog niet ingehaald. Ook mr. dr. Verkerk, voorzitter van deze bond, had in zijn openingswoord reeds grote nadruk op deze zaak gelegd.

De heer Noortman vroeg ter verduidelijking van dit standpunt aandacht voor de bijzondere relatie tussen het vervoersbedrijf en de welvaart. Hij noemde het een typisch nevenverschijnsel van de welvaart, dat in sommige bedrijfstakken de prijzen en tarieven relatief extra sterk omhoog gaan. Deze bedrijfstakken, waartoe ook het vervoer behoort, zijn typisch gericht op dienstverlening. Het arbeidsintensieve karakter van dergelijke bedrijven maakt het onmogelijk hier de produktiviteit steeds maar op te voeren om hieruit hogere lonen te kunnen betalen. In het vervoersbedrijf heeft de produktie per man reeds een maximum bereikt. Ook het laadvermogen van de auto's is aan de top en verdere vervanging van mensen door middel van mechanisatie is uitgesloten.

Achtergebleven

De rest van het bedrijfsleven kan echter wel de produktiviteit opvoeren en daaruit wel hogere lonen betalen zonder prijsverhoging. Het vervoer kan dit niet en toch moeten ook hier de lonen omhoog, want deze bedrijfstak mag geen achtergebleven gebied zijn, wil men voorkomen dat alle personeel wegloopt. Voor het arbeidsintensieve vervoersbedrijf, evenals voor alle dienstverlenende sectoren, betekent daarom een welvaartsperiode met olopende lonen, een relatief sterke stijging van prijzen en tarieven, waaruit hier de loonsverhogingen betaald moeten worden.

In het vervoer zijn de officiële lonen in het verleden reeds achtergebleven, omdat in vele gevallen tariefsverhogingen werden geweigerd. Het is daarom niet zo verwonderlijk, dat juist in deze dienstverlenende sector de vakbeweging de rekening gepresenteerd krijgt. De rekening voor haar beheerste beleid in het belang van onze nationale economie.

Wij vragen ons in dit verband af, of het zo verwonderlijk genoemd kan worden, dat reeds eerder als protest tegen de vakbeweging in de kring van het N.S.-personeel categorale organisaties werden opgericht?

Medezeggenschap

Prof. mr. dr. C. P. M. Romme heeft vorige week de leden van de Algemene Katholieke Werkgevers Vereniging in een lustrumvergadering te Rotterdam nog een andere achtergrond geschetst van de huidige, wat men wel noemt, loonexplosie en de moeilijkheden rondom de positie van de vakbeweging. Zijn schets was niet minder interessant.

Prof. Romme noemde de onevenwichtige spreiding van de economische medezeggenschap van de arbeiders de kernoorzaak van de recente loonontploffing. De arbeider zou zich tekort gedaan voelen in de ontwikkeling van de medezeggenschap. Aan de top is deze medezeggenschap weliswaar volledig bereikt, maar in de bedrijfstakken en de ondernemingen ontbreekt er nog veel, en in sommige gevallen, alles aan.

De wil en het verlangen van iedere mens is om niet alleen leverancier van arbeidskracht te zijn, maar om medewerker, bedrijfsgenoot, deelgenoot te zijn.

De mens wil niet de hele dag logeren bij een ander, maar ook wanneer hij werkt, werken in een huis, dat mede van hem is. Dit is niet te bereiken met de beste organisatie en niet met de grootste eerbied voor de mens, maar alleen met een structuurwijziging van de onderneming, welke aan de bevoorrechte positie van de factor kapitaal een einde maakt.

De sociale politiek moet afgestemd worden op het economisch mogelijke, dat was de heer Romme wel met de heer H. H. Wemmers, voorzitter van het Verbond van Prot. Chr. Werkgevers, eens. Maar, aldus prof. Romme, door wie anders kan dat in de bedrijfstak en de onderneming worden gedaan dan door de leiders en vertrouwensmannen van de arbeiders. En mogen ze er dan nog een eigen mening op na houden en een reële invloed uitoefenen op de medebepaling van het economisch mogelijke?

De heer Romme memoreerde, dat het aan de sociale beweging te danken is, dat de gedachte van het overleg het in Nederland gewonnen heeft van de strijdgedachte van syndicalisten en socialist.

Iets om mee te beginnen ter verandering van de structuur in de onderneming noemde prof. Romme het rapport van de commissie-Steenkamp (K.V.P.).

Hierin wordt gesuggereerd de Raad van Commissarissen ook te doen samenstellen door werknemersgroeperingen. Hoewel later hieruit nog verdere consequenties getrokken moeten worden, zou voorlopig de directie een middenpositie kunnen innemen tussen arbeid en kapitaal.

Het antwoord op de vraag, of de vakbeweging voor de toekomst nog wel een taak heeft, lijkt ons na bovenstaande probleemstelling, niet onzeker. Er ligt misschien meer werk dan ooit te voren, maar het moet aangevat worden en wel op de juiste manier. Voorwaar, geen eenvoudige taak. (soc. med.)

* * * Niet op zondag

Minister Biesheuvel wil niet op zondag vergaderen. Deze Nederlandse reactie op het voorstel van de Franse landbouwminister Pizani om de zgn. Marathonzitting van de E.E.G.-bewindslieden tot 23 december te verlengen, werd ons wel door de radio doch niet via het t.v.-nieuwsjournaal meegedeeld. Blijkbaar vindt de t.v. principiële overwegingen niet vermeldenswaard.

Zondag 22 december zou de laatste dag van het moezame beraad in Brussel moeten zijn. Maar minister Biesheuvel kent het gebod: „Dan zult gij geen werk doen”. Dat hij daar openlijk voor uitkomt spreekt, zijn persoonlijkheid in acht genomen, haast vanzelf. Maar wij willen het toch even met waardering vermelden. Wij hopen dat hij aan zijn eindje vasthoudt.

Wij hopen dit ook op grond van toekomstige overwegingen. Vele protestanten zullen wellicht inzien dat medewerking aan de E.E.G. niet betekent

dat alleen buitenlandse invloeden en gewoonten in de Europese samenwerking een rol spelen.

Eveneens los van onze principiële bijval staat een praktisch argument.

Sinds op 9 mei j.l. werd besloten het Europese landbouwbeleid voor nieuwjaar een stuk vooruit te brengen, hebben beurtelings Frankrijk en West-Duitsland geen haast gemaakt deze afspraak na te komen. Toen men zich op 9 december toch aan de onderhandelingsstafel zette, bleek nationalistisch getint egoïsme hoogtij te vieren. Wij zien niet in waarom die houding nu juist op zondag gewijzigd zou kunnen worden. De laatste berichten uit Brussel wijzen er trouwens al op, dat men plotseling op belangrijke punten overeenstemming kan bereiken. En dat op normale werkdagen. Excellentie Biesheuvel, zorg er voor dat u niet het zondagskind van de rekening wordt. Desnoods nog maar een paar dagen langer niet roken.

Dr. A. Veerman op de Algemene Vergadering van ARJOS

Politiek is een zaak die in beweging is. Van geval tot geval moeten wij beslissingen nemen. In 1963 zijn die beslissingen bijvoorbeeld vaak anders dan in 1962. Ook in de ARJOS houdt men zich met politiek bezig. Er is een tijd geweest dat men zei in de ARJOS bestudeer je de beginselen. Tegenwoordig zijn er wel mensen die vinden dat de ARJOS zelf aan politiek moet doen. Ik weet dat nog niet, aldus spreker. De ARJOS is nooit geroepen waar te maken wat ze poneert. Ze maakt bovendien deel uit van de A.R.P.

Als partij zullen we samen het beleid moeten vinden. Aan groepsvorming in onze kring hebben we geen behoefte.

De situatie is echter zo, dat 21-jarigen stemrecht hebben. Dat betekent dat ze mee willen bepalen wat de lijn moet zijn, dat ze mee willen werken om de politiek te vinden.

Iedere partij heeft een zeker radicalisme nodig. Dat moet van de jeugd komen. Spreker maakte zich er wel eens zorgen over of dat in de ARJOS in voldoende mate aanwezig is. De jeugd moet naar de toekomst kijken. Ze heeft het recht bij haar bezigging fouten te maken, maar ze moet er geen gewoonte van maken.

Wij moeten uitgaan van de werkelijkheid van vandaag. Echter niet om ons daar bij neer te leggen. Dat kunnen we niet in een gebroken wereld. Tegenover bepaalde dingen staan we zelfs anti-thetisch. Wij mogen echter niet vluchten uit de werkelijkheid van wetenschap en techniek. De kernwapens kunnen we bijvoorbeeld niet wegredeneren. Vanuit de werkelijkheid moeten we aan het werk. Als we niet met beide benen op de vloer staan, krijgen we geen been aan de grond.

In onze kring bestaat de neiging wantrouwend te zijn tegen nieuwe dingen, maar het nieuwe is niet verkeerd omdat het nieuw is.

De blik op de toekomst

Wanneer wij willen bouwen aan het leven van vandaag dan moeten wij de blik richten naar de toekomst. Ook in Arjoskring is het nodig te zeggen dat alles in deze tijd razendsnel gaat. Dit eist een enorm aanpassingsvermogen en een grote soepelheid van geest. Het verontrustende is dat velen in deze tijd de neiging hebben terug te grijpen naar een voltooide verleden tijd. Spreker maakte dit duidelijk aan de hand van een voorbeeld uit de kring van het onderwijs. Wie zegt dat het bijzonder onderwijs regel moet zijn en het neutrale aanvulling, die hanteert een schone regel, maar hij gaat terug tot voor

1917. De pacificatie werd welbewust aanvaard, en deze gaat uit van de regel dat het openbaar onderwijs alom tegenwoordig is.

Evenzo is het met de vrijheid van onderwijs. Het verschil tussen vrijheid van richting en inrichting dateert niet van vandaag. In 1917 werd de vrijheid van richting in de grondwet vastgelegd. Dat betekent de vrijheid om zelf de leermiddelen en de onderwijzers te kiezen.

De politieke geschiedenis kent geen terug. Wij moeten vooruit. De oude kreten doen het in onze kring nog best, maar laten we ze toch vooral toetsen op hun waarde voor de werkelijkheid van nu.

Levend beginsel

Wij moeten ons laten leiden door een levend beginsel.

Ieder politicus is kind van zijn tijd. Groen is niet los te zien van het romantisch denken en Kuyper niet van het natuurwetenschappelijk denken. Ook liberalisme en socialisme ondergingen daarvan de invloed.

Vanuit bepaalde grondstellingen kwam men tot een politiek huis, zoals men in de wiskunde uitgaat van axioma's. Wij zijn ook kind van onze tijd, wij hebben de betrekkelijkheid van stelsels leren inzien. Dat zien wij op diverse terreinen.

Prof. Berkouwer heeft gesproken over "concentratie op 't wezenlijke". Wij willen alles zien vanuit de Bijbel en stelsels bekijken wij kritisch. Wij hebben moeite met afstand nemen. Onze theorieën zijn aan ons en onze tijd gebonden. Bij de Indonesische kwestie bijvoorbeeld, hebben we ons teveel laten leiden door een bepaalde gezagstheorie.

Zijn wij misschien ook teveel aan het theoretiseren over nieuwe ondernemingsvormen? Het is mogelijk dat wij een zaak als deze mentaal verkeerd benaderen. Als iets niet aansluit bij de werkelijkheid, dan wordt het een dode letter. Ons uitgangspunt moet ons leiden naar praktijk.

Over de vraag hoeveel uitgangspunten er zijn kan men van mening verschillen.

Het christelijke leven is één, maar het heeft verschillende aspecten. "Zoek eerst het Koninkrijk Gods" is geen politiek beginsel, maar het is van veel belang voor het politieke leven. De Bijbel staat vol woorden die ons leven bepalen. De hoofdlijnen die de Bijbel ons voorhoudt zijn niet aan plaats en tijd gebonden. Aan die lijnen moeten we ons houden, maar met het woord beginsel moeten we zuinig zijn.

Christelijk wereldplan

Wij hebben te bedenken dat wij moeten leven vanuit het christelijk wereldplan. Wij leven naar de Wederkomst toe en dat geloof geeft kleur en warmte aan ons optreden. Deze wereld en alles wat er bij hoort moeten zij stellen in dienst van de Heer.

In dit verband vroeg spreker zich af of het niet juist zou zijn het eschatologisch uitzicht dat wij hebben een plaats te geven in ons program.

Niet alleen in ons bezigzijn, maar ook in ons program moet het verlangen doortrillen naar een volmaakte wereld.

Wij hebben heimwee naar een andere wereld, waar volmaakte yrede heerst.

Wij staan met elkaar in een barre, maar ook in een magnifieke tijd.

Vol idealen vechten wij voor een betere wereld.

Wij doen dat niet alleen, maar met de Bijbel in de hand en de hemel in het hart.

TELEVISE EN WAARDIGHEID

EEN lid van de Tweede Kamer, de heer Van Rijkevorsel, heeft aan minister Bot vragen gesteld over een t.v.-uitzending van de Vara. In die uitzending werd de draak gestoken met de nieuwe commissaris van de provincie Limburg, de vroegere minister van sociale zaken. En de vragsteller zou graag zien, dat de Vara op de vingers werd getikt.

Wij zijn het met de liberale Nieuwe Rotterdamse Courant eens, dat de Regering hier voorzichtig moet zijn. Zij moet niet een soort censuur uitoefenen op de programma's van de Omroepverenigingen.

Maar er is ook een andere kant aan de zaak.

De Vara gaat herhaaldelijk de perken te buiten en komt met dingen, die aan alle waardigheid zijn gespeend. In dienst van de Vara heeft b.v. Mies Bouwman gezegd, dat zij zomaar eens een heel vies woord zou zeggen. En toen kwam dat vieze woord. Het was „Morele Herbewapening”. Heel prettig voor die leden van de P.v.d.A. die in de actie van deze Morele Herbewapening een niet onbelangrijke plaats innemen. Het lid der Eerste Kamer de heer De Loor heeft op een conferentie van de Morele Herbewapening het zijne gezegd over onze verhouding tot Indonesië. Wij hebben daarop toen nog al kritiek gehad. Maar juist, omdat wij deze beweging, ondanks principiële bezwaren, ernstig willen nemen. Wij kennen verschillende hoogstaande Nederlanders, mannen en vrouwen, die hun krachten aan deze actie geven. Wij weten ook, dat de grote vijandschap tegen deze beweging opeens openbaar werd, toen zij zich keerde tegen de publieke uitingen, waarbij de homo-sexualiteit werd verdedigd als een scheppingsvariant.

De aanval op de nieuwe commissaris in de provincie Limburg was een ander voorbeeld. En in dezelfde uitzending werd over de naam van een oud-functionaris van de K.L.M. zulk een gemene en flauwe toespeling gemaakt, dat het onmogelijk is, haar ook maar te signaleren.

Velen hebben zich daaraan geërgerd. Maar niemand is verplicht er naar te kijken en naar te luisteren. Het kwaad wreekt zichzelf. De uitzendingen van de Vara krijgen daardoor een slechte naam bij degenen, die nog altijd van mening zijn, dat er grenzen zijn en dat bij het jagen naar succes bij een typisch cabaret-publiek niet alles geoorloofd is.

De socialisten hebben bij de jongste verkiezingen een klap gehad, die aankwam. De oorzaken van de nederlaag worden door partij-instanties onderzocht. Maar reeds is van socialistische zijde de vraag gesteld of het niet mee kan komen van de overtrokken wijze, waarop de Vara alles heeft proberen af te breken of in een hatelijk daglicht te stellen, wat van de zijde der Regering werd gedaan. De wijze, waarop b.v. minister Van Aartsen eenmaal is behandeld, door zijn interview te verknippen en te belichten, was daarvan een duidelijk voorbeeld.

En deze overdosering bij de propaganda kan best een van de oorzaken zijn, waardoor het publiek er genoeg van kreeg. Wie in die dagen zijn oor te luisteren legde, kon daarvan geregeld iets merken. Van een forum-discussie b.v. was de conclusie van niet weinigen, dat minister De Quay de beste beurt maakt. Want „hij was niet venijnig en bleef echt een heer”.

Intussen zijn de geregelde excessen van de Vara als waarvan wij hierboven enkele signaleerden een element van betekenis bij de behandeling van het radio- en televisievraagstuk. Wij hebben ons steeds verzet tegen commerciële televisie, omdat wij niet willen, dat de muze animeermeisje wordt van de commercie. Wij menen, dat de programmering moet geschieden door verenigingen, die in goede trouw het culturele leven van ons volk willen dienen, en niet uit zijn op het maken van winst.

Maar als een der omroeporganisaties geregeld de bal in dit opzicht mislaat en op een wijze speculeert op slechte instincten van het publiek zoals men het van de minst scrupuleuze jagers naar commercieel succes nauwelijks kan verwachten, dan wordt het een hachelijke zaak, om aan de zijde van de gezamenlijke omroepverenigingen te staan. A.

Maaglijders!

DE uitkomst voor U zijn de echte Amerikaanse
C-R MAAGTABLETTE

Met C-R Maagtabletten kunt U weer normaal eten!

Importeur LOUIS RIETBERGEN - Korenaarstraat 55a-c, Rotterdam

Vóór 1 februari voorraad inslaan

Er zijn wel eens besturen van kiesverenigingen, die moeite hebben de vergaderactiviteit op gang te krijgen. Daarbij werkt tegenlag bij het uitnodigen van sprekers vaak als een extra rem. Soms ook is het een doekje voor het bloeden of een argument om zich achter te verschuilen.

Dat hoeft nu allemaal niet meer. Noch die enkele sprekers, waar alle kiesverenigingen tegelijk een bod op doen, noch de vrees dat de vergaderzaal onderbezet zal zijn, behoeft het bestuur er van te weerhouden de leden te tonen wat het waard is. En de leden moeten van hun bestuur vergen dat het toont wat waard te zijn!

Politiek bedrijven is voor een groot deel voor communicatie zorgen. Als het kan tweerichtingsverkeer. Ook tussen de leden onderling. Wat wordt op dat punt veel geklaagd. Ook door de leden over hun bestuur

In het seizoen 1963/64 behoeft geen enkel bestuur met de handen in het haar te zitten. Ook behoeft geen enkel bestuur meer bang te zijn de hand aan de ploeg te slaan. Geen enkele kiesvereniging heeft meer reden tot indommelen of doorslapen.

Iedere kiesvereniging — hoe klein ook — kan meedoen aan de GESPREGSGROEPEN-ACTIVITEIT, waartoe al bijna 100 kiesverenigingen besloten.

De DOCUMENTATIE en de „GEBRUIKSAANWIJZINGSBRIEF” van 15 november j.l., die aan alle besturen zijn toegezonden, zullen nu zo langzamerhand wel op iedere bestuursvergadering aan de orde gesteld zijn. Of zelfs dat nog niet?

Laat de beslissing van uw bestuur nog langer op zich wachten?

- Neem nu het besluit:
1. Wij doen mee aan het gesprek over „de christelijke organisaties in deze tijd”
 2. Wij stellen één of meer gespreksgroepen samen in onze kiesvereniging.
 3. Wij schaffen een voorraad „voorraad” van de documentatie aan, om elke deelnemer en deelnemer aan onze gespreksgroep(en) er mee te gerieven.

Kom op, besturen van nog honderden kiesverenigingen, sla tijdig uw voorraad in. De termijn waarbinnen nog besteld kan worden is verlengd tot 1 FEBRUARI 1964.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE, Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 89673.

ADRES VOOR ADVERTENTIES, Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 63224.

ABONNEMENTSPRIJS
f 3,25 per half jaar. Giro 89673, ten name van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT
f 4.— per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

JAAR VOL VERANDERINGEN

HET JAAR ONZES HEREN 1963 IS BIJNA TEN EINDE. Nog even zien wij om, voordat we verder gaan, het onbekende tegemoet. In deze dagen ervaren we meer dan anders, dat in het verleden het heden ligt en in het nu wat komen zal. De gebeurtenissen van 1963 zullen wellicht in vele opzichten bepalend zijn voor wat in het nieuwe jaar geschieden zal. Hoe, dat weten wij niet. Dat ligt — zoals wij, aardse mensen, zeggen — nog in de schoot der toekomst verborgen. Wel weten wij dat God, Die „de toekomst spelt”, Zijn bestek met wijsheid heeft uitgemeten. Dwars door alle gebeurtenissen van het afgelopen jaar heen heeft Hij Zijn Koninkrijk naderbij gebracht. De wereld van 1963 was volop in beweging. De „groten der aarde” kwamen en gingen. Volken sloten vrede of trokken tegen elkaar ten oorlog. Alles wisselde op Zijn wenken. Maar Hij zelf veranderde niet. Dit laatste is een antwoord op de vele vragen, die we ons kunnen stellen, als we nog even terugblikken over het jaar dat voorbijging. Zoals de vraag, waarom de jonge president Kennedy door een moordenaars-hand moest worden uitgeschakeld op een ogenblik, dat wij meenden, hem zo slecht te kunnen missen.

UITGESCHAKELD

Toen op 22 november twee schoten uit een geweer met televisier een eind maakten aan het leven van John Fitzgerald Kennedy, verloor de vrije wereld haar belangrijkste leider. Het was op een ogenblik, dat in Europa nog maar kort geleden belangrijke wijzigingen werden aangebracht in de leiding van enkele landen, zoals Engeland en West-Duitsland. Premier Harold Macmillan, wiens prestige ondermijnd was door het uitlekken van spionageverhalen en schandalen als de Profumo-affaire, moest plaatsmaken voor zijn minister van buitenlandse zaken Lord Home, die zijn naam in sir Alec Douglas Home moest laten veranderen om premier (en lid van het Lagerhuis) te kunnen worden.

En (last but not least) de oude bondskanselier dr. Konrad Adenauer, die ook nog wel aan het bewind had willen blijven, zag zich genoodzaakt plaats te maken voor zijn minister van economische zaken, prof. dr. Ludwig Erhard. Laatstgenoemde zou ongeveer een week na de datum waarop Kennedy werd vermoord, een bezoek aan deze Amerikaanse president hebben gebracht. Het heeft niet zo mogen zijn.

KENNEDY

We waren zo vertrouwd geraakt met het optreden van president John Fitzgerald Kennedy als leider van de wettelijke samenleving, dat het na zijn plotselinge overlijden bijzonder moeilijk was, te wennen aan de gedachte, dat hij voortaan niet meer van het Witte Huis uit leiding zou geven aan de internationale politiek. Van Kennedy wisten we zo langzamerhand, dat hij bereid was, de Sowjetunie een heel eind tegemoet te komen om te trachten, een werkelijk vreedzame samenleving tussen Oost en West na te streven, maar dat hij als het er op aan zou komen, er ook niet voor zou terugschrikken, een vastberaden „neen” te laten horen. Cuba was er in oktober van het vorig jaar om te bewijzen dat de president wist, hoever hij kon gaan, maar ook hoever hij mocht gaan.

Kennedy was de man, die risico's durfde nemen, zowel in zijn streven naar samenwerking met de Sowjetunie, als in het nemen van maatregelen om te voorkomen, dat de veiligheid van de vrije wereld wordt bedreigd.

Kennedy en Macmillan ontmoetten elkaar in het begin van het jaar op de Bermuda's. Niemand kon toen nog vermoeden, dat de Amerikaanse president op zo ontstellende wijze uit het leven zou worden weggerukt.

De Russische premier Chroesjtsjef wist dat en hield er rekening mee. De directe verbinding tussen Witte Huis en Kremlin getuigt er nog van.

DIEPTEPUNT

Zo streefde Kennedy naar een verbod van kernproeven om een eind te kunnen maken aan de verontreiniging van de atmosfeer door radio-actieve afvalstoffen, maar tevens om een begin te kunnen maken met het tot stand brengen van betere relaties met de Sowjetunie. Het werd slechts een gedeeltelijk kernstopverdrag, dat in het afgelopen jaar gesloten werd. Een belangrijk doel was bereikt, ook al konden de kernproeven ondergronds worden voortgezet en duurde de bewapeningswedloop in alle hevigheid voort. Wat dit laatste betreft bleek Kennedy zich nooit aan illussies te hebben overgegeven.

Nadat het verdrag in Moskou was getekend legde hij er in een toespraak de nadruk op, dat er in de internationale verhoudingen nog niets wezenlijk was veranderd, dat het kernstopverdrag in dit opzicht van weinig betekenis was, maar dat er een begin was ge-

maakt en dat het nu de moeite waard was na te gaan, of er ook op andere terreinen iets te bereiken zou zijn. Zelf moest hij nog ervaren, hoe moeilijk de weg was, die hij wilde gaan. Enkele weken voordat Kennedy in Dallas stierf was er al weer een dieptepunt aangebroken.

NIET GELUKT

De Amerikaanse president had echter niet alleen moeilijkheden met de Sowjetunie, doch ook met zijn bondgenoten, nl. Frankrijk, Duitsland en aanvankelijk ook Engeland. In het begin van het jaar kon het Brits-Amerikaanse probleem (over de Skybolt-raketten) op de Bahamaconferentie door Kennedy en Macmillan worden opgelost. Het akkoord tussen Washington en Londen dat de Amerikaanse Polarisraket tot de hoeksteen van een Navo-kernmacht wilde maken, werd echter door generaal De Gaulle aangegrepen om in Europa in actie te komen. Hij deelde op een persconferentie mede, dat Frankrijk niet zou toestaan, dat Engeland toegelaten zou worden als volledig lid van de E.E.G. (Europese Economische Gemeenschap). En hij gebruikte de nauwe vriendschapsbanden met kanselier Adenauer in een poging, de E.E.G. tot een gesloten gemeenschap te maken, waarin Frankrijk met medewerking van Duitsland de lakens zou uitdelen.

Daartoe stelde de Franse president pogingen in het werk, een wig te drijven tussen de landen van de E.E.G. enerzijds en de Verenigde Staten anderzijds. Hetgeen hem (totdusver althans) niet is gelukt.

ERHARD'S VERZET

Dit laatste is — naar de mens gesproken — voor een belangrijk deel te danken aan het verzet, dat prof. dr. Ludwig Erhard, die toen nog minister van economische zaken en tevens vice-kanselier was, heeft geboden tegen de toegeeflijkheid van bondskanselier Adenauer. Erhard stelde daarmee zijn opvolgingskansen in de waagschaal. Hij meende echter niet te mogen zwijgen, omdat er afspraken gemaakt dreigden te worden, die van beslissende betekenis zouden zijn voor de toekomst van Europa en de rest van de vrije wereld. Adenauer heeft getracht, Erhard onmogelijk te maken als kandidaat voor het bondskanselierschap. Maar de oude kanselier had zich in zijn onderonsje met generaal De Gaulle zo ver van zijn eigen partijgenoten verwijderd, dat hij vrijwel alleen bleek te staan in de Bondsdagfractie van de Chr. Democratische Unie.

Adenauer, die de revolutie van Erhard wilde aangrijpen om diens opvolgingskansen verder te reduceren, kreeg te horen, dat Erhard het vertrouwen van de fractie had, niet alleen wat zijn capaciteiten, maar ook wat zijn politieke opvattingen betrof.

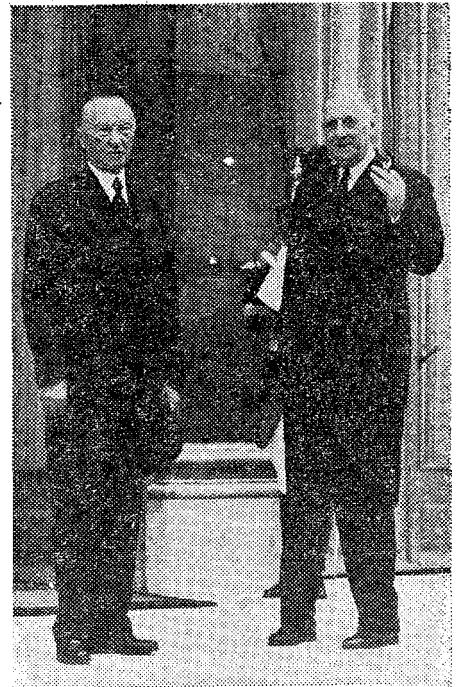
PRESIDENT HEUSS

Deze uitspraak van de fractie van zijn eigen partij (die hij veertien jaar lang naar zijn hand had kunnen zetten) moet voor Adenauer een bittere ervaring zijn geweest. Maar de beslissing was tenslotte onvermijdelijk. Adenauer heeft er nooit een geheim van gemaakt, dat hij iedereen behalve Erhard als zijn opvolger wenste. In 1959 kwam de kanselier terug op zijn besluit, zich beschikbaar te stellen voor het ambt van president van de Bondsrepubliek als opvolger van prof. Theodor Heuss, wiens overlijden enkele weken geleden nog weer eens de aandacht gevestigd heeft op de belangrijke rol, die deze grote Duitser — wars van alle publiciteit rondom zijn eigen persoon — in de eerste acht jaren van het bestaan van de Bondsrepubliek voor zijn land heeft gespeeld.

Zonder deze „stille in den lande” zou het Duitsland van Adenauer en Erhard thans niet zijn geweest wat het is. Adenauer dacht er echter niet aan, de plaats van Heuss in te nemen, toen hij tot de ontdekking kwam, dat niet de man van zijn keuze (Franz Etzel), maar Erhard hem als kanselier zou opvolgen.

VERBLIJDEND

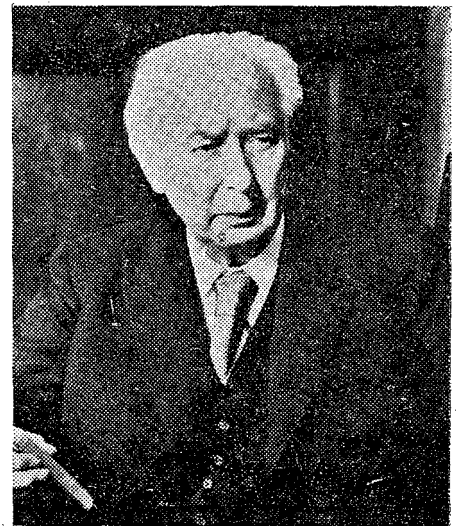
De C.D.U. heeft Adenauer de tijd willen geven, op grootse wijze het politieke toneel te verlaten. Het conflict met Erhard weerhield de oude kanselier er echter van, aan zijn aftreden te denken. En na de verkiezingen van 1961 deed hij alles wat in zijn vermogen lag, om zijn optreden als kanselier

De Franse president heeft getracht, de Europese zaken met Adenauer af te handelen, voordat deze door Erhard zou worden opgevolgd. De Franse vlieger ging echter niet op. . . .

te prolongeren. Toen hij zich realiseerde, dat Erhard door zijn eigen partij en de Vrije Democratische (liberale) partij als toekomstig kanselier was geaccepteerd, heeft hij geprobeerd, de Europese zaken met generaal De Gaulle te regelen, voordat hij het bevel aan Erhard zou moeten overdragen. Hij besefte echter niet, dat hij zichzelf en zijn land daarmee een slechte dienst zou bewijzen. Toen Erhard verzet aantekende tegen Adenauer's „one-man-show” vond hij de meerderheid van zijn partij en de VDP achter zich.

Dat was — ondanks de teleurstellende ervaring die zij voor Adenauer moest zijn — een verblijdend verschijnsel. Want het Europa, dat Adenauer zich door generaal De Gaulle had laten aanpraten was een irrealistisch verschijnsel, dat voornamelijk de belangen van Frankrijk moest dienen.

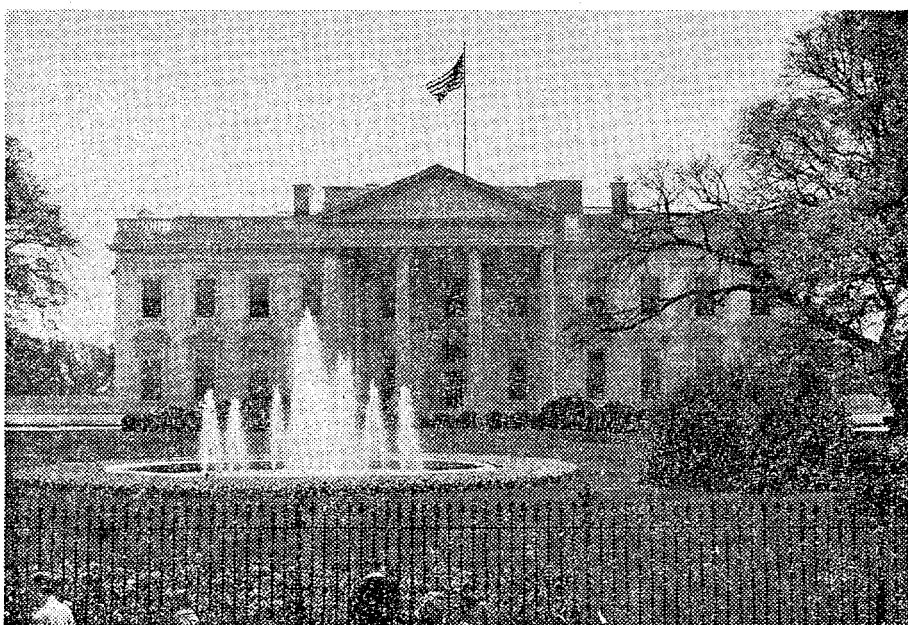

Kort voor het eind van het jaar stierf prof. dr. Theodor Heuss, die de Bondsrepubliek tussen 1949 en 1959 als president onschatbare diensten bewees.

GEEN EINDDOEL

Intussen is met het aftreden van Adenauer de situatie in Europa nog weinig veranderd. We hebben in de afgelopen weken opnieuw kunnen ervaren, hoe groot de tegenstellingen en de tegengestelde belangen alleen al binnen het „Europa van de Zes” zijn. De generaal deed het voorkomen, alsof de toekomst van de EEG (de Europese economische gemeenschap) op het spel stond. Uit Frans oogpunt bezien was dat misschien ook wel het geval. In werkelijkheid stond tijdens de marathonzitting, die de zes EEG-partners uit de impasse moest helpen, veel meer op het spel. De Gaulle ziet de EEG slechts als een mogelijkheid om een Europa te scheppen, waarin Frankrijk domineert en waarin Duitsland wat zijn verdediging betreft aangewezen is op het Franse kernzwaard. Immers heeft de Westduitse Bondsrepubliek vrijwillig afstand gedaan van het recht, atoomwapens te bezitten.

Voor de EEG-partners van Frankrijk is de EEG geen einddoel, maar het begin op de weg naar grotere eenheid, in

Het Witte Huis te Washington, waar vaak zulke belangrijke beslissingen zijn genomen.

TROK AAN ONS OOG VOORBIJ

Europa en in de rest van de vrije wereld. Dat houdt in een streven naar een zo groot mogelijke samenwerking op economisch politiek en militair terrein, ook met de Ver. Staten en Engeland.

MACMILLAN

In laatsgenoemd land is in het afgelopen jaar ook het een en ander veranderd. Het „neen” van De Gaulle op het verzoek van de regering te Londen om toelating als lid van de EEG was een slag in het gezicht van premier Macmillan, die nog maar net van de Bermudaconferentie met Kennedy was teruggekeerd met het Polarisakkoord in zijn zak. Deze grote tegenslag kwam het prestige van de premier niet ten goede. Dit was al sterk verminderd als gevolg van de veiligheidschandalen, waarvan de Profumo-Keeler-Ivanof-affaire de klap op de vuurpijl was. Macmillan trof geen blaam, maar als premier was hij verantwoordelijk voor het algehele beleid. Bij tussentijdse verkiezingen bleek de populariteit van de Conservatieve partij belangrijk te zijn teruggelopen, met name ten gunste van de kleine Liberale partij.

De socialisten profiteerden van deze liberale aanslag op de positie van de Conservatieve partij, mede dank zij het districtenstelsel, dat de partij met de meeste stemmen de districtszetel garandeert. Een socialistische overwinning bij Lagerhuisverkiezingen leek in het verschiep te liggen.

VERTROUWENSCRISIS

Macmillan moest tenslotte capituleren voor de druk die op hem werd uitgeoefend om plaats te maken voor een regeringsleider, die gelegenheid zou krijgen, het prestige van de partij terug te winnen. Aan het slot van het congres van de partij liet hij van uit het ziekenhuis (waar hij een zware operatie had ondergaan) weten, dat hij de regeringsverantwoordelijkheid niet langer kon dragen. En na enig geharrewar achter de schermen werd Lord Home, toen nog minister van buitenlandse zaken, op voordracht van Macmillan tot premier benoemd. Het is de vraag of deze er in zal slagen, de Conservatieve partij nieuw aanzien te geven, zodat zij met vertrouwen de stembusstrijd van volgend jaar tegemoet kan gaan.

Het ziet er naar uit, dat Lord Home, die afstand van zijn adellijke titel deed en sindsdien sir Alec Douglas Home heet, zijn kracht vooral zal zoeken in opmerkelijke prestaties op het gebied van de buitenlandse politiek. Hij heeft al blijk gegeven voornemens te zijn, een bemiddelende rol te gaan spelen tussen de Sowjetunie en de Ver. Staten, nu president Johnson heeft laten weten, dat hij tot november van het volgend jaar geen enkele buitenlandse reis zal maken. We hopen, dat hij Johnson niet al te veel voor de voeten zal lopen.

CHROESJTSJEF

Het zou niet voor het eerst in de naoorlogse geschiedenis zijn, dat de Russische leiders gebruik zouden maken van een mogelijkheid als deze, twee westelijke bondgenoten tegen elkaar uit te spelen. Het zou premier Chroesjtsjef op het ogenblik overigens bijzonder goed gelegen komen, nu hij zelf met grote moeilijkheden te kampen heeft. Het conflict met communistisch China, dat naar buiten totdusver op het ideologische front wordt uitgevochten, heeft veel in de Sowjetunie

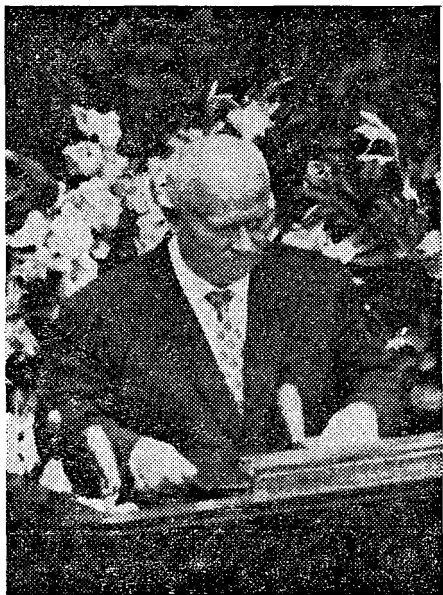
en de Oosteuropese satellietlanden op losse schroeven gezet. De Russische premier moet bij wijze van spreken thans iedereen te vriend houden.

Draait hij in de Sowjetunie de klok terug, dan speelt hij zijn rivalen in Peking en Moskou in de kaart. Trekt hij de teugels in de satellietlanden weer wat strakker aan, dan dreigen deze de zijde van Peking te kiezen in het kamp van het internationale communisme. Pakt hij de westelijke landen te hard aan, dan loopt hij gevaar verstoken te blijven van de goederen die hij nodig heeft om de gevolgen van de mislukte landbouwpolitiek te bestrijden. En zo kan men doorgaan.

AANMATIGEND

Wonderlijk genoeg is de laatste maanden een situatie ontstaan, waarbij premier Chroesjtsjef de westelijke landen als het ware de mogelijkheid biedt hem van de middelen te voorzien, waarmee hij hen straks in „een vreedzame economische wedijver” wil verslaan. Nog wonderlijker is, dat er landen zijn, die er geen enkel bezwaar tegen hebben, hem een handje te helpen. Was het al verbazingwekkend, met welk een gemak enkele landen er toe over gingen, de Sowjetunie hun overvloedige graanvoorraden ter beschikking te stellen. Zij stelden Chroesjtsjef zelfs in staat, een houding aan te nemen die er op neer kwam, dat ze hun graan wel konden houden, als ze zoveel voorwaarden zouden stellen.

Speculerend op de grote bereidheid van zakenlieden in het Westen, handel met hem te drijven, vertelde de Russische premier in de Opperste Sowjet,

Chroesjtsjef deed dit jaar weer veel van zich spreken en zelf was hij het voorwerp van felle kritiek van de zijde van communistisch China en — naar nog altijd wordt aangenomen — zijn tegenstanders in het Kremlin.

chemische fabrieken in het Westen te willen bestellen om het enorme kunstmesttekort in zijn land weg te werken, maar dat alleen fatsoenlijke lieden, die een eerlijke prijs zouden vragen en geen politieke voorwaarden zouden stellen, in aanmerking konden komen.

OOK EUROPA

Chroesjtsjef is er nog steeds op uit, de positie van de westelijke wereld te ondermijnen. Zijn vreedzame wedijver met het Westen is de basis voor zijn optreden. Intussen gaat hij zijn gang in de gehele wereld, samen met de Chinese communisten, die dezelfde oogmerken hebben. Aan alle kanten wordt de niet communistische wereld bedreigd. In Zuidoost-Azië, waar de landen, die vroeger samen Frans Indochina vormden, in groot gevaar verkeren: Laos, Zuid-Vietnam en Cambodja. In Afrika, waar zowel Russen als Chinezen een voet aan de grond proberen te krijgen in jonge staten als Algerije, Somali, Ghana, Mali, Kongo en dergelijke en waar zij met ongeduld wachten op de onvermijdelijke nederlaag van de blanken in gebieden als Angola en Mozambique en niet te vergeten de Unie van Zuid-Afrika.

In Latijns-Amerika, waar zij van Cuba uit opereren om de Monroe-doctrine van de Verenigde Staten aan hun rode laarzen te lappen en te proberen, de Noord-Amerikanen „op eigen terrein” te verslaan. Maar ook in Europa, waar zij hopen op regeringswisselingen in Engeland, Portugal en Spanje, die de verwarring in de Navogeleerden zouden kunnen vergroten.

Een deel van het Kremlin, waarin ook thans heel wat omgaat, dat zich aan de waarneming van de buitenwereld onttrekt.

GEEN ILLUSIES

Het is interessant, de strijd tussen communistisch China en de Sowjetunie op de voet te volgen. Er kunnen zich allerlei mogelijkheden voordoen als gevolg van dit conflict. George Kennan, de vroegere Amerikaanse ambassadeur in Moskou en Belgrado heeft eens gezegd, dat de veranderingen welke zich thans in Oost-Europa voltrekken tegen de achtergrond van de botsing, tussen Moskou en Peking, van veel groter belang zijn dan alles waarvan het Westen na de Hongaarse opstand getuige is geweest. De Oosteuropese landen erkennen naar zijn mening, dat het conflict de wereldsituatie ook voor hen in belangrijke mate heeft veranderd. Het moge zo zijn. Maar het zou onjuist zijn, nu maar te doen, alsof de Sowjetunie een ongevaarlijke mededinger is geworden en de leiders van de Oosteuropese landen nu plotsling in engeltjes zijn veranderd.

Er is een belangrijke ontwikkeling gaande, mede omdat Chroesjtsjef niet alle zaken naar zijn hand kan zetten, zoals hij dat vroeger gewend was. De gebeurtenissen, die zich in het najaar van 1956 in Hongarije hebben voorgedaan hebben echter geleerd, dat we ons niet aan wensdromen moeten overgeven. En dat weet men in de satellietstaten ook.

OPEN DEUR

We hebben er enkele maanden geleden nog eens op gewezen, dat er geen enkele reden is, waarom wij tegenover de Sowjetunie een andere houding zouden aannemen dan we met betrekking tot de Chinese communisten doen. Het enige verschil tussen beide rode machten is, dat de Chinese communistische leiders er openlijk voor uitkomen, dat ze er op uit zijn, de wereld desnoods met geweld te veroveren. De Sowjetleiders, die het bestaan van hun land niet op het spel willen zetten, zolang de Ver. Staten nog in staat zijn, met hun afschrikwekkende kernmacht het gehele Sowjetrijk te vernietigen, streven evenwel hetzelfde doel na. Zij willen het met vreedzame middelen doen, maar als zij hun zin krijgen, zal dat voor de landen van de vrije wereld op hetzelfde neerkomen. We hebben dan ook veel waardering voor de van Amerikaanse zijde afgelegde verklaring inzake een nieuwe opendeurpolitiek ten opzichte van China.

De verklaring draagt een tweeledig karakter. De Verenigde Staten zullen de deur open houden voor de mogelijkheid van een verandering in de houding van de Chinese leiders. Zij zullen die niet dichtslaan voor eventuele ontwikkelingen, die de vrije wereld tot nu kunnen zijn en het volk van China tot voordeel kunnen strekken.

AFRIKA

De Amerikaanse verklaring kwam op een belangrijk ogenblik. De Chinese premier Tsjoë En-lai bracht juist een bezoek aan de Afrikaanse landen in een poging, reclame te maken voor de Chinese vorm van communisme. Hij maakt daarbij gebruik van de gevoelens van wrok, die in vele gebieden van dit continent nog leven ten aanzien van de nog maar enkele jaren geleden vertrokken blanke overheersers. Deze landen, die zo spoedig volkomen onafhankelijk van het Westen willen

worden, omdat dat er nu eenmaal bij hoort in onze tijd, wenden zich liever tot communistisch China dan tot de Sowjetunie, als zij naar steun zoeken. Niet alleen omdat China nogal ver van Afrika verwijderd is. Maar ook omdat de wijze, waarop de Chinezen hun onderontwikkelde land er boven op trachten te brengen, de Afrikaanse leiders sterk aanspreekt.

De Sowjetunie wordt meer en meer gezien als een „westers” land, met een blanke bevolking, welk land al heel sterk de zgn. kapitalistische kenmerken draagt. China is er op uit, een scheidslijn door de wereld te trekken, die mede gebaseerd is op de huidskleur. Op die wijze hoopt hij de Sowjetunie als rivaal in de Afrikaans-Aziatische wereld uit te schakelen.

IN BEWEGING

Deze Afrikaans-Aziatische wereld is volop in beweging. De conflictstof ligt overal opgestapeld, ook in Afrika, van Noord tot Zuid. Algerije, dat zelf in een overgangsstadium verkeert, heeft het aan de stok met Marokko. Het is tijdelijk goede vrienden met het Egypte

Dit is Mao Tse Toeng, de nog altijd onbetwiste leider van communistisch China, die in een gigantische strijd met Chroesjtsjef is gewikkeld om de macht in de communistische wereldbeweging.

van Gamal Abdel Nasser, hetwelk hem troepen heeft gezonden om zich staande te kunnen houden tegenover de Marokkanen. Zelfs onderhoudt het goede betrekkingen met president Bourguiba van Tunesië, ook al in verband met het conflict met Marokko. Maar datzelfde Algerije vertrouwt het Egypte van Nasser maar nauwelijks en zal zich reeds binnen afzienbare tijd genoodzaakt zien, zich te verzetten tegen de politiek van overheersing, die Nasser ook in dit deel van Afrika tracht te verwezenlijken. Dan zijn er de moeilijkheden tussen de nieuwe republiek Somali enerzijds en Ethiopië Kenya anderzijds.

Evenals Algerije en Egypte schrikt Somali er niet voor terug, wapens uit communistische landen te betrekken

• Vervolg op pag. 6

Erhard nam de plaats van Adenauer in als bondskanselier van West-Duitsland. Zijn „rechterhand” — zittend aan zijn linkerhand — is minister van buitenlandse zaken Schroeder.

JAAR VAN VERANDERING TROK VOORBIJ

• *Vervolg van pag. 5*

om door het opbouwen van een indrukwekkende militaire macht zijn eisen kracht bij te kunnen zetten. Rusland en China zijn wel bereid, die te leveren.

ZUID-AFRIKA

Bijzonder moeilijk was en is ook de situatie in het Zuidelijke gedeelte van het Afrikaanse continent. De Unie van Zuid-Afrika ziet zich steeds meer van de rest van de „blanke wereld” afgezonderd. Vrienden heeft het vrijwel niet meer, althans wanneer men afgaat op de mate, waarin de apartheidspolitiek van premier Hendrik Verwoerd steun vindt. Het is uitermate moeilijk, zich te verplaatsen in de gedachten-gang van hen, die in dit land wonen en werken. En het is op een veilige afstand vrij eenvoudig, de bevolking van Zuid-Afrika te vertellen, hoe zij het niet moet doen. Wellicht is het ook nog mogelijk te zeggen, hoe het wel moet, al zal dit niet eenvoudig zijn.

Wanneer de apartheidspolitiek van de heer Verwoerd niet een discriminerend karakter zou dragen en de druk van buiten af op Zuid-Afrika niet met de dag groter zou worden, zou er wellicht sprake kunnen zijn van een oplossing, die voor beide bevolkingsgroepen (als we gemakshalve alleen de verdeling blank en niet-blank mogen maken) aanvaardbaar zou zijn. Nu lijkt die oplossing ver buiten het bereik van de regering Verwoerd te liggen.

KONGO IN GEVAAR

Een tegenslag voor de Zuidafrikaanse regering is ook het feit, dat de Centraal-Afrikaanse federatie, waarvan behalve de beide Rhodesia's, ook Nyasaland deel zou moeten uitmaken, schipbreuk heeft geleden. Men weet, dat deze statenbond is uiteengevallen en dat het gevaar niet denkbeeldig is, dat in al deze gebieden het blanke element in het totaal van de bevolking een ondergeschikte positie zal gaan innemen. Zo ver is het nog niet, maar deze ontwikkeling zal moeilijk te stuiten zijn. Nadelig voor Zuid-Afrika was ook de gang van zaken in Kongo, waar (definitief?) werd „afgerekend” met president Tsjombe van het eens afgescheiden Katanga. Tsjombe bevindt zich nog altijd in Europa, in afwachting van het ogenblik, waarop de toestand in Kongo weer rijp is voor zijn terugkeer.

Gevreesd moet echter worden, dat als de zaken in dit land inderdaad scheef gaan, anderen dan Tsjombe daar van profijt willen trekken. De Kongo is nog steeds niet door de Russen af-

President Johnson kreeg na de begrafenis van president Kennedy ook bezoek uit de Sowjetunie: Anastas Mikoyan, plaatsvervangend premier, die Chroesjtsjef vertegenwoordigde.

geschreven en het ligt voor de hand, dat ook de Chinese communisten er een heel begerig oogje op hebben geslagen.

MIDDENOOSTEN

We zouden nog een vrij groot aantal Afrikaanse landen kunnen opnoemen, waar alles in politiek opzicht in beweging is en waar de aan het bewind zijnde leiders in de verleiding gebracht kunnen worden, met China of Rusland aan te pappen. Egypte profiteert nog steeds sterk van de hulp van de Sowjetunie. In alle stilte gaat de bouw aan de Assoeandam voort. En Nasser heeft nog steeds de hoop niet opgegeven, dat hij in het Middenoosten zijn van expansiedrift getuigende plannen kan verwezenlijken. Zowel Irak als Syrië bevinden zich in grote moeilijkheden. Slechts met de steun van bepaalde delen van de strijdkrachten kunnen de politieke leiders in deze landen zich handhaven.

En sedert de revoltes, die zich in beide landen hebben voorgedaan, waarbij premier Salah Bitar in Syrië naar de achtergrond werd verdrongen omdat hij de deur voor Nasser niet helemaal dicht wilde gooien en in Irak de Baathpartij machteloos werd gemaakt, bestaan er ook ernstige tegenstellingen tussen beide landen, die aan-

vankelijk gezamenlijk verzet pleegden tegen de veroveringsplannen van Nasser.

ISRAËL

Het is in het afgelopen jaar nog niet tot een gewapend conflict gekomen tussen Israël en de Arabische landen. Wel heeft het weer gespannen aan de grens met Syrië, maar de wijze, waarop de nieuwe Israëlische regering van premier Esjkol er op heeft gereageerd bij de Veiligheidsraad, heeft de atmosfeer in belangrijke mate gezuiverd. Afgewacht moet worden, welk effect de reis zal hebben, die de paus in het begin van het komende jaar aan Palestina zal brengen. Het is niet waarschijnlijk, dat de Arabische landen en Israël er nader tot elkaar door zullen worden gebracht. Het tegendeel lijkt eerder het geval te zijn, omdat vooral de Arabieren nu eenmaal erg gevoelig zijn voor elk gebaar en ieder woord, dat bijdraagt tot versteviging van de internationale positie van Israël.

Helaas moet worden aangenomen, dat de situatie in dit deel van de wereld in het komende jaar alleen nog maar moeilijker zal worden en zowel communistisch China als de Sowjetunie zullen proberen, van de verwarring gebruik te maken om hun eigen doeleinden te kunnen dienen en de positie van de vrije wereld verder te ondermijnen.

ZUIDOOST-AZIË

In de rest van Azië hebben de gebeurtenissen van het afgelopen jaar evenmin reden tot juichen gegeven. Verschillende landen kregen een militair bewind of raakten dat nog niet kwijt. Indonesië dwong Nederland Nieuw-Guinea prijs te geven op voorwaarden, die het niet van plan was te realiseren. Zuid-Vietnam maakte een onverkwikkelijke periode door, die eindigde met de val van het regiem, dat daar verantwoordelijk voor was (ook al was de moord op president Ngo Dinh Diem een onvergeeflijke „fout” in de regie van de naar de macht grijpende militaire leiders.) Laos bleek niets te hebben aan de neutraliteit, waartoe het zijn toevlucht had genomen, nog wel met de garantie van de Sowjetunie. Cambodja's premier-koning prins Norodom Shihanok maakte toen hij in het nauw zat rare sprongen, pakte aan met communistisch China en ontpopte zich plotseling als een Amerikanen-hater.

Ook al wendde hij zich tot generaal De Gaulle om wat ruggesteun in de westelijke wereld te hebben, de wijze waarop deze merkwuurde prins de veiligheid en onafhankelijkheid van zijn landje wil garanderen, heeft veel weg van de manier, waarop een struisvogel de dans meent te kunnen ontspringen.

CHINA-INDIA

Dicht bij huis hebben de Chinese communisten behalve in Laos, Zuid-Vietnam en Cambodja ook nog aan de grens met India een potje op het vuur staan. Dit land wordt langzaam maar zeker geïsoleerd omdat de Chinezen trachten, met de buurlanden van India tot een vergelijk te komen. Zo zijn de leiders in Peking er in geslaagd, Pakistan opnieuw en in sterkere mate tegen het land van premier Nehroe op te zetten. Zij maken daarbij gebruik van het feit, dat India zich sinds de Chinese inval in het land snel en krachtig bewapent. De Pakistaanse president Ayoeb Khan vreest, dat deze wapens eens tegen zijn land gebruikt kunnen worden en schreeuwt — daartoe aangezet door de krachtige oppositie in zijn land tegen toenadering tot het Westen — zo nu en dan moord en brand over Amerikaanse en Britse wapenleveranties aan India.

Niettemin gaan deze leveranties gewoon door. Nehroe werkt langzaam maar zeker steeds nauwer samen met de Verenigde Staten. En nog maar kort geleden verklaarde de Indische premier, er geen bezwaar tegen te hebben, als de Verenigde Staten een deel van hun zee-strijdkrachten in de Indische oceaan laten patrouilleren.

LICHTPUNTJE

Het zou ons te ver voeren, aan alle spanningsgebieden in de wereld afzonderlijk aandacht te schenken, in Azië, Afrika, maar ook de Latijns-Amerikaanse landen. Er zal in het nieuwe jaar voldoende gelegenheid zijn, de situatie in deze landen onder de loep te nemen. Want het jaar onzes Heren 1964 belooft een jaar vol spanningen te worden, een jaar waarin getracht zal worden beslissingen te forceren en als dat niet gelukt, deze langs de weg van de geleidelijkheid op te lossen. Het zal een jaar zijn, waarin Europa het toneel kan zijn van belangrijke veranderingen en met name het Duitse probleem de volle aandacht van alle betrokken landen zal vragen. Het zal een jaar zijn met moeilijkheden, maar wellicht ook met nieuwe mogelijkheden, waar wij die niet meer voor mogelijk hebben gehouden.

Ook zal het opnieuw een jaar worden, waarin alles op Gods wenken zal wisselen, maar waarin Hijzelf niet zal veranderen. Een sprankje hoop werd geboren, toen de Oostduitse communisten de Westberlijners in de gelegenheid stelden, hun familieleden in Oost-Berlijn tijdens de Kerstdagen te gaan bezoeken. Een lichtpuntje in een donkere tijd met sombere verwachtingen, tenzij men het wereldgebeuren wil zien in het Grote Licht, dat eens uit de duistere wolken der wereld is opgegaan. db

VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN

ZEELAND

Hollestelle GOES

Machinefabriek en Constructiebedrijf:
Zaagmolenstraat 1 — Telefoon 01100 - 5540.
Handelsafdeling:
Ganzeportstraat 28 — Tel. 01100 - 6995 - 6996
en 6387.

KOOPT uw

UURWERKEN, GOUD, ZILVER en
VERLOVINGSRINGEN bij

W. J. CAMPER

Lange Delft 51, Middelburg, Telefoon 3882

Vakkundige reparatie-afdeling

- FLOORFLEXVLOEREN
- COMPLETE KEUKENS
- LOSSE KASTEN

Prima materiaal voor elk interieur

BOUWMATERIALENHANDEL

A. DE JAGER-TOLHOEK N.V.
GOES filialen: Middelburg - Vlissingen

Bouwbedrijf Fa. de Kroo

KOEL-EN VRIESBOUW

Dorpsplein 27, Koudekerke,
Tel. (01185) 271 Afd. koeling (01185) 401
Giro 528849

h.r. Electrotechnisch Installatiebureau

GRAMMOFOONS
GRAMMOFOONPLATEN

RADIO KLOKKEN
TV NEON

VERLICHTING WASMACHINES

INSTALLATIES OP ELK
GEBIED

L.J. van 't Westende

Middelburg - Markt 73 - Tel. 2587
Vlissingen - Walstraat 4 - Tel. 2814

LICHT-, KRACHT- EN ZWAKSTROOM-
INSTALLATIES

Electro-Technisch Bureau
Fa. S. W. Gabrielse - Goes

Radio Televisie

Fa. Jac. den Hamer
Terneuzen

Uw adres voor poot- en consumptie-aardappelen,
vlas- en lijnzaad.
AXELSESTRAAT 120 - TELEFOON 01150-2315,
doorlopend bereikbaar. Koeihuis tel. 01150-3192

EXPORT - BINNENLAND

de specialzaak
voor uw BRIL

Firma J. Balkenende - Biezeling
ZAADHANDEL

Postbus 11 — Telefoon (01102) 209 - 543 - 632

Granen, Zaden, Peulvruchten, Zaaizaden, Veevoeder

SCHELDEBANK N.V.
ZIERIKZEE

Telefoon (01110) 2153

Alle bankzaken en verzekeringen

Ook voor GOEDE BETROUWBARE GEBRUIKTE AUTO'S
kunt u terecht bij:

GARAGE CENTRUM

Official GENERAL MOTORS DEALER.

VLISSINGEN — Telefoon 01184-2866. — B.g.g. 4421.

„Brixon” en „Santega” herenkostuums
in Zeeland verkrijgbaar bij

KOEJEMANS Kledingmagazijn
te MIDDELBURG, LANGE DELFT 19

„de zaak met de klok”.

Perfecte kostuums en voldoen aan al uw eisen.
OOK VOOR UW JONGENS.

Algemene vergadering van de ARJOS

RUIM 250 jonge mensen woonden vorige week zaterdag de Algemene Vergadering van de ARJOS in „Esplanade” te Utrecht bij.

Zowel op de morgen- als de middagvergadering heerste een bijzondere sfeer. Natuurlijk gaf de verkiezing van de nieuwe voorzitter een bijzonder cachet aan deze dag, die voor velen al heel vroeg was begonnen.

De huishoudelijke vergadering had een vlot verloop. De jaarstukken werden besproken en vastgesteld. Voor „Op Wiek” was de afgelopen maanden een abonneewerfaktie gevoerd.

Die leverde als resultaat op dat 165 nieuwe abonnees konden worden ingeschreven. De aktie was opgezet in de vorm van een wedstrijd tussen de clubs en de Provinciale Verbanden.

Van de clubs ging Uithuizermeeden met de prijs strijken. De prijs voor de Provinciale Verbanden ging naar de provincie Groningen. Maar liefst 55 abonnees werden uit deze provincie opgegeven.

Voorzitter Balkenende toonde zich verheugd over het resultaat, maar zo zei hij, het aantal nieuwe abonnees had hoger kunnen zijn wanneer alle Provinciale Verbanden zich hadden ingespannen.

De aktie voor nieuwe abonnees gaat dan ook gewoon door.

VERKIEZINGEN

Op de Algemene Vergadering moest worden gestemd voor een voorzitter en twee vrijgekozenen. Welnu, dat is gebeurd. Tot voorzitter werd gekozen de heer J. van der Ploeg, te Groningen. Hij is dertig jaar, gehuwd en vader van vier kinderen. In het dagelijks leven is hij leraar bij het MULO-onderwijs.

De ARJOS kent hij goed. Hij maakte reeds deel uit van het hoofdbestuur en hij is voorzitter van het Groningse Provinciale Verband.

De dames A. J. van der Ploeg te Veenendaal en H. Visser te Bolsward werden in de andere vacatures gekozen.

MIDDAGBIJEENKOMST

Bij de heropening was de zaal tot de laatste plaats bezet. De Surinaamse artiest Otto Sterman oogstte met zijn optreden veel waardering. Geboeid luisterden de aanwezigen naar de fragmenten die hij voordroeg.

Een voortreffelijk betoog hield de heer dr. A. Veerman, oud-voorzitter van de ARJOS, over het thema „Hoe vinden wij ons politiek beleid?” Een samenvatting hiervan geven wij elders in dit nummer.

AFTREDENDE BESTUURSLEDEN

Naast de voorzitter namen drie bestuursleden afscheid.

Mevrouw M. Visser-Van den Akker te Eindhoven verliet de ARJOS, nadat zij drie jaar als vrijgekozen deel van het bestuur had uitgemaakt.

De heer E. J. Mathies te Den Haag, jarenlang voorzitter van de Buitenlandse Commissie van de ARJOS en als zodanig adviserend bestuurslid, meende eveneens te moeten terugtreden.

De heer dr. C. Boertien te Geldrop maakte zes jaar als vrijgekozen deel uit van het bestuur. Vóór die tijd vertegenwoordigde hij reeds het Stedelijk Verband Amsterdam. De laatste jaren was hij lid van het moderamen en tevens vice-voorzitter. Ook hij nam afscheid.

OVERDRACHT VOORZITTERSHAMER

Hierna brak het moment aan, dat Balkenende de leiding van de ARJOS in andere handen overgaf.

Hij wenste Van der Ploeg sterkte en wijsheid toe bij zijn nieuwe taak in de ARJOS.

Zelf heb ik, aldus spreker, veel aan mijn voorzittersperiode gehad. De contacten met de bestuursleden en de verhouding met de partij waren bijzonder prettig.

De heer Van der Ploeg bracht Balkenende dank voor de manier waarop hij leiding aan de ARJOS had gegeven.

Mevrouw Balkenende kreeg bloemen aangeboden, de heer Balkenende een geschenkbon.

DE PARTIJ

Namens het Centraal Comité sprak dr. W. P. Berg-huis. De ARJOS laat nog al eens een kritisch geluid horen. Maar het is gezonde kritiek waar de partij haar winst mee kan doen.

Spreker had de indruk, dat Balkenende altijd de band met het verleden voelde. De ARJOS heeft de partij altijd gesteund. Ook in moeilijke jaren.

Het verheugt spreker dat men ook in Arjoskring veel waardering heeft voor het Program van Actie, want in dit program is onze lijn uitgestippeld.

De politiek heeft voor velen een slechte klank. Juist in de politiek kunnen echter idealen verwezenlijkt worden. Politici zijn dan ook vaak idealisten.

Natuurlijk worden er fouten gemaakt, ook wij ont-komen daar niet aan.

Wie de democratie aanvaardt, moet tevens het maken van fouten aanvaarden. Maar ook dat er kritiek wordt uitgeoefend.

In onze kring zijn wij gauw geneigd te schrikken wanneer er iets aparts wordt gezegd. Waarom eigenlijk? Het is helemaal niet nodig dat wij het met iedere uitlating eens zijn.

Uit de rede van de heer Balkenende:

• Nu kan men — zoals mr. Roosjen op het laatste Partij Convent — stellen, dat door de discussies binnen de eigen partij onze aantrekkingskracht niet zo groot was en dat het verlies in elk geval één zetel is meegevallen. Maar toch is het duidelijk, dat wij de greep op het volk niet hebben teruggekregen en dit betekent, dat die ene zetel verlies geen meevallertje is, maar een ernstige zaak, die ook niet is opgelost, wanneer de interne geschillen zijn beslecht.

Het is duidelijk geworden, dat wij geen vat hebben op de kiezers buiten de enge eigen kring. Ook degenen, die tot onze geestverwanten behoren en die wij in de omgang als randkiezers betitelen, hebben wij in de verkiezingstijd niet of nauwelijks bereikt.

• In een open brief van 22 april 1963 heeft het moderamen van de ARJOS stelling genomen tegen één zo'n onjuist argument, dat mr. Beernink, voorzitter van de CHU, op de Algemene Vergadering van de Unie gebruikte om aan te tonen, dat een samengaan tussen CHU en ARP nog niet mogelijk was.

Het betrof hier de houding van de A.R. Tweede Kamerfractie ten aanzien van een motie van de heer Kranenburg van de P.v.d.A. inzake het verbod, dat de regering had gegeven aan de K.R.O. om een televisie-interview met de Franse ex-minister Bidault uit te zenden.

Helaas heeft de heer Beernink tot nu toe op die open brief nog niet gereageerd. Dat is jammer, omdat wij menen, dat onjuiste argumenten de goede sfeer niet bevorderen en tussen broeders van hetzelfde huis niet dienen voor te komen.

• Gezien de verkiezingsuitslag, gezien onze te geringe werfkracht, is bezinning nodig op het karakter en de doelstelling van onze evangelische politiek. Die bezinning is niet alleen een zaak van de partij. De ARJOS mag dan nauw met haar verbonden zijn, dat houdt geen klakkeloze navolging in.

Integendeel, nauwe verbondenheid eist een kritische instelling ten aanzien van uitgangspunt en beleid. Wanneer wij een scherpe formulering van het anti-revolutionaire uitgangspunt wensen, dan is dat niet, omdat wij de illusie hebben, het beter te kunnen dan de oudere generatie.

• Een evangelische politiek heeft maar één uitgangspunt: de gerechtigheid, die de Bijbel ons leert, te brengen in de wereld van nu, wat o.a. betekent „het harmoniëren van de tegenstellingen”, zoals drs. Hoogerwerf op één van onze studieconferenties zei.

Dat betekent, dat men als evangelische politieke partij staan moet — nu citeer ik prof. Scholten — in de meest concrete werkelijkheid van het heden en van daaruit die werkelijkheid kritisch moet bezien en toetsen aan de normen van het Evangelie. Dan houdt dat niet slechts in het aanbrengen van correcties op grove misstanden. Ons toetsen houdt in een architektonische kritiek, of zoals dr. Kuyper het zei: „Geen vrede hebben met de bestaande orde”.

• De wereld moet weten, wat ze aan ons heeft. Ze moet weten, dat het ons niet gaat om een menselijke conceptie, maar om het uitzicht, dat het Evangelie van onze Heer Jezus biedt: Zijn grote Vrederijk, waarin alle tegenstellingen radicaal zijn geharmoni-seerd!

Dat is geen eenvoudige opgave. En we verknoeien zo dikwijls onze kansen. Of gebruiken een aantal geijkte termen, die alle mogelijke misverstanden wekken, omdat de woorden, die wij gebruiken in de loop van de tijd een andere inhoud hebben gekregen.

• Zou het niet juist zijn, nu een evangelische politiek haar vleugels uitslaat over de nationale grenzen, als Anti-Revolutionaire Partij een andere naam te kiezen, die — met volledige handhaving van de interpretatie, die Groen van Prinsterer en Kuyper aan de naam Anti-Revolutionair hebben gegeven — zonder misverstanden te wekken, duidelijk weergeeft, wie wij zijn?

Laat ik daarom de suggestie doen, onze partij te herdopen in „Evangelische Volkspartij!” Daar moeten wij maar eens over denken en praten. Ik hoop alleen, dat deze suggestie niet tot gevolg zal hebben, dat er een groepering van „historisch verontrusten!” binnen onze partij ontstaat.

Een inkomen op uiterlijk 25-jarige leeftijd van f 5200.- per jaar,

alsmede een verantwoorde hogere honorering op latere leeftijd, kan door vrouwelijke en mannelijke kantoorbedienden, winkelbedienden, verkopers enz. slechts worden bereikt via hun organisatie.

MELDT U ALS LID VAN DE

Nederlandse Christelijke Beambtenbond,
De Lairessestraat 129, Amsterdam,
Telefoon 020 - 722501.

Vereniging tot Opvoeding en Verpleging van Geesteszwakke kinderen

STATUTAIR GEVESTIGD TE UTRECHT.

Adres: Centraal Kantoor, Arnhemseweg 17, Amersfoort. Tel. 03490-14521. Postrekening 26816.

Leden van het Moderamen:

H. M. Oldenhof, Ede, voorzitter.
Dr. J. G. Aalders, Leeuwarden, vice-voorzitter.
Mr. L. Stadig, Amersfoort, secretaris-penningm.

Doel: Het doel der Vereniging is, de bevordering van Christelijke verzorging, naar het Woord van God, van geesteszwakke kinderen, alsmede de duurzame verzorging van minderjarigen, ook al vallen dezen niet onder het begrip „geesteszwakke kinderen”.

Van deze Vereniging gaan uit de stichtingen:
„s Heeren Loo-Lozenoord” te Ermelo, inrichting voor geesteszwakke jongens en meisjes.

„Groot-Emaus” te Ermelo, internaat voor heropvoeding van debiele jongens en meisjes.

„Dr. Mr. Willem van den Bergh-Stichting” te Noordwijk-Binnen, inrichting voor geesteszwakke kinderen en volwassenen uit de provincies Zuid-Holland. Het „Van Arkel-Instituut” te Soestdijk, internaat voor geesteszwakke kinderen uit sociaal normale gezinnen.

„Groot-Schuylenburg” te Apeldoorn, inrichting voor geesteszwakke jongens en meisjes.

„De Gemzensprong” te Rotterdam, tehuis voor werkende debiele jongens.

„Saxenheem” te Almelo, tehuis voor werkende debiele jongens.

Een dringende vraag aan alle anti-revolutionaire ambtenaren (van hoog tot laag).

Bent u al lid van de Nederlandse Christelijke Bond van Overheidspersoneel ?

Zo ja, maakt dan een collega lid; zo niet, sluit u bij ons aan.

Reeds 44.000 leden gingen u voor.

Onze bond heeft 325 plaatselijke afdelingen in Nederland.

MELDT U bij het hoofdbestuur van de NCBO, postbox 1804 te 's-Gravenhage

Spaarbank voor Protestants Nederland

KROMME NIEUWE GRACHT 8-10 - UTRECHT
Telefoon 030 22241 - 22242 - Giro 156.000

Rentevergoeding 3 1/4 procent

ongeacht de grootte van het saldo-tegoed.

Alle spaarregelingen:

JEUGDSPAARWET
AMBTENARENSPAARREGELING
BEDRIJFSSPAREN
SCHOOLSPAREN

Reeds in vele plaatsen een correspondentschap gevestigd. Wij verstrekken u gaarne alle gewenste inlichtingen ook over ons Beleggingsfonds voor Protestants Nederland.

VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN

waarborgmerk van wetenschappelijk verantwoorde genees- en verzorgingsmiddelen voor kleine en grote

HUIDIEREN

Veerlaan 17-23 - Rotterdam

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

Grondboringen Bodemonderzoek
Nortonputten voor Drinkwatervoorzieningen
Pompinstallaties Beregeningsinstallaties
Meer dan 40 jaar ervaring.

FIRMA JAN DE NOOIJ - BENNEKOM
Telefoon 08379 - 2227

De nieuwe voorzitter van de ARJOS, de heer J. van der Ploeg, ontvangt de voorzittershamer uit handen van zijn voorganger, Balkenende.

HET VERLOSSENDE WOORD

„dewelke, alzoo Hij is het afschijnsel zijner heerlijkheid en het uitgedrukte beeld zijner zelfstandigheid en alle dingen draagt door het woord zijner kracht... is gezeten aan de rechterhand der Majesteit in de hoogste hemelen...” Hebr. 1 : 3 (St. Vert.).

POGINGEN om deze uitspraak tot wijsgerige speculatie te verklaren, krijgen geen kans. Hier is geen dromer aan het werk, maar een verkondiger; geen constructeur maar een vertaler; geen systeembouwer maar een heilsgetuige. Juist daarom kan zijn woord zo boeien en grijpt zijn uitleg zo diep. Hij schuift zich tussen de rij getuigen van Christus, omdat hij Hem heeft gezien met het oog des geloofs. En wie met zulk een getuige wordt geconfronteerd, kan alleen maar naar hem luisteren, omdat hij aan zo'n getuige onderworpen is. Wij zijn dan ook niet de scholier die bij hem in banken zit en met hem leert meedenken op de gouden schaal van de Geest: een getuige is aan het Woord over zijn Heiland, en wij worden deelgenoot gemaakt van een stuk geloofsbevinding van de edelste aard.

In het komen van Christus heeft God zelf met zijn vinger in het vlees zijn beeld gegraveerd. Christus is de zuivere afdruk van Gods koningszegel en de uitstraling van Gods heerlijkheid. Hij is dezelfde door wie alles gedragen wordt, omdat alles door Hem is geschapen. In Christus noemt God zich Immanuel en Hij is het ook in Hem. Zijn wezen ligt op vleeselijke wijze verklaard in de Christus, Zijn heerlijkheid straalt door de Christus uit. Het is onmogelijk om een andere parallel te trekken dan die met het scheppingsgebeuren van Genesis 1 en 2, waar van Adam wordt beleden dat hij naar het beeld Gods is geschapen en dat met zijn aanwezigheid alles „zeer goed” was.

Prof. Sevenster rekent in zijn „De Christologie van het N.T.” af met de veronderstelling dat Hebreëen hier een Christustekening ontwerpt waarvoor het Alexandrijnse hellenisme of de gnostiek model gestaan zou hebben. Naar zijn mening klinkt hier veeleer de Joods-eschatologische heilswaardigheid door en zijn wij volledig in de lijn van Israëls godsdienst. Zoals Christus hier wordt beleden, zo wordt in het Oude Testament de Heilbrenger, de Redder verwacht. „Met Hem, die erfgenaam is van alle dingen en deelgenoot van de goddelijke troon, die tot in eeuwigheid steeds dezelfde blijft, met Hem gaan wij geen onzekere toekomst tegen en wij mogen verzekerd zijn, dat Hij over al zijn vijanden zal triomferen.” (256).

Er zijn geen woorden genoeg om uit te drukken dat Christus God Zelf is en dat de openbaring Gods in Christus absoluut is. En omdat er geen woorden genoeg zijn, hebben de gebezigde uitdrukkingen de schijn van een speculatieve benadering, een wijsgerige aanpak. In werkelijkheid is het echter het maximale wat een mensendom kan voortbrengen om een onuitspreklijke zaak enigszins aan te duiden. Paulus moet het een „mysterie” noemen, „God in het vlees”. In Jezus Christus breekt de nieuwe, definitieve werkelijkheid door en wordt het Koninkrijk van stonde af aan gevestigd. Aan al het voorlopige, ceremoniële, cultische komt een einde omdat het uitloopt op Christus. Hij is de middelaar der schepping en de Middelaar der verlossing. Hij kan over het scheppingswoord van de Vader beschikken en ook over het verlossingswoord. Hij is zelf het „Verlossende Woord”. Zijn kracht draagt alles, zijn wezen omvat alles.

Maar dit neemt toch niet weg dat het voorlopige van dit leven blijft meespreken. De belijdenis van het geopenbaarde betreft alleen de cultus en nog niet de werkelijkheid waarin wij vandaag leven. Als Christus op de aarde komt is de aarde nog niet Christus geworden. Wij mogen Hebreëen nu niet ineens voor de voeten gaan lopen door de belijdenis om te keren. Er is wel een „Voleindig der eeuwen”, een nieuwe bedeling, een beslissend keerpunt, maar deze voltrekt zich in het vlees. Christus ompant in zijn komen het verleden, het heden en de toekomst. In het verleden lag het voorlopige, in het heden ligt de vervulling van de belofte, in de toekomst ligt de realisatie van de „nieuwe weg”, het „nieuwe verbond”. De geschiedenis wordt, hoewel het oude voorbij is gegaan en alles in Christus nieuw is geworden, voortgeleid naar een doel.

Er blijft in de Christelijke bedeling dus voluit plaats voor de woorden voorlopigheid, ontwikkeling, voortschrijding, vernieuwing, uitstel, verwachting, verandering. Voor een Griek moge dat dwaasheid zijn, maar in het Nieuwe Testament leeft deze belijdenis zeer sterk, in alle brieven van Paulus en ook in de Hebreëen-preek. In Christus zijn de onvergankelijkheid van de hemel en de (zondige) vergankelijkheid van de aarde en het vlees voorgoed aan elkander verbonden, maar juist nu God zich in Christus „ten laatste”, „ten voeten uit” heeft geopenbaard, gaat zich verder voltrekken wat diezelfde God in het Oude Verbond steeds heeft gedaan: leiden, voortstuwende, vol-maken, „vervullen”. En al is er dan geen voortschrijdende openbaring, er is wel voortschrijdende vernieuwing.

Kunnen we dat aanknopingspunt tussen het volmaakte en het onvolmaakte een naam geven, een wezenaanduiding? Misschien is juist de meest geëigende naam voor dit verschijnsel gelijk aan de Naam Christus, „Jezus” (zalig-maker, medicijnmeester, arts). In deze inleidende verzen wordt dus bij alle volmaaktheidsstyperingen die voor de Christus worden gebezigd, tegelijk de zin voor de concrete situatie getooid in het „nog niet”, „nog niet ten volle”. Er wordt ernst mee gemaakt dat Christus in het vlees komt, maar juist daarom wordt er ook ernst mee gemaakt dat Hij in het vlees komt. In Hem zoekt God de synthese niet, maar Hij werkt er mee: Hij werkt er zijn heil ten volle in uit. En de spanning wordt juist hierdoor pas werkelijk groot: „Nog eenmaal zal Hij komen...”

De vleeswording van Christus is heil, maar tegelijk offer: heilsoffer. Om Hem heen kristalliseert de zonde zich uit en wordt zij tastbaar. Zijn Kerk (Lichaam) zal niet anders ondervinden. Het heden is slechts de „schaduw” van het morgen!

ds. A. J. KRET

Onderweg

Mensen, wier brein eens

OVERDRIJF ik, als ik zeg, dat het aanzien van de militaire stand in onze samenleving niet zo bijster groot is? Je merkt dit vaak aan een kleinigheidje.

Het is in Nederland heel gewoon, dat een hoofdofficier een brief ontvangt — hetzij van een particulier, hetzij ook van deze of gene instantie — met het opschrift „Aan de Weledele Heer...” of i.d.

Niet, dat ik dit zo belangrijk vind. Verre van dat: als het aan mij lag, schreven we nooit anders dan: „Aan de Heer...” en bleef ook het gebruik van rangen, graden en titels beperkt tot die plaatsen, waar zulk een gebruik verantwoord moet heten.

In dit verband vraag ik me wel eens af: Zijn wij met die status-symbolen wel op de goede weg? Werkt niet heel die cultus — want dat is het toch langzamerhand geworden — de desintegratie van onze samenleving in de hand? Ik kan er weinig christelijks aan ontdekken...

Maar laat ik niet afdwalen. Ons onderwerp zij **het aanzien van de militaire stand in de Nederlandse samenleving.**

De werkelijkheid dienaangaande is, naar ik veronderstel, ons geen van allen onbekend. Het is met een uiterst bescheiden plaats, dat de beroepsmilitair thans wel gedwongen is genoegen te nemen. De maatschappelijke ladder valt er heus niet van achterover... De officieren en onderofficieren worden geacht te behoren tot de „kleine middenstand”. Een constatering, waarmee overigens niets ten nadele van onze middenstand gezegd wil zijn, want die middenstand is naar mijn mening nog altijd de ruggegraat van onze samenleving.

Welk beeld?

Zo rijst dan de vraag: *Wat is nu eigenlijk het beeld, dat de doorsnee-Nederlander bij zich draagt van zegge de beroepsofficier?*

De categorie „beroepsonderofficieren” zonder ik hier een ogenblik af, want het zijn in ons land meestentijds de officieren, die als bliksemafleider fungeren, telkens wanneer zich wolken van toorn samenpakken boven de armee. De uitspraak van Frederik de Grote, krachtens welke een soldaat zijn officieren meer te vrezen heeft dan de gemeenschappelijke vijand, schijnt nu eenmaal een groot deel van ons volk uit het hart gegrepen...

Nu zullen wij het er allen wel over eens zijn, dat die afkeer onder ons volk minder uitstaande heeft met de wijze waarop zo'n beroepsofficier zijn dienst verricht — al zou ik dit aspect niet graag willen verdonkeremen —, doch zoveel te meer met het aanzien van het militaire apparaat waarvan hij deel uitmaakt. Het is toch dat *apparaat*, dat zoveel offers vraagt (algemene dienstplicht, enz.)!

Anders gezegd: Het is bovenal de openbare mening inzake het nut en de noodzaak van dat apparaat, die hier van doorslaggevende betekenis moet worden geacht. Daar hangt de waardering voor de individuele militair — de beroepsofficier wel heel in het bijzonder — vanaf.

Dat leert ons ook zeer duidelijk onze vaderlandse geschiedenis.

Een beroepsmilitair weet — al dan niet uit persoonlijke ervaring —, hoezeer die waardering afhangt van de omstandigheden.

In oorlogstijd ligt deze figuur al heel eenvoudig: beslissend is dan veelal de vraag of hij deel uitmaakt van de winnende dan wel van de verliezende partij.

In het ene geval draagt men hem op de schouders rond en wordt hij bedolven onder de bloemen, in het andere geval doet hij er beter aan zich maar zo snel mogelijk uit de voeten te maken, gezien ook het risico van een berechting achteraf...

Geen beroepsmilitair, die zich illusies maakt over de bejegening, die hem na afloop van een verloren expeditie ten deel valt. Die bejegening staat gemeenlijk in generlei verhouding tot zijn gedrag, c.q. zijn prestaties. Eender is het in het tegenovergestelde geval: Zou ooit een von Hindenburg de geschiedenis zijn ingegaan als de held van Tannenberg, als daar niet die korporaal was geweest, die de Russen te slim af was? Het is maar al te vaak de feitelijke afloop van een oor-

log, die de één doet promoveren en de ander degraderen...

Het is de beroepsmilitair, die het alsdan aan den lijve ondervindt: „Waar de macht het recht heeft, heeft het recht geen macht” (1).

Hoe ligt nu deze figuur in *vredestijd*? Ik zou deze vraag — gezien de uitzonderlijke omstandigheden van het ogenblik (2) — als volgt willen aankleden: Wat was nu door de eeuwen heen de houding van ons volk jegens zijn krijgers?

Deze vraag laat zich niet met een enkel woord afdoen. Daar zou een dissertatie aan kunnen zijn gewijd. Iets, waarvoor de krijgsman zo geen tijd heeft...

Laat ik er dit van zeggen:

1. *Zo ergens dan was op ons volk heel sterk van toepassing, wat dat oude soldatenrijmpje wil:*

„God and the soldier we adore, in time of danger, not before, when danger is past and all things

God is forgotten and the soldier slighted” (3).

Grote bekendheid kreeg dit rijmpje in de dagen van wijlen generaal Spoor — tussen haakjes: groter veldheer heb ik niet gekend —, toen bezet Java gepacificeerd scheen en het touwtrekken in de politiek begon...

Het kwam toen in Batavia, waar zoveel militairen hun verlof plachten door te brengen, niet meer voor, dat er een „toean besar” stopte voor een duimende soldaat (lifter).

Het was toen, dat een collega aan tafel placht te zeggen met de reglement, waarmede oudtijds Cato van zich deed spreken in de Romeinse Senaat (4): „Het wordt tijd, dat er in Batavia weer geschoten wordt...”

Het is hier momenteel van hetzelfde laken een pak: z.g. dooiperioden in de internationale politiek doen de gezichten van duizenden Nederlanders bevriezen bij het zien van een militair... Aan het hoeftgetrappel in het pacifistische kamp kan de internationale politieke toestand telkens al heel duidelijk worden afgelezen!

Ziehier ook één van de redenen, dat Chroestsjef er nog wel iets in ziet de „koude oorlog” te prolongeren...

Laten wij onszelf toch niet bedriegen: het kernstopverdrag stemt tot dankbaarheid, nu er — voorlopig althans — een einde schijnt te zijn gekomen aan de proefexplosies in de atmosfeer, doch de „koude oorlog” houdt onverminderd aan!

2. *Meer en meer wint onder ons volk het inzicht veld, dat ons leger een noodzakelijk kwaad is.*

Ja, dan ligt het voor de hand, dat de individuele militair in dat vonnis deelt, al lijkt deze deductie ongeoorloofd.

Maar het is vanwege deze deductie, dat zijn ambt thans verdacht heet, besmet... (6).

Ten diepste hebben wij hier met een puur humanistische gedachte te doen. Zij, die — met ons, naar ik hoop — vasthouden aan de klassiek-reformatische beginselen inzake de hoogheid van het gezag, resp. het overheidsambt (7), huldigen een ander standpunt: een instrument, dat in voorkomend geval gebruikt wordt om het kwaad in onze wereld te keren, staat in hoger dienst, d.i. in dienst van het goede.

Dat de aanhangers van Karl Barth en Emil Brunner in dezelfde fout vervallen, vindt zijn oorzaak in het feit,

dat de relativistische „Ordnungen” in onze samenleving werpt, als zou daar meer mogen worden geëist dan een democratie en een volksdemocratie en een rechtsstaat en een... dat men liever kwijkt... ten van dit slag zo... ling bestaat voor he... gerpredikant!

Nu moeten wij een... dat ons volk in voorn... charmeerd was op z... De zwaardmacht... gold steeds als een... lichaam, dat wij than... te noemen: per definitie van de staat: ban... gemeenschap), noch... dat men liever kwijkt... lasten stonden zelden... verhouding tot de ba...

Hier spreekt onze... vige woordje mee. Dit betreft zowel... krijgsmacht. Nog is het zo, dat... hankelijkheid van de... een klemmend druk... Een krijgersnatu... lander in het geheel... Onze voorouders w... gaat, niet minder v... zulks mede op grond... tische levensbeschou... Verheerlijking van... oorlogsromantiek... huisuit vreemd (9).

3. *Het hart van ons volk is warmer voor de marine dan voor de landmacht.*

De marine stond van goed blaadje, doordat... de belangen van onze... is ook de reden, dat... tennis van zoveel v... houden. De daden van... al spreken nog steeds... ding van oud en jong... De landmacht van... bogen op expeditie... het laadje brachten... lijke tradities van... legers, die zo geen... ten tussen vriend en... glorie van de Tiende... voorafgegaan door de... te wapen!”, verdoft... rekening gepresente... En... waren het... vreemde troepen, die... zuiverden van de vij... van een kortere of lan... tijd (1813, 1944/45)?

De algemene diens... volk dichter bij zic... bracht, had toch op... gewenste effect. Een... nevenverschijnsel wa... massificatie: de solda... mer evenals de ar... breek...

Nog in ander opzic... macht niet mee: Sche... de sluitpost van 's... ting? Hoe weinig... „zandhaas” er in het... vergeleken bij de... zee...! Heette het... daar terechtwam, als... gens voor deugd (13).

Wat de *luchtmacht*... kort zijn. Profiteerde... van de marine, onze... profiteerde van de l... De luchtmacht app... de marine aan ons be... naar de wijde verten... ders althans in het b... Zij was ook niet er... de landmacht...

Had de marine zijn... te wijzen, de lucht... rende „vogels”, de... slechts wijzen op zij... een disciplinair bedu... te hanteren groothed...

Niet opvallen

Wij keren thans... die wij ons in het... steld: Hoe staat nu... de doorsnee-Nederl... Is er enerzijds spr... blicke afkeer van he... raat, inbegrepen de... ambt als zodanig, an... doorsnee-Nederland... tegen wat in zijn oog... de officieren zelf. Een opvatting, die j...

Wijlen ds. J. C. Koningsberger „...stak zijn mening nimmer onder stoelen of banken...”

A4)

lichtledig verraadt...

vaak hoort, is deze: In de „dienst” komt het er maar op aan, dat je niet opvalt. Je doet slechts wat je opgedragen wordt, in afwachting van het e.v. treinappél... Och, dan kom je die tijd wel door!

Van de beroepsofficieren wordt dan stilzwijgend aangenomen, dat zij niet beter weten...

Dat zijn immers „de lieden wier intellect ook al een enigszins luchtledige indruk maakt”... (14).

Alsof nu de eerste de beste officier het toonbeeld van geborneerdheid zou zijn, een harlekijn, op zijn best „his masters voice”... Het type van de charlatan, gewapend met snor en „cane” (15), die zijn innerlijke leegte tracht te verbergen achter het masker van zijn „pak der doods” (16), behangen met linten en kruisen...

Zeer verbreid is ook de mening, dat een officier slechts te bevelen zou hebben... En de rest dan maar „aanslaan” (17)!

De jacht op „dienstplichtig wild” zou zijn hoogste vermaak zijn, het oefenterrein, de legerplaats en de kazerne zijn jachtveld...

Zo kon het gebeuren, dat een treinconductor een officier, die zijn identiteitsbewijs vergeten had bij zich te steken, ofschoon die conductor toegaf te weten, dat hij een bekende voor zich had, toebeet: „Het spijt me zeer: dit moet ik rapporteren! Ik behandel u niet anders dan u onze jongens...” Alsof dat de dagtaak zou zijn van een officier!

Zo kon het gebeuren, dat een verkeersagent een officier, die een onbeduidende verkeersovertreding beging, uit zijn wagen sleurde, hem toesnauwend: „Julie denken je altijd alles te kunnen permitteren, dat zal ik jou eens afleren...” Dat elke officier op zijn beurt evenzeer te gehoorzamen heeft als ieder ander, besefte deze man blijkbaar niet!

Welk een achting een niet onbelangrijk deel van ons volk zijn officieren

troost heb met de woorden: „Er is één ding dat erger is dan besproken te worden, dat is dat men niet besproken wordt” (Oscar Wilde)...

Ongeïnteresseerdheid

Wat ons, beroepsmilitairen, het meest hindert is niet het anti-militarisme in kringen van de P.S.P. of ook daarbuiten, maar de ongeïnteresseerdheid in eigen kring. Of is het soms uit onwetendheid dan wel uit lichtzinnigheid, dat er zo vaak een smet geworpen wordt op ons leger?

Zo verscheen er onlangs in „Trouw” een epistel onder de titel „Nederland-Indonesië: studenten reageren” (20).

Ik citeer: „Wij hebben geconstateerd, dat deze mensen oprecht nationalist zijn, hoe teleurgesteld deze mensen zijn over de meerderheid der christenen in Nederland, die hen noodzaakten om tegen mede-christenen te vechten (op de Indonesische erevelden zijn talloze kruisen van gevallen Indonesiërs te zien) en wij hadden geen antwoord op de vraag van een 20-jarig Indonesisch meisje: „Maar als dan 80 pct. van de Nederlanders christen is, waarom hebben zij dan al die tijd zo lelijk tegen ons gedaan?”

Alsof alle militairen, die in de jaren 1945-1950 in Indonesië hebben gediend, daar niets anders zouden hebben gedaan dan roven en plunderen, brandschatten en moorden! De waarheid evenwel is deze, dat wij daar naar toe zijn gegaan met gans andere bedoelingen — zie de woorden, uitgesproken door wijlen Koningin Wilhelmina op 7 december 1942 — en dat daar onzerzijds zeer veel is gedaan voor het welzijn der autochthone bewoners. Ik heb het met eigen ogen gezien, hoe daar op tal van plaatsen langs het „front” noodhospitaal werden gebouwd, ik mag wel zeggen zonder hulp van buitenaf, ten behoeve van de framboesiapatiënten onder de Javanen, Soedanezen en Madoerezen.

Ik betreur het nog steeds, dat de redactie van „Trouw” dit artikel opgenomen heeft zonder enig commentaar. Zijn wij, antirevolutionairen, dan al zo ver gezonken, dat wij ons generen voor wat daar toen is geschied? Dat weiger ik te geloven!

Doch een woord van protest is hier wel op zijn plaats. Ik weet mij de tolk van duizenden, die evenals ik drie of meer jaren van hun leven hebben geofferd voor een zaak, die thans — hoe schandelijk — een „failure” zou moeten heten.

Relletjes

Trouwens hier is meer in het geding. Het gaat niet slechts om het welzijn van ons, militairen. Op het spel staan hogere belangen, t.w. het welzijn van ons allemaal, burgers en militairen.

Daarom ook zijn die relletjes, die er nu en dan plaats vinden, niet zo onschuldig als men wel denkt.

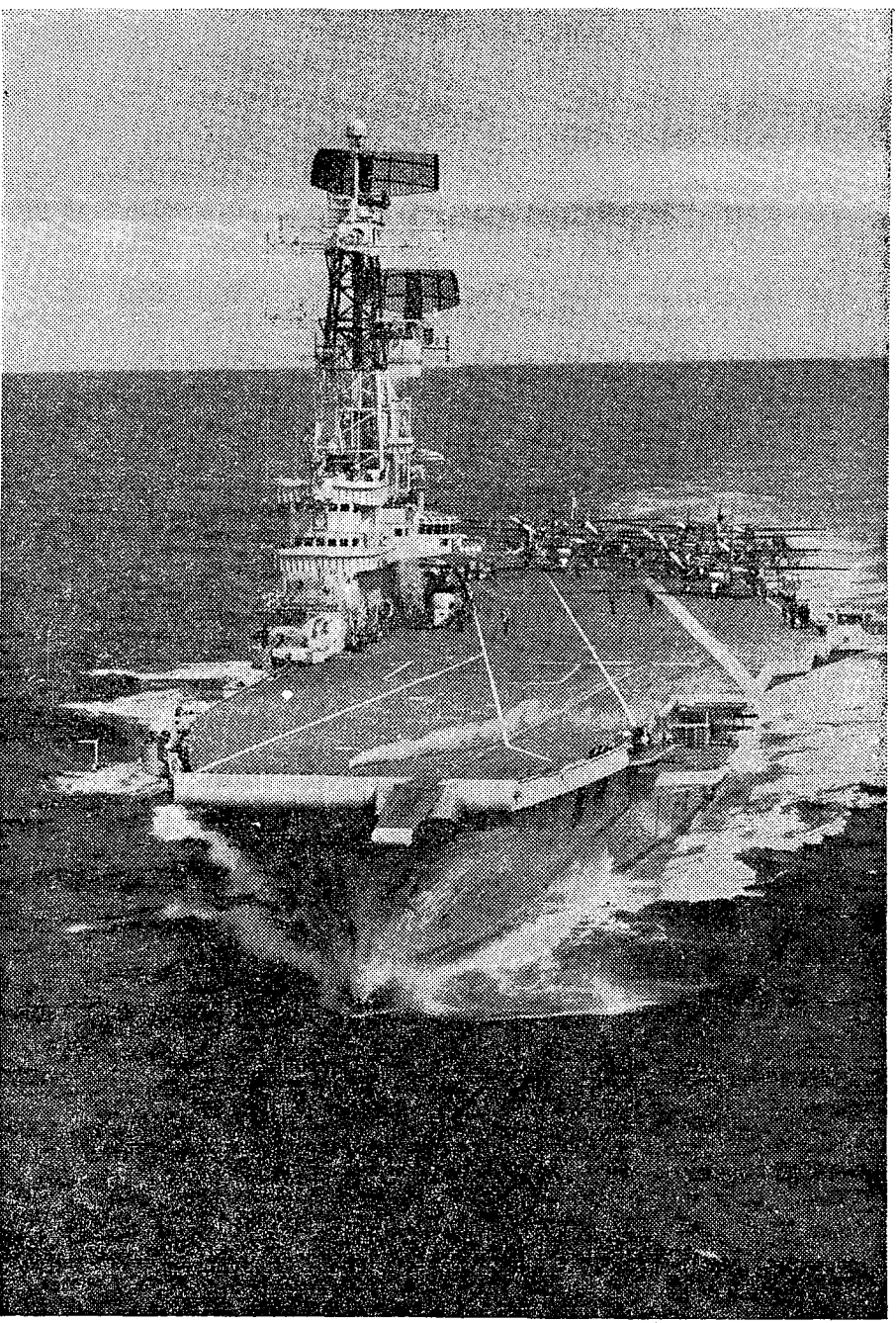
Ik denk in dit verband aan de relletjes, die er zijn geweest in Amsterdam, nu al weer enige maanden geleden. Ging het toen tegen de Portugezen? Welneen, kort tevoren immers togen honderden voetballiefhebbers al fuitend naar Lissabon. Niemand, die toen zei: Laten wij die Portugezen nu eens laten voelen, hoe wij over het regiem-Salazar denken!

Ten principale waren die relletjes bedoeld aan het adres van de N.A.V.O., d.w.z. aan het adres van het wettige gezag (21)!

Let maar eens op: Zij, die zich groepen weten de Amerikanen, enz. telkens weer te kapittelen, halen het niet in hun hoofd nu ook eens de gruwelen van het regiem-Ulbricht (ca. 400 zelfmoorden per dag!) aan de kaak te stellen. Waar blijft in ons land het „Comité van waakzaamheid van anti-communistische intellectuelen”? Wat presteerden de Leidse studenten ten tijde van de „opstand” in Hongarije? Waarom maakt prof. Nagel — toch wel een scherp waarnemer, dacht ik — zich zo druk over Budel en rept hij met geen woord over wat er achter het IJzeren Gordijn gebeurt? Loopt er soms in Oost-Duitsland geen geboefte vrij rond...?

Ik heb er geen behoefte aan het eigen standje door dik-en-dun te verdedigen, want daar mankeert genoeg aan.

Per saldo zijn het de officieren en onderofficieren zelf, die het aanzien van hun ambt medebepalen.

H. M. Vliegkampschip „Karel Doorman”
„...Het hart van ons volk klopte altijd warmer voor de marine...”

Omstandigheden

Dat er nog zoveel aan te merken valt op het gedrag, enz. van de beroepsmilitairen, moet evenwel voor een niet onbelangrijk deel — dit verdient, dacht ik, eerlijkheidshalve vermelding — worden toegeschreven aan de *abnormale* omstandigheden van na 1945:

- Het heeft in de naoorlogse jaren — dit betreft weer inzonderheid onze landmacht — vóór alles ontbroken aan *stabiele* en *continue*: de reorganisaties volgden elkaar op met de regelmaat van de klok. Het geheel was voortdurend op drift: improvisatie, roofofbouw, enz. waren daarvan het onvermijdelijke gevolg.
- Tal van instellingen drukten als een *zware last* op de schouders van het beroepspersoneel, w.o.
 - de *algemene dienstplicht*, hoe paradoxaal dit ook klinkt;
 - het z.g. *fillersysteem* en
 - de *systemen van prestatiebeloning* („merit-rating”, enz.).
 Stof te over om er eens op terug te komen!
- Het leger is doende met hier en daar de bakens te verzetten, maar wat thans een verouderde doctrine heet, gold tot voor kort dikwijls nog als de hoogste wijsheid. Is het dan — om maar eens iets te noemen — de oudere officieren en onderofficieren zo kwalijk te nemen, dat zij met hun denken nog gevangen zitten in schema's, die het nu niet meer doen? Het is toch nog van betrekkelijk recente datum, dat ook in het bedrijfsleven een *nieuwe stijl van leiderschap* werd geïntroduceerd...
- Als in het leger de *middelmatigheid* troef schijnt (22), is dat niet iets van het leger zelf maar van heel ons volk. Zolang niet de meest begaafde jongeren zich aanmelden om opgeleid te worden tot officier, resp. onderofficier, blijft ons leger beneden de maat (23).
- De omstandigheden, waaronder thans zoveel officieren en onderofficieren te dienen hebben, zijn absoluut niet meer te vergelijken met die van vóór 1940. Sommigen werden in de afgelopen jaren gemiddeld eens in de twee jaar of korter *overgeplaatst* van het ene garnizoen naar het andere. Anderen *reisden* jarenlang heen en weer tussen woon- en standplaats, over afstanden van soms wel 50 km en meer. Allen kennen uit ervaring het „weekend-

huwelijk”. Groot is nog steeds het getal dergenen, die *onthemd* zouden kunnen heten... Bij onze parate troepen is het niet iets bijzonders, dat een beroepsmilitair gemiddeld eens in de drie dagen de nacht in zijn gezin doorbrengt...

Hoge eisen

Het kwam in de jaren na 1945 betrekkelijk weinig voor, dat nu eens een gezaghebbende figuur van *buiten* het leger het in het openbaar opnam voor de officieren en onderofficieren van ons leger.

Wijlen ds. J. C. Koningsberger was één der weinigen, die ons een warm hart toedroeg en hoe: nimmer stak hij zijn mening onder stoelen of banken. De landmacht vooral blijft hem daarvoor erkentelijk!

Ligt het overigens ook niet op de weg van een „insider”, dat hij eens stoom afblaast? Ik doe dat in de hoop, dat niemand mij ervan verdenkt recht te willen praten wat krom is, want daar leen ik mij beslist niet voor.

Ik merk dan het volgende op.

- In het leger is het heel gewoon, dat een jonge luitenant een inventaris aan goederen onder zijn berusting heeft ter waarde van een *ton of meer*. Om dan nog maar te zwijgen van de op hem drukkende overige lasten, w.o. de zorg voor zijn *personeel*, met alle *risico's* daaraan verbonden: vragen in de Tweede Kamer, frontpagina-nieuws in de „Telegraaf”, prikken van de zijde van het A.N.J.V., enz. Over *risico's* gesproken: welk een risico draagt niet een colonnecommandant in het wegverkeer of de commandant van een schietbaan!
- Het ambt van de beroepsmilitair is nog in ander opzicht *uniek*: de vervulling van dit ambt vergt *persoonlijke offers* van nimmer te voorzien zwaarte: een ongeregeld gezinsleven, veel ongemak (een militair heet 24 uur in dienst...) en weinig arbeidsvreugde. Slechts is er de bekoring van het leiderschap als zodanig... *Wat staat hier nu tegenover aan de zijde van hen, die altijd kritiek menen te moeten uitoefenen op ons leger.....?*
- Ons leger telt een aanzienlijk aantal *vakspecialisten*. Ik ken er wel, die als expert bekendheid genieten

• Vervolg op pag. 10

Wijlen Generaal S. H. Spoor
„...groter veldheer heb ik niet gekend...”

toedraagt moge wel inzonderheid blijken uit hetgeen anno 1963 een officier overkomt, die zich in uniform op straat begeeft, temidden van een groot publiek. Vervensingen, zo in de trant van „nietsnut”, „staatsruivenier”, „belastingsopvreter”, enz. zijn dan niet van de lucht, ook al waagt slechts een enkeling het hardop te zeggen wat er op zijn gezicht te lezen staat. Soms ook mompelt iemand „moordenaar”... (18)!

Het overkwam me nog niet zo heel lang geleden op een fietspad in de nabijheid van het station Driebergen/Zeist, zo bekend om zijn koffie, dat iemand mij in het voorbijgaan op mijn uniformjas spuugde. En dat in zo'n rustige omgeving!

Over spugen gesproken: voor de afwisseling schreef mij onlangs een student van de V.U. een open brief (19), zo vol „lekken”, dat ik mij maar ge-

Volk en krijgsmacht

• Vervolg van pag. 9

- in binnen- en in buitenland! Uit het verloop, dat er gedurende de afgelopen jaren onder deze specialisten is geweest, kan worden afgeleid, hoezeer ons bedrijfsleven dat specialisme waardeert. Sommigen werden zelfs met stoel en al "weggekocht".
4. De doorsnee-beroepsmilitair is een *manusje-van-alles*. Hoe breed is niet het kennisgebied, dat hij dagelijks bestrijkt! Van de laagst in rang zijnde onderdeelscommandant te velde — het bekende "schaap met de vijf poten": de veelszins gesmade compagnies-, batterij- of erkadranscommandant — wordt verlangd
- dat hij zijn ondergeschikten (filers!) hoofd voor hoofd kent;
 - dat hij een voortreffelijk straffen tuchtrechter is (geen sinecure!);
 - dat hij in staat is leiding te geven aan een bedrijf (dit vraagt organisatietalent, beheerscapaciteiten, kennis van de leer der bedrijfsorganisatie, enz.);
 - dat hij voorlichting geeft omtrent het gebeuren in onze wereld (een opgave apart);
 - dat hij een redelijke uitdrukingsvaardigheid bezit, zowel in woord als geschrift, niet slechts in het Nederlands;
 - dat hij een goed docent is;
 - dat hij niet a-technisch is;
 - dat hij er altijd verzorgd uitziet;
 - dat hij lichamenlijk steeds fit is, enz.

5. Nog is ons leger de plaats, waar eeuwenoude deugden in ere worden gehouden: van ieder militair wordt zonder meer verwacht, dat hij eerlijk is en oprecht, dat hij altijd recht-door-zee gaat en dat hij een toonbeeld is van trouw en kameradschap. Er zijn in onze samenleving niet zo heel veel plaatsen, waar iemand zozeer zichzelf kan blijven als juist in ons leger. De "commercie" b.v. heeft op ons leger hoegenaamd geen vat.

Ik zou hiermede mijn "oratio pro domo" willen besluiten. Het is immers altijd een hachelijke zaak daarop voort te willen borduren!

Als ik nog eenmaal samenvatten mag, wat m.i. toch de redenen zijn, dat het aanzien van de militaire stand zo ver beneden peil is in ons land, dan zou ik als belangrijkste redenen willen noemen:

- Een groot deel van ons volk beschouwt de militia als een *noodzakelijk kwaad*, met als onvermijdelijk gevolg, dat de beroepsmilitaire de verwensing te incasseren krijgt, die bedoeld zijn aan het adres van het apparaat, waarvan hij deel uitmaakt.
- Slechts een deel van ons volk is ervan overtuigd, dat de *prijs van de vrijheid* de zware tol rechtvaardigt, die thans in N.A.V.O.-verband moet

worden opgebracht. De niet aflatende "koude oorlog" spreekt velen niet of nauwelijks meer aan.

- Gemis van inzicht in het één zowel als het ander is er de oorzaak van, dat de beroepsmilitaire lasten te dragen krijgt van wat in feite niet zijn zaak maar de zaak van *heel ons volk* moet heten, inbegrepen ook het juk der systemen, hem opgelegd.

Wat onze strijdkrachten nodig hebben, is wat meer begrip.

Daartoe zal het in ons land moeten komen tot een *herwaardering* van ons ambt. Met het "metaal" b.v. heeft ons ambt niets uitstaande.

Aan pathetische liefdesverklaringen, zoethoudertjes e.d. (24) heeft ons leger niets. Neen, daar zal *iets anders* uit de bus moeten komen. Maar daarover eens een volgende keer.

Ik eindig met de vraag waarmee ik begonnen ben: Overdrijf ik?

vR.

AANTEKENINGEN

- Duits spreekwoord (ontleend aan: W. M. S. Pitlo-van Rooijen "Woorden om Justitia", blz. 22, J. M. Meulenhof - Amsterdam, 1957).
- De communisten beseffen beter dan wij, dat wij thans in oorlogstijd leven: "Wenn der Krieg nur eine Fortsetzung der Politik mit anderen Mitteln ist, is auch der Frieden nur die Fortsetzung des Kampfes mit anderen Mitteln" (Boris M. Schaposchnikow). Het is in dit verband, dat ik de "koude oorlog" zou willen vergelijken met een veenbrand. Het is immers in hoofdzaak ondergronds, dat die oorlog woedt. Maar het is levensgevaarlijk nu maar te doen, alsof dat vuur reeds zou zijn gelust.
- Proeve ener vertaling: "Wij wenden ons tot God en Jan Soldaat, als hoge nood en bittere strijd ons wacht, de nood voorbij, het land in vredesstaat, vergeten wordt de Heer, en Jan Soldaat veracht". (Ontboezeming in het weekblad "De Spiegel" van 1 september 1962).
- Let.: "grote mijnheer". Aldus betitelden de militairen de hun meestal niet al te best gezinde burgers der "haute-volée" ter plaatse.
- Cato placht zijn redevoeringen te beëindigen met de exclamatie: "Cetero censeo Carthaginem esse delendam" (Verder ben ik van mening, dat Carthago verwoest moet worden).
- Twee veelzeggende uitlatingen in dit verband: — "Het Nederlandse volk is van een aanzienlijke politieke laksheid, welke het "in de politiek gaan" tot een bijna even verdachte beroepskeuze stempelt als beroepsmilitair worden" (uitspraak van prof. dr. A. D. de Groot, aangehaald in "Het Parool" van 9 oktober 1961). — "Het is de grootste fout, die politieke partijen ooit hebben begaan: militairen, in of buiten "dienst", als kandidaten voor een vertegenwoordigend lichaam te aanvaarden" (hartekreet uit het orgaan "Ban Oorlog uit. Nu!" van 16 april 1963).
- N.G.B., art. 36; H.C., zondag 39.
- Betreffende het karakter van de staat: "Krachtens de Schepping was het gehele menselijke geslacht één machtig organisme, dat organisch zich uit eenheid van bloed en geest, naar lichaam en ziel ontwikkelde: het Staatsleven daarentegen is niet organisch, maar een mechanisch verband, dat aan de delen en brokstukken van ons uiteengevallen menselijk geslacht is aangelegd om alomgzaam te houden, wat anders geheel uiteengespat en in anarchisme verkorrelde zou zijn" (Dr. A. Kuypers "Pro Rege", deel III, blz. 230/231, J. H. Kok-Kampen, 1912).
- Zie o.a. dr. A. Kuypers "Antirevolutionaire Staatkunde", deel I, blz. 111 en deel II, blz. 538, J. H. Kok-Kampen, 1916/17.
- Flex schreef hierover een pakkend artikel in "Trouw" van 29 oktober j.l. onder de titel "Kooplieden en soldaten".
- De Hollandse boeren klaagden in 1576: "De Spanjaard wil ons henken, als wij den Geus bijstaan, den Geus die wil ons krenken, als wij bij de Spanjaards gaan. Wij hebben aan geen kanten vreë, wij zouden wel gaarne houden steë, en melken onze koe. Den boer, den boer, den schamelen boer dat krijgen is hij moe!" De Geldersen klaagden in 1589 het eigen krijgsvolk aan: die lieden stelden zich aan „alsof het land hun tot een roof was gegeven, en zij de soldij trokken om het land te verwoesten, de onderdanen te kwellen en alles in de uiterste ruïne te brengen, erger dan de vijand zelf". (Uit: "Geschiedenis van Ede", uitgegeven door de Ver. „Oud-Ede", deel I, blz. 43, N.V. Wag. Boek- en Handelsdrukkerij - Wageningen, 1933).
- Litt. o.a. mr. Groen van Prinsterer „Handboek der Geschiedenis van het Vaderland", deel V, 3e druk, blz. 874 e.v., Höveker & Zoon - Amsterdam, 1872.
- Wijsjes als „Wie zijn vader heeft vermoord en zijn moeder heeft vergeven, die is nog veel te goed voor het soldatenleven" suggereerden dit ook!
- Ontboezeming, aangetroffen in de „Groene Amsterdammer" van 21 oktober 1961.
- Officersstokje.
- Uitlating van een zeepkistredenaar te Zeist „Nieuwe Zeister Courant" van 26 juli 1963).
- „Aanslaan" is een term, die herinnert aan de wereld van de hond. Over een hondse behandeling gesproken: Bepaalde etablissementen in ons v.m. Nederlands Indië droegen het opschrift „Verboden voor honden en militairen".
- Beseft de lezer wel wat er dan omgaat in het hart van de aangesprokene? Ja, zoiets is in Nederland mogelijk, niet in Oost-Duitsland...!
- L. Frijda „Open brief aan de It.-kol. A. van Ramshorst" („Pharetra" van 26 september 1963).
- D. Th. Kuiper „Nederland-Indonesië: studenten reageren". Dit artikel was een reactie op een kort tevoren ingezonden stuk van de heer H. Meyer te Ede. De correspondentie, die erop gevolgd is, blijve hier buiten beschouwing.
- Ook van andere zijde is bij dit punt de vinger gelegd, zo b.v. door de redactie van „Elseviers Weekblad" (artikel „Heldenkermis" in editie van 13 juli 1963, resp. artikel „Spinoza" in editie van 20 juli 1963).
- Een notoir kwaad op zoveel plaatsen in

Foto Alfred van Sprang, uit: „Wij werden geroepen". Zelfs in de meest afgelegen gebieden in Indonesië, ontvingen de bewoners in de jaren 1945-1950 hulp van de Nederlandse militaire medische teams.

het leger is ook dat der verambtelijking (bureaucratie); dit kwaad werkt de triomf van de middelmatigheid sterk in de hand. Zo wordt in het leger wel veteld, dat als Van Heutz thans voor zijn nummer in dienst moest, hij het beslist niet verder brengen zou dan „korporaal eindrang". In dit gezegde steekt een kern van waarheid, helaas.

23. Nederland kan, wat dit betreft, bij de Sovjet-Unie in de leer. De officieren van het Rode Leger zijn „technisch zeer bekwaam, het begaafdste en meest onverschrokken deel van de Russische intelligentia" (Djilas).

24. Ik denk in dit verband aan het veelbesproken rapport van de Generale Synode der Ned. Herv. Kerk met betrekking tot het vraagstuk van de kernbepaling. Geen militair, die zich door geruststellende verklaringen achteraf van de wijs laat brengen; zijn laatste vraag zal altijd zijn: „Wat koop ik daarvoor?" Weinig gelukkig acht ik ook uitlatingen als: „Evenals zoveel onder u koester ik een felle antipathie tegen alles wat naar militaire macht zweemt, en niet minder tegen de symbolen daarvan. Ook heb ik zedelijke bezwaren tegen de meeste uitingen van militaire macht. Maar ik doe mijn uiterste best beide zaken scherp uit elkaar te houden" (prof. John C. Bennett „Militaire macht in internationale verhoudingen": „Wending", september 1963). Velen geven aldus blijk niet te beseffen, hoedange steun een leger behoeft, wil een defensiepolitiek nog kans van slagen hebben.

CORRESPONDENTIE

- T. A. P. te B. Mijn dank voor uw fijne brief. Het is zo waar wat u schrijft: De jongen, die vanaf de eerste dag dat hij onder dienst is, doet wat een christen betaamt, behoeft niemand te vrezen: zijn superieuren niet, zijn maats niet. Zo'n jongen wordt gerespecteerd. Maar het is enkel genade, als het zo wezen mag...!
- W. L. K. te D. U bewijst mij te veel eer. Ik zou liever geen gebruik willen maken van de ruimte, die de redactie van dit weekblad mij biedt om met u verder te corresponderen. Daarom nodige ik u uit voor een gesprek tête-à-tête. Mocht u er alsnog prijs op stellen, dat uw brief in zijn geheel wordt afgedrukt, dan heb ik daartegen geen bezwaar. Maar ik zou het wel betreuren als het zover kwam. Die weg lijkt mij in het onderhavige geval minder juist: „Alles is geoorloofd, maar niet alles is nuttig. Alles is geoorloofd, maar niet alles bouwt op. Niemand zoekt het zijne, maar wat des anderen is" (1 Cor. 10 : 23, 24).

VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN

CLAEYS- maaidorsers
BAMFORDS - opraappersen
Importrice voor westelijk Nederland
W. VAN GEMEREN & ZONEN N.V., GREUP (Z.H.)
Telefoon (01860) - 2050

Landbouwwerktuigen- en
machinefabriek
H. VISSERS N.V. - NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526 - 841 (7 lijnen)

HOLWERDA ZONEN
Dokkum

VOOR AL UW TRANSPORTEN
IN BINNEN- EN BUITENLAND

Dokkum: telefoon 05190-2292 (2 lijnen) - Buiten kantoor tijd 2580
Rotterdam: telefoon 010-171317

Goudriaan's
Graan- en Meelhandel N.V.

Steiger 1 - Telefoon 01894 - 201
OUDERKERK a/d IJSSEL

Getron Handels- en
Transportonderneming

VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
Telefoon 01880 - 2929, 2876
Binnenlandse en internationale transporten.
Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen.

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR!

FIRMA W. VAN TELLINGEN

SLOTLAAN 135-137 - ZEIST - TELEFOON 2486

NAAM- EN NUMMERPLATEN

in diverse uitvoeringen.
Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen,
sanatoria, bejaardencentra en op schepen.

ZUID NED. NAAMPLATEN ONDERNEMING

G. TER VEEN - GELEEN

GRAAF HUYNLAAN, hoek Markt - TELEFOON 0 4494 - 2372.

OVERIJSEL

- ★ VERBOUW
- ★ NIEUWBOUW
- ★ ONDERHOUDSWERKEN

Firma E. D. Schutten en Zoon

AANNEMERSBEDRIJF - ENSCHEDE
Laarssingel 101 - Telefoon 3021
Hyacintstraat 40 - Telefoon 11638

Firma Breman

Machinefabriek en grofmederij
Klip- en stokkankers t.m. 2500 kg.

ZWARTSLUIS - TELEFOON 05208 - 406

Firma Gebr. Slump

Brandstoffenhandel

LEMMER TELEFOON 05146-564
NAGELE TELEFOON 05276-2460

Varwijk's Handelsonderneming en
Veevoederfabriek „Salland" C.V.

Zwartsluis - Telefoon 05208 - 255

FABRICAGE VAN: RUNDVEEKOEKEN
KALVERBROKJES PLUIMVEEKORRELS

Levering aan de handel onder A.C.V.-controle

FERNHOUT N.V.

Handel in wegen- en waterbouwmaterialen,
zandzuigbedrijf, op- en overslag,
Scheepsbevrachting

ZWOLLE - Tel. 05200 - 12358 b.g.g. 13477
EMMELOORD - Tel. 05270 - 2493 b.g.g. 2663

N.V. W. J. Schuiling's
Handelsonderneming

BINNENHAVENWEG 20 - HENGELO
Telefoon 05400 - 16461

HET DEBIE EN PERIODIEK

Drs. W. K. N. Schmelzer onder de loep

Het optreden van een nieuwe voorzitter der grootste fractie in ons parlement is een politiek feit van betekenis. Vandaar dat we er nogmaals aandacht aan wijden. Het is zoiets als een politieke nieuwjaarsviering. Iedereen spreekt de beste wensen uit en omdat niemand weet wat de toekomst brengt, duikt de één nog eens in het verleden, terwijl de ander zich als broodetende profeet ontpopt. Degene, die al deze belangstelling geldt, past natuurlijk wel op niet al zijn kaarten op tafel te leggen. Wij hebben een paar bloemrijke pers-attenties uit het totale boekje geplukt om ze u voor te zetten. Het Parool (onafh. soc.) opent de korte rij met een vergelijkende schets De Kort-Romme-Schmelzer met als décor een typisch socialistische tekening van de K.V.P.:

De K.V.P. wil geen kerkelijke partij worden genoemd. Maar haar leden gevoelen zich meer door een zelfde geloofsovertuiging dan door een politiek program verbonden. Het gevolg is, dat zij in allerlei vragen van de dag snel verdeeld raken. In zulke omstandigheden wordt van de leider een tactisch talent vereist om te weten wanneer hij kan voorgaan en waar hij moet volgen om de eenheid te bewaren.

Romme heeft aan zijn opgave bijna zijn geesteskracht gebroken. Vervolgens heeft De Kort er vergeefs zijn Brabantse gemoedelijkheid op beproefd. En nu krijgt de nieuwe fractieleider Schmelzer met dit probleem te kampen. Gestemd door zijn ervaringen als staatssecretaris, beweegt Schmelzer zich op nationaal en internationaal niveau wel gemakkelijker dan De Kort, wiens optreden wat provinciaals aanded. Wellicht verschaft dit hem het overwicht dat zijn voorganger miste. Het streven naar verzoening past bovendien beter bij zijn aard dan die van Romme, die met tucht de eenheid onderhield. Bij de machtsuitoefening zal Schmelzer zijn kracht waarschijnlijk in zachtheid zoeken. Daarbij blijft het natuurlijk de vraag of de methode, waarmee hij de maatschappelijke tegenstellingen van de dag hoopt te overbruggen — door PBO en bezitsvorming — de oplossing voor de toekomst zal zijn.

Voor dat laatste zinnenje doet het goed, vinden wij. Het eveneens zeer onafhankelijke socialistische Vrij Nederland is minder venijnig. Op zijn beurt toont het aan dat de heer Schmelzer nog wel wat anders aan zijn hoofd heeft gehad dan de PBO enz. Het treedt ook in een wat eenzijdige discussie over de politieke voorkeur van de nieuwe KVP-voorman. Doch dit blad laat de principiële intenties van Drs. Schmelzer recht wedervaren:

Met zijn benoeming zijn de eerste regels geschreven voor een nieuw hoofdstuk in de geschiedenis van de KVP, die sinds 1959 weer de grootste partij van het land is. Nooit werd de katholieke politieke partij door een zo jonge politieke leider aangevoerd en als we ons niet vergissen ook nimmer door een man met zo korte parlementaire ervaring. De nu 42-jarige Norbert Schmelzer betrad het terrein van de actieve politiek als de meeste staatssecretarissen: zó van achter het ambtelijk bureau naar dat van de onderminister. De eerste minister onder wiens verantwoordelijkheid hij optrad, was de socialist Suurhoff, die in oktober 1956 na de beëdiging van de vroegere ambtenaar van Economische Zaken (directie Orderingsvraagstukken) Schmelzer nog drie dagen de portefeuille van Binnenlandse Zaken ad interim beheerde alvorens mr. Struycken zich in het torentje aan de Hofvijver installeerde. Het staat echter vast dat drs. Schmelzer zijn politieke leerschool kreeg toen PBO en Bezitsvorming in mei 1959 naar Algemene Zaken overging en de jonge staatssecretaris, die het bijzondere vertrouwen van prof. Romme genoot, zijn intrek nam in het gebouw waar minister-president De Quay huisde. Het is geen geheim gebleven, dat Schmelzer daar, naast de zwakke schutterende minister-president, met veel méér bemoeienis heeft gehad dan met PBO-zaken en Bezitsvorming. Met name in de Nieuw-Guinea-kwestie zijn zijn contacten met de minister Luns voor de voeten lopende groep, die haar naam ontleende aan Schmelzers eerste baas, oud-Unilever-president Rijkens, niet onopgemerkt gebleven. Hij ontwikkelde zich in velerlei opzicht — bewust — als een man achter de schermen, en zijn invloed nam door zijn diplomatieke wijze van optreden snel in betekenis toe.

Men zal het ook wel voornamelijk aan zijn voorzichtige wijze van inter-

veniëren en aan zijn grote activiteiten achter de schermen moeten toeschrijven dat, toen duidelijk werd dat dr. De Kort niet lang meer te handhaven was, de aandacht op hem viel. Te gemakkelijker omdat, in tegenstelling tot de andere oud-bewindslieden die van de K.V.P.-fractie deel waren gaan uitmaken, tijdens de hevige formatieberoering drs. Schmelzer niet blijk gaf van voorkeur voor herstel van het samengaan met de socialisten. De ruime meerderheid van de KVP-fractie is daar nu eenmaal weinig voor geporteerd, conservatief als die meerderheid van huis uit bijna altijd is geweest. De heer Schmelzer gaf, als die meerderheid, de voorkeur aan de VVD.

Na een uitweiding over de verhouding tot de V.V.D. zegt het blad over de opvattingen van de heer Schmelzer nog:

Het weinige houvast dat omtrent zijn concrete politieke doelstellingen bestaat is, dat hij zich bij herhaling een uitdrukkelijk voorstander heeft getoond van een veel nauwer samengaan van de drie confessionele partijen. Een man met diepgeworteld geloof in de wenselijkheid van politieke eenheid en in de noodzaak van het nastreven van de doeleinden van de christelijke politiek.

Wat dat betreft een man die in de voetsporen van Schaepman treedt, die van zijn eerste poging tot katholieke partijvorming af zijn streven had gericht op een bijzonder nauw samengaan met de protestantse partijen in een christelijke coalitie.

Het weekblad van de V.V.D. „Vrijheid en Democratie” schijnt vooralsnog weinig geloof aan de vooral door socialistische bladen gesignaleerde VVD-voorkeur van de pas gekozen te hechten. Het commentaar van „V en D” is dan ook killer en gereserveerder dan alle andere reacties, die ons onder ogen kwamen. Dat zal Drs. Schmelzer niet onwelkom zijn:

Behalve zijn betrekkelijke jeugd — hij is 42 jaar — heeft de heer Schmelzer een zeventjarige ervaring als staatssecretaris in zijn credit.

Men heeft hem leren kennen als een intelligent en hoffelijk man, die over een grote dosis tact beschikt. De Volkskrant van de 9de december verklaarde, dat drs. Schmelzer zowel met socialisten als met liberalen heeft kunnen samenwerken, „al heeft men wel eens gemeend een lichte voorkeur voor de liberalen bij hem te kunnen bespeuren”. Dit voor rekening latend van het links-Katholieke blad, dat stellig niet opvalt door „sympathie” voor de VVD, kan men slechts vaststellen, dat in Haagse kringen de nieuwe functionaris als een „man van het midden” geldt.

Of hij deze middenweg vastbesloten en vooral met vermindering van deviaties zal kunnen bewandelen, zal de toekomst leren.

Belangwekkend is de reactie van de Volkskrant. Dit dagblad van de KAB heeft er zijn parlementaire redacteur, alias zaterdagse „Wandelganger” op uit gestuurd om te onderzoeken of de nieuwe voorzitter niet in het rooms-rode heilstraatje te lokken is. U ziet het: de vraagsteller doet zijn best, maar het „slachtoffer” laat zich niet in het hem toegedachte hoekje duwen. Daar moet de Volkskrant in het vervolg en vooral bij kabinetformaties maar vast rekening mee houden:

VRAAG. U bent er voorstander van, over concrete politieke beleidskwesties overleg te plegen met de anti-revolutionairen en de christelijk historischen. Hoe had u zich dat gedacht?

DRS. SCHMELZER. Ja. Ik eerbiedig het standpunt van mensen, die vinden, dat zij zich politiek moeten organiseren op andere dan levensbeschouwelijke basis. Wij hebben wel de levensbeschouwing als uitgangspunt genomen. Het christendom is de inspirerende bron bij ons politiek handelen. Dat betekent natuurlijk niet, dat het christendom pasklare recepten levert. Wij verenigen ons politiek om werkelijk iets te bereiken. Dan vind ik, dat er in deze tijd geen klemmende reden is voor een gescheiden optrekken van katholieken en protestanten. Wij moeten aanvaarden, dat er historisch gegroeide structuren zijn. We moeten niet beginnen alles formeel te regelen, maar kunnen al proberen over praktische politieke zaken tot een overeenstemming te komen. Ik geloof, dat bij dit overleg zoveel mogelijk mensen betrokken moeten worden. Verder zou ik nu niet willen gaan. Ik moet het eerst eens rustig bespreken met het fractiebestuur.

VRAAG: Vreest u niet, dat met name de Christelijk Historische Unie veel aanhang zal verliezen, wanneer die partij nauw met een katholieke partij gaat samenwerken?

DRS. SCHMELZER. Ik kan dat onvoldoende beoordelen. Als het zo is, zal de CHU daar zeker rekening mee houden. Aan de andere kant is het denkbaar dat een aantal mensen, die nu niet op een van de christelijke partijen stemmen, dat wel zullen doen als de drie samenwerken. Er bestaat verzet tegen het gescheiden optrekken. Het is ook mogelijk, dat er aanvankelijk enig verlies zal zijn, maar dat later een groeiproces zal intreden.

VRAAG: Is er niet het risico, dat een christen-democratische samenwerking automatisch een conservatief karakter zal krijgen, althans niet de voornaamste stuwende kracht zal zijn?

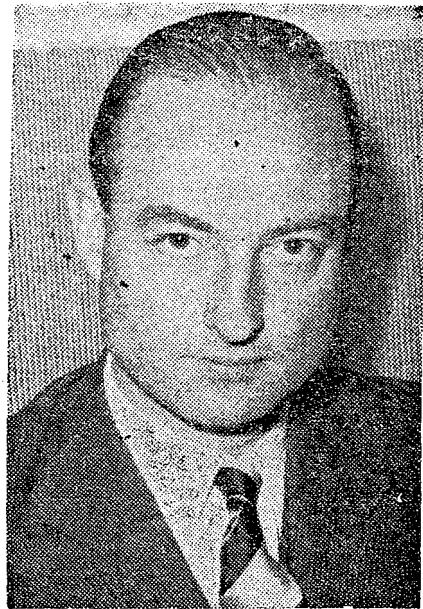
DRS. SCHMELZER. Tot nu toe hebben de feiten ons geen zorgen gebaad. Uiteraard zal de groep een zekere centrumpositie innemen. Dat behoeft niet minder sociaal te zijn. Ik geloof juist, dat het velen aanspreekt als een politieke groepering een synthese van belangen nastreeft. Ik denk, dat een nieuwe samenwerking juist een impuls zal geven aan de nieuwe garde. Ik heb dat bij de jongeren ook kunnen constateren. Zo in de geest van: nu zullen we tonen wat wij samen kunnen, ook in de staatkunde.

VRAAG: Moet zo'n groepering nog „christelijk” heten? Verwatert er niet te veel en is er dan niet het gevaar, dat iets christelijk wordt genoemd, dat die naam niet verdient?

DRS. SCHMELZER. In religieus opzicht is het ook niet zo, dat iemand die zich christelijk noemt, altijd de personalisatie is van het evangelie. Ook voor de christen is het steeds een vallen en opstaan, een steeds weer proberen. Moet je daarom het predikaat laten vallen? Moet je je niet meer christelijk noemen, terwijl je je wel door het christendom laat inspireren? Dat is niet in overeenstemming met de realiteit. Het zou lijken alsof je het christendom niet meer tot uitgangspunt wil nemen.

VRAAG: U zegt, dat het christendom geen pasklare recepten voor de politiek oplevert. Waarom dan die politieke samenwerking van christenen? Dat moet opnieuw bewezen worden. Want het gaat nauwelijks meer om de oude partijvormen.

DRS. SCHMELZER. Omdat wij ons door een gemeenschappelijke visie laten inspireren. Ik geloof, dat de christen-democraten in de toekomst in wenselijke vraagstukken een eigen geluid kunnen laten horen. Ik noem het probleem van de snel groeiende bevolking en de opvattingen in dat verband over eigen verantwoordelijkheid en verantwoordelijkheden van de overheid. Ik noem de sociaal-economische democratie, het zo ruim mogelijk verbreden van verantwoordelijkheden en vermogen, en de scheidslijnen die daar zijn met liberalen en socialist. Juist doordat christen-democratische partijen hebben bestaan, hebben zij hun invloed kunnen uitoefenen. Die beïnvloeding moeten wij voortzetten. Als de christen-democratische partijen wegvallen, komt er grote verdeeldheid, een toespitsing van de tegenstellingen. Zij hebben een taak: nationaal en internationaal. Er is een krachtig kader nodig, waarbinnen wij de ontwikkeling van de ideeën kunnen voortzetten. Ook in zulke zaken als de rassenscheiding en het

doorbreken naar een boven-nationaal gezag. Ik moet toegeven, dat de Nederlandse socialisten met hun streven naar boven-nationale vormen alle lof verdienen, maar met de socialisten in veel andere landen is het minder best gesteld. Voor christenen is het nationaal gezag slechts middel. De christen-democraten zijn de motoren geweest van de Europese samenwerking.

VRAAG: KVP, ARP en CHU hebben ieder hun eigen sfeer, die bindt. Wordt dat niet anders als de samenwerking nauwer is?

DRS. SCHMELZER. De sfeer gaat veranderen, inderdaad. We zullen dan, hoop ik, komen tot een bezinning op de fundamentele christelijke visie. Er zal een onderlinge bevruchting plaats vinden. Daar kan veel goeds uit komen.

VRAAG: Hoe staat u tegenover samenwerking met de Partij van de Arbeid? Ik bedoel landelijk, niet partijpolitiek.

DRS. SCHMELZER. Na de verkiezingen van dit jaar was ik voorstander van de huidige combinatie, dus de samenwerking met de liberalen. Ik geloof, dat de uitspraak van de kiezers opgevat moest worden als een goedkeuring van het gevoerde beleid. Daarom was er geen aanleiding de combinatie te veranderen.

VRAAG: Had dan niet in een veel eerder stadium van de formatie het overleg beperkt moeten worden tot een gesprek van de christen-democraten met de liberalen?

DRS. SCHMELZER. Dat is een vraag waarop ik in mijn positie nu liever geen antwoord geef. Ik hoop, dat u daar begrip voor zult hebben. Maar goed, de Partij van de Arbeid had een belangrijk verlies geleden. De Partij van de Arbeid moest zich gaan bezinnen op de in de toekomst te volgen beleidslijn en doet dat nu ook inderdaad. Het is een minder wenselijke zaak om samen te werken met zo'n partij-in-ontwikkeling.

VRAAG: Is dat niet juist het argument vóór samenwerking met de socialisten? Door met hen in zee te gaan, zou het mogelijk zijn de ontwikkeling te beïnvloeden.

DRS. SCHMELZER. Ik heb een dergelijke beïnvloeding nooit als hoofdtak gezien voor een regeringssamenwerking. Voor een regeringscombinatie is doorslaggevend, hoe een bepaald beleid het best verwezenlijkt kan worden. Het is ook niet zeker, dat je een andere partij op die wijze blijvend kan beïnvloeden. Denk aan 1958 toen de socialistische voormannen in de regering werden teruggefloten.

Onze einddruk is, dat een evenwichtig en principieel overtuigde bestuurman het KVP-roer in handen heeft genomen.

Wij wensen hem een goede wacht en behouden vaart.

ZUIDHOLLANDSE BANK

DEPOSITO BANKBOEKJES RENTE 3¼ %

ROTTERDAM —S-GRAVENHAGE —AMSTERDAM

Alle binnen- en buitenlandse bank- en effectenzaken.

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

**VERTROUWENS ADRESSEN
VOOR EIGEN**

HILVERSUM

„Cinderella“

Meer keus, meer service. Kleine maat, grote maat, extra grote maat... U past en koopt prettiger bij **Modehuis „Cinderella“**
HAVENSTR. 53, HILVERSUM
Telefoon 42151

Café-restaurant
Groest 80 — Hilversum
Telefoon (02950)-44451

Zalen voor alle doeleinden. Verzorgd restaurant, prima consumpties. Prijzen op aanvraag. Capaciteit diners: 700 personen.

R. BRUMMELKAMP

BLOEMISTERIJ
TUINARCHITECTUUR

Stand- en
tentoonstellings-
verzorging

VAN RIEBEECKWEG 32
TELEFOON 02950-4 25 34
HILVERSUM

Voor groenten en fruit
bent u bij ons altijd goedkoper uit

Teus Veenvliet

KONINGSSTRAAT 120 - TELEFOON 45098
HILVERSUM

VOOR AL UW RIJWIELEN EN BROMMERS

Uw adres: ANTH. MUYS

GERANIUMSTRAAT 26-28 (Bosdriif) hoek Neuweg
TELEFOON 14472 - HILVERSUM

Brommers:
Amstel met Puchmotor vanaf f 625,—; Solex, geheel compleet f 417,—; Batavus, vol-automatisch f 569,—, fiets-o-matic.

Rijwiel:
Gruno f 154,50 compleet; Batavus f 157,—; De Magneet f 156,—; Germaan kinderrijwiel, compleet v.a. f 72,50.

Mogen wij u adviseren bij aankoop van een aardgas-fornuis, comfoor of geiser?

In onze showroom vindt u een grote sortering. Bij ons gekocht bent u verzekerd van onze alombekende „le Gooische-Gasservice-Dienst“, met deskundig personeel.

SMEINK & ZONEN,

Larenseweg 39 - Hilversum - Telefoon 46886.

GELDERLAND

Voor nieuwbouw en onderhoudswerken

timmer- en aannemersbedrijf

B. SCHREUDER

Schoolstraat 8, Voorthuizen, tel. 03429-497

Radio K. B. Weimar Televisie

LANDELIJK ERKEND INSTALLATEUR
ELEKTRISCHE APPARATEN — VERLICHTING
MAANDEREIND 19 - EDE - TELEFOON 8373

HAARDEN EN KACHELS

voor vaste en vloeibare brandstoffen, zowel voor woonkamer als voor kantoren, zalen, etc.

Firma Wed. T. Viets

BERGSTRAAT 38 - TEL. 2765 (08370) — WAGENINGEN

Voor BONTMANTELS
naar de BONTSPECIALIST

WAGENINGEN

Wie EYGENRAAM kent zoekt niet

Wie zoekt kent EYGENRAAM nog niet

Het is onbetwist. Een goede drogist.

BENNEKOM - TELEFOON 2339

In de Tweede Kamer werd de schijnwerper gericht op: DE MIDDENSTAND

DE grote pers heeft maar weinig aandacht besteed aan de middenstandsproblemen die in de Kamer aan de orde geweest zijn. Behalve dan aan de vele opgenomen klachten over prijsverhogingen die aan de middenstand zouden zijn te wijten! Uiteraard zijn er in de middenstandssector hier en daar enkele ondernemers die alvast maar vooruit liepen op de komende prijsverhogingen. De psychologie spreekt in deze zaken ook een woordje mee. Maar uit de mededelingen van de minister van economische zaken is toch wel gebleken dat dit soort van gevallen een uitzondering vormden. Het overgrote deel van de middenstand heeft zich gehouden aan de bestaande spelregels.

Naar verluidt is het soms ook zo gegaan dat door de minister bevolen prijsverlagingen — door de invoering van een prijzenstop (voor koffiemelk b.v.) — door de fabrikant werden verhaald op de winstmargin van de winkelier!

NOODZAAK

De Tweede Kamer heeft niet nagelaten bijzondere aandacht te vragen voor de middenstand. Dat was om tweeërlei redenen noodzakelijk. Er zijn duidelijke moeilijkheden op dit terrein. En er is bovendien, ook door dit kabinet, een staatssecretaris aangetrokken, drs. Bakker (A.R.), die de opdracht heeft met name zich met die moeilijkheden bezig te houden.

De heer Meulink (A.R.) die de heer Van Eysden, helaas nog steeds ernstig ziek, moest vervangen, heeft die gelegenheid terecht aangegrepen om de bewindslieden duidelijk op hun hart te binden waar de noden liggen en in welke richting die behoorden te worden opgelost.

Hoewel de benoeming van een staatssecretaris de problemen zelf niet oplost — het feit dat er een dergelijke bewindsman is heeft tot gevolg dat binnen het gehele kabinet er meer aandacht voor kan bestaan.

Dr. J. Meulink

Het is niet zo, aldus dr. Meulink (A.R.) dat de overheid geroepen is om alle plooiën glad te strijken en alle problemen van de middenstand moet overnemen. Dat gedooft het zelfstandige karakter van de middenstand niet. Deze ondernemers hebben in de eerste plaats een eigen taak. Zij dragen een eigen verantwoordelijkheid in eerste instantie. Te meer omdat de middenstand er in belangrijke mate toe bijdraagt de maatschappelijke tegenstellingen te verzachten.

Met name is het deze nog steeds grote groep — het middenstandsbedrijf geeft werk aan ruim 1 miljoen mensen, dat is een kwart van heel de werkende bevolking terwijl 1/5 van het nationale inkomen uit deze sector wordt gehaald — die een zo breed mogelijke spreiding van eigendom en verantwoordelijkheid laat zien. Eigen verantwoordelijkheid naast zelfstandigheid van deze groep Nederlanders is voor de A.R.P. uitgangspunt van het middenstandsbeleid zei dr. Meulink terecht.

OOK OVERHEID

Toch daarnaast overheidsbijstand? De heer Meulink (A.R.) ontliep deze vraag niet. Er is een duidelijke structurele wijziging zich aan te ontwikkelen in de totale maatschappij. Meerdere malen is er sprake van een stormachtige ontwikkeling.

In die situatie is het de overheid die het klimaat moet scheppen waarbij het de middenstand toch mogelijk blijft haar zelfstandigheid te handhaven.

En vooraf is nodig dat het kabinet zich van de huidige situatie een klaar beeld schept. Daar hapert wel iets aan! Met name als het gaat om de middenstand met lagere inkomens: 70% van deze ondernemers hebben een inkomen van 10.000 gulden en minder; bijna 40% minder dan f 6000!

De omzetting mag misschien groot lijken, de inkomens die daaruit resulteren zijn er niet naar. Bovendien: de nieuwe investeringen in de middenstandssector vertonen een bijzonder laag aantal in wat men noemt de kleine ondernemingen.

REËLE VERLANGENS

In de nieuwe wijken worden grote winkelcentra gesticht, van alle gemakken voorzien mede met behulp van de overheid (parkeergelegenheid b.v.). Waar blijven de faciliteiten voor de „oude“ bedrijven in de oude stadsdelen?

In de nieuwe wijken wordt te weinig rekening gehouden met het klein- en middenbedrijf. Beide, de traditionele en de nieuwe bedrijfstypen moeten naast elkaar kunnen bestaan! Het principe van

Staatssecretaris Drs. J. A. Bakker

gelijke kansen mag niet worden doorbroken. Huren b.v. die gekoppeld worden aan omzetcijfers zijn voor een zelfstandige middenstand levensgevaarlijk.

- de financiering levert moeilijkheden op. Zowel bij de verplaatsing van een bedrijf (b.v. vanuit een afstervende stadskern naar een nieuwe wijk), of bij noodzakelijke ombouw tot een modern bedrijf, als bij de langdurige ambtelijke behandeling van een kredietaanvraag. Kredietverlening moet ook mogelijk worden gemaakt via de particuliere bankbedrijven.
- de voorlichting moet worden verdiept en het onderwijs, speciaal het handelsonderwijs en middenstandsonderwijs, zal nader moeten worden bezien. Met name is algemene kennis, de vorming van ondernemers, belangrijk, mede vanwege het feit dat vak kennis aan een sterke wijziging onderhevig is.

ONDERSCHAT?

De P.v.d.A. — bij monde van de heer Reehorst — nam het minister Andriessen (C.H.U.) nogal kwalijk dat hij eens geschreven had (toen nog geen minister) dat „franje (aan het ministerie van economische zaken) als een staatssecretaris voor middenstandszaken er best af kon“. Waarop de heer Meulink (A.R.) opmerkte: „dat dan gelukkig mag worden geconstateerd dat minister Andriessen prof. Andriessen in deze nog in wijsheid overtreft“.

Inderdaad scheen het bij de kabinetsformatie — de heer v. d. Heuvel (K.V.P.) had er ook op gewezen — alsof de waarde van de middenstand in het programma van de overheid onvoldoende tot uitdrukking was gekomen.

Deze „fout“ is later gelukkig hersteld doordat de minister-president, op een duidelijke hint van de A.R. fractievoorzitter ter gelegenheid van de bespreking der regeringsverklaring, uitsprak dat er een staatssecretaris voor middenstandszaken zou worden aangetrokken.

De heer Reehorst (P.v.d.A.) wees er op dat de taak onvolledig zou zijn indien de staatssecretaris zich uitsluitend met het economische facet van de middenstand zou bezig houden. De belangen van de middenstand moeten volledig meespreken als het gaat om belastingen, sociale verzekeringen, onderwijs, vervoer. Deze zaken ressorteren wel onder andere departementen, — maar de staatssecretaris behoort daarin zijn partij te blazen!

VRAGEN

Het was de V.V.D. spreker — de heer Visser — die aandacht vroeg voor het feit dat er in het verleden goed werk was verricht. De ambtenaren kennen de problemen, hebben oog voor een gezamenlijke aanpak naast een goede benadering van de individuele gevallen.

Minister Veldkamp en de oud-staatssecretaris Gijzels (K.V.P.) werden in deze lof betrokken en de heer Visser (V.V.D.) meende dat het beleid tot nu toe „aardig is gelukt“. En daarom vond hij het beter een staatssecretaris voor middenstandszaken te hebben dan een minister.

P.B.O.

„Democratisering is nodig — ook bij de middenstand“.

Deze woorden ontvielen aan de mond van de liberale spreker. Dit betekende voor hem dat ook in deze sector de p.b.o. organen moesten groeien, zij het op vrijwillige basis. De heer Reehorst (P.v.d.A.) had ook gewezen op de p.b.o. De middenstand moet niet steeds apart worden gesteld. Het wordt tijd dat deze sector van het leven geïntegreerd wordt in de algemene politiek.

De Raad voor het midden- en kleinbedrijf zou het specifieke orgaan moeten worden voor het midden- en kleinbedrijf als een dwarsverbinding voor specifieke belangen: kredietverlening — sanering — voorlichting enzovoorts.

Maar de heer Harmsen (Boerenpartij) meende dat de middenstand niets van dit stelsel wil weten. Trouwens naar hij meende zaten hier alleen maar nadelen aan vast zonder een enkel voordeel. De volledige vrijheid, het volledige risico, de volledige concurrentie zijn de enige voorwaarden voor een bloeiende middenstand. Het merkwaardige was dat

• Vervolg op pag. 13

Van contact tot ontmoeting

door
mr. W. R. van der Sluis

DE vorige week heeft een voorval plaats gevonden, dat, voor zover ik weet, tot nu toe geheel uniek is.

En al zou dit laatste niet zo zijn, de belangstelling in de gehele Nederlandse dagblad-wereld toont toch wel aan, dat er iets bijzonders aan de hand was.

Ik doel hiermee op de zogenaamde „pagina-ruil” tussen twee kranten.

Het protestants-christelijke dagblad „Trouw” heeft vrijdag j.l. namelijk 2 pagina's afgedrukt, gevuld door de redactie van de Zuid-Afrikaanse courant „Die Burger”.

Op diezelfde dag konden vele duizenden Zuid-Afrikanten een bladzijde, geschreven door de hoofdredacteur van „Trouw” en enkele van diens medestanders, in hun lijfblad vinden.

Niet los van elkaar

In geen enkel commentaar op deze stunt-van-het-goede-soort heb ik kritiek op deze ruil gelezen.

Dat is des te verheugender omdat het onderwerp, de rassen-discriminatie, samengevat in de term apartheidspolitiek, in beide bladen centraal aan de orde gesteld werd.

Niemand heeft zich — bij mijn weten — van dit „gesprek” tussen twee kranten afgemaakt met de kreet dat het onbegonnen, uitzichtloos werk is om over dit hete hangijzer de degens met elkaar te kruisen.

Daaruit valt af te leiden, dat men voldoende voelt over deze vorm van contact met het land, dat zover van ons vandaan ligt, doch dat tevens vele sterk met ons volk verwante bewoners tellt.

Hoeveel nare berichten ons ook uit dat verre gebied bereiken, niemand heeft de nazaten van het dappere Boerenvolk afgeschreven.”

„Trouw” is niet een blad van de A.R.-Partij, al zijn er persoonlijke banden tussen beide. Ik spreek dus niet voor eigen parochie, als ik opmerk dat dit initiatief van „Trouw” mij wat doet. Dat komt door de openhartigheid en de behoefte aan een gesprek die er uit spreekt. Het openstaan voor een gesprek, zelfs over heel moeilijke dingen, doet altijd iets. Vele mensen staan daar niet voor open. Dat wijst ook de voorgeschiedenis van deze pagina-ruil uit.

Aanvankelijk had „Trouw” zijn uitnodiging namelijk tot een ander Zuid-Afrikaans blad gericht.

Die krant heeft officiële banden met de Zuid-Afrikaanse regering. Dit laatste zal wel mede de oorzaak zijn geweest van de weigering om op het Nederlandse aanbod in te gaan.

Toen is het opnieuw geprobeerd. Ditmaal werd de invitatie geadresseerd aan „Die Burger”, een krant, die weliswaar pro-apartheidspolitiek is, maar die toch ten opzichte van de regering een onafhankelijke positie inneemt.

Vanuit het evangelie

Nu is de discussie op gang gekomen. Beide bladen hebben hun standpunt uiteen gezet. Ik hoop dat dit een begin is, want er moet nog heel wat gepraat — in dit geval: geschreven — worden, voordat men aan elkaars kern-argumentatie toe is.

Het valt mij namelijk op dat „Trouw” de Zuid-Afrikaanse toestanden, die zich kernmerken door een vrijwel alzijdig gescheiden houden van blank en gekleurd, aan het hart van het Evangelie toetst.

„Eerst christen, dan blanke”, schrijft één van de medewerkers van „Trouw”. Deze onontkoombare eis van de christelijke religie wordt terecht als uitgangspunt gekozen.

Dit moet ook Nederlanders, die geen verband tussen religie en politiek zien, toch wel iets zeggen. Hier wordt een levensgroot voorbeeld gegeven van het feit, dat het beheersend uitgangspunt voor een christen in zijn politieke visie, alleen de Bijbel kan zijn.

Vanuit dat uitgangspunt moeten de praktische politieke beleidslijnen getrokken worden.

Dan eerst is het resultaat aanvaardbaar.

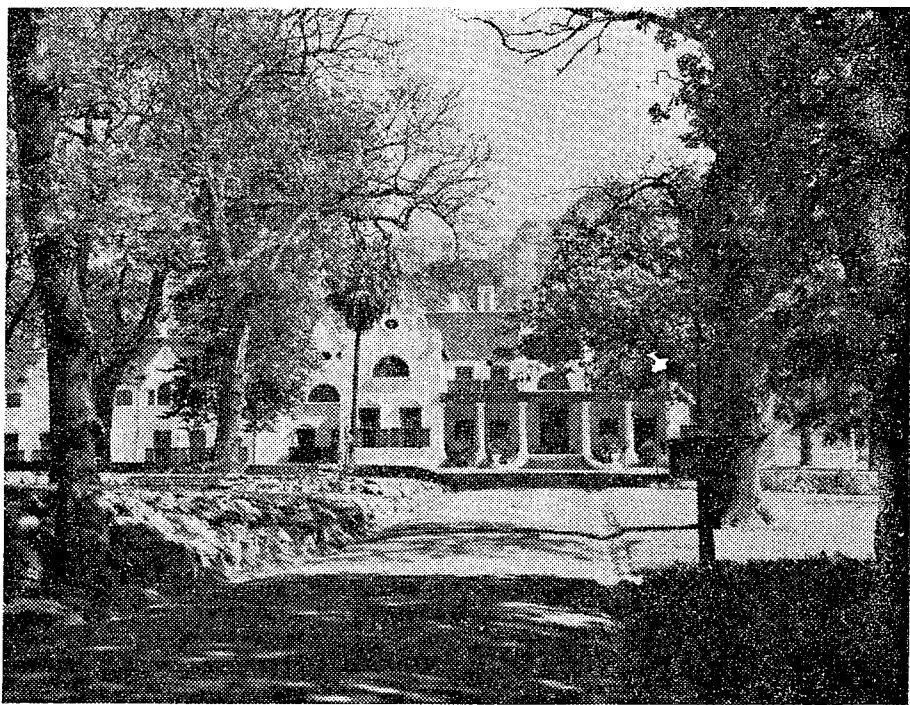
Vanuit de praktische nood

De betoogtrant van de Zuid-Afrikaanse krant is ook kenmerkend.

Dat blad gaat uit van de bestaande toestand, die praktisch een nood-situatie is en daardoor natuurlijk uitermate moeilijk.

Dat weet iedereen. Vooral sinds 1960 de bulldozer van de vrijheidsdrang over geheel Afrika gegaan is en bijna 40 Afrikaanse volkeren soeverein werden, is de situatie voor Zuid-Afrika précair geworden.

In het Noord-Westen grenst het land aan de Portugese kolonie Angola. In het Noord-Oosten is dat het geval met de eveneens Portugese bezitting Mozambique.

„Groote Schuur” is de ambtswoning van de Zuid-Afrikaanse premiers. Het huis, in Kaaps-Hollandse bouwstijl opgetrokken, is genoemd naar de grootste schuur, genaamd „Groote Schuur”, die Van Riebeeck op dat perceel heeft laten bouwen.

De pagina-ruil tussen 'Trouw' en 'Die Burger'

Daartussen sluiten Zuid-Rhodesië en Beetsjoeanaland, beide nog onder Brits gezag, de Unie af van de rest van Afrika. Maar voor hoelang nog?

Het is duidelijk dat Salazar's koloniale rijk een gebroken rietstaf is, als het er om gaat de zwarte tegenstanders van dr. Verwoerd buiten de deur te houden.

En Engeland is in snel tempo bezig zijn koloniaal imperium op te heffen...

De zwarte bedreiging van de Unie neemt dus hand over hand toe.

Niet alleen van buitenaf, doch ook van binnenuit, waar zwarte leiders met haat in het hart, hun kansen zien naderen.

Geestelijk isolement

Maar belangrijker nog dan de politieke of militaire afzondering van Zuid-Afrika, is het geestelijk isolement waarin het regime land en volk doen komen. Indien het blanke volksdeel alles op alles zou gezet hebben om, zij het geleidelijk, op voet van volledige gelijkwaardigheid met zijn gekleurde medebewoners tot een samenleving te komen, dan zou in het uur van gevaar meer dan alleen de sympathie van het gehele Westen naar dat deel van de wereld uitgaan. Helaas staat de blanke bevolking van Zuid-Afrika nu bijna overal in de morele verdachtenbank.

Ondanks de vele goede sociaal-economische en onderwijs-maatregelen, die voor de gekleurden getroffen werden, is dat het geval.

Dit is bepaald niet alleen aan communistische propaganda of aan andere vissers-in-troebel-water te wijten.

Bovendien merkt „Trouw” terecht op, dat het overige Afrika de gedragingen en de bedoelingen van het gehele

„Westen” afmeet aan het beleid van de voorstanders der apartheidspolitiek. Ze worden over één kam geschoren: het Westen en de blanke regenten in Zuid-Afrika. Terecht of ten onrechte, het gebeurt. Met het christendom gaat het precies zo. Ook de 20% van de totale bevolking van Afrika, die tot het christendom is overgegaan, komt door dit beleid van dr. Verwoerd in een verdachte hoek terecht, waar ze het omwille van hun geloof en hun Zuid-Afrikaanse blanke medechristenen, nog heel moeilijk kunnen krijgen.

De ontmoeting

Vanwege de dreiging en de compromitterende werking, die de huidige situatie met zich brengt, hoop ik van harte dat het gesprek tussen het Nederlandse volk en de blanke Zuid-Afrikanners, die elkaar kunnen vertrouwen, voortgang vindt. Eerst via deze beide dagbladen en spoedig wellicht op nog breder en meer persoonlijk niveau.

Voor de christenen aan beide zijden moeten elkaar kunnen vinden, ook al redeneert de één direct vanuit het Evangelie, dat zich tot alle mensen richt, en de ander aanvankelijk nog vanuit de dwangpositie waarin hij door de ontwikkeling der feiten terecht is gekomen.

Voor christenen moet er onder Gods zegen een ontmoetingspunt zijn van waaruit een nieuw beleid kan worden gestimuleerd.

Tempo

Daarbij is het zó dat men een door de zonde bedorven wereld nooit met één klap in een veel meer aan het Evangelie beantwoordende samenleving kan omzetten.

Want God bedient zich in dit leven

van mensen, die allemaal fouten en tekortkomingen hebben.

Augustinus heeft eens gezegd: „Zonder God kunnen wij niets doen; zonder ons wil God niets doen.”

De opmars naar een betere wereld vordert in de regel dus helaas maar heel langzaam.

Maar het gaat er daarbij vooral om of wij het uitgangspunt goed kiezen en de doelstelling zuiver houden.

Want de bestaande toestand is nog niet goed omdat zij er nu eenmaal is.

Dit inzicht klinkt nog te weinig door in de uiteenzettingen van „Die Burger”. Dat de blanken niet uit Zuid-Afrika verdreven willen worden, akkoord.

Zuid-Afrika is ook hun rechtmatig erfdeel.

Maar zij zijn niet de enige erfgenamen. Dat de Unie „aan de opkomende zwarte staten van dit continent nog eindeloos vele diensten wil bewijzen”, is een schoon ideaal, dat ook wij graag verwezenlijkt zouden zien.

Fundament

Maar de kernvraag die „Die Burger” gelukkig ook zelf opwerpt, is deze: „Moet de totale, veelrassige bevolking van Zuid-Afrika snel of langzaam geïntegreerd worden tot één natie, of moeten de afzonderlijke volkeren hun heil zo veel mogelijk zoeken in afzonderlijke instellingen, in afzonderlijke gebieden, die zelfs kunnen ontwikkelen tot vrije, samenwerkende staten?”

Het is verheugend dat „Die Burger” deze vragen, die het blad zelfs principiële vragen noemt, aan de orde stelt. Daarover is dus een gesprek, een ontmoeting mogelijk.

Het is mijns inziens nog verheugender dat „Trouw” onder deze vraagstelling het fundament van de Bijbelse visie heeft geschoven.

Als dat fundament aan beide zijden aanvaard wordt, dan kan dit eerste contact tot een werkelijke ontmoeting uitgroeien.

(Radiotoespraak op woensdag 18 december 1963)

• Vervolg van pag. 12.

hij toch vroeg om overheidssteun bij de regeling van een cadeaustelsel, bouw van winkels in de nieuwe gebieden en een complex van maatregelen die de uitbreiding van het aantal middenstadsbedrijven zou stimuleren.

DE STAATSSECRETARIS

Niemand in de Kamer had de indruk dat deze A.R. staatssecretaris na zijn gedegen antwoord — het middenstandsbeleid niet in een goede richting zou sturen. Hij kent de problemen, hij kent ook het karakter van de middenstander, en 's er van overtuigd dat de overheid een taak heeft die er op gericht moet zijn het juiste klimaat te scheppen voor een blijvende zelfstandige ondernemer in de huidige situatie.

Een aantal duidelijk uitspraken bevestigden dit:

1. Tussen deze twee polen zit de middenstandsondernemer, onverschillig of hij handelaar is of ambachtsman of dienstverlener. Zijn wereld en zijn bedrijf wordt wezenlijk beïnvloed door wat er om hem heen gebeurt.

Deze middenstander, is vaak een goed zakenman. Hij is ook inventief. Hij voelt wel, dat hij mee moet in de dynamiek van het bedrijfsleven en dat niet schoorvoetend, maar mede-bepalend, mede-vormgevend. Maar hoe?

2. Ik weet, dat in de kringen van de middenstanders-organisaties ook sterk de gedachte leeft, dat het een taak zou zijn van de centrale overheid, de middenstandsvoorlichting in belangrijke mate te subsidiëren. Dit standpunt wordt ook ingenomen door de geachte afgevaardigden de heren Van den Heuvel, Meulink en Rehorst. Ook dat wil ik in mijn beraad betrekken, zonder dat men daaruit

op dit ogenblik enigerlei toezegging mag lezen. Ik heb juist dezer dagen een verzoek om subsidie van de vier centrale middenstandsbonden gezamenlijk ontvangen.

3. Tot slot een enkel woord over het specifieke middenstandsbeleid. Ik heb daarstraks gezegd, dat er voor het achterblijven in economische resultaten — of zegt u inkomsten — verschillende redenen zijn aan te voeren. Voor zover het achterblijven te wijten is aan een persoonlijk gebrek aan prestatie, zal de overheid zich hiervan moeten distantiëren. Het zijn de gevallen van hen, voor wie het vrije ondernemerschap kennelijk een onjuiste greep is geweest. Zij zullen er verstandig aan doen uit dit vrije ondernemerschap te treden en zich een maatschappelijke bezigheid te zoeken, die meer in overeenstemming is met hun kwaliteit. Maar anders is het in het geval dat de goede kwaliteiten wel degelijk aanwezig zijn, maar dat een onjuiste en misgroeide organisatie van voortbrenging en distributie belemmert dat de goede kwaliteiten tot ontplooiing kunnen komen. Er zijn streken waar het gemiddelde inkomen van de bevolking blijft beneden het landsgemiddelde en waarbij het aantal middenstandsbedrijven per duizend inwoners ligt ver boven het landsgemiddelde. Het gevolg is dat het consumentengemiddelde dan ook laag is en dat die consumenten dan ook nog over het algemeen weinig welvarend zijn. Verzorgend van aard, zoals het middenstandsbedrijfsleven nu eenmaal is, en lokaal gebonden als het is, hangt de welvarendheid van de middenstand in belangrijke mate af van de algemene welvaart in een gebied. En het ligt daarom voor de hand dat de situaties, die ik schilderde, zich vooral zullen voordoen in de streken, die wij probleemgebieden noemen. Ik

kan de geachte afgevaardigden, die hiervoor mijn aandacht vroegen, verzekeren, dat mijn grote zorg en aandacht inderdaad uitgaat naar deze groepen middenstanders, wier kwaliteiten als ondernemer door omstandigheden buiten hun schuld niet tot ontplooiing kunnen komen. Om hierin te voorzien en te helpen meen ik dat geen kant en klaar recept aanwezig is. Dit zal van geval tot geval anders kunnen zijn. In de korte tijd die mij er voor gegeven is, ben ik tot de slotsom gekomen dat er zeker in het vestingsbeleid en in het garantiekretiebeleid alsmede in een op deze groepen gerichte voorlichting zeker mogelijkheden liggen.

In twee jaar

Het aantal ondernemingen in de middenstandsector gaat zienderogen achteruit. In twee jaar tijds zijn opgeheven:

1400 zaken in aardappelen, groenten en fruit
1300 eigen bakkers
300 banketbakkers
500 melk en zuivelondernemingen
200 slaggers
400 sigarenwinkels
1000 textielzaken
500 schoenherstellers.

Dat zegt wat in een klein land als Nederland is.

• Monument te Bloemfontein

Nu een halve eeuw geleden, waren de Engelsen de baas in geheel Zuid-Afrika. Zij hadden de Boerenrepublieken onderworpen in een uitputtingsoorlog, waarbij vrouwen en kinderen werden ondergebracht in concentratiekampen. Daar zijn vele duizenden vrouwen en kinderen gestorven door hongersnood en besmettelijke ziekten. In de Zuid-Afrikaanse poëzie leeft de herinnering daaraan voort door de ontroerende bundel van Totius: Rachel, onder het motto: En Rachel bewende hare kinderen, omdat zij niet zijn. Ook is bekend het gedicht van Leipoldt: Aan een seepkissie. Een zeepkistje, dat als doodkistje werd gebruikt voor een klein jongetje, dat in een concentratiekamp was gestorven.

Maar dat alles was in 1913 al meer dan tien jaren voorbij. De republieken hadden reeds een zekere mate van zelfbestuur en de nationale veerkracht werd weer sterk.

Toen is, deze week een halve eeuw geleden, in Bloemfontein een monument onthuld ter nagedachtenis van de ongeveer 23.000 vrouwen en kinderen, die in de concentratiekampen het leven lieten. En de Nederlandse bladen, vol meelevend met de zwaar geteisterde stamverwanten in Zuid-Afrika, toonden op allerlei wijze hun meelevend.

Het was een wonderlijke onthulling. Een daad van pieteit, maar tegelijk een demonstratie van herwonnen kracht. Tienduizenden boeren hadden bij Bloemfontein een lager opgeslagen en zij kwamen met geweer en bandelier. En in het midden stond de oude president Steyn van de Oranje-Vrijstaat, de wapenbroeder van wijlen Paul Krüger. Zijn kracht was gebroken door de oorlog. Maar zijn stem was nog helder. En hij hield de gedachtenisrede.

De winkels in Bloemfontein waren tijdens de plechtigheid ten teken van rouw gesloten. Behalve die van de Engelsen. Zij verklaarden, dat men over de onthulling van dat monument verschillend kon denken, zij wilden geen partij kiezen en onthielden zich dus van demonstraties.

Meubiler-inrichting
ZANDBERGEN
MEPPEL - HOOGEVEEN - OMMEN
Moderne woninginrichting

VITESSE

in
klein
offset

BOEZEMSINGEL 136 a-b - ROTTERDAM
Telefoon 010 - 127137

De laatste dag van LINCOLN

door JIM BISHOP

(11)

Op woensdag de 5de april verliet mrs. Lincoln Washington om zich weer naar haar man aan het front te begeven. Aan boord bevond zich een groepje vrienden. Binnen enkele dagen tijds had de oorlog het karakter gekregen van een soort sport, van een jachtpartij. Het leven aan boord was vol vrolijke verwachtingen. De boot was nauwelijks voorbij Indian Point, toen de minister van Buitenlandse Zaken, William H. Seward, die van plan was Lincoln op te zoeken om deze er toe over te halen alle havens van het Zuiden te sluiten voor alle vaartuigen die niet toebehoorden aan de noordelijken, een uitstapje ging maken in zijn rijtuig. Zijn twee zwarte paarden namen een bocht te scherp, struikelden en sloegen op hol. Het rechtvoorwiel van het rijtuig brak en werd meegeslept over de keien, waardoor het gelijktijdig fungeerde als een soort slee-ijzer en als rem. Seward werd naar buiten geslingerd, brak zijn arm en zijn kaak, kreeg talrijke schaafwonden in zijn gezicht en aan zijn hoofd en liep een hersenschudding op. Hij was vierenzestig jaar.

Een onbeduidende gebeurtenis vond plaats op de 6de april, een week en een dag voor „de dag”. John Surratt, de zoon van de weduwe die het pension dreef, arriveerde in Montreal met documenten van de geconfedereerde minister van Buitenlandse Zaken Judah Benjamin. Gedurende de hele volgende week zou Surratt aan het werk worden gehouden door de zuidelijke generaal Edwin G. Lee.

Er volgde nu een rustige periode. Van donderdag tot zondag gebeurde er niets belangrijks, behalve dat generaal Robert E. Lee een laatste hardnekkige poging deed om zijn vermoeide leger over te brengen naar het zuidwesten, waar het zich zou kunnen verenigen met het leger van Johnston. Bij het verlaten van een klein dal ontdekten zijn verkenningsspatrouilles vreemde ruiters op een heuvel voor hen. Generaal Philip Sheridan versperde hun de weg.

Op palmzondag — de 9de april — kwam de „River Queen” in Washington terug met aan boord de president, mrs. Lincoln en een paar vrienden. Lincoln had gehoord van het ongeluk dat Seward was overkomen. Hij excuseerde zich tegenover de rest van het gezelschap en haastte zich in zijn eentje naar de minister van Buitenlandse Zaken.

In „The Old Clubhouse”, waar Seward woonde, stond Lincoln in de hal met zijn hoed in de hand te luisteren naar Frederick Seward, die hem vertelde van het ongeluk en de zware verwondingen. De president hoorde dat de militaire arts, dr. Barnes, had verklaard dat Seward weer geheel zou herstellen nu hij de eerste crisis had doorstaan. Lincoln ging de twee trappen op naar de slaapkamer, die links aan de voorkant van het huis lag. Op zijn tenen ging hij de halfdonkere kamer binnen en bleef toen even stil naar de minister staan kijken. Seward lag aan de andere kant van het brede bed. Het kleine gedeelte van zijn gezicht dat nog zichtbaar was, was onherkenbaar opgezwollen en verkleurd. Op de met bloed doorlopen ogen en de gesprongen lippen na was zijn hele hoofd in verband gewikkeld. Zonder een beweging te maken met zijn onderkaak, die op twee plaatsen was gebroken, fluisterde hij: „Weer terug uit Richmond?”

„Ja,” zei de president, „en ik geloof dat het nu eindelijk bijna is afgelopen.”

Zonder dat het hem gevraagd was deed de president plotseling iets ongewoons en impulsiefs. Hij ging plat voorover op het vrije gedeelte van het bed liggen en vertelde zijn minister alles wat er de laatste week in Virginia was gebeurd. Lincoln was een halfuur later nog steeds aan het vertellen; toen hij een blik wierp op Seward en zag dat hij sliep. Langzaam kwam de president overeind van het bed, waarna hij stilletjes de kamer verliet.

Op de avond van deze palmzondag om negen uur, lag de minister van Oorlog, Stanton, te slapen op een sofa in de benedenvertrekken van zijn woning. Een militaire koerier trok aan het belkoord, ontdekte dat het stuk was, en bonkte toen maar met zijn vuisten op de buitendeur. De minister werd wakker en nam een ogenblik later het volgende telegram in ontvangst:

„Hoofdkwartier, Appomattox Ct. H. Va.
9 april 1865, 4.30 uur.

Hon. E. M. Stanton, Minister van Oorlog, Washington.
Generaal Lee heeft zich vanmiddag met het leger van Noord-Virginia overgegeven op door mij gestelde voorwaarden. Deze voorwaarden worden nader gedetailleerd in bijgesloten brief.

U.S. Grant, luitenant-generaal”.

De sterke man van de regering moest de mededeling nog eens opnieuw lezen. Hij was tot tranen bewogen. Terwijl de koerier stond te wachten, liep hij naar zijn schrijftafel, ging zitten en schreef het volgende antwoord:

„De Almachtige God zij gedankt voor de grote overwinning waarmee Hij u en uw dappere leger vandaag heeft gezegend. U heeft de dankbaarheid, het respect en de hoogachtiging verdiend van het departement, van de regering en van het gehele volk der Verenigde Staten en deze gevoelens zullen wij u en de edele officieren van uw leger altijd blijven toedragen”.

Het was te laat in de avond om de overwinning nog te gaan vieren. Stanton deed het enige wat hij nog kon doen. Hij verkleedde zich en haastte zich met het belangrijke nieuws van zijn hele carrière naar het Witte Huis. De president bevond zich in de rode kamer, samen met mrs. Lincoln en een paar vrienden. Hij stond met zijn rug naar het haardvuur en speelde met de slippers van zijn jas toen de boodschap werd voorgelezen. Nu het eindelijk zover was, konden de mensen het nauwelijks begrijpen. De uitdrukking op hun gezichten was nietszeggend en zou waarschijnlijk hetzelfde geweest zijn als wanneer de boodschap slecht nieuws had gebracht. Op ongeveer dezelfde tijd — of misschien wel dezelfde avond korte tijd later — verzocht Stanton de president onder vier ogen te mogen spreken. Hij overhandigde hem een brief waarin de minister van Oorlog zijn ontslag vroeg. Lincoln las de brief, nam het papier toen in beide handen en scheurde het langzaam in stukken, waarna hij de snippers in zijn papiermand gooide en Stanton bij de schouders nam.

„U mag niet gaan,” zei hij. „Wederopbouwen en herstellen is moeilijker en gevaarlijker dan bouwen of slopen. U bent onze grootste steun geweest. U moet ons door de laatste akte heen helpen. De zak is gevuld. Ze moet nu dichtgeknoopt worden, vast dichtgeknoopt. Sommige knopen glijden los. Die van u doen dat niet. U begrijpt de situatie beter dan wie ook en het is de wens van mij en van het land dat u aanblijft”.

Moe en suf, na bijna een week feestvieren, werd Washington die maandagmorgen de 10de april gewekt door het gedonder van kanonnen. De mensen luisterden en vroegen zich af welke goede berichten er nu weer waren binnengekomen. Ze kregen te horen dat Lee zich had overgegeven aan Grant. De feestvieringen begonnen weer van voor af aan.

Een zware batterij loste zijn schoten op Massachusetts Square nabij Scott Circle en tussen hun diepe bas-salvo's door kon men het hoge discant-gerinkel horen van trillend vensterglas.

De ochtendbladen die overal in de straten werden verkocht, schreven over de dramatische ontmoeting tussen de generaals; hoe Grant de officieren van de zuidelijken in vrijheid had gelaten op hun erewoord en ze hun sabels had laten behouden, en hoe hij het verslagen leger toestemming had gegeven om zijn muilezels en paarden te behouden voor het omploegen van de vervallen akkers. In de hoofdartikelen werd er over gespeculeerd dat, nu Lee was uitgeschakeld, Joseph Johnston aan het hoofd stond van de laatste strijdkrachten die de geconfedereerde staten nog overhadden en die, omsingeld door Grant en Sherman, binnen een paar dagen zouden capituleren.

's Middags hingen de vlaggen in de hoofdstad te druipen in de regen. Voor het Witte Huis stond een grote huiverende menigte te wachten. Af te toe werd er om de president geroepen. Lincoln liet mededelen dat hij door zijn reis achter was geraakt met zijn werk en hij verzocht de mensen niet langer te blijven wachten. Een van de dingen die hij op deze gure maandagmiddag deed, was poseren voor Gardner, de fotograaf. Terwijl de foto's werden genomen was Tad in de kamer aan het stoeien; hij sprong op zijn vaders knieën en weer op de grond en Lincoln scheen zich zó te amuseren met zijn zoon, dat hij voor de eerste keer glimlachte op een foto.

Tot twee keer toe liep de president naar het raam, trok de gordijnen open en wuifde naar de menigte beneden. Bij de tweede keer zag hij Tad de poort uit komen lopen met een veroverde rebellenvlag die hij probeerde te laten klapperen in de wind door hard heen en weer te rennen, terwijl de regen neerdruisde. De menigte lachte toen ze de president enigszins geërgerd naar buiten zag komen om zijn zoon terug te halen.

(Wordt vervolgd)

Centraal Comité van Anti-Revolutionaire Kiesverenigingen

Voor ons bureau vragen wij een

STENO-TYPISTE

(EVENTUEEL TYPISTE)

met kantoorervaring

Voor deze functie is een Mulo-diploma of een daarmee gelijkstaande opleiding gewenst.

Geboden wordt een prettige en afwisselende werkkring. Salaris volgens rijksregeling. Zaterdags vrij.

Leeftijd tot 23 jaar.

Schriftelijke sollicitaties met opgave van referenties worden gaarne ingewacht op het secretariaat, dr. Kuypersstraat 3 te 's-Gravenhage.

M. C. van Staaveren

AALSMEER — TELEFOON 4051

Specialiteit in ANJERSTEEKEN,
FREESIAZADEN

Fa. O. v. Wijngaarden & Zn.

VOOR AL UW ELEKTRISCHE EN
SANTAIRE INSTALLATIES
RADIO - T.V.

J. A. Beyerinkstr. 5 - Tel. 01803-415

NIUWERKERK AAN DE IJSSSEL

Het zou ons verbazen als Wim Kan op Oudejaarsavond ook niet het een en ander over de lonen en prijzen te zeggen zou hebben en daarmee zal dan bij de afsluiting van het jaar iedereen zijn zegje over dit onderwerp gezegd en geschreven hebben. Er is nauwelijks een ander onderwerp te bedenken, dat de laatste maanden van 1963 zo in de belangstelling heeft gestaan als dit. Legt men alle uitspraken, verklaringen en veronderstellingen naast elkaar, dan kan men echter allerminst spreken van een totaalbeeld, dat in staat is vrouwen te wekken. De onzekerheid over de vraag, of we de ontwikkeling van lonen en prijzen in de hand zullen kunnen houden, ja zelfs over de vraag of de ontwikkeling zoals die tot op dit moment is geweest, nog wel enige aantrekkelijkheid heeft, nemen we mee naar 1964.

Wat die laatste vraag betreft, verdient een berekening, die onlangs in het Algemeen Handelsblad gepubliceerd werd, de aandacht. Uitgegaan werd van gezinnen met twee kinderen, waarvan de gezinshoofden resp. f 7000,—, f 15.000,— en f 25.000,— verdienen. Worden deze inkomens met 10 % verhoogd en wordt aangenomen dat de helft van die verhoging nodig is om prijsstijgingen op te vangen, dan zorgt de progressie in de belastingen er voor dat in het eerste geval de reële verbetering van het inkomen per jaar f 169,— bedraagt, in het tweede geval f 132,—, terwijl er in het derde geval een nadelig verschil van f 30,— per jaar is!

Men mag een vraagteken zetten bij de juistheid van deze berekening, met name bij de vraag of bij een gelijke gezinssamenstelling in al deze gevallen de helft van de salarisverhoging aan prijsstijgingen zal opgaan. Een feit is, dat de „veroverde” 10 % in werkelijkheid niet zo heel veel te betekenen heeft, althans niet op het gebied van inkomensverbetering.

We zijn wel in een vreemde situatie terechtgekomen met onze lonen en onze prijzen. Als werknemers moeten we onze vakbondsbestuurders toejuichen, vanwege de 10 %. Maar vanwege de vanzelfsprekend daaruit voortvloeiende prijsstijgingen moeten we als consument krachtige steun geven aan de Consumentenbond en het Consumenten Contact Orgaan. En terwijl de vakbeweging bij monde van de heer Roemers verklaart, niet verantwoordelijk te zijn voor de prijzen, heeft zij eerst het prijsverhogend effect van een forse loonsverhoging geaccepteerd, om vervolgens — met andere organisaties gebundeld in het C.C.O. — de strijd tegen de prijzen aan te binden.

We zullen ons wel ver in 1964 bevinden, voor we een wat duidelijker beeld van de situatie hebben. En intussen zullen we ook als A.R. Partij de ontwikkeling van dag tot dag nauwlettend moeten gadeslaan. Voor onze kamerleden zal de sociaal-economische ontwikkeling wel de belangrijkste zaak moeten zijn waaraan zij in 1964 hun aandacht geven en waarin zij voortdurend de vinger op de pols moeten houden. En voor ons: spreken en vooral luisteren en de partij versterken, door leden te werven.

MEN onthoudt niet alles wat men op school heeft geleerd. Een humoristische vriend merkte eens op, dat wat een mens op middelbare leeftijd nog van zijn schoolse wijsheid weet, met recht algemene ontwikkeling mag heten. Maar goed, soms weet men niet eens meer of men een bepaald feit in de geschiedenis op school heeft geleerd of buiten schooltijd uit de boeken gehaald heeft. Zo las ik deze dagen, dat Karel de Grote op 1e Kerstdag 800 door Paulus Leo III te Rome tot Rooms keizer is gekroond. Het drong nu pas tot mij door dat dit belangrijke feit op 1e Kerstdag heeft plaats gevonden.

Wat wij — u en ik — wel geleerd hebben en onthouden is dat in het rijk van Karel de Grote de zoon nooit onderging. Later kon Lord Kitchener dat ook zeggen van het Britse Imperium, aan het hoofd waarvan Koningin Victoria stond. Paul Kruger moet daarop spits geantwoord hebben: „Omdat onse Heer hullie niet vertrou in 't donker nie”. Dit overigens tussen haakjes.

Het rijk van keizer Karel strekte zich uit, afgezien van de Britse eilanden en van enkele kleine christelijke rijken in het noorden van Spanje, over het ganse christelijke westen. Wie daaraan vandaag denkt, denkt actueel!

De vorst der Franken, die geen man des vredes kan genoemd worden, zag als zijn roeping de uitbreiding en de verdediging van het christendom. Daarin voelde hij zich verwant met de grote Romeinse christenkeizers. Of hij de keizerskroon begeerde? Zeker, maar niet uit handen van de Paus, want hij voelde zich meer geschraagd door de trouw van zijn Frankische vorsten dan door de tweespalt in de kerk. Zelf had hij zijn zoons gekroond: Pippijn koning over Italië, Lodewijk koning over Aquitanië.

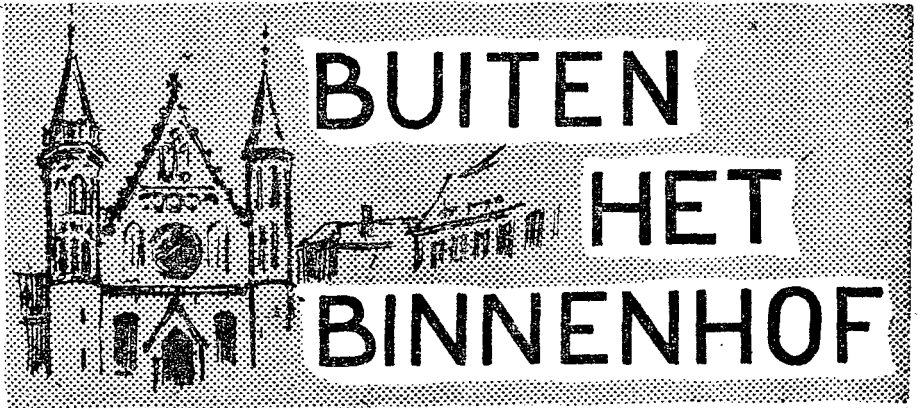
Later moet hij over die dag tegen zijn geheimschrijver en vriend Alcuin gezegd hebben: „had ik het geweten, ik was niet naar de kerk gegaan, niettegenstaande het hoge feest van Kerstmis”.

Maar het was gebeurd, voordat koning Karel wist wat er zou gebeuren, want onverwacht zette de Paus Karel na diens gebed bij het graf van Petrus, de keizerskroon op het hoofd, terwijl de schare in de basiliek in jubel uitriep: „Leve en zegeviere Karel Augustus, de door God gekroonde grote en vredebrengende keizer!”

Deze pauselijke daad op die 1e Kerstdag van 800 is een daad van historische betekenis geweest. Als in de loop van de volgende jaren paus en keizer twisten om de hegemonie over het christelijke westen beroepen de pausen zich altijd weer op deze plechtigheid. De Keizer heeft het keizerschap uit handen van de paus ontvangen, de paus, de kerk, bezit dus de hoogste macht!

Is het het heimwee naar die eerste geschiedenislessen, dat mij weer trok naar de historie van Karel de Grote, in wiens tijd, alle inwoners van de Lage Landen familie van elkaar waren?

Als men dan, zwerfend aan de bronnen van de Lippe komt, tot waar Karel de Saksen achterna zat, als men in Paderborn wandelt en denkt: hier vergaderde Karel de Grote met zijn grote en kleine paladijnen, als men met vakantie in Spanje toeft en overpeinst: hier versloeg Karel de Moren, als men bij Roncesvalles rijdt en het Rolandlied citeert, het epos van een der dapperen van Karel... als men in de basiliek van Petrus gaat en weet dat hier Karel de Grote is gekroond, als men door Duitsland reist, door België, door Italië, door Oostenrijk, door Nederland zelf, als men voor het Valkhof te Nijmegen staat, dan kan men steeds weer zeggen: hier was Karel de Grote keizer.

De geschiedenis kent hem als een van de grootste vorsten. ook door Bagdad en Byzantium geëerd. De hervormingen door hem doorgevoerd vormen de basis van staatkundige instellingen van latere eeuwen. Economische inzichten, doorgebroken in zijn tijd, door hem bevorderd en verbreed, gelden nog. O.a. op het gebied van het muntwezen.

Het leenstelsel van de 10e tot de 13e eeuw is typisch Karolingisch; de kerk van de middeleeuwen steunt volkomen op correcties onder Karel aan kloosters en kerken aangebracht.

En wat iedere gymnasiast zeker moet weten: Karel de Grote is de bewaarder van de Latijnse cultuur. Door zijn belangstelling voor het onderwijs zijn handschriften bewaard en voor het nageslacht geconserveerd; zijn bibliotheken opgericht en zijn documenten der beschaving afgeschreven en vermenigvuldigd. Het mocht dan monnikenwerk heten, dat het gedaan is, hebben wij aan die keizer te danken.

Veertien jaar na zijn kroning is Karel overleden, 72 jaar oud, oud voor die tijd. Het was 28 januari 814.

Op 29-jarige leeftijd was hij aan zijn regeertaak begonnen, die o.m. als oogmerk had dat de Elbe de grens van zijn rijk zou worden. De Turken bedreigden toen regelmatig de vlakten van de Donau, kwamen zelfs in de buurt van het huidige Beieren. Karel dwong hen op een afstand te blijven, zoals hij de Longobarden in Italië bedwong. Zoals reeds gezegd, Bagdad en Byzantium eerden hem. Niet alleen met het woord ook met geschenken: een orgel, een wateruurwerk, het schaakspel, olifanten en andere in zijn Europa toen onbekende dieren.

Als de koning merkt dat hij geen onderwijsvormingen kan doorvoeren indien hijzelf niet de kunst van lezen en schrijven — in zijn jeugd hem blijkbaar niet bijgebracht — beheerst, leert hij op latere leeftijd de eerste beginselen daarvan, leert hij Latijn en Grieks en rekenen en sterrenkunde. Met dat schrijven echter heeft het nooit willen vloten. Zijn signatuur is een kruis met vier letters KRLS: KaRoLuS. Een ander schreef erbij: Sigillum Caroli gloriosissimi regis: zegel van de allerglorie-rijkste koning Karel.

Inderdaad een glorieus man, die verstrekkende invloed op het Europa van latere tijden heeft gehad, al kon hij dat zelf niet beseffen.

Hij staat aan de ingang van de Middeleeuwen als een tot rust gekomen Germaan, die de Lage- met de Latijnse Landen heeft verbonden.

William Gaanbe

Verplaatsbare HOUTEN GEBOUWEN
 Directie- en schaftketen
 Noodwoningen, scholen en kerken.
 Directie- en schaftwagens etc.
HOUTBOUW HAHBO HARDINXVELD
 Telefoon Hardinxveld-Giessendam 2141

Kruiswoordpuzzel

HORIZONTAAL: 1. boom; 5. boom; 9. meisjesnaam; 13. sterrenbeeld; 14. groot; 15. kantlijn; 16. korte tijd; 17. glansloos; 19. lichaamsdeel; 20. parochie; 21. sieraad; 22. taille; 25. trots; 27. druppel; 31. gedeelte; 33. vragend vnw.; 35. padvindders leidster; 37. oppervlaktemaat; 38. historisch ambt; 39. geldvoorraad; 40. snavel, uitroep (2 woorden); 42. vrucht; 43. onbep. vnw.; 45. oude hoofdstad van Perzië; 47. ontkenkend voornaamwoord; 49. regelmatige beweging; 53. toestoppen; 55. zij vraagt; 58. hoogstaand; 59. getal; 61. hoofdstuk van Peru; 62. glas; 63. telwoord; 64. roofdier; 65. ontkenning (Duits); 66. wapen; 67. plaats in Galilea.

VERTIKAAL: 1. 25 vel papier; 2. verkrijgen; 3. dierlijk lichaamsdeel; 4. vruchtenstroop; 6. plaats in Duitsland; 7. loflied; 8. al; 9. snoepgoed; 10. zangstuk; 11. vertegenwoordiger; 12. overblijfsel; 17. vaalt; 18. berg steenslag; 23. uitstekend; 24. nu; 25. gepeupel; 26. gebergte; 28. pech; 29. sein; 30. hoop; 32. roem; 33. rag; 34. plaats aan de Lahn; 36. plankje; 41. bureaux; 44. ieder; 46. soort palm; 47. plezier; 48. drukte; 50. in elkaar; 51. gemeenschapelijke grond; 52. pakken; 53. stad in Zwitserland; 54. jas; 56. haven in Oost-

1	2	3	4	5	6	7	8		9	10	11	12
13					14				15			
16					17				18		19	
20									21			
					22		23					
24		25		26					27	28	29	30
31	32					33	34		35			36
37					38						39	
40			41			42			43	44		
		45			46			47				
		48			49	50		51				52
53		54						55			56	57
58					59		60			61		
62						63				64		
65						66						67

zeegebied; 57. O.T.-figuur; 60. aards- (in samenst.). 26. Amor; 29. anderen; 30. slavork; 31. lijnboot; 32. regeren.

Oplossing puzzel van 7 dec.
Horizontaal: 1. bromtol; 4. vrijster; 8. kopstuk; 10. leiding; 11. Iers; 12. opas; 13. kiel; 16. Namen; 17. steur; 19. bloed; 21. dadel; 24. raad; 25. gewin; 26. Amor; 29. anderen; 30. slavork; 31. lijnboot; 32. regeren.
Vertikaal: 1. bokking; 2. opperen; 3. toto; 5. ijzig; 6. tuinier; 7. rugslag; 9. kopen; 10. laars; 14. smoor; 15. werda; 18. verhaal; 19. branden; 20. dreun; 21. Duins; 22. lamsoor; 23. strijken; 27. ergo; 28. maag.

Op centrale plaatsen...

hebben zich in de partij enige mutaties voorgedaan. Deze betreffen met name de provincie Noord-Holland en wel de Kamercentrale Haarlem. Daar is de heer J. de Jong Czn. afgetreden als voorzitter. De heer mr. A. Bruch ging heen als vertegenwoordiger van deze Centrale in het Centraal Comité en de heer H. M. C. Vissers als penningmeester.

Wij willen aan deze uittocht van zeer gewaardeerde en vooraanstaande anti-revolutionairen niet stilzwijgend voorbij gaan.

In de eerste plaats willen we mr. Bruch kort, doch hartelijk danken voor alles wat deze veteraan in en voor onze partij deed. Jarelang heeft hij het wel en wee van de partij mee voor zijn rekening genomen. Zijn opmerkingen in het Centraal Comité kenmerkten zich door bezonnenheid en — hoe kan het anders — door juridisch juiste formuleringen. Zijn benoeming tot erelid van de Kamercentrale Haarlem is wel verdiend. Zegene God hem in zijn levensavond.

Gedeputeerde De Jong heeft als Kamercentrale-voorzitter ook jaren lang zijn mannetje gestaan. Hij heeft ook op menig ander terrein dan dit der Staten en van de Kamercentrale het A.R.-zijn beleefd. Moge dit nog jaren van hem getuigd worden.

De heer Vissers is als penningmeester steeds bezig geweest om ieder het zijne in klinkende munt te geven. Hij heeft ervaren, dat hij om dat te kunnen doen eerst het zijne van de kiesverenigingen moest ontvangen. Blijkens het contactblaadje dat de Kamercentrale uitgeeft lijkt dat niet altijd even vlot te gaan. Maar, de kiesverenigingen zullen toch de nieuwe schatkist-beheerder van hun Kamercentrale, de heer E. Tijssink, met een schone schuld-lee en een enigszins gevulde kas willen laten starten.

De nieuwe voorzitter van de Kamercentrale Haarlem, de heer C. van Stam, uit Nieuw-Vennep, heten wij hartelijk welkom. Hij zal zijn Kamercentrale ook in het Centraal Comité vertegenwoordigen en zowel achter de voorzittershamer als in de Centraal Comité-stoel, bij afwezigheid vervangen worden door de tweede voorzitter, de heer W. H. L. J. van der Maas.

In het bestuur van het Provinciaal Comité Noord-Holland, werd de nog jeugdige secretaris, de heer K. Horjus opgevolgd door de heer A. van der Mark. Wij hopen dat de heer Horjus zijn wethouderschap in Monnikendam en ook zijn dagtaak bij een niet-onvermaard protestants-christelijk dagblad nog lang zal mogen vervullen. De tijd en energie, die daarmee gemoeid zijn hebben deze vervanging wel in de hand gewerkt.

Zijn vertrek op enkele belangrijke partij-posten spijt ons. Maar het zou wel heel vreemd zijn indien de heer Horjus niet eerlang een levend bewijs zou leveren van het gezegde „dat het bloed kruipt waar het niet gaan kan...”

De nieuwe functionarissen, dat spreekt vanzelf, wensen wij een goede start. Als hun vertrek — te zijner tijd — ons evenveel „doet” als dat van hen van wie wij hier een „functioneel” afscheid namen, is hun rit bepaald zegenrijk geweest.

ACHTER PAGINA

WIJ hebben in ons leven — of wij nu christenen zijn of niet — te maken met het Evangelie. Het Evangelie is de norm, het leven is de praktijk.

Er is geen praktijk zonder norm; er is geen leven zonder Evangelie.

Dat geldt voor het sociale leven, het culturele, het kerkelijke en het politieke leven, eveneens het gezins- en familieleven.

Oók het politieke leven. De praktische problemen moeten dus steeds benaderd worden vanuit het Evangelie om tot een goede oplossing gebracht te kunnen worden.

Vanuit dit gezichtspunt willen wij onze politiek voeren en daarom is er een christelijke partij; daarom is er de A.R.-Partij.

Met de beïnvloeding vanuit de Bijbel is de partij steeds bezig, op allerlei manieren, via haar organen en haar vertegenwoordigers in de diverse colleges.

Dat is goed, maar — zo wordt soms gevraagd — wat kunnen wij dan persoonlijk doen. Wij, ieder afzonderlijk, als lid van een christelijke politieke partij.

Het is van groot belang zich zelf deze vraag steeds weer opnieuw te stellen en voor ons zelf — passend bij onze eigen situatie en mogelijkheden — te beantwoorden.

Chr. levenswandel

ALS christen leven in de omgeving waarin men verkeert is van het eerste belang. Natuurlijk, zo zal ieder zeggen, is een leven — voor ieder persoonlijk en voor onze naasten, voor ieder met wie wij in aanraking komen in het dagelijks leven — in overeenstemming met wat de Bijbel vraagt een eerste eis van het Evangelie. De eis van „de christelijke levenswandel” is ons allen bekend.

Daarin schieten wij echter herhaaldelijk te kort. Dat zien anderen ook. Daarin moeten wij ons steeds weer trachten te verbeteren. Dat zal het gemakkelijker maken om met de Bijbel de ander te winnen voor Christus. Ook op het politieke veld waarop wij als leden van een christelijke politieke partij bezig zijn.

TROUW

telijke politieke partij bezig zijn. Men kan zeggen, dat in dit kader christelijke politieke partij en kerk schouder aan schouder staan.

Als christen leven is als christen handelen en spreken.

Ook in de politiek is het gesprek van zulk enorm gewicht.

Praktijk

WAT kunnen wij in dit opzicht concreet persoon doen?

— Praten over de politiek en onze plaats als christenen daarin.

— Abonnees op „Nederlandse Gedachten” werven.

— Leden winnen.

In alle eenvoud is hiermede concreet weergegeven wat wij ieder persoonlijk kunnen doen. Hetzij het een en het ander, hetzij het een of het ander.

Wellicht is de eenvoud te groot, om de hier concreet weergegeven mogelijkheden op het eerste gezicht bijzonder aantrekkelijk te doen lijken.

Toch zijn deze mogelijkheden „uit het leven gegrepen”. Zij zijn reëel in onze samenleving.

Wat is levendiger dan het contact met mensen in gedachtenwisseling over en weer, ook als het gaat over de politiek? Juist als het gaat over de politiek! Want over de politiek praten is in wezen niets anders dan over het leven praten. Alles wat „in de politiek” gebeurt raakt immers — of wij ons dat nu altijd bewust zijn of niet — ons leven.

In de politiek gaat het er over in wat voor samenleving — nationaal en internationaal — wij en onze kinderen, wij en die na ons komen, leven zullen. Is het dan niet de moeite meer waard daar met elkaar over te praten?

Mannen en vrouwen

IN WEZEN is het voorgaande de draad welke steeds in ons weekblad, ook op deze Achter Pagina, door de verhalen heen gelopen heeft. Het is goed om dat ook bij de komende jaarwisseling nog weer eens met elkaar te onderstrepen met het oog op het jaar dat voor ons ligt.

Over wat in de politiek gebeurt

kunnen wij in de eerste plaats — dat is in het algemeen wellicht het gemakkelijkst — praten in de kring van eigen familie en met name ook in het gezinsverband. Van onschatbare waarde kan dat zijn vooral ook voor de jongeren, die straks reeds als 21-jarigen naar de stembus gaan.

Dat mannen en vrouwen samen hier zoveel kunnen doen, daarvoor is het toch niet nodig hier nog argumenten aan te voeren.

Beiden kunnen ook met betrekking tot de hierboven genoemde punten vanzelf aan de slag. In de eerste plaats wat betreft het praten over de politiek en onze taak als christenen daarin vanuit een Evangelische benadering. Oók buiten het gezins- en familieverband.

Beiden kunnen aan de slag om in eigen omgeving of in bredere kring medeleden te winnen voor de christelijke partij. Dan kunnen die nieuwe leden ook samen met ons over de politiek praten in het verband van de kiesvereniging en steunen zij ook financieel het geldvragende werk van de partij.

Beiden kunnen zij nieuwe abonnees werven op ons weekblad „Nederlandse Gedachten”. Dan kan men regelmatig nader van de achtergronden van hetgeen in de samenleving gebeurt kennis nemen. Des te beter is men daarvan dan zelf op de hoogte; des te beter kan men over het politieke gebeuren en over wat er naar onze mening gebeuren moet met de ander praten.

Er zijn nog ruimschoots mogelijkheden om abonnees te winnen. Het komt b.v. regelmatig voor, dat sprekers op vergadering zo maar nieuwe abonnees kunnen noteren. Op soortgelijke wijze zullen velen van ons eveneens in eigen kring iemand als abonnee kunnen werven.

Beiden kunnen dan met name ook in de verkiezingstijd (nog-) niet-Anti-Revolutionairen overtuigen dat zij terwille van een goede samenleving het beste doen om op de kandidatenlijsten van de A.R.-Partij te stemmen.

Zo zijn er vele mogelijkheden voor ieder van ons om ook in het volgende jaar wat te doen, een steentje bij te dragen, voor de zaak van de christelijke politiek in de dienst van Jezus Christus.

Zo gaan wij onder Gods zegen steeds voorwaarts.

Koopt een goed kostuum

enorme keuze tegen uiterst scherp gestelde prijzen. De verste reis is lonend

DUTHLER

VARSSEVELD

N.V. Houthandel

v.h. J. Tulp & Zonen

E D E

HOUT - TRIPLEX - BOARD
ETERNITPRODUKTEN

Firma Jan de Mik

HARDINXVELD-GIESSENDAM

Aannemers van

OEVERVERDEDIGINGSWERKEN

GRIENDHOUTHANDEL

HOEPELMAKERIJ

Telefoonno. 2156

Hardinxveld-Giessendam

